

Bag-ong Kasuyatan

The Bantoanon Bible

This Bible is copyrighted by Wycliffe Bible Translators (Wycliffe.org) and is printed with permission by the Digital Bible Society (dbs.org) for non-commercial use.

This Bible is available for free download in a variety of digital formats at dbs.org/bibles.

Henehis.....	4
Exodo.....	58
Mateo	105
Markos	148
Lukas	177
Juan.....	223
Binuhatan	256
Roma	298
1 Corinto	320
2 Corinto	342
Galasya.....	355
Epeso.....	363
Pilipos.....	370
Colosas.....	375
1 Tesalonica	381
2 Tesalonica	386
1 Timoteo	389
2 Timoteo	396
Tito.....	401
Filemon	405
Hebreo	407
Santiago.....	424
1 Pedro	430
2 Pedro	437
1 Juan.....	441
2 Juan.....	447
3 Juan.....	449
Judas.....	451
Pahadag.....	454

Henesis

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA

HENESIS

Tamang-tama nak kag unang libro it Bibliya ay ingtatawag nak Henesis dahil kag gustong bisayahon it Henesis ay "Pagtuna." Dahil kag mababasa rili ay kag pagtuna it maramong bagay.

Hali puyding basahon nato kag tungor sa pagtuga it Dios sa tanan, kaumir kag tawo, kag unang sala ag pagparusa raha. Masunor, kag ingsuyat ay tungor sa natabo sa mga inanak nina Adan hastang kang Noe ag kag Baha, sa Tore it Babel ag sa pagpili it Dios kang Abraham pramas sida kag maging pinaka-tatay it Ida mga piniling katawuhan. Dili mababasa ra nato kag tungor sa kabuhi ni Abraham, kag ida anak nak si Isaac ag kag ida apo nak si Jacob nak ingpangayanan ra it Dios nak Israel. Kaling tatlo ay bantog nak ginikanan it mga Israelinhon nak ingtatawag rang Hebreo. Sa katapusan it Henesis ay kag natabo sa anak ni Jacob sa Ehipto ag kag pagsaydo it inra bug-os nak lahi papagto ruto sa Ehipto.

Henesis kag una sa limang libro nak ingsuyat ni Moises: Henesis, Exodo, Levitico, Mga Bilang ag Deuteronomio. Ag kaling limang libro ay ingtatawag ra nak Kasuguan ni Moises.

KAG SUYOR IT HENESIS

Kag Pagtuga sa Kalibutan ag sa Tawo
 Kag Pagtuna it Kasal-anan ag Kahirapan
 Kag mga Inanak ni Adan Hastang kang Noe
 Si Noe ag kag Baha
 Kag Tore it Babel
 Kag mga Inanak ni Sem Hastang kang Abraham
 Si Abraham
 Si Ismael
 Si Isaac ag si Jacob
 Si Esau ag Ida mga Inanak
 Si Jose ag Ida mga Maguyáng

HENESIS

KAG PAGTUGA SA KALIBUTAN AG SA TAWO

Kag Pagtuga sa Langit ag Duta

1 Sa kauna-unahan, gingtuga it Dios kag langit ag duta. ² It kato, kag kalibutan ay waya it korte ag waya't suyor. Kag marayom nak katubian ay libon it karuymanan ag sa ibabaw it tubi, kag Ispirito it Dios ay raha nak nagbabantay.

³ Ag nagsiling kag Dios, "Magkainggwa't hadag!" ag nagkainggwa matuor it hadag. ⁴ Nakita it Dios nak maado kag hadag, ag Ida ingbuyag kag hadag ag ruyom. ⁵ Gingtawag it Dios kag hadag nak "adlaw" ag kag ruyom ay "gab-i." Naglipas kag gab-i ag nag-abot kag aga. Imaw kato kag unang adlaw.

⁶⁻⁷ Ag nagsiling kag Dios, "Magkainggwa it kalawakan sa tunga it katubian agor mabuyag kag tubi sa ibabaw ag kag tubi sa ubos!" Nagbuyag matuor kali, ag nagkainggwa't kalawakan sa tunga it katubian. ⁸ Ag kaling kalawakan ay gingtawag it Dios nak "langit."

Naglipas kag gab-i ag nag-abot kag aga. Imaw kato kag pangruhang adlaw.

⁹ Ag nagsiling kag Dios, “Magtipon kag tubi sa ubos it langit sa usang lugar ag magyuaw kag uga nak lugar!” ag natuman matuor. ¹⁰ Gingtawag it Dios kaling uga nak lugar nak “kadutaan,” ag kag tubi nak nagtipon ay “karagatan.” Ag nakita it Dios nak kali ay maado.

¹¹⁻¹² Masunor, nagsiling kag Dios, “Magtubo sa duta kag mga hilaunon, mga tanom nak nagbubunga it busoy, ag mga kahoy ra nak nagpapamunga it di busoy, kumporme sa inro iba't-ibang klase!” ag natuman matuor. Kinang tanang klase it tanom ay nagtinubo matuor sa duta. Ag nakita it Dios nak kali ay maado.

¹³ Naglipas kag gab-i ag nag-abot kag aga. Imaw kato kag pangtatlong adlaw.

¹⁴ Ag nagsiling kag Dios, “Magkainggwa it mga iwag sa kalangitan pramas mabuyag kag adlaw sa gab-i, agor parayan sa inra maaayaman kag pag-abot it usang adlaw, usang tuig, ag usang importanting panahon. ¹⁵ Imaw ra kali kag mata-o it hadag sa kalibutan!” ag natuman matuor. ¹⁶ Nagkainggwa it ruhang maragko nak mga iwag. Kag adlaw ay imaw it nagrumumaya sa aga hastang maghapon, ag kag buyan ay imaw ra it nagrumumaya sa gab-i. Nagkainggwa ra it mga bituon. ¹⁷ Gingbutang it Dios kag mga iwag sa langit agor mataw-an it hadag kag kalibutan, ¹⁸ agor magrumumaya sa adlaw ag sa gab-i ag agor mabuyag kag hadag sa ruyom. Ag nakita it Dios nak kali ay maado. ¹⁹ Naglipas kag gab-i ag nag-abot kag aga. Imaw kato kag pang-ap-at nak adlaw.

²⁰ Ag nagsiling kag Dios, “Magkainggwa sa tubi it maramong mga di kabuhi nak nagrarangoy-rangoy nak nagpupunsok-punsok. Ag kag ibabaw ay magkainggwa it mga pispis nak nagyiinupar!”

²¹ Ngani, gingtuga it Dios sa tubi kag mga balyena, mga isra, ag iba pang mga nagrarangoy-rangoy nak nagpupunsok-punsok, kumporme sa inra iba't-ibang klase. Ag sa ibabaw ay nagkainggwa it tanang mga pispis, kumporme sa inra iba't-ibang klase. Ag nakita it Dios nak kali ay maado. ²² Gingpakamaado sinra it Dios sa pagsiling, “Magbuar ag magramo kamong tanan raha sa tubi ag pun-a kag ragat, ag magramo ra kamong mga pispis raha sa ibabaw!” ²³ Naglipas kag gab-i ag nag-abot kag aga. Imaw kato kag panglimang adlaw.

²⁴ Ag nagsiling kag Dios, “Magkainggwa it mga di kabuhi sa duta, mga hadop nak maanar, ag mga hadop nak maila nak nagpapanaw ag nagkakamang, kumporme sa inra iba't-ibang klase!” ag natuman matuor. ²⁵ Nagkainggwa it mga hadop sa duta, mga hadop nak maanar, ag mga hadop nak maila nak nagpapanaw ag nagkakamang, kumporme sa inra iba't-ibang klase. Ag nakita it Dios nak kali ay maado.

²⁶ Ag nagsiling kag Dios, “Mahuman Kita † it tawo nak naambit sa Ato nak pay tuyar sa Ato. †† Ag sinra kag magahom sa mga isra, mga pispis, mga hadop nak maanar, ag mga hadop nak maila nak nagpapanaw ag nagkakamang.”

²⁷ Ag nagtuga ngani kag Dios it tawo nak naambit sa Ida nak pay tuyar sa Ida.

Gingtuga Nida kag tawo, ‡ kayake ag kabade.

²⁸ Ag ingpakamaado sinra it Dios, ag nagsiling Sida, “Mag-anak ag magramo kamo agor mapupuno ninro kag kalibutan. Kamo it marumaya dili, pati tanang isra, tanang pispis ag tanang iba't-ibang mga hadop!”

²⁹ Nagsiling pa kag Dios, “Ingtaw-an kamo Nako it pagkaon, tanang mga tanom nak nagbubusoy ag tanang bunga it kahoy. ³⁰ Ag sa tanang mga hadop ag sa tanang mga pispis ay ingtaw-an ra Nako sinra it hilamunon ag rahon it ibang mga tanom agor imaw ninra it pagkaon,” ag natuman matuor.

³¹ Ag nakita it Dios nak kag tanang Ida inghuman ay abang ado. Naglipas kag gab-i ag nag-abot kag aga. Imaw kato kag pang-an-om nak adlaw.

2 Tuyar kali kag pagtuga it Dios sa langit ag sa duta ag tanang rahina, ag kaling tanan ay nataposey.

² Sa suyor it an-om nak adlaw natapos it Dios kag tanang Ida ingtuga ag sa pangpitong adlaw, nagtungon Sida sa pagtuga. ³ Gingpakamaado it Dios kag pangpitong adlaw ag Ida inghuman kali nak sagrado, dahil sa adlaw nak kali nagtungon Sida sa pagtuga ag nagpahaway.

Kag Lugar it Eden

⁴ Imaw kali kung pauno ingtuga it Dios kag langit ag duta.

It katong ingtuga it GINOONG Dios kag langit ag duta ⁵⁻⁶ ay waya pang gador it mga paninanom ag mga uyas nak nagtutubo ag nagpapamunga sa duta, dahil it kato waya pa Nida gipapauyana raha. Pero inggwa't mga tuburan nak waya gitutungon it pag-ilig nak imaw kag nagbubunyang sa duta.

⁷ Ngasing, imaw kali kag parayan it GINOONG Dios kung pauno gingpurma kag tawo halin sa yunang. Ag Ida inghingaban sa ilong it hingab nak nagtata-o it kabuhi, ag kag tawo ay nagkainggwa it kabuhi.

† Dili kag ingpapatungran it Dios sa Ida pagsiling nak “Kita” ay kag Ida sarili. Ayam nato nak ausa yang kag matuor nak Dios, pero kali kag unang pagmitlang it kamatuuran nak sa huli ay Ida ra ingpahadag sa Sagradong Kasuyatan nak kag Dios ay inggwa it tatlong persona. †† Ingsiling sa bisayang Inglis nak kag tawo ay gingtuga sa “image and likeness” it Dios. Kag gustong bisayahon it kali ay kag tawo ay buko tuyar yang sa litrato it Dios kundi kali ay tuyar sa ispirituhanong pagkatawo ag abilidad it Dios. ‡ Sa bisayang Hebreo kag tawo ay “adan,” kada sa huli kali kag naging ngayan para sa unang tawo nak imaw si Adan. (Basaha ra sa Hen. 3:20.)

⁸ Katong tawo nak inghuman it GINOONG Dios ay Ida ingbutang sa usang tanuman nak abang ganda nak Ida ing-aman para sa ida. Kinang tanuman ay ruto sa lugar nak ingtatawag nak Eden nak hampig sa subatan. ⁹ Gingpatubo Nida kag tanang mga iba't-ibang puno nak maganda gimuyatan ag tanang mga iba't-ibang puno nak nagpapamunga pramas kaunon. Sa tunga it kaling tanuman ay inggwa't ruhang puno. Kag usa ay nagtata-o it kabuhi ag kag usa ay nagtata-o it kaayaman tungor sa maado ag mayain.

¹⁰ Inggwa ra sa Eden it usang suba nak nag-iilig ag nagbubunyang sa tanuman. Sa liwas it Eden kali ay nagsanga sa ap-at nak suba. ¹¹ Kag una ay ingtawag nak Pison ag kali ay naglilibot sa lugar it Havila ¹² kung hariin inggwa't purong buyawan. Inggwa ra ruto it mabangyo nak tagok ag mga marmol. ¹³ Kag pangruha ay ingtawag nak Gihon ag kali ay naglilibot sa lugar it Cus. ¹⁴ Kag pangtatlo ay ingtawag nak Tigris ag kali ay nagrarayan sa bandang subatan it lugar nak Asirya. Ag kag pang-ap-at ay ingtawag nak Yuprates.

¹⁵ Ingraya ag ingbutang it GINOONG Dios kag tawo sa Eden agor magrugkay ag mag-alaga ruto. ¹⁶ Ingsugo Nida kag tawo sa pagsiling, "Libre ka nak magkaon it tanang bunga it kaling mga kahoy. ¹⁷ Pero ayang gador gikauna kaling bunga it kaling kahoy nak nagtata-o it kaayaman tungor sa maado ag mayain. Sa oras nak imo kina kaunon, ikaw ay siguradong mamamatay."

¹⁸ Pagkatapos, inghuman it GINOONG Dios kag kayake, nagsiling Sida, "Buko maado nak magpangabuhi kag kayake nak ausa. Mahuman Ako it usang kaibhanan nak magiging katuwang nida."

¹⁹ Kada ingraya Nida ruto sa kayake nak Ida ingpurma rutong duta katong tanang klasi it hadop ag pispis, agor ida apangayanan. Ag kung ni-o kag ida ingtawag, imaw kag inra ngayan. ²⁰ Ingpanayanan it kayake kaling tanang iba't-ibang mga hadop ag mga pispis rutong duta.

Pero waya gihapon sida it nakita nak ida magiging kaibahan ag katuwang. ²¹ Kada, gingpakatuyog it pamuok-muok it GINOONG Dios kaling kayake ag tong sida'y muokey ay Ida ingbaoy kag usang gusok nida bag-o ingpapila Nida kag unor ruto. ²² Kaling gusok ay inghuman Nida nak kabade ag ingraya ruto sa kayake.

²³ Kada napasiling kag kayake,

"Ay salamat!

Sida ay suká it ako suká, unor it ako unor.

Atawagon nako sida nak 'kabade,'

dahil sida ay halin sa kayake."

²⁴ Ngani, ibilin it kayake kag ida tatay ag nanay agor sida ay mapisan sa ida asawa, ag sinrang ruha ay magiging usa.

²⁵ Sinra ay uba, pero waya sinra nahuhuda.

KAG PAGTUNA IT KASAL-ANAN AG KAHIRAPAN

Kag Pagsuway it Tawo

3 Sa tanang mga hadop nak inghuman it GINOONG Dios, kag sawa it pinaka-tuso. Usang beses, nagpangutana kag sawa sa kabade, "Nagsiling baga kag Dios sa inro nak indi kamo magkaon it mga bunga it kahoy dili sa tanuman?"

² Nagsabat kag kabade, "Wayá ay! Puydi kami magkaon it aber niong bunga it kahoy dili sa tanuman.

³ Kag siling it Dios, 'Indi kamo puyde magkaon it bunga it kinang puno raha sa tunga it tanuman nak nagtata-o it kaayaman tungor sa maado ag mayain. Ag indi ra ninro puyding huytan kina. Kung kamo ay mag-suway, mamamatay kamo.' "

⁴ Nagsabat kag sawa, "Indi ra kamo mamatay! ⁵ Kada ingsiling kina sa inro it Dios ay dahil ayam it Dios nak sa oras nak magkaon kamo it kina ay mabubuksan kag inro isip, ag kamo ay magiging pareho sa Dios nak nakakaayam it maado ag mayain."

⁶ Namasran it kabade nak katong bunga ay pay kamumuot, ag kaiila gikaunon. Nagustuhan ra nida nak magkaon it katong bunga agor magiging maayam sida, kada naghugot sida it bunga ag ida kato ingkaon. Pagkatapos, naghugot ray sida it usa pa ag ingta-o nida sa ida asawa ag ingkaon ra it kali. ⁷ Pagkakaon ninra ay nabuksan kag inra isip ag namalayan ninra nak sinra ay uba, kada nagbaoy sinra it mga rahon it igos ag ingtahi-tahi ninra ag inghimong bahag bilang pangtabon sa inra yawas.

⁸ It katong bandang haponey, narunggan ninra kag GINOONG Dios nak nagpapamasyar sa tanuman, kada sinra ay nagtago sa yudo it mga puno it kahoy. ⁹ Pero ging-ayaba kag kayake it GINOONG Dios sa pagsiling, "Hariin ikaw?"

¹⁰ Nagsabat kag kayake, "Narunggan nako kag Imo pagpanaw dili sa tanuman, ag nahadlok ako dahil ako ay uba, kada ako ay nagtago."

¹¹ Nagpangutana kag Dios sa ida, "Sin-o kag nag-uma sa imo nak ikaw ay uba? Ingkaon baga nimo katong bunga nak ingsiling nako sa inro nak indi ninro gigkaunon?"

¹² Nagsabat ray kag kayake, "Kali nganing kabade nak Imo ingta-o sa ako it imaw ka nagta-o sa ako it bunga it katong kahoy, kada nagkaon ako."

¹³ Nagpangutana ngasing kag GINOONG Dios sa kabade, "Asing imo kali inghuman?"

Nagrason kag kabade, "Kag sawa ay imaw it nagluko sa ako, kada nagkaon ako."

† Tong huli kag Cus ay naging Etiyopya.

Kag Pagsumpa kang Satanas ag sa Tawo

¹⁴ Pagkatapos, ingbisayahan it GINOONG Dios kag sawa,

“Dahil dili sa imo ginghuman,

Ako sumpa ay imo maaaguman.

Sa tanang hadop dili sa kalibutan,

aber sa mga maanar o maila man,

pagsumpa sa imo ay yabaw sa tanan.

Imo bituka kag imo ikamang,

makaon ka it taybo hastang sa waya't katapusan.

¹⁵ Ikaw ag kaling kabade ay mahangit-hangitan,

hasta sa imo kaanak-anakan

ag sa ida kaanak-anakan,

usa sa inra, sa imo uyo ay mayusak,

kag ida buoy ay imo atukmuon.”

¹⁶ Ag ingbisayahan ra Nida kag kabade,

“Arugangan Nako kag hirap nak imo arayanan,

sa imo pagpanganak, hapros ay aaguman.

Sa yudo it kali,

asawa'y ahanrumon gihapon,

ag sida kag imo asunron.”

¹⁷ Ag sa kayake kali kag Ida ingbisaya,

“Dahil sa pagpati sa imo asawa,

ag dahil sa pagkaon it bawal nak bunga,

di baga siling Nako,

‘Aya kina gikauna,’

Kada kag duta ay Ako gingsusumpa.

Sa imo ginghuman, imaw kali kag gaba,

hastang ikaw ay buhi rahali sa duta,

bag-o makakaon ay mahirap it rugkay sa raga.

¹⁸ Kag matubo rili'y mga tanom nak siiton,

magabon ra kag mga hilaunon.

Mga tanom sa kabukiran kag imo akaunon.

¹⁹ Sa pagtrabaho ikaw ay apanggauson,

bag-o ka magkainggwa it intro makakaon.

Kali ay aagwantahon hastang imo kamatayon,

hasta sa pagbalik it imo yawas sa raga,

nak kung hariin ikaw ay Ako gingtuga,

ikaw ay taybo yang, kada mabalik ka sa duta.”

²⁰ Pagkatapos it kaling ingbisaya it GINOONG Dios, kag kayake nak kag pangayan ay Adan, [†] ay ida ingpangayanan kag ida asawa nak Eba, dahil sida kag magiging nanay it tanang tawo nak nabubuhi.

²¹ Ag sinra ay ginghimuan it GINOONG Dios it mga baro halin sa anit it hadop ag kali ay ingpasuksok Nida kana Adan ag Eba.

[†] o “tawo.” Sa bisayang Hebreo kag tawo ay “adan,” kada sa huli kali kag naging pangayan para sa unang tawo nak imaw si Adan. (Basaha ra sa Hen. 1:27.)

Ingpalayas si Adan ag si Eba sa Eden

²² Pagkatapos, nagsiling kag GINOONG Dios sa Ida sarili, “Muyati, kag tawo ay tuyarey sa ato nak ayamey kag maado ag mayain. Dapat tan-a ay inding gador sinra makakaon it bunga it kaling puno nak nagtata-o it kabuhi, dahil sa oras nak inra kali makaon ay mabubuhi sinra hastang sa waya't katapusan.” ²³ Kada ingpalayas it GINOONG Dios kag tawo paliwas sa Eden ag ingparugkay kag raga. Halin sa raga ngani kag tawo ay ingpurma it Dios ag ngasing raga gihapon kag dapat nidang rugkayon pramas parayan raha ay magkakainggwa sida it akaunon. ²⁴ Pagkatabog Nida sa tawo halin sa Eden, nagbutang Sida ruto it mga anghel nak ingtatawag nak kerubin hampig sa subatan it kinang tanuman. Kali ay inggwa't hudot nak pay espadang nagrarayab-rayab ag nagtitiyog, agor sinra kag maharang sa mga masuor ruto sa puno nak nagtata-o it kabuhi.

KAG MGA INANAK NI ADAN HASTANG KANG NOE

Si Cain ag si Abel

⁴ Ngasing, ing-ubayan ni Adan kag ida asawa nak si Eba, ag kali ay nagsabak. Pagkaanak nida ay naspiling sida, “Nagkainggwa ako it anak nak kayake sa bulig it ato GINO-O,” kada ingpangayanan nida kali nak Cain. ^{††} Masunor, ing-anak ray nida si Abel.

Katong nagrakoey sinra, si Abel ay naging manug-alaga it mga karnero ag si Cain ay naging mangunguma. ³ Pagkalipas it pilang panahon nagraya si Cain it mga bunga it ida mga panubas ag inghalar kali sa GINO-O. ⁴ Pero para kang Abel, sida ay nagpili it pinakamaado sa mga unang anak it ida mga alagang karnero. Ging-ihaw nida kali ag ingbaoy kag pinakamaado ag pinaka-mataba nak parti ag ida ingranya pramas ihalar sa GINO-O. Namut-an it GINO-O kag halar ni Abel, ⁵ pero waya gibatuna it GINO-O kag halar ni Cain, kada napakahangit si Cain ag sida'y nagkusmor.

⁶ Ngani, nagpangutana kag GINO-O kang Cain, “Asing nahangit ka? Asing nagkukusmor ka? ⁷ Kung maado tan-a kag imo ginghimo, ay dey masadya tan-a ikaw ngasing. Pero dahil buko tama kag imo inghimo, buko mahirap para sa imo nak magkasala liwat. Dahil kag sala ay pay tuyar sa maisog nak sawa nak nag-uu-likon mayungot sa hagrahan nak hanrang magpanukob sa imo. Dapat maraugan nimo kali.”

⁸ Usang adlaw ing-ikag ni Cain kag ida manghor nak si Abel, “Kitay, mapamasyar ruto sa bukir.” Pag-abot ninra ruto sa bukir inglipat nida si Abel ag gingmatay.

^{††} Sa bisayang Hebreo kag gustong bisayahon it pangayan nak “Cain” ay “Nagkainggwa ako.”

⁹ Pagkatapos it kali, gingpangutana it GINO-O si Cain, "Hariin kag imo manghor?"

Sabat nida, "Ilam, buko nako ayam! Asi, ako kag manugbantay it ako manghor?"

¹⁰ Nagpangutana ray kag GINO-O, "Asi, ni-o kaling imo ginghimo? Panimati-i anay, kag rugo it imo manghor ay pay nagpapakitluoy sa Ako agor Ako it mabayos para sa ida. ¹¹ Kada ingsusumpa ka Nako, ag ngasing, apalayason ka Nako rili sa duta nak inghunuban it rugo it imo manghor nak imo ingmatay. ¹² Pag nagrugrugkay ikaw it bukir kag mga tanom ruto ay indiey magpanubas it maado, ag ikaw ay malibot-libot yangey ag waya't permanenting istaran."

¹³ Pagkarungog ni Cain sa ingsiling it GINO-O bilang parusa sa ida, ay napasiling sida, "Abang bug-at kaling Imo ingbayos sa ako, pay indi nako kaya. ¹⁴ Kung apalayason ako Nimo riling duta ag mapayado sa Imo pagbantay, sa ako paglibot-libot sin-o mang makakita sa ako, ako ay amatyon."

¹⁵ Pero nagsabat kag GINO-O sa ida, "Indi kina matabo! Sin-o man kag mamatay sa imo, ay pitong pilo kag kabaydong parusa para sa imo kabuhi. Kada abutangan ka Nako it tanra agor pag makita ikaw ninra, indi ikaw gimatyon." ¹⁶ Pagkatapos, nagyado si Cain sa GINO-O ag nagpagto sida sa lugar it Nod hampig sa subatan it Eden, ag ruto sida nag-istar.

Kag mga Inanak ni Cain

¹⁷ Pagkalipas it pilang panahon, ing-ubayan ni Cain kag ida asawa ag kali ay nagsabak, ag kag ida naging anak ay si Enoc. It kato nagtugrok si Cain it syudad ag kaling syudad ay ida ingpangayan sa ida anak nak si Enoc. ¹⁸ Masunor, nagkainggwa si Enoc it anak nak si Irad. Kag anak ni Irad ay si Mehujael. Kag anak ni Mehujael ay si Metusael. Kag anak ni Metusael ay si Lamec.

¹⁹ Si Lamec ay nagkainggwa't ruhang asawa. Kag usa ay si Ada, ag kag pangruha ay si Zilla. ²⁰ Ing-anak ni Ada si Jabal nak imaw kag naging tatay it mga nag-aalaga it kahadupan, ag nag-iistar sa tolda nak human sa anit it mga hadop. ²¹ Kag ida manghor ay si Jubal nak naging tatay it mga maayo maggitara ag maayo magplawta. ²² Ag si Zilla ay nag-anak kang Tubal-Cain nak naging manugsaysay it mga gamit nak human sa bronse ag saysayon. Kag ida manghor nak kabade ay si Naama.

²³ Tong huli, nagpahadak si Lamec sa ida mga asawa sa pagsiling,

"Ada ag Zilla, panimati kamo sa ako, kamo nak mga asawa nako.

Ako'y nagmatay it tawong sa ako ay nagpanglabo, usang binatang nagpanghapros sa ako.

²⁴ Kag nagmatay kang Cain kuno

ay abayusan it makapito (7), kag mamatay sa ako, nak si Lamec, kali ay klaro ay abayusan it makapitong pilo ag pito (77)."

Si Set ag si Enos

²⁵ Pagkamatay ni Abel kaling mag-asawa nak si Adan ag si Eba ay nagkainggwa ray it anak nak kayake. Ag ingpangayanan kali ni Eba nak Set, dahil siling nida, "Ingtaw-an ray ako it Dios it anak nak kabaydo ni Abel nak gingmatay ni Cain." ²⁶ Ag tong marakoe y si Set, nagkainggwa ra sida it anak nak si Enos.

Ag sa kapanahunan ni Enos ay nagtuna it pagtawag kag mga tawo sa GINO-O sa inra pagdayaw ag pag-pangamuyo.

KAG MGA INANAK NI ADAN

5 Imaw kali kag nakasuyat nahanungor sa mga inanak ni Adan.

It katong gingtuga it Dios kag tawo, inghuman nida kag tawo nak pay tuyar sa ida. ² Gingtuga Nida kag kayake ag kabade, ag pagkatapos ay ingpakamaado sinra ag ingtawag nak "tawo."

³ Pag-abot ni Adan sa edad nak syento treynta (130) anyos, nagkainggwa sida it pangtatlong anak nak kayake nak pay tuyar sa ida ag naambit sa ida. Kali ay ida ingpangayanan nak Set. ⁴ Pagkaanak kang Set ay nabuhi pa si Adan it otso syentos (800) anyos ag nagkainggwa sida it iba pang mga anak nak kayake ag kabade, ⁵ bag-o sida namatay sa edad nak nwebe syentos ag trenta (930) anyos.

⁶ Pag-abot ni Set sa edad nak syentoy-singko (105) anyos ay nagkainggwa sida it anak nak kayake nak si Enos. ⁷ Pagkaanak kang Enos ay nabuhi pa si Set it otso syentos ag syete (807) anyos ag nagkainggwa sida it iba pang mga anak nak kayake ag kabade, ⁸ bag-o sida namatay sa edad nak nwebe syentos ag dose (912) anyos.

⁹ Pag-abot ni Enos sa edad nak nobenta (90) anyos ay nagkainggwa sida it anak nak kayake nak si Kenan. ¹⁰ Pagkaanak kang Kenan ay nabuhi pa si Enos it otso syentos ag kinse (815) anyos ag nagkainggwa sida it iba pang mga anak nak kayake ag kabade, ¹¹ bag-o sida namatay sa edad nak nwebe syentos ag singko (905) anyos.

¹² Pag-abot ni Kenan sa edad nak sitenta (70) anyos ay nagkainggwa sida it anak nak kayake nak si Mahalalel. ¹³ Pagkaanak kang Mahalalel ay nabuhi pa si Kenan it otso syentos ag kwarenta (840) anyos ag nagkainggwa sida it iba pang mga anak nak kayake ag kabade, ¹⁴ bag-o sida namatay sa edad nak nwebe syentos ag dyes (910) anyos.

¹⁵ Pag-abot ni Mahalalel sa edad nak saisentay-singko (65) anyos ay nagkainggwa sida it anak nak

kayake nak si Jared. ¹⁶ Pagkaanak kang Jared ay nabuhi pa si Mahalalel it otso syentos ag treynta (830) anyos ag nagkainggwa sida it iba pang mga anak nak kayake ag kabade, ¹⁷ bag-o sida namatay sa edad nak otso syentos ag nobentay-singko (895) anyos.

¹⁸ Pag-abot ni Jared sa edad nak syento saisentay-dos (162) anyos ay nagkainggwa sida it anak nak kayake nak si Enoc. ¹⁹ Pagkaanak kang Enoc ay nabuhi pa si Jared it otso syentos (800) anyos ag nagkainggwa sida it iba pang mga anak nak kayake ag kabade, ²⁰ bag-o sida namatay sa edad nak nwebe syentos ag saisentay-dos (962) anyos.

²¹ Pag-abot ni Enoc sa edad nak saisentay-singko (65) anyos ay nagkainggwa sida it anak nak kayake nak si Metusela. ²² Pagkaanak kang Metusela ay nagpangabuhi pa si Enoc it kaibhanan permi kag Dios sa sakop it tres syentos (300) anyos, ag nagkainggwa sida it iba pang mga anak nak kayake ag kabade ²³⁻²⁴ bag-o sida umabot sa edad nak tres syentos ag saisentay-singko (365) anyos. Kag Dios ay namuot kang Enoc dahil sida ay permi Nidang kaibahan. Kada usang adlaw it kato si Enoc ay gulping nawagit rili sa duta dahil gingraya sidang buhi pa it Dios sa langit.

²⁵ Pag-abot ni Metusela sa edad nak syento otsentay-syete (187) anyos ay nagkainggwa sida it anak nak kayake nak si Lamec. ²⁶ Pagkaanak kang Lamec ay nabuhi pa si Metusela it syete syentos ag otsentay-dos (782) anyos ag nagkainggwa sida it iba pang mga anak nak kayake ag kabade, ²⁷ bag-o sida namatay sa edad nak nwebe syentos ag saisentay-nwebe (969) anyos.

²⁸ Pag-abot ni Lamec sa edad nak syento otsentay-dos (182) anyos ay nagkainggwa sida it anak nak kayake, ²⁹ ag ingpangayanan nida kali nak Noe, [†] dahil nagsiling sida, "Imaw kali kag mata-o sa ato it kahilwayan halin sa hirap sa pagpangabudlay rili sa duta nak ingsumpa it GINO-O." ³⁰ Pagkaanak kang Noe ay nabuhi pa si Lamec it kinyentos ag nobentay-singko (595) anyos ag nagkainggwa sida it iba pang mga anak nak kayake ag kabade, ³¹ bag-o sida namatay sa edad nak syete syentos ag sitentay-syete (777) anyos.

³² Pag-abot ni Noe sa edad nak kinyentos (500) anyos ay ing-anak si Sem, si Ham, ag si Japet.

SI NOE AG KAG BAHÁ

Kag Kayainan it mga Tawo

6 It katong nagramo kag mga tawo sa kalibutan ay nagkainggwa sinra it maramong mga anak nak kabade. ² It kato ay inggwa it mga inggisiling nak mga kayake nak anak it Dios, ag tong nakita ninra nak

[†] Sa bisayang Hebreo kag pagmitlang it pangayan nak "Noe" ay naambit sa pagbisaya nak "kahilwayan."

abang ganda kaling mga kabade nak anak it tawo ay nagpili sinra it aber sin-ong inra magustuhan, ag inra kali gingpangasawa. ³ Kada nagsiling kag GINO-O, "Indi Ako magpasensya sa mga tawo sa habang panahon, dahil sinra ay paliwat-liwat nak nagpapaka-sala. Indiey Nako gitugutan nak maglampas pa kag syento beynte (120) nak tuig."

⁴ It katong panahong kato nak nagpangasawa kag mga kayake nak anak it Dios sa mga kabade nak anak it tawo, ag aber tong huli, ay inggway ra sa kalibutan it mga Nepilim nak imaw kag bantog nak mga kausog ag mga karuragko nak mga mangraraog.

⁵ It katong nakita it GINO-O nak subra-subray kag kayainan it mga tawo sa kalibutan, ag perming mayain kag inra ing-iisip, ⁶ ay nalisor ag nagsuli-suli Sida sa ida paghuman sa tawo. ⁷ Kada nagsiling Sida, "Awagiton Nako sa ibabaw it kalibutan kag tanang mga tawo nak Ako gingtuga, pati kag tanang hadop nak nagpapanaw o nagkakamang man, ag tanang mga pispis, dahil rakong gador kag Ako pagsuli-suli nak Ako sinra inghuman." ⁸ Pero kag GINO-O ay namuot sa batasan ni Noe.

Si Noe

⁹ Imaw kali kag istorya tungor kang Noe ag ida mga inanak. Sa tanang mga tawo it kato, si Noe yang kag maadong tawo nak nagtuman sa Dios ag nagpangabuhi nak kaibahan Nida. ¹⁰ Nagkainggwa si Noe it tatlong anak nak kayake nak sina Sem, Ham ag Japet.

¹¹ It kato sa pagmuyat it Dios kag ibang mga tawo sa kalibutan ay abang yain, ag aber hariin sa kalibutan, kag inra ingpapakita nak batasan sa usa-g-usa ay mapintas ag maisog. ¹² Natingaya kag Dios tong nakita Nida kung pauno it yain kag mga tawo, dahil abang yain talaga kag inghihimo permi it tanan.

¹³ Ag nagbisaya kag Dios kang Noe, "Awagiton nak gadorey Nako kag tanang mga tawo, dahil kaisog kag inra pagtratar sa usa-g-usa sa bug-os nak kalibutan ay abang isog. Ngani awagiton nak gador Nako sinra parayan sa pagsira sa duta. ¹⁴ Maghuman ka it arka ^{††} nak yari sa mga maadong kahoy nak Sipres. Apahuptan nimo kag arka it ispalto sa suyor ag sa liwas. ¹⁵ Tuyor kali kag imo paghuman it arka. Kag haba ay nobenta nak rupa (450 pye o 133 metros), ag kag yapar ay kinse nak rupa (75 pye o 22 metros), ag kag taas ay sidam nak rupa (45 pye o 13 metros). ¹⁶ Humani kali it kuyungan ag kag palibot it ubos it kabhaan ay ibilin nimo nak abrido it tatlong rangaw (1.5 pye o 44 centimetros) agor imaw it arayanan it hangin. Sa suyor it kaling arka ay maghimo ka it tatlong palapag

^{††} Kag arka ay tuyor sa batil nak marako.

nak di kwarto bilang mga kulungan, ag butange it pwertahan sa habig it arka.

¹⁷ "Bantaye! Apabahaon Nako kag kalibutan agor kag tanan nak inggwa't kabuhi rili ay mamamatay. ¹⁸ Pero mahuman Ako it kasugtanan sa imo. Masuyor kamong tanan sa arka, kamo it imo asawa, imo mga anak nak kayake ag imo mga umagar.

¹⁹⁻²⁰ "Maraya ra ikaw it iba't-ibang mga hadop nak mag-asawa, maanar ag maila, ag tanang iba't-ibang mga pispis, agor inggwa't matuturang buhi sa inra mga klase. Apasuuron Nako sinra sa imo. ²¹ Maraya ra ikaw it inro mga akaunon para sa imo pamilya ag para sa tanang hadop, ag hipiron kali. Imaw kali kag inro akaunon pag sa suyorey kamo it arka."

²² Ag ingtuman matuor ni Noe kag tanang ingsugo sa ida it Dios.

Kag Baha

7 Pagligar it pilang tuig, nagsugo kag GINO-O kang Noe, "Suyor kamo it imo pamilya sa arka nak imo inghuman, dahil nakita Nako nak ikaw yang kag maadong tawo sa tanang mga tinawo dili. ² Maraya ikaw it mag-asawa it tanang iba't-ibang mga hadop nak indi puyding matyon bilang inughalar sa Ako dahil buko malimpyo. Maraya ra ikaw it pitong iba't-ibang mga malimpyong hadop nak mag-asawa nak puyding matyon bilang inughalar sa Ako. ³ Imaw ra, maraya ra ikaw it mag-asawa it tanang iba't-ibang mga pispis nak buko malimpyo ag pitong mag-asawa it iba't-ibang mga malimpyong pispis. Sa parayang kali magkakainggwa it matuturang buhi, nak imaw ray kag maparamo sa inra klase sa ibabaw it duta. ⁴ Pagkalipas it pitong adlaw, Ako apauyanon it kwarantang adlaw ag kwarantang gab-i, ag awagiton Nako kag tanang inggwa't kabuhi nak Ako inghuman dili sa duta purya sa inro nak asa suyor it arka."

⁵ Ag ingtuman matuor ni Noe kag tanang ingsugo sa ida it Dios.

⁶ Kag edad ni Noe it katong gingbaha kag kalibutan ay sais syentos (600) anyos. ⁷ Si Noe ag kag ida asawa, kag ida mga anak nak kayake ag ida mga umagar ay naghanra sa pagsakay sa arka agor malibre sinra sa pagbaha. ⁸ Pagsuor kang Noe it tanang iba't-ibang mga hadop ag pispis nak malimpyo ag buko malimpyo, ⁹ ay ida ingpasuyor kali it tig-ruha-ruha, kabade ag kayake, kumporme sa sugo it Dios, ¹⁰ dahil paglipas it pitong adlaw ay matunaey kag pagbaha sa kalibutan.

¹¹ Pitsa disi-syete it pangruhang buyan ag pangsa is syentos (600) anyos it edad ni Noe, tanang tuburan sa duta ag sa ragat ay nagbuka, ag nagpakarugos it pay nagbuka kag langit. ¹² Waya't tungon-tungon kag pa-

grugos sa suyor it kwarantang adlaw ag kwarantang gab-i.

¹³ It katong adlaw mismo nak kato, bag-o nagtuna kag pagbaha, si Noe ag kag ida asawa, kag ida mga anak nak kayake nak sina Sem, Ham ag Japet, kaibahan kag inra mga asawa ay nagsuyor sa arka. ¹⁴ Asa suyorey ra kag mga mag-asawang hadop nak mga maanar ag mga maila nak nagpapanaw ag nagkaka-mang, ag mga pispis ag mga maintik nak sapat nak nagyiyinupar, kumporme sa inra iba't-ibang klase.

¹⁵ Kaling tanan nak inggwa't kabuhi ay nagsuorey kang Noe ag ida'y napasuyor it tig-ruha-ruha. ¹⁶ Ag napasuyor matuor kaling tanang mga mag-asawang hadop, kumporme sa sugo it Dios. Masunor, nagsuyorey ra sina Noe ag ingsarhan it GINO-O kag pwertahan it arka.

¹⁷ Pumakarugos ag pumakabaha sa suyor it kwarantang adlaw ag kwarantang gab-i ag kag tubi ay nagpakarako, kada nagyutaw kag arka. ¹⁸ Kag tubi ay nagpakarako pa nak gador ag kag arka ay ging-anor-anor. ¹⁹ Nagpakarako gihapon kag tubi hastang kag tanang mataas nak baguntor sa duta ay nayapawan. ²⁰ Nagpakarako pa gihapon kag tubi hastang kag ray-om ay nag-abot sa limang rupa (25 pye o 7 metros) halin sa ibabaw it mga baguntor nak nayapawaney.

²¹ Kada namatay kag tanan nak inggwa't kabuhi nak naghiiwas sa kalibutan, mga pispis, mga hadop nak maanar ag maila, mga maintik nak sapat nak nagyiyinupar, ag tanang mga tawo. ²² Tanang naghiihngab sa kalibutan ay namatay. ²³ Gingwagit matuor it GINO-O kag tanang mga tawo, kag tanang mga hadop nak maanar ag maila, ag tanang mga pispis sa kalibutan. Kag waya yang nagkamatay ay sina Noe ag kag ida mga kaibahan nak hadop sa suyor it arka. ²⁴ Kag tubi ay nagtiner sa kalibutan sa suyor it syento singkwenta (150) nak adlaw.

Kag Katapusan it Pagbaha

8 ¹⁻² Waya gilimte it Dios sina Noe ag kag tanang mga kahadupan nak kaibahan nida sa suyor it arka. Gingpatabo Nida kag mga tuburan ag gingpahunyaw kag uyan. Ingpahudop ra Nida kag hangin sa kalibutan, ag kag tubi ay nag-inot-inot it paghubas.

³ Matuor kag tubi sa duta ay nag-inot-inot it paghubas. Ag pagkalipas it syento singkwenta (150) nak adlaw, ⁴ sa pitsa disi-syete it pangpitong buyan it katong tuig nak kato ay naghubas kag tubi, ag nagsarsar kag arka sa usa sa mga bukir it Ararat. ⁵ Hastang sa primerong adlaw it ika-sampuyong buyan nak padayon kag paghubas it tubi, kag mga tuktok it ibang mga baguntor ay nagyinuawey.

⁶ Pagkalipas pa it kwarantang adlaw, ingbuksan ni Noe kag gaha it arka nak ida inghimo ⁷ ag ingpayupar

nida paliwas kag usang uwak. Kaling uwak ay waya gibalik kundi nagpakayupar yang palibot-libot sa kalibutan, hastang sa paghubas it tubi. ⁸ Masunor ay ingpayupar ray ni Noe kag usang salumpati agor masaduran kung hubasey kag tubi sa kalibutan. ⁹ Pero waya kali it nakita nak maaapunan dahil yapaw pa kag tubi sa duta, kada nagbalik sida kang Noe ruto sa arka. Inngaapon ni Noe sa ida damot kaling salumpati ag ingraya sa suyor. ¹⁰ Naghuyat pa si Noe it pitong adlaw bag-o ingpayupar ray nida liwat katong salumpati. ¹¹ Pagkagab-i ay nagbalik kali sa ida ag nakita nida nak sa buntok it kali ay inggwa't raya nak maisot nak sanga it olibo nak di usbor, kada naayaman ni Noe nak inggwa't duta nak nahubasaney. ¹² Masunor, naghuyat pa gihapon si Noe it pitong adlaw, ag ingpayupar ray liwat nida katong salumpati. Pero wayaey kali gibalik.

¹³ Primerong adlaw it bag-ong tuig ay ika-sais syentos ag usang (601) anyos it edad ni Noe it katong naghubas kag tubi sa duta, ingtukas nida kag kuyungan it arka ag pagmuyat nida sa palibot, nakita nida nak wayaey it tubi. ¹⁴ Pitsa beynte syete it pangruhang buyan it tuig nak kato tong kag duta ay ugay nak gador.

¹⁵ Ngasing, nagsiling kag Dios kang Noe, ¹⁶ "Liwasey kamo raha sa arka, kamo it imo asawa, kaibahan it inro mga anak nak kayake ag inro mga umagar. ¹⁷ Paliwasay ra kag tanang inro kaibahang mga hadop, kag mga pispis, kag mga hadop nak maanar ag maila nak nagpapanaw ag nagkakamang, agor sinra ay magbuar ag magpakaramo pa sa kalibutan."

¹⁸ Kada si Noe ay nagliwas sa arka kaibahan kag ida asawa, kag ida mga anak nak kayake ag inra mga asawa. ¹⁹ Kag tanang mga hadop nak nagpapanaw ag nagkakamang, ag tanang mga pispis, kag tanan nak naghihiwas sa kalibutan ay nagliwas sa arka it pami-pamilya kumporme sa inra klasi.

Naghalar si Noe sa GINO-O

²⁰ Pagkaliwas ninra sa arka, nagsug-on-sug-on si Noe it mga bato bilang altar para sa GINO-O. Nagbaoy sida it usa sa kada malimpyong hadop ag imaw ra sa pispis nak puyding ihalar, ag kali ay ida ingmatay ag ing-sunog sa altar. ²¹ It kag nahugman it GINO-O kag mabangyo nak hugom it halar ni Noe ay nagsiling Sida sa Ida Sarili, "Indiey nak gador Nako gisiraon liwat kag kalibutan dahil sa tawo, aber naayaman nako nak tuna pa yang sa pag-anak sa inra mayainey kag inra ing-iisip. Ag indiey nak gador Nako giwagiton liwat kag tanang inggwa't kabuhi tuyar it kaling Ako ginghimo ngasing.

²² "Habang kag kalibutan ay rahina, indi mawagit kag tigtanom ag tig-ani,

kag tigyamig ag tig-init,
kag kwarisma ag tig-uyan,
ag kag adlaw ag gab-i."

Kag Kasugtanan it Dios kang Noe

⁹ Gingpakamaado it Dios si Noe ag kag ida mga anak sa pagsiling, "Mag-anak kamo ag magramo, ag pun-a ninro kag kalibutan. ² Mapapaka-hadlok nak gador sa inro kag tanang mga hadop nak nagpapanaw ag nagkakamang, kag tanang mga pispis ag kag tanang mga isra, ag kamo kag magahom sa inra. ³ Ingtata-o kali Nako ngasing sa inro agor inro kaunon, tuyar sa pagkaon ninro sa mga tanom nak dating Ako ingta-o.

⁴ "Pero indi nak gador ninro gikaunon kag karne it hadop nak waya napatuyo kag rugo, dahil kag kabuhi ay hina sa rugo. ¹⁵ Sin-o man kag magpangmatay it ida isigkatawo, sida ay Ako asukton sa kabuhi nak ida ingutang. Imaw ra kag kada hadop nak makamatay it tawo, dapat kaling hadop ay matyon.

⁶ "Kung sin-o man kag tawo nak mamatay sa ida isigkatawo,
ay amatyon ra sida it ibang tawo,
dahil kag tawo ay inghuman it Dios
nak naambit sa Ida.

⁷ "Ag kamo ay mag-anak ag magramo, agor kag inro magiging mga inanak ay imaw it mapuno sa kalibutan."

⁸ Ag nagsiling kag Dios kang Noe ag sa ida mga anak, ⁹ "Mahuman Ako it kasugtanan ag mapromisa nak gador Ako sa imo, Noe, ag sa imo magiging mga inanak, ¹⁰ ag pati ra sa tanang inggwa't kabuhi nak kaibahan ninro nak nagliwas halin sa arka, sa mga pispis ag sa mga hadop nak maanar ag maila.

¹¹ Mahuman Ako it kasugtanan sa inro nak indiey Nako liwat giwagiton kag tanang inggwa't kabuhi ag indiey Nako liwat gisiraon kag kalibutan sa parayan it pagbaha."

¹² Ag nagsiling pa kag Dios, "Imaw kali kag tanra it Ako kasugtanan sa inro ag sa tanang inggwa't kabuhi nak kaibahan ninro, ag pati sa tanang inro mga inanak sa paabutong balhin it inro linahi. ¹³ Ingbutang Nako kag Ako bayangaw sa langit bilang tanra it Ako kasugtanan sa inro rili sa kalibutan. ¹⁴ Paglipas it marag-om nak rampog ag magyuaw sa langit kag bayangaw, ¹⁵ arumrumon Nako kag Ako promisa sa inro ag sa tanang iba't-ibang inggwa't kabuhi. Indiey magkaing-gwa liwat it baha nak mawagit sa tanang inggwa't kabuhi. ¹⁶ Pag nagnyuaw kag bayangaw sa langit, makikita Nako kato ag marurumruman Nako kag Ako

† *Hali matuna kag pagpati it mga lahi it Hudyo nak bawal magkaon it karne it hadop nak waya anay napatuyo kag rugo. (Basaha ra sa Heb. 9:22.)*

waya't katapusang kasugtanan sa inrong tanan nak inggwa't kabuhi sa kalibutan."

¹⁷ Kada, nagsiling kag Dios kang Noe, "Imaw kali kag tanra nak nagpapamatuor it Ako kasugtanan sa inrong tanan rahali sa kalibutan."

Sina Noe ag Ida mga Anak

¹⁸ Kag mga anak nak kayake ni Noe nak kaibahan nida nak nagliwas sa arka ay sina Sem, Ham ag Japet. Si Ham kag tatay ni Canaan. ¹⁹ Kaling tatlong anak ni Noe ay imaw kag ginghalinan it tanang mga tawo sa kalibutan pagkalipas it baha.

²⁰ Si Noe ay usang mangunguma ag nagpapani-nanom sida it mga ubas. ²¹ Halin sa ubas, naghuman sida it ayak nak ida ing-inom ag sida ay nayango. It katong mayango si Noe, sida ay naghigra ag nakatuyugan nak nakauba sa suyor it ida istaran nak tolda nak halin sa anit it mga hadop. ²² Si Ham, nak tatay ni Canaan, ay nagsuyor sa tolda ni Noe. It katong makita nida nak nakauba kag ida tatay ay ida ginur-an. Nagliwas sida ag nag-uma sa ida mga hali. ²³ Pagkasador nina Sem ag Japet nak nakauba kag inra tatay ay nagbaoy sinra it tamong ag inghuytan ninra sa magkanyudong pusor it lampas sa inra abaga, ag nag-iisol sinra habang nagpapayungot sa inra tatay ag inra ingtamungan. Waya ninra nakita nak uba kag inra tatay dahil nakatalikor sinra.

²⁴ It katong naumpawaney si Noe ay naayaman nida kag ginghimo it kaling ida anak nak si Ham. ²⁵ Nagsiling sida,

"Si Canaan nak anak ni Ham, ay ako asumpaon, sa ida mga hali, sida'y mapaulipon."

²⁶ Nagsiling pa sida,

"Kag GINO-O nak Dios ni Sem ay dayawon. Si Canaan ay ida magiging ulipon.

²⁷ Kabay pang payaparon it Dios kag duta ni Japet, sa mga tolda ni Sem, sida'y abi-abihon, ag si Canaan, ida ra magiging ulipon."

²⁸ Pagkalipas it baha ay nabuhi pa si Noe it tres syentos ag singkwenta (350) anyos. ²⁹ Umabot sida sa edad nak nwebe syentos ag singkwenta (950) anyos bag-o sida namatay.

Kag mga Inanak it mga Anak ni Noe

10 Imaw kali kag istorya it mga inanak ni Noe parayan sa ida mga anak nak kayake nak sina Sem, Ham ag Japet. Nagkainggwa sinra it mga anak pagkalipas it baha.

² Imaw kali kag mga inanak nak kayake ni Japet: Sina Gomer, Magog, Maday, Javan, Tubal, Mesec ag Tiras.

³ Si Gomer kag panganay ag imaw kali kag ida mga anak nak kayake: Sina Askenaz, Ripat ag Togarma.

⁴ Usa sa mga manghor ni Gomer ay si Javan ag imaw kali kag ida mga anak nak kayake: Sina Elisar, Tarsis, Kitim ag Dodanim. ⁵ Sa mga anak ni Japet naghalin kag mga tawo nak nagkadat ag nagpang-inistar sa mga habig it baybay ag sa mga puyo. Kada pamilya ay nagkainggwa't inra sariling lugar, ag tong huli ay naging lahi nak nagkainggwa't inra sariling mga bisaya.

⁶ Imaw kali kag mga inanak nak kayake ni Ham: Sina Cus, [†] Misraim, ^{††} Put [‡] ag Canaan.

⁷ Si Cus kag panganay ag imaw kali kag ida mga anak nak kayake: Sina Seba, Havila, Sabta, Raama, Sabteca ag kag pinaka-huli ay si Nimrod.

Usa sa mga anak ni Cus ay si Raama, ag imaw kali kag ida mga anak nak kayake: Sina Seba ag Dedan.

⁸ Kaling pinaka-huling anak ni Cus nak si Nimrod ag imaw kag unang pinaka-maisog nak manraraog pagkalipas it baha sa kalibutan. ⁹ Sida ay bantog ag maisog nak mangangadam sa pagmuyat it GINO-O, kada inggwa it kabisayahan para sa inra nak,

"Abang isog ikaw tuyar kang Nimrod nak maisog nak mangangadam sa pagmuyat it GINO-O!"

¹⁰ Kag unang ida gingharian ay kag mga banwa it Babel, ^{††} Erec ag Acad sa kapatagan it Sinar. ¹¹⁻¹² Halin ru-to nagpagto ra sida sa Asirya, kung hariin ida ingpatinrog kag ap-at nak syudad nak sakop it kinang marakong syudad nak Ninive, kag Ninive, Rehobot-Ir, Cala ag kag Resen nak asa tunga it Ninive ag Cala.

¹³⁻¹⁴ Kag pangruhang anak nak kayake ni Ham ay si Misraim, ag imaw kali kag mga naging lahi it ida mga anak nak kayake: Mga Ludnon, Anamnon, Lehabnon, Naptunhon, Patrusnon, Caslunhon, ag Cretanhon nak imaw kag inghalinan it mga Pilistinhon.

¹⁵ Kag pang-ap-at ag puto sa mga kayake sa mga anak ni Ham ay si Canaan. Kag panganay nida ay si Sidon ag masunor ay si Het. ¹⁶ Si Canaan ay tatay ra it mga Jebusnon, Amornon, Girgasanhon, ¹⁷ Hebinhon, Araknon, Sinanhon, ¹⁸ Arvadnon, Zemarnon ag Hamatnon.

Tong huli nagpangkadat kaling mga naging lahi ni Canaan ¹⁹ ag nagpang-inistar sinra tuna sa Sidon pagpagto sa Gerar, lampas sa Gaza ag pagpagto ray sa Sodoma, Gomora, Adma, Zeboyim, lampas sa Lasa. ²⁰ Imaw kali kag mga naging lahi ni Ham ag kag mga lugar nak inra ingpang-istaran, ag tong huli ay nagkainggwa sinra it inra sariling mga bisaya.

²¹ Si Sem nak maguyang nina Ham ag Japet kag tatay it mga Hebreo halin sa ida apo sa tuhor nak si Eber.

²² Imaw kali kag mga inanak nak kayake ni Sem: Sina Elam, Asur, Arpaksad, Lud ag Aram.

²³ Imaw kali kag mga anak nak kayake it putong anak ni Sem nak si Aram: Sina Uz, Hul, Geter, ag Mas.

[†] o "Etiopya." ^{††} o "Ehipto." [‡] o "Libya." ^{††} Tong huli kag Babel ay naging Babilonya.

²⁴ Kag pangtatlong anak ni Sem nak si Arpaksad ay nagkainggwa't anak nak kayake nak si Sela, ag kag anak nak kayake ni Sela ay si Eber. ²⁵ Kag ruhang anak nak kayake ni Eber ay sina Peleg ag Joktan. Ingpangayanan sida it Peleg dahil kag mga tawo it katong panahon nida ay nagkabuyag-buyag.

²⁶ Kag mga anak nak kayake it manghor ni Peleg nak si Joktan ay sina Almodad, Selep, Hazarmavet, Jera, ²⁷ Hadoram, Uzal, Dikla, ²⁸ Obal, Abimael, Seba, ²⁹ Opir, Havila ag Jobab. Imaw kali tanan kag mga anak nak kayake ni Joktan ³⁰ nak nagpang-inistar ruto sa lugar tuna sa Mesa papagto sa Separ, ag papagto ray sa mga bukir nak hampig sa subatan. ³¹ Imaw kali kag mga naging lahi ni Sem nak nagpang-inistar sa inra sariling lugar, ag tong huli ay nagkainggwa sinra it inra sariling mga bisaya.

³² Imaw kali tanan kag mga inanak it mga anak ni Noe, kumporme sa inra mga pamilya ag sa inra mga naging lahi. Ag halin sa inra kag mga tawo sa mga nasyon nak nagpangkadat sa kalibutan pagkalipas it baha.

KAG TORE IT BABEL

11 Pagkalipas it baha, ausa yang kag linggwahe it mga tawo sa kalibutan, ag pare-pareho kag inra pagbisaya. ² Sa inra pagsaydo-saydo, nakaabot sinra sa usang patag sa lugar it Sinar nak tong huli ay naging Babilonya hampig sa subatan, ag ruto sinra nag-istar. ³ Tong huli, nagsiling sinra sa usa'g-usa, "Mahuman kita it mga kwadradong yunang ag ato atadihon it maado, agor magtibay ag agamiton nato sa pagtugrok it mga bayay." Imaw kali kag inra inggamit imbes nak mga bato ag ingpapangpahupot kali it mga ispalto pag nagtutugrok sinra it bayay. ⁴ Ag nag-abot kag panahon tong nagsiling sinra nak, "Maley, mahuman kita it syudad nak inggwa't mataas nak tore nak abot hastang sa langit, agor kita ay mababantog sabaling kita ay magkabuyag-buyag sa ibabaw it kalibutan."

⁵ Pero nagpilhig kag GINO-O † ag ingmuyatan it maado kaling syudad nak inra gingtutugrok, laloey kaling tore nak inra ingpapatukor. ⁶ Ag nagsiling Sida, "Muyati kaling mga tawo. Nagkausa sinra nak himuon kali dahil kag inra linggwahe ay ausa yang. Imaw pa yang kali kag una ninrang inghuhuman. Indi marugay ag atumanoney ninra kag aber ni-o kag inra magustuhan. ⁷ Kitay, Ato sinra aguluhon pramas mag-iba-iba kag inra linggwahe, agor indi sinra magkaintyendihan."

† *Ingsiling sa bisayang Hebreo nak "kag GINO-O ay nagpilhig sa syudad" agor muyatan kag natatabo. Dili ay pay ing-agit-agit it Dios kag mga tawo dahil sa inra subrang pagpangabudlay para yang mapatugrok kag tore nak inra ingpapahambog nak kabi ninra ay kayay ninrang magsaka sa langit parayan dili. Pero kag Dios ay bukoey kinahangyan nak magpakahirap pa para yang makapilhig it abang yado agor muyatan kag inra inghihimo.*

⁸ Ag inghimo matuor it GINO-O nak iba-iba kag inra mga linggwahe, kada kag ibang mga tawo ay indi maintyendihan it iba pang mga tawo. Kada natungnan kag pagpatugrok ninra it syudad ag sinra ay ingpangpabuyag-buyag it GINO-O ag nagkadat sinra sa ibabaw it kalibutan. ⁹ Kada ingpangayanan ninra katong banwa nak Babel nak kag gustong bisayahon ay "inggulo it GINO-O kag inra linggwahe," ag halin ruto ingpangpabuyag-buyag ag ingpangkadat sinra it GINO-O sa ibabaw it kalibutan.

KAG MGA INANAK NI SEM HASTANG KANG ABRAHAM

Kag mga Inanak ni Sem

¹⁰ Imaw kali kag listahan it mga inanak ni Sem. Ruhang tuig pagkalipas it baha, it katong si Sem ay nag-abot sa edad nak sanggatos (100) anyos, ay nagkainggwa sida it anak nak kayake nak si Arpaksad. ¹¹ Pagkaanak kang Arpaksad ay nabuhi pa si Sem it kinyentos (500) anyos ag nagkainggwa sida it iba pang mga anak nak kayake ag kabade.

¹² Pag-abot ni Arpaksad sa edad nak treyntay-singko (35) anyos ay nagkainggwa sida it anak nak kayake nak si Sela. ¹³ Pagkaanak kang Sela ay nabuhi pa si Arpaksad it kwatro syentos ag tres (403) anyos ag nagkainggwa sida it iba pang mga anak nak kayake ag kabade.

¹⁴ Pag-abot ni Sela sa edad nak treynta (30) anyos ay nagkainggwa sida it anak nak kayake nak si Eber. ¹⁵ Pagkaanak kang Eber ay nabuhi pa si Sela it kwatro syentos ag tres (403) anyos ag nagkainggwa sida it iba pang mga anak nak kayake ag kabade.

¹⁶ Pag-abot ni Eber sa edad nak treyntay-kwatro (34) anyos ay nagkainggwa sida it anak nak kayake nak si Peleg. ¹⁷ Pagkaanak kang Peleg ay nabuhi pa si Eber †† it kwatro syentos ag treynta (430) anyos ag nagkainggwa sida it iba pang mga anak nak kayake ag kabade.

¹⁸ Pag-abot ni Peleg sa edad nak treynta (30) anyos ay nagkainggwa sida it anak nak kayake nak si Reu. ¹⁹ Pagkaanak kang Reu ay nabuhi pa si Peleg it dos syentos ag nwebe (209) anyos ag nagkainggwa sida it iba pang mga anak nak kayake ag kabade.

²⁰ Pag-abot ni Reu sa edad nak treyntay-dos (32) anyos ay nagkainggwa sida it anak nak kayake nak si Serug. ²¹ Pagkaanak kang Serug ay nabuhi pa si Reu it dos syentos ag syete (207) anyos ag nagkainggwa sida it iba pang mga anak nak kayake ag kabade.

²² Pag-abot ni Serug sa edad nak treynta (30) anyos ay nagkainggwa sida it anak nak kayake nak si Nahor.

²³ Pagkaanak kang Nahor ay nabuhi pa si Serug it dos syentos (200) anyos ag nagkainggwa sida it iba pang mga anak nak kayake ag kabade.

†† *Si Eber kag inghalinan it tawag para sa mga Hebreo.*

²⁴ Pag-abot ni Nahor sa edad nak beynte nwebe (29) anyos ay nagkainggwa sida it anak nak kayake nak si Tera. ²⁵ Pagkaanak kang Tera ay nabuhi pa si Nahor it syento disi-nwebe (119) anyos ag nagkainggwa sida it iba pang mga anak nak kayake ag kabade.

²⁶ Pag-abot ni Tera sa edad nak sitenta (70) anyos ay nagkainggwa sida it mga anak nak kayake nak kag panganay ay si Abram, masunor si Nahor bag-o si Haran, nak puro mga kayake.

Kag mga Inanak ni Tera

²⁷ Imaw kali kag mga inanak ni Tera. Kag mga anak nak kayake ni Tera ay sina Abram, Nahor, ag Haran. Si Haran ay imaw kag tatay ni Lot. ²⁸ It katong namatay si Haran sa ida sariling lugar sa Ur sa Caldeya [†] ay buhi pa kag ida tatay nak si Tera.

²⁹ Si Abram ag si Nahor ay parehong nag-asawa. Kag asawa ni Abram ay si Saray nak ida manghor sa tatay, ag kag asawa ni Nahor ay kag ida kumangkon nak si Milca, nak anak ni Haran, ag maguyáng ni Isca.

^{††30} Ngasing, kaling si Saray ay baog, kada waya sida nakakaanak.

³¹ Usang adlaw, gingnunot ni Tera kag ida anak nak si Abram, kag ida umagar nak si Saray, ag kag ida apo kang Haran nak si Lot. Halin sa Ur ay papagto tan-a sinra sa lugar it Canaan. Ugaling pag-abot ninra sa banwa it Haran sa Padan-aram [‡] ay ruto yangey sinra giistar. ³² Ag ruto ra namatay si Tera sa edad nak dos syentos ag singko (205) anyos.

SI ABRAHAM

Kag Pagtawag it Dios kang Abram

12 Usang adlaw, nagsiling kag GINO-O kang Abram,

“Halin raha sa imo banwa, ag bada-e kag panimayay it imo tatay ag imo mga hali,

ag magpagto ka sa lugar nak Ako itudlo sa imo.”

² “Aparamuon Nako kag imo mga inanak, ag ahumanon Nako sinra nak bantog ag makusog nak nasyon.

Apakamaaduhon Nako kag imo pagpangabuhi, ag mababantog kag imo pangayan.

Apakamaaduhon ka Nako agor parayan sa imo kag ibang mga nasyon ay makakabaton ra it mga pagpakamaado.”

³ “Apakamaaduhon Nako kag mga mahimo it maado sa imo,

ag isumpa Nako kag mga mahimo it mayain sa imo.

[†] Tong huli kag Caldeya ay nasakop it Babilonya. ^{††} Si Milca ay manghor sa tatay ra ni Lot. [‡] Tong huli kag Padan-aram ay naging Asirya.

Ag parayan sa imo tanang katawuhan sa kalibutan ay makakabaton it mga pagpakamaado.”

⁴⁵ Ngani, naghaling si Abram sa banwa it Haran ag nagpagto sa Canaan kumporme sa sugo it Dios sa ida. Sitentay-singko (75) anyos si Abram it katong naghaling sida ruto. Gingnunot nida kag ida asawa nak si Saray ag kag ida kumangkon nak si Lot. Ag ingraya ra nida kag inra tanang mga ari-arian nak napundar, ag mga suguon nak inra nasasakupan ruto sa Haran.

⁶ Pag-abot ninra sa Canaan nagpadayon sinra has-tang makaabot sinra sa More nak sakop it Siquem. Inggwa ruto it usang marakong kahoy nak abang bantog ag nagtungon sinra ruto. It katong panahon nak kato, ruto pa giinistar kag mga Canaanhon. ⁷ Hagto ay nagpakita kag GINO-O kang Abram ag nagsiling, “Imaw kali kag duta nak Ako ita-o sa usa sa imo mga inanak.” Kada nagsug-on-sug-on si Abram it bato bilang altar para sa GINO-O nak nagpakita sa ida.

⁸ Pagkalipas it pilang adlaw, nagsaydo sinra papagto sa habagatan, sa bukir nak hampig sa subatan it banwa it Betel, ag ruto sida gitukor it inra istaran nak mga tolda nak human sa anit it hadop. Kag lugar nak kato ay asa tunga it Betel ag Ai. Kag Betel ay hampig sa sugbuhan ag kag Ai ay hampig sa subatan. Naghuman ray sida ruto it altar nak bato ag nagdayaw sa GINO-O. ⁹ Pagkalipas it pilang panahon ay nagpadayon gi-hapon sinra sa pagsaydo-saydo papagto sa disyerto it Negeb mayungot sa Ehipto.

Kag Pagpagto ni Abram sa Ehipto

¹⁰ Ngasing, nagkainggwa it tiggagutom sa Canaan, kada nagpagto sina Abram sa bandang habagatan sa Ehipto ag ruto anay sinra madayon, dahil subrang tiggagutom sa Canaan. ¹¹ It katong mayungotey sinra magsuyor sa Ehipto ay nagsiling si Abram sa ida asawa nak si Saray, “Ayam nako nak ikaw ay maganda gimuyatan. ¹² Sabaling pag nakita ikaw it mga Ehiptohanon ay magsiling sinra, ‘Kaganda tan-a kaling kabade pero di asaway,’ kada ako ay inra amatyon pero ikaw ay indi. ¹³ Maado pang silinggon yangey nimo nak ikaw ay ako manghor hah, agor aamiguon ako ninra ag indi ninra ako gimatyon dahil sa imo!”

¹⁴ Pagkasuyor ninra sa Ehipto nakita ngani it mga Ehiptohanon nak abang ganda kaling kabade. ¹⁵ Ag pagkakita ra sa ida it mga opisyaales it hari it Ehipto nak inra ingtatawag nak Paraon, ay insiling ninra sa hari kag kagandahan ni Saray. Ngani, ingpabaoy sida ni Paraon ag ingraya sa palasyo. ¹⁶ Ag dahil kang Saray ay naging maado si Paraon kang Abram ag nagkainggwa sida it iba pang mga karnero, kambing, baka, asno ag kamelyo, pati mga kayake ag mga kabading suguon.

¹⁷ Pero kag panimayay ni Paraon ay gingparay-an it GINO-O it mga grabing sakit, dahil sa ida pagbaoy kang Saray nak asawa ni Abram. ¹⁸ Kada tong huli, gingpatawag ni Paraon si Abram ag nagsiling sa ida, "Ni-o kaling imo ginghuman sa ako? Asing waya nimo giuamaan nak imo sida asawa?" ¹⁹ Siling nimo ay imo sida manghor, kada ingbaoy nako sida agor ako maging asawa! Hala, kali kag imo asawa. Bay-a sida ag lumayasey kamo!"

²⁰ Ingsugo ni Paraon kag ida mga tawuhan nak ibhan si Abram paliwas sa Ehipto, kanunot kag ida asawa ag tanang inra mga sinakupan ag mga ari-arian.

Kag Pagbinuyagan nina Abram ag Lot

13 Pagkapalayas sa inra ni Paraon ay naghalin sina Abram sa Ehipto kaibahan kag ida asawa, kag ida tanang sinakupan, kaibahan ra si Lot nak ida kumangkon, ag nagbalik sinra sa disyerto it Negeb.

² Ngasing, si Abram ay naging manggaranoney. Ing-gwa sida it maramong mga alagang hadop ag maramong pilak ag buyawan. ³ Halin sa Negeb, nagpadayon gihapon sina Abram it pagsaydo-saydo pa-norte. Nagpatukar sinra hastang makaabot ray sinra sa dati ninrang istaran sa tunga it Betel ag Ai. ⁴ Ag hagto pa ra katong ida inghuman nak altar nak bato ag ruto ay nagdayaw si Abram sa GINO-O.

⁵ Si Lot nak nunot-nunot kang Abram ay inggway ra it maramong mga karnero, kambing ag baka, pati maramong suguon ag tolda. ⁶ Ag dahil subrang ramoey kag inra mga alagang hadop, indiey maghusto para sa inrang tanan kag sabsabon ag indiey sinra magkuntento pag sinra ay nagpipinisan. ⁷ Kada nag-aaway-away kag mga manug-alaga it mga hadop nina Abram ag Lot. It katong panahong kato kag mga Canaanhon ag mga Pereznon ay ruto ra giiistar.

⁸ Kada, nagsiling si Abram sa ida kumangkon nak si Lot, "To, indi kita dapat mag-away, pati kag ato mga suguon dahil kita'y maghali. ⁹ To, muyati kag kayaparan it kaling duta. Mabuyag kita, ag mapili ka it imo gustong pagtuan. Kung gusto nimo nak magpagto sa wala ay mapagto ako sa tu-o, pero kung gusto nimo nak mapagto sa tu-o ay mapagto ako sa wala."

¹⁰ Nagmuyat si Lot sa palibot ag nakita nida kag patag sa ubos nak asa tunga it mga baguntor kung hariin kag Suba it Jordan. Kag patag nak kali ay abot hastang sa Zoar. Ag nakita nida nak kali ay bugana sa tubi, nak pay tuyar sa Eden, o pay naambit ra sa duta it Ehipto. Kali ay it katong waya pa nasira-a it GINO-O kag mga syudad it Sodoma ag Gomora. ¹¹ Kada gingpili ni Lot para sa ida sarili kag tanang patag it Jordan ag nag-us-osey sida pa-subatan. Tuyar kali kag pagbinuyagan ni Abram ag ni Lot. ¹² Si Abram ay nagpabilin sa duta it Canaan ag si Lot ay nagpadayon sa

pagsaydo-saydo mayungot sa mga banwa rutong patag hastang makaabot mayungot sa Sodoma, kung hariin nida ingtukor kag inra mga istaran nak tolda.

¹³ It kato kag mga tawo sa Sodoma ay abang yain kag pagpangabuhi ag nagpapaka-sala pa sinra sa atubangan it GINO-O.

Kag Pagsaydo ni Abram sa Hebron

¹⁴ It katong nakahaliney si Lot, nagsiling kag GINO-O kang Abram, "Muyati kag imo palibot, tuna sa inghalinan it hangin nak amihan, papagto sa subatan, pagpagto sa habagatan, hastang sa sugbuan kung hariin kag ragat. ¹⁵ Tanang duta nak imo nakikita ay ita-o Nako sa imo ag sa imo mga inanak hastang sa katapusan. ¹⁶ Aparamuon Nako kag imo mga inanak hastang indiey kayang bilangon. Kung paunong kag taybo sa duta ay indi kayang bilangon ay imaw ra kag imo magiging inanak. ¹⁷ Hala, tinrog, baktasa ag muyatan kag kayaparan it kaling duta, dahil ita-o nako kali sa imo."

¹⁸ Kada ingtuman matuor ni Abram kag sugo it GINO-O ag nagsaydo-saydo sinra hastang nakaabot sinra ruto sa lugar nak inggwa it mga maragkong pananom nak kahoy it usang Amornon nak si Mamre. Kato ay mayungot sa banwa it Hebron. Ag sa lugar ni Mamre nagtukor ray sinra it mga istaran nak tolda ag naghuman ray sida it altar para sa GINO-O.

Ingsalbar ni Abram si Lot

14 It katong si Lot ay nag-iistar sa Sodoma, ay imaw kag kapanahunan it mga pinunong hari nak sina Amrapel it Sinar, Arioc it Elasar, Kedorlaomer it Elam, ag Tidal it Goyim.

²³ Nagkausa sinra ag inra inglabanan sina:

Haring Bera it Sodoma,
Haring Birsa it Gomora,
Haring Sinab it Adma,
Haring Semeber it Zeboyim ag
Hari it Bela nak tong huli ay naging Zoar.

Ruto sinra naggera sa kapatagan it Sidim mayungot sa Minatay nak Ragat. †

⁴ Imaw kali kag tanang natabo. Sa suyor it doseng tuig kaling inra mga kakampi nak mga hari it Sodoma ag Gomora ay asa irayom it gahom it usang pinunong hari nak si Kedorlaomer. Pero pag-abot it ika-treseng tuig ay naglaban sinra sa ida.

⁵⁻⁶ Ag pag-abot ray it ika-katorseng tuig sina Haring Kedorlaomer ag ida mga kakampi nak mga hari ay nagyusob, ag napirde ninra ag nabihag:

kag mga Repairnon sa Astarot-carnaim,
kag mga Zuzimnon sa Ham,
kag mga Emimnon sa Save-kiryataim ag

† o "Maasin nak Ragat."

kag mga Horhanon sa mga bukir it Seir. †
Nakaabot sinra hastang sa El-paran sa habig it disyerto.

⁷ Pagkatapos ay nagbalik sinra ag nagpadayon sa pagpirde ag pagbihag sa mga taga-Enmispas nak tong huli ay naging Kades, sa mga nag-iistar sa patag nak tong huli ay naging duta it mga Amaleknon, ag sa mga Amornon sa Hazazon-temar. Ag nakaabot sinra hastang sa kapatagan it Sidim.

⁸ Ngasing, katong mga kakampi nak hari it Sodoma, Gomora, Adma, Zeboyim ag Bela nak naging Zoar, ay pumangyusob sa kapatagan it Sidim ag ruto sinra naggera ⁹ laban kana:

Haring Kedorlaomer it Elam,
Haring Tidal it Goyim,
Haring Amrapel it Sinar ag
Haring Arioc it Elasar.

Ap-at nak hari laban sa limang hari.

¹⁰ Ruto sa kapatagan it Sidim inggwa't maramong tubog it ispalto nak delikadong mahuyugan. Habang katong mga kakampi it Sodoma ag Gomora ay nag-tatakas, kag iba ay nahuyog ruto ag kag mga nabilin ay nagrinayagan ag nagtago sa mga bukir.

¹¹ Ngani, ing-ubos it baoy it mga nagraog nak sina Haring Kedorlaomer kag mga butang ag mga pagkaon nak inra nakita sa Sodoma ag Gomora ag nagpadayoney sinra papauli sa inra. ¹² Kaibahan sa mga gingbihag ninra ay si Lot nak kumangkon ni Abram nak nag-iistar sa Sodoma, kaibahan ra kag ida pamilya, mga sinakupan ag kag inra mga ari-arian.

¹³ Inggwa't usang bihag nak nakabuhi ag nagbalik kali agor mag-uma kang Abram nak Hebreo tungor sa natabo kana Lot. It kato, si Abram ay nag-iistar gi-hapon ruto sa inggwa't mga maragkong pananom nak kahoy ni Mamre nak Amornon, ag hali nina Escol ag Aner. Sinra ay mga kakampi ra ni Abram. ¹⁴ Pagkarungog ni Abram nak kag ida kumangkon ay nabihag, ay ida gingpangyuhan kag ida mga tawuhan nak ida natudluan sa paglaban. Sinrang tanan ay tres syentos ag disi-otso (318) katawo nak tanan ay ging-anak sa ida sinakupan, ag inra inglahay kag mga hari nak nag-bihag kana Lot, hastang sa lugar it Dan. ††

¹⁵ Tong rutoy sinra sa Dan, ida ingparti-parti kag ida mga tawuhan. Ag pag-abot it gab-i ay nagyusob sinra ag inra napirde kag mga sundalo it inra kalaban nak mga hari. Ingpangtabog ag inra ingpanglahay sinra hastang sa Hoba nak asa unhan pa it syudad it Damasco. ¹⁶ Gingbawi nina Abram kag tanang mga ari-arian nak nabaoy nina Haring Kedorlaomer. Gingbawi ra nida kag ida kumangkon nak si Lot ag kag pamilya ag

mga sinakupan it kali, pati ra kag mga kabade ag iba pang mga bihag.

Ingbendisyunan ni Melkisedec si Abram

¹⁷ Sa pagbalik nina Abram sa inra pagkapirdi kana Haring Kedorlaomer ay gingsapoy sinra it hari it Sodoma ruto sa Patag it Save nak nagsubli (tong huli kali ay naging Patag it Mga Hari).

¹⁸ Inggwa it Hari sa Syudad it Salem ‡ nak kag ngayan ay si Melkisedec, ag sida ra kag saserdote it Pinaka-mataas nak Dios. Nagsapoy-sapoy sida kana Abram ag ingray-an sinra it tinapay ag ayak. ¹⁹ Ingbendisyunan nida si Abram sa pagsiling,

"Ikaw Abram ay ingpakamaado it Dios,
nak imaw kag Pinaka-mataas.

Kag langit ag duta ay Sida kag Nagtuga.

²⁰ Pinaka-mataas nak Dios, ato ra adayawon,
sa mga kaaway, sa imo'y nagparaog!"

Ag ingbuyag ni Abram kag ika-sampuyong parti it tanang ida nabawi ag ingta-o kang Haring Melkisedec.

‡

²¹ Nagsiling kag Hari it Sodoma kang Abram. "Imo yangey kinang tanang butang nak imo nasamsam, pero ulian sa ako kag tanang ako tawuhan."

²² Nagsabat si Abram sa hari, "Nakataas kag ako damot nak nagsusumpa sa atubangan it GINO-O, nak imaw kag Pinaka-mataas nak Dios, Dios nak Tag-iya it Langit ag Duta, ²³ nak inding gador ako magbaoy mas-ki bunang o sab-it it tsinelas o miski ni-o nak sa imo, agor indi nimo masiling nak, 'Ako gingpayaman si Abram.' ²⁴ Inding gador ako magbaoy it para sa ako sarili, purya sa mga nakaon it ako sinakupan ag sa parti ninra. Bahala sina Aner, Escol ag Mamre nak magbaoy it inra parti."

Kag Kasugtanan it Dios kang Abram

15 Pagkatabo it mga bagay nak kali, nagbisaya kag GINO-O kang Abram sa parayan it usang pangitaon, "Abram, aya gikahadlok, dahil Ako kag imo panagang ag Ako ka ataw-an it marakong premyo."

² Pero nagsabat si Abram, "O GINOONG Dios, ni-o kag puyos it Imo maitata-o sa ako dahil waya pa gi-hapon ako it anak? Ag kag mapanubli yang it kali ay kag ako sugu-on nak si Eliezer nak taga-Damasco.

³ Waya ra Nimo ako gitaw-e it anak, kada kaling usa yangey sa ako mga suguon kag ako manugpanubli."

⁴ Nagsabat kag GINO-O, "Buko kaling imo suguon kag manugpanubli nimo. Ikaw ay magkakainggwa it manugpanubli nak halin mismo sa imo rugo." ⁵ Ag ingpasyar si Abram it GINO-O sa liwas ag nagsiling, "Tan-

† Tong huli kag Seir ay naging Edom. †† Si Abram ag ida mga tawuhan ay nagyagor rutong mga hari hastang nag-abot it mga 200 kilometros papagto sa lugar it Dan.

‡ Tong huli kag Salem ay naging Herusalem nak kag gustong bisayahon ay "Syudad it Katimunungan." †† Si Melkisedec ay ingtaw-an it ika-sampuyong parti it nabawi ni Abram dahil sida kag saserdote it Pinaka-mataas nak Dios.

ga baga sa langit, ag bilangon kag mga bituon kung kaya nimo. Kag imo magiging mga inanak ay tuyar it ramo.”

⁶ Si Abram ay nagtu-o nak gador sa GINO-O, ag dahil dili sida ay gingbilang nak matarong.

⁷ Nagbisaya pa kag GINO-O sa ida, “Ako kag GINO-O nak nagraya sa imo rili halin ruto sa imo banwa it Ur sa Caldeya, pramas ita-o sa imo kaling duta.”

⁸ Nagpangutana si Abram, “O GINOONG Dios, pauno nako masasaduran nak magiging ako kali?”

⁹ Nagsabat kag GINO-O, “Hala, ray-i ako it usang rumayagang baka, usang rumayagang kambing, ag usang kayaking karnero nak bawat usa ay tigtatatlong tuig kag edad, ag ray-i ra ako it usang bato-bato ag usang bata pa nak salumpati.”

¹⁰ Ingbaoy ag ingraya matuor ni Abram kaling tanan nak gingsiling it GINO-O sa ida. Ing pang-ihaw ag ing pangbika nida kali bag-o ingpatungor kag magkasi-si, purya sa mga pispis nak waya gitunga-a. ¹¹ It katong inggwa't naghugpa nak mga pispis nak nagpangan-gragit ruto sa ingpatungor nak magkasi-si ay ing pangbugaw kali ni Abram.

¹² Tong pasugbuhoney kag adlaw, nakatuyugan it pamuok-muok si Abram, ag nabatyagan nida kag rakong kahadlok ag nalibon sida it karuymanan. ¹³ Ngasing, nagsiling kag GINO-O sa ida, “Gingpapasador nak gador Nako sa imo nak kag imo mga inanak ay mapagto ag madayon ruto sa lugar nak buko inra. Madayon sinra ruto sa suyur it kwatro syentos (400) nak tuig ag sinra ay magiging ihig ag ulipon. ¹⁴ Pero aparusahan Nako katong nasyon nak maihig sa inra ag pagkatapos, sinra ay mahal in ruto nak maramong raya.

¹⁵⁻¹⁶ “Ngani marayan anay kag pang-ap-at nak balhin it linahi it imo mga inapo bag-o mabalik sinra dili. Kali ay dahil indi pa Nako gipahalinin dili kaling mga Amornon, † kumo buko pa subrang ramo kag inra mga sala pramas Ako sinra parusahan. Tuyar kina kag matabo sa inro mga inanak, pero para sa imo, Abram, apahabaon Nako kag imo kabuhi nak inggwa't kasadya, bag-o ka Nako bay-on agor magpahuway kapisan kag imo ginikanan.”

¹⁷ Pagkasugbo it adlaw ag maruyomey ay nakabati si Abram ag nakita nida nak nagrayan kag usang pugon nak nag-aaso ag nagrarayab-rayab nak inggwa it suyo sa tunga it mga ing-ihaw nak hadop nak mga tig-kasisi. ††¹⁸ Katong adlaw nak inghimo it GINO-O kag Ida kasugtanan kang Abram ay napasiling Sida, “Sa imo inanak, ita-o Nako kaling duta tuna sa Suba it Ehipto papagto sa marakong Suba it Yuprates. ¹⁹ Kaumir kag duta it mga Cenanhon, mga Cenisnon, mga Cadmon-

hon, ²⁰ mga Hetanhon, mga Pereznon, mga Repaimnon, ²¹ mga Amornon, mga Canaanhon, mga Girgasanhon ag mga Jebusnon.”

Si Hagar ag si Ismael

16 Ngasing, kaling si Saray nak asawa ni Abram ay waya gihapon nakakaanak sa ida. Inggwa sida it sariling kabulig nak kabade nak kag ngayan ay si Hagar nak taga-Ehipto. ² Nagsiling si Saray kang Abram, “Dahil waya ra gibut-a it GINO-O nak magkainggwa ako it anak, ni-o ara kung mag-ubay ikaw sa ako kabulig, sabaling sida ay magkaanak ag parayan sa ida magkainggwa ra ako it anak.” Ag si Abram ay nagsugot sa insiling it ida asawa. ³ Kada gingta-o ngani ni Saray kag ida kabulig nak si Hagar nak usang Ehiptohanon kang Abram agor maging usa sa ida asawa. Kali ay natabo pagkatapos it sampuyong tuig it pag-istar nina Abram sa duta ni Mamre sa Canaan. ⁴ Ing-ubayan nida si Hagar ag nagsabak kali. It katong maayaman ni Hagar nak sabakey sida ay gingpamidungan nida si Saray nak ida amo.

⁵ Ngasing, gingbasoy ni Saray si Abram, “Sala nimo kung asing ingpamidungan ako it ako kabulig! Ingta-o nako sida sa imo, pero it katong naayaman nida nak sida ay sabak gingpamidungan nida ako. Bahala kag GINO-O maghusgar kung sin-o sa ato kag tama ag buko.”

⁶ Nagsabat si Abram kang Saray, “Bahala ikaw kung ni-o kag imo gustong himuon sa imo kabulig.” Kada ingpahirapan ag gingpintasan ni Saray kag ida kabulig ag kali ay naglayas.

⁷ Nakaabot si Hagar ruto sa tuburan sa disyerto pagpagto sa sur, ag nakita nida ruto kag anghel it GINO-O. ⁸ Siling it kali sa ida, “Hagar, kabulig ni Saray, hariin ka gihalin ag pariin ikaw?”

Nagsabat si Hagar, “Naglayas ako sa ako amo nak si Saray.”

⁹ Siling ray it anghel it GINO-O, “Magbalik ka sa imo amo! Magpaubos ka sa ida! ¹⁰ Ag aparamuon Nako kag imo inanak hastang indiey mabilang sa karamuon.

¹¹ Kaling anak nak imo ingasabak ay kayake. Pangayani sida nak Ismael, ‡ dahil ingrungog it GINO-O kag imo pag-ayaba sa imo kahirapan. ¹² Sida ay magiging tuyar sa usang maila nak asno nak perming laban sa tanan ag kag tanan ay laban sa ida. Magiging kuntra sida sa ida kahalihan.”

¹³ Gingtawag ni Hagar kag GINO-O nak nagbisaya sa ida nak “Dios nak Nakakakita,” dahil sa ida pagkatina-gaya ay napasiling sida nak, “Buhi pa baga ako? Nakita baga talaga nako kag GINO-O nak nakakita ra sa ako?”

¹⁴ Imaw kato kung asing gingtawag kaling tuburan sa

† Kag mga Amornon ay usa sa mga kalahing Canaanhon.

†† Imaw kali kag tanra sa kaklaruhan it kasugtanan it GINO-O kang Abram.

‡ Sa bisayang Hebreo kag gustong bisayahon it pangayan nak “Ismael” ay “Ingrungog it Dios.”

tunga it Kades ag Bered nak Beer-lahay-roy nak kag gustong bisayahon ay "Tuburan it Nakakita ag Nabuhi."

¹⁵ Pagkatapos, nagpauli si Hagar kana Saray ag nag-anak sida it kayake nak ingpangayanan nida nak Ismael. ¹⁶ Si Abram ay otsentay sais (86) anyos it katong ing-anak ni Hagar si Ismael sa ida.

Pagtuli, Tanra sa Kasugtanan

17 Pag-abot ni Abram sa edad nak nobentay-nwebe (99) anyos, kag GINO-O ay nagpakita sa ida ag nagsiling, "Ako kag Dios nak Makagagahom, magpangabuhi ka it matarong sa ako atubangan. ² Atumanoney Nako kag ako kasugtanan sa imo ag aparamuon nak gador nako kag imo mga inanak." ³ Kada nagpatirapa si Abram sa atubangan it Dios. Ag nagsiling pa kag Dios, ⁴ "Imaw kali kag Ako kasugtanan sa imo. Ikaw ay magiging tatay it maramong mga nasyon. ⁵ Tuna ngasing, bukoey Abram † kag imo pangayan kundi ikaw ay atawagoney nak Abraham, †† dahil ahimuon ka Nako nak tatay it maramong mga nasyon. ⁶ Aparamuon nak gador Nako kag imo mga inanak agor magiging maramong mga nasyon, ag kag iba sa inra ay ahimuon Nako nak mga hari. ⁷ "Atuparon nako kag Ako kasugtanan sa imo, ag sa imo magiging mga inanak kaumir kag kahuli-hulihan nak balhin it inra linahi hastang sa waya't katapusan, ag Ako kag magiging Dios nimo, ag it imo mga inanak. ⁸ Ita-o Nako sa imo ag sa imo magiging mga inanak kaling bug-os nak duta it Canaan kung hariin ikaw ay nagtitiner. Tanan kali ay mapapasa-inro hastang sa waya't katapusan ag Ako kag magiging Dios nimo, ag it imo mga inanak." ⁹ Ag nagsiling pa kag Dios kang Abraham, "Para sa imo, Abraham, ikaw ag imo magiging mga inanak kaumir kag kahuli-hulihang balhin it inra linahi, ay dapat ra nak magtuman it Ako kasugtanan. ¹⁰ Imaw kali kag inro dapat himuon sa pagtuman it Ako kasugtanan sa imo ag sa imo magiging inanak. Kag tanang kayake sa inro ay dapat nak tulion. ¹¹ Tumana ninro kali bilang tanra it Ato kasugtanan. ¹² Pag-abot it pangwayong adlaw matapos matawo kag bawat anak ninro nak kayake, sida ay dapat tulion. Imaw kali kag inro ahimuon sa tanang inanak ninro nak kayake hastang sa kahuli-hulihang balhin it inro linahi. Atulion ninro sinra kung sinra ay matawo sa inro pamilya, ag sa inro sinakupan o miskin sinra ay mga ulipon nak inro ingbakay sa mga taga-ibang lugar. ¹³ Dapat nak parehong tulion kag mga kayake nak ianak it inro mga sinakupan, ag mga kayake nak inro ingbakay. Imaw kali kag tanra it Ako waya't katapusang kasugtanan sa inro

† Sa bisayang Hebreo kag gustong bisayahon it pangayan nak "Abram" ay "kataas-taasan nak tatay." †† Sa bisayang Hebreo kag gustong bisayahon it pangayan nak "Abraham" ay "tatay it maramo."

yawas. ¹⁴ Kung sin-o mang kayake kag indi magpatuli ay dapat nak iitsapuyra sida sa imo lahi, dahil ging-suway nida kag Ako kasugtanan."

¹⁵ Nagsiling ray kag Dios kang Abraham, "Ngasing kaling imo asawa nak si Saray ay indiey nimo gitawagon nak Saray, kundi Sara. ¹⁶ Apakamaaduhon Nako sida, ag ataw-an nak gador Nako ikaw it anak sa ida. Apakamaaduhon Nako sida ag sida ay magiging nanay it mga nasyon, ag kag ibang mga inanak nida ay magiging mga hari."

¹⁷ Pagkarungog it kali ni Abraham ay napayukso sida ag diretso yuhor ag pumakaguya. Napasiling sida sa ida sarili, "Makakaanak pa ara kag kayake nak nag-iidad it usang gatos (100) nak tuig? Maanak pa ara si Sara nak nag-iidad it nobentang (90) tuig?" ¹⁸ Ag nagsiling sida sa Dios, "Kabay pang si Ismael kag Imo pakamaaduhon ag imaw kag mapanubli it ako tanang ari-arian!"

¹⁹ Sabat it Dios, "Indi ra Nako sida gipabad-an, pero si Sara nak imo asawa ay magkakaanak nak gador sa imo it anak nak kayake, ag apangayanan nimo sida nak Isaac. Atuparon Nako kag Ako waya't katapusang kasugtanan sa ida, ag sa ida magiging mga inanak.

²⁰ "Tungor kang Ismael, narunggan Nako kag imo pangamuyo, kada apakamaaduhon ra nako sida ag aparamuon nak gador Nako kag ida magiging mga inanak. Magiging tatay sida it doseng mga pinuno ag imaw ra sida it magiging tatay it usang bantog nak lahi. ²¹ Pero kang Isaac nak gador, nak ianak ni Sara sa tuyar rang panahon sa masunor nak tuig, ay Ako atuparon kag Ako kasugtanan."

²² Pagkatapos nagbisaya kag Dios kang Abraham ay nawagit kali sa ida atubangan.

²³ It katong adlaw nak kato, ingnunot ni Abraham kag ida anak nak si Ismael ag ingtipon nida kag tanang kayake sa ida sinakupan, pati kag mga ing-anak sa inra ag kag mga ulipon nak ingbakay. Sinrang tanan ay ida ingtuli, kumporme sa sugo it Dios sa ida. ²⁴⁻²⁵ Si Abraham ay nag-iidad it nobentay-nwebe (99) anyos ag kag ida anak nak si Ismael ay nag-iidad it trese (13) anyos it katong sinra ay ingtuli. ²⁶ It katong adlaw rang kato gingtuli si Abraham ag kag ida anak nak si Ismael, ²⁷ ag kag tanang kayake nak natawo sa ida sinakupan, pati kag tanang kayaking ulipon nak ida ingbakay sa taga-ibang lugar.

Ingpangakuan si Abraham it Usang Anak nak Kayake

18 It katong nag-iistar pa si Abraham ruto sa inggwa't maragkong kahoy kana Mamre, usang adlaw nagpakita sa ida kag GINO-O. Dahil mainit pa kag

‡ Sa bisayang Hebreo kag gustong bisayahon it ruhang pangayan nak "Saray" ag "Sara" ay "Prinsesa." Pero ingsugo si Abraham it Dios nak taw-an si Saray it bag-ong pangayan agor ipakita nak mataas kag ida kahimtangan.

adlaw, nag-iingkor si Abraham sa atubangan it pa-suyuran it ida istaran nak tolda. ² Pagmuyat nida sa unahan ay nakita nida kag tatlong kayake nak nagtit-inrog. [†] Pagkakita nida sa inra, sida ay nagrali-rali it tulay ag nagrayagan agor magsapoy sa inra, ag sida ay nagsuong ag nagsiling, ³ "Mga Gino-o, kung apaburan ninro ako ay rayan anay kamo dili sa amo. ⁴ Mapabaoy ako it tubi para panghinaw it intro siki bag-o kamo magpahuway raha sa nasisinrungan it kahoy. ⁵ Ag mahandra ako it aber maisot yang nak intro makakaon agor makakamerienda anay kamo bag-o kamo magpadayon. Haley rang gador kamo, hanra ako nak serbisyuhan kamo."

Nagsabat kag usa sa inra nak imaw kag GINO-O, "Ay di sige, ag salamat nak gador."

⁶ Ag si Abraham ay nagrali-rali it suyur sa ida tolda, ag nagsiling kang Sara, "Tulina, masa it pinong arina nak kuyang-kuyang usang sako, ^{††} ag humana kali nak tinapay." ⁷ Masunor, nagrayagan sida papagto sa ida mga baka ag nagpili it usang mataba ag bata pa nak turete, ag ida ingpaihaw ag ingpayuto sa ida kabulig. ⁸ Ag nagbaoy ra sida it pinakurta nak gatas, ag gatas nak presko, ag kaibahan katong tinapay ag suya nak baka ay ingraya kali nida ruto sa irayom it kahoy nak ingpapahuwayan it ida mga bisita ag ingtahaw sa inra atubangan. Habang nagkakaon sinra ay ruto ra si Abraham nak hanrang serbisyuhan sinra.

⁹ Nagpangutana kag GINO-O, "Hariin kag imo asawa nak si Sara?"

Nagsabat si Abraham, "Hina sa suyur it tolda."

¹⁰ Ag nagsiling ray kag GINO-O, "Sigurado nak Ako ay mabalik sa intro sa tuyar ra it kaling panahon sa masunor nak tuig ag si Sara ay maanak it usang kayake."

Habang si Sara ay asa suyur it tolda mayungot sa pa-suyuran nak asa inra likor, sida ay nagpapanimati habang sinra ay nagbibisaya. ¹¹ Si Abraham ag si Sara ay parehong abang guyangey ag si Sara ay wayaey gi-aabuta. ¹² Kada napaguya si Sara sa ida sarili ag napasiling, "Sa kaguyangon namong kali ay masasadyahan pa ara ako nak mag-ubay sa ako asawa? Maguyangey kami para magkainggwa it anak!"

¹³ Ag nagpangutana kag GINO-O kang Abraham, "Asing napaguya si Sara ag napasiling nak, 'Maanak pa ara ako ngasing nak ako'y maguyangey?' ¹⁴ Inggwa baga it indi kayang humanon kag GINO-O? Sa panahon nak Ako ingasing, pagkalipas it usang tuig sa tuyar ra it kaling panahon, mabalik Ako sa intro ag si Sara ay maanak it usang kayake."

¹⁵ Dahil sa kahadlok ni Sara, sida ay nagbalibar ag napasiling, "Waya po ako giguya ay!"

Siling ray it GINO-O, "Bad-ey gibalibar! Nagguya ka!"

[†] Usa sa inra kag GINO-O ag kag ruhang kaibahan Nida ay mga anghel ugaling sa primero waya sinra nakilaya ni Abraham. ^{††} Sa bisayang Hebreo kag rako it ida ingmasa nak arina ay mga 16 kilo.

¹⁶ Pagkatapos, nagginaney katong tatlong kayake papaagto sa Sodoma ag inghator sinra ni Abraham sa rayan.

¹⁷ Bag-o sinra nagbinuyagan ay nagsiling kag GINO-O, "Ataguon baga Nako kang Abraham kag Ako ahimuon, ¹⁸ kumo sida kag magiging tatay it bantog ag makusog nak nasyon, ag parayan sa ida kag tanang katawuhan sa mga nasyon ay makakabaton it pagpakamaado? ¹⁹ Indi! Indi Nako kali gitaguon sa ida dahil sida kag Ako ingpili, agor atudluan nida kag ida mga anak ag mga panimayay nak magsunor sa Ako sa inra pagpangabuhi it matarong, pramas atumanon Nako kag Ako ingpromisa sa ida."

²⁰ Ag nagsiling kag GINO-O kang Abraham, "Narunggan Nako kag maramong reklamo it mga tawo laban sa subrang pagpakasala it mga taga-Sodoma ag Gomora. ²¹ Kada ngani maus-os Ako agor usisaon kung talagang matuor kato o buko."

²² Ag katong ruhang kayake nak kaibahan it GINO-O ay nagpadayoney papagto sa Sodoma, pero si Abraham ag kag GINO-O ay nagruruyog pa habang nag-iistoryahan. ²³ Ag nagpayungot it maado si Abraham sa GINO-O ag nagpangutana, "Mamamatay baga kag mga maadong tawo kaibhanan kag mga makasalan pag Imo asiraon katong syudad? ²⁴ Kung inggwa ruto it singkwentang (50) tawo nak maado, asiraon pa baga gihapon Nimo katong syudad? O akaluy-an Nimo dahil ruto sa singkwenta? ²⁵ Indi ako gipati nak amatyon Nimo kag mga maadong tawo kaibhanan kag mga makasal-anan! Dahil kung tuyar kina, ay dey pareho kag parusa it maadong tawo ag buko! Buko Ikaw tuyar. Di baga Ikaw kag Hukom it tanang katawuhan sa kalibutan ag mahusgar it matarong?"

²⁶ Nagsabat kag GINO-O, "Kung inggwa Ako it makita nak singkwentang (50) tawo nak maado sa Sodoma, indi Nako kato gisiraon alang-alang ruto sa singkwenta."

²⁷ Nagsiling ray si Abraham, "GINO-O, patawara ako sa ako pagbisaya sa Imo dahil ako ay waya't karapatan, kumo ako'y usang tawo yang. ²⁸ Ay kung kag singkwentang maadong tawo ay kuyang it lima, asiraon baga gihapon Nimo kag tanan nak tawo ruto dahil kuyang sinra it lima?"

Nagsabat ray kag GINO-O, "Indi Nako kato gisiraon kung inggwa Ako it makita ruto nak kwarantay-singko (45) nak maadong tawo."

²⁹ Nagpangutana ray liwat si Abraham, "Ay kung inggwa ruto it kwarantay (40) maadong tawo?"

Nagsabat ray kag GINO-O, "Indi Nako gisiraon kag syudad alang-alang ruto sa kwarantay (40)."

³⁰ Nagsiling ray si Abraham, "Kabay pa GINO-O nak indi Ka mahangit sa ako dahil indi nako mapunggan kag ako ibisaya sa Imo. Ay kung inggwa ray ruto it treynta (30) yang?"

Nagsabat ray kag GINO-O, "Indi, alang-alang ruto sa treynta (30)."

³¹ Nagsiling ray si Abraham, "GINO-O, patawara gi-hapon ako sa ako pagbisaya. Ay kung inggwa ray ruto it beynteng (20) maadong tawo?"

Nagsabat ray kag GINO-O, "Indi, alang-alang ruto sa beynte (20) nak maadong tawo."

³² Sa huli ay nagsiling si Abraham, "Kabay pa GINO-O nak indi Ka mahangit sa ako, imaw yangey ra kali kag ako ibisaya sa Imo. Ay kung sampuyo (10) yangey kag maadong tawo ruto?"

Ag nagsabat kag GINO-O, "Alang-alang ruto sa sampuyo (10), indi Nako gisiraon kag syudad."

³³ Pagkasabat Nida it kali kang Abraham, naghalikey kag GINO-O ag nagpauli si Abraham.

Kag Kayainan it mga Taga-Sodoma

19 Pagkagab-i it katong adlaw nak kato ay nag-abot sa syudad it Sodoma katong ruhang anghel nak nagpatuyar sa hitsura it mga tawong kayake. Si Lot ay nag-iingkor ruto sa lugar nak ingtipunan it mga maguyangey it Sodoma. Kaling lugar nak kali ay rapit sa pwertahan pasuyor sa syudad. Pagkakita nida sa ruhang kayake ay nagtulay sida ag sinra ay ida ingsapoy. Nagsuong sida sa inra atubangan, ² ag nagsiling, "Mga Gino-o, ako nak intro suguon, ay nagpapangabay sa intro nak kung puyde ay magrayan anay kamo sa bayay nako, ag ruto kamo magpalipas it gab-i, pramas makakapanghinaw kamo it intro mga siki. Insulip yangey kamo padayon sa intro pagpanaw."

Nagsabat sinra, "Salamat nak gador, pero rili yang kami mapalipas it gab-i."

³ Pero dahil sa kapipilit ni Lot sa inra ay nagnunot yangey sinra sa ida bayay. Ag nagpayuto sida it suya ag tinapay nak waya't pampaalsa, ag ingpakaon sinra it maado.

⁴ Bag-o sinra makakatuyog, ay gingpalibutan kag bayay ni Lot it tanang mga kayake sa Sodoma, mga maguyang ag mga binata. ⁵ Ag nag-inukaw sinra, "Hariin katong mga kayaking bisita nimo? Paliwasa sinra dili agor amo aubayan."

⁶ Nagliwas si Lot ag ingsarhan nida kag ida pwertahan, ⁷ ag nagpakitluoy sida, "Mga kasimanwa, nagpapangabay ako sa intro nak daey ra ninro giulita kaling ako mga bisita. Abang yain kaling intro ahimuon! ⁸ Inggwa ako rili it ruhang anak nak rayagang birhen, sinra yangey kag ako ita-o sa intro, ag himu-a ninro sa inra kung ni-o kag intro gusto. Basta indi yang ninro giunhon kaling mga kayake dahil sinra ay bisita nako ag dapat nako sinrang protektahan."

⁹ Pero nagsiling sinra, "Halin raha! Buko ka taga-rili, sin-o ka para maghusgar sa amo! Mahalin ka o indi?"

Ahapruson ka namo it subra pa sa amo ahimuon sa imo mga bisita!" Ag ingsiog ninra si Lot papayungot sa pwertahan agor asiraon tan-a ninra kato. ¹⁰ Pero ging-abrihan it maisot it kaling ruhang bisita kag pwertahan ag ingbira pasuyor si Lot bag-o kali ingsarhan.

¹¹ Pagkatapos, kinang tanang mga tawo sa liwas ay ingbulag it kaling ruhang bisitang anghel, kada nagpanghaphap yangey sinra sa paghanap it katong pwertahan, hastang tong huli ay nagsawa yangey sinra.

Kag Paghalin nina Lot sa Sodoma

¹²⁻¹³ Ngasing, nagsiling kaling ruhang bisita kang Lot, "Inggwa pa baga ikaw it mga hali rili? Kung inggwa pa ikaw it mga anak ag mga umagar, uma-e sinra nak ingparaya kami it GINO-O agor siraon kaling syudad, dahil sa subrang reklamo it mga tawo laban sa kayainan it mga taga-dili. Nuntan sinra ag maghalin kamo rili."

¹⁴ Kada, ingpagtuan ni Lot kag mga sultero nak naka-pamayadey sa ida mga anak nak rayaga ag nagsiling sida sa inra, "Maghanraey kamo ngasing! Rali-a! Mahalin kita dahil asiraoney it GINO-O kaling syudad." Pero kabi ninra ay nagpapangintrimis yang si Lot, kada waya sinra gipati sa ida.

¹⁵ It katong nagpapanghudag-hudagey ay ing-apura it kaling ruhang anghel sina Lot sa pagsiling, "Bati kamo! Tulinay, haliney kamo rili kaibahan kag imo asawa ag ruhang mga anak nak rayaga, agor indi kamo maumir sa parusa hali sa Sodoma." ¹⁶ Ugaling ay nagruruyog-ruyog pa si Lot, kada sa kaluoy it GINO-O ay inggudor pa sinrang ap-at it kaling ruhang anghel paliwas sa syudad. ¹⁷ It katong asa liwasey sinra, nagsiling kag usang anghel. "Rayagan kamo, agor indi kamo mamatay. Ayang gador kamo gisauli o gitungon dili sa patag. Rayagan kamo hastang makaabot nak gador ruto sa baguntor, agor indi kamo maumir sa matatabo."

¹⁸ Pero nagsabat si Lot, "Mga Gino-o, buko yangey ruto sa baguntor. ¹⁹ Naging maado kamo sa ako ag karako kag intro nabulig sa ako, kada rako kag ako pagpasalamat nak intro kami ingluwas. Pero kung maaari, nagpapangabay ako sa intro, abang yado ra katong baguntor. Sabaling indiey ako makaabot ruto ag maabutan ra gihapon kami it parusa ag ako ay mamatay gihapon. ²⁰ Inggwa raha-o sa uibabaw it usang maisot nak banwa, puyde ara nak ruto yangey kami mapagto agor buko masyarong yado. Ruto yangey kami hah! Maisot yang kato ag indi kami ruto mauno."

²¹ Nagsabat kag anghel, "Hala, mapahinunor ako sa imo, ag indi nako gisiraon katong banwa nak imo gingsisiling. ²² Tulina, pagtoy kamo ruto dahil waya pa kami it mahihimo hastang waya pa kamo nakakaabot ruto."

Kada tong huli, ingpangayanan katong banwa nak ingpagtuan nina Lot nak Zoar, nak kag gustong bisayahon ay "Maisot."

Kag Pagkasira it Sodoma ag Gomora

²³ Nagsusubot pa yang kag adlaw pag-abot nina Lot sa Zoar. ²⁴ Pagkaabot ninra ruto, hingan pa yang gi-pauyana it GINO-O it mga nagbabagang bato, asupre ag kayado kag Sodoma ag Gomora. ²⁵ Ag ingsira it GINO-O kag tanang banwa sa patag sa tunga it mga baguntor, kaibahan kag mga tawo, mga hadop ag tanang mga nagtutubo ruto sa duta.

²⁶ Kag asawa ni Lot nak asa ida hulihan ay nagsauli ag sida ay naabutan it disgrasya. Kada sida ay naging tuyar sa haligi nak asin.

²⁷ It katong parehong adlaw mismo maaga pa, ay nagpagtoy si Abraham sa lugar kung hariin sida gi-pangabay sa GINO-O parti sa Sodoma. ²⁸ Nagmuyat sida sa ubos kung hariin kag Sodoma ag Gomora, ag kag patag. Imbes nak kag mga banwa kag ida nakita ay nakita nida kag nagpapaibabaw nak karuramoy nak aso nak pay naghahalin sa usang marakong pugon.

²⁹ Imaw kali kag natabo kung paunong nakalibre sina Lot sa pagsira it Dios sa mga banwa nak asa patag, dahil waya gilimti it Dios kag ida sabat sa mga pangabay ni Abraham.

Kag Inghalanan it mga Moabnon ag mga Amonhon

³⁰ Pagkalipas it kato, nahadlok si Lot nak mag-istar sa Zoar, kada nagsaydo sinra it ida ruhang anak nak rayaga sa kabagunturan ag ruto sinra giistar sa usang kuyba. ³¹ Katong marugayey, kag maguyáng nak anak ni Lot ay nagsiling sa ida manghor, "Maguyangey si Tatay, ag waya it mga kayake rili nak mapangasawa sa ato, kada indi kita magkaingwa't anak. ³² Maado pa yanguhon nato si Tatay ag maubay kita sa ida, agor indi mawagit kag ato lahi." ³³ Kada ingyango ngani ninra kag inra tatay katong gab-ing kato. Ag tong yangoy si Lot, waya nida namalayi nak inubayan sida it katong ida maguyáng nak anak. Ag waya ra nida namalayi kag paghalin it kali.

³⁴ Tong sumunor nak adlaw, nagsiling ray kag maguyáng sa ida manghor, "It gab-i ako kag nag-ubay kang tatay. Isag sa gab-i ay ayanguhon ray nato sida liwat, agor ikaw ray kag maubay sa ida tuyar sa ako inghimo, agor indi mawagit kag ato lahi." ³⁵ Kada ingyango ray ngani ninra kag inra tatay tong gab-i nak kato. Ag it tong yangoy si Lot, waya ray nida namalayi nak ing-ubayan ray sida it katong ida putong anak. Ag waya ra nida namalayi kag paghalin it kali.

³⁶ Dahil ruto, parehong nagsabak kaling ruhang anak nak kabade ni Lot sa ida. ³⁷ Kag maguyáng nak anak ni Lot ay nag-anak it kayake ag ida kato gingpangayanan

nak Moab. Ag sida kag naging tatay it mga Moabnon ngasing. ^{†38} Kag puto nak anak ni Lot ay nag-anak ra it kayake ag ida kato gingpangayanan nak Ben-ami. Ag sida kag naging tatay it mga Amonhon ngasing. ^{††}

Si Abraham ag si Abimelec nak Hari it mga Pilistinhon

20 Ngasing, naghalin si Abraham kana Mamre, ag nagsaydo-saydo papagto sa disyerto it Negeb, pero bag-o mag-abot ruto ay nag-istar anay sida sa Gerar sa tunga it Kades ag Sur. ^{‡2} Ag ruto sa banwa it Gerar, kag pakilaya ray ni Abraham kang Sara nak ida asawa ay ida manghor, kada ingpabaoy si Sara it inra hari nak ingtatawag ninrang Abimelec. ³ Usang gab-i, nagbisaya kag Dios kang Abimelec sa parayan it pananamgo ag nagsiling, "Mamamatay ka, dahil kinang kabade nak si Sara nak imo ingbaoy ay inggway it asawa."

⁴ Kumo waya pa nauulit ni Abimelec si Sara, nagsiling sida, "Gino-o, waya ako it sala, mapangmatay baga Ikaw it inosenting tawo? ⁵ Di baga si Abraham nak gador kag nagsiling sa ako nak si Sara kuno ay ida manghor. Aber sida ra ay nagsiling nak si Abraham kuno ay ida maguyáng. Inghuman kali nako nak malimpyo kag ako kunsensya ag waya ako it sala."

⁶ Ag nagsabat kag Dios sa ida, "Oho, ayam Nako nak malimpyo kag imo kunsensya, kada ngani waya Nako gituguti nak imo sida uliton agor indi ka makasala laban sa Ako. ⁷ Ngasing, ulian kinang kabade sa ida asawa dahil kag ida asawa ay usang propeta Nako. Ag sida kag mapangamuyo para sa imo, agor indi ikaw mamatay. Pero kung indi nimo sida ig-uli, ingpapaunahaney ka Nako it siling, mamamatay nak gador ka, pati kag tanan nimo nak pamilya ag sinakupan."

⁸ Kada ngani, pagkaaga, nagbangon it aga pa si Abimelec ag gingpatawag nida kag tanang ida sinakupan, ag ing-uma katong ida napananamguhan. Ag sinra'y nagkahadlok. ⁹ Pagkatapos, gingpatawag ni Abimelec si Abraham, ag gingpangutana, "Ni-o kaling imo inghuman sa amo? Ni-o kag amo sala sa imo? Asing imo gingray-an kag ako gingharian it tuyar nak busong? Asing imo kali nahuman sa amo? Abang yain talaga kaling imo inghuman! ¹⁰ Asi, ni-o kag imo pagkasador sa amo hay?"

¹¹ Nagsabat si Abraham, "Kabi ngani nako ay wayang gador dili it di kahadlok sa Dios. Ag kabi nako, amatyon ninro ako pramas mabaoy ninro kag ako asawa.

¹² Pero sa kamatuuran talaga sida ay ako manghor sa tatay, iba yang kag amo nanay, ag sida ay ako naging

† Moabnon kag tawag sa mga inanak ni Moab it katong ingsuyat kaling libro. Tong huli sinra ay naging kaaway it mga inanak ni Isaac.

†† Amonhon kag tawag sa mga inanak ni Ben-ami it katong ingsuyat kaling libro. Tong huli sinra ay naging kaaway it mga inanak ni Isaac ‡ Kaling Gerar ay lugar it mga Pilistinhon nak tong huli ay naging kaaway it mga inanak ni Israel.

asawa. ¹³ Kada it katong gingsiling sa ako it Dios nak maghalin ako sa ako mga hali, agor magsaydo-saydo sa ibang mga lugar, gingtugon nako kang Sara nak aber hariin kami makaabot, kag ida isiling ay manghor nako sida.”

¹⁴ Pagkatapos it bisaya ninra, ging-uli ni Abimelec si Sara sa ida asawa nak si Abraham, ag gingtaw-an nida si Abraham it mga karnero ag baka, ag mga kayake ag kabade nak ulipon bilang danyos sa ida inghimo. ¹⁵ Ag nagsiling pa sida kang Abraham, “Hali kag ako duta, pili yang kung hariin gusto nimong mag-istar.”

¹⁶ Nagsiling ra sida kang Sara, “Ako ingtaw-an kag imo maguyáng it usang libong bilog nak pilak, bilang pamatuor sa atubangan it imo mga kaibahan ag tanang tawo, nak ikaw ay malimpyo gihapon, ag bilang danyos ra sa ako nahuman sa imo.”

¹⁷⁻¹⁸ Pagkatapos it kali, ingpangamuyuan ni Abraham sina Abimelec, dahil tuna ingbaoy ni Abimelec si Sara ay ingpatungon it GINO-O kag pagsabak it tanang kabade sa ida pamilya ag panimayay. Pagkapangamuyo ni Abraham ay gingpaado it Dios kag asawa ni Abimelec ag tanang kabade sa ida panimayay sa inra pagtungon it pagsabak. Kada ngasing sinra ay nagkainggwa ray it abilidad nak magsabak.

Kag Pag-anak kang Isaac

21 It katong masunor nak tuig si Sara ay ingpakamaado it GINO-O ag sida ay nagsabak kumporme sa ingpromisa it GINO-O. ² Ag sa panahon nak insiling it GINO-O, sida ay nag-anak it kayake kang Abraham, aber maguyangey sinra. ³ Ag kali ay ingpangayanan ni Abraham nak Isaac. ⁴ Pagkalipas it wayong adlaw it pagkaanak kang Isaac ay ingtuli sida ni Abraham, kumporme sa sugo it Dios sa inra kasug-tanan.

⁵ It katong si Isaac ay natawo, kag edad ni Abraham ay usang gatos (100) nak tuig. ⁶ Si Sara ay nagsiling, “Gingpaguya ako it Dios ag tanang tawo nak makakasador it tungor dili ay mapapaguya ra. ^{††7} Hamak ninro, sin-o kag masiling kang Abraham nak si Sara ay makakapasuso pa it anak nida! Pero natawan gihapon nako sida it anak aber sida ay maguyangey.”

⁸ Nagrako si Isaac, ag it katong adlaw nak sida ay ging-utay, si Abraham ay nagta-o it usang rakong punsyon.

Kag Pagpahalin kana Hagar ag Ismael

⁹ Usang adlaw, nakita ni Sara nak ing-aagit-agit si Isaac ni Ismael nak anak ni Abraham kang Hagar nak

† *Kag gustong bisayahon it Isaac ay “Napaguya Sida.”* †† *Sa bisayang Hebreo kag pagmitlang it pangayan nak “Isaac” ay naam-bit sa pagbisaya nak “napaguya sida.” (Basaha ra kag Hen. 18:12-15.)*

Ehiptohanon. ¹⁰ Kada nagsiling si Sara kang Abraham, “Palayasa kinang kabading ulipon, pati kag ida anak, dahil indi puyding kag ida anak ay magpanubli ra kaibahan kag ako anak nak si Isaac.”

¹¹ Waya kali nagustuhe ni Abraham ag kali ay mabug-at sa ida buot, dahil si Ismael ay ida ra anak.

¹² Nagsiling kag Dios kang Abraham, “Aya gikalibog tungor sa imo anak ag sa ida nanay nak intro kabulig. Himu-a kag insiling sa imo ni Sara, dahil kang Isaac yang nak gador mahalina kag imo lahi nak maraya it imo pangayan. ¹³ Pero kaling imo anak sa intro kabulig ay magiging usang nasyon ra, dahil sida ay imo ra anak.”

¹⁴ Aga pa it katong masunor nak adlaw, ay ingtaw-an ni Abraham si Hagar it pagkaon ag tubi nak asa susudlan nak human sa anit it kambing ag kali ay ida insab-it sa ida abaga. Pagkatapos, ida’y ingpahalin si Hagar. Ag nagpalibot-libot sina Hagar ag Ismael sa mga mabatong mga bukir it Beerseba kung hariin ay bihira kag nag-iistar.

¹⁵ It katong marugayey naubusan sinra it tubi, ag si Ismael ay nagpangyuda nak pay mamamatayey, kada ingbutang sida ni Hagar sa sinrong it usang maisot nak puno. ¹⁶ Ingbilin nida kag ida anak ruto ag nagpayado sida nak kag yado ay usang tira it pana, ag sida ay nag-ingkor ruto. Habang sida ay nag-iingkor, sida ay nagtitibaw ag napasiling, “Indi nako makaya nak makita kag ako anak nak mamatay.” Ag habang naka-ingkor ruto si Hagar nak nagpapangalisor, ay sige ra kag tibaw ni Ismael.

¹⁷ Narunggan it Dios kag pagtibaw ni Ismael, kada kag anghel it Dios ay nag-ayaba kang Hagar halin sa langit, “Hagar, ni-o kag imo problema? Aya gikalibog dahil narunggan it Dios kag tibaw it imo anak ruto-o. ¹⁸ Tulay, payungute kag imo anak ag pahilumon sida, dahil indi sida mamatay ag Ako sida ahumanon nak bantog nak nasyon.” ¹⁹ Pagkatapos ingpakita it Dios kang Hagar kag usang bal-ong, kada nagpagto sida ag ingpuno nida it tubi kag ida susudlan, ag ingpainom nida si Ismael. Pagkainom ni Ismael, kali ay naulian.

²⁰⁻²¹ Ingbantayan sida it GINO-O ag sida ay nagrako ruto sa kabukiran it Paran. Ag sida ay naging maayo nak mamamana. Inngaasawa sida it ida nanay sa usang kabade nak taga-Ehipto.

Kag Kasugtanan nina Abraham ag ni Abimelec nak Hari it mga Pilistinhon

²² It katong panahon it pagpalayas ni Abraham kana Hagar ag Ismael, si Abimelec ag si Picol nak pinuno it mga sundalo it Gerar ay nagbisita kang Abraham, ag nagsiling, “Ako namalayan nak ikaw ay ingpapakamaado it Dios sa tanang imo inghuhuman, ²³ kada magsumpa ka sa ako sa atubangan it Dios, nak indi ni-

mo ako gilukuhon pati kag ako mga anak ag ako lahi. Maado kag ako pagtratar sa imo, kada magsumpa ka nak atrataron ra nimo kami it maado, ag imaw ra kag mga tawo nak ako nasasakupan hali sa duta nak imo ra ing-iistaran."

²⁴ Nagsabat si Abraham, "Hala, masumpa ako."

²⁵ Pero nagreklamo si Abraham kang Abimelec tungor sa usang bal-ong nak ging-agaw sa ida it mga suguon ni Abimelec.

²⁶ Nagsabat si Abimelec, "Waya ako nakakasador kung sin-o sa inra kag naghimo it kato. Ngasing yang nimo kali giumaan sa ako, kada ngasing yang kali nako narunggi!" ²⁷ Pagkatapos, nagbaoy si Abraham it mga karnero ag baka, ag kali ay ida gingta-o kang Abimelec ag sinra ay nagkasugtananey sa inra binisayahan.

²⁸ Nagpili ra si Abraham it pitong rumayagang karnero ag kali ay ida ingbuyag. ²⁹ Si Abimelec ay nagpangutana sa ida, "Asing imo kali ingbuyag? Ni-o kag gustong bisayahon it kali?"

³⁰ Sabat ni Abraham, "Batuna kaling pitong rumayagang karnero, ag sa imo pagbaton, imaw kali kag nagpapamatuor nak ako kag nagkutkot it kaling bal-ong nak kali." ³¹ Kada ingpangayanan ninra katong lugar nak Beerseba † kung hariin kag bal-ong nak kato, dahil sinrang ruha ay ruto nagkasugot sa inra sinumpa.

³² Pagkatapos ninrang magpanumpa sa usa'g-usa, si Abimelec ag si Picol ay nagpauliey sa Gerar nak imaw kag banwang ing-iistaran it hari it mga Pilistinhon.

³³ Pagkahalin ninra, nagtanom si Abraham sa Beerseba it usang Sampaloc, ag nagdayaw sida sa GINO-O nak Dios nak Waya't Katapusan. ³⁴ Ag si Abraham ay nagpadayon sa pag-istar sa lugar it mga Pilistinhon sa suyor it mahabang panahon.

Kag Pagsugo it Dios kang Abraham nak Ihalar si Isaac

22 Pagkatabo it mga bagay nak kali, ingpurbahan it Dios si Abraham, ag ingtawag sida, "Abraham!"

Nagsabat si Abraham, "GINO-O, hali ako."

² Ag nagsiling kag Dios, "Nuntan kag imo bugtong ag kapupalanggang anak nak si Isaac sa Moraya ag ruto sa usang bukir nak ako itudlo sa imo, imo sida amasyon ag asunugon bilang halar nimo sa Ako."

³ Kada, aga pa it katong masunor nak adlaw, nagbangoney si Abraham ag nagputpot sida it mga rabok para sa paghalar, bag-o ida kali ingkarga sa asno. Ing-nunot nida kag ida anak nak si Isaac ag imaw ra kag ida ruhang suguon ag nagpanawey sinra papagto sa bukir nak ingsiling sa ida it Dios.

⁴ Sa pangtatlong adlaw it inra pagbaktas, nakita nida kag lugar nak Moraya sa unhan. ⁵ Bag-o nagtukar sinra ruto sa bukir nak kato, nagsiling si Abraham sa ida ruhang suguon, "Rili yang anay kamo ag kaling asno. Ako ag kaling ako anak ay matukar agor madayaw sa GINO-O, mabalik yang ugaling kami rili."

⁶ Ingbaoy ni Abraham kag rabok ag gingpapas-an kang Isaac, ag sida kag nagraya it kutsilyo ag gamit sa paghaling ag nagpadayon sinrang ruha. ⁷ Marugay-rugay nagsiling si Isaac sa ida tatay, "Tay?"

Ag nagsabat si Abraham, "Ni-o, To?"

Nagpangutana si Isaac, "Inggwa kita it rabok ag gamit sa paghaling, pero hariin kag karnero nak ato ihalar?"

⁸ Nagsabat si Abraham, "Anak, kag Dios ay imaw it mata-o sa ato it karnero nak ihalar." Ag nagpadayon ray sinrang ruha.

⁹ It katong makaabot sinra sa lugar nak ingtudlo sa ida it Dios, nagsug-on-sug-on si Abraham it bato nak altar ag ida ingkamada kag rabok sa ibabaw it kato. Ida anay ingpahigra ag inggapos kag ida anak nak si Isaac tuyar sa hadop nak amasyon bilang inughalar, ag sida ay ingbutang sa ibabaw it mga rabok nak nakapatong sa altar. ¹⁰ Pagkatapos ay ingbaoy nida kag kutsilyo pramas amatyoney tan-a nida kag ida anak, ¹¹ pero ing-ayaba sida it anghel it GINO-O halin sa langit sa pagsiling, "Abraham, Abraham!"

Nagsabat sida, "Hali ako GINO-O."

¹² Nagsiling kag anghel, "Aya gimatya kinang imo anak! Ag ayang gador sida giunha! Napamatuuraney nimo nak inggwa ikaw it kahadlok sa Dios ag hanra ikaw nak magsunor sa Ida, dahil waya nimo giinakan kag imo bugtong nak anak."

¹³ Pagkabisaya it anghel, nakita ni Abraham kag usang kayake nak karnero nak nagsangit kag sungay sa kalikutan ruto, ag ida kato ingpagtuan ag ingbaoy. Imaw kali kag ida ingsubli nak ingmatay ag ingsunog bilang inughalar sa altar, imbes nak ida anak.

¹⁴ Ngani, ingpangayanan ni Abraham katong lugar nak "Kag GINO-O Kag Nag-aaman." Ag hastang sa huli ay nagsisiling gihapon kag mga tawo nak "Sa bukir it GINO-O kag inughalar ay Ida ing-aaman."

¹⁵ Nag-ayaba liwat kag anghel it GINO-O kang Abraham halin sa langit, ¹⁶⁻¹⁷ ag nagsiling, "Siling it GINO-O, 'Nagsumpa Ako sa Ako Pagiging Dios, nak Ako ka apakamaaduhon dahil nagsunor ikaw sa Ako sugo ag waya nimo giinakan kag imo bugtong nak anak. Aparamuon Nako kag imo mga inanak, tuyar sa ramo it mga bituon sa langit ag tuyar sa ramo it baybay. Ag inra masasakop kag mga banwa it inra mga kaaway.

¹⁸ Ag sa parayan it imo mga inanak kag tanang katawuhan sa mga nasyon ay makakabaton it pagpakamaado, dahil sa imo pagsunor sa Ako.' "

† Kag gustong bisayahon it Beerseba ay "Bal-ong kung hariin sinra nagpanumpa sa usa'g-usa."

¹⁹ Ag sina Abraham ay nagbalik ruto sa ida ruhang suguon ag nagpauliey sinra sa Beerseba kung hariin sinra giistar it marugay.

Kag mga Inanak ni Nahor

²⁰ Tong huli, inggwa it nagsiling kang Abraham nak kag ida manghor nak si Nahor ruto sa Padan-aram ay nagkainggwa it mga anak kang Milca. ²¹ Kag panganay ay si Uz, masunor ay si Buz, ag masunor ray ay si Kemuel nak tatay ni Aram. ²² Kag masunor kang Kemuel ay si Cesed, ag masunor ray ay si Hazo, si Pildas, si Jidlap ag si Betuel. ²³ Si Betuel ay imaw kag tatay ni Rebecca. Imaw kali kag wayong mga anak ni Nahor kang Milca. ²⁴ Inggwa ra si Nahor it ibang asawa nak si Reuma ag kag ida mga anak ay sina Teba, Gaham, Tahas, ag Maaca.

Namatay si Sara ag Nagbakay si Abraham it Yuyubngan

23 Nag-abot si Sara sa edad nak syento beyntesyete (127) anyos, ² ag sida ay namatay sa Kiriya-at-arba, tong huli ay naging Hebron † sa lugar it Canaan. Nagsuyor si Abraham kung hariin ingraramayan si Sara ag sida ay nagpanambitan sa ida rakong kalisor.

³ Nagliwas anay si Abraham ag nagpayungot sida sa mga Hetanhon nak nagtitipon mayungot sa pwertahan pasuyor sa banwa. ⁴ Ag nagsiling si Abraham sa inra, "Buko talaga ako taga-rili, pero hali ako giistar. Puyde baga ako magbakay it duta dili sa inro para yuyubngan, agor maiyubong nako kag ako asawa nak namatay."

⁵⁶ Nagsabat kag mga Hetanhon, "Gino-o, ikaw ay amo ingkikilaya nak tuyar sa usang pinuno namo. Libre ikaw nak magpili aber sa pinaka-maado nak pantyon namo. Waya sa amo it mainak o mapiga sa imo sa pagyubong it imo minatay."

⁷ Nagtinrog ag nagsuong si Abraham sa inra atubangan, ⁸ ag nagsiling sida, "Kung masugot kamo nak ako iyubong kag ako asawa, runggi anay ninro kag ako pangabay. Silingga anay si Epron nak anak ni Zohar, ⁹ nak kung puyde ay ibaligya nida sa ako kag kuyba it Macpela nak asa guryunan it ida duta. Silingga baga sida nak hanra akong magbadar it ida presyo, ag kamo kag matestigo nak ako kato ingbabakay para maging yuyubngan namo."

¹⁰ Ngasing, kaling si Epron ay usa sa mga maguyang nak Hetanhon nak nag-iingkor ra ruto, kada nagsabat sida kang Abraham ag ida ingparungog sa tanan.

¹¹ "Gino-o, bad-ey yangey gibadari kato. Gamita yang katong kuyba nak yuyubngan pati katong duta. Hali ngasing kaling mga kasimanwa nako nak matestigo

nak ingpapagamit nako kato sa imo, agor maiyubongey nimo kag imo minatay."

¹² Nagsuong liwat si Abraham sa atubangan ninra ¹³ ag nagsabat kang Epron, ag ida ingparungog sa tanan, "Kung talagang gusto nimo nak magamit nako katong duta, runggi anay ako. Kag ako gusto ay bali-gyaan yangey kato sa ako. Hanra akong magbadar it aber pila kag imo presyo, agor inggwa ako it ayubngan it ako minatay."

¹⁴ Nagsabat si Epron kang Abraham, ¹⁵ "Gino-o, ako it runggi. Makasugtanan kita dahil kita ay mag-amigo. Kag balor it kaling duta ay kwatro syentos (400) nak bilog it pilak yang. Hala, puyde nimong iyubong kag imo minatay ruto."

¹⁶ Kada nagkasugot sinra sa atubangan it mga tawo. Kumporme sa presyo it mga negosyante it katong inra kapanahunan, nagkilo si Abraham it balor it kwatro syentos (400) nak pilak, nak imaw kag insiling ni Epron nak presyo it kato sa atubangan it mga Hetanhon.

¹⁷ Kada, katong duta ni Epron sa Macpela, nak nakaatubang sa subatan it duta ni Mamre, pati kag kuyba ag kaumir kag mga kahoy sa palibot, ¹⁸ sa atubangan it mga maguyang nak Hetanhon ay napa-pagto kang Abraham. ¹⁹ Pagkatapos it kali, ingyubongey ni Abraham si Sara sa kuyba sa duta it Macpela, mayungot kana Mamre sa Canaan. ²⁰ Ag katong parsela it duta nak nasasakupan it kuyba nak ida ingbakay sa mga Hetanhon ay naging kang Abraham nak imaw kag ida naging yuyubngan.

Kag Paghanap it Magiging Asawa ni Isaac

24 Ngasing, abang guyangey si Abraham ag ingpakamaado sida it GINO-O sa tanang ida inghulman. ² Usang adlaw, nagsiling sida sa ida usang suguon nak maguyangey nak imaw kag ida ingsasaligan ag imaw ra it manugpasulit it ida tanang ari-arian, "Butangan kag imo damot sa ako pa-a ³ ag magsumpaka sa atubangan it GINO-O, nak imaw kag DIOS it langit ag duta, nak indi ikaw magpili it rayaga nak Cananhon dili sa ato ing-iistaran nak ipasawa sa ako anak nak si Isaac. ⁴ Pagto ruto sa Padan-aram nak lugar nak ako inghalinan, ag ruto ikaw mabaoy it rayaga sa ako kahalihan."

⁵ Nagpangutana kag suguon sa ida amo nak si Abraham, "Nong, kung indi magnunot papali rili kag rayaga nak ako mapipili. Apapagtuon yangey baga nako si Isaac ruto sa imo inghalinan?"

⁶ Nagsabat si Abraham, "Ayang gador gipapagtu-a kag ako anak ruto! ⁷ Kag GINO-O, nak DIOS sa langit, nak imaw kag nagpahalina sa ako ruto sa banwa it ako mga hali kung hariin ako natawo, ay sida ra kag Dios nak nagpromisa sa ako nak ita-o sa ako mga inanak

† *Kag Hebron kag nakakasakop it duta ni Mamre.*

kag duta nak kali. Nagpapati ako nak Sida kag maparaya it anghel nak mauna sa imo ruto agor makakabaoy ka it asawa para sa ako anak. ⁸ Pag indi mag-nunot sa imo kag rayaga nak imo mapipili, ay librey ikaw sa imo pagsumpa sa ako. Basta aya yang nak gador gipapagtu-a si Isaac ruto.” ⁹ Kada gingbutang it katong suguon kag ida damot sa pa-a ni Abraham ag nagsumpa nak masunor sida sa sugo it ida amo.

¹⁰ Pagkatapos, inghanra it katong suguon kag sampuyong kamelyo it ida amo ag ingkarga nida kag mga pinili nak mga mamahayong regalo. Ag nagginaney sida, kanunot kag iba pang mga suguon papagto sa banwa ni Nahor nak manghor ni Abraham, ruto sa lugar it Padan-aram sa Mesopotamya.

¹¹ Pagkalipas it pilang adlaw ay nag-abot sinra ruto sa liwas it banwa ni Nahor, ruto sa inggwa it bal-ong. Haponey it kato ag imaw kag oras it inugsag-ob it mga kabade it banwa. Ingpayuhor ninra ruto kag mga kamelyo sa mayungot it bal-ong ag nagpahuway sinra. ¹² Nagpangamuyo kag suguon, “GINO-O, nak DIOS it ako Amo nak si Abraham, buligi ako nak matuman nako kag sugo it ako Amo, ag kabay pa nak ipakita Nimo kag imo kaaduhan sa ako Amo. ¹³ Hali ako ngasing sa mayungot it bal-ong, ag nakikita nako kag mga rayaga nak nagpapayungotey halin sa banwa, agor masag-ob. ¹⁴ Kabay pa nak kag rayaga nak ako asilinggon nak ‘Painuma anay baga ako,’ ag magsabat nak, ‘Oho Tang, inomey! Ag ako ra apainumon kag imo mga kamelyo,’ ay imaw sida kag Imo ingpili para sa Imo suguon nak si Isaac. Parayan dili makikilaya nako nak Imo ingpakita kag Imo kaaduhan sa ako Amo.”

¹⁵ Waya pa nida natatapos kag ida pagpangamuyo, ay nag-abot kag usang rayaga nak inggwa’t pas-an nak gining. Kali ay si Rebeca nak anak ni Betuel, nak putong anak nak kayake ni Milca ag ni Nahor. Kaling si Nahor ay imaw kag manghor ni Abraham. ¹⁶ Si Rebeca ay abang ganda gimuyatan, pino ghiwas, ag birhen pa. Nag-us-os si Rebeca ruto sa di bal-ong ag gingpuno nida katong ida gining ag nagpaibabaw ray. ¹⁷ Pagkakita it tong suguon nak pabalikkey si Rebeca, nagrali-rali sida it payungot sa ida ag nagsiling, “Puyding mag-inom anay sa imo gining?”

¹⁸ Nagsabat sida, “Sige Tang, inomey.” Ag ida ingpahilig katong gining nak pas-an nida sa ida abaga, ag nag-inom kag suguon. ¹⁹ Pagkainom it katong suguon, nagsiling pa si Rebeca, “Apainumon ra nako kag imo mga kamelyo hastang mabaoy kag inra uhaw.” ²⁰ Kada nagrali-rali sida it paghuwar it tubi sa painuman it mga hadop ag pabalik-balik sida sa pagsag-ob sa bal-ong hastang ingsawaan kag mga kamelyo sa pag-inom. ²¹ Habang ingpapainom ni Rebeca kag mga kamelyo, kag suguon ay nagmamasir sa ida, ag ida ing-iisip kung imawey kato kag sabat it GINO-O sa ida pagpangamuyo nak makakita it magiging asawa ni Isaac.

²² Pagkatapos it inom it mga kamelyo, ingbaoy it suguon kag ida raya nak purong buyawan nak tagikaw, ag ruhang purong buyawan ra nak punseras nak karinamoy, ag ida ingta-o kang Rebeca. ²³ Ag nagpangutana kag suguon, “Kanin-o ikaw anak? Puyde baga kaming magdayon sa bayay it imo tatay?”

²⁴ Nagsabat si Rebeca, “Kag ako tatay ay si Betuel nak anak ni Milca kang Nahor. ²⁵ Ag oho, puyde kamo nak magdayon sa amo. Ag inggwa ra kami it kumpay ag upa, ag lugar para sa imo mga kamelyo.”

²⁶ Pagkarungog nida it kali, nagsuon sida ag nagdayaw sa GINO-O ²⁷ sa pagsiling, “Dayawon Ikaw, GINO-O, nak Dios it ako Amo nak si Abraham, nak waya gikalimot sa Imo promisa, ag Imo ingpakita kag Imo kaaduhan ag katutom sa ako Amo. Dayawon ra Ikaw, GINO-O, nak ako ay ingraya Nimo sa nak raan sa bayay it hali it ako Amo.”

²⁸ Ag nagrayagan si Rebeca papauli sa inra ag sinra ay ida ingsilingan tungor sa natabo. ²⁹ Si Rebeca ay inggwa it maguyang nak kayake nak kag ngayan ay si Laban. ³⁰ Pagkakita nida it kaling buyawan nak tagikaw ag mga punseras nak suksok ni Rebeca, ag pagkarungog nida it bisaya ni Rebeca tungor sa ingsiling it katong tawo nak nagta-o sa ida, ay nagrayagan si Laban papagto sa bal-ong. Ruto nida nakita kag suguon ni Abraham nak nagtitinrog sa yudo it inra mga kamelyo mayungot sa bal-ong. Ag nagpayungot sida sa ida ³¹ ag nagsiling, “Maley kamo nak mga kinaluy-an it GINO-O. Asing dili kamo sa liwas? Kitay kamo sa amo. Inggwa ako it lugar nak inghanra para sa inro ag sa inro ra mga kamelyo.”

³² Kada, nagnunot sinra kang Laban, ag pag-abot ninra sa bayay ingpadiskarga ni Laban kag mga karga it kamelyo ag ingpakaon kaling mga hadop it kumpay ag upa. Pagkatapos ay ingtaw-an nida katong suguon ag ida mga kaibanan it tubi nak panghinaw sa inra mga siki. ³³ Ingpasuyor sinra ni Laban ag ingpatahawan it pagkaon, pero nagsiling kag suguon, “Indi anay kami magkaon hastang waya pa nako nasisiling kung asing nagpaali kami.”

Nagsabat si Laban, “Ay hala, silingganey.”

³⁴ Kada, nagsiling sida, “Ako ay suguon ni Abraham. ³⁵ Ingpakamaado nak gador it GINO-O kag ako Amo ag sida ay nag-uswag. Ingtaw-an sida it GINO-O it maramo nak mga karnero, mga baka, mga asno, mga kamelyo, mga suguon nak kayake ag kabade, ag maramong pilak ag buyawan. ³⁶ Si Sara nak asawa it ako Amo ay nag-anak it usang kayake kang Abraham aber sida ay maguyangey, ag imaw kato kag nagpanubli it tanang ida manggar.

³⁷ “Ingpasumpa ako it ako Amo nak indi ako magpili it rayaga nak ipaasawa sa ida anak sa mga taga-Canaan kung hariin sida giiistar. ³⁸ Kada ingpapali ako

nida sa intro nak ida kahalihan agor mapili it asawa para sa ida anak.

³⁹ "Siling nako sa ako Amo, 'Pauno kung indi sida magnunot sa ako?'

⁴⁰ "Ag nagsabat sida, 'Kag GINO-O nak ako ing-susunor ay imaw it maparaya it Ida anghel nak manunot sa imo, ag mabulig sa imo sa pagpili it rayaga nak halin sa ako kahalihan, nak ipaasawa sa ako anak.

⁴¹ Pag-abot nimo sa ako mga hali ag kung indi sinra magsugot nak panunton kinang rayaga sa imo, librey ikaw sa imo ingsumpaan sa ako.'

⁴² "It kuman pag-abot nako sa bal-ong, nagpangamuyo ako sa ako sarili yang it tuyar kali, 'GINO-O, nak Dios it ako Amo nak si Abraham, kabay pang buligan ako nimo sa ako obligasyon sa ako Amo. ⁴³ Hali ako ngasing sa bal-ong, ag kabay pa nak kag rayaga nak ako asilinggon nak, "Painuma anay baga ako," ⁴⁴ ag magsabat nak, "Sige, inomey, ag apainumon ra nako kag imo mga kamelyo," ay imawey kali kag rayaga nak gingpili it GINO-O para sa anak it ako Amo.'

⁴⁵ "Bag-o ako makatapos it ako pangamuyo, si Rebeca ay nag-abot nak pas-an kag ida gining, ag nag-usos sa di bal-ong agor magsag-ob. Siling nako sa ida, 'Puyding mag-inom anay?' ⁴⁶ Sa nak raan ingpahilig nida kag ida pas-an nak gining ag nagsiling, 'Inomey! Ag ako ra apainumon kag imo mga kamelyo.' Kada nag-inom ako ag pagkatapos ida ray ingpainom kag amo mga kamelyo.

⁴⁷ "Ag nagpangutana ako sa ida, 'Kanin-o ikaw anak?' Sabat nida, 'Kag ako tatay ay si Betuel nak anak ni Nahor kang Milca.' Kada ingbutangan nako it tagikaw kag ida ilong ag ingsuksukan it ruhang punseras kag ida mga damot. ⁴⁸ Masunor nagsuong ako ag nagdayaw sa GINO-O. Nagpasalamat ako sa GINO-O, kag Dios it ako Amo, nak imaw kag nagraya sa ako sa nak raan sa bayay it ida manghor. Ag dili nako nakita kag apo nak rayaga it ida manghor nak magiging asawa it anak it ako Amo.

⁴⁹ "Ngasing, gusto nakong maayaman kung intro ipakita kag intro kaaduhan ag katutom sa ako Amo ag masugot kamo nak kaling intro rayaga ay mapangasawa it ida anak. Umaan sa ako kung masugot kamo o indi. Agor kung indi, makakadesisyon ako kung ni-o kag ako mahihimo."

⁵⁰ Nagsabat sina Laban ag Betuel, "Napati kami nak kali ay kabubut-on it GINO-O, kada indi ka namo mapaindian. ⁵¹ Hali si Rebeca sa imo atubangan, puydey nimo sidang inunot. Sugot kami nak sida ay magiging asawa it anak it imo Amo, kumporme sa kabubut-on it GINO-O."

⁵² Pagkarungog it kaling suguon ni Abraham sa inra ingsabat, nagyuhor sida ag nagpasalamat sa atubangan it GINO-O. ⁵³ Ag ingpangliwas pa nida kag iba pang mga alahas nak pilak ag buyawan, ag mga

mamahayong baro ag ingta-o kang Rebeca bilang payapot. Ida ra ingtaw-an it mga mamahayong regalo kag maguyáng ni Rebeca nak si Laban ag kag inra nanay.

⁵⁴ Pagkatapos it kali kag suguon ag kag ida mga kaibahan ay nagkinaoney ag nag-ininomey. Ruto ra sinra gigkatuyog.

Pagkaaga, pagkabati ninra, katong suguon ay nagpamuhoney, "Mapauliey kami sa ako Amo." ⁵⁵ Pero nagpangabay kag maguyáng ni Rebeca nak si Laban ag kag ida nanay, "Ahawiran anay namo kamo aber mga sampuyong adlaw yang, ag pagkatapos inunotey ninro sida."

⁵⁶ Pero nagsiling kag suguon, "Bad-ey ra ako ninro giparugaya rili dahil ingpakamaadoy it GINO-O kag ako ingpaali. Sugtey ako ninro nak makapauli sa ako Amo kanunot kaling intro rayaga."

⁵⁷ Nagsiling sinra, "Atawagon nato katong rayaga ag sida nato it apangutan-on." ⁵⁸ Ingtawag ngani ninra si Rebeca ag ingpangutana, "Gustoy baga nimo nak magnunot ngasing diling tawo?"

Nagsabat si Rebeca, "Oho, manunotey ako ngasing."

⁵⁹ Kada ingsugtan yangey ninra si Rebeca, pati kag ida kabulig nak si Debora nak imaw kag nag-alaga sa ida tuna pagka-maisot, nak magnunot sa suguon ni Abraham ag sa ida mga kaibahan. ⁶⁰ Nagpamuhon sa inrang tanan si Rebeca ag gingbendisyunan ninra sida it tuyar kali, "Kabay pa Ne nak ikaw ay maging nanay it linibo nak inanak, ag kabay pa nak sinra ay magraog sa inra mga kaaway!" ⁶¹ Nagliwas sina Rebeca pati kag ida mga kabading kabulig ag nagsakay sa mga kamelyo, ag pagkatapos ay nagsunorey sinra sa suguon nak nagbaoy sa ida. Tuyar kali kag pagraya it suguon kang Rebeca, ag naghaliyey sinra.

⁶² Myentras, tungor kang Isaac, sida ay nag-iistar ruto sa lugar it Negeb. Halin ruto sida ay nagpagto anay sa lugar it Beer-lahay-roy, ag pagkatapos nagpauli sa inra. ⁶³ Usang adlaw, waya narugay pagkatapos it ida pagpauli, nagpamasyar si Isaac sa bukir agor magpangamuyo. Haponey kato, ag pagmuyat nida, nakita nida nak inggwa't paabuton nak mga kamelyo.

⁶⁴ Pagkakita ni Rebeca kang Isaac, ay nagpilhig sida sa ida kamelyo, ⁶⁵ ag nagpayungot ag nagpangutana sida sa suguon, "Sin-o kinang kayake nak nagpapanaw pasapoy sa ato?"

Nagsabat kag suguon, "Imaw kina kag anak it ako Amo," kada gingtabunan ni Rebeca kag ida uda it bilo. ⁶⁶ Pag-abot it suguon kang Isaac, ingsiling nida kag tanang natabo ag ida mga inghuman.

⁶⁷ Pagkatapos, gingnunot ni Isaac si Rebeca nak ida kumangkon sa pakaisa, sa tolda it ida nanay ag ingbaton sida bilang ida asawa. Ingpalangga nida si Rebeca ag nabaoy kag ida kalisor para sa ida nanay.

KAG MGA INANAK NI ABRAHAM

25 Nag-asawa liwat si Abraham, ag kag ida pangruhang asawa ay si Ketura. ² Kag mga anak nak kayake nida kang Abraham ay sina Zimran, Joksan, Medan, Midian, Isbak ag Sua. ³ Si Joksan nak imaw kag pangruhang anak ni Abraham kang Ketura ay naging tatay it ruhang anak nak kayake nak sina Seba ag Dedan. Ag kag mga inanak ni Dedan ay imaw kag mga lahi nak Asurnon, Letusnon ag Leumnon. ⁴ Si Midian nak imaw kag pang-ap-at nak anak ni Abraham kang Ketura ay naging tatay it mga anak nak kayake nak sina Epa, Eper, Hanoc, Abida ag Eldaa. Kali tanan ay mga inanak ni Abraham kang Ketura.

⁵ Kang Isaac gipapanublian ni Abraham kag tanang ida ari-arian, ⁶ pero bag-o sida mamatay ay ingtaw-an ra nida it mga regalo kag iba pang mga anak nida sa ida ibang mga asawa. Ag sinra ay ingpapayado nida kang Isaac ag ingpapagto sa mga bukir sa subatan.

Kag Pagkamatay ni Abraham ag Pagyubong sa Ida

⁷⁻⁸ Nag-abot si Abraham sa edad nak usang gatos ag sitentay-singko (175) nak tuig ag namatay sida sa ida kaguyangon, ag nagpahuwayey kapisan kag ida ginikanan. ⁹⁻¹⁰ Sa Isaac ag Ismael nak ida mga anak kag nagpatigayon ag nagpayubong sa inra tatay ruto sa kuyba sa duta it Macpela, nak nakaatubang sa subatan it duta ni Mamre. Kato ay asa duta nak nabakay ni Abraham kang Epron nak anak ni Zohar nak Hetanhon. Sida ay ingyubong ruto katupar it ida asawa nak si Sara. ¹¹ Pagkamatay ni Abraham, padayon nak ingpakamaado it Dios si Isaac nak ida anak ag rutoy sida giistar sa Beer-lahay-roy.

SI ISMAEL

Kag mga Inanak ni Ismael nak Naging Ismaelinhon

¹² Imaw kali kag mga inanak ni Abraham kang Ismael nak ida anak kang Hagar nak Ehiptohanong kabulig ni Sara. ¹³ Kag mga anak nak kayake ni Ismael, tuna sa maguyang ay si Nebayot, sumunor si Kedar, si Adbeel, si Mibsam, ¹⁴ si Misma, si Duma, si Masa, ¹⁵ si Hadad, si Tema, si Jetur, si Napis ag si Kedema. ¹⁶ Dose tanan kag mga anak nak kayake ni Ismael, ag bawat usa sa inra ay naging pinuno it inra sariling lahi nak nag-istar sa mga tolda ag sa inra sariling mga banwa.

¹⁷ Nag-abot si Ismael sa edad nak usang gatos ag treyntay-syete (137) nak tuig bag-o sida namatay ag nagpahuwayey kapisan kag ida ginikanan. ¹⁸ Kag mga banwa it mga inanak ni Ismael ay asa tunga it Havila ag Sur nak hampig sa subatan it Ehipto papagto sa Asirya. Buyag ag laban sinra sa tanang inra kahalihan.

SI ISAAC AG SI JACOB

Kag Pag-anak kana Esau ag Jacob

¹⁹ Imaw kali kag istorya it mga inanak ni Isaac nak anak ni Abraham. ²⁰ Kwarenta kag edad (40) ni Isaac it katong ida mapangasawa si Rebeca nak anak it ida pakaisa nak si Betuel. Ag si Rebeca ay manghor ni Laban. Sinra ay mga Aramnon sa Padan-aram.

²¹ Dahil si Rebeca ay indi magkaanak, nagpangamuyo si Isaac sa GINO-O para sa ida asawa. Ag ingsabat it GINO-O kag ida pangamuyo, kada nagsabak si Rebeca.

²² Katong sida ay sabakey, kag ida mga anak sa suyor it ida bituka ay nagsisiog-siugan, kada napasiling sida, “Kung tuyar yang ra kali it hirap kag ako pagsabak, asing kinahangyan pang mabuhi ako?”

²³ Kada, nagpangutana sida sa GINO-O ag kag sabat it GINO-O sa ida ay,

“Kinang asa imo bituka ay kapir, ag sinra ay magiging ruhang nasyon. Kag inra lahi ay mabuyag sa usa'g-usa. Ag sinra ay magiging magkalaban pa, ugaling magiging mas makusog kag usa kisa sa usa. Ngani, kag maguyáng kag maserbisyo sa manghor.”

²⁴ Nag-abot kag panahon nak si Rebeca ay nagpasyapo, ag matuor nak kapir kag ida ging-anak.

²⁵ Pagpuslot it maguyáng, kali ay mapuya ag puno it bayukag kag ida yawas, kada ingpangayanan sida nak Esau. ^{†26} Masunor, pumuslot ray kag ida manghor ag kag ida damot ay nakahudot sa buoy it ida maguyáng, kada ingpangayan sida nak Jacob ^{††} nak kag gustong bisayahon ay “Manluluko.” Saisentang (60) tuig kag edad ni Isaac it katong kag kapir ay ing-anak ni Rebeca.

Kag Pagbaligya ni Esau it Ida Pagkamaguyáng

²⁷ It katong sinra ay maragkoey si Esau ay naging maayong mangangadam ag sida ay layas. Pero si Jacob ay mahipos nak tawo ag permi yang nak sa bayay. ²⁸ Kag palangga ni Isaac ay si Esau, dahil abang gusto nida kag suya nak karne it mga ilahas nak ida nararakop sa pagpangadam. Pero kag palangga ni Rebeca ay si Jacob.

²⁹ Usang adlaw si Jacob ay nagyuyuto it karne nak ingyus-ugan it tahuri. Nag-abot si Esau nak abang gutom halin sa pagpangadam sa bukir. ³⁰ Nagpayungot sida kang Jacob ag nagsiling, “Aroy, abang gutomey nako! Taw-e baga ako it kinang imo ma-

† Sa bisayang Hebreo kag pagmitlang it pangayan nak “Esau” ay naambit sa pagbisaya nak “bayukagon.” †† Sa bisayang Hebreo kag pagmitlang it pangayan nak “Jacob” ay naambit sa ruhang bisaya nak “buoy” ag “manluluko.”

puyang ingyuyuto." Kada tuna it kato si Esau ay ingtaw-an it palayaw nak Edom nak kag gustong bisayahon ay "Mapuya." †

³¹ Pero nagsabat si Jacob, "O sige, ataw-an ka nako it kali, pero taw-an anay sa ako kag imo pagka-maguyáng."

³² Nagsabat si Esau, "Mamamatayey ra ako sa gutom, kada ni-o pa kag puyos it ako pagka-maguyáng? Hala, imoy!"

³³ Nagsiling ray si Jacob, "Sumpa anay sa ako!"

Kada, nagsumpa ngani si Esau kang Jacob ag ida ingbaydo kag ida pagka-maguyáng sa mapuyang ingyuto ni Jacob. ³⁴ Pagkatapos, ingtahawan ni Jacob si Esau it tinapay ag katong ida ingyuto nak karne nak di yus-og nak tahuri. Nagkaon ag nag-inom sida ag pagkatapos ay nagpanawey. Tuyar kato kag ida pagbaliwaya sa ida pagka-maguyáng.

Nag-istar si Isaac sa Gerar

26 Ngasing, nagkainggwa liwat sa Canaan it tigk-agutom. Kali ay iba ruto sa nakarayan nak tigk-agutom it katong nabubuhi pa si Abraham. Kada nagpagto sina Isaac sa lugar nina Abimelec nak hari it mga Pilistinhon sa banwa it Gerar. ² Tuyar kali kag natabo, dahil bag-o nagpagto si Isaac ruto ay nagpaki-taey kag GINO-O sa ida ag nagsiling nak, "Badaey gi-pagto sa Ehipto. Ruto yang ikaw sa lugar nak Ako itud-lo sa imo. ³ Ruto yang anay ikaw, pag-abot nimo ruto, ag Ako ay magiging kaibhanan nimo dahil maabot kag oras nak ita-o nako kaling duta sa imo ag sa imo magiging mga inanak. Ako atuparon sa imo kag kasugtanan nak Ako ingpromisa sa imo tatay nak si Abraham.

⁴ "Aparamuon Nako kag imo mga inanak tuyar sa ramo it mga bituon sa langit, ag kaling tanang duta ay ita-o Nako sa inra. Parayan ra sa imo magiging mga inanak, kag tanang katawuhan sa mga nasyon sa kalibutan ay makakabaton it pagpakamaado. ⁵ Apakamaaduhon Nako kamo dahil ingsunor ni Abraham kag Ako mga kabubut-on ag mga kasuguan." ⁶ Kada, ruto giistar sina Isaac sa Gerar.

⁷ Pag ingpapangutana si Isaac it mga taga-ruto kung sin-o si Rebeca, kag ida ingsisiling ay ida manghor. Kumo maganda si Rebeca, kada nahadlok sida magsiling nak si Rebeca ay ida asawa, dahil sabaling sida ay matyon agor mabaoy ninra si Rebeca. ⁸ It katong marugayey ruto sina Isaac, usang adlaw sa pagpan-inggaha ni Abimelec nak hari it mga Pilistinhon, nakita nida nak ingkakarinyuhan ni Isaac si Rebeca. ⁹ Kada ingpatawag ni Abimelec si Isaac ag nagsiling, "Hay, asawa yaki nimo sida! Asing nagsiling ikaw nak sida ay imo manghor?"

Nagsabat si Isaac, "Kabi nako ay inro ako amatyon agor mabaoy sida."

¹⁰ Nagsiling si Abimelec, "Ni-o kaling imo inghuman sa amo? Ay pauno kung usa sa ako mga tawuhan ay ing-ulit kag imo asawa? Ingray-an pa kami nimo it rakong kasal-anan!" ¹¹ Kada ingpaandaman ni Abimelec kag ida mga sinakupan. Nagsiling sida, "Sin-o man sa inro kag makahimo it mayain kang Isaac ag sa ida asawa ay mamamatay."

¹² Pagkatapos, nagpaninanom si Isaac it uyas sa inra duta ag sida ay nagpanubas it bugana it katong tuig nak kato. ¹³ Sida ay ingpakamaado it GINO-O ag padayon sida nak nag-uswag hastang maging manggaranon. ¹⁴ Nagkainggwa sida it maramong mga karnero, kambing ag baka, pati maramong suguon, kada nahili sa ida kag mga Pilistinhon. ¹⁵ Kada ingtambakan it mga Pilistinhon kag mga bal-ong nak gingpakutkot it ida tatay nak si Abraham it katong ruto pa sida giiistar. ¹⁶ Ag nagsiling si Abimelec kang Isaac, "Payado kamo sa amo dahil mas makusogey ag mas mayamaney kamo kisa sa amo."

¹⁷ Kada ngani, naghalin sina Isaac mayungot sa banwa it Gerar ag sinra ay nagpayado ag nagtukor it inra mga tolda sa patag sa tunga it mga baguntor nak sakop ra gihapon it Gerar, kung hariin ruto sinra giistar it marugay. ¹⁸ It katong ruto pa sa Gerar giistar si Abraham, inggwa sida ruto it ingpakutkot nak mga bal-ong. Pero pagkamatay nida ingpangtambakan kato it mga Pilistinhon. Ngasing, ingpakutkot ray liwat ni Isaac kag mga bal-ong nak kato ag ingtawag nida kato sa mga pangayan nak ingtaoy dati it ida tatay.

¹⁹ Sa pagkutkot it mga suguon ni Isaac, nakakita sinra it rakong tuburan, ²⁰ pero ing-agaw kali it mga manugbantay it mga hadop nak taga-Gerar, kada sinra ay nag-away. Siling ninra, "Amo kali tubi." Ag ingpangayanan ni Isaac kaling bal-ong nak Esek dahil sa inra pag-agaw-agawan.

²¹ Masunor, nagkutkot ray sinra liwat, ag ing-awayan ray ninra kali. Ag ingpangayanan nida kaling bal-ong nak Sitna dahil sa inra paghangit-hangitan. ²² Dahil ruto, nagsaydo ray sina Isaac ag nagpakutkot liwat it usang bal-ong, ag kali ay wayaey ninra giawaye. Ag ingpangayanan nida kaling bal-ong nak Rehobot †† dahil sa inra pagsiling nak, "Ngasing ingtaw-an kita it GINO-O it maliway nak lugar ag kita ay magiging bugana rili."

²³ Pagkalipas it pilang panahon, sina Isaac ay nagsaydo ray pabalik sa Beerseba. ²⁴ It katong gab-i it inra pag-abot ruto, kag GINO-O ay nagpakita sa ida ag nagsiling, "Ako kag Dios it imo tatay nak si Abraham. Aya gikahadlok, dahil kaibahan Ako nimo. Apakamaaduhon ikaw Nako, ag aparamuon nako kag imo

† Basaha ra sa Hen. 14:6; 32:3.

†† Kag gustong bisayahon it Rehobot ay "Maliway."

mga inanak alang-alang kang Abraham nak Ako sug-uon.”²⁵ Kada nagsug-on-sug-on si Isaac it batong altar ag nagdayaw sa GINO-O. Ruto ra sinra gitukor it inra mga tolda ag nagpakutkot sida ruto it usang bal-ong.

Kag Kasugtanan nina Isaac ag Abimelec nak Hari it mga Pilistinhon

²⁶ Habang hagto sina Isaac sa Beerseba, halin sa Gerar ay nagpagto si Abimelec sa ida, kaibahan si Ahuzat nak ida Manuglaygay, ag si Picol nak pinuno it ida mga sundalo.²⁷ Pag-abot ninra, nagpangutana si Isaac, “Mauno kamo, asing nagpali kamo? Di baga hangit kamo sa ako, kada inro kami gingpahalina sa inro banwa?”

²⁸ Nagsabat sinra, “Nakita nak gador namo nak kaibahan nimo kag GINO-O, kada ngani gusto namo nak maghuman it kasugtanan sa imo.²⁹ Masumpa kita nak indi ninro kami giunhon ag indi ra kamo namo giunhon. Maado ra kag amo pagtratar sa inro it katong hagto kamo sa amo. Ingpakitaan kamo namo it maado ag aber ingpahalina kamo nako ay sa maadong parayan, ag ngasing ikaw ay ingpakamaado nak gador it GINO-O.”

³⁰ Katong nagkasugotey sinra, nagpahanra si Isaac it maadong mga pagkaon ag sinra ay nagkinaon ag nag-ininom.³¹ Pagkaaga, maaga pa sinrang nagbati ag nagsumpaan kumporme sa inra binisayahan, bag-o ginghator sinra ni Isaac sa rayan papauli ag maado kag inra pagbinuyagan.

³² It katong adlaw nak kato, nag-uma kag mga sug-uon ni Isaac nak nakakutkotey sinra it bal-ong nak ing-gwa it tubi.³³ Ag ingpangayanan ninra katong bal-ong nak Seba dahil sa inra pagsinumpa, kada hastang ngasing, ingtatawag kag inra syudad nak Beerseba.

Kag mga Asawa ni Esau nak Buko Inra mga Kalahi

³⁴ Pag-abot ni Esau sa edad nak kwarenta (40) nak tu-ig, nag-asawa sida kang Judit nak anak ni Beer, ag kang Basemat nak anak ni Elon, nak parehong mga Hetanhon.³⁵ Imaw kali kag naging dahilan it kalisor ni-na Isaac ag Rebeca.

Kag Parayan it Pagbendisyon ni Isaac kang Jacob

27 It katong si Isaac ay maguyangey ag maruy-omey kag ida mga mata, ag indiey sida makatuhob it maado. Usang adlaw, ida ing-ayaba kag ida anak nak panganay nak si Esau ag nagsiling, “Anak!”

Ag nagsabat si Esau, “Tay, hali po ako.”

² Nagsiling si Isaac, “Maguyangey ako ag buko nako ayam kung sauno ako mamamatay.³ Kada ray-a kag imo mga armas ag pana ag magpagto sa kaguyangan agor magpangadam it ilahas para sa ako.⁴ Ag yutu-e

ako it ako gustong suya, agor makakakaon ako ag mabendisyunan ka nako bag-o ako mamatay.”

⁵ Habang si Isaac ay nagbibisaya kang Esau, nagpa-panimati yaki si Rebeca. Kada pagkahalin ni Esau nak mapangadam sa kaguyangan,⁶ ay nagsiling si Rebeca sa ida anak nak si Jacob, “Narunggan nako kag imo tatay nak nagsugo kang Esau⁷ nak magpangadam kuno it ilahas. Inapayuto nida kag ida gustong suya, agor makaon sida ag pagkatapos, abendisyunan kuno nida si Esau sa atubangan it GINO-O bag-o sida ma-matay.⁸ Kada ngasing, Toto, sunra kag ako isiling sa imo.⁹ Pagto ruto sa ato mga kambing ag magpili it ruhang mataba ag bata pa nak kambing, agor ayu-tuon nako kag gustong suya it imo tatay.¹⁰ Pramas ikaw kag ida mabibendisyunan bag-o sida mamatay, ay imo aray-on kaling suya sa imo tatay agor sida ay makakaon.”

¹¹ Pero nagrason si Jacob sa ida nanay, “Pero Nay, si Esau ay puno it bayukag ag ako ay waya.¹² Sabaling haphapon ako nida, ag masaduran nida nak ako sida ingluluko. Ida ako isumpa imbes nak abendisyunan.”

¹³ Nagsiling kag ida nanay, “Aya'g kalibog Toto, ako it bahala, basta't sunra yang ako. Pagtoy, baoy it mga kambing ag ray-on dili.”¹⁴ Kada nagpagto si Jacob ag nagbaoy ngani it ruhang kambing, ag ida ingpangraya kali sa ida nanay. Ing-ihaw kali ni Rebeca ag ida ingyuto kag gustong suya ni Isaac.¹⁵ Masunor, nagsuyor si Rebeca sa tolda ag ingbaoy kag pinaka-maadong baro ni Esau nak ida panganay nak anak, ag ingpasuksok nida kang Jacob nak ida putong anak.¹⁶ Ingbaoy ni Rebeca kag mga anit it kambing nak inggwa't bayukag, ag ingpuros sa mga damot ag liog ni Jacob nak waya it bayukag.¹⁷ Ida ingta-o kang Jacob kag tinapay ag mainit nak suya nak ida ingyuto.

¹⁸ Ag nagsuyor si Jacob sa tolda it ida tatay ag nagsiling, “Tay!”

Ag nagsabat si Isaac, “To, hali ako. Si-o ikaw anak?”

¹⁹ Nagsabat si Jacob, “Ako si Esau nak imo panganay nak anak. Natumaney nako kag imo ingsugo sa ako. Tay! Bangoney, ag kaunoney kaling imo gustong suya nak ako ingyuto, bag-o nimo ako bendisyunan.”

²⁰ Pero nagpangutana si Isaac, “Asing abang rali ra ikaw makabaoy it ilahas Toto?”

Sabat ni Jacob, “Sa kaluoy ra it GINO-O nak Dios ni-mo ay nakakita ako nak raan Tay.”

²¹ Nagsiling ray si Isaac kang Jacob, “Maley, payungot baga rili To, agor ako ikaw mahaphap kung talagang ikaw ay si Esau.”²² Kada si Jacob ay nagsuor sa ida tatay ag sida ay inghaphap it kali ag nagsiling, “Kag boses nimo ay pay kang Jacob, pero kag imo damot ay damot ni Esau.”²³ Ag waya nida nakilaya si Jacob dahil kag ida mga damot ay bayukagon tuyar it kang Esau. Abendisyunaney tan-a nida si Jacob,²⁴ pero nagpang-

utana pa gihapon sida, "Matuor baga nak ikaw talaga kag ako anak nak si Esau?"

Sabat ni Jacob, "Oho, matuor talaga Tay."

²⁵ Ag nagsiling pa si Isaac, "Hala, be kinang suya nak imo ingyuto ag makaon ako, agor pagkatapos, abendisyunaney ikaw nako."

Ingta-o ngani ni Jacob kag pagkaon kang Isaac ag ida ingray-an ayak. Nagkaon ag nag-inom kag ida tatay. ²⁶ Pagkakaon ni Isaac, nagsiling sida, "Maley anay, haru-e baga ako To." ²⁷ Kada nagsuor si Jacob ag ida ingharuan kag ida tatay. Sa ida pagharo, nahugman ni Isaac kag hugom ni Esau sa ida baro ag ida ingbendisyunan si Jacob sa pagsiling,

"Mm, kag hugom it ako anak ay kabubangyo, pay tuyar sa bukir nak gingpakamaado it GINO-O!

²⁸ Kabay pang ita-o sa imo it Dios,

kag tun-og nak halin sa langit,

ag matabang paninanom,

ag buganang panubas it uyas ag inumong ubas.

²⁹ Kabay pa rang magpasakop ag serbisyuhan ka it mga nasyon,

ag kag katawuhan sa imo ay magsinuong.

Kag imo kahalihan ay imo apangyuhan,

ag kag mga inanak it imo nanay, ikaw ay ayurhan.

Kabay pang kag magsumpa sa imo ay sumpaon ra,

ag kag mapakamaado sa imo ay apakamaaduhon ra."

Nagpakitluoy si Esau nak Sida ra ay Bendisyunan ni Isaac

³⁰ Pagkatapos it pagbendisyon ni Isaac kang Jacob ay nagliwasey sida. Isot yangey sida naabute ni Esau nak halin sa pagpangadam, pas-an kag ida nabaoy nak hadop. ³¹ Ida nak raan ingyuto kag gustong suya it ida tatay ag ingraya nida kali sa ida, ag nagsiling, "Tay! Bangoney, ag kaunoney kaling imo gustong suya nak ako ingyuto, bag-o nimo ako bendisyunan."

³² Nagpangutana si Isaac, "Nak si-o ikaw?"

Sabat ni Esau, "Ako ngani kag imo anak, kag imo panganay nak anak nak si Esau."

³³ Pagkarungog it kali ni Isaac, ay abang panguyog nida ag sida ay nagpangutana, "Ay sin-o katong nau-nang nagpangadam nak nagraya sa ako it suya? Bag-o ikaw nag-abot, ay pagkatapos pa yang nako it kaon ag sida ay akoey ingbendisyunan. Ag kung ni-o kag ako ingtaong bendisyon sa ida ay iday talaga kato, ag indiey nako puyding bawion."

³⁴ Pagkarungog it kali ni Esau, napaukaw sida it tibaw, ag nagpakitluoy sa ida tatay, "Tay, ako ra! Bendisyune ra ako!"

³⁵ Ugaling nagsabat si Isaac, "Ingluko ako it imo manghor ag nabaoy nida kag bendisyon nak dapat tan-a ay para sa imo."

³⁶ Siling ni Esau, "Hm! Tamang gador kag ida pangayan nak Jacob, dahil manluluko talaga sida! Ruhang besesey kaling ida pangluko sa ako. It katong una, ingbaoy nida kag ako pagka-maguyang, ag ngasing ay ida ray ing-agaw kag bendisyon nak tan-a'y para sa ako." Ag nagsiling pa sida, "Wayae baga talaga Tay it nabilin nak bendisyon para sa ako?"

³⁷ Nagsabat si Isaac kang Esau, "Ingtaoy nako sa ida kag pagka-pinuno, ag tanang ida mga hali ay magiging suguon nida. Ingtaoy ra nako sa ida kag buganang paninanom ag duga it ubas. Ni-o pa kag nabibilin nak maitata-o nako sa imo To?"

³⁸ Pero padayon nak nagpakitluoy si Esau sa ida tatay, "Tay, wayae bagang gador it nabilin, aber usa? Bendisyune ra ako Tay!" Ag nagpakatibaw ray liwat sida.

³⁹ Kada, nagsabat si Isaac kang Esau ag kali kag ida bendisyon sa ida,

"Anak, kag imo magiging istaran

ay ruto sa dutang mayado sa kabuganaan,

ruto sa lugar nak indi matun-ugan.

⁴⁰ Sa espada ka mabubuhi.

Ikaw ay aulipunon it imo manghor,

pero sida ay imo alabanan,

ag ikaw ay makakahaw-as sa ida gahom."

⁴¹ Tuna it kato, nagpahimot si Esau kang Jacob dahil sa bendisyon it inra tatay. Kada nagsiling si Esau sa ida sarili, "Badyang! Mayungotey ra mamatay si Tatay. Pagkatapos it ida pasukat, amatyon nak gador nako kaling ako manghor nak si Jacob."

⁴² Pero kaling pahimot ni Esau ay nakaabot kang Rebeca, kada ingpatawag nida si Jacob, ag nagsiling sa ida, "Kaling imo manong nak si Esau ay nagtityempo yang nak ikaw ay matyon." ⁴³ Kada ngasing, Anak, sunra kag ako sugo sa imo. Pagto sa ako maguyang nak si Laban ruto sa Haran. ⁴⁴ Hagto yang anay ikaw hastang mawagit kag kahangit it imo manong. ⁴⁵ Pag bukoey sida hangit ag nalimtaney nida kag imo inghuman sa ida, apapaulioney ka nako. Indi ako magsugot nak magmatyanan kamong ako mga anak!"

Ingpapagto ni Isaac si Jacob kang Laban

⁴⁶ Pagkatapos, nagsiling si Rebeca kang Isaac, "Nasaputaney ako sa ako kabuhi sa pag-impon dili sa mga umagar nak Hetanhon. Kung tuyar yang ra gihapon kag maaasawa ni Jacob, ay maado pa't mamatay yangey ako!" †

28 Ngani, ingpatawag ni Isaac si Jacob, ag ida ingbendisyunan ag ingtugon sida sa pagsiling, "Ayang gador gipangasawa it rayaga nak taga-dili sa Canaan. ² Pagto ruto sa Padan-aram sa imo Lolo

† Kaling mga umagar nina Rebeca ay mga asawa ni Esau. Sinra ay mga Hetanhon nak halin sa usang lahi it mga taga-Canaan.

Betuel, nak tatay it imo nanay. Pili ruto it usang rayaga nak imo magiging asawa nak anak it imo Tiyo Laban, nak maguyáng it imo nanay. ³ Kabay pa nak paka-maadhon ka it Dios nak Makagagahom, ag sa imo pag-asawa taw-an ka Nida it maramong anak, ag kag imo mga inanak ay magiging maramong lahi. ⁴ Kabay pa nak mapasa-imo ag sa imo mga inanak kag ing-promisa nak pagpakamaado it Dios sa imo Lolo Abraham, nak maging inro kaling duta nak ato ing-iis-taran.”

⁵ Imaw kali kag bendisyon ni Isaac kang Jacob sa ida pagpanaw papagto ruto sa Padan-aram, sa ida Tiyo Laban nak anak ni Betuel nak Aramnon. Kaling si Laban ay maguyáng ni Rebeca nak nanay nina Jacob ag Esau.

Nag-asawa pa si Esau it Buko Ninra Kalahi

⁶ Ngasing, naayaman ni Esau nak ingbendisyonan ni Isaac si Jacob bag-o ingpapagto sa Padan-aram, agor ruto mapangasawa. Naayaman ra nida nak ingpakatugon ni Isaac si Jacob nak indi nak gador kali magpan-gasawa it rayaga nak taga-Canaan. ⁷ Ag nagsunor si Jacob sa gusto it ida tatay ag nanay ag sida ay naghaliney papagto sa Padan-aram. ⁸ Kada ngani it katong naayaman ni Esau nak kuntra kag ida tatay sa mga umagar nida nak taga-Canaan, ⁹ ay nagpagto sida ruto sa ida Tiyo Ismael, [†] ag ing-asawa pa gihapon si Mahalat nak hali ni Nebayot. Sinra'y mga anak ni Ismael.

Kag Pagpananamgo ni Jacob sa Betel

¹⁰ Ngasing, naghalin si Jacob sa Beerseba papagto sa Haran. ¹¹ Naabutan sida it gab-i sa usang lugar ag ruto sida gipalipas it gab-i. Nagbaoy sida it usang bato nak ida ing-uyunan, ag ruto sida gighigra. ¹² Nagpananamgo sida nak inggwa kuno it usang sanrig nak abot sa langit. Ag nakikita nida kag mga anghel it Dios nak nagsasaka ag nagpipilbig ruto.

¹³ Nakita ra nida kag GINO-O nak hina sa ida uyuhan. Ag nagsiling Kali sa ida, “Ako kag GINO-O, nak Dios it imo Lolo Abraham ag Dios ra it imo tatay nak si Isaac. Kaling duta nak imo inghihigraan ay ita-o Nako sa imo ag sa imo magiging mga inanak. ¹⁴ Kag imo mga inanak ay maramo tuyar sa ramo it taybo sa duta, ag makadat sinra sa tanang parti it kalibutan. Ag parayan sa imo ag sa imo magiging mga inanak, tanang mga lahi sa kalibutan ay makakabaton it pagpakamaado. ¹⁵ Kaibahan Ako nimo ag abantayan ka Nako aber hari-in ikaw magpagto, ag ibalik ka Nako sa duta nak kali. Indi ka Nako gibadaan, atuparon Nako kag tanang Ako ingbisaya sa imo.”

[†] Si Ismael ay anak ra it ida Lolo Abraham, pero kag ida mga inanak ay nag-iistar sa Canaan. Kada kag usa pang ing-asawa ni Esau ay taga-ruto ra ag kali ay kuntra sa gusto it ida tatay.

¹⁶ Nakabati si Jacob ag nagsiling, “Hali yaki kag GINO-O, waya nako naayame!” ¹⁷ Hinadlukan sida ag nagsiling pa, “Napangidlis ako sa lugar nak kali! Hali yaki kag bayay it Dios, ag kali kag hagra pa-langit.”

¹⁸ Kada, maaga pa, nagbangoney si Jacob ag ingbaoy nida katong batong ida ing-uyunan, ag ingpatinrog kali bag-o binub-an it lana sa ibabaw bilang tanra it pagpakita sa ida it Dios. ¹⁹ Ingtawag nida katong lugar nak Betel nak kag gustong bisayahon ay “Bayay it Dios,” pero kag dating ngayan it katong banwa ay Luz.

²⁰ Nagsumpa si Jacob sa Dios sa pagsiling, “Kung ako'y Imo aibhan ag abantayan sa ako pagpanaw, ag kung Imo ako apakaunon ag ayamitan, ²¹ ag Imo ako ibalik it maado sa bayay it ako tatay, ay Ikaw GINO-O kag ako magiging Dios. ²² Ag kaling bato nak ako ingpatinrog ay tanra nak hali kag Imo bayay. Ag kag tanang butang nak Imo ita-o sa ako ay ita-o ra nako sa Imo kag ika-sampuyong parti.”

Kag Pag-abot ni Jacob sa Panimayay ni Laban

29 Pagkatapos, nagpadayon si Jacob sa ida pagpanaw hastang sa makaabot sida sa Padan-aram nak imaw it ing-iistaran it mga halin sa Caldeya sa subatan. ² Pagmuyat nida, inggwa sida it nakita nak bal-ong sa bukir. Sa palibot it kato, inggwa't tatlong grupo it karnero nak nagpapahuway kaibahan it inra mga manugbantay, dahil ruto ninra kali gipapainuma. Inggwa't rakong bato nak nakatabon sa yuba it katong bal-ong. ³ Pag nagtiniponey kag mga karnero, inapaligir it mga manugbantay katong marakong bato ag pagkatapos ninra it painom, inra ray inatabunan kag bal-ong.

⁴ Nagpangutana si Jacob sa inra, “Mga amigo, tagariin kamo?”

Nagsabat sinra, “Taga Haran kami.”

⁵ Nagpangutana ray si Jacob, “Kilaya baga ninro si Laban nak apo ni Nahor?”

Sabat ninra, “Oho, kilaya namo sida.”

⁶ Nagsiling ray si Jacob, “Ay kamustay ra sida?”

Sabat ninra, “Maado ra. Kina nganing paabuton nak rayaga nak di kanunot nak mga karnero ay si Raquel nak ida anak.”

⁷ Siling ni Jacob, “Maaga pa, ag buko pa oras nak ingupasilong it mga karnero. Ay kung inapainomey ninro sinra agor makakasabsab ray.”

⁸ Pero nagrason sinra, “Indi ngani puyde. Kinahangyan nak magtipon anay kag tanang mga karnero bag-o paligiron kag bato halin sa yuba it bal-ong pramas mapainom sinra.”

⁹ Habang nag-iistorya pa sinra, nag-abot si Raquel nak kanunot kag mga karnero it ida tatay, dahil sida kag manugbantay ninra. ¹⁰ Pagkakita ni Jacob kang Raquel nak anak ni Laban nak maguyáng it ida nanay,

ay nagpagto sida sa yuba it bal-ong ag ingpaligir kag bato. Ida ingpainom kag mga karnero ni Laban, ¹¹⁻¹² ag nagpakilaya sida kang Raquel nak sida kag kumangkon it ida tatay ag anak it ida Tiya Rebeca. Pagkatapos, ingharuan nida si Raquel ag napatibaw sida sa kasadya. Pagkakilaya ni Raquel kang Jacob, nagrayagan sida papauli ag nagsiling sa ida tatay nak si Laban.

¹³ Pagkarungog ni Laban nak nag-abot kag anak it ida manghor, nagrayagan sida ag ida kali ingsapoy-sapoy. Pagkita ninra, ingkukupan ag ingharuan nida si Jacob, bag-o ingnunot sa inra bayay. Nagbalita si Jacob kang Laban it kamutangan ninra. ¹⁴ Kada nagsiling si Laban, "Matuor nak ikaw ay ako karugo!" ag nagtiner sida sa inra bilang usang bisita sa suyor it usang bayan.

Kag Pagserbisyo ni Jacob kang Laban Para kana Raquel ag Lea

¹⁵ Ag nagsiling si Laban kang Jacob, "Buko kumo ikaw ay ako kumangkon ay matrabaho yang ikaw it waya it suhoy. Silinggan sa ako kung ni-o kag imo gustong suhoy."

¹⁶ Si Laban ay inggwa't ruhang anak nak rayaga. Kag ngayan it maguyáng ay si Lea ag kag ngayan it manghor ay si Raquel. ¹⁷ Kag mga mata ni Lea ay pay manok-manukon, pero si Raquel ay maganda, pati kag kurte it yawas.

¹⁸ Gingpalangga ni Jacob si Raquel, kada nagsiling sida, "Maserbisyo † ako sa imo it pitong tuig para sa imo putong anak nak si Raquel."

¹⁹ Nagsugot si Laban, "Mas maado pa ngani kung ikaw kag ida maaasawa kisa ita-o pa nako sida sa iba. Hala, dili yang ikaw." ²⁰ Kada nagserbisyo si Jacob it pitong tuig para kang Raquel. Ag para sa ida, pay pilang adlaw yang kato dahil sa ida pagpalangga kang Raquel.

²¹ Pagkalipas it pitong tuig, nagsiling si Jacob kang Laban, "Nataposey nako kag pitong tuig, kada tawaney sa ako kag ako magiging asawa." ²² Ngani, ingimbitar ni Laban kag tanang taga-ruto, agor marungaw sa marakong punsyon sa kasay it ida anak. ²³ Pero pagkagab-i kag ingraya ni Laban kang Jacob ay kag ida maguyáng nak anak nak si Lea, ag inubayan sida ni Jacob. ²⁴ Ingtaw-an ra ni Laban si Lea it usang kabulig nak kabade nak kag ngayan ay si Zilpa.

²⁵ Pagkaaga, nakita ni Jacob nak si Lea yaki kag ida kaubay, kada ingsura ni Jacob si Laban, "Ni-o kaling imo ginghuman sa ako? Di baga nagserbisyo ako sa imo para kang Raquel? Asing imo ako ingluho?"

²⁶ Nagrason si Laban, "Buko tuyar kina kag amo sulunranon dili. Kinahangyan nak mauna mag-asawa

kag maguyáng sa manghor. ²⁷ Tapusa anay kaling usang dominggo it inro pagkasay, ag pagkatapos ita-o nako sa imo si Raquel, kung maserbisyo ray liwat ikaw sa ako it pitong tuig."

²⁸ Nagsugot ra si Jacob ag gingtapos kag usang dominggo nak pagkinasadya sa kasay nida kang Lea, ag ingpaasawa ray ni Laban sa ida si Raquel. ²⁹ Ingtaw-an ra ni Laban si Raquel it usang kabulig nak kabade nak kag ngayan ay si Bilha. ³⁰ Kada ngasing, naging asawa ra ni Jacob si Raquel. Mas palangga ni Jacob si Raquel kisa kang Lea ag nagserbisyo ray sida sa ida panugangan it pitong tuig pa.

Kag mga Anak ni Jacob

³¹ It tong nakita it GINO-O nak si Lea ay ing-iihig ay ingbuot Nida nak magkaanak kali, pero si Raquel ay waya pa. ³² Nagsabak si Lea ag nag-anak sida it kayake. Ingpangayanan nida kali nak Ruben †† dahil napasiling sida, "Nakita it GINO-O kag ako kalisor ag ngasing nak nataw-aney nako kag ako asawa it anak, sabaling apalanggaoney ako nida." ³³ Masunor, nagsabak ray si Lea ag nag-anak sida it kayake gihapon. Ingpangayanan nida kali nak Simeon ‡ dahil napasiling sida, "Dahil narunggan it GINO-O nak ako ay ing-iihig, kada ingtaw-an ray Nida ako it usa pang anak nak kayake." ³⁴ Ag nagsabak ray sida liwat ag kayake gihapon kag ida anak. Kali ay ida ingpangayanan nak Levi †† dahil napasiling sida, "Ngasing, mayungotey nak gador sa ako kag ako asawa dahil ingtaw-aney nako sida it tatlong anak nak kayake." ³⁵ Masunor, nagsabak ray sida liwat ag nag-anak it kayake gihapon. Kali ay ida ingpangayanan nak Juda †† dahil napasiling sida, "Ngasing, adayawon nako kag GINO-O." Ag nagtungon anay kag ida pagsabak.

30 Pagkakita ni Raquel nak waya sida naanaki ni Jacob, sida ay nahili sa ida maguyáng, kada nagsiling sida kang Jacob, "Taw-e ako it anak, dahil kung indi ay mamamatay ako!"

² Nagrayab-rayab kag kahangit ni Jacob kang Raquel ag sida ay napasabat nak, "Asi, ako baga kag Dios nak nagpiga para indi ka makaanak?"

³ Medyo marugay-rugay pa gihapon nak waya nasabak si Raquel, kada nagsiling sida kang Jacob, "Kali kag ako kabulig nak si Bilha. Aubayan nimo sida agor parayan sa ida magkakainggwa ra ako it anak."

⁴ Ag ingta-o ngani nida kag ida kabulig nak si Bilha agor maging asawa ni Jacob, ag kali ay ida ging-

†† Kag gustong bisayahon it pangayan nak "Ruben" ay "Hay! Muyating kayake!" Ag sa bisayang Hebreo kag pagmitlang it "Ruben" ay naambit sa pagbisaya nak "Nakita Nida kag ako kalisor."
‡ Sa bisayang Hebreo kag gustong bisayahon it pangayan nak "Simeon" ay "Ingrungog Nida." †† Sa bisayang Hebreo kag pagmitlang it pangayan nak "Levi" ay naambit sa pagbisaya nak "mayungotey sida sa ako." †† Sa bisayang Hebreo kag pangayan nak "Juda" ay naambit sa bisaya nak "pagdayaw."

† o "Mapangagar."

ubayan. ⁵ Si Bilha ay nagsabak kang Jacob ag nag-anak it kayake. ⁶ Ag nagsiling si Raquel, "Ako ay ingpaburan it Dios kada Ida ingrungog kag ako pangamuyo ag ingtaw-an ako Nida it anak," kada ingpangayanan nida kaling anak nak Dan. ⁷ Nagsabak ray si Bilha it pangruha ag nag-anak it kayake gihapon. ⁸ Nagsiling ngasing si Raquel, "Naglabanan kami it ako manang, ag nagraog ako," kada ingpangayanan nida kaling anak nak Naptali. ^{††}

⁹ It katong nakita ni Lea nak waya ray sida nasabak, ingta-o ra nida kag ida kabulig nak si Zilpa agor mag-ing asawa ni Jacob. ¹⁰ Nagsabak si Zilpa kang Jacob ag nag-anak kali it kayake. ¹¹ Ag nagsiling si Lea, "Talangang maswerte ako!" kada ingpangayanan nida kaling anak nak Gad. ¹² Nagsabak ray si Zilpa it pangruha ag nag-anak it kayake gihapon. ¹³ Nagsiling ngasing si Lea, "Abang sadya talaga ako! Ailinggon it mga tawo nak ako ay nasadyahan," kada ingpangayanan nida kaling anak nak Aser. ^{††}

¹⁴ Usang adlaw sa panahon it tig-ani it trigo, nagpag-to si Ruben sa bukir ag nakakita sida it mga tanom nak mandragora nak kali ay buyong nak pangpasabak. Nagbinaoy sida it kali ag ingraya sa ida nanay nak si Lea. Pagkakita ni Raquel, nagsiling sida kang Lea, "Mahagar baga be it pilang bilog nak mandragora nak raya it imo anak."

¹⁵ Pero nagsabat si Lea, "Buko ka pa kunteno nak pati ako asawa ay ing-agaw pa nimo? Ngasing, pati kaling mandragora nak raya it ako anak ay imo pa agawon?"

Nagsabat si Raquel, "Puydi kamong mag-ubay isag sa gab-i, basta't taw-e yang ako it kina."

¹⁶ Pag-abot ni Jacob it katong hapon halin sa bukir, ingsapoy-sapoy sida ni Lea ag nagsiling, "Isag sa gab-i ay sa ako ka maubay dahil ingbadaraney ka nako kang Raquel it mga mandragora nak raya it ako anak," kada pagkagab-i sinra kag nag-ubay.

¹⁷ Ag ingrunggan it Dios kag pangamuyo ni Lea, kada nagsabak ag nag-anak ray sida it panglimang anak nak kayake kang Jacob. ¹⁸ Nagsiling si Lea, "Ingpremyuhan ako it Dios dahil ingta-o nako sa ako asawa kag ako kabulig," kada ingpangayanan nida kaling anak nak Isacar.

¹⁹ Ag nagsabak ray si Lea ag nag-anak it pang-an-om nak kayake. ²⁰ Nagsiling ngasing sida, "Ingtaw-an ako it Dios it maadong regalo, kada ngasing siguradong importantey ako sa ako asawa dahil nataw-aney nako sida it an-om nak mga anak nak kayake," kada ingpan-

gayanan nida kali nak Zabulon. ^{##21} Ag nag-anak pa sida it usang kabade nak ida ingpangayananang Dina.

²² Sa huli ay naluoy ra kag Dios kang Raquel ag ingrungog nida kag pangamuyo it kali, kada nagsabak sida. ²³ Nag-anak sida it usang kayake, ag nagsiling sida, "Ingbaoy it Dios kag ako kahud-anan." ²⁴ Ingpan-gayanan nida kaling anak nak Jose, ^{##†} dahil napasiling sida, "Kabay pa nak rugangan it GINO-O it usa pa kaling ako anak."

Kag Inghagar nak Kabadaran ni Jacob sa Ida Pagtrabaho kang Laban

²⁵ Pagkaanak ni Raquel kang Jose, nagpamuhon si Jacob sa ida panugangan nak si Laban, "Sugtey akong makapauli sa ako sariling panimayay ruto sa lugar nak ako inghalinan. ²⁶ Panunta sa ako kag ako mga asawa nak ako ingserbisyuhan sa imo, ag ako mga anak, ag papauli-ay ako. Ayam nimo nak taposey kag ako pagserbisyo sa imo."

²⁷ Pero nagsabat si Laban, "Runggi anay kag ako ibisaya sa imo. Sa ako pagbuhat naayaman nako nak ingpakamaado ako it GINO-O dahil sa imo. ²⁸ Kada silinggan sa ako kung ni-o kag imo gustong suhoy ag ako kato ita-o sa imo, basta hali yang kamo."

²⁹ Nagsabat si Jacob, "Ikaw mismo kag nakakaayam kung pauno ako nagtrabaho para sa imo, ag kung ni-o kag kamutangan it imo mga hadop sa ako mga damot. ³⁰ Kung natatanraan pa nimo, pag-abot nako dili, apilang bilog pa yang kag imo mga hadop, pero ngasing ay karuramoey dahil ngani ingpakamaado ikaw it GINO-O dahil sa ako. Pero pauno ra kag ako sariling pamilya?"

³¹ Nagsiling liwat si Laban, "Ni-o talaga kag imo gustong ita-o nako sa imo?"

Sabat ni Jacob, "Buko kinahangyan nak taw-an ako nimo it aber ni-o. Kung masugot ka sa ako ibisaya aalagaan gihapon nako kag imo kahadupan. ³² Ngasing, ayamey nato nak kag karamuang karnero diling lugar ay puti, ag tungor sa mga kambing, kag karamuan ay maitom. Kada sugti ako nak magpagto sa imo mga kahadupan ngasing ag ako abuyagon kag tanang mga kambing ag maitom nak mga karnero, ag tanang mga kambing nak di tumbok-tumbok nak puti, ag imaw kali kag mapapasa-ako bilang suhoy. ^{##33} Ag sa bandang huli, imo makikita kung ako ay imo masasaligan pag imo makita kag mga hadop nak imo ingsuhoy sa ako. Tanang imo makita sa ako nak buko kambing ag buko maitom nak mga karnero, ag mga

[†] Sa bisayang Hebreo kag gustong bisayahon it pangayan nak "Dan" ay "ako ay Ida ingpaburan." ^{††} Sa bisayang Hebreo kag gustong bisayahon it pangayan nak "Naptali" ay "kag ako pagpakiglaban." [‡] Sa bisayang Hebreo kag gustong bisayahon it pangayan nak "Gad" ay "maswerte" o "batalyon." ^{‡†} Sa bisayang Hebreo kag gustong bisayahon it pangayan nak "Aser" ay "nasasadyahan ako."

^{##} Sa bisayang Hebreo kag gustong bisayahon it pangayan nak "Zabulon" ay "importantey ako." ^{##†} Sa bisayang Hebreo kag gustong bisayahon it pangayan nak "Jose" ay "Kabay pa nak rugangan Nida." ^{##††} Sa inra, bihira yang magkainggwa it karnerong puro puti, ag imaw ra, sa mga kambing nak puro itom. Kada kag mga ibang kulay nak apila yang talaga ay imaw kag ingpili ni Jacob. Ag nagsasalig sida sa Dios nak sinra ay aparamuon.

kambing nak waya it tumbok-tumbok nak puti ay masiling nimo nak ako tinakaw!"

³⁴ Nagsugot si Laban ag nagsiling, "Maado! Imaw kina kag ato ahumanon!" ³⁵ Pero it katong adlaw nak kato bag-o makapagto si Jacob sa mga kahadupan ay ingpabayag nak raan ni Laban kag tanang mga kayake ag kabading kambing nak di tumbok-tumbok nak puti ag kag tanang mga kambang ag maitom nak karnero, ag kali'y ingpaalagaan sa ida mga anak nak kayake ag ingpadigdig sa mayado. ³⁶ Nagyanat si Laban ruto sa mayadong lugar nak kung abaktason halin sa lugar ni Jacob ay tatlong adlaw bag-o maabot. Ag kag mga nabilin nida nak hadop ay ing-alagaan ni Jacob.

³⁷ Nagpang-utoy si Jacob it mga yab-as nak sanga it tatlong klasing mga kahoy ag ingtalipan kag ibang parti agor makikita nak pay kambang ag imaw it apanamkunan it mga nagsasabak nak hadop. ³⁸ Ingpatinrog nida kaling mga sanga sa atubangan it mga painuman it mga hadop, dahil kag inra pagkasta ay sa oras it inra pag-inom. ³⁹ Kada ngani sinra ay nagkakastahan sa atubangan it katong mga sanga nak ingpatinrog ni Jacob, ag sinra ay nag-anak it mga kambang ag mga maitom nak karnero ag kambing nak di tumbok-tumbok nak puti.

⁴⁰ Kada maanak kag hadop, inabuyag nak raan ni Jacob kag ida parti, ag kag mga nabibilin nak kang Laban ay ida inapaatubang sa mga kambang ag mga maitom nak karnero ag sa mga kambing nak di tumbok-tumbok nak puti, agor maanak ra sinra it tuyar sa inra perming nakikita. Nagramo kag ida mga hadop ag ida ingbuyag kali sa mga hadop ni Laban.

⁴¹ Inabutang yang ni Jacob katong mga sanga sa mga painuman pag kag mga guyang nak naglalandi ay katong mga makusog ag maado it yawas, agor makastahan sinra sa tunga it mga sanga. ⁴² Pero waya nida gibubutangan katong mga sanga kung kag mga guyang nak naglalandi ay katong mga mahinay. Ngani, kag mga mahinay nak hadop ay kang Laban ag kag mga makusog nak hadop ay kang Jacob. ⁴³ Ag nagpakayaman nak gador si Jacob ag nagpakaramo kag ida mga karnero ag kambing, mga kamelyo ag asno, pati kag ida mga suguon nak kayake ag kabade.

Inglayasan ni Jacob si Laban

31 Nakaabot kang Jacob nak ingsiling kuno it ida mga bayaw nak ida ingtakaw kag mga hadop it inra tatay ag tanang manggar nida ay halin kuno sa inra tatay. ² Namasran ra nida nak yabotey kag pagtratar sa ida ni Laban. ³ Usang adlaw, nagsiling kag GINO-O kang Jacob, "Pauliey ruto sa lugar it imo tatay ag imo mga hali, ag Ako kag maiba sa imo."

⁴ Kada, ingpapagto ni Jacob si Raquel ag si Lea sa bukir nak ida ing-aagsaman it mga hadop, ⁵ ag ruto ay

nagsiling sida sa inra, "Namasran nako nak yabotey kag pagtratar sa ako it inro tatay, bukoey tuyar it katong una. Pero sa yudo it kali, kaibahan gihapon nako permi kag DIOS it ako tatay. ⁶ Ayam ra ninrong ruha nak panghugot-hugot kag ako pagpangabudlay para sa inro tatay, ⁷ pero sa yudo it kaling tanan, ingrada gihapon ako nida. Karamong beses nak ida ingbag-o kag ako suhoy, pero waya gisugti it Dios nak ako ay mapayain. ⁸ Ngani, ako kali apamatuuran sa inro: Pag inasiling it inro tatay nak, 'Kambang kag imo magiging suhoy,' ay kag tanang ing-aanak nak hadop ay kambang. Pag inasiling ray nidang, 'Mga di tumbok-tumbok nak puti kag imo mga suhoy,' ay kag tanang ing-aanak nak hadop ay di tumbok-tumbok nak puti ra. ⁹ Tuyar kina kag parayan it pagbawi it Dios sa mga hadop it imo tatay ag pagta-o sa ako."

¹⁰ Siling pa ni Jacob, "It katong panahon it paglandi it mga hadop, ako ay nagpananamgo nak inggwa kuno it mga kambang ag mga maitom nak takay nak karnero, ag mga takay nak kambing nak di tumbok-tumbok nak puti nak nagpangkasta sa mga guyang. ¹¹ Sa ako pananamgo, ay ing-ayaba kuno ako it anghel it Dios nak, 'Jacob!' ag nagsabat ako it, 'Hali ako!' ¹² Ag siling kuno it Dios, 'Muyati kag kulay it mga takay nak nagkasta sa mga guyang. Tanan sinra ay kambang dahil naayaman nako nak ikaw ay ingraradaan ni Laban. ¹³ Ako kag Dios nak nagpakita sa imo sa Betel, kung hariin ikaw nagpatinrog it bato bilang tanra it Ako pagpakita sa imo it kato, ag imo ingbub-an it lana kag ibabaw it kato, ag kung hariin ikaw nagpromisa sa Ako. Ngasing, haliney dili ag bumalik sa lugar kung hariin ikaw natawo.'"

¹⁴ Nagsabat sina Raquel ag Lea, "Wayae it nabilin para sa amo nak apanublion kang tatay. ¹⁵ Kag ida pagtratar sa amo ay pay buko matuor nak mga anak. Pay ida kami ingbaligya ag ing-ubosey nida kag tanang kwarta nak ingbadar nimo sa ida bilang kabaydo namo. ¹⁶ Tanang mga hadop ag manggar nak ingbawi it Dios sa amo tatay ay talagang dapat yang nak mapapasa-amo ag sa amo mga anak. Kada kung ni-o kag sugo sa imo it imo Dios ay masugot kami."

¹⁷⁻¹⁹ Usang adlaw inghuyat anay ninrang makahalin si Laban papagto sa lugar nak ingtutupihan ninra it mga karnero, ag naghanra sinra sa paghalin. Pagkahanra ninra, ingpangsakay ni Jacob kag ida mga anak ag mga asawa sa mga kamelyo, ag ingpadigdig nida kag ida tanang mga naparting hadop ag ingpangraya ra kag ida tanang napundar nak ari-arian sa Padan-aram, ag nagginan sinra papauli sa Canaan kung hariin kag ida tatay nak si Isaac. Bag-o sinra naghalin, sumuyor si Raquel sa kwarto it ida tatay ag ida ingbaoy kag mga maintik nak ribulto it mga dios-diosan it ida tatay.

²⁰ Nausahan ni Jacob kag ida panugangan nak Aramnon nak si Laban dahil nakahalín sinra it waya namalaye it kali.

²¹ Gingraya nida tanang ida ari-arian ag rali-rali sinra it halin. Nagtabok sinra sa Suba it Yuprates ag nagpa-dayon papagto sa kabukiran it Gilead.

Ingyagor ni Laban si Jacob

²² Nakalipasey kag tatlong adlaw bag-o nasaduran ni Laban nak sina Jacob ay naglayas. ²³ Ingnunot nida kag ida mga hali ag inra ingyagor sina Jacob. Sa pang-pitong adlaw, nakaabot sinra sa kabukiran it Gilead ag naantawey ninra sina Jacob. ²⁴ Pagkagab-i it katong pangpitong adlaw, nagpakita kag Dios kang Laban nak Aramnon sa parayan it pananamgo, ag nagsiling sa ida, "Panimati-i Ako, aya nak gador gibisar-i si Jacob, ag badaey nak gador sida gihadluka!"

²⁵ Pagkahapon it masunor nak adlaw, inabutan nina Laban sina Jacob. Nagtukor sina Jacob it inra mga tolda sa kabukiran it Gilead, ag imaw ra sina Laban.

²⁶ Nagpangutana si Laban kang Jacob, "Ni-o kaling imo inghuman sa ako? Asing imo ako ingluko, ag ingtakas pa nimo kag ako mga anak nak pay mga bihag sa gera? ²⁷ Asing imo ako ingluko ag waya nimo gipasaduran kag inro paghalin, ag wayang gador kamo it pupamuhon? Tan-a'y nagta-o anay ako sa inro it despidida ag kita'y nagkinasadya ag nagkinanta nak inggwa't mga tamborin ag gitara. ²⁸ Ag asing wayang gador ako nimo gitaw-i it pagkakataon nak maharuan kag ako mga anak ag ako mga apo? Pay wayang gador nimo gipag-isipi kaling imo inghimo! ²⁹ Kung ako agustuhon kaya ka nako nak hapruson, pero kag Dios it imo tatay ay nagbisaya sa ako it gab-i ag nagsiling, 'Panimati-i ako, aya nak gador gibisar-i si Jacob, ag badaey nak gador sida gihadluka!'

³⁰ "Ag ngasing, basta yang ikaw naghalin dahil ikaw ay inapakabuyongey sa imo mga pinalangga. Pero asing pati katong ako mga ribulto ay imo pa ingtakaw?"

³¹ Nagsabat si Jacob kang Laban, "Naghalin ako nak waya gipamuhon dahil nahadlok ako sabaling imo apiliton nak bawion kag imo mga anak sa ako. ³² Pero tungor rutong ribulto nak imo ingsasana sa amo, kung sin-o sa amo kag imo makitaan it kali ay mamamatay. Ag sa atubangan it ato mga hali, kilay-a kag imo mga butang ag bay-on." Waya nasasaduri ni Jacob nak si Raquel kag nagbaoy it mga ribulto ni Laban.

³³ Ngani, ingpakahanap ni Laban kag ida mga ribulto, una ay sa tolda anay ni Jacob, masunor ay sa tolda ni Lea. Ingpanghanap ra kato ni Laban sa tolda it katong ruhang kabulig, ag masunor sa tolda ray ni Raquel. ³⁴ It katong pagbaoy ni Raquel sa mga ribulto ay ida kato ingpangtago sa irayom it montura nak ida inggagamit sa pagsakay sa kamelyo. Pagsuyor ni La-

ban sa ida tolda ay ida iningkuran katong muntura ag nagpanghakar si Laban sa tanang rugo pero waya nida nakita kag ida ginghahanap. ³⁵ Nagsiling si Raquel sa ida tatay, "Tay, kabay pang indi ikaw mahangit sa ako kung indi ako magtinrog sa imo atubangan dahil inggwa ako." Kada aber ni-o nida it panghakar, wayang gador nida nakita kag ida mga ribulto.

³⁶ Ngasing, sa kahangit ni Jacob, sida ay naimpito ag ida ingsura si Laban sa pagsiling, "Ni-o kag ako nahanuman nak mayain sa imo? Niong gador kag ako sala asing abang hangit ka ag imo pa ako ingyagor? ³⁷ Sa imo pagbusikar it tanang amo mga butang, inggwa ka baga it nakita nak halin sa imo? Butangan kina rili sa atubangan it ako mga hali ag imo mga hali, agor mahusgaran ninra kung sin-o kag matarong sa atong ruha.

³⁸ "Sa suyor it beynteng tuig nak ruto ako sa imo, waya nak gador nako gipabad-e nak maagasan kag imo mga guyang, ag waya nak gador ako nakaihaw it imo hadop nak takay. ³⁹ Kung inggwa man it nasisiba it ilahas, ako kag nag-aako it kato, buko ikaw, kada ako kag nalulugi. Ag kung inggwa man it natatakaw sa adlaw o sa gab-i, imong gador kato gingpapabadaran sa ako. ⁴⁰ Tuyar kag ako kamutangan sa imo. Sa adlaw ay naagwanta ako it init ag sa gab-i ay nagtitiis ako it yamig, ag halos indi ako makakatuyog sa pagbantay sa imo mga hadop.

⁴¹ "Sa suyor it kaling beynteng tuig, ako ay asa irayom it imo puder. Katorseng tuig ako nak nagserbisyo para sa imo ruhang anak, ag an-om nak tuig akong nagserbisyo sa imo agor mabaoy nako kag imo suhoy nak mga hadop sa ako, ag karamong beses nak imo ingbag-o-bag-o kag ako suhoy. ⁴² Kung buko nako kakampi kag Dios nak ingkakahadlukan it ako tatay nak si Isaac, nak Dios ra it ako Lolo Abraham, siguro ingpalayasey nimo ako nak waya't karaya-rama. Nakita it Dios kag ako kahirapan ag kag ako kahugor ag it gab-i ingsaway ka Nida."

Kag Kasugtanan nina Jacob ag Laban

⁴³ Nagsabat si Laban, "Ako kali mga anak, ako kali mga apo, ako kali mga hadop, ag tanang imo nakikita ay ako! Pero ni-o pa ngasing kag ako mahuhuman dili sa ako mga anak ag mga apo? ⁴⁴ Maado pa kung mahimo yangey kita it kasugtanan, ag imaw kali kag ato arumrumon agor indi kita mag-away."

⁴⁵ Kada, nagbaoy si Jacob it bato ag kali ay ida ingpatinrog bilang tanra it inra kasugtanan. ⁴⁶ Ingpabaoy ra nida kag ida mga hali it mga bato ag ingpatumpok sa inra. Pagkatapos, ruto sinra gikaon sa tinumpok nak bato. ⁴⁷ Ingtawag kali ni Laban nak Jegar-sahaduta, sa bisayang Aramnon, ag ingtawag kali ni Jacob nak Galeed sa bisayang Hebreo. ⁴⁸ Kali ay ingtawag ni

Jacob nak Galeed, dahil siling ni Laban, "Kaling tinumpok nak bato ay nagpapamatuor it kasugtanan nato nak ruha." ⁴⁹ Kaling ingpatinrog nak bato ay ingtawag ni Jacob nak Mizpa, dahil sa ingbisaya ni Laban nak, "Kabay pang bantayan kitang ruha it GINO-O sa ato pagbinuyagan. ⁵⁰ Kung imo ahapruson kag ako mga anak o kung mag-asawa pa ikaw it ibang kabade, aber waya't tawo nak mag-uma sa ako, rumruma nak nakikita it Dios kag imo inghuhuman."

⁵¹ Pagkatapos, nagsiling ray si Laban kang Jacob, "Tanra-e kaling ato ingtumpok nak bato ag kaling tanra nak bato sa tunga nato. ⁵² Kaling tinumpok nak bato ag kaling tanra nak bato ay imaw it giryunan nato ag imaw it mapamatuor nak indi ako magyaktaw papanha sa imo, ag ikaw ay indi ra magyaktaw papali sa ako para mag-inaway yang kitang ruha. ⁵³ Kag Dios it imo Lolo Abraham, ag kag Dios it ako Lolo Nahor, ay imaw it mahusgar sa imo ag sa ako."

Ngani, nagsumpa si Jacob sa atubangan it Dios nak ingkakahadlukan it ida tatay nak si Isaac, ⁵⁴ ag nagmatay sida it hadop bilang inughalar para sa Dios ruto sa bukir. Ingtawag nida kag ida mga hali agor makaon ag nagtiner pa sinra ruto it usang gab-i. ⁵⁵ Aga pang gador it katong masunor nak adlaw, naghanra sina Laban sa pagpanaw. Bag-o sida naghalin, ingpangharuan anay nida kag ida ruhang anak nak kabade ag kag ida mga apo, ag sinra ay ida ingbendisyonan bag-o sinra nagginan papauli.

Naghanra si Jacob sa Pagkita liwat Ninra ni Esau

32 Pagkatapos, nagpadayon sina Jacob sa inra pagpauli ag ingsapoy sinra it mga anghel it Dios. ² Pagkakita ni Jacob sa inra, sida ay napasiling, "Kali kag mga sundalo it Dios!" Kada ida ingpangayan katong lugar nak Mahanaim, nak kag gustong bisayahon ay "Ruhang Grupo it mga Sundalo."

³ Ruto sa lugar it Seir sa Edom kung hariin nag-iistar kag ida maguyáng nak si Esau, ay nagpauna si Jacob it mga suguon. ⁴ Sinra ay ida ingtugon, "Imaw kali kag inro ibisaya sa ako pinalanggang maguyáng nak si Esau. Inro isiling nak kag ida nganat suguong manghor nak si Jacob ay paabuton halin sa ida pag-istar sa ida Tiyo Laban. ⁵ Ag inro isiling sa ida nak inggwa ako it mga baka, mga asno, ag iba pang mga hadop, ag mga suguon nak kayake ag kabade. Imaw kali kag inro isiling sa ako pinalanggang maguyáng agor sa ako pag-abot ay ida ako abatonon it maado."

⁶ Nagpadayon sinra ag bag-o sinra nakatabok sa Suba it Jaboc, nagbalik kag mga suguon ag nag-uma sinra kang Jacob, "Nakaabot kami sa imo maguyáng nak si Esau ag papaley sida agor ikaw ay sapuyon, ag kaibahan nida kag ap-at nak gatos nak kakayakihan."

⁷ Kada abang kahadlok ni Jacob ag abang kalibog. Ngani, ida ingparti sa ruhang grupo kag ida mga tawuhan pati kag ida mga karnero, mga kambing, mga baka ag mga kamelyo. ⁸ Dahil ida ing-iisip nak kung masapoy ni Esau kag usang grupo ag ida kali pangmatyon, kag usang grupo ay makakatakas.

⁹ Kada, nagpangamuyo si Jacob, "Dios it ako Lolo Abraham ag Dios it ako tatay nak si Isaac, GINOONG Dios nak nagsiling sa ako, 'Pauliey sa lugar it imo mga hali ag apakamaaduhon ikaw Nako,' ¹⁰ buko ako angay sa imo kaaduhan ag sa katutom nak Imo ingpakita sa ako nak Imo suguon. Pagtabok nako it kato sa Suba it Jordan, waya ako it ibang raya kundi bakulo. Pero ngasing sa ako pagbalik, kami ay naging ruhang grupoy. ¹¹ GINO-O, buligi ako ag libriha ako sa damot it ako maguyáng. Napakahadlok ako sa ida, sabaling kaming tanan ay ida matyon pati kag ako mga asawa ag mga anak. ¹² Di baga nagsiling nak gador Ikaw sa ako nak, 'Apakamaaduhon ka Nako ag aparamuon Nako kag imo mga inanak, tuyar sa ramo it baybay sa ragat nak indi mabilang-bilang.' "

¹³ Ngani, pagkagab-i ruto sinra nagpahuway, ag pagkaaga, sida ay nagpili it mga hadop nak ipatabo kang Esau. ¹⁴ Ag kali kag ida mga napili nak inugpatabo: Ruhang gatos nak guyang nak kambing, beynteng takay nak kambing, ruhang gatos nak guyang nak karnero, beynteng takay nak karnero, ¹⁵ treyntang guyang nak kamelyo nak nagpapasuso raya kag inra mga anak, kwarentang rumayagang baka, sampuyong tureting turo, beynteng guyang nak asno ag sampuyong turong asno.

¹⁶ Kaling tanan ay ida ing-intrigo sa ida mga suguon. Buyag-buyag kag bawat usang klase't hadop nak di agwat sa bawat usang grupo. Ag ingtugon nida kag ida mga suguon, "Una kamo sa ako nak di agwat kag bawat usang grupo, pero sunor-sunor." ¹⁷ Ida ingtugon kag primerong grupo it mga suguon, "Pag masapoy kamo it ako maguyáng nak si Esau, ag magpangutana sida sa inro nak, 'Sin-o kag inro Amo? Pariin kamo? Si-o kag tag-iya it kali?' ¹⁸ Masabat kamo, 'Kali ay halin sa imo suguong manghor nak si Jacob. Kali kag ida patabo para sa ida pinalanggang maguyáng nak si Esau, ag sida ay hinaey sa amo hulihan nak nag-susunor.' "

¹⁹ Ag imaw ra kag ida ingtugon sa pangruha, pangtatlo ag iba pang nagsusunor nak mga manugdigdig it mga hadop, "Imaw ra kag inro isiling kang Esau pag magsapuyan kamo. ²⁰ Ag aya ra ninro gilimti nak magsiling, 'Hina sa amo hulihan kag imo suguong manghor nak si Jacob nak nagsusunor.' " Kag ida ing-iisip ay sabaling mabaoy kag kahangit sa ida ni Esau parayan diling mga patabo nak ida ingpauna, ag pag sinra ay magkita, sida ay batunon it ida maguyáng.

²¹ Kada ngani ida ingpauna it patabok katong mga

patabo, dahil sida ay mapalipas pa it gab-i sa lugar nak inra ingpahuwayan.

Kag Pagpuraso ni Jacob sa Peniel

²² It katong gab-i nak kato, ingnunot nida kag ida ruhang asawa, kag inra ruhang kabulig, kag ida on-seng anak nak kayake, † ag ida ingpatabok sa mababaw nak parti it Suba it Jaboc. ²³ It katong sinrang tanan ay nakatabokey, ingpatabok ra nida kag tanang inra mga ari-arian. ²⁴ Tong nakatabokey kag tanan, sida ay nagbalik nak ausa sa lugar nak inra ingpahuwayan.

Katong gab-ing kato, inggwa it nag-abot nak usang kayake nak nagpuraso sa ida hastang sa pag-panghudag-hudag. ²⁵ It katong nabatyagan it kaling kayake nak indi nida maraog si Jacob, ay ida yinubag kag yuta sa pa-a ni Jacob habang sinra ay nagpuraso, kada kali ay nayuat ag sida ay napaki. ²⁶ Ag nagsiling katong kayake, "Buhiey ako dahil nagpanghudag-hudagey."

Pero nagsabat si Jacob, "Indi nako ikaw gibuhian hastang waya pa nimo ako nabibendisyune."

²⁷ Nagpangutana katong kayake, "Ni-o kag imo ngayan?"

Nagsabat sidang, "Jacob."

²⁸ Nagsiling ray kag kayake, "Tuna ngasing, bukoey Jacob kag imo ngayan kundi Israeley, dahil ikaw ay nagpakiglapan sa Dios ag sa mga tawo, ag ikaw kag nagraog."

²⁹ Masunor, nagpangabay ra si Jacob sa ida, "Umaan ra sa ako kag imo pangayan."

Pero nagsabat sida, "Asing imo pa ingpapangutana kag ako ngayan?" Ag pagkatapos, ida gingbendisyunan si Jacob.

³⁰ Kada, ingpangayanan nida katong lugar nak Peniel, dahil sa ida pagsiling nak, "Nakaatubang nako kag Dios ag buhi pa gihapon ako." ³¹ Nasubataney si Jacob it adlaw bag-o sida nakahalina sa Peniel nak nagkikiang, dahil nayuat sida sa pa-a. ³² Imaw kali kag rason kung asing hastang ngasing kag mga Israelinhon ay waya gikakaon it habit sa pigi it hadop, dahil diling parti it yawas gingyubag si Jacob kada napaki.

Kag Pagkita Liwat nina Jacob ag Esau

33 Pagbalik ni Jacob sa ida pamilya, naantaw nida si Esau nak paabuton, kaibahan kag ap-at nak gatos nak kayake. Kada ingbuyag-buyag nida sina Lea ag Raquel ag inra mga anak, ag kag ruhang kabulig ag inra mga anak. ² Ingbutang nida sa unahan kag ruhang kabulig ag inra mga anak, sunor si Lea ag ida mga anak, ag sa pinaka-huli ay si Raquel ag kag ida

anak nak si Jose. ³ Si Jacob kag asa unahan ninrang tanan, ag habang nagyuyungot sinra ni Esau ay makapitong beses sida nak nagsuong bilang pagta-o it respito hastang magtabo sinrang magmanghor.

⁴ Pero nagrayagan si Esau pasapoy sa ida. Si Jacob ay ida ingkukupan ag ingharuan, ag sinrang ruha ay nagtibaw-tibawan.

⁵ It katong nakita ni Esau kag mga kabade ag mga anak, sida ay nagpangutana, "Si-o kaling mga kanunot nimo?"

Nagsabat si Jacob, "Sa kaaduhan it Dios, kali kag ako mga asawa ag mga anak nak Ida ingta-o sa ako." ⁶ Kag ida unang ingpapayungot ay kag ida ruhang kabulig ag kag inra mga anak ag sinra ay nagsuong bilang pagta-o it pagrespito kang Esau. ⁷ Kag masunor nak ida ingpapayungot nak nagta-o it pagrespito ay si Lea ag kag ida mga anak, ag kag huli nak nagpayungot ag nagsuong ay si Raquel ag si Jose.

⁸ Pagkatapos, nagpangutana si Esau, "Ni-o katong mga nasapoy nako nak mga karamo-ramong sunor-sunor nak grupo it mga hadop?"

Nagsabat si Jacob, "Manong, imaw kato kag ako mga patabo sa imo, pramas imo ako batunon."

⁹ Pero nagsabat si Esau, "Maramoey kag ako mga hadop, kada sa imo yangey kato."

¹⁰ Nagsiling ray si Jacob, "Indi puyde! Talagang kato ay para sa imo. Kung talagang imo'y ako napatawar, batuna kato. Nasasadyahan ako nak maado kag imo pagbaton sa ako, ag pagkakita nako sa imo, ay pay nakita ra nako kag uda it Dios. ¹¹ Batuna yangey kag ako mga patabo, dahil ingpakamaado ra ako it Dios ag husto pa para sa among tanan kag mga nabilin." Ingpakapilit nak gador nida si Esau hastang ingbaton nida kag mga patabo ni Jacob.

¹² Pagkatapos, nagsiling si Esau, "Kitay, mabalikey kita sa amo. Sunorey kamo sa amo."

¹³ Pero nagsiling si Jacob, "Manong, nakita nimo nak kaling ako mga anak ay maintik pa, kada mahinay magpanaw. Nalilibog ra ako rili sa mga hadop nak nagpapasuso, ag kung ato sinra sahuyon, sabaling mamatay sinra. ¹⁴ Maado pa Manong, una yangey ikaw ag kami ay masunor sa imo, kumporme sa tulin it pagpanaw it kaling mga hadop ag imaw ra kaling ako mga anak, hastang makaabot kami sa inro sa Seir."

¹⁵ Nagsabat si Esau, "Hala, kung imaw kina kag imo gusto, apanuntan yangey kamo nako sa iba nakong mga tawo."

Pero nagsiling ray si Jacob, "Badyangey Manong, salamat yangey nak gador!"

¹⁶ Kada nag-una yangey sina Esau papauli sa Seir it katong adlaw nak kato. ¹⁷ Pero sina Jacob ay nagbihang papagto sa ibang lugar ag ruto sida gipatinrog it bayay ag mga pasilangan it hadop, kada kaling lugar ay inra ingtawag nak Sucot.

† Inggwa ra sida it usang anak nak kabade nak imaw si Dina nak waya nakalista dili.

¹⁸ Pagkalipas it pilang panahon ay naghaling sina Jacob sa Sucot ag nagpadayon papagto sa banwa it Siquem nak sakopey it Canaan. Sa huli ay nakaabotey ra si Jacob sa Canaan pagkatapos it ida mahabang biyahe papauli halin sa Padan-aram. Nagpahuway ag nagtukor sinra it inra mga tolda sa usang lugar ruto bag-o mag-abot sa banwa. ¹⁹ Katong duta nak ida ingtukuran it inra mga tolda ay ingbakay ni Jacob sa mga anak it pinuno it Siquem nak si Hamor nak Hebinhon. Ingbakay kali ni Jacob it usang gatos nak bilog it inra kwarta. Usa sa mga anak ni Hamor ay si Siquem. ²⁰ Ruto ay nagsug-on-sug-on si Jacob it mga bato agor maging altar ag ingtawag nida kato nak El-Elohe-Israel, nak kag gustong bisayahon ay "Dios nak Imaw kag Dios ni Israel."

Kag Pag-abuso kang Dina

34 Usang adlaw, kag anak nak rayaga ni Jacob kang Lea ay nagpamasyar ag nagpakig-amiga sa mga rayaga nak taga-ruto sa lugar nina Hamor. ² Pagkakita sa ida ni Siquem nak anak it inra pinuno nak si Hamor, kali ay ida ingharangan ag ingpilit nak magnunot sa ida. Ag kaling rayaga ay ida ingpilit nak mag-ubay sa ida. ³ Napagusto si Siquem kang Dina ag kali ay ida ingpalangga. Ida ing-amo-amo si Dina ag inghuman nida kag tanan agor sida ay magustuhan it kali. ⁴ Ngani, nagpangabay si Siquem sa ida tatay nak si Hamor, "Tay, gusto nako nak pakasayan kaling rayaga. Puyding patigayunon yangey kami nimo."

⁵ It katong nasaduran ni Jacob kag natabo sa ida anak nak si Dina ay naghipos yang anay sida, dahil kag ida mga anak nak kayake ay rahagto pa sa bukir nak nagbabantay it ida mga hadop. ⁶ Bag-o nag-abot kaling mga anak nak kayake ni Jacob, ay nag-abot sina Hamor ag ida anak nak si Siquem agor mapakigbisaya kang Jacob. ⁷ Habang nagbibisaya si Hamor kang Jacob, imaw ra it pag-abot it mga anak nak kayake ni Jacob halin sa bukir. Pagkarungog ninra sa natabo sa inra manghor, nagrayab-rayab kag inra kahangit dahil kali ay usang marakong kahud-anan para sa lahi ni Israel.

⁸ Pero nagsiling si Hamor sa inra, "Palangga talaga it ako anak nak si Siquem kag inro anak nak rayaga, kada nagpapangabay ako sa inro nak ato yangey sinra ipakasay. ⁹ Ag maado ra kung magkasugot kita nak puyding mag-asawa kag amo mga sultero sa inro mga rayaga, ag kag inro ra mga sultero sa amo mga rayaga. ¹⁰ Sa tuyar nak parayan, puydey kamong mag-istar dili ag libre kamong magpangabuhi rili sa amo duta. Ag puyde ra kamong magpamakay ag magbinaligya sa amo banwa ag magpundar ra it inro mga ari-arian."

¹¹ Ag nagbisaya ra si Siquem kang Jacob ag sa mga maguyáng nak kayake ni Dina, "Sugot yangey ra kamo

sa ako pangabay, ag aber ni-o kag inro ahagaron ay ako ita-o sa inro. ¹² Silinggan yang ninro sa amo kung ni-o kag inro gustong regalo sa pagpakasay nako sa inro manghor, ag aber ni-o pa kag inro gustong hagaron. Hanra akong magta-o sa inro it tanan, basta ipakasay yang ninro sida sa ako."

¹³ Kaling mga anak nak kayake ni Jacob ay nagsabat it pabayagbag kang Siquem ag sa ida tatay nak si Hamor, dahil ingtaw-an ninra it kahud-anan kag inra manghor nak si Dina. ¹⁴ Kada nagsiling sinra, "Indi kami magsugot nak kag kayaking mapapangasawa it amo manghor ay buko tuli, dahil kali ay kahud-anan parti sa amo. ¹⁵ Masugot yang kami kung kag inro tanang mga kayake ay mapatuli ra pareho sa amo. ¹⁶ Pag mahimo ninro kali, hingan pa yang kami masugot nak mainasawahan kita ag kita ay mapisan nak nagkakausa. ¹⁷ Pero kung indi kamo magsugot nak magpatuli ay abawion namo si Dina ag kami ay mahalin dili."

¹⁸ Namut-an ni Hamor ag ni Siquem nak ida anak kag inra ingbisaya, kada sinra ay nagsugot nak mapatuli.

¹⁹ Dahil abang gusto ni Siquem kaling anak ni Jacob nak si Dina, kada wayaey sida giruyog. Ag sa mga anak ni Hamor, si Siquem yang kag mapanubli it pagkapinuno.

²⁰ Pagkatapos, nagpauli nak raan sina Hamor ag Siquem, ag inra gingtipon kag kakayakihan sa suyor it pwertahan it inra banwa, ag insiling, ²¹ "Mga kasi-manwa, kaling mga tawo ay mabuot, kada maado kung apaistaron nato sinra rili ag sugtan nak magpamakay ag magbinaligya rili. Kayapar ra kaling ato duta. Apapangasawahon nato kag ato mga sultero sa inra mga rayaga ag imaw ra kag inra mga sultero sa ato mga rayaga.

²² "Pero kaling mga tawo ay masugot yang nak mais-tar dili ag maiba sa ato, kung kitang tanan nak mga kayake ay masugot nak tulion tuyar sa inra. ²³ Indi baga sa huli, kag inra mga hadop ag mga ari-arian ay mapapasa-ato? Kada sugot yangey kita agor dili sinra mag-istar sa ato."

²⁴ Ag tanan ngani nak mga kayake it inra banwa ay nagsugot sa insiling ni Hamor ag ni Siquem, ag nagpatuli sinrang tanan.

²⁵ Sa pangtatlong adlaw it pagkatuli sa inra, it katong sinra'y nagpapahapros pa, kag mga anak ni Jacob nak sina Simeon ag Levi nak ruha sa matuor nak mga maguyáng ni Dina, ay nagraya it espada ag nagyusob sa banwa. Waya gisasaligi it mga taga-banwa nak mayain kag inra tuyo. Ingpangmatay ninra kag tanang mga kayake ruto. ²⁶ Ingpangmatay ra ninra si Hamor ag kag ida anak nak si Siquem, ag ingbaoy ninra si Dina sa bayay nina Siquem ag nagtakas.

²⁷ Pagpagto sa banwa it ibang mga anak nak kayake ni Jacob ay inra nakita kag mga ingpangmatay nak

mga kayake ruto. Ingpangtakawan ninra kag banwa bilang bayos sa kahud-anan nak natabo sa inra manghor. ²⁸ Ingraya ra ninra kag tanang mga hadop, ag aber ni-o nak nakita ninra sa suyor it banwa ag sa mga uma sa palibot. ²⁹ Ingbaoy ninra kag tanang manggar, ingbihag ninra kag tanang mga kabade ag mga maintik nak anak ag waya sinra't ingtura.

³⁰ Pagkatabo it kali nagbisaya si Jacob kana Simeon ag Levi, "Asing ingtaw-an ako ninro it kalibugan ag inro ako ingpakahud-an sa pagmuyat it mga Canaanhon ag mga Pereznon dili. Apila yang kag ako mga tawuhan, ag kung sinra ay magkausa nak yusubon kita, kitang tanan ay mamamatay."

³¹ Pero nagrason sinra, "Tay, apabad-an yangey baga nato nak himuon nidang pay tuyar sa kabading badaran kag amo manghor?"

Ingpakamaado it Dios si Jacob sa Betel

35 Pagkatabo it kali, nagsiling kag Dios kang Jacob, "Pagto sa Betel ag ruto mag-istar. Ikaw ay mahuman it batong altar para sa Ako nak imo Dios nak nagpakita sa imo it katong ikaw ay nagtakas sa imo maguyang nak si Esau."

² Kada, ingsugo ni Jacob kag ida pamilya ag tanang ida sinakupan, "Pilakan ninro kag tanang mga ribulto nak inro mga dios-diosan, himua ninrong limpyo kag inro mga sarili sa atubangan it Dios ag mag-ilis it limpyong baro. ³ Pagkatapos, mapagto kita sa Betel, kung hariin ako ay mahuman it batong altar pramas madayaw kita sa Dios nak nagsabat it ako pangamuyo it katong ako ay nahihirapan, ag imaw ra kag nagbantay sa ako aber hariin ako nagpagto."

⁴ Ngani, ingta-o ninra kang Jacob kag inra tanang mga ribulto ag inra mga panika nak panguntra kuno sa mayaot, ag kaling tanan ay ida ingpangyubong sa irayom it katong marakong kahoy nak abang bantog ruto mayungot sa Siquem.

⁵ Pagkatapos nak ingtuman ninra kali, naghalin sinra sa Siquem. Ag habang nagrарayan sinra sa mga banwa papagto sa Betel, kag mga tawo sa mga banwa ay nakabatyag it rakong kahadlok nak halin sa Dios, kada waya nak gador ninra gilahaya katong mga anak ni Jacob. ⁶ Pag-abot ninra sa Betel, nak it kato ay Luz pa kag inra tawag, ⁷ naghuman sinra it batong altar ag nagdayaw sinra sa Dios. Ingtawag nida katong lugar nak El-Betel, nak kag gustong bisayahon ay Dios it Betel, dahil hagto kag Dios ay nagpakita sa ida it katong sida ay nagtakas kang Esau.

⁸ It kag sinra ay rahagto, namatay si Debora nak dating manug-alaga it nanay ni Jacob nak si Rebeca. Ingyubong ninra sida sa irayom it puno it usang kahoy sa ubos it Betel, ag ingtawag nida katong kahoy nak

Alon-ba-cut, nak kag gustong bisayahon ay "Kahoy it Kalisuran."

⁹ Ngasing nak nagbalik si Jacob sa Canaan halin sa Padan-aram, nagpakita liwat kag Dios sa ida ag sida'y ingpakamaado. ¹⁰ Nagsiling kag Dios sa ida, "Kag imo ngayan ay Jacob, pero tuna ngasing ay bukoey Jacob kag itawag sa imo kundi Israel." ¹¹ Nagsiling pa kag Dios sa ida, "Ako kag Dios nak Makagagahom. Magpakaramo kamo. Kag imo mga inanak ay magiging usang nasyon ag magkakainggwa't maramong lahi nak mahalina sa imo mga inanak, ag kag iba sa inra ay magiging mga hari. ¹² Kaling duta nak Ako ingta-o sa imo Lolo Abraham ag sa imo tatay nak si Isaac, ay ita-ra Nako sa imo ag sa imo magiging mga inanak."

¹³ Pagkasiling it Dios it kali, nawagit Sida sa ida atubangan. ¹⁴ Masunor, nagpatinrog si Jacob it bato bilang tanra ruto sa lugar nak kung hariin kag Dios ay nagpakig-istorya sa ida. Ingubub-an kali nida it halar nak ayak ag ingubub-an ra nida it lana. ¹⁵ Kali kag lugar nak ida ingtawag nak Betel.

Kag Pagkamatay ni Raquel

¹⁶ Pagkatapos, nagpadayon sinra halin sa Betel ag it katong sinra ay mayado-yado pa sa Eprata, † nagpasyapo si Raquel ag abang hirap kag ida pag-anak.

¹⁷ Habang sida ay nahihirapan sa pagpasyapo, kag buot ni Raquel ay ingpaisog it paltera sa pagsiling, "Aya gikahadlok, dahil kayake ray kag imo magiging anak." ¹⁸ Habang sida ay naghihingayo, ingpangayanan nida kaling anak nak Ben-oni, nak kag gustong bisayahon ay "anak sa ako kahirapan," pero kali ay ingpangayanan liwat ni Jacob nak Benjamin, nak kag gustong bisayahon ay "kag ako tuong damot." ††

¹⁹ Namatay si Raquel sa pag-anak ag sida ay ingyubong sa habig it rayan papagto sa Eprata. Ag ngasing kaling Eprata ay imawey kag Betlehem. †‡‡ Kag ida yuyubngan ay ingbutangan ni Jacob it tanra nak bato ag kali ay hagto pa gihapon hastang ngasing.

²¹ Pagkayubong kang Raquel, nagpadayon sina Jacob hastang makaabot sa unhan it tore it Eder, kung hariin sinra nagtukor it inra mga tolda.

Kag mga Anak ni Jacob

²² Habang sina Jacob ay ruto giiistar sa bandang Eder, ing-ubayan ni Ruben si Bilha nak usa sa mga asawa it ida tatay. Imaw kali kag kabulig ni Raquel. Pagkasador ni Jacob it kaling inghimo ni Ruben ay abang kahangit nida.

Dose tanan kag mga anak nak kayake ni Jacob.

† Tong huli kag Eprata ay naging Betlehem. (Basaha sa Mik. 5:2.)
†† Siguro kag gustong bisayahon it "kag ako tuong damot" ay "anak sa maadong kapalaran." †‡ Basaha sa Mik. 5:2.

²³ Kag mga anak nak kayake ni Lea ay si Ruben, nak imaw kag panganay, masunor si Simeon, si Levi, si Juda, si Isacar ag si Zabulon. ²⁴ Kag mga anak nak kayake ni Raquel ay sina Jose ag Benjamin. ²⁵ Kag mga anak nak kayake ni Bilha nak kabulig ni Raquel ay sina Dan ag Naptali. ²⁶ Kag mga anak nak kayake ni Zilpa nak kabulig ni Lea ay sina Gad ag Aser.

Kali sinra kag mga anak nak kayake ni Jacob ag tanan sinra ay natawo sa Padan-aram, puyra yang kang Benjamin.

Kag Pagkamatay ni Isaac

²⁷ Nagpauli sina Jacob sa ida tatay nak si Isaac sa duta ni Mamre, nak imaw ra kag Kiriyat-arba o Hebron, kung hariin ra giistar si Abraham. ²⁸ Nag-abot si Isaac sa edad nak usang gatos ag otsenta (180) nak tuig, ²⁹ bag-o sida namatay sa ida kaguyangon, ag nag-pahuwayey kapisan kag ida mga ginikanan. Kag pagyubong sa ida ay ingpatigayon it ida mga anak nak sina Esau ag Jacob.

SI ESAU AG IDA MGA INANAK

Kag mga Inanak ni Esau nak Naging Edomnon

36 Kali kag mga inanak ni Esau nak kag palayaw ay Edom. ² Nag-asawa si Esau it mga kabading Canaanhon. Kali ay si Ada nak anak ni Elon nak Hetanhon, si Oholibama nak anak ni Ana ag apo ni Zibeon nak Hebinhon, ³ ag si Basemat nak anak ni Ismael ag hali ni Nebayot.

⁴ Kag anak nak kayake ni Esau kang Ada ay si Elipaz. Kag anak nak kayake ni Esau kang Basemat ay si Reuel, ⁵ ag kag mga anak nak kayake ni Esau kang Oholibama ay sina Jeus, Jalam ag Core. Imaw kali tanan kag mga anak nak kayake ni Esau nak natawo sa Canaan.

⁶ Ingunot ni Esau kag ida mga asawa, mga anak nak kayake ag kabade, ag ida mga sinakupan. Ingraya ra nida kag ida tanang kahadupan ag tanang mga ari-arian nak ida napundar ag naghalin sa Canaan, agor magpayado sa ida manghor nak si Jacob. ⁷ Nagpayado sida dahil kag inra kahadupan ag mga ari-arian ay subrang ramoey, ag kung magpisan sinra ay mahuotey ag makuyang kag sabsabon. ⁸ Kada ruto sa mabatong mga bukir it Seir giistar si Esau nak kag tawag ra ay Edom.

⁹ Kali kag mga inanak ni Esau nak imaw kag tatay it mga Edomnon nak nagpang-inistar sa mabatong mga bukir it Seir. ¹⁰ Si Elipaz kag anak nak panganay ni Esau nak kag nanay ay si Ada, masunor ay si Reuel nak kag nanay ay si Basemat.

¹¹ Kag mga anak nak kayake ni Elipaz ay sina Teman, Omar, Zepo, Gatam ag Kenaz. ¹² Si Timna ay usa sa

mga asawa ni Elipaz ag kag ida anak nak kayake ay si Amalek. Kali kag mga apo ni Esau sa mga anak nida kang Ada.

¹³ Kag mga anak nak kayake ni Reuel ay sina Nahat, Zera, Sama ag Miza. Kali kag mga apo ni Esau sa mga anak nida kang Basemat.

¹⁴ Kag iba pang mga anak nak kayake ni Esau ay sina Jeus, Jalam ag Core, ag kag inra nanay ay si Oholibama nak anak ni Ana ag apo ni Zibeon.

¹⁵ Imaw kali kag mga pinuno sa lahi ni Esau.

Sa mga inanak ni Elipaz nak panganay ni Esau kag mga naging pinuno ay sina Teman, Omar, Zepo, Kenaz, ¹⁶ Core, Gatam ag Amalek. Sinra kag mga pinuno sa lugar it Edom sa mga inanak ni Elipaz nak anak ni Esau kang Ada.

¹⁷ Sa mga inanak ni Reuel nak anak ni Esau kag mga naging pinuno ay sina Nahat, Zera, Sama ag Miza. Sinra kag mga pinuno sa lugar it Edom sa mga inanak ni Reuel nak anak ni Esau kang Basemat.

¹⁸ Sa mga anak ni Esau kang Oholibama nak anak ni Ana kag mga naging pinuno ay sina Jeus, Jalam ag Core.

¹⁹ Sinra tanan kag mga naging pinuno sa mga inanak ni Esau, nak kag palayaw ay Edom.

Kag mga Inanak ni Seir

²⁰ Bag-o nag-abot sina Esau sa Seir ay inggway it dating mga nag-iistar ruto. Sinra ay mga Horhanon nak kag tatay ay si Seir. Kag mga inanak nak kayake ni Seir ay sina Lotan, Sobal, Zibeon, Ana, Dison, Ezer ag Disan. ²¹ Sinra kag mga pinuno it mga Horhanon sa mga lahi ni Seir sa lugar it Edom.

²² Kag mga anak nak kayake it panganay ni Seir nak imaw si Lotan ay sina Hori ag Heman. Si Timna nak usa sa ibang asawa ni Elipaz nak imaw kag panganay nak anak ni Esau ay hali nak kabade ni Lotan.

²³ Kag mga anak nak kayake ni Sobal ay sina Alvan, Manahat, Ebal, Sepo ag Onam.

²⁴ Kag mga anak nak kayake ni Zibeon ay sina Aya ag Ana. Si Ana ay imaw kag nakakita it katong tuburan it mainit nak tubi sa mabatong mga bukir habang sida ay nag-aagsam it mga asno it ida tatay.

²⁵ Kag mga anak it kaling si Ana nak putong anak ni Zibeon ay si Dison ag kag ida hali nak kabade nak si Oholibama nak naging asawa ni Esau.

²⁶ Kag mga anak nak kayake ni Dison ay sina Hemandan, Esban, Itran ag Keran.

²⁷ Kag mga anak nak kayake ni Ezer nak imaw kag anak ni Seir ay sina Bilhan, Zaavan ag Akan.

²⁸ Kag mga anak nak kayake ni Disan ay sina Uz ag Aran.

²⁹ Imaw kali kag mga pinuno sa mga lahi it mga Horhanon sa lugar it Seir nak sina Lotan, Sobal, Zibeon, Ana, ³⁰ Dison, Ezer ag Disan.

Kag mga Hari it Edom

³¹ Imaw kali kag mga naghari sa lugar it Edom bag-o pa magkainggwa it usang hari kag mga Israelinhon.

³² Kag unang naging hari sa Edom ay si Bela nak anak ni Beor. Kag ida banwa ay Dinaba.

³³ Pagkamatay ni Haring Bela, kag nagsubli sa ida ay si Jobab nak anak ni Zera nak taga-Bozra.

³⁴ Pagkamatay ni Haring Jobab, kag nagsubli sa ida ay si Husam nak taga-Teman.

³⁵ Pagkamatay ni Haring Husam, kag nagsubli sa ida ay si Hadad nak anak ni Bedad. Sida kag nakapirde sa lahi ni Midian nak imaw kag anak ni Abraham kang Keturah sa lugar it Moab. Kag ida banwa ay Avit.

³⁶ Pagkamatay ni Haring Hadad, kag nagsubli sa ida ay si Samla nak taga-Masreca.

³⁷ Pagkamatay ni Haring Samla, kag nagsubli sa ida ay si Saul nak taga-Rehobot sa habig it Suba it Yurates.

³⁸ Pagkamatay ni Haring Saul, kag nagsubli sa ida ay si Baal-hanan nak anak ni Acbor.

³⁹ Pagkamatay ni Haring Baal-hanan nak anak ni Acbor, kag nagsubli sa ida ay si Hadar. Kag asawa nida ay si Mehetabel nak anak ni Matred ag apo ni Mezahab. Kag ida banwa ay Paw.

⁴⁰ Imaw kali kag mga pinuno sa mga inanak ni Esau, kumporme sa inra mga lahi ag lugar. Kag mga naging pinuno ay sina Timna, Alva, Jetet, ⁴¹ Oholibama, Ela, Pinon, ⁴² Kenaz, Teman, Mibzar, ⁴³ Magdiel ag Iram. Sinra tanan kag mga pinuno it mga Edomnon nak naghalin kang Esau, kumporme sa mga lugar nak inra nasakupan.

SI JOSE AG IDA MGA MAGUYÁNG

37 It kato ay nag-istar sina Jacob, nak ingtatawag rang Israel, mayungot sa banwa it Hebron sa Canaan nak imaw kag dating ingtineran it ida tatay nak si Isaac. ² Imaw kali kag istorya tungor sa pamilya ni Jacob.

It katong kag ida anak nak si Jose ay disi-syete anyosey, sida ay nagbabantay it mga karnero ag mga kambing it ida tatay. Kaibahan nida kag ida mga maguyáng nak anak nina Bilha ag Zilpa nak ibang mga asawa it ida tatay. Ayam nida kag mayain nak inghihimo it ida mga maguyáng ag sida ay nag-uuma sa inra tatay.

³ Si Jose kag pinaka-palanggan anak ni Israel sa tanang ida mga anak, dahil sida ay naging anak ni Israel sa ida kaguyangon. Ngani, gingpatahian nida si Jose it maganda ag mahabang baro nak mahaba ra it

butkon. ⁴ It katong nakita it ida mga maguyáng nak sa inrang magmanghor si Jose kag ingpapaka-palabi it inra tatay, nahangit sinra sa ida ag permi sidang ing-bibisayahan ninra it mayain.

⁵ Usang gab-i, nagpananamgo si Jose ag tong gingsiling nida kaling ida pananamgo sa ida mga maguyáng, lalong nagpakarako kag inra kahangit sa ida. ⁶ Siling ni Jose sa inra, "Paniami-i ninro kaling ako isiling tungor sa ako ingpananamgo. ⁷ Habang hagto kuno kita sa bukir nak nagbubugkos it ato mga inanihan nak trigo, katong ako kuno binugkos ay nagtinrog ag nakita ra nako nak gingpalibutan kuno kali it inro mga binugkos nak trigo ag sinra ay masigsuung sa ako binugkos."

⁸ Siling sa ida it ida mga maguyáng, "Ni-o, ikaw kag mahari sa amo?" Lalo nak nagpakarako kag inra kahangit sa ida dahil sa ida pananamgo ag sa ida ingbisaya.

⁹ Nagpananamgo ray liwat sida ag kali ay ingsiling ray nida sa ida mga maguyáng. Siling nida, "Paniami-i ninro kaling ako isiling sa inro. Ako ay nagpananamgo ray, kag adlaw kuno, pati kag buyan ag onseng bituon ay nagsusuung sa ako."

¹⁰ Pero it katong ida kali ingsiling sa ida tatay ag sa ida mga maguyáng, sida ay ingsaway it ida tatay sa pagsiling, "Ni-o kaling imo pananamgo? Asi, masinuong baga kami it imo nanay ag mga maguyáng sa imo atubangan?" ¹¹ Ag nahili sa ida katong ida mga maguyáng pero katong ingbisaya ni Jose sa ida tatay ay natanom sa ida isip.

Kag Pagbaligya it mga Maguyáng ni Jose sa Ida ag Pagraya sa Ehipto

¹² Usang adlaw, katong mga maguyáng ni Jose ay nagpagto sa bukir it Siquem agor mag-agsam it inra mga karnero ag kambing. ¹³ Ag nagsiling si Israel kang Jose, "Maley anay nak apapagtuon ka nako ruto sa imo mga maguyáng nak nag-aagsam sa Siquem."

Nagsabat si Jose, "Oho, Tay."

¹⁴ Ag nagsiling ray kag ida tatay, "Pagtoy. Muyati ruto kung maado kag kamutangan it imo mga maguyáng, pati ra katong ato mga kahadupan, ag pagbalik nimo rili ay uma-e ako." Kada halin sa patag it Hebron sida'y nagbaktas papagto sa Siquem.

¹⁵ Pag-abot nida sa Siquem ay wayaey ruto kag ida mga maguyáng. Pero inggwa't usang tawo nak nakakita kang Jose nak nagpapanglingat-lingat ag kali ay nagpangutana sa ida, "Asi, si-o kag imo ginghananap?"

¹⁶ Nagsabat ni Jose, "Ka ako mga maguyáng. Ayam baga nimo kung hariin sinra giagsam it amo mga karnero ag kambing?"

¹⁷ Nagsiling katong tawo, "Naghaliway sinra rili ag narunggan nako katong inra ingsiling nak sinra kuno ay mapagto sa Dotan." Nagyanat ngasing si Jose sa ida mga maguyáng ag sinra ay ida nakita ruto sa lugar it Dotan.

¹⁸ Habang mayado pa sida ay naantawey sida it ida mga maguyáng. Ag habang sida ay nagpapayungot ay inra ingplanuhan nak amatyon sida. ¹⁹ Nagbisaya sinra sa usa'g-usa, "Haley kaling perming pananamgo!

²⁰ Maley, amatyon nato sida, ag pagkatapos ay ato ihuyog sa usang bal-ong. Ag ato isiling nak sida ay ingsiba it usang ilahas nak hadop. Ag ato amuyatan kung matutupar matuor katong ida mga pananamgo."

²¹ Pero tong marunggan kali ni Ruben nak pinakapanganay ninra, sida ay nagbisaya, "Indi nato sida gimatyon." Imaw kali kag ida gingsiling pramas mapigahan kag ida mga manghor.

²² Siling pa ni Ruben sa inra, "Badaey sida gimatya! Ihuyog yangey nato sida sa usang bal-ong nak uga rili sa kabukiran." Kali kag gingsiling ni Ruben agor sa huli ay malilibre nida si Jose sa inra plano nak pagmatay agor makabalik sida sa inra tatay.

²³ Pag-abot ni Jose ruto sa ida mga maguyáng ay inra ingpigong ag inra ing-uba katong ida maganda ag mahabang baro. ²⁴ Pagkatapos ay ingraya sida sa usang bal-ong nak waya't tubi ag inra inghuyog.

²⁵ Pagkatapos, sinra ay nag-ingkor ag nagkaoney. Sa pag-antaw ninra sa mayado ay nakita ninra kag paabutong grupo it mga Ismaelinhon nak sunor-sunor nak nakasakay sa inra mga kamelyo halin sa lugar it Gilead. Kag karga it inra mga kamelyo ay mga himuong buyong, mga panamda, pabangyo ag mga insenso nak aray-on sa bansa it Ehipto. ²⁶ Pagkakita sa inra ni Juda, nagbisaya kali sa ida mga hali. Siling ni Juda, "Ni-o kag ato mapapakamos kung ato amatyon kaling ato manghor ag itago kag ida yawas? ²⁷ Maado pa siguro ay ibaligya yangey nato sida sa mga Ismaelinhon agor buko sa ato damot sida mamamatay, dahil ato ra sida manghor ag ato ra sida karugo." Ag nagsugot katong ida mga hali.

²⁸ Pagrayan it kinang mga negosyante nak mga Ismaelinhon halin sa lahi ni Midian, ay inra ingpagtuan si Jose rutong bal-ong kung hariin ninra inghuyog sida ag inra ingbatak. Masunor ay inra ingbaligya si Jose sa mga Ismaelinhon sa balor nak beynteng (20) bilog nak pilak. Ag sida ay ingrayay papagto sa Ehipto.

²⁹ Pagkatapos nak natabo kali, kumo si Ruben ay waya ruto, sa ida pagbalik, sida ay nagsil-ip rutong bal-ong pero wayaey ruto si Jose. Sa nak raan inggisi nida kag ida baro bilang pagpakita it ida pagkalibog, ³⁰ ag nagbalik sa ida mga manghor. Siling nida, "Wayaey ruto si Jose! Mauno yangey ako?"

³¹ Naghinuon ngasing sinra ag ingbaoy ninra katong ing-uba ninra nak baro kang Jose ag nag-ihaw sinra it

usang kambing, bag-o gingpahiran katong baro ni Jose it rugo. ³² Ag inra inggraya katong baro nak di rugo ag ingpakita sa inra tatay. Siling ninra, "Nakita namo kali! Muyati baga kung imaw kali kag baro it imo anak o buko."

³³ Nakilaya ni Jacob katong baro ag sida'y napasiling, "Sa ako anak kali! Sida ay nasiba it ilahas nak hadop! Siguradong ginggumok it kato kag yawas ni Jose."

³⁴ Sa kalisor ni Jacob, kumporme sa inra sulunranon sa pagpangalisor sa inra minatay, ay ida inggisi kag ida baro ag nag-apli sida it kustal. Ing-abot it maramong adlaw kag ida pagpangalisor. ³⁵ Inglibang sida it tanan nidang kaanakan, pero ingbaliwaya nida kali. Kag siling nida, "Bad-ey ninro ako iglibanga! Mapangalisor ako hastang bawion it Dios kag ako kabuhi ag magkita ray kami it ako anak." Ag padayon kag ida pagtibaw.

³⁶ Habang nagpapangalisor si Jacob sa Canaan, si Jose ay nakaabotey ruto sa Ehipto ag sida ay ingbaliwaya ray it mga Ismaelinhon kang Potipar nak imaw kag pinaka-pinuno it mga gwardya sa palasyo it Hari it Ehipto.

Si Juda ag si Temar

38 It katong panahon rang kato, nagbuyag si Juda sa ida mga hali ag sida ay nagpangdayunan sa usang taga-Adulam nak si Hira. ² Rahagto nakita ni Juda kag rayagang anak it usang Canaanhon nak si Sua. Ing-asawa nida kali. ³ Ag kaling asawa ni Juda ay nagsabak ag nag-anak it kayake ag kali ay ingpangayanan nak Er. ⁴ Sa pangruhang pagsabak nida ay kayake gihapon kag ida naging-anak ag kali ay ingpangayanan nak Onan. ⁵ Nagsabak ray sida liwat ag kayake gihapon kag ida naging anak ag kali ay ingpangayanan nak Sela. Rahagto sinra sa lugar it Kizib it katong ing-anak si Sela.

⁶ It katong maragkoey sinra, kag panganay ni Juda nak si Er ay ida ingpaasawa sa usang rayaga nak si Temar. ⁷ Pero kaling si Er ay mayain kag inghuhuman sa atubangan it GINO-O kada sida ay ingmatay. ⁸ Pagkatabo it kali, nagsiling si Juda kang Onan, "Kumporme sa ato sulunranon, kinahangyan nak asawahon nimo kag balo it imo maguyáng ag imo sida aanakan sa ida pangayan."

⁹ Ayam ni Onan nak kung magkaanak sida sa balo it ida maguyáng ay indi matawag nak ida. Ngani, bawat maubay sinra it ida asawa, nak dating asawa it ida maguyáng ay ing-uudak nida kag ida similya sa raga. Ginghimo nida kato agor indi sida magkainggwa't anak nak imaw kag maraya it pangayan it ida maguyáng. ¹⁰ Kumo mayain katong ida ginghimo sa pagmuyat it GINO-O, kaling si Onan ay gingmatay ra Nida.

¹¹ Pagkatabo it kali, nagsiling si Juda sa ida umagar nak si Temar, "Badaey anay giasawa liwat ag ruto ka yang anay sa imo tatay hastang waya pa narako katong ako puto nak kayake nak si Sela." Nahadlok si Juda nak sabaling mamatay ra si Sela pareho sa ida mga maguyáng kung ipaasawa ray nida kang Temar. Ngani, nagpauli si Temar sa bayay it ida tatay ag rutoy sida giistar.

¹² Sa pagligar it panahon, namatay kag asawa ni Juda nak anak ni Sua, ag katong wayaey sida gipapangalisor, sida ay nagtukar ruto sa banwa it Timna nak kung hariin ay ruto sinra gititipon pramas patupihan kag inra mga karnero. Kag ida kaibahan pagpagto ay kag ida amigo nak si Hira nak taga-Adulam. ¹³ It katong masaduran ni Temar nak mapa-Timna katong ida panugangan agor magpatupi it ida mga karnero, ¹⁴ nakaisip sida nak ubahon katong pangluto nida nak baro ag mag-alimungmong agor matabunan kag ida uda. Masunor, nagpagto sida sa rayan pasuyor it banwa't Enaim nak rayanan papagto sa Timna. Sida ay nag-ingkor ruto sa habig it rayan. Inghimo nida kali dahil naayaman nida nak si Sela ay marakoey, pero waya ra gipaasawahan sa ida.

¹⁵ It katong nakita sida ni Juda, kabi it kali si Temar ay usa sa mga badaran nak kabade, dahil natatabunan kag ida uda. ¹⁶ Ingsuuran sida ni Juda ruto sa habig it rayan ag nagsiling, "Kitay sa imo bayay." Waya nida naayami nak imaw kali kag ida umagar.

Siling ni Temar, "Ni-o kag imo ibadar sa ako agor makakanunot ikaw sa ako?"

¹⁷ Sabat ni Juda, "Iparaya nako sa imo kag usang anak it ako kambing."

Nagsiling si Temar, "Puydi, pero magbilin anay ikaw it imo gamit bilang prinda nimo sa ako."

¹⁸⁻¹⁹ Nagpangutana si Juda, "Ni-o kag imo gusto?"

Sabat ray nida, "Kag imo singsing nak pangpirma nak nakabitin sa imo kulintas ag kag imo baston." Ngani, ingta-o ni Juda kaling tatlong bagay sa ida ag sinra ay nag-ubay. Pagkatapos nagbangon si Temar ag nagpauliey. Ing-uba nida katong ida alimungmong ag nagsuksok ray it katong ida baro nak pangluto. Ag pagkalipas it panahon namalayan nida nak sida ay sabakey yaki dahil ing-aptan nak raan sida.

²⁰ Pramas mabaoy ruto sa kabade katong ida ingpangbilin nak mga gamit, ingparaya ni Juda katong anak it kambing sa ida amigo nak si Hira nak taga-Adulam, pero wayaey ruto katong kabade. ²¹ Nagpangutana si Hira sa mga kayake ruto, "Hariiney katong kabade nak nagpapabadar nak rahagto sa rayan papagto sa Enaim?"

Siling ninra sa ida, "Waya ra it tuyar nak kabade dili."

²² Kada, nagbalik sida kang Juda ag nag-uma it tuyar kali, "Wayaey ruto katong kabade nak imo ingpa-

pabadaran it kaling kambing. Ag siling it mga tawo ruting lugar ay waya kuno it tuyar nak kabade ruto."

²³ Sabat ni Juda, "Badyangey. Ida yangey katong ako mga gamit, sabaling gur-an pa kita it mga tawo pag apakananapon pa nato sida. Basta ayam nimo nak ako ingparaya kaling anak it ako kambing, pero wayaey nimo sida nakita ruto."

²⁴ Pagkalipas it tatlong buyan, Inggwa't nag-uma kang Juda nak katong ida umagar nak si Temar ay nagpangayake ag nagsabak.

Siling ni Juda, "Liwasan sida sa banwa ag sunugon."

²⁵ Habang gingliliwas si Temar ay nagpauna sida it mensahe para sa ida panugangan, "Kag tag-iya it kaling mga gamit nak rahali sa ako ay imaw kag nakasabak sa ako. Pamuyati kung kanin-o kali, kaling kulintas, kaling singsing nak nakapabitin dili, ag kaling baston."

²⁶ Ing-ako ni Juda kaling mga gamit ag nagsiling sida, "Mas maado kag ida ginghimo kisa ako kumo waya ako gisugot nak mapangasawa nida kag ako anak nak si Sela." Ag tuna it kato wayaey giubay si Juda kang Temar.

²⁷ It katong adlaw nak nagpapasyapoey si Temar, namasran it paltera nak kapor kag suyor it ida bituka.

²⁸ Ag it katong sida ay nagpapatawoy, gingliwas it katong usang anak kag ida damot ag inghigtan kali it paltera it puyang bunang ag nagsiling nak, "Imaw kali kag naunang nagliwas."

²⁹ Pero gingsuyor liwat it anak katong ida damot ag nagpuslot katong ida kakapir. Nagsiling katong paltera, "Ni-o kaling imo nauuna-una it puslot!" Kada ida ingpangayanan sida nak Perez ag sida kag panganay.

³⁰ Masunor ay nagpuslot ray katong ida manghor nak di puyang bunang sa damot. Kag ingpangayan sa ida ay Zera.

Si Jose ag kag Asawa ni Potipar

39 Ngasing, kaling si Jose ay gingraya sa Ehipto it mga Ismaelinhon ag ingbaligya kang Potipar. Sida ay pinaka-pinuno it mga gwardya sa palasyo it Hari it Ehipto nak ingtatawag ninrang Paraon. ² Si Jose ay ruto giistar sa bayay ni Potipar nak ida amo. Naging kaibahan nida ruto kag GINO-O kada naging maado kag ida kamutangan ruto. ³ Nakita it amo ni Jose nak kaibahan nida kag GINO-O ag imaw it nagpapauswag sa tanan nida nak inghuhuman.

⁴ Ngani, naging maado kag pagmuyat kang Jose it ida amo ag sida ay inghuman nak pangsariling kabulig, masunor manugpasulit it ida bayay ag manugrumaya it tanan nida nak mga ari-arian. ⁵ Magtuna it kato ay gingpakamaado it GINO-O kag panimayay ni Potipar alang-alang kang Jose. Ag kag ida tanang ari-arian ag mga uma ay ingpakamaado ra it GINO-O.

⁶ Kada ida inintrigo sa puder ni Jose kag tanang kasablagan sa ida panimayay. Ag habang rahagto sida kang Potipar waya nak gador si Potipar it ibang ingkakalibgan kundi kag ida akaunon yang.

Ag ngasing si Jose ay gwapo ag marako it yawas.

⁷ Ngani, sida ay namut-an it asawa it ida amo ag kali ay nagsiling sa ida, "Kitay sa ako higraan." ⁸ Pero ida gingpandian katong asawa it ida amo ag nagsiling sida, "Habang rahali ako sa bayay it ako Amo ay waya sida it dapat ikalibog miskan ni-o mang bagay rili sa ida bayay. Dahil kag tanan nak ida ari-arian ay ida ing-intrigo sa ako. ⁹ Wayaey it nakakataas sa ako sa pwesto rili nak panimayay. Waya ra sida it gingbabawal sa ako aber ni-o man purya yang sa imo dahil ikaw ay ida asawa. Pauno nako mahuhuman kaling marakong kayainan ag kasal-anan sa atubangan it Dios?" ¹⁰ Aber ingtitintar sida it kaling kabade adlaw-adlaw ay waya nida giiintyendiha ag waya ra sida ginununot sa ida higraan, ag waya sida nirurungan sa ida.

¹¹ Usang adlaw ay nagsuyor si Jose sa bayay agor magtrabaho. Waya it ibang kayake ruto. ¹² Ginghawiran sida sa baro it kaling asawa it ida amo ag nagsiling, "Kitay sa ako higraan." Sa nak raan ay nagrayagan si Jose paliwas it bayay, pero nabaoy it kabade katong baro ni Jose.

¹³ Pagkakita nida nak nagrayagan si Jose paliwas it bayay ag hudot nida katong ida baro, ¹⁴ sa nak raan ay ida ing-ayaba katong ibang suguon nak kayake it ida asawa ag sida ay nag-uma sa inra. Siling nida, "Muyati ninro, gingray-an yang kita rili it ako asawa it usang ulipon nak Hebreo nak imaw kag nagpangluko sa ato. Ingpagtuan ako it kaling tawo sa ako higraan kada nagpakaukaw ako. ¹⁵ Tong narunggan nida nak nagpakaukaw ako, sida ay nagrayagan paliwas it bayay ag ida nabilin kaling ida baro."

¹⁶ Pagkatapos, inghipir it kaling kabade kag baro ni Jose hastang magpauli kag ida asawa. ¹⁷ Pag-abot ni Potipar, imaw kali kag ing-uma sa ida, "Katong imo ingraya dili nak suguong Hebreo ay nagsuyor it kuman sa ako kwarto pramas ako'y abusuhon. ¹⁸ Pero it tong ako ay nag-ukaw, sida ay nagrayagan paliwas it bayay ag kaling ida baro ay nabilin sa ako."

¹⁹ Katong marunggan ni Potipar kag ingbisaya it ida asawa kumayarkar kag ida rugo sa kahangit. ²⁰ Ngani, ingparakop nida si Jose ag ingpapriso ruto sa prisuhan it mga nakakasala sa hari.

²¹ Ag kumo kaibahan ni Jose kag GINO-O ag waya gibabalhin kag pagpalangga sa ida it GINO-O, naging maado kag pagmuyat sa ida it katong pinunong gwardya sa prisuhan. ²² Ging-intrigo ngasing kang Jose it katong pinunong gwardya it prisuhan kag pag-intyendi sa tanang napipriso ag kung ni-o man kag ahumanon raha sa prisuhan ay sida kag nagpapatigayon it kina. ²³ Ingpapabad-an yang it katong pin-

unong gwardya it prisuhan kag tanang bagay nak gingpapatigayon ni Jose. Ag dahil kaibahan ni Jose kag GINO-O, aber ni-o kag ida inghuhuman ay inapaka-maado it Dios.

Kag Pagpahadag ni Jose sa mga Pananamgo it mga Priso

40 ¹⁻² Pagkalipas it pilang panahon, inggwa't ruhang importanting tawuhan kag Hari it Ehipto nak nakasala sa ida. Nahangit kag Hari nak si Paraon sa ida ruhang importanting tawuhan nak imaw kag Punong Manugtahaw it ida inumon ag kag ida Punong Panadero. ³ Kada kaling ruha ay ida gingsuyor ruto sa prisuhan sa bayay it pinaka-pinuno it mga gwardya nak si Potipar, nak kung hariin ay ruto ra si Jose. ⁴ Ag kang Jose ingtugyan ni Potipar katong ruha, ag sida kag nag-iintyendi sa inra. Nagrugay sinra ruto sa prisuhan.

⁵ Usang gab-i, katong ruhang priso nak imaw kag Punong Manugtahaw it inumon ag kag Punong Panadero ni Paraon ay parehong nagpananamgo. Buko pareho kag inra pananamgo ag kali ay inggwa it gustong bisayahon para sa inra. ⁶ Pagkaaga, gingbisita sinra ni Jose sa prisuhan ag nakita nida katong ruha nak nababayaka. ⁷ Ingpangutana ngasing sinra ni Jose, "Asing kag inro mga uda ay pay nalilisor?"

⁸ Nagsabat sinra, "Pareho kaming nagpananamgo pero waya it tawo nak nakakapahadag it gustong bisayahon it kali sa amo."

Siling ni Jose sa inra, "Di baga kag Dios kag nagpapahadag it mga gustong bisayahon it pananamgo? Umaan baga sa ako kung ni-o kato."

⁹ Ngani, kag unang nag-uma kang Jose ay katong Punong Manugtahaw it inumon. Siling nida, "Sa ako pananamgo ay inggwa kuno it puno it ubas sa ako atubangan. ¹⁰ Ag kali ay inggwa't tatlong sanga. Pagliwas kuno it alimudong, nagka-inggwa't buyak ag kag buyak ay nahimong bunga, ag kali ay nahinog. ¹¹ Hudot kuno nako kag kupa ni Paraon. Naghugot ako it hinog ag ako ingpuga sa kupa bag-o ingrawat sa hari."

¹² Pagkarungog ni Jose sa ida pagpahadag, ay nagsiling sida, "Imaw kali kag gustong bisayahon it kinang imo pananamgo. Kinang tatlong sanga ay tatlong adlaw. ¹³ Sa pangtatlong adlaw ay apaliwason ikaw ni Paraon sa prisuhan ag ibalik sa imo dating pwesto, ag imo ray itahaw sa ida katong kupa pareho sa dati nimong inghihimo bilang Punong Manugtahaw it ida inumon. ¹⁴ Pag natupar kali ag ikaw ay hagtoy sa imo dating kamutangan kabay pang marurumruman ra nimo ako! Ag maluoy ka sa ako. Silinggan ra kang Paraon kag tungor sa ako agor apaliwason nida ako rili sa prisuhan. ¹⁵ Dahil sa kamatuuran ako ay ingbaoy yang sa lugar it mga Hebreo ag ingraya dili sa Ehipto

ag aber dili ay waya ako it nahimong sala pramas prisuhon ako dili.”

¹⁶ Pagkarungog it katong Punong Panadero nak maado kag gustong bisayahon it katong pananamgo it ida kaibahan, sida ra ay nagsiling kang Jose, “Ako ay nagpananamgo ra. Inggwa kuno ako it nasusunggoy nak tatlong nigo nak puno it tinapay. ¹⁷ Ag katong sa pinaka-ibabaw kuno ay inggwa't iba't-ibang mga tinapay para kang Paraon ugaling gingtutuktok kuno kina it mga pispis habang ingsusunggoy nako.”

¹⁸ Nagsiling si Jose, “Imaw kali kag gustong bisayahon it imo pananamgo. Katong tatlong nigo ay tatlong adlaw. ¹⁹ Sa pangtatlong adlaw ay apaliwason ikaw ni Paraon sa prisuhan ag apapugutan ikaw it uyo ag kag imo yawas ay abitinon sa kahoy, ag ruto atuktukon kina it mga pispis.”

²⁰ It tong pangtatlong adlaw ay imaw kag kumpliano ni Paraon ag ida ginghanraan it usang pabuda katong ida mga sinakupan. Katong ida Punong Manugtahaw it inumon ag ida Punong Panadero ay pareho nidang ingpaliwas sa prisuhan. ²¹ Katong Punong Manugtahaw it inumon ay gingbalik nida sa ida dating trabaho, ag nagtahaw ray sida it inumon kang Paraon.

²² Pero katong Punong Panadero ay ida gingpapugutan ag gingpabitin sa kahoy kag yawas kumporme sa ingsiling ni Jose sa inra. ²³ Ugaling yang, wayaey narumrumi si Jose it katong Punong Manugtahaw it inumon. Sida ay nalimtaney.

Kag Pagpahadag ni Jose sa Pananamgo ni Paraon

41 Naglipas kag ruhang tuig, ag si Paraon ay nagpananamgo ra. Sida kuno ay nagtitinrog sa habig it Suba it Nilo. ² Sa ida pananamgo ay inggwa it gulping nagyuaw nak pitong mga mataba ag magandang baka nak nagtakas halin ruto sa suba, ag sinra kuno ay nagpanabsab ruto sa inggwa't mataas nak mga hilaunon. ³ Masunor ay inggwa ray kuno it gulping nagtakas halin sa suba nak pitong mga maniwang ag hilwakon it bituka nak mga baka. Nagtinrog kuno sinra sa tupar it mga naunang baka ruto sa habig it suba. ⁴ Ingaon kuno it kinang mga maniwang ag hilwakon it bituka nak mga baka katong mga mataba ag magandang baka. Ag nakabati si Paraon.

⁵ Ag nagkatuyog ray sida ag nagpananamgo ray liwat. Inggwa kuno it usang puno it mais nak inggwa it pitong pusô ag kag bawat pasî it kali ay maragko ag matimgas. ⁶ Ag inggwa ray kuno it nagtubo nak pitong puno nak inggwa yang it tig-usang pusô ag kag pasî it kali ay maintik. Ag kali kuno ay nagpapangruiyaw dahil sa mainit nak hangin halin sa disyerto sa subatan. ⁷ Kinang maragko ag matimgas nak pasî ay ingkaon kuno

it katong mga maintik nak pasî. Nakabati si Paraon ag ida namalayan nak pananamgo yang yaki kato.

⁸ Ngani, pagkaaga, nalibog sida ag ida gingpatawag katong tanan nak mga manughula it pananamgo ag pati katong mga maayong tawo ruto sa Ehipto. Inguma sa inra ni Paraon kag ida pananamgo ugaling waya nak gador sa inra it nakapahadag it gustong bisayahon it ida pananamgo.

⁹ Ngasing, katong Punong Manugtahaw it inumon ni Paraon ay nagsiling sa ida, “Narumrumaney yaki nako nak ako ay nakasala. ¹⁰ Ako Halandong Paraon, it kag ikaw ay nahangit sa amo it katong Punong Panadero, ag kami ay imo gingpapriso sa prisuhan ruto sa bayay it pinuno it mga gwardya, ¹¹ usang gab-i ay nagpananamgo kaming ruha. Kada pananamgo namo ay inggwa it gustong bisayahon. ¹² Ruto ay inggwa kami it nakaibahan nak usang Hebreo nak dating suguon it tong pinuno it mga gwardya it palasyo. Amo ing-uma sa ida kag amo mga pananamgo ag ida gingpahadag sa amo kag mga gustong bisayahon it kato. ¹³ Kung nio kag ida gingsiling ay imaw kag natabo. Ako ay gingbalik nimo sa ako dating pwesto ag katong Panadero ay imo ingpapugutan.”

¹⁴ Pagkarungog it kali ni Paraon, ingpatawag nida si Jose ag rali-rali nak gingpabaoy sida sa prisuhan. Pagkatapos it panigar ni Jose ay nag-ilis ag nagatubang sida kang Paraon.

¹⁵ Nagsiling si Paraon kang Jose, “Inggwa ako it pananamgo pero waya it nakakapahadag it gustong bisayahon it kali. Ako narunggan nak imo kuno natataw-an it kapahadagan kag mga pananamgo.”

¹⁶ Nagsabat si Jose kang Paraon, “Buko ako it nagtata-o it kapahadagan sa mga pananamgo kundi kag GINO-O.”

¹⁷ Ag gingsiling ni Paraon kang Jose, “Sa ako pananamgo ay nagtitinrog kuno ako sa habig it Suba it Nilo. ¹⁸ Inggwa kuno it gulping nagyuaw nak pitong mga mataba ag magandang baka nak nagtakas halin ruto sa suba, ag sinra kuno ay nagpanabsab ruto sa inggwa't mataas nak mga hilaunon. ¹⁹ Masunor ay inggwa ray kuno it pitong baka nak mga maniwang ag hilwakon it bituka nak gulping nagtakas halin sa suba. Waya pa nak gador ako it nakita nak tuyar it yain nak baka sa bug-os nak Ehipto. ²⁰ Ingaon kuno it kinang mga baka nak mga maniwang ag hilwakon kaling mga naunang pitong baka nak mga mataba. ²¹ Pero pagkakaon ninra ay pay waya gihapon sinra nahalata nak nakakaoney dahil hilwakon gihapon kag inra bituka nak tuyar sa dati. Ag ako ay nakabati.”

²² Nagpadayon si Paraon sa pagsiling, “Nakatuyugan ray ako ag nagpananamgo liwat nak inggwa kuno it usang puno it mais nak inggwa it pitong pusô ag kag bawat pasî it kali ay maragko ag matimgas. ²³ Ag inggwa ray kuno it nagtubo nak pitong puno nak inggwa

yang it tig-usang pusô nak kupos ag maintik kag pasî. Ag kali kuno ay nagpapangruiyaw dahil sa mainit nak hangin halin sa disyerto sa subatan. ²⁴ Kinang maragko ag matimgas nak pasî ay ingkaon kuno it katong mga maintik nak pasî. Pagkaaga ingpatawag nako kag mga manughula it pananamgo ag ingsiling sa inra pero waya it nakapahadag it gustong bisayahon it kali sa ako."

²⁵ Pagkatapos, nagsiling si Jose kang Paraon, "Kaling mga pananamgo nimo ay ausa yang it gustong bisayahon. Ako Halandong Paraon, ingpapahadag it Dios sa imo kung ni-o kag Ida ahimuon. ²⁶ Ka gustong bisayahon it kaling pitong matabang baka ay pitong tuig, ag imaw ra kaling pitong maragko nak pusô. Usa yang kag gustong bisayahon it kaling ruhang pananamgo. ²⁷ Katong masunor nak nagyuaw nak pitong maniwang ag hilwakon it bituka nak mga baka ay pitong tuig, ag imaw ra katong pitong pusô nak waya't mga unor ag nagpapangruiyaw dahil sa mainit nak hangin. Kali ay pitong tuig nak tigkagutom.

²⁸ "Ako Halandong Paraon, kumporme sa ako bisaya sa imo, gingpapakita it Dios sa imo kung ni-o kag Ida ahimuon. ²⁹ Maabot kag pitong tuig nak talagang bugana sa bug-os nak bansa it Ehipto, ³⁰⁻³¹ pero pagkatapos it kina ay magkakainggwa't masyarong tigkagutom sa sakop it pitong tuig kung riin kinang tanang kabuganaan ay malilimutan sa bug-os nak Ehipto. Waya't mabibilin pagrayan it kinang tigkagutom. ³² Ako Halandong Paraon, kinang pagpananamgo nimo liwat ay nagpapahadag nak kali ay ingpapamatuuran it Dios nak maabotey sa mayungot nak panahon.

³³ "Kada, ako Halandong Paraon, sa ngasing pa yang ay piliey ikaw it usang mahipir ag maayam nak tawo ag ibutang sida bilang Pinunong Manugrumaya it bansa it Ehipto. ³⁴ Papili-a ra sida, ako Halandong Paraon, it iba pang mga manugpasulit sa mga banwa ag ipabuhin kag ika-lima nak parti it mga panubas it Ehipto habang hina pa kag pitong tuig nak mabugana. ³⁵ Ag para sa paabutong mabugana nak tuig katong ika-limang parti it inra tubas ay imo ipatipon ag ipahipir sa imo pangayan, ako Halandong Paraon, bilang pagkaon sa mga banwa sa paabuton nak tigkagutom. ³⁶ Kinang uyas ay bilang pagtigana agor indi mawar-an kag bansa it pagkaon pag-abot it katong pitong tuig nak tigkagutom nak siguradong maabot sa bansa it Ehipto."

Si Jose kag Naging Gobernador sa Ehipto

³⁷ Nupay maado para kang Paraon kaling plano ni Jose ag imaw ra sa tanan nidang mga opisyaales. ³⁸ Kada nagsiling si Paraon sa ida mga opisyaales,

"Makakakita pa ara kita it tuyar nak tawo kung hariin asa ida kag Ispirito it Dios?"

³⁹ Ag nagsiling ra si Paraon kang Jose, "Dahil sa imo ingpakita it Dios kaling tanan, wayaey it iba nak mas marako kag kaayaman ag maayo magpasulit tuyar sa imo. ⁴⁰ Ikaw mismo kag marumaya sa ako palasyo ag kung ni-o kag imo isugo ay asunron it tanan nak sinakupan nako. Ako yang kag mas mataas sa imo dahil ako kag asa trono." ⁴¹ Siling pa nida, "Ingatalaga ka nako bilang gobernador sa bug-os nak bansa it Ehipto."

⁴² Pagkatapos, inghukas ni Paraon katong ida singsing nak pangtimbre bilang hari ag ida ingsuksok sa kidamot ni Jose. Ida ra ingtaw-an ag ingpasuksok si Jose it mga mamahayong baro ag buyawan nak kulintas. ⁴³ Ingpasakay ra sida sa pangruhang karwahe ni Paraon habang kag mga manugbandilyo it palasyo ay nauuna ag nagbabandilyo, "Magta-o kamo it pagrespeto sa Gobernador!" Tuna it kato, si Josey kag naging gobernador ni Paraon sa bug-os nak Ehipto.

⁴⁴ Ag nagsiling pa si Paraon kang Jose, "Ako kag Paraon ag kali kag ako kasuguan. Kung inggwa't tawo nak indi magpamuhon sa imo ay indi makahimo it aber ni-o o makakapanaw it libre sa suyur it bansa't Ehipto." ⁴⁵ Ing pangayanan ra si Jose ni Paraon nak Zapenat-panea ag ingpaasawa sa ida si Asenat nak anak ni Potipera nak saserdote sa banwa it On, nak tong huli ay naging Heliopolis. Ag bilang gobernador naglibot sida sa bug-os nak bansa it Ehipto.

⁴⁶ Treynta anyosey si Jose it katong nagtuna sida nak magserbe kang Paraon nak hari it Ehipto. Naghalin anay sida sa palasyo ag naglibot sa bug-os nak bansa it Ehipto. ⁴⁷ Sa suyur it pitong tuig nak mabugana ay nag-ado kag pamunga it mga pananom. ⁴⁸ Ingpatipon ni Jose kinang ika-limang parti it uyas sa suyur it pitong tuig nak nagkainggwa't buganang ani sa bansa it Ehipto. Ingpahipir ra nida sa bawat banwa kaling mga uyas halin sa mga bukir nak nakapalibot rahang lugar. ⁴⁹ Nakapahipir si Jose it karurakong uyas nak halos mapanunubray sa inra tanang usunan. Tong huli ay wayaey ninra gipapasulita kato dahil sa subrang rakoey.

⁵⁰ Bag-o nag-abot kag mga tuig it tigkagutom ay nagkainggwa si Jose it ruhang anak nak kayake kang Asenat, nak anak ni Potipera, nak saserdote sa banwa it On. ⁵¹ Ing pangayanan nida kag ida panganay nak Manase, † dahil napasiling sida, "Ingbuligan ako it Dios nak malimtan nako kag tanang kahirapan nak ako narayanan, ag kag tanan ruto sa panimayay it ako tatay." ⁵² Ag kag ida ing pangayan sa ida pangruhang anak ay Epraim, †† dahil napasiling sida, "Ing tugutan it

† Sa bisayang Hebreo kag gustong bisayahon it pangayan nak "Manase" ay "Ingbuligan ako Nida nak makalimot." †† Sa bisayang

Dios nak mag-uswag kag ako kabuhi rili sa lugar it maramong subida."

⁵³ Natapos kinang pitong tuig it kabuganaan sa Ehipto, ⁵⁴ ag nagtunaey kag pitong tuig it tigkagutom kumporme sa ingsiling ni Jose. Inggwa it kagutuman sa ibang mga bansa sa palibot pero sa Ehipto ay inggwa it hinipir nak pagkaon. ⁵⁵ Ag it kag nagtunaey kag tigkagutom sa Ehipto, kag mga tawo ay nagpanghinagar kang Paraon it makakaon. Kag sabat sa inra ni Paraon ay, "Pagto kamo kang Jose ag kung ni-o kag ida isugo sa inro ay tumana."

⁵⁶ It katong laganapey kag kagutuman sa bug-os nak Ehipto ay ingpaabrihan ni Jose kag tanan nak mga usunan it uyas, ag ingpabaligya sa mga Ehiptohanon dahil subrang tigkagutomey sa inra. ⁵⁷ Ag nagpinagto ra kang Jose kag mga tawo halin sa ibang mga bansa sa palibot agor magbakay it pagkaon dahil abang masyaro ra kag tigkagutom sa inra.

Nagpa-Ehipto kag mga Maguyáng ni Jose

42 Kag Canaan ay nagrayan ra it tigkagutom, kada pagkabalita ni Jacob nak inggwa pa't uyas ruto sa Ehipto, ida ingsiling kag ida mga anak nak kayake, "Ni-o pa kag inro inghuhuyat? ² Narunggan nako nak inggwa pa sinra't uyas ruto sa Ehipto. Pagto kamo ruto ag bumakay it ato makakaon agor indi kita matatay sa gutom."

³ Ngani, nagpagto katong sampuyong hali ni Jose pa-Ehipto agor magbakay it uyas. ⁴ Pero katong manghor ni Jose nak si Benjamin ay waya gipanunta ni Jacob, sabaling kali ay madisgrasya kuno. ⁵ Ngani, nagpagto kag mga anak ni Jacob [†] karungan it iba pang mga manugbakay it uyas sa Ehipto, dahil laganapey ra kag tigkagutom sa Canaan.

⁶ Ngasing, kag gobernador ruto sa Ehipto nak si Jose ay sida kag nagpapabaligya it mga uyas sa tanang tawo. Kada pag-abot it mga hali ni Jose ay nagyuhor sinra sa ida atubangan. ⁷ Pagkakita ni Jose sa inra ay nakilayang raan nida nak sinra kag ida mga maguyáng. Pero kag ida pagtratar sa inra ay pay buko nida kilaya ag maging kag ida pamisaya ay pabaya-hak. Nagpangutana sida, "Taga riin kamo?"

Sabat ninra, "Taga-Canaan kami ag hali kami ngasing agor magbakay it pagkaon."

⁸ Kilaya nak gador ni Jose katong ida mga maguyáng ugaling sinra ay waya nakakilaya sa ida.

⁹ It katong oras nak kato ay narumruman ni Jose katong ida mga pananamgo tungor sa inra. ^{††} Siling nida, "Kada nagpali kamo ay agor mapaniir it mga kayudahon it amo bansa. Mga manugpaniir kamo no?"

Hebreo kag gustong bisayahon it pangayan nak "Epraim" ay "mabinungahon" o "mainuswagon." † Riling kapitulo si Jacob ay ingtatawag ra kung kausa nak "Israel." †† Basaha ra sa Hen. 37:5-10.

¹⁰ Nagsabat sinra, "Buko kina matuor Gobernador. Kami nak imo mga ulipon ay nagpali agor magbakay it pagkaon. ¹¹ Kaming tanan ay maghali ag ausa yang it tatay. Buko kami mga manugpaniir!"

¹² Sabat ray ni Jose, "Indi ako magpati! Talagang nagpali kamo agor ausisaon kag mga kayudahon it amo bansa."

¹³ Nagsabat ray gihapon sinra, "Gobernador, talagang kami nak imo mga ulipon ay doseng maghali ag ausa yang kami it tatay. Sa ngasing, kag amo puto ay nabilin nak kaibahan it amo tatay ruto sa Canaan. Ag kag usa pa sa amo ay nawayaey."

¹⁴ Nagsiling sa inra si Jose, "Indi gihapon ninro ako mapapati. Talagang manugpaniir kamo. ¹⁵ Pero hala, apurbahan kamo nako sa inro bisaya. Sa ngayan ni Paraon, indi kamo gihalin diling lugar hanggat indi magpaali kag inro manghor. ¹⁶ Hala, papauli-a kag usa sa inro agor ida mararaya rili kag inro manghor habang kag iba sa inro ay mapipriso rili. Hina nako masasaduran kung matuor o buko kag inro bisaya. Pero kung buko matuor, sa ngayan ni Paraon, talagang manugpaniir kamo."

¹⁷ Ag ida ingpaprisko kaling tanang maghali sa sakop it tatlong adlaw.

¹⁸ Sa pangtatlong adlaw ay nagbisaya sa inra si Jose it tuyar kali, "Kali kag inro ahimuon agor mabubuhi pa kamo. Inggwa ra ako it kahadlok sa Dios. ¹⁹ Kung talagang waya kamo gibibinakak, binlan dili sa prisuhan kag usa sa inrong maghali ag kag iba ay puyding makapauliey agor mararaya sa inro mga pamilya kag mga pagkaon para sa inro kinahangyan. ²⁰ Nuntan rili sa ako katong inro putong manghor agor mapamaturan kag inro bisaya ag agor makabakay ray kamo it pagkaon ag indi kamo matatay."

Ingtuman it kaling mga magmanghor kag bisaya ni Jose. ²¹ Mansigsiling sinra sa usa'g-usa, "Hay, mati gani! Imawey kali kag gaba sa ato inghuman sa ato manghor nak si Jose! Nakita nato kag ida kalisuran it katong nagpakitluoy sida sa ato pero waya nato giintyendiha sida. Ngani, nagbalik sa ato ngasing kag tuyar nak kahirapan."

²² Nagsabat si Ruben, "Kita ngani. Di baga ingbawalan kamo nako nak indi giunhon sida? Pero waya ninro gipatihe katong ako bisaya, kada ngasing ing-susukot kita sa ida pagkawagit."

²³ Buko ninra ayam nak naiintyendihan ni Jose kag inra bisaya, dahil pag nagbibisaya sida sa inra ay inggwa't manugsaydo it ida bisayang Ehiptohanon.

²⁴ Naghalin anay si Jose sa inra atubangan ag nagtibaw. Marugay-rugay ay nagbalik ray sida ag nagpadayon it bisaya. Ida ingpabaoy si Simeon nak pangruha sa magmanghor ag ingpagapos sa inra atubangan.

Kag Pagbalik it mga Maguyáng ni Jose sa Canaan

²⁵ Ngasing, ingpapuno ni Jose it uyas kag mga kustal it ida mga maguyáng ag kag kwarta nak inra ingbadar ay ida ingbutang sa kustal it kada usa sa inra. Ag ingparugangan ra nida kag inra bayon para sa inra pagpauli.

²⁶ Pagkatapos, inra ingkarga katong mga uyas sa inra rayang mga asno ag nagginaney.

²⁷ Pag-abot ninra sa usang lugar nak inra ingpahuwayan, usa sa inra ay nag-abri it ida kustal agor mabaoy it pagkaon para sa ida asno ag ruto sa ibabaw it uyas ay nakita nida katong ida ingbadar nak kwarta.

²⁸ Nagsiling sida sa ida mga hali, "Asing dili kaling kwarta nak ako ingbadar! Ni-o kag gustong bisayahon it kali?"

Dahil rili ay ingpakayawhakan sinra ag nagmuyat-muyatan sa usa'g-usa nak nagpipinanguyog sa kahadlok, bag-o masigsiling, "Ni-o kaling ingpapaagom sa ato it Dios?"

²⁹ Pag-abot sa inra tatay ruto sa bansa it Canaan, inra ing-uma sa ida kag tanan-tanan nak inra naaguman ruto. ³⁰ Siling ninra, "Katong tawo nak imaw kag pina-ka-gobernador rutong bansa ay pabayahak kag pagbisaya sa amo ag ida kami gingsan-an nak kami kuno ay mga manugpaniir sa inra bansa. ³¹ Pero nagsabat kami sa ida, 'Buko kami mga manugpaniir! Waya kami gibibinakak!' ³² Ag ingsiling ra namo sa ida nak, 'Kami ay doseng maghali ag ausa yang kag amo tatay. Usa sa amo ay wayaey, ag kag usa ay nabilin nak kaibahan it amo tatay sa Canaan.'

³³ "Nagsiling ray sida sa amo, 'Maaayaman yang nako nak matuor kag inro ingsisiling kung inro ibilin dili sa ako kag inro usang hali bag-o kamo magpauli, pramas ray-an ninro it uyas kag inro mga pamilya ruto sa Canaan, para sa inra pagkaon riling tigkagutom.

³⁴ Pagbalik ninro rili ay inro aray-on sa ako katong inro puto nak manghor. Hina nako maaayaman nak buko kamo mga manugpaniir ag buko kamo mga bakakon. Ag pagbalik ninro ay akoey iuli sa inro katong inro hali ag puydey kamo nak magpamakay ray rili sa amo bansa.' "

³⁵ Ag it katong inghuwarey ninra katong suyor it mga kustal ay nakita ninra ag inra tatay nak kag kada kustal ay inggwa't nakabutang nak kwartang binugkos nak imaw kag inra ingbadar. Pagkakita ninra it kali ay lalo sinrang napakabayaka. ³⁶ Ag nagsiling si Jacob, "Nagkakalisor ako dahil ingwagitey ninro sa ako kag ako mga anak. Wayaey ngani si Jose, ag wayaey ra si Simeon, ag ngasing pati si Benjamin ay gusto pa ninrong bay-on. Asi ara nak natabo kaling tanan sa ako?"

³⁷ Nagsabat si Ruben sa inra tatay, "Hina kag ako ruhang anak. Kung indi nako maibalik si Benjamin sa

imo, matya sinra. Akoy it bahala. Siguradong ibalik nako sida sa imo it buhi."

³⁸ Pero siling ray ni Jacob, "Sa imo pagbalik ruto, indi nak gador nako gipanunton si Benjamin sa imo, dahil minatayey ngani kag ida maguyáng ag sida yangey kag nabibilin nak anak nako kang Raquel. Usa pa, sabaling inggwa't matabo sa ida sa rayan ag sa ako kaguyangon ay imo ako amatyon sa kalisor ag indi ra ako matimunong ruto sa 'Sheol' nak ingpapagtuan it mga namamatay."

Nagnunot si Benjamin sa Ehipto

43 Ngasing, lalong nagpakamasyaro katong tigkagutom sa Canaan. ² Pagkaubos it inra uyas nak inghalin sa Ehipto, nagsiling si Jacob sa ida mga anak, "Pagto ray kamo liwat sa Ehipto ag bumakay ray it maisuting pagkaon para sa ato."

³ Pero nagsabat si Juda, "Ingpakapaandaman nak gador kami it katong gobernador nak indi kuno nida kami giatubangon kung buko namo kanunot kag amo manghor. ⁴ Kung apanunton nimo si Benjamin ay mapagto kami ag abakyan ka namo it pagkaon. ⁵ Pero kung indi ay indi ra kami magpagto. Ingpakatugon nak gador kami it katong gobernador nak indi kami mag-atubang sa ida kung buko namo kanunot kag amo manghor."

⁶ Siling ray ni Jacob †, "Asing inro ako ingtutuyar? Asing ing-uma pa ninro sa gobernador nak inggwa pa kamo it usang manghor?"

⁷ Kag sabat ninra ay, "Pauno ngani nak ingpakapangutana nak gador kami parti sa amo sarili ag sa amo ra mga hali. Siling pa ngani nida, 'Buhi pa baga kag inro tatay? Ag inggwa pa baga kamo it ibang manghor?' Katong amo ing-uma sa ida ay bilang pagsabat yang sa ida mga pangutana. Ag buko namo ayam nak ida iparaya kag amo manghor ruto."

⁸ Masunor, nagsiling si Juda sa ida tatay, "Tay, panunta yangey si Toto sa ako agor kami'y makakapanaway ag makakabakay it pagkaon pramas indi kita mamatay sa gutom pati kag amo mga anak. ⁹ Nagpupromisa ako nak ako kag mapanabat sa ida, kung indi nako sida maibalik dili sa imo. Ako kag imo abasuyon habang buhay! ¹⁰ Muyati kina ngasing, nakabweltay tan-a kami it makaruhang beses kung waya kami naatraso."

¹¹ Pagkatapos, nagsiling kag inra tatay nak si Jacob sa inra, "Kung imaw kina kag dapat himuon ay sige imaw kag himu-a. Raya kamo it pilang bilog nak pina-ka-maadong produkto nak inggwa gihapon kita rili sa ato lugar, butangan sa inro mga susudlan ag ipatabo rutong gobernador, tuyar sa maisuting balsamo, maisuting duga it ubas nak inghumang matam-is,

† *Riling kapitulo si Jacob ay ingtatawag ra kung kausa nak "Israel."*

mga pabangyo, buyong nak mira ag mga bunga it pili.^{†12} Ag dubliha kag inro aray-ong kwarta. Kag katunga ay pangbadar sa inro abakyon ngasing ag kag katunga ay pambadar ruto sa naunang ingbakay ninro sabaling nagsala yang kag inra pagbutang sa inro mga kustal.¹³ Hala, ray-ay ninro kaling inro manghor ag balikey kamo ruto sa gobernador.

¹⁴ “Kabay pa nak kaluy-an kamo it ato Dios nak Makagagahom sa inro pag-atubang rutong gobernador ag kabay pang ida iuli katong inro napiprisong hali nak si Simeon ag imaw ra si Benjamin. Sige, pag indi makabalik kag ako mga anak, wayaey ako it mahuhuman kundi'y magpangalisor yangey.”

¹⁵ Ingraya ninra kinang mga patabo ag imaw ra si Benjamin ag inra ingdubli kag inra rayang kwarta. Ag pagkatapos ay nagginaney sinra papagto sa Ehipto. Pag-abot ninra ruto, inra ingprisentar kang Jose kag inra mga sarili.

¹⁶ Pagkakita ni Jose nak kaibahan ninra si Benjamin, nagsiling sida sa Mayordumo it ida bayay, “Nunti kinang mga tawo sa ako bayay ag magpaihaw ka it usang baka para sa paning-ugto dahil ruto sinra makaon.”¹⁷ Ingnunot it Mayordumo sa bayay ni Jose kag ida mga hali ag ida ingtuman katong sugo sa ida nak maghikot it paning-ugto.

¹⁸ Ingpangyawhakan katong mga hali ni Jose dahil ingnunot sinra sa ida bayay. Siling ninra, “Kada kita gingraya rili ay dahil ruto sa kwarta nak gingbalik sa ato kustal it katong primerong pagpaali nato. Kada siguro tuyar kag ida inghuman sa ato ay agor inggwa sida it bangranan agor kita ay marakop, ag mabaoy nak mga ulipon ag mapasa-ida pati kag ato mga asno.”

¹⁹ Ngani, nagsuor anay sinra sa Mayordumo it bayay ni Jose ag gingkaistorya ninra kali ruto sa mayungot it hagranan.²⁰ Ag nagsiling, “Mataas nak Mayordumo, tong primerong pagbisita namo rili pramas magbakay it pagkaon,²¹ sa amo pagpauli ay nagpahuway kami sa usang lugar. Pagbukas namo it katong amo mga kustal ay nakita namo nak rahagto sa suyor it kada kustal namo kag amo kwarta nak amo ingbadar ag waya't bawas. Kinang kwarta ay amo gingraya ngasing pabalik rili pramas iuli sa gobernador.²² Inggwa ra kami it raya nak ibang kwarta pramas ibakay ray it pagkaon. Buko namo ayam kung sin-o kag nagbutang it katong kwarta sa amo mga kustal.”

²³ Nagsabat katong Mayordumo, “Aya giisipa kina. Aya kamo gikahadlok. Siguro katong mga kwarta sa inro mga kustal ay ingta-o sa inro it inro Dios nak Dios ra it inro tatay. Kato ay para talaga sa inro. Katong inro badar ay nabatoney nako.” Pagkabisaya nida't kina, ingpaliwas nida sa prisuhan si Simeon.

† *Kaling bunga it pili ay naambit sa inra almundre nak imaw kag usang klasing bunga it punong kahoy.*

²⁴ It katong kag mga hali ni Jose ay asa suyorey it ida bayay, kag inra mga siki ay ingpahinawan anay bag-o ingpainom it Mayordumo, ag kag inra mga asno ay gingpataw-an it upa.²⁵ Pagkatapos, inra inghanra kag inra mga patabo para sa pag-abot ni Jose sa alas dose dahil narunggan ninra nak makaon kuno sinra ruto.

²⁶ Pag-abot ngani ni Jose, inra ingpangsuyor katong inra mga raya nak patabo ag sinra'y nagyuhor sa ida atubangan.²⁷ Nagpangutana si Jose tungor sa inra kamutangan, “Maado pa baga kag inro tatay? Katong maguyang baga nak inro ingsiling it katong una? Buhi pa baga sida?”

²⁸ Sabat ninra, “Gobernador, kag amo tatay nak imo ulipon ay buhi pa ag maado pa't yawas,” ag nagyuhor ray sinra kang Jose.

²⁹ Nagmuyat ngasing sa inra si Jose, pero kag ida ingpakamuyatan ay kag ida matuor nak manghor sa nanay nak si Benjamin. Bag-o nagsiling sida, “Imaw baga kali kag inro puto nak manghor nak inro gingsiling sa ako?” Ag siling nida kang Benjamin, “Toto, kabay pang mapasa-imo kag kaaduhan it Dios!”

³⁰ Ag si Jose ay nagrali-rali it liwas dahil pay mapapatibawey sida, ag pay indiey nida mapunggan kag ida nababatyagan para sa ida manghor. Nagsuyor sida sa kwarto ag ruto nagpakatibaw.³¹ Pagkatapos nida it tibaw, nagpangyam-os sida ag nagliwas ag habang ingpupunggan nida kag ida sarili ay nagsiling sida, “Hala tahawaney kag pagkaon!”

³² Gingtahawan si Jose nak ausa sa ida sariling lamesa, buyag sa ida mga hali ag buyag ra sa ida mga kaibahan nak Ehiptohanon, dahil bawal sa inra nak magkaon kaibahan kag buko ninra kalahi sa usang lamesa. Kina ay kasal-anan para sa mga Ehiptohanon.

³³ Kada gingpaingkor ni Jose kag ida mga hali sa ibang lamesa nak asa ida atubangan it pasunor sa inra mga edad. Natingaya sinra ag nagminuyat-muyatan sa usa'g-usa.³⁴ Gingtahawan sinra it pagkaon nak halin sa lamesa ni Jose, ugaling kag parti ni Benjamin ay ginghumang limang sanrok ag kag sa ida mga maguyang ay usa yang. Nag-inuman ngasing sinra ag nagkinasadya nak kaibahan si Jose.

Kag Ingtakaw nak Kupa

44 Pagkatapos, nagsugo si Jose sa ida Mayordumo, “Pun-a it uyas kag mga kustal it kinang mga tawo kumporme sa inra mararaya. Ibutang ra nimo kag inra kwarta sa bawat kustal ninra.² Ag sa kustal it katong inra puto ay imo ibutang kag ako kupa. Kato baga nak pilak. Pisanan sa ida badar.” Ingtuman it Mayordumo katong bisaya ni Jose.

³ Pagkaaga nak medyo masyanaawey, ingsugtaney nak makapauli kinang mga maghali ag kag inra mga asno.⁴ It katong mayado-yadoey sinra, nagsiling si

Jose sa ida Mayordumo, "Pagtoy, yagura katong mga tawo ag pag naabutan nimo sinra, kali kag imo isiling sa inra, 'Asing ingbayusan ninro it mayain kag maadong pagtratar sa inro? Asing inro ingtakaw katong kupa nak pilak it ako Amo? ⁵ Di baga imaw kato kag ing-iinuman it ako Amo ag imaw ra kag ida ing-gagamit sa ida pagbuhat? Nakasala kamo dahil sa inro inghuman.' "

⁶ Ngani, sinra ay ingyagor it Mayordumo, ag it katong sinra ay inabutan ay ida ingsiling kag ingpasing it ida amo. ⁷ Nagsabat kag mga hali ni Jose sa ida, "Mataas nak Mayordumo, asing tuyar kali kag imo bisaya? Purya sulay! Kaming imo mga ulipon ay indi makahuman it kina. ⁸ Di baga kato ganing kwarta nak amo nakita sa amo mga kustal pag-abot namo sa Canaan ay amo gingbalik dili sa inro. Asing mapanakaw kami it pilak o buyawan man sa bayay it imo Amo? ⁹ Kung sin-o sa amo nak imo mga ulipon kag imo makitaan it kina, matya sida. Ag kami ay mapaulipon sa inro."

¹⁰ Siling it Mayordumo, "Kung imaw kina kag inro bisaya muyatan baga nato. Kung sin-o kag makitaan it kina, sida ay magiging ulipon namo pero kag iba ay liwasey sa kasal-anan nak kali."

¹¹ Rali-rali sinra't diskarga it inra mga kustal ag mansigbukar. ¹² Inghakar it Mayordumo kag inra kustal magtuna sa maguyang hastang sa puto ag raha sa kustal ni Benjamin nakita katong kupa. ¹³ Pagkakita ninra, inra ginggisi kag inra mga baro dahil sa inra pagkabayaka, ag inra ray gingpangkarga liwat kag raya sa mga asno ag nagbalik kang Jose.

¹⁴ Pag-abot nina Juda ag ida mga hali sa bayay ni Jose, ay rahina pa si Jose. Sinra'y nagyuhor sa ida atubangan. ¹⁵ Nagpangutana si Jose sa inra, "Ni-o kaling inro inghimo? Buko baga ninro ayam nak kag tuyar sa ako ay nakakapitlo it mga nagpapanakaw?"

¹⁶ Sabat ni Juda, "Gino-o, ni-o kag amo isiling? Pauno namo kali isiling sa imo? Pay indi namo mapamatuuran nak waya kami it sala. Dios kag nagpaliwas it amo kasal-anan. Ngani, hali kami tanan bilang imo mga ulipon, kami ag kag usa nak inro nakitaan it kupa."

¹⁷ Pero siling ni Jose, "Buko kamo! Kundi katong tawo yang mismo nak nakitaan it ako kupa kag magiging ako ulipon. Kamo ay puyding magpauliey it hanuyos ruto sa inro tatay."

Nagpakitluoy si Juda Para kang Benjamin

¹⁸ Masunor, nagsuor si Juda kang Jose ag nagsiling, "Gobernador, puyde akong magbisaya anay ag kabay pa nak indi ikaw mahangit sa ako, dahil ulipon yang nimo ako ag ikaw ay pay si Paraon. ¹⁹ Gobernador, ikaw ay nagpangutana sa amo it tuyar kali, 'Inggwa pa baga kamo it tatay o manghor?' ²⁰ Nagsabat kami sa

imo Gobernador nak, 'Inggwa pa. Katong amo tatay ay maguyangey ag katong amo manghor ay ing-anak sa ida kaguyangon. Kag maguyang it katong anak ay minatayey ag sida yangey kag nabilin nak anak it ida nanay, kada abang palangga sida it amo tatay.'

²¹ "Pagkatapos, nagsiling ikaw sa amo nak imo mga ulipon, 'Ray-a sida dili sa ako agor ako ra makita.' ²² Siling namo sa imo Gobernador, 'Indi sida puyding makahalin ruto sa amo tatay sabaling kali pa kag mag-ing rason it ida pagkamatay.' ²³ Ag nagsiling pa ikaw sa amo, 'Hangga't indi magpaali katong inro manghor indi ra kamo nako giatubangon.'

²⁴ "Gobernador, pagkabalik namo sa amo tatay nak imo suguon, ay amo ing-uma sa ida kag imo mga ingsiling.

²⁵ "It katong nagsiling sa amo kag amo tatay nak, 'Balik ray kamo ruto ag bumakay liwat it maisuting pagkaon para sa ato,' ²⁶ nagsiling kami, 'Indi kami puyding makabalik ruto. Kung manunot kaling amo manghor sa amo ay mapagto kami, pero kung indi, indi kami makaatubang rutong gobernador ninra.'

²⁷ "Pagkatapos, nagsabat kag amo tatay, 'Ayam ra ninro nak aruhang anak yang kina sinra sa ako pinalanggang asawa nak si Raquel. ²⁸ Kag usa, sa ida paghalin ay wayaey nakabalik sa ako, ag sa ako hunahuna sida ay ingsiba it ilahas nak hadop, ag hastang ngasing ay wayaey nak gador nako sida nakita.

²⁹ Kung kaling usa sa ako ay abay-on pa ninro ag inggwa't matabo sa ida, sa ako kaguyangon ay amatyon ninro ako sa kalisor.' "

³⁰ Nagsiling pa si Juda kang Jose, "Kada ngasing, Gobernador, kung mapauli ako sa amo tatay ³¹ ag makita nida nak buko namo kanunot si Toto, mama-matay nak gador sida dahil kali nak anak ay kapupalangga nida. Ag kami ay imaw kag maging rason it ida kalisor ag sabaling pati ida kamatayon ra. ³² Amo Gobernador, ako kag mapanabat sa anak nak kali sa ako tatay dahil siling nako sa ida, 'Tay, kung indi nako sida maibalik sa imo, ako ing-aako kag tanang kabasuyan sa atubangan nimo hastang sa ako kamatayon.'

³³ "Kada ngani amo Gobernador, kung maari ay ako yangey kag mapaulipon sa imo imbes nak si Toto. Ag kung puydey po, ay papauli-a yangey sida kaibahan kag ida ibang mga maguyang. ³⁴ Pauno ako makakabalik ruto sa ako tatay kung waya si Toto? Amo Gobernador, nahahadlok ako sa matatabo sa amo tatay!"

Nagpakilaya si Jose sa Ida mga Hali

45 Pagkarungog ni Jose sa pakitluoy ni Juda ay waya nida napigahe kag ida nababatyagan sa atubangan it mga Ehiptohanon nak nakapalibot sa ida, kada sinra anay ay ida ingpahalin. Siling nida, "Halin anay kamo rili!" Kada it katong wayaey ruto it

ibang tawo kundi sinra yangey nak mga magmanghor ay nagpakilaya si Jose sa ida mga hali. ² Nagpakatibaw sida it makusog, kada narunggan sida it katong mga Ehiptohanon, ag narunggan pati it panimayay ni Paraon. ³ Siling ni Jose sa ida mga hali, "Si Jose ako! Buhi pa baga kag ako tatay?" Pero waya nakasabat katong ida mga hali dahil pay naudom sinra sa kahadlok.

⁴ Siling ray ni Jose sa ida mga hali, "Maley, suor anay kamo rili sa ako!" Ag pagkasuor ninra ay nagsiling sida, "Ako talaga kag inro manghor nak si Jose nak inro ingbaligya it kato. ⁵ Aya kamo gikahadlok ag badaey kamo gibasuy-basuyan sa inro pagbaligya sa ako rili sa Ehipto. Kag Dios kag nagparaya sa ako rili nak mauna sa inro agor indi kamo mauno sa kaling tigk-agutom.

⁶ "Kali nak kalamidad ay ruhang tuig pa yang ag inggwa pa't paabutong limang tuig. Sa suyor it kina nak panahon ay waya nak gador it matutubas. ⁷ Ingpaua ako rili it Dios agor inggwa it mga matuturang buhi sa ato lahi ag agor maramo rang tawo pa kag indi matatay sa kaling tigkagutom. ⁸ Kada buko kamo kag nagparaya rili sa ako kundi kag ato Dios. Inghuman Nida ako nak manuglaygay ni Paraon ag manugrumaya it ida palasyo, ag bug-os nak sinakupan dili sa Ehipto.

⁹ "Hala, pauliey kamo sa ako tatay ag silinggon sida nak ako si Jose nak ida anak ay buhi pa. Ag ako nganat kag inghuman it Dios nak gobernador it bug-os nak Ehipto. Silinggan sa ida nak magpaaley nganat sa ako ag ayaey giruyog-ruyog pa. ¹⁰ Kamo nganat ay maistar ruto sa lugar it Gosen nak maadong agsaman agor mayungotey kamo sa ako, pati katong inro mga anak, mga apo, kahadupan ag tanang inro mga ari-arian. ¹¹ Pag rahagtoy kamo, ako'y kag mata-o it inro tanang kinahangyan dahil inggwa pa't paabutong limang tuig nak tigkagutom. Pag indi kamo magpaali sabaling kamo ag kag inro mga panimayay, ag tanang inro sinakupan ay mapakahirapan.

¹² "Nakikita ninrong tanan, pati ni Benjamin nak imaw kag ako matuor nak manghor nak talagang ako kali kag nagbibisaya sa inro. ¹³ Silinggan kang tatay kag ako mataas nak kahimtangan rili sa Ehipto ag tanang kabuganaan nako nak inro nakikita. Pauliey kamo ag papalion nak raan katong ako tatay."

¹⁴ Ag pagkatapos, ida ingkupkupan katong ida manghor nak si Benjamin ag sinra ay mansigtibaw sa abaga it usa'g-usa. ¹⁵ Ida ra ingharuan katong ida mga hali habang sida ay nagtitibaw. Pagkatapos it kali, imaw pa yang kag pagkabisaya it ida mga hali.

¹⁶ It katong marunggan it panimayay ni Paraon nak nag-abot kag mga hali ni Jose ay napakasadyahan sinra ag imaw ra si Paraon. ¹⁷ Ingpatawag ni Paraon si Jose ag nagsiling sida, "Silingga kinang imo mga hali nak atumanon kaling ako bisaya. 'Kargahe it mga uyas

kag inro mga asno ag pumauli ruto sa Canaan.

¹⁸ Paray-an ra rili kag inro tatay kaibahan kag inro mga panimayay. Ataw-an nako kamo it pinaka-maadong duta rili sa Ehipto ag magkakainggwa kamo it abunda nak pagkaon dili sa ako sinakupan.' ¹⁹ Sugu-a ra sinra nak tumanon kali, 'Gamita ninro kag ako mga karusa nak di gulong para sa inro mga maintik nak anak ag mga asawa. Ag ray-on dili kag inro tatay. ²⁰ Aya gikalibog kung inggwa kamo it mabibilin ruto nak ibang gamit, dahil kag pinaka-maado rili sa Ehipto ay inro ra magagamit.' "

²¹ Ing-uma ni Jose sa ida mga hali katong mga sugo ni Paraon ag imaw kag ingtuman it katong mga anak ni Jacob. [†] Ingtaw-an sinra ni Jose it mga karusa ni Paraon ag ida ra gingpabayunan sinra it mga pagkaon para sa mahabang biyahe. ²² Kada usa sa inra ay ingtaw-an ra nida it tig-usang mamahayong baro. Pero kang Benjamin kag ida gingta-o ay buko yang usa kundi limang baro ag pilak nak tres syentos nak bilog. ²³ Sa ida tatay kag ida ingparaya ay imaw kali, sampuyong kayaking asno nak kargado it mga maadong produkto halin sa Ehipto, sampuyong guyangon nak asno nak kargado ra it mga uyas ag sari-saring pagkaon ag mga kinahangyanon it ida tatay sa pagbiyahe papagto sa Ehipto. ²⁴ Ag ida ingpapauliey katong ida mga hali ag sa inra pagbinuyagan ay ida ingtugon nak, "Aya kamo giinaway sa rayan hah!"

²⁵ Ngani, naghaliney sa Ehipto katong ida mga hali ag nagpa-Canaan kung hariin ay hagto kag inra tatay nak si Jacob. ²⁶ Pag-abot sa inra, nag-uma sinra sa inra tatay, "Tay, buhi pa yaki si Jose! Ag sida ngasing kag gobernador ruto sa bug-os nak Ehipto." Nagulpihan si Jacob nak pay nagtungon it bado-bado kag ida puso, dahil indi sida makapati sa inra ingsiling.

²⁷ Ugaling, it katong ing-uma ninra sa ida kag tanang gingbisaya ni Jose, ag ida ra nakita kag mga karusa ni Paraon nak paraya ni Jose agor ida masakyan ay nagado kag ida pamatyag. ²⁸ Siling ni Jacob, "Nagpapatey ako nak buhi kag ako anak nak si Jose. Hala, mapagto ako ruto agor makita nako sida bag-o ako mawagit dili sa kalibutan."

Kag Pagpa-Ehipto ni Jacob ag it Ida Panimayay

46 Ngani, sina Jacob ^{††} ay nagginaney papagto sa Ehipto halin sa Hebron raya kag inra mga ari-arian. Nakaabot sinra sa Beerseba ag nagmatay sinra ruto it hadop nak ginghalar sa Dios nak Dios ra it ida tatay nak si Isaac. ² Pagkagab-i habang rahagto sinra, nagbisaya kag Dios kang Jacob parayan sa pagpananamgo. Nagsiling kag Dios, "Jacob, Jacob!" Sabat ni Jacob, "Rahali ako."

[†] Riling kapitulo si Jacob ay ingtatawag ra kung kausa nak "Israel." ^{††} Riling kapitulo si Jacob ay ingtatawag ra kung kausa nak "Israel."

³ Siling ray it Dios, “Ako kag Dios, nak Dios it imo tatay. Aya gikahadlok nak magpagto ruto sa Ehipto dahil ruto kamo ay magiging makusog nak lahi.

⁴ Anuntan ra kamo Nako ruto sa Ehipto pero apabalikon ray kamo Nako rili sa Canaan. Si Jose kag mapatigayon sa imo pag bawioney Nako kag imo kabuhi.”

⁵ Pagkatabo it kali, naghalin sina Jacob sa Beerseba. Ingpasakay si Jacob it ida mga anak sa karusa nak ingpagamit ni Paraon, imaw ra kag inra mga maintik nak anak ag mga asawa. ⁶ Ingraya ra ninra katong inra mga hadop ag mga gamit nak inra napundar sa Canaan. Nagpagto sina Jacob sa Ehipto kanunot kag tanang ida mga inanak. ⁷ Kanunot ni Jacob kag tanang ida mga anak, kag tanang ida mga umagar ag tanang ida inapo. Tanan-tanan nak ida mga anak ag mga apo ay ida ingraya ruto sa Ehipto.

Kag mga Inanak ni Israel

⁸ Ngasing, imaw kali kag mga pangayan it mga inanak ni Israel it katong pagpagto ninra sa Ehipto. Kag mga anak nak kayake ni Jacob ay:

Si Ruben nak ida panganay, ⁹ ag kag ida anak nak kayake ay sina Hanoc, Palu, Hezron ag Carmi.

¹⁰ Si Simeon ag ida mga anak nak kayake nak sina Jemuel, Jamin, Ohad, Jaquin, Zohar ag si Saul nak anak nida sa usang kabade nak Canaanhon.

¹¹ Si Levi ag ida mga anak nak kayake nak sina Gerson, Kohat ag Merari.

¹² Si Juda ag ida mga anak nak kayake nak sina Er, Onan, Sela, Perez ag Zera, pero sina Er ag Onan namatayey ruto pa yang sa Canaan. Kaibahan ra ninra pa-Ehipto kag mga anak nak kayake ni Perez nak sina Hezron ag Hamul.

¹³ Si Isacar ag ida mga anak nak kayake nak sina Tola, Puva, Iob ag Simron.

¹⁴ Si Zabulon ag ida mga anak nak kayake nak sina Sered, Elon ag Jaleel.

¹⁵ Imaw kina kag mga anak nak kayake ni Jacob kang Lea nak ing-anak ruto sa lugar it Padan-aram. Nagkaanak ra sinra it usang kabade nak si Dina. Treyn-tay-tres (33) tanan kag inra mga inanak nak nakalista. †

¹⁶ Si Gad ag ida mga anak nak kayake nak sina Zipion, Hagui, Suni, Ezbon, Eri, Arodi ag Areli.

¹⁷ Si Aser ag ida mga anak nak kayake nak sina Imna, Isva, Isvi, Beria ag pati kag usang kabade nak si Sara. Kaibhanan ra kag mga anak nak kayake ni Beria nak sina Heber ag Malkiel.

¹⁸ Imaw kina kag mga anak nak kayake ni Jacob kang Zilpa nak kabulig ni Lea nak ingta-o it ida tatay nak si Laban. Disi-sais (16) tanan kag mga inanak nina Jacob ag Zilpa.

† Kaibahan dili sa treyn-tay-tres sina Er ag Onan nak minatayey, pero buko kaumir si Dina.

¹⁹ Kag mga anak ray ra nak kayake ni Jacob sa ida asawa nak si Raquel ay sina Jose ag Benjamin. ²⁰ Kaumir ra rili sa listahan kag mga anak nak kayake nina Jose ag Benjamin nak ruto gianakan sa Ehipto.

Kag mga anak nak kayake ni Jose kang Asenat nak anak ni Potipera nak saserdote sa banwa it On ay sina Manase ag Epraim.

²¹ Kag mga anak nak kayake ni Benjamin ay sina Belyo, Beker, Asbel, Gera, Naaman, Eji, Ros, Mupim, Hupim ag Ard.

²² Imaw kina kag mga anak nak kayake ni Jacob kang Raquel. Katorseng bilog (14) kina tanan nak inra mga inanak nak asa listahan.

²³ Si Dan ag kag ida usang anak nak kayake nak si Husim.

²⁴ Si Naptali ag ida mga anak nak kayake nak sina Jazeel, Guni, Jezer ag Silem.

²⁵ Imaw kina kag mga anak nak kayake ni Jacob kang Bilha nak kabulig ni Raquel nak ingta-o it ida tatay nak si Laban. Pito (7) tanan kag mga inanak nina Jacob ag Bilha.

²⁶ Purya sa ida mga kabading umagar, saisentay-sais (66) tanan kag mga inanak ni Jacob nak ingbilang sa ida pamilya sa ida pagpagto sa Ehipto. ²⁷ Katong mga anak nak kayake ni Jose nak naanak ruto sa Ehipto ay ruha (2).

Sitenta (70) †† tanan kag mga myembro it pamilya ni Jacob nak napagto sa Ehipto.

Si Jacob ag kag Ida Pamilya sa Ehipto

²⁸ It katong mayungotey sina Jacob sa Ehipto ingpau-na nida si Juda papagto kang Jose agor mapatudlo kung hariin kag rayan papagto sa Gosen, ag it katong natudluey ni Jose kang Juda ay sida kag nagranya sa inrang tanan papagto sa Gosen. ²⁹ Pagkahalin ni Juda inghanra ni Jose kag ida karwahe agor mapagto sa Gosen, ag ruto sinra makita it ida tatay. Pagkaabot ni Jose ruto, ingpresentar nida kag ida sarili sa ida tatay ag nagkukupan sinra, ag rugay kag inra tinibawan sa abaga it usa'g-usa. ³⁰ Nagsiling si Jacob kang Jose, “Ngasing, puydey ako nak mamatay dahil nakitaey nako kag imo uda ag naayamaney nako nak buhi ikaw.”

³¹ Pagkatapos, nagpamuhon anay si Jose sa ida tatay ag sa ida mga hali, “Mapagto anay ako kang Paraon ag ako sida aumaan nak nag-abotey kag ako tatay ag ako mga hali halin sa Canaan. ³² Ako ra sida aumaan nak kamo ay mga manug-alaga it mga karnero, baka ag iba pang mga hadop, ag kali ay intro raya rili sa Ehipto pati tanang mga butang nak intro nahakot.

³³ Pag ipatawag kamo ni Paraon ag magpangutana si-

†† Buko mahadag kag pagsiling kung sasin-o kag kaumir sa 70, pero sinra kag mga halin sa inra mga lahi nak nagpagto sa Ehipto. (Basaha sa Hen. 50:23; Bil. 26 ag Bin. 7:14.)

da sa inro kung ni-o kag inro trabaho ³⁴ kali kag inro isabat sa ida, 'Kami nak imo mga ulipon ay mga manug-alaga it mga hadop magtuna pa it katong maintik kami. Imaw ra kag amo ginikanan.' Tuyar kali kag inro isiling sa ida agor ida kamo apaistaron dili sa Gosen, dahil sa pagmuyat it mga Ehiptohanon kag usang manug-alaga it karnero ay pinaka-kubos sa tanan." †

47 ¹⁻² Pagkatapos, nagpili si Jose it lima sa ida mga maguyáng agor ipakilaya sinra kang Paraon. Ag nagpagtoy sinra ruto kang Paraon. Nagsuyor anay si Jose ag nag-uma kang Paraon nak, "Nag-abotey halin sa Canaan katong ako tatay ag mga hali nak raya kag inra mga baka, karnero, kambing, ag tanang inra gamit. Ngasing, rahagtoy sinra sa lugar it Gosen."

³ Tapos, ingpresentar ni Jose kang Paraon katong ida limang mga maguyáng. Nagpangutana si Paraon sa inra, "Ni-o kag inro trabaho?"

Sabat ninra kang Paraon, "Halandong Paraon, kami nak imo mga ulipon ay manug-alaga it mga karnero ag iba pang mga hadop pareho it amo ginikanan."

⁴ Siling pa ninra sa ida, "Halandong Paraon, nagpali kami agor dili anay kami maistar sa Ehipto, dahil wayaey it maagsaman ruto sa Canaan dahil masyaroy kag tigkagutom ruto. Halandong Paraon, kami nak imo mga ulipon ay nagpapangabay nak kung maaari ay maistar anay kami ruto sa lugar it Gosen."

⁵ Nagbisaya si Paraon kang Jose, "Ngasing nak nakaabotey dili kinang imo tatay ag mga hali, ⁶ pili kamo it pinaka-maadong lugar dili sa bug-os nak Ehipto, ag kung gustoy ninro sa lugar it Gosen ay puyde ra nak ruto yangey kamo. Ag usa pa, kung inggwa ra sa inra it maayam mag-alaga it mga baka, pili-a sinra ag ipaalaga sa inra kag ako mga baka."

⁷ Masunor, ingpresentar ra ni Jose kag ida tatay kang Paraon. Ag ingbendisyunan ni Jacob si Paraon.

⁸ Pagkatapos, nagpangutana si Paraon kang Jacob, "Tang, pilang tuigey ikaw?"

⁹ Sabat ni Jacob sa ida, "Halandong Paraon, syento treynta (130) anyosey kag ako pagpangabuhi rili sa kalibutan, pero maramong kahirapan kag ako nadangatan. Ag kag haba it ako kabuhi ay mas malip-ot kung ikumpara sa kabuhi it ako mga ginikanan. Pero pareho sa inra ay waya ra ako it permanenting istaran dili sa kalibutan." ¹⁰ It katong sida ay mahaliney ay ingbendisyunan ray ni Jacob si Paraon. ¹¹ Ag ingtuman ngani ni Jose katong sugo ni Paraon nak taw-an kag ida tatay ag mga hali it pinaka-maadong lugar nak maiistaran, nak ruto ngani sa Gosen, nak tong huli ay naging Rameses. ¹² Si Jose it nag-intyendi sa pagpakaon sa ida tatay, ag sa ida mga hali, ag sa inra mga sinakupan kumporme sa kinahangyan it bawat usa sa inra.

† *Kag lugar it Gosen ay maadong agsaman ag mayado sa istaran it karamuang Ehiptohanon.*

Kag Tigkagutom

¹³ Ngasing, dahil abang masyaroy kag tigkagutom sa tanang bansa palibot it Ehipto ag wayaey nak gador it naturang pagkaon, kada kag mga tawo sa mga bansa it Ehipto ag Canaan ay lalong nagpakahirap pa. ¹⁴ Ingtipon ni Jose kag tanang kwarta nak ingbadar sa ida it mga taga-Ehipto ag taga-Canaan bilang kabaydo it mga pagkaon. Ag kali ay ida ingraya kang Paraon. ¹⁵ It katong naubusaney it mga kwarta kag mga tawo sa Ehipto ag sa Canaan, sinra ay nagpagto kang Jose ag nagpakitluoy, "Gobernador, taw-e baga kami it pagkaon. Asi, imo baga kami apabadaang mamatay sa imo atubangan? Ubosey nak gador kag amo kwarta."

¹⁶ Sabat sa inra ni Jose, "Kung wayaey kamo it kwarta ray-a rili kag inro mga alagang hadop ag ako abayduhon kina it inro pagkaon." ¹⁷ Ngani, inra ingraya kag inra mga alagang hadop kang Jose. Ingbayduhan nida it pagkaon katong inra mga kabayo, karnero, kambing, baka ag asno. Ag sa bug-os nak tuig nak kato ay kang Jose sinra gibabaoy it pagkaon nak kabaydo it inra mga alagang hadop.

¹⁸ Tong masunor ray nak tuig ay nagbalik sinra kang Jose ag nagsiling, "Gobernador, indi namo gitaguon sa imo nak ubosey kag amo kwarta ag nabaydoy ra namo sa imo kag amo tanang mga hadop, ag wayaey it nabilin sa amo kundi kaling amo mga sarili ag amo mga duta. ¹⁹ Asing kinahangyan nak mamatay kami sa imo atubangan ag mapabad-an kag amo mga duta. Bayduhan yangey kag amo mga sarili ag kag amo mga duta it pagkaon. Mapaulipon yangey kami kang Paraon agor indi kami mamatay. Ag kag amo mga duta ay kang Paraon yangey ra. Ag Gobernador, taw-e kami it mga binhi agor matamnan ray namo kato, pramas indi mapabad-an."

²⁰ Ag dahil nagpadayon pa kag tigkagutom, naubos it bakay ni Jose kag tanang duta sa bug-os nak Ehipto sa ngayan ni Paraon. ²¹ Ag pati tanang mga tawo sa bug-os nak Ehipto ay naging uliponey ra nida. ²² Kag waya yang napasa-ida ay katong mga duta it mga saserdote it Ehipto, dahil kato ay ta-o ni Paraon sa inra it katong una pa agor inra apangabuhian. Sinra ay ingpataw-an yang it pagkaon ni Paraon, kada bukoey ninra kinahangyan nak magbaydo it inra duta. ²³ Ag nagbisaya si Jose sa mga tawo, "Panimati kamo sa ako ibisaya. Ngasing nak adlaw kamo ag kag inro duta ay nabakayey nako para kang Paraon. Ngasing ra, atawan kamo nako it mga binhi nak inro itanom sa inro mga duta nak nabakayey ni Paraon. ²⁴ Ag sa tig-ani, mata-o kamo kang Paraon it usa sa limang kapartihan. Katong ap-at nak kapartihan ay inroy para sa binhi ag pagkaon it inro panimayay ag inro mga anak."

²⁵ Nagsabat sinra, "Salamat Gobernador nak imo kami ingsalbar. Kabay pang mamut-an kami nimo ag kami ay magiging mga ulipon ni Paraon." ²⁶ Tuna it kato inghimo ni Jose kag laye sa bug-os nak Ehipto, nak sa bawat ani kag usa sa limang kapartihan ay magiging buhis kang Paraon. Pero kag mga inanihan sa duta it mga saserdote ay buko sakop it kali. Hastang ngasing † ay imaw gihapon kag inra patakaran sa Ehipto.

Kag Huling Pangabay ni Jacob

²⁷ Imaw kato kag pagkaistar nina Jacob †† sa bansa it Ehipto ruto sa lugar it Gosen. Sinra ay nag-uswag ag nagramo nak gador. ²⁸ Nag-istar si Jacob sa Ehipto sa sakop it disi-syeteng (17) tuig ag sida'y nag-abot sa edad nak syento kwarantay-syete (147) anyos.

²⁹ It katong mayungotey si Jacob mamatay ay ida ingpapagto sa ida kag ida anak nak si Jose pramas magsiling sa ida, "Kag ako huling pangabay sa imo ay masumpa ka sa ako. Butangan kag imo damot dili sa ako pa-a, ag magsumpa ka nak imong gador ipakita kag imo kaaduhan ag katutom sa ako ag tumanon nak gador kaling ako ipangabay. Pag ako ay nagtaliwaney dili sa duta ag nagpapahuwayey kapisan it ako mga ginikanan, ayang gador ako giyubngan dili sa Ehipto, ³⁰ kundi itupar nimo kag ako yuyubngan sa yuyubngan it ako ginikanan. Bay-a ako rili sa Ehipto ag ray-on ako sa Canaan agor ruto ako iyubong sa yuyubngan it ato pamilya."

Nagsabat si Jose, "Oho Tay. Atumanon nak gador nako kag imo mga panugon sa ako."

³¹ Ag nagsiling si Jacob, "Sumpa sa ako!" Ag si Jose ay nagsumpa sa ida. Ag si Jacob ay nagrapa sa ida hi-graan, ag ida ingtukon kag ida uyo it ida damot agor magdayaw sa GINO-O.

Kag Pagpakamaado ni Jacob kana Epraim ag Manase

48 Pagkalipas it pilang adlaw, inggwa't nag-uma kang Jose nak grabey kag ida tatay. Kada ida ingnunot kag ida ruhang anak nak kayake nak sina Manase ag Epraim ruto sa ida tatay. ² It katong naumaaney si Jacob nak nag-abotey si Jose, ingpilit nida kag ida sarili nak magbangon ag nag-ingkor sida sa ida hi-graan.

³ Pag-abot ni Jose, nagsiling sa ida si Jacob, "It katong rahagto ako sa Luz ‡ sa Canaan, nagpakita sa ako kag Dios nak Makagagahom ag ako ay Ida ingpakamaado, ⁴ sa Ida pagsiling nak, 'Aparamuon Nako kag imo mga inanak ag sinra ay magiging maramong linahi. Ag ita-o Nako sa inro kaling duta it Canaan agor maging inro panublion hastang sa waya't katapusan.'

† Imaw kato kag patakaran sa Ehipto it katong panahon nak ing-suyat kaling libro. †† Riling kapitulo si Jacob ay ingtatawag ra kung kausa nak "Israel." ‡ Tong huli kag Luz ay naging Betel kung hariin nagpakita kag Dios kang Jacob.

⁵ "Ngani ngasing, kaling imo ruhang anak nak natawo rili sa Ehipto bag-o ako nag-abot dili ay akoey ingkikilaya bilang ako anak. Pareho kana Ruben ag Simeon, sina Manase ag Epraim ay kaumirey ra sa ako mga anak nak ataw-an it panublion. ⁶ Pero kung ikaw ay magkakainggwa pa it masunor nak mga anak ay responsibilidadey nimo sinra, ag sinra ay imo abilangon nak anakey ninrong mag-asawa. Ag kag inra apanublion ay mahalina kana Manase ag Epraim. ⁷ Kali ay alang-alang kang Raquel nak imo nanay. Dahil it katong pagbalik nako sa Canaan halin sa Padan-aram ay namatay sida mayado-yado pa bag-o mag-abot sa Eprata kung hariin ruto ra nako sida giyubngan, ag rako kag ako kalisor."

⁸⁻¹⁰ Dahil maruyomey kag pagmuyat ni Jacob, † pagkakita nida sa mga anak ni Jose ay nagpangutana sida, "Sasin-o kali?"

Nagsabat si Jose, "Tay, kali kag ako mga anak nak ingta-o sa ako it Dios rili sa Ehipto."

Siling ray ni Jacob, "Papayunguta baga sinra rili sa ako agor ako sinra abendisyunan." Ngani, gingpasuor ni Jose kag ida mga anak kang Jacob ag nagyuhor sinra, ag sinra ay gingpangkupkupan ag gingpangharuan nida.

¹¹ Ag nagsiling sida kang Jose, "Wayae ay ako gihunahuna nak makita pa kita, pero sa kaluoy it Dios ay Ida ingbuot nak buko yang ikaw kag ako makita kundi pati kaling imo mga anak!" ¹² Marugay-rugay, gingbaoy anay ni Jose kag ida mga anak sa pagkakupkop it inra Lolo Jacob agor sida ay makayuhor ra sa ida tatay.

¹³ Ag katong hanraey si Jacob nak magta-o it ida bendisyon dili sa ida ruhang apo ay gingpasuor ray sinra ni Jose sa inra lolo. Si Epraim sa wala ni Jacob, ag si Manase sa tu-o. ¹⁴ Pero gingpakuros ni Jacob kag ida damot ag kag tu-o ay gingbutang nida sa uyo ni Epraim aber imaw kali kag manghor, ag kag ida wala ay gingbutang sa uyo ni Manase nak imaw kag maguyáng. ¹⁵ Ag ida gingbendisyunan kaling mga anak ni Jose sa pagsiling,

"Kabay pang pakamaaduhon kamo it Dios nak imaw kag Dios nak gingsunor

it ako tatay nak si Isaac ag ako lolo nak si Abraham, Dios nak nagbantay sa ako tuna pa it kato hastang ngasing nak adlaw.

¹⁶ Kabay pa nak kag anghel nak naglibre sa ako sa mga mayaing natabo

ay imaw it magpakamaado sa inro.

Kabay pa rang kag ako ngayan

ag kag ngayan it ako tatay nak si Isaac,

ag ngayan ra it ida tatay nak si Abraham ay ray-on ninro,

ag paramuon sa ibabaw it kalibutan."

†† Riling kapitulo si Jacob ay ingtatawag ra kung kausa nak "Israel."

¹⁷ Pagkakita ni Jose nak gingpakuros ag gingbutang ni Jacob kag ida tu-o nak damot kang Epraim ay napayain sida. Kada ngani ginghuytan nida kag tuong damot ni Jacob ag isaydo tan-a nida kina halin sa uyo ni Epraim papagto kang Manase. ¹⁸ Ag napasiling sida, "Tay, sala kina. Imaw kali kag panganay. Dapat dili nimo ibutang kag imo tuong damot sa ida uyo."

¹⁹ Pero nagrason si Jacob, "Ayam nako Toto kag ako ginghihimo, ayam nako. Mauswag ra si Manase ag kag ida mga inanak, ugaling mas magiging mauswag kisa sa ida kag ida manghor nak si Epraim. Ag kag ida mga inanak ay magiging mas maramo nak maragkong mga nasyon."

²⁰ Ngani sinra ay ida gingbendisyunan sa pagsiling, "Agamiton it mga Israelinhon kag intro mga pangayan sa pagta-o it inra mga bendisyon. Masiling sinra, 'Kabay pang kag pagpakamaado it Dios sa intro ay pareho sa ingta-o it Dios kana Epraim ag Manase.' " Imaw kali kung asing nauna si Epraim kang Manase.

²¹ Pagkatapos, nagsiling si Jacob kang Jose, "Panimati To! Ako'y mayungotey mamatay, pero kag Dios ay kaibahan gihapon nimo ag Sida kag mabalik sa imo ruto sa Canaan nak duta it imo mga ginikanan. ²² Ag usa pa, ikaw kag mapanubli it mas marako kisa sa imo mga hali. Sa imo nako ita-o katong lugar it Siquem, tong maadong bukir nak naraugan it ako espada ag pana laban sa mga Amornon."

Kag Huling Panugon ni Jacob

49 Ag ingpatawag ni Jacob kag ida tanang mga anak ag nagsiling sida, "Maley kamo sa ako agor ako isiling sa intro kag matatabo sa intro sa palaabuton.

² Mga anak nako payungot kamo it maado ag panimati-i kag ibisaya it intro tatay.

³ Ikaw Ruben, nak ako bungayan, bunga it ako kusog, balor it ako pagkakayake.

Sa tanang ako mga anak ikaw kag pinaka-maisog, ag ikaw ra kag pinaka-makusog.

⁴ Tuyar sa baha nak indi mapunggan, ikaw ay rali-rali, indi mapigahan.

Kag kabantugan indi nimo maaguman.

Sa higraan nako nak imo tatay, ay imo gingsublian, ag kag ako pagkakayake ay imo nabuhinan."

⁵ "Kamo Simeon ag Levi, ay magmanghor nak gador, kag intro mga sunrang ay pangmatay sa tawo.

⁶ Sa intro mga hinuon, indi ako gipaibhon.

Sa intro ahimuon, indi ako giuimiron.

Dahil sa intro subrang pagka-mahangiton ingmatay ninro kag tawo,

ag baka ay intro piniang para yang intro idam-an.

⁷ Subrang magtanom kamo it kahangit, sa intro kapintas abusungon it Langit, sa ako mga anak kamo ay mabubuyag,

sa banwa't Israel, kamo ay makadat."

⁸ "Juda, ikaw kag ipagmarako it imo kahalihan, mga liog it imo kalaban ay imo mahuhuytan, masinuong kag imo mga hali sa imo atubangan.

⁹ Ikaw Juda, ay tuyar sa maisog nak liyon, mayuko ray pagkasiba sa imo akaunon, hanrang magpanukob ray pag ikaw ay mangiton.

¹⁰ Kag baston it hari ay imo ahuytan.

Juda kag marumaya sa rugay nak panahon hasta sa pag-abot it hari sa tanan, hariin ay sa ida masunor tanan nak nasyon.

¹¹ Mabuduboy kag bunga it ubasan it ida mga kaanakan.

Kada, inra apasugtan nak kag inra asno sa puno ahigtan,

pramas sinra ay makakaon it rahon it ubas. Kag duga it ubas ay bugana ra, kada inra baro ay puyding bunakan raha,

sa duga nak abang puya nak tuyar sa rugo.

¹² Kag imo mga mata'y mapungay pay tuyar sa ayak, kag imo mga ngisi'y maputi nak pay gatas."

¹³ "Ikaw Zabulon, ay mayungot sa ragat kag aistaran, mga ramyog ag batil, ikaw kag rungguan, hastang Sidon kag imo giryunan."

¹⁴ "Ikaw Isacar, ay tuyar sa usang makusog nak asno, sa tunga it imo rayang mabug-at ikaw ay mayuko.

¹⁵ Kag imo pagpahuway ay imo maiilaan, kag dutang atungnan ay imo mamumut-an, kada imo ita-o kag imo abaga agor mapas-an, ag sa paghurnal ikaw ay mapipilitan, nupay ulipon kag imo asamputan."

¹⁶ "Ikaw Dan, kag mapanguna ag mahusgar sa imo banwa,

bilang usang tribo it mga Israelinhon.

¹⁷ Ikaw ay magiging tuyar sa sawang sa rayan ay nag-uulikon,

buoy it kabayong marayan ay imo atukbon, tawong nagsasakay patalikor nak ida ahuyugon."

¹⁸ "GINO-O, ako'y naghuhuyat it imo pagluwas."

¹⁹ "Ikaw Gad, ay ayusubon it mga tulisan, ugaling sinra'y mararaog nimo ag mababayusan."

²⁰ "Ikaw Aser, ay mahuman it malasang pagkaon, buko kahuhuda maski hari kag makaon."

²¹ "Ikaw Naptali nak matam-is magbisaya, ay tuyar sa nabubuhiang usa nak kag mga ging-aanak ay kaginanda."

²² "Ikaw Jose, ay tuyar sa sangang mabunga nak nagtubo mayungot sa tuburan, sa liwas it kuray, sanga nimo ay naggapa.

²³ Ikaw ay tuyar sa ilahas nak gingpana it mga mangadam

nak nagta-o sa imo't rakong kalisuran.

Ilam ngani asing ikaw ninra'y ginghangitan, ikaw rabuno ay inra gingpahirapan.

²⁴ Ugaling ikaw ay nagtinrog ag naglaban, perming nagpipisik kag panang ginghuhuytan, dahil kag imo damot ay gingpakusog it Gamhanan nak Dios ni Jacob, Haliging Bato it Israel, ag imaw kag Pastor.

²⁵ Kag Dios it imo tatay nak Makagagahom, mabulig sa imo, ikaw ay apakamaaduhon. Abugnaan ka Nida, it uyan nak langitnon, pati it tubing bugnang naghahalin ruto sa irayom, ag ikaw, pati kag imo mga hadop ay aparamuon.

²⁶ Gingpakamaado ako it Dios nak Gamhanan, yabaw pa sa bugnang bukir nak waya't katapusan, yabaw pa ra sa tubas it matabang kabukiran. Kabay pa Jose, imo ra kali maaguman, ikaw nak nabuyag sa imo kahalihan."

²⁷ "Ikaw Benjamin, ay tuyar sa ilahas nak iro nak mak-agor,

sa aga ay mapanukob it imo akaunon, sa gab-i ay mapangruyak gihapon."

²⁸ Imaw kali kag naging doseng lahi ni Israel ag imaw kali kag panugon ag bendisyon it inra tatay nak si Israel sa bawat usa sa inra. Kada usa sa inra ay ing-bendisyonan it angay sa bawat usa.

Kag Pagkamatay ag Pagyubong kang Jacob

²⁹⁻³⁰ Pagkatapos, ida gingtugon kag ida mga anak sa pagsiling, "Ngasing nak abay-oney ako it Dios agor magpahuwayey kapisan it ako ginikanan, ruto ninro ako iyubong sa tupar ninra, ruto sa kuyba it Macpela sa Canaan, ruto sa patag nak atubang sa subatan it duta ni Mamre. Katong ingbakay it ato Lolo Abraham kang Epron nak Hetanhon, agor maging yuyubngan nato. ³¹ Ruto giyubngan si Lolo Abraham ag kag ida asawa nak si Lola Sara. Ruto ra giyubngan kag ako tatay ag nanay nak sina Isaac ag Rebeca, ag ruto ra nako giyubngan kag ako asawa nak si Lea. ³² Imaw kato kag patag ag kuyba nak gingbakay halin sa mga Hetanhon. Ruto ra ninro ako iyubong." ³³ Pagkatapos it ida panugon ay naghigraey sida ag namatay.

50 Pagkamatay ni Jacob, si Jose ay nagpakakupkop sa ida ag nagpakatibaw ag gingharuan kag ida uda.

² Pagkatapos, gingpabalsamo ni Jose kag ida tatay sa mga balsamador nak nagsiserbisyo sa ida. ³ Kada ingbalsamo ninra si Jacob it para sa kwarenta (40) nak adlaw nak imaw talaga kag haba it inra pagbalsamo, ag si Jacob ay inra gingramayan, pati ra it mga Ehiptohanon sa suyor it sitenta (70) nak adlaw.

⁴ Pagkalipas it sitentang adlaw nak ingramayan kag ida tatay ay nagpangabay si Jose sa usang opisyales ni Paraon, "Kung puyde ay pamunhan anay baga ako kang Paraon nak makapagto sa Canaan agor iyubong kag ako tatay. ⁵ Dahil bag-o sida namatay ay gingpa-

sumpa ako nida, nak pag sida ay mamatay ay iyubong nako sida ruto sa yuyubngan nak ida inghanra para sa ida sarili ruto sa Canaan. Kada ngani kung maaari nganat ay tugutan nida ako nak iyubong ruto kag ako tatay. Pagkatapos ay mabalik ra ako."

⁶ Nagbalik katong ida gingsugo nak opisyales ag nagsiling, "Nagsugot si Paraon. Pagtoy kuno kamo ag iyubong kinang imo tatay kumporme sa imo sinumpa-an."

⁷⁻⁸ Kada, gingrapit nina Jose kag ida tatay, kaibahan kag tanang ida panimayay, kag tanang panimayay it ida tatay, kag ida mga hali ag kag tanang inra mga panimayay, purya yang sa maintik nak mga anak nak ingtugyanan sa inra mga manugbantay, ag sa tanang inra mga kahadupan nak nabilin sa Gosen. Nagrapit ra kag tanang opisyales it bansa it Ehipto, ag kag tanang mga maguyang sa panimayay ni Paraon, ag kag tanan nidang mataas nak mga kabulig. ⁹ Kanunot ra kag mga sundalo nak nakakabay ag nakasakay sa inra mga sasakyan. Ngani, abang ramong tawo kag nagrapit kang Jacob!

¹⁰ Pag-abot ninra ruto sa giukan ni Atad sa tabok it Suba it Jordan, ruto sinra gipanambitan it makusog ag nagkalisor sinra para sa minatay sa suyor it pitong adlaw. ¹¹ It tong marunggan it mga Canaanhon kag abang kusog nak pagpanambitan ruto sa giukan ni Atad, nagsiling sinra, "Aroy! Abang kusog kag panambitan it kaling mga Ehiptohanon!" Dahil sa panambitan it mga Ehiptohanon gingtawag ninra katong lugar nak Abel-Misraim, nak kag gustong bisayahon ay "Panambitan it mga Ehiptohanon."

¹² Imaw kali kag inghuman it mga anak ni Jacob bilang pagtuman sa ida panugon. ¹³ Ngani, ingranya ninra si Jacob ruto sa Canaan ag ingyubong sa kuyba sa patag it Macpela, atubang sa subatan it duta ni Mamre, nak ingbakay ni Abraham kang Epron nak Hetanhon.

¹⁴ Pagkayubong ni Jose sa ida tatay ay nagbalikey sida sa Ehipto kanunot kag ida mga hali ag tanan nak nagnunot sa pagrapit sa ida tatay.

Ingwagit ni Jose kag Kahadlok it Ida mga Maguyang

¹⁵ Ngasing nak minatayey kag inra tatay ay nahadlok ray kag mga maguyang ni Jose ag nagsiling sinra, "Hangit pa ara si Jose sa ato? Sabaling ngasing ay bayusan nida kita sa tanang ato ginghimong mayain sa ida."

¹⁶ Kada nagparaya sinra it suyat kang Jose nak nagsisiling, ¹⁷ "Bag-o namatay kag ato tatay ay gingsugo nida kami nak isiling sa imo kali, 'Kabay pang patawaroney ra nimo kag imo mga maguyang sa inra mga kasal-anan ag sa mga mayain nak nahuman nin-

ra sa imo.' Kada ngani kabay pang patawaroney nimo kami nak mga ulipon it Dios it imo tatay."

Pagkabaton ag pagkabasa ni Jose it kaling suyat, sida ay napatibaw.

¹⁸ Ag nagpagto kag mga maguyáng ni Jose ruto sa ida. Nagyuhor sinra sa ida ag nagsiling, "Hali kami, agor imo maging mga ulipon."

¹⁹ Pero nagsabat si Jose, "Aya kamo gikahadlok! Sin-o ako agor maghusgar sa inro! Buko ra ako Dios.

²⁰ Tama, inghumanan ninro ako it mayain pero ingtugutan kali it Dios para malibri sa kamatayon kag maramong tawo, ag kitang tanan ra. ²¹ Kada aya kamo gikahadlok! Ako it bahala sa inro ag sa inro mga anak."

Imaw kali kag ida gingsiling, kada nabaoy kag inra kahadlok ag natanrog kag inra mga tagipusuon.

Kag Pagkamatay ni Jose

²² Ngani, si Jose ag kag mga panimayay it ida tatay ay ruto gitiner sa Ehipto. Nag-abot si Jose sa edad nak

syento dyes (110) anyos. ²³ Naabutan pa nida kag mga anak ni Epraim ag mga apo sa tuhor nida kang Maquir nak anak ni Manase. Ingbilang nida kinang mga anak ni Maquir nak ida ra sariling mga anak. ²⁴ Tong huli, nagsiling si Jose sa ida mga hali, "Mayungotey ako matay. Aya kamo gikalibog, abantayan kamo it Dios ag abay-on kamo rili agor ibalik ruto sa lugar nak Canaan nak imaw kag lugar nak ingpromisa it Dios kana Lolo Abraham ag Lolo Isaac, ag imaw ra sa ato tatay nak si Jacob." ²⁵ Kada ingpasumpa ni Jose kag mga inanak it ida tatay nak si Israel sa pagsiling, "Pag bay-oney kamo rili it Dios, ray-a nak gador kag ako mga suká halin dili."

²⁶ Pagkamatay ni Jose sa edad nak syento dyes (110) anyos, sida ay ingbalsamo ag ingbutang sa kabaong nak inghipir sa Ehipto.

EXODO

Exodo

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA

EXODO

Kag gustong bisayahon it Exodo ay “Paghalin.” Kag titulo it kaling libro ay gingbaoy sa pinaka-importanting natabo sa mga lahi ni Israel, tong ginhaw-as sinra it Dios sa pagkaulipon sa Ehipto. Tuna tong katapusan sa ingsisiling it Henesis ay rutoy sinra sa sakop it 400 tuig.

Ingpili it Dios si Moises nak pangunahan kag mga Israelinhon halin sa Ehipto, ag ingpakita kag Ida gahom parayan sa maramong kahahadlok ag katitingayang silot nak Ida inghimo, pramas piliton kag hari it Ehipto nak sugtan sinrang maghalin.

Pagkahalin ninra sa Ehipto, ingtungga it Dios kag Puyang Ragat pramas sinra makatabok, ag ingpangunahan ra Nida sinra papagto sa Baguntor it Sinay, nak ingtatawag ra nak Baguntor it Horeb. Ruto, ingpromisa it Dios nak Sida kag inra magiging Dios ag mata-o sa inra it Sampuyong Kasuguan (Exo. 20.) ag ibang mga kasuguan nak inra dapat sunron. Ingsugo ra Nida sinra kung pauno maghimo it Toldang Dayawan, ag kung pauno dayawon Sida sa tamang parayan.

Exodo kag pangruha sa limang libro nak ingsuyat ni Moises.

KAG SUYOR IT EXODO

Kag Pagkaulipon sa mga Israelinhon sa Ehipto

Kag Nahanungor kang Moises

Ging-atubang si Paraon nina Moises ag Aaron ag Ginghimo it Dios kag Sampuyong Silot

Kag Paghalin it mga Israelinhon sa Ehipto

Kag Pagtabok sa Puyang Ragat

Kag Kasugtanan ag Kag Kasuguan

Kag Toldang Dayawan ag Pagdayaw sa Dios

EXODO

KAG PAGKAULIPON SA MGA ISRAELINHON SA EHIPTO

Riling libro ay ing-iistorya kag mga natabo sa mga lahi it mga Israelinhon nak halin kang Jacob. Pagkatapos it mahabang tigkagutom sa lugar it Canaan, sina Jacob ag ida mga anak, kaibhanan kag inra mga pamilya, ay nagpanaw papagto sa bansa it Ehipto kung hariin kag ida usang anak nak si Jose ay gobernador ruto.

¹ Imaw kali kag mga pangayan it mga anak ni Jacob nak ingtatawag rang Israel, nak nagpagto sa bansa it Ehipto, kaibhanan kag inra mga pamilya.

² Sinra ay sina Ruben, Simeon, Levi, Juda, ³ Isacar, Zabulon, Benjamin, ⁴ Dan ag Naptali, Gad ag Aser.

⁵ Kada, sinrang tanan nak mga inanak ni Jacob nak nagpagto sa Ehipto ay sitenta (70), kaumirey kag ida usang anak nak si Jose nak rugayey ruto.

⁶ Pagkalipas it mahabang panahon, sina Jose ag kag ida mga haling kayake, pati kag inra mga katubô ay namatay. ⁷ Ugaling kag inra mga lahi nak ingtatawag nak mga Israelinhon ay mabuar, matulin kag pagramo ag pagkusog hastang nagpakaramoey sinra. Ngani, halos napuno ninra kag lugar nak inra ing-iistaran runto sa Ehipto.

⁸ Naglipas kag marugay ray nak panahon nak nag-baydo-baydo it mga hari sa Ehipto, hastang nagkaing-gwa't bag-ong hari nak waya't ayam tungor sa dating gobernador nak si Jose. ⁹ Nagsiling kaling hari sa ida mga kasimanwa, "Muyati, mas maramoey ag mas makusog pa sa ato ngasing kaling mga Israelinhon.

¹⁰ Dapat natong mausahan sinra, sabaling mapakaramo pa sinra. Ag kung gerahon kita it ato mga kaaway ag mag-apin pa kali, ay asamantalahan ninra nak sinra ay makahalin dili." †

¹¹ Ngani, kag mga Israelinhon nak ingtatawag rang Hebreo, ay gingpabantayan sa mga mapintas nak mga manugmanda ag mga kapatas, agor piliton sinra nak magtrabaho ag pahirapan. Sinra ay gingpilit it hari nak imaw kag Paraon it Ehipto, nak magpatugrok it ruhang syudad, nak kag ngayan ay Pitom ag Rameses, agor kato ay maging tipunan it pagkaon ag manggar nida. ¹² Pero sa yudo nak gingpapahirapan sinra it mga Ehiptohanon ay lalo pa nganing nagramo sinra ag lalo pang nagkalat ruto. Kada sinra'y ginghangitan ag gingkahadlukan it mga Ehiptohanon. ¹³⁻¹⁴ Dahil rili, kag mga Israelinhon ay lalong gingpintasan parayan sa pagpatrabaho it pamatay-matay sa inra. Gingpahirapan sinra sa paghuman it mga bloke, sa pagpatugrok, ag sa tanang klase it trabaho sa uma it mga Ehiptohanon. Ag waya nak gador sinra it kaluoy sa inra.

¹⁵ Usang adlaw gingbisayahan it inra hari nak Paraon kag mga Hebreo †† nak paltera. Kag usang gingkikilaya sa inra ay si Sipra ag kag usa ay si Pua. ¹⁶ Nagsiling si Paraon sa inra, "Pag magpaanak kamo sa inro mga kalahi ag nakita ninro nak kali ay kayake, matya kali, pero pag kabade, pabad-e yang nak sida ay mabuhi."

¹⁷ Ugaling kaling mga paltera ay inggwa't kahadlok sa Dios kada waya ninra gisunra kag sugo it hari, kundi inra gingpabad-an nak mabuhi aber kali ay kayake.

¹⁸ Ag katong nasaduran kali ni Paraon, gingpatawag nida kaling ruhang paltera ag gingbistigar, "Asing waya ninro gimatya kag mga kayaking anak? Asing inro gingpabad-an nak mabuhi sinra?"

¹⁹ Sabat it kaling ruha kang Paraon, "Halandong Paraon, kag mga kabading Hebreo ay buko tuyar sa mga kabading Ehiptohanon. Makusog sinra ag abang rali kag inra pag-anak kada bag-o pa kami mag-abot ay nakaliwasey kag anak."

²⁰ Ngani, ingpakamaado it Dios kaling ruhang paltera. Ag kag mga Israelinhon ay padayon nak nagramo ag nagkusog. ²¹ Ag dahil kaling ruhang paltera

† Kag ibang maayam ra sa Biblia ay nagsisiling nak kag gustong bisayahan it kaling "sinra ay makahalin dili" ay "sinra kag mapamuno dili." †† Kag mga Hebreo ay mga inanak ni Eber halin kang Sem, nak panganay nak anak ni Noe. Kaling Eber kag usa sa mga luluhan ni Abraham. Tong huli, pagkahalin it mga Hebreo sa Ehipto sinra ay gingtawag ray nak mga Israelinhon.

ay inggwa't kahadlok sa Dios, gingkaluy-an Nida sinra ag nagkaing-gwa sinra it inra sariling mga anak.

²² Ngasing, gingsugo ni Paraon kag tanang Ehiptohanon, it tuyar kali, "Tanang kayake nak matatawo it mga Hebreo ay pilakan ninro sa Suba it Nilo, pero kag mga kabade ay inro apabad-an nak mabuhi."

KAG NAHANUNGOR KANG MOISES

Kag Pagkatawo ag Pagkasalbar sa Kamatayon ni Moises

² Ngasing, inggwa't usang kayake nak halin sa lahi ni Levi nak nakapangasawa it halin ra sa lahi ni Levi. ² Kaling kabade ay nagsabak ag nagkaanak it kayake. Pagkakita nida nak gwapo kaling ida anak, ida kali gingtago sa suyor it tatlong buyan. ³ Tong nakita nida nak indiey matago kaling anak, nagbaoy sida it basket nak human sa yawas it tigbaw ag ida kali pinahiran it alkitran. Pagkatapos, gingsuyor nida rili kag anak, ag binutang sa tunga it mga mataas nak hilamunon sa habig it suba. ⁴ Kag ida maguyang nak kabade ay hagto sa mayado-yado nagbabantay sa ida agor ayamon kung ni-o kag matatabo sa ida manghor.

⁵ Niong ado ra nak katong adlaw nak kato ay ruto ra sa Suba it Nilo, nagkakaligos kag anak nak rayaga it inra hari nak Paraon. Habang sinra it ida mga dama ay nagpapanaw sa habig it suba, nakita nida kaling basket sa tunga it mga hilamunon. Kada gingsugo nida kag usa sa ida mga suguon nak bay-on kato. ⁶ Pagkabaton nida, binuksan kali ag nakita nida kag anak. Ag kali ay nagtitibaw. Naluoy sida riling anak ag napasiling, "Kaling anak ay anak it usang Hebreo."

⁷ Kag inghuman ngasing it katong maguyang nak nagbabantay ay nagsuor sa inra ag nagpangutana sa rayagang anak ni Paraon, "Mam, gusto baga nimo nak hanapan ka nako it manug-alaga nak halin sa mga Hebreo, agor inggwa't mapasuso riling anak para sa imo?"

⁸ Sabat it kaling anak ni Paraon, "Hala! Pagtoy!"

Kada gingsapoy it kaling anak kag ida nanay ag ingraya sa anak ni Paraon. ⁹ Pag-abot ninra ruto, nagsiling kaling anak ni Paraon sa nanay, "Ray-a kaling anak ag alaga-e sida para sa ako. Ako ikaw aswelduhan."

Kada rinaya it kaling nanay kag ida anak sa inra ag ida ray ingripara. ¹⁰ Tong nagrakoey kaling anak, inggraya sida it ida nanay sa anak ni Paraon. Ag gingbilang sida nak matuor nak anak it prinsesa. Gingpangayanan nida kali nak Moises, ‡ dahil siling nida, "Ginghaw-as nako sida sa tubi."

‡ Sa bisayang Hebreo kag ngayang "Moises" ay "Moshah," ag kag pagmitlang it kali ay naambit sa pagbisaya nak "mashah" nak kag gustong bisayahan ay "ginghaw-as sida."

Kag Paglayas ni Moises Papagto sa Bansa it Midian

¹¹ Usang adlaw, tong si Moises ay di edadey, † ging-pasyaran nida kag ida mga kalahing Hebreo. Ag nakita nida kung pauno't bug-at kag inra mga gingtatrabaho. Nakita ra nida kag usang Ehiptohanon nak gingbabal-bal kag usang ida kalahing Hebreo. ¹² Nagpanglingat-lingat anay sida, ag tong ida nakita nak waya't nakakamalay sa ida, gingmatay nida kaling Ehiptohanon bag-o ingyubong.

¹³ Pagkaaga ay nagbalik ray sida ag ida nakita kag ruhang Hebreo nak nag-aaway. Gingsilinggan nida kag kayake nak di sala, "Asing imo gingsusuntok kag imo kasimanwang Hebreo?"

¹⁴ Nagrason kali, "Asi, sin-o ka nak mahusgar sa amo? Amasyon ra baga nimo ako tuyar sa imo pagmatay it tahapon sa usang Ehiptohanon?"

Pagkarungog kali ni Moises hinadlukan sida, ag naisip nida nak siguro ayamey it mga tawo kag ida nahimo.

¹⁵ Pagkasador kali ni Paraon, ipamatay tan-a nida si Moises, ugaling nakatakasey sida papagto sa lugar it Midian. Pag-abot nida ruto, sida ay nagpahuway sa usang bal-ong. ¹⁶ Ngasing, inggwa ruto sa Midian it saserdote nak kag ngayan ay Reuel, nak gingtatawag rang Jetro. Kaling saserdote ay inggwa't pitong rayagang anak. Ag waya narugay nag-abot kaling pitong rayaga pramas pun-on kag mga painuman it mga karnero ag kambing it inra tatay. ¹⁷ Nag-abot ra kag iba pang mga kayaking manugbantay it hadop ag gingpahalin sinra. Nagtinrog ngasing si Moises ag gingbuligan kaling mga kabade sa pagpainom it inra mga hadop.

¹⁸ Pagpauli ninra sa inra tatay nak si Reuel, gingpangutana sinra, "Asing abang rali kamo kapauli ngasing?"

¹⁹ Nagsabat sinra, "Inggwa't usang Ehiptohanon nak nag-apin sa amo sa mga kayaking manugbantay it hadop. Gingbuligan pa kami nida sa pagpainom it ato mga karnero ag kambing."

²⁰ Ag siling it inra tatay, "Ay hariiney katong tawo? Asing inro sida gingbadaan? Sapuya anay kato agor sida ay makakaon."

²¹ Tuna it kato, rutoy nag-istar si Moises hastang ingpaasawa sa ida ni Jetro kag usang anak nida nak si Zipora. ²² Nag-abot kag adlaw nak nagkaanak si Zipora it kayake. Ag gingpangayanan kali ni Moises nak Gersom, †† dahil siling nida, "Ako ay buko taga-rili."

²³ Tuna it katong pag-abot ni Moises sa Midian, sa suyor it katong mga tuig, namatay si Paraon nak hari

† Ayam nato halin sa pagbisaya ni Esteban sa Bin. 7:23 nak si Moises ay kwarantay it edad (40) tong kali ay natabo. †† Sa bisayang Hebreo kag gustong bisayahon it pangayan nak "Gersom" ay "buko taga-rili."

it Ehipto. Ugaling kag mga Israelinhon ay ulipon gi-hapon it mga Ehiptohanon hastang sinra ay napati-baw sa kahirapon. Ag kag inra paghagar it tabang ay nakaabot sa Dios. ²⁴ Gingrungog it Dios kag inra mga aguyo ag gingrumrom Nida kag Ida kasugtanan kang Abraham, kang Isaac ag kang Jacob. ²⁵ Nakita nak gador it Dios kag hirap nak kahimtangan it mga Israelinhon ag nabayaka Sida sa inra.

Kag Pagtawag it Dios kang Moises

3 Ngasing, tuna it katong si Moises ay ruto giistar sa Midian, sida'y kag nagbabantay ag nagriripara it mga karnero ag kambing it ida panugangan nak si Jetro, nak imaw kag saserdote it Midian. Usang adlaw ida ging-agşam kag inra mga hadop sa unhan it disyerto, ag nakaabot sinra sa baguntor it Horeb, nak imaw kag inggisiling nak baguntor it Dios. ² Ruto, nagpakita sa ida kag anghel it GINO-O, parayan sa mga nagrarayab-rayab nak kayado sa tunga it usang mababang kahoy. Gingmuyatan ni Moises kaling kahoy, ag nakita nida nak kali ay sige kag rayab-rayab pero waya ra nasusunog. ³ Napsiling si Moises sa ida sarili, "Katitingaya kali! Maliko ako ag amuyatan nako kung asing waya nasusunog kaling kahoy."

⁴ Tong nakita it GINO-O nak nagliko sida papayungot riling kahoy, gingtawag Nida sida halin sa tunga it kaling kahoy, ag nagsiling, "Moises, Moises!"

Ag nagsabat si Moises, "Hali ako."

⁵ Ag nagsiling kag Dios, "Aya anay gipakapayungot. Ubaha kinang imo sandalyas, dahil kag lugar nak imo gingtutungtungan ay balaan." ⁶ Ag siling pa it Dios sa ida, "Ako kag inro Dios, nak gingdadayaw it imo tatay, Dios it imo mga ginikanan nak sina Abraham, Isaac ag Jacob." Pagkarungog kali ni Moises, gingtabunan nida it ida damot kag ida uda dahil nahadlok sida nak magmuyat sa Dios.

⁷ Masunor, nagsiling ray kag GINO-O sa ida, "Nakita nak gador Nako kung pauno gingpapahirapan kag Ako mga katawuhan ruto sa Ehipto. Ag narungog ra Nako kag inra mga pagtibaw ag pagpatabang sa Ako, dahil sa inra mga mapintas nak kapatat. Nababayaka talaga Ako sa inra. ⁸ Kada nagpilhig Ako agor sinra ay luwason ag bay-on halin sa pagkaulipon it mga Ehiptohanon. Bag-o aray-on Nako sinra ruto sa usang maado ag mayapar nak lugar kung hariin ay bugana kag pagkaon nak pay nagbabaha kag gatas ag rugos. ‡ Katong lugar nak ging-iistaran it mga Canaanhon, Hetanhon, Amornon, Pereznon, Hebinhon ag Jebusnon. ⁹ Narurungog nak gador Nako kag pagpatabang sa Ako it mga Israelinhon. Ag nakita ra Nako kag pag-ihihig nak ginghihimo sa inra it mga Ehiptohanon. ¹⁰ Kada

‡ Kung kag mga Hebreo ay indi mawar-an it tuyar sa gatas ag rugos kag inra gingsisiling ay bugana kag inra pagpangabuhi.

ngasing, pagtoy! Asuguon ka Nako kang Paraon agor imo haw-ason kag Ako mga katawuhan nak mga Israelinhon, halin sa Ehipto."

¹¹ Ugaling nagsabat si Moises sa Dios, "Aroy! Sin-o ako nak maatubang sa Paraon, ag mahaw-as sa mga Israelinhon halin sa Ehipto?"

¹² Sabat it Dios, "Aya gikahadlok, aibhan ka Nako. Ag imaw kali kag pamatuor sa imo nak Ako kag nagsusugo sa imo. Pag imo'y nahaw-as kag Ako mga katawuhan halin sa Ehipto, mabalik kamo riling baguntor ag madayaw sa Ako."

¹³ Nagsiling gihapon si Moises sa Dios, "Pag magpagto nako sa ako mga kasimanwang Israelinhon ag magsiling sa inra, 'Kag ato Dios, nak Dios it ato mga ginikanan ay nagsugo sa ako papali sa inro.' Ay kung magpangutana sinra sa ako, 'Siong dios kato? Ni-o kag ida ngayan?' Ay ni-o kag ako isabat sa inra?"

¹⁴ Sabat it Dios sa ida, "Ako ay Akoy. † Silingga kag imo mga kasimanwa nak 'Ako ay Akoy' kag Dios nak nagsugo sa imo para sa inra."

¹⁵ Siling pa it Dios sa ida, "Silingga pa sinra, 'Ako ay Akoy nak imaw si Yahweh, kag Dios it inro mga ginikanan, Dios ni Abraham, Dios ni Isaac ag Dios ni Jacob. Ako kag nagsugo sa imo para sa inra.' Imaw kali kag Ako ngayan hastang sa waya't katapusan, kag ngayan nak dapat nak rumrumon hastang sa pagbalhin it inro mga lahi.

¹⁶ "Pagtu-e ag tipunon kag inro mga pinuno, ag silingga sinra nak ikaw ay insugo ni Yahweh nak imaw kag Dios it inro mga ginikanan, Dios ni Abraham, Dios ni Isaac ag Dios ni Jacob. Nagpakita nganat Sida sa ako ag nagsiling Sida nak, 'Ingruaw Nako kamo ag nakita Nako kung pauno kamo gingpapahirapan it mga Ehiptohanon. ¹⁷ Ag dahil dili Ako kamo abay-on rili sa Ehipto, ag aray-on ruto sa lugar it mga Canaanhon, Hetanhon, Amornon, Pereznon, Hebinhon, ag Jebusnon, rutong lugar kung hariin ay bugana kag pagkaon nak pay nagbabaha kag gatas ag rugos.' "

¹⁸ "Ag katong mga pinuno ay mapanimati sa imo isiling, ag ikaw kaibhanan sinra ay mapagto ag maatubang sa hari it Ehipto. Kali kag inro isiling sa ida, 'Kag GINO-O nak imaw kag ingdadayaw namong mga Hebreo ay nagpakita sa amo. Kada gingpapangabay namo sa imo, Halandong Paraon, nak sugtan kami ni-mo nak magbaktas it tatlong adlaw papagto sa disyer-to agor ruto namo ahikuton kag amo inughalar sa GINO-O nak amo Dios.' ¹⁹ Pero ayam Nako nak indi mag-sugot kag hari it Ehipto nak kamo ay mapagto kung indi sida gipiliton. ²⁰ Ngani, matatagman ninra kag Ako rakong parusa ag maaaguman ninra kag mga kaha-

† Kag gustong bisayahon it Ako ay Akoy ay "Ako kag Dios." Sa bisayang Hebreo, tuyar kali kag pagsuyat "YHWH" nak ngasing ay gingsusuyat nak "Yahweh" sa ibang Bibliya, pero dati kali ay "Jehovah" sa bisayang Inglis.

hadlok nak pasilot. Ag pagkatapos it kina, asugtaney kamo nida nak maghalin."

²¹ Ag siling pa it Dios, "Ako abut-on nak maging mabuot sa inro kag mga Ehiptohanon pramas taw-an kamo it pabor agor paghalin ninro indi kamo magpanaw nak limbay. ²² Kag inro mga kabade ay mahagar sa inra mga kayungot nak mga Ehiptohanon ag sa inra mga amo it mga alahas nak pilak ag buyawan, ag mga baro. Ag kali ay inro ipasuksok sa inro mga anak nak kayake ag kabade. Parayan dili inro apangbay-an it mga ari-arian kag mga Ehiptohanon."

Gingtaw-an si Moises it Gahom nak Maghimo it mga Milagro

4 Ngasing, nagsabat si Moises sa GINO-O, "Kung indi magpati sa ako kag ako mga kasimanwang Israelinhon ag magsiling sinra, 'Waya ra gipakita sa imo kag GINO-O!' Ay ni-o kag ako ahimuon?"

² Nagsabat kag GINO-O sa ida, "Ni-o kinang imo hudot?"

Sabat nida, "Bakulo."

³ Ag nagsiling kag GINO-O, "Buhi-i kina sa raga." Gingbuhian matuor kali nida sa raga ag kali ay naging sawa. Ag si Moises ay napaisol.

⁴ Ag nagsiling ray kag GINO-O kang Moises, "Rakpa kina sa ikog!" Ag gingrakop matuor kali nida sa ikog. Ag pagkarakop kali, ay naging bakulo liwat.

⁵ "Tuyar kina kag imo ahimuon sa inra atubangan agor sinra ay mapati nak Ako ay nagpakita sa imo, Ako nak GINO-O nak imaw kag inro Dios, Dios it inro mga ginikanan, Dios ni Abraham, Dios ni Isaac ag Dios ni Jacob." ††

⁶ Pagkatapos, nagsiling pa kag GINO-O sa ida, "Suk-sukan kinang imo damot sa suyur it imo baro." Ida matuor kali gingsuksok, ag pagbaoy nida, kag ida damot ay napuno it kitong nak nupay kaputi-puti. ‡

⁷ Masunor, nagsiling kag GINO-O, "Suksukan liwat." Gingtuman ray nida kali ag pagbaoy nida liwat, kali ay maadoy tuyar sa dati.

⁸ Siling ray it GINO-O, "Kung indi ka ninra gipatihan sa unang milagro, baka patihan ka ninra sa paruha. ⁹ Ugaling pag indi gihapon sinra magpati rili sa ruhang milagro ag magpanimati sa imo, sag-ob it tubi halin sa Suba it Nilo ag imo ibubo sa raga. Kaling imo gingbubong tubi ay magiging rugo."

†† Si Jacob ay ingtatawag rang Israel. ‡ It kato sa kapanahunan ninra, kag mga klase it sakit sa anit nak ingtatawag nak "kitong" ay maramo pero tanan ay nakakatapon. Kag ingiling it mga tawo, pag inggwa it nagkasakit it tuyar it kali ay ingpaparusahan it Dios, kada ingpapayaduan sinra it mga tawo. Kaling sakit ay pay nagpanghimbis nak puti, makatoy ag nagyayapar. Pero kaling ingtatawag ninra nak "kitong" ay tuyar ra sa amag o yumot nak nag-uuyob sa bayay, kada kag inra inghihimo kung indi kali mabaoy ay insusunog kag bayay. (Basaha sa Lev. 13:1-11,47-52; 14:33-46,54-57.)

¹⁰ Nagsabat ray si Moises, “Ako GINO-O, pasensyang gador, daok talaga ako magbisaya. It kato ag aber ngasing, tuna tong nagpakita Ikaw sa ako nak imo suguon, daok gihapon ako magbisaya. Abang rugay ako makasugrong it bisaya.”

¹¹ Masunor, nagsiling kag GINO-O sa ida, “Si-o kag naghimo sa yuba it tawo? Si-o kag inggwa't gahom nak maghimo sa apa, sa bungoy, sa nakakakita ag sa bulag? Buko baga Ako, Ako nak GINO-O? ¹² Hala pagtoy! Ako kag mabulig sa imo, Ako kag matudlo sa imo it imo ibisaya.”

¹³ Ugaling nagpapaka-hanap gihapon si Moises it idahilan agor indi sida dapat magbalik sa Ehipto ag tu-manon kag sugo it GINO-O, “Asi GINO-O? Kung maaari, ay iba yangey kag sugu-a.”

¹⁴ Dahil dili, nahangit kag GINO-O kang Moises, ag napasiling Sida, “Buko'y inggwa ikaw it maguyang nak si Aaron, nak halin sa lahi ni Levi? Ayam Nako nak maayo sida magbisaya. Ag sa kamatuuran, papaley si-da agor ikaw ay sapuyon. Pag nakita ka nida, siguradong masasadyahan kato. ¹⁵ Uma-e sida it tanang Ako mga ingbisaya sa imo ag sida nganat kag mabisaya it kali sa intro mga kasimanwang Israelinhon. Ako kamo abuligan ag atudluan kung ni-o kag intro dapat himuon. ¹⁶ Sida kag imo magiging manugbisaya. Aber ni-o kag Ako ibisaya sa imo, imaw kag imo ibisaya sa ida bilang propeta it Dios, ag sida ray kag mapaabot it kali sa mga tawo, imbes nak ikaw. ¹⁷ Aya gilimti nak ray-on kinang imo hudot nak bakulo, dahil parayan hina mahimo ikaw it mga milagro.”

Kag Pagbalik ni Moises sa Ehipto

¹⁸ Pagkatapos it pagbisaya it GINO-O kang Moises, nagpauli sida sa ida panugangan nak si Jetro ag nagpamuhon, “Tay, sugti ako nak magbalik sa ako mga kahalian ruto sa Ehipto. Ako ausisaon kag inra kamutangan.”

Ag nagsabat si Jetro kang Moises nak, “Ay hala, maado ra kato. Magrahan yang kamo.”

¹⁹ Bag-o nakahalin sina Moises sa Midian ay nagsiling ray kag GINO-O sa ida, “Balikey sa Ehipto, dahil kag tanang mga tawo nak gustong magmatay sa imo it kato ay minatayey.” ²⁰ Kada nagginaney sina Moises pabalik sa Ehipto ag ingpasakay nida kag ida asawa ag ruhang anak sa asno, raya kag bakulo nak gingsugo sa ida it Dios nak ray-on.

²¹ Ag nagsiling kag GINO-O kang Moises, “Pag-abot nimo sa Ehipto, parayan sa Ako gahom himuang gador kag tanang milagro nak Ako ingsugo sa imo sa atubangan ni Paraon. Ugaling apatugason Nako kag ida tagipusuon pramas indi nida gisugtan nak maghalin kag Ako mga katawuhan. ²² Kada tuyar kali kag imo ibisaya sa ida, ‘Gingpapasiling it GINO-O sa

imo, ‘Kag Ako mga katawuhan nak Israelinhon ay pay Ako panganay nak anak,’” ^{†23} ag Ako gingsisiling sa imo, “Sugti kag Ako anak nak magpanaw agor ida Ako dayawon.” Pag indi nimo sida gisugtan, muyati kag imo panganay nak anak kag Ako amatyon.’”

²⁴ Usang gab-i, habang sinra ay sa usang bayay nak dayunan raha sa rayan papagto sa Ehipto, gingpayungutan si Moises it GINO-O nak amatyon tan-a. ²⁵ Pero nagbaoy si Zipora it matayom nak bato ag ingtuli kag ida anak nak kayake bag-o gingsapilir kali sa si-ki ni Moises ag nagsiling, “Ngasing ikaw ay pay ingkasay liwat sa ako parayan sa rugo.” ^{††26} Dahil diling pagtuman sa kasugtanan kang Abraham nak dapat tulion kag bawat anak nak kayake, gingbuot it Dios nak mabuhi pa si Moises. Kada tuyar kina kag siling ni Zipora.

²⁷ Bag-o pa matabo kali nagsilingey kag GINO-O kang Aaron ruto sa Ehipto, “Pagto sa unhan it disyerto ag ruto sapuyon kag imo manghor nak si Moises.” Nagpagto matuor sida ag ruto sinra nagkita sa Baguntor it Dios, ag gingharuan ni Aaron kag ida manghor. ²⁸ Ag ging-umaan ni Moises si Aaron it tanang gingsiling it GINO-O sa ida, ag kag tanang milagro nak gingsugo it Dios nak ida ahimuon pag-abot ninra sa Ehipto, bag-o sinra nagginan.

²⁹ Pag-abot ninra sa Ehipto inra gingtipon kag tanang pinuno it mga Israelinhon. ³⁰ Ging-uma ni Aaron sa inra kag tanang gingsiling it GINO-O kang Moises, bag-o naghimo kali it mga milagro sa atubangan ninra. ³¹ Ag nagpinati kag mga tawo. Pagkarungog ninra nak sinra ay gingruaw it GINO-O, kumo nakita Nida kung pauno sinra gingpapahirapan, nagy-inuhor sinra ag nagdinayaw sa Ida.

GING-ATUBANG SI PARAON NINA MOISES AG AARON AG GINGHIMO IT DIOS KAG SAMPUYONG SILOT

5 Pagkatapos it paghinuon nina Moises ag Aaron sa inra mga pinuno, sinra ay nag-atubang kang Paraon ag nagsiling, “Halandong Paraon, imaw kali kag gingsiling it GINO-O nak Dios it mga Israelinhon, ‘Sugti nak magpanaw kag Ako mga katawuhan, agor sinra ay magkainggwa't pista bilang pagdayaw sa Ako sa disyerto.’”

² Nagsabat si Paraon, “Siong GINO-O, si-o sida nak ako asunron ag papanawon kag mga Israelinhon? Buko nako kilaya kaling GINO-O nak intro gingsisiling.

† *Mababasa nato dili nak ingpalangga it Dios kag mga inanak ni Israel tuyar sa pagpalangga sa Ida panganay nak anak, kada pag-abot it oras nak sinra ay aulipunon sa Ehipto ay Ida ahaw-ason sinra ruto. (Basaha ra sa Ose. 11:1.) Ag sa Mat. 2:15 ay ato ra mababasa nak ipakita it Dios kag Ida pagpalangga sa Ida Anak nak si Hesus, kada Ida ibuot nak kali ay aray-on ra paliwas sa Ehipto. †† Hali sa Exo. 4:24-25 nakikita nato kag kabuhi ni Moises ay naluwas parayan sa ginghimo ni Zipora tong gingtuli nida kag inra panganay nak anak agor ipakita nak sinra ay naghahalar it inra kabuhi sa GINO-O.*

Ag lalong indi nako gipapanawon kag mga Israelinhon."

³ Nagsiling ray sinra, "Halandong Paraon, kag Dios namong mga Hebreo ay nagpakita sa amo. Kada sugti kami nak magpagto sa disyerto, nak kag yado ay tatlong adlaw it baktas, agor ruto kami mahikot it amo inughalar bilang pagdayaw sa GINO-O nak amo Dios. Kung indi, baka kami ay madisgrasya ag mamatay sa sakit o sa gera."

⁴ Pero nagsiling kag Paraon, "Moises ag Aaron, asing inro ging-aawat kaling mga tawo sa inra trabaho? Hala, balik kamo sa inro trabaho."

⁵ Nagsiling pa kag Paraon, "Mas kailangan namo sinra dahil mas maramo sinra sa amo, ag inro pa sinra abay-on sa pagtrabaho!"

⁶ Tong adlaw mismo nak kato, gingpatawag ni Paraon kag mga mapintas nak manugmanda it mga kapatas, ag pati ra kag mga kapatas, bag-o nagsiling, ⁷ "Tuna ngasing indiey ninro gitaw-an kag mga Israelinhon it mga uhot nak iyakot sa yunang para maging bloke. Bahala sinra nak maghanap ag maghakot para sa inra sarili. ⁸ Pero obligaha sinra nak makahimo gihapon it tuyar sa dating ramo nak inra ginghihimo. Aya gibawasi aber usa, sa bilang nak dapat ninrang matapos. Nagtitinamar yang kina sinra! Kada nagpangabay sinra nak mapagto kuno agor maghalar sa inra Dios. ⁹ Rugangi pang gador kag inra trabahuon agor waya sinra it panahon nak magpanimati sa mga binakak."

¹⁰ Pagkatapos it kali, katong tanang kapatas ag inra mga manugmanda ay nagliwas ag nagsiling sa mga Israelinhon, "Siling ni Paraon, 'Indiey kamo gitaw-an it uhot. ¹¹ Bahalaey kuno kamo nak maghanap ag maghakot it kina, kung hariin kamo makakakita. Pero tuyar gihapon it tong dati kag ramo it bloke kag dapat ninrong mahimo. Dapat ay indi kina mabuhinan.'"

¹² Kada nagkalat kag mga tawo sa bug-os nak Ehipto sa paghanap it mga uhot. ¹³ Sinra ay gingsasahoy it mga mapintas nak punong kapatas sa pagsiling, "Tapusa ninro kag inro dating kuta it bloke nak inro natatapos sa usang adlaw, tuyar tong kamo pa ay gingtataw-an namo it uhot nak pangyakot sa yunang."

¹⁴ Pag nagkuyang kag inra nahihimo, kag mga Israelinhong kapatas ay gingkakastigo it mga Ehiptohanong manugmanda, ag gingpapangutana, "Asing kuyang kag inro nahimong mga bloke it tahapon ag ngasing? Asing waya ninro gikumpletuha tuyar it tong dati?"

¹⁵ Dahil dili kag mga Israelinhong kapatas ay nagpagto ag nagpakitluoy kang Paraon, "Halandong Paraon, asing inro ra kami gingtutuyar, kaming imo mga suguon? ¹⁶ Kaming imo mga suguon ay wayaey gitataw-e it uhot pero gingsusugo gihapon kami nak himuon kag pareho't ramong mga bloke sa dati namong ginghihimo! Ag usa pa, kaming imo mga sug-

uon ay gingkakastigo, samantalang kag imo mga tawuhan ra it di sala."

¹⁷ Pero nagsiling kag Paraon, "Mga tamaran! Gingtatamaran yang kamo, kada kamo nagpapaka-pamuhon nak magpanaw agor maghikot it inro inughalar sa inro GINO-O. ¹⁸ Hala, balik kamo sa inro mga trabaho. Indiey nak gador kamo gitaw-an it uhot nak pangyakot sa yunang. Pero kag inro ahimuong bloke ay dapat tuyar sa inro dating nahihimo sa usang adlaw."

¹⁹ Nakita it mga Israelinhong kapatas nak sinra ay asa hirap nak kahimtangan katong gingsilinggan sinra nak, "Kag inro ahimuong bloke ay dapat tuyar it ramo sa inro dating nahihimo sa usang adlaw." ²⁰ It kag pahalinoney sinra halin kang Paraon nasapoy ninra sina Moises ag Aaron nak naghuhuyat sa inra. ²¹ Siling ninra sa ruha, "Kabay pang bayusan kamo it GINO-O sa inro ginghimo! Dahil sa inro, pay kami ay mga mayaing tawo nak inghahangitan nina Paraon ag ida mga opisyales. Kamo kag nagta-o sa inra it rason nak kami ay matyon parayan sa pagpahirap sa amo sa pagtrabaho."

Kag Promisa it GINO-O nak Haw-ason kag mga Israelinhon

²² Pagkatapos it kali, naghalin si Moises ruto, bag-o nagpayungot sida sa GINO-O ag nagpangamuyo, "Ako GINO-O, asing Imo gingtuyar kaling mga tawo? Asing Imo pa ako gingsugo rili? ²³ Dahil tuna tong nagatubang ako kang Paraon ag nagbisaya it kumporme sa Imo ingsugo sa ako, ida gingpakapintasan pa lalo sinra. Ag waya rang gador Nimo sinra gitabangi."

6 Ngasing nagsiling kag GINO-O kang Moises, "Ngasing makikita nimo kag Ako ahimuon kang Paraon. Indi yang sida mapipilitan nak kamo ay pahalinon, atabugon pa kamo paliwas sa ida duta."

² Nagsiling pa kag Dios sa ida, "Ako si Yahweh, nak imaw kag GINO-O. ¹³ Nagpakita Ako sa imo mga ginikanan nak sina Abraham, Isaac ag Jacob, bilang Dios nak Makagagahom. Pero parayan sa Ako pangayan nak Yahweh waya Ako gipakilaya sa inra nak imaw kato. ⁴ Gingpapaninrugan ra Nako kag Ako kasugtanan sa inra nak ita-o kag duta it Canaan, † kag duta nak inra gingtineran it kato bilang mga nagpangdayunan yang. ⁵ Ag usa pa, narunggan Nako kag pang-aguyo it mga Israelinhon nak ging-uulipon it mga Ehiptohanon, ag narumruman nak gador Nako kag Ako kasugtanan sa inra.

† Kali kag ngayan it GINO-O. Sa bisayang Hebreo kag gustong bisayahon it Yahweh ay "Ako ay Akoy" ag kali ay unang ginggamit sa Exo. 3:14-16, pero kumporme sa ibang Bibliya kag karamuang inggagamit ay "GINO-O." †† Ginghimo it GINO-O kaling Ida kasugtanan kang Abraham sa Hen. 15:9-21, lalong-lalo sa mga bersikulo 13-16 ag 18-21. Kali ay gingpasa kang Isaac sa Hen. 17:16,21 ag kag Jacob sa Hen. 27:27-29,33; 28:1-4.

⁶ “Kada, silinggan kali sa mga Israelinhon,
 ‘Ako si Yahweh.
 Ataw-an Nako kamo it kahilwayan halin sa mga pag-
 pahirap it mga Ehiptohanon,
 ahaw-ason Nako kamo halin sa pagkaulipon, †
 atubson Nako kamo parayan sa Ako gamhanang
 damot,
 ag matugpa sa inra kag Ako rakong mga paghusgar.
⁷ Ako kamo abilangon nak Ako sariling mga
 katawuhan,
 ag Ako kag inro magiging Dios.
 Makikilaya ninro nak Ako si Yahweh nak inro Dios,
 nak imaw kag nagta-o sa inro it kahilwayan
 halin sa pagpahirap it mga Ehiptohanon.
⁸ Ako kamo aray-on rutong duta nak Ako gingsumpa
 tong Ako ingtaas kag Ako damot,
 nak ita-o kana Abraham, Isaac ag Jacob.
 Ako kato ita-o sa inro bilang inroy nak gador.
 Ako si Yahweh.’”
⁹ Ging-uma kali ni Moises sa mga Israelinhon, ugali-
 ing waya sinra gipati dahil nagmadlaey sinra sa inra
 narayanan nak subrang pagpahirap.
¹⁰ Masunor, nagsiling ray kag GINO-O kang Moises,
¹¹ “Pagtoy kang Paraon, nak hari it Ehipto, ag silinggon
 nak paliwason nganat nida kag mga Israelinhon sa ida
 bansa.”
¹² Pero nagrason si Moises sa GINO-O, “Kung kag
 mga Israelinhon ngani ay indi magpati sa ako, si
 Paraon pa ara? Siong gador ako! Buko ngani ako
 sanay magbisaya sa tawo.”
¹³ Pero nagsiling kag GINO-O kana Moises ag Aaron,
 “Silingga kag mga Israelinhon ag kag hari it Ehipto nak
 si Paraon, nak Ako sida gingsugo nak sugtan kag mga
 Israelinhon halin sa bansa it Ehipto.”

Kag Inghalanan nina Moises ag Aaron

¹⁴ Sa mga anak ni Jacob nak inghalanan it mga Is-
 raelinhon, imaw kali kag listahan it ibang mga
 maguyang nak ginghalanan nina Moises ag Aaron:
 Kag panganay nak anak ni Jacob ay si Ruben, ag kag
 ida mga anak nak kayake ay sina Hanoc, Palu, Hezron,
 ag Carmi. Kali sinra kag mga inghalanan it lahi ni
 Ruben.
¹⁵ Kag pangruhang anak ni Jacob ay si Simeon, ag
 kag ida mga anak nak kayake ay sina Jemuel, Jamin,
 Ohad, Jaquin, Zohar, ag si Saul nak anak nida sa usang
 kabade nak Canaanhon. Kali sinra kag mga inghalanan
 it lahi ni Simeon.
¹⁶ Kag pangtatlong anak ni Jacob ay si Levi, kung
 hariin gihalin sina Moises ag Aaron. Ag kag mga anak
 nak kayake ni Levi ay sina Gerson, Kohat, ag Merari.

† Basaha sa Hen. 15:13-14.

Kag haba it kabuhi ni Levi ay usang gatos ag trentay-
 syeteng (137) tuig.

¹⁷ Kag panganay nak anak ni Levi ay si Gerson, ag
 kag ida mga anak nak kayake ay sina Libni ag Simi.
¹⁸ Kag pangruhang anak ni Levi ay si Kohat, ag kag
 ida mga anak nak kayake ay sina Amram, Izar, Hebron
 ag Uziel. Kag haba it kabuhi ni Kohat ay usang gatos
 ag trentay-tres (133) nak tuig.
¹⁹ Kag pangtatlong anak ni Levi ay si Merari, ag kag
 ida mga anak nak kayake ay sina Mali ag Musi.
 Kumporme sa mga listahan, kali kag tatlong anak ni
 Levi ag rili sa tatlong anak, kang Kohat gihalin kag lahi
 nina Aaron ag Moises.
²⁰ Kag panganay nak apo ni Levi kang Kohat ay si
 Amram, nak gingpangasawa kag hali it ida tatay nak si
 Jocabed, ag kag inra mga anak nak kayake ay sina
 Aaron ag Moises. Kag haba it kabuhi ni Amram ay us-
 ang gatos ag trentay-syeteng (137) tuig.
²¹ Kag pangruhang apo ni Levi kang Kohat ay si Izar,
 ag kag ida mga anak nak kayake ay sina Core, Nepeg
 ag Zikri.
²² Kag pang-ap-at nak apo ni Levi kang Kohat ay si
 Uziel, ag kag ida mga anak nak kayake ay sina Misael,
 Elsapan ag Sitri.
²³ Si Aaron ay panganay nak apo ni Kohat kang Am-
 ram. Gingpangasawa ni Aaron si Eliseba nak hali ni
 Nason, nak mga anak ni Aminadab. Ag kag inra mga
 anak nak kayake ay sina Nadab, Abihu, Eleazar ag Ita-
 mar.
²⁴ Si Core ay panganay nak apo ni Kohat kang Izar.
 Kag mga anak nak kayake ni Core ay sina Asir, Elcana
 ag Abiasap. Kali sinra kag mga inghalanan it lahi nak
 Corehon.
²⁵ Si Eleazar nak pangruhang anak ni Aaron ay nag-
 pangasawa it usa sa mga rayagang anak ni Putiel, ag
 kag inra anak nak kayake ay si Pines.
 Imaw kali kag listahan it mga pinuno it mga pamilya
 ni Levi, kumporme sa inra mga inanak.
²⁶ Ngani, imaw kali kag inghalanan nina Aaron ag
 Moises nak gingsugo it GINO-O sa pagsiling, “Haw-asa
 kag mga Israelinhon sa bansa it Ehipto kumporme sa
 inra mga grupo.” ²⁷ Kaling si Moises ag si Aaron ay
 imaw kag nagbisaya kang Paraon nak hari it Ehipto
 tungor sa paghaw-as sa mga Israelinhon.

Kag Sugo it GINO-O kana Moises ag Aaron

²⁸ It katong gingbisayahan it GINO-O si Moises sa lu-
 gar it Ehipto, ²⁹ nagsiling Sida rili, “Ako kag GINO-O. Sil-
 inggan kang Paraon, nak hari it Ehipto, kag tanan nak
 Ako gingbisaya sa imo.”
³⁰ Ugaling nagrason si Moises sa GINO-O, “Ayam ni-
 mo GINO-O nak ako ay nauuta magbisaya, pauno ma-
 pati si Paraon sa ako?”

7 Nagsiling kag GINO-O kang Moises, "Muyati, ginghimo ka Nako nak nupay dios sa atubangan ni Paraon. Ag si Aaron nak imo maguyáng kag imo magiging propeta. ² Imo isiling kag tanang Ako gingbisaya sa imo, ag si Aaron nak imo maguyáng ay imaw it masiling kang Paraon nak paliwason kag mga Israelinhon halin sa ida bansa. ³ Pero Ako apatugason kag tagipusuon ni Paraon, kada aber mahimo Ako it maramong milagro bilang pamatuor it Ako gahom raha sa Ehipto, ⁴ ay indi gihapon sida magpati sa inro. Pagkatapos, Ako iparaya kag mabug-at nak parusa it Ako damot sa mga Ehiptohanon ag matugpa sa inra kag Ako rakong mga paghusgar. Bag-o Ako iliwag kag Ako mga katawuhan nak Israelinhon nak sunor-sunor kumporme sa inra mga grupo. ⁵ Maaayaman it mga Ehiptohanon nak Ako kag GINO-O, pag Akoey naipatagam sa inra kag Ako parusa ag Akoey naraya kag mga Israelinhon paliwas it Ehipto."

⁶ Ingtuman matuor nina Moises ag Aaron kag gingsugo sa inra it GINO-O. ⁷ Tong panahon nak nagbisaya sinra kang Paraon, si Moises ay otsenta't (80) edad, ag si Aaron ay otsentay-tres (83).

Kag Unang Milagro nak Ginghimo ni Aaron Parayan sa Ida Bakulo

⁸ Nagsiling pa kag GINO-O kana Moises ag Aaron, ⁹ "Moises, pag magsiling sa inro si Paraon nak, 'Pamatuuri kag inro sarili nak kamo talaga ay ingisugo it inro DIOS. Hala бага, himo it milagro!' Silingga si Aaron nak, 'Gamiton kinang imo bakulo. Itsahan kina sa atubangan ni Paraon ag kina ay magiging sawa.'"

¹⁰ Kada, nagpagto sina Moises ag Aaron kang Paraon ag inra ingtuman kag tanang gingsugo it GINO-O. Ging-itsa ni Aaron kag ida bakulo sa atubangan nina Paraon ag ida mga opisyales, ag kali ay naging sawa. ¹¹ Pagkatapos it kali, gingpatawag ni Paraon kag mga maayam nak mga tawo ag mga amulitan sa irayom it ida sinakupan. Ag nagpatuyar ra sinra sa inghimo ni Aaron parayan sa inra paglimot. ¹² Bawat usa ay nag-itsa it inra bakulo, ag kali ra ay nagiging sawa. Pero gingtulon kali tanan it sawa nak halin sa bakulo ni Aaron. ¹³ Ugaling sa yudo it kali, kag tagipusuon ni Paraon ay nagmatugas ag waya sida gipati sa inra, tuyar sa gingpauna nak bisaya it GINO-O.

Kag Silot Tong Naging Rugo kag Tubi sa Ehipto

¹⁴ Ngasing nagsiling kag GINO-O kang Moises, "Talang indi matiog-tiog kag tagipusuon ni Paraon, waya nida gisugti kag Ako mga katawuhan nak maghalin. ¹⁵ Insulip sa aga atabuon nimo si Paraon sa ida pagpagto sa suba. Ray-a kag imo bakulo nak naging sawa ag bantaye sida ruto sa habig it Suba it Nilo. ¹⁶ Ag kali kag imo ibisaya sa ida, 'Kag GINO-O nak Dios it mga

Hebreo ay nagsugo sa ako nak isiling sa imo kali, "Sugti kag Ako mga katawuhan nak magpanaw agor madayaw sinra sa Ako ruto sa disyerto. Pero hasta ngasing waya pa nimo nasunra.'"

¹⁷ Kada siling it GINO-O, "Parayan dili sa Ako ahimuon, imo masasaduran nak Ako kag GINO-O. Bantaye! Dahil ako asikwilon it kaling ako hudot nak bakulo kaling tubi dili sa Suba it Nilo, ag kali ay magiging rugo. ¹⁸ Ngani, kag mga isra rili ay magkakamatay, ag kag tubi ay mayang-og, kada waya't maiinom nak tubi kag mga Ehiptohanon halin dili sa Suba it Nilo."

¹⁹ Siling pa it GINO-O kang Moises, "Silingga si Aaron nak, 'Bay-a kag imo bakulo ag itudlo sa tanang lugar nak inggwa it tubi rili sa Ehipto, sa mga suba, sa mga kanal, sa mga tubog ag sa tanang mga deposito it tubi.' Ag kag tubi raha ra ay magiging rugo. Kag makikita sa tanang lugar sa sakop it Ehipto ay rugo, aber sa inra mga batya ag gining."

²⁰ Ingtuman matuor nina Moises ag Aaron kag gingsugo it GINO-O. Sa atubangan ni Paraon ag sa ida mga opisyales ay gingtaas ni Aaron kag ida bakulo ag gingbakoy sa tubi nak asa Suba it Nilo, ag kag tanang tubi ruto ay naging rugo. ²¹ Kag mga isra sa suba ay nagkamatay ag kag suba ay nagbaho, kada kag mga Ehiptohanon ay indi kainom it tubi halin ruto. Ag sa bug-os nak Ehipto matuor ay nakikita kag rugo.

²² Pero kag mga amulitan nak tawo it Ehipto ay naghimo ra it tuyar kali parayan sa inra paglimot. Kada kag tagipusuon ni Paraon ay nagmatugas pa gihapon ag waya sida gipati sa inra, kumporme sa gingbisaya it GINO-O, ²³ kundi gingtalikuran yang sinra ag nagbalik sida sa palasyo nak pay waya't natabo.

²⁴ Myentras kag tanang mga Ehiptohanon ay nagkutkot it mga bal-ong sa habig it Suba it Nilo agor inggwa sinra it maiinom, dahil indi nak gador ninra mainom katong tubi.

Kag Silot it Maramong mga Paka

²⁵ Pitong adlaw kag nakalipas pagkatapos nak inghimo matuor it GINO-O nak rugo kag tubi sa Suba it Nilo.

8 Masunor, nagsiling ray kag GINO-O kang Moises, "Pagtu-e si Paraon ag silinggan nak, 'Gingpapasiling it GINO-O nak, sugti nganat kag Ako mga katawuhan nak magpanaw agor madayaw sinra sa Ako. ² Pag indi nimo sinra gisugtan, Ako abut-on nak kag imo bug-os nak bansa ay mapupuno it mga paka. ³ Indi mabilang-bilang nak mga paka kag matakas halin sa Suba it Nilo. Kali ay masuyor sa imo palasyo, imo kwarto, imo katri, sa mga bayay it imo mga opisyales ag sa tanang imo mga sinakupan. Masuyor ra sinra aber sa inro pugon ag sa inro mga hurnuhan nak kung hariin ingpapaalsa ninro kag tinapay. ⁴ May-

inukso kali sa imo, sa imo mga opisyales ag sa imo tanang sinakupan.' "

⁵ Nagsiling pa kag GINO-O kang Moises, "Silinggan kang Aaron, 'Gamita kinang imo hudot nak bakulo, ag itudlo sa mga suba, mga kanal, ag mga tubog, ag patakason kag mga paka sa Ehipto!' "

⁶ Kada, gingtudlo matuor ni Aaron kag ida bakulo sa mga katubian nak asa Ehipto, ag nagtinakas kag mga paka ag nagpangkalat sa duta. ⁷ Pero kag mga amulitan nak tawo it Ehipto ay nagpatuyar ra parayan sa inra paglimot. Nagpatakas sinra it mga paka ruto sa duta it Ehipto.

⁸ Masunor, gingpatawag ni Paraon sina Moises ag Aaron, ag nagsiling, "Pangamuyo kamo sa GINO-O nak Ida bay-on kaling mga paka sa ako ag sa ako mga tawong sinakupan, ag ako asugtan kag inro mga katawuhan nak magpanaw agor sinra ay mag-ihaw it hadop nak inughalar sa Ida."

⁹ Siling ni Moises kang Paraon, "Haring Paraon, kasadyahan nako nak maayaman kung sauno nimo gustong magpangamuyo ako para sa imo, para sa imo mga opisyales ag para sa imo mga sinakupan, nak mawagit kag mga paka sa imo ag sa mga bayay it imo sinakupan. Ag kag mabibilin nak mga paka ay sa suba yang."

¹⁰ Sabat ni Paraon, "Insulip yangey."

Siling ni Moises, "Matutuman kina kumporme sa imo gingbisaya, agor imo maaayaman nak waya't ibang tuyar sa GINO-O nak ato Dios. ¹¹ Kag mga paka ay mahalina sa imo ag sa inro mga bayay, sa imo mga opisyales ag sa imo mga sinakupan. Kag mabibilin yangey ay tong ruto sa Suba it Nilo."

¹² Pagkahalin nina Moises ag Aaron sa atubangan ni Paraon ay nagpangamuyo si Moises sa GINO-O nak bay-on kag mga paka nak Ida gingpatakas ruto.

¹³ Gingtuman matuor it GINO-O kag ginghagar sa ida ni Moises. Nagkamatay kag mga paka sa suyor it mga bayay, sa mga rayaag ag sa mga bukir. ¹⁴ Gingtipon kali it mga Ehiptohanon sa mga maragkong tumpok ag kag bug-os nak lugar ay abang baho. ¹⁵ Pero tong nakita ni Paraon nak maado ray kag inra kahimntangan, pinatugas ray nida kag ida tagipusuon ag waya gipati kana Moises, tuyar sa gingpauna nak bisaya it GINO-O.

Kag Silot it Maramong mga Hayukhok

¹⁶ Pagkatapos, nagsugo ray kag GINO-O kang Moises, "Silingga si Aaron nak abakuyon kag raga it kinang ida hudot nak bakulo ag mahimo kaling mga hayukhok sa duta it Ehipto." ¹⁷ Gingtuman matuor ninra. Gingbakoy ni Aaron kag ida hudot nak bakulo sa raga ag halin sa taybo ay nagliniwas kag mga hayukhok ag nag-inapon sa mga tawo ag sa mga

hadop. Kag taybo ruto sa Ehipto ay nahimong hayukhok. ¹⁸ Pero tong nagpurba ra kag mga amulitan nak tawo it Ehipto nak makapaliwas ra sinra it hayukhok parayan sa inra paglimot ay waya ninra kali nahimo. Kag mga tawo ag mga hadop ay ingpapahira-pan it kaling mga hayukhok.

¹⁹ Ag napasiling kaling mga amulitan nak tawo kang Paraon, "Halandong Paraon, kali ay waya't makakahimo kundi Dios yang." Ugaling tuyar it tong una, kag tagipusuon ni Paraon ay nagmatugas gihapon ag waya gipati, tuyar sa gingpauna nak bisaya it GINO-O.

Kag Silot it Maramong mga Yangaw

²⁰ Masunor, nagsugo kag GINO-O kang Moises, "Paa-aga it bati insulip, ag bantayan si Paraon sa ida pagpagto sa suba. Payunguti sida ag silinggon nak, 'Siling it GINO-O, "Sugti kag Ako mga katawuhan nak magpanaw agor madayaw sinra sa Ako. ²¹ Pag indi nimo sinra gisugtan, Ako iparaya kag abang ramong yangaw sa imo, sa imo mga opisyales ag sa imo mga sinakupan, pati sa inro mga bayay. Kag tanang mga bayay it mga Ehiptohanon ay mapupuno it kayangawan aber kag duta nak inra atungtungan.

²² " "Pero sa adlaw nak matabo kali, iba kag Ako pagtratar sa lugar it Gosen kung hariin giistar kag mga Israelinhon. Waya't aber usang makikitang yangaw ruto. Parayan dili inro maaayaman nak Ako nak imaw kag GINO-O kag naggagahom dili sa inro duta. ²³ Ipakita Nako sa inro nak iba kag Ako pagmuyat sa Ako mga katawuhan ag sa imo mga katawuhan. Insulip makikita ninro kaling katitingayang bagay bilang pamatuor it Ako gahom."

²⁴ " "Ag imaw matuor kag inghimo it GINO-O. Nagliniwas kag abang ramong yangaw ag nagsinuyor sa palasyo ni Paraon ag sa mga bayay it ida mga opisyales. Ag kag duta it Ehipto ay napuno it mga yangaw.

²⁵ " "Pagkatabo it kali, ingpatawag ni Paraon sina Moises ag Aaron ag nagsiling, "Hala, asugtan kamo nako nak mag-ihaw it hadop nak inughalar para sa inro Dios dili sa sakop yang it Ehipto." " "

²⁶ Pero nagsabat si Moises, "Halandong Paraon, indi puyde rili sa Ehipto, dahil kag mga hadop nak amo ging-ihaw bilang inughalar sa GINO-O nak amo Dios ay bawal sa pagmuyat ninro nak mga Ehiptohanon. Kung amo kali ahimuon sa inra atubangan, indi aboy kami ninra gimasyon parayan sa pagbunggo? ²⁷ Kinahangyan nak magpanaw kami it tatlong adlaw sa disyerto ag ruto kami maihaw it hadop bilang inughalar sa GINO-O nak amo Dios, kumporme sa Ida gingsugo sa amo."

²⁸ Kada, siling ni Paraon, "Hala sige, asugtan kamo nako nak magpanaw agor himuon kina para sa inro

GINO-O sa disyerto. Ugaling indi dapat kamo mag-pakapayado. Ag pangamuyuan ra ninro ako.”

²⁹ Nagsabat si Moises kang Paraon, “Pagkahalin nako, ako ipangamuyo sa GINO-O, ag insulip kaling maramong yangaw ay mahalina sa imo, sa imo mga opisyaales, ag sa imo mga sinakupan. Pero aya ray gibawi-a kinang imo binisayahan, parayan sa pagpiga sa mga tawo nak magpanaw agor mag-ihaw it hadop nak inughalar sa GINO-O.”

³⁰ Pagkahalin ni Moises sa atubangan ni Paraon ay nagpangamuyo sida sa GINO-O. ³¹ Gingtuman matuor it GINO-O kag inghagar sa ida ni Moises. Nagkawagit kag mga yangaw kana Paraon, sa ida mga opisyaales ag sa ida mga sinakupan. Waya't aber usang yangaw nak nabilin. ³² Pero pinatugas liwat ni Paraon kag ida tagipusuon ag waya gihapon nida gisugti kag mga Israelinhon.

Kag Silot Tong Nagkasakit kag mga Alagang Kahadupan

9 Ngasing nagsugo kag GINO-O kang Moises, “Pagtu-e si Paraon ag silingga nak, ‘Gingpapasiling it GINO-O nak Dios it mga Hebreo, sugti nganat kag Ako mga katawuhon nak magpanaw agor madayaw sinra sa Ako. ² Pag indi nimo sinra gisugtan ag pigahan gihapon, ³ kag Ako gamhanang damot ay maparaya it grabeng silot sa inro mga alagang kahadupan nak asa agsaman, mga kabayo, mga asno, mga kamelyo, mga baka, mga karnero ag mga kambing. ⁴ Pero iba kag Ako pagtatap sa mga kahadupan it mga Israelinhon ag mga kahadupan it mga Ehiptohanon. Waya't aber usang alagang hadop kag mga Israelinhon nak mamamatay.’ ⁵ Gingterminuhaney kali it GINO-O ag insulip kali ahimuon Nida sa inro duta.”

⁶ Pagkaaga gingtuman matuor it GINO-O kag Ida gingbisaya. Kag tanang kahadupan it mga Ehiptohanon nak asa agsaman ay nagkamatay. Pero waya't aber usang alagang hadop it mga Israelinhon nak namatay. ⁷ Ingpausisa pa ni Paraon kaling natabo, ag klaro matuor nak waya't aber usang hadop it mga Israelinhon nak namatay. Pero waya gihapon natiog-tiog kag ida tagipusuon ag waya gisugti kag mga Israelinhon.

Kag Silot it mga Hubag

⁸ Masunor, nagsugo kag GINO-O kana Moises ag Aaron, “Hakop it abo halin sa abuhan ag ipasabuyak kang Moises sa atubangan ni Paraon. ⁹ Kali ay mahihimong mapinong taybo sa duta it Ehipto, ag kag tanang tawo ag mga kahadupan ay magkakainggwat maramong hubag nak waya gipipila.”

¹⁰ Kada, nagbaoy matuor sinra it abo halin sa abuhan ag ingraya sa atubangan ni Paraon. Ingsabwag kali ni

Moises, ag nagtinubo kag mga hubag sa mga tawo ag sa mga hadop. ¹¹ Aber kag mga amulitan nak tawo it Ehipto ay indi makaatubang kang Moises dahil tanang yawas ninra ay puro hubag, pati kag tanang mga Ehiptohanon. ¹² Pero ingpatugas gihapon it GINO-O kag tagipusuon ni Paraon ag waya sida gipati sa inra, kumporme sa Ida gingpaunang bisaya kang Moises.

Kag Silot it Makusog nak Uyan it Yelo

¹³ Masunor, nagsugo kag GINO-O kang Moises, “Paa-ga it bati insulip, ag bantayan si Paraon, payunguti ag silinggon nak, ‘Siling it GINO-O nak Dios it mga Hebreo: Sugti kag Ako mga katawuhon nak magpanaw agor madayaw sinra sa Ako. ¹⁴ Pag indi, ngasing nak raan, ikaw ay Ako asiluton it grabe, pati kag imo mga opisyaales ag imo mga sinakupan. Parayan dili, maaayaman nimo nak waya't ibang tuyar sa Ako sa bug-os nak kalibutan. ¹⁵ Aber it kato nak raan puydey ka tan-a Nakong matyon, kamo it imo mga sinakupan, parayan sa pesti nak ikakamatay ninrong tanan.

¹⁶ Ugaling waya kali Nako gihimu-a, dahil ingbuot Nako nak ikaw ay mabuhi pa agor ipakita kag Ako rakong gahom, ag agor kag Ako ngayan ay mabantog sa ibabaw it kalibutan.

¹⁷ “ ‘Pero padayon gihapon kag imo pagmarako it imo sarili sa Ako mga katawuhon ag waya nimo gisugti sinra nak magpanaw. ¹⁸ Ngani, insulip sa tuyar kaling oras, Ako aparuguson it yelo rili, nak waya pang gador it katuyar nak kusog tuna tong mapundar kag Ehipto hastang ngasing. ¹⁹ Kada sugu-a kag imo mga sinakupan nak pasilungan kag inro mga kahadupan, pati kag inro tanang sinakupan nak asa kabukiran ay mapasilong ra. Dahil kaling uyan it yelo ay imaw it mamatay sa tanang matutugpaan.’ ”

²⁰ Katong mga opisyaales ni Paraon nak nagkainggwat kahadlok sa bisaya it GINO-O ay nagrali-rali sa pagpasilong sa inra mga ulipon ag mga alagang kahadupan nak asa kabukiran. ²¹ Pero katong mga waya gialibhat sa bisaya it GINO-O ay gingpabad-an nak asa liwas yang kag inra mga ulipon ag mga kahadupan.

²² Masunor, nagsugo kag GINO-O kang Moises, “Tudluan kag imo damot sa langit agor matugpa kag uyan it yelo sa duta it Ehipto, sa mga tawo, sa mga hadop ag sa tanang pananom sa bukir.” ²³ Gingtuman kali ni Moises. Ag pagtudlo nida sa ida bakulo sa langit, kag GINO-O ay nagparaya it pagkakusog nak pangilat nak diretso sa duta, pangrayugrog, ag uyan it yelo. Kag GINO-O ay nagparugos matuor it yelo sa duta it Ehipto. ²⁴ Abang kusog kag bagyo it yelo, ag waya't tungon-tungon kag pagpangilat. Kaling natabo ay imaw nak gador kag pinaka-makusog nak bagyo sa lugar it Ehipto, tuna tong kali ay naging nasyon. ²⁵ Ingsira it kaling uyan it yelo kag tanang butang nak natamaan, mag-

ing tawo man o hadop nak asa liwas it bayay sa bug-os nak duta it Ehipto. Nagkabali-bali kag mga tanom nak asa bukir ag kag tanang kahoy ay naugoy. ²⁶ Pero sa Gosen kung hariin giiistar kag mga Israelinhon ay waya giuyan it yelo.

²⁷ Pagkatabo it kali, ingpatawag ni Paraon sina Moises ag Aaron, ag nagsiling, "Ngasing nako naayami nak nagkasala ako. Tama kag GINO-O, ako ag kag ako mga sinakupan ay nakasala. ²⁸ Kada pangamuyo kamo sa GINO-O, dahil kung indi, orasey kali namo dahil diling pangrayugrog ag bagyo it yelo. Patungna nganat ag akoey kamo asugtan sa nak raan. Indiey nako kamo gipigahan pa."

²⁹ Sabat ni Moises sa ida, "Oho, Halandong Paraon, pagkaliwas nako riling syudad, ako itaas kag ako mga damot sa pagpangamuyo sa GINO-O. Matungon kag pagpangrayugrog, ag mahuyaw ra kag uyan it yelo, agor inro maaayaman nak kag kalibutan ay sa GINO-O. ³⁰ Pero ayam nako nak kamo it imo mga opisyales ay waya gihapon it kahadlok sa GINO-O nak Dios."

³¹ Kag natabo habang nag-uuyan it yelo, kag sebada ag ibang tanom nak imaw kag inghahalinan it mga inghihimong tela nak lino † ay nagkasira, dahil kag sebada ay di uhayey ag kag iba ay nagbuburosey. ³² Ugaling waya nasira kag trigo ag iba pang uyas nak huley gitubo.

³³ Pagkahalin ni Moises sa atubangan ni Paraon ay nagliwas sida sa syudad ag ingtaas kag ida mga damot sa pagpangamuyo sa GINO-O. Ag nagtungon kag pangrayugrog ag naghuyaw ra kag uyan, pati yelo. Wayaey matuor giuyan it yelo sa Ehipto. ³⁴ Pero pagkakita ni Paraon nak naghuyawey kag uyan ag yelo ag wayaey gipapangrayugrog, sida ay nagkasala liwat. Ida ray ingpatugas kag ida tagipusuon, pati kag ida mga opisyales. ³⁵ Talagang pay bato kag tagipusuon ni Paraon, ag indi ray nida gisugtan kag mga Israelinhon, kumporme sa gingpaunang bisaya it GINO-O parayan kang Moises.

Kag Silot it Maramong Apan-apan

10 Ngasing nagsugo kag GINO-O kang Moises, "Pagtu-e si Paraon dahil ingpatugas Nako kag ida tagipusuon, pati kag ida opisyales agor Ako maipakita kaling Ako ahimuong mga milagro bilang pamatuor it Ako gahom sa tunga ninra. ² Kali kag Ako ahimuon agor maaayaman ninro ag inro mga inanak kung pauno Nako gingpahud-an kag mga Ehiptohanon, tong naghimo Ako it mga milagro sa inra tun-

† Kag tawag it kaling ibang tanom sa bisayang Inglis ay "flax." Kag taas it kali ay usang metro, maganda kag mga buyak nak kulay asul, ag kali ay nagtutubo ruto sa habig it Suba it Nilo sa Ehipto. Kali kag ginghuhuman nak bunang nak lino. Imaw ra kali kag ginghaboy nak magandang tela tuyar sa sutana it saserdote. (Basaha ra sa Exo. 25:4.)

ga. Ag usa pa, kali ay agor maaayaman ninro nak Ako kag GINO-O."

³ Kada, nagpagto ray sina Moises ag Aaron kang Paraon ag nagsiling, "Halandong Paraon, gingsiling it GINO-O nak Dios it mga Hebreo, 'Sauno pa ikaw mapaubos it imo sarili sa Ako? Sugtey kag Ako mga katawuhan nak magpanaw agor madayaw sinra sa Ako. ⁴ Pag padayon gihapon nimo sinrang pigahan, insulip ay Ako kamo aparay-an it maramong apan-apan. ⁵ Mainapon sinra sa ibabaw it duta hastang wayaey nak gador it makikitang raga. Aupton ninra katong mga tanom nak natura it bagyo it yelo, pati kag mga kahoy nak nabilin. ⁶ Asudlon ninra ag apun-on kag imo palasyo, ag kag mga bayay it imo mga opisyales ag it tanang Ehiptohanon. Waya pang gador nakakakita it tuyar kali kag imo mga maguyang ag mga luluhon, tuna tong sinra'y natawo riling duta hastang ngasing.'" Pagkabisaya kali ni Moises, gingtalikuran nida si Paraon ag naghalin.

⁷ Nagsiling ngasing kag mga opisyales ni Paraon sa ida, "Halandong Paraon, hastang sauno kita aguluhon it kaling tawo? Maado pa siguro, sugti yangey kaling mga tawo sa inra kagustuhan, agor makadayaw sinra sa GINO-O nak inra Dios. Indi pa baga nimo mabaton nak yumosey kag mga Ehiptohanon sa kahirapan?"

⁸ Ngani, gingpabalik ni Paraon sina Moises ag Aaron, ag nagsiling sida, "Hala, pagtoy kamo ag magdayaw sa GINO-O nak inro Dios. Ugaling gusto anay nakong maayaman kung sasin-o kag mga mapinanaw."

⁹ Sabat ni Moises, "Tanan kami, tuna sa pinaka-bata hastang sa pinaka-maguyang, kaibahan kag amo mga anak nak kayake ag kabade, raya pati namo kag amo mga karnero, kambing ag baka, dahil mahiwat kami it marakong Pista para sa GINO-O."

¹⁰ Napisiling si Paraon, "Aba, ingsuswerte kamo no! Asi, masugot ako nak pati kag inro mga anak ag asawa ay magnunot! Ayam nako nak inggwa kamo it gingpaplanong mayain! ¹¹ Indi ako'g sugot! Kamong mga kayake yang. Kamo yang kag dayaw sa GINO-O, tatal imaw kina kag inro ingpapaka-hagar." Ag sinra ay ingtabog nak maghalin sa atubangan ni Paraon.

¹² Pagkahalin nina Moises, nagsugo kag GINO-O sa ida, "Itudlo nimo kinang imo damot sa bug-os nak duta it Ehipto agor maragsa kag pagkaruramong apan-apan dili. Ag inra aupton kag tanang tanom nak natura it bagyo it yelo."

¹³ Gingtudlo matuor ni Moises kag ida bakulo sa bug-os nak duta it Ehipto. Ag nagpahuyop kag GINO-O it makusog nak hangin halin sa subatan ag kali ay waya gitungon-tungon, tuna tong aga hastang gab-i ag hastang aga ray liwat. Pagkaaga, rayay it hangin kag maramong apan-apan. ¹⁴ Nag-uyob kali sa bug-os nak duta it Ehipto. Abang ramo talaga kali. Pinakagrabe kali sa mga dating silot it apan-apan ag wayaey

it makakapareho dili. ¹⁵ Ingtabunan it kaling mga apan-apan kag bug-os nak duta hastang kali ay nagruyom. Ingpang-upot ninra kag tanang tanom nak waya nasira it katong yelo, kaumir kag tanang bunga nak nabilin sa mga puno. Wayaey nak gador it aber usang pisik it hilamunon nak makikita sa bug-os nak duta it Ehipto, ugoy nak gador.

¹⁶ Pagkatabo it kali, gingparali-rali it patawag ni Paraon sina Moises ag Aaron ag nagsiling, "Nagkasala ako laban sa GINO-O nak imo Dios ag laban sa inro.

¹⁷ Patawara ninro ako liwat, ag pangamuyo sa GINO-O nak inro Dios nak bay-on kaling nakakamatay nak pesti sa ako."

¹⁸ Pagkahalin nina Moises sa atubangan ni Paraon ay nagpangamuyo sida sa GINO-O. ¹⁹ Gingpalihis it GINO-O kag hangin agor makusog kag hangin halin sa sugbahan, ag kali kag nagraya sa mga apan-apan papagto sa Puyang Ragat. Waya't natura aber usang apan-apan sa bug-os nak duta it Ehipto. ²⁰ Pero ingpatugas gihapon it GINO-O kag tagipusuon ni Paraon, ag waya ray nida gisugti nak magpanaw kag mga Israelinhon.

Kag Silot it Pagruyom sa Ehipto

²¹ Masunor, nagsugo ray kag GINO-O kang Moises, "Tudluan kinang imo damot sa langit agor maruyom dili sa Ehipto, usang klase it ruyom nak talagang mababatyagan kag epekto." ²² Kada ingtudlo matuor ni Moises kag ida damot sa langit, ag nagruyom talaga sa Ehipto sa suyor it tatlong adlaw. ²³ Indi ninra makita kag usa'g-usa, ag waya't nakaliwas sa inra bayay sa sakop it katong tatlong adlaw. Pero raha sa lugar kung hariin giiistar kag mga Israelinhon ay mahadag.

²⁴ Pagkatabo it kali, ingpatawag ni Paraon si Moises ag nagsiling, "Hala pagtoy kamo, dayawa kag inro GINO-O, pati kag inro mga asawa ag mga anak ay nuntan, ugaling bilinan kag inro mga karnero, kambing ag baka."

²⁵ Pero nagrason si Moises, "Haring Paraon, indi kato puyde, dapat nak sugtan nimo kami nak inunot ra kag amo mga hadop, agor inggwa kami it aihawon ag asunugon bilang inughalar kang Yahweh nak amo Dios. ²⁶ Kinahangyan nak ray-on namo kag tanang amo mga hadop, agor ruto ay puyding pilion kag mga inughalar pramas dayawon kag GINO-O nak amo Dios. Aber usang bayukag ay waya't ibilin. Dahil waya pa namo naaayami kung hariin sa inra kag amatyon hastang waya pa kami nakakaabot ruto."

²⁷ Pero ingpatugas gihapon it GINO-O kag tagipusuon ni Paraon ag waya nida gisugti sinra nak maghalin. ²⁸ Bag-o nagsiling si Paraon kang Moises, "Layas sa ako atubangan! Tanra-e kali, wayaey ako't gustong makita kag imo hitsura! Pag makita ka pa nako liwat ay mamamatayey ka!"

²⁹ Sabat ni Moises, "Kung imaw kina kag imo gusto, indiey ako magpakita sa imo."

Gingpasador ni Moises kag Pagmatay sa mga Panganay

11 Ngasing nagsiling ray kag GINO-O kang Moises, "Usa yangey nak silot kag Ako iparaya kang Paraon ag sa mga Ehiptohanon. Pagkatapos it kali, asugtaney kamo nida nak maghalin dili. Buko yang kina, halos ida pa kamo atabugon agor makahaliney. ² Sugu-a kag mga Israelinhon, kayake ag kabade, nak magpanghagar sa inra mga kayungot it mga alahas nak pilak ag buyawan."

³ Ag gingbuot it GINO-O nak magta-o it pabor kag mga Ehiptohanon sa mga Israelinhon. Ag sa kamatuuran, pati si Moises ay gingtahir it mga opisyales it Ehipto ag it tanang sinakupan ni Paraon ruto.

⁴ Kada, bag-o maghalin si Moises sa atubangan ni Paraon ay nagsiling anay sida, "Haring Paraon, siling it GINO-O, 'Isag sa tungang gab-i Ako ay malibot sa bug-os nak Ehipto. ⁵ Kag tanang panganay nak kayake ninrong mga Ehiptohanon ay mamamatay, tuna sa panganay nak anak nimo, Paraon, ikaw nak asa trono, hastang sa panganay nak anak it pinaka-ulipon nak kabade nak asa gilingan, ag aber kag mga unang anak it inro mga kahadupan. ⁶ Waya't ibang marurunggan sa bug-os nak Ehipto kundi kag makusog nak panambitan. Waya pang gador it tuyar nak panambitan nak narungog sa Ehipto tuna tong una pa, ag wayaey it marurunggan pa nak tuyar kali.

⁷ " 'Pero sa mga Israelinhon, wayang gador it marurunggan nak aber batok it iro sa tawo o hadop man.' Parayan dili maaayaman ninro nak iba kag pagtratar it GINO-O sa mga Israelinhon ag sa mga Ehiptohanon.

⁸ Tanang imo mga opisyales ay mapayungot ag mayuhor sa ako atubangan sa pagpangabay, 'Hala pagtoy kamo, kamo ag tanang gustong magnunot sa inro!' Ag imaw kato kag oras nak ako'y mapanaw."

Pagkasiling ni Moises it kali, naghaliney sida sa atubangan ni Paraon nak abang hangit.

⁹ Imaw pa kali kag insiling it GINO-O kang Moises it kato, "Indi magpati sa imo si Paraon, agor maramong milagro kag Ako mahihimo sa Ehipto."

¹⁰ Ag ginghimo nina Moises ag Aaron kaling tanang mga milagro sa atubangan ni Paraon. Pero sa yudo it kina, waya gihapon nida gisugti kag mga Israelinhon nak maghalin sa ida duta dahil ingpatugas it GINO-O kag ida tagipusuon.

KAG PAGHALIN IT MGA ISRAELINHON SA EHIPTO

Kag Gingtunaan it Pista it Pagluwas sa Mga Israelinhon sa Ehipto

12 Nagsiling kag GINO-O kana Moises ag Aaron ruto sa Ehipto, ²“Kaling buyan kag magiging unang buyan it intro tuig. ³Silingga kag tanang Israelinhon nak imaw kali kag inra dapat ahimuon sa pitsa dyes it kaling buyan. Bawat tatay ay mabaoy it usang tureting karnero para sa ida pamilya, ag usa sa usang panimayay. ⁴Pero kung kag usang pamilya ay apila yang, nak indi makaubos it usang turete nak karnero, puyde sinrang magpisan sa inra kayungot, nak apila ra, agor husto yang para sa inra kag usang turete. Akarkuluhon kung pauno't ramo kag makakaon it kada usang tawo. ⁵Kag intro piniling turete ay dapat waya't diperensya, usang kayake nak nakaabot sa usang tuig. Kung waya't karnero ay kambing yangey.

⁶“Abukuton kali ninro hastang sa ika-katorse it kaling buyan. Ag sa pagsugbo it adlaw it katong pitsa, rungan-rungan kaling aihawon ninrong tanan nak Israelinhon. ⁷Pagkayu-yo ninro, masayor kamo it rugo. Ag magbaoy it husto yang para ipahir sa syapar ag sa magkanyudong hamba it hagrah it bayay, kung hariin kamo makaon. ⁸Bag-o, sa gab-ing kato, intro kina aasayon ag isuya sa pagkaon it tinapay nak waya't pangpaalsa, † kaibahan kag sawsawan nak mga mapait nak usbor it panamda. ⁹Indi kali ninro gikaunon it hilaw o yauda, kundi inasay, †† kaumir kag siki, uyo ag mga kasudlan. ¹⁰Aubuson ninro kali it kaon, ag aya gitura para sa aga. Pero kung inggwa't matura ay intro kali asunugon. ¹¹Bag-o kamo magkaon, dapat ay preparadoy kamo para sa intro paghalin, naka-hagkosey, nakasuksokey it sandalyas ag hudotey kag intro bakulo. Kag intro pagkaon ay paspasan. Kag tawag it kali ay Pista it Pagluwas it GINO-O sa Ida katawuhan sa Ehipto. ‡

¹²“Sa gab-ing kali, alibuton Nako kag bug-os nak bansa it Ehipto, ag amatyon Nako kag tanang panganay nak kayaking anak, maging tawo ag hadop, ag aparusahan Nako kag tanang ginkikilayang dios it mga Ehiptohanon. Ako yang kag GINO-O. ¹³Kinang rugo, nak intro ipahir sa syapar ag sa mga hamba it intro hagrah ay magiging tanra. Pag makita Nako kina ay Ako kamo aligaran. †† Waya't mamamatay sa inrong

† Dahil sa sugo it Dios dili, huley naayami it mga Israelinhon nak kag pangpaalsa (o “lebadora”) ay simbulo it kayainan, kada bawal nak iyakot sa tinapay para riling pista. †† It kato batasaney it mga nagdadayaw sa mga dios-diosan kag pagkaon it hilaw ag yinauda nak karne, kada ingbag-o kali it GINO-O para sa mga nagdadayaw sa Ida. ‡ Basaha sa footnote para sa Exo. 12:43 ag sa Glosaryo kag tungor sa “Pista it Pagkaluwat sa Ehipto.” †† Sa ibang mga linggwahe kag Pista it Pagkaluwat sa Ehipto ay ingtawag rang Pista it

nakaistar rahang bayay parayan diling silot, sa oras nak parusahan Nako kag mga Ehiptohanon.”

Kag Gingtunaan it Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa

¹⁴Nagpadayon pa sa pagbisaya kag GINO-O, “Imaw kali kag adlaw nak intro arumrumon. Kaling Pista †† ay intro ahiwaton tuig-tuig bilang pagrumrom sa ginghimo it GINO-O sa intro, hastang sa pagbalhin it intro mga henerasyon. ¹⁵Tuyar kali kag intro pagrumrom. Sa suyur it pitong adlaw ay makaon kamo it tinapay nak waya't pangpaalsa. ††† Sa unang adlaw, bay-a kag tanang pangpaalsa sa tinapay sa intro bayay, dahil aber si-o kag magkaon it inggwa't kali, tuna sa unang adlaw hastang sa ika-pito ay dapat iitsapuyra sa mga Israelinhon. ¹⁶Kag una ag pangpitong adlaw ay intro agahinon agor magtipon ag magdayaw sa Ako. Sa suyur it ruhang adlaw nak kato, dapat waya't aber sin-o nak magtrabaho, puyra yang sa pag-intyendi it intro pagkaon. Imaw yang kato kag intro puyding himuon.

¹⁷“Intro ahimuon kaling unang adlaw it Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa bilang pamatuor, nak sa adlaw nak kali ay Ako ingraya kag intro tanang lahi nak grupo-grupo paliwas sa Ehipto. Tuig-tuig ahiwaton ninro kali hastang sa pagbalhin it intro mga henerasyon. ¹⁸Kada tuig, sa unang buyan, tuna sa gab-i it pitsa katorse hastang sa gab-i it pitsa beynte-uno, kag tinapay nak intro akaunon ay katong waya't pangpaalsa. ¹⁹Sa sakop it pitong adlaw ay dapat waya't makikitang pangpaalsa sa tinapay sa suyur it intro bayay. Gingsisiling Nako sa intro nak sin-o man kag magkaon it di pangpaalsa ay dapat iitsapuyra sa lahi it Israelinhon, sida man ay matuor nak Israelinhon o buko. ²⁰Bawal nak kamo ay magkaon it tinapay nak di pangpaalsa. Aber hariin kamo giiistar, dapat tinapay yang nak waya't pangpaalsa.”

²¹Pagkabisaya it GINO-O kang Moises, ingtawag ni Moises kag mga pinuno it mga Israelinhon, ag nagsiling, “Mga Tatay, pagtoy ag pili kamo it tureteng karnero para sa intro pamilya. Ag kali ay intro aihawon agor ahiwaton kag Pista it Pagkaluwat sa intro.

²²Pagkaihaw ninro kali, sayura kag rugo. Magbaoy kamo it pilang maintik nak sanga it isopo, ††† ag itumoy kina sa rugo, bag-o pahiran ninro kag syapar ag magkanyudong hamba it intro hagrah. Pagkahimo ninro it kali, waya't maliwas sa intro hastang sa aga.

²³“Isag sa gab-i, malibot kag GINO-O sa bug-os nak Ehipto agor matyon kag mga panganay nak kayaking

Pagligar dahil sa pagligar it Dios sa mga bayay it mga Israelinhon nak inggwa't tanra nak rugo sa mga hamba it inra hagrah, ag waya't mamamatay sa inra mga anak. †† Ingrurumrom it mga Israelinhon katong sinra ay nagralli-ralli paliwas it Ehipto ag obligado nak kaunon kag tinapay nak waya't pangpaalsa. ††† o “lebadora”. ††† Kaling isopo ay usang klase it tanom nak ginggagamit nak pangyanggas sa ugar.

anak it mga Ehiptohanon. Pag nakita Nida kag rugo nak nakapahir sa syapar ag mga hamba it inro hagra, aligaran Nida kag inro bayay. Indi Nida gitugutan kag anghel nak manugmatay nak magsuyor raha pramas matyon kamo.

²⁴ "Tumana ninro kaling inro dapat ahimuon hastang sa inro pagbalhin it mga lahi. ²⁵ Pag rahagtoy kamo sa duta nak gingpromisa it GINO-O nak ita-o sa inro, dapat nak inro kali ahiwaton tuig-tuig. ²⁶ Ag pag ingpangutana kamo it inro mga anak kung asing inro kali ginghihiwat, ²⁷ masiling kamo nak, 'Ginghihiwat nato kaling pagmatay it karnero bilang inughalar sa GINO-O agor rumrumon tong gingligaran Nida kag mga bayay it ato mga ginikanan sa Ehipto. Kada kag mga Ehiptohanon ay Ida gingpamatay, ag gingluwas kita.' "

Pagkarungog kali it mga Israelinhon, nagyinuhor sinra ag nagdinayaw. ²⁸ Gingtuman it mga Israelinhon kag tanang gingsugo it GINO-O parayan kana Moises ag Aaron.

Kag Pagmatay sa mga Panganay nak Kayaking Anak it mga Ehiptohanon

²⁹ Pagkatungang gab-i, matuor naglibot kag GINO-O sa Ehipto, ag gingpamatay kag tanang panganay nak kayaking anak it mga Ehiptohanon, magtuna sa panganay ni Paraon nak asa trono hastang sa panganay it ida mga priso nak asa bartulina, pati tanang unang anak it inra kahadupan.

³⁰ Tong gab-ing kato nautoy kag pagkatuyog nina Paraon ag tanang ida mga opisyales, pati tanang Ehiptohanon. Matuor nak marurungog sa bug-os nak Ehipto kag makusog nak panambitan dahil waya't aber usang bayay nak waya't minatay.

Kag Paghalin it mga Israelinhon sa Ehipto

³¹ Tong gab-i rang kato, ingpatawag ni Paraon sina Moises ag Aaron ag nagsiling, "Hala, haliney kamo, ngasing nak raan! Kamong tanang mga Israelinhon pagtoy, ag magdayaw kamo sa inro GINO-O tuyar sa inro ginghahagar! ³² Pagtoy, ray-a kag inro tanang mga kahadupan tuyar ra sa inro ginghahagar ag pumagtoy kamo! Pangamuyuan ra ninro ako nak ako'y kaluy-an Nida!"

³³ Pati kag tanang Ehiptohanon ay nagbubulig sa pagpalayas sa mga Israelinhon paliwas sa inra lugar sa pagsiling, "Halin kamo sabaling kaming tanan ay mamatay pa!" ³⁴ Kada gingbaoy it mga Israelinhon ag gingbutang sa planggana kag inra minasang arina nak waya pa't pangpaalsa. Ag kali ay inra ingpuros it yamit pramas mapas-an bag-o maghalin.

³⁵ Ag bag-o ra sinra nakahalina, gingtuman it mga Israelinhon kag gingbisaya sa inra ni Moises ag nagpanghagar sinra sa mga Ehiptohanon it mga alahas

nak human sa pilak ag buyawan, pati mga baro.

³⁶ Gingbuot matuor it GINO-O nak maging maatag kag mga Ehiptohanon sa inra, ag gingta-o kag inra ginghagar. Parayan dili, inra ingpangbay-an it mga ari-arian kag mga Ehiptohanon.

³⁷ Ngasing kag mga Israelinhon ay naghalin sa lugar it Gosen nak ingtatawag rang Rameses, sa Ehipto, pagpagto sa Sucot. Mga sais syentos mil (600,000) nak mga kayake kag nagpanaw halin ruto, puyra pa sa mga kabade ag mga anak. ³⁸ Buko yang kato kag inra ramo dahil inggwa't ibang mga buko Israelinhon nak nagnunot sa inra, pati kag inra maramong kahadupan, grupo-grupo it mga karnero, kambing ag baka. ³⁹ Pagpahuway ninra, gingyuto ninra kag inra minasang arina nak waya't pangpaalsa. Gingraya ninra kali halin sa Ehipto tong sinra ay ingtabog ruto, dahil wayaey sinra it oras nak maghikot pa it inra bayon.

⁴⁰ Kag rugay it pag-istar it mga Israelinhon ruto sa Ehipto ay ap-at nak gatos ag treyntag (430) tuig. ⁴¹ Sa katapusan it katong pang-ap-at nak gatos ag treyntag (430) tuig, imaw nak gador kato kag adlaw tong kag tanang katawuhan it GINO-O ay nagliniwas nak grupo-grupo halin sa duta it Ehipto. ⁴² Sa suyur it katong gab-i nak kato, gingbantayan nak gador sinra it GINO-O hastang makahalina sinrang tanan sa bansa it Ehipto. Kada bawat tuig, tuna it kato ay ingrurumrom it mga Israelinhon kaling pagbantay sa inra it GINO-O parayan sa pagramyag, bilang pagtahor sa Ida. Tuig-tuig ahiwaton ninra kali hastang sa pagbalhin it inra mga henerasyon.

Kag mga Puyding Mag-iba sa Pista it Pagkaluwas it mga Israelinhon sa Ehipto

⁴³ Nagsiling kag GINO-O kana Moises ag Aaron, "Kali kag mga kasuguan nahanungor sa Pista it Pagkaluwas it mga Israelinhon sa Ehipto: †

"Kag mga tawong buko Israelinhon ay indi puyding magkaon. ⁴⁴ Ugaling kung inggwa kamo it mga nabakay nak ulipon sa inro panimayay ay puyde sinrang magkaon, basta sinra ay natuliey. ⁴⁵ Pero kag mga nagbisita yang sa inro ag mga suhuyan nak trabahador ay indi puyding magkaon.

⁴⁶ "Ag kinahangyan nak sa suyur yang it bayay dapat ninrong kaunon kaling karnero. Aya giraya it aber maisot sa liwas. Ag nahanungor sa mga suká it kali, dapat indi ninro gibalion.

⁴⁷ "Kag tanang Israelinhon ay dapat maghiwat it kaling Pista.

⁴⁸ "Kung inggwa't tawong buko Israelinhon nak nagsaydo raha sa inro, ag gustong mag-iba sa Pista it Pagkaluwas ninro sa Ehipto ay puyde sinra, basta kag

† *Basaha sa Glosaryo kag tungor sa "Pista it Pagkaluwas sa Ehipto."*

tanang kayake sa inra pamilya ay natuliey. Dahil kung inra kali asunron, pay sinra'y mga Israelinhoney ra. Pero indi nak gador puyde magkaon kag mga waya pa natutuli. ⁴⁹ Tanan ay naumir it kaling kasuguan, sida man ay matuor nak Israelinhon o katong mga nagsaydo raha agor mag-istar sa inro lugar."

⁵⁰ Gingsunor matuor it tanang mga Israelinhon kag tanang gingsugo it GINO-O kana Moises ag Aaron.

⁵¹ Ag tong adlaw nak kato gingliwas it GINO-O kag mga Israelinhon sa duta it Ehipto kumporme sa inra lahi nak grupo-grupo.

Kag Paggahin sa mga Panganay nak Kayake Para sa GINO-O

13 Nagsiling pa kag GINO-O kang Moises, ² "Gahina para sa Ako kag inro tanang panganay nak anak nak kayake. Kag tanang panganay it mga Israelinhon ay para sa Ako, maging tawo o hadop man."

Kag Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa

³ Nagsiling ray si Moises sa mga Israelinhon, "Ako mga kasimanwa, rumruma ninro kaling adlaw, nak imaw kali kag adlaw nak kamo ay gingliwas it GINO-O sa Ehipto. Kamo ay Ida ra ginglibre sa pagkaulipon ruto parayan sa Ida rakong gahom. Indi kamo magkaon it tinapay nak inggwa't pangpaalsa.

⁴ "Ngasing nak adlaw, sa buyan it Abib, mahalina kamo rili sa Ehipto. ⁵ Aray-on kamo it GINO-O sa duta nak gingpromisa Nida sa inro mga ginikanan nak mapapasa-inro, sa duta it mga Canaanhon, Hetanhon, Amornon, Hebinhon, ag Jebusnon, katong duta nak bugana kag pagkaon nak pay nagbabaha kag gatas ag rugos.

"Pag-abot ninro ruto, ahiwaton ninro kaling pista bawat tuig sa tuyar nak pisa it buyan it Abib: ⁶ Sa suyor it pitong adlaw makaon kamo it tinapay nak waya't pangpaalsa, ag sa ika-pitong adlaw mahiwat kamo it pista para sa GINO-O. ⁷ Kag inro kaunon nak tinapay ay katong waya't pangpaalsa sa sakop it kinang pitong adlaw. Dapat waya't pangpaalsa o tinapay nak di pangpaalsa nak makikita sa inro mga nasasakupan.

⁸ Sa adlaw nak kato, inro isiling sa inro mga anak kung asing ginghihiwat nato kali ay dahil sa ginghimo it GINO-O sa amo tong kami ay Ida gingliwas sa Ehipto.

⁹ "Kaling paghiwat it pista nak kali ay nupay tanra sa inro mga damot ag sa inro mga yupa, [†] agor indi ninro malimtan nak ibisaya kag kasuguan it GINO-O. Dahil parayan sa Ida rakong gahom Ida kami gingliwas sa

[†] Dahil sa ingsiling it GINO-O dili, kag mga Israelinhon nak matutom ay inggwa't inghihimo. Naghihigot sinra sa damot ag yupa it mga maintik nak butangan nak inggwa't unor. Kag unor it kali ay pilang kasuguan ni Moises bilang parumrom sa inra sa ingbisaya it GINO-O sa inra mga ginikanan.

Ehipto. ¹⁰ Kaling paghiwat ay inro ahimuon tuig-tuig sa tamang adlaw.

Kag Paghalar sa mga Panganay nak Kayake

¹¹ "Kag GINO-O kag maraya sa inro sa duta it mga Canaanhon, tuyar sa Ida gingpromisa sa inro ag sa inro mga ginikanan, nak ita-o sa inro. ¹² Pag-abot ninro ruto, inro ihalar sa GINO-O kag inro tanang panganay nak kayake. Pati tanang unang anak it inro mga hadop ay para sa Ida. ¹³ Ugaling tanang unang anak it inro asno nak inughalar sa Ida ay puyding tubuson ^{††} it karnero. Pero kung indi ninro igtubuson, inro abalion kag liog it kali. Tanang inro panganay nak anak nak kayake ay dapat ninrong tubuson. [‡]

¹⁴ "Sa huli, pag magpangutana kag inro mga anak nak, 'Ni-o kag gustong bisayahon it kali?' inro asabton sinra nak, 'Ato kali ginghihiwat dahil parayan sa rakong gahom it GINO-O, Ida kita gingsalbar sa Ehipto halin sa pagkaulipon. ¹⁵ It katong nagmatugas si Paraon sa pagsugot nak makaliwas kita sa Ehipto, gingmatay it GINO-O kag tanang panganay nak kayake ruto, maging tawo o hadop. Kada ngani gingmamatay nato bilang inughalar sa Ida kag tanang unang anak nak kayake it ato mga hadop, pero gingtutubos nato kag ato mga panganay nak anak nak kayake.' ^{‡‡}

¹⁶ "Kaling paghiwat nak kali ay nupay tanra sa inro mga damot ag sa mga yupa agor indi nato malimtan nak kita ay gingliwas it GINO-O sa Ehipto parayan sa Ida rakong gahom."

Kag Haligi nak Rampog ag Haligi nak Kayado

¹⁷ Ngasing, tong gingsugtan ni Paraon kag mga Israelinhon nak maghalin sa Ehipto, waya sinra gi-parayana it Dios sa lugar it mga Pilistinhon, aber kali kag pinaka-mayungot nak rayan. Dahil siling it Dios, "Baka masapoy ninra kag gera ag magbaydo kag inra isip ag magbalik sa Ehipto." ¹⁸ Kada gingparayan sinra it Dios sa rayan sa disyerto hastang nakasampot sa Puyang Ragat. Nagpanaw kag mga Israelinhon halin sa Ehipto nak hanraey para sa pagpakiglabaan.

¹⁹ Sa pagtakas nina Moises halin sa Ehipto ay ingraya ra ninra kag mga suká it inra ginikanan nak si Jose. Dahil gingpasumpa nida it kato sa mga Israelinhon nak, "Kag Dios nak gador kag maruaw ag matabang

^{††} o "bayduhan." Dahil kag asno ay di balor bilang kargahan it mga raya, kung gusto ninra nak mapupuyusan pa kag asno ay dapat ninra kaling bayduhan it karnero bilang inughalar. [‡] Dahil kag panganay nak kayake ay para sa GINO-O, ag waya Nida gihahagara nak ihalar kag kabuhi it tawo pramas mamatay, ingsugo Nida kaling pagtubos parayan sa paghalar it hadop. (Basaha ra sa Bil. 3:11-13,39-51.) ^{‡‡} Sa panahon nak kali gingtubos ninra kag inra panganay nak anak nak kayake parayan sa pagmatay it karnero bilang inughalar.

sa inro. Kada paghalin ninro rili sa Ehipto, ray-a kag ako mga suká halin dili.” †

²⁰ Paghalin it mga Israelinhon sa Sucot ay nagbaktas sinra hastang nakaabot sa Etam pasuyuron it disyerto, kung hariin sinra ay nagpahuway. ²¹ Gingbabantayan sinra it GINO-O. Sa adlaw, nag-uuna Sida sa inra parayan sa haligi nak rampog agor tudluan sinra it rayan. Imaw ra sa gab-i, nag-uuna Sida sa inra parayan sa haligi nak kayado agor imaw kag maging iwag ninra. Kali ay pramas makakapadayon sinra sa pagpanaw, gab-i man o adlaw. ²² Kag haligi nak rampog sa adlaw ag kag haligi nak kayado sa gab-i ay waya gibubuyag sa inra unahan.

KAG PAGTABOK SA PUYANG RAGAT

14 Ngasing nagsiling kag GINO-O kang Moises, ² “Silingga kag mga Israelinhon nak magbalik halin sa Etam pasuyuron sa disyerto ag magkampo sa atubangan it Pihahiro, sa tunga it Migdol ag ragat, †† sa atubangan ra it Baal-zepon. Ruto kamo mapatukor it inro mga tolda mayado-yado sa ragat. ³ Maiisip ni Paraon nak, ‘Siguradong katong mga Israelinhon ay nagkayaag-yaag dahil waya sinra’t makitang ayusutan sa disyerto.’ ⁴ Ako apatugason kag tagipusuon ni Paraon ag kamo’y ida ayaguron. Pero apirdihon Nako sida ag ida tanang mga sundalo, ag apurihon Ako it tanang tawo aber hariing lupalop. Maaayaman nak gador it mga Ehiptohanon nak Ako kag GINO-O.” Ngani, gingtuman matuor kali it mga Israelinhon.

⁵ It katong nabalitaan it hari it Ehipto nak imaw si Paraon, nak kag mga Israelinhon ay nakahaliney, kag ida isip, pati kag isip it ida mga opisyales ay nagbag-o. Siling ninra, “Ni-o kaling ato ginghimo? Asing ato gingsugtan kag mga Israelinhon nak maghalin? Si-o pa ngasing kag matrabaho para sa ato?”

⁶ Ngani, inghanra ni Paraon kag ida karwahe nak panggera ag ingnunot kag ida mga sundalo. ⁷ Kag ida ingnunot ay an-om nak gatos (600) nak maadong mga karwahe nak panggera, pati kag tanang klase it karwahe nak di sakay nak mga sundalo. ⁸ Ingpatugas ray it GINO-O kag tagipusuon ni Paraon, nak hari it Ehipto, kada ida yinagor kag mga Israelinhon habang sinra ay nagtatakas nak inggwa’t kaisog sa inra huna-huna. ⁹ Kag mga Ehiptohanon ay nagyagor sa mga Israelinhon, tanang mga sundalo ni Paraon, tanang mga karwahe nak panggera, tanang sundalo nak nakasakay sa kabayo, ag tanang sundalo nak nagbabaktas. Naantaw ninra kag mga Israelinhon nak nagkakampo sa tungor it baybay, mayungot sa Pihahiro sa atubangan it Baal-zepon.

¹⁰ Habang nagpapayungotey sina Paraon, nakita it mga Israelinhon kag matulin nak pagmartsa it ida mga sundalo. Ag sinra ay napakahadlok ag nag-ayaba sa GINO-O. ¹¹ Ag nagsiling sinra kang Moises, “Kumo waya it kamposanto sa Ehipto, kada imo kami rinaya riling disyerto pramas mamatay? Asing tuyar kag imo ginghimo sa amo? Asing gingbaoy pa kami nimo sa Ehipto? ¹² Di baga kag amo siling sa imo tong ruto pa kami sa Ehipto ay, ‘Pabad-e yang kami nak mag-paulipon sa mga Ehiptohanon? Aya kami gikalibgi!’ Mas maado pa nak magpaulipon kami sa inra kisa mamatay rili sa disyerto.”

¹³ Nagsabat si Moises sa mga tawo, “Aya kamo gikahadlok! Pakusuga kag inro buot, ag inro makikita kung pauno kamo isalbar it GINO-O. Ngasingey kina Nida ahimuon. Kinang mga Ehiptohanon nak inro nakikita ngasing ay indiey nak gador ninro sinra makikita liwat. ¹⁴ Kag GINO-O it malaban para sa inro, waya kamo it mahihimo.”

¹⁵ Ag nagsiling kag GINO-O kang Moises, “Asing imo Ako ging-aayaba? Silingga kag imo mga haling Israelinhon nak magpadayon sa pagpanaw. ¹⁶ Tas-an kinang imo hudot nak bakulo ag itudlo sa ragat. Ag kali ay matutunga agor kamong mga Israelinhon ay mapanaw sa uga nak duta patabok sa ragat. ¹⁷⁻¹⁸ Apatugason pa Nako kag tagipusuon it mga Ehiptohanon agor inra kamo ayaguron. Apurihon Ako it tanan pag napirdi Nako sinra parayan sa matatabo kang Paraon, sa ida tanang mga sundalo, pati sa ida mga karwahe ag mga sundalo nak nakasakay sa kabayo. Parayan dili maayaman nak gador it mga Ehiptohanon nak Ako kag GINO-O.”

¹⁹ Ngasing kag anghel it Dios nak nagpapanguna sa mga Israelinhon ay nagpahuli sa inra, ag kag haligi nak rampog ay nagsaydo ra sa huli ag nagruyog sa inra likor. ²⁰ Kaling rampog ay nagpatunga sa inra ag sa mga Ehiptohanon. Ngani, sa bug-os nak gab-i, maruyom sa parti it mga Ehiptohanon ag mahadag sa parti it mga Israelinhon, ag dahil rili waya nakapayungot kag mga Ehiptohanon sa inra.

²¹ Masunor, gingtudlo matuor ni Moises kag ida damot sa ragat. Sa bug-os nak gab-i, gingpahuyop it GINO-O kag makusog nak hangin halin sa subatan, ag natunga kag tubi. Kada nagkainggwa’t ugang rayanan sa tunga it ragat. ²² Ngani, kag mga Israelinhon ay nagpanaw patabok sa ugang duta raha sa tunga it ragat. Kag tubi ay pay naging pader sa inra bandang wala ag tu-o.

²³ Pagkaaga ingyagor ray sinra it mga Ehiptohanon. Kaibahan sa pagyagor kag tanang mga sundalo ni Paraon, tanang nakapangabay ag tanang nakakarwahe. ²⁴ Halin sa haliging kayado ag rampog ingmumuyatan it GINO-O kag tanang natatabo, ag it katong mayungotey magpanghudag-hudag, inatraso Nida sa

† Basaha sa Hen. 50:24-25. †† Sa bisayang Hebreo kaling ragat ay “Ragat it Mataas nak Hilamunon” nak katambi it “Puyang Ragat.”

pagbiyahe kag mga Ehiptohanon. ²⁵ Kag mga gulong it inra mga karwahe ay naputik, kada nahirapan sinra magbiyahe. Ngani, siling yangey ninra, "Balik yangey kita! Dahil kag GINO-O it naglalaban sa ato para sa inra."

²⁶ Pagkatabok nina Moises, nagsiling kag GINO-O sa ida, "Tudluan ray raha kag imo damot sa ragat, agor kag tubi ay mabalik ag matabunan kag mga Ehiptohanon, pati kag inra mga karwahe, ag kag mga nakapangabayo." ²⁷ Kada gingtudlo matuor ni Moises kag ida damot sa ragat, ag pagsubat it adlaw kag tubi ay nagbalik matuor sa ida dating suyog. Nagtinguha kag mga Ehiptohanon nak makatakas, ugaling gulping ingpabalik it GINO-O kag tubi, kada tanan sinra ay nagkayunor. ²⁸ Nagtabo katong tubi, ag natabunan kag mga nakasakay sa karwahe ag kag mga nakapangabayo, tanang mga sundalo ni Paraon nak nagsinunor sa mga Israelinhon hastang sa tunga it ragat, ag wayang gador it aber usa nak nabuhi pa sa inra.

²⁹ Pero kag mga Israelinhon ay nagtabok sa ugang duta sa tunga it ragat, naging pader ninra sa wala ag tu-o kag tubi.

³⁰ Tong adlaw nak kato, gingsalbar it GINO-O kag mga Israelinhon halin sa mga damot it mga Ehiptohanon. Ag nakita it mga Israelinhon kag abang ramong minatay nak Ehiptohanon nak ingragsa sa piliw.

³¹ Pagkakita it mga Israelinhon sa rakong gahom it GINO-O laban sa mga Ehiptohanon, sinra ay nagkainggwa't kahadlok sa Ida ag nagtu-o sinra sa Ida, pati kang Moises nak Ida suguon.

Kag Kanta nina Moises

15 Pagkatabok ninra sa ragat, nagkinanta si Moises ag kag mga Israelinhon para sa GINO-O it tuyar kali:

"Kami ay makanta sa GINO-O,
dahil katitingaya kag Ida pagraog.

Kag mga kabayo ag mga sundalong nakapangabayo it amo kaaway

ay Ida yang tinapyak sa ragat.

² Kag GINO-O kag nagtata-o sa amo it kusog,
Sida kag amo ingkakanta.

Sida kag amo Manluluwas,
Sida kag amo Dios, amo Sida adayawon,
Sidang Dios it amo tatay, amo Sida itaas.

³ Kag GINO-O ay sundalo nak waya't kapantay.
GINO-O kag Ida pangayan.

⁴ Kag mga karwahe ni Paraon ag kag ida mga sundalo,

Ida yang tinapyak sa ragat.

Gingyunor ra Nida sa Puyang Ragat
kag mga piling pinunong sundalo ni Paraon.

⁵ Kag marayom nak tubi it nagtabon sa inra.

Nagrugyang sinra nak nupay bato.

⁶ Kag Imo tuong damot, amo GINO-O, ay makagagahom.

Ingwagit kag amo mga kaaway
parayan sa Imo rakong gahom.

⁷ Ikaw nak Halandong Hari,
it nagpirdi sa Imo mga kalaban.

Nagrayab-rayab kag Imo kahangit,
nak imaw kag pay nagsunog sa inra tuyar sa mga uhot.

⁸ Pay Imo yang inghuyop, ag natunga kag tubi.
Kag suyog ay nagpaibabaw

nak pay tuyar sa pader.
Kag marayom nak tubi ay pay nagtugas
hastang sa katugkaran.

⁹ Kag mga kaaway ay naghinambog,
'Ayaguron namo sinra, amo sinra maaabutan,
ag amo aparti-partihon kag inra mga manggar sa amo mga kaibahan,

hastang sinra ay magkawar-an.
Amo ahukason kag amo talibong,
ag amo sinra apangmatyon.'

¹⁰ Pero sa usang hudop yang Nimo,
natabunan sinra it ragat.

Nagyugrang sinra nak pay tingga
sa marayom nak tubi.

¹¹ Si-o sa inra mga dios kag makakapantay sa Imo,
amo GINO-O?

Si-o kag makakapantay sa Imo nak makagagahom
ag balaan?

Si-o kag makakapareho sa Imo nak gingkakahadlukan

dahil sa Imo mga ginghihimo nak mga katitingayang milagro?

¹² Pay Imo yang ginghunat kag Imo tuong damot,
ag sinra ay gingyubong sa irayom it ragat.

¹³ Dahil sa Imo waya gibabag-ong pagpalangga,
nag-uuna Ikaw sa amo, nak Imo mga tinubos.
Parayan sa Imo kusog, kami ay Imo ingpapangunahan

papagto sa Imo balaan nak istaran.

¹⁴ Kali ay mababantog sa ibang mga nasyon,
ag sinra ay mapanguyog;

Mababatyagan it mga Pilistinhon kag kahadlok
tuyar sa kabading nagpapasyapo.

¹⁵ Kag mga pinuno it Edom ay magkakahadlok.
Kag mga nagpapanguyo sa Moab ay mapinanguyog,
ag kag tanang mga taga-Canaan
ay pay matutunaw sa kahadlok.

¹⁶ Kahadlok ag pagkalibog kag mahari sa inra.

Parayan sa rakong gahom it Imo damot,
sinra'y pay mga bato nak indi makahiwas,
Hastang kaming Imo mga tawuhan,
amo GINO-O, ay nakarayan,

Kaming Imo mga tinubos,
sinra ay amo nalampasan.

¹⁷ Aray-on Nimo kami ag ibutang sa Imo ging-promisang duta,
sa lugar nak Imo pinili, amo GINO-O,
agor maging Imo istaran,
sa Templo nak gingtinrog it Imo damot.

¹⁸ Kag GINO-O it mahari hastang sa waya't katapusan."

Kag Kanta ni Miriam

¹⁹⁻²⁰ Ngasing kag manghor nak rayaga ni Aaron nak kag ngayan ay si Miriam ay usang propeta. Ag pagkatabok ninra sa ragat, narumruman nida nak tong gingyayagor kag mga Israelinhon it mga kabayo ni Paraon, kanunot kag mga nakasakay sa karwahe ag ibang mga sundalo ay ingpabalik it GINO-O kag tubi ag natabunan sina Paraon. Pero kag mga Israelinhon ay imaw kag sa unahan nak nagpapanaw yang patabok sa ugang duta sa tunga it ragat. Kada nagbaoy sida it tamborin, ag nagsunor ra sa ida kag tanang mga kabade nak gamit ra kag tamborin ag nagsasadaw habang nagkakanta sida. ²¹ Tuyar kali kag kanta ni Miriam:

"Magkanta it pagdayaw sa GINO-O
dahil Sida ay nagraog.

Kag mga kabayo ag mga sundalong nakapangabayo it ato kaaway
ay Ida yang tinapyak sa ragat."

Kag Mapait nak Tubi sa Tuburan

²² Pagkatapos, gingpahanra ni Moises kag mga Israelinhon sa pagpadayon, ag nagginaney sinra halin sa Puyang Ragat papagto sa Disyerto it Sur. Nagpanaw sinra sa sakop it tatlong adlaw, ag waya sinra't nakitang tubi. ²³ Tong bandang huli, nakaabot sinra sa tuburan it Mara, ugaling indi ninra mainom kag tubi ruto dahil kali ay mapait. Kada kaling tuburan ay gingtawag nak Mara. ²⁴ Ngani, nagnginuyob kag mga tawo laban kang Moises, ag siling ninra, "Ni-o ngasing kag ato ainumon?"

²⁵ Dahil rili, sida ay nag-ayaba sa GINO-O. Ag gingtudlo sa ida it GINO-O kag usang klasing sanga raha. Ingbaoy nida kina ag ingpilak sa tubi, ag kag pait it kining tubi ay nabaoy.

Ruto, gingpurbahan sinra it GINO-O ag ingtaw-an it kasuguan. ²⁶ Siling Nida sa inra, "Ako kag GINO-O nak inro Dios, kung kamo yang ay magpanimati it maado sa Ako gingsisiling sa inro, ag himuon kung ni-o kag tama sa Ako pagmuyat ag tumanon kag Ako mga kasuguan, ay indi Nako giparaya sa inro kag mga sakit

tuyar sa Ako gingparaya sa mga Ehiptohanon, dahil Ako kag GINO-O nak inro manugbuyong."

²⁷ Pagkatapos it kina, kag masunor nak lugar nak inra ingsamputan ay Elim, kung hariin ay inggwa't doseng tuburan ag sitentang puno it palmera. Ruto sinra gikampo sa palibot it mga tuburan.

Kag Pagkaon nak Manna ag kag mga Pugo

16 Kag pagkampo it tanang Israelinhon sa Elim ay waya narugay kundi nagpadayon ray sinra hastang nakaabot sa Disyerto it Sin nak asa tunga it Baguntor it Sinay ag Elim. Nakaabot sinra raha it pitsa kinse it ika-ruhang buyan tuna tong sinra ay naghalin sa Ehipto. ² Habang sinra ay nagpapadayon it pagpanaw sa disyerto, kag mga Israelinhon ay nagnging-inuyob kana Moises ag Aaron. ³ Kag inra siling ay, "Maado pang gingmatay yangey kami it GINO-O it katong ruto pa kami sa Ehipto! Ruto ay nakakaatubang kami sa kinantong nak suya ag nakakakaon kami hangga't gusto namo it tinapay ag iba pang pagkaon. †† Pero rili sa disyerto nak inro gingray-an sa amo, ay inro kami amatyon sa gutom."

⁴ Kada ngani, nagsiling kag GINO-O kang Moises, "Ako kamo apauyanan it pagkaon nak halin sa langit. † Silingga kag mga tawo nak adlaw-adlaw maliwas sinra ag mapunpon it tama yang nak inra pagkaon sa adlaw nak kato. Rili apurbahan Nako sinra, ag maaayaman kung talagang inra asunron kag Ako gingsusugo o indi. ⁵ Ugaling sa pang-an-om nak adlaw ay mapunpon sinra ag ayutuon nak tama yang para sa inra kunsumo sa ruhang adlaw."

⁶ Kada, gingsilinggan nina Moises ag Aaron kag mga Israelinhon, "Mga kasimanwa, isag sa gab-i, maaayaman ninro nak kag GINO-O it naghaw-as sa inro sa Ehipto. ⁷ Ag insulip sa aga, makikita ninro kag Ida kahimayaan dahil narunggan Nida kag inro pagnguyob laban sa Ida. Asing sin-o rang gador kami para sa amo kamo magnguyob?"

⁸ Ag nagsiling pa si Moises, "Ngasing nak hapon, ataw-an kamo it GINO-O it karne, ag sa aga, ay tinapay ray hastang gusto ninro. Dahil narunggan Nida kag inro mga nguyob laban sa Ida. Asing sin-o rang gador kami para sa amo kamo magnguyob? Buko kami kag inro gingngunguyuban kundi kag GINO-O."

⁹ Ag masunor, nagsiling si Moises kang Aaron, "Manong, silingga kag tanang Israelinhon nak magpayungot nganat sinra sa GINO-O dahil Ida narunggan kag inra mga nguyob."

¹⁰ Ag habang nagbibisaya si Aaron sa inra, nagmuyat sinra sa disyerto ag gingpakita it GINO-O kag Ida kahimayaan hina sa rampog.

† Kag gustong bisayahon it Mara ay "Mapait."

†† Imbis nak kan-on ag suya ay tinapay ag suya kag inra pagkaon. † Kaling pagkaon nak halin sa langit sa bisayang Hebreo ay "tinapay halin sa langit."

¹¹ Nagsiling kag GINO-O kang Moises, ¹² "Narunggan Nako kag mga pagnguyob it mga Israelinhon. Silingga sinra nak sa hapon, karne kag inra akaunon, ag sa aga, mabubusog sinra it tinapay. Ag inra maaayaman nak Ako kag GINO-O nak intro Dios."

¹³ Pagkahapon matuor abang ramong pugo kag nagtugpa sa inra kampo, nak pay halos indiey makita kag raga. Ag pagkaaga, maramoy nak tun-og kag nakapalibot sa inra kampo. ¹⁴ Pagkawagit it tun-og, makikita sa raga kag pay limbok nak abang puti. ¹⁵ Pagkakita kali it mga Israelinhon, nagpangutana sinra sa usa'g-usa, "Ni-o kali?" Dahil waya ninra naayami kung ni-o kato.

Ag nagsiling si Moises sa inra, "Kali kag pagkaon † nak gingta-o sa intro it GINO-O agor intro akaunon.

¹⁶ Ag imaw kali kag tugon it GINO-O, 'Kada usa sa intro ay mapunpon it tama yang para sa intro kunsumo sa usang adlaw, tunga sa gantang kada usang tawo nak asa intro tolda.' "

¹⁷ Imaw matuor kag inghimo it mga Israelinhon. Kag iba ay nagpunpon it maramo ag kag iba ay maisot yang. ¹⁸ Ugaling tong ingtakosey ninra kali, katong nagpunpon it maramo ay waya't subra, ag katong nagpunpon it maisot yang ay waya't kuyang. Kada pay kag inra gihapon napunpon ay tama yang.

¹⁹ Ag nagsiling pa si Moises, "Aya kamo giaman it para sa aga."

²⁰ Ugaling kag iba sa inra ay waya gisunor kang Moises. Nag-aman gihapon sinra it para sa aga. Pero pagkaaga, kali ay inapihis ag nagbaho. Ngani, nahan-git si Moises sa inra.

²¹ Tuna it kato kada aga, nagpupunpon yangey sinra it tama yang para sa inra kunsumo. Ag pag-init it adlaw, kali ay natutunaw.

²² Pero sa pang-an-om nak adlaw, nagpunpon sinra it duple, nak imaw kag usang gantang para sa usang tawo. Pagkakita kali it mga nagpapamuno sa mga Israelinhon, nag-uma sinra kang Moises. ²³ Ag sinra ay ida ingsabat, "Pabad-e yang sinra dahil imaw kali kag sugo it GINO-O, 'Insulip ay Adlaw it Inugpahuway ag mapahuway kita dahil kali kag sagradong adlaw para sa Ida. Kayduhay kag intro gustong kayduhon, ag ya-gaay kag intro gustong ya-gaon. Puyding magtura kamo it para insulip.' "

²⁴ Kada, tuyar sa gingsugo sa inra ni Moises gingtura ninra kag para sa masunor nak adlaw. Ag kali ay waya giapihisa ag waya gibaho. ²⁵ Pagkaaga siling ni Moises, "Kauna ninro kali ngasing nak adlaw dahil kali ay Adlaw it Inugpahuway nak inggahin para sa GINO-O. Ag usa pa, ngasing, ay waya kamo it makikita nak tuyar it kali sa raga. ²⁶ An-om nak adlaw kamong mapunpon it

kali, pero sa pangpitong adlaw nak imaw kag Adlaw it Inugpahuway ay waya kamo't makikita."

²⁷ Pero sa yudo it kina, tong pangpitong adlaw, inggwa gihapon it mga nagliwas agor magpunpon, ugaling waya sinra't nakita. ²⁸ Dahil rili, siling it GINO-O kang Moises, "Hastang sauno kamo masuway sa Ako mga sugo ag mga tudlo? ²⁹ Tanra-e ninro, Ako kag GINO-O kag nagta-o sa intro it Adlaw it Inugpahuway. Kada ngani sa pang-an-om nak adlaw Ako kamo gingtataw-an it pagkaon para sa ruhang adlaw. Sa pangpitong adlaw, waya't maliwas sa intro tolda." ³⁰ Ngani, kag mga tawo ay nagpahuway sa pangpitong adlaw.

³¹ Manna †† kag tawag it mga Israelinhon sa pagkaon nak inra napupunpon. Kali ay tuyar sa limbok nak abang puti, ag kag lasa it kali ay pay tinapay nak gingpatam-isan it rugos. ³² Ag nagsugo pa sa inra si Moises, "Kali kag tugon it GINO-O, 'Baoy kamo it usang susudlan nak masuyor it tunga sa gantang, ag pun-on ninro it manna. Hipira kali, agor makikita pa hastang sa pagbalhin it intro mga henerasyon kag pagkaon nak gingta-o Nako sa intro sa disyerto, tong Ako kamo ginghaw-as sa Ehipto.' "

³³ Ngani, siling ray ni Moises kang Aaron, "Baoy it usang kuyon ag pun-on kali it manna. Bag-o ibutang kali sa atubangan it GINO-O para taguon, agor makikita pa hastang sa pagbalhin it ato mga henerasyon."

³⁴ Kumporme sa sugo it GINO-O kang Moises, ingbutang ni Aaron kaling manna sa atubangan it Balaan nak Kaban agor taguon. ³⁵ Manna kag gingkaon it mga Israelinhon sa suyor it kwarantang tuig, hastang nakaabot sinra sa lugar it Canaan kung hariin sinra gipangabuhi.

³⁶ Kag inra butangan nak ingtatakusan it manna ay omer ‡ nak kag unor ay kuyang nak tunga sa gantang.

Kag Tubi nak halin sa Bato

17 Halin sa kabagunturan it Sin, kag tanang Israelinhon ay nagpadayon sa inra pagpanaw. Nagsaydo-saydo sinra kumporme sa sugo it GINO-O, hastang nakaabot sa Repidim kung hariin sinra nagkampo. Pero waya't tubi ruto nak puyding inumon kag mga tawo.

² Kada si Moises ay ging-away ray it mga tawo ag nagsiling, "Taw-e kami it tubi nak inumon."

Nagsabat sida, "Asing ako kag intro ging-aaway? Asing intro talaga gingpupurbahan kag GINO-O?"

³ Ugaling pwerting uhawey kag mga Israelinhon ruto, kada sige gihapon kag inra pagnguyob laban kang Moises. Siling ninra, "Asing imo pa kami gingliwas sa

†† Sa bisayang Hebreo kag gustong bisayahon it manna ay "ni-o kina?" ‡ Kag ingisiling dili ag sa Exo. 16:16,22 sa bisayang Hebreo kag usang omer (kuyang nak tunga sa gantang = mga 1 kilo) ay ikasampuyong parti it usang ephah (kuyang nak limang gantang = mga 10 kilo).

† Kaling pagkaon sa kultura it mga Hebreo ay "tinapay."

Ehipto, kung imo yang ra kami amasyon sa uhaw, ag kag amo mga anak, pati kag amo mga kahadupan?"

⁴ Ngani, nagpangamuyo ray si Moises sa GINO-O, "Ni-o kag ako ahimuon riling mga tawo? Kuyang yangey ay inra ako matyon parayan sa pagbunggo."

⁵ Nagsabat kag GINO-O kang Moises, "Mag-una ka sa mga tawo, ag nuntan kag pilang inro pinuno. Ray-a kag imo bakulo nak imo dating gingsikwil sa Suba it Nilo, ag magpanaw. ⁶ Ahuyaton ka Nako ruto sa marakong bato sa Horeb. Pag-abot nimo ruto, lam-puse katong bato, [†] ag maliwas kag tubi ruto pramas kag mga tawo ay makakainom." Inghimo kali ni Moises sa atubangan it mga pinuno it mga Israelinhon.

⁷ Kaling lugar ay gingtawag nida nak Masa ^{††} ag Meriba. [‡] Kali ay dahil sa pagbasoy it mga Israelinhon kang Moises, ag sa inra pagpurba sa GINO-O tong sinra ay nagsiling, "Kaibahan baga nato kag GINO-O o buko?"

Kag Pagkapirdi sa mga Amaleknon it mga Israelinhon

⁸ Tong hagto pa kag mga Israelinhon sa Repidim, gingyusob sinra it usang lahi nak kag tawag ay Amaleknon. ⁹ It kato inggwa si Moises it usang saligan nak kag ngayan ay Josue. ^{††} Ag ngasing ingsugo sida ni Moises, "Josue, magpili ka it pilang mga kayake ag ikaw kag magpamuno sa paglaban sa mga Amaleknon. Insulip sa inro paglaban, ako ay matinrog rahang baguntor nak hudot kag bakulo it Dios."

¹⁰ Ingsunor ni Josue kag sugo ni Moises sa ida nak magpakiglaban sa mga Amaleknon. Ag sina Moises, Aaron ag usa pang saligan nak si Hur ^{††} ay nagtukar rahang baguntor. ¹¹ Sa inra pagpakiglaban, habang kag mga damot ni Moises ay nakataas, nagraraog kag mga Israelinhon, pero pag nakababa ay nagraraog kag mga Amaleknon. ¹² Tong ingpilay kag mga damot ni Moises ay nagbaoy sina Aaron ag Hur it bato pramas ingkuran ni Moises. Ag ingtaas nina Aaron ag Hur kag ida mga damot. Si Hur ay sa usang damot ag si Aaron ay sa usa. Kada kag mga damot ni Moises ay padayon nak nakataas hastang sa pagsugbo it adlaw. ¹³ Ngani, napirdi nina Josue kag mga sundalo it mga Amaleknon.

¹⁴ Pagkatapos, nagsiling kag GINO-O kang Moises, "Suyatan kaling natabo agor indi ninro malimutan. Ag paayaman kali kang Josue dahil awagiton nak gador Nako kag mga Amaleknon sa ibabaw it kalibutan."

¹⁵ Kada, nagsug-on-sug-on si Moises it mga bato bilang altar sa GINO-O, nak ida ingtawag nak "Kag GINO-O kag Ako Bandera it Pagraog." ^{†††16} Siling nida sa mga tawo, "Tas-an kag bandera it GINO-O! Kag GINO-

[†] Basaha sa Bil. 20:8. ^{††} Kag gustong bisayahon it Masa ay "Pagpurba." [‡] Kag gustong bisayahon it Meriba ay "Pag-away." ^{††} Kag gustong bisayahon it Josue ay "Kag GINO-O ay Manlu-luwas." ^{†††} Si Hur ay halin sa lahi ni Juda ag kag ida tatay ay si

O kag padayon nak malaban sa mga Amaleknon hastang sa paabutong balhin it inra mga lahi."

Kag Pagbisita ni Jetro kang Moises

18 Ngasing, si Jetro nak saserdote it Midian nak imaw kag panugangan ni Moises, ay nakarungog it tanang ginghimo it Dios para kana Moises, pati sa ida katawuhan nak Israelinhon. Narunggan ra nida kung pauno gingliwas it GINO-O kag mga Israelinhon sa Ehipto.

² It kato gingpapauli anay ni Moises kag ida asawa nak si Zipora kaibahan it ida ruhang anak nak kayake, kada si Jetro kag nagrepara sa inra. ³ Kag panganay nak anak ni Moises ay gingpangayanan nak Gersom, ^{‡†} dahil kag ida gingsiling ay, "Ako ay buko taga-rili." ⁴ Ag kag ngayan it ida pangruhang anak ay si Eliezer, [§] dahil kag ida gingsiling ay, "Kag Dios it ako tatay ay imaw it nagtabang sa ako. Gingsalbar Nida ako sa planong pagmatay sa ako ni Paraon."

⁵ Kada ngasing, gingnunot ni Jetro kag asawa ni Moises, nak imaw kag ida anak nak si Zipora ag kag ida ruhang apo, sa mabatong mga bukir sa puno it baguntor it Dios, kung hariin gikakampo sina Moises. ⁶ Gingpaabot ni Jetro kang Moises nak, "Maabotey kag imo panugangan, kaibahan kag imo asawa ag ruhang anak."

⁷ Pagkasador kali ni Moises, gingsapoy-sapoy nida sinra ag nag-amin anay bag-o gingharuan kag ida panugangan. Nagpangamustahan sinra ag nagsuyorey sinra sa tolda ni Moises. ⁸ Masunor, gingsiling ni Moises sa ida panugangan kag tanang inghimo it GINO-O kang Paraon ag sa mga Ehiptohanon, alang-alang sa mga Israelinhon. Gingsiling ra nida kag tanang hirap nak inra narayanan sa inra pagpanaw, ag kung pauno gingtabangan sinra it GINO-O.

⁹ Nasadyahan si Jetro nak narunggan kag tungor sa tanang kaaduhan nak ginghimo it GINO-O sa mga Israelinhon sa pagsalbar Nida sa inra halin sa mga Ehiptohanon.

¹⁰ Siling ni Jetro, "Dayawon kag GINO-O nak nagsalbar sa imo ag sa tanang Israelinhon halin sa mga Ehiptohanon ag kang Paraon. Dayawon Sida nak imaw kag nagsalbar sa inro halin sa pagkaulipon it mga Ehiptohanon. ¹¹ Ngasing ayamey nako nak kag GINO-O ay yabaw pa sa tanang ibang mga dios, dahil sa Ida ginghimo sa mga Ehiptohanon tong ging-ihig ninra kamong Ida mga katawuhan." ¹² Masunor, nagbaoy si Jetro it usang hadop nak ing-ihaw ag ingsunog bilang inughalar sa Dios, pati kag iba pang mga inughalar. Ag

Caleb. ††† Kag simbulo it pagraog nak ingta-o sa inra it GINO-O ay kag pagtaas it bakulo nak hudot ni Moises. ††† Sa bisayang Hebreo kag gustong bisayahon it pangayan nak "Gersom" ay "buko taga-rili." § Sa bisayang Hebreo kag gustong bisayahon it pangayan nak "Eliezer" ay "Dios kag nagtabang sa ako."

nagsuor si Aaron kaibahan it tanang mga pinuno it mga Israelinhon, pramas magkaon it tinapay kaibahan kag panugangan ni Moises, sa atubangan it Dios.

Kag Pagpili sa mga Manughusgar

¹³ Pagkaaga, nag-ingkor si Moises bilang manughusgar sa mga tawo. Nakapalibot sa ida kag mga tawo tuna aga hastang gab-i. ¹⁴ Pagkakita ni Jetro nak ida panugangan it tanang ginghihimo ni Moises para sa mga tawo, napasiling sida, “Ni-o kaling imo ginghihimo para sa mga tawo? Asing ausa yang ikaw nak naghuhusgar para sa tanan, habang nakapalibot kag mga tawo sa imo tuna aga hastang maggab-i?”

¹⁵ Nagsabat si Moises sa ida panugangan, “Pauno nganing nagpapayungot sinra sa ako agor ayamon kag kabubut-on it Dios? ¹⁶ Pag inggwa't ruhang indi magkaintyendihan, nagpapayungot sinra sa ako, ag ako gingsisiling sa inra kung si-o kag di sala. Usa pa, ako gingpapahadag sa inra kag mga tugon ag mga sugo it Dios.”

¹⁷ Siling sa ida ni Jetro, “Kaling imo ginghihimo ay buko tama. ¹⁸ Imo gingpapahirapan kag imo sarili, pati kaling mga tawo. Abang bug-at kali para sa imo ag indi nimo kali kaya it ikaw yang. ¹⁹ Runggi kaling ako ilaygay sa imo, ag kabay pang buligan ka it Dios! Maa-do kung ikaw kag matinrog sa atubangan it Dios para sa mga tawo, ag ikaw kag maraya it inra mga problema sa Ida. ²⁰ Ikaw ra kag matudlo sa inra it mga tugon ag kabubut-on it Dios, pati ra kag pagpasador sa inra kung pauno magpangabuhi it tadlong ag magtuman kung ni-o kag tama.

²¹ “Pero sa tanang katawuhan magpili ka it mga kayaking inggwa't kakayahan, inggwa't kahadlok sa Dios, mga kayaking masasaligan ag indi masuhuyan. Imaw sinra kag imo ibutang nak mapamuno sa mga tawo, usang mapamuno para sa linibo, usa para sa ginatos, usa para sa singkwenta, ag usa para sa sampuyo yang. ²² Sinra kag perming maareglo sa mga kaso it ida sinakupan. Pero sugu-a sinra nak ray-on katong mga kasong mabug-at sa imo. Pabad-e sinrang aregluhon katong mga kasong magaan pramas maghagan-hagan kag imo gingraraya, ag parayan rili mabubuligan ka ninra. ²³ Pag tuyar kali kag imo ahimuon, ag imaw kag sugo it Dios sa imo, indi ka masyarong mahirapan, ag kag mga tawo ay mapauli nak hanuyos kag isip.”

²⁴ Gingrunggan ni Moises kaling laygay it ida panugangan ag kaling tanan ay ida ingsunor. ²⁵ Nagpili matuor sida it mga kayaking inggwa't kakayahan halin sa tanang Israelinhon, ag ingbutang nida nak mga manug-areglo sa problema it mga tawo, usang mapamuno sa linibo, usa sa ginatos, usa sa singkwenta, ag usa sa sampuyo. ²⁶ Sinra kag perming manug-areglo

sa problema it mga tawo. Kag mga mabug-at nak kaso yang kag inra gingraraya kang Moises, pero kag mga magaan ay sinra kag nag-aareglo.

²⁷ Pagkatapos, ginghator ni Moises kag ida panugangan sa rayan papauli sa ida sariling banwa.

KAG KASUGTANAN AG KAG KASUGUAN

Kag mga Israelinhon sa Baguntor it Sinay

19 ¹⁻² Pagkalipas it ruhang buyan it inra pagliwas sa Ehipto, ay nakaabot kag mga Israelinhon sa mabatang mga bukir it Sinay. Katong adlaw rang kato, naghaling sinra sa Repidim ag ruto sinra nagkampo sa atubangan it Baguntor it Sinay.

³ Masunor, nagtukar si Moises rutong baguntor agor magpakigkita sa Dios. Ag sida ay ingtawag it GINO-O halin sa tumbo it baguntor nak nagsiling, “Imaw kali kag imo ibisaya sa mga inanak ni Jacob, nak mga Israelinhon. Silinggan sa inra,

⁴ “Nakita nak gador ninro kag Ako ginghimo sa mga Ehiptohanon ag kung pauno gingkaluy-an Nako kamo ag gingraya rili, tuyar sa pagripa it usang agila sa ida isiw. ⁵ Ngasing, kung asunron yang ninro Ako ag indi gisuwayon kag Ako ahimuong kasugtanan sa inro, kamo ay Ako magiging palanggang pinili halin sa tanang katawuhan. Matuor nak kag tanang nasyon sa kalibutan ay Ako, ⁶ pero kamong tanan ay ahimuon Nakong lahi it mga saserdote nak maserbisyo sa Ako. Ag kamo ra kag nasyon nak Ako agahinon agor tumanon kag Ako kabubut-on.” ⁷ Imaw kali kag imo ibisaya sa mga Israelinhon.”

⁷ Ngani, nagbalik si Moises ag ida ingtipon kag mga pinuno it mga Israelinhon, ag ingsiling sa inra kag tanang gingsugo it GINO-O sa ida. ⁸ Pagkarungog kali it mga tawo, nagkausa sinra, “Tanang gingbisaya it GINO-O ay amo atumanon.” Kada nagbalik si Moises sa GINO-O raya kag sabat it mga tawo.

⁹ Nagsiling kag GINO-O sa ida, “Mapakigkita ray Ako sa imo hina sa maramoy nak rampog, agor marunggan it mga tawo nak nagbibisaya Ako sa imo, kada perming mapati sinra sa imo.” Bag-o ingsiling ni Moises sa GINO-O kag sabat it mga tawo.

¹⁰ Masunor, nagsiling kag GINO-O kang Moises, “Pagtu-e kag mga tawo, ag silinggon nak humanon nak limpyo kag inra sarili ngasing nak adlaw ag insulip, agor sa masunor nak adlaw ay hanraey nak magdayaw sa Ako. Ag kinahangyan ra nak bunakan ninra kag inra mga yamit. ¹¹ Pag-abot it pangtatlong adlaw, dapat ay hanraey sinrang tanan dahil sa adlaw

† *Kag usang guyang nak agila ay perming nagbabantay sa ida isiw pag nagtutuon pa yang kali it yupar, ag hanra sida nak magpasakay pramas indi magtugpa sa mga bato kag ida isiw. †† Basaha sa Isa. 61:6 ag 1 Ped. 2:5,9.*

nak kato, Ako nak imaw kag GINO-O ay mababa sa Baguntor it Sinay sa atubangan it tanang mga tawo.

¹² “Kinahangyan nak butangan it giryanan sa palibot it baguntor, ag silinggan sinra nak, ‘Mag-andam nganat kamo nak indi magyaktaw sa giryanan dahil bawal nak magdama sa baguntor. Kung magyaktaw nganat kamo, kamo ay dapat matyon. ¹³ Kag tawo nak mayaktaw raha ay dapat nak bungguon hastang mamatay o panaon, dahil bawal nak sapliron sida. Tuyar kag ahimuon, maging tawo man o hadop man. Indiey sida mabuhi.’ Pag inro narunggan kag makusog nak budyong, † imaw pa yang kag inro pagpayungot sa puno it baguntor.”

¹⁴ Pagkaus-os ni Moises sa baguntor, gingsugo nida kag mga tawo nak himuong limpyo kag inra sarili agor magdayaw sa Dios, ag gingpabunakan ra kag inra mga yamit. ¹⁵ Bag-o ingsilinggan nida kag mga tawo, “Thanra ninro kag inro sarili para sa usa pang adlaw. Waya anay it maubay sa inro mga asawa.”

¹⁶ Pagkaaga sa paglipas it ruhang adlaw, nag-pangrayugrog ag nagpakapangilat hina sa maramoy nak rampog nak nagtabon sa baguntor, ag narunggan ra ninra kag abang kusog nak budyong. Tanang tawo nak asa kampo ay nagpinanguyog. ¹⁷ Ag gingpangunahan ni Moises kag tanang tawo paliwas sa kampo agor magpakigkita sa Dios. Pag-abot ninra sa puno it baguntor nagtiniinro sinra.

¹⁸ Kag Baguntor it Sinay ay nalibon it aso dahil kag GINO-O ay nagbaba ruto ag nagpakita parayan sa kayado. Nagpaibabaw kag karuramoy nak aso nak pay naghahalin sa marakong pugon, ag kag baguntor ay naglinog it abang kusog ¹⁹ habang kag budyong ay nagpakakusog pa. Masunor, nagbisaya si Moises, ag gingsabat sida it Dios parayan sa pangrayugrog.

²⁰ Nagbaba kag GINO-O halin sa tumbo it Baguntor it Sinay, ag ing-ayaba si Moises nak magtukar ruto, kada nagtukar sida. ²¹ Pag-abot nida ruto, nagsiling sa ida kag GINO-O, “Os-os ruto, ag paandaman kag mga tawo nak indi magpilit nak maglampas sa giryanan dahil yang sa gustong makita ninra Ako, sabaling maramo kag mamamatay. ²² Aber ra kag mga saserdote nak mapayungot sa Ako ay kinahangyan nak himuon anay nak limpyo kag inra sarili, dahil kung indi, aparusahan Nako sinra.”

²³ Nagsabat si Moises sa GINO-O, “Indi makatukar kag mga tawo rili sa Baguntor it Sinay kumo Ikaw mismo kag nagpaandam sa amo nak, ‘Butangan it giryanan sa palibot it baguntor ag gahinon kali nak balaan.’”

²⁴ Nagsiling kag GINO-O, “Os-os ray ag ray-on si Aaron patukar rili. Pero paandame kag mga saserdote ag kag mga tawo nak indi dapat magpilit nak maglam-

† *Kag inggagamit it mga Israelinhon nak budyong ay mahabang sungay it turong karnero, nak nagkukulikoy.*

pas sa giryanan dahil yang sa gustong makita ninra Ako, sabaling aparusahan Nako sinra.”

²⁵ Ngani, nag-us-os matuor si Moises pabalik sa mga tawo ag ingsilinggan sinra.

Kag Sampuyong Kasuguan

20 Kali kag tanan nak gingbisaya it Dios: ² “Ako kag GINO-O nak inro Dios, nak imaw kag naghaw-as sa inro sa Ehipto, kung hariin kamo ay ging-ulipon.”

³ “Indi kamo dapat magdayaw sa ibang mga dios. Ako yang kag inro adayawon.”

⁴ “Indi kamo dapat maghimo it mga ribulto para sa inro sarili, nak kahitsura it aber niong butang raha sa langit, raha sa kalibutan, o raha sa katubian.”

⁵ “Indi kamo dapat magyuhor ag magdayaw sa inra, dahil Ako kag GINO-O nak inro Dios ay waya gustong inggwa pa kamo it ibang dios puyra sa Ako. Aparusahan Nako kag mga nakakasala sa Ako hastang sa ika-tatlo ag sa ika-ap-at nak henerasyon.

⁶ Pero para sa tawong nagpapalangga sa Ako ag nagsusunor it Ako mga kasuguan, ay ipakita Nako sa ida kag Ako rakong pagpalangga hastang sa lini-bo nak henerasyon.”

⁷ “Indi ninro dapat sambiton sa waya't puyos kag Ako pangayan nak GINO-O nak imaw kag inro Dios, dahil Ako aparusahan kag sin-o man nak magamit it Ako pangayan sa waya't puyos nak butang.”

⁸ “Rumroma ninro kag Adlaw it Inugpahuway ag gahinon para sa Ako. ⁹ Sa suyor it an-om nak adlaw puyde kamo nak magtrabaho. ¹⁰ Pero sa pangpitong adlaw gahinon kali para sa Ako, nak imaw kag GINO-O nak inro Dios, dahil imaw kali kag Adlaw it Inugpahuway. Bawal magtrabaho sa adlaw nak kina, ikaw ag kag imo mga anak nak kayake ag kabade, kag imo mga suguon nak kayake ag kabade, kag imo mga kahadupan, pati kag mga nagdadayon sa inro. ¹¹ Kali ay dahil sa suyor it an-om nak adlaw, Ako nak imaw kag GINO-O, kag nagtuga it langit ag duta, ragat, ag tanang rahina. Pero sa pangpitong adlaw Ako ay nagtungon it pagtuga ag nagpahuway, kada gingpakamaado Nako kag Adlaw it Inugpahuway ag ginggahin kali para sa balaan nak katuyuan.”

¹² “Tahura kag inro tatay ag nanay, agor mapangabuhi kamo it mayawig sa duta nak ita-o Nako sa inro, Ako kag GINO-O nak imaw kag inro Dios.”

¹³ “Indi kamo magpangmatay.”

¹⁴ “Indi kamo magpangawatan.”

¹⁵ “Indi kamo magpanakaw.”

¹⁶ “Indi kamo magtestigo it binakak laban sa inro isigkatawo.”

¹⁷ "Indi kamo maghingabot sa bayay it intro isigkatawo. Bawal ra maghingabot sa asawa it intro isigkatawo, o sa inra mga suguon nak kayake o kabade, o sa inra baka ag asno, o sa aber niong butang it intro isigkatawo."

Kag Nahanungor sa Kahadlok it mga Israelinhon

¹⁸ Tong marunggan it mga tawo kag pangrayugrog ag budyong, ag tong makita ninra kag pangilat ag pay nag-aaso kag baguntor, nagpinanguyog sinra dahil sa kahadlok habang nagtitininrog sa mayado-yado. ¹⁹ Ag nagsiling kag mga tawo kang Moises, "Ikaw yangey kag magbisaya sa amo ag mapanimati kami, buko kag Dios sabaling mamatay kami."

²⁰ Nagsabat si Moises sa mga tawo, "Aya kamo gikahadlok, gingpurbahan yang kamo it Dios. Ginghimo kali it Dios agor magkakainggwa kamo it kahadlok sa Ida pramas indi kamo makasala."

²¹ Ngani, nagpabilin kag mga tawo sa mayado-yado habang si Moises ay nagpayungot ray sa maitom nak rampog kung hariin kag Dios.

Kag mga Kasuguan nak Tungor sa mga Ribulto ag Altar

²² Masunor, nagsiling kag GINO-O kang Moises, "Imaw kali kag imo isiling sa mga Israelinhon, 'Nakita mismo ninro nak nagbisaya Ako halin sa langit. ²³ Indi kamo dapat maghimo it mga dios-diosan, nak human sa pilak o buyawan, nak intro adayawon tuyar sa intro pagdayaw sa Ako.

²⁴ "Kag intro dapat ahimuon ay magtumpok it raga bilang altar para sa Ako. Rili kamo mahalar it intro mga ingmatay nak mga karnero, kambing ag baka, nak asunugon para sa pagpatawar it intro mga sala, ag imaw ra para sa pagpasag-uli ninro sa Dios. Aber riing lugar nak Ako itudlo sa intro, ruto ninro Ako adayawon, ag apakamaaduhon Nako kamo. ²⁵ Ag kung magsug-on-sug-on kamo it bato bilang altar para sa Ako, aya ninro gikurtihe. Kung himuon ninro kina, kag altar ay indi dapat nak gamiton para sa pagdayaw sa Ako.

²⁶ Indi kamo maghuman it mataas nak altar nak kinahangyan pangsakaon pramas indi kamo masil-ipan."

Kag mga Kasuguan Tungor sa mga Ulipon

21 Imaw kali kag ibang mga kasuguan nak gingsiling it GINO-O kang Moises para sa mga Israelinhon:

² "Kung kag usang tawo ay mabakay it ulipon nak halin sa intro lahing Hebreo, kali ay maserbisyo sa ida sa sakop it an-om nak tuig. Pero pag-abot it pangpitong tuig, makakahalinye sida aber indiey igtubson.

³ Kung sida ay ingbakay nak waya't asawa, mahal in sidang waya't asawa ra. Kung sida ay ingbakay nak di

asaway, mahal in sidang kaibahan kag ida asawa.

⁴ Kung sa ida pagkaulipon, sida ay gingtaw-an it asawa it ida amo ag sinra ay nagkainggwa't mga anak, kag ida asawa ag mga anak ay para sa ida amo. Sida yang nak usa kag makakahalin.

⁵ "Ugaling kung wayaey sida't gustong maghalin dahil palangga nida kag ida amo, ida asawa ag ida mga anak, ⁶ dapat nak ray-on sida it ida amo sa mga husgado. Masunor, inunot sida sa pwertahan o sa hamba it ida bayay ag atusukon it ida amo kag ida talinga. Kada sida ay maserbisyo sa ida amo habang sida ay buhi.

⁷ "Kung kag anak nak kabade ay ingbaligya it ida tatay bilang ulipon, indiey kali makahalin tuyar sa mga ulipon nak kayake. ⁸ Pero kung sida ay ging-asawa it ida amo ag wayaey nasasadyahe kag ida amo sa ida, dapat kali ay ipatubos sa ida pamilya. Dahil waya't karapatan kag ida amo nak ibaligya sida sa ibang lahi, kumo kag amo mismo kag nagtalikor sa ida. ⁹ Kung kag kabade ay ingbakay bilang asawa para sa anak it amo, dapat ay ita-o sa ida kag pribilehiyo bilang usang matuor nak anak.

¹⁰ "Kung kaling anak nak kayake ay mag-asawa ray it iba, kaling ida unang asawa ay indi dapat pabad-an sa pagkaon, pagyमित ag iba pang mga bagay nak karapatan it usang asawa. ¹¹ Kung kaling tatlong obligasyon ay indi nida gituparon, kag kabade ay puyding maghalin nak indiey dapat pangtubuson."

Kag mga Kasuguan Tungor sa Pagpangmatay ag Pagpanghapros

¹² "Sin-o man kag magpanghapros ag magpangmatay sa ida isigkatawo ay dapat nak mamatay ra.

¹³ Ugaling, kung waya nida gihungra o waya giplanuha kaling pagpangmatay, pero gingtugutan it Dios nak kali ay matabo, kaling nakamatay ay puyding magrayagan ag ruto magtago anay sa lugar nak itudlo sa intro it Dios bilang rayaganan it mga nakakasala.

^{†14} Pero kung kag pagmatay ay inghungor, aber sa altar pa sida magrayagan ay arakpon gihapon sida ag amatyon.

¹⁵ "Sin-o man kag maglaban sa ida tatay o nanay parayan sa ida kusog ay dapat mamatay.

¹⁶ "Sin-o man kag magbaoy it pilit sa ida isigkatawo ay dapat sidang rakpon ag matyon, aber ingbaligyaey nida kato o hina pa sa ida.

¹⁷ "Sin-o man kag magsumpa sa ida tatay o nanay ay dapat mamatay.

¹⁸⁻¹⁹ "Sin-o man kag magpangsumtok o maggamit it bato sa inra pag-away ay indi dapat parusahan kung

† Tong huli ingtudlo it Dios sa mga Israelinhon kag tatlong banwa nak puyde ninrang maging istaran pramas waya it mauno sa inra pag inggwa it natabo nak waya ninra gipaplanuha. (Basaha sa Bil. 35:6, 11-15; Deu. 4:41-43 ag Jos. 20:7-9.)

kag ingsuntok o inggamitan it bato ay waya namatay kundi naulian. Dapat nak ipakita nak sida ay naulian parayan sa pagliwas nida it bayay nak nakabakulo. Ugaling kung marugay sida nak naghigra, sida ay dapat nak riparohon it katong nakasuntok o nakabunggo, ag abadaran pa kag atraso sa panahon nak waya kali nakatrabaho.

²⁰ "Kung ingbakoy it amo kag ida ulipong kayake o kabade, ag kali ay namatay sa nak raan, ay dapat nak parusahan sida. ²¹ Ugaling kung kag ulipon ay waya namatay, kundi pagkalipas it usa o ruhang adlaw sida ay naulian, kaling amo ay indi giparusahan dahil ida propriyedad katong ulipon.

²² "Kung nag-away kag ruhang kayake ag sinra ay nakabangga it sabak, ag kaling sabak ay naagasan pero waya namatay, dapat nak katong kayake nak nakabangga sa ida ay apabadaron kumporme sa ahagaron sa ida it asawa it katong kabade, ag kumporme sa piyansa it husgado. ²³ Pero kung namatay sida, dapat nak parusahan katong nakabangga sa ida. Kag kabadaran ay kabuhi sa kabuhi, ²⁴ mata sa mata, ngisi sa ngisi, damot sa damot, siki sa siki, ^{†25} paso sa paso, ugar sa ugar, ag yabhag sa yabhag.

²⁶ "Kung inghapros it amo kag ida ulipon nak kayake o kabade ag kali ay nabulag, kaling ulipon ay dapat yangey nak pabad-an nak makahalil bilang kabadaran sa ida mata. ²⁷ Imaw ra kung kag ida ulipon ay nabin-gawan, dapat yangey nak ida kali pabad-an nak makahalil bilang kabadaran sa ida ngisi.

Kag mga Kasuguan Tungor sa Salabtanon it Tag-iya

²⁸ "Kung kag baka ay nagpanungki it tawo nak kayake o kabade, ag kaling tawo ay namatay, dapat kag baka ay abungguon hastang mamatay, ag kag ida karne ay indi puyding kaunon. Pero kag tag-iya ay wayaey it salabtanon.

²⁹ "Ugaling kung kaling baka ay dating nagpapangungkiey, ag aber kag tag-iya ay naabisuhaney, pero waya gihapon sa ida buot nak ikulong, ag kali ay namatay ray it kayake o kabade, kag tag-iya ay dapat nak mamatay ra pagkatapos it matay sa baka. ³⁰ Ugaling kung sida ay apabadaron yangey para rutong kabuhi, puyde nidang tubuson kag ida kabuhi kumporme sa halagang asukton sa ida, ag indiey sida gimatyon.

³¹ Imaw ra kag ahimuon bilang basihan para sa tag-iya, kung anak nak kayake o kabade kag ingsungki it ida alagang baka ag namatay. ³² Kung ulipon nak kayake o kabade kag ingsungki it baka ag namatay, kag tag-iya it baka ay dapat nak magbadar rutong amo it ulipon it treyntag bilog nak pilak, ag kag baka ay dapat nak bungguon hastang mamatay.

³³⁻³⁴ "Kung inggwa't tawong nagbaoy it takyob sa buho o bal-ong, o nagkutkot it buho o bal-ong ag waya kali nida gitabuni, tapos inggwa't nahuyog ruto nak baka o asno, kag nahuyog nak hadop ay dapat nak badaran it tag-iya it bal-ong. Ag katong nahuyog nak hadop ay iday.

³⁵ "Kung kag baka ay nakapanungki it baka it ibang tawo ag kali ay namatay, dapat nak ibaligya ninra kag buhing baka ag inra apartihon kag binta. Ag maparti ra sinra sa karne it katong bakang namatay.

³⁶ "Ugaling kung kaling baka ay dating nagpapangungkiey, ag waya gihapon gikulunga it tag-iya, sida ay dapat nak magbadar it baka sa tag-iya it namatayan. Ag kaling namatay nak hadop ay iday."

Kag mga Kasuguan Tungor sa mga Butang nak Asa Imo Poder

22 ¹⁻⁴ "Kung kag usang tawo ay nagpanakaw it baka o karnero, agor ihawon o ibaligya, dapat ida kali abadaran it lima para sa usang baka, ag ap-at para sa usang karnero. Kag mananakaw ay kinahangyang magbadar. Kung waya sida it ibadar, dapat ay sida kag ibaligya ag kag binta ay imaw it ibadar, o kung buko man tuyar ay sida kag ibadar. Kung kag ingtakaw nak hadop ay makita sa ida nak buhi pa, baka man, asno o karnero, dapat ay duple kag ida ibadar."

"Ag kung kag mananakaw ay naabutan sa gab-i nak nagsuyor sa usang bayay, ag sida ay ingpukoy ag namatay, waya't salabtanon kag nakamatay sa ida. Pero kung kag pagkamatay ay natabo sa adlaw, inggwa't salabtanon kag nakamatay sa ida."

⁵ "Kung kag usang tawo ay nagpapasabsab it ida kahadupan sa bukir o sa ubasan, ag kaling ida hadop ay nakabuhi ag nakasabsab sa uma it ibang tawo, dapat sida nak magbadar para rutong nasira it ida hadop. Kag ida ibadar ay katong pinaka-maado sa ida panubas halin sa ida uma o sa ubasan."

⁶ "Kung inggwa't nagpanuga it mga likot sa palibot it ida mga tanom ag kag kayado ay nagkamang papagto sa tanom it iba, sida ay inggwa it salabtanon sa nasunugan. Sida ay dapat magbadar para sa kalugihan it katong nasunugan kung kina man ay mga tanom, mga tanom nak nakatalapokey o mga tanom nak aanihoney."

⁷ "Kung inggwa't tawo nak nagpatago it kwarta o ni-o mang mga kagamitan sa ida kayungot, ag kali ay natakaw sa inra bayay, apabadaron it duple katong narakop nak nagpanakaw. ⁸ Ugaling, kung waya narakop kag nagpanakaw, kag ingbilinan ay apasumpaon sa atubangan it Dios, pramas pamatuuran kung talagang sida o buko kag nag-atrifer it katong ingpatago it ida kayungot."

† Basaha ra sa Lev. 24:20; Deu. 19:21 ag Mat. 5:38.

⁹“Nahanungor sa mga butang nak ging-aagawan, tuyar sa baka, asno, karnero, mga yamit o ni-o mang butang nak nawagit, halimbawa, kung inggwa't ruhang tawo nak nagsisiling, 'Ako kali,' dapat aray-on ninrang ruha kaling inra kaso sa atubangan it Dios. Si-o man sa inra kag ahusgaran nak nakasala ay dapat magbadar it duble sa ida kayungot.”

¹⁰“Kung inggwa't tawo nak nagpaalaga sa ida kayungot it asno, baka, karnero, o iba pang mga hadop, ag kali ay namatay, indi man ay napiang o ingtakaw nak waya't nakakita sa natabo, ¹¹ kag inra kaso ay dapat ray-on sa atubangan it GINO-O, pramas pasumpaon kag nag-aalaga nak waya matuor sida giatriber sa hadop it ida kayungot. Kung matuor kali, kinahangyan nak mapapati nida kag tag-iya it kaling hadop agor waya sida it salabtanon. ¹² Pero kung ingtakaw kag ida alagang hadop, dapat kato nidang badaran sa tag-iya. ¹³ Kung kali ay ingsiba it ilahas, dapat nidang ipakita kag natura, bilang ebidensya, agor waya sida it abadaran sa tag-iya.”

¹⁴“Kung kag usang tawo ay nagpanghuyam it hadop sa ida kayungot ag kali ay napiang o namatay nak waya nakita it tag-iya, dapat badaran kali it naghuyam. ¹⁵ Pero kung rahagto kag tag-iya, indiey kinahangyan nak kali ay badaran it naghuyam. Pero kung kag hadop ay gingpiplitihan, katong plite kag kabadaran para sa natabo sa hadop.

Kag mga Kasuguan Tungor sa Tamang Pamatasan

¹⁶“Kung kag usang rayaga, nak waya pa't nagpapan-gasawa, ay narayhan ag inubayan it usang binata, dapat sida ay apakasayan it katong kayake, ag ita-o it katong kayake ni-o man kag ahagaron sa ida it mga maguyang it katong kabade. ¹⁷ Pero kung kag tatay it katong rayaga ay indi magsugot nak ipakasay, dapat nak ita-o gihapon it katong kayake sa tatay it kabade kag halagang ahagaron nida bilang danyos.

¹⁸“Kag mga amulitan nak tawo ay indi dapat pasug-tan nak magpangabuhi kundi dapat nak mamatay.

¹⁹“Sin-o man kag mag-ubay sa hadop ay dapat nak mamatay.

²⁰“Sin-o man kag maghalar sa ibang dios ay dapat nak mamatay dahil sa GINO-O yang dapat maghalar.

²¹“Indi ninro gipintasan o giuhigon kag mga tawong dayo yang sa inro. Rumruma ninro nak kamo ra ay dating mga dayo sa Ehipto.

²²“Indi ninro giuhigon kag mga kabading balo o mga ilo. ²³ Kung sinra ay inro aihigon ag mag-ayaba sinra sa Ako, siguradong Ako sinra arunggan. ²⁴ Dahil rili, kag Ako kahangit ay iparanas sa inro ag amatyon kamo Nako parayan sa gera. Kada kag inro mga asawa ay mababalo ra, ag kag inro ra mga anak ay maillo sa tatay.

²⁵“Kung nag-uutang sa inro kag inro kasimanwa nak pobre, indi ninro sinra gipatubuan tuyar sa ginghihi-mo it mga nagpapatubo it subra. ²⁶ Kung inggwa sa in-ro mga kayungot it nagprinda it ida alimungmong, in-ro kali dapat iuli bag-o magsugbo kag adlaw, ²⁷ dahil imaw yang kato kag ida pangyamig. Ag ni-o kag ida itamong pag sida ay magkatuyog? Ag pag sida ay mag-ayaba sa Ako, Ako sida arunggan dahil Ako ay maluluy-on.”

²⁸“Indi ninro gipasipalahan kag Dios, o sumpaon kag pinuno ninro.

²⁹“Aya ninro gilimti nak maghalar halin sa inro mga tubas nak uyas ag ubasan.

“Thalar ninro sa Dios kag tanang inro panganay nak anak nak kayake. ³⁰ Imaw ra kag inro mga baka ag karnero. Indi anay ninro giutayon sa nanay hastang sa pangpitong adlaw. Sa pangwayong adlaw inro'y kali ita-o sa Dios.

³¹“Inro agahinon kag inro sarili para sa balaan nak katuyuan it Dios. Ngani, indi kamo magkaon it karne nak ingsiba it ilahas, ag pabad-e yangey nak kaunon kina it mga iro.”

Kag mga Kasuguan Tungor sa Matarong nak Pamatasan

23 Padayon kaling ibang mga kasuguan nak gingsiling it GINO-O kang Moises para sa mga Israelinhon:

“Indi kamo magpanira it inro isigkatawo. Indi kamo magbinakak sa pagtestigo para yang apinan kag usang tawo nak imaw kag nakasala.”

²“Indi kamo magparaya-rama sa karamuan sa paghi-mo it mayain. Pag magtestigo kamo, indi ra mag-paraya-rama sa karamuan agor balion kag hustisya.

³ Pero indi ra ninro giapinan kag makasal-anan nak pobre sa inra kaso dahil sa inro kaluoy yang sa inra kumo sinra ay pobre.”

⁴“Kung imo nakita kag baka o asno it aber imo ka-away nak nakabuhi, ray-a kali sa ida ag iuli.

⁵“Kung imo nakita kag asno it tawong hangit sa imo, nak nayupog dahil sa bug-at it ida raya, aya yang gili-pase, buligi ninro kag tag-iya nak bangunon kali.”

⁶“Aya ninro giisnaki it hustisya kag mga pobre sa in-ra kaso. ⁷ Aya kamo gipang-akusar kung buko klaro, ag indi ninro gihusgaran it kamatayon kag mga waya't sala dahil aparusahan it Dios kag mahimo it kina.”

⁸“Indi kamo magbaton it lagay dahil kag lagay ay imaw it nagbulbulag aber sa mga tawong tadlong, ag ingbabaliktar kag bisaya it mga matarong.”

⁹“Indi ninro giuhigon kag mga dayo yang Narayananey ninro kag kahimtangan it usang dayo dahil dati kamo ay mga dayo yang ra sa lugar it Ehipto.”

Kag mga Kasuguan Tungor sa Kada Pangpitong Tuig ag Kada Pangpitong Adlaw

¹⁰ Siling pa it Dios, “Sa sakop it an-om nak tuig ataman ninro kag inro duta ag maani kamo. ¹¹ Pero pag-abot it pangpitong tuig, inro kali apahuwayan it tanom ag indi ra ninro gianihon kag ni-o mang nagtutubo uli nak tubo ruto. Kato ay para sa inro mga kasimanwang mahirap. Ag kag matutura ay inro yangey ipahinungor sa mga ilahas. Imaw ra kag inro ahimuon sa inro mga ubasan ag mga nagpapamungang olibo.

¹² “An-om nak adlaw kamong matrabaho, pero sa pangpito, indi kamo magtrabaho, agor kag inro mga baka ag asno ay makapahuway ra, pati kag inro mga ulipon nak natawo sa inro panimayay, ag kag mga dayo ay makapahuway ra.

¹³ “Magrahan sa pagsunor sa tanang Ako gingbisaya sa inro. Ag aya kamo gipangamuyo sa ibang mga dios o taw-an sinra it balor aber sa inro pagbisaya.”

Kag mga Kasuguan Tungor sa Tatlong Pista

(Exodo 34:18-26; Deuteronomio 16:1-17)

¹⁴ Nagsugo kag Dios, “Tatlong beses sa usang tuig ninrong arumrumon Ako sa pista.

¹⁵ “Una, ihanra ninro kag Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa kumporme sa Ako sugo. Sa suyor it pitong adlaw, puyde kamong magkaon it tinapay, pero katong waya't pangpaalsa. Kali ay inro ahimuon sa gingterminong adlaw sa unang buyan it Abib, dahil imaw kato kag buyan it inro paghalin sa Ehipto.

“Waya't maatubang sa Ako nak waya't rayang ihalar.

¹⁶ “Pangruha, ihanra ninro kag Pista it Pag-ani, † bawat mag-ani kamo it unang bunga it inro tanom.

“Pangtatlo, ihanra ninro kag Pista it Pagpu-po †† bawat huling parti it tuig, pag tigpu-po it ubas ag mga bunga it inro mga prutas.

¹⁷ “Tatlong beses sa usang tuig kag inro tanang kayake ay dapat mag-atubang sa Ako, nak imaw kag GINO-O nak Dios.

¹⁸ “Indi ninro giibhan it tinapay nak inggwa't pangpaalsa kag rugo ag hadop nak inro ihalar para sa Ako.

“Ag kag taba ay indi ra ninro gitura hastang sa aga.

¹⁹ “Aray-on ninro kag pinaka-maado ag unang produkto it inro duta sa bayay Nako, nak imaw kag GINO-O nak inro Dios.

“Indi kamo magyuto it anak nak kambing nak waya pa nauutay sa gatas it guyang.” ‡

† Tong huli kaling Pista it Pag-ani ay naging Pentecostes. Basaha ra sa Glosaryo kag tungor sa “Pentecostes.” †† Tong huli kaling Pista it Pagpu-po ay naging Pista it mga Pasinrungan, ag ngasing kali ay ingtatawagey nak Sucot it mga lahi it Hudyo. Basaha ra sa Glosaryo kag tungor sa “Pista it Pasinrungan.” ‡ Siguro kali ay usang pamahiin it kato nak gingpapatihan it mga nagdadayaw sa mga dios-diosan.

Kag mga Promisa ag mga Paandam Tungor sa Pagpanaw it mga Israelinhon

²⁰ Siling pa it GINO-O kang Moises, “Maparaya Ako it anghel nak imaw it mauuna sa inro. Sida kag mabantay sa inro sa pagpanaw, ag maraya sa inro sa lugar nak Ako ing-aman. ²¹ Inro sida apatihan ag asunron kag tanang ida isiling sa inro. Indi ninro gikuntraon kinang anghel dahil indi kamo nida gipatawaron, kumo ingtaw-an Nako sida it kahigayunan nak ray-on kag Ako pangayan.

²² “Kung talagang inro asunron kag ida isiling ag atumanon kag Ako itugon sa inro, kag inro kaaway ay magiging kaaway ra Nako ag Ako kag malaban sa mga kalaban ninro.

²³ “Apamunuan kamo it Ako anghel ag aray-on pagpagto sa duta it mga Amornon, mga Hetanhon, mga Pereznon, mga Canaanhon, mga Hebinhon ag mga Jebusnon. Ag Ako sinra apangwagiton. ²⁴ Indi kamo magyuhor o magdayaw sa inra mga dios, o patuyaran kag inra mga ginghihimo. Dapat ninrong siraon kag inra mga dios-diosan ag siraon kag inra mga ribultong bato.

²⁵ “Kag inro yang adayawon ay Ako, nak imaw kag GINO-O nak inro Dios. Ag kamo ra ay Ako abendisyunan it pagkaon ag tubi. Ako ra iyado kag sakit sa inro. ²⁶ Ag waya it maaagasan o baog sa inro lahi. Imaw ra, apahabaon Nako kag inro kabuhi.

²⁷ “Bag-o kamo makaabot sa usang lugar Ako iparaya kag rakong kahadlok † sa mga nasyon nak inro aabutan, ag Ako alituhon kag inro mga kaaway, kada indi ninra maayaman kag inra ahimuon ag mapangyasihias sinra payado sa inro. ²⁸ Bag-o kamo makaabot ruto ipabatyagey Nako kag rakong kahadlok sa mga Hebinhon, mga Canaanhon ag mga Hetanhon nak inro mararayanan. ²⁹ Indi nak raan Nako sinra gitabugon sa suyor it usang tuig yang, sabaling kag duta ay mapabad-an ag magramo kag mga ilahas ruto. ³⁰ Inot-inot kag Ako pagtabog sa inra, hastang magramo kag inro mga anak nak sinray mismo kag maging tag-iyay.

³¹ “Apaabuton Nako kag inro mga giryunan tuna sa Puyang Ragat sa bandang habagatan, papagto sa Ragat it mga Pilistinhon †† sa bandang sugbuan, ag halin sa disyerto sa bandang subatan, papagto sa marakong Suba it Yuprates sa bandang amihan. Ako ipapirdi sa inro kag mga nag-iistar ruto ngasing ag inro sinra apangtabugon habang pasuyuron kamo ruto.

³² Indi kamo maghimo it kasugtanan sa inra ag sa inra mga dios. ³³ Indi ra ninro sinra gipasugtan nak magpangabuhi nak kaibahan ninro ruto, sabaling maraya

†† Kag bisayang Hebreo dili ay buko maathag, kada kag inggamit it ibang mga Bibliya ay “putdukan” o “alimbubudog.” ††† Kali kag Ragat it Mediteranyo nak sa Inglis ay Mediterranean Sea.

pa kamo sa pagpakasala laban sa Ako, dahil kag pagdayaw sa inra mga dios ay siguradong magiging dahilan it inro pagkasira.”

Kag Pagpamatuor it Kasugtanan

24 Masunor, nagsiling kag GINO-O kang Moises, “Tukar ray liwat dili sa Ako sa baguntor, Ako nak imaw kag GINO-O. Nuntan sina Aaron ag ida ruhang anak nak sa Nadab ag Abihu, pati kag sitentang (70) mga pinuno it mga Israelinhon. Pag diley kamo, raha yang anay sinra sa mayado-yado pramas magdayaw sa Ako. ² Ikaw yang Moises kag puyde nak magpayungot sa Ako, Ako nak imaw kag GINO-O, pero katong iba ay indi puyding magpayungot. Ag kag nabilin nak mga Israelinhon ay indi ra puyding magtukar rili sa Ako kaibahan ninro.”

³ Pag-us-os ni Moises ingsiling nida sa mga tawo kag tanang gingtudlo ag gingsugo it GINO-O sa ida. Nagkausa sinra sa pagsabat, “Tanang gingsiling it GINO-O ay amo atumanon.” ⁴ Bag-o gingsuyat ni Moises kag tanang ingbisaya it GINO-O.

Pagkaaga, temprano pa sidang nagbati, ag nagpagto sa puno it baguntor pramas maghuman it altar. Nagpatinrog ra sida it doseng haliging bato bilang tanra it doseng lahi it mga inanak ni Israel nak ingtatawag rang Jacob. ⁵ Pagkatapos, ingsugo nida kag ibang mga binata nak magraya sa altar it mga aihawon nak hadop nak asunugon, ag mga tureting turo nak amasyon ra bilang inughalar para sa pagpasag-uli ninra sa GINO-O. ⁶ Ingbaoy ni Moises kag katungang rugo ag ingbutang sa mga mayukong, ag kag katunga ay gingwisik sa altar. ⁷ Masunor, ingbaoy nida kag Libro it Kasugtanan ag ingbasa it makusog sa mga tawo. Pagkabasa nida, nagkausa sinra sa pagsabat, “Tanang gingsiling it GINO-O ay amo asunron ag amo atumanon.”

⁸ Pagkatapos, ingbaoy ni Moises kag mga mayukong nak inggwa't rugo ag ingwisikan kag mga tawo, sa pagsiling, “Kaling rugo kag pamatuor it Kasugtanan it GINO-O sa inro, kumporme sa mga bisayang inro narunggan.”

⁹ Pagkatapos it kali, nagtukar matuor sina Moises ag Aaron, sa Nadab ag Abihu, pati kag sitentang pinuno it mga Israelinhon. ¹⁰ Ruto, nakita ninra kag Dios it mga Israelinhon. Kag ida gingtutungtungan ay pay magandang alahas nak kag kulay ay asul ag mahadag nak tuyar sa langit.

¹¹ Pero waya't mayaing natabo sa mga pinuno it mga Israelinhon miskan nakita ninra kag Dios. Ag ruto sinra nagkaon ag nag-inom.

Kag Pagtukar Liwat ni Moises sa Baguntor it Sinay

¹² Nagsugo ray kag GINO-O kang Moises, “Tukar papali sa Ako sa tumbo it baguntor ag magrugay anay ikaw rili. Ag Ako ita-o sa imo kag ruhang mayapar nak bato, kung hariin ingsuyat Nako kag mga tugon ag mga kasuguan, agor imo itudlo sa mga tawo.”

¹³ Ngani, nagginan ray si Moises kaibahan kag ida suguon nak si Josue, kada nagpadayon it pagtukar sina Moises sa Baguntor it Dios nak ingtatawag rang Baguntor it Sinay. ¹⁴ Bag-o sida nagginan ay nagtugon sida sa mga pinuno nak, “Huyata ninro kag amo pagbalik rili. Kaibahan ninro sina Aaron ag Hur nak mabibilin rili, kada si-o man sa inro kag magkainggwa't problema ay sa inra kamo magpayungot.”

¹⁵ Ngani, pagkatapos nida it bisaya sa mga pinuno ay nagpadayon si Moises sa pagtukar sa baguntor ag kali ay natabunan it rampog. ¹⁶ Ag kag kahimayaan it GINO-O ay naglibon sa Baguntor it Sinay. Sa suyor it anom nak adlaw kag baguntor ay natabunan it rampog, ag sa pangpitong adlaw si Moises ay ging-ayaba it GINO-O halin sa rampog. ¹⁷ Sa pagmuyat it mga Israelinhon habang sinra ay sa ubos kag kahimayaan it GINO-O ay nupay nagrarayab-rayab nak kayado sa ibabaw it baguntor. ¹⁸ Ag habang nagtukar si Moises, nagsuyor sida sa maramoy nak rampog ag ruto sida nagtiner sa suyor it kwarantang adlaw ag kwarantang gab-i.

KAG TOLDANG DAYAWAN AG PAGDAYAW SA DIOS

Kag mga Inughalar para sa Toldang Dayawan

(Exodo 35:4-9)

25 Nagsiling ray kag GINO-O kang Moises, ² “Silingga kag mga Israelinhon nak maghalar sinra sa Ako. Ikaw kag mabaton para sa Ako it mga halar nak gingtata-o it bawat tawo nak hugot sa inra tagipusuon. ³ Imaw kali kag imo abatunon halin sa inra:

buyawan, pilak ag bronse,

⁴ mga bunang nak kulay asul, ubi ag puya, pati mga magandang klase it puting bunang nak lino, [†] mga bayukag it kambing,

⁵ mga anit it turong karnero nak ingtina it puya, ag mga pinong anit it katong isra nak naambit sa yumba-yumba, ^{††}

tabla nak akasya,

⁶ lana it olibo para sa mga iwag, mga mabangyong buyong para sa inugbanlos nak lana nak ginggagamit it mga saserdote ag para sa mabangyong insenso,

[†] Kaling lino kag puting bunang halin sa usang mataas nak hila-munon nak nagtutubo ruto sa habig it Suba it Nilo sa Ehipto. Kag tela nak lino ay magandang muyatan ag indi mabasa nak raan pag inagaos. ^{††} Kaling isra nak naambit sa yumba-yumba ay dugong nak ingtatawag rang sea cow.

⁷ mga alahas nak tuyar sa marmol, pati iba pang mga mamahayong bato nak itakor sa ingsusuksok it Pinaka-mataas nak Saserdote, katong pangibabaw nak baro nak ingtatawag nak epod, † pati sa pang-sukyob sa rughan.” ††

⁸ “Masunor, pahimu-e Ako sa inra it dayawan ag Ako ay maistar sa tunga ninra. ⁹ Kumporme sa Ako ipakita sa imo tungor sa hitsura it Toldang Dayawan, pati tanang kagamitan raha, imaw kali kag dapat ninrong himuon.”

Kag Balaan nak Kaban nak Butangan it mga Tanra it Kasugtanan
(Exodo 37:1-9)

¹⁰ “Ngasing, nahanungor sa mga kagamitan nak kinahangyan para sa Toldang Dayawan:

“Maghimo kamo it kaban nak akasya. Kag haba ay an-om nak rangaw (3.75 pye o 110 centimetros), kag yapar ay ap-at nak rangaw (2.25 pye o 66 centimetros), imaw ra kag taas. ¹¹ Inro kali apahuptan it purong buyawan, sa suyor ag sa liwas, bag-o kali ribitihan it buyawan palibot sa yuba. ¹² Inro kali ahimuan it ap-at nak ragkong talinga nak buyawan ag itakor sa ida ap-at nak siki, tigruha sa magkanyudong habig. ¹³ Masunor, maghimo ra kamo it pangbadaw nak akasya ag pahuptan ra kali it buyawan. ¹⁴ Kaling pangbadaw ay inro isuksok sa mga talinga sa magkanyudong habig it kaban agor kali ay puyding badawan. ¹⁵ Kaling pangbadaw ay ruto yang sa mga talinga. Indi ninro kali gitangkason. ¹⁶ Pagkatapos, imo ibutang rahang kaban kag ruhang mayapar nak bato, kung hariin isuyat kag mga Kasuguan nak Ako ita-o sa imo, bilang tanra it Ako Kasugtanan sa inro.

¹⁷ “Masunor, mahimo kamo it takyob nak purong buyawan para sa Balaan nak Kaban. Kaling takyob ay imaw it maging ingkuran nak ingtatawag nak Ingkuran it Kaluoy, kung hariin mapapasa-inro kag kapatawaran sa inro mga sala. Kag haba it kali ay an-om nak rangaw (3.75 pye o 110 centimetros) ag kag yapar ay ap-at nak rangaw (2.25 pye o 66 centimetros).

¹⁸ Kag bawat ugbo it kali ay inro ahimuan it ruhang ingtatawag nak kerubin nak buyawan, ¹⁹ tig-usang kerubin sa bawat ugbo. Inro kali apurmahan sa takyob agor kag ruhang kerubin ag kag takyob ay usa yang. ²⁰ Ahimuon ninrong magkaatubang kag ruhang kerubin nak nagmumuyat paubos sa takyob it kaban, nak parehong nakabuka kag mga pakpak nak gingsis-inrungan kag takyob. ²¹ Pag kali ay natapos, butangan sa ibabaw it Balaan nak Kaban, kung hariin ibutang kag ruhang mayapar nak bato nak nasusuyatan it Ka-

† Kaling yamit nak epod ay human sa maramong kulay. (Basaha sa Exo. 28:6-14.) †† Kaling yamit nak pang-sukyob sa rughan ay imaw kag gingtatakuran it doseng alahas bilang simbulo it doseng lahi it mga anak ni Israel. (Basaha sa Exo. 28:15-28.)

suguan nak Ako ita-o sa imo. ²² Ruto sa takyob nak imaw kag Ingkuran it Kaluoy ‡ mapakigkita Ako sa imo sa tunga it ruhang kerubin nak asa ibabaw it Balaan nak Kaban, kung hariin nakabutang kag Kasuguan nak Tanra it Kasugtanan. Ruto ra Nako ita-o sa imo kag tanang kasuguan Nako para sa mga Israelinhon.”

Kag Lamesa Para sa Tinapay nak Hinalar sa Atubangan it Dios
(Exodo 37:10-16)

²³ Nagpadayon pa kag GINO-O sa pagbisaya, “Maghimo ra kamo it lamesa nak akasya. Kag haba ay limang rangaw (3 pye o 88 centimetros), kag yapar ay ruha ag tunga (1.5 pye o 44 centimetros), ag kag taas ay ap-at nak rangaw (2.25 pye o 66 centimetros). ²⁴ Inro kali apahuptan it purong buyawan ag ribitihan it buyawan sa palibot. ²⁵ Inro kali ahimuan it sanipa paibabaw nak tunga sa rangaw kag yapar (75 milimetros), †† bag-o pahuptan ra kali ag ribitihan it buyawan sa palibot. ²⁶ Inro kali ahimuan it ap-at nak ragkong talinga nak buyawan ag itakor sa ap-at nak pusor sa ibabaw it siki. ²⁷ Ruto ninro itakor kaling mga talinga sa mayungot it sanipa pramas suksukan it pangbadaw it mga tawo. ²⁸ Maghimo kamo it kaling pangbadaw nak akasya ag inro ra kali pahuptan it buyawan. Kali kag agamiton sa pangbadaw it lamesa. ²⁹ Masunor, maghimo ra kamo it mga mayukong ag pinggan, pati mga pitsil ag tasa para sa pagbuhos it mga inughalar nak inumon sa atubangan it Dios. Ahimuon ninro kaling tanan sa purong buyawan. ³⁰ Sa ibabaw it lamesa kung hariin permi kag Ako Presensya, ibutang ninro kag hinalar nak Tinapay. ††

Kag Kandilerio
(Exodo 37:17-24)

³¹ “Masunor, nak inro ahimuon ay kag kandilerio nak purong buyawan. Asaysayon ninro kali it bilog, kag puno, yawas, ag mga sanga, pati kag mga butangan it iwag sa tunga it pay buskar nak buyak nak inggwa't pilang alimudong ††† sa palibot. ³² Ahimuan ninro kali it an-om nak sanga, tig-tatlo sa magkanyudo. ³³ Kada

‡ Kag takyob it Balaan nak Kaban ay imaw it naging ingkuran nak ingtatawag nak Ingkuran it Kaluoy, kung hariin napasa-inra kag kapatawaran sa inra mga sala. Kag manugpatunga yang para rili ay kag Pinaka-mataas nak Saserdote nak usang beses yang kada tuig kag ida pagsuyor sa Pinaka-sagradong Lugar kung hariin kaling Ingkuran it Kaluoy. Inghihimo nida kali sa Adlaw it Katubusan (o “Yom Kippur” sa bisayang Hebreo). Ag parayan diling tanang mga kagamitan ag paghimo it Pinaka-mataas nak Saserdote ay ingpapakita kag Presensya it Dios. (Basaha ra kag Heb. 9:5.) ††† Kag sanipa ay bilang pangpatibay sa lamesa. Buko mahadag kung ni-o kag hitsura it kali. Kumporme sa gingsisiling it mga maayam sa bisayang Hebreo, puyde nak kaling sanipa ay palibot sa ibabaw it lamesa o palibot sa tunga it mga siki. Puyde ra nak kaling sanipa nak palibot sa ibabaw it lamesa ay mayapar o mataas (3.75 purgada o 75 milimetros it yapar o taas). †† Kaling hinalar nak tinapay ay mga saserdote yang kag puyde nak magkaon. Sa pagkaon ninra it kali ay ingpapakita

usa sa an-om nak mga sanga ay magkakainggwa it tatlong kurting buskar nak buyak nak inggwa't pilang alimudong sa palibot bilang pangpaganda. ³⁴ Kag yawas it kaling kandilerio ay magkakainggwa it ap-at nak kurting buskar nak buyak nak inggwa't pilang alimudong sa palibot bilang pangpaganda. ³⁵ Abutangan ra ninro it usang buskar nak buyak sa irayom it kada bukó it pares nak sanga. ³⁶ Kag mga buskar nak buyak, alimudong ag sanga ay ahimuon ninrong unay sa yawas ag puno. Bilog kali nak ingsaysay sa purong buyawan.

³⁷ “Bag-o, maghimo kamo it pitong iwag para sa kandilerio, agor mahadag kag atubangan. ³⁸ Pagkatapos, maghimo kamo it mga gamit nak panglimpyo ag pangsayor halin sa purong buyawan. ³⁹ Kag buyawan nak inro agamiton sa pagsaysay it kandilerio ag mga gamit ay treyntay kwatrong (34) kilo. ⁴⁰ Sunra it maado kag Ako ingpapakita sa imo rili sa baguntor tungor sa hitsura it kaling kagamitan.”

Kag mga Pangtabon Para sa Toldang Dayawan

(Exodo 36:8-19)

26 Nagpadayon pa kag GINO-O sa pagbisaya kang Moises, “Nahanungor ray sa Toldang Dayawan. Maghimo kamo it tolda nak halin sa sampuyong rolyo it mapinong tela nak hinaboy sa bunang nak puting lino, ^{††} ag mga bunang ra nak kulay asul, ubi ag puya. Kali ay aburdahan it mga maayo magburda it hitsura it mga kerubin nak inggwa't pakpak. ² Tanang rolyo ay pare-pareho it sukat. Kag haba ay katorseng yarda (12 metros), ag kag yapar ay ruhang yarda (2 metros). ³ Atambihon anay kag limang rolyo tuna sa ibabaw paubos. Imaw ra katong lima. ⁴ Kag kada habig it kaling ruhang natambey ay inro ahimuan it mga talinga nak halin sa retasong asul. ⁵ Sa kada usa singkwentang talinga kag inro itahi, agor magpares kaling mga talinga. ⁶ Bag-o, maghimo kamo it singkwentang kaw-it nak buyawan. Imaw kali kag inro agamiton pramas kaling ruhang natambey ay matabo. Imaw kali kag parayan it inro paghimo pramas kag Toldang Dayawan ay magiging usa.

⁷ “Masunor, maghimo kamo it onseng rolyo nak human sa bayukag it kambing. [‡] Imaw kali kag pangibabaw it katong unang tela nak lino sa tolda.

⁸ Tanang rolyo it bayukag it kambing ay pare-pareho kag sukat. Kag haba ay kinseng yarda (13 metros), ag kag yapar ay ruhang yarda (2 metros). ⁹ Atambihon anay kag limang rolyo, ag imaw ra kag an-om, tuna sa

kag pagpakig-usa ninra sa Dios. ††† Kaling bisayang alimudong sa bisayang Bantoanon ay para sa buyak nak waya pa nabuskar.

† Kag ngayan it kaling buyak ay almendro. †† Kag Toldang Dayawan ay inggwa't ap-at nak pangtabon ag kaling hinaboy nak lino ay imaw kag primero. ‡ Kag Toldang Dayawan ay inggwa't ap-at nak pangtabon. Katong unang pangtabon ay human sa purong tela nak lino ag kaling pangruha ay human sa bayukag it kambing.

ibabaw paubos. Pilu-a kaling pang-an-om nak tinambing rolyo, ag imaw it ibutang sa atubangan it Toldang Dayawan. ¹⁰ Sa habig it kada usang natambey nak rolyo it bayukag it kambing ay inro atahian it singkwentang talinga.

¹¹ “Bag-o maghimo kamo it singkwentang kaw-it nak bronse. Imaw kali kag inro agamiton pramas kaling ruhang natambey ay magtabo, agor kag Toldang Dayawan ay magiging usa. ¹² Kag katunga it subrang yamit halin sa bayukag it kambing ay apaluyluyon yang sa likor it tolda. ¹³ Kaling pangibabaw sa tolda nak human sa bayukag it kambing ay mas mayapar it tunga sa yarda (50 centimetros) sa magkanyudong habig kisa sa rako it Toldang Dayawan, pramas kag luyloy it kali ay makatabon it husto. ¹⁴ Pagkatapos, maghimo kamo it usa pa nak inugtakyob sa Toldang Dayawan halin sa anit it turong karnero nak ingtina it puya. ^{††} Ag kag huli ay ahimuon ninro kag pangibabaw sa tanan nak human sa pinong anit it isra nak naambit sa yumba-yumba. ^{‡‡}

Kag mga Purma Para sa Toldang Dayawan

(Exodo 36:20-34)

¹⁵ “Ngasing, maghimo kamo it mga purma nak akasya para sa ringring it tolda. ¹⁶ Kada usang purma, kag taas ay kinseng pye (4 metros) ag kag yapar ay ruhang pye ag tatlong purgada (66 centimetros). ¹⁷ Kada usang purma ay abutangan ninro it tigruhang siki. Tanang purma ay tuyar kag inro paghimo. ¹⁸ Pag ahimuon ninro kali, dapat ay beynteng purma kag para sa ringring sa bandang habagatan. ¹⁹ Saysay ra kamo it kwarantang tungtungan nak human sa pilak: Ruhang tungtungan para sa kada usang purma, tig-usa sa kada siki. ²⁰ Para sa ringring sa bandang amihan ay ahimuon ra ninro kag beynteng purma. ²¹ Imaw ra kag inra kwarantang tungtungang pilak: Ruhang tungtungan sa irayom it ruhang siki it kada purma. ²² Sa parting likor it tolda, bandang sugbuhan ay ahimuon ninro kag an-om nak purma, ²³ ag ruhang purma para sa ruhang rugo. ²⁴ Kaling tigruhang purma nak pangrugo ay atabuon halin sa ubos hastang sa ibabaw, ag ipisan it suksok kag ruhang siki sa usang tungtungan yang. ²⁵ Ngani, wayo tanan kag purma para sa likor, ag kag inra mga tungtungang pilak ay disi-sais tanan, ruha sa kada purma.

²⁶ “Maghimo ra kamo it mga panggakot nak mga mahabang akasya: Lima para sa mga purma sa kada habig it tolda, ²⁷ ag lima ra para sa likor it tolda sa bandang sugbuhan. ²⁸ Kag haba it panggakot sa tunga ay dapat halin sa usang ugbos hastang sa usang ugbos

†† Kag Toldang Dayawan ay inggwa't ap-at nak pangtabon ag kaling human sa anit it turong karnero ay imaw kag pangtatlo.

‡‡ Kag Toldang Dayawan ay inggwa't ap-at nak pangtabon ag kaling human sa anit it isra ay imaw kag pang-ap-at.

para sa kada habig ag likor. ²⁹ Apahuptan ninro kaling tanang purma ag panggakot it buyawan, ag ahimuan ninro it mga ragkong talinga nak buyawan pramas suksukan it mga panggakot.

³⁰ "Imo itukor kag Toldang Dayawan kumporme sa plano nak Ako ingpakita sa imo rili sa baguntor.

Kag Kurtina sa Suyor it Toldang Dayawan

(Exodo 36:35-38)

³¹ "Para sa suyor it Toldang Dayawan, magpahimo ka sa mga maayo maghaboy it kurtinang halin sa magandang klasing bunang nak puting lino, ag mga bunang ra nak kulay asul, ubi ag puya. Kali ay aburdahan it mga maayo magburda it hitsura it mga kerubin nak inggwa't pakpak. ³² Kali ay imo itakor parayan sa mga buyawang kaw-it sa ap-at nak haliging akasya. Kaling mga haligi ay napahuptan it buyawan nak nakatung-tong sa ap-at nak tungtungang pilak. ³³ Pagkatakor ninro it kurtina parayan sa mga pangkaw-it ay isuyor ninro kag Balaan nak Kaban, kung hariin nakabutang kag Kasuguan nak Tanra it Kasugtanan. Kaling kurtina kag mabuyag sa inro halin sa Sagradong Lugar papagto sa Pinaka-sagradong Lugar kung hariin kag Balaan nak Kaban.

³⁴ "Butangan ra kag takyob nak imaw kag Ingkuran it Kaluoy sa Balaan nak Kaban ag isuyor sa Pinaka-sagradong Lugar. ³⁵ Imo ray ibutang kag lamesa sa liwas it kurtina sa bandang amihan it tolda, ag kag kandilerio sa habig bandang habagatan.

³⁶ "Bilang pangsara sa pwertahan it Toldang Dayawan, kali ay pahimu-e it kurtina sa mga maayo maghaboy halin sa magandang klasing bunang nak puting lino, ag mga bunang ra nak kulay asul, ubi ag puya. ³⁷ Saysay it mga buyawang kaw-it pramas itakor kaling kurtina sa limang haliging akasya nak ingpahuptan it buyawan. Saysay ra it limang bronse para tungtungan it haligi."

Kag Altar nak Sunugan it Inughalar nak Hadop Para sa Dios

(Exodo 38:1-7)

27 Nagpadayon pa kag GINO-O sa pagbisaya kang Moises, "Maghimo kamo it altar nak akasya. Kinahangyan nak kwadrado kali. Kag haba ag yapar ay ruha ag tungang yarda (2.25 x 2.25 metros), ag kag taas ay usa ag tungang yarda (1.34 metros). ² Kag ap-at nak pusor it kali ay ahimuan ninro it matagar, nak pay sungay kag korte, ag nakaunay sa altar. Bag-o apahuptan kali it bronse sa liwas ag sa suyor. ³ Pagkatapos, ahimuan ra ninro kag altar it mga gamit nak bronse: Mga butangan it abo, mga pala, mga mayukong, mga marakong tinidor ag mga butangan it бага. ⁴ Ahimuan ra ninro it parilyang human sa

bronse, nak kag hitsura ay pay lambat. Maghimo ra it ap-at nak ragkong talingang bronse para sa ap-at nak pusor. ⁵ Inro isuyor kaling parilya sa suyor it altar agor kali ay nakabutang sa ida pinaka-tungtungan sa tunga. ⁶ Masunor, maghimo pa kamo it ruhang pangbadaw nak akasya nak napahuptan ra it bronse.

⁷ Kaling pangbadaw ay isuksok rutong mga talinga pramas sa magkanyudong habig ay puyding badawan. ⁸ Kada kag altar nak inro ahimuan ay dapat halin sa tabla ag waya't sayog, kumporme sa hitsura nak Ako ingpakita sa imo rili sa baguntor.

Kag Rayaag it Toldang Dayawan

(Exodo 38:9-17)

⁹ "Kag tolda ay ahimuan ninro it rayaag, nak palibot it kuray nak human sa mga rolyo it mapinong puting tela nak lino. Sa bandang habagatan ay singkwentang yarda (44 metros) kag haba. ¹⁰ Kaling mga rolyo it tela nak lino ay itakor ninro sa beyteng haligi, nak nakatinrog sa beyteng tungtungang bronse. Kag mga pangkaw-it it kali ag kag mga ragkong singsing ay asaysayon ninro sa pilak. ¹¹ Imaw ra kag kuray sa bandang amihan, ay singkwentang yarda (44 metros) kag haba, kag mga rolyo it tela ay nakatakor sa beyteng haligi nak nakatinrog sa tungtungang bronse, ag kag mga pangkaw-it ag mga ragkong singsing ay ingsaysay sa pilak.

¹² "Sa bandang sugbuhan, beynte singkong yarda (44 metros) kag yapar it rayaag, ag kag mga rolyo it tela ay nakatakor sa sampuyong haliging nakatinrog sa ida tungtungan. ¹³ Sa bandang subatan, kung hariin kag rayan pasuyor, kag yapar it rayaag ay beynte singkong yarda ra (22 metros). ¹⁴ Sa usang habig it kali ay ahimuan it mga rolyo it tela nak lino nak kag haba ay pitong yarda ag tunga (6.67 metros), ag itakor sa tatlong haligi sa ida tungtungan. ¹⁵ Imaw ra sa usang habig, pitong yarda ag tunga (6.67 metros) kag haba it mga rolyo it tela nak nakatakor sa tatlong haligi sa ida tungtungan.

¹⁶ "Para sa rayan pasuyor, kag haba it kurtinang pangsara nak mapinong tela ay sampuyong yarda (9 metros). Kali ay ipahaboy sa mga maayo maghaboy halin sa bunang nak puting lino ag mga bunang ra nak kulay asul, ubi ag puya. Bag-o kali ay isab-it sa ap-at nak haligi nak nakatinrog sa ida tungtungan.

¹⁷ "Tanang haligi sa palibot it rayaag ay dapat nak kag inra pangkaw-it ag ragkong singsing ay pilak, ag kag inra tungtungan ay bronse. ¹⁸ Kag haba it rayaag ay dapat singkwentang yarda (44 metros) ag kag buka ay beyntey-singkong yarda (22 metros). Ag ruha ag tungang yarda (2.2 metros) kag taas it mapinong tela nak kuray, nak nakatakor sa mga haliging nakatinrog sa tungtungang bronse. ¹⁹ Tanang kagamitan para sa pagserbisyo sa Toldang Dayawan, aber riin agamiton,

pati tanang palpal para sa Toldang Dayawan ag para sa pagtukor it kuray sa palibot it rayaag ay dapat nak human sa bronse.

Kag Pagripara sa Kandilerio

(Levitico 24:1-4)

²⁰ “Imo asuguon kag mga Israelinhon nak magraya it matin-aw nak lana, halin sa ingpuga nak olibo, para sa mga iwag sa kandilerio, pramas kali ay padayon nak naghahadag. ²¹ Si Aaron ag kag ida mga kayaking anak, imaw kag maripara it kaling mga iwag sa kandilerio, sa liwas it Pinaka-sagradong Lugar it Toldang Dayawan, kung hariin kag Balaan nak Kaban nak butangan it Tanra it Kasugtanan. Asiguraduhon ninra nak indi kali mapayong sa Ako atubangan, tuna sa gab-i hastang sa aga. Kali ay atumanon it mga Israelinhon hastang sa pagbalhin it inra mga henerasyon.”

Kag mga Gingsusuksok it Pinaka-mataas nak Saserdote

(Exodo 39:1-7)

28 Nagpadayon pa kag GINO-O sa pagbisaya kang Moises, “Patawagan si Aaron nak imo maguyáng, pati kag ida mga anak nak kayaking sina Nadab, Abihu, Eleazar ag Itamar. Imo sinra agahinon halin sa mga Israelinhon pramas sinra ay magserbisyo sa Ako bilang mga saserdote. ² Imo apatahian kag imo manong Aaron it mga sagradong baro pramas kag ida sarili ay maging dungganon ag talahunon. ³ Sugu-a kag tanang mga gingtaw-an Nako it maadong abilidad sa pagtahi, nak tahion kag mga baro ni Aaron agor maihalar sida sa pagserbisyo sa Ako bilang saserdote. ⁴ Kali kag mga baro nak inra ahimuon: Usang pang-sukyob sa rughan, usang pangibabaw nak baro nak ingtatawag nak epod, † usang pangirayom sa epod, usang sutana nak inghabuyan it pakwadrado, usang turban ag usang hagkos. Ipatahi nimo kaling mga sagradong baro para kang Aaron nak imo manong, ag para sa ida mga kayaking anak, pramas magserbisyo sa Ako bilang mga saserdote. ⁵ Pagamitan sa manughaboy kag mga bunang nak buyawan ag kulay asul, ubi ag puya, pati mapinong puting lino.

Kag Epod nak imaw kag Pangibabaw nak Baro Para sa Pinaka-mataas nak Saserdote

(Exodo 39:2-7)

⁶ “Patahian sa mga maayo magtahi kag epod nak waya't butkon, halin sa mapinong bunang nak puting lino, ag sa mga bunang ra nak buyawan ag kulay asul, ubi ag puya. ⁷ Kali ay dapat inggwa it ruhang mayapar nak terante, pramas imaw kali kag masugrong sa likor ag sa atubangan. ⁸ Kag paha, nak unay kag pagka-

† *Kag paghimo it epod ay ingpapahadag sa Exo. 28:6-14. (Basaha ra sa Exo. 25:7.)*

haboy sa epod, ay halin ra sa bunang nak buyawan ag kulay asul, ubi ag puya, pati mapinong puting lino.

⁹ “Masunor, mabaoy ikaw it ruhang alahas nak tuyar sa marmol, ag itiltil ruto kag mga ngayan it mga anak nak kayake ni Jacob nak ingtatawag rang Israel, ¹⁰ tuna sa panganay hastang sa puto, an-om sa kada usang bato. ¹¹ Itiltil ruto kaling mga ngayan it mga anak ni Israel tuyar sa pagtiltil it maayong manugsaysay it alahas. Bag-o imo itakor kaling ruhang alahas sa ida butangang buyawan nak ingpalibutan it mapinong pinisi-pisi nak buyawan. ¹² Pagkatapos, imo itakor kaling ruhang batong alahas sa ida butangan sa ruhang terante it epod, bilang pagrumrom sa mga anak ni Israel. Sa tuyar nak parayan, pag maatubang si Aaron sa Ako nak GINO-O, aray-on nida sa ida ruhang abaga kag mga ngayan it mga anak ni Israel agor sinra ay marurumruman Nako.

¹³ “Mahimo pa ikaw it ruhang alahas nak pinisi-pisi, ¹⁴ ag ruhang kadina nak yinubir, halin sa purong buyawan. Ag kali ay itakor raha sa ruhang alahas.

Kag Pangsukeyob sa Rughan Para sa Pinaka-mataas nak Saserdote

(Exodo 39:8-21)

¹⁵ “Pahimuan ra sa mga maayo magtahi kag pang-sukyob sa rughan para sa paghusgar. Kag paghimo it kali ay tuyar sa epod nak ingtahi sa mga bunang nak buyawan ag kulay asul, ubi ag puya, pati sa mapinong bunang nak puting lino. ¹⁶ Kinahangyan ay nakapilo kali agor maging kwadrado, usang rangaw kag haba (8 purgada o 22 centimetros). Imaw ra kag yapar. ¹⁷ Imo kali atakran it ap-at nak lihira it magandang alahas, nak nakabutang sa inra buyawan nak butangan. Sa unang lihira ay kulay puya, ruyaw ag pus-awon nak berde. ¹⁸ Kag mga kulay sa pangruhang lihira ay tuyar sa kulay it pispis nak tangkali, asul nak tuyar sa langit, ag puti. ¹⁹ Kag mga kulay ray sa pangtatlong lihira ay tuyar sa pus-awon nak kulay-ubi, brawn nak marmol, ag kulay-ubi. ²⁰ Ag kag mga kulay sa pang-ap-at nak lihira ay tuyar sa buyak it kayabasa, itom nak marmol, ag berde. Kaling tanan ay ibutang sa ida butangang buyawan nak ingpalibutan it mapinong pinisi-pisi nak buyawan. ²¹ Tanan kali ay doseng magandang alahas. Sa kada usa ay nakatiltil kag bawat ngayan it doseng anak ni Jacob nak ingtatawag rang Israel, ag sinra kag mga pinuno it inra mga lahi.

²² “Masunor, magpasaysay ka it ruhang kadina nak yinubir, halin sa purong buyawan para sa pangsukeyob sa rughan. ²³ Ag ipasaysay ra nimo kag ruhang maragkong talinga nak buyawan, ag itakor sa ruhang pusor sa ibabaw it kwadradong pangsukeyob. ²⁴ Rili nimo itakor kag ruhang kadina nak buyawan. ²⁵ Ag kag ruhang ugbos it ruhang kadinang buyawan ay imo itakor sa atubangan it ruhang butangan it alahas sa

terante it epod, pramas magsugrong. ²⁶ Masunor ray, magpasaysay ka it ruhang maragkong talinga nak buyawan, ag itakor sa ruhang pusor sa ubos it pang-sukyob sa rughan, sa irayom. ²⁷ Bag-o pasaysayan kag ruhang maragkong talinga nak buyawan para sa kilir it epod, kung hariin nagsugrong kag paha. ²⁸ Kag ruhang talinga it pangsyukob sa rughan ay agamitan it higot nak asul bilang pagsugrong sa ruhang talinga sa paha it epod, pramas indi magbitin-bitin kag pang-sukyob sa rughan.

²⁹ "Parayan sa pagsuksok ni Aaron sa pangsyukob sa rughan nak imaw kag tanra it paghusgar, kada masuyor sida sa Sagradong Lugar sa Toldang Dayawan ay raya-raya nida sa ida tagipusuon kag mga ngayan it doseng anak ni Israel. Parayan dili ay padayon nak marurumruman Nako sinra. ³⁰ Ibutang ra nimo sa suyor it nakapilong tela it pangsyukob sa rughan nak pay balsa sa rughan kag ruhang kagamitan sa paghusgar nak ingtatawag nak Urim ag Tumim, † agor kali ay asa tagipusuon ni Aaron pagsuyor nida nak mag-atubang sa Ako nak GINO-O. Parayan dili, kada maatubang sida sa Ako, raya-raya nida sa ida tagipusuon kag mga kagamitan sa paghusgar para sa mga Israelinhon.

Kag Iba pang mga Gingsusuksok it mga Pinakamataas nak Saserdote

(Exodo 39:22-26,30,31)

³¹ "Ag imo apahimuan it pangirayom nak baro nak yabaw sa epod, nak puro asul. ³² Butangi kali it buho para sa uyo, ag aribitihan kag palibot pramas indi kali magisi. ³³ Kag gadar it kali ay apahimuan nimo it pay mga prutas nak granada nak yari sa mga bunang nak kulay asul, ubi ag puya. Apahimuan ra nimo it mga maintik nak bagting nak buyawan pramas ipatunga sa granada. ³⁴ Kaling bagting nak buyawan ag pay prutas nak granada ay bay-ot-bay-ot kag pagbutang palibot sa gadar it kaling pangirayom sa epod. ³⁵ Kali ay dapat isuksok ni Aaron pag nagsiserbisyo sida bilang Pinakamataas nak Saserdote, agor marurungan kag bagting kada masuyor ag maliwas sida sa pag-atubang nida sa Ako nak GINO-O sa Sagradong Lugar it Tolda nak Dayawan. Sa tuyar nak parayan indi sida matatay.

³⁶ "Masunor, pasaysayan kag usang alahas nak purong buyawan, ag itiltil dili kag 'Ginahing Balaan Para sa GINO-O.' ³⁷ Kag atubangan it turban ay ahigtan it pisi nak asul. ³⁸ Isuksok kali ni Aaron sa ida yupa, ag sida kag maraya it ni-o mang kasal-anan it mga Israelinhon sa inra paghalar it ni-o mang bagay sa Ako nak GINO-O. Kali ay perming asa yupa ni Aaron agor abatunon Nako sinra.

† Kaling Urim ag Tumim ay inggagamit yang it Pinakamataas nak Saserdote pramas masaduran kag sabat it Dios sa inra mga pangutana.

³⁹ "Ag apahimuan nimo sa maayo maghaboy si Aaron it sutana nak inghabuyan it pakwadrado, ag turban nak human sa mapinong puting lino. Ag pahimura it panghagkos nak di burda.

Kag mga Gingsusuksok it Ibang mga Saserdote

(Exodo 39:27-29)

⁴⁰ "Para sa mga anak nak kayake ni Aaron, imo sinra apahabuyan it mga sutana, hagkos ag bugkos sa uyo, pramas kag pagmuyat sa inra ay talahuron ag maado. ⁴¹ Pagkapasuksok nimo kali sa imo maguyang nak si Aaron ag sa ida mga anak, abubuan nimo sinra it lana bilang paggahin sa pagserbisyo sa Ako bilang mga saserdote.

⁴² "Ag imo ra sinra apahabuyan it mahabang kar-sunsilyo, tuna sa hawak hastang sa ibabaw it tuhor, halin sa tela nak mapinong puting lino. Isuksok kali ni-na Aaron agor indi sinra masil-ipan. ⁴³ Kada masuyor sinra sa Tolda nak Dayawan kung hariin nagpapakigkita Ako sa inra ay isuksok kali nina Aaron, ag imaw ra kada masuor sinra sa altar agor magserbisyo sa Sagradong Lugar, pramas indi sinra magkasala ag matatay.

"Imaw kali kag padayon nak atumanon ni Aaron ag ida mga inanak nak imaw it masubli sa inra."

Kag Paggahin kana Aaron Bilang mga Saserdote

(Levitico 8:1-36)

²⁹ Nagpadayon pa kag GINO-O sa pagbisaya kang Moises, "Tuyar kali kag imo ahimuon sa paggahin kana Aaron ag sa ida mga kayaking anak bilang mga saserdote nak maserbisyo sa Ako: Magbaoy ka it usang tureting turo ag ruhang kayaking karnero nak waya't diperensya. ² Magbaoy ra ikaw it mga tinapay nak waya't pangpaalsa, imaw ra pati mga bibingka nak inggwa't hinalong mantika ag mga biskwit nak ingpahiran it mantika. Tanan kali ay kinahangyan nak halin sa pinaka-maadong arinang trigo ag waya nak gador it pangpaalsa. ³ Butangan kali sa usang nigo ag ihalar sa Ako, kaibahan it tureting turo ag ruhang kayaking karnero.

⁴ "Aray-on nimo sina Aaron ag ida mga anak sa atubangan Nako sa pwertahan it Toldang Dayawan kung hariin mapakigkita Ako sa inro, ag ruto nimo sinra akaligusan. ⁵ Si Aaron anay kag imo asuksukan it sutana ag pangirayom sa epod, epod ag pangsyukob sa rughan, bag-o ihugot kag paha it epod nak maganda kag pagkatahi. ⁶ Masunor, iputong nimo sa ida uyo kag turban, ag ihugot ruto kag buyawan nak alahas bilang kuruna nak inggwa't suyat nak 'Ginahing Balaan Para sa GINO-O.' ⁷ Pagkatapos, imo abubuan sida sa uyo it lana nak pangbanlos nak inggagamit para sa paggahin sa ida nak magserbisyo sa Ako.

⁸“Kag masunor nak imo asuksukan it sutana ay kag ida mga anak. ⁹Hagkuse ag bugkusan kag inra uyo. Tuyar kina kag imo ahimuon bilang pag-ordinar kang Aaron ag sa ida mga anak, dahil sinra ag kag inra magiging mga inanak ay magiging saserdote hastang sa katapusan.

¹⁰“Ray-a kag tureting turo sa atubangan it Toldang Dayawan kung hariin nagpapakigkita Ako sa inro. Ag silingga si Aaron ag kag ida mga anak nak ibabaw kag inra mga damot sa uyo it kali. ¹¹Sa tuyar nak parayan, imo ayu-yuon kag turete sa atubangan Nako nak GINO-O sa pwertahan it Toldang Dayawan. ¹²Sayura kag rugo it kali, ag parayan sa imo tudlo, imo apahiran anay kag mga matagar it altar. Kag matuturang rugo ay imo ibubo sa puno it altar. ¹³Pagkatapos, imo abay-on kag taba nak nagtatapon sa mga kasudlan, kag atay ag kag ruhang bato kaibahan kag taba ay asunugon sa altar bilang halar. ¹⁴Pero kag anit, unor ag mga kasudlan kaibahan kag kinaon ay asunugon sa liwas it kampo, dahil kali ay halar para sa kasal-anan.

¹⁵“Masunor, bay-a kag usa sa ruhang karnero ag imaw ra, ibabaw sa uyo it kali kag mga damot nina Aaron ag ida mga anak, ¹⁶bag-o yu-yuon kali, sayura kag rugo ag iwisik sa mga habig it altar. ¹⁷Pagkatapos, imo akarnehon kag karnero, hugasi kag ida mga kasudlan ag kag mga siki, bag-o ipisan sa uyo ag sa iba pang parti. ¹⁸Sa tuyar nak parayan, imo kali aubuson it sunog sa altar. Usa kaling sinunog nak halar nak mabangyo sa atubangan Nako nak GINO-O. Kali ay halar sa Ako parayan sa kayado.

¹⁹“Bay-a ray kag usang karnero ag imaw ra, ibabaw ra sa uyo it kali kag mga damot nina Aaron ag ida mga anak, ²⁰bag-o yu-yuon kali ag sayuron kag rugo. Pahiri it rugo kag ugbos it tuong talinga nina Aaron ag ida mga anak. Imaw ra kag inra tuong aminrakoy it damot ag siki. Ag kag rugong matutura ay imo iwisik sa mga habig it altar. ²¹Bag-o kali ay maubos, mabaoy anay ikaw it maisot nak rugo halin raha, ag maisot nak lana nak pangbanlos nak inggagamit para sa paggahin sa tawo nak maserbisyo sa Ako. Ag iwisik kali nimo kana Aaron ag sa ida mga baro, pati sa ida mga anak ag sa inra mga baro. Sa tuyar nak parayan sida ag kag ida mga anak, pati kag inra mga baro ay magagahin para sa Ako nak GINO-O.

²²“Pagkatapos, bay-a kag taba sa ikog it kaling karnero, kag taba nak nakapuros sa mga kasudlan, kag atay ag ruhang bato kaibahan kag taba, ag kag tuong pigi. Kaling mga parti it karnero ay inggagamit sa pag-ordinar bilang pagka-saserdote. ²³Ag magbaoy it usang tinapay, usang bibingka nak inggwa't hinalong mantika, ag usang biskwit halin sa nigo nak inggwa't mga tinapay nak waya't pangpaalsa, nak inghalar sa Ako nak GINO-O. ²⁴Masunor, imo ibutang sa mga damot nina Aaron ag ida mga anak kaling mga tina-

pay, kaibahan kag mga parti it karnero, bag-o ihalar kali parayan sa pagkaway it inra mga damot sa Ako nak GINO-O. ²⁵Pagkatapos, imo kali abay-on sa inra mga damot ag sunugon sa altar, kaibahan kag ing-sunog nak halar bilang mabangyong halar sa atubangan Nakong GINO-O. Kali ay halar sa Ako parayan sa kayado. †

²⁶“Masunor, bay-a kag bandang rughan it karnero nak inggagamit sa pag-ordinar kang Aaron. Ikaway kali sa atubangan Nakong GINO-O bilang paghalar. Imaw kali kag magiging parti nimo.

²⁷“Gahina kag ruhang parti halin sa karnero nak inggamit sa pag-ordinar kana Aaron ag ida mga anak, ag kag bandang rughan nak gingkaway ag kag pigi nak ginggahin. ²⁸Tuna ngasing, kaling mga parti nak halin sa hadop nak inughalar it mga Israelinhon para sa pagpasag-uli, ay mapapagto kana Aaron ag ida mga anak bilang ta-o it mga tawo.

²⁹“Pagkamatay ni Aaron, kag sagrado nidang mga baro ay asublion it ida mga inanak agor katong masunor nak magiging Pinaka-mataas nak Saserdote ay imaw it magsuksok pag sida ay bubuan it lana nak pangbanlos nak inggagamit para sa pag-ordinar sa ida, tuyar tong ginghimo sa ida tatay. ³⁰Pitong adlaw kaling isuksok it sin-o mang masubli kang Aaron bilang Pinaka-mataas nak Saserdote nak masuyor sa Toldang Dayawan agor magserbisyo sa Sagradong Lugar.

³¹“Bay-a kag mga parti it karnerong inggamit sa pag-ordinar ag yaudahon kali sa lugar nak inggagamit para sa tuyar nak sagradong trabaho sa sakop it rayaag it Toldang Dayawan. ³²Ruto sa pwertahan it Toldang Dayawan, ay imo ipakaon kaling yauda kana Aaron ag sa ida mga anak, pati kag mga tinapay nak asa nigo. ³³Inra akaunon kaling mga hinalar para sa katubusan, tong sinra ay ginggahin ag ging-ordinar. Pero kag buko mga saserdote ay indi puyding magkaon it kali dahil kali ay sagrado. ³⁴Kung inggwa't natura pagkaaga, sa karne o tinapay nak inggagamit sa pag-ordinar, dapat kali nak sunugon. Indi kali puyding kaunon dahil kali ay sagrado.

³⁵“Sunra tanan kaling Ako mga gingsugo sa imo parti sa pag-ordinar kana Aaron ag ida mga anak. Kali ay imo ahimuon sa sakop it pitong adlaw. ³⁶Adlaw-adlaw sa sakop it pitong adlaw, ay mamatay ikaw it inughalar sa Ako nak GINO-O it usang turong baka para sa katubusan it sala. Ag himuon nimong limpyo kag altar parayan diling inughalar nak hadop, bag-o bub-an it lana nak pangbanlos bilang paghanra para sa Ako.

† Kaling mga napili nak parti it karnero ay imaw it pinaka-malasang parti it inghalar nak hadop, nak puyding kaunon it mga saserdote yang. Ingpasugtan ra sinra it Dios nak kaunon kag mga hinalar nak tinapay. Pero sa inra pag-ordinar, inghahalar ninra kaling inra malasang pagkaon sa Dios parayan sa pagkaway it inra damot bag-o sunugon, imbes nak kaunon.

³⁷ Ahimuon nimo kali sa sakop it pitong adlaw. Ag pagkatapos, kag altar ay abilangon nak matuor nak balaan, ag aber ni-o mang ibutang dili ay magiging balaan ra.

³⁸ "Pagkatapos it kinang tanan, kag intro dapat himuon adlaw-adlaw ay ihalar sa altar kag ruhang tureting karnero nak kag guyang ay usang tuig, ³⁹ usa sa aga ag usa ra sa pagsugbo. ⁴⁰ Kaibahan it kaling inughalar sa aga ay ihalar ra kag usang gantang nak pinaka-maadong arina nak minasa sa usang litrong mantika di olibo, ag ibuhos ra kag usang litrong ayak bilang inughalar. ⁴¹ Ag kaibahan it kaling inughalar sa hapon ay ihalar ra kag parehong arina, mantika ag ayak. Mabangyo kali sa atubangan Nakong GINO-O. Kali ay halar sa Ako parayan sa kayado.

⁴² "Kaling paghalar nak kali ay intro ahimuon habang kamo ay buhi, hastang sa pagbalhin it intro mga henerasyon. Intro kali ahimuon sa pwertahan it Toldang Dayawan sa Ako atubangan kung hariin mapakigkita Ako ag mabisaya sa imo.

⁴³ "Ruto ra Ako mapakigkita sa mga Israelinhon, ag kag lugar nak kato ay magagahin parayan sa Ako kahimayaan. ⁴⁴ Ako agahinon katong Toldang Dayawan, pati kag altar, ag imaw ra si Aaron ag kag ida mga anak para magserbisyo sa Ako bilang saserdote. ⁴⁵ Ako ay maistar sa tunga it mga Israelinhon ag Ako kag inra magiging Dios. ⁴⁶ Inra maaayaman nak Ako kag GINO-O nak inra Dios nak naghaw-as sa inra halin sa Ehipto, agor Ako ay maistar sa inra tunga. Matuor nak Ako kag GINO-O nak inra Dios."

Kag Altar nak Sunugan it Insenso

(Exodo 37:25-28)

30 Nagpadayon pa kag GINO-O sa pagbisaya kang Moises, "Maghimo kamo it altar nak akasya nak sunugan it insenso. ² Kinahangyan nak kwadrado kali. Kag haba ag yapar ay ruha ag tungang rangaw (1.5 pye o 45 centimetros) ag kag taas ay limang rangaw (3 pye o 90 centimetros). Himu-e ra ninro it ap-at nak pusor nak matagar nak pay sungay kag korte, ag unay sa altar. ³ Kag ibabaw, kag palibot ag kag mga matagar ay pahupte it purong buyawan. Ag ribitihan ra it buyawan kag palibot it ibabaw. ⁴ Intro kali ahimuan it ruhang marakong talinga nak buyawan, ag itakor sa ida magkanyudong habig sa irayom it ribiti [†] pramas suksukan it pangbadaw it mga tawo. ⁵ Maghimo kamo it kaling pangbadaw nak akasya, ag intro ra kali pahuptan it buyawan.

[†] Buko mahadag sa bisayang Hebreo kag tungor dili. Kag gingsiling sa ibang kasuyatan ay inggwa't ruhang pares it talinga nak buyawan nak nakatakor sa magkanyudong habig it altar ag kag gingsiling sa iba ay inggwa't usang talinga nak buyawan nak nakatakor sa magkanyudong habig.

⁶ "Pag nahimoy kali, imo kali ibutang sa liwas it kurtina nak naglilipor sa Balaan nak Kaban kung hariin nakasuyor kag Tanra it Kasugtanan. ^{††} Ag hina Ako mapakigkita sa intro.

⁷ "Kada aga, pag magripa si Aaron sa mga iwag, masunog sida it mabangyong insenso riling altar.

⁸ Imaw ra sa pagsugbo, pag suga nida it mga iwag, masunog ray sida it insenso sa atubangan Nakong GINO-O. Adlaw-adlaw tuyar kali kag intro ahimuon hastang sa pagbalhin it intro mga henerasyon. ⁹ Aya kamo gisunog dili it ibang insenso, ag aya ra kamo gihalar rili it ni-o mang sinunog nak hadop, pagkaon o inu-mon. ¹⁰ Usang beses sa usang tuig ahimuon ni Aaron kag paglimpyo sa kasal-anan sa mga matagar sa kada pusor it kaling altar. Ahimuong limpyo kali kada tuig parayan sa rugo it hadop nak ihalar para sa katubusan it kasal-anan. Intro kali ahimuon hastang sa pagbalhin it intro mga henerasyon. Kaling altar ay pinaka-balaan para sa Ako nak GINO-O." [‡]

Kag Pangtubos nak Kwarta Para sa Toldang Dayawan

¹¹ Masunor, nagsiling kag GINO-O kang Moises, ¹² "Pag ilista nimo kag mga Israelinhon pramas mabilang sinra, kada usa sa inra ay abay-an nimo it kwartang pangtubos para sa inra kabuhi. Ita-o ninra kali para sa Ako, pramas waya't silot nak maabot sa inra habang imo sinra gingbibilang. ¹³ Kada usa nak marayanan it pagbilang ay dapat magbadar it an-om nak gramong pilak, ^{‡†} kumporme sa taksanan nak ginghahagar it Toldang Dayawan. Kali ay ginghahalar sa Ako nak GINO-O. ¹⁴ Kada usa nak narayanan it pagbilang, halin sa beynte anyos pataas ay dapat magbadar it tuyar para sa Ako. ¹⁵ Pag magbadar kamo sa Ako nak GINO-O bilang pangtubos sa intro kabuhi an-om nak gramong pilak, kag mga manggaranon ay indi puyding magrugang it kabadaran, ag kag mga pobre ay indi puyding magbuhin. ¹⁶ Batuna kaling pangtubos nak kwarta halin sa mga Israelinhon, ag gamiton sa pagserbisyo sa Toldang Dayawan, bilang pagrumrom it mga Israelinhon sa atubangan Nako nak GINO-O. Kali ay pangtubos para sa intro kabuhi."

Kag Tipunan it Tubi nak Panghugas

(Exodo 38:8)

¹⁷ Masunor, nagsiling kag GINO-O kang Moises, ¹⁸ "Maghimo ka it usang tipunan it tubi nak panghugas, nak pay marakong plangganang bronse nak inggwa't tungtungan. Imo kali ibutang sa tunga it Toldang Dayawan ag altar nak sunugan it hadop. Dapat kali ay perming puno it tubi. ¹⁹ Sina Aaron ag ida mga anak nak kayake ay mahasog raha it ihinaw sa in-

^{††} Kag Balaan nak Kaban ay nakabutang sa Pinaka-sagradong Lugar it Toldang Dayawan. [‡] Basaha sa Lev. 16. ^{‡†} Sa inra kwarta kali ay katunga it usang syekel.

ra mga damot ag siki. ²⁰ Bag-o sinra magsuyor sa Toldang Dayawan, dapat anay sinrang magpanghinaw. Imaw ra, bag-o sinra magserbisyo parayan sa pagsunog it inughalar nak hadop sa Ako nak GINO-O raha sa altar ay ²¹ dapat ra anay sinrang magpanghinaw it mga damot ag siki, pramas indi sinra mamatay. Kali ay kasuguan habang panahon para kang Aaron ag sa ida mga inanak, hastang sa pagbalhin it ida mga henerasyon.”

Kag Inugbanlos nak Lana nak Agamiton it mga Saserdote

(Exodo 37:29)

²² Masunor, nagsiling kag GINO-O kang Moises, ²³ “Mabaoy ka it kaling mga buyong ag pabangyo: Anom nak kilo nak duga it mira, tatlong kilong talingag, tatlong kilong mataas nak hilamunong balsamo, ^{†24} ag an-om nak kilong binuyar nak mga buyak it kasya. ^{††} Kaling tanan ay atakson kumporme sa taksanan sa Toldang Dayawan. Pagkatapos, ihalo sa ap-at nak litrong lana it olibo. ²⁵ Imo ipahimo kaling balaan ag mabangyong lanang pangbanlos sa maayong manughimo it pabangyo. Kali ay magiging balaang pangbanlos nak lana. ²⁶ Pagkahimo nimo it kali, bub-e kag Toldang Dayawan, kag Balaan nak Kaban it Kasugtanan, ²⁷ kag lamesa ag tanang kagamitan raha, kag kandilerio ag tanang gamit it kina, kag altar nak sunugan it insenso, ²⁸ kag altar nak sunugan it hadop nak inughalar sa Ako nak GINO-O ag tanang gamit it kina, ag kag tipunan it tubi raha sa ida tungtungan. ²⁹ Parayan dili kag imo paggahin rahang tanang nasambit pramas kali ay magiging balaan, ag pati kag tawo o butang nak masapli rili ay magiging balaan ra.

³⁰ “Imo ra abanlusan sina Aaron ag ida mga anak nak kayake bilang paggahin sa inra, agor magserbisyo sinra sa Ako bilang mga saserdote. ³¹ Imo isiling sa mga Israelinhon, ‘Imaw kali kag Balaang lana it GINO-O, nak pangbanlos sa inro hastang sa pagbalhin it inro mga henerasyon. ³² Kali ay indi ninro gibubo it basta-basta yang sa inro yawas, ag indi ninro gipatuyaran kag paghimo it kali. Kali ay matuor nak balaan, kada dapat maging balaan sa inro pagmuyat. ³³ Si-o man kag mapatuyar sa paghimo it kali, ag si-o man kag basta-bastang magbanlos it kali sa aber siong tawo, ay iitsapuyra sa ida lahi.’”

Kag Insenso Para sa Sunugan sa Toldang Dayawan

³⁴ Masunor, nagsiling kag GINO-O kang Moises, “Mabaoy ka it parehong tumpok it kaling mga buyong ag pabangyo: Duga it estakte, [‡] pangtuob nak onika, ^{‡†}

[†] Kaling balsamo ay ingtatawag nak calamus sa bisayang Inglis, ag kali ay halin sa tanom nak pay tubo sa India. ^{††} Kaling kasya ay ingtatawag nak cassia sa bisayang Inglis nak naambit sa talingag ag halin sa anit it usang klasing kahoy. [‡] Kaling estakte ay duga nak

buyong nak galbano, ^{‡†} ag purong insenso. ³⁵ Ag imo ipahimo kali nak mabangyong insenso sa maayong manughimo it pabangyo. Kali ay dapat yaktan nida it asin pramas maging malimpyo ag balaan. ³⁶ Badu-a kag iba ag ibutang sa atubangan it Balaan nak Kaban it Kasugtanan kung hariin Ako ay mapakigkita sa inro, sa suyor it Toldang Dayawan. Gahina kali nak balaan para sa Ako nak GINO-O. ³⁷ Imo isiling sa mga Israelinhon, ‘Indi ninro gipatuyaran kag paghimo it kaling balaan nak insenso para sa inro kagustuhan yang. Dapat nak muyatan ninro nak kali ay balaan ag para sa GINO-O. ³⁸ Si-o man kag magpatuyar sa paghimo it kali agor maging sariling pabangyo yang ay iitsapuyra sa ida lahi.’”

Kag mga Maayong Panray nak Marumaya sa Paghuman it Toldang Dayawan

(Exodo 35:30-35)

31 Masunor, nagsiling kag GINO-O kang Moises, ² “Ngasing, gingpili Nako kag usang maayong panray nak marumaya sa paghuman it Toldang Dayawan. Sida ay si Besalel nak anak nak kayake ni Uri, apo ni Hur, halin sa lahi ni Juda. ³ Ako sida ingpunan it Ispirito it Dios, kada ngasing sida ay inggwa’t kaayam ag abilidad, pati pagkaintyendi tungor sa tanang klasi’t pagpamanray. ⁴ Maayo sida magplano it mga magandang butang halin sa buyawan, pilak ag bronse. ⁵ Maayo ra sida magtabas it mamahayong bato ag magsaysay it mga alahas. Ag inggwa sida it kaayam sa pagkurte it kahoy ag sa tanang klasing pagpamanray. ⁶ Ako ra gingpili kag usang panray nak makabulig nida. Sida ay si Oholiab nak anak ni Ahisamac, halin sa lahi ni Dan. Ag Ako gingtaw-an ra it kaayam kag ibang mga panray pramas inra matuman kag tanang Ako gingsugo sa imo ⁷ tungor sa Toldang Dayawan, sa Balaan nak Kaban it Kasugtanan, nak natakubang it Ingkuran it Kaluoy, pati sa ibang kagamitan sa Tolda, ⁸ tuyar sa lamesa ag ida mga gamit, sa kandilerio nak purong buyawan ag ida mga gamit, sa altar nak sunugan it insenso, ⁹ pati sa altar nak sunugan it hadop nak inughalar sa GINO-O ag tanang ida mga gamit, ag sa tipunan it tubi raha sa ida tungtungan. ¹⁰ Naumir kag mga hinaboy nak mga baro ni Aaron nak Pinaka-mataas nak Saserdote, ag kag mga baro ra it ida mga anak nak kayake sa inra pagserbisyo bilang mga saserdote. ¹¹ Imaw ra kag lana nak pangbanlos ag pag-ordinar, ag kag mabangyong insenso para sa Sagradong Lugar. Kumporme sa Ako gingsugo sa imo, kaling tanan ay sinra kag mahimo.”

nagtutuyo halin sa sanga it usang klasing kahoy sa India ag Arabya. ^{‡†} Kaling onika ay usang klase it kayog nak binuyar bag-o binado agor sug-an bilang pangtuob. ^{‡‡} Kaling galbano ay duga nak mabaho pero kung inghalo ag sug-an kaibahan kag ibang mga mabangyong buyong ay mabangyo ra.

Kag Nahanungor sa Adlaw it Inugpahuway

¹² Masunor, nagsiling kag GINO-O kang Moises,
¹³ "Silingga kag mga Israelinhon, 'Inro dapat sunron kag Ako Adlaw it Inugpahuway. Imaw kali kag tanra Nako sa inro hastang sa pagbalhin it inro mga henerasyon, pramas inro maayaman nak Ako kag GINO-O nak naggahin sa inro para maging balaan. ¹⁴ Inro dapat sunron kag Adlaw it Inugpahuway dahil kali ay sagrado para sa inro. Si-o man kag magsuway rili ay dapat nak mamatay. Si-o man kag magtrabaho sa adlaw nak kali ay dapat nak iitsapuyra sa ida lahi. ¹⁵ Sa sakop it an-om nak adlaw, matrabaho kamo, pero kag pangpitong adlaw ay Adlaw it Inugpahuway, nak sagrado para sa Ako nak GINO-O. Si-o man kag magtrabaho sa Adlaw nak kina ay dapat nak mamatay.

¹⁶ "Kada kinahangyan nak kamong mga Israelinhon ay magsunor sa Adlaw it Inugpahuway, hastang sa pagbalhin it inro mga henerasyon bilang waya't katapusang kasugtanan. ¹⁷ Bilang GINO-O kali ay tanra Nako sa inrong mga Israelinhon habang panahon, nak sa sakop it an-om nak adlaw ginghuman Nako kag langit ag duta, ag sa pangpitong adlaw Ako ay nagtunon it trabaho ag nagpahuway.' "

¹⁸ Pagkatapos it pagbisaya it GINO-O kang Moises sa Baguntor it Sinay, Ida'y gingta-o kang Moises kag ruhang mayapar nak bato nak nasuyatan it Kasuguan, bilang tanra it Kasugtanan. Kali ay gingsuyat mismo it GINO-O.

Kag Paghimo it mga Tawo sa Ribultong Baka nak Buyawan

(Deuteronomio 9:6-29)

32 Pagkakita it mga tawo nak narugay si Moises sa baguntor, nagtipon sinra kang Aaron ag nagsiling, "Maley, mahimo kita it ato mga dios, nak imaw kag mapanguna sa ato. Tungor rutong Moises nak nagraya sa ato paliwas sa Ehipto, waya nato naayami kung ni-oy kag natabo sa ida."

² Nagsabat si Aaron sa inra, "Hala! Pangbay-a kag mga panika nak buyawan sa talinga it inro mga asawa, mga anak nak kayake ag kabade, ag ray-on sa ako."

³ Imaw matuor kag ginghimo it mga tawo. Pinanghukas ninra kag inra mga buyawan nak panika ag ingraya kang Aaron. ⁴ Ingbaton kali ni Aaron ag ingtunaw bag-o ingbuhos nida sa usang hurnuhan nak kag kurte ay bata pa nak turong baka. Masunor, ginglinas nida katong ribultong baka. Pagkakita kali it mga tawo, siling ninra, "Imaw kali kag ato dios, mga Israelinhon! Imaw kali kag nagliwas sa ato sa Ehipto."

⁵ Pagkakita kali ni Aaron, inghimuan nida kali it altar sa atubangan ag nag-anunsiyo, "Insulip ay Pista para sa GINO-O." ⁶ Pagkaaga ay temprano pa sinra nagban-

gon ag nagsunog it ingpadaga, ag inghalar ninra kag iba para sa pagpasag-uli raha sa ribulto. Pagkatapos, nagkinaon, nag-inom, ag malaw-ay kag inra pagkinasadya.

⁷ Myentras rahagto si Moises sa baguntor, nagsiling kag GINO-O sa ida, "Pilhigey, dahil kag imo mga tawo nak imo gingraya halin sa Ehipto ay nagpapaka-sala. ⁸ Nayaag nak raan sinra halin sa rayan nak Ako gingsugo sa inra, ag naghulma sinra para sa inra sarili it ribulto nak bata pang turong baka nak buyawan. Ruto sinra giyuhor ag gipadaga sa pagsiling, 'Mga Israelinhon, imaw kali kag ato dios! Imaw kali kag nagliwas sa ato sa Ehipto.' "

⁹ Nagsiling pa kag GINO-O kang Moises, "Kilaya Nako kaling mga tawo ag ayam Nakong tugasan sinra it mga uyo. ¹⁰ Pabad-e Ako! Nahangit nak gador Ako sa inra, kada Ako sinra awagiton. Ag pagkatapos, sa imo mahalin kag usang marakong nasyon."

¹¹ Pero nagpakitluoy si Moises sa GINO-O nak ida Dios, "GINO-O, asing abang rako kag Imo kahangit ril-ing Imo mga tawo, nak Imo ginghaw-as sa Ehipto parayan sa rakong gahom it Imo damot? ¹² Asing masiling kag mga Ehiptohanon nak, 'Mayain kag plano it Dios sa inrang mga Israelinhon sa pagbaoy sa inra sa Ehipto. Amatyon yang yaki Nida sinra sa kabukiran pramas mawagit sa ibabaw it kalibutan.' Bad-ey gihan-giti sinra. Bag-uha kag Imo plano ag aya gipaaguman sa inra kag Imo marakong kahangit.

¹³ "Rumruma kag Imo mga suguon nak sina Abraham, Isaac ag Israel, nak Imo ingpangakuan sa Imo sariling pangayan: 'Ako aparamuon kag inro mga inanak tuyar sa bituon sa langit, ag Ako ita-o sa inro kaling tanang duta nak Ako gingpromisa. Ako ipapanubli kali sa inro mga inanak hastang sa waya't katapusan.' " ¹⁴ Ag dahil rili nagbag-o kag GINO-O it Ida plano ag waya matuor Nida gipaaguman kag Ida rakong kahangit sa Ida mga tawo, kumporme sa Ida ingsiling kang Moises.

¹⁵ Ngani, nagpilhig si Moises halin sa baguntor nak raya katong ruhang mayapar nak bato kung hariin nakasuyat kag Kasuguan it Kasugtanan. Katong ruhang bato ay inggwa't suyat sa magkanyudo. ¹⁶ Ag kali ay Dios mismo kag naghimo. Kag suyat nak gingtiltil ruto ay suyat ra mismo it Dios.

¹⁷ Tong narunggan ni Josue kag pag-inukaw it mga tawo, napasiling sida kang Moises, "Nong, pay nakakarungog ako it inaway sa kampo a!"

¹⁸ Pero nagsabat si Moises, "Buko kali inukaw it pagraog, buko kali panambitan it kapirdihan, kundi pay pagkinasadya yang kag ako narurungan."

¹⁹ Tong mayungotey sinra sa kampo sa ubos it baguntor, naantaw ni Moises kag bata pang turong

baka nak buyawan ag mga tawong nagsisinadaw. Kada pay nagkayarkar kag ida rugo sa kahangit, ag ida ingpilak sa raga katong ruhang mayapar nak bato kung hariin nakasuyat kag Kasuguan it Dios, ag kali ay nagkabasag. ²⁰ Ag pagkatapos, ingbaoy nida kag buyawang baka nak inra inghimo ag kali ay insunog anay ag gingtumok. Bag-o ida kali ingsabwag sa tubi ag ingpainom sa mga Israelinhon.

²¹ Masunor, nagsiling si Moises kang Aaron, "Manong, ni-o kag ginghimo it kaling mga tawo sa imo nak asing nagpasugot ka nak pangunahan sinra riling rakong kasal-anan?"

²² Nagsabat si Aaron, "Moises, bad-ey ako gihangiti, ayam ra nimo nak marali maraya kaling mga tawo.

²³ Siling ninra sa ako, 'Himu-e kami it ato mga dios, nak imaw kag mapanguna sa ato. Tungor rutong Moises nak nagraya sa ato paliwas sa Ehipto, wayaey kita it ayam kung nioy kag natabo sa ida.' ²⁴ Kada siling nako sa inra, 'Si-o mang inggwa't buyawang alahas ay hukasa ag taw-an sa ako. Ngani, gingta-o ninra sa ako kag mga buyawan ag ako kato ging-itsa sa kayado, ag kag nagliwas ay imaw kaling bata pang turong baka nak buyawan!' "

²⁵ Nakita ni Moises nak kag mga tawo ay nagwawala sa pagkinasadya ag gingkunsente ra ni Aaron. Kada sinra ay nabutang sa rakong kahud-anan sa pagmuyat it inra mga kaaway. ²⁶ Dahil rili nagtinrog sida sa bungar it kampo, ag nagbisaya it makusog, "Si-o mang tawo kag kampi sa GINO-O ay magpaali sa ako." Ag tanang mga inanak ni Levi ay nagrinagipon sa ida.

²⁷ Masunor, nagsiling sida sa ida mga haling inanak ni Levi, "Mga hali nako, imaw kali kag siling it GINO-O, nak Dios it mga Israelinhon, 'Itakyos it bawat kayake kag ida talibong. Ag libuton kag bug-os nak kampo, ag pangmatyon ninro kag mga naghimo it kasal-anan aber inro mga hali, mga amigo ag mga kayungot.' "

²⁸ Gingtuman matuor it mga inanak ni Levi kaling gingsugo sa inra ni Moises, ag katong adlaw nak kato mga tres mil nak tawo kag nagkamatay. ²⁹ Pagkatapos, nagsiling si Moises sa inra, "Ngasing nak adlaw, kamong mga lahi ni Levi ay ginggahin para sa pagserbisyo sa GINO-O dahil nagsunor kamo sa Ida aber sa pagpangmatay sa inro mga anak ag mga hali. Ngani, ngasing nak adlaw gingbendisyanan kamo it Dios."

³⁰ Pagkaaga, nagsiling si Moises sa mga tawo, "Mga kasimanwa, nakahimo kamo it rakong kasal-anan. Pero ngasing, ako ay matukar sa GINO-O. Sabaling ako kamo maihagar it kapatawaran sa inro mga sala."

³¹ Ngani, nagbalik matuor si Moises sa GINO-O ag nagsiling, "Amo GINO-O, abang rakong kasal-anan kag nahimo it kaling ako mga kasimanwa. Naghuman sinra it ibang dios nak buyawan para sa inra sarili. ³² Pero ngasing, kung maaari, patawara kag inra mga kasal-anan. Pero kung indi, ako yangey kag paya-a sa libro

kung hariin inglistay Nimo kag mga pangayan it Imo mga katawuhan." †

³³ Ugaling nagsabat kag GINO-O kang Moises, "Indi puyde. Kung si-o man kag nagkasala laban sa Ako, ay sida yang kag apayaon sa Ako libro. ³⁴ Ngasing, pagtoy, ag pangunahan kag mga tawo rutong lugar nak Ako gingsiling sa imo, ag apangunahan gihapon kamo it Ako anghel. Pero maabot kag tamang adlaw nak Ako sinra apatagmon nak gador it kaparusahan dahil sa inra nahimong kasal-anan."

³⁵ Ag matuor ngani nak nagparaya kag GINO-O it silot sa mga Israelinhon, dahil sa inra ginghimong kasal-anan tong gingpahuman ninra kang Aaron kag ribulto nak bata pang turong baka nak buyawan.

33 Pagkatapos, nagsiling ray kag GINO-O kang Moises, "Halin kamo rili. Nuntan kag mga tawo nak imo gingraya paliwas sa Ehipto, ag magpagto kamo sa lugar nak Ako gingpromisa nak ita-o kana Abraham, Isaac ag Jacob, tong nagsiling Ako sa inra nak, 'Sa inro mga inanak, Ako kali ita-o.' ² Apaunahon Nako kag anghel sa inro, nak imaw kag matabog sa mga Canaanhon, mga Amornon, mga Hetanhon, mga Pereznon, mga Hebinhon, ag mga Jebusnon nak nag-iistar ruto. ³ Pagto kamo sa lugar kung hariin bugana kag pagkaon nak pay nagbabaha kag gatas ag rugos. Pero indi Ako magnunot sa inro baka Ako kamo pangmatyon sa rayanan dahil kamo ay katinugas it uyo."

⁴ Pagkarungog it mga tawo riling mayain nak balita, nalisor sinra ag waya't usa man sa inra nak nagsuksok it mga alahas. ⁵ Dahil it kato nagsiling kag GINO-O kang Moises, "Silingga kag mga Israelinhon, 'Kamo ay mga katinugas it uyo, ag kung manunot Ako sa inro aber sa malip-ot yang nak oras, baka pangmatyon Nako kamo. Kada ngasing, hukasa kinang inro mga alahas habang ing-iisip pa Nako kung ni-o kag Ako ahimuon sa inro.' " ⁶ Ngani, tuna sa Baguntor it Horeb nak ingtatawag rang Baguntor it Sinay, †† ginghukas it mga Israelinhon kag inra mga alahas sa inra yawas.

Kag Tolda Kung Hariin Nagpapakigkita kag GINO-O kang Moises

⁷ Ngasing, batasaney ni Moises nak bay-on kag usang tolda ag patinrugon kali sa liwas sa mayado-yado it kampo. Ida kali ingtawag nak Tolda it GINO-O. Ag si-o man kag inggwa't kinahangyan sa GINO-O ay nagpapagto rutong Tolda nak asa liwas it kampo. ⁸ Pag si Moises ay magliwas papagto rutong Tolda, tanang mga tawo ay natinrog ag nagbabantay sa pwertahan it inra sariling tolda, hastang si Moises ay makasuyor sa Tolda it GINO-O. ⁹ Pagkasuyor nida ruto, kag haligi

† Nagpati kag mga Israelinhon nak ginglista it GINO-O kag inra mga pangayan bilang Ida mga katawuhan. †† Kaling baguntor ay gingtatawag ra nak Baguntor it Dios. Hali gingta-o it GINO-O kag Kasuguan kang Moises.

nak rampog ay nagbaba ag nagpabilin sa pwertahan it Tolda. Habang raha pa kina, kag GINO-O ay nagpakigbisaya kang Moises. ¹⁰ Pagkakita it mga tawo sa haligi nak rampog nak ruto sa inggwa't pwertahan it Tolda, kada usa sa inra ay nakatulay yang ag nagdayaw sa GINO-O, tanan nak asa pwertahan it ida tolda. ¹¹ Pag natatabo kali, kag GINO-O ay nagbibisaya kang Moises, tuyar sa mag-amigo nak nag-aatubang sa usa'g-usa. Pagkatapos, si Moises ay mabalik sa kampo, pero kag ida suguon nak si Josue, nak anak ni Nun, ay waya gihahalin rutong Tolda it GINO-O.

Gingpakita it Dios nak GINO-O kag Ida Kahimayaan kang Moises

¹² Ngasing, nagsiling si Moises sa GINO-O, "Muyati, gingsugo Nimo sa ako nak, 'Pamunuan kaling mga tawo,' pero waya Nimo gipaayaman sa ako kung si-o kag Imo iparaya bilang kanunot nako. Siling pa Nimo, 'Kilaya ka Nako Moises, ag namumuot Ako sa imo.'

¹³ Kada ngasing, kag ako pangabay, kung talagang namumuot Ka sa ako, tudluan sa ako kag Imo mga parayan agor padayon Ka nako nak akilay-on ag tumanon nak gador kag Imo kabubut-on. Rumruma pati nak kaling nasyon ay Imo mga katawuhan."

¹⁴ Sabat it GINO-O, "Kanunot ninro kag Ako Presensya ag ataw-an Nako kamo it kahilwayan."

¹⁵ Siling ray ni Moises, "Kung kag Imo Presensya ay buko namo kanunot, bad-ey yangey kami gipahalina rili. ¹⁶ Dahil pauno masasaduran it ibang mga tawo nak Ikaw ay namumuot sa ako, pati riling Imo mga katawuhan, kung indi Ikaw magnunot sa amo? Ni-o pa kag makakapamatuor nak iba kag Imo pagtratar sa ako ag sa Imo mga katawuhan kisa sa ibang mga tawo sa ibabaw it kalibutan?"

¹⁷ Ag sabat ray it GINO-O kang Moises, "Kaling imo ginghahagar ay Ako nak gador ita-o sa imo dahil namumuot Ako sa imo, ag kilayang gador ikaw Nako Moises."

¹⁸ Ngasing nagsiling pa si Moises, "Usa pa tanan nakong pangabay sa Imo, pakitaan sa ako kag Imo kahimayaan."

¹⁹ Nagsabat kag GINO-O, "Ako ipakita sa imo kag Ako kaaduhan parayan sa Ako pagrayan sa imo atubangan. Ag Ako ay mapakilaya sa imo bilang GINO-O. Gingpapakita Nako kag Ako pagpalangga ag kaluoy sa si-o mang Ako apilion. ²⁰ Ugaling, indi nimo puyding makita kag Ako uda, dahil waya't tawong puyding makakita sa Ako uda nak mabubuhi pa."

²¹ Ag nagsiling pa kag GINO-O, "Muyati, inggwa't lugar rili mayungot sa Ako kung hariin makakatinrog ka sa rakong bato. ²² Habang nagrарayan kag Ako Mahimayaong Presensya, Ako ikaw apasuryon sa siwang it rakong bato. Ag Ako ka atabunan it Ako damot has-

tang makalampas Ako sa imo. ²³ Pagkalampas Nako, abay-on Nako kag Ako damot ag likor yangey Nako kag imo makikita. Pero kag Ako uda, indi nimo puyding makita."

Kag Kabaydo it Ruhang Mayapar nak Bato nak Ingsuyatan it Kasuguan

34 Pagkatapos, nagsiling kag GINO-O kang Moises, "Tabas it ruhang mayapar nak bato nak tuyar it tong unang mga bato, ag Ako isuyat ruto katong mga Kasuguan nak nakasuyat ruto sa unang mga bato nak imo nabasag. ² Paaga it bati insulip ag maglisto sa pagtukar papagto sa ibabaw it Baguntor it Sinay pramas magpakigkita sa Ako ruto. ³ Waya't si-o mang tawo nak manunot sa imo ag wayang gador it tawo nak masuor sa palibot it baguntor. Aber kag mga karnero o baka ay indi giagsam sa ubos it kina."

⁴ Nagtabas matuor si Moises it ruhang mayapar nak bato nak tuyar it tong unang mga bato. Aga pa tong masunor nak adlaw ay nagtukar sida sa Baguntor it Sinay, raya kag bato, kumporme sa gingsugo sa ida it GINO-O. ⁵ Pag-abot nida ruto, nagbaba kag GINO-O sa rampog, ag nagtinrog sa tupar ni Moises, bag-o nagpakilaya nak sida kag GINO-O. ¹⁶ Masunor, nagrарayan kag GINO-O sa atubangan nida, ag nagsiling, "Ako kag GINO-O! GINO-O nak Dios nak maluluy-on ag buko mainak. Buko Ako mahangiton, ag kag Ako rakong pagpalangga ag pagka-matutom ay waya gibabag-o. ⁷ Padayon Nako nak gingtutupar kag Ako promisang pagpalangga sa libo-libong pagbalhin it lahi it Ako mga katawuhan, ag Ako gingpapatawar kag inra mga kayainan, paglaban ag kasal-anan. Ugaling waya Nako gipapalampasa kag kasal-anan it si-o mang tawo. Kag Ako parusa ay tuna sa inra, papagto sa inra mga anak, mga apo, hastang sa inra mga apo sa tuhor ag yapa-yapa."

⁸ Nagrali-rali si Moises sa pagyuhor nak subsob kag ida uyo sa duta, bag-o nagdayaw. ⁹ Nagsiling sida, "Kung talagang namumuot Ikaw sa ako, GINO-O, ako'y nagpapangabay sa Imo, GINO-O, nak ibhan kami Nimo. Aber kami ay mga tawo nak tugasan it uyo, patawara kag amo mga kayainan ag kasal-anan. Ag kabay pang batunon Nimo kami bilang Imo pag-aari."

Kag Paghimo Liwat it Kasugtanan

(Exodo 23:14-19; Deuteronomio 7:1-5; 16:1-17)

¹⁰ Nagsabat kag GINO-O, "Panimati kamo! Mahimo Ako it Kasugtanan sa inro. Sa atubangan it tanang imo mga kasimanwa, Ako ay mahimo it mga milagro nak waya pang gador natatabo aber riing nasyon sa ibabaw it kalibutan. Kag tanang tawo sa inro palibot

† Sa Bibliyang Hebreo kag bisayang GINO-O ay Ako ay Akoy nak insalin sa ngasing nak panahon bilang Yahweh sa bisayang Inglis. Kaling pangayan it Dios ay unang ginggamit sa Exo. 3:14.

ay makakakita it katitingaya nak Ako ahimuon, Ako nak inro GINO-O.”

¹¹ “Tumana kag Ako isugo sa inro ngasing nak adlaw. Ag makikita ninro, Ako atabugon sa inro atubangan kag mga Amornon, mga Canaanhon, mga Hetanhon, mga Pereznon, mga Hebinhon, ag mga Jebusnon.

¹² Mag-andam kamo nak indi maghimo it kasugtanan sa mga tawo nak inro maaabutan sa lugar nak inro apagtuan, sabaling imaw kali kag inra patibong laban sa inro. ¹³ Guba-a ninro kag inra mga altar, sira-a kag inra mga ingdadayaw nak bato, ag pukana kag inra mga haliging ribulto. ¹⁴ Aya kamo giyuhor sa ibang dios, kumo Ako nak GINO-O ay nakakabatyag it kahangit pag kag Ako mga katawuhan ay nagyayado kag pagpalangga sa Ako. Dahil kag tuyar nak klase it pagimon ay talagang imawey kag Ako nababatyagan bilang Dios.

¹⁵ “Ag indi nak gador kamo maghimo it kasugtanan sa mga tawo nak nag-iistar sa lugar nak inro apagtuan. Dahil pag magdayaw ag magpadaga sinra sa inra mga dios ^{††} ag inra kamo aimbitaron ay matuor nak makaon kamo. ¹⁶ Kag problema, baka pangasaw-on it inro mga binata kag inra mga rayaga, ag pag kaling mga rayaga ay magdayaw sa inra mga dios ay mararaya kag inro mga binata nak anak ag kali ay mabadaey sa Ako.

¹⁷ “Indi kamo maghimo it mga ribulto.

¹⁸ “Ahiwaton ninro kag Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa. Sa sakop it pitong adlaw, tinapay nak waya't pangpaalsa kag inro akaunon, kumporme sa Ako gingsugo sa inro. Ahiwaton ninro kali sa buyan it Abib nak Ako gingsiling dahil imaw kali kag buyan tong kamo ay nagliwas sa Ehipto.

¹⁹ “Tanang panganay nak kayake ay para sa Ako, pati tanang unang anak nak kayake it inro mga hadop, baka o karnero man.

²⁰ “Tanang unang anak it inro asno nak inughalar sa Ako nak GINO-O ay puyding tubuson it anak it karnero, pero kung waya kamo it gustong tubson, inro abalion kag liog it kali. Tanang inro panganay nak anak nak kayake ay dapat ninrong tubuson. [‡]

“Waya't maatubang sa Ako nak waya't rayang inughalar.

²¹ “Sa suyor it an-om nak adlaw puyde kamo nak magtrabaho, pero sa pangpitong adlaw kamo ay mapahuway. Aber tigtanom o tig-ani, dapat nak kamo ay mapahuway.

[†] Kag tawag ninra sa mga haliging ribulto ay Asherim halin sa ngayan it diosa it mga Canaanhon. ^{††} Sa isip it mga Hebreo kag mga nagbubuyag sa GINO-O ag nagdadayaw sa ibang dios ay pay tuyar ra sa mga nagpapangawatan, kada sa ibang mga pagsalin it Bibliya kag inra inggisiling nak pag kag mga tawo ay nagdadayaw sa ibang mga dios ay pay nagpapangawatan. [‡] Basaha sa Bil. 3:11-13,39-51.

²² “Pitong dominggo pagkalipas it Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa, ^{††} ay ahiwaton ninro kag Pista it mga Dominggo ^{‡‡} kung sauno kag unang panubas it trigo. Ag sa katapusan it tuig, ahiwaton ray ninro kag Pista it Pagpu-po. ^{‡‡‡}

²³ “Tatlong beses sa usang tuig, kag inro tanang mga kayake ay dapat mag-atubang sa Ako, nak imaw kag GINO-O, Mananakop ag Dios it mga Israelinhon.

²⁴ Dahil Ako atabugon kag mga nasyon sa unahan ninro, Ako apayaparon kag inro duta, ag waya't si-o mang tawo kag makakalanggab it kali pag kamo ay maatubang sa Ako it tatlong beses kada tuig.

²⁵ “Indi ninro giibhan it tinapay nak inggwa't pangpaalsa kag rugo ag hadop nak inro ihalar para sa Ako. Sa Pista it Pagkaluwas sa Ehipto aya kamo gitura it halin sa hadop nak gingmatay bilang inughalar has-tang sa aga.

²⁶ “Ray-on ninro kag pinaka-maadong unang produkto it inro duta sa Ako bayay, nak bayay it GINO-O nak inro Dios.

“Indi kamo magyuto it tureting kambing nak waya pa nauutay sa gatas it guyang.” ^{‡‡‡}

²⁷ Pagkatapos, nagsiling kag GINO-O kang Moises, “Suyatan kaling Ako mga ingbisaya. Parayan rili, ginghimo Nako kag kasugtanan sa imo ag sa mga Israelinhon.” ²⁸ Si Moises ay nagtiner ruto kaibahan kag GINO-O sa suyor it kwarantang adlaw ag kwarantang gab-i. Ag waya nak gador sida gikaon o giinom. Ag gingsuyat it GINO-O ruto sa ruhang mayapar nak bato kag mga bisaya sa Kasugtanan, nak imaw kag Sampuyong Kasuguan.

Kag Nahanungor sa Paghadag it Uda ni Moises

²⁹ Pagkatapos, nag-us-os si Moises sa Baguntor it Sinay. Gingraya nida kag ruhang mayapar nak bato nak nasusuyatan it Kasuguan, ag waya nida naayami nak kag ida uda ay naghahadag dahil sa ida pagpakig-bisaya sa GINO-O. ³⁰ Tong nakita nina Aaron ag it mga Israelinhon si Moises, natingaya sinra nak mahadag kag ida uda, kada nahadlok sinra magpayungot sa ida. ³¹ Pero ing-ayaba sinra ni Moises, kada sina Aaron ag tanang pinuno it mga Israelinhon ay nagsuor liwat sa ida bag-o nagbisaya sa inra si Moises. ³² Pagkatapos, nagsuor ra sa ida kag tanang mga Israelinhon, ag ing-

^{††} Sa unang adlaw it Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa ay imaw kag Pista it Pagkaluwas sa Ehipto. Basaha ra sa Glosaryo kag tungor sa “Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa.” ^{‡‡} Sa Bibliya kag Pista it mga Dominggo ay ingtatawag ra nak Pista it Pag-ani o Pista it Pentecostes. Basaha ra sa Glosaryo kag tungor sa “Pentecostes.” ^{‡‡‡} Kag Pista it Pagpu-po ay ingtatawag ra nak Pista it mga Pasinrungan. Basaha ra sa Glosaryo kag tungor sa “Pista it mga Pasinrungan.” ^{‡‡‡} Siguro kali ay usang pamahiin it kato nak gingpapatihan it mga nagdadayaw sa mga dios-diosan, kada ingbabawal kali para sa mga lahi it Hudyo.

ta-o nida sa inra kag tanang kasuguan nak gingbisaya sa ida it GINO-O ruto sa Baguntor it Sinay.

³³ Pagkabisaya ni Moises sa inra, gingtabunan nida it bilo kag ida uda. ³⁴ Pero kada masuyor sida sa Tolda it GINO-O pramas magpakigbisaya sa GINO-O, ida inahukas kag bilo hastang sa ida pagliwas. Pagliwas nida, ida ray inabisaya sa mga Israelinhon kung ni-o kag gingsugo sa ida it GINO-O, ³⁵ ag nakikita ray it mga Israelinhon nak kag ida uda ay mahadag. Ngani, ida ray inasuksok kag bilo hastang sa masunor ray nidang pagpakigbisaya sa GINO-O.

Kag Mga Dapat Sunron sa Adlaw it Inugpahuway

35 Ngasing gingtipon ni Moises kag tanang Israelinhon ag nagsiling sa inra, "Mga Kasimanwa, kali kag mga gingsugo it GINO-O nak inro dapat sunron: ² An-om nak adlaw matrabaho kamo, pero sa pangpitong adlaw inro kali agahinon para sa balaang adlaw, Adlaw it Inugpahuway para sa GINO-O. Si-o man kag matrabaho sa adlaw nak kina ay dapat matatay. ³ Aber maghaling it kayado sa inro bayay ay inro ninro gihimuon sa Adlaw it Inugpahuway."

Kag mga Butang Para sa Toldang Dayawan

(Exodo 25:1-7; 39:32-41)

⁴ Nagsiling gihapon si Moises sa tanang Israelinhon, "Imaw kali kag gingsugo it GINO-O. ⁵ Kung ni-o kag raha sa inro, maghalar kamo sa GINO-O. Si-o man nak inggwa't gustong ihalar sa GINO-O ay himu-a kina it hugot sa inro tagipusuon ag imaw kali kag mga puyde ninrong ihalar:

buyawan, pilak ag bronse,

⁶ mga bunang nak kulay asul, ubi ag puya, pati mga magandang klase it puting bunang nak lino, bayukag it kambing,

⁷ mga anit it turong karnero nak ingtina it puya, ag mga pinong anit it isra nak naambit sa yumba-yumba, †

tabla nak akasya,

⁸ lana it olibo para sa iwag, mga mabangyong buyong para sa inugbanlos nak lana nak ginggagamit it mga saserdote ag para sa mabangyong insenso,

⁹ mga alahas nak tuyar sa marmol, pati iba pang mamahayong bato nak itakor sa epod ag pangsuksok sa rughan it Pinaka-mataas nak Saserdote."

Kag mga Gamit sa Toldang Dayawan

¹⁰ "Kag tanang mga maayong panray ay magkatipon agor tumanon kag tanang gingsugo it GINO-O tungor sa mga parti it Toldang Dayawan, nak dapat ninrang himuon tuyar sa:

† *Kaling isra nak naambit sa yumba-yumba ay dugong nak ing-tatawag rang sea cow.*

¹¹ tolda mismo ag sa ida atop, mga kaw-it, mga talinga, mga purma, mga panggakot, mga haligi ag mga tungtungan,

¹² kag Balaan nak Kaban ag ida mga pangbadaw, pati kag takyob nak imaw kag Ingkuran it Kaluoy, ag kag kurtina nak panglipor sa Kaban,

¹³ kag lamesa ag ida mga pangbadaw ag mga gamit, pati kag tinapay nak hinalar sa atubangan it Dios,

¹⁴ kag kandilerio ag ida mga gamit, pati kag ida mga iwag ag lana para dili, ¹⁵ ag kag altar nak sunugan it insenso ag ida mga pangbadaw, kag lana nak pangbanlos it mga saserdote, kag mabangyong insenso, ag kag kurtina para sa pwertahan sa pasuyuron it Toldang Dayawan,

¹⁶ kag altar nak sunugan it hadop nak inughalar sa Dios, ida parilya nak bronse, ida mga pangbadaw, ag ida tanang gamit, pati kag tipunan it tubi ag ida tungtungan,

¹⁷ kag mapinong tela nak kuray sa rayaag, kag mga haligi ag mga tungtungan, pati kag kurtina para sa pasuyuron it rayaag, ¹⁸ ag kag mga palpal para sa tolda ag para sa kuray, pati kag inra mga higot.

¹⁹ Sinra ray ra kag matahi it mga baro nak gingsuksok it mga saserdote nak nagsiserbisyo sa Toldang Dayawan, tuyar sa balaang baro ni Aaron bilang Pinaka-mataas nak Saserdote ag sa ida mga anak nak kayake, sa inra pagserbisyo bilang mga saserdote ra."

²⁰ Pagkatapos, kag tanang mga Israelinhon ay naghali sa atubangan ni Moises. ²¹ Kag bawat usa nak gustong maghalar it hugot sa tagipusuon ay nagbalik agor magraya it kali sa GINO-O. Kaling tanan ay ingta-o para sa paghimo it tanang butang sa Toldang Dayawan, para sa mga buluhaton ruto, ag sa mga gingsuksok it mga saserdote. ²² Nagbalik pati kag mga kayake ag kabade nak gustong magta-o it inra mga buyawan nak alahas, tuyar sa mga barpin, panika, singsing, ag aber niong mga butang nak yari sa buyawan. Kaling tanan ay inra ginghalar ag gingkaway sa atubangan it GINO-O. ²³ Inggwa ra it mga nagraya it mga bunang nak kulay asul, ubi ag puya, pati mga magandang klase it puting bunang nak lino, mga bayukag it kambing, mga anit it turong karnero nak ingtina it puya ag mga pinong anit it katong isra nak naambit sa yumba-yumba. ²⁴ Katong mga naraya nak pilak ag bronse ay imaw kag inghalar sa GINO-O. Imaw ra kag mga ingranya nak tabla nak akasya nak puyding magamit sa pagtrabaho.

²⁵ Kag tanang mga kabade nak maayo magyubir it bunang ay nagraya it inra nahumaney nak kulay asul, ubi ag puya, pati kag magandang klase it puting lino.

²⁶ Imaw ra kag mga kabade nak maayo ag gustong magyubir it bunang halin sa bayukag it kambing.

²⁷ Nagraya ra it mga alahas nak tuyar sa marmol ag iba pang mga mamahayong bato kag mga pinuno, agor itakor sa epod ag sa pangsukeyob sa rughan it Pinaka-mataas nak Saserdote. ²⁸ Inggwa ra't nagraya it lana it olibo para sa mga iwag sa kandilerio, pati mga mabangyong buyong nak iyakot sa mabangyong insenso ag sa lana nak pangbanlos it mga saserdote. ²⁹ Ngani, tanang mga Israelinhon nak kayake ag mga kabade nak gustong magta-o it hugot sa tagipusuon ay naghalar sa GINO-O it mga butang nak kali para sa trabaho nak gingsugo sa inra parayan kang Moises.

Kag Nahanungor kana Besalel ag Oholiab nak mga Panray

(Exodo 31:2-6)

³⁰ Pagkatapos, nagsiling si Moises sa mga Israelinhon, "Hali, gingpili it GINO-O si Besalel nak anak ni Uri, apo ni Hur, halin sa lahi ni Juda. ³¹ Puno sida it Ispirito it Dios, kada ngasing, sida ay inggwa't kaayaman ag abilidad, pati pagkaintyendi tungor sa tanang klase it pagpamanray. ³² Maayo sida magplano it mga magandang butang halin sa buyawan, pilak ag bronse. ³³ Maayo ra sida magtabas it mga mamahayong bato ag magsaysay it mga alahas. Ag inggwa sida it kaayam sa pagkurte it kahoy ag sa tanang klase it pagpamanray. ³⁴ Gingpili ra it GINO-O si Oholiab nak anak ni Ahisamac, halin sa lahi ni Dan, nak makabulig ni Besalel sa pagtudlo sa iba it inra naaayaman. ³⁵ Gingtawan ra it GINO-O kag iba it kaayam pramas matuman kag tanang klase it pagpamanray tuyar sa pagplano it mga magandang butang, pagyubir ag paghaboy it mga bunang nak kulay asul, ubi ag puya, pati pinong puting lino. Kag inra linya ay sa tuyar nak mga trabaho."

36 "Ngani, sina Besalel, Oholiab ag tanan nak gingtaw-an it GINO-O it kaayaman ag abilidad sa pagpatugrok it Toldang Dayawan ay dapat magtuman kumporme sa tanang gingsugo it GINO-O."

² Masunor, gingtawag ni Moises sina Besalel, Oholiab ag tanan nak gingtaw-an it GINO-O it kaayaman ag abilidad ag gustong magtrabaho, nak magpayungot sa ida. ³ Gingta-o sa inra ni Moises kag tanang mga inghalar it mga Israelinhon agor ipatugrok ninra kag Toldang Dayawan. Adlaw-adlaw ay inggwa pa gihapon it mga nagraraya it hugot sa tagipusuon nak mga halar. ⁴ Ngani, sa paglipas it pilang adlaw, nagtungon anay it pagtrabaho kag mga trabahador ag nagpayungot kang Moises. ⁵ Nagsiling sinra, "Subray kag mga gingtata-o it kaling mga tawo nak gamiton sa pagtrabaho, kumporme sa gingsugo it GINO-O sa ato." ⁶ Kada gingsugo ni Moises kag pagbandilyo sa bug-os nak kampo, "Tamaey kag inro paghalar it mga butang para sa paghimo it Toldang Dayawan." Imaw yang kato kag pagtungon it mga tawo sa pagraya,

⁷ dahil subray matuor kag inra mga gamiton para sa tanang trabahuon.

Kag Paghimo it Toldang Dayawan

(Exodo 26:1-37)

⁸ Ginghimo it mga maayong manugpanray ag manughaboy kag Toldang Dayawan halin sa sampuyong rolyo it mapinong tela nak inghaboy sa bunang nak puting lino, † ag mga bunang ra nak kulay asul, ubi, ag puya. Gingburday ninra rili kag hitsura it mga kerubin nak inggwa't pakpak. ⁹ Tanang rolyo ay parepareho it sukat. Kag haba ay katarseng yarda (12 metros) ag kag yapar ay ruhang yarda (2 metros).

¹⁰ Gingtambi anay ninra kag limang rolyo ag imaw ra katong lima. ¹¹ Kag kada habig it kaling ruhang natambey ay inra ginghimuan it mga talinga nak halin sa mga ritasang asul. ¹² Sa kada usa, singkwentang talinga kag inra gingtahi agor magpares kaling mga talinga. ¹³ Bag-o ginghimo ninra kag singkwentang kaw-it nak buyawan. Imaw kali kag inra ginggamit pramas kaling ruha ay matabo, agor kag Toldang Dayawan ay maging usa.

¹⁴ Masunor, ginghimo ninra kag onseng rolyong tela nak human sa bayukag it kambing. †† Imaw kali kag pangibabaw it katong unang tela nak lino sa Toldang Dayawan. ¹⁵ Tanang rolyo ay parepareho't sukat. Kag haba ay kinseng yarda (13 metros) ag kag yapar ay ruhang yarda (2 metros). ¹⁶ Gingtambi anay ninra kaling limang rolyo ag imaw ra kaling an-om. ¹⁷ Sa kada usa ay inra gingtahian sa habig it singkwentang talinga agor magpares kaling mga talinga. ¹⁸ Bag-o ginghimo ninra kag singkwentang kaw-it nak bronse. Imaw kali kag inra ginggamit pramas kaling ruha ay magtabo, agor kag Toldang Dayawan ay maging usa. ¹⁹ Pagkatapos, ginghimo ninra kag inugtakyob sa Toldang Dayawan halin sa anit it turong karnero nak ingtina it puya. ‡ Ag kag huli ay ginghimo ninra kag pangibabaw sa tanan, nak human sa pinong anit it katong isra nak naambit sa yumba-yumba. ††

Kag mga Purma Para sa Toldang Dayawan

(Exodo 26:15-30)

²⁰ Ngasing, ginghimo it mga panray kag mga purma nak akasya para sa ringring it tolda. ²¹ Kada usang purma, kag taas ay kinseng pye (4 metros) ag kag yapar ay ruhang pye ag tatlong purgada (66 centimetros).

† Kag Toldang Dayawan ay inggwa't ap-at nak pangtabon ag kaling inghaboy nak lino ay imaw kag primero. †† Kag Toldang Dayawan ay inggwa't ap-at nak pangtabon. Katong unang pangtabon ay human sa purong tela nak lino ag kaling pangruha ay human sa bayukag it kambing. ‡ Kag Toldang Dayawan ay inggwa't ap-at nak pangtabon ag kaling human sa anit it turong karnero ay imaw kag pangtatlo. †† Kag Toldang Dayawan ay inggwa't ap-at nak pangtabon ag kaling human sa anit it isra ay imaw kag pang-ap-at.

²² Kada usang purma ay gingbutangan it tigruhang siki, agor magtabo it maado kag mga purma. Tanang purma ay tuyar kali kag paghimo. ²³ Tong ginghimo ninra katong mga purma ay beynte kag para sa ringring sa bandang habagatan. ²⁴ Gingsaysay ra ninra kag kwarantang tungtungan nak human sa pilak: Ruhang tungtungan para sa kada usang purma ag tigusa sa kada siki. ²⁵ Para sa ringring sa bandang amihan ay ginghimo ra ninra kag beynteng purma.

²⁶ Imaw ra kag inra kwarantang tungtungang pilak: Ruhang tungtungan sa irayom it ruhang siki it kada purma. ²⁷ Sa parting likor it tolda, bandang sugbuhan, ginghimo ninra kag an-om nak purma, ²⁸ pati ruhang purma para sa ruhang rugo. ²⁹ Kaling tigruhang purma, nak pangrugo, ay gingtabo halin sa ubos hastang sa ibabaw, ag gingpisan it suksok kag ruhang siki sa usang tungtungan yang. ³⁰ Ngani, wayo tanan kag purma para sa likor, ag kag inra mga tungtungang pilak ay disi-sais tanan, ruha sa kada purma.

³¹⁻³² Naghimo ra sinra it mga panggakot nak mahabang akasya, lima para sa mga purma sa kada habig it tolda, ag lima ra para sa likor it tolda sa bandang sugbuhan. ³³ Kag haba it panggakot sa tunga ay dapat halin sa usang ugbo hastang sa usang ugbo para sa kada habig ag likor. ³⁴ Gingpahunan ninra kaling tanang purma ag panggakot it buyawan, ag ginghimuan ninra it mga ragkong talinga nak buyawan pramas suksukan it mga panggakot.

Kag Kurtina sa Suyor it Toldang Dayawan

(Exodo 26:31-37)

³⁵ Para sa suyor it Toldang Dayawan, ginghimo ninra kag kurtinang panglipor sa Balaan nak Kaban, ag hinabuyan kali it magandang klasing bunang halin sa puting lino, ag mga bunang ra nak kulay asul, ubi ag puya. Kali ay gingburdahan it hitsura it mga kerubin nak inggwa't pakpak it mga maayo magburda. ³⁶ Kali ay inra gingtakor parayan sa mga buyawang kaw-it sa ap-at nak haliging akasya. Kaling mga haligi ay naphuptan it buyawan nak nakatungtung sa ap-at nak tungtungang pilak.

³⁷ Bilang pangsarang sa pwertahan it Toldang Dayawan, kali ay ginghumanan it kurtina it mga maayo maghaboy, halin sa magandang klasing bunang nak puting lino, ag mga bunang ra nak kulay asul, ubi ag puya. ³⁸ Gingsaysay ninra kag mga buyawang pangkaw-it pramas itakor kaling kurtina sa limang haliging akasya nak ingpahunan it buyawan. Gingsaysay ra ninra kag limang bronse para sa tungtungan it haligi.

Kag Paghimo it Balaan nak Kaban it Kasugtanan

(Exodo 25:10-22)

37 Pagkatapos, ginghimo ni Besalel kag Balaan nak Kaban halin sa akasya nak kahoy. Kag haba it kali ay an-om nak rangaw (3.75 pye o 110 centimetros), ag kag yapar ay ap-at nak rangaw (2.25 pye o 66 centimetros) imaw ra kag taas. ² Gingpahunan nida kali it purong buyawan sa suyor ag sa liwas, bag-o ingribitihan it buyawan palibot sa yuba. ³ Ginghimuan nida kali it ap-at nak ragkong talinga nak buyawan sa ida ap-at nak siki, tigruha sa magkanyudong habig. ⁴ Masunor, ginghimo ra nida kag pangbadaw nak akasya ag ingpahunan kali it buyawan. ⁵ Kaling pangbadaw ay ida gingsuksok sa mga talinga sa magkanyudong habig it kaban agor kali ay puyding badawan.

⁶ Masunor, ginghimo nida kag takyob nak purong buyawan para sa Balaan nak Kaban. Ag kaling takyob ay imaw it naging ingkuran nak ingtatawag nak Ingkuran it Kaluoy. Kag haba it kali ay an-om nak rangaw (3.75 pye o 110 centimetros) ag kag yapar ay ap-at nak rangaw (2.25 pye o 66 centimetros). ⁷ Kag bawat ugbo it kali ay ginghumanan it ruhang ingtatawag nak kerubin nak buyawan, ⁸ tig-usang kerubin sa bawat ugbo. Ida kali gingpurma sa takyob agor kag ruhang kerubin ag kag ingkuran ay usa yang. ⁹ Ginghimo nidang magkaatubang kag ruhang kerubin nak nagmumuyat paubos sa takyob it kaban, nak parehong nakabuka kag pakpak nak gingsisinrungan kag takyob.

Kag Paghimo it Lamesa Para sa Tinapay nak Hinalar sa Atubangan it Dios

(Exodo 25:23-30)

¹⁰ Masunor, inra ginghimo kag lamesa halin sa akasya. Kag haba ay limang rangaw (3 pye o 88 centimetros), kag yapar ay ruha ag tunga (1.5 pye o 44 centimetros), ag kag taas ay ap-at nak rangaw (2.25 pye o 66 centimetros). ¹¹ Inra kali gingpahunan it purong buyawan ag ingribitihan it buyawan sa palibot. ¹² Inra kali inghimuan it sanipa paibabaw, nak tunga sa rangaw kag yapar (75 milimetros), † bag-o ingpahunan kali ag ingribitihan it buyawan sa palibot. ¹³ Inra kali ginghimuan it ap-at nak ragkong talinga nak buyawan ag ingtakor sa ida ap-at nak pusor sa ibabaw it siki. ¹⁴ Ruto ninra gingtakor kaling mga talinga sa mayungot it sanipa pramas suksukan it pangbadaw it mga tawo. ¹⁵ Ginghimo ra ninra kaling pang-

† Kag sanipa ay bilang pangpatibay sa lamesa. Buko mahadagkung ni-o kag hitsura it kali. Kumporme sa gingsisiling it mga maayam sa bisayang Hebreo, puyde nak kaling sanipa ay palibot sa ibabaw it lamesa o palibot sa tunga it mga siki. Puyde ra nak kaling sanipa nak palibot sa ibabaw it lamesa ay mayapar o mataas (3.75 purgada o 75 milimetros it yapar o taas).

badaw nak akasya ag ingpahuptan it buyawan. ¹⁶ Masunor, ginghimo ra ninra kag mga gamit para sa lame-sa halin sa purong buyawan, tuyar sa mga mayukong ag pinggan, pati mga pitsil ag tasa para sa paghalar it inumon.

Kag Paghimo it Kandilerio

(Exodo 25:31-40)

¹⁷ Masunor, ginghimo ninra kag kandilerio nak purong buyawan. Gingsaysay ninra kali it bilog, kag puno ag yawas, ag mga sanga, pati kag mga butangan it iwag sa tunga it pay buskar nak buyak nak inggwa't pilang alimudong [†] sa palibot. ¹⁸ Ginghamuan ninra kali it an-om nak sanga, tigtatlo sa magkanyudo. Kada usa sa an-om nak mga sanga ay ¹⁹ nagkainggwa't tatlong kurting buskar nak buyak nak inggwa't pilang alimudong sa palibot bilang pangpaganda. ^{††20} Kag yawas it kaling kandilerio ay nagkainggwa't ap-at nak kurting buskar nak buyak nak inggwa't pilang alimudong sa palibot bilang pangpaganda. ²¹ Gingbutangan ra ninra it usang buskar nak buyak sa irayom it kada bukó it pares nak sanga. ²² Kag mga buskar nak buyak, alimudong ag sanga ay ginghimo ninrang unay sa yawas ag puno. Bilog kali nak ingsaysay nak purong buyawan.

²³ Bag-o, ginghimo ninra kag pitong iwag para sa kandilerio, pati kag mga gamit sa panglimpyo ag sa pangsayor halin sa purong buyawan. ²⁴ Halin sa trentay-kwatrong kilo it buyawan ay inra gingsaysay kag kandilerio ag kag tanang gamit.

Kag Paghimo sa Altar nak Sunugan it Insenso

(Exodo 30:1-5)

²⁵ Masunor, ginghimo ninra kag altar halin sa akasya nak sunugan it insenso. Kwadrado kali. Kag haba ag yapar ay ruha ag tungang rangaw (1.5 pye o 45 centimetros) ag kag taas ay limang rangaw (3 pye o 90 centimetros). Ginghamuan ra ninra kag ap-at nak pusor it matagar nak pay sungay kag korte, ag unay sa altar. ²⁶ Kag ibabaw, kag palibot ag kag mga matagar ay ingpahuptan it purong buyawan. Ag ingribitihan ra it buyawan kag palibot it ibabaw. ²⁷ Inra kali inghimuan it ruhang marakong talinga nak buyawan, ag ingtakor sa ida magkanyudong habig sa irayom it ribiti, [‡] pramas suksukan it pangbadaw it mga tawo. ²⁸ Ginghamimo ra ninra kaling pangbadaw nak akasya ag gingpahuptan ra kali it buyawan.

[†] Kaling alimudong ay bisayang Bantoanon para sa buyak nak waya pa nabuskar. ^{††} Kag ngayan it kaling buyak ay almendro. [‡] Buko mahadag kag bisayang Hebreo dili. Kag gingsiling sa ibang kasuyatan ay inggwa't ruhang pares it talinga nak buyawan nak nakatakor sa magkanyudong habig it altar ag kag gingsiling sa iba ay inggwa't usang talinga nak buyawan nak nakatakor sa magkanyudong habig.

Kag Paghimo sa Inugbanlos nak Lana nak Agamiton it mga Saserdote

(Exodo 30:22-38)

²⁹ Ginpahimo ra ninra kag balaan, puro ag mabangyong lanang pangbanlos sa mga maayong manughimo it pabangyo.

Kag Paghimo sa Altar nak Sunugan it Hadop nak Inughalar sa Dios

(Exodo 27:1-8)

38 Pagkatapos, ginghimo ninra kag altar nak sunugan it hadop nak inughalar sa Dios, halin sa akasya nak kahoy, nak kag taas ay usa ag tungang yarda (2.25 metros). Kwadrado kali ag kag haba ag yapar ay ruha ag tungang yarda (2.25 x 2.25 metros). ² Kag ap-at nak pusor it kali ay ginghamuan ninra it matagar nak pay sungay kag korte, ag kali ay unay sa altar. Bag-o kaling altar ay gingpahuptan it bronse. ³ Pagkatapos, ginghamuan ra ninra kag altar it mga gamit nak bronse: Mga butangan it abo, mga pala, mga mayukong, mga marakong tinidor, ag butangan it baga. ⁴ Ginghamuan ra ninra it parilyang human sa bronse, nak kag hitsura ay pay lambat. Ag ingsuyor ninra kaling parilya sa altar agor kali ay nakabutang sa pinaka-tungtungan sa tunga it altar. ⁵ Ginghamuan ra ninra kag ap-at nak ragkong talinga para suksukan it pangbadaw sa ap-at nak pusor it parilya. ⁶ Masunor, naghimo ray sinra it ruhang pangbadaw nak akasya ag gingpahuptan ra it bronse. ⁷ Kaling mga pangbadaw ay inra gingsuksok rutong mga talinga pramas sa magkanyudong habig ay puyding badawan. Kada kag altar nak inra inghuman ay halin sa tabla ag waya't sayog.

Kag Paghimo it Tipunan it Tubi nak Panghugas

(Exodo 30:18-21)

⁸ Masunor, ginghimo ninra kag usang tipunan it tubi nak panghugas, nak pay marakong planggana nak inggwa't tungtungan. Ingsaysay ninra kali halin sa bronse nak ginggagamit it mga kabade bilang salamin. Kaling mga salamin ay ginghalar it mga kabade nak nagsiserbisyo sa inggwa't pasuyuron it Tolda it GINO-O. ^{‡†}

Kag Paghimo sa Rayaag it Tolda it Tipunan

(Exodo 27:9-19)

⁹ Masunor, ginghamuan ninra kag Toldang Tipunan it rayaag nak napalibutan it kuray nak mga rolyo it mapinong puting tela nak lino. Sa bandang habagatan ay singkwentang yarda (44 metros) kag haba. ¹⁰ Kaling

^{††} Pagkahimo it Toldang Dayawan ay ingtatawag ra ninra kali nak Tolda it GINO-O dahil ngasing ay hali nagpakigkita kag GINO-O sa inra.

mga rolyo it tela nak lino ay ingtakor ninra sa beynteng haligi nak nakatinrog sa beynteng tungtungang bronse. Kag mga pangkaw-it it kali ag kag mga ragkong singsing ay gingsaysay ninra sa pilak. ¹¹ Imaw ra kag kuray sa bandang amihan, ay singkwentang yarda (44 metros) kag haba, kag mga rolyo it tela ay nakatakor sa beynteng haligi nak nakatinrog sa tungtungang bronse, ag kag mga pangkaw-it ag ragkong singsing ay ingsaysay sa pilak.

¹² Sa bandang sugbuhan, beynte singkong yarda (22 metros) kag yapar it rayaag, ag kag rolyo it tela ay nakatakor sa sampuyong haliging nakatinrog sa ida tungtungan, ag kag mga pangkaw-it ag ragkong singsing ay ingsaysay sa pilak. ¹³ Sa bandang subatan kag yapar it rayaag ay beynte singkong yarda ra (22 metros). ¹⁴ Sa usang habig it pasuyuran ay inghimuan it mga rolyo it tela nak lino nak kag haba ay pitong yarda ag tunga yarda (6.67 metros), ag ingtakor sa tatlong haligi sa ida tungtungan. ¹⁵ Imaw ra sa usang habig, pitong yarda ag tunga (6.67 metros) kag haba it mga rolyo it tela nak nakatakor sa tatlong haligi ag ida tungtungan. Sa tunga it kali ay rayan pasuyor.

¹⁶ Tanang rolyo it tela nak nakapalibot sa rayaag ay hinaboy sa mapinong puting lino. ¹⁷ Kag mga tungtungan it mga haligi ay bronse. Ag kag mga pangkaw-it ag mga ragkong singsing ay pilak. Kag mga haligi ay natakayuban ra it pilak. Tanang haligi sa palibot it rayaag ay inggwa't ragkong singsing nak ingsaysay sa pilak.

¹⁸ Para sa rayan pasuyor, gingpahabuyan kag kurtinang pangsara halin sa mapinong puting bunang nak lino, ag mga bunang ra nak kulay asul, ubi ag puya, sa mga maayo maghaboy. Kag haba it kali ay sampuyong yarda (9 metros) ag kag taas ay ruha ag tungang yarda (2 metros), tuyar sa palibot nak kuray.

¹⁹ Bag-o kali ay gingsab-it sa ap-at nak haligi nak nakatinrog sa ida tungtungang bronse. Ag kag mga pangkaw-it ag mga ragkong singsing it kali ay pilak. Natakayuban ra kali it pilak. ²⁰ Tanang palpal nak ginggamit sa Toldang Dayawan ag sa palibot it rayaag ay bronse.

Kag Balor it Tanang Nagamit sa Toldang Dayawan

²¹ Imaw kali kag listahan it tanang buyawan, pilak ag bronse nak nagamit sa Toldang Dayawan ag sa paghimo it Balaan nak Kaban it Kasugtanan. Kag listahang kali ay ingpahimo ni Moises sa mga inanak ni Levi, sa irayom it pamumuno ni Itamar nak anak ni Aaron nak Pinaka-mataas nak Saserdote. ²² Tanang gingsugo it GINO-O kang Moises ay gingtuman ni Besalel, nak anak ni Uri, apo ni Hur, halin sa lahi ni Juda. ²³ Kag nagbulig sa ida ay si Oholiab, nak anak ni Ahisamac, halin sa lahi ni Dan. Sinra ay mga maayong panray, manug-

plano it magandang butang, ag manughaboy it mga bunang nak kulay asul, ubi ag puya, pati pinong puting lino.

²⁴ Tanang buyawan nak ginghalar it mga Israelinhon sa GINO-O pramas magamit sa pagpatinrog it Toldang Dayawan ay nag-abot sa mga usang tonelada, kumporme sa taksanan nak ginghahagar sa Toldang Dayawan.

²⁵ Tanang pilak nak natipon halin sa mga nabilang sa pagpalista it tanang Israelinhon ay umabot sa mga tatlo ag tungang tonelada, [†] kumporme ra sa taksanan nak ginghahagar sa Toldang Dayawan. ²⁶ Kada usang tawo nak narayanan it pagbilang ay nagbadar it lima ag tungang gramo, kumporme sa taksanan nak ginghahagar it Toldang Dayawan. Kag mga narayanan it pagbilang nak nag-iidad it beynte pataas nak mga kayake ay saisyentos tres mil, kinyentos singkwenta (603,550).

²⁷ Imaw kali kag tanang pilak nak nagamit sa kada usang tungtungan it haligi para sa Toldang Dayawan, pati kag pangsara, ay nag-abot sa mga tatlo ag tungang (3,500 kilo) tonelada. Kada usa sa usang gatos nak tungtungan ay naggagamit it treyntay-kwatrong (34) kilo nak pilak. ^{††28} Ag beynteng (20) kilo nak pilak kag inggamit sa mga pangkaw-it, sa mga singsing, ag sa mga pangtakyob it haligi it kuray.

²⁹ Tanang bronse nak ginghalar ninra sa GINO-O ay nag-abot sa mga ruha ag tungang (2,500 kilo) tonelada. ³⁰ Ginggamit ninra kali para sa mga tungtungan it haligi sa pasuyuron it Toldang Dayawan, sa altar nak sunugan it hadop nak inughalar sa Dios, pati sa parilya ag sa tanang gamit sa altar. ³¹ Hali ra ninra gibay-a kag ginggamit sa mga tungtungan it haligi sa palibot it rayaag, ag sa mga tungtungan it haligi para sa kurtinang pangsara sa pasuyuron it rayaag. Imaw ra sa tanang palpal nak inggamit sa Toldang Dayawan, ag sa kuray.

Kag Paghimo sa Gingsusuksok it mga Saserdote

(Exodo 28:1-14)

39 Ginghabuyan nina Besalel it mga baro si Aaron ag iba pang mga saserdote nak nagsiserbisyo sa Toldang Dayawan. Ginghaboy ninra kali halin sa mga bunang nak kulay asul, ubi ag puya, kumporme sa gingsugo it GINO-O kang Moises.

Kag Paghimo it Epod Para sa Pinaka-mataas nak Saserdote

(Exodo 28:6-14)

² Ginghamo ra ninra kag epod nak waya't butkon halin sa mga bunang nak buyawan ag kulay asul, ubi ag puya, pati mapinong puting lino. ³ Kag buyawan ay

[†] Sa inra kali ay 100 talento ag 1,775 syekel nak pilak. ^{††} Sa inra kali ay usang talento.

inra pini-pi anay it manipis, bag-o inghiwa-hiwa it maha-ba pramas puyding maging pay bunang, nak inghaboy kaibahan it mga bunang nak kulay asul, ubi ag puya, pati it mapinong puting lino. Kali ay trabaho it mga maayo maghaboy. ⁴ Kag epod ay ginghumanan ninra it ruhang mayapar nak terante, pramas imaw kali kag nagsugrong sa likor ag sa atubangan. ⁵ Kag paha, nak ging-unay ninra sa paghaboy ay halin ra sa mga bunang nak buyawan ag kulay asul, ubi ag puya, pati mapinong puting lino, kumporme sa gingsugo it GINO-O kang Moises.

⁶ Gingtakor ninra sa epod kag ruhang alahas nak tuyar sa marmol sa ida butangang buyawan, nak ingpalibutan it mapinong pinisi-pisi nak buyawan. Tinilitil ruto kag mga ngayan it mga anak ni Jacob nak ingtatawag rang Israel. ⁷ Inra ingtakor kaling ruhang batang alahas sa ruhang terante it epod bilang pagrrom sa mga anak ni Israel, kumporme sa gingsugo it GINO-O kang Moises.

Kag Paghimo it Pangsukyob sa Rughan Para sa Pina-ka-mataas nak Saserdote

(Exodo 28:15-30)

⁸ Masunor, ginghimuan ra it mga maayo magtahi si Aaron it pangsukyob sa ida rughan. Kag paghimo it kali ay tuyar sa epod nak inghaboy sa mga bunang nak buyawan ag kulay asul, ubi ag puya, pati mapinong puting lino. ⁹ Kali ay inapilo agor maging kwadrado. Usang rangaw kag haba (8 purgada o 22 centimetros), imaw ra kag yapar. ¹⁰ Inra kali gingtakran it ap-at nak lihira it magandang alahas. Sa unang lihira kag mga kulay ay puya, ruyaw ag pus-awon nak berde. ¹¹ Sa pangruhang lihira ay kag mga kulay ay tuyar sa pispis nak tangkali, asul nak tuyar sa langit, ag puti. ¹² Sa pangtatlong lihira ay kag mga kulay ay pus-awon nak kulay-ubi, tuyar sa brawn nak marmol, ag kulay-ubi. ¹³ Sa pang-ap-at nak lihira ay kag mga kulay ay tuyar sa buyak it kayabasa, tuyar sa itom nak marmol, ag berde. Kaling tanan ay ingbutang sa ida butangang buyawan nak ingpalibutan it mapinong pinisi-pisi nak buyawan. ¹⁴ Tanan-tanan ay doseng magandang alahas. Sa bawat usa ay nakatilitil kag kada ngayan it doseng anak ni Jacob nak ingtatawag rang Israel, nak pinuno it inra lahi.

¹⁵ Masunor, gingsaysay ninra kag ruhang kadina nak yinubir, halin sa purong buyawan, para sa pangsukyob sa rughan.

¹⁶ Bag-o gingsaysay ra ninra kag ruhang butangang human sa pinisi-pisi nak buyawan, ag ruhang maragkong talinga nak buyawan. Kali ay inra gingtakor sa ruhang pusor sa ibabaw it pangsukyob sa rughan. ¹⁷ Ag rili gingtakor ninra katong ruhang kadina nak buyawan, ¹⁸ ag kag ruhang ugbo it kato ay inra ingtakor sa atubangan it ruhang butangan it ala-

has, sa atubangan it terante it epod. ¹⁹ Pagkatapos, gingsaysay ray ninra kag ruhang maragkong talinga nak buyawan, para sa ruhang pusor sa ugbo it pangsukyob sa rughan, sa irayom nak lapat sa epod. ²⁰ Bag-o gingsaysay ninra kag ruhang maragkong talinga nak buyawan, para sa kilir it epod, kung hariin nagsugrong kag paha. ²¹ Kag ruhang talinga it pangsukyob sa rughan ay gingsugrong sa ruhang talinga sa magandang pagkatahi sa paha it epod it higot nak asul, pramas indi magbitin-bitin kag pangsukyob sa rughan, kumporme sa gingsugo it GINO-O kang Moises.

Kag Paghimo it Iba Pang mga Gingsusuksok it mga Saserdote

(Exodo 28:31-43)

²² Pagkatapos, gingpahaboy sa mga maayo maghaboy kag pangirayom sa epod nak puro asul. ²³ Gingbutangan kali it buho para sa uyo ag gingribitihan kag palibot pramas indi kali magisi. ²⁴ Kag gadar it kali ay ginghimuan ninra it pay mga prutas nak granadang halin sa mga bunang nak kulay asul, ubi ag puya, pati mapinong puting lino. ²⁵ Ginghimuan ra ninra it mga maintik nak bagting nak purong buyawan ag inra kali ingpatunga sa mga granada. ²⁶ Kaling mga bagting nak buyawan ag pay mga prutas nak granada ay bay-ot-bay-utan kag pagtakor sa palibot sa gadar it kaling pangirayom nak baro nak yabaw sa epod. Kali ay dapat isuksok ni Aaron pag nagsiserbisyo sida bilang saserdote, kumporme sa gingsugo it GINO-O kang Moises.

²⁷ Masunor, gingpahabuyan sa mga maayo maghaboy sina Aaron ag ida mga anak it sutana halin sa mapinong tela nak puting lino. ²⁸ Imaw ra kag turban ag mga bugkos sa uyo, pati mga karsunsilyo. ²⁹ Gingpahuman ra sa mga maayo maghaboy kag panghagkos halin sa mga bunang nak kulay asul, ubi ag puya, pati mapinong puting lino, kumporme sa gingsugo it GINO-O kang Moises.

³⁰ Masunor, gingsaysay ninra kag usang sagradong alahas nak purong buyawan, ag gingtiltil ruto kag bisayang, "Ginahing Balaan Para sa GINO-O."

³¹ Ginghigot ninra kali sa atubangan it turban it pisi nak asul, kumporme sa gingsugo it GINO-O kang Moises.

Kag Pag-usisa ni Moises sa Tanang Inghimo Para sa Toldang Dayawan

(Exodo 35:10-19)

³² Ngasing, natapos ninra kag tanang trabahuon sa Toldang Dayawan nak imawey ngasing kaling Tolda it Tipunan. Kali ay gingtuman it mga Israelinhon, kumporme sa gingsugo it GINO-O kang Moises.

³³ Bag-o gingpresentar ninra kali kang Moises:

Kag tolda ag mga kagamitan dili, tuyar sa mga pangkaw-it, mga purma, mga panggakot, mga haligi, ag mga tungtungan;

³⁴ kag pangtabon nak human sa mga anit it turong karnero nak ingtina it puya, kag pangtabon nak human sa pinong anit it isra nak naambit sa yumba-yumba, pati kag hinaboy nak kurtina;

³⁵ kag Balaan nak Kaban it Kasugtanan kaibahan kag ida mga pangbadaw, ag kag takyob nak Ingkuran it Kaluoy;

³⁶ kag lamesa, kaumir kag ida mga gamit, ag kag tinapay nak hinalar sa atubangan it Dios; ³⁷ kag kandilerio nak purong buyawan, kaumir kag ida mga gamit, pati kag lana para sa mga iwag; ³⁸ kag buyawan nak altar nak sunugan it insenso, kag lanang pangbanlos it mga saserdote, kag mabangyong insenso, pati kag kurtinang pangsara para sa pasuyuran it tolda.

³⁹ Gingprisentar ra ninra kag altar nak bronse nak sunugan it hadop nak inughalar sa Dios, kaibahan kag ida parilyang bronse, kag mga pangbadaw, ag tanang ida gamit, pati kag tipunan it tubi ag ida tungtungan.

⁴⁰ Kaibahan raha gingprisentar ninra kag mga rolyo it tela para sa kuray, kag mga haligi kaibahan kag ida tungtungan, pati kag kurtinang pangsara para sa pasuyuran sa rayaag, kag mga pisi ag mga palpal, ag tanan-tanang mga gamit para sa Toldang Dayawan nak imawey ngasing kaling Tolda it GINO-O.

⁴¹ Tong huli gingprisentar ninra kag mga inghaboy nak inugsuksok para kana Aaron ag sa ida mga anak, pag sinra ay nagsiserbisyo sa Toldang Dayawan bilang mga saserdote.

⁴² Gingtuman matuor it mga Israelinhon kag tanang trabahuon, kumporme sa gingsugo it GINO-O kang Moises. ⁴³ Ag ging-usisa kali tanan ni Moises, ag nakita nida nak inra natuman kag tanang gingsugo it GINO-O, kada gingbendisyunan nida kali.

Kag Pagplastar ag Paggahin sa Toldang Dayawan

40 Ngasing nagsugo ray kag GINO-O kang Moises, ² "Sa primerong adlaw it bag-ong tuig, imoy ipatugrok kag Toldang Dayawan, nak imawey ngasing kaling Tolda it GINO-O. ³ Una isuyor nimo raha kag Balaan nak Kaban it Kasugtanan ag alipran kina it kurtina. ⁴ Masunor, imo isuyor kag lamesa, ag iplastar raha kag mga gamit nida. Bag-o isuyor kag kandilerio ag ihanra kag ida mga iwag. ⁵ Isunor nimo kag buyawan nak altar nak sunugan it insenso sa atubangan it nakurtinahang Balaan nak Kaban it Kasugtanan. Pagkatapos, atakran nimo it kurtinang pangsara kag pasuyuran it Toldang Dayawan.

⁶ "Masunor, ibutang nimo kag altar nak sunugan it mga hadop nak inughalar sa Dios sa atubangan diretso sa pasuyuran it Toldang Dayawan, nak imawey

ngasing kaling Tolda it GINO-O. ⁷ Ag masunor ray, ay kag tipunan it tubi sa tunga it Toldang Dayawan ag altar, bag-o sudlan kato it tubi. ⁸ Pagkatapos, kurayi kag palibot it rayaag it mga rolyong tela ag atakran it kurtinang pangsara kag rayan pasuyor.

⁹ "Pagkatapos, imo abay-on kag lanang pangbanlos it mga saserdote, ag imo abub-an kag Toldang Dayawan ag tanang kagamitan raha. Sa tuyar nak parayan imo agahinon kali para sa balaan nak katuyuan. ¹⁰ Masunor, abub-an ray nimo kag altar nak sunugan it hadop nak inughalar sa Dios ag tanang gamit raha. Sa tuyar nak parayan imo agahinon kaling altar para sa pinaka-balaan nak katuyuan. ¹¹ Pati kag tipunan it tubi ag ida tungtungan ay imo ra abub-an sa paggahin dili sa balaan nak katuyuan.

¹² "Pagkatapos, imo aray-on si Aaron ag kag ida mga kayaking anak sa pwertahan it Tolda it GINO-O ag kaligusan sinra. ¹³ Pagkakaligos, pasuksukan kang Aaron kag mga balaan nak baro, ag imo sida bub-an it lana bilang paggahin, pramas sida ay maserbisyo sa Ako bilang Pinaka-mataas nak Saserdote. ¹⁴ Masunor, papayunguta ra kag ida mga anak ag pasuksukon sinra it mga sutana. ¹⁵ Ag bub-an ra nimo sinra it lana tuyar sa imo inghimo sa inra tatay, agor sinra ay maserbisyo sa Ako bilang mga saserdote. Kaling paggahin sa inra bilang mga saserdote ay mapadayon hastang sa pagbalhin it inra mga henerasyon."

¹⁶ Gingtuman matuor ni Moises kag tanang gingsugo sa ida it GINO-O.

¹⁷ Ngani, sa primerong adlaw it bag-ong tuig, nak imaw kag pangruhang tuig tuna tong naghalin sinra sa Ehipto, kag Toldang Dayawan ay naplastarey.

¹⁸ Tong gingplastar kali ni Moises, ida ging-una it plastar kag mga tungtungan it haligi para sa tolda. Bag-o gingpatinrog raha kag mga purma, gingsuksok kag mga panggakot, ag gingpatinrog kag mga haligi.

¹⁹ Masunor, ida gingbukyar kag mga pang-atop sa pangibabaw it Tolda ag gingkamada kag ap-at nak klase it atop, tuyar sa gingsugo it GINO-O sa ida.

²⁰ Masunor, gingbaoy nida kag ruhang mayapar nak bato nak nasuyatan it kasuguan ag gingsuyor sa Balaan nak Kaban. Gingsuksok nida kag ruhang pangbadaw it Kaban ag gingtakyuban kali it Ingkuran it Kaluoy. ²¹ Ag pagkatapos ay gingsuyor kali sa Toldang Dayawan ag ginglipran it kurtina, kumporme sa gingsugo it GINO-O kang Moises.

²² Masunor, ida gingbutang kag lamesa sa liwas it kurtina sa bandang amihan sa suyor it Toldang Dayawan. ²³ Ida ray ingplastar kag tinapay raha sa atubangan it GINO-O, kumporme sa gingsugo Nida sa ida.

²⁴ Masunor, ida gingbutang kag kandilerio nak nakaatubang sa lamesa, sa bandang habagatan sa suyor it Toldang Dayawan. ²⁵ Ida ginghanra kag mga

iwag sa atubangan it GINO-O, kumporme ra sa gingsugo Nida kang Moises.

²⁶ Tong huli ay ida ingbutang kag buyawan nak altar nak sunugan it insenso sa liwas yang it kurtina sa tunggor it Balaan nak Kaban. ²⁷ Nagsunog sida raha it mabangyong insenso, kumporme sa gingsugo it GINO-O sa ida. ²⁸ Bag-o gingsarhan it kurtina kag pwertahan it Toldang Dayawan.

²⁹ Pagkatapos, gingbutang nida kag altar nak sunugan it hadop nak inughalar sa Dios sa atubangan diretso sa pasuyuran it Toldang Dayawan, nak imawey ngasing kaling Tolda it GINO-O. Ag ruto sida gisunog it mga hadop ag mga uyas nak inughalar, kumporme sa gingsugo it GINO-O sa ida.

³⁰ Masunor, ida gingbutang kag tipunan it tubi sa tunga it Tolda it GINO-O ag altar, bag-o ingbutangan it tubi nak inugpanghinaw. ³¹ Hali sina Moises, Aaron ag ida mga anak nak kayake gipapanghinaw. ³² Napanghinaw anay sinra kada masuyor sa Tolda it GINO-O ag kada mapayungot sa altar nak sunugan it mga hadop nak inughalar sa Dios, kumporme sa gingsugo it GINO-O kang Moises.

³³ Pagkatapos, gingkurayan ni Moises kag rayaag palibot sa Tolda it GINO-O ag sa altar bag-o gingsarhan it kurtina kag rayan pasuyor it rayaag. Tu-

yar kali kag pagtapos ni Moises sa tanang trabahuon.

Kag Pagbaba it Kahimayaan it GINO-O sa Toldang Dayawan

³⁴⁻³⁵ Pagkatapos, nagbaba katong rampog † ag nalibon kag Toldang Dayawan, nak imawey ngasing kaling Tolda it GINO-O, ag kali ay napuno it kahimayaan it GINO-O. Kada indi ruto makasuyor si Moises dahil nagtiner sa Tolda kag kahimayaan it GINO-O.

³⁶ Ag sa oras nak nagpapaibabaw katong rampog sa Toldang Dayawan ag pay nagpapanaw, ay imaw pa yang ray kato kag pagginan it mga Israelinhon. ³⁷ Pero kung kag rampog ay waya gipapaibabaw ag pay waya gipapanaw, ay indi ra sinra maginan hastang kali ay magpaibabaw ray ag pay nagpapanaw ray. ³⁸ Kada kag rampog it GINO-O ay asa ibabaw it Toldang Dayawan kung adlaw, ag kung gab-i ay rampog nak pay nagkakayado. Nakikita kali permi it mga Israelinhon sa inra mga pagpanaw.

Kag Maadong Balita Tunggor kang Hesu-Kristo nak Gingsuyat ni MATEO

---

† *Kali kag haliging rampog nak nagpapanguna sa mga Israelinhon sa inra pagpanaw halin sa Ehipto.*

Mateo

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA MAADONG BALITA NAK GINGSUYAT NI

APOSTOL MATEO

Si Mateo ay usang manugsukot it buhis nak ingtawag ni Hesus nak magsunor sa Ida. Sida ay ingpangayanan ra nak Levi. Kaling Maadong Balita o Ebanghelyo ay ingsuyat ni Mateo nak usa sa mga disipulo ni Hesus, mga 20-40 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak 50-70 A.D.) Kag maramong parti it kali ay makikita ra sa mga Maadong Balita nak ingsuyat nina Markos ag Lukas ag kag ibang parti ay makikita ra sa Maadong Balita nak ingsuyat ni Juan.

Kag hanrom ni Mateo ay ipamatuor sa ida mga kalahing Hudyo nak si Hesus kag inra ingpapaabot nak Mesiyas. Sa bisayang Griyego, kag Mesiyas ay ingtatawag nak Kristo. Kag gustong bisayahon it kali ay si Hesus kag Manluluwas nak ingpromisa it Dios tuna pa it kato.

Diling libro makikita kag inghalinan ni Hesus tuna kang Abraham hastang kang Jose nak naging asawa ni Maria. (Mat. 1:1-17.) Maramong beses ingsisiling ra nak si Hesus ay inanak ni David. (Mat. 1:1; 9:27 ag iba pa.) Kali ay importante dahil kag gustong bisayahon ay sa paabuton si Hesus ay mahari sa tanang katawuhan it Dios tuyar sa inghimo it kato it Ida ginikanan nak si David.

KAG SUYOR IT MATEO

Kag Inghalinan ni Hesus ag Pagkaanak sa Ida
 Si Juan nak Manugbawtismo
 Kag Pagbawtismo ag Pagtintar kang Hesus
 Kag Ministeryo ni Hesus sa Galileya
 Kag Pagmatay kang Juan nak Manugbawtismo
 Kag Ministeryo ni Hesus sa Palibot it Galileya
 Kag Pagpanaw ni Hesus pa-Herusalem
 Kag Huling Ministeryo ni Hesus sa Herusalem
 Kag Pagtiis it Maramong Hirap ni Hesus ag Ida Kamatayon
 Kag Pagkabhaw ag mga Pagpakita Liwat ni Hesus

Kag Maadong Balita Tungor kang Hesu-Kristo nak Gingsuyat ni

MATEO

KAG INGHALINAN NI HESUS AG PAGKAANAK SA IDA

Kag Inghalinan ni Hesu-Kristo

(Lukas 3:23-38)

1 Imaw kali kag lahi nak inghalinan ni Hesu-Kristo, parayan sa mga inanak ni David ag halin ra sa mga inanak ni Abraham: †

² Si Abraham kag tatay ni Isaac, †† ag si Isaac ray kag tatay ni Jacob. ‡
 Si Jacob kag tatay ni Juda ag ida mga haling kayake.
³ Kaling si Juda †† kag tatay nina Pares ag Zara, ag kag inra nanay ay si Tamar.
 Si Pares ray kag tatay ni Esron,

† Basaha ra sa Hen. 22:18. †† Basaha ra sa Hen. 21:3,12.

‡ Basaha ra sa Hen. 25:26. †† Basaha ra sa Hen. 38:27-30; 49:8-12.

ag si Eron kag tatay ni Aram.

⁴ Si Aram kag tatay ni Aminadab,
ag si Aminadab kag tatay ni Naason
nak tatay ray ni Salmon.

⁵ Si Salmon kag tatay ni Booz,
ag kag ida nanay ay si Rahab.
Si Booz ray kag tatay ni Obed,
ag kag ida nanay ay si Ruth.

Si Obed kag tatay ni Jese, †

⁶ ag sida kag naging tatay ni Haring David. ††
Masunor, si David kag tatay ni Solomon.
Ag kag ida nanay ay katong dating asawa ni Urias.

⁷ Si Solomon kag tatay ni Rehoboam,
ag si Rehoboam ray kag tatay ni Abias
nak tatay ni Asa.

⁸ Si Asa kag tatay ni Jehosafat,
ag si Jehosafat ray kag tatay ni Joram
nak tatay ni Ozias.

⁹ Si Ozias kag tatay ni Jotam,
ag si Jotam ray kag tatay ni Ahaz
nak tatay ni Esequias.

¹⁰ Si Esequias kag tatay ni Manases,
ag si Manases ray kag tatay ni Amon
nak tatay ni Josias.

¹¹ Kaling si Josias kag tatay ni Jeconias ag ida mga
hali nak kayake.

Katong kapanahunan ninra, kag mga Israelinhon ay
ingbihag ag ingraya paliwas sa Herusalem papagto
sa mayadong bansa it Babilonya.

¹² Pagkatapos it inra pagkaraya sa Babilonya:

Si Jeconias kag tatay ni Salatiel,
ag si Salatiel ray kag tatay ni Zorobabel. †

¹³ Si Zorobabel kag tatay ni Abiud,
ag si Abiud ray kag tatay ni Eliaquim
nak tatay ni Azor.

¹⁴ Si Azor kag tatay ni Sadoc,
ag si Sadoc ray kag tatay ni Aquim
nak tatay ni Eliud.

¹⁵ Si Eliud kag tatay ni Eleazar,
ag si Eleazar ray kag tatay ni Matan
nak tatay ni Jacob.

¹⁶ Kaling si Jacob kag naging tatay ni Jose.
Ag si Jose kag naging asawa ni Maria nak imaw kag
nanay ni Hesus, nak ingtatawag nak Kristo.

¹⁷ Ngani, kaling inghalinan ni Hesu-Kristo ay nagpa-
pakita nak inggwa it katorseng henerasyon magtuna
kang Abraham hastang kang Haring David, katorse
rang henerasyon magtuna kang Haring David hastang
kag mga Israelinhon ay ingbihag ag ingraya paliwas
sa Herusalem papagto sa mayadong bansa it Ba-
bilonya, ag katorse ray ra magtuna it katong

† Basaha ra sa Ruth 4:17,22; 1 Sam. 16:1. †† Basaha ra sa 2 Sam. 12:24. ‡ Basaha ra sa 1 Cro. 3:19; Ezr. 2:1-2; Neh. 7:6-7; 12:1-6; Hagi 1:1 ag Zac. 4:6-10.

pagkaraya sa inra sa Babilonya hastang sa pagkatawo
kang Kristo.

Kag Pagkaanak kang Hesu-Kristo

(Lukas 2:1-7)

¹⁸ Ngasing, tuyar kali kag parayan kung pauno ing-
anak si Hesu-Kristo. Si Maria nak Ida nanay ag si Jose
ay nagpamayadey. † Pero bag-o sinra kasayon,
nasaduran ninra nak sabakey si Maria sa parayan it
gahom it Ispirito Santo. ¹⁹ Si Jose nak ida magiging
asawa ay usang maadong tawo nak nagtutuman sa
Dios. †† Ag dahil ngani sa tuyar nak kamutangan ni
Maria, ay ida naisip nak buyagan kali myentras waya
pa it nakakasador nak iba, dahil waya sida it gusto nak
mapahuda si Maria.

²⁰ Habang ing-iisip nida kaling ida plano, nagpakita
sa ida kag usang anghel it Ginoong Dios parayan sa
pananamgo ag nagsiling sa ida, "Jose, inanak ni David,
aya giruha-ruha sa pagpakasay kang Maria, kumo
parayan sa gahom it Ispirito Santo kag ida pagsabak.

²¹ Sida ay maanak it kayake ag apangayanan nimo
Sidang Hesus, ††† dahil Sida kag maluwas sa Ida mga
katawuhan sa inra mga kasal-anan."

²² Natabo kaling tanan para matuman kag ingpasil-
ing it Ginoong Dios sa propeta it kato nak,

²³ "Masabak kag usang birhen nak rayaga
ag maanak it kayake,
ag atawagon nak Emmanuel."

(Kag gustong bisayahon

it pangayan nak Emmanuel

ay "kaibahan nato kag Dios.") †††

²⁴ Pagbati ni Jose, ingtuman nida kag sugo it anghel
it Gino-o ag ingpakasayan nida si Maria. ²⁵ Pero waya
sinra giubay hastang waya pa naanak si Maria. Ag ka-
tong nag-anakey si Maria it kayake ay ingpangayanan
kali ni Jose nak Hesus.

Kag mga Tawong Halin sa Subatan

2 Si Hesus ay ing-anak sa banwa it Betlehem § sa
probinsya it Hudeya. Kag hari it kato ay si
Herodes. §† Pagkaanak kang Hesus, inggwa it nag-in-

†† Basaha sa Glosaryo kag tungor sa kustombre it "Pagpamayadi it mga lahi it Hudyo." †† Si Jose ay maado nak tawo dahil nag-susunor sida sa Kasuguan ni Moises. Ag kumporme rahang Kasuguan ay dapat buyagan it kayake kag ida asawa nak nasabakan it iba. ††† Kag pangayang Hesus sa bisayang Griyego ay Josue sa bisayang Hebreo nak kag gustong bisayahon ay "Manluluwas kag Dios" o "Manluluwas." ††† Isa. 7:14. § Sa bisayang Hebreo kag gustong bisayahon it ngayang Betlehem ay "Bayay it Tinapay," ag kaling banwa ay 8 kilometros papagto sa sur halin sa syudad it Herusalem. §† Kaling Herodes ay una sa tatlong Herodes nak ingmitlang sa Bag-ong Kasuyatan. Sida ay ingtatawag nak Bantog dahil inggagahaman nida kag mga tawo ag maayam magpatugrok it mga maragkong establisimento tuyar sa Templo sa Herusalem. Maimon ra sida ag mapintas, kada ingpamatay nida kag ida asawa ag ruhang anak. Basaha ra sa Glosaryo kag tungor kang "Herodes (Una)."

abot sa syudad it Herusalem halin sa subatan. Kaling mga tawo ay maayam magbasa it gustong bisayahon it mga bituon. ² Pag-abot ninra ruto, sinra ay nagpinangutana, "Hariiney kag ing-anak nak magiging hari it mga lahi it Hudyo? Tong hagto kami sa amo lugar sa subatan, nakita namo kag bituon nak tanra it Ida pagkatawo, kada nagpali kami para dayawon Sida."

³ Katong narunggan kali ni Haring Herodes, nalibog sida, ag imaw ra kag tanang taga-Herusalem. ⁴ Kada ingtipon ni Haring Herodes kag tanang Punong Saserdote ag mga Manunudlo it Kasuguan, [†] ag ingpangutana sa inra kung hariin gianakan kag gingpromisang Kristo.

⁵ Nagsabat sinra, "Sa Betlehem sa probinsya it Hudeya, dahil ngani tuyar kali kag ingsuyat it propeta it katong una,"

⁶ "Ikaw, Betlehem sa duta it lahi ni Juda, aber ikaw ay maisot nak baryo, ikaw kag magiging pinaka-importante, dahil sa imo mahalina kag usang punong marumaya sa Ako katawuhan nak banwang Israel." ^{††}

⁷ Tong narunggan kali ni Haring Herodes, gingpatawag nida it pasikreto katong mga tawong halin sa subatan ag ida ing-ayam kung kauno unang nagpakita kag bituon. ⁸ Ag pagkatapos sinra ay ida gingsugo pa-Betlehem ag nagsiling, "Pagtoy ag hanapon nak gador katong anak, ag pag makita ninro, balik nak raan kamo dili ag umaan ako, agor ako ay makapagto ag makadayaw ra sa ida."

⁹ Pagkarungog ninra sa ingsiling it hari, nagginaney katong mga halin sa subatan ag nakita ray ninra liwat katong bituon nak inra dating nakita habang hagto pa sinra sa inra lugar sa subatan. Sinra ay ingpangunahan it bituon ag kali ay nagpundo pag tunggor rutong bayay kung hariin katong Anak. ¹⁰ Abang rako kag inra kasadya dahil nakita ray ninra katong bituon.

¹¹ Pag-abot ninra ruto, nagsuyor sinra sa bayay ag nakita ninra kag Anak ag Ida nanay nak si Maria. Nagyuhor sinra ag nagdayaw sa Anak. Masunor, ingbuksan ninra kag inra mga mamahayong regalo nak buyawan, mabangyong insenso ag mira [‡] ag ingta-o kali sa Anak.

¹² It katong pabalikey sinra kang Haring Herodes, ingpaandaman sinra it Dios parayan sa pananamgo nak indiey gibalik. Kada nag-iba yangey sinra it rayan papauli sa inra sariling lugar.

Kag Paglikaw nina Jose Papagto sa Ehipto

¹³ Pagkahalin it kinang mga tawong halin sa subatan, nagpakita kag anghel it Ginoong Dios kang Jose parayan ray sa pananamgo ag nagsiling, "Bangon, ag ray-on nak raan kag Anak ag Ida nanay sa Ehipto. Ruto yang anay kamo hastang waya pa kamo Nako nasilingga. Dahil siguradong ipahanap nak gador ni Haring Herodes kag Anak para matyon."

¹⁴ Rali-rali it bangon si Jose sa gab-i nak kato ag ingraya kag Anak ag Ida nanay papagto sa Ehipto.

¹⁵ Ruto sinra giistar hastang mamatay si Haring Herodes. Kali ay natabo pramas matupar kag ingpasiling it Ginoong Dios it kato parayan sa propeta, "Halina sa Ehipto ay ingtawag Nako kag Ako Anak." ^{‡‡}

Kag Pagpamatay ni Haring Herodes sa mga Anak

¹⁶ Katong naayaman ni Haring Herodes nak sida ay ingluko it katong mga tawong halin sa subatan, abang kahangit nida. Kada ingsugo nida nak ipamatay kag tanang mga anak nak kayake sa Betlehem ag sa mga kayungot nak lugar nak kag edad ay ruhang tuig paubos, dahil imaw kina kag edad it kinang anak basi sa ida bilang tuna tong nakita ninra katong bituon.

¹⁷ Kada natupar kag ingpasiling it Dios parayan kang Propeta Jeremias nak,

¹⁸ "Abang kusog nak tibaw ag panambitan kag narurunggan sa lugar it Rama, ^{‡‡} Ingtitibawan ni Raquel kag ida mga anak. Inding gador sida magpaamo-amo, dahil namatayey sinrang tanan." ^{‡‡‡}

Kag Pagbalik nina Jose sa Nazaret

¹⁹ Pagkamatay ni Haring Herodes, nagpakita ray kag usang anghel it Ginoong Dios sa pananamgo ni Jose hagto sa Ehipto, ²⁰ ag nagsiling ray sa ida, "Bangon, ag ray-on kag Anak ag Ida nanay papauli sa inro bansang Israel, dahil minatayey kag mga tawong gustong magpamatay sa Anak."

²¹ Kada, nagbangon sida ag ingraya nida kag Anak ag Ida nanay pabalik sa Israel. ²² Pero pag-abot ninra ruto, narunggan nida nak kag anak ni Haring Herodes nak si Arquelao ay imaw kag nagsubli nak hari sa probinsya it Hudeya, ag nahadlok sida, kada waya sida igbalik ruto. Ag natabo ray nak ingpaandaman sida it Dios parayan sa pananamgo, kada naglikaw sida pa-

^{††} *Mababasa nato sa Ose. 11:1 nak it katong una ay ingpakita it Dios kag Ida pagpalangga sa mga inanak ni Israel nak Ida ingliwas sa Ehipto pramas salbaron sinra sa pagkaulipon. Makikita ra nato sa Exo. 4:22 nak kag Ida pagpalangga sa inra ay pay tuyar sa Ida panganyay nak anak. Ag dili ra sa Mat. 2:15 ay ato ra mababasa nak ingpakita it Dios kag Ida pagpalangga kang Hesus, kada Ida ingbuot nak kali ay ray-on ra paliwas sa Ehipto. ^{‡‡} Kag baryo it Rama ay 8 kilometros papagto sa norte halin sa syudad it Herusalem. ^{‡‡‡} Jer. 31:15.*

[†] o "Eskriba" nak halin sa bisayang Inglis nak "Scribe." ^{††} Mik. 5:2. [‡] Kag mira ay mahay ag mabangyong buyong nak human sa duga halin sa anit it usang klasing kahoy.

pagto sa probinsya it Galileya. ²³ Ag ruto sinra nag-istar sa banwa it Nazaret. [†] Kada natupar kag ingpasiling it Dios parayan sa mga propeta it kato nak, "Atawagon Sidang taga-Nazaret."

SI JUAN NAK MANUGBAWTISMO

(Markos 1:1-8; Lukas 3:1-18; Juan 1:23,26-27)

3 Katong panahong kato, nagpagto si Juan nak Manugbawtismo sa mayangkag nak kabukiran it Hudeya, ag hagto sida nagbabantala nak, ² "Maghinuysoy kamo! Mayungotey kag paghari it Dios."

³ Kaling si Juan kag ingpapatungran ni Propeta Isaias katong nagsiling sidang,

"Inggwa't usang nagbabantala it makusog sa mayangkag nak kabukiran nak nagsisiling, 'Thanra ninro kag arayanan it Gino-o, Tadlunga kag Ida mga rayanan.' " ^{††}

⁴ Kag suksok ni Juan ay human sa yinayang balahibo it kamelyo ag kag ida panghagkos ay human sa anit it hadop, ag kag ida pagkaon ay mga apan-apan ag rugos. [‡]

⁵ Katong panahon nak kato ay maramong tawo halin sa syudad it Herusalem, sa bug-os nak probinsya it Hudeya ag ruto ra hampig sa Suba it Jordan ay nagpipinagto sa ida. ⁶ Ingpahadag anay ninra kag inra mga kasal-anan bag-o ingbabawtismuhan sinra ni Juan sa Suba it Jordan.

⁷ Pero katong nakita nida kag mga Pariseo ag Saduseo nak nagsusuor sa ida para magpabawtismo, ingbisar-an nida sinra. Siling nida, "Kamong mga tulong tawo! Sin-o kag nagpaandam sa inro nak makakaiwas kamo sa paabutong parusa it Dios kung kamo ay mapabawtismo? ⁸ Kung klarong kamo ay naghinuysoy ay ipakita kina ninro parayan sa inro maadong buhat. ⁹ Aya ninro giisipa nak porke si Abraham kag inro inghalinan ay makakaiwasey kamo sa parusa. Ingsisiling nako sa inro nak kaya ra it Dios nak maghuman it mga magiging inanak ni Abraham halin sa mga bato nak kali. ¹⁰ Kag parusa it Dios sa inro ay tuyar sa wasay nak nakahanaey sa pinaka-ugat it puno. Ag bawat puno nak waya gipapamunga it maado ay apukanon yangey ag ahimuong rabok.

¹¹ "Ingbabawtismuhan nako kamo sa tubi pramas ipakita nak kamo ay naghinuysoy. Pero inggwa it us-

[†] *Kag banwa it Nazaret ay waya yaki namitlang sa Yumang Kasuyatan. Ag aber kag bisaya nak taga-Nazaret (o Nazarenhon) ay waya namitlang sa pagbisaya it mga propeta. Sa isip it karamuang mga maayam sa Bibliya kag pag-istar ni Hesus sa Nazaret ay katuparan it inra mga ingbisaya nak kag ingpromisang Kristo ay asikwayon ag atrataron it mayain. Makikita nato sa Juan 1:46 nak kag inra paggamit it bisayang taga-Nazaret ay inra inggagamit bilang paginsulto kang Hesus. Ugaling, inggwa it ibang mga maayam sa Bibliya nak nagsisiling nak kag bisayang Nazaret ay halin sa Hebreo nak "netser" nak kag gustong bisayahon ay "sanga" (Basaha sa Jer. 23:5; Zac. 3:8 ag Isa. 11:1-2.) nak kag ingpapatungran it kali ay kag ingpromisang Kristo. ^{††} Isa. 40:3. [‡] Basaha ra sa 2 Hari 1:8.*

ang paabuton nak mas yabaw pa kisa sa ako ag aber sa pagbaoy it Ida sandalyas ay buko ako angay. Sida kag mabawtismo sa inro it Ispirito Santo ag kayado. ^{††2} Sida ay puyding ikumpara sa usang manugpakuyay nak ibuyag kag mga upa sa timgas. Ahawanan anay nida kag apakuyadan, ag tipunoney nida kag timgas sa ida usunan ag asunugon kag upa sa kayado nak in-di mapayong-payong."

KAG PAGBAWTISMO AG PAGTINTAR KANG HESUS

Kag Pagbawtismo kang Hesus

(Markos 1:9-11; Lukas 3:21-22)

¹³ It katong nagbabawtismo pa si Juan sa Suba it Jordan, si Hesus ay nagpagto ra ruto sa ida halin sa Galileya pramas magpabawtismo ra. ¹⁴ Pero mapaindi tan-a si Juan sa pagsiling nak, "Asing gusto Nimong magpabawtismo sa ako? Ako kag dapat magpabawtismo sa Imo."

¹⁵ Pero ingsabat sida ni Hesus, "Himu-a yangey kali. Tama yang nak mahimo kali para matuman kag tanang kabubut-on it Dios." Kada nagsugot si Juan ag ingbawtismuhan si Hesus.

¹⁶ Pagkatapos it bawtismo kang Hesus, nagtakas nak raan Sida sa tubi. Pagtakas nida, nagbuka kag langit, ag nakita Nida kag Ispirito it Dios nak nagbababa tuyar sa usang salumpati, ag nag-apon kali sa Ida. ¹⁷ Ag inggwa't usang Boses halin sa langit nak nagsiling, "Kali kag Ako pinalanggang Anak, nak Ako namumutan." ^{##}

Kag Pagtintar ni Satanas kang Hesus

(Markos 1:12-13; Lukas 4:1-13)

4 Pagkatapos it bawtismo kang Hesus, ingraya Sida it Ispirito Santo sa mayado ag mayangkag nak kabukiran para tintaron ni Satanas. ² Nagpuasa Sida sa suyur it kwarantang adlaw ag kwarantang gab-i, ag ginutom nak gador Sida. ³ Ngasing, nag-abot kag Tintador nak si Satanas ag nagsiling sida kang Hesus, "Kung Ikaw kag matuor nak Anak it Dios, sugu-a kaling mga bato nak maging tinapay." ^{##†}

⁴ Pero nagsabat si Hesus, "Nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak, 'Buko yang sa pagkaon nabubuhi kag tawo kundi sa bawat bisaya it Dios.' " ^{##}

⁵ Masunor ay ingraya Sida ni Satanas sa ingtatawag nak sagradong syudad it Herusalem, ag Sida ay ingpatinrog sa pinaka-tumbo it Templo, ⁶ ag nagsiling sa Ida, "Kung matuor Kang Anak it Dios, yukso, dahil nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan, " 'Asuguon it Dios kag Ida mga anghel nak kuguson ag rahanan Ka

^{††} *Kali ay natupar sa Bin. 2:3-4. ^{##} Basaha ra sa Sal. 2:7 ag Isa. 42:1. ^{##†} Kag pinaka-kan-on it mga lahi it Hudyo ay tinapay. ^{##††} Deu. 8:3.*

pramas kag Imo siki ay indi magtama sa bato.' " †
 7 Nagsabat si Hesus sa ida, "Nakasuyat ra sa Sagradong Kasuyatan, 'Daey igpurbahe kag GINO-O nak inro Dios.' " ††

8 Pagkatapos, ingraya ray Sida ni Satanas sa pinakatumbo it abang taas nak baguntor ag ingpakita sa Ida kag tanang gingharian it kalibutan ag tanang kamanggaran it kali. 9 Ag nagsiling si Satanas sa Ida, "Ita-o nako kaling tanan sa Imo kung mayuhor Ka ag ma-dayaw sa ako."

10 Pero nagsabat si Hesus sa ida, "Satanas, layas! Nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan, 'Kag Ginoong Dios yang kag imo dapat dayawon, ag Sida yang kag imo dapat serbisyuhan.' " ‡

11 Pagkatapos it kali, naghaling si Satanas sa Ida ag nag-inabot kag mga anghel para asikasuhon Sida.

KAG MINISTRYO NI HESUS SA GALILEYA

Kag Pagtuna it Pagtudlo ni Hesus sa Galileya

(Markos 1:14-15; Lukas 4:14-15)

12 Pagkarungog ni Hesus nak napriso si Juan nak Manugbawtismo, nagbalik Sida sa probinsya it Galileya. 13 Pero bukoey Sida sa Nazaret giistar, kundi nagsaydo Sida sa syudad it Capernaum sa habig it Ragat it Galileya, sa lugar it mga inanak nina Zabulon ag Naptali. 14 Parayan sa Ida pag-istar raha ay natupar kag ingpasiling it Dios parayan kang Propeta Isaias it kato nak,

15 "Kag duta nak Zabulon ag Naptali ay nararayanan papagto sa ragat, patabok sa Suba it Jordan, †† sa lugar it Galileya kung riin nag-iistar kag maramong buko Hudyo.

16 Kag mga tawo hagto nak pay nabubuhi sa karuymanan,

ay kamatayon yang kag inra ingpapaabot. Pero nakikitaey ninra kag paabutong kasusiga nak kahadagan,

ag pay tuyar sa pagsubat it adlaw sa aga, kali ay maabot ag mapahadag sa inra isip." ††

17 Tuna it kato, ingtunaan ni Hesus kag Ida pagbantala nak, "Maghinuysoy kamo, dahil mayungotey kag paghari it Dios." †††

Kag mga Unang Disipulos nak Ingtawag ni Hesus

(Markos 1:16-20; Lukas 5:1-11)

18 Usang adlaw, habang nagpapanaw si Hesus sa habig it Ragat it Galileya, nakita Nida kag ruhang magmanghor nak sina Simon nak ingtatawag rang Pedro, ag si Andres. Sinra ay nagpapangyada dahil mangingisra sinra. 19 Ing-ayaba sinra ni Hesus, "Maley! Sunor kamo sa Ako! Atudluan Nako kamo kung pauno makaraya it mga tawo nak masunor sa Ako." 20 Sa nak raan, ingbadaan ninra kag inra pagpangisra ag nag-sunor sa Ida.

21 Nagpadayon sina Hesus it pagpanaw halin ruto ag nakita ray Nida kag ruhang magmanghor nak sina Santiago ag Juan nak mga anak ni Zebedeo. Sa rayapang sinra kaibahan kag inra tatay nak nagtatahi it inra lambat. Ing-ayaba ra sinra ni Hesus nak magsunor sa Ida, 22 ag sa nak raan, ingbilin ninra kag inra tatay ag inra rayapang ag nagsunor sa Ida.

Kag Pagtudlo ni Hesus ag kag Pagpaado sa mga Tawo

(Lukas 6:17-19)

23 Inglibot nina Hesus kag bug-os nak probinsya it Galileya, ag nagtudlo sa mga sinagoga ††† ag nagbantala it Maadong Balita § tungor sa paghari it Dios sa kabuhi it tawo. Ingpaado ra Nida kag tanang klasi it sakit ag nababatyagan it tawo. 24 Kada nabantog Sida sa bug-os nak bansa it Sirya, ag rinaya sa Ida kag tanang inggwa't nababatyagan ag iba't-ibang klasi it sakit, mga nakakabatyag it hapros, mga tawong ingsasaniban it mayaot, mga di tigbak ag mga yupog, ag Ida ingpaado sinrang tanan.

25 Kada ngani ingsunran Sida it maramong tawo halin sa probinsya it Galileya, sa Sampuyong Syudad sa lugar it Decapolis, sa syudad it Herusalem, sa probinsya it Hudeya ag sa yudo it Suba it Jordan.

Kag mga Tawong Abang Buynas

(Lukas 6:20-23)

5 Usang adlaw, tong nakita ni Hesus kag abang ramong tawo, nagtukar Sida sa usang baguntor ag nag-ingkor. Pagkaingkor Nida, nagpayungot sa Ida kag Ida mga manugsunor. 2 Ag nagtuna Sida it pagtudlo sa inra sa pagsiling:

3 "Abang buynas kag mga nag-aako nak sinra ay waya it mahihimo kung waya kag bulig it Dios, dahil kabilang sinra sa mga inghaharian it Dios!

4 Abang buynas kag mga nalilisor, dahil aramayan sinra it Dios.

5 Abang buynas kag mga mapainubuson, dahil mabaton sinra it tanang ingpromisa it Dios.

6 Abang buynas kag mga naghahanrom nak

† Sal. 91:11-12. †† Deu. 6:16. ‡ Deu. 6:13. †† Kaling habig it Suba it Jordan ay sa sugbuan. †† Isa. 9:1-2. ††† o "gingharian it langit." Kung kausa pag nagsiling nak gingharian it Dios o gingharian it langit, kag gustong bisayahon ay kag "paghari it Dios" sa kabuhi it mga tawo, ag kung kausa ra ay kag langit kung hariin kag Dios ay naghahari.

††† Kaling lugar ay puyding maging tilipunan ninra, o dayawan, o korte, o eskwelahan. § o "Ebanghelyo."

magtuman sa kabubut-on it Dios, dahil ita-o sa inra it Dios kag inra inghahanrom!
⁷ Abang buynas kag mga maluluy-on, dahil akaluy-an ra sinra it Dios!
⁸ Abang buynas kag mga malimpyo it tagipusuon, dahil makikita ninra kag Dios!
⁹ Abang buynas kag mga nagpapatigayon para mag-ado kag relasyon it inra mga isigkatawo, dahil abilangon sinrang mga anak it Dios!
¹⁰ Abang buynas kag mga gingpapahirapan, dahil sa inra pagtuman sa kabubut-on it Dios, kumo sinra ay kabilang sa mga inghaharian it Dios!"
¹¹ "Abang buynas kamo kung dahil sa inro pagsunor sa Ako kamo ay inglilibak it mga tawo, ingpapahirapan, ag ingbibisayahan it waya't kaklaruhan! ¹² Ngani, magkinasadya kamo, dahil karako kag inro mababatang premyo sa langit, kumo kag inra inghihimo sa inro ay tuyar ra sa inghimo sa mga propeta it kato!"

Kag Tunggor sa Asin ag Iwag

(Markos 4:21-25; 9:50; Lukas 8:16-18; 14:34-35)

¹³ Nagpadayon si Hesus sa Ida pagtudlo ag nagsiling: "Kamo nak Ako mga manugsunor ay tuyar sa asin sa kalibutan. Pero kung mawar-an it lasa kag asin, ay pauno pa kali mapapaasin ray liwat? Wayaey kina it puyos, kada ipilak yangey ag adama-damaan it mga tawo.
¹⁴ "Kamo ra ay tuyar sa iwag sa kalibutan. Ag tanra-ninro nak kag syudad nak nakatugrok sa ibabaw it baguntor ay indi maitago. ¹⁵ Ag waya ra it nagsusuga it iwag ag ibutang sa irayom it gantangan, kundi ingbubutang sa tamang butangan agor mahahadagan kag tanan nak nasasakupan. ¹⁶ Ag tuyar ra, pahadaga kag inro iwag sa atubangan it mga tawo agor makita ninra kag inro maadong buhat ag dayawon kag inro Tatay nak asa langit."

Kag Pagtudlo ni Hesus Tunggor sa Kasuguan ni Moises

¹⁷ Nagsiling pa si Hesus, "Aya ninro giisipang nagpaali Ako para wagiton kag Kasuguan ni Moises ag kag pagtudlo it mga propeta, kundi nagpaali Ako para tuparon kag inra tanang ingsiling. ¹⁸ Matuor kaling Ako ingsisiling sa inro, myentras rahina pa kag langit ag duta, ay inding gador mawagit kag pinaka-maisot nak letra o tuldok sa Kasuguan it Dios hastang waya pa natupar kag tanan.

¹⁹ "Kada kag tawong magsuway aber sa pinaka-maisot nak kasuguan, ag magtudlo sa iba nak indi gitumanon kina, sida ay magiging pinaka-mababa sa gingharian it Dios. Pero kag magtuman sa kasuguan ag magtudlo sa iba nak tumanon kina ay magiging

mataas sa gingharian it Dios. ²⁰ Kada ingsisiling Nako sa inro nak kung indi ninro mayabawan kag kaaduhan it mga Pariseo ag mga Manunudlo it Kasuguan, inding gador kamo makaagom sa gingharian it Dios."

Kag Pagtudlo ni Hesus Tunggor sa Kahangit

²¹ Nagsiling pa si Hesus, "Narungganey ninro kag ingsugo sa ato mga ginikanan it katong una pa nak, 'Indi kamo magpangmatay, ag si-o mang tawo nak magpangmatay ay dapat husgaran ag parusahan.'
²² Pero kali kag Ako masisiling sa inro. Aber si-o mang tawo kag mahangit sa ida isigkatawo ay ahusgaran ag aparusahan. Ag aber si-o man nak mainsulto sa ida isigkatawo sa pagsiling nak 'waya ka't puyos!' ay puyding iakusar sa atubangan it Konseho. Ag aber si-o man nak masiling sa ida isigkatawo nak 'buang ka!' kag apagtuan nida ay kayado ruto sa impyerno.

²³ "Kada, kung mahalar ikaw sa Dios ruto sa Templo, ag sa oras nak mapayungot ikaw sa altar ay narumruman nimo nak inggwa it tawo nak napayain sa imo, ²⁴ bilinan anay kag imo inughalar sa atubangan it altar ag suuran katong nahangit sa imo, ag magpasag-uli anay kamo bag-o magbalik ag maghalar sa Dios.

²⁵ "Ag usa pa, kung inggwa it maakusar sa imo, aregluha nak raan bag-o ka nida ray-on sa korte. Kung indi, aray-on ka nida sa husgado ag ita-o ka nida sa gwardya, ag aprisuhon ka. ²⁶ Ag matuor kaling Ako ingsisiling sa inro. Indi ka kaliwas hanggat waya nimo nababadare kag tanang atraso nimo."

Kag Pagtudlo ni Hesus Tunggor sa Pagpangawatan

²⁷ Nagsiling pa si Hesus, "Narungganey ra ninro kag kasuguan nak, 'Indi kamo magpangawatan.'
²⁸ Pero kali kag Ako masisiling sa inro. Aber si-o mang tawo kag magmuyat nak inggwa't mayaing hanrom sa usang kabade ay pay nahimoy nida kag pagpangawatan sa ida tagipusuon. ²⁹ Kung kag imo tuong mata kag magiging dahilan it imo pagkakasala, yukata ag ipilak, dahil maado pang mawar-an ka it usang parti it imo yawas, kisa kumpleto kang ipilak sa impyerno. ³⁰ Kung kag imo tuong damot kag magiging dahilan it imo pagkakasala, utuya ag ipilak, dahil maado pang mawar-an ka it usang parti it imo yawas, kisa kumpleto kang ipilak sa impyerno."

Kag Pagtudlo ni Hesus Tunggor sa Pagbuyag it Mag-asawa

(Mateo 19:9; Markos 10:11-12; Lukas 16:18)

³¹ Nagsiling pa si Hesus, "Nasisiling ra it kato nak kung abuyagan it usang kayake kag ida asawa, dapat nidang taw-an kag ida asawa it Kasuyatan bilang pamatuor it inra pagbinuyagan. ³² Pero kali kag Ako ma-

† Exo. 20:14. †† Deu. 24:1.

sisiling sa inro, aber si-o mang kayake kag mabuyag sa ida asawa, puyra yang kung nagpangawatan kag kabade nak waya ra it ibang rason, kag kayake kag nakasala. Ag kaling kayake kag nakasala ray liwat dahil sida kag nagtutuy-og sa kabade nak magpangawatan pag mag-asawa ray liwat kaling kabade. Ag aber si-o man kag maasawa diling kabade nak ingbuyagan it ida asawa ay nagpapangawatan ra.”

Kag Pagtudlo ni Hesus Tungor sa Pagsumpa

³³ Nagsiling pa si Hesus, “Narungganey ra ninro kag ingsugo sa ato mga ginikanan it katong una pa nak, ‘Indi ninro igbaliwayaon kag inro ingsumpa sa Ginoong Dios kundi tumanon kina.’ ^{†34} Pero kali kag Ako masisiling sa inro. Ayang gador kamo gisumpa. Aya gisiling nak saksi nako kag langit, dahil trono kina it Dios. ³⁵ Aya ra gisiling nak saksi nako kag duta, dahil tungtungan kina it Ida mga siki. Aya ra gisiling nak saksi nako kag Herusalem, dahil syudad kina it Maka-gagahom nak Hari. ³⁶ Ag aya ra gisumpa kag imo uyo, dahil indi nimo mapaputi o mapaitom miskin usang buhok sa imo uyo. ³⁷ Magsiling yangey ikaw nak ‘Oho’ kung ‘Oho,’ ag ‘Buko’ kung ‘Buko,’ dahil kung ing-gwa pa it magsubra raha ay haliney kina sa kayainan.”

Kag Pagtudlo ni Hesus Tungor sa Pagbayos

(Lukas 6:27-36)

³⁸ Nagsiling pa si Hesus, “Narungganey ra ninro kag ingsugo sa ato mga ginikanan it katong una pa nak, ‘Kag kabadaran it nakasala sa imo ay mata sa mata ag ngisi sa ngisi,’ ^{†39} Pero kali kag Ako masisiling sa inro, aya gibayos sa mga nakasala sa inro. Kung inggwa it matampa sa imo tuong uda, atubangan pa sa ida kag kayudo. ⁴⁰ Kung iakusar ka para mabaoy kag imo baro, taw-an yangey pati kag imo alimungmong. ⁴¹ Ag kung apiliton ka it usang tawo nak pas-anon kag ida raya it usang kilometro, pas-ana kina it ruhang kilometros. ⁴² Ag kung inggwa it naghahagar sa imo, taw-e, ag aya gipaindi-e kag gustong maghuyam sa imo.”

Kag Pagtudlo ni Hesus Tungor sa Pagpalangga sa Kaaway

(Lukas 6:27-28,32-36)

⁴³ Nagsiling pa si Hesus, “Narungganey ra ninro kag ingsiling it katong una pa nak, ‘Palangga-a kag imo amigo pero hangite kag imo kaaway.’ ^{‡44} Pero kali kag Ako masisiling sa inro, palangga-a kag inro kaaway ag pangamuyuan kag mga nagpapahirap sa inro, ⁴⁵ pramas abilangon kamong anak it inro Tatay nak asa langit. Ingpapasubat Nida kag adlaw buko yang para sa mga maado kundi para ra sa mga mayain, ag ingpa-

† Lev. 19:12; Bil. 30:2 ag Deu. 23:21. †† Exo. 2:24; Lev. 24:20 ag Deu. 19:21. ‡ Lev. 19:18.

pauyan Nida buko yang para sa mga nagtutuman sa Dios kundi para ra sa mga waya. ⁴⁶ Kung kag apalanggaon yang ninro ay katong nagpapalangga sa inro, niong premyo kag inro mababaton? Di baga, aber kag mga manugsukot it buhis ag iba pang mga makasalanan ra ay nagpapalangga sa mga nagpapalangga sa inra? ⁴⁷ Ag kung sa inro hali yang kamo mapakita it maado, ay ni-o kag inro nahimong mas maado kisa sa iba? Inghihimo ra kina it mga waya gipapati sa Dios. ⁴⁸ Ngani, kinahangyan nak kag inro pagpalangga ra ay maging pareho sa pagpalangga it inro Tatay sa langit nak waya nak gador it kakuyangan.”

Kag Pagtudlo ni Hesus Tungor sa Pagbulig

⁶ Nagpadayon si Hesus it Ida pagtudlo, “Magrahan kamo nak buko yang pakitang tawo kag paghimo ninro it maado para purihon kamo. Kung tuyar kag inro ahimuon, wayang gador kamo it mababaton nak premyo halin sa inro Tatay sa langit.

² “Kada, pag kamo ay magbulig sa mga mahirap, aya gipatuyar sa mga tawo nak kag pagbulig ay pakitang tawo yang nak ingpaparadaw kina sa sinagoga ag sa mga rayan, agor apurihon sinra it tawo. Matuor kaling Ako ingsisiling sa inro, kag pagpuri it tawo sa inra ay imaw yang kag premyo nak inra mababaton.

³ “Kada ngani pag mabulig kamo, aya gipaayaman miskin sa pinaka-mayungot ninrong hali, ⁴ agor waya it makaayam. Ag kag tatay ninro sa langit nak imaw kag nakakakita it inro inghuhuman nak patago ay Sida kag mata-o sa inro it premyo.”

Kag Pagtudlo ni Hesus Tungor sa Pagpangamuyo

(Lukas 11:2-4)

⁵ Nagsiling pa si Hesus, “Pag kamo ay magpangamuyo, aya gipatuyar sa mga tawo nak kag pangamuyo ay pakitang tawo yang. Abang gusto ninrang magpangamuyo it nakatinrog sa mga sinagoga ag sa mga kanto it rayan agor makita sinra it mga tawo. Matuor kaling Ako ingsisiling sa inro, kag pagpuri it tawo sa inra ay imaw yang kag premyo nak inra mababaton.

⁶ “Kada pag kamo ay magpangamuyo, suyor sa inro kwarto ag sarhe kag hagrah, bag-o magpangamuyo sa inro Tatay nak indi makitang kaibahan ninro. Ag Sida nak imaw kag nakakakita it inro inghuhuman nak patago ay imaw it mata-o't premyo sa inro.

⁷ “Pag kamo ay magpangamuyo, aya giulit-ulita it sambit kag mga bisayang waya it kapuyos-puyos tuyar sa inghuhuman it mga waya gikikilaya sa Dios. Kabi ninra ay arunggan sinra it Dios dahil sa ramo it inra nabisaya. ⁸ Aya ninro sinra gipatuyare, dahil ayamey it inro Tatay kung ni-o kag inro kinahangyan bag-o pa kamo maghagar.

⁹ “Ngani, tuyar kali kag inro pangamuyo,

'Amo Tatay sa langit,
dayawon kag Imo balaang pangayan.

¹⁰ Kabay pang mapasa-amo kag Imo paghari,
ag kabay pang matuman kag Imo kabubut-on
dili sa duta tuyar sa langit.

¹¹ Taw-e kami it amo pagkaon sa adlaw-adlaw.

¹² Patawara kami sa amo mga kasal-anan,
tuyar sa amo pagpatawar sa mga nakakasala sa amo.

¹³ Ag aya gituguting maraya kami it panulay,
kundi likawan kami sa kayainan.' "

["Dahil waya it katapusan kag Imo paghari,
pagka-gamhanan ag kahimayaan. Kabay pa."] †

¹⁴ "Kung apatawaron ninro kag mga nakasala sa inro,
apatawaron ra kamo it inro Tatay sa langit. ¹⁵ Pero
kung indi ninro gipatawaron kag mga nakasala sa in-
ro, indi ra kamo gipatawaron it inro Tatay sa langit."

Kag Pagtudlo ni Hesus Tungor sa Pagpuasa

¹⁶ Nagsiling pa si Hesus, "Pag mapuasa kamo, aya gi-
patuyar sa mga tawo nak kag pagpuasa ay pakitang
tawo yang. Ingpapakita ninra nak pay nalilisor sinra ag
waya ninra giaayusa kag inra sarili agor makita it mga
tawo nak sinra ay nagpuasa. Matuor kaling Ako ing-
sisiling sa inro, kag pagpuri it tawo sa inra ay imaw
yang kag premyo nak inra mababaton. ¹⁷ Kada pag
kamo ay magpuasa, magpangyam-os anay ag husay-
on kag inro buhok, ¹⁸ agor indi maayaman it mga tawo
nak nagpuasa kamo, kundi kag makakaayam yang
ay kag inro Tatay nak indi makita. Ag Sida nak imaw
kag nakakakita it inro inghuhuman nak patago ay
imaw it mata-o't premyo sa inro."

Kag Pagtudlo ni Hesus Tungor sa Kayamanan sa Lan- git

(Lukas 12:33-34; 16:13)

¹⁹ Nagsiling pa si Hesus, "Aya kamo gitipon it mang-
gar dili sa duta dahil kag inro mga kamanggaran dili
ay aanayon yang, atuktukon, ag kag inro mga bayay
ay asuryon ag atakawan. ²⁰ Kada sa langit tipuna kag
inro kayamanan. Hagto ay waya it mga anay ag tuktok
nak masira, ag waya ra it masuyor sa inro bayay ag
mapanakaw. ²¹ Dahil kung hariin kag inro kayamanan,
ay hagto ra kag inro tagipusuon.

²² "Kag mata ay pay iwag it imo yawas. Kada kung
mahadag kag imo mata, mahadagan kag imo bug-
os nak yawas. ²³ Pero kung maruyom kag imo mata,
maruruyman ra kag imo bug-os nak yawas. Kada
ngani kung kabi nimo ay mahadagey kag imo kaisipan
ag imo naayaman nak kag kahadagan yaki nak rahina

† Katong pinaka-unang mga kopya it kaling Maadong Balita ni Ma-
teo ay waya naumir kag huling parti it kaling bersikulo 13. Parayan
sa pagbutang it mga brakets [ ] makikita nato rili nak kali ay huley
narugang.

sa imo ay maruyom, kinang ruyom ay grabing karuy-
manan talaga.

²⁴ "Waya it makakaserbisyo it rungan sa ruhang amo,
dahil apabad-an nida kag usa ag apalanggaon kag
usa, o matutom sida sa usa ag amayainon kag usa.
Ngani, indi kamo makaserbisyo it rungan sa Dios ag
sa manggar.

Kag Pagtudlo ni Hesus Tungor sa mga Kinahangyan it Tawo

(Lukas 12:22-31)

²⁵ "Kada, kali kag Ako masisiling sa inro. Aya gicali-
bog sa inro mga kinahangyan para sa pagpangabuhi,
kung ni-o kag inro akaunon ag ainumon, ag tungor sa
kinahangyan it inro yawas, kung ni-o kag inro isuksok.
Dahil mas mahalaga kag inro kabuhi kisa sa pagkaon
ag kag inro yawas kisa sa baro.²⁶ Muyati ninro kag
mga pispis nak nagyuyupar. Waya sinra gitatanom o
giaani. Waya ra sinra gititipon sa usunan, pero gingpa-
pakaon gihapon sinra it inro Tatay sa langit. Kamo pa
ara nak mas mahalaga kisa rahang mga pispis? ²⁷ Nak
si-o sa inro kag makakasugrong it aber usang oras sa
haba it ida kabuhi parayan sa pagpakalibog?

²⁸ "Asing nalilibog kamo kung ni-o kag inro isuksok?
Muyati ag isipa kung pauno nagtutubo kag mga buyak
sa bukir. Waya sinra gipapangabudlay o gihahaboy,
²⁹ pero inggisiling nako sa inro, aber si Haring Solomon
†† nak abang ramong manggar ay waya kasuksok it tu-
yar't ganda sa mga buyak. ³⁰ Kung paunong ingpapa-
ganda it Dios kag mga buyak it hilamunon sa bukir,
nak ngasing ay buhi ag pagkainsulip ay ahayason ag
ipilak sa kayado, kamo pa ara kag indi Nida gibaruan?
Abang isot kag inro pagtu-o!

³¹ "Kada ngani aya ninro gikalibge kung ni-o kag inro
akaunon o ainumon o isuksok, ³² kumo kina kag inghi-
hingabot it mga tawong waya gipapati sa Dios. Pero
ayamey it inro Tatay sa langit nak kinahangyan ninro
kinang tanan. ³³ Kada imbes nak magpakalibog
kamo, kag inro yangey unahon ay magtinguha kamo
nak magpasakop sa paghari it Dios ag tumanon kag
Ida kabubut-on. Kung tuyar kag inro ahimuon, Ida ra
ita-o sa inro kag inro tanang mga kinahangyan.

³⁴ "Kada aya gikalibog it para insulip. Bahalaey kag
para insulip nak mga isipon. Tamaey kag para ngasing
nak adlaw."

Kag Pagtudlo ni Hesus Tungor sa Paghusgar sa Isigkatawo

(Lukas 6:37-42)

7 Nagpadayon si Hesus it Ida pagtudlo, "Aya gihus-
gare kag inro isigkatawo agor indi ra kamo gihus-
garan it Dios, ² dahil kung pauno ninro inghuhusgaran

†† Basaha ra sa 1 Hari 10:1-10.

kag inro isigkatawo ay tuyar ra kag paghusgar it Dios sa inro. Ngani, kung kag inro paghusgar ay ikumpara sa taksanan, kung ni-o kag ingtaksan it inro ingta-o ay imaw ra kag agamiton nak pangtakos it Dios sa inro.

³ “Asing nakikita nimo kag maintik nak puling sa mata it imo isigkatawo, pero waya nimo namamasre kag pay trusong puling nak hina sa imo mata? ⁴ Ag pauno nimo masisiling sa imo isigkatawo nak, ‘Maley, abay-on nako kinang puling sa imo mata,’ kung sa imo mata mismo ay inggwa’t pay trusong puling? ⁵ Kag imo inghuhuman ay pay pakitang tawo yang ra! Bay-a anay kinang pay trusong puling sa imo mata, agor makakakita ka it maado ag mababaoy kinang maintik nak puling sa mata it imo isigkatawo.

⁶ “Aya gipilitan kag pagtudlo it sagradong mga bisaya it Dios sa mga indi magpati, dahil sinra ay pay tuyar sa iro nak mapangagat gihapon aber ingtataw-aney it malasang bahog. Imaw ra sa mga baktin, kung imo ita-o kag perlas sa inra ay inra yang kina adama-damaan.”

Kag Pagtudlo ni Hesus Tungor sa Paghagar sa Dios

(Lukas 11:9-13)

⁷ Nagsiling pa si Hesus, “Padayon yang kamo it hagar sa Dios, ag kamo ay Ida ataw-an. Padayon yang kamo sa paghanap, ag Ida kamo abuligan pramas makakakita. Padayon yang kamo it pagkatok, ag Ida kamo abuksan. ⁸ Dahil aber si-o man kag naghahagar sa Dios ay ataw-an, ag aber si-o man kag naghahanap ay makakakita, ag aber si-o man kag nagkakatok ay abuksan.

⁹ “Inggwa baga it maguyang nak mata-o it bato sa ida anak, kung tinapay kag ida ginghahagar, ¹⁰ o sawa, kung isra kag ida inghahagar? Syempre waya! ¹¹ Kung kamong mga makasal-anan ay maayam magta-o it mga maadong butang sa inro mga anak, kag inro pa ara Tatay nak asa langit? Maayam ra Sida magta-o it mga maadong bagay sa mga naghahagar sa Ida.

¹² “Kada kung ni-o kag imo gusto nak ahimuon sa imo it iba, ay imaw ra kag imo ahimuon sa inra. Imaw kina kag ingtutudlo it Kasuguan ni Moises ag ingsuyat it mga propeta.”

Kag Pagtudlo ni Hesus Tungor sa Ruhang Rayan

(Lukas 13:24)

¹³ Nagsiling pa si Hesus, “Suyor kamo sa makitir nak pasuyuran. Mayapar kag pasuyuran ag maado kag rayanan papagto sa impyerno, kada karamong nararayan raha. ¹⁴ Pero makitir kag pasuyuran ag mahirap kag rayanan papagto sa kabuhi nak waya’t katapusan, kada apila yang kag nakakakita it kaling rayan.”

Kag Pagtudlo ni Hesus Tungor sa Pagkilaya it Buko Matuor nak Propeta

(Lukas 6:43-45)

¹⁵ Nagsiling pa si Hesus, “Mag-andam kamo sa buko matuor nak propeta nak nag-aabot sa inro. Kag inra hitsura ay pay kabuot-buot nak mga tawo nak pay tuyar sa maanar nak karnero, pero sa kamatuuran, sinra ay maisog tuyar sa bang-aw nak iro. ¹⁶ Makikilaya ninro sinra parayan sa inra mga inghimo, tuyar sa inro pagkilaya sa puno parayan sa inra bunga. Kada ngani indi kita makapu-po it ubas sa ruyog-rugay, ag indi kita makahugot it igos sa puno it aruma. ¹⁷ Kag maadong puno ay nagbubunga it maado, pero kag mayaing puno ay nagbubunga ra it mayain. ¹⁸ Ag kag maadong puno ay indi magbunga it mayain, ag kag mayaing puno ay indi ra magbunga it maado. ¹⁹ Kag bawat puno nak waya gipapamunga it maado ay apukanon yangey ag ahimuong rabok. ²⁰ Kada ngani makikilaya ninro kag mga buko matuor nak propeta parayan sa inra mga mayaing inghimo.”

Kag Pagtudlo ni Hesus Tungor sa mga Nagtutuman sa Kabubut-on it Dios

(Lukas 13:25-27)

²¹ “Buko tanang nag-aayaba sa Ako nak, ‘Gino-o, Gino-o’ ay makakasuyor sa gingharian it Dios, kundi kag mga nagtutuman yang sa kabubut-on it Ako Tatay sa langit. ²² Pag-abot it adlaw it huling paghusgar it Dios sa tawo, karamo kag masiling sa Ako nak, ‘Gino-o, Gino-o, di baga sa Imo pangayan ingbantala namo kag mga mensahe, sa Imo pangayan ingpalayas ra namo kag mga mayaot ag sa Imo pangayan naghuman kami it mga milagro?’ ²³ Pero kali kag Ako isiling sa inra, ‘Buko kamo Nako kilaya! Halin kamo dili, kamo nak waya gitutuman sa Ako kabubut-on!’ ”

Kag Pagtudlo ni Hesus Tungor sa Ruhang Manugtugrok

(Lukas 6:46-49)

²⁴ Nagsiling pa si Hesus, “Kag tanang nagrurungog it Ako mga bisaya, ag ingtutuman kali, ay tuyar sa maayong tawo nak nagtugrok it ida bayay sa kabatuan. ²⁵ Nag-uyan, nagbaha, ag nagbagyo, ag kaling bayay ay inglampusan it makusog nak hangin. Pero wayang gador kali naguba, dahil kali ay nakatugrok sa kabatuan.

²⁶ “Pero sida nak nagrurungog it kaling Ako mga bisaya ag waya kali gitutumana, ay tuyar sa tawo nak kuyang kag pag-iisip nak nagtugrok it ida bayay sa baybay. ²⁷ Nag-uyan, nagbaha, ag nagbagyo, ag kaling bayay ay inglampusan it makusog nak hangin. Ag kali ay naguba. Ag talagang ingdistruso it husto kina.”

²⁸ Pagkatapos it kaling pagtudlo ni Hesus, rakong gador kag katingaya it mga tawo, ²⁹ dahil nakita ninra nak kag Ida pagtudlo ay inggwa't gahom, ag buko tuyar sa pagtudlo it inra mga Manunudlo it Kasuguan.

Kag Pagpaado ni Hesus sa Usang Tawo nak di Sakit nak Kitong

(Markos 1:40-45; Lukas 5:12-16)

8 Pag-us-os ni Hesus halin sa baguntor, nagsin-unor sa Ida kag abang ramong tawo. ² Ag inggwa it usang tawong di sakit nak kitong nak nagpayungot ag nagyuhor sa atubangan ni Hesus, ag nagsiling, "Gino-o, kung imo abut-on, mapapaado Nimo ako."

³ Inghunat ni Hesus kag Ida damot ag inghuytan kaling tawo, ag nagsiling, "Oho, gusto Nako! Apaaduhon ka Nako!" Ag sa nak raan ay nawagit kag ida kitong ag naglinas kag ida anit. ⁴ Ag gingsilinggan sida ni Hesus, "Aya nak gador gipang-uma-umaan sa mga tawo kaling Ako inghuman sa imo, kundi pagto anay nak raan sa saserdote ag pamuyati sa ida kag imo yawas nak naulian. Ag mata-o ka it halar kumporme sa Kasuguan ni Moises bilang pamatuor sa mga tawo nak ikaw ay maadoy." †

Kag Pagpaado sa Usang Suguon it Kapitan it mga Sundalo nak taga-Roma

(Lukas 7:1-10)

⁵ Pag-abot ni Hesus sa syudad it Capernaum, inggwa it usang Kapitan it mga sundalo it Roma nak nagsuor sa Ida ag nagpangabay, ⁶ "Gino-o, kag usa nakong suguon ay indi makahiwas ag abang hirap kag ida kamutangan. Hagto sida sa amo bayay nakahigra."

⁷ Ag nagsiling si Hesus, "Kitay! Apagtuan Nato sida, ag Ako sida apaaduhon."

⁸ Pero nagsiling kag Kapitan, "Gino-o, buko ako karapatdapat nak pagtuan Nimo sa amo bayay. Kung magsiling yang Ikaw nak mauulian kag ako suguon, ay talagang mauulian sida. ⁹ Ayam nako nak kaya Nimong himuon kali dahil ako ra ay asa irayom it gahom it ako pinuno, ag inggwa ra ako it mga sundalo nak asa irayom it ako gahom. Kung masiling ako sa usa nak, 'Pagtoy,' ay mapagto sida. Ag kung masiling ray ako sa iba nak, 'Payungot dili,' ay mapayungot sida sa ako. Ag imaw ra kung masiling ako sa ako suguon nak, 'Himu-a kali,' ay matuor nak ahimuon nida kina."

¹⁰ Pagkarungog it kali ni Hesus, abang katingaya talaga Nida, kada Sida ay napasiling sa Ida mga manugsunor, "Matuor kaling Ako ingsisiling sa inro. Waya pang gador Ako it nakikita nak Israelinhon nak tuyar it rako kag pagtu-o. ¹¹ Tanra-e ninro kali. Karamong buko Hudyo nak halin sa subatan ag sugbuhan ay maatubang sa lamesa ag makaon kaibahan nina Abra-

ham, Isaac ag Jacob sa gingharian it Dios. ¹² Pero kag mga lahi it Hudyo nak dapat tan-a'y kabilang ruto sa gingharian it Dios, sinra ay ipilak sa liwas sa karuymanan, ag hagto sinra matinibaw ag mapangpagot kag inra mga ngisi."

¹³ Pagkatapos, nagsiling si Hesus sa Kapitan, "Pauliey. Matutuman kag imo ginghahagar kumporme sa imo pagtu-o." Ag katong oras rang kato, naulian matuor kag suguon it Kapitan.

Kag Pagpaado ni Hesus sa Maramong Tawo

(Markos 1:29-34; Lukas 4:38-41)

¹⁴ Pagkatapos, nagpagto si Hesus sa bayay nina Pedro ag nakita Nida kag ida panugangang kabade nak nakahigra, dahil sida ay ingsasagnat. ¹⁵ Ingpayungutan sida ni Hesus ag inghuytan kag damot. Sa nak raan ay nawagit kag ida sagnat ag sida ay nagbangon ag gingtahawan sinra.

¹⁶ Maruyomey, gingpangraya it mga tawo kang Hesus kag maramong ingsasaniban it mga mayaot, ag parayan sa Ida bisaya ay naglayas kinang mga mayaot ag nag-ado kag tanang di sakit. ¹⁷ Kinang Ida inghuman ay katuparan it gingbisaya it Dios parayan kang Propeta Isaias it kato nak, "Sida kag nagbaoy it ato mga kayudahan ag Sida ra kag nagpaado sa ato mga sakit." ††

Kag Nahanungor sa Tawo nak Buko Hanra Magsunor kang Hesus

(Lukas 9:57-62)

¹⁸ Pagkakita ni Hesus nak nagrarakipon sa Ida kag abang ramong tawo, gingsilinggan Nida kag Ida mga disipulos nak matabok sinra sa ragat papagto sa yudo. ¹⁹ Katong sinra ay patabukon pa yang, inggwa it usang Manunudlo it Kasuguan nak nagsuor kang Hesus ag nagsiling, "Maestro, masunor ako sa Imo aber hariin Ka magpagto."

²⁰ Nagsabat si Hesus, "Aber kag mga ilahas nak iro ay inggwa it yukuhan, ag kag mga pispis ay inggwa it pugar, pero Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo ay waya it maadong katuyugan."

²¹ Inggwa ra it nagsiling sa Ida nak usa sa Ida mga manugsunor, "Gino-o, pasugte anay akong magpauli. Hingan ako masunor sa Imo pag namatayey kag ako tatay ag ako napayubongey sida."

²² Nagsabat si Hesus, "Sunor yangey sa Ako. Pabadyang kag mga waya't pagtu-o nak tuyar sa mga minatay sa pagmuyat it Dios nak magyubong sa inra kapwa minatay."

† Basaha ra sa Lev. 13:49; 14:2-32.

†† Isa. 53:4.

Kag Pagpakalma ni Hesus sa Bagyo

(Markos 4:35-41; Lukas 8:22-25)

²³ Pagkatapos, nagsakay si Hesus sa rayapang kanunot kag Ida mga manugsunor, ag naglargay sinra. ²⁴ Ag habang sinra ay nagbibiyahe ay inggwa't bagyo nak gulping nag-abot. Ag halos napupun-aney it tubi kag rayapang nak pay mayugrangey.

Pero si Hesus ay katuyog gihapon. ²⁵ Kada ingsuuran Sida it mga disipulos ag ingpukaw, "Gino-o, salbara kita! Mayugrangey kita!"

²⁶ Ag napasiling si Hesus sa inra, "Asing nahadlok kamo? Abang isot gihapon kag inro pagtu-o." Nagbangon Sida ag ingsaway kag hangin ag ragat. Ag sa nak raan ay nagkalma. †

²⁷ Natingaya sinra ag napasiling, "Niong klasing tawo kali? Asing miskin hangin ag ragat ay nasunor sa Ida?"

Kag Pagpaado ni Hesus sa Ruhang Tawong Gingsasaniban it Maramong Mayaot

(Markos 5:1-20; Lukas 8:26-39)

²⁸ It katong nakaabotey sina Hesus sa lugar it Gadara, inggwa it ruhang kayake nak halin sa mga kuyba nak yuyubngan nak nagsapoy-sapoy sa Ida. Kaling mga tawo ay ingsasapian it mga mayaot ag abang isog sinra, kada waya it nagrarayan raha.

²⁹ Pagkakita ninra kang Hesus sinra ay napaukaw, "Anak it Dios, ni-o kag Imo labot sa amo? Asing nagpali Ikaw, buko pa oras para kastiguhon kami?"

³⁰ Ruto sa mayado-yado ay inggwa it maramong baktin nak nagpapang-ibok. ³¹ Ag nagpakitluoy kang Hesus katong mga mayaot hina sa ruhang kayake, "Kung apalayason Nimo kami, pasuyura yangey kami raha sa mga kabaktinan."

³² Ag nagsiling si Hesus, "Hala suyor kamo!" Ngani, kag mga mayaot ay nagliniwas sa ruhang kayake ag nagsinuyor sa mga baktin. Ag naggulpi it ragyo kag mga kabaktinan diretsuhan papagto sa pangpang, kada nagkahuyog sinra sa ragat ag nagkayumos.

³³ Pagkakita dili it mga manugbantay it kinang mga baktin ay nagrinayagan ra sinra papauli sa banwa. Pag-abot ninra ruto ay inra gingpamalita kag tanang natabo, pati katong natabo sa ruhang kayaking nasaniban. ³⁴ Ngani, nagliniwas kag halos tanang tawo sa banwa ag nagpinagto kang Hesus. Tong inra nasapoy si Hesus ay inra ingpakapilit nak pahalinon Sida sa inra lugar.

Kag Pagpaado ni Hesus sa Yupog

(Markos 2:1-12; Lukas 5:17-26)

9 Pagkatapos, nagsakay ray sina Hesus sa rayapang ag nagtabok sa ragat papauli sa Capernaum

† Basaha ra sa Sal. 89:9; 107:23-32.

nak Ida sariling banwa. ² Pag-abot ninra ruto, inggwa it mga tawong nagraya kang Hesus it usang yupog nak nakahigra sa rudan. Tong nakita ni Hesus kung pauno't rako kag inra pagtu-o, siling Nida sa yupog, "Doy, pakusuga kag imo buot. Gingpatawarey kag imo mga kasal-anan."

³ Inggwa ra ruto it mga Manunudlo it Kasuguan ag tong narunggan ninra kali napasiling sinra sa inra sarili, "Rakong pasipala kali sa Dios! Kaling tawo ay pay nag-aako nak Sida ay kapareho it Dios!"

⁴ Pero ayamey ni Hesus kung ni-o kag inra ing-iisip, kada napasiling Sida sa inra, "Asing nag-iisip kamo it mayain? ⁵ Ni-o kag mas marali igsiling, 'Ingpatawarey kag imo mga kasal-anan,' o 'Bangon ag magpanaw?' ⁶ Ako kali ingpapakita sa inro pramas pamatuuran nak Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, †† ay inggwa't karapatan dili sa duta nak magpatawar sa mga kasal-anan." Kada nagsiling ray Sida sa yupog, "Bangoney raha, ag ray-on kinang imo rudan ag pumauliey." ⁷ Nagtinrog matuor kinang yupog ag pumauli. ⁸ Pagkakita it mga tawo sa natabo, sinra ay nahadlok ag nagdayaw sa Dios dahil ingtaw-an Nida kag tawo it karapatan ag gahom nak tuyar it kali.

Kag Pagtawag ni Hesus kang Mateo

(Markos 2:13-17; Lukas 5:27-32)

⁹ Naghalin si Hesus ruto, ag sa Ida pagpanaw nakita Nida kag usang manugsukot it buhis nak kag ngayan ay Mateo. Sida ay nag-iingkor sa ida pwesto. Nagsiling si Hesus sa ida, "Maley, sunor sa Ako!" Nagtinrog matuor si Mateo ag nagnunot sa Ida.

¹⁰ Marugay-rugay, myentras nagkakaon sina Hesus ag Ida mga manugsunor sa bayay nina Mateo, nag-in-abot kag maramong manugsukot it buhis ag iba pang mga makasal-anang tawo, ag nagrunan sinra it kaon nina Hesus. ¹¹ Pagkakita kali it mga Pariseo, nagpangutana sinra sa mga manugsunor ni Hesus, "Asing nagrunan it kaon kag inro maestro sa mga manugsukot it buhis ag iba pang mga makasal-anan?"

¹² Narunggan ni Hesus kag inra ingsiling ag napasiling Sida, "Kag tawo nak waya't sakit ay bukoey kinahangyan kag doktor, kundi kag inggwa yang it sakit. ¹³ Isipa anay it maado kung ni-o kag gustong bisayahon it kaling nakasiling sa Sagradong Kasuyatan nak, 'Kag Ako hanrom ay maging maluluy-on kamo sa inro isigkatawo, buko nak mahalar yang kamo pramas matuman kag Kasuguan.' †‡ Kag rason kung asing nagpali Ako ay para tawagon kag mga makasal-anan, buko para sa mga nag-iisip nak sinra ay maadong tawo."

†† Kag tawag nak "Anak it Tawo" ay nabaoy sa Dan. 7:13-14. It katao nakita ni Daniel kag usa sa hitsura it tawo nak kaibahan it Dios sa langit. ‡ Basaha ra sa Ose. 6:6.

Kag Bag-ong Pagtudlo ni Hesus ag kag Yumang Pagtudlo it mga Pariseo

(Markos 2:18-22; Lukas 5:33-39)

¹⁴ Pagkatapos, nagpayungot kang Hesus kag mga manugsunor ni Juan nak Manugbawtismo ag nag-pangutana, "Asing kami yang ag kag mga manugsunor it mga Pariseo kag perming nagpupuasa, † pero kag Imo mga manugsunor ay waya?"

¹⁵ Ingsabat sinra ni Hesus, "Asi, sa oras it kasay, ay malilisor pa baga kag mga tigkayake kung kaibahan pa ninra kag kayake nak akasayon? Syempre indil! Pero maabot kag mga adlaw kung sauno abay-oney sa inra kinang kayake nak kasayon, ag imawey kag adlaw nak sinra ay mapuasa."

¹⁶ "Waya it naghahakpoy it bag-ong yamit sa yumang baro, dahil maukyo kag bag-ong yamit nak inghakpuyan ag lalong marako kag gisi. ¹⁷ Imaw ra, waya it nagsusuyor it bag-ong human nak ayak sa yumang susudlan nak human sa anit it hadop, dahil kung isuyor kina sa yumang susudlan, mayupok kag susudlan, mauudak kag ayak ag indiey mapuyusan kinang susudlan. Kag tamang himuon ay ibutang kag bag-ong human nak ayak sa bag-ong susudlan agor parehong mapupuyusan."

Ingpaado ni Hesus kag Kabade ag Ingbanhaw Nida kag Dalagita

(Markos 5:21-43; Lukas 8:40-56)

¹⁸ Myentras ingbibisaya pa kali ni Hesus, inggwa it nag-abot nak pinuno it mga Hudyo. Nagyuhor sida sa atubangan ni Hesus ag nagsiling, "Sir, kamamatay pa yang it ako anak nak kabade. Maley, nunot anay sa ako ag ipatong kag Imo damot sa ida, agor mabuhi pa sida."

¹⁹ Kada nagtinrog si Hesus ag nagnunot sa ida. Imaw ra kag Ida mga manugsunor.

²⁰ Katong sa rayan pa yang sinra, inggwa't usang kabade nak doseng tuigey nak nahihirapan dahil ingrurugo. Nagpayungot sida sa likor ni Hesus ag ingsapilir kag gadar it Ida baro. ²¹ Inghuman nida kali dahil naisip nida nak kung mahuytan yang nida kag baro ni Hesus ay mauulianey sida.

²² Napasauli si Hesus ag pagkakita Nida sa kabade ay napasiling Sidang, "Ding, pakusuga kag imo buot. Gingpaado ka dahil sa imo pagtu-o sa Ako." Ag sa nak raan ay naulianey sida.

²³ Pag-abot nina Hesus sa bayay it kinang pinuno it mga Hudyo, nakita Nida kag mga tawo nak nagkikinanta ag kag iba ay naggugulo. ²⁴ Nagsiling si Hesus sa inra, "Halin kamo! Buko minatay kinang anak kundi nagkakatuoyog yang sida." Pero inggur-an yang Sida it

mga tawo. ²⁵ It katong ingpaliwasey ninra kag mga tawo, nagsuyor si Hesus sa kwarto kung hariin kag anak, ag inghuytan Nida kag damot it anak, ag nagbangon kali.

²⁶ Nabantog kaling inghuman ni Hesus sa tanang mga banwa ruto.

Ingpaado ni Hesus kag Ruhang Bulag

²⁷ Pagkahalin nina Hesus ruto ay inggwa it ruhang kayaking bulag nak nagsunor sa Ida ag nag-aayaba it makusog, "Inanak ni David, kaluy-i kami!"

²⁸ Pag-abot ni Hesus sa bayay nak Ida ingpapagtuan, nagsuyor Sida ruto. Nagsuyor ra kinang ruhang bulag, ag sinra ay Ida ingpangutana, "Nagtutu-o baga kamo nak kaya Nako kamong paaduhon?"

Nagsabat sinra, "Opo, Gino-o."

²⁹ Inghuytan ni Hesus kag inra mga mata ag nagsiling Sida sa inra, "Kumporme sa intro pagtu-o ay imaw it matutuman." ³⁰ Ag sinra ay nakakita matuor. Ag ingpakatugon nak gador sinra ni Hesus nak indi kali ninra gipang-uma-uma miskin kanin-o. ³¹ Pero paghalin ninra ruto, gingpamalita gihapon ninra kag ginghuman ni Hesus sa inra sa bug-os nak lugar.

Ingpaado ni Hesus kag Udom

³² Pagkahalin it katong ruhang bulag, inggwa it ingraya kang Hesus nak usang udom nak ingsasani-ban it mayaot. ³³ Ingpalayas ni Hesus kag mayaot ag nakabisayang raan kag udom. Abang katingaya it mga tawo ag napasiling sinra, "Abaa! Waya pang gador it natatabong tuyar it kali sa bug-os nak Israel!"

³⁴ Pero nagpamidong yang kag mga Pariseo ag napasiling, "Kag Ida gahom nak magpalayas it mga mayaot ay parayan yang kang Satanas nak pinuno ninra!"

Naluoy si Hesus sa mga Tawo

³⁵ Pagkatapos, inglibot nina Hesus kag tanang mga banwa ag baryo sa pagtudlo sa mga sinagoga ag pagwali it Maadong Balita tungor sa paghari it Dios. Ag nagpapaado Sida it tanang klasi it sakit ag nababatyan it tawo. ³⁶ Pagkakita Nida sa maramong tawo, naluoy Sida sa inra, dahil napuproblemahan sinra ag pay nawawar-an it pag-asa, tuyar sa mga karnero nak waya it manugbantay. ††³⁷ Kada nagsiling Sida sa Ida mga manugsunor, "Abang bugana kag anihon, pero apila yang kag manug-ani. ³⁸ Ngani, pangamuyo kamo sa Gino-o nak Tag-iya it Anihon nak magparaya it mga manug-ani sa Ida anihan."

† Kag mga Pariseo ay di kustombre nak magpuasa kada Lunes ag Hwebes agor magpakita it inra pagpaubos sa Dios.

†† Basaha ra sa Bil. 27:17 ag Eze. 34:5.

Gingpapanaw ni Hesus kag Ida Doseng Disipulos agor Magbantala

(Markos 6:7-13; Lukas 9:1-6)

10 Pagkatapos, gingtawag ni Hesus kag Ida doseng disipulos, ag ingtaw-an it karapatan ag gahom nak magpalayas it mga mayaot ag magpaado it tanang klasi it sakit ag nababatyagan it tawo.

² Imaw kali kag mga ngayan it doseng apostoles: kag una ay si Simon nak ingtatawag rang Pedro, masunor, si Andres nak ida manghor, si Santiago ag ida manghor nak si Juan

nak mga anak ni Zebedeo,

³ sina Felipe ag Bartolome, sina Tomas ag si Mateo nak manugsukot it buhis, sina Santiago nak anak ni Alpeo, ag Tadeo,

⁴ si Simong makabayan, ag si Judas Iscariote nak tong huli ay imaw kag nagtraidor kang Hesus.

⁵ Ingpapanaw ni Hesus kaling Ida doseng apostoles ag ingtugunan sinra nak:

“Aya kamo gipagto sa lugar it mga buko Hudyo. Aya ra gisuyor sa aber usang banwa it mga Samaryanhon, ⁶ kundi hagto kamo mapagto sa inro mga kalahing Hudyo nak pay mga karnerong nawagit. ⁷ Sa tanan nak mga lugar nak inro apagtuan ay ipalapnag sa inra nak mayungotey kag paghari it Dios. ⁸ Paaduha kag mga di sakit ag banhawon kag mga minatay. Paaduha ra kag mga di kitong ag palayason kag mga mayaot sa mga ingsasaniban. Kag inro ingbaton ay waya't badar, kada mata-o ra kamo it waya't badar. ⁹ Aya kamo giraya it marakong kwarta o aber niong sinsilyo sa inro panghagkos. ¹⁰ Aya ra giraya it binagtong para sa inro pagpanaw, o ilisan nak baro, sandalyas, o miskin baku-lo. Dahil tuyar sa usang trabahador kamo ra ay karapatdapat nak magbaton it inro mga akaunon.

¹¹ “Kung hariin man kamong banwa o baryo magpagto, hanapa anay ninro kag usang tawo nak hanrang magbaton sa inro, ag ruto yangey kamo madayon sa inra bayay hastang maghalin kamo rutong lugar. ¹² Pagsuyor ninro sa bayay, siling anay nak, ‘Kabayang pakamaaduhon it Dios kaling inro panimayay!’

¹³ Ag kung karapatdapat sinra dahil inra ingbabaton kag inro ingrarayang panudlo, sinra ay talagang apakamaaduhon it Dios, pero kung indi ninra'g batunon ay indi ra sinra gipakamaaduhon it Dios.

¹⁴ Kung indi gibatunon o girunggan kag inro ingtutudlo it mga nag-iistar rutong bayay o banwa man, ay halin kamo raha. Pero sa inro paghalin ay paypage it taybo kag inro siki bilang tanra nak wayaey kamo it salabton sa inra kabuhi. ¹⁵ Matuor kaling Ako ingsisiling sa inro. Sa huling paghusgar it Dios sa tawo ay mas mabug-at kag parusang maabot sa inra kisa sa

parusang abatonon it mga taga-Sodoma ag Gomora.”

Kag Paabuton nak Pagpahirap sa mga Manugsunor ni Hesus

(Markos 13:9-13; Lukas 21:12-17)

¹⁶ Nagsiling pa si Hesus, “Mag-andam kamo! Dahil ingsusugo Nako kamo sa tunga it mga tawong maisog tuyar sa mga ilahas nak iro, aber kamo ay pay tuyar sa mga karnero nak mabuot. Kada kinahangyan nak kamo ay maging listo sa peligro tuyar sa mga sawa, ag magrahan tuyar sa mga salumpati.

¹⁷ “Mag-andam kamo! Dahil bilang mga manugsunor Nako, kamo ay inra arakpon ag aray-on sa inra mga korte. [†] Kamo ay inra alatiguhon sa inra mga sinagoga, ¹⁸ ag abistigaron sa atubangan it mga gobernador ag hari, dahil sa inro pagtu-o sa Ako. Ag imaw kina kag oras nak kamo ay makakapamatuor sa inra ag sa mga buko Hudyo it tungor sa Ako. ¹⁹ Pero sa oras nak iatubang kamo sa inra, aya kamo gikalibog kung pauno kamo masabat o kung ni-o kag inro ibisaya. Dahil sa oras nak kato, ipaayam it Dios sa inro kung ni-o kag tamang ibisaya. ²⁰ Kumo buko halin sa inro sariling isip yang kag inro ibisaya, kundi halin sa Ispirito it Dios nak inro Tatay.

²¹ “Sa oras rang kato, inggwa it mga tawong waya nagtutu-o sa Ako nak matraidor ag ipamatay kag inra mga hali nak nagtutu-o. Imaw ra kag ahimuon it mga tatay sa inra anak ag alabanan it mga anak kag inra maguyang ag ipamatay ra. ^{††22} Alabanan ra kamo it tanan, dahil sa pagsunor ninro sa Ako. Pero kung makakatiis kamo hastang sa kamatayon ay maluluwas kamo. ²³ Kung apahirapan kamo sa usang banwa, takas kamo papagto sa ibang banwa. Matuor kaling Ako ingsisiling sa inro, myentras waya pa ninro natatapos kag inro paglibot sa tanang banwa it Israel ay maabotey Ako, nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo.

²⁴ “Waya it usang nag-aaray nak mas maayam kisa sa ida maestro, ag waya ra it usang suguon nak mas mataas kisa sa ida amo. ²⁵ Kada ngani dapat hanraey kag nag-aaray nak magbaton it parehong pagtrato nak ingbabaton ra it ida maestro, ag imaw ra kag suguon ag ida amo. Kung Ako nganing pinuno it panimayay ay ing-iinsulto it tawo sa pagtawag sa Ako nak Beelzebul, [‡] ay dey laloey kamong mga myembro it Ako panimayay.”

Indi Kita Dapat Mahadlok sa Pagpahirap it Tawo

(Lukas 12:4-7)

²⁶ Nagsiling pa si Hesus, “Kada, aya gikahadlok sa mga mapahirap sa inro, dahil waya it nakatabon nak sa tamang oras ay indi gibuksan, ag waya ra it nakata-

[†] o “Sanhedrin.” ^{††} Basaha ra sa Mik. 7:6. [‡] Si Beelzebul kag ibang tawag it mga lahi it Hudyo para kang Satanas.

go nak indi giliwas ag maaayaman. ²⁷ Kag tanang Ako ingbisaya sa inro sa maruyom, ay inro isiling sa karamuan ruto sa mahadag. Ag kag tanang Ako ingbisaya nak para sa ato yang, ay imaw it inro ibandilyo sa maramong tawo halin sa kuyungan. ²⁸ Aya gikahadluki kag mga tawong nagmamamatay it yawas, pero indi kamatay it kalag. Kag Dios yang kag inro dapat kahadlukan, dahil Sida kag makakaparusa it kalag ag yawas sa impyerno. ²⁹ Di baga kag ruhang maya ay indi mabadaran it mamagong? Pero aber maisot yang kag inra balor, ay waya gihapon it aber usa sa inra kag mamatay ag matikrag sa duta kung indi gitugutan it Dios nak inro Tatay sa langit. ³⁰ Ay kamo pa ara? Miskin buhok gani ninro ay biláng Nida. ³¹ Kada ngani aya kamo gikahadlok. Mas mahalaga kamo kisa sa libo-libong maya.

³² “Kag tanang nag-aako sa atubangan it tawo nak Ako ay ingkikilaya ninra, ay akilay-on ra Nako sa atubangan it Ako Tatay sa langit. ³³ Pero si-o man kag magbalibar sa Ako sa atubangan it mga tawo ay ibalibar ra Nako sa atubangan it Ako Tatay sa langit.”

Kag Pag-away-away it Myembro it Panimayay

(Lukas 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Nagsiling pa si Hesus, “Aya giisipang nagpaali Ako sa duta para magraya it katimunungan sa mga tawo. Buko katimunungan kag Ako raya, kundi kaguluhan.

³⁵ Kada sa paabuton, dahil sa Ako, maaway-away ‘kag anak nak kayake ag tatay, imaw ra kag anak nak kabade ag nanay, ag kag umagar nak kabade ag ida panugangang kabade.

³⁶ Ngani, kag ida mismong panimayay kag ida magiging kaaway.’ †

³⁷ “Si-o mang nagpapalangga sa ida maguyang o sa ida anak it mas yabaw pa sa ida pagpalangga sa Ako ay buko karapatdapat nak maging Ako manugsunor.

³⁸ Kung si-o man kag indi magpas-an it ida krus parayan sa pagtiis it tanang hirap hastang sa ida kamatayon, dahil sa ida pagsunor sa Ako, ay buko karapatdapat nak maging manugsunor Nako.

³⁹ “Kag tawong nagsasalig yang sa ida sarili ay imaw kag mawawar-an it kabuhi nak waya’t katapusan. Pero kag tawo nak ingbabaliwaya kag ida sarili para yang magsunor sa Ako ay imaw kag magkakainggwa it kabuhi nak waya’t katapusan.” ††

Apremyuhan it Dios kag mga Nagbabaton sa Ida mga

Katawuhan

(Markos 9:41)

⁴⁰ Nagsiling pa si Hesus, “Kag nagbabaton sa inro ay nagbabaton ra sa Ako, ag kag nagbabaton sa Ako ay

nagbabaton ra sa Dios nak nagparaya sa Ako. ⁴¹ Kag nagbabaton sa usang propeta, dahil sida ay propeta it Dios, ay mabaton ra it premyo pareho sa propeta. Ag kag nagbabaton sa usang maadong tawo nak nagtutuman sa Dios, dahil sida ay nagtutuman sa Dios, sida ay mabaton ra it premyo nak pareho sa tawong kina. ⁴² Matuor kaling Ako inggisiling sa inro. Si-o man kag mapainom it aber usang basong tubi sa pinaka-kubos, dahil sida ay Ako manugsunor, ay siguradong mabaton it premyo katong nagpainom sa ida.”

Kag Pangutana ni Juan nak Manugbawtismo

(Lukas 7:18-35)

11 Pagkatapos it kaling pagtugon ni Hesus sa Ida doseng disipulos, naghalin Sida ruto para magtudlo ag magwali sa ibang mga banwa sa Galileya.

² Habang si Juan nak Manugbawtismo ay asa prisuhon pa, ay nag-abot sa ida kag mga balita tungor sa inghihimo ni Kristo. Kada ingsugo ni Juan kag ida pilang manugsunor nak magpagto ³ ag magpangutana, “Ikaw baga kag ingpromisa it Dios nak mapali o inggwa pa kami it ahuyaton nak iba?”

⁴ Nagsabat si Hesus, “Balik kamo kang Juan ag silinggan sa ida kag inro narunggan ag nakita. ⁵ Nakakita nganat kag mga bulag, nakapanaw kag mga piang, naulian kag mga di kitong, nakarungog kag mga bungoy, nabuhi kag mga minatay ag ingbantala sa mga mahirap kag Maadong Balita. ⁶ Silinggan ra sa ida nak abang buynas kag mga tawong waya nawawar-e it pagtu-o sa Ako.”

Kag Pagbisaya ni Hesus Tungor kang Juan nak Manugbawtismo

(Lukas 7:24-35)

⁷ Pagkahalin it mga ingsugo ni Juan nak Manugbawtismo, ingsiling ni Hesus sa mga tawong nagtipon ruto kag tungor kang Juan. Siling Nida:

“It katong nagpagto kamo sa mayangkag nak kabukiran, ni-o kag inro gustong makita? Usang tawong waya it bisaya nak ingpapaninrugan tuyar sa tigbaw nak ingpapalir-palir it hangin? Syempre buko no? ⁸ Kung buko, ni-o talaga kag inro gustong makita? Usang tawong maganda it baro? Syempre buko! Kag mga nagbabaro it maganda ay nag-iistar sa palasyo it hari. ⁹ Kung tuyar, asing nagpagto kamo ruto? Ni-o talaga kag inro gustong makita, usang propeta? Oho, pero inggisiling Nako sa inro, mas yabaw pa sida sa inra. ¹⁰ Si Juan nak Manugbawtismo kag ingtutukoy sa Sagradong Kasuyatan,

“ ‘Apaunahon Nako sa Imo kag Ako suguon, nak imaw kag mahanra it Imo arayanan.’ ‡

† Basaha ra sa Mik. 7:6. †† Basaha ra sa Sal. 49:7-9.

‡ Mal. 3:1.

¹¹ “Matuor kaling Ako inggisiling sa inro. Sa mga ing-anak dili sa duta ay waya pang gador it nakakilaya nak mas yabaw kisa kang Juan nak Manugbawtismo. Pero kag pinaka-kubos nak tawo sa gingharian it Dios ay mas yabaw pa kisa sa ida.

¹² “Tuna it katong nagpabantala si Juan nak Manug-bawtismo hasta ngasing, abang rako nak gador kag epekto it pagwali tungor sa paghari it Dios, ag mara-mong tawo kag nagmamakusog nak magpasakop sa Ida. ¹³ Kag tanang ingpaunang suyat sa mga libro it mga propeta ag sa Kasuguan ni Moises ay tungor sa palaabuton, ag kag pag-abot ni Juan nak Manug-bawtismo ay imaw pa yang kag pagtuna it katuparan it kaling tanan. ¹⁴ Kada kung nagpapati kamo sa inggil-ing it usang propeta it kato nak mabalik si Propeta Elias † sa palaabuton, ay buko si Elias kag ingpapatun-gran it kali, kundi si Juan nak Manugbawtismo mismo. ¹⁵ Kamong mga nagpapanimati ay isipa ninro it maado kag inro narunggan!”

¹⁶ Nagsiling pa si Hesus, “Hariin Nako ikumpara kag mga tawo ngasing nak panahon? Sinra ay tuyar sa mga anak nak nag-iidamo sa plasa nak indi mamutang sa inghihimo it inra kaidamo. Kada nag-iinukawan sinra it tuyar kali,

¹⁷ “ ‘Aber naghuhuyop kami it turutot para sa inro, ay waya kamo gisasadaw!

Ag aber nagpapanambitan kami, ay waya gihapon kamo nalilisor!’

¹⁸ “Kamong mga tawo ay tuyar sa inra ngasing. Asi? Dahil it katong nag-abot si Juan nak Manugbawtismo nak nagpupuasa ag waya nag-iinom it ayak, ay nakasiling kamo nak, ‘Sida ay ingsasaniban it mayaot!’ ¹⁹ Ag ngasing nak nagpali ra Ako, nak dati pa ay ing-tatawagey nak Anak it Tawo, nak nagkakaon ag nag-iinom ay nakasiling ray kamo nak, ‘Muyati yang kaling tawo, abang kagor ag palayango! Ag Sida ay nag-iiba sa mga manugsukot it buhis ag iba pang mga makasal-anang tawo.’ Pero aber tuyar kag inro inggisiling, makikita gihapon ninro nak tama kag kaayaman it Dios parayan sa maadong inghihimo it mga nagbabaton it kina.”

Kag mga Paandam ni Hesus sa mga Tawo nak Waya Gihinuysoy

(Lukas 10:13-15)

²⁰ Pagkatapos, ingbisar-an ni Hesus kag mga nag-iistar sa mga banwa kung hariin Sida naghuman it mara-mong milagro, dahil waya sinra gihihinuysoy sa inra mga kasal-anan. ²¹ Siling Nida, “Kahahadlok kag matatabo sa inro mga taga-Corazin! Imaw ra kamong taga-Betsayda! Kahahadlok kag parusang inro maaaguman dahil waya kamo gihinuysoy sa inro mga

kasal-anan! Kung sa Tiro ag Sidon ay inghuman Nako kag mga milagro nak pareho sa inghuman ra Nako sa inro, ay dey marugayey ra tan-a sinra nak nakasuksok it barong kustal ag ingwiwiskan it abo kag inra uyo, bilang tanra it inra paghinuysoy. ²² Kali kag Ako inggisiling sa inro. Sa huling paghusgar it Dios sa tawo ay mas mabug-at kag parusang maabot sa inro kisa sa parusang abatonon it mga taga-Tiro ag Sidon.

²³ “Kamong mga taga-Capernaum, kabi baga ninro ay aray-on kamo sa langit. Inding gador! Dahil impyerno kag inro apagtuan! Kung sa Sodoma ay inghuman Nako kag mga milagro nak pareho sa inghuman ra Nako sa inro, ay dey tan-a’y naghinuysoy sinra ag hasta ngasing hagto pa gihapon kag inra banwa. ²⁴ Kali kag Ako inggisiling sa inro. Sa huling paghusgar it Dios sa tawo ay mas mabug-at kag parusang maabot sa inro kisa sa parusang abatonon it mga taga-Sodoma.”

Nagpapasalamat si Hesus sa Ida Tatay nak Dios

(Lukas 10:21-22)

²⁵ Masunor, nagpangamuyo si Hesus, “Tatay, Gino-o it langit ag duta, ingpapasalamatan Ka Nako dahil waya Nimo gipaayaman kaling tanan sa mga maayo ag nakaaray. Pero ingpahadag Nimo kali sa mga tawong hanraey magpaubos ag magtuon tuyar sa mga anak. ²⁶ Opo Tatay, dahil imaw kina kag Imo gustong matuman.”

²⁷ Pagkatapos, gingsilinggan Nida kag mga tawo, “Kag tanang butang ay ingtugyan sa Ako it Ako Tatay. Waya it nakakilaya kung si-o nak gador Ako bilang Anak kundi kag Tatay yang. Waya ra it nakakilaya kung si-o nak gador kag Tatay kundi Ako yang nak Ida Anak, ag imaw ra sa mga tawo nak gusto Nakong ipakilaya kag Tatay sa inra.”

²⁸ Nagsiling pa si Hesus, “Kamong mga napilay ag nabubug-atan, payungot sa Ako, ag kamo ay Ako apapahuwayon. ²⁹ Magpasakop kamo sa Ako ag magtuon, dahil Ako’y mabuot ag mapainubuson, ag kag inro huna-huna ay magkakaingwa it kahilwayan. ³⁰ Kag Ako mga sugo ay buko mabug-at nak tumanon kundi magaan yang.”

Si Hesus kag Yabaw kisa sa Adlaw it Inugpahuway

(Markos 2:23-28; 3:1-6; Lukas 6:1-5)

12 Usang adlaw nak Sabado nak imaw kag Adlaw it Inugpahuway it mga lahi it Hudyo, †† na-parayan sina Hesus sa triguhan, ag nakabatyag it gutom kag Ida mga manugsunor, kada nagpuksi sinra it uhay ag ingkitkit. ² Pagkakita it mga Pariseo, nagsiling sinra kang Hesus, “Hay, muyati, mismong Imo mga manugsunor kag naghuhuman it ingbabawal sa Adlaw it Inugpahuway.” ‡

†† Sa bisayang Hebreo kag Adlaw it Inugpahuway it mga lahi it Hudyo ay Syabat. ‡ Ingsiling it mga pinuno it Hudyo nak bawal sa

† Basaha ra sa Mal. 4:5.

³ Nagsabat si Hesus, "Waya baga ninro nabasa kag inghimo nina Haring David it katong inggutom sida ag ida mga kanunot?" ⁴ Nagsuyor sida sa Bayay it Dios ag nagbaoy it tinapay nak hinalar sa Dios ag ingkaon. Kumporme sa Kasuguan ni Moises kina ay bawal kaunon it aber si-o puyra yang sa mga saserdote. Pero nagkaon si David ag ingpakaon ra nida kag ida mga kaibahan. ⁵ Waya pa baga ninro nababasa sa Kasuguan ni Moises nak kag tawo kung magtrabaho sa Adlaw it Inugpahuway ay nakakasala? Pero kag mga saserdote nak padayon nak nagsiserbisyo sa Templo sa Adlaw it Inugpahuway ay waya gipapamutangan nak nakakasala. ⁶ Kali kag Ako inggisiling sa intro. Kag mas yabaw kisa sa Templo ay rahali ngasing. ⁷ Ingpasuyat it Dios sa Sagradong Kasuyatan, 'Kag Ako hanrom ay maging maluluy-on kamo sa intro isigkatawo, buko nak mahalar yang kamo pramas matuman kag Kasuguan.' ^{††} Kung naintyendihan ninro kag gustong bisayahon it kali ay waya tan-a ninro gipapamutangan nak nakakasala kaling mga waya gisusuway sa Kasuguan. ⁸ Inggisiling Nako, sinra'y waya ighihimo it sala, ag Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo kag inggwa it karapatan nak magsiling kung ni-o kag puyding himuon ag indi sa Adlaw it Inugpahuway."

Kag Pagpaado ni Hesus sa Kayaking Pingkaw sa Adlaw it Inugpahuway

(Markos 3:1-6; Lukas 6:6-11)

⁹ Pagkahalin nina Hesus ruto ay nagpagto sinra sa inra sinagoga. ¹⁰ Ag inggwa ruto it usang kayaking pingkaw kag usang damot. Ruto ra ay inggwa it pilang Pariseo nak naghahanap it rason pramas maiakusar si Hesus. Nagpangutana sinra sa Ida, "Tama bagang magpaado it mga di sakit sa Adlaw it Inugpahuway?"

¹¹ Ingsabat sinra ni Hesus, "Kung usa sa intro rili ay inggwa it karnerong nahuyog sa bal-ong sa Adlaw it Inugpahuway, indi baga ninro kato igpagtuan pramas bay-on? ¹² Mas mahalaga kag tawo kisa sa karnero, kada puyde kitang maghimo it maado sa ato isigkatawo sa Adlaw it Inugpahuway."

¹³ Masunor, ingsugo Nida kag pingkaw, "Hunata kinang imo damot." Inghunat matuor it kinang kayake kag ida damot ag nag-ado kato it pareho sa kayudong damot.

¹⁴ Ag tong nakita ninra kina, naghinalin kinang mga Pariseo ag nagplano kung pauno ipamatay si Hesus.

Si Hesus kag Pinili it Dios

¹⁵ Pero naayaman ni Hesus kag inra plano, kada naghaling nak raan Sida ruto. Maramo kag nagsunor sa Ida ag gingpaado Nida kag tanang di sakit. ¹⁶ Ugaling

inra Kasuguan nak mag-ani sa Adlaw it Inugpahuway, ag kaumir rili kag pagpuksi it ni-o mang klasing uhay. † Basaha ra sa 1 Sam. 21:1-6. †† Basaha ra sa Ose. 6:6.

Ida ingtugon sinra nak indi gipamalita kag tungor sa Ida. ¹⁷ Ngani, natupar kag ingpasuyat it Dios parayan kang Propeta Isaias nak,

¹⁸ "Hali kag Ako suguon nak Ako pinili. Sida kag Ako pinalangga ag Ako namumut-an. Ita-o Nako sa Ida kag Ako Ispirito ag ibantala Nida sa tanang mga nasyon kung pauno maging matarong sinra sa pagmuyat Nako.

¹⁹ Indi Sida gipakig-away o magkusog it boses. Indi ra Sida mag-ukaw sa mga karsada.

²⁰ Indi Sida giutoy it tigbaw nak naghahapay, o magpayong it nag-iidlap-idlap nak iwag. Mapadayon Sida nak magpakita it kaluoy hastang mapirde kag kayainan it pagka-matarong it Dios.

²¹ Sida kag aasahan it tanang mga nasyon!" ‡

Kag Gahom ni Hesus ay Buko Halin kang Satanas

(Markos 3:20-30; Lukas 6:43-45; 11:14-23)

²² Usang adlaw, inggwa it ingranya kang Hesus nak usang kayaking bulag ag udom nak ingsasaniban it mayaot, pramas paaduhon sida. Kada sida ay nakabisaya ag nakakita. ²³ Dahil dili, abang katingaya it tanang nakakita ag napasiling, "Sabaling Sida katong ingpromisa it Dios nak naghaling sa mga inanak ni Haring David."

²⁴ Pero tong narunggan kali it mga Pariseo, napasiling sinra, "Kag Ida gahom nak magpalayas it mga mayaot ay parayan yang kang Beelzebul nak pinuno ninra!" ††

²⁵ Nasasaduran ni Hesus kag inra ging-iisip, kada napasiling Sida:

"Mabagsak kag bawat gingharian nak kag mga sinakupan ay naglalaban-labanan. Ag imaw ra, masisira kag bawat syudad ag pamilya. ²⁶ Ag kung si Satanas it mapalayas sa ida mga sinakupang mayaot, ingkabalaban nida kag ida sarili. Kung tuyar ay pauno mayawig kag ida gingharian? ²⁷ Kung Ako ay nagpalayas it mga mayaot parayan sa gahom ni Beelzebul, ay kanin-o gahom kag inggagamit it intro mga manugsunor nak magpalayas it mayaot? Kag intro mismong mga manugsunor kag nakakapamatuor nak sala kamo! ²⁸ Pero kung parayan sa Ispirito it Dios kag Ako pagpalayas sa mga mayaot, ay maaayaman nak gador ninro nak nag-abotey sa intro kag paghari it Dios.

²⁹ "Si Satanas ay tuyar sa usang makusog nak tawo, ag kung inggwa it gustong magsuyor sa ida bayay agor bay-on kag ida ari-arian, ay kinahangyan anay nak gapuson sida, ag pagkatapos, puyding bay-oney kag ida tanang mga gamit. ‡‡

‡ Isa. 42:1-4. †† Beelzebul kag ibang tawag it mga lahi it Hudyo para kang Satanas. ‡‡ Basaha ra sa Isa. 49:24-25.

³⁰ “Kag waya gikakampi sa Ako ay nagkukontra sa Ako, ag kag waya gibubulig sa pagtipon it mga tawo para sa Ako, ay imaw kag nagbubulig sa mga tawo nak magpayado sa Ako. ³¹ Ngani, inggisiling Nako kali sa inro, apatawaron it Dios kag tanang nahimong kasal-anan ag tanang pagpasipala it tawo. Pero kag magbisaya it pasipala laban sa Ispirito Santo ay inding gador igpatawaron. ³² Imaw ra, apatawaron it Dios kag magpasipala sa Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, pero kag magbisaya it pasipala laban sa Ispirito Santo ay inding gador igpatawaron, ngasing ag hastang sa waya't katapusan.”

³³ Nagsiling pa si Hesus, “Kung maado kag bunga it usang puno it kahoy, masisiling nak maado ra kag inghalinang puno. Pero kung mayain kag bunga it usang puno it kahoy, masisiling nak mayain ra kag inghalinang puno, dahil nakikilaya kag puno sa ida bunga. ³⁴ Kamong mga tusong tawo! Pauno kamo makakabisaya it maadong bagay kung kamo mismo ay mayain? Kung ni-o kag sa suyor it inro tagipusuon ay imaw ra it nagliliwas sa inro yuba! ³⁵ Kag nagliliwas sa yuba it maadong tawo ay maado, halin sa ida maadong tagipusuon. Ag kag nagliliwas sa yuba it mayaing tawo ay mayain ra, halin sa ida mayaing tagipusuon. ³⁶ Tanra-e ninro kali. Sa adlaw it paghusgar it Dios sa tawo, apanabtan it mga tawo kag tanang inra nabisaya nak waya't puyos. ³⁷ Kag inro ingbibisaya, ay imaw kag agamiton it Dios bilang pamatuor sa Ida paghusgar sa inro, kung kamo ay nakasala o waya.”

Ingbisayahan ni Hesus kag mga Pinuno nak Nagpupurba sa Ida

(Mateo 16:1-4; Markos 8:11-12; Lukas 11:29-32)

³⁸ Pagkatapos, inggwa it mga Manunudlo it Kasuguan ag mga Pariseo nak nagsiling kang Hesus, “Maestro, pakita-e baga kami it milagro bilang pamatuor nak Ikaw ay halin sa Dios!”

³⁹ Ingsabat sinra ni Hesus, “Kamong mga tawo sa ngasing nak panahon ay subrang yain ag buko matutom sa Dios! Aber tuyar, ingpapaka-hanapan gihapon ninro Ako it milagro bilang pamatuor kung sin-o tala-ga Ako. Pero waya it ibang ipakita sa inro, kundi kag natabo yang it kato kang Propeta Jonas. ⁴⁰ Kung paunong si Jonas ay nagtiner it tatlong adlaw ag tatlong gab-i sa suyor it bituka it marakong isra, ay imaw ra Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay matiner ra it tatlong adlaw ag tatlong gab-i sa irayom it duta. ⁴¹ Sa huling paghusgar it Dios sa tawo, matinrog kag mga taga-Ninive kaibahan it mga tawo sa ngasing nak panahon ag sinra kag maakusar sa inro, dahil sinra ay naghinuysoy katong gingpaandaman sinra ni Jonas, ag ngasing ay haley kag mas yabaw pa

kisa kang Jonas, pero waya gihapon kamo gihihinuysoy. ⁴² Sa adlaw rang kato, matinrog ra kag Reyna it Seba ^{††} kaibahan it mga tawo sa ngasing nak panahon ag sida ra ay maakusar sa inro. Dahil halin sa pinakamayadong lugar, nagpagto sida kang Haring Solomon para runggan kag ida rakong kaayaman. Ag ngasing ay haley kag mas yabaw pa kisa kang Solomon, pero waya gihapon ninro Sida gipapatihe.”

Kag Pagbalik it Mayaot sa Ida Dating Ingtineran

(Lukas 11:24-26)

⁴³ Nagsiling pa si Hesus, “Kung inggwa it usang mayaot nak magliwas sa usang tawo, malibot-libot anay kina sa mga kabukiran kung hariin ay waya it tubi myentras naghahanap it mapahuwayan. ⁴⁴ Ag kung waya it makita, masiling kina sa ida sarili, ‘Mabalik yangey ako sa ako ginghalinan.’ Pagbalik nida hagto sa tawong ida ginghalinan, makikita nidang waya it nag-iistar ruto. Ag kali ay malimpyoy ag mas maadoy ngasing. ⁴⁵ Kada pagkakita nida kali, ay mapanaw ray sida ag mapang-ikag it pito pang mayaot nak mas mayain pa sa ida, ag masuyor sinra ag maistar ruto. Ngani, kag kamutangan it katong tawo ay lalong mapakayain. Ag imaw ra kina kag matatabo sa mga mayaing tawo sa ngasing nak panahon.”

Kag Matuor nak Pamilya ni Hesus

(Markos 3:31-35; Lukas 8:19-21)

⁴⁶ Myentras nagbibisaya pa si Hesus ay nag-abot kag Ida nanay ag mga hali. [‡] Naghuhuyat sinra sa liwas, dahil gusto ninrang makabisaya Sida. ⁴⁷ Ag inggwa't nagpayungot ag nagsiling sa Ida, “Maestro, pasensya anay. Hagto sa liwas kag Imo nanay ag mga hali. Gusto Ka ninrang makabisaya.”

⁴⁸ Pero nagsabat si Hesus, “Oho ngani! Pero sasin-o pa kag Ako ingkikilaya nak Ako nanay ag Ako mga hali?” ⁴⁹ Pagkatapos, Ida ingtudlo kag Ida mga manug-sunor ag nagsiling Sida, “Kali kag Ako nanay ag mga hali. ⁵⁰ Dahil kag tanang nagsusunor sa kabubut-on it Ako Tatay nak asa langit ay imaw kag Ako ingkikilaya nak Ako mga hali ag Ako nanay.”

Kag Istorya Tungor sa Mangunguma nak Nagsasabwag it Binhi

(Markos 4:1-9; Lukas 8:4-8)

13 Katong adlaw rang kato, nagliwas si Hesus sa bayay ag nagpagto sa habig it Ragat it Galileya, ag ruto Sida nag-ingkor. ² Inragipunan Sida it karuramong tawo, kada nagsakay Sida sa usang rayapang nak asa piliw, ag ruto Sida nag-ingkor pramas mag-

^{††} Kali kag Reyna it Sur. Basaha ra sa 1 Hari 10:1-13. [‡] o “manghor.” Sa bisayang Griyego ausa yang kag inra bisaya para sa hali, pakausa, manghor ag maguyáng, kada puyde nak sa kamatuuran kaling mga hali ay mga manghor ni Hesus.

[†] Basaha ra sa Jon. 3:4-5.

bisaya sa inra myentras sinra ay nakatulay sa habig it baybay. ³ Ag nagtudlo Sida it maramong bagay parayan sa mga istorya † nak ingtatawag nak parabu-la. Siling Nida:

“Panimati kamo! Usang adlaw, inggwa't usang mangunguma nak nagliwas para magsabwag it binhi sa ida uma. ⁴ Sa ida pagsabwag, inggwa't ibang binhi nak nagtugpa sa rayan, ag inggwa't mga pispis nak nag-in-abot ag ingpangtuktok kali. ⁵ Kag ibang binhi ay nagtugpa sa mabatong duta, ag dahil manipis yang kag raga ruto ay nagtinubo nak raan kag mga binhi.

⁶ Ugaling it katong nag-initey kag adlaw, kag mga bagong tubo nak tanom ay nagkupos ag nagpangyadong, dahil waya nakaungot it maado kag gamot sa irayom it raga. ⁷ Kag ibang binhi ray ay nagtugpa sa duta nak inggwa it mga siiton nak hilaunon. Nagtinubo kali, ugaling nagpakagapa kag mga hilaunon ag nayumos kag mga nagtubo nak binhi ruto. ⁸ Pero kag ibang binhi ay nagtugpa sa maadong duta, ag kali ay nagtubo it maado ag nagpamunga, kada inggwa't natubas. Inggwa't mga binhi nak nagpanubas it katamtaman yang, inggwa ra't nagpanubas it rako, ag inggwa't nagpanubas it bugana. ⁹ Kamong mga nagpapanimati ay isipa ninro it maado kag inro narunggan!”

Kag Pagtudlo ni Hesus ay Parayan sa mga Istorya

(Markos 4:10-12; Lukas 8:9-10)

¹⁰ Marugay-rugay, nagpayungot kang Hesus kag Ida mga manugsunor ag nagpangutana, “Asing Imo ingpaparayan pa sa mga istorya kag Imo pagtudlo sa mga tawo?”

¹¹ Nagsabat si Hesus:

“Dahil kamo yang kag gingtaw-an it pribilehiyo nak maintyendihan kag mga dating tinago nak kaayaman tungor sa paghari it Dios. Pero kag karamuan ay waya gitaw-e, kada kag tanan nak inra narurunggan ay pay mga istorya yang. ¹² Kag tawo nak nagpapati sa ida narurunggan ay mas lalong marurugangan pa kag kaayam ag magiging bugana pa. Pero kag tawo nak waya gipapati, aber katong maisot nak pagkaintyendi raha sa ida ay abay-on pa. ¹³ Kada ngani mga istorya yang kag Ako inggagamit nak parayan sa Ako pagtudlo sa mga tawo,

“dahil aber magpakamuyat man sinra ay indi gihapon sinra makakita, ag aber magpakapanimati man ay indi gihapon sinra makarungog ag makaintyendi.

¹⁴ Kada, natumaney sa inra kag ingsiling ni Propeta Isaias it kato nak,

‘Aber magpakapanimati man kamo ay indi gihapon kamo makaintyendi,

† o “parabula.” Kali ay yabot-yabot nak parayan it pagbisaya nak inggwa pa it mas marayom nak gustong bisayahon.

ag aber magpakamuyat man ay indi ra gihapon ninro mabaoy kung ni-o kag gustong bisayahon it inro nakikita.

¹⁵ Kumo indiey giruytan kag tagipusuon it kaling mga tawo,

nagpapabungoy-bungoy kag inra mga talinga, ag gingpipilot ninra kag inra mga mata, sabaling makakita pa matuor sinra, makarungog pa kag inra mga talinga, ag makaintyendi pa kag inra tagipusuon.

Waya nak gador sinra it gustong makaintyendi, sabaling maghinuysoy pa sinra, ag paaduhon Nako.’” ††

¹⁶ “Pero abang buynas kamo, dahil naiintyendihan ninro kag inro nakikita ag narurunggan. ¹⁷ Matuor kaling Ako ingsiling sa inro. Maramong mga propeta ag mga maadong tawo nak nagtutuman sa Ako ay naghahanrom nak makita ra kag inro nakikita, ugaling ay waya ninra nakita. Inghahanrom ra ninrang marunggan kag inro narurunggan, ugaling waya kali ninra narunggi.”

Kag Pagpahadag Tungor sa Mangunguma nak Nagsasabwag it Binhi

(Markos 4:13-20; Lukas 8:11-15)

¹⁸ Nagsiling pa si Hesus, “Ngasing, panimati-i ninro kaling Ako ipahadag sa inro it katong Ako ing-istorya tungor sa mangunguma nak nagsasabwag it mga binhi.

¹⁹ “Kag natabo sa ibang binhi nak nagtugpa sa rayan ay gingpapatuyar sa mga tawong nakarungog it mensahe tungor sa paghari it Dios, pero waya ninra naintyendihe kag inra narunggan. Nag-abot si Satanas nak imaw kag inghalinan it tanang kayainan, ag ing-agaw nida sa inra isip kag inra mga narunggan. ²⁰ Kag natabo sa ibang binhi nak nagtugpa sa mabatong duta ay gingpapatuyar ray sa mga nakarungog it mensahe it Dios nak masadyang ingbaton nak raan kina, ²¹ ugaling buko marayom kag ruyot it kali sa inra tagipusuon. Kada waya pa ngani narugay, it katong nag-abot kag mga pagpurba o mga pagpahirap sa inra dahil sa inra pagsunor sa mensahe, ay sa nak raan kag inra pagtu-o ay nagyamig ag nawagit.

²² “Kag natabo ray sa ibang binhi nak nagtugpa sa duta nak inggwa it mga siiton nak hilaunon ay gingpapatuyar sa mga nakarungog it mensahe it Dios, ugaling mas ing-una pa ninra kag pagpangalibog sa kalibutanhong mga butang ag paghanap it manggar nak imaw kag mabulag sa inra, hastang mawar-an it lugar sa inra tagipusuon kag mensahe. Kada kag inra kabuhi ay waya it bunga halin sa inra narunggan.

²³ Pero kag natabo sa ibang binhi nak nagtugpa sa

†† Isa. 6:9-10.

maadong duta ay gingpapatuyar sa mga nakarungog it mensahe it Dios ag nakaintyendi. Kada nagkainggwa kali it bunga sa inra kabuhi. Sinra ay tuyar sa duta kung hariin kag mga binhi ay nagpanubas it bugana. Inggwa ra't nagpanubas it rako ag inggwa ra't nagpanubas it katamtaman yang."

Kag Istorya Tungor sa mga Hilamunon

²⁴ Inggwa ray it ibang istoryang gingsiling si Hesus sa mga tawo. Siling Nida:

"Kag paghari it Dios ay tuyar sa usang tawo nak nagsasabwag it mga maadong binhi sa ida uma. ²⁵ Usang gab-i habang katuyog kag ida mga trabahador, nag-abot kag ida kaaway, ag kag ida triguhan ay ingsabwagan it mga binhi it hilamunon bag-o humalin. ²⁶ Katong nagtuboey kag trigo ag nagburos, rungan nak nagyuaw kag mga hilamunon.

²⁷ "Kada, nagsuor kag mga trabahador sa ida ag nagpangutana, 'Sir, buko baga maadong binhi kag imo ingpasabwag sa amo sa imo uma? Asing inggwa it hilamunon nak nagtubo rili? Hariin ara kali gihalin?'

²⁸ "Ingsabat nida sinra, 'Inggwa it kaaway nak naghimo it kali!'

"Pagkarungog it kali, ingpangutana ray sida it mga trabahador, 'Agabuton baga namo kaling mga hilamunon?'

²⁹ "Sabat nida, 'Aya anay, sabaling magabot pati kag trigo. ³⁰ Badyang anay raha, sinra magrunan it ragko hastang sa anihon. Pag maaney, asilinggon nako kag mga manug-ani nak, "Tipunon anay kag mga hilamunon ag pangbugkos-bugkuson para sunugon. Ag kag mga trigo ay tipunon sa ako usunan." "

Kag Istorya Tungor sa Pinaka-maisot nak Busoy

(Markos 4:30-32; Lukas 13:18-19)

³¹ Nagbisaya ray si Hesus sa inra it usa pang istorya. Siling Nida:

"Kag paghari it Dios ay tuyar sa pagtubo it usang maisot nak busoy † it mustasa nak ingtanom it usang tawo sa ida uma. ³² Kaling busoy kag pinaka-maisot sa tanang klase it busoy it mga tanom dili sa ato. Pero kung kali ay ingtanomey, kali ay marako tuyar sa mababang puno ag mapakagapa. Ag sa mga sanga it kali ay naghuhuman it pugar kag mga pispis."

Kag Istorya Tungor sa Pangpaalsa

(Lukas 13:20-21)

³³ Kali pa kag usa sa mga istorya ni Hesus. Siling Nida:

† *Kag ngayan it kaling maintik nak busoy sa mga lugar it Israel ay mustasa. Pero kali ay buko maisot nak utan pareho sa ato pagkakalaya, kundi kali ay nagrarako ag nagiging usang marakong puno.*

"Kag paghari it Dios ay tuyar sa rakong epekto it maisot nak pangpaalsa †† sa paghuman it tinapay. Kag maisot nak pangpaalsa nak gingyakot it usang kabade sa marakong minasang arina ay imaw kag nagpaalsa sa tanang minasa."

Kag Pagtudlo ni Hesus ay Parayan sa mga Istorya

(Markos 4:33-34)

³⁴ Ingtudlo ni Hesus kaling tanan sa maramong tawo parayan sa mga istorya. Waya ra Sida it gingbisaya nak waya giparayanan sa istorya. ³⁵ Ginghamon Nida kali agor matuman kag ingsiling it Dios parayan sa Ida propeta it kato nak,

"Sa Ako pagbisaya sa inra, mga istorya kag Ako agamiton.

Ako ipahadag sa inra kag mga butang nak waya napahadagan sa inra

tuna tong ingtuga kag kalibutan." ‡

Kag Pagpahadag it Istorya Tungor sa mga Hilamunon

³⁶ Pagkatapos, ingpahalin ni Hesus kag mga tawo ag nagsuyor sida sa bayay. Nagpayungot sa Ida kag Ida mga manugsunor ag siling sa Ida, "Pahadagan sa amo kag gustong bisayahon it istorya tungor sa hilamunon sa uma."

³⁷ Siling ni Hesus, "Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo kag nagsabwag it maadong binhi.

³⁸ Kag uma ay kag kalibutan. Ag kag mga maadong binhi ay kag mga tawong inghaharian it Dios, ag kag mga hilamunon ay kag mga tawong inghaharian ni Satanas nak imaw kag inghalinan it tanang kayainan.

³⁹ Kag kaaway ra nak nagsabwag it hilamunon ay si Satanas. Kag inug-ani ay kag katapusan it kalibutan ag kag mga manug-ani ay kag mga anghel.

⁴⁰ "Kung paunong ingpangbugkos-bugkos kag mga hilamunon para sunugon, imaw ra kag matatabo sa katapusan it kalibutan. ⁴¹ Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay maparaya it mga anghel para bay-on kag tanang naghihimo it kayainan ag tanang mga suwail. ⁴² Ipilak sinra it mga anghel sa lugar it kayadong indi nak gador mapayong. Ag hagto sinra matinibaw ag mapangpagot kag inra mga ngisi.

⁴³ Pero kag mga maadong tawo nak nagtutuman sa Dios ay mahadag it pay tuyar sa adlaw sa gingharian it inra Tatay nak Dios. Kamong mga nagpapanimati ay isipa ninro it maado kag inro narunggan!"

†† *Kag inra pangpaalsa ay ingtatawag nak "lebadora." Kali ay "yeast" sa bisayang Inglis. Para sa mga lahi it Hudyo kag rakong epekto it maisot yang nak lebadora ay simbulo it epekto it kayainan.*
‡ *Basaha ra sa Sal. 78:2.*

Kag Pagiging Sinakupan it Dios ay Mas Mahalaga kisa sa Kamanggaran

⁴⁴ Nagbisaya ray si Hesus it ibang istorya, “Kag paghari it Dios ay tuyar ra sa tibor nak nakayubong sa usang bukir. Pagkakita rili it usang tawo, abang kasadya nida. Ag gingtabunan nida kali liwat ag pumauli sida. Pagkatapos, binaligya nida kag tanang ida ari-arian ag binakay katong bukir.”

⁴⁵ Nagsiling pa si Hesus, “Kag paghari it Dios ay tuyar sa usang negosyante nak naghahanap it pinaka-magandang perlas. ⁴⁶ Katong nakitaey nida kag usang perlas nak abang ganda, pumauli sida ag binaligya kag tanang ida ari-arian ag ingbakay katong perlas.”

Kag Istorya Tungor sa Lambat

⁴⁷ Nagsiling pa si Hesus, “Kag paghari ra it Dios ay tuyar sa lambat nak ing-iitsa sa ragat ag nakakabaoy it sari-saring isra. ⁴⁸ Katong punoey kag lambat, hinaas kina patakas, ag nag-ingkor kag mga tawo para hiknition kag mga isra sa lambat. Gingtipon sa kanastro kag mga maado, ag pinamilak kag mga indi makaon. ⁴⁹ Tuyar ra kag matatabo sa katapusan it kalibutan. Mainabot kag mga anghel ag abuyagon kag mga mayain sa mga maado. ⁵⁰ Ipilak it mga anghel kag mga naghihimo it kayainan sa lugar it kayadong inding gador mapayong. Ag hagto sinra matinibaw ag mapangpagot kag inra mga ngisi.”

⁵¹ Pagkatapos, nagpangutana si Hesus sa Ida mga manugsunor, “Ngasing, naintyendihaan baga ninro kaling tanan?”

Nagsabat sinra, “Opo.”

⁵² Ag nagsiling ray si Hesus, “Kada ngasing, ayamey ra ninrong kag bawat manunudlo it Kasuguan nak nagpasakopey sa paghari it Dios, ay tuyar sa mayaman nak tag-iyay it bayay nak inggwa it maramong mga magandang butang. Ag maayam sida kung pauno gamiton kag mga bag-o, pati kag mga yuma.”

Wayay Gikilay-a si Hesus it Ida mga Kasimanwa sa Nazaret

(Markos 6:1-6; Lukas 4:16-30)

⁵³ Pagkatapos it kaling pagtudlo ni Hesus parayan sa mga istorya naghalin Sida ruto. ⁵⁴ Pagkatapos, nagpauli Sida sa Ida sariling banwa kung hariin Sida girako ag nagtudlo sa inra sinagoga. Ag natingaya kag mga nakarungog sa Ida ag napasiling sinra, “Hariin Sida gibaoy it Ida kaayam? Pauno Sida nakakahuman it Ida mga milagro? ⁵⁵ Buko baga Sida kag anak it panray? Ag kag Ida nanay ay si Maria? Ag sina Santiago, Jose, Simon ag Judas kag Ida mga hali † nak kayake? ⁵⁶ Ag di baga dili ra sa ato nag-iistar kag Ida mga hali

† o “manghor.”

nak kabade? Hariin Nida natun-an kinang tanan?” ⁵⁷ Ag waya nak gador ninra nakilaya Sida.

Pero siling ni Hesus sa inra, “Kag propeta ay ingtatahor aber hariin puyra yang sa ida sariling banwa ag pamilya.”

⁵⁸ Ag dahil waya sinra it pagtu-o sa Ida, apila yang kag Ida inghumang milagro ruto.

KAG PAGMATAY KANG JUAN NAK MANUGBAWTISMO

(Markos 6:14-29; Lukas 9:7-9)

14 Katong nakaabot kang Herodes Antipas nak gobernador it Galileya †† kag balita tungor kang Hesus, ² nagsiling sida sa ida mga opisyaes nak, “Kina ay si Juan nak Manugbawtismo. Nabanhaw sida, kada nakakahuman sida it mga milagro.”

³ Nasiling nida kali dahil sa ida inghuman kang Juan it kato. Ida ingparakop si Juan, ingpagapos ag ingpariso, dahil imaw kag gusto it ida asawa nak si Herodias. Kaling si Herodias kag dating asawa it maguyang ni Herodes nak imaw si Felipe. Ag parehong ingbuyagan nina Herodes ag Herodias kag inra unang asawa agor sinrang ruha kag maasawa. ⁴ Dahil dili, puat ingbibisayahan ni Juan si Herodes nak, “Bawal sa Kasuguan it Dios nak asawahon nimo kinang kabade.” ⁵ Kada gusto ni Gobernador Herodes nak ipamatay tan-a si Juan, pero nahadlok sida sa mga tawo, dahil ingkikilaya ninrang propeta si Juan nak Manugbawtismo.

⁶ Pag-abot it kompli-anyo ni Gobernador Herodes, nagsadaw sa atubangan it ida mga bisita kag rayagang anak ni Herodias, ag namut-an kali ni Gobernador Herodes. ⁷ Kada nagpromisa sida riling rayaga nak ita-o kung ni-o man kag ida ahagaron. ⁸ Ag dahil sa sugsoy it ida nanay nagsiling kaling rayaga, “Tawan sa ako kag uyo ni Juan nak Manugbawtismo nak nakabutang sa bandihado.”

⁹ Dahil dili nalisor nak gador si Gobernador Herodes, pero dahil sa ida gingpromisa sa atubangan it ida mga bisita, ingsugo nida nak ita-o yangey kag inghagar it rayaga. ¹⁰ Kada ingpapugutan si Juan sa prisuhan.

¹¹ Ag ingraya ninra kag uyo ni Juan nak nakabutang sa bandihado, ag ingta-o ninra sa rayaga. Pagkabaton nida, ingrayang raan nida kina sa ida nanay.

¹² Pagkasador kali it mga manugsunor ni Juan, nagpagto sinra ag ingbaoy kag ida yawas ag ingyubong. Bag-o, gingpaayam ninra kali kang Hesus.

†† Si Herodes Antipas kag usa sa mga anak ni Haring Herodes nak Bantog. ‡ Nagpakasay si Herodias kang Haring Felipe nak ida tiyuhon bag-o nag-iba kang Prinsipe Herodes Antipas nak manghor it kali. †† Basaha ra sa Lev. 18:16.

KAG MINISTERYO NI HESUS SA PALIBOT IT GALILEYA

Kag Pagpakaon ni Hesus sa Subrang Limang Libong Tawo

(Markos 6:30-44; Lukas 9:10-17; Juan 6:1-14)

¹³ Katong narunggan ni Hesus nak ingpugutan si Juan nak Manugbawtismo, naghaling Sida ruto sa karamuan kaibahan it Ida mga disipulos, ag nagsakay sa rayapang patabok sa lugar nak waya't mga tawo. Tong nasaduran it mga tawo nak naghaling sina Hesus nagyanat sinra sa Ida. Halin sa mga banwa, nagpamaybayan sinra papagto sa lugar kung hariin nagpagto sina Hesus. ¹⁴ Pagrunggo nina Hesus sa habig it baybay, nakita ninra kag abang ramong tawo. Naluoy si Hesus sa inra ag ingpaado Nida kag mga di sakit.

¹⁵ Tong pasugbuhoney kag adlaw, kag Ida mga disipulos ay nagpayungot sa Ida ag nagsiling, "Bukir pa man kali ag haponey. Kada papagtu-a anay kinang mga tawo raha sa mga baryo pramas makabakay sinra it inra makakaon."

¹⁶ Pero siling ni Hesus sa inra, "Bukoey kinahangyan nak maghinalin pa sinra. Kamo it mapakaon sa inra." †

¹⁷ Nagsabat sinra, "Limang bilog yang nak tinapay ag ruhang bilog nak tinapahang isra kag hali sa ato."

¹⁸ Siling ni Hesus, "Ray-a kina rili sa Ako." ¹⁹ Masunor, ingpaingkor anay Nida kag mga tawo sa hilaunon, ag ingbaoy Nida kinang limang bilog nak tinapay ag ruhang bilog nak tinapahang isra. Nagtanga Sida sa langit ag nagpasalamat anay sa Dios. Pagkatapos ay Ida gingparti-parti kaling mga tinapay ag tinapahang isra hastang kali ay nagramo, bag-o gingta-o sa Ida mga disipulos agor sinra it mapana-o sa mga tawo.

²⁰ Nagkinaon sinrang tanan ag nabusog. Pagkatapos, ingpangtipon it mga disipulos kag mga natura ag nakapuno pa sinra it doseng tabig.

²¹ Ruto sa mga nagkaon ay inggwa it limang libong kayake. Ag sa pagbilang ay buko pa kaumir rili kag mga kabade ag mga anak.

Kag Pagpanaw ni Hesus sa Ibabaw it Ragat

(Markos 6:45-52; Juan 6:16-21)

²² Pagkatapos, ingpasakay nak raan ni Hesus sa rayapang kag Ida mga disipulos ag ingpauna sa tabok it ragat habang Ida ingpapauli kag mga tawo. ²³ Pagkahalin it mga tawo, ausa Sidang nabilin ruto ag nagtukar Sida sa baguntor agor magpangamuyo. Naabutan Sida it gab-i ruto nak ausa.

²⁴ Katong oras nak kato, sa yaworey kag rayapang nak ingsasakyan it Ida mga disipulos. Nagyain kag panahon ag inglalampusan it bayor kag rayapang dahil sungsungon kag hangin. ²⁵ Katong aga-agay,

nagpayungot si Hesus sa inra nak nagpapanaw sa ibabaw it tubi. ²⁶ Pagkakita sa Ida it mga disipulos nak nagpapanaw Sida sa ibabaw it tubi, † abang kahadlok ninra ag napaukaw it, "Aroy! Murto!"

²⁷ Sa nak raan nagsiling si Hesus sa inra, "Aya kamo gikahadlok. Ako kali! Kusuge kag inro buot!"

²⁸ Pagkarungog kali ni Pedro, siling nida, "Gino-o, kung Ikaw talaga kina, papanawa ra ako sa ibabaw it tubi papanha sa Imo."

²⁹ Ag siling ni Hesus, "Maley!"

Nagsalta si Pedro sa rayapang ag pumanaw sa ibabaw it tubi papagto kang Hesus. ³⁰ Pero katong namalayan nida nak nagraragko kag bayor dahil sa makusog nak hangin, nahadlok sida ag inot-inot sida it pairayom, kada pumakaukaw sida, "Gino-o, tabangi ako!"

³¹ Sa nak raan, inghunat ni Hesus kag Ida damot ag hinawiran sida. Ag nagsiling si Hesus, "Kaisot kag imo pagtu-o! Asing nagruruha-ruha ikaw?"

³² Masunor, nagsakay sinra sa rayapang ag naggulpi it kalma kag hangin. ³³ Ag ingdayaw Sida it mga disipulos ruto sa rayapang ag nagsiling sinra sa Ida, "Matuor nak Ikaw kag Anak it Dios."

Kag Pagpaado ni Hesus sa mga di Sakit sa Genesaret

(Markos 6:53-56)

³⁴ Pagkatapos, nagtabok sinra sa ragat ag nagrunggo sa lugar it Genesaret. ³⁵ Nakilaya si Hesus it mga taga-ruto ag gingpamalitang raan sa tanang lugar palibot ruto kag pag-abot Nida. Kada ingraya it mga tawo sa Ida kag tanang di sakit. ³⁶ Nagpakitluoy sinra sa Ida nak aber pahuytan yang kag gadar it Ida baro ‡ sa mga di sakit. Ag matuor, kag tanang nakahudot ay nag-ado.

Kag Pagtudlo it mga Pariseo ay Buko Kumporme sa Kasuguan it Dios

(Markos 7:1-13)

15 Usang adlaw, inggwa it mga Pariseo ag mga Manunudlo it Kasuguan halin sa Herusalem nak nagpayungot kang Hesus, ag nagpangutana sa Ida, ² "Asing waya gisusunra it Imo mga manugsunor kag mga sulunranon nak gingmat-an it ato mga maguyang? Asing nagkakaon sinra it waya gipanghinaw it damot kumporme sa ato sulunranon?"

³ Nagsabat si Hesus, "Ay kamo, asing waya ra ninro gisusunra kag Kasuguan it Dios, dahil baga sa inro mga sulunranon? ⁴ Halimbawa, kag mga sugo it Dios ay, 'Tahura kag imo tatay ag nanay,' † ag 'Si-o man kag magsumpa sa ida tatay o nanay ay dapat mamatay.' ‡⁵ Pero sa inro pagtudlo, kag usang tawo ay puyding magsiling sa ida mga maguyang nak, 'Ibulig tan-a kali

† Basaha ra sa 2 Hari 4:42-44.

†† Basaha ra sa Job 9:8 ag Sal. 77:19. ‡ Basaha ra sa Bil. 15:38-39. †† Exo. 20:12. ‡ Exo. 21:17.

nako sa inro, ugaling inghalarey kali nako sa Dios,⁶ kada bukoey sida obligado nak sustentuhan pa kag ida mga maguyang. Dahil dili, ingbabaliwaya ra ninro kag mga sugo it Dios ag ingtutuman yang kag inro mga sulunranon.⁷ Mga pakitang tawo yang! Tamang gador kag ingsiling it Dios parayan kang Propeta Isa-ias tungor sa inro.⁸ Siling Nida,

“Ingtatahor yang Ako it kaling mga tawo sa inra yuba,

pero kag inra tagipusuon ay mayado sa Ako.

⁹Waya it puyos kag inra pagdayaw sa Ako, dahil kag inra ingtutudlo ay mga kasuguan yang it tawo, pero inra ingsisiling nak kina ay mga Kasuguan kuno Nako.’” †

Kag Nagpapabuling sa Tawo sa Pagmuyat it Dios

(Markos 7:14-23)

¹⁰Gingpayungot ni Hesus sa Ida kag mga tawo ag ingsilingan nak, “Panimati-i kaling ibisaya Nako sa inro ag intyendihon it maado.¹¹ Waya it bagay nak nagsusuyor sa yuba it tawo pramas sida ay maging mabuling sa pagmuyat it Dios, kundi katong nagliliwas.”

¹²Ngasing, nagpayungot kag mga manugsunor sa Ida ag nag-uma. Siling ninra, “Gino-o, ayam baga nimo nak napayain kag mga Pariseo dahil sa Imo ing-bisaya?”

¹³Nagsabat si Hesus, “Kag tanang tanom nak waya gitamnan it ako Tatay sa langit ay Ida agabuton sa palaabuton.¹⁴ Pabad-e yang sinra! Sinra ay pay mga bulag nak nag-aagkay sa kaparehong bulag. Kung bulag kag maagkay sa tawong bulag, pareho sinrang mahuhuyog sa buho!”

¹⁵Nagpangutana si Pedro sa Ida, “Pahadagan sa amo kung ni-o kag gustong bisayahon it katong Imo ing-istorya it kuman tungor sa mga niong bagay kag nagpapabuling sa tawo sa pagmuyat it Dios?”

¹⁶Nagsiling si Hesus, “Asi pati ra kamo ay waya pa nakaintyendi? ¹⁷Waya pa baga ninro naiintyendihe nak kag nagsusuyor sa yuba it tawo ay nagdidiretso sa bituka ag inaliwas? ¹⁸Pero kag kayainan nak nagliliwas sa yuba ay halin sa tagipusuon, ag imaw kina kag nagpapabuling sa tawo. ¹⁹Dahil naghahalin sa tagipusuon kag mga hanrom nak mayain tuyar sa pagpangmatay, pagpangawatan, pag-ubay sa buko imo sariling asawa, pagpanakaw, pagpangsira sa isigkatawo ag pagpasipala. ²⁰Imaw kali kag mga nagpapabuling sa tawo. Pero kung makaon nak waya anay gipapanghinaw it damot kumporme sa pagtudlo it mga Pariseo ay waya kina gipapabuling sa tawo.”

Kag Pagtu-o it Usang Kabade nak Taga-Canaan

(Markos 7:24-30)

²¹Pagkatapos, naghalin ruto si Hesus ag nagpagto sa mga lugar palibot sa mga banwa it Tiro ag Sidon.

²²Ruto ay inggwa't nag-iistar nak usang kabade nak buko Hudyo. Sida ay halin sa lahi it mga taga-Canaan it kato. Nagpayungot sida kang Hesus nak nag-uukaw, “Gino-o, Inanak ni Haring David, kaluy-i ako! Kag ako anak nak kabade ay ingsasaniban it mayaot ag ingpahirapan nak gador sida.”

²³Pero gingpabunguy-bunguyan yang sida ni Hesus, kada gingpayungutan Sida it Ida mga manugsunor ag nagsiling sa Ida, “Pahalina kina. Kasasapot! Paka-sunor-sunor sa ato ag pakaukaw.”

²⁴Siling ni Hesus, “Ingpapali Ako para yang sa mga lahi it Hudyo nak sinra ay tuyar sa mga karnerong yaag.”

²⁵Pero katong kabade ay nagsunor gihapon ag nagyuhor sa atubangan ni Hesus ag nagpapaka-siling nak, “Gino-o, buligi ako!”

²⁶Ugaling gingsabat sida ni Hesus, “Buko tama nak bay-on kag pagkaon sa mga anak ag ibahog sa mga iro.” ††

²⁷Pero nagsabat kag kabade, “Oho ngani, Gino-o, pero miskin mga iro ay nagkakaon ra it mga mumog nak nahuhuyog sa irayom it lamesa it inra amo.”

²⁸Pagkarungog ni Hesus sa ida sabat, nagsiling Sida, “Nang, abang rako ka imo pagtu-o! Matutuman kinang imo inghahagar.” Ag katong oras rang kato ay nag-ado kag ida anak.

Kag Pagpaado ni Hesus sa Maramong di Sakit

²⁹Pagkahalin ruto, nagpagto si Hesus sa habig it Ragat it Galileya, ag nagtukar Sida sa usang baguntor ag nag-ingkor ruto. ³⁰Nag-inabot kag karuramong tawo nak di rayang mga piang, bulag, yupog, udom ag maramong iba pang mga di sakit. Pinangbutang ninra sa atubangan ni Hesus kaling tanan ag Ida ingpaado sinrang tanan. ³¹Pagkakita it mga tawo nak nakabisayay kag mga udom, nag-adoy kag mga yupog, nakapanawey kag mga piang, ag nakakitaey kag mga bulag, abang katingaya ninra ag nagdayaw sinra sa Dios it Israel.

Kag Pagpakaon ni Hesus sa Subrang Ap-at nak Libong Tawo

(Markos 8:1-10)

³²Pagkalipas it tatlong adlaw ruto, ging-ayaba ni Hesus kag Ida mga disipulos ag nagsiling, “Naluluoy Ako riling mga tawo. Tatlong adlawey nato sinrang ka-

†† Kag Ida gustong bisayahon nak mga anak ay mga lahi it Hudyo ag kag mga iro ay katong buko mga Hudyo.

† Isa. 29:13.

nunot ag wayaey sinra it akaunon. Waya Ako it gus-tong pahalilon sinrang gutom sabaling malupyoy sinra sa rayan."

³³ Nagsabat kag Ida mga disipulos, "Riin kita mabaoy it ipakaon sa tuyar it ramong tawo rili sa lugar nak waya it kabayay-bayay?"

³⁴ Nagpangutana si Hesus, "Pilang bilog kag tinapay ninro raha?"

Sabat ninra, "Pito, ag pilang bilog nak tinapahang is-ra nak maintik."

³⁵ Masunor, ingpaingkor anay ni Hesus kag mga tawo, ³⁶ ag ingbaoy Nida katong pitong bilog nak tina-pay ag mga tinapahang isra. Nagpasalamat anay Sida sa Dios, ag ingparti-parti Nida kali hastang nagramo, bag-o ingta-o sa Ida mga disipulos kag mga tinapay ag isra, ag sinra ray kag nagpana-o sa mga tawo.

³⁷ Nagkinaon sinrang tanan ag nabusog. Pagkata-pos, ingpangtipon it mga disipulos kag mga natura ag nakapuno pa sinra it pitong marakong tabig.

³⁸ Ruto sa mga nagkaon ay inggwa it ap-at nak li-bong kayake. Ag sa pagbilang ay buko pa kaumir rili kag mga kabade ag mga anak.

³⁹ Pagkatapos, ingpapauliey ni Hesus kinang mga tawo bag-o Sida nagsakay sa rayapang kaibahan kag Ida mga disipulos papagto sa lugar it Magadan.

Kag Pagpurba kang Hesus it mga Pariseo ag Saduseo (Mateo 12:38-42; Markos 8:11-12; Lukas 11:29-32)

16 Pag-abot ninra ruto, inggwa't mga Pariseo ag Saduseo nak nagpayungot kang Hesus. Gusto ninrang purbahan kung talagang Sida ay ingparaya it Dios, kada naghagar sinra it usang milagro halin sa langit bilang pamatuor.

² Pero nagsabat si Hesus sa inra, "Kung puya kag sugbuhan nasiling kamo nak, 'Masilak insulip dahil puya kag sugbuhan.' ³ Ag kung karuyom kag langit sa aga nasiling ray kamo nak, 'Mauyan isag dahil karuyom kag langit.' Nababasa ninro kag mga tanra it panahon sa langit, pero indi ninro mabasa kag mga tanra nak ingpapakita it Dios tungor sa natatabo sa ngasing nak panahon! ⁴ Kag mga tawo sa ngasing nak panahon ay subrang yain ag buko matutom sa Dios! Aber tuyar, ingpapaka-hanapan gihapon ninra Ako it milagro bilang pamatuor kung sin-o talaga Ako. Pero waya it ibang ipakita sa inra, kundi kag natabo yang it kato kang Propeta Jonas." [†] Pagkatapos, ingbadaan sinra ruto nina Hesus.

Kag Paandam Tungor sa mga Salang Pagtudlo it Pariseo ag Saduseo

(Markos 8:14-21)

⁵ Pagkatabok nina Hesus sa kayudong rekudo, namalayan it mga manugsunor nak waya yaki sinra nakaraya it bayon nak tinapay. ⁶ Ag nagsiling si Hesus sa inra, "Mag-andam kamo sa pangpaalsa ^{††} it mga Pariseo ag mga Saduseo."

⁷ Pagkarungog kali it mga manugsunor, nag-istoryahan sinra. Siling ninra, "Yati ngani, waya abi kita it bayon nak tinapay e, kada nasiling Nida kato."

⁸ Ayam ni Hesus kung ni-o kag inra ing-iistorya, kada ingpangutana Nida sinra, "Asing ingkakilibgan ninro kung waya kamo it bayon nak tinapay? Abang isot kamo it pagtu-o! ⁹ Waya pa baga gihapon kamo nakakaintyendi? Nalimutaney baga ninro katong ingparti-parti Nako kag limang bilog yang nak tinapay hastang kina ay nagramo ag ingpakaon sa subrang limang libong tawo? Ag nalimutaney baga ninro kung pilang tabig kag natura? ¹⁰ Imaw ra katong pitong bilog nak tinapay nak ingparti-parti hastang kina ra ay nagramo para sa subrang ap-at nak libong tawo. Pilang marakong tabig pa kag natura? ¹¹ Asing waya ninro naiintyendihe kag Ako ingbibisaya sa inro nak buko tinapay kag Ako ingpapaandam, kundi kag pangpaalsa it mga Pariseo ag mga Saduseo!"

¹² Kada ngasing, naintyendihaney it mga manugsunor nak buko yaki tungor sa pangpaalsa nak inggagamit sa tinapay kag pagpaandam ni Hesus sa inra, kundi tungor sa salang tudlo it mga Pariseo ag Saduseo.

Kag Pagkakilaya ni Pedro kang Hesus Bilang Gingpromisang Kristo

(Markos 8:27-30; Lukas 9:18-21)

¹³ Katong nag-abot sina Hesus sa lugar it Cesareya Pilipos, gingpangutana Nida kag Ida mga manugsunor, "Siling it mga tawo sin-o kuno Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo?"

¹⁴ Nagsabat sinra, "Kag siling it iba, Ikaw kuno ay si Juan nak Manugbawtismo. Siling ray it iba, Ikaw kuno ay si Propeta Elias. Ag inggwa ra it nagsisiling nak, Ikaw kuno ay si Propeta Jeremias o usa sa iba pang mga propeta it kato."

¹⁵ Nagpangutana ray si Hesus sa inra, "Pero kamo, sin-o Ako para sa inro?"

¹⁶ Nagsabat si Simon Pedro, "Ikaw kag gingpromisang Kristo nak Anak it buhi nak Dios."

¹⁷ Pagkarungog ni Hesus it kaling ida sabat, siling Nida sa ida, "Abang buynas ikaw Simon nak anak ni

^{††} *Kag pangpaalsa nak inggamit it mga lahi it Hudyo ay lebadora, nak sa Ingles ay "yeast." Sa inra pagmuyat kag rakong epekto it maisot yang nak lebadora ay simbulo it epekto it kayainan.*

[†] *Basaha ra sa Jon. 3:4-5.*

Jonas, dahil buko kag mga tawo kag nagpasador sa imo it kaling kamatuuran kundi kag Ako Tatay sa langit. ¹⁸ Ag inggisiling Nako sa imo, ikaw ay kilaya rang Pedro nak kag gustong bisayahon ay bato. Ag riling bato, ay Ako itugrok kag Ako iglesya nak imaw kag tanang nagtutu-o sa Ako, ag aber kag gahom ni Satanas ag tanang ida mga sinakupan ay indi makapirde dili. ¹⁹ Ita-o Nako sa imo kag karapatan tuyar sa naghuhudot it mga dawit it Ginghamarian it Dios. Aber ni-o kag imo ingbabawal rili sa duta ay imaw ra sa langit, ag aber ni-o man kag imo itugot rili sa duta ay imaw ra sa langit."

²⁰ Pagkatapos ay Ida ingtugon kag Ida mga manug-sunor nak inding gador giuna aber kanin-o nak Sida kag Kristo nak gingpromisa it Dios.

Kag Pagpasador ni Hesus Tungor sa Ida Arayanang Hirap ag Kamatayon

(Markos 8:31-33; Lukas 9:22)

²¹ Tuna it kato, ingtunaaney ni Hesus it pahadag sa Ida mga manugsunor nak Sida ay kinahangyang magpagto sa Herusalem, ag matiis it maramong hirap sa damot it mga pinuno it mga Hudyo, mga Punong Saserdote ag mga Manunudlo it Kasuguan. Siling pa Nida, Sida ay amatyon, pero sa pangtatlong adlaw, Sida ay mababanhaw.

²² Pagkarungog it kali ni Pedro, ingraya anay nida si Hesus sa habig-habig ag gingsaway, "Gino-o, kabay pang indi kina gitugot it Dios nak matabo sa Imo."

²³ Pero ing-atubang sida ni Hesus ag nagsiling, "Payado sa Ako, Satanas! Imo Ako ingpipigahan sa pagtuman sa kabubut-on it Dios. Kag imo ging-iisip ay buko para sa Dios kundi para sa tawo."

Dapat Maging Hanra sa Hirap nak Aaguman sa Pag-sunor kang Hesus

(Markos 8:34—9:1; Lukas 9:23-27)

²⁴ Pagkatapos, nagsiling si Hesus sa Ida mga manug-sunor:

"Sin-o man sa intro kag gustong magsunor sa Ako ay dapat limtan kag ida sariling kagustuhan, ag pas-anon kag ida krus, nak kag gustong bisayahon ay hanraey sidang magtiis it hirap hastang sa kamatayon, alang-alang sa ida pagsunor sa Ako. ²⁵ Kag tawong nagsasalig yang sa ida sarili ay imaw kag mawawar-an it kabuhi nak waya't katapusan. Pero kag tawo nak ingbabaliwaya kag ida sarili para yang magsunor sa Ako ay imaw kag magkakainggwa it kabuhi nak waya't katapusan. ²⁶ Ni-o kag mapapakamos it usang tawo aber mapasa-ida man kag bug-os nak kalibutan, kung mawawagit ra kag ida kabuhi? Mababayduhan baga it aber niong butang it tawo kag ida kabuhi? Syempre indi! †

²⁷ "Dahil Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay mabalik sa kahimayaan it Ako Tatay, ag kanunot kag Ida mga anghel. Ag imaw kag oras nak Ako ita-o kag tamang kabadaran sa bawat tawo kumporme sa ida ginghimo. ²⁸ Matuor kaling Ako inggisiling sa intro. Inggwa it ibang nagtitinrog dili nak indi makaagom it kamatayon, hastang waya ninra nakikita kag pagpaali Nako bilang Hari, Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo."

Kag Pagyabot it Hitsura ni Hesus

(Markos 9:2-13; Lukas 9:28-36)

17 Pagkalipas it an-om nak adlaw, gingnunot ni Hesus si Pedro ag kag magmanghor nak sina Santiago ag Juan, patukar ruto sa usang mataas nak baguntor nak sinra-sinra yangey. ² It katong hagtoy sinra nakita ninra nak nagyabot kag hitsura ni Hesus sa inra atubangan. Naghadag it pay adlaw kag Ida uda ag nagputi it kasusilaw kag Ida baro.

³ It yang pakita sina Moises ag Propeta Elias, ag sinra ay nagpakig-istorya kang Hesus. ⁴ Kada, napasiling si Pedro kang Hesus, "Gino-o, maado nak hali kami! Kung gusto Nimo, matukor ako it tatlong pasilungan no? Usa para sa Imo, usa para kang Moises ag usa para kang Elias."

⁵ Myentras nagbibisaya pa sida ay nayampuyan sinra it kasusilaw nak rampog, ag halin raha ay inggwa it Boses nak nagsiling, "Imaw kali kag Ako Pinalanggang Anak nak Ako namumut-an. Panimati kamo sa Ida!"

⁶ Pagkarungog it mga disipulos diling Boses, abang kahadlok ninra ag naparapa sinra. ⁷ Ingpayungutan sinra ni Hesus ag inghuytan. Siling Nida, "Tinrog kamo, ag aya gikahadlok!" ⁸ Ag katong nagtanga sinra, wayaey sinra it ibang nakita ruto kundi si Hesus yangey.

⁹ Ag habang nag-uus-os sinra halin sa baguntor, ingtugon sinra ni Hesus nak, "Aya gipang-uma-umaan aber kanin-o kag intro nakita, hastang waya pa nababanhaw Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo."

¹⁰ Masunor, ingpangutana si Hesus it kinang tatlo, "Asing nagsisiling kag mga Manunudlo it Kasuguan nak dapat magpaali anay si Propeta Elias?"

¹¹ Nagsabat si Hesus, "Matuor, dapat magpaali anay si Elias para maghanra it tanang butang. ^{††12} Pero kag Ako masisiling sa intro ay nakapaley si Elias. Ugaling waya sida gikilay-a it mga tawo ag inra ingpahirapan sida kumporme sa inra gusto. Ag imaw ra, Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo ay apahirapan ra ninra." ¹³ Pagsiling ni Hesus it kina, naintyendihan it mga manugsunor nak si Juan nak Manug-bawtismo yaki kag Ida gingsisiling nak Elias.

† Basaha ra sa Sal. 49:7-9. †† Basaha ra sa Mal. 4:5.

Kag Pagpaado ni Hesus sa Anak nak Ingsaniban it Mayaot

(Markos 9:14-29; Lukas 9:37-43a)

¹⁴ Pagbalik ni Hesus ag Ida tatlong disipulos sa ubos it baguntor ay karamong tawoy ruto. Inggwa it usang kayaking nagpayungot kang Hesus ag nagyuhor sa Ida atubangan, bag-o nagsiling, ¹⁵ “Gino-o, kaluy-i kag ako anak! Sida ay ingtitigbak ag napapaka-hirapan pag ing-aabot. Permi sidang natutumba sa kayado ag sa tubi. ¹⁶ Ingrayay nako sida sa Imo mga disipulos, pero waya ninra napaado.”

¹⁷ Nagsabat si Hesus, “A! Kamong mga tawo sa ngasing nak panahon ay mga waya't pagtu-o ag mga matugas it uyo! Hastang sauno pa Nako kamo dapat ibhan ag tis-an? Hala! Maley, ray-a kinang imo anak dili sa Ako.” ¹⁸ Ingsaway ni Hesus kag mayaot ag naghaling kato sa anak, ag sa nak raan nag-ado sida.

¹⁹ Pagkatapos it kina, katong sinra yangey, nagpayungot kag mga disipulos kang Hesus ag nagpangutana, “Asing waya namo napalayas katong mayaot?”

²⁰ Nagsabat si Hesus, “Dahil kuyang kag intro pagtu-o! Matuor kaling Ako inggisiling sa intro. Kung inggwa kamo it pagtu-o aber tuyar yang it isot sa busoy it mustasa, pwede ninrong silinggan kaling baguntor, ‘Saydo hagto!’ Ag masaydo kali. Ag makakahuman kamo it aber ni-o. ²¹ Pero sa parayan yang it pagpangamuyo ag pagpuasa, mapapahalinal kinang tuyar it klasing mayaot.”

Ingpasador ray ni Hesus kag Tungor sa Ida Kamatayon

(Markos 9:30-32; Lukas 9:37-43a)

²² Usang adlaw, nagtipon ray kag mga manugsunor sa Galileya, ag nagsiling si Hesus sa inra, “Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay atraiduron ag ita-o sa damot it mga mahusgar sa Ako. ²³ Amatyon ninra Ako, pero sa pangtatlong adlaw Ako ay mababanhaw.” Pagkarungog kali it mga manugsunor, abang kalisor ninra.

Kag Pagbadar it Buhis Para sa Templo

²⁴ Pagbalik nina Hesus sa banwa it Capernaum, nagpayungot kang Pedro kag mga manugsukot it buhis it Templo ag ingpangutana sida, “Nagbabadar baga it buhis sa Templo kag intro maestro?”

²⁵ Nagsabat si Pedro, “Oho, syempre.”

Pagkatapos, nagsuyor sida sa bayay ag nauna si Hesus magpangutana sa ida, “Ni-o sa Imo muyat, Simon? Kanin-o gisusukot it mga buhis kag mga hari rili sa duta, sa inra mga anak o sa iba?”

²⁶ Nagsabat si Pedro, “Sa iba!”

Siling ray ni Hesus, “Kung tuyar, bukoey kinahangyan nak magbadar kag inra mga anak no? ²⁷ Pero miskin tuyar, pramas waya sinra it masiling sa ato, pagto sa ragat ag iitsa kag imo bunit ruto. Bay-a kag unang isra nak makubit ag buk-a kag yuba, ag inggwa ka it makikitang kwarta nak balor it buhis natong ruha. Bay-a kina ag ibadar kag buhis sa Templo para sa atong ruha.”

Sin-o kag Pinaka-yabaw sa Inrang Tanan

(Markos 9:33-37; Lukas 9:46-48; 22:24)

18 Katong oras nak kato, nagpayungot kang Hesus kag mga disipulos ag nagpangutana, “Gino-o, sin-o kag pinaka-yabaw sa tanan sa gingharian it Dios?”

² Pagkarungog ni Hesus it kali, ing-ayaba Nida kag usang anak ag ingpapayungot sa inra tunga. ³ Ag nagsiling Sida sa inra:

“Matuor kaling Ako inggisiling sa intro. Kung kamo ay indi magbag-o ag magpatuyar sa mga anak, inding gador kamo makaagom it paghari it Dios. ⁴ Kag si-o mang nagpapaubos it tuyar sa anak nak kali, ay imaw kina kag pinaka-yabaw sa mga ginghaharian it Dios.

⁵ “Ag aber si-o man kag nagbabaton sa usang mapainubusong tawo nak nagsusunor sa Ako, tuyar diling anak, ay nagbabaton ra sa Ako.”

Kag Paandam Kung Kita Kag Maging Dahilan it Pagkasala it Iba

(Markos 9:42-48; Lukas 17:1-3)

⁶ Nagsiling pa si Hesus, “Aber sin-o man kag maging dahilan it pagkasala it usang mapainubusong tawo tuyar riling mga anak nak nagtutu-o sa Ako, ay mas maado pang maghigot yangey sida sa liog it marakong bato nak panggiling ag ihuyog sa ragat.

⁷ “Kahahadlok kag matatabo sa mga tawo sa kalibutan dahil sa maramong bagay nak nagiging dahilan pramas sinra ay mahuyog sa pagpakasala! Inding gador mawagit kag mga tuyar nak dahilan, pero mas kahahadlok kag matatabo sa tawong imaw kag inghahalinan it pagkakasala it ida isigkatawo!

⁸ “Ag kung kag imo damot o siki kag magiging dahilan it imo pagpakasala, utuya ag ipilak! Maado pang mag-agom ka it kabuhi nak waya't katapusan nak utoy kag usang siki o damot, kisa ipilak ka sa kayado nak inding gador mapayong nak inggwa it ruhang damot o ruhang siki. ⁹ Imaw ra, kung kag imo mata kag magiging dahilan it imo pagpakasala, yukata ag ipilak! Mas maado pang mag-agom ka it kabuhi nak waya't katapusan nak usa yang kag mata, kisa ruha ngani, kung ipilak yang ra ikaw sa kayado ruto sa impyerno.”

Kag Istorya Tungor sa Karnerong Nayaag

(Lukas 15:3-7)

¹⁰ Nagsiling pa si Hesus, “Magrahan kamo nak indi gimayainon aber usa sa mga anak nak kali. Dahil ing-sisiling Nako sa inro, kag inra mga anghel ay puat nakaatubang sa Ako Tatay sa langit. ¹¹ (Ag Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo kag nagpaali agor luwason kag mga tawong nayaag.)

¹² “Halimbawa, kung inggwa it usang tawo nak nagbabantay sa usang gatos nak karnero ag nayaag kag usa, ni-o kag ida ahimuon? Di baga ibilin anay nida kag nobentay-nuybe nak nagsasabsab sa bukir agor hanapon katong nayaag? ¹³ Matuor kaling Ako ing-sisiling sa inro. Kung makita nida kali, mas marako kag ida kasadya dahil diling usa, kisa sa nobentay-nuybe nak waya nayaag. ¹⁴ Tuyar ra kag pamatyag it inro Tatay sa langit. Waya Sida gusto nak mawagit kag aber usa sa mga anak nak kali.”

Kag Ahimuon Kung Inggwa it Nakasala sa Imo

(Lukas 17:3)

¹⁵ Nagsiling ra si Hesus, “Kung inggwa it hali sa pagtu-o nak nakasala sa imo, payungute sida ag bisayahan it sida yang. Kung abatonon nida kag ida nahimong sala, mabalik kag inro maadong relasyon.

¹⁶ Pero kung indi sida magbaton it ida kasal-anan, nuntan kag usa o ruhang hali sa pagtu-o agor sinra it mat-estigo sa kamatuuran nak inro ing-iistorya. ¹⁷ Ag kung indi pa gihapon sida magbaton it ida kasal-anan sa inra atubangan, umaan kali sa grupo it mga nagtutu-o. Ag kung indi pa gihapon sida magbaton it ida kasal-anan sa inra atubangan, ipamutang sida nak wayaey it pagtu-o sa Dios o sida ay makasal-anan tuyarey sa usang manugsukot it buhis.

¹⁸ “Matuor kaling Ako ing-sisiling sa inro. Aber ni-o kag inro ingbabawal rili sa duta ay imaw ra sa langit, ag aber ni-o man kag inro itugot rili sa duta ay imaw ra sa langit.

¹⁹ “Ag usa pa, matuor nak gador kaling Ako ing-sisiling sa inro. Kung kag ruha sa inro rili sa duta ay magkausa ag magpangamuyuan, atumanon it Ako Tatay sa langit kag inro inghahagar, ²⁰ dahil miskin riin kung inggwa it ruha o tatlong nagtitipon dahil sa inra pagtu-o sa Ako, hagto Ako kaibhanan ninra.”

Kag Istorya Tungor sa Suguon nak Waya Igpapatawar

²¹ Pagkatapos, nagpayungot si Pedro kang Hesus ag nagpangutana sa Ida, “Gino-o, kung nakasala sa ako kag usa nakong hali sa pagtu-o, pilang beses nako sidang apatawaron? Hastang pitong beses baga?”

²² Gingsabat sida ni Hesus, “Buko yang pitong beses kundi sitentay-syeteng beses pa.

²³ “Kumo kag paghari it Dios ay puyding ikumpara sa usang hari nak gustong magpanukot it utang sa ida mga suguon. ²⁴ Kag unang ida ingsukot ay inggwa it utang nak pilang milyong pesos, ²⁵ pero waya sida it ibadar. Kada ingsugo it hari nak ibaligya kinang tawo bilang ulipon, kaibahan kag ida asawa, mga anak ag tanang ida ari-arian pramas makabadar.

²⁶ “Kada, nagyuhor kaling suguon sa atubangan it hari ag nagpakitluoy. Siling nida, ‘Pinalanggang Hari, taw-e pa ako it panahon ag abadaran ka nako it tanang ako utang sa imo.’ ²⁷ Naluoy sa ida kag hari, kada ingpatawar sida ag ingpahalin.

²⁸ “Pero pagkaliwas it kinang suguon ruto ay nasapoy nida kag usa sa mga pareho ra nidang suguon nak di utang sa ida it usang gatos yang. Ida kali niliab ag gingyutok bag-o sumiling nak, ‘Badare kag imo utang!’

²⁹ “Ngani, nagyuhor katong suguon ag nagpakitluoy sa ida. Siling nida, ‘Taw-e pa ako it panahon ag abadaran ka nako.’

³⁰ “Pero waya sida gisugot ag ingpaprison nida katong di utang sa ida hastang nakabadar.

³¹ “Katong nakita kali it ibang mga suguon, napayain sinra ag nagpagto sinra sa hari pramas iuma kung ni-o kag natabo.

³² “Kada, ingpatawag kinang suguon it hari ag nagsiling sa ida, ‘Abang yain ikaw nak tawo! Gingpatawar ka nako sa imo utang dahil nagpakitluoy ka sa ako.

³³ Naluoy ako sa imo. Asing waya ikaw naluoy sa imo kaparehong suguon?’ ³⁴ Ag sa kahangit it hari, ingpaprison nida kinang suguon hastang nakabadar it ida tanang utang.

³⁵ “Tuyar ra kag ahimuon sa inro it Ako Tatay sa langit kung indi ninro gipatawaron it hugot sa inro tagipusuon kag inro isigkatawo.”

KAG PAGPANAW NI HESUS PA-HUDEYA

Kag Pagtudlo Tungor sa Pag-asawa ag Pagbuyag

(Markos 10:1-12; Lukas 16:18)

19 Pagkatapos it kaling pagtudlo ni Hesus, Sida ay naghaling sa Galileya ag nagpagto sa probinsya it Hudeya bag-o nagtabok sa Suba it Jordan. ² Gingsunran Sida it karuramong tawo ag ingpaado Nida kag mga di sakit.

³ Inggwa ra it mga Pariseo ruto nak nagpayungot sa Ida para purbahan Sida. Nagpangutana sinra, “Ingtutugutan baga it ato Kasuguan nak buyagan it usang kayake kag ida asawa miskin ni-o man kag rason?”

⁴ Nagsabat si Hesus, “Waya baga ninro nabasa sa Sagradong Kasuyatan nak tuna pa it katong una ay gingtugay it Dios kag tawo, nak kayake ag kabade?”

† Basaha ra sa Deu. 19:15.

¹⁵ Ag siling pa it Dios, 'Ngani, inabilin it kayake kag ida tatay ag nanay agor sida ay mapisan sa ida asawa ag sinrang ruha ay magiging usa.' ^{†16} Bukoey sinra ruha kundi usa. Kada ngani indi dapat pabuyagon it tawo kag ingpag-usa it Dios."

⁷ Ingpagangutana ray Sida it mga Pariseo, "Kung tuyar, asing nagsugot si Moises nak kag kayake ay puyding magbuyag sa ida asawa basta't ahimuon nida kag Kasuyatan bilang pamatuor nak sinra ay buyagey." ‡

⁸ Nagsabat si Hesus, "Dahil ngani abang tugas kamo it uyo, kada ingtugot ni Moises nak buyagan ninro kag inro asawa. Pero buko kina kag kabubut-on it Dios tuna pa sa Ida pagtuga sa kayake ag kabade. ^{†19} Kada inggisiling Nako sa inro, si-o mang kayake kag magbuyag sa ida asawa, puyra yang kung nagpangawatan kag kabade nak waya ra it ibang rason, ag kaling kayake ay maasawa ray sa ibang kabade, sida ay nakakasala it pagpangawatan."

¹⁰ Pagkarungog it kali, nagsiling sa Ida kag mga manugsunor, "Kung tuyar yang ra it kina kag kamutangan it kayake sa pag-asawa, maado pang indi yangey giasawa."

¹¹ Ingsabat sinra ni Hesus, "Imaw, pero buko tanan ay kayang magtiis nak indi mag-asawa, kundi katong ingtaw-an yang it tuyar nak abilidad. ¹² Maramo kag mga rason kung asing kag ibang tawo ay indi mag-asawa. Inggwa't mga kayake nak indi mag-asawa dahil kag inra pagkakayake ay inggwa't diperensya. Kag iba ay indi mag-asawa dahil sinra ay ingkapon. Ag kag iba ray ra ay indi mag-asawa dahil sa inra hanrom nak magserbisyo sa gingharian it Dios. Kada kag makakatiis nak indi mag-asawa, ay batunon yangey kali nak inggwa it kasadya."

Gingbendisyonan ni Hesus kag mga Anak

(Markos 10:13-16; Lukas 18:15-17)

¹³ Pagkatapos, inggwa it tawong nagraya it inra mga anak kang Hesus para ipangabay nak ipatong Nida kag Ida damot ag ipangamuyo sinra. Pero ingsaway sinra it mga disipulos.

¹⁴ Pero nagsiling si Hesus, "Pabad-e kinang mga anak nak magpayungot sa Ako. Aya sinra gipigahe, dahil tuyar sa inra kag mga mapasakop sa paghari it Dios."

¹⁵ Ag ingpatong ni Hesus kag Ida mga damot sa inra bilang pagbendisyon, bag-o Sida naghalin ruto.

Kag Usang Manggaranon

(Markos 10:17-31; Lukas 18:18-30)

¹⁶ Usang adlaw, inggwa it usang kayake nak nagpayungot kang Hesus ag nagpangutana, "Maestro, ni-o kag ako maadong ahimuon agor mapasa-ako kag kabuhi nak waya't katapusan?"

¹⁷ Nagsabat si Hesus, "Asing nagpapangutana ka sa Ako kung ni-o kag maado? Waya't ibang maado kundi kag Dios yang. Pero kung gusto nimong mapasa-imo kag kabuhi nak waya't katapusan, tumana kag Ida Kasuguan."

¹⁸ Nagpangutana ray katong kayake, "Niong kasuguan?"

Nagsabat si Hesus, "Indi magpangmatay, indi magpangawatan, indi magpanakaw, ag indi magtestigo it binakak laban sa imo isigkatawo. ¹⁹ Tahura kag imo tatay ag nanay, ag palangga-a kag imo isigkatawo tuyar sa pagpalangga nimo sa imo sarili." ‡

²⁰ Siling it katong kayake, "Kinang tanan ay natu-maney nako. Ni-o pa kag dapat nakong himuon?"

²¹ Siling ray ni Hesus sa ida, "Kung gusto nimong waya ka it kakuyangan sa imo inghihimo, pauli anay, ag ibaligya kag imo tanang ari-arian, ag ibulig kag binta sa mga pobre. Pag nahimo nimo kina, magkakaing-gwa ka it kayamanan sa langit. Pagkatapos, balik ag magsunor sa Ako."

²² Pagkarungog rili it katong kayake ay nagpanaw sida nak mabug-at kag buot, dahil abang yaman sida.

²³ Siling ni Hesus sa Ida mga manugsunor, "Matuor kaling Ako inggisiling sa inro. Abang hirap talaga para sa mga mayaman nak magpasakop sa paghari it Dios. ²⁴ Ag inggisiling pa Nako, mas marali pa para sa usang kamelyo nak magsuyor sa buho it radom kisa magpasakop kag mayaman sa paghari it Dios."

²⁵ Pagkarungog kali it mga manugsunor, natingaya sinra ag nagpangutana, "Ay kung tuyar kina, sin-o yang kag maluluwas?"

²⁶ Ingpakamuyatan sinra ni Hesus ag nagsiling, "Imposible nak mahimo kali it tawo, pero kaya it Dios nak himuon kag tanan."

²⁷ Ag nagsiling si Pedro, "Gino-o, ay pauno kami? Ing-badaan namo kag tanan ag nagsunor kami sa Imo. Ni-o ra kag para sa amo?"

²⁸ Nagsiling ray sa inra si Hesus, "Matuor kaling Ako inggisiling sa inro. Sa oras nak abag-uhon it Dios kag kalibutan, Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay maingkor sa Ako mahimayaong trono. Ag kamo ra nak Ako mga disipulos ay maingkor sa doseng trono ag ahusgaran kag doseng lahi it Israel. ^{††29} Ag aber sin-o man nak nagbada it ida bayay, o mga hali nak kayake ag kabade o tatay, nanay, mga anak o mga duta alang-alang sa pagsunor sa Ako, ay mabalik kag mas subra pang kabuganaan para sa tanang ida ingbadaan ag magkakaing-gwa pa sida it kabuhi nak waya't katapusan. ³⁰ Maramong ingkikilaya sa ngasing nak mas nakakayabaw kag mawawar-an it puyos sa palaabuton, ag kag mga ingmumuyatan nak

‡† Exo. 20:12-16; Deu. 5:16-20 ag Lev. 19:18. ‡†† Kag doseng lahi it Israel kag mga inanak halin sa doseng anak ni Jacob nak ingpangayanan ray nak Israel.

† Hen. 1:27; 5:2. †† Hen. 2:24. ‡ Deu. 24:1. ‡† Hen. 1:27; 5:2.

pay waya't puyos sa ngasing ay imaw kag makikilaya nak mas yabaw sa tanan sa palaabuton." †

Kag Istorya Tungor sa mga Trabahador sa Ubasan

20 Nagpadayon si Hesus sa Ida pagtudlo parayan sa usang istorya nak ingtatawag nak parabula. Siling Nida:

"Kag paghari it Dios ay tuyar kali. Inggwa it usang tag-iya it ubasan. Usang adlaw, nagliwas sida it aga pa pramas maghanap it mga trabahador para sa ida ubasan. ² Katong nakita nida kag pilang bilog nak trabahador, nagkasugtanan sinra nak usang denaryo kag inra inadlaw. Ag ingpapagto nida sinra sa ida ubasan.

³ "Katong mataas-taasey kag adlaw, nagliwas ray sida ag nakita nida kag iba sa merkado nak waya it inghuhuman. ⁴ Siling nida sa inra, 'Pagto kamo sa ako ubasan ag magtrabaho ruto. Asuhuyan nako kamo it husto.' ⁵ Kada nagpagto sinra.

"Ag nagliwas ray sida pagkatapos it paning-ugto ag nagbaoy ray sida it iba. Ag pagka-alas-tres it hapon, imaw gihapon kag ida inghimo. ⁶ Katong maalas-singko, nagliwas ray sida ag nakakita pa gihapon sida it ibang waya ra it inghuhuman. Siling nida sa inra, 'Asing nag-iistambay yang kamo rili hastang hapon?'

⁷ "Nagsabat sinra, 'Waya it nata-o sa amo it trabaho.'

"Nagsiling ray sida sa inra, 'Kung tuyar, pagto kamo sa ako ubasan ag magtrabaho.'

⁸ "Katong serom-seromey, siling nida sa ida tawuhan, 'Tawagay kag mga trabahador ag suhoyey sinra, magtuna sa nahuli, hastang sa nauna gitrabaho.'

⁹ "Kag mga nagtuna it alas-singko it hapon ay nagbaton it tig-usang denaryo.

¹⁰ "Kada katong nagpayungotey kag mga nauna gitu-na it trabaho, kabi ninra ay mabaton sinra it mas marako. Pero bawat usa sa inra ay nagbaton ra it tig-usang denaryo. ¹¹ Pagkabaton ninra, nagreklamo sinra sa tag-iya it ubasan. ¹² Siling ninra, 'Hamak, usang oras yang kag ingtrabaho it kinang mga nahuli giabot. Pero asing tuyar, kami ay bug-os nak adlaw nak nagtrabaho, ag ingtiis namo kag init it adlaw, ay asing imo ingpareho kag inra suhoy sa amo?'

¹³ "Ingsilinggan it tag-iya kag usa sa inra, 'Amigo, waya ka nako girada-a. Indi baga nagkasugot kita nak usang denaryo kag suhoy nimo sa usang adlaw?'

¹⁴ Bay-a kag imo suhoy ag pumauli. Ginusto nakong suhuyan kaling mga nahuli it pareho sa suhoy nimo.

¹⁵ Asi? Waya baga ako it karapatan nak humanon kag ako gusto sa ako kwarta? O nahihili ka sa ako maadong buot?"

¹⁶ Pagkatapos, nagsiling si Hesus, "Tuyar ra, kag mga ingmumuyatan nak pay waya't puyos sa ngasing ay

imaw kag akilay-on nak mas yabaw sa tanan sa palaabuton, ag kag mga ingkikilaya sa ngasing nak mas nakakayabaw kag mawawar-an it puyos sa palaabuton." ††

Kag Pagpasador ray Liwat ni Hesus Tungor sa Ida Kamatayon

(Markos 10:32-34; Lukas 18:31-34)

¹⁷ Pagkatapos, nagpadayon sina Hesus patukar sa Herusalem, ag myentras nagpapanaw sinra, ingpayado Nida kag doseng disipulos sa mga tawo ag ingsil-ingan Nida sinra, ¹⁸ "Runggi ninro kali! Ngasing ay patukarey kita sa Herusalem ag pag-abot nato ruto, Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo ay atraiduron ag ita-o sa mga Punong Saserdote ag sa mga Manunudlo it Kasuguan, nak mahusgar sa Ako it kamatayon. ¹⁹ Ag pagkatapos, ita-o ray ninra Ako sa mga buko Hudyo ‡ para libakon, latiguhon ag ilansang sa krus. Pero sa pangtatlong adlaw ay mababanhaw Ako."

Kag Pagpangabay it Nanay nina Santiago ag Juan

(Markos 10:35-45)

²⁰ Pagkatapos, nagpayungot kang Hesus kag asawa ni Zebedeo, kanunot kag ida ruhang anak nak kayake. Inggwa sida it gustong hagaron, kada nagyuhor sida sa atubangan ni Hesus.

²¹ Gingpangutana sida ni Hesus, "Nang, ni-o kag imo gusto?"

Nagsabat sida, "Tan-a'y tugutan Nimong makaingkor kaling ako ruhang anak sa Imo tu-o ag wala, pag Ikaw ay maghariey sa Imo gingharian."

²² Pero nagsabat si Hesus sa inra, "Waya ninro naayami kung ni-o kag inro inghahagar. Kaya baga ninro nak tis-an kag hirap tuyar sa Ako arayanan?"

Nagsabat sinra, "Oho, kaya namo!"

²³ Siling pa ni Hesus, "Matuor, atis-an nak gador ninro kag hirap nak Ako arayanan. Pero buko Ako kag masiling kung sin-o kag makakaingkor sa Ako tu-o ag wala, dahil kinang pwesto ay gingtiganaey it Ako Tatay para sa Ida ingpili nak maingkor raha."

²⁴ It katong narunggan kali it katong sampuyong disipulos nahangit sinra sa ruhang magmanghor.

²⁵ Kada ing-ayaba sinra ni Hesus ag nagsiling sa inra, "Ayam ninro nak dili sa kalibutan kag pinuno it mga nasyon nak waya nagkikilaya sa Dios ay inggagahuman kag inra mga nasasakupan nak inggwa it kaisog, ag kag mga importanting tawo sa inra ay imaw ra kag nagmamayor. ²⁶ Pero para sa inro, buko dapat tuyar, kundi kung si-o man kag gustong makilaya sida ay dapat nak maging tuyar sa usang suguon. ²⁷ Ag aber sin-

† o "maramong nauna ay imaw kag mahuhuli, ag maramong nahuli ay imaw kag mauuna."

†† o "maramong nauna ay imaw kag mahuhuli, ag maramong nahuli ay imaw kag mauuna." ‡ o "mga Hentil" nak halin sa bisayang Inglis nak "Gentile."

o sa intro kag gustong mapamuno ay dapat maserbisyo sida tuyar sa usang ulipon. ²⁸ Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo ay tuyar ra it kina. Nagpaali Ako buko para serbisuhan, kundi para magserbisyo ag magta-o it Ako kabuhi bilang pangtubos para sa maramong tawo." †

Kag Pagpaado ni Hesus sa Ruhang Bulag

(Markos 10:46-52; Lukas 18:35-43)

²⁹ Ngasing, habang paliwason sina Hesus sa banwa it Jerico ay ingsunran sinra it maramong mga tawo. ³⁰ Ag natabo ra nak inggwa ruto it ruhang bulag nak nag-iingkor sa habig it rayan. Katong narunggan ninra nak nagrарayan si Hesus, nag-aayaba sinra it makusog, "Gino-o, Inanak ni David, kaluy-i kami!"

³¹ Gingsaway sinra it mga tawo ag gingpapahipos. Pero lalo ninrang pinaka-kusgan kag inra pag-ukaw, "Gino-o, Inanak ni David, kaluy-i kami!"

³² Nagruyog anay si Hesus ag ing-ayaba sinra, bag-o nagpangutana, "Ni-o kag intro gustong himuon Nako para sa intro?"

³³ Nagsabat sinra, "Gino-o, gusto tan-a namo nak makakita!"

³⁴ Naluoy nak gador si Hesus sa inra, kada inghuytan Nida kag inra mga mata, ag sa nak raan sinra ay nakakita ag nagsunor sa Ida.

KAG HULING MINISTERYO NI HESUS SA HERUSALEM

Kag Pagsuyor ni Hesus sa Herusalem

(Markos 11:1-11; Lukas 19:28-40; Juan 12:12-19)

21 It katong mayungotey sina Hesus sa Herusalem, narayanan ninra kag baryo it Betpage paus-uson sa Baguntor it mga Olibo. Gingpauna anay ni Hesus kag ruha sa Ida mga disipulos, ² ag ing-sugo sinra, "Pagto kamo rutuong baryo nak asa uunhan. Sa nak raan makikita ninro kag usang guyang nak asno nak nakalig-or kanunot kag ida turete. Hubara ag ray-on dili. ³ Kung inggwa it magpangutana sa intro kung ni-o kag intro inghihimo, silinggang kinahangan nganat kina it Gino-o, ag sa nak raan asugtan kamong bay-on kina."

⁴ Natabo kali para matuman kag ingbisaya it propeta it kato. Siling Nida,

⁵ "Silingga kag mga taga-Herusalem, †

'Muyati, nag-aabot kag intro Hari.

Mapainubuson Sida,
ag nakasakay Sida sa usang
tureting asno.' " ‡

⁶ Kada, kinang ruhang disipulos ay nagpagto ag gingtuman kag ing-sugo ni Hesus. ⁷ Inggudor ninra

† Isa. 53:10-12. †† o "mga taga-Sion." It katong una pa kag usang baguntor sa tunga it Herusalem ay Sion kung hariin ingpatugrok ni Haring Solomon kag Templo. ‡ Zac. 9:9.

kag guyang nak asno ag turete papagto kang Hesus. Pag-abot ninra ruto, inghapinan anay ninra it inra mga baro kag turete ag nagsakayey si Hesus.

⁸ Maramong tawo kag nagbukyar it inra baro sa rayan. Kag iba ay nag-utoy it mga pakyang it palmera ag mga ugbo it sanga nak di rahan halin sa mga puno sa habig, ag inghanig ra kali sa rayan bilang pagpakita it inra pagtahor. ⁹ Kag mga tawong nag-uuna ag nagsusunor kang Hesus ay nag-iinukaw it, "Hosana! Mabuhay kag Inanak ni David!" "Dayawon kag nag-aabot sa ngayan it Gino-o!" "Dayawon kag Dios sa kataas-taasan!" †

¹⁰ Pagkasuyor ni Hesus sa Herusalem, nagkinagulo kag mga tawo ag nagpinangutana, "Si-o ara kali?"

¹¹ Nagsabat kag karamuang nagnununot kang Hesus, "Kali kag Propetang si Hesus nak taga-Nazaret sa probinsya it Galileya."

Kag Pagpalayas ni Hesus sa mga Nagbabaligya sa Templo

(Markos 11:15-19; Lukas 19:45-48; Juan 2:14-15)

¹² Pag-abot nina Hesus sa Herusalem, nagsuyor Sida sa rayaag it Templo ag ingpaliwas Nida kag mga nagbabaligya ag mga nagpapamakay it mga hadop para ihalar ruto. Ingpabalintong Nida kag mga lamesa it mga nagbabaydo it kwarta, imaw ra kag mga ingkurran it mga nagbabaligya it salumpati. ¹³ Ag nagsiling Sida sa inra, "Gingpasuyat it Dios sa Sagradong Kasuyatan, 'Kag Ako bayay ay atawagong bayay nak pangamuyuan. † Pero inghuhuman ninro kaling lugar it mga radaon.'" ††

¹⁴ Masunor, inggwa ray ruto it mga bulag ag mga piang nak nagpayungot kang Hesus, ag Ida sinra ingpaado. ¹⁵ Katong nakita it mga Punong Saserdote ag Manunudlo it Kasuguan kag inghimo ni Hesus ag mga anak nak nag-uukaw sa pagdayaw raha sa Templo sa pagsiling nak, "Dayawon kag Inanak ni David!" nahan-git sinra.

¹⁶ Ag napasiling sinra kang Hesus, "Narurunggan baga Nimo kag ing-siling ninra?"

Nagsabat si Hesus, "Oho, narurunggan Nako. Waya pa baga ninro nabasa kag ing-siling sa Sagradong Kasuyatan nak,

'O Dios, ingtutudluan Nimo kag mga anak ag mga nagsususo pa nak

magdayaw sa Imo.'" ††

¹⁷ Pagkatapos it kali, ingbilin sinra nina Hesus ruto ag nagliwas sa syudad para magpagto sa baryo it Betanya, ag ruto sinra nagkatuyog.

†† Sal. 118:26. †† Isa. 56:7. ††† Jer. 7:11. ††† Sal. 8:2.

Kag Pagsumpa ni Hesus sa Usang Puno it Igos nak Waya it Bunga

(Markos 11:12-14,20-24)

¹⁸ Pagkaaga, nagbalik sina Hesus sa syudad, ag myentras sa rayan sinra ay nakabatyag it gutom si Hesus. ¹⁹ Sa habig it rayan nakakita Sida it usang puno it igos. Ida kali ingpayungutan, pero waya Sida it naki-tang bunga kundi puro rahan yang. Kada siling Nida sa puno it igos, "Indiey ka magpamunga liwat." Ag sa nak raan namatay kag puno.

²⁰ Pagkakita it kali it Ida mga disipulos abang katin-gaya ninra, ag napasiling, "Asing namatay nak raan kaling puno?"

²¹ Nagsabat si Hesus, "Matuor kaling Ako ingisiling sa inro. Kung magtu-o kamo sa Dios nak waya it pan-gruha-ruha, mahihimo ra ninro kag tuyar sa Ako inghi-mo riling puno it igos. Ag buko yang kina, kung isiling ra ninro riling baguntor, 'Halin raha ag magsaydo sa ragat,' kina ay matutuman. ²² Ag ni-o man kag inro ha-garon sa Dios sa inro pangamuyo ay inro mababaton, kung matu-o nak gador kamo."

Kag Pangutana Tungor sa Karapatan ni Hesus

(Markos 11:27-33; Lukas 20:1-8)

²³ Pag-abot nina Hesus sa Herusalem, nagsuyor ray si Hesus sa Templo ag nagtudlo ruto. Habang nagtu-tudlo Sida, nagpayungot sa Ida kag mga Punong Saserdote ag iba pang mga pinuno it mga Hudyo, ag ingsura Sida, "Ni-o kag Imo karapatan para himuon kag tanang Imo ginghahimo? Si-o kag nagta-o sa Imo it kali?"

²⁴ Ingsabat sinra ni Hesus, "Apangutan-on ra kamo Nako. Pag nasabat ninro Ako, asabton ra kamo Nako kung riin gihalin kag Ako karapatan nak himuon kali.

²⁵ Kag pagbawtismo baga ni Juan sa mga tawo ay halin sa Dios o sa tawo?"

Nagpangunseho anay sinra ag nagsiling, "Kung magsabat kita nak 'Halin sa Dios,' isiling ray Nida sa ato nak, 'Hay, asing waya ninro sida gipatihe?' ²⁶ Pero kung masabat kita, 'Halin sa tawo,' ay madede-likaduhan kita sa mga tawo, dahil inra ingkikilaya nak si Juan ay usang propeta."

²⁷ Kada, ingsabat ninra si Hesus, "Ilam, buko namo ayam."

Ngani, nagsiling ra si Hesus sa inra, "Ay indi ra Nako igsiling sa inro kung hariin gihalin kag Ako karapatan nak himuon kali."

Kag Istorya Tungor sa Ruhang Anak

²⁸ Masunor, nagbisaya si Hesus sa inra parayan sa is-torya nak ingtatawag nak parabula. Siling Nida,

"Ngasing, ni-o aboy kag inro masisiling dili sa istorya nak isiling Nako sa inro? Inggwa it usang tawo nak di ruhang anak. Usang adlaw, nagsiling sida sa pan-ganay, 'Anak, pagto sa ubasan ag magtrabaho ruto.'

²⁹ "Nagsabat kag ida anak, 'Indi ako.' Pero marugay-rugay, nagbag-o kag ida isip ag nagpagto sa ubasan.

³⁰ "Ag nagpayungot ray kag tatay sa manghor ag tu-yar ra kag ida ingsiling. Nagsabat kaling anak, 'Opo, Tatay. Mapagto ako.' Pero waya ra sida gipagto.

³¹ "Si-o ngasing sa ruha kag nagsunor sa gusto it inra tatay?"

Nagsabat sinra, "Kag panganay."

Nagsiling ray si Hesus sa inra:

"Matuor kaling Ako ingisiling sa inro. Kag mga makasal-anan tuyar sa mga manugsukot it buhis ag mga kabade nak nagbabaligya it inra sarili ay mauuna pa sa inrong magpasakop sa paghari it Dios. ³² Dahil nagpaali sa inro si Juan nak Manugbawtismo ag ing-pasador sa inro kung pauno magpangabuhi sa tamang parayan, pero waya ninro sida gipatihe. Pero kag mga tuyar sa manugsukot it buhis ag mga mayaing kabade ay nagpati sa ida. Ag aber nakitaey ninro kina, waya gihapon kamo gihinuysoy ag igpati kang Juan."

Kag Istorya Tungor sa mga Bantay it Ubasan

(Markos 12:1-12; Lukas 20:9-19)

³³ Nagpadayon sa pag-istorya si Hesus sa inra, "Pani-mati-i ray ninro kaling usa pang istorya. † Inggwa it us-ang tawo nak nagpatanom it ubas sa ida bukir. †† In-gkurayan nida kali ag inghumanan it pusaan it ubas, bag-o nagtugrok sida it mataas nak bantayan. Ma-sunor, ida ingpabantayan sa ida mga bantay kaling ubasan dahil mapagto sida sa ibang lugar."

³⁴ "Katong nag-abot kag oras it inugpu-po, ingpapag-to it tag-iya sa ubasan kag ida mga ulipon para bay-on sa ida mga bantay kag ida parti.

³⁵ "Ugaling pag-abot it ida mga ulipon sa ubasan in-grakop sinra it mga bantay, ingbakoy kag usa, ing-matay kag usa ag ingbunggo kag usa. ³⁶ Ingpapagto ray it tag-iya kag ida maramo pang ulipon, pero imaw gihapon kag inghimo it mga bantay.

³⁷ "Katong huli ay kag iday nak gador anak nak kayake kag ida ingpapagto. Siling nida sa ida sarili, 'Siguradong atahuron ninra kaling ako anak.'"

³⁸ "Pero pagkakita it mga bantay sa ida anak, nagkausa sinra ag nagsiling, 'Imaw kali kag manug-panubli. Maley! Amatyon nato sida agor mapapasa-ato kaling ida panublion.' ³⁹ Kada pag-abot nida, inra sida ingrakop ag ingranya sa liwas it ubasan bag-o ing-matay.

† o "parabula." Kali ay yabot-yabot nak parayan it pagbisaya nak inggwa pa it mas marayom nak gustong bisayahon. †† Basaha ra sa Isa. 5:1-7.

⁴⁰ “Ngani, pagbalik it tag-iya it ubasan, ni-o ara kag ida ahimuon sa ida mga bantay?”

⁴¹ Nagsabat sinra, “Amatyong gador nida katong mga mayain nak bantay, ag apabantayan kag ubasan sa iba nak mata-o sa ida it ida parti sa oras it inugpu-po.”

⁴² Ingsilingan sinra ni Hesus,
 “Waya pa baga ninro nabasa sa Sagradong Kasuy-atan nak,
 ‘Kag batong ingsikway it mga nagtutugrok it bayay ay imaw it naging pinaka-importante bilang pangpatibay dili.

Inghimo kali it Gino-o.

Abang katitingaya kali sa ato pagmuyat.’” †

⁴³ “Kada ngani, kali kag ako isiling sa inro, abay-on it Dios sa inro kag Ida paghari ag ita-o sa ibang mga lahi nak mapangabuhi it maado sa Ida pagmuyat. ⁴⁴ Kag sin-o mang mahuyog sa batong kali ay magkakabalibali ag kag mahuhuyugan it kaling bato ay mayayata.”

⁴⁵ Pagkarungog it mga Punong Saserdote ag mga Pariseo it kaling istorya ni Hesus, nahalata ninra nak sinra kag gingpapatamaan it Ida ing-istorya. ⁴⁶ Kada arakpon tan-a ninra si Hesus, pero nahadlok sinra sa mga tawo, dahil ingkikilaya ninrang propeta si Hesus.

Kag Istorya Tungor sa Paghanra Para sa Kasayan

(Lukas 14:16-24)

22 Nagbisaya ray si Hesus sa inra parayan sa istorya nak ingtatawag nak parabula. Siling Nida:

² “Kag paghari it Dios ay tuyar sa usang hari nak naghanra para sa pakasay it ida anak nak kayake.

³ Gingsugo nida kag ida mga ulipon para sapuyon kag mga imbitado sa pakasay, pero waya't nagrungaw sa ida mga inimitar.

⁴ “Kada, ingsugo ray nida kag iba nidang suguon ag siling nida sa inra, ‘Silingga kag mga imbitado nak nakahanraey kag pagkaon. Naihawey kag mga pinatabang turo ag hanraey nganat kag tanan, kada pagto'y kamo!’

⁵ “Pero waya kali gialibhata it mga imbitado ag nagpadayon gihapon sinra sa inra inghihimo. Kag iba ay nagpatukar sa inra bukir, kag iba ray ay nag-intyendi it inra negosyo. ⁶ Kag ginghimo it tong iba ay ingrakop kag mga ulipon it hari, ginghapros ag ingmatay. ⁷ Kada abang kahangit it hari, ag ingpapagto nida kag ida mga sundalo para matyon ra kag mga nagpangmatay sa ida mga ulipon, ag sunugon kag inra syudad.

⁸ “Pagkatapos, ingtawag nida kag ida mga ulipon ag nagsiling sida sa inra, ‘Hanraey kag pagkaon pero katong ako ing-imitar ay buko karapatdapat. ⁹ Kada pagto ray kamo kung hariin kag maramong tawo ag papalion dili sa kasayan kag tanang inro makita.’ ¹⁰ Ka-

da nagpagto matuor kag mga ulipon ag ing-imitar kag tanang inra makita, mayain man ag maado. Ngani, napuno it mga tawo kag rungawan it kinasay.

¹¹ “Ag nagsuyor kag hari para muyatan kag mga nagrungaw ag nakita nida nak inggwa't usang tawo nak waya nakabaro it angay para sa kasayan. ¹² Kada kali ay ingpangutana it hari, ‘Amigo, asing nagsuyor ikaw rili nak waya nakabaro it angay para sa kasayan?’ Pero waya nakalihok katong tawo.

¹³ “Kada, nagsiling kag hari sa ida mga suguon, ‘Gapusa kag ida damot ag siki, ag ipilak sa liwas sa karuymanan. Hagto sida matinibaw ag mapangpagot kag ida ngisi.’

¹⁴ “Maramo kag ingtawag it Dios nak magpasakop sa Ida paghari pero apila yang kag mga napili.”

Kag Pangutana Tungor sa Pagbadar it Buhis

(Markos 12:13-17; Lukas 20:20-26)

¹⁵ Naghalin kag mga Pariseo ruto ag nagplano sinra kung pauno ninra marakop si Hesus sa Ida mga ingbisaya. ¹⁶ Ag ingpapagto ninra kang Hesus kag ibang inra mga manugsunor kanunot kag mga kakampi ni Gobernador Herodes. Nagpayungot sinra kang Hesus ag nagsiling, “Maestro, ayam namo nak kag Imo pagbisaya ay perming matuor, ag imaw ra kag Imo pagtudlo tungor sa kabubut-on it Dios. Waya ra Ikaw it ingpipiling tawo, ag waya Ikaw nahadlok aber sa isip it mga mataas nak tawo ay ingmamayain Nimo sinra parayan sa Imo pagbisaya. ¹⁷ Kada ni-o kag Imo masisiling dili? Tama baga nak kitang mga lahi it Hudyo ay magbadar it buhis sa Cesar nak Emperador it Roma?”

¹⁸ Pero ayamey ni Hesus kag inra mayaing plano, kada nagsiling Sida, “Kamong mga pakitang tawo! Asing ingpupurbahan ninro Ako? ¹⁹ Pakita-e baga Ako it kwarta ninra nak inggagamit sa pagbadar it buhis.” Kada ingraya ninra sa Ida kag kwartang denaryo, ²⁰ ag nagpangutana si Hesus, “Kanin-ong uda ag ngayan kag nakasuyat diling kwarta?”

²¹ Nagsabat sinra, “Sa Cesar.”

Siling ray ni Hesus sa inra, “Ay kung imaw, ita-o ninro sa Cesar kag para sa Cesar ag sa Dios kag para sa Dios.”

²² Pagkarungog ninra it kali, natingaya sinra ag naghalin sinra ruto.

Kag Pangutana Tungor sa Pagbanhaw it mga Minatay

(Markos 12:18-27; Lukas 20:27-40)

²³ Marugay-rugay sa adlaw rang kato, inggwa it mga Saduseo nak nagpayungot kang Hesus. Sinra kag mga nagpapati nak kag mga minatay ay indi mabanhaw. Ag nagpangutana sinra sa Ida,

† Sal. 118:22-23.

²⁴ “Maestro, ingsiling ni Moises nak, ‘Kung mamatay kag maguyáng nak kayake, ag mabalo kag ida asawa nak waya it anak, dapat sidang pakasayan it katong masunor sa ida nak kayake agor magkaanak sida para sa ida maguyáng.’ †

²⁵ “Halimbawa, inggwa it pitong magmanghor nak kayake. Nag-asawa katong panganay ag namatay nak waya’t anak. Kada ing-asawa ray it ida manghor nak masunor sa ida kag ida asawa. ²⁶ Imaw ra kag natabo sa pangruha, pangtatlo, hastang sa pangpito.

²⁷ Pagkamatay ninrang tanan, namatay ra katong kabade. ²⁸ Ngasing, sa adlaw it pagkabanhaw it mga minatay, dahil naging asawa nida katong tanan, si-o sa pito kag ida maaasawa?”

²⁹ Nagsabat si Hesus, “Sala kinang inro ingpapatihan, dahil waya ninro naiintyendihe kag ingsiling sa Sagradong Kasuyatan ag kung pauno it rako kag gahom it Dios. ³⁰ Pag mabanhaw kag mga tawo, indiey sinra mag-asawa o aasawahon pa, dahil sinra ay magiging tuyarey sa mga anghel sa langit. ³¹ Ag tungor sa pagkabanhaw it mga minatay, waya pa baga ninro nabasa kag ingsiling sa inro it Dios tungor raha? ³² Siling Nida, ‘Ako kag Dios ni Abraham, Dios ni Isaac ag Dios ni Jacob.’ Kag Dios ay buko Dios it mga minatay kundi Dios it mga buhi.” ††

³³ Ag katong narunggan kali it karamuan, natingaya sinra sa Ida tudlo.

Kag Pinaka-importanting Kasuguan it Dios

(Markos 12:28-34; Lukas 10:25-28)

³⁴ Katong narunggan it mga Pariseo nak kag mga Saduseo ay waya it naisabat kang Hesus, naghinuon sinra ag nagpagto sa Ida. ³⁵ Nagpangutana kag usa sa inra nak maayam sa Kasuguan agor purbahan si Hesus. ³⁶ “Maestro, ni-o kag pinaka-importanting sugo sa tanang Kasuguan it Dios?”

³⁷ Nagsabat si Hesus, “ ‘Palangga-a kag Gino-o nak imo Dios it hugot sa imo tagipusuon, bug-os nimong pagkatawo, ag bug-os nimong kaisipan.’ ³⁸ Imaw kina kag pinaka-importanting sugo it Dios. ³⁹ Ag kag pangruhang sugo nak pinaka-importante ay imaw kali, ‘Palangga-a kag imo isigkatawo tuyar sa pagpalangga nimo sa imo sarili.’ ⁴⁰ Kag tanang Kasuguan ni Moises ag kag tudlo it mga propeta ay rahaley sa suyor it kaling ruhang Kasuguan.”

Kag Pangutana Tungor sa Ingpromisang Kristo

(Markos 12:35-37; Lukas 20:41-44)

⁴¹ Ngasing, dahil ingpalibutan si Hesus it mga Pariseo, ingpangutana sinra ni Hesus, ⁴² “Ni-o kag inro pagkaayam tungor sa ingpromisang Kristo? Riin Sida gihalin?”

† Basaha ra sa Hen. 38:8 ag Deu. 25:5. †† Exo. 3:6. ‡ Deu. 6:5. †† Lev. 19:18.

Nagsabat sinra, “Kang Haring David.”

⁴³ Nagpangutana ray si Hesus, “Kung tuyar, asing Gino-o kag tawag sa Ida ni David? Buko baga tuyar kag ingsiling ni David it katong sida ay sa irayom pa it gahom it Ispirito Santo, ag siling nida,”

⁴⁴ “Siling it Gino-o sa Ako Gino-o:

Ingkor rili sa Ako tu-o
hastang mapairayom Nako sa Imo mga siki
kag Imo mga kaaway.” ‡

⁴⁵ “Kung si David mismo ay nagtawag sa Ida it ‘Gino-o,’ pauno masisiling nak halin kang David kag ingpromisang Kristo?” ⁴⁶ Waya it nakasabat miskin usa sa inra. Ag tuna it kato wayaey it nagkakasa-kasa nak magpangutana pa sa Ida.

Kag Pagbisaya ni Hesus sa mga Manunudlo it Kasuguan ag mga Pariseo

(Markos 12:38-40; Lukas 11:37-54; 20:45-47)

23 Pagkatapos, nagbisaya si Hesus sa karamuan ag sa Ida mga manugsunor. ² Siling Nida:

“Kag mga Manunudlo it Kasuguan ag mga Pariseo kag ingkikilaya nak manugpahadag it Kasuguan ni Moises. ³ Kada tumana ninro kag inra ingtutudlo, pero aya gipatuyare kag inra mga inghihimo, dahil sinra mismo ay waya gisusunor sa inra ingtutudlo. ⁴ Sa inra pagpatuman it Kasuguan ay pay ingpapas-an yang ninra kag mabug-at nak raya sa mga tawo, nak sinra mismo ay waya gibubulig miskin iruot kag inra usang tudlo.”

⁵ “Tanang inra inghihimo ay puro paradaw agor apurihon sinra it mga tawo. Kada kag mga maintik nak kahon nak ingbubutangan it mga bersikulo halin sa Sagradong Kasuyatan nak inra inghihigot sa inra yupa ag braso, ††† ag kag mga pabiling sa gadar it inra alimungmong ay inra ingpaparagkuan. ⁶ Sa mga punsyunan abang gusto ninrang mag-ingkor sa ingkuran it pinaka-importanting tawo, ag imaw ra sa atubangan it sinagoga. ⁷ Abang gusto pati ninrang bugnuhon sinra it mga tawo sa banwa ag ayabahon nak ‘Maestro.’” ‡‡

⁸ “Pero kamo, aya gipaayaba it ‘Maestro,’ dahil kamong tanan ay pay magmanghor ag ausa kag inro Maestro. ⁹ Ag aya ra giayabahang ‘Tatay’ kag inro isigkatawo rili sa duta, dahil ausa yang kag inro Tatay sa langit. ¹⁰ Ag aya ra gipaayabang ‘Gino-o,’ dahil ausa yang kag inro Gino-o nak imaw kag ingpromisang Kristo. ¹¹ Kag usa nak imaw it ingkikilaya it tanan ay dapat nak maging suguon ninro. ¹² Sin-o man kag nagtataas it ida sarili ay ibaba it Dios, ag kag nagpapau-bos ay Ida itaas.”

‡† Sal. 110:1. ‡†† Basaha sa Exo. 13:9 ag Deu. 6:8-9. ‡††† Sa relihiyon it mga lahi it Hudyo kag bisayang “Maestro” ay “Rabbi.” § Si Hesus mismo kag ingpapatungran it kaling ingtatawag nak inra ausang maestro.

¹³ Nagsiling pa si Hesus, “Kahahadlok kag matatabo sa inro nak mga Manunudlo it Kasuguan ag mga Pariseo! Mga pakitang tawo! Kamo kag nagpipiga sa mga tawo nak gustong magpasakop sa paghari it Dios. Kamo ngani ay waya gustong magpasakop raha ag ingpipigahan pa ninro kag iba.”

¹⁴ [“Kahahadlok kag matatabo sa inro nak mga Manunudlo it Kasuguan ag mga Pariseo! Mga pakitang tawo! Ingluluko ninro kag mga kabading balo hastang naghirap sinra, ag kaling inro mayaing inghimo ay gingatabunan it inro mahabang pagpangamuyo. Ngani, yabaw kag inro abatunon nak parusa.”] †

¹⁵ “Kahahadlok kag matatabo sa inro nak mga Manunudlo it Kasuguan ag mga Pariseo! Mga pakitang tawo! Inglilibot ninro kag ragat ag duta para yang makaraya it usang buko Hudyo sa inro pagtudlo. Pagkatapos, apatuyaron sida sa inro, hastang maging doble pa kag ida kayainan sa inro, kada mas yabaw pa kag ida kaparusahan sa impyerno.

¹⁶ “Kahahadlok kag matatabo sa inro nak pay tuyar sa mga bulag nak manug-agkay! Ingtutudlo ninro nak kung agamiton it usang tawo kag Templo sa ida pagsumpa, pweding indi nida kato gitumanon. Pero kung agamiton nida sa pagsumpa kag buyawan sa Templo, ay dapat nidang tumanon kag ida ingsumpaan. ¹⁷ Kamong mga bulag ag mga kuyang kag pag-iisip! Ni-o kag mas importante, kag buyawan o kag Templo nak imaw kag naghihimo nak maging sagrado kag buyawan?

¹⁸ “Ingsisiling ra ninro nak kung agamiton it usang tawo kag altar sa ida pagsumpa, pweding indi nida kato gitumanon. Pero kung agamiton nida sa pagsumpa kag halar sa altar, ay dapat nidang tumanon kag ida ingsumpaan. ¹⁹ Kamong mga bulag! Ni-o kag mas importante, kag halar o kag altar nak imaw kag naghihimo nak maging sagrado kag halar? ²⁰ Kada ngani kung agamiton it usang tawo sa pagsumpa kag altar, syempre pati kag tanang halar ruto ay iday ra ing-umir sa pagsumpa. ²¹ Ag kung agamiton it usang tawo sa pagsumpa kag Templo, pati kag Dios ay iday ra ing-umir sa pagsumpa dahil kag Templo ay istaran it Dios. ²² Ag imaw ra, kung agamiton it usang tawo sa pagsumpa kag langit, pati kag trono it Dios ay iday ra ing-umir sa pagsumpa dahil ruto nakaingkor kag Dios.

²³ “Kahahadlok kag matatabo sa inro nak mga Manunudlo it Kasuguan ag mga Pariseo! Mga pakitang tawo! Mismong mga tanom nak inggagamit ninro sa pampalasa ay ingtata-o ninro kag ika-sampuyong parti sa Dios. Pero kag Ida mga importanting sugo ay inro ingbabaliwaya, tuyar sa pagka-matarong, pagka-maluluy-on ag pagka-matinumanon. Ngani, imaw kali kag

dapat ninrong tumanon ag indi ra dapat magpabada sa pagta-o it inro ika-sampuyong parti. ²⁴ Kamong mga bulag nak manug-agkay! Sa inro pagtuman sa Dios, kamo ay tuyar sa mga tawo nak ingsasaya kag hayukhok sa inra ainumon, pero kag inra ingyayag-ok ra ay marakong kamelyo.

²⁵ “Kahahadlok kag matatabo sa inro nak mga Manunudlo it Kasuguan ag mga Pariseo! Mga pakitang tawo! Kamo ay pay tuyar sa naghugas it baso ag mayukong, nak liwas yang kag inghugasan ag waya kag suyor. Kada mabuling gihapon kag suyor, pay tuyar sa tawong maado sa pangliwas, pero kag tagipusuon ay puno it kahakugan ag pagka-gahaman. ²⁶ Kamong mga bulag nak Pariseo! Limpyuha anay kag inro suyor agor maging malimpyo ra kag liwas.

²⁷ “Kahahadlok kag matatabo sa inro nak mga Manunudlo it Kasuguan ag mga Pariseo! Mga pakitang tawo! Kamo ay tuyar sa pantyon nak ingpintahan it puti. Maganda kag pangliwas, pero kag suyor ay puno it mga suká ag nagyunot nak minatay. ²⁸ Tuyar kamo. Sa muyat it tawo ay abang ado kamo, pero sa kak-laruhan ay puro kamo pakitang tawo ag mga suwail.

²⁹ “Kahahadlok kag matatabo sa inro nak mga Manunudlo it Kasuguan ag mga Pariseo! Mga pakitang tawo! Ingpapahimo pa ninro kag mga pantyon it mga propeta ag ingpapaganda ra kag mga lapida it mga maadong tawo nak nagtutuman sa Dios. ³⁰ Ag ingsisiling ninro kung nabuhi tan-a kamo it katong panahon it inro mga ginikanan, indi ninro gipamatay kag mga propeta tuyar sa inghimo ninra. ³¹ Pero sa ingbisaya ninrong kina, ingpapamatuuran ninro nak kamo ay mga inanak it mga nagmatay rutong mga propeta. ³² Hala, tapusa ninro kag ingtunaan it inro mga ginikanan!

³³ “Kamong mga tuso! Indi kamo makalikaw sa parusa sa impyerno.

³⁴ “Kada panimati kamo, Ako mismo kag maparaya sa inro it mga propeta, mga maayam ag mga manunudlo it mga bisaya it Dios. Pero kag iba ay inro amatyon parayan sa paglansang sa krus, kag iba ay alatiguhon sa inro sinagoga, ag kag iba ray ay ayaguron ag apahirapan aber hariin man sinra magpagto.

³⁵ Ngani, kamong mga tawo sa ngasing nak panahon ay sa inro asukton it Dios kag pagmatay it tanang mga maadong tawo nak nagtutuman sa Ida dili sa kalibutan, magtuna pa kang Abel hastang kang Zacarias nak anak ni Baraquias, nak ingmatay it inro mga ginikanan sa tunga it Sagradong Lugar it Templo ag altar raha sa rayaag. ³⁶ Matuor kaling Ako ingsisiling sa inro. Kamong mga tawo nak nabubuhi pa ngasing kag mapanabat sa tanang kasal-anang kali.”

† Katong pinaka-unang mga kopya it kaling Maadong Balita ni Mateo ay waya naumir sa pagsuyat kag bersikulo 14. Makikita nato nak kali ay huley narugang.

Kag Kalisor ni Hesus sa mga Taga-Herusalem

(Lukas 13:34-35)

³⁷ Pagkatapos, nagsiling si Hesus:

“Mga taga-Herusalem! Asing tuyar kamo? Ingpa-matay ninro kag mga propeta ag ingbunggo ra kag mga suguon it Dios hastang mamatay! Maramong beses nak gusto tan-a Nakong tatapon kamo tuyar sa pagkukup it usang guyang nak manok sa ida mga isiw, ugaling waya kamo it gusto nak himuon kina Nako sa inro. ³⁸ Kada ngasing bahalaey kamo! Apabadaney kamo it Dios! ³⁹ Ag kali kag Ako isiling sa inro, tuna ngasing, indiey ninro Ako makita, hastang mag-abot kag oras nak silinggon ninrong,

‘Dayawon kag nag-aabot sa ngayan it Gino-o!’ †

Kag mga Bisaya ni Hesus Tungor sa Pagsira sa Templo

(Markos 13:1-2; Lukas 21:5-6)

24 Nagliwas si Hesus sa Templo ag katong pahalinoney Sida, nagpayungot kag mga disipulos ag ingtudlo sa Ida kag kagandahan it tanang parti it Templo.

² Pero siling ni Hesus sa inra, “Ah! Nagagandahan kamo rahang maragkong Templo. Pero matuor kaling Ako ingisiling sa inro. Maabot kag adlaw nak masisira kinang tanan ag wayaey it mabibilin nak batong nakatungtong raha.” ††

Kag mga Tanra it Pagsira sa Herusalem ag Katapusan it Kalibutan

(Markos 13:3-23; Lukas 21:7-24)

³ Pagkatapos, habang nag-iingkor si Hesus sa Baguntor it mga Olibo, nagpayungot sa Ida kag Ida mga disipulos ag nagpangutana sa Ida it pasikreto, “Gino-o, silinggon sa amo kung sauno matatabo kinang Imo ingisiling? Ag ni-o kag tanra it Imo pagbalik ag kag katapusan it kalibutan?”

⁴ Nagsabat si Hesus:

“Mag-andam kamo agor indi kamo maluko ag mayaag, ⁵ dahil maramo kag mapali ag magamit it Ako pangayan. Masiling sinra, ‘Ako kag ingpromisang Kristo,’ kada karamo sinrang maluluko. ⁶ Makakarungog kamo it mga gera mayungot sa inro ag mabalitaan ra ninro nak inggwa it mga gera sa mayado. Pero aya kamo gikalibog. Dapat matabo kinang tanan. Pero buko pa kina kag katapusan. ⁷ Magera kag mga nasyon ag mga gingharian. Ag marayan kag mga tig-agutom ag mga linog sa iba’t-ibang lugar. ⁸ Pero kaling tanan ay buko pa katapusan it kalibutan kundi pagtuna pa yang it kahirapan. Kaling mga matatabo ay puyding ikumpara sa usang manug-anak nak napasyapo anay.

⁹ “Sa oras rang kato, arakpon kamo, apahirapan ag amatyon. Ag alabanan kamo it tanang mga tawo dahil sa inro pagsunor sa Ako. ¹⁰ Sa oras rang kato ay karamo kag matalikor sa inra pagtu-o, atraiduron ag alabanan kag inra isigkatawo. ¹¹ Mayuaw kag maramong buko matuor nak mga propeta nak maluko sa maramong tawo. ¹² Ag dahil sa pagramo it mga suwail, mawawagit kag pagpalangga it maramong tawo sa inra isigkatawo ag sa Dios. ¹³ Pero kag tawong makakati-is hastang sa katapusan ay imaw it maluluwas.

¹⁴ Ipalapnag sa bug-os nak kalibutan kag Maadong Balita tungor sa paghari it Dios bilang pamatuor sa tanang lahi ag imawey kag pag-abot it katapusan.”

¹⁵ Nagbisaya pa si Hesus, “Sa paabuton, kag ingpau-nang bisaya ni Propeta Daniel ‡ ay matutuparey kung makikitaey ninro kinang nagrarayay it subrang kayainan nak nagtitinrog sa sagradong lugar. Imawey kina kag magiging dahilan nak abadaan kina it Dios. †† (Kamong mga nagbabasa, bahalaey kamo mag-intyendi it kali!) ¹⁶ Pag kali’y matabo, kag mga tawo dili sa Hudeya ay dapat magrayagan papagto sa kabukiran. ¹⁷ Kung inggwa’t usang tawo nak sa ibabaw it ida bayay ay dapat sidang maghalin nak raan, ag indiey magsuyor sa bayay agor magbaoy pa it ida mga kagamitan. ¹⁸ Ag kung kag usang tawo ay hagto sa ida bukir ay indiey dapat magpauli agor magbaoy it ida baro. ¹⁹ Kaluluoy kag mga sabak ag mga nagpapasuso sa mga adlaw nak kato. ²⁰ Ipangamuyo ninro nak kag inro pagtakas ay indi matabo sa tigyamig o sa Adlaw it Inugpahuway, ²¹ dahil arayanan it mga tawo kag subrang kahirapan, nak waya’t kapareho, tuna pa it katong pagtuga it kalibutan hastang sa ngasing, ag indiey kali marayanan liwat. ††† Ag kung indi gipalip-uton it Dios kag haba it kaling matatabo ay wayang gador it tawong matutura dili sa duta. Pero alang-alang sa Ida mga pinili, apalip-uton Nida kag haba it kali.

²³ “Sa oras rang kato, kung inggwa it mga masiling sa inro, ‘Hali kag ingpromisang Kristo,’ o ‘Hina Sida,’ aya gipati. ²⁴ Dahil mayuaw kag maramong buko matuor nak Kristo ag maramong buko matuor nak propeta, ag mapakita sinra it mga katitingayang milagro ag tanra pramas lukuhon ag yaagon kag mga tawo, ag kung pwede, pati kag mga pinili it Dios. ²⁵ Tanra-e ninro kali! Ingpapaunay Nako kali it siling sa inro.

²⁶ “Kada, kung inggwa’t mga masiling sa inro, ‘Hagto Sida sa disyerto!’ Aya gipagtu-e. Ag kung inggwa’t masiling sa inro, ‘Hina sida sa suyor!’ Aya gipati.

²⁷ Dahil kag Ako pagbalik ay tuyar sa paghadag it kilat halin sa subatan hastang sa sugbuan, Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo. ²⁸ Matatabo kali tuyar sa ingisiling sa kabisayahan nak marali ninro

† Sal. 118:26. †† Basaha ra sa Jer. 7:1-14.

‡ Basaha ra sa Dan. 9:27; 11:31; 12:11. †† Basaha ra sa 2 Tes. 2:3-4. †† Basaha ra sa Dan. 12:1 ag Joel 2:2.

makita kung hariin inggwa't minatay dahil sa pagragipon it mga uwak."

Kag Pagbalik ni Hesus

(Markos 13:24-31; Lukas 21:24-31)

²⁹ Nagpadayon si Hesus sa Ida pagbisaya:

"Sa nak raan, pagkatapos it kinang tanan nak kahirapan,

'maruyom kag adlaw

ag indiey maghadag kag buyan. †

Kag mga bituon halin sa langit ay mahuhuyog,

ag kag tanan sa kalangitan ay mahinudong.' " ††

³⁰ "Ag mayuaw sa langit kag tanra it Ako pagbalik, Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo. Ag mapanambitan kag tanang nasyon dili sa duta, ag makikita ninra Ako nak nagpipilhig ag nakatungtong sa rampog nak puno it gahom ag rakong kahimayaan. ³¹ Kag trumpeta ay matunog it makusog ag Ako iparaya kag mga anghel sa tanang parti it kalibutan ag tanang parti it kalangitan ‡ pramas tipunon kag tanan nak Ako mga pinili.

³² "Isipa ninro kag puno it igos dahil inggwa kamo it matutun-an halin raha. Pag nakita ninro nak nagsasalingsingey ag nag-uusborey kag mga rahon, ayamey ninro nak mayungotey kag kwarisma no? ³³ Imaw ra, pag makita ninro nak natataboey kaling tanang Ako inggisiling sa inro, maaayaman ninrong mayungotey kag pagbalik Nako nak pay hinaey sa liwas it pwertahan. ³⁴ Matuor kaling Ako inggisiling sa inro. Matatabo kaling tanan bag-o mamatay kag mga buhi pa sa ngasing nak panahon. ³⁵ Kag langit ag duta ay mawawagit, pero kag Ako mga bisaya ay iniding gador mawagit."

Maging Hanra Para sa Pagbalik ni Hesus

(Markos 13:32-37; Lukas 21:34-36)

³⁶ Nagsiling pa si Hesus, "Waya it nakakaayam kung niong adlaw o oras kag Ako pagbalik, aber kag mga anghel sa langit, ag aber ra Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo. Kag Tatay yang kag nakakaayam it kali. ³⁷ Kung ni-o kag inghihimo it mga tawo katong sa kapanahunan ni Noe, †† ay imaw ra kag ahimuon it mga tawo sa Ako pagbalik, Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo. ³⁸ It kato bag-o gingpabaha kag kalibutan, kag mga tawo ay nagkakaon, nag-iinom ag nag-iinasawa hastang sa adlaw nak nagsuyor sina Noe sa arka. ³⁹ Ag waya ninra naiisip kung ni-o kag matatabo sa inra hastang nag-abot kag pagbaha ag nagkayumos sinrang tanan. Tuyor ra kag matatabo sa Ako pagbalik, Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo.

† Isa. 13:10. †† Isa. 34:4. ‡ Basaha ra sa Deu. 30:4 ag Zac. 2:6. †† Basaha ra sa Hen. 7:1-24.

⁴⁰ "Sa panahong kato, kung inggwa it ruhang kayake nak nagtatrabaho sa bukir, abay-on kag usa ag ibilin kag usa. ⁴¹ Ag kung inggwa it ruhang kabading nag-aasuran, abay-on kag usa ag ibilin kag usa.

⁴² "Kada, maghanra kamo, dahil buko ninro ayam kag adlaw it pag-abot it inro Gino-o. ⁴³ Tanra-e ninro kali. Kung inggwa it usang tag-iya it bayay nak nakakasador kung niong oras maabot kag mananakaw, mabantay sida ag indi nida gipabad-ang suryon kag ida bayay. ⁴⁴ Kada kamo ra ay maghanra puat, dahil Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay maabot sa oras nak waya ninro gipapaabuta."

Kag mga Matutom ag Buko Matutom nak Suguon

(Lukas 12:41-48)

⁴⁵ Nagsiling pa si Hesus, "Isipa ninro kung kamo ay tuyor sa matutom ag maayong suguon nak ingtugyanan it ida amo sa pagrumaya sa ibang mga suguon para mapakaon sinra sa tamang oras. ⁴⁶ Abang buynas katong suguon, kung sa pagbalik it ida amo ay maaabutan sida nak naghihimo it mga ingtugyan sa ida. ⁴⁷ Matuor kaling Ako inggisiling sa inro. Kinang suguon nak saligan ay imaw kag aimbyaran it ida amo sa ida tanang ari-arian. ⁴⁸ Pero kung mayain katong suguon, masiling kali sa ida sarili, 'Rugay pa bag-o magbalik kag ako amo!' ⁴⁹ Kada ida apintasan kag ida mga kaparehong suguon ag sida ay makinaon ag maininom kaibahan kag mga palayango. ⁵⁰ Ag sa adlaw ag oras nak waya nida gipapaabuta ay mabalik kag ida amo. ⁵¹ Grabe kag parusa nak ita-o sa ida it ida amo, ag ipilak sida kaibahan it mga pakitang tawo ru-to sa lugar kung hariin kag mga tawo ay nagtitinibaw ag nagpapangpagot kag inra mga ngisi."

Kag Istorya Tungor sa Sampuyong Abay

25 Nagpadayon si Hesus sa Ida pagtudlo. Siling Nida:

"Kag mga gusto magpasakop sa paghari it Dios ay puyding ikumpara sa sampuyong rayagang abay nak nagraya it inra iwag ag nagliwas para magsapoy sa kayaking kasayon. ² Kag lima sa inra ay alisto, ag kag lima ay buko. ³ Kag limang buko listo ay nagraya it inra mga iwag, ugaling waya sinra giaman it lana. ⁴ Pero kag mga listo ay nagraya it lana, puyra pa katong hagto sa inra iwag. ⁵ Narugay kag pag-abot it kayaking kasayon, kada tinungka sinrang tanan ag nakatuyugan.

⁶ "Pag-abot it tungang gab-i, inggwa it nag-ukaw. Siling nida, 'Haley sida! Sapuya ninro!'

⁷ "Sa nak raan, nagbangon kag sampuyong abay ag inghanra kag inra mga iwag. ⁸ Nagsiling kag mga buko

listo sa mga listo, 'Mahagar baga it aber maisot yang nak lana. Nag-iidlap-idlapey kaling amo mga iwag.'

⁹"Nagsabat kag mga listo, 'Sabaling indi gihusto kali sa atong tanan. Maado pa ay pagto yangeay kamo sa tinrahan ag magbakay it para sa inro.'

¹⁰"Kada, naghalin kinang limang buko listo nak abay para magbakay it lana. Pagkahalin ninra, tamang nag-abot kag kayaking kasayon. Kag limang listo ay ka-nunot nidang nagsuyor sa kasayan, ag ingtrangkahan kag hagrahan.

¹¹"Marugay-rugay, nag-abot kaling limang buko listong mga abay ag nag-ayaba it makusog, 'Sir, Sir, pasurya kami!'

¹²"Pero nagsabat kinang kasayon, 'Matuor kaling Ako inggisiling sa inro. Buko kamo Nako kilaya!'

¹³"Kada, maging listo kamo permi, dahil buko ninro ayam kag adlaw ag kag oras it Ako pag-abot."

Kag Istorya Tungor sa Tatlong Suguon nak Ingtaw-an it Puhunan (Lukas 19:11-27)

¹⁴ Nagsiling pa si Hesus, "Kali kag ibang istorya tungor sa paghari it Dios. Inggwa it usang tawo nak naghanra para magpagto sa mayadong lugar. Bag-o sida naghalin, ingpatawag nida kag ida mga suguon ag ingtugyan sa inra kag ida tanang ari-arian.

¹⁵ Ingsalig nida kag ida kwarta sa bawat usa kumporme sa inra abilidad. Kag usa ay ingtaw-an it limang libo, kag usa ay ingtaw-an it ruhang libo, ag kag usa ay usang libo, bag-o naghalin sida.

¹⁶ "Kinang ingtaw-an it limang libo ay nagpamakay it ibaligya, ag nagkainggwa sida it ganansya nak limang libo. ¹⁷ Imaw ra katong ingtaw-an it ruhang libo, naganansya ra sida it ruhang libo. ¹⁸ Pero katong ingtaw-an it usang libo ay nagkutkot sa raga ag hagto yin-ubong katong kwartang ida nabaton."

¹⁹ "Sa karugayon, nagbalik kinang amo it kaling mga suguon ag ingsumada kag mga ingtugyan sa inra.

²⁰ Nagsuyor kag ingtugyanan it limang libo ag nagsiling sida, 'Sir, haley kag limang libo nak ingta-o nimo sa ako pati kag limang libong ganansya nako.'"

²¹ "Siling it amo sa ida, 'Ay maado! Matutom ag maado kang suguon! Nasasaligan ka sa maisot nak kwarta, kada aintriguhan ka nako it mas marako. Maley, makinasadya kita.'"

²² "Nagpayungot ra kag ingtugyanan it ruhang libo ag nagsiling, 'Sir, haley kag ruhang libo nak ingta-o nimo sa ako pati kag ruhang libong ganansya nako.'"

²³ "Siling it amo sa ida, 'Ay maado! Matutom ag maado kang suguon! Nasasaligan ka sa maisot nak kwarta, kada aintriguhan ka nako it mas marako. Maley, makinasadya kita!'"

²⁴ "Masunor, nagpayungot kag ingtugyanan it usang libo ag nagsiling, 'Sir, ayam nakong ikaw ay istrikto.

Nag-aani ka aber buko nimo tinamnan ag nagtitipon ka aber buko nimo sinabwagan. ²⁵ Kada nahadlok ako ag ingyubong nako kag imo kwarta. Kali kag imo usang libo-o.'"

²⁶ "Siling sa ida it ida amo, 'Mayain ag tamaran kang suguon! Ayam yaki nimo nak nag-aani ako aber buko nako tinamnan ag nagtitipon ako aber buko nako sinabwagan. ²⁷ Kung tuyar, asing waya nimo kina gihuyugan sa bangko? Ay dey, inggwa tan-a ako it nabaoy nak ganansya ngasing!'"

²⁸ "Ag ingsugo nida sa ida mga ibang suguon, 'Bay-a sa ida kinang usang libo ag ita-o sa inggway it dyes mil. ²⁹ Kada ngani kag tawo nak inggway ay arugangan pa ag magiging bugana, pero kag waya, dahil sida ay pabada, aber kag asa iday ay abay-on pa. ³⁰ Ag kaling suguon nak waya't puyos, pilakan ninro ruto sa liwas sa karuymanan. Hagto sida matinibaw ag mapangpagot kag ida ngisi!'"

Kag Nahanungor sa Huling Adlaw it Paghusgar it Dios sa Tawo

³¹ Nagsiling pa si Hesus, "Pag magbalik Ako, nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, raya kag Ako kahimayaan ag kanunot kag tanang mga anghel, Ako ay maingkorey sa Ako mahimayaong trono. ³² Matipon kag tanang lahi sa Ako atubangan ag abuyag-buyagon Nako sinra sa ruhang grupo, tuyar sa pagbuyag-buyag it manugbantay sa ida mga hadop, usa para sa mga karnero ag usa para sa mga kambing. ³³ Ibutang Nako sa Ako tu-o kag mga maadong tawo nak ingkukumpara sa karnero, ag sa Ako wala kag mga mayaing tawo nak ingkukumpara sa mga kambing.

³⁴ "Ag Ako nak imaw kag Hari ay masiling sa mga asa Ako tu-o, 'Maley, kamong mga ingpakamaado it Ako Tatay! Batuna kag panublion nak Ida ing-aman sa Ida gingharian para sa inro magtuna pa sa pagtuga it kalibutan. ³⁵ Abatunon ninro kina dahil tong Ako ay inggutom, ingpakaon ninro Ako. Tong Ako ay inguhaw, Ako ay inro ingpainom, ag tong Ako ay usang dayo sa inro lugar, ingbaton ninro Ako sa inro pamayay. ³⁶ It katong waya Ako it baro, Ako ay inro ingbaruan, tong Ako ay nagkasakit ay inro Ako ingalagaan, ag tong Ako ay napriso ay inro Ako ingpagtuan ag ingbuligan.'

³⁷ "Masabat kag mga maadong tawo nak nagtutuman sa Dios, 'Gino-o, kauno Ka namo nakita nak nagutom ag ingpakaon Ka namo, nauhaw Ka ag amo ingpainom? ³⁸ Kauno Ka naging dayo ag amo Ikaw gingbaton sa amo pamayay o waya Ka it baro ay amo Ka ingbaruan? ³⁹ Kauno Ka ra namo nakitang nagkasakit o sa suyor it prisuhan ag amo Ikaw ingpagtuan ag ingbuligan?'"

⁴⁰ “Akong hari ay masabat, ‘Matuor kaling Ako ing-siling sa inro. It katong inghimo ninro kina para sa aber usa sa mga kubos nak Ako mga hali ay pay sa Ako ra kina ninro ginghimo.’

⁴¹ “Masunor, masiling Ako ruto sa mga tawo nak asa Ako wala, ‘Payado kamo sa Ako, kamong mga sinumpa it Dios. Pagto kamo sa lugar it kayado nak in-ding gador mapayong, nak inghanra para kang Sa-tanas ag ida mga sinakupang anghel. ⁴² Aparusahan kamo ruto dahil tong Ako ay inggutom, waya ninro Ako gipakauna. Tong Ako ay ing-uhaw, waya ninro Ako gipainuma, ⁴³ ag tong Ako ay usang dayo sa inro lugar, waya ninro Ako gibatuna sa inro pamayay. It katong waya Ako it baro, waya ninro Ako gibaru-e, tong Ako ay nagkasakit ag sa suyor it prisuhan, waya ninro Ako gipagtu-e ag gibulige.’

⁴⁴ “Ag masabat ra sinra, ‘Gino-o, kauno Ka namo naki-ta nak inggutom, ing-uhaw, naging dayo, ag nawar-an it baro, inggwa it sakit o asa prisuhan ag waya Ka namo gibulige?’

⁴⁵ “Masiling Ako sa inra, ‘Matuor kaling Ako ing-siling sa inro. It katong waya ninro gihimu-a kina para sa aber usa sa mga kubos nak Ako mga hali ay waya ra ninro kina gihimu-a sa Ako.’

⁴⁶ “Kada ngani Ako aray-on kaling mga tawo sa ka-parusahan nak waya’t katapusan, pero kag mga maadong tawo nak nagtutuman sa Dios ay Ako ataw-an it kabuhi nak waya’t katapusan.”

Kag Plano it mga Punong Saserdote nak Pagrakop ag Pagmatay kang Hesus

(Markos 14:1-2; Lukas 22:1-2; Juan 11:45-53)

26 Pagkatapos it kaling tanang pagtudlo ni Hesus, nagsiling Sida sa Ida mga manugsunor,

² “Ayamey ra ninro nak ruhang adlaw yangey ay Kapis-tahaney it Pagkaluwas it mga lahi it Hudyo sa Ehipto. [†] Sa oras nak kina Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay atraiduron ag ilansang sa krus.”

³ Myentras ing-siling ni Hesus kali, kag mga Punong Saserdote ag iba pang mga pinuno it mga Hudyo ay nagtipon sa palasyo it Pinaka-mataas nak Saserdote nak si Caipas, ⁴ ag nagplano sinra nak rakpon si Hesus it patago bag-o ipamatay. ⁵ Kali kag inra plano, “Indi kali nato gihumanon sa kasagsagan it Pista sabaling magkagulo kag mga tawo.”

Kag Pagbubo it Pabangyo kang Hesus

(Markos 14:3-9; Juan 12:1-8)

⁶ Ngasing, habang si Hesus ay ruto sa baryo it Be-tanya, sa bayay nina Simon nak dati ay di kitong nak ingpaado ni Hesus, ⁷ inggwa it usang kabading nag-

[†] o “Pista it Pagligar,” nak sa bisayang Griyego ay “Paskwa.” (Basaha sa Exo. 12:1-13.) Basaha ra sa Glosaryo kag tungor sa “Pista it Pagkaluwas sa Ehipto.”

payungot kang Hesus habang sinra ay nagkakaon. Kaling kabade ay inggwa it rayang pabangyo sa usang susudlan nak human sa piling bato, nak kag tawag ay alabastro. Ag ingbubo nida kaling pabangyo sa uyo ni Hesus.

⁸ Pagkakita kali it Ida mga manugsunor, sinaputan sinra ag napasiling sa usa-g-usa, “Asing ida yang ing-uudakan kinang pabangyo? Kanugon! ⁹ Maado pang ingbaligya yangey kato ag ingta-o kag binta sa mga pobre!”

¹⁰ Naayaman ni Hesus katong inra ingbisaya, kada siling Nida sa inra, “Asing sida ay inro ingmamayain? Maado kaling ida inghimo sa Ako. ¹¹ Kag mga pobre ay hina yang permi. ^{††} Ag aber sauno gusto ninro sinrang buligan ay puyde. Pero Ako ay buko ninro perming kaibahan. ¹² Ingbubo nida kaling pabangyo sa Ako pramas ihanra kag Ako yawas sa pagyubong. ¹³ Ag matuor kaling Ako ing-siling sa inro. Aber hariin iban-tala kag Maadong Balita sa bug-os nak kalibutan ay mauumir it sambit nak gador kag inghimo it kaling kabade bilang pagrumrom sa ida.”

Kag Pagtraidor ni Judas kang Hesus

(Markos 14:10-11; Lukas 22:3-6)

¹⁴ Pagkatapos, si Judas Iscariote nak usa sa doseng disipulos ay nagpagto sa mga Punong Saserdote. ¹⁵ Ag nagpangutana sida, “Ni-o kag inro ita-o sa ako kung abuligan nako kamong marakop si Hesus?” Ngani, nagbilang sinra it treyntang pilak ag ingta-o sa ida. ¹⁶ Tuna it kato, naghanapey si Judas it magandang tyempo pramas maita-o si Hesus sa inra mga damot.

Kag Paghanra nina Hesus sa Sagradong Paninghapon

(Markos 14:12-21; Lukas 22:7-13,21-23; Juan 13:21-30)

¹⁷ It katong unang adlaw it Pista it Tinapay nak Waya’t Pangpaalsa, [‡] nagpayungot kang Hesus kag Ida mga disipulos ag nagpangutana, “Hariin kag Imo gusto nak ihanra namo kag paninghapon para sa Pista it Pagkaluwas sa Ehipto?” ^{‡†}

¹⁸ Nagsabat Sida, “Pagto kamo sa syudad ag hanapon ninro katong ato kakilaya ag silingga sida, ‘Siling it Maestro, mayungotey kag Ida oras. Kada ngasing nak Pista, makaon nganat kami sa inro bayay it paninghapon kaibahan kag Ako mga disipulos.’”

¹⁹ Nagsunor matuor kag mga disipulos sa sugo ni Hes-

^{††} Basaha ra sa Deu. 15:11. [‡] o “Pista it Tinapay nak Waya’t Lebadora.” Kag inra pangpaalsa ay “lebadora” nak sa bisayang Inglis ay “yeast.” Sa suyor it usang domingo waya sinra gikakaon it tina-pay nak di lebadora dahil ingrurumrom ninra nak imaw kag inghu-man it inra ginikanan tong adlaw nak maghalin sinra it rali-rali sa Ehipto. Waya ninra gikauna kali dahil para sa mga Hebreo kag lebadora ay simbulo it kayainan. (Basaha sa Exo. 12:14-20.) ^{‡†} o “Pista it Pagligar,” nak sa bisayang Griyego ay “Paskwa.” (Basaha sa Exo. 12:1-13 ag Deu. 16:5-6.) Kali ay usang adlaw yang nak imaw ra kag unang adlaw it Pista it Tinapay nak Waya’t Pangpaalsa nak ing-siselibrar sa suyor it usang domingo. (Basaha sa Exo. 12:21-27.)

us ag inghanra ninra kag paninghapon nak para sa Pista it Pagrumrom sa Pagkaluwas sa Ehipto.

²⁰ Pagkagab-i, nag-atubang si Hesus sa lamesa kaibahan kag Ida doseng disipulos. ²¹ Ag habang sinra ay nagkakaon, nagsiling si Hesus sa inra, "Matuor kaling Ako ing-siling sa inro. Usa sa inro rili kag ma-traidor sa Ako."

²² It katong narunggan ninra kali, nalisor nak gador kag mga disipulos ag kada usa sa inra ay mansigpang-utana kang Hesus, "Ako baga kato, Gino-o? Di baga buko?"

²³ Nagsabat si Hesus, "Kag matraidor sa Ako ay usa sa inro nak nagrurungan sa Ako sa pagsawsaw it tinapay sa mayukong. ²⁴ Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo ay mataliwan, kumporme sa nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan. Pero kahahadlok kag matatabo sa tawong matraidor sa Ako! Maado pang wayaey sida natawo."

²⁵ Nagpangutana ra si Judas nak matraidor sa Ida, "Maestro, ako baga kato?"

Nagsabat si Hesus, "Ikaw ngani!"

Kag Sagradong Paninghapon

(Markos 14:22-26; Lukas 22:14-20; 1 Corinto 11:23-26)

²⁶ Myentras nagkakaon pa sinra, nagbaoy si Hesus it tinapay, ag pagkatapos it pasalamat sa Dios, Ida kali ingbika-biká ag ingpasa sa Ida mga disipulos ag nagsiling, "Baoy kamo. Kali kag Ako yawas."

²⁷ Masunor, ingbaoy ra Nida kag kupa it inumon nak ubas, ag pagkatapos it pasalamat sa Dios ay Ida ra kali ingpasa sa inra ag nagsiling, "Mansig-inom kamong tanan." ²⁸ Ag siling Nida, "Kali kag Ako rugo nak imaw it pamatuor sa kasugtanan it Dios sa tawo, ag kali ay mabubuhos para sa maramong tawo agor mapatawar kag inra kasal-anan. ^{†29} Kali kag Ako isiling sa inro. Tuna ngasing indiey nak gador Ako mag-inom liwat it kaling klase it inumon nak ubas, hastang waya pa Ako nakainom it bag-ong klase it inumon kaibahan ninro sa gingharian it Ako Tatay."

³⁰ Pagkatapos it kaling bisaya ni Hesus, nagkanta sinra it usang kantang pagdayaw sa Dios, ag nagpagto sa Baguntor it mga Olibo.

Kag mga Paunang Bisaya ni Hesus Tungor sa Pagbalibar ni Pedro

(Markos 14:27-31; Lukas 22:31-34; Juan 13:36-38)

³¹ Habang sinra ay nagpapanaw, nagsiling si Hesus sa Ida mga disipulos, "Isag sa gab-i, Ako ay abadaan ag apabad-an ninrong tanan. Kali kag katuparan it nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak nagsisiling, " 'Amatyon Nako kag manug-alaga, ag kag mga karnero ay mapangyasahas.' ^{††}

[†] Basaha ra sa Exo. 24:8; Isa. 53:12; Jer. 31:31 ag Zac. 9:11.
^{††} Zac. 13:7.

³² "Pero pag banhawon Ako it Dios, mauna Ako sa inro ruto sa Galileya."

³³ Ag nagsiling si Pedro sa Ida, "Aber badaan Ka it tanan, ako ay indi magbada sa Imo."

³⁴ Nagsiling si Hesus sa ida, "Matuor kaling Ako ing-siling sa imo. Isag sa gab-i, bag-o magbayo kag manok, ay tatlong besesey nimo Akong ibalibar."

³⁵ Pero nagmatugas si Pedro sa pagsiling, "Aber ako ay mamatay nak kaibhanan Nimo, inding gador Ka nako gibalibar."

Ag imaw ra kag siling it ibang mga disipulos.

Kag Pagpangamuyo ni Hesus sa Getsemane

(Markos 14:32-42; Lukas 22:39-46)

³⁶ Pagkatapos, nagpagto sina Hesus sa usang lugar nak ingtatawag nak Getsemane [‡] ag nagsiling Sida sa Ida mga disipulos, "Dili yang anay kamo. Mapangamuyo Ako ruto-o."

³⁷ Ag ingnunot ni Hesus si Pedro ag kag ruhang anak ni Zebedeo, ag nasusub-an nak gador Sida ag pay nahihirapan kag Ida buot. ³⁸ Ag nagsiling Sida sa inra, "Pay Ako'y mamamatay sa Ako rakong kalisor. Hali yang anay kamo ag maging listo ag magbantay kaibahan Nako."

³⁹ Medyo nagpayado-yado si Hesus sa inra ag nagpangamuyo it pasubsob. Siling Nida, "Tatay Nako, kung puyde tan-a ay bay-a sa Ako kaling rakong hirap nak Ako arayanan. Pero sa gihapon ay buko kag Ako kabubut-on it masusunor kundi kag Imo."

⁴⁰ Pagkatapos it Ida pangamuyo, nagbalik Sida ag naabutan Nidang nagkakatuyog kinang tatlong disipulos. Kada napasiling Sida kang Pedro, "Indi baga kamo makatiis nak bati kanunot Nako miskin usang oras yang? ⁴¹ Maging mapagbantay kamo ag magpangamuyo agor indi kamo maraog it panulay. Matuor nak hanra kag ispirito pero kag yawas ay mayuda."

⁴² Nagpayado-yado ray liwat si Hesus ag nagpangamuyo. Siling Nida, "Tatay Nako, kung kinahangyan rang gador nak dapat Nakong rayanan kaling hirap, matutuman kag Imo kabubut-on."

⁴³ Pagkatapos, nagbalik ray Sida sa Ida mga disipulos ag naabutan Nida nak katuyog gihapon sinra, dahil waya ninra nakayani kag tungka. ⁴⁴ Nagpayado ray liwat Sida sa inra ag nagpangamuyo ray sa pangtatlong beses, ag imaw gihapon kag Ida ingpangamuyo.

⁴⁵ Pagkatapos, nagbalik ray Sida sa Ida mga disipulos ag nagsiling, "Katuyog pa gihapon kamo? Ag sige pa kag inro paunug-unog? Muyati! Orasey nak atraiduron Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ag ita-o sa damot it mga makasal-anan. ⁴⁶ Kitay! Tinrogey kamo! Haley kag matraidor sa Ako."

[‡] Kag gustong bisayahon it "Getsemane" ay "pusaan" dahil ingg-wa rili it gilingan para sa olibo, agor mapuga kag duga nak lana it kali.

KAG PAGTIIS IT MARAMONG HIRAP NI HESUS AG IDA KAMATAYON

Kag Pagrakop kang Hesus sa Getsemane

(Markos 14:43-50; Lukas 22:47-53; Juan 18:3-11)

⁴⁷ Habang nagbibisaya pa yang si Hesus, nag-abot si Judas nak usa sa Ida doseng disipulos. Abang ramo kag ida kanunot nak di rayang talibong ag mga pamakoy. Ingaraya sinra it mga Punong Saserdote ag iba pang mga pinuno it mga Hudyo. ⁴⁸ Bag-o pa sinra nakaabot ruto ay nataoy sa inra it traidor nak si Judas kag sinyas. Siling nida sa inra, "Kag ako aharuan ay imaw nato it ingpali. Rakpa Sida!"

⁴⁹ Pag-abot ninra, nagdiretso si Judas kang Hesus ag nagsiling, "Maadong gab-i, Maestro!" ag hinaruan nida kali.

⁵⁰ Siling sa ida ni Hesus, "Amigo, tumanay kung ni-o kag Imo ingpali."

Ag sa nak raan, ingsuuran si Hesus it mga kanunot ni Judas, pinigong ag ingrakop. ⁵¹ Pagkakita kali it mga disipulos ni Hesus, usa sa inra ay naghugot it ida talibong ag inglabo kag suguon it Pinaka-mataas nak Saserdote, ag natagpas matuor kag talinga it kali.

⁵² Ag nagsiling si Hesus sa naglabo, "Balikan kinang Imo talibong sa tagob. Kung sa talibong ikaw nabubuhi, sa talibong ra ikaw mamamatay. ⁵³ Buko baga nimo ayam nak makakahagar Ako it tabang sa Ako Tatay, ag aparay-an nak raan Ako Nida it mga anghel nak mas maramo pa sa doseng batalyon? ⁵⁴ Pero kung tuyar kag Ako ahimuon, pauno matutupar kag nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak nagsisiling nak kali ay dapat nak matabo?"

⁵⁵ Ag ing-atubang ni Hesus katong mga tawo ag nagsiling Sida sa inra, "Ako baga ay tulisan? Asing ingraya pa ninro kag mga talibong ag pamakoy para rakpon Ako? Adlaw-adlaw hagto yang Ako nakaingkor sa Templo ag nagtutudlo ag waya ninro Ako girakpa ruto. ⁵⁶ Pero natabo kaling tanan agor matupar kag ingsuyat it mga propeta sa Sagradong Kasuyatan."

Ag nagpangliklikan kag tanang mga disipulos ag binadaan Sida.

Kag Pagbistigar kang Hesus it Konseho it mga Hudyo

(Markos 14:53-65; Lukas 22:54-55,63-71)

⁵⁷ Ingraya si Hesus it mga nagrakop sa Ida sa palasyo ni Caipas nak Pinaka-mataas nak Saserdote kung hariin ay nagtiniponey kag mga Manunudlo it Kasuguan ag kag ibang mga pinuno it mga Hudyo. ⁵⁸ Nagsunor si Pedro kana Hesus, ugaling sa mayadoyado sida. Pag-abot sa palasyo it Pinaka-mataas nak Saserdote, nagsuyor si Pedro sa plasa sa tunga it

palasyo ag nag-ingkor kanunot it mga gwardya agor makita kung ni-o kag matatabo kang Hesus.

⁵⁹ Kag mga Punong Saserdote ag kag inra mga kaibahan sa Konseho it mga Hudyo ay naghahanap it dahilan agor maiakusar kang Hesus para ipamatay Sida. ⁶⁰ Pero aber maramo kag nag-atubang ag nagtestigo it buko matuor laban kang Hesus, waya gihapon sinra it makitang magiging dahilan it inra pag-akusar.

Ugaling, katong huli, inggwa it ruhang nag-atubang, ⁶¹ ag nagsiling, "Siling it kaling tawo kaya kuno Nidang gub-on kag Templo it Dios ag sa suyor kuno it tatlong adlaw ay Ida ray kali apatinrugon."

⁶² Nagtinrog kag Pinaka-mataas nak Saserdote ag nagpangutana kang Hesus, "Waya baga Ikaw it masasabat raha sa inra ing-aakusar sa Imo?" ⁶³ Pero naghipos yang gihapon si Hesus. †

Kada ingkumpronta ray Sida it Pinaka-mataas nak Saserdote, "Ingsusugo Ka nako sa ngayan it Dios nak Buhi, silinggan sa amo kung Ikaw kag klaro nak ingpromisang Kristo nak Anak it Dios."

⁶⁴ Nagsabat si Hesus, "Oho, Ako ngani. Ag inggwa pa Ako it isiling sa inro. Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay makikita ninro nak nakaingkor sa bandang tu-o it Dios nak Makagagahom. Ag sa Ako pagbalik makikita ra ninro Ako nak nagpipilihig sa mga rampog."

⁶⁵ Pagkarungog it kali it Pinaka-mataas nak Saserdote, inggisi nida kag ida baro sa ida kahangit ag napsiling, "Nagpapasipala Sida sa Dios! Pay gingbubutang Nida kag Ida sarili nak Sida ay kapantay it Dios! Bukoey nato kinahangyan kag iba pang testigo. Narungganey ra ninro kag Ida pagpasipala sa Dios! ⁶⁶ Ni-o kag inro masisiling?"

Nagrungan sinra sa pagsabat, "Dapat sidang matyon!"

⁶⁷ Ag ingruy-an ninra si Hesus sa uda ag sinuntok. Gingtampudong pa it iba ⁶⁸ ag nagsiling, "Kristo! Pitlu-a kung si-o kag nagtampudong sa Imo?"

Kag Pagbalibar ni Pedro kang Hesus

(Markos 14:66-72; Lukas 22:54-62; Juan 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Ngasing, habang si Pedro ay nakaingkor sa plasa sa tunga it palasyo ay nagsuor sa ida kag usang kabulig nak kabade ag nagsiling, "Buko baga ikaw ay usa sa mga kaibahan ni Hesus nak taga-Galileya?"

⁷⁰ Pero nagbalibar si Pedro sa atubangan it tanang tawo raha. Siling nida, "Ilam, waya nako naayami kung ni-o kinang imo gingbibisaya."

⁷¹ Sa nak raan, naglikaw sida papagto sa hagraan it pader, ag hagto ray inggwa it usa pang suguon nak kabading nagsiling sa mga tawo, "Kaling kayake ay kanunot ni Hesus nak taga-Nazaret."

† Basaha ra sa Isa. 53:7.

⁷² Nagbalibar ray si Pedro. Siling nida “Sumpa man, buko nako kilaya kinang tawo!”

⁷³ Marugay-rugay nagpayungot kang Pedro kag mga tawong rahagto ag nagsiling sa ida, “Talagang usa ka sa inra, dahil nakikilaya ka sa punto it imo pagbisaya.”

⁷⁴ Nagsabat si Pedro, “Sumpa man, mamatay man ako, talagang buko nako kilaya kinang tawo!”

Pagkabisaya it kali ni Pedro, sa nak raan nagbayo kag manok. ⁷⁵ Ag narumruman ni Pedro kag pagbisaya sa ida ni Hesus nak, “Bag-o magbayo kag manok ay tatlong besesey nimo Akong ibalibar.”

Kada, nagliwas sida ag pumakatibaw.

Kag Pagraya kang Hesus kang Gobernador Pilato

(Markos 15:1-5; Lukas 23:1-5; Juan 18:28-38)

27 Pagkaaga, habang maruyom pa ay nagtipon ray kag mga Punong Saserdote ag iba pang mga pinuno it mga Hudyo para magkausa sinra kung pauno husgaran it kamatayon si Hesus. ² Pagkatapos, ingpagapos ninra Sida ag ingraya kang Gobernador Pilato. †

Kag Pagbikti ni Judas

(Binuhatan 1:18-19)

³ Pagkasador ni Judas nak si Hesus ay inghusgaran it kamatayon, abang rako kag ida pagsuli-suli ag ida inguli kag treyntang pilak sa mga Punong Saserdote ag iba pang mga pinuno it mga Hudyo. ⁴ Siling nida, “Nagkasala ako sa ako pagtraidor sa tawo nak waya it sala.”

Pero sida ay ingsabat ninra, “Buko amo problema kina! Bahala ka!”

⁵ Kada, ingpilak ni Judas katong kwarta sa suyor it Templo bag-o naghaling ag nagbikti.

⁶ Ingunpon it mga Punong Saserdote katong kwarta ag siling ninra, “Bawal sa ato Kasuguan nak irugang kaling kwarta sa kwarta it Templo, dahil kali ay kabadaran sa kabuhi it usang tawo.” ⁷ Kada nagkasugot sinra nak katong kwarta ay abakyon yangey kag duta it manughuman it kuyon para himuon nak yubungan it mga dayo. ⁸ Kada hastang ngasing, ingtatawag pa gihapon katong duta nak “Duta it Rugo.” ⁹ Sa inra inghimong kali, natupar kag ingsiling ni Propeta Jeremias it kato, tong nagsiling sida,

“Ingbaton ninra kag treyntang pilak bilang kabadaran sa kasugtanan it mga taga-Israel para sa ida kabuhi, ¹⁰ ag ingbadar sa duta nak ingbakay sa manughuman it kuyon tuyar sa ingsiling sa ako it Gino-o.” ††

† Si Pilato kag ingtalaga it Roma bilang gobernador sa probinsya it Hudeya ag sida yang kag inggwa it gahom nak maghusgar it kamatayon ruto. †† Basaha ra sa Zac. 11:12-13.

Kag Pagbistigar ni Gobernador Pilato kang Hesus

(Markos 15:2-5; Lukas 23:3-5; Juan 18:33-38)

¹¹ Ingraya ag ingpaatubang it mga pinuno it mga Hudyo si Hesus kang Gobernador Pilato para husgaran, ag ingpangutana Sida ni Pilato, “Ikaw baga kag Hari it mga lahi it Hudyo?”

Nagsabat si Hesus, “Ikawey kag nagsiling!”

¹² Masunor, ing-akusar Sida it mga Punong Saserdote ag iba pang mga pinuno it mga Hudyo, pero wayaey Sida gisabat.

¹³ Kada ingpangutana Sida ni Gobernador Pilato, “Waya baga Nimo narurungi kag mga ing-aakusar ninra laban sa Imo?” ¹⁴ Wayang gador gilihok-lihok si Hesus, kada abang katingaya ni Pilato. ‡

Kag Paghusgar ni Gobernador Pilato kang Hesus it Kamatayon

(Markos 15:6-15; Lukas 23:13-25; Juan 18:39—19:16)

¹⁵ Bawat Pista it Pagkaluwas sa Ehipto, batasaney it gobernador nak paliwason kag si-o mang priso nak pinili it mga lahi it Hudyo. ¹⁶ It kato ay inggwa it usang priso nak bantog sa kayainan ag kag ida ngayan ay Hesus Barabas. ¹⁷ Katong nagtinipon kag mga tawo, ingpangutana sinra ni Pilato, “Si-o kag intro gustong paliwason nako, si Barabas o si Hesus nak ingtatawag nak Kristo?” ¹⁸ Ingpangutana kali ni Pilato sa inra dahil ayam nidang nahihili yang kang Hesus kag mga pinuno it mga Hudyo, kada ingraya ninra si Hesus para husgaran nida.

¹⁹ Ag habang si Pilato ay nag-iingkor sa husgaran, ingpaabot it ida asawa sa ida nak, “Aya gihusgare it kamatayon kinang tawong waya it kasal-anan, dahil it gab-i ay ingpahirapan ako it ako pananamgo tungor sa Ida.”

²⁰ Ugaling gingsugsog pang gador it mga Punong Saserdote ag iba pang mga pinuno it mga Hudyo kag mga tawo nak hagaron kang Pilato nak si Barabas kag apaliwason, ag si Hesus kag ipamatay.

²¹ Kada, nagpangutana si Pilato sa inra, “Si-o sa ruha kag gusto ninrong paliwason nako?”

Nagsabat sinra, “Si Barabas!”

²² Nagpangutana ray si Pilato sa inra, “Kung tuyar, ni-o kag ahimuon nako kang Hesus nak ingtatawag nak Kristo?”

Nagsabat sinrang tanan, “Lansangan Sida sa krus!”

²³ Nagpangutana ray liwat si Pilato, “Asi, niong gador kag Ida nahimong kayainan?”

Pero lalo pa sinrang nagpakaukaw, “Lansangan Sida sa krus!”

²⁴ Katong nakita ni Pilato nak waya sida it mahihimo ag sabaling magpakagulo pa kag mga tawo, nag-

‡ Basaha ra sa Isa. 53:7.

pabaoy sida it tubi ag nagpanghinaw sa atubangan it mga tawo. Ag nagsiling sida, "Waya ako it salabtanon sa kamatayon it kaling tawo. Bahalaey kamo."

²⁵ Nagsabat kag mga tawo, "Kami ag kag amo mga anak it mapanabat sa ida pagkamatay."

²⁶ Pagkatapos it kina, ingpaliwas nida si Barabas ag ingpalatigo si Hesus, bag-o ingtugyan sa mga sundalo para ilansang sa krus.

Kag Paglibak it mga Sundalo kang Hesus

(Markos 15:16-20; Juan 19:2-3)

²⁷ Pagkatapos, ingraya it mga sundalo si Hesus sa baraks sa suyor it palasyo ni Gobernador Pilato, ag ingraguso Sida it iba pang mga sundalo it inra batalyon. ²⁸ Ing-ubahan ninra si Hesus ag ingsuy-uban it puyang tela nak pay kapa it hari. ²⁹ Masunor, nagyubir sinra it usang siitong bayagon nak inghumang kuruna ag ingputong sa uyo ni Hesus, ag ingpahudot sa Ida tuong damot kag usang kahoy nak pay bakulo. Bag-o nagyuhor sinra ag Sida ay inra inglibak sa pagsiling, "Mabuhay kag Hari it mga Lahi it Hudyo!" ³⁰ Ingruy-an ninra Sida bag-o ingbaoy katong kahoy nak pay bakulo ag pinaka-bakoy Sida sa uyo.

³¹ Pagkatapos ninrang libakon si Hesus, inra ing-uba katong puyang tela ag ingsuksukan Sida liwat it Ida baro. Masunor, Sida ay inra ingraya paliwas pramas ilansang sa krus.

Kag Paglansang kang Hesus sa Krus sa Liwas it Syudad

(Markos 15:21-32; Lukas 23:26-43; Juan 19:17-27)

³² Habang ingraraya it mga sundalo si Hesus papagto sa liwas it syudad, inra nakita kag usang kayake nak kag ngayan ay Simon nak taga-Cirene, ag inra ingpilit nak ipapas-an sa ida kag krus ni Hesus.

³³ Pag-abot ninra sa lugar nak ingtatawag nak Golgota, nak kag gustong bisayahon ay "Lugar it Bungo," ³⁴ ingparimir ninra si Hesus it ayak nak kag simbog ay mapait nak buyong nak pangbaoy it hapros. † Pero pagkatagam Nida it kali ay waya Nida giinuma. ³⁵ Masunor, inglansang ninra Sida sa krus bag-o ingpartida kag Ida mga suksok sa parayan it pagbunutbunutan. ††³⁶ Pagkatapos, nag-iningkor sinra ag ingbantayan Sida ruto. ³⁷ Ag sa Ida uyuhan, inggwa't nakasuyat nak akusar laban sa Ida nak nagsisiling,

KALI SI HESUS NAK HARI IT MGA LAHI IT HUDYO.

³⁸ Sa Ida magkanyudong habig ay inggwa it ruhang tulisan nak rungan ra sa Idang inglansang sa krus, usa sa tu-o ag usa sa wala. ‡

³⁹ Kag mga nagrarayan ruto ay naglilibak sa Ida ag napapaliong-liong habang nagsisiling, ⁴⁰ "A! Imaw

kuno kali kag maguba it Templo ag mapatinrog liwat sa suyor it tatlong adlaw! †† Ngasing, salbara kag Imo sarili! Kung klarong Ikaw kag Anak it Dios, pilhig raha sa krus!"

⁴¹ Imaw ra kag inghihimo it mga Punong Saserdote kanunot kag mga Manunudlo it Kasuguan ag mga pinuno it mga Hudyo. ⁴² Nagsisiling sinra, "Ingsalbar Nida kag ibang tawo pero kag Ida sarili ay indi Nida kayang salbaron! Anong klasing Hari kali it Israel? Kung mapilhig yang Sida ngasing sa krus, mapatey kami sa Ida!"

⁴³ Nagsasalig kuno Sida sa Dios ag ingsisiling pa Nidang Sida kag Anak it Dios. Kung klaro kina, asalbaron tan-a Sida it Dios." ⁴⁴ Katong ruhang tulisan nak inglansang nak karungan Nida ay naglibak ra sa Ida.

Kag Pagkamatay ni Hesus

(Markos 15:33-41; Lukas 23:44-49; Juan 19:28-30)

⁴⁵ Pag-abot it alas dose it adlaw, gulping nagruyom kag bug-os nak kadutaan hastang alas tres it hapon.

⁴⁶ Katong maalas tresey it hapon, nag-ukaw it abang kusog si Hesus, "Eli, Eli, lama sabaktani?" Kag gustong bisayahon it kali ay "Ako Dios, Ako Dios, asing Imo Ako gingpabad-an?" ††

⁴⁷ Pagkarungog kali it ibang mga nagtitinrog ruto ay napasiling sinra nak, "Ging-aayaba Nida si Propeta Elias!"

⁴⁸ Inggwa ruto it usa nak nagrayagan ag nagbaoy it espongha, ingbasa kali it maaslom nak ayak nak pay sukà ag ingtuslok sa ugbo it usang pay tigbaw. Bag-o ida kato ingruot sa yuba ni Hesus para supsupon. ††⁴⁹ Pero siling ray it iba, "Ya anay, amuyatan nato kung mapakita si Propeta Elias agor isalbar Sida sa krus."

⁵⁰ Nag-ukaw ray liwat si Hesus it makusog ag gingtugyan Nida kag Ida ispirito sa Dios.

⁵¹ Katong oras rang kato, it yang gulpi't gisi kag maramoy nak kurtina sa tunga it Sagradong Lugar it Templo, tuna sa ibabaw hastang sa ubos. Naglinog ag nagis-ak kag mga maragkong bato. ⁵² Naabrihan kag mga yuyubngan ag nabanhaw kag maramong sinakupan it Dios nak namatayey. ⁵³ Nagliniwas sinra sa yuyubngan, ag it katong nabanhaw si Hesus, sinra ay nagsuyor sa Herusalem nak imaw kag sagradong syudad, ag hagto sinra ay nakita it maramong tawo.

⁵⁴ Katong nabatyagan kag linog it Kapitan ag mga sundalo nak nagbantay kang Hesus, ag nakita ninra kag tanang natabo, abang kahadlok ninra ag sinra ay napasiling, "Matuor nak gador, Sida kag Anak it Dios!"

⁵⁵ Hagto ra sa medyo mayado-yado ay inggwa it maramong kabade nak nagmumuyat. Sinra ay mga manugsunor ra ni Hesus ag nagsiserbisyo sa Ida tuna pa sa Galileya. ⁵⁶ Kag iba sa inra ay si Maria Magdale-

† Kaling mapait nak buyong ay mira nak human sa duga halin sa anit it usang klasing kahoy. (Basaha sa Sal. 69:21.) †† Basaha ra sa Sal. 22:18. ‡ Basaha ra sa Isa. 53:12.

†† Basaha ra sa Sal. 22:7-8; 109:25. †† Basaha sa Sal. 22:1.

††† Basaha sa Sal. 69:21.

na, si Mariang nanay ni Santiago ag Jose, ag kag nanay it ruhang anak ni Zebedeo. †

Kag Pagyubong kang Hesus

(Markos 15:42-47; Lukas 23:50-56; Juan 19:38-42)

⁵⁷ Katong medyo haponey, nag-abot kag usang manggaranon nak taga-Arimateya nak kag ngayan ay Jose. Sida ra kag usa sa mga manugsunor ni Hesus. ⁵⁸ Nagpagto sida kang Gobernador Pilato ag inghagar nida kag yawas ni Hesus. Nagsugo si Pilato nak ita-o kato sa ida. ⁵⁹ Kada ingbaoy ni Jose kag yawas ni Hesus ag insaliburburan it bag-ong yamit nak lino. ⁶⁰ Masunor, ingyubong nida kato sa sarili nidang yuyubngan, nak bag-o pa yang nidang ingpatiltil nak pay kuyba sa abang rakong bato. Pagkatapos, ida ingpaliger kag usang marakong bato nak pangsara rahang bungaran it yuyubngan, bag-o naghaling sida.

⁶¹ Ruto ra si Maria Magdalena ag usa pang Maria. Nakaingkor sinra ruto nak nakaatubang sa yuyubngan ni Hesus.

Kag mga Sundalong Nagbabantay sa Yuyubngan ni Hesus

⁶² Katong adlaw nak ingyubong si Hesus ay ingtatawag nak Adlaw it Paghanra para sa Adlaw it Inugpahuway. Ag pagkasunor nak adlaw, nak imawey kag Adlaw it Inugpahuway, nagpagto kang Gobernador Pilato kag mga Punong Saserdote ag mga Pariseo. ⁶³ Siling ninra, "Gobernador, narumruman yaki namo nak it katong buhi pa katong manluluko, siling Nida, Sida kuno ay mababanhaw sa pangtatlong adlaw, ⁶⁴ kada pabantayi it maado kag Ida yuyubngan hastang sa pangtatlong adlaw. Sabaling magpagto kag Ida mga manugsunor ag takawon kag minatay, ag isiling sa mga tawo nak Sida ay nabanhaw. Kung matabo kina, mas grabe pa kag aliwasan it pangluko ninra kisa nau-nang inghimo ni Hesus."

⁶⁵ Ingsabat sinra ni Pilato, "Baoy it mga sundalo ag pabantayi it maado kag yuyubngan sa abot it inro kakayahan." ⁶⁶ Kada nagpagto sinra sa yuyubngan, ag ingmarkahan kag batong ingsara rili para maayaman kung inggwa it mapaliger sa bato. Ag ingbilin kag mga sundalo para magbantay sa yuyubngan.

KAG PAGKABANHAW AG MGA PAGPAKITA LIWAT NI HESUS

Kag Pagkabanhaw ni Hesus

(Markos 16:1-8; Lukas 24:1-12; Juan 20:1-10)

28 Pagkalipas it Adlaw it Inugpahuway, myentras aga-aga pa it adlaw nak Dominggo, †† nagpagto sina Maria Magdalena ag katong usang Maria.

² Katong oras mismo it yang gulpi't linog it makusog, dahil nagbaba halin sa langit kag usang anghel it Gino-o nak nagpayungot sa yuyubngan ag ingliger kag batong pangsara ruto bag-o nag-ingkor sa ibabaw it bato. ³ Kag ida uda ay abang siga nak pay kilat ag abang puti kag ida baro. ⁴ Sa kahadlok it mga sundalong nagbabantay sinra ay nagpanguyog, nagtinumba ag nawar-an it malay nak pay minatay.

⁵ Pero nagsiling kag anghel sa mga kabade, "Aya kamo gikahadlok. Ayam nakong inghahanap ninro si Hesus nak inglansang sa krus. ⁶ Wayaey sida rili, dahil nabanhawey Sida kumporme sa Ida ingsiling! Maley, muyati ninro kag lugar kung hariin ingbutang kag Ida yawas. ⁷ Pagkatapos ninrong mamuyatan, pagtoy kamo ag ibalita sa Ida mga manugsunor nak Sida ay nabanhawey. Ag mauunay Sida sa inro papagto sa Galileya. Ruto ay makikita ninro Sida. Aya ninro gilimti kaling ako ingsiling sa inro."

⁸ Kada, nagrali-rali sinra it halin sa yubungan. Nahadlok sinra pero rako ra kag inra kasadya. Paspasan sinra it rayagan papagto sa mga manugsunor ni Hesus para ibalita kag natabo. ⁹ Habang nagrarayagan sinra, nasapoy ninra it gulpi si Hesus ag ingbugno sinra, "Pariin kamo?" Nagpayungot sinra sa Ida, ag inghuytan ninra kag Ida siki ag ingdayaw Sida. ¹⁰ Ingsilinggan sinra ni Hesus, "Aya kamo gikahadlok! Pagtoy ag silinggan kag Ako mga hali nak magpagto nganat sa Galileya. Makikita ninra Ako ruto."

Kag Balita it mga Sundalong Nagbabantay sa Yuyubngan

¹¹ Pagkahalin it katong mga kabade, kag ibang mga sundalo nak nagbabantay sa yuyubngan ay nagbalik ra sa syudad ag ingbalita sa mga Punong Saserdote kag tanang natabo. ¹² Kada nagtinipon kag mga Punong Saserdote ag iba pang mga pinuno it mga Hudyo ag naghinuon kung ni-o kag inra ahimuon. Ingbadaran ninra it husto kag mga sundalo agor tumanon ninra kag inra plano, ¹³ ag ingsugo ninra kag mga sundalo nak ipamalita. Siling ninra, "Imaw kali kag inro isiling, 'Katong gab-i habang katuyog kami,

† Kaling ruhang anak kag mga disipulos nak sina Santiago ag Juan.

†† Para sa mga lahi it Hudyo kali ay adlawey nak Dominggo, dahil kag inra usang adlaw ay nagtutuna sa pagsugbo ag matatapos sa pagsugbo ray.

nagpagto kag mga manugsunor ni Hesus ag ingtakaw kag Ida yawas.’¹⁴ Ag aya kamo gikalibog, kung makaabot man kali sa gobernador, kami it bahala, nak magpaintyendi sa inro agor indi kamo maparusahan.”¹⁵ Ngani, ingbaton it mga sundalo katong kwarta ag inghimo kag sugo sa inra. Kada hasta ngasing, imaw pa kali kag ing-iistorya it mga lahi it Hudyo.

Kag Huling Tugon ni Hesus sa Ida mga Disipulos

(Markos 16:14-18; Lukas 24:36-49; Binuhatan 1:6-8)

¹⁶ Ngasing, kag onseng disipulos kag nagpagto sa Galileya, sa bukir nak ingtudlo sa inra ni Hesus.
¹⁷ Pagkakita ninra kang Hesus, Sida ay inra ingdayaw. Pero kag iba sa inra ay nagdududa gihapon.

¹⁸ Nagpayungot sa inra si Hesus ag nagsiling, “Ingtaoy sa Ako kag tanan nak karapatan sa langit ag duta.
¹⁹ Kada pagtoy kamo sa tanang mga lahi ag tudluan sinra kung pauno maging manugsunor Nako. Bawtismuhe sinra sa ngayan it Dios nak Tatay, Anak ag Ispirito Santo.
²⁰ Tudlu-e ra sinrang tumanon kag tanang sugo Nako sa inro. Ag tanra-e ninro, Ako ay puat kaibhanan ninro hastang sa katapusan it kalibutan.”

Kag Maadong Balita Tungor kang Hesu-Kristo nak Gingsuyat ni

MARKOS

Markos

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA MAADONG BALITA NAK GINGSUYAT NI

MARKOS

Kaling Maadong Balita ay ingsuyat ni Markos nak ingtatawag rang Juan Markos, mga 21-31 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak 51-61 A.D.) Sida ay pakaisa ni Bernabe nak usang manugbulig ni Apostol Pablo sa pagpalapnag it Maadong Balita. Si Juan Markos ra ay naging kaibahan ni Pedro sa ida pagbantala. (Bin. 12:12,25; 15:37-39, ag iba pa.)

Halos tanang parti it kaling Maadong Balita ay makikita ra sa mga ingsuyat nina Mateo ag Lukas. Sa pagmuyat it ibang mga maayam sa Bibliya, sinra ay nagpapatey nak kag ida ingsuyat ay para ruto sa mga tawo nak ingpapahirapan dahil sa inra pagtu-o kang Hesus. Mas ingtaw-an ni Markos it balor kag mga ginghimo ni Hesus kisa sa Ida mga ingbisaya.

It katong mayungotey magtungang-tunga kaling libro ay gingpauna it bisaya ni Hesus kag tungor sa Ida paabuton nak kamatayon ag pagkabanhaw. Makikita ra rili kag rakong kahangit kang Hesus it mga Punong Saserdote ag iba pang mga pinuno it mga Hudyo, nak tong huli ay imaw kag nagraya sa Ida sa kamatayon.

Kag tungor sa mahaba ag malip-ot nak pagtapos it kaling libro [Markos 16:9-20.], ay ingsisiling it mga maayam sa Bibliya nak kali ay ingsuyat kuno it iba, buko mismo si Markos.

KAG SUYOR IT MARKOS

Si Juan nak Manugbawtismo
 Kag Pagbawtismo ag Pagtintar kang Hesus
 Kag Ministeryo ni Hesus sa Galileya
 Kag Pagmatay kang Juan nak Manugbawtismo
 Kag Ministeryo ni Hesus sa Palibot it Galileya
 Kag Pagpanaw ni Hesus pa-Hudeya
 Kag Huling Ministeryo ni Hesus sa Herusalem
 Kag Pagtiis it Maramong Hirap ni Hesus ag Ida Kamatayon
 Kag Pagkabanhaw ag mga Pagpakita Liwat ni Hesus [9-20]

Kag Maadong Balita Tungor kang Hesu-Kristo nak Gingsuyat ni

MARKOS

SI JUAN NAK MANUGBAWTISMO

(Mateo 3:1-12; Lukas 3:1-18; Juan 1:23,26-27)

1 Imaw kali kag pagtuna it Maadong Balita [†] nahanungor kang Hesu-Kristo nak Anak it Dios.
² It katong una pa ay gingsuyat ni Propeta Isaias kaling mga bisaya it Dios sa Ida Anak,

[†] o "Ebanghelyo."

"Apaunahon Nako sa Imo kag Ako suguon, nak imaw kag mahanra it Imo arayanan." ^{††}
³ "Sida katong nagbabantala it makusog sa mayangkag nak kabukiran nak nagsisiling, " 'Thanra ninro kag arayanan it Gino-o, Tadlunga kag Ida mga rayanan.' " [‡]

^{††} Mal. 3:1. [‡] Isa. 40:3.

⁴ Natupar kali it katong nagpagto si Juan nak Manug-bawtismo sa mayangkag nak kabukiran, ag hagto sida nagbabantala nak kag mga tawo ay dapat maghin-uysoy ag magpabawtismo agor apatawaron it Dios kag inra mga kasal-anan.

⁵ Ag maramong tawo halin sa bug-os nak probinsya it Hudeya ag maramong taga-Herusalem ay nagpip-inagto sa ida. Ingpahadag anay ninra kag inra mga kasal-anan bag-o ingbabawtismuhan sinra ni Juan sa Suba it Jordan.

⁶ Kag gingsusok yang ni Juan ay baro nak human sa yinayang balahibo it kamelyo ag kag Ida pang-hagkos ay human sa anit it hadop, ag kag ida gingkakaon ay mga apan-apan ag rugos. †

⁷ Kali kag ida perming ingwawali, "Sa paabuton ay inggwa it usang maabot nak mas yabaw pa kisa sa ako, ag aber magyuhor agor hubaron kag higot it Ida sandalyas ay buko ako angay. ⁸ Ingbabawtismuhan nako kamo sa tubi, pero Sida kag mabawtismo sa inro it Ispirito Santo." ††

KAG PAGBAWTISMO AG PAGTINTAR KANG HESUS

Kag Pagbawtismo kang Hesus

(Mateo 3:13—4:11; Lukas 3:21-22; 4:1-13)

⁹ It katong hagto pa si Juan sa Suba it Jordan, si Hesus ay nagpagto ra ruto halin sa banwa it Nazaret ‡ sa Galileya. Pag-abot Nida ruto, nagpabawtismo ra Sida kang Juan. ¹⁰ Pagkatapos it bawtismo kang Hesus, katong nagtatakasey Sida sa tubi, sa nak raan nakita Nida nak nagbuka kag langit, ag nagbaba sa Ida kag Ispirito Santo tuyar sa usang salumpati. ¹¹ Ag inggwa't usang Boses halin sa langit nak nagsiling, "Ikaw kag Ako pinalanggang Anak, ag sa Imo ay rako kag Ako kamuo." ††

Kag Pagtintar ni Satanas kang Hesus

(Mateo 4:1-11; Lukas 4:1-13)

¹² Pagkatapos it bawtismo kang Hesus, sa nak raan ay ingpilit Sida it Ispirito Santo nak magpagto pa sa mayado ag mayangkag nak kabukiran. ¹³ Ag ruto Sida gitiner sa suyor it kwarantang adlaw nak ingtitintar ni

† *Basaha ra sa 2 Hari 1:8. †† Kali ay natupar sa Bin. 2:3-4.*

‡ *Kag banwa it Nazaret ay waya yaki namitlang sa Yumang Kasuy-atan. Ag aber kag bisaya nak "taga-Nazaret" (o "Nazarenhon") ay waya namitlang sa pagbisaya it mga propeta. Sa isip it karamuang mga maayam sa Bibliya kag pag-istar ni Hesus sa Nazaret ay katuparan it inra mga ingbisaya nak kag ingpromisang Kristo ay asikwayon ag atrataron it mayain. Makikita nato sa Juan 1:46 nak kag inra paggamit it bisayang "taga Nazaret" ay inra inggagamit bilang pag-insulto kang Hesus. Ugaling, inggwa it ibang mga maayam sa Bibliya nak nagsisiling nak kag bisayang "Nazaret" ay halin sa Hebreo nak "netser" nak kag gustong bisayahon ay "sanga" (Basaha sa Jer. 23:5; Zac. 3:8 ag Isa. 11:1-2.) nak kag ingpapatungran it kali ay kag ingpromisang Kristo. †† Basaha ra sa Sal. 2:7 ag Isa. 42:1.*

Satanas. Ruto ay inggwa it mga ilahas nak hadop, pero kag mga anghel kag nag-aasikaso sa Ida.

KAG MINISTERYO NI HESUS SA GALILEYA

Kag Pagtuna it Pagtudlo ni Hesus sa Galileya

(Mateo 4:12-17; Lukas 4:14-15)

¹⁴ Pagkarungog ni Hesus nak napriso si Juan nak Manugbawtismo, nagbalik Sida sa probinsya it Galileya ag ruto Sida nagwali it Maadong Balita halin sa Dios. ¹⁵ Siling Nida sa mga tawo, "Imawey kali kag panahon ag mayungotey kag paghari it Dios. †† Kada maghinuysoyey kamo ag magtu-o sa Maadong Balita."

Kag mga Unang Disipulos nak Ingtawag ni Hesus

(Mateo 4:18-22; Lukas 5:1-11)

¹⁶ Usang adlaw, habang nagpapanaw si Hesus sa habig it Ragat it Galileya, nakita Nida kag ruhang tawo nak kag mga ngayan ay si Simon ag si Andres nak ida manghor. Sinra ay nagpapangyada dahil mangingisra sinra. ¹⁷ Ing-ayaba sinra ni Hesus, "Maley! Sunor kamo sa Ako! Atudluan Nako kamo kung pauno makaraya it mga tawo nak masunor sa Ako." ¹⁸ Sa nak raan ingbadaan ninra kag inra pagpangisra ag nagsunor sa Ida.

¹⁹ Nagpadayon sina Hesus sa pagpanaw, ag sa me-dyo unhan ay inggwa ray sinra it nakita nak mag-manghor nak sina Santiago ag Juan nak mga anak ni Zebedeo. Sinra ay asa inra rayapang nak nagtatahi it inra lambat. ²⁰ Ging-ayaba ra nak raan sinra ni Hesus nak magsunor sa Ida. Ag nagsalta sinra sa rayapang ag inra ingbilin kag inra tatay nak si Zebedeo ruto kaibahan kag mga grumiti, bag-o nagsunor sinra kang Hesus.

Kag Pagpaado ni Hesus sa Usang Tawo nak Nasasani-ban it Mayaot

(Lukas 4:31-37)

²¹ Pagkatapos, nagpagto sina Hesus sa syudad it Capernaum. Ag pag-abot it Adlaw it Inugpahuway, ††† nagsuyor sinra sa sinagoga ††† ag ingtudluan ni Hesus kag mga tawo. ²² Katong mga tawo nak nakarungog ay rakong gador kag katingaya ninra sa Ida pagtudlo, dahil nakita ninra nak kag Ida pagtudlo ay inggwa't gahom, ag buko tuyar sa pagtudlo it inra mga Manunudlo it Kasuguan. ²³ Ruto sa sinagoga ay inggwa it usang tawo nak nasasaniban it mayaot. ²⁴ Marugay-ru-

†† o "gingharian it Dios." Kung kausa pag nagsiling nak ginghari-an it Dios o gingharian it langit, kag gustong bisayahon ay kag "paghari it Dios" sa kabuhi it mga tawo, ag kung kausa ra ay kag langit kung hariin kag Dios ay naghahari. ††† Kali sa bisayang Hebreo ay "Syabat." Kaling adlaw ay magtuna sa pagsugbo it adlaw sa Biy-ernes hastang sa pagsugbo it adlaw sa Sabado. ††† Kaling lugar ay puyding maging tilipunan ninra, o dayawan, o korte, o eskwelahan. § o "Eskriba" nak halin sa bisayang Inglis nak "Scribe."

gay ay umidagak sida ag nagbisaya, "Hoy! Hesus nak taga-Nazaret! Aunhon kami Nimo? Nagpali baga Ikaw agor parusahan kami? Kilaya Ka nako! Ikaw kag Bal-aan nak halin sa Dios!"

²⁵ Pero, gingsaway ni Hesus katong mayaot sa pagsiling, "Hipos! Layas hina sa tawo!" ²⁶ Gingpakisay-kisay anay it mayaot katong tawo ag nagpapaka-ida-gak bag-o nagliwas sa ida.

²⁷ Abang katingaya it tanang nakakita it kali, kada sinra ay mansigpangutana sa usa-g-usa tungor kang Hesus. Siling ninra, "Ni-o kali? Bag-ong parayan ray baga it pagtudlo? Asing inggwa Sida it gahom nak pati kag mayaot ay nasunor sa Ida?" ²⁸ Sa nak raan ay nabalita sa bug-os nak probinsya it Galileya kag tungor kang Hesus ag sa Ida ginghuman.

Kag Pagpaado ni Hesus sa Maramong Tawo

(Mateo 8:14-17; Lukas 4:38-41)

²⁹ Halin sa sinagoga, nagpagto si Hesus sa bayay nina Simon † ag Andres kaibahan sina Santiago ag Juan.

³⁰ Ruto kag panugangan nak kabade ni Simon ay naghihigra dahil sida ay gingsasagnat. Pag-abot ni Hesus ruto, ging-umaan nak raan Sida nak ingasagnat katong maguyang. ³¹ Ingpayungutan sida ni Hesus ag inghuytan kag damot ag ingbangon. Sa nak raan ay nawagit kag ida sagnat ag nagtahaw sida sa inra.

³² Pagsugbo it adlaw, maruyomey, gingpangraya it mga tawo kang Hesus kag tanang mga masakit ag mga ingसानiban it mayaot agor apaaduhon Nida.

³³ Kada halos tanang tawo sa banwa ay nagtinipon sa atubangan it bayay ni Simon. ³⁴ Kag tanan nak inggwa't aber niong klasing sakit ay gingpaado ni Hesus. Gingpalayas ra Nida kag maramong mayaot, pero waya Nida gipabisayaha, dahil ayam ninra kung sin-o si Hesus.

Kag Pagtudlo ni Hesus sa Probinsya it Galileya

(Lukas 4:42-44)

³⁵ Aga-aga pa it kag masunor nak adlaw, nagbangoney si Hesus ag nagpagto sa usang lugar nak waya't tawo, kung hariin ay ruto Sida nagpangamuyo.

³⁶ Pagkamalay nina Simon nak wayaey ruto si Hesus ay inra Sida inghanap. ³⁷ Ag tong nakitaey ninra Sida, nagsiling sinra, "Inghahanap Ka namo!"

³⁸ Pero nagsabat si Hesus, "Badyangey anay, dahil kinahangyan pa nato nak magpagto sa mga banwa nak mayungot dili, agor mawali ra Ako ruto. Imaw kali kag rason kung asing nagpaali Ako sa kalibutan." ³⁹ Kada, ginglibot nina Hesus kag bug-os nak probinsya it Galileya ag Sida ay nagbabantala sa mga sinagoga, ag nagpapalayas it mga mayaot sa mga tawo nak nasasaniban it kali.

† Si Simon ay ingtatawag rang Pedro.

Kag Pagpaado ni Hesus sa Usang Tawo nak di Sakit nak Kitong

(Mateo 8:1-4; Lukas 5:12-16)

⁴⁰ Usang adlaw, inggwa it usang tawo nak di sakit nak kitong nak nagpayungot kang Hesus, ag nagyuhor sa Ida atubangan habang nagpapakitluoy. Siling nida, "Gino-o, kung Imo abut-on, mapapaado Ni-mo ako."

⁴¹ Abang kaluoy ni Hesus diling tawo ag inghuytan Nida kali, ag nagsiling, "Oho, gusto Nako! Apaaduhon ka Nako!" ⁴² Ag sa nak raan ay nawagit kag ida kitong ag naglinas kag ida anit.

⁴³⁻⁴⁴ Pagkatapos, gingsilinggan sida ni Hesus it tuyar kali, "Tanra-e it maado, aya nak gador gipang-uma-umaan sa mga tawo kaling Ako inghuman sa imo. Kundi pagto anay nak raan sa saserdote ag pamuyati sa ida kag imo yawas nak naulian. Ag mata-o ka it halar kumporme sa Kasuguan ni Moises bilang pamatuor sa mga tawo nak ikaw ay maadoy." †† Ag sida ay gingpahalin Nida sa nak raan.

⁴⁵ Pero imbes nak maghipos yang kaling tawo ay gingpang-uma-uma nida kag ginghuman sa ida ni Hesus sa tanang ida nasasapoy. Ngani, napakabantog si Hesus ag indiey basta-basta makasuyor sa mga banwa, dahil gingpapaka-ragipunan Sida it mga tawo. Kada ruto yangey Sida sa mga bukir-bukir. Pero sige gihapon kag pinagto sa Ida it mga taga-iba't-ibang mga lugar.

Kag Pagpaado ni Hesus sa Yupog

(Mateo 9:1-8; Lukas 5:17-26)

2 Pagkalipas it pilang adlaw, nagbalik sina Hesus sa syudad it Capernaum. Nagkalat nak raan sa mga tawo ruto kag balita nak sinra ay nag-abotey.

² Maramong tawo kag nagpinagto kang Hesus ag nagtinipon ruto sa Ida gingdadayunan. Ag napuno it mga tawo kag suyor it kinang bayay hastang sa hagrangan, kada indiey makasuyor kag iba. Ag ruto Sida ay nagwali it mga bisaya it Dios sa inra.

³ It kag Sida ay nagwawali, inggwa't aray-on tan-a sa Ida nak usang yupog nak gingbabadawan sa rudan it ap-at nak tawo. ⁴ Pero dahil sa kasiot, waya sinra nakapayungot kang Hesus. Kada kag inra yangey ginghuman ay nagsaka sa diskanso sa ibabaw it bayay ag ingyubtan ninra kato sa tungor ni Hesus, agor iyusot katong yupog. Bag-o gingtunton ninra katong ida higran nak rudan paubos. ⁵ Pagkakita ni Hesus kung pauno't rako kag inra pagtu-o sa Ida, nagsiling Sida sa yupog, "Doy, gingpatawarey kag imo mga kasal-anan."

⁶ Inggwa ra ruto it mga nag-iingkor nak pilang mga Manunudlo it Kasuguan. Ag pagkarungog ninra it

†† Basaha ra sa Lev. 13:49; 14:2-32.

kaling gingbisaya ni Hesus, nagpangutana sinra sa inra sarili, ⁷ “Asing tuyar magbisaya kaling tawo? Rakong pasipala kali sa Dios! Kaling tawo ay pay nag-aako nak Sida ay kapareho it Dios! Asi, si-o pa it makakapatawar sa mga kasal-anan it tawo, di baga Dios yang?” [†]

⁸ Pero ayamey ni Hesus kung ni-o kag inra ing-iisip, kada napasiling Sida sa inra, “Asing tuyar kag intro ging-iisip? ⁹ Ni-o kag mas marali igsiling diling yupog? ‘Ingpatawarey kag imo mga kasal-anan,’ o ‘Bangoney ag ray-on kinang imo rudan ag pumanawey!’ ¹⁰ Ako kali ingpapakita sa intro pramas pamatuuran nak Ako, nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ^{††} ay inggwa’t karapatan dili sa duta nak magpatawar sa mga kasal-anan.” Kada nagsiling ray Sida sa yupog, ¹¹ “Gingsisiling Nako sa imo, bangoney raha, ag ray-on kinang imo rudan ag pumauliey.”

¹² Ag habang nagmumuyat sinra, nagtulay matuor kinang yupog ag nagpanaw. Abang katingaya it katong tanan nak nagmumuyat, ag sinra ay nagdayaw sa Dios nak napasiling, “Aba! Waya pang gador ako nakakita it tuyar kato!”

Kag Pagtawag ni Hesus kang Mateo

(Mateo 9:9-13; Lukas 5:27-32)

¹³ Pagkatapos it kina, nagbalik ray sa Hesus sa habig it Ragat it Galileya, ag ingragipunan Sida it maramong tawo, kada nagtudlo Sida sa inra. ¹⁴ Naghalin si Hesus ruto, ag sa Ida pagpanaw nakita Nida kag usang manugsukot it buhis nak kag ngayan ay Levi, [‡] nak anak ni Alpeo. Sida ay nag-iingkor sa ida pwesto. Nagsiling si Hesus sa ida, “Maley, sunor sa Ako!” Nagtinrog matuor si Levi ag nagnunot sa Ida.

¹⁵ Marugay-rugay, habang nagkakaon sina Hesus ag Ida mga manugsunor sa bayay nina Levi, nag-inabot kag maramong manugsukot it buhis ag iba pang mga makasal-anang tawo, ag nagrungan sinra it kaon nina Hesus, dahil maramong tuyar nak tawo kag nagsinunor sa Ida.

¹⁶ Nakaabot sa mga Pariseo ag mga Manunudlo it Kasuguan nak nagrurungan it kaon yaki si Hesus sa mga manugsukot it buhis ag iba pang mga makasal-anan. Kada nagpangutana sinra sa mga manugsunor ni Hesus, “Asing nagrurungan Sida it kaon sa mga manugsukot it buhis ag iba pang mga makasal-anang tawo?”

¹⁷ Narunggan sinra ni Hesus, kada nagsabat Sida parayan sa usang kabisayahan, “Kag tawo nak waya’t sakit ay bukoey kinahangyan kag doktor kundi kag inggwa yang it sakit. Kag rason kung asing nagpali

Ako ay para tawagon kag mga makasal-anan, buko para sa mga nag-iisip nak sinra ay maadong tawo.”

Kag Bag-ong Pagtudlo ni Hesus ag kag Yumang Pagtudlo it mga Pariseo

(Mateo 9:14-17; Lukas 5:33-39)

¹⁸ Usang adlaw, it katong nagpupuasa kag mga manugsunor ni Juan nak Manugbawtismo ^{††} ag mga manugsunor it mga Pariseo ay inggwa’t pilang tawo nak nagpayungot ag nagpangutana kang Hesus, “Asing katong mga manugsunor ni Juan ag mga manugsunor it mga Pariseo ay nagpupuasa, pero kag Imo mga manugsunor ay waya?”

¹⁹ Gingsabat sinra ni Hesus, “Asi, sa oras it kasay, mapuasa pa baga kag mga tigkayake kung kaibahan pa ninra kag kayake nak akasayon? Syempre indi! Myentras rahina pa kag kasayon nak kayake ay waya gipupuasa kag mga tigkayake. ²⁰ Pero maabot kag mga adlaw kung sauno abay-oney sa inra kinang kayake nak kasayon, ag imawey kag adlaw nak sinra ay mapuasa.

²¹ “Waya it naghahakpoy it bag-ong yamit sa yumang baro, dahil maukyo kag bag-ong yamit nak inghakpoy ag lalong marako kag gisi it kinang yumang baro.

²² “Imaw ra, waya it nagsusuyor it bag-ong human nak ayak sa yumang susudlan nak human sa anit it hadop, dahil kung isuyor kina sa yumang susudlan, mayupok kag susudlan, mauudak kag ayak ag indiey mapuyusan kinang susudlan. Kag tamang himuon ay ibutang kag bag-ong human nak ayak sa bag-ong susudlan nak human sa anit it hadop.”

Si Hesus kag Yabaw kisa sa Adlaw it Inugpahuway

(Mateo 12:1-8; Lukas 6:1-5)

²³ Usang adlaw nak Sabado nak imaw kag Adlaw it Inugpahuway it mga lahi it Hudyo, naparayan sina Hesus sa triguhan. Ag habang nagrarayan sinra ruto ay nagpuksi kag Ida mga manugsunor it uhay.

^{‡‡24} Pagkakita it mga Pariseo, nagsiling sinra kang Hesus, “Hay, muyati kag inra inghihimo! Asing inghihimo ninra kag ingbabawal sa Adlaw it Inugpahuway?” ^{‡‡‡}

²⁵ Nagsabat si Hesus, “Waya baga ninro nabasa kag inghimo nina Haring David it katong inggutom sida ag ida mga kanunot? ²⁶ It katong kapanahunan it Pinakamataas nak Saserdote nak si Abiatar, ay nagsuyor si David sa Bayay it Dios ag nagbaoy it tinapay nak hinalar sa Dios ag ingkaon, ag ida ra ingpakaon kag ida mga kaibahan. Kumporme sa Kasuguan ni Moises ki-

^{††} Kag mga Pariseo ay di kustombre nak magpuasa kada Lunes ag Hwebes agor magpakita it inra pagpaubos sa Dios. ^{‡‡} Basaha ra sa Deu. 23:25. Kumporme sa pagtudlo it mga Pariseo kali ay usang trabaho, kada awal sa Adlaw it Inugpahuway. ^{‡‡‡} Ingsisiling it mga pinuno it Hudyo nak Awal sa inra Kasuguan nak mag-ani sa Adlaw it Inugpahuway, ag kaumir rili kag pagpuksi it ni-o mang klasing uhay.

[†] Basaha sa Isa. 43:25 nak Dios yang kag makakatawar sa mga kasal-anan it tawo. ^{††} Kag tawag nak “Anak it Tawo” ay nabaoy sa Dan. 7:13-14. It kato nakita ni Daniel kag usa sa hitsura it tawo nak kaibahan it Dios sa langit. [‡] Si Levi ay ingtatawag rang Mateo.

na ay bawal kaunon it aber sin-o puyra yang sa mga saserdote.” †

²⁷ Siling pa ni Hesus, “Ginghimo it Dios kag Adlaw it Inugpahuway alang-alang sa kaanduan it tawo, buko nak kag tawo ay ginghimo para sa Adlaw it Inugpahuway. †²⁸ Kada ngani Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo kag inggwa it karapatan nak magsiling kung ni-o kag puyding himuon ag indi, sa Adlaw it Inugpahuway.”

Kag Pagpaado ni Hesus sa Kayaking Pingkaw sa Adlaw it Inugpahuway

(Mateo 12:9-14; Lukas 6:6-11)

3 Usang Adlaw ray it Inugpahuway, nagpagto si Hesus sa inra sinagoga. Ag inggwa ruto it usang kayaking pingkaw kag usang damot. ² Ruto ra ay inggwa it pilang mga Pariseo, ag inra gingmamasran si Hesus kung Ida apaaduhon katong pingkaw sa Adlaw it Inugpahuway pramas inggwa sinra it rason nak ma-iakusar Sida. ³ Ing-ayaba ni Hesus katong pingkaw ag ingsilinggan, “Maley dili sa tunga.”

⁴ Ag nagpangutana si Hesus sa mga tawo, “Kumporme sa Kasuguan, ni-o kag puyding himuon nato sa Adlaw it Inugpahuway, maado o mayain? Magsalbar it tawo o magpangmatay?” Pero naghipos yang sinra ag waya gisabat.

⁵ Gingmuyatan sinrang tanan palibot ni Hesus nak inggwa't kahangit, dahil waya sinra it kaluoy sa inra isigkatawo. Ag Sida ay nalisor ra, dahil sa inra katugasan it tagipusuon. Masunor, gingbisayahan ni Hesus katong pingkaw, “Hunata kag imo damot!” Inghunat matuor it kinang kayake kag ida damot ag nag-ado kato.

⁶ Ag tong nakita ninra kina, sa nak raan naghinalin kinang mga Pariseo kaibahan kag mga kakampi ni Haring Herodes Antipas, ‡ ag nagplano sinra kung pauno ipamatay si Hesus.

Kag Maramong Tawo sa Habig it Ragat

⁷ Pagliwas nina Hesus ag Ida mga manugsunor sa sinagoga, naglikaw sinra papagto sa Ragat it Galileya. Nagsinunor sa inra kag abang ramong tawo halin sa mga probinsya it Galileya ag Hudeya, ⁸ ag halin ra sa syudad it Herusalem. Inggwa ra it mga halin sa lugar it Idumeya ag sa tabok it Suba it Jordan, ag inggwa ra it halin sa palibot it mga banwa it Tiro ag Sidon. Nagpagto sinra kang Hesus dahil narunggan ninra kag tanang Ida ginghihimo. ⁹ Dahil sa karuramong tawo, nagpa-

† Basaha ra sa 1 Sam. 21:1-6. †† Exo. 23:12 ag Deu. 5:14. ‡ Sida ay si Prinsipe Herodes Antipas nak usa sa mga anak ni Haring Herodes nak Bantog. Si Herodes Antipas kag gobernador it Galileya pero ingtatawag nak “hari” it mga tawo. Tatlo halin sa inra pamilya ay ingtatawag nak Herodes. Sa pagmuyat it mga lahi it Hudyo, sinra kag mga traidor dahil kag nagbutang sa inra ay Roma.

hanra si Hesus sa Ida mga manugsunor it baruto nak Ida asakyan, sabaling maipit Sida it kaling mga tawo nak nagrurukrukan.

¹⁰ Ag dahil karamo kag Ida mga napaado, tanang mga di sakit ay nagtutuyuran agor makapayungot ag makahudot sa Ida. ¹¹ Kaibahan sa mga tawo rahagto ay kag mga nasasaniban it mga mayaot, ag bawat makita ninra si Hesus, sinra ay nagyiyinuhor sa atubangan Nida ag nagpapaka-ukaw it, “Ikaw kag Anak it Dios!” ¹² Pero gingbabawalan ni Hesus kaling mga mayaot nak mag-uma sa mga tawo kung si-o Sida.

Kag Pagpili ni Hesus sa Doseng Apostoles

(Lukas 6:12-16)

¹³ Pagkatapos, nagtukar si Hesus ruto sa baguntor ag gingpanunot Nida kag Ida mga gustong panunton. ¹⁴ Nagpili Sida it dose nak tawo nak imaw kag ingtatawag nak mga “apostoles” pramas maging kaibahan Nida, ag agor Ida iparaya nak magwali sa mga tawo. ¹⁵ Sinra ay Ida ra gingtaw-an it karapatan ag gahom nak magpalayas it mga mayaot sa mga ingsasaniban.

¹⁶ Imaw kali kag doseng apostoles:

Si Simon nak ingtatawag rang Pedro,

¹⁷ si Santiago ag kag ida manghor nak si Juan nak mga anak ni Zebedeo. Sinra ay gingtatawag rang Boanerges, nak kag gustong bisayahon ay “mga anak it pangrayugrog,” dahil sinra ay marali mahangit.

¹⁸ Kag iba ay sina Andres, Felipe, Bartolome, Mateo ag Tomas.

Imaw ra si Santiago nak anak ni Alpeo, si Tadeo, si Simon nak makabayan,

¹⁹ ag si Judas Iscariote nak tong huli ay imaw kag nagtraidor kang Hesus.

Kag Gahom ni Hesus ay Buko Halin kang Satanas

(Mateo 12:22-32; Lukas 11:14-23; 12:10)

²⁰ Pagkapili sa Ida mga apostoles, nagpauli sina Hesus sa inra gingdadayunan nak bayay ag nagtipon ray ruto kag maramong tawo, kada pay halos indiey sina Hesus makakaon. ²¹ It tong marunggan it Ida mga hali kag siling it mga tawo nak pay nagbubuangy si Hesus, dahil siguro kuno sa permi Sida nak nalilipasan it gutom, ay inra ingsapoy si Hesus agor piliton nak papaulion.

²² Sa oras nak kato, inggwa ra it nag-inabot nak mga Manunudlo it Kasuguan halin sa Herusalem, ag sinra ay napasiling, “Ingsasanibaney Sida ni Beelzebul nak pinuno it mga mayaot. Ngani, kag Ida gahom nak magpalayas it mga mayaot ay parayan yang kang Beelzebul!” ††

²³ Pagkarungog ni Hesus sa inra mga bisaya, gingpayungot Nida sinra ag nagsabat Sida sa inra sa parayan it mga istorya † nak ingtatawag nak parabula:

“Asi, apalayason aboy ni Satanas kag ida sariling sinakupan? ²⁴ Kung kag usang gingharian nak kag mga sinakupan ay naglalaban-labanan, kali ay indi magrugay. ²⁵ Ag imaw ra, masisira kag pamilya. ²⁶ Ag kung si Satanas ra ay malaban sa ida sinakupang mayaot, ingkabalaban nida kag ida sarili, kada indiey magyawig kag ida gingharian. Kina ay siguradong mabagsak.

²⁷ “Si Satanas ay tuyar sa usang makusog nak tawo, ag kung inggwa it gustong magsuyor sa ida bayay agor bay-on kag ida ari-arian, ay kinahangyan anay nak gapuson sida, ag pagkatapos, puyding bay-oney kag ida tanang mga gamit. ††

²⁸ “Matuor kaling Ako inggisiling sa inro. Apatawaron it Dios kag tanang nahimong kasal-anan ag tanang pagpasipala it tawo. ²⁹ Pero kag magbisaya it pasipala laban sa Ispirito Santo ay inding gador igpatawaron, dahil kag sala nak kali ay waya't kapatawaran hastang sa waya't katapusan.”

³⁰ Gingsiling kali ni Hesus sa inra dahil sa inra inggisiling nak, “Mayaot kag nagtitiner sa Ida!”

Kag Matuor nak Pamilya ni Hesus

(Mateo 12:46-50; Lukas 8:19-21)

³¹ Habang nagbibisaya pa si Hesus ay nag-abot kag Ida nanay ag mga hali. ‡ Gingpatawag ninra si Hesus ag naghuyat yang sinra sa liwas. ³² Maramong tawo kag nakaingkor sa palibot Nida, ag inggwa't nagpayungot ag nagsiling, “Maestro, pasensya anay. Hagto sa liwas kag Imo nanay ag mga hali. Ginghahanap Ka ninra.”

³³ Pero nagsabat si Hesus, “Oho ngani! Pero sasin-o pa kag Ako ingkikilaya nak Ako nanay ag mga hali?”

³⁴ Ag gingmuyatan Nida kag mga tawo nak nakaingkor sa palibot Nida, ag nagsiling, “Kali kag Ako nanay ag mga hali. ³⁵ Dahil kag tanang nagsusunor sa kabubut-on it Dios ay imaw kag Ako ingkikilaya nak Ako mga hali ag Ako nanay.”

Kag Istorya Tungor sa Mangunguma nak Nagsasabwag it Binhi

(Mateo 13:1-9; Lukas 8:4-8)

4 Usang adlaw, nagtudlo ray si Hesus sa mga tawo sa habig it Ragat it Galileya. Inragipunan Sida it karuramong tawo, kada nagsakay Sida sa usang raya-

†† “Beelzebul” kag ibang tawag it mga lahi it Hudyo para kang Satanas. † o “parabula.” Kali ay yabot-yabot nak parayan it pagbisaya nak inggwa pa it mas marayom nak gustong bisayahon. †† Basaha ra sa Isa. 49:24-25. ‡ o “manghor.” Sa bisayang Griyego ausa yang kag inra bisaya para sa hali, pakausa, manghor ag maguyáng, kada puyde nak sa kamatuuran kaling mga hali ay mga manghor ni Hesus.

pang nak asa piluw, ag ruto Sida nag-ingkor pramas magbisaya sa inra ruto sa takas. ² Ag nagtudlo Sida it maramong bagay parayan sa mga istorya nak ingtatawag nak parabula. Sa Ida pagtudlo ay nagsiling Sida:

³ “Paninati kamo! Usang adlaw, inggwa't usang mangunguma nak nagliwas para magsabwag it binhi sa ida uma. ⁴ Sa ida pagsabwag, inggwa't ibang binhi nak nagtugpa sa rayan, ag inggwa't mga pispis nak nag-inabot ag ingpangtuktok kali. ⁵ Kag ibang binhi ay nagtugpa sa mabatong duta, ag dahil manipis yang kag raga ruto ay nagtinubo nak raan kag mga binhi. ⁶ Ugaling it katong nag-initey kag adlaw, kag mga bagong tubo nak tanom ay nagkupos ag nagpangyadong dahil waya nakaungot it maado kag gamot sa irayom it raga. ⁷ Kag ibang binhi ray ay nagtugpa sa duta nak inggwa it mga siiton nak hilaunon. Nagtinubo kali, ugaling nagpakagapa kaling mga hilaunon ag nayumos kag mga nagtubo nak binhi ruto. ⁸ Pero kag ibang binhi ay nagtugpa sa maadong duta, ag kali ay nagtubo it maado ag nagpamunga, kada inggwa't natubas. Inggwa't mga binhi nak nagpanubas it katamtaman yang, inggwa ra't nagpanubas it rako, ag inggwa't nagpanubas it bugana.”

⁹ Siling pa ni Hesus, “Kamong mga nagpaninati ay isipa ninro it maado kag inro narunggan!”

Kag Pagtudlo ni Hesus ay Parayan sa mga Istorya

(Mateo 13:10-17; Lukas 8:9-10)

¹⁰ Marugay-rugay, pagkahalin it mga tawo ag sinra sinra yangey pati si Hesus ag Ida doseng apostoles ag pilang iba nak Ida mga kaibahan, ay nagpangutana sinra kang Hesus kung ni-o kag gustong bisayahon it katong Ida mga ing-istorya. ¹¹ Gingsabat sinra ni Hesus, “Kamo yang kag gingtaw-an it pribilehiyo nak maintyendihan kag mga dating tinago nak kaayaman tungor sa paghari it Dios. Pero kag karamuan ay waya gitaw-e, kada kag tanan nak inra narurunggan ay pay mga istorya yang. ¹² Kada matutupar sa inra kag inggisiling ni Propeta Isaias it kato nak,

“Aber magpakamuyat man sinra ay indi gihapon ninra mabaoy

kung ni-o kag gustong bisayahon it inra nakikita, ag aber magpakapaninati man ay indi gihapon sinra makaintyendi.

Ingtugot kali it Dios sabaling maghinuysoy sinra, ag patawaron Nida.'” ††

Kag Pagpahadag Tungor sa Mangunguma nak Nagsasabwag it Binhi

(Mateo 13:18-23; Lukas 8:11-15)

¹³ Pagkatapos, nagpangutana si Hesus sa inra:

†† Isa. 6:9-10.

“Asi, waya baga gihapon ninro naintyendihe katong Ako ing-istorya tungor sa pagsabwag it binhi? Kung tuyar kina ay pauno ninro maiintyendihan kag iba pa Nako nak iistorya? ¹⁴ Imaw kali kag gustong bisayahon it kato. Kag mga binhi nak gingsabwag it usang mangunguma ay gingpatuyar sa mensahe it Dios. ¹⁵ Kag natabo sa ibang binhi nak nagtugpa sa rayan ay gingpapatuyar sa mga tawong nakarungog it mga bisaya it Dios, ugaling pagkarungog ninra, waya narugay ay nag-abot si Satanas, ag ing-agaw nida sa inra isip kag inra mga narunggan. ¹⁶ Kag natabo sa ibang binhi nak nagtugpa sa mabatong duta ay gingpapatuyar ray sa mga nakarungog it mensahe it Dios nak masadyang ingbaton nak raan kina, ¹⁷ ugaling buko marayom kag ruyot it kali sa inra tagipusuon. Kada waya pa ngani narugay, it katong nag-abot kag mga pagpurba o mga pagpahirap sa inra dahil sa pagsunor sa mensahe, ay sa nak raan kag inra pagtu-o ay nagyamig ag nawagit.

¹⁸ “Ag kag natabo ray sa ibang binhi nak nagtugpa sa duta nak inggwa it mga siiton nak hilamunon ay gingpapatuyar sa mga nakarungog it mensahe it Dios, ¹⁹ ugaling mas ing-una pa ninra kag pagpangalibog sa mga kalibutanhong mga butang, ag paghanap it manggar ag iba pang mga butang nak imaw kag mabulag sa inra, hastang mawar-an it lugar sa inra tagipusuon kag mensahe. Kada kag inra kabuhi ay waya it bunga halin sa inra narunggan. ²⁰ Pero kag natabo sa ibang binhi nak nagtugpa sa maadong duta ay gingpapatuyar sa mga nakarungog it mensahe it Dios ag ingbaton. Kada nagkainggwa kali it bunga sa inra kabuhi. Sinra ay tuyar sa duta kung hariin kag mga binhi ay nagpanubas it katamtaman yang, inggwa ra't nagpanubas it rako ag inggwa ra't nagpanubas it bugana.”

Kag Istorya Tungor sa Puyos it Iwag

(Lukas 8:16-18)

²¹ Nagpadayon pa si Hesus, “Waya't tawong nagbibit-bit it iwag nak inggwa't suga agor ibutang yang kali sa irayom it gantangan o ataguon sa silong it katri, ag indi gibutang sa tamang butangan. ²² Imaw ra tungor sa Ako mga ingbibisaya, waya it nakatago nak sa tamang oras ay indi giliwas. Ag imaw ra, waya't nakatagong kaayaman nak indi maintyendihan. ²³ Kamong mga nagpapanimati ay isipa ninro it maado kag inro narunggan!”

²⁴ Ag gingrugang pa Nida, “Intyendiha it maado kag inro narurunggan. Kung ni-o't rako kag inro ingtitinguha nak pang-intyendi ay imaw ra kag ita-o it Dios sa inro. Ag kina ay Ida apaamanan pa. ²⁵ Kag tawo nak nagpapati sa ida narurunggan ay mas lalong marurugangan pa kag kaayam. Pero kag tawo nak waya gipapati, aber katong maisot nak pagkaintyendi raha sa ida ay abay-on pa.”

Kag Istorya Tungor sa Pagtubo it mga Binhi

²⁶ Nagpadayon pa si Hesus, “Kag paghari it Dios ay tuyar sa usang tawo nak nagsabwag it binhi sa ida uma. ²⁷ Ag sa marayan nak mga adlaw ag gab-i sa ida pagtrabaho, sida ay padayon sa pagkatuyog ag pagbati. Ag kag mga binhing ida gingsabwag ay matubo ag maanam it inra yang nak buko nida ayam kung pauno kato matubo. ²⁸ Kag binhi mismo nak ingsabwag rahang duta ay nagtubo yang it ida ag nagpamunga, una ay nagpisik anay ag nag-anam. Masunor ay maburos ag magiging uyasey. ²⁹ Pagkahinog it uyas, kato ay agapasoney, dahil orasey para anihon.” †

Kag Istorya Tungor sa Pinaka-maisot nak Busoy

(Mateo 13:31-32; Lukas 13:18-19)

³⁰ Nagsiling pa si Hesus, “Ni-o kag ato puyding akumparahan it paghari it Dios, o niong istorya kag ato agamiton sa ato pagpahadag it kali? ³¹ Kag paghari it Dios ay tuyar sa pagtubo it usang maisot nak busoy it mustasa †† nak ingtanom it usang tawo sa ida duta. Kaling busoy kag pinaka-maisot sa tanang klase it busoy it mga tanom dili sa ato. ³² Pero kung kali ay ingtanomey, kali ay marako tuyar sa mababang puno ag mapakagapa. Kada marako kag mga sanga it kali hastang inghuhuman kali it mga pispis nak apunan ag raha ra sinra mapugar.” ‡

Kag Pagtudlo ni Hesus ay Parayan sa mga Istorya

(Mateo 13:34-35)

³³ Parayan sa tuyar nak mga istorya kag Ida pagtudlo sa mga tawo tungor sa mga bisaya it Dios, kumporme sa inra kayang intyendihon. ³⁴ Kung sa karamuan, kag Ida pagtudlo ay perming parayan sa mga istorya yang, pero kung sinra-sinra yangey it Ida mga manugsunor ay Ida ingpapahadag sa inra kag gustong bisayahon it kali.

Kag Pagpakalma ni Hesus sa Bagyo

(Mateo 8:23-27; Lukas 8:22-25)

³⁵ Pagruyom-ruyom it katong adlaw nak kato, nagsiling si Hesus sa Ida mga disipulos, “Kitay, matabok kita sa ragat papagto sa yudo.” ³⁶ Kada ginghalinan ninra kag karamuan ruto sa takas. Ag si Hesus ay wayaey ninra gipasayduha halin sa Ida ging-iingkurang nak rayapang, ag sinra ay naglargay. Inggwa ra sinra it kanunot nak ibang mga baruto. ³⁷ It katong hagtoy sinra sa yawor, nagkusog it gulpi kag hangin, ag kag inra rayapang ay gingpapaka-lampusan it ragkong hum-

† Joel 3:13. †† Kag ngayan it kaling maintik nak busoy sa mga lugar it Israel ay mustasa. Pero kali ay buko maisot nak utan pareho sa ato pagkakilaya, kundi kali ay nagrarako ag nagiging usang marakong puno. ‡ Eze. 17:23; 31:6.

bak, kada nagsuyor kag maramong tubi hastang kali ay halos mapupunoey.

³⁸ Pero si Hesus ay sige gihapon kag katuyog ruto sa pupa habang nakahilig sa uyunan. Kada gingpukaw Sida it Ida mga disipulos ag gingsiling, "Maestro, waya baga Ikaw nababayaka nak sabaling kita ay magyugrang?"

³⁹ Nagbangon si Hesus ag Ida ingsaway kag hangin ag ingsilingan kag ragat nak, "Timunongey ag kumalma!" Ngani, naghupa kag hangin ag nagkalma kag ragat. †

⁴⁰ Pagkatapos ay gingbisayahan Nida kag Ida mga manugsunor, "Asing nahadlok kamo? Asi, waya pang gador baga kamo it pagtu-o!"

⁴¹ Ag sinra ay napakahadlok, kada sinra ay naghinghingan, "Sin-o talaga Sida, nak pati kag hangin ag ragat ay nasunor sa Ida?"

Kag Pagpaado ni Hesus sa Tawong Gingsasaniban it Linibong Mayaot

(Mateo 8:28-34; Lukas 8:26-39)

5 Ngasing, nakatabokey sina Hesus sa ragat pagto sa lugar it mga Gerasanhon. ² Pagkasalta ninra, inggwa it usang kayake nak halin sa mga kuyba nak yuyubngan nak nagsapoy-sapoy sa Ida. Kaling tawo ay ingsasapian it mga mayaot ³ ag nag-iistar ruto sa mga yuyubngan. Wayaey nak gador sa ida it makakagapos aber kadina pa. ⁴ It kato ay maramong besesey sida nak ginggapos it pay pusas nak human sa kahoy, ag kadina ra. Katong mga pusas ay ida pinanglampos hastang magkabika-biká, ag katong kadina ay ida pinangbugto-bugto. Wayang gador it tawong di kusog nak makapiga sa ida. ⁵ Adlaw-gab-i, sida ay ruto sa mga kuyba nak yuyubngan ag sa mga kabagunturan nak nagpapaka-idagak ag nagpapaka-inukaw, ag ging-uugaran nida it mga bato kag ida sarili.

⁶ Pagkaantaw it kaling tawo kang Hesus, nagpakarayagan sida payungot, ag pag-abot sa Ida atubangan kali ay nagyuhor. ⁷ Nagpakaukaw sida it kakusog-kusog ag nagsiling, "Hesus, Ikaw nak Anak it Pinaka-mataas nak Dios, ni-o kag Imo labot sa ako? Alang-alang sa Dios, maluoy Ka sa ako ag aya ako gikastiguha!" ⁸ Imaw kali kag ingsiling it kinang tawo, dahil kag sugo ni Hesus sa mayaot ay, "Mayaot, layas sa ida!"

⁹ Masunor, ingpangutana sida ni Hesus, "Ni-o kag imo ngayan?"

Nagsabat kag mayaot, "Kag ako ngayan ay Linibo, dahil karamo-ramo kami." ¹⁰ Ag nagpakapakitluoy sida kang Hesus nak indi sinra gipahalnon rahang lugar.

¹¹ Ruto sa mataas nak bukir ay inggwa it abang ramong baktin nak nagpapang-ibok. ¹² Ag nagpakitluoy kang Hesus katong mga mayaot hina sa tawo, "Pasuyura yangey kami raha sa mga baktin." ¹³ Ag ingsugtan ra sinra ni Hesus. Ngani, kag mga mayaot ay nagliniwas ruto sa tawo ag nagsinuyor sa mga baktin. Katong mga kabaktinan nak maabot sa mga ruhang li-bo ay naggulpi it ragyo diretsuhan papagto sa pangpang, kada nagkahuyog sinra sa ragat ag nagkayumos.

¹⁴ Pagkakita dili it mga manugbantay it kinang mga baktin ay nagrinayagan ra sinra ag gingpamalita sa banwa ag sa mga bukir kag tanang natabo. Dahil dili, nagpinagto kag mga tawo sa pangpang agor muyatan. ¹⁵ Pag-abot ninra ruto ay hagto pa sina Hesus, ag nakita it mga tawo katong tawo nak dating nasasaniban it mga mayaot nak nag-iingkorey ag nakabaroey. Ngani, kaling tawo nak dati ay nagbubuang, ngasing ay maadoy ka pag-iisip, kada nagkahadlok kinang mga tawo.

¹⁶ Gingbalitaan sinra it katong ibang mga tawo ruto nak nakakita kung ni-o kag natabo ruto sa tawo nak dating nasasaniban it mga mayaot, ag imaw ra kag tungor sa mga baktin. ¹⁷ Dahil ruto, ingpakapilit it mga tawo nak pahalnon si Hesus sa inra lugar.

¹⁸ It katong pasakayoney si Hesus sa inra rayapang, nagpangabay sa Ida katong tawo nak dating nasasaniban it mga mayaot nak kung maaari ay Ida panunton sida. ¹⁹ Pero waya sida gisugti ni Hesus ag nagsiling Sida nak, "Pauli yangey sa inro, ag silinggan kag imo mga kasimanwa kung ni-o't rako kag kaaduhan nak ginghimo sa imo it Gino-o, ag kung pauno ikaw gingkaluy-an Nida."

²⁰ Ag nagpauliey matuor sida, ag ida ra gingpamalita sa tanang mga lugar sa Decapolis †† kung niong gador kag kaaduhan nak ginghimo sa ida ni Hesus, ag kag tanang tawo ruto ay nagkatingaya.

Ingpaado ni Hesus kag Kabade ag Ingbanhaw Nida kag Dalagita

(Mateo 9:18-26; Lukas 8:40-56)

²¹ Sa pagtabok liwat nina Hesus sa ragat it Galileya, ag pagrunggo pa yang ninra sa baybay, ingragipunan nak raan si Hesus it abang ramong tawo. ²² Nagpagto ra ruto kag usang pinuno it Sinagoga nak kag ngayan ay si Jairo. Ag pagkakita nida kang Hesus, nagyuhor sida sa Ida atubangan ²³ nak nagpakitluoy, "Naghihinggayoey kag ako anak nak dalagita. Nunot ra anay sa amo ag ipatong kag Imo damot sa ida agor maulian ag mabuhi." ²⁴ Kada nagnunot ngani si Hesus sa ida.

Ag nagsinunor ra kang Hesus kag karuramong tawo nak nagrurukrok sa Ida palibot. ²⁵ Kaibahan sa inra

†† *Kag Decapolis ay lugar nak inggwa't sampuyong syudad nak kung hariin kag inra gingsusunor nak kultura ay Griyego.*

† *Basaha ra sa Sal. 89:9; 107:23-32.*

kag usang kabade nak doseng tuigey nak gingrurugo. ²⁶ Katong kabade ay napakahirapaney sa iba't-ibang parayan it pagbuyong sa ida it maramong manugbuyong, ag naubosey ra rabuno kag tanang ida ari-arian, pero imbes nak maulian ay mas lalong nagmasyaro kag ida nababatyagan.

²⁷ It kato ay narungganey nida kag balita tungor kang Hesus, kada ngasing ay sumagil-ot sida sa karamuan hastang makaabot sa likor ni Hesus. Ingsapliir nida kag baro ni Hesus, ²⁸ dahil sa ida isip, "Kung masapliir yang nako kag Ida baro ay mauulianey ako."

²⁹ Ngani, pagkasapliir nida sa baro ni Hesus, nagtungon nak raan kag ida pagrugo ag nabatyagan nida nak sida ay naulianey.

³⁰ Ag dahil nabatyagan ni Hesus nak inggwa't gahom nak naghalin sa Ida, sa nak raan ay sumauli Sida ag nagpangutana sa mga tawo, "Si-o sa inro kag nagsapliir it Ako baro?"

³¹ Nagsabat kag Ida mga manugsunor, "Maestro, nakikita ra Nimo nak nagsisiniog-siugan kag maramong tawo sa Imo palibot, pauno namo masasaduran kung sin-o kag nagsapliir it Imo baro?"

³² Pero, nagpanglingat-lingat gihapon Sida sa paghanap kung si-o kag nagsapliir sa Ida. ³³ Ag dahil ayam it katong kabade kag natabo sa ida, miskan sida'y nagpapanguyog sa kahadlok, nagpayungot sida kang Hesus ag nagyuhor sa Ida atubangan bag-o nag-uma it kaklaruhan.

³⁴ Ag nagsiling si Hesus sa ida, "Ding, gingpaado ka dahil sa imo pagtu-o sa Ako. Pauliey it hanuyos, dahil naulianey nak gador ikaw."

³⁵ Myentras nagbibisaya pa yang it kali si Hesus, ay inggwa't mga nag-abot halin sa bayay it katong pinuno it Sinagoga nak si Jairo. Nagsiling sinra, "Tang, kabay nak indi ikaw magulpihanon dili sa amo ibalita. Kag imo anak rabuno ay ingbaoyey it Dios. Badaey yangey giawata kinang Maestro."

³⁶ Narunggan ni Hesus kaling inra ging-uma kang Jairo, pero ingbaliwaya Nida kali ag nagsiling kang Jairo, "Aya gikahadlok, magtu-o ka yang sa Ako."

³⁷ Nagpagto gihapon si Hesus sa bayay ni Jairo, pero waya Sida't ibang gingnunot kundi si Pedro ag kag magmanghor yang nak sina Santiago ag Juan. ³⁸ Pag-abot ninra sa bayay ni Jairo, nakita ninra kag maramong tawo nak nagkakagulo. Inggwa't mga nagtitinibaw ag inggwa ra't mga nagpapanambitan. ³⁹ Pagkasuyor ni Hesus, nagsiling Sida, "Asing nagkikinagulo ag nagtitinibaw kamo? Kinang anak ay buko minatay kundi nagkakatuyog yang sida." ⁴⁰ Pero inggur-an yang Sida it mga tawo.

Kada ingpaliwas Nida sinrang tanan, puyra yang sa mga maguyang it anak ag sa Ida mga kanunot nak manugsunor. Ag nagsuyor sinra sa kwarto kung hariin kag anak. ⁴¹ Gingsuuran sida ni Hesus ag inghuytan sa

damot, bag-o nagsiling Sida nak, "Talita kumi!" nak kag gustong bisayahon ay, "Nene, ingsisiling Nako sa imo, bangoney!"

⁴² Ag sa nak raan nagbangon katong anak ag nagpanaw-panaw. Katong anak ay nag-iidad it dose anyos.

Pagkakita rili it katong mga hagto sa kwarto ay pay mabuang sinra sa subrang katingaya. ⁴³ Ag gingpakatugon nak gador sinra ni Hesus nak indi gipang-uma-uma aber kanin-o kag natabo. Pagkatapos, nagsiling Sida, "Hala sige, pakaunay sida."

Waya Gikilay-a si Hesus it Ida mga Kasimanwa sa Nazaret

(Mateo 13:53-58; Lukas 4:16-30)

6 Pagkatapos, naghalin si Hesus ruto ag nagpauli sa Ida sariling banwa kung hariin Sida girako, kanunot kag Ida mga manugsunor. ² Pag-abot it Adlaw it Inugpahuway ay nagpagto sinra sa sinagoga ag ruto Sida nagtudlo. Maramong mga tawo ruto, ag pagkarungog ninra it Ida mga ingtutudlo ay nagkatingaya sinra ag napasiling,

"Hariin Sida gibaoy it Ida kaayam? Niong kaayam kaling Ida ingtutudlo? Pauno Sida nakakahuman it Ida mga milagro? ³ Buko baga kali katong panray nak anak ni Maria, ag hali † nina Santiago, Jose, Judas ag Simon? Ag di baga dili ra sa ato nag-iistar kag Ida mga hali nak kabade?" Ag waya nak gador ninra nakilaya Sida.

⁴ Pagkarungog it kali ni Hesus, nagbisaya Sida sa inra, "Kag usang propeta ay ingtatahor aber hariin, puyra yang sa Ida sariling banwa, sa tunga it Ida mga kahalihan ag sa Ida pamilya." ⁵ Kada ngani waya Sida nakahaman it maramong milagro ruto puyra sa pilang tawo nak Ida ginghuytan ag gingpaado. ⁶ Ag natin-gayang gador Sida dahil waya sinra it pagtu-o sa Ida.

Gingpapanaw ni Hesus kag Ida Doseng Apostoles agor Magbantala

(Mateo 10:5-15; Lukas 9:1-6)

Pagkatapos it kina inglibot nina Hesus kag ibang mga baryo ag nagtudlo. ⁷ Ag gingtawag Nida kag Ida doseng apostoles, ag sinra ay Ida ingpapanaw it tigruha-ruha, ag ingtaw-an Nida it karapatan ag gahom nak magpalayas it mga mayaot.

⁸ Sa inra pagpanaw, sinra ay Ida gingtugon nak indi magraya it aber niong gamit, puyra yang sa inra bakulo. Indi ra kuno sinra magraya it bayon nak pagkaon, o magbitbit it binagtong, o magsuksok it kwarta sa inra panghagkos. ⁹ Indi ra kuno ninra puyding dublihon kag inra suksok nak baro, pero puyde sinrang magsuksok it inra sandalyas. ¹⁰ Gingsiling pa sinra ni Hes-

† o "maguyáng."

us, "Pag abatunon kamo it usang tagbayay, ay ruto yangey kamo madayon sa inra bayay hastang maghalin kamo rutong lugar. ¹¹ Kung indi gibatunon o girunggan kag inro ingtudlo sa usang lugar, ay halin kamo raha. Pero sa inro paghalin ay paypage anay it taybo kag inro siki bilang pamatuor it inro paandam sa inra nak wayaey kamo it salabton sa inra kabuhi."

¹² Kada, nagpanaw sinra ag nagwali nak kag mga tawo ay dapat maghinuysoy sa inra mga kasal-anan.

¹³ Nagpalayas sinra it maramong mayaot sa mga tawo, ag kag ibang masakit ay ingbanlusan ra ninra it lana it olibo ag gingpaado.

KAG PAGMATAY KANG JUAN NAK MANUGBAWTISMO

(Mateo 14:1-12; Lukas 9:7-9)

¹⁴ Waya narugay, narunggan ni Haring Herodes Antipas † kag mga inghihimo ni Hesus, dahil Sida ay bantog. Inggwa't mga nagsiling, "Sida kuno ay si Juan nak Manugbawtismo nak nabanhaw, kada inggwa Sida it gahom pramas makahuman it milagro!"

¹⁵ Pero kag iba ay nagsiling, "Sida ay si Propeta Elias!" Ag kag siling ray it iba ay, "Sida ay usang propeta nak tuyar sa mga propeta it katong una!"

¹⁶ Pero kag siling ni Haring Herodes Antipas ay, "Ingpapugutaney nako si Juan nak Manugbawtismo! Nabanhaw бага sida?"

¹⁷ Nasiling nida kali dahil sa ida inghimo kang Juan it kato. Ida ingparakop si Juan, ingpagapos ag ingpariso, dahil imaw kag gusto it ida asawa nak si Herodias. Kaling si Herodias kag dating asawa it maguyáng ni Herodes nak imaw si Felipe. Ag parehong ingbuyagan nina Herodes ag Herodias kag inra unang asawa agor sinrang ruha kag maasawa. ††¹⁸ Dahil dili, puat ingbibisayahan ni Juan si Herodes nak, "Bawal sa Kasuguan it Dios nak asawahon nimo kag asawa it imo maguyáng." ‡

¹⁹ Kada, nagpahimot si Herodias kang Juan, ag gustong gador nidang ipamatay kali. Ugaling, indi nida kali mahimo, ²⁰ dahil si Juan ay ingtago ni Haring Herodes sa prisuhan. Inghimo nida kali dahil nahadlok sida kang Juan, kumo ayam nida nak kali ay maadong tawo ag balaan. Ag inggwa ra it oras nak gusto nidang magrungog sa ingwawali ni Juan, aber sida ay nakukunsensya sa mga bisaya nak ida narurunggan.

²¹ Pero it katong huli, nagkainggwa't lugar si Herodias nak tumanon kag ida hanrom. Nag-abot kag kumpli-anyo ni Haring Herodes, ag nagkainggwa't rakong punsyon para sa mga opisyaes, mga pinunong sundalo, ag mga dungganong tawo sa probinsya it Galileya. ²² Sa tunga it inra kasadyahan ay nag-

† Prinsipe Herodes Antipas kag usa sa mga anak ni Haring Herodes nak Bantog. †† Nagpakasay si Herodias kang Haring Felipe nak ida tiyuhon bag-o nag-iba kang Prinsipe Herodes Antipas nak manghor it kali. ‡ Basaha ra sa Lev. 18:16.

suyor ag nagsadaw kag rayagang anak ni Herodias. Namut-an kali ni Haring Herodes ag ida mga bisita.

Kada, napasiling si Haring Herodes sa rayaga, "Hagara kag aber niong imo magustuhan ag ako kali ita-o sa imo!" ²³ Ag nagsumpa pa sida, "Aber ni-o kag imo hagaron ay ako ita-o, aber katunga pa it ako ginghari-an."

²⁴ Nagliwas anay kaling rayaga ag nagpangutana sa ida nanay, "Nay, ni-o kag ako ahagaron?"

Sabat ni Herodias, "Kag uyo nganat ni Juan nak Manugbawtismo."

²⁵ Sa nak raan ay nagrayagan kaling rayaga pabalik sa Hari ag nagsiling, "Kag gusto nako nak ita-o nimo sa ako ngasing nak raan ay kag uyo ni Juan nak Manugbawtismo nak nakabutang sa bandihado."

²⁶ Dahil dili nasubo nak gador si Haring Herodes, pero dahil sa ida gingpromisa sa atubangan it ida mga bisita ay waya sida it gustong baliwayaon kag ida binisayahan sa rayaga. ²⁷ Kada sa nak raan gingpapagto nida sa prisuhan kag usang sundalo ag ingsugo nak bay-on kag uyo ni Juan. Nagpagto katong sundalo sa prisuhan ag ingpugutan si Juan. ²⁸ Gingraya it kali kag uyo ni Juan nak nakabutang sa bandihado ag ingta-o sa rayaga. Pagkabaton nida, ingta-o ray nak raan nida kina sa ida nanay. ²⁹ It katong nabalitaan kali it mga manugsunor ni Juan, gingpagtuan ninra ag ingbaoy kag ida yawas ag ingyubong sa usang pantyon.

KAG MINISTERYO NI HESUS SA PALIBOT IT GALILEYA

Kag Pagpakaon ni Hesus sa Subrang Limang Libo nak Tawo

(Mateo 14:13-21; Lukas 9:10-17; Juan 6:1-14)

³⁰ Ngasing, nagbalikey kag mga apostoles ni Hesus sa Ida, ag nag-uma sinra it tanan nak inra nahimo ag naitudlo. ³¹ Ag nagsiling si Hesus sa inra, "Kitay, mapagto anay sa usang lugar nak medyo mayado-yado sa karamuan agor makapahuway kamo." Ida kali gingsiling dahil waya gitutungon kag pag-inabot it mga tawo, ag halos ay nawawar-aney sinra it oras nak makapahuway o makakaon it maado.

³² Kada, nagsakay sinra sa rayapang patabok sa lugar nak waya't mga tawo. ³³ Pero nakita sinra it maramong tawo ag naayaman ninra kag inra rumbo, kada nagrali-rali sinra it baktas halin sa iba't-ibang mga banwa, ag kag iba ay nauna pa ruto kana Hesus.

³⁴ Pagrunggo nina Hesus sa habig it baybay, nakita ninra kag abang ramong tawo. Naluoy si Hesus sa inra, dahil sinra ay tuyar sa mga karnero nak waya it manugbantay. ‡† Ag sinra ay Ida ingtudluan it maramong mga bagay.

‡† Basaha ra sa Bil. 27:17 ag Eze. 34:5.

³⁵ Tong pasugbuhoney kag adlaw, kag Ida mga disipulos ay nagpayungot sa Ida ag nagsiling, "Bukir pa man kali ag haponey. ³⁶ Kada papagtu-a anay kinang mga tawo raha sa inggwa't mga bayay ag sa mga baryo nak asa palibot, pramas makabakay sinra it inra makakaon."

³⁷ Pero nagsabat si Hesus sa inra, "Kamo it mapakaon sa inra." †

Ag nagpangutana sinra, "Hariin ra namo abay-on kag kwartang ibakay it ipakaon sa inrang tanan? Kung mabakay kami it tinapay nak ipakaon sa inra ay halos tuyar sa wayong buyan nak kita †† it trabahador kag amo magagastos!"

³⁸ Nagsiling ray si Hesus sa inra, "Pilang gador kag tinapay nak hina sa inro? Hala, 'toy ag usisa-a anay."

Pagkausisa ninra ay nagsiling sinra, "Inggwa yang dili sa atong tanan it limang bilog nak tinapay ag inggwa ra it ruhang bilog nak tinapahan nak isra."

³⁹ Gingpaingkor sinrang tanan ni Hesus it punsok-punsok sa bag-ong tubo yang nak hilamunon.

⁴⁰ Ngani, kag mga tawo ay nag-iningkor it punsok-punsok. Kag iba ay sanggatos, kag iba ay singkwenta.

⁴¹ Gingbaoy ni Hesus kinang limang bilog nak tinapay ag ruhang bilog nak tinapahang isra. Nagtanga Sida sa langit ag nagpasalamat anay sa Dios. Pagkatapos ay Ida gingparti-parti kaling mga tinapay hastang kali ay nagramo ag ingta-o sa Ida mga disipulos agor sinra kag magpana-o sa tanang mga tawo. Ag imaw ra kag Ida inghuman sa ruhang bilog nak tinapahang isra.

⁴² Nagkinaon sinrang tanan ag nabusog. ⁴³ Pagkatapos, ingpangtipon it mga disipulos kag mga naturang tinapay ag tinapahan nak isra, ag nakapuno pa sinra it doseng tabig.

⁴⁴ Kag ingbilang yang ninra ruto sa mga nagkaon ay mga kayake nak nag-abot it limang libo.

Kag Pagpanaw ni Hesus sa Ibabaw it Ragat

(Mateo 14:22-33; Juan 6:15-21)

⁴⁵ Pagkakaon, ingpasakay nak raan ni Hesus kag Ida mga disipulos sa rayapang ag ingpauna sa tabok it ragat papagto sa banwa it Betsayda habang Ida ingpauli kag mga tawo. ⁴⁶ Pagkahalin it mga tawo, ausa Sidang nabilin ruto ag nagtukar Sida sa baguntor agor magpangamuyo.

⁴⁷ It katong gumab-ey asa yaworey kag rayapang nak ingsasakyan it mga disipulos ni Hesus, ag Sida ay nabilin ruto sa takas nak ausa. ⁴⁸ Nakita ni Hesus nak napapaka-hirapan sa paggaor kag Ida mga disipulos dahil sungsongon kag hangin. Mga bandang alas kwatro it aga, ‡ natyamparan sinra ni Hesus nak nagpa-

panaw sa ibabaw it tubi, †† ag pay alampasan tan-a sinra ni Hesus.

⁴⁹ Pero nakita Sida it Ida mga disipulos nak nagpanaw sa ibabaw it tubi ag kabi ninra Sida ay murto, kada napaukaw sinra. ⁵⁰ Tanan sinra ay nakakita sa Ida ag abang kahadlok ninra.

Pero sa nak raan nagbisaya si Hesus sa inra, "Aya kamo gikahadlok! Ako kali! Kusuge kag inro buot!" ⁵¹ Masunor, nagsakay Sida sa inra rayapang ag naggulpi it kalma kag hangin. Ag subra kag inra katingaya, ⁵² dahil waya pa gihapon ninra naisip kung sin-o talaga Sida aber it katong Ida mapakaon kag karuramong tawo it pilang bilog yang nak tinapay, dahil buko pa ninra kali kayang isipon.

Kag Pagpaado ni Hesus sa mga di Sakit sa Genesaret

(Mateo 14:34-36)

⁵³ Pagkatapos, nagtabok sinra sa ragat ag nagrunggo sa lugar it Genesaret ag inra ingsaog kag inra ingsakyan nak rayapang. ⁵⁴ Pagkasalta ninra, nakilaya nak raan si Hesus it mga taga-ruto, ⁵⁵ ag gingpamalintang raan sa tanang lugar palibot ruto kag pag-abot Nida. Ag naggayak sinra pramas ray-on kag inra mga masakit, aber katong mga asa rudan, aber hariin man sinrang lugar nak inra narunggan nak hagto si Hesus. ⁵⁶ Ngani, aber hariin Sida magpagto, sa mga banwa, baryo o bukir man, ay ingraraya it mga tawo kag inra mga di sakit sa inra mga plasa. Nagpapakitluoy sinra sa Ida nak aber pahuytan yang kag gadar it Ida baro † agor sinra ay mag-ado. Ag kag tanang mga tawo nak nakahudot rili ay talagang nag-ado.

Kag Pagtudlo it mga Pariseo ay Buko Kumporme sa Kasuguan it Dios

(Mateo 15:1-20)

7 Usang adlaw, inggwa it mga Pariseo ag mga Manunudlo it Kasuguan halin sa Herusalem nak nagpayungot kang Hesus. ² Ag nakita ninra nak kag Ida mga manugsunor ay nagkakaon nak waya anay gipapanghinaw ag kali ay buko kumporme sa inra gingtudlo.

³ (Dahil kag mga Pariseo ag tanang mga lahi it Hudyo ay indi magkaon hastang waya sinra nakapanghinaw it damot, kumporme sa sulunranon nak namat-an it inra mga maguyang. ⁴ Ag kung sinra ay halin sa merkado, indi anay sinra magkaon hastang waya pa sinra nakakalimpyo it inra yawas agor mawagit kag mga mabuling o mga kasal-anan nak nagtapon sa inra halin sa ibang mga tawo ruto sa merkado. Ag maramo pa kag inra mga gingsusunor tuyar sa paghugas it mga tasa, pitsil, ag kalderong

† Basaha ra sa 2 Hari 4:42-44. †† Kali ay 200 denaryo sa inra kwarta. ‡ o "pang-ap-at nak pagrilyebo it gwardya sa gab-i." Kali ay tuna sa mga bandang alas tres hastang alas sais.

†† Basaha ra sa Job 9:8 ag Sal. 77:19. ‡‡ Basaha ra sa Bil. 15:38-39.

bronse, imaw ra kag pagpunas anay sa inra mga pasanrigan sa pagkaon, bag-o kali gamiton.)

⁵ Kada, nagpangutana kaling mga Pariseo ag mga Manunudlo kang Hesus, "Asing waya gisusunor kaling Imo mga manugsunor sa mga sulunranon nak namatan it ato mga maguyang, ag nagkakaon yang sinra it waya gipapanghinaw it damot?"

⁶ Gingsabat sinra ni Hesus:

"Tamang gador kag ingsiling it Dios parayan kang Propeta Isaias tungor sa inro nak mga pakitang tawo yang! Dahil kali kag nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan.

"Ingtatahor yang Ako it kaling mga tawo sa inra yuba,

pero kag inra tagipusuon ay mayado sa Ako.

⁷ Waya it puyos kag inra pagdayaw sa Ako, dahil kag inra ingtutudlo ay mga kasuguan yang it tawo,

pero inra ingsisiling nak kina ay mga Kasuguan kuno Nako.' †

⁸ "Gingbabaliwaya ninro kag Kasuguan it Dios ag imaw ninro it gingpapalabi kag pagsunor sa mga sulunranon it mga tawo."

⁹ Nagpadayon pa Sida sa pagsiling, "Talagang kamo ay maayo maghuman it mga parayan pramas mabaliwaya kag Kasuguan it Dios, agor kag asunron ay kag inro mga sulunranon! ¹⁰ Di baga, nagsiling si Moises, 'Tahura kag imo tatay ag nanay,' †† ag 'Si-o man kag magsumpa sa ida tatay ag nanay ay dapat mamatay.' ††† Pero sa inro pagtudlo, kag usang tawo ay puyding magsiling sa ida mga maguyang nak, 'Ibulig tan-a kali nako sa inro, ugaling "Kurban" kali, nak kag gustong bisayahon ay inghalarey kali nako sa Dios,' kada bukoey sida obligado nak sustentuhan pa kag ida mga maguyang. ¹² Dahil dili sa inro ingtutudlo ay ingbabayan ninro it lugar nak makabulig kag mga anak sa inra mga maguyang. ¹³ Ingbabaliwaya ra ninro kag mga bisaya it Dios ag ingtutuman yang kag inro mga sulunranon. Ag buko yang kali kag inro ginghuhuman kundi maramo pang iba."

Kag Nagpapabuling sa Tawo sa Pagmuyat it Dios

(Mateo 15:10-20)

¹⁴ Gingpayungot liwat ni Hesus kag mga tawo sa Ida ag ingsilinggan nak, "Paninati-i kaling ibisaya Nako sa inro ag intyendihon it maado. ¹⁵ Waya it bagay nak nagsusuyor sa yawas it tawo pramas sida ay maging mabuling sa pagmuyat it Dios kundi katong nagliliwas. ¹⁶ Kung gusto ninro nak makaintyendi ay paninati it maado."

¹⁷ Pagkatapos, ingbadaan ni Hesus kag mga tawo ag kaibahan kag Ida mga manugsunor ay nagsuyor sinra

† Isa. 29:13. †† Exo. 20:12. †† Exo. 21:17.

sa bayay nak inra ingdadayunan. Ag ruto ay gingpangutana Sida it Ida mga manugsunor tungor sa Ida ingbisaya. ¹⁸ Siling Nida sa inra, "Asi pati ra kamo ay waya pa nakaintyendi! Waya pa baga ninro naiintyendihe nak aber ni-o kag nagsusuyor sa yuba it tawo ay indi makapabuling sa ida, ¹⁹ dahil kali ay nagdidiretso sa bituka buko sa tagipusuon, ag kali ay inalibas?" Sa pagbisaya Nida it kali ay Ida gingsisiling nak tanang pagkaon ay malimpyo ag puyding kaunon.

²⁰ Padayon pa Nida nak ingsiling, "Ngani, kag kayainan nak nagliliwas sa tagipusuon it tawo ay imaw kag nagpapabuling sa ida. ²¹ Dahil naghahalin sa tagipusuon kag mga hanrom nak mayain tuyar sa pagubay sa buko ida sariling asawa, pagpanakaw, pagpangmatay, pagpangawatan, ²² kahakugan, kayainan, pangluko, malaw-ay nak hanrom, pagkahili, pagpasipala, kahambugan, ag kuyang kag pag-iisip sa paghimo it tama. ²³ Kaling tanan nak mayaing mga bagay nak naghahalin sa tagipusuon it tawo ay imaw kag nagpapabuling sa tawo."

Kag Pagtu-o it Usang Kabade nak Buko Hudyo

(Mateo 15:21-28)

²⁴ Pagkatapos, naghahalin ruto si Hesus ag nagpagto sa mga lugar palibot sa banwa it Tiro. Ruto nagdayon Sida sa usang bayay ag waya tan-a Sida it gusto nak maayaman it mga tawo nak hagto Sida, ugaling ay indi nak gador kali matago sa inra. ²⁵ Ruto ay inggwa't nag-iistar nak usang kabade nak kag anak nak kabade ay nasasaniban it mayaot. Nagpayungot kaling nanay kang Hesus ag nagyuhor sa Ida atubangan. ²⁶ Kaling nanay ay buko Hudyo, kundi usang Griyego nak taga-Siropenisya. Sida ay nagpakitluoy gihapon kang Hesus nak palayason kag mayaot sa ida anak.

²⁷ Ugaling gingsabat sida ni Hesus, "Abusgon anay kag mga anak, dahil buko tama nak bay-on kag pagkaon sa mga anak ag ibahog sa mga iro." ††

²⁸ Pero nagsabat kaling nanay, "Oho ngani, Gino-o, pero miskin kag mga iro nak nagbabantay sa irayom it lamesa ay nagkakaon ra it mga mumog nak nahuhuyog it mga anak."

²⁹ Kada, nagsabat si Hesus sa ida, "Dahil sa imo sabat nak kina, makakapauliey ka it hanuyos. Katong mayaot ay naglayasey sa imo anak."

³⁰ Nagpauliey matuor katong nanay ag nakita nida nak kag ida anak ay maadoy kag pagpahaway, ag kag mayaot ay wayaey sa ida.

†† Kag Ida gustong bisayahon nak mga anak ay mga lahi it Hudyo ag kag mga iro ay katong buko mga Hudyo.

Kag Pagpaado ni Hesus sa Usang Tawo nak Bungoy ag Apa

³¹ Pagkatabo rili naghaling si Hesus sa lugar it Tiro. Nagdiretso anay Sida sa banwa it Sidon ag bag-o Sida bumalik sa habig it Ragat it Galileya ay naglikaw anay Sida papagto sa lugar it Decapolis (o Sampuyong Syudad). ³² Gingraya sa Ida ruto it mga tawo kag usang tawo nak bungoy ag apa. Nagpakitluoy sinra kang Hesus nak ipatong kag Ida damot dili sa tawo agor sida ay mag-ado.

³³ Gingraya sida ni Hesus sa uunhan nak mayado sa mga tawo. Ingsuksok anay Nida kag Ida mga tudlo sa buho it magkanyudong talinga it kaling tawo. Masunor ay gingruy-an Nida kag Ida damot ag gingsapir kag rila it kaling tawo, ³⁴ bag-o nagtanga Sida sa langit ag naghingab it marayom. Pagkatapos, nagsiling Sida sa tawo, "Epata." Kag gustong bisayahon it kali ay "Maabrihan ka." ³⁵ Sa nak raan naabrihan kag ida talinga ag sida'y nakarungog ag pay nagyuga kag ida rila, ag nakabisaya sida it tadlong.

³⁶ Gingsapatugon ni Hesus kag mga tawo nak nagsinunor gihapon sa inra nak inding gador mag-uma aber kanin-o it tungor rili sa Ida inghimo. Pero aber ni-o Nida it piga ay lalo pa ngani sinra nak nagpang-uma. ³⁷ Ag kag mga tawo nak nakarungog ay abang katingaya ag nagsiling, "Aba, abang ado kag Ida inghuman no! Napapaado Nida kag bungoy ag kag apa." †

Kag Pagpakaon ni Hesus sa Subrang Ap-at nak Libong Tawo

(Mateo 15:32-39)

8 It katong panahon nak kato ra, nagtipon ray kag maramong tawo agor magpanimati kang Hesus. Ag tong naubusan sinra it pagkaon ay ing-ayaba Nida kag Ida mga disipulos ag nagsiling, ² "Naluluoy Ako riling mga tawo. Tatlong adlawey nato sinrang kanunot ag wayaey sinra it akaunon. ³ Waya Ako it gustong pahalinon sinrang gutom sabaling malupyoy sinra sa rayan, ag mayado pa man kag ginghalinan it iba sa inra."

⁴ Nagsabat kag Ida mga disipulos, "Riin kita mabaoy it ipakaon sa tuyar it ramong tawo rili sa lugar nak waya it kabayay-bayay?"

⁵ Nagpangutana si Hesus, "Pilang bilog kag tinapay ninro raha?"

Sabat ninra, "Pito."

⁶ Masunor, ingpaingkor anay ni Hesus kag mga tawo, ag ingbaoy Nida katong pitong bilog nak tinapay. Nagpasalamat anay Sida sa Dios, ag ingparti-parti Nida kali hastang nagramo bag-o ingta-o sa Ida mga

† Isa. 35:5.

disipulos, ag sinra ray kag nagpana-o sa mga tawo. ⁷ Inggwa ra sinra it pilang bilog nak tinapahang isra nak maintik, ag pagka-pasalamat ray ni Hesus sa Dios, Ida gingsugo sa mga disipulos nak kali ay inra ra ipana-o sa mga tawo.

⁸ Nagkinaon sinrang tanan ag nabusog. Pagkatapos, ingpangtipon it mga disipulos kag mga natura ag nakapuno pa sinra it pitong marakong tabig. ⁹ Kag ingbilang yang ninra ruto sa mga nagkaon ay nag-abot it subrang ap-at nak libo.

Pagkatapos, ingpapauliey ni Hesus kinang mga tawo. ¹⁰ Bag-o nagsakay Sida sa rayapang kaibahan kag Ida mga disipulos papagto sa lugar it Dalmanuta.

Ingbisayahan ni Hesus kag mga Pinuno nak Nagpupurba sa Ida

(Mateo 12:38-42; Mateo 16:1-4; Lukas 11:29-32)

¹¹ Pag-abot ninra ruto, inggwa't mga Pariseo nak nagpayungot kang Hesus ag ingkumpronta Sida. Gusto ninrang purbahan kung talagang Sida ay ingparaya it Dios, kada naghagar sinra it usang milagro halin sa langit bilang pamatuor. ¹² Napahingab si Hesus it marayom ag nagsiling, "Asi arang kag mga tawo sa ngasing nak panahon ay perming naghahanap yang it mga milagro? Matuor kaling Ako ingsisiling sa inro. Indi nak gador Ako magpakita sa inra it milagro!"

¹³ Pagkasiling ni Hesus it kali, binadaan Nida sinra ag nagsakay ray sinra it Ida mga manugsunor sa rayapang ag nagtabok papagto sa ibang baybay.

Kag Paandam Tungor sa mga Salang Pagtudlo it Pariseo ag Saduseo

(Mateo 16:5-12)

¹⁴ Habang nakasakay sinra patabok it ragat, namalayan it mga manugsunor nak waya yaki sinra it rayang bayon nak pagkaon, puyra yang sa usang bilog nak tinapay. ¹⁵ Ag nagsiling si Hesus sa inra, "Mag-andam kamo sa pangpaalsa †† it mga Pariseo ag ni Haring Herodes."

¹⁶ Pagkarungog kali it mga manugsunor, nag-istoryahan sinra. Siling ninra, "Waya abi kita it bayon nak tinapay e."

¹⁷ Ayam ni Hesus kag inra ing-iistorya, kada ingpangutana Nida sinra, "Asing ingkakilibgan ninro kung waya man kamo it bayon nak tinapay? Waya pa baga gihapon kamo nakakaintyendi? Talaga baga nak matugasey kag inro mga tagipusuon? ¹⁸ Inggwa nak gador kamo it mga mata, indi baga kamo makakita? Inggwa ra kamo it mga talinga, indi baga kamo makarungog? †† Waya baga ninro natatanra-e kag Ako ginghimo? ¹⁹ It

†† Kag pangpaalsa nak inggamit it mga lahi it Hudyo ay "lebadora," nak sa Ingles ay "yeast." Sa inra pagmuyat kag rakong epekto it maisot yang nak lebadora ay simbulo it epekto it kayainan. † Isa. 6:9-10 ag Jer. 5:21. †† Eze. 12:2.

katong Ako ingparti-parti kag limang bilog yang nak tinapay hastang kina ay nagramo ag gingpakaon sa subrang limang libong tawo, pilang tabig kag tura nak inro natipon?"

Sabat ninra, "Dose."

²⁰ "Ay it katong ingpakaon Nako kag subrang ap-at nak libong tawo it ingparti-parti nak pitong bilog yang nak tinapay hastang kina ra ay nagramo, pilang marakong tabig kag tura nak inro natipon?"

Sabat ray ninra, "Pito."

²¹ Ag siling Nida sa inra, "Hay waya pa gihapon ninro naiintyendihe!"

Kag Pagpaado ni Hesus sa Usang Bulag sa Betsayda

²² Ngasing, nagrunggoey sinra mayungot sa banwa it Betsayda. Ruto ay inggwa't mga tawo nak nagraya kang Hesus it usang kayaking bulag, ag nagpakitluoy sinra sa Ida nak Ida kali huytan agor mag-ado. ²³ Ging-agkay anay Nida kaling bulag paliwas sa baryo. Ruto ay Ida ingrui-an kag mga mata it kaling bulag bag-o inghuytan kag mga mata it kali ag ingpangutana, "Inggwa'y ka't nakikita?"

²⁴ Nagmuyat kag bulag it diretso ag nagsiling, "Inggway ako't nakikita nak mga tawo, ugaling sinra ay pay mga kahoy nak nagpapanaw."

²⁵ Ginghuytan liwat ni Hesus kag mga mata it kaling bulag. Nagtarok kali ag nakakita sida it maado dahil nagbalikey kag ida dating pagmuyat. ²⁶ Pagkatapos, ingpapauliey sida ni Hesus, pero ingtugon sida, "Ayaey girayan sa baryo."

Kag Pagkakilaya ni Pedro kang Hesus Bilang Gingpromisang Kristo

(Mateo 16:13-20; Lukas 9:18-21)

²⁷ Pagkatapos, nagpadayon si Hesus ag kag Ida mga manugsunor sa inra pagpanaw papagto sa mga baryo sa palibot it Cesareya Pilipos. It kag sinra ay nagpapanaw, pinangutana sinra ni Hesus, "Sin-o kuno Ako siling it mga tawo?"

²⁸ Ag nagsabat sinra, "Kag siling it iba, Ikaw kuno si Juan nak Manugbawtismo. Siling ray it iba, Ikaw kuno ay si Propeta Elias. Ag inggwa ra it nagsisiling nak, Ikaw kuno ay usa sa ibang mga propeta it kato."

²⁹ Nagpangutana ray si Hesus sa inra, "Pero kamo, sin-o Ako para sa inro?"

Kag nagsabat ay si Pedro, "Ikaw kag gingpromisang Kristo."

³⁰ Pagkarungog it kali ni Hesus, ingtugon Nida sinra nak inding gador giuma kali aber kanin-o.

Kag Pagpasador ni Hesus Tungor sa Ida Arayanang Hirap ag Kamatayon

(Mateo 16:21-28; Lukas 9:22)

³¹ Ag nagtunaey si Hesus it pagpahadag sa Ida mga manugsunor nak Sida, nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay kinahangyan nak magtiis it maramong hirap ag isikway it mga pinuno it mga Hudyo, mga Punong Saserdote ag mga Manunudlo it Kasuguan. Siling pa Nida, Sida ay amatyon, pero sa pangtatlong adlaw, Sida ay mababanhaw. ³² Mahadag kag Ida pagbisaya it kali sa inra. Ag dahil dili, ingraya anay Sida ni Pedro sa habig-habig ag gingsaway, dahil abi nida ay nagpapangasa si Hesus.

³³ Pero ingtalikran Nida si Pedro ag habang nagmumuyat Sida sa Ida mga manugsunor ay ingsaway ray Nida si Pedro ag nagsiling, "Payado sa Ako, Satanas! Kag imo ging-iisip ay buko para sa Dios kundi para sa tawo."

Dapat Maging Hanra sa Hirap nak Aaguman sa Pag-sunor kang Hesus

(Mateo 16:24-28; Lukas 9:23-27)

³⁴ Ag ingpapayungot ni Hesus kag mga tawo kaumir kag Ida mga manugsunor, ag nagsiling sa inra:

"Sin-o man sa inro kag gustong magsunor sa Ako ay dapat limtan kag ida sariling kagustuhan, ag pas-anon kag ida krus, nak kag gustong bisayahon ay hanraey sidang magtiis it hirap hastang sa kamatayon, alang-alang sa ida pagsunor sa Ako. ³⁵ Kag tawong nagsasalig yang sa ida sarili ay imaw kag mawawar-an it kabuhi nak waya't katapusan. Pero kag tawo nak ingbabaliwaya kag ida sarili para yang magsunor sa Ako, ag para sa pagpalapnag it Maadong Balita, ay imaw kag magkakainggwa it kabuhi nak waya't katapusan. ³⁶ Dahil ni-o kag mapapakamos it usang tawo aber mapasa-ida man kag bug-os nak kalibutan, kung mawawagit ra kag ida kabuhi? ³⁷ Mababayduhan baga it aber niong butang it tawo kag ida kabuhi? Syempre indi! ³⁸ Sa ngasing nak panahon kag mga tawo ay subrang yainey ag buko matutom sa Dios! Ag aber sin-o man kag mahuda nak magsiling nak sida ay nagsusunor sa Ako ag sa Ako mga bisaya, ay Ako ra sida ikahuda sa Ako pagbalik, Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, raya kag kahimayaan it Ako Tatay sa langit kaibahan kag mga balaan nak anghel."

9 Ag nagpadayon Sida sa pagsiling, "Matuor kaling Ako ingsisiling sa inro. Inggwa it ibang nagtitinrog dili nak indi makaagom it kamatayon, hastang waya ninra nakikita kag gamhanang paghari it Dios."

† Basaha ra sa Sal. 49:7-9.

Kag Pagyabot it Hitsura ni Hesus

(Mateo 17:1-8; Lukas 9:28-36)

² Pagkalipas it an-om nak adlaw, gingnunos ni Hesus sina Pedro, Santiago ag Juan patukar ruto sa usang mataas nak baguntor nak sinra-sinra yangey. Sa inra pagtukar, si Hesus ay nauuna sa inra ag kaling tatlo ay nagsusunor sa Ida. It katong hagtoy sinra nakita ninra nak nagyabot kag hitsura ni Hesus sa inra atubangan.

³ Pati kag Ida baro ay nagputi it kasusilaw, ag kag puti it kali ay mas subra pa sa pinaka-maadong pangkula.

⁴ Ag it yang pakita sina Propeta Elias kaibahan ni Moises, ag sinra ay nagpakig-istorya kang Hesus.

⁵ Kada, napasiling si Pedro kang Hesus, "Maestro, maado nak hali kami! Matukor kami it tatlong pasilungan no? Usa para sa Imo, usa para kang Moises ag usa para kang Elias." ⁶ Imaw kag ida nasiling dahil buko ni-da ayam kung ni-o kag ida ibisaya, dahil sa kahadlok ninra.

⁷ Ag imaw katong nayampuyan sinra it rampog, ag halin raha ay inggwa it Boses nak nagsiling, "Imaw kali kag Ako Pinalanggang Anak. Panimati kamo sa Ida!"

⁸ Pagkawagit it kinang rampog, nagpanglingat-lingat sinra, ugaling wayaey sinra it ibang nakita ruto kundi si Hesus yangey.

⁹ Ag habang nag-uus-os sinra halin sa baguntor, ingtugon sinra ni Hesus nak, "Aya gipang-uma-umaan aber kanin-o kag inro nakita, hastang waya pa nababanhaw Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo." ¹⁰ Kada ngani naghipos yang sinra, pero nagpinangutan-an sinra sa usa'g-usa kung ni-o kaling Ida gingsisiling nak mababanhaw Sida.

¹¹ Masunor, ingpangutana ninra si Hesus nak, "Asing nagsisiling kag mga Manunudlo it Kasuguan nak dapat magpaali anay si Propeta Elias?"

¹² Nagsabat si Hesus, "Matuor, dapat magpaali anay si Elias para maghanra it tanang butang. † Ag di baga inra gingsuyat ra nak Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay dapat magtiis it maramong hirap ag pagsikway? ††¹³ Pero kag Ako masisiling sa inro ay nakapaley si Elias ag inra ingpahirapan sida kumporme sa inra gusto, suno sa nakasuyat nak matatabo sa ida."

Kag Pagpaado ni Hesus sa Anak nak Ingsaniban it Mayaot

(Mateo 17:14-21; Lukas 9:37-43a)

¹⁴ Pagbalik ni Hesus ag Ida tatlong disipulos sa ibang nabilin nak mga manugsunor sa ubos it baguntor, nakita ninra nak abang ramong tawo kag nakapalibot sa inra. Inggwa ra ruto it mga Manunudlo it Kasuguan ag mga manugsunor ni Hesus nak nagsusuay-suayan.

¹⁵ Abang katingaya it mga tawo pagkakita kang Hesus, ag sa nak raan ay nagrayagan sinra ag masadya nak nagsapoy-sapoy sa Ida.

¹⁶ Ag nagpangutana Sida sa inra, "Ni-o kag inro ing-susuayan?"

¹⁷ Ag ruto sa karamuang mga tawo ay inggwa it usa nak nagbisaya sa Ida, "Maestro, gingraya nako sa Imo kag ako anak nak binatilyo nak naudom, dahil sida ay ingsasaniban it mayaot. ¹⁸ Ag bawat ing-aabot sida ay inabuyagsak sida it kali. Nagsusubo kag ida yuba, nagpapagot kag ida mga ngisi, ag napanugas sida. Nagpapangabay ako sa Imo mga disipulos nak palayason kaling mayaot, pero indi ninra kayang himuon kali."

¹⁹ Nagsabat si Hesus, "A! Kamong mga tawo sa ngasing nak panahon ay mga waya't pagtu-o! Hastang sauno pa Nako kamo dapat nak ibhan ag tis-an? Hala! Maley, ray-a kinang imo anak dili sa Ako."

²⁰ Ag ingraya ngani ninra kinang anak sa Ida. Pagkakita it mayaot kang Hesus, sa nak raan gingpasalikar katong anak ag kali ay nagtumba ag nagkisay-kisay sa raga habang nagsusubo kag yuba.

²¹ Nagpangutana ngasing si Hesus sa tatay it kaling anak, "Kag-uno pa sida gitutuyar it kali?"

Sabat it tatay, "Tuna it katong maisot pa sida.

²² Maramong besesey nak sida ay ingbubuyagsak it kali sa kayado ag sa tubi agor matyon. Maluoy Ka sa amo, ag kung puyde, buligi kami."

²³ Siling ni Hesus sa ida, "Asing masiling ka nak, kung puyde! Tanan ay mahihimo sa usang nagtutu-o."

²⁴ Sa nak raan napaukaw kinang tatay ag nagsiling, "Nagtutu-o ako. Buligi pa ako nak mahusto kag ako pagtu-o sa Imo!"

²⁵ Pagkakita ni Hesus nak maragipon kag mga tawo sa inra ay Ida ingsaway kinang mayaot nak nagsanib sa anak, "Ikaw mayaot nak nagpapangbungoy ag nagpapang-udom, layas hina sa ida ag badaey nak gador gibalik!"

²⁶ Pakaidagak nak gador kinang mayaot nak asa anak ag pakakisay-kisay it tudo kali, bag-o naghaliway sa anak. Ag kinang anak ay pay minatayey gimuyatan, kada napasiling kag karamuang tawo, "Minatayey sida!" ²⁷ Pero inghuytan ni Hesus sa damot kinang anak ag ingbangon. Ag nakatinrog ngani kinang anak.

²⁸ Pagkatapos, nagsuyor sina Hesus sa bayay nak inra ingdadayunan, ag it katong sinra yangey ay nagpangutana sa Ida kag Ida mga disipulos, "Asing waya namo napalayas katong mayaot?"

²⁹ Gingsabat sinra ni Hesus, "Katong klase it mayaot ay inding gador mapalayas, kundi parayan yang sa pagpangamuyo."

† Basaha ra sa Mal. 4:5. †† Basaha ra sa Isa. 53:3.

Ingpasador ray ni Hesus kag Tunggor sa Ida Kamatayan

(Mateo 17:22-23; Lukas 9:43b-45)

³⁰ Naghalin sina Hesus ruto ag nagrayan sa iba't-ibang lugar sa probinsya it Galileya. Ugaling waya Sida it gusto nak masaduran it mga tawo, ³¹ dahil ngasing ay Iday gingtutudluan kag Ida mga manugsunor sa pagsiling, "Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay atraiduron ag ita-o sa damot it mga mahusgar sa Ako. Amasyon ninra Ako, pero sa pangtatlong adlaw Ako ay mababanhaw." ³² Waya ninra kali naintyendihe, pero natahap sinrang magpangutana sa Ida.

Sin-o kag Pinaka-yabaw sa Inrang Tanan

(Mateo 18:1-5; Lukas 9:46-48)

³³ Nagpadayon sina Hesus ag nakaabot sa syudad it Capernaum. Pagkasuyor ninra sa bayay nak inra ingdadayunan ay nagpangutana Sida sa Ida mga manugsunor, "Ni-o katong inro gingsusuayan sa rayan?" ³⁴ Pero naghipos yang sinra, dahil habang sinra ay nagbabaktas pa, sinra ay nagsusuay kung sin-o sa inra kag pinaka-yabaw sa tanan.

³⁵ Ngasing, nag-ingkor si Hesus ag Ida ging-ayaba kag doseng disipulos ag nagsiling sa inra, "Kung inggwa sa inro it gustong magpamuno, ay dapat sidang mapainubuson ag magserbisyo sa tanan."

³⁶ Ag raha ra ay inggwa it usang anak ag kali ay Ida inghuytan ag ingpapayungot sa inra tunga, bag-o Ida ingkukupan ag nagsiling sa inra, ³⁷ "Aber si-o man kag nagbabaton sa usang mapainubusong tawo nak nagsusunor sa Ako, tuyar diling anak, ay nagbabaton ra sa Ako. Ag aber si-o man kag nagbabaton sa Ako ay buko Ako yang kag ida gingbabaton, kundi kag Dios nak nagparaya sa Ako."

Kung Buko Ato Kalaban ay Kakampi Nato

(Lukas 9:49-50)

³⁸ Pagkatapos, nagsiling si Juan kang Hesus, "Mae-stro, nakakita kami it usang tawo nak nagpapalayas it mga mayaot sa paggamit it Imo pangayan ag ingsaway namo sida, dahil buko namo sida kaibahan."

³⁹ Pero nagsabat si Hesus:

"Pabad-e yang ninro sida, dahil waya't naghuhuman it milagro parayan sa Ako ngayan ag pagkatapos ay amayainon ray Ako. ⁴⁰ Dahil sida nak buko ato kalaban ay kakampi nato. ⁴¹ Matuor kaling Ako inggisiling sa inro. Si-o man kag mapainom it aber usang basong tubi sa inro, dahil kamo ay nagsusunor sa Ako nak imaw kag Kristo, ay siguradong mabaton it premyo katong nagpainom sa inro."

Kag Paandam Kung Kita Kag Maging Dahilan it Pagkasala it Iba

(Mateo 18:6-9; Lukas 17:1-2)

⁴² "Aber sin-o man kag maging dahilan it pagkasala it usang mapainubusong tawo tuyar riling mga anak nak nagtutu-o sa Ako, ay mas maado pang maghigot yangey sida sa liog it marakong bato nak panggiling ag ipilak sa ragat. ⁴³ Ag kung kag imo damot yang ra kag magiging dahilan it imo pagpakasala ay maado pa nak utuyon yangey kina. Mas maado pa sa imo nak makaagom it kabuhi nak waya't katapusan nak utoy kag damot, kisa ruha ngani, kung ipilak yang ra ikaw sa impyerno kung hariin indi mapayong-payong nak kayado." ⁴⁴ ["Hagto ra ay inggwa it mga apihis nak indi mamatay ag kayado nak indi mapayong-payong."]

⁴⁵ "Ag kung kag imo siki yang ra kag magiging dahilan it imo pagpakasala ay maado pa nak utuyon yangey kina. Mas maado pa sa imo nak makaagom it kabuhi nak waya't katapusan nak utoy it siki, kisa ruha ngani, kung ipilak yang ra ikaw sa impyerno." ⁴⁶ ["Hagto ra ay inggwa it mga apihis nak indi mamatay ag kayado nak indi mapayong-payong."] ⁴⁷ "Imaw ra, kung kag imo mata kag magiging dahilan it imo pagpakasala, yukata yangey kina. Mas maado pang makasuyor sa gingharian it Dios sa langit nak ausa it mata, kisa ruha ngani, kung ipilak yang ra ikaw sa impyerno, ⁴⁸ kung hariin ay "waya it pagkamatay kag mga apihis ag kag kayado ay waya it pagkapayong." ^{††}

⁴⁹ "Tuyar sa pagrayan it buyawan sa kayado pramas mabaoy kag buling, kag bawat tawo ra ay marayan it maramong hirap pramas makatuon kung pauno maging maadong manugsunor it Dios. Maado kag epekto it kina tuyar sa asin nak inglilimpyo kag ni-o mang mabutangan it kali." [‡]

Kag Asin nak Nawar-an it Lasa

(Mateo 5:13; Lukas 14:34-35)

⁵⁰ "Kag asin ay maado. Pero kung kag lasa it kaling asin ay mabaoy ay pauno pa kali ipang-asin? Tuyar sa maadong ingtata-o it asin, ray-a ra ninro sa inro kabuhi kag inro maadong kabubut-on ag maging maado kag inro pagsinunranan."

[†] Katong pinaka-unang mga kopya it kaling Maadong Balita ni Markos ay waya naumir sa pagsuyat kag mga bersikulo 44 ag 46. Makikita nato nak kali ay huley narugang. ^{††} Isa. 66:24. [‡] o "Ging-asinan it kayado." Mababasa nato sa Levitico 2:13 kung paunong bawat inughalar ay ing-aasinan anay agor maging limpyo ag maging usang kahalamut-anan sa atubangan it Gino-o bag-o sunugon.

KAG PAGPANAW NI HESUS PA-HUDEYA

Kag Pagtudlo Tungor sa Pag-asawa ag Pagbuyag

(Mateo 19:1-12; Lukas 16:18)

10 Ngasing, naghalin sina Hesus sa Capernaum ag nagpagto sa probinsya it Hudeya bag-o nagtabok sa Suba it Jordan. Kag mga tawo ruto ay nagtinipon liwat sa Ida, ag kumporme sa batasang Ida dating ginghuhuman ay ingtudluan ray Nida sinra.

² Inggwa ra it mga Pariseo ruto nak nagpayungot kang Hesus ag nagpangutana sa Ida, "Ingtutugutan baga it ato Kasuguan nak buyagan it usang kayake kag ida asawa?" Inra kali ingpangutana dahil gusto ninra nak purbahan Sida.

³ Gingbalik sa inra ni Hesus kag inra pangutana, "Asi, ni-o kag sugo sa inro ni Moises nahanungor sa pag-buyag?"

⁴ Sabat ninra, "Nasugot si Moises nak kag kayake ay puyding magbuyag sa ida asawa basta't ahimuon nida kag Kasuyatan bilang pamatuor nak sinra ay buyagey."

⁵ Nagsabat si Hesus, "Dahil ngani abang tugas kamo it uyo, kada ingsuyat nida kina. ⁶ Pero tuna pa it katong una ay, 'Gingtugay it Dios kag tawo, nak kayake ag kabade.' ^{††} 'Ngani, inabilin it kayake kag ida tatay ag nanay agor sida ay mapisan sa ida asawa ⁸ ag sinrang ruha ay magiging usa.' [‡] Bukoey sinra ruha kundi usa. ⁹ Kada ngani kag ingpag-usa it Dios, indi dapat pabuyagon it tawo."

¹⁰ Pagkasabat it kina sa inra ni Hesus ay nagsuyorey sinra sa bayay nak inra ingdadayunan ag ruto nagpangutana kag Ida mga manugsunor it tungor raha. ¹¹ Siling Nida sa inra, "Aber si-o man kag kayake nak magbuyag sa ida asawa ag mag-asawa ray sa iba, sida ay nagpapangawatan laban sa ida unang asawa. ¹² Ag imaw ra, aber si-o man kag kabade nak magbuyag sa ida asawa ag mag-asawa ray sa iba, sida ay nagpapan-gawatan laban sa ida unang asawa."

Gingbendisyonan ni Hesus kag mga Anak

(Mateo 19:13-15; Lukas 18:15-17)

¹³ Pagkatapos, inggwa it tawong nagraya it inra mga anak kang Hesus agor apabendisyonan sa Ida. Pero ingsaway sinra it mga disipulos.

¹⁴ Pero it katong nakita kali ni Hesus nahangit Sida ag napasiling sa inra, "Pabad-e kinang mga anak nak magpayungot sa Ako. Aya sinra gipigahe, dahil tuyar sa inra kag mapasakop sa paghari it Dios. ¹⁵ Matuor kaling Ako ingsisiling sa inro. Aber sin-o man kag indi magpasakop sa paghari it Dios it tuyar sa pagpasakop it usang anak sa ida maguyang, ay indi nak gador

† Deu. 24:1-4. †† Hen. 1:27; 5:2. ‡ Hen. 2:24.

makasuyor sa Ida gingharian." ¹⁶ Ag Ida ingkugos ag ingkupkupan kag mga anak, bag-o Ida gingbendisyonan sinra sa pagpatong it Ida damot sa inra.

Kag Usang Manggaranon

(Mateo 19:16-30; Lukas 18:18-30)

¹⁷ It katong pahalinoney sina Hesus habang sa rayan sinra, inggwa't usang tawo nak nagrayment pasapoy sa Ida ag nagyuhor sa Ida atubangan. Nagpangutana kaling tawo, "Maadong Maestro, ni-o kag ako dapat himuon agor mapasa-ako kag kabuhi nak waya't kata-pusan?"

¹⁸ Nagsabat si Hesus sa ida, "Asing imo Ako ging-tatawag nak maado? Waya't ibang maado kundi kag Dios yang. ¹⁹ Ag tungor ray sa imo pangutana, ayam ra nimo kag mga Kasuguan, 'Indi magpangmatay, indi magpangawatan, indi magpanakaw, indi magtestigo it binakak laban sa imo isigkatawo, indi magpangrada, ag tahura kag imo tatay ag nanay.'" ^{‡†}

²⁰ Ag siling ray it kaling tawo, "Maestro, tuna sa ako pagka-maisot akoey kali ingtutuman."

²¹ Nabatyagan ni Hesus nak nagyungot kag Ida buot sa ida ag ingmuyatan sida ag nagsiling, "Oho, pero puyra pa raha, inggwa pa it usang bagay nak kuyang sa imo. Pauli anay ag ibaligya kag imo tanang ari-arian, ag ibulig kag binta sa mga pobre. Pag nahimo nimo kina, magkakainggwa ka it kayamanan sa langit. Pagkatapos, balik ag magsunor sa Ako."

²² Pagkarungog nida rili ay nasubo kaling tawo ag nagpanaw sida nak mabug-at kag buot, dahil abang yaman sida.

²³ Pagkatapos, gingmuyatan ni Hesus kag Ida mga manugsunor ag nagsiling, "Abang hirap talaga para sa usang mayaman nak magpasakop sa paghari it Dios!"

²⁴ Abang katingaya it Ida mga manugsunor sa Ida ingsiling.

Ag nagsiling ray si Hesus sa inra, "Mga anak, abang hirap talaga nak magpasakop sa paghari it Dios! ²⁵ Mas marali pa para sa usang kamelyo nak magsuyor sa buho it radom kisa magpasakop kag usang mayaman sa paghari it Dios."

²⁶ Lalo pang natingaya kag Ida mga manugsunor, kada nagpangutana ray sinra sa Ida, "Ay kung tuyar kina, sin-o yang kag maluluwas?"

²⁷ Ingpakamuyatan sinra ni Hesus ag nagsiling, "Imposible nak mahuman kali it tawo, pero kaya it Dios nak himuon kag tanan, dahil waya't imposible sa Dios."

²⁸ Ag nagsiling si Pedro, "Gino-o, ay pauno kami? Ingbadaan namo kag tanan ag nagsunor kami sa Imo."

²⁹ Nagsabat si Hesus, "Matuor kaling Ako ingsisiling sa inro. Waya't tawo nak nagbada it ida bayay o mga

‡† Exo. 20:12-16 ag Deu. 5:16-20.

hali nak kayake ag kabade, o nanay, tatay, mga anak o mga duta, alang-alang sa pagsunor sa Ako ag sa pagpalapnag it Maadong Balita, ³⁰ nak indi makabaton it mas subra pang kabuganaan para sa tanang ida ingbadaan. Kinang tanan ay mabalik sa ida ngasing, tuyar sa, kabuganaan sa mga bayay, mga hali nak kayake ag kabade, o nanay, mga anak ag mga duta, ugaling makaagom ra sida it pagpahirap. Ag sa paabuton nak panahon ay mabaton ra sida it kabuhi nak waya't katapusan. ³¹ Maramong ingkikilaya sa ngasing nak mas nakakayabaw kag mawawar-an it puyos sa palaabuton, ag kag mga ingmumuyatan nak pay waya't puyos sa ngasing ay imaw kag makikilaya nak mas yabaw sa tanan sa palaabuton." †

Kag Pagpasador ray Liwat ni Hesus Tungor sa Ida Kamatayon

(Mateo 20:17-19; Lukas 18:31-34)

³² Pagkatapos, nagpadayon sina Hesus patukar sa Herusalem. Ag si Hesus ay nag-una-una sa inra, ag kag ibang Ida mga manugsunor ay natingaya ag kag iba ay ingyawhakan. Marugay-rugay, Ida inghuyat kag Ida doseng disipulos ag Ida ray ingsiling sa inra kung ni-o kag matatabo sa Ida.

³³ Nagsiling Sida, "Runggi ninro kali! Ngasing ay patukarey kita sa Herusalem ag pag-abot nato ruto, Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay atraiduron ag ita-o sa mga Punong Saserdote ag sa mga Manunudlo it Kasuguan, nak mahusgar sa Ako it kamatayon. Ag pagkatapos, ita-o ray ninra Ako sa mga buko Hudyo †³⁴ nak imaw kag mainsulto ag maruya sa Ako. Inra ra Ako alatiguhon ag amatyon, pero sa pangtatlong adlaw Ako ay mababanhaw."

Kag Pangabay nina Santiago ag Juan

(Mateo 20:20-28)

³⁵ Pagkatapos, nagpayungot kang Hesus sina Santiago ag Juan nak mga anak ni Zebedeo. Nagsiling sinra sa Ida, "Maestro, inggwa tan-a kami it ipangabay sa Imo."

³⁶ Nagpangutana Sida sa inra, "Asi, ni-o kag inro gusto nak himuon Nako?"

³⁷ Ag nagpangabay sinra, "Gusto namo nak kaming ruha it Imo apaingkuron sa Imo tu-o ag wala, pag Ikaw ay maghariey sa Imo kahimayaan."

³⁸ Pero nagsiling si Hesus sa inra, "Waya ninro naaayami kung ni-o kag inro inghahagar. Kaya baga ninro nak tis-an kag hirap tuyar sa Ako arayanan? Kaya baga ninro nak agumon kag kamatayon nak Ako aaguman?"

³⁹ Nagsabat sinra, "Oho, kaya namo!"

† o "maramong nauna ay imaw kag mahuhuli, ag maramong nahuli ay imaw kag mauuna." †† o "mga Hentil" nak halin sa bisayang Inglis nak "Gentile."

Siling pa ni Hesus, "Matuor, atis-an nak gador ninro kag hirap nak Ako arayanan, ag aagumon ra ninro kag kamatayon nak Ako aaguman. ⁴⁰ Pero buko Ako kag masiling kung sin-o kag makakaingkor sa Ako tu-o o wala, dahil kinang pwesto ay para talaga sa mga gingtiganaey it kali."

⁴¹ It katong narunggan kali it katong sampuyong disipulos nahangit sinra kana Santiago ag Juan. ⁴² Kada ing-ayaba sinra ni Hesus ag nagsiling sa inra, "Ayam ninro nak dili sa kalibutan kag pinuno it mga nasyon nak waya nagkikilaya sa Dios ay inggagahuman kag inra mga nasasakupan nak inggwa it kaisog, ag kag mga importanting tawo sa inra ay imaw ra kag nagmamamayor. ⁴³ Pero para sa inro, buko dapat tuyar, kundi kung si-o man kag gustong makilaya sida ay dapat nak maging tuyar sa usang suguon. ⁴⁴ Ag aber sino sa inro kag gustong mapamuno ay dapat maserbisyo sida tuyar sa usang ulipon. ⁴⁵ Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo ay nagpaali buko para serbisuhan, kundi para magserbisyo ag magta-o it Ako kabuhi bilang pangtubos para sa maramong tawo." ‡

Kag Pagpaado ni Hesus kang Bartimeo nak Bulag

(Mateo 20:29-34; Lukas 18:35-43)

⁴⁶ Ngasing, nakaabotey sina Hesus ag Ida mga manugsunor sa banwa it Jerico. Ag tong paliwasoney sinra ruto ay nakarungan ninra kag maramong mga tawo. Sa habig it inra ingrarayanan ay inggwa't nag-iingkor nak usang bulag nak nagpapalimos. Kag ida ngayan ay si Bartimeo nak anak ni Timeo. ⁴⁷ Narunggan ni Bartimeo nak si Hesus nak taga-Nazaret ay marayan. Kada nag-aayaba sida it makusog, "Hesus, Inanak ni David, kaluy-i ako!"

⁴⁸ Gingsaway sida it mga tawo ag gingpapahipos. Pero lalo nidang pinaka-kusgan kag ida pag-ukaw, "Inanak ni David, kaluy-i ako!"

⁴⁹ Nagruyog anay si Hesus ag nagsiling, "Payunguta sida."

Ag ging-ayaba ngani ninra kinang bulag ag ingsilingan, "Pakusuga kag imo buot! Maley, tinrog, gingpayungot ka Nida."

⁵⁰ Ging-itsa nida kag ida alimungmong ag nagtinrog nak raan ag nagpayungot kang Hesus.

⁵¹ Nagpangutana si Hesus sa ida, "Ni-o kag gusto nimong himuon Nako para sa imo?"

Nagsabat kag bulag, "Maestro, gusto tan-a nakong makakita."

⁵² Nagsiling si Hesus, "Pauliey, napaado ka parayan sa imo pagtu-o."

Ag sa nak raan sida ay nakakita ag nagsunor kang Hesus sa rayan.

‡ Isa. 53:10-12.

KAG HULING MINISTERYO NI HESUS SA HERUSALEM

Kag Pagsuyor ni Hesus sa Herusalem

(Mateo 21:1-11; Lukas 19:28-40; Juan 12:12-19)

11 It katong mayungotey sina Hesus sa Herusalem, sa mga baryo it Betpage ag Betanya nak asa paus-uson sa Baguntor it mga Olibo, gingpau-na anay ni Hesus kag ruha sa Ida mga disipulos, ² ag ingsugo sinra, "Pagto kamo rutuong baryo nak asa uunhan. Pagkasuyor ninro ruto, makikita ninro kag usang nakalig-or nak tureting asno nak waya pang gador it nakakasakay. Bay-a yang ninro ag ray-on dili. ³ Kung inggwa it magpangutana sa inro kung asing ingbabaoy ninro kina, silinggang kinahangyan nganat kina it Gino-o, ag iuli ra nak raan pagkatapos."

⁴ Ag nagpagtoy ngani katong ruha. Ag nakita ninra katong usang turete nak asno nak nakalig-or sa habig it rayan sa liwas it hagran it usang bayay. Inra inghubar kag higot it kato.

⁵ Ruto ay inggwa it mga nag-iistambay nak nagpangutana sa inra, "Hoy, asing inro kina inghuhubar?" ⁶ Ag nagsabat sinra kumporme sa ingtugon sa inra ni Hesus, kada gingpabad-an yangey sinra nak makahalin.

⁷ Inggudor ninra kag tureting asno papagto kang Hesus. Pag-abot ninra ruto, inghapinan anay ninra it inra mga baro kag turete ag nagsakayey si Hesus.

⁸ Maramong tawo kag nagbukyar it inra baro sa rayan. Kag iba ay nag-utoy it mga pakyang ag mga ugbos it sanga nak di rahon halin sa mga puno sa habig, ag inghanig ra kali sa rayan bilang pagpakita it inra pagta-hor.

⁹ Kag mga tawong nag-uuna ag nagsusunor kang Hesus ay nag-iinukaw it, "Hosana!"

"Mabuhay kag nag-aabot sa ngayan it Gino-o!"

¹⁰ "Kabay pang pakamaaduhon kag maabotey nak gingharian

it ato tatay nak si Haring David!"

"Dayawon kag Dios sa kataas-taasan!" †

¹¹ Pagkasuyor nina Hesus sa Herusalem ay nagpagto sinra sa Templo. Nagsuyor Sida ag naglibot ruto habang nagpapangmuyat-muyat. Ugaling dahil maruy-omey, nagliwas ray Sida ag nagbalik sa Betanya kaibahan kag Ida doseng disipulos.

Kag Pagsumpa ni Hesus sa Usang Puno it Igos nak Waya it Bunga

(Mateo 21:18-19)

¹² Pagkasunor nak adlaw, it katong naghaliyey sinra sa Betanya pabalik sa Herusalem ag habang sa rayan sinra, ay nakabatyang si Hesus it gutom. ¹³ Naantaw Ni-

da kag usang puno it igos nak maguyangey kag mga rahon ag dapat ay di bungay, kada nagpayungot Sida ruto agor muyatan kung inggwa Sida it mahuhugot. Pero pag-abot Nida ruto, waya Sida it nakitang bunga kundi puro rahon yang, dahil buko pa kato kag panahon it tigbunga it igos. ¹⁴ Kada napasiling Sida sa puno, "Wayae nak gador it makakaon it imo bunga!" Ag narunggan kali it Ida mga disipulos.

Kag Pagpalayas ni Hesus sa mga Nagbabaligya sa Templo

(Mateo 21:12-17; Lukas 19:45-48)

¹⁵ Pag-abot nina Hesus sa Herusalem, nagsuyor Sida sa rayaag it Templo ag ingpaliwas Nida kag mga nagbabaligya ag mga nagpapamakay it mga hadop para ihalar ruto. Ingpabalintong Nida kag mga lamesa it mga nagbabaydo it kwarta, imaw ra kag mga ingkur-an it mga nagbabaligya it salumpati. ¹⁶ Ag waya Nida gipayaktura sa rayaag it Templo kag mga tawo nak di rayang mga pinamakay. ¹⁷ Ag gingtudluan Nida kag mga tawo sa pagsiling, "Di baga gingpasuyat it Dios sa Sagradong Kasuyatan nak,

" 'Kag Ako bayay ay atawagong

bayay nak pangamuyuan it mga tawo halin sa tanang mga nasyon?' ††

Pero inghuhuman ninro kaling lugar it mga radaon." ‡

¹⁸ Pagkarungog it kali it mga Punong Saserdote ag mga Manunudlo it Kasuguan ay naghanap sinra it parayan kung pauno ninra amatyon si Hesus, kumo nahadlok sinra sa Ida, dahil kag tanang mga tawo ay natitingaya sa Ida pagtudlo.

¹⁹ Ag it katong medyo gab-ey, nagliwas sina Hesus sa syudad.

Kag Leksyon Halin sa Punong Igos nak Namatay

(Mateo 21:19b-22)

²⁰ Pagkaaga, sa inra pagbalik liwat sa syudad, nakita ninra katong puno it igos nak minatayey. ²¹ Narumruman ni Pedro kag ingsiling ni Hesus sa kahoy, ag napasiling sida, "Maestro, muyati! Kag puno nak imo gingsumpa ay minatayey!"

²² Nagsabat si Hesus, "Magtu-o kamo sa Dios!

²³ Matuor kaling Ako ingsisiling sa inro. Aber sin-o man nak inggwa't pagtu-o sa Dios ay puyding magsiling ril-ing baguntor nak, 'Halin raha ag magsaydo sa ragat!' Ag kung waya sida it pangruha-ruha sa ida tagipusuon ag magtu-o yang it matuor nak kag ida ginghahagar ay matutuman, ay talagang kina ay matutuman. ²⁴ Kada rumruma ninro nak aber ni-o man kag inro inghahagar sa pangamuyo, magtu-o kamo nak nabatoney ninro kali ag talagang kali ay mapapasa-inro.

† *Sal. 118:26.*

†† *Isa. 56:7. ‡ Jer. 7:11.*

²⁵ “Ag sa inro pagpangamuyo, patawara anay ninro kag nakasala sa inro agor apatawaron ra kamo it inro Tatay sa langit sa inro kasal-anan. ²⁶ Kung indi kamo makapatawar sa mga nakasala sa inro, indi ra kamo gipatawaron it inro Tatay sa langit.”

Kag Pangutana Tungor sa Karapatan ni Hesus

(Mateo 21:23-27; Lukas 20:1-8)

²⁷ Nakaabot ray sina Hesus sa Herusalem ag nagsuyor sinra sa Templo. Habang nagpapanaw si Hesus raha ay ingpayungutan Sida it mga Punong Saserdote, mga Manunudlo it Kasuguan, ag iba pang mga pinuno it mga Hudyo, ²⁸ ag ingsura Sida, “Ni-o kag Imo karapatan para himuon kag tanang Imo ginghihimo? Si-o kag nagta-o sa Imo it kali?”

²⁹ Ingsabat sinra ni Hesus, “Apangutan-on ra kamo Nako. Pag nasabat ninro Ako, asabton ra kamo Nako kung riin gihalin kag Ako karapatan nak himuon kali. ³⁰ Kag pagbawtismo baga ni Juan sa mga tawo ay halin sa Dios o sa tawo? Sabta Ako!”

³¹ Nagpangunseho anay sinra ag nagsiling, “Kung magsabat kita nak ‘Halin sa Dios,’ isiling ray Nida sa ato nak, ‘Hay, asing waya ninro sida gipatihe?’ ³² Pero kung masabat kita, ‘Halin sa tawo,’ ay madedelikaduhan kita sa mga tawo, dahil inra ingkikilaya nak si Juan ay usang matuor nak propeta.”

³³ Kada, ingsabat ninra si Hesus, “Ilam, buko namo ayam.”

Ngani, nagsiling ra si Hesus sa inra, “Ay indi ra Nako igsiling sa inro kung hariin gihalin kag Ako karapatan nak himuon kali.”

Kag Istorya Tungor sa mga Bantay it Ubasan

(Mateo 21:33-46; Lukas 20:9-19)

12 Pagkatapos, nag-istorya si Hesus sa inra: [†] “Inggwa it usang tawo nak nagpatanom it ubas sa ida bukir. ^{††} Ingkurayan nida kali ag inghumanan it pusaan it ubas, bag-o nagtugrok sida it mataas nak bantayan. Masunor, ida ingpabantayan sa ida mga bantay kaling ubasan dahil mapagto sida sa ibang lugar.

² “Katong nag-abot kag oras it inugpu-po, ingpapagto it tag-iya sa ubasan kag ida usang ulipon para bayon sa ida mga bantay kag ida parti. ³ Ugaling pag-abot it kinang ulipon sa ubasan ingrakop sida it mga bantay ag ingbakoy, bag-o ingpapauli nak waya nak gador it karaya-rama.

⁴ “Ingpapagto ray nida kag ibang ulipon, ag kali ay inra pinukoy sa uyo kada naugaran, ag inra pa pinahud-an. ⁵ Ingpapagto ray nida liwat kag usang ulipon, ag ngasing ay inray kali gingmatay. Ag imaw ra

[†] o “parabula.” Kali ay yabot-yabot nak parayan it pagbisaya nak inggwa pa it mas marayom nak gustong bisayahon. ^{††} Basaha ra sa Isa. 5:1-7.

gihapon kag inra inghuman sa maramo pang mga insugon nida nak magpagto. Kag iba sa inra ay ingbakoy ag kag iba ay ingmatay.

⁶ “Katong huli, ausa yangey kag nabibilin nak puyde nidang papagtuon. Kali ay kag ida pinalanggang anak. Kada ida kali pinapagto, dahil siling nida sa ida sarili, ‘Siguradong atahuron ninra kaling ako anak.’

⁷ “Pero pagkakita it mga bantay sa ida anak, nagkausa sinra ag nagsiling, ‘Imaw kali kag manugpanubli. Maley! Amatyon nato sida agor mapapasa-ato kaling ida panublion.’ ⁸ Kada pag-abot nida, inra sida ingrakop ag ingmatay, ag kag ida yawas ay ingpilak sa liwas it ubasan.

⁹ “Ngasing, pagbalik it tag-iya it ubasan, ni-o ara kag ida ahimuon sa ida mga bantay? Siguradong imaw kali kag ida ahimuon. Mabalik sida ag amatyon ra katong mga bantay, ag abayduhan sinra it ibang mga bantay.

¹⁰ Waya pa baga ninro nabasa sa Sagradong Kasuyatan nak,

“Kag batong ingsikway it mga nagtutugrok it bayay ay imaw it naging pinaka-importante bilang pangpatibay dili.

¹¹ “ ‘Inghimo kali it Gino-o.

Abang katitingaya kali sa ato pagmuyat.’ ” ‡

¹² Pagkarungog kali it mga pinuno it mga Hudyo ay inra tan-a arakpon si Hesus, dahil nahalata ninra nak sinra kag gingpapatamaan it Ida ing-istorya. Pero, nahadlok sinra sa mga tawo, kada ingpabad-an yang anay ag naghinaliney sinra.

Kag Pangutana Tungor sa Pagbadar it Buhis

(Mateo 22:15-22; Lukas 20:20-26)

¹³ Marugay-rugay, nagparaya kag mga pinuno it pilang Pariseo ag pilang kakampi ni Haring Herodes Antipas agor mahanapan si Hesus it kasal-anan sa Ida pamisaya. ¹⁴ Nagpayungot sinra kang Hesus ag nagsiling, “Maestro, ayam namo nak kag Imo pagbisaya ay perming matuor, ag imaw ra kag Imo pagtudlo tungor sa kabubut-on it Dios. Waya ra Ikaw it ingpipiling tawo, ag waya Ikaw nahadlok aber sa isip it mga mataas nak tawo ay ingmamayain Nimo sinra parayan sa Imo pagbisaya. Kumporme sa Kasuguan it Dios, tama baga o buko nak kitang mga lahi it Hudyo ay magbadar it buhis sa Cesar nak Emperador it Roma? ¹⁵ Mabadar baga kami o indi?”

Pero dahil naayaman ni Hesus nak sinra ay mga pakitang tawo nak inggwa’t mayaing plano, nagsiling Sida, “Asing ingpupurbahan nak gador ninro Ako? Pakita-e baga Ako it kwarta ninra nak usang denaryo, amuyatan Nako.” ¹⁶ Ag ingtaw-an ngani ninra Sida. Ag nagpangutana Sida sa inra, “Kanin-ong uda ag gayan kag nakasuyat diling kwarta?”

‡ Sal. 118:22-23.

Sabat ninra, "Sa Cesar."

¹⁷ Nagsiling ray si Hesus sa inra, "Ay kung imaw, ita-o ninro sa Cesar kag para sa Cesar, ag sa Dios kag para sa Dios."

Ag abang katingaya ninra sa Ida ingsiling.

Kag Pangutana Tungor sa Pagbanhaw it mga Minatay

(Mateo 22:23-33; Lukas 20:27-40)

¹⁸ Masunor, inggwa it mga Saduseo nak nagpayungot kang Hesus. Sinra kag mga nagpapati nak kag mga minatay ay indi mabanhaw. Ag nagpangutana sinra sa Ida, ¹⁹ "Maestro, ingsuyat ni Moises nak, 'Kung mamatay kag maguyáng nak kayake, ag mabalo kag ida asawa nak waya it anak, dapat sidang pakasayan it katong masunor sa ida nak kayake agor magkaanak sida para sa ida maguyáng.' ^{†20} Halimbawa, inggwa it pitong magmanghor nak kayake. Nag-asawa katong panganay ag namatay nak waya't anak. ²¹ Ing-asawa ngasing it pangruha kag balo, ag namatay ra sida nak waya't anak. Imaw ra kag natabo sa pangtatlo hastang sa pangpito. ²² Sinrang tanan ay parehong namatay nak waya nagkaanak ruto sa balo. Ag sa huli ay namatay ra katong kabade. ²³ Ngasing, sa adlaw it pagkabanhaw it mga minatay, dahil naging asawa nida katong pito, si-o sa inra kag ida maaasawa?"

²⁴ Nagsabat si Hesus, "Sala kinang inro ingpapatihan, dahil waya ninro naiintyendihe kag ingsiling sa Sagradong Kasuyatan ag kung pauno it rako kag gahom it Dios. ²⁵ Pag mabanhaw kag mga tawo, indiey sinra mag-asawa o aasawahon pa, dahil sinra ay magiging tuyarey sa mga anghel sa langit. ²⁶ Ag tungor sa pagkabanhaw it mga minatay, waya pa baga ninro nabasa kag ingsiling sa inro it Dios sa libro ni Moises kag tungor raha it katong nagbisaya Sida kang Moises ruto sa mababang kahoy nak nagrarayab-rayab? Nagsiling kag Dios, 'Ako kag Dios ni Abraham, Dios ni Isaac ag Dios ni Jacob.' ^{††27} Kag Dios ay buko Dios it mga minatay kundi Dios it mga buhi. Abang salang gador kamo."

Kag Pinaka-importanting Kasuguan it Dios

(Mateo 22:34-40)

²⁸ Inggwa ra ruto it usang Manunudlo it Kasuguan nak nagpayungot sa inra, ag narunggan nida kag pag-suay-suayan nina Hesus ag mga Saduseo. Nakita nida nak maado kag mga sabat ni Hesus sa inra, kada nagpangutana sida, "Ni-o kag pinaka-importanting sugo sa tanang Kasuguan it Dios?"

²⁹ Nagsabat si Hesus, "Kag pinaka-importanting sugo ay nagsiling, 'Panimati-i, O mga Israelinhon! Kag Gino-o nak ato Dios ay imaw yang kag Dios. ³⁰ Palangga-

† Basaha ra sa Hen. 38:8 ag Deu. 25:5. †† Exo. 3:6. Kag gustong bisayahan it kali ay dahil nagdadayaw sinra sa Dios, aber rugayey sinra nak namatay, buhi gihapon sinra sa langit.

ag kag Gino-o nak imo Dios it hugot sa imo tagipusuon, bug-os nimong pagkatawo, ag bug-os nimong kaisipan, ag tanang imo kusog.' ^{‡31} Ag kag pangruhang sugo nak pinaka-importante ay imaw kali, 'Palangga-a kag imo isigkatawo tuyar sa pagpalangga nimo sa imo sarili.' ^{‡‡} Puyra rili sa ruha, wayaey it mas importante pang sugo."

³² Ag nagsiling kaling Manunudlo, "Maestro, tama Ka. Matuor kinang Imo ingsiling nak kag Dios ay ausa ag wayaey it ibang Dios kundi Sida yang. ³³ Ag tama yang nak dapat nato Sidang palanggaon it hugot sa ato tagipusuon, bug-os natong kaisipan, ag tanan natong kusog. Ag ato ra palanggaon kag ato isigkatawo tuyar sa pagpalangga nato sa ato sarili. Kali ay mas mahalaga pa sa tanang klasi it paghalar aber tuyar pa sa usang bug-os nak hadop nak ingsunog bilang inghalar sa Dios." ^{‡‡‡}

³⁴ It katong nakita ni Hesus nak maado kag pagsabat it kinang Manunudlo, nagsiling Sida, "Mayungotey ikaw magpasakop sa paghari it Dios." ^{‡‡‡} Ag pagkatapos it kali, wayaey it ibang nagkakasa-kasa nak magpangutana pa sa Ida.

Kag Pangutana Tungor sa Ingpromisang Kristo

(Mateo 22:41-46; Lukas 20:41-44)

³⁵ Habang nagpapadayon sa pagtudlo si Hesus sa Templo, nagpangutana Sida, "Pauno masisiling it mga Manunudlo it Kasuguan nak kag ingpromisang Kristo ay inanak ni Haring David? ³⁶ It katong si David mismo ay sa irayom pa it gahom it Ispirito Santo ay nagsiling, " 'Siling it Gino-o sa ako Gino-o, "Inkorpor rili sa Ako tu-o hastang mapairayom Nako sa Imo mga siki kag Imo mga kaaway." ' ^{‡‡‡}

³⁷ "Kung si David mismo ay nagtawag sa Ida it 'Gino-o,' pauno masisiling nak halin kang David kag ingpromisang Kristo?"

Ag kag maramong mga tawo ay nasadyahan sa pagpanimati sa Ida.

Kag Pagbisaya ni Hesus sa mga Manunudlo it Kasuguan

(Mateo 23:1-36; Lukas 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Sa Ida pagtudlo ay nagsiling si Hesus, "Mag-andam kamo sa mga Manunudlo it Kasuguan nak nagpaparadaw sa banwa nak nakasutana ag ingbubugno it mga tawo. ³⁹ Sinra nak abang gustong mag-ingkor sa ingkuran it pinaka-importanting tawo sa atubangan it sinagoga, ag imaw ra sa ingkuran sa mga punsyunan. ⁴⁰ Ingluluko ninra kag mga kabading balo hastang naghirap sinra, ag kaling inra mayaing inghimo

‡ Deu. 6:5. †† Lev. 19:18. ‡‡ Basaha ra sa 1 Sam. 15:22; Ose. 6:6 ag Mik. 6:6-8. ‡‡‡ o "gingharian it Dios." ‡‡‡ Sal. 110:1.

ay gingtatabunan it inra mahabang pagpangamuyo. Ngani, yabaw kag inra abatunon nak parusa.”

Kag Halar it Usang Kabading Balo

(Lukas 21:1-4)

⁴¹ Pagkatapos, nag-ingkor si Hesus sa rayaag it Templo mayungot sa huyugan it mga inghahalar nak kwarta. Nagmamasir Sida habang kag maramong mga tawo ay naghuhuyog. Maramong mga mang-garanon kag naghuyog it marako. ⁴² Pero inggwa it usang pobreng kabading balo nak naghuyog it ruhang sinsilyo nak kag balor ay usang sentimo yang.

⁴³ Sa nak raan ingpapayungot ni Hesus kag Ida mga disipulos ag nagsiling sa inra, “Matuor kaling Ako ing-siling sa inro. Kag ginghuyog it kinang pobreng balo nak ruhang sinsilyo yang ay mas rako pa kag balor kisa sa ginghuyog it tanan nak naghalar. ⁴⁴ Mas rako kina dahil kag inghuyog it katong iba ay halin yangey sa subra it inra kabuganaan ag bukoey kina ninra kina-hangan. Pero kinang kabading balo ginghuyog gi-hapon nida kag ida tanang kita ngasing, sa yudo it ida kahirapan.”

Kag mga Bisaya ni Hesus Tungor sa Pagsira sa Templo

(Mateo 24:1-2; Lukas 21:5-6)

13 Nagliwas si Hesus sa Templo ag katong pahalinoney Sida, usa sa Ida mga disipulos kag nagsiling sa Ida, “Maestro, muyati o! Abang ragko kag mga bato † nak inggamit dili sa Templo, ag abang ganda kinang tanan no!”

² Nagsabat si Hesus, “Ah! Nagagandahan kamo rahang maragkong Templo. Pero maabot kag adlaw nak masisira kinang tanan ag wayaey it mabibilin nak batong nakatungtong raha.” ††

Kag mga Tanra it Pagsira sa Herusalem ag Katapusan it Kalibutan

(Mateo 24:3-28; Lukas 21:7-24)

³ Pagkatapos, habang nag-iingkor si Hesus sa Baguntor it mga Olibo nak nakaatubang sa Templo sa medyo mayado-yado. Nagpayungot sa Ida sina Pedro, Santiago, Juan ag Andres ag nagpangutana, ⁴ “Maestro, silinggan sa amo kung sauno matatabo kinang Imo insiling? Ag ni-o kag tanra nak kali ay matataboey?”

⁵ Nagsabat si Hesus:

“Mag-andam kamo agor indi kamo maluko ag mayaag, ⁶ dahil maramo kag mapali ag magamit it Ako pangayan. Masiling sinra, ‘Ako kag Kristo,’ kada karamo sinrang maluluko. ⁷ Makakarungog kamo it mga gera mayungot sa inro ag mabalitaan ra ninro

† Kag mga bato nak inggamit sa Templo ay 4 por 4 por 15 pye. Kag iba ay dubli it rako rili. Kag Templo ay maganda dahil ingbutangan ninra it buyawan. †† Basaha ra sa Jer. 7:1-14.

nak inggwa it mga gera sa mayado. Pero aya kamo gikalibog. Dapat matabo kinang tanan. Pero buko pa kina kag katapusan. ⁸ Magera kag mga nasyon ag mga gingharian. Ag marayan kag mga linog ag mga tigk-agutom sa iba't-ibang lugar. Pero kali ay buko pa kata-pusan it kalibutan kundi pagtuna pa yang it kahirapan. Kaling mga matatabo ay puyding ikumpara sa usang manug-anak nak napasyapo anay.

⁹ “Mag-andam kamo! Dahil bilang mga manugsunor Nako, kamo ay inra arakpon ag aray-on sa inra mga korte. ‡ Kamo ay inra alatiguhon sa inra mga sinagoga, ag abistigaron sa atubangan it mga gobernador ag hari dahil sa inro pagsunor sa Ako. Ag imaw kina kag oras nak kamo ay makakapamatuor sa inra it tungor sa Ako. ¹⁰ Pero dapat anay nak maiwali kag Maadong Balita sa tanang lahi sa kalibutan.

¹¹ “Ag sa oras nak kamo ay rakponey ag iatubang sa inra, aya kamo gikalibog kung ni-o kag inro ibisaya. Dahil sa oras nak kato, ipaayam it Dios sa inro kung ni-o kag tamang ibisaya, kumo buko halin sa inro sariling isip yang kag inro ibisaya kundi halin sa Ispirito Santo.

¹² “Sa oras rang kato, inggwa it mga tawong waya nagtutu-o sa Ako nak matraidor ag ipamatay kag inra mga hali nak nagtutu-o. Imaw ra kag ahimuon it mga tatay sa inra anak ag alabanan it mga anak kag inra maguyang ag ipamatay ra. ††† Alabanan ra kamo it tanang mga tawo, dahil sa inro pagsunor sa Ako. Pero kag tawong makakatiis hastang sa katapusan ay imaw it maluluwas.”

Kag Naging Dahilan it Pagbada it Dios sa Templo

¹⁴ Nagbisaya pa si Hesus, “Sa paabuton, makikitaey ninro kinang nagraraya it subrang kayainan nak nagtitinrog hina sa lugar nak buko para sa ida. † Imawey kina kag magiging dahilan nak abadaan kina it Dios. (Kamong mga nagbabasa, bahalaey kamo mag-intyendi it kali!) ††† Pag kali'y matabo, kag mga tawo dili sa Hudeya ay dapat magrayagan papagto sa kabukiran. ¹⁵ Kung inggwa't usang tawo nak sa ibabaw it ida bayay ay dapat sidang maghalin nak raan, ag indiey magsuyor sa bayay agor magbaoy pa it ida mga kagamitan. ¹⁶ Ag kung kag usang tawo ay hagto sa ida bukir ay indiey dapat magpauli agor magbaoy it ida baro. ¹⁷ Kaluluoy kag mga sabak ag mga nagpapasuso sa mga adlaw nak kato. ¹⁸ Ipangamuyo ninro nak kag inro pagtakas ay indi matabo sa tigyamig, ¹⁹ dahil arayanan it mga tawo kag subrang kahirapan, nak waya't kapareho, tuna pa it katong pagtuga it Dios sa kalibutan hastang sa ngasing, ag indiey kali marayanan liwat. †††† Ag kung indi gipalip-uton it Dios kag haba it kaling matatabo ay wayang gador it

‡ o “Sanhedrin.” †† Basaha ra sa Mik. 7:6. †† Basaha ra sa Dan. 9:27; 11:31; 12:11. ††† Basaha ra sa 2 Tes. 2:3-4. ††† Basaha ra sa Dan. 12:1 ag Joel 2:2.

tawong matutura dili sa duta. Pero alang-alang sa Ida mga pinili, apalip-uton Nida kag haba it kali.

²¹ "Sa oras rang kato, kung inggwa it mga masiling sa inro, 'Hali kag ingpromisang Kristo,' o 'Hina Sida,' aya gipati. ²² Dahil mayuaw kag maramong buko matuor nak Kristo ag maramong buko matuor nak propeta, ag mapakita sinra it mga katitingayang milagro ag tanra pramas lukuhon ag yaagon kag mga tawo, ag kung pwede, pati kag mga pinili it Dios. ²³ Kada ngani mag-andam kamo! Ingpapaunay Nako kali it siling sa inro."

Kag Pagbalik ni Hesus

(Mateo 24:29-35; Lukas 21:25-33)

²⁴ Nagpadayon si Hesus sa Ida pagbisaya, "Sa nak raan, pagkatapos it kinang tanan nak kahira-pan,

'Maruyom kag adlaw, ag indiey maghadag kag buyan. †

²⁵ Kag mga bituon halin sa langit ay mahuhuyog, ag kag tanan sa kalangitan ay mahinudong.' ††

²⁶ "Ag Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay makikita ninra nak nagpipilhi ag nakatung-tong sa rampog nak puno it gahom ag rakong kahimayaan. ²⁷ Ag Ako iparaya kag mga anghel sa tanang parti it kalibutan ag tanang parti it kalangitan ‡ pramas tipunon kag tanan nak Ako mga pinili.

Kag Ingtataong Leksyon sa Tawo it Punong Igos nak Nag-uusborey

(Mateo 24:32-35; Lukas 21:29-33)

²⁸ "Isipa ninro kag puno it igos dahil inggwa kamo it matutun-an halin raha. Pag nakita ninro nak nagsasalingsingey ag nag-uusborey kag mga rahan, ayamey ninro nak mayungotey kag kwarisma no? ²⁹ Imaw ra, pag makita ninro nak natataboey kaling tanang Ako ingsisiling sa inro, maaayaman ninrong mayungotey kag pagbalik Nako nak pay hinaey sa liwas it pwertahan. ³⁰ Matuor kaling Ako ingsisiling sa inro. Matatabo kaling tanan bag-o mamatay kag mga buhi pa sa ngasing nak panahon. ³¹ Kag langit ag duta ay mawawagit pero kag Ako mga bisaya ay inding gador mawagit."

Maging Hanra Para sa Pagbalik ni Hesus

(Markos 13:32-37; Lukas 21:34-36)

³² Nagsiling pa si Hesus, "Waya it nakakaayam kung niong adlaw o oras kag Ako pagbalik, aber kag mga anghel sa langit ag aber ra Ako, nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo. Kag Tatay yang kag nakakaayam it kali. ³³ Kada maging listo kamo permi, dahil buko ninro ayam kag oras it Ako pag-abot. ³⁴ Inggwa it usang tawo nak naghanra para magpagto sa

† Isa. 13:10. †† Isa. 34:4. ‡ Basaha ra sa Deu. 30:4 ag Zac. 2:6.

mayadong lugar. Bag-o sida naghaling, ingtugyan nida kag ida panimayay sa ida mga suguon, ag bawat usa sa inra ay ingtaw-an nida it inra mga sariling kasablagan, ag gingtugon kag gwardya nak maging palabantay.

³⁵ "Kada, maghanra kamo, dahil buko ninro ayam kag adlaw it pag-abot it inro amo, kung sa pasugbuhon, kung sa tungang gab-i, kung sa aga-aga, o kung sa agay. ³⁶ Aya kamo gipabada nak sa ida gulping pag-abot ay maabutan kamo nida nak katuyog. ³⁷ Ag kaling Ako paandam sa inro ay para sa tanan. Kada magbantay nak gador kamo!"

Kag Plano it mga Punong Saserdote nak Pagrakop ag Pagmatay kang Hesus

(Mateo 26:1-5; Lukas 22:1-2; Juan 11:45-53)

14 Ruhang adlaw pa bag-o mag-abot kag Kapistahan it Pagkaluwas it mga lahi it Hudyo sa Ehipto † ag kag Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa, †† kag mga Punong Saserdote ag mga Manunudlo it Kasuguan ay naghahanap it parayan agor inra maiparakop it patago si Hesus bag-o ipamatay. ² Nagsiling sinra, "Indi kali nato gihumanon sa kasagsagan it Pista sabaling magkagulo kag mga tawo."

Kag Pagbubo it Pabangyo kang Hesus

(Mateo 26:6-13; Juan 12:1-8)

³ Ngasing, myentras nagdadayon sina Hesus sa baryo it Betanya sa bayay nina Simon nak dati ay di kitong, usang beses habang nagkakaon sinra ruto, ay inggwa it usang kabading nagpayungot kang Hesus. Kaling kabade ay inggwa it rayang pabangyo sa usang susudlan nak human sa piling bato, nak kag tawag ay alabastro. Kaling pabangyo ay abang mahay dahil human sa purong nardo. Ida ingbuong kag liog it katong magandang susudlan ag ingbubo kaling pabangyo sa uyo ni Hesus.

⁴ Inggwa ruto it ibang mga tawo nak nahangit ag napsiling sa usa'g-usa, "Asing ida yang ing-uudakan kinang pabangyo? Kanugon! ⁵ Mababaligya pa tan-a kato sa balor nak subra pa sa sweldo it usang tawo sa suyor it usang tuig. ††† Maado pang ingbaligya yangey

†† o "Pista it Pagligar," nak sa bisayang Griyego ay "Paskwa." (Basaha sa Exo. 12:1-13.) Kali ay usang adlaw yang nak imaw ra kag unang adlaw it Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa nak ingsiselibrar sa suyor it usang dominggo. (Basaha sa Exo. 12:21-27.) Basaha ra sa Glosaryo kag tungor sa "Pista it Pagkaluwas sa Ehipto." †† o "Pista it Tinapay nak Waya't Lebadora." Kag inra pangpaalsa ay lebadora nak sa bisayang Inglis ay "yeast." Sa suyor it usang dominggo waya sinra gikakaon it tinapay nak di lebadora dahil ingrumrom ninra nak imaw kag inghuman it inra ginikanan tong adlaw nak maghaling sinra it rali-rali sa Ehipto. Waya ninra gikauna kali dahil para sa mga Hebreo kag lebadora ay simbolo it kayainan. (Basaha sa Exo. 12:14-20.) Basaha ra sa Glosaryo kag tungor sa "Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa." ††† Kali ay 300 denaryo sa inra kwarta.

kato ag ingta-o kag binta sa mga pobre!" Ag ingbasoy ninra katong kabade.

⁶ Pero nagpatunga si Hesus ag nagsiling, "Pabad-e yang sida! Asing sida ay intro ingmamayain? Maado kaling ida inghuman sa Ako. ⁷ Kag mga pobre ay hina yang permi. [†] Ag aber sauno gusto ninro sinrang buligan ay puyde. Pero Ako ay buko ninro perming kaibahan. ⁸ Gingham nida kag ida makakayanan. Habang waya pa ay inghanraey nida kag Ako yawas sa pagyubong. ⁹ Ag matuor kaling Ako ingsisiling sa intro. Aber hariin ibantala kag Maadong Balita sa bug-os nak kalibutan ay mauumir it sambit nak gador kag inghuman it kaling kabade bilang pagrumrom sa ida."

Kag Pagtraidor ni Judas kang Hesus

(Mateo 26:14-16; Lukas 22:3-6)

¹⁰ Pagkatapos, si Judas Iscariote nak usa sa doseng disipulos ay nagpagto sa mga Punong Saserdote, agor magpresenta nak sida kag matraidor kang Hesus ag ita-o Sida sa inra. ¹¹ Pagkarungog ninra it kali ay nasadyahan sinra, ag nagpromisa sinra nak ataw-an sida it kwarta. Kada tuna it kato, naghanapey si Judas it magandang tyempo nak maita-o si Hesus sa inra mga damot.

Kag Paghanra nina Hesus sa Sagradong Paninghapon

(Mateo 26:17-25; Lukas 22:7-23; Juan 13:21-30)

¹² It katong unang adlaw it Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa, kung sauno inra ing-ihaw kag inghalar nak karnero bilang pagrumrom sa pagkaluwas sa Ehipto, ^{††} nagpangutana kag Ida mga disipulos kang Hesus, "Hariin kag Imo gusto nak ihanra namo kag paninghapon para sa Pista it Pagkaluwas sa Ehipto?"

¹³ Gingsugo ni Hesus kag ruha sa Ida mga disipulos ag ingtugon it tuyar kali, "Pagto kamo sa syudad ag hagto ay inggwa kamo it masasapoy nak usang kayake nak nagpapas-an it gining. Sunor kamo sa ida, ¹⁴ ag sa bayay nak ida asuyuran ay masiling kamo sa tag-iya, 'Ingpapapangutana it amo Maestro kung hariin kuno kag ginghamrang kwarto para sa pagkaon Nida sa paninghapon kaibahan kag Ida mga disipulos sa ngasing nak Pista?' ¹⁵ Ag itudlo nida sa intro kag usang rakong kwarto sa ibabaw nak listoy. Hagto kamo mahikot it ato akaunon."

¹⁶ Nagpanawey katong ruhang disipulos papagto sa syudad kung hariin nakita ngani ninra kag tanan kumporme sa ingisiling ni Hesus. Ag hagto sinra gi-

hikot it paninghapon para sa Pista it Pagrumrom sa Pagkaluwas sa Ehipto.

¹⁷ Pagkagab-i, nagpagto ruto si Hesus kaibahan kag Ida doseng disipulos. ¹⁸ Ag habang sinra ay nagkakaon, nagsiling si Hesus sa inra, "Matuor kaling Ako ingsisiling sa intro. Usa sa intro nak kaibahan Nako rili nak nagkakaon sa lamesa ay matraidor sa Ako." [‡]

¹⁹ Ag sinrang tanan ay nalisor, ag usa-usa sinra nak mansigpangutana kang Hesus, "Ako baga kato? Di baga buko?"

²⁰ Siling ni Hesus, "Kag matraidor sa Ako ay usa sa inrong dose nak nagrurungan sa Ako sa pagsawsaw it tinapay sa mayukong. ²¹ Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay mataliwan kumporme sa nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan. Pero kahahadlok kag matatabo sa tawong matraidor sa Ako! Maado pang wayaey sida natawo."

Kag Sagradong Paninghapon

(Mateo 26:26-30; Lukas 22:14-20; 1 Corinto 11:23-26)

²² Habang nagkakaon pa sinra, nagbaoy si Hesus it tinapay, ag pagkatapos it pasalamat sa Dios, Ida kali ingbika-biká ag ingpasa sa Ida mga disipulos ag nagsiling, "Baoy kamo. Kali kag Ako yawas."

²³ Masunor, ingbaoy ra Nida kag kupa it inumon nak ubas, ag pagkatapos it pasalamat sa Dios ay Ida ra kali ingpasa sa inra. Ag sinra ay mansig-inom ruto.

²⁴ Ag nagsiling Sida sa inra, "Kali kag Ako rugo nak imaw it pamatuor sa kasugtanan it Dios sa tawo, ag kali ay mabubuhos para sa maramong tawo." ^{‡25} Nagbisaya pa si Hesus, "Matuor kaling Ako ingsisiling sa intro. Indiey nak gador Ako mag-inom liwat it kaling klase it inumon nak ubas hastang waya pa Ako nakainom it bag-ong klase it inumon ruto sa gingham it Dios."

²⁶ Pagkatapos it kaling bisaya ni Hesus, nagkanta sinra it usang kantang pagdayaw sa Dios, ag nagpagto sa Baguntor it mga Olibo.

Kag mga Paunang Bisaya ni Hesus Tungor sa Pagbalibar ni Pedro

(Mateo 26:31-35; Lukas 22:31-34; Juan 13:36-38)

²⁷ Habang sinra ay nagpapanaw, nagsiling si Hesus sa Ida mga disipulos, "Ako ay abadaan ag apabad-an ninrong tanan. Kali kag katuparan it nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak nagsisiling,

" 'Amatyon Nako kag manug-alaga, ag kag mga karnero ay mapangyasihas.' ^{‡‡}

²⁸ "Pero pag banhawon Ako it Dios, mauna Ako sa inro ruto sa Galileya."

²⁹ Ag nagsiling si Pedro sa Ida, "Aber badaan Ka it tanan, ako ay indi magbada sa Imo."

[†] Basaha ra sa Deu. 15:11. ^{††} o "Pista it Pagligar," nak sa bisayang Griyego ay "Paskwa." (Basaha sa Exo. 12:1-13 ag Deu. 16:5-6.) Kali ay usang adlaw yang nak imaw ra kag unang adlaw it Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa nak ingsiselibrar sa suyor it usang dominggo. (Basaha sa Exo. 12:21-27.)

[‡] Sal. 41:9. ^{‡†} Basaha ra sa Exo. 24:8; Isa. 53:12; Jer. 31:31 ag Zac. 9:11. ^{‡‡} Zac. 13:7.

³⁰ Gingsabat sida ni Hesus, "Matuor kaling Ako ing-siling sa imo. Isag sa gab-i, bag-o magbayo kag manok it pangruhang beses, ay tatlong besesey nimo Akong ibalibar."

³¹ Pero nagmatugas nak gador si Pedro sa pagsiling, "Aber ako ay mamatay nak kaibhanan Nimo, inding gador Ka nako gibalibar." Ag imaw ra kag siling ninrang tanan.

Kag Pagpangamuyo ni Hesus sa Getsemane

(Mateo 26:36-46; Lukas 22:39-46)

³² Pagkatapos, nagpagto sina Hesus sa usang lugar nak ingtatawag nak Getsemane [†] ag nagsiling Sida sa Ida mga disipulos, "Dili yang anay kamo. Mapangamuyo Ako rutu-o."

³³ Ag Ida ingnunot sina Pedro, Santiago ag Juan, ag namasran ninra nak si Hesus ay nasusub-an nak gador ag pay nahihirapan kag Ida buot. ³⁴ Ag nagsiling Sida sa inra, "Pay Ako'y mamamatay sa Ako rakong kalisor. Hali yang anay kamo ag maging listo ag magbantay kaibahan Nako."

³⁵ Medyo nagpayado-yado si Hesus sa inra ag ruto Sida ay nagyuhor it pasubsob, ag nagpangamuyo nak kung puyde ay indi yangey mag-abot sa Ida kag oras it pagpahirap. ³⁶ Ag siling pa Nida, "Abba, Tatay, ayam Nako nak waya Ka't indi puyding himuon, kada kung puyde tan-a ay bay-a sa Ako kaling hirap nak Ako arayanan. Pero sa gihapon ay buko kag Ako kabubuton it masusunor kundi kag Imo."

³⁷ Pagkatapos it Ida pangamuyo, nagbalik Sida ag naabutan Nidang nagkakatuyog kinang tatlong disipulos. Kada napasiling Sida kang Pedro, "Simon, indi baga kamo makatiis nak bati kanunot Nako miskin usang oras yang? ³⁸ Maging mapagbantay kamo ag magpangamuyo agor indi kamo maraog it panulay. Matuor nak hanra kag ispirito pero kag yawas ay mayuda."

³⁹ Nagpayado-yado ray liwat si Hesus ag pareho gihapon kag Ida pagpangamuyo. ⁴⁰ Pagkatapos, nagbalik ray Sida sa Ida mga disipulos ag naabutan Nida nak katuyog gihapon sinra, dahil waya ninra nakayani kag tungka. Ag indi ninra maayaman kung ni-o kag inra isabat sa Ida.

⁴¹ Sa Ida pangtatlong pagbalik sa inra ay nagsiling Sida, "Katuyog pa gihapon kamo? Ag sige pa kag inro paunug-unog? Tamaey kina! Orasey nak atraiduron Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ag ita-o sa damot it mga makasal-anan. ⁴² Kitay! Tinrogey kamo! Haley kag matraidor sa Ako."

[†] *Kag gustong bisayahon it "Getsemane" ay "pusaan" dahil inggwa rili it gilingan para sa olibo, agor mapuga kag duga nak lana it kali.*

KAG PAGTIIS IT MARAMONG HIRAP NI HESUS AG IDA KAMATAYON

Kag Pagrakop kang Hesus sa Getsemane

(Mateo 26:47-56; Lukas 22:47-53; Juan 18:3-11)

⁴³ Ag sa nak raan myentras nagbibisaya pa yang si Hesus, nag-abot si Judas nak usa sa Ida doseng disipulos. Karamo kag ida kanunot nak di rayang talibong ag mga pamakoy. Inngparaya sinra it mga Punong Saserdote, mga Manunudlo it Kasuguan ag iba pang mga pinuno it mga Hudyo.

⁴⁴ Bag-o pa sinra nakaabot ruto ay nataoy sa inra it traidor nak si Judas kag sinyas. Siling Nida sa inra, "Kag ako aharuan ay imaw nato it ingpali. Rakpa ninro, ag ray-on nak raan, ag bantayan it maado."

⁴⁵ Pag-abot ninra, nagdiretso si Judas kang Hesus ag nagsiling, "Maestro!" ag hinaruan nida kali. ⁴⁶ Ag si Hesus ay pinigong ag rinakop it mga kanunot ni Judas.

⁴⁷ Pero usa sa mga tawong rahagto kag naghugot it ida talibong ag inglabo kag suguon it Pinaka-mataas nak Saserdote, ag natagpas matuor kag talinga it kali.

⁴⁸ Ag nagsiling si Hesus sa karamuan, "Ako baga ay tulisan? Asing ingraya pa ninro kag mga talibong ag pamakoy para rakpon Ako? ⁴⁹ Adlaw-adlaw hagto yang Ako nagtutudlo sa Templo ag waya ninro Ako girakpa ruto. Pero natabo kaling tanan agor matupar kag ingsiling sa Sagradong Kasuyatan." ⁵⁰ Ag nagpangliklikan kag mga disipulos ag binadaan Sida.

⁵¹ Ag usang binata kag nagsunor gihapon kang Hesus. Sida ay nakaalimungmong yang. Arakpon ra tan-a Sida, ⁵² pero sida ay nagrayagan. Ag nahawiran ninra kag ida alimungmong, kada sida ay naubahan.

Kag Pagbistigar kang Hesus it Konseho it mga Hudyo

(Mateo 26:59-66; Lukas 22:54-55,63-71)

⁵³ Ingraya si Hesus it mga nagrakop sa Ida sa palasyo it Pinaka-mataas nak Saserdote. Kag mga Punong Saserdote, mga Manunudlo it Kasuguan ag mga pinuno it mga Hudyo ay nagtiniponey ruto.

⁵⁴ Nagsunor si Pedro kana Hesus, ugaling sa mayado-yado sida hastang makasuyor sida sa plasa sa tunga it palasyo it Pinaka-mataas nak Saserdote. Ag hagto sida giingkor kanunot kag mga gwardya nak nagpapainit sa tupar it pugon nak di uling.

⁵⁵ Ngasing, kag mga Punong Saserdote ag kag ibang mga Konsehal ay naghahanap it dahilan agor ma-iakusar kang Hesus para ipamatay Sida. Pero waya sinra it nakita, ⁵⁶ dahil aber maramo kag nagtitestigo it buko matuor laban kang Hesus, ay indi gihapon magpareho kag inra mga gingsisiling.

⁵⁷ Ag inggwa it ibang mga nag-atubang ag nagtестиgo it sala laban sa Ida nak nagsiling, ⁵⁸ "Narunggan

namo kag Ida ingsiling nak agub-on kuno Nida kaling ato Templo nak inghuman it amo mga damot, ag sa suyor kuno it tatlong adlaw ay Ida ray apatinrugon kag Templo nak buko human it tawo.”⁵⁹ Pero, waya gihapon gipapareho kag inra mga ingtitestigo.

⁶⁰ Nagtinrog kag Pinaka-mataas nak Saserdote sa tunga it tanan ag nagpangutana kang Hesus, “Waya baga Ikaw it masasabat raha sa inra ing-aakusar sa Imo?”⁶¹ Pero naghipos yang gihapon si Hesus ag waya Sida gisabat. †

Kada, gingpangutana ray Sida liwat it Pinaka-mataas nak Saserdote, “Ikaw baga kag ingpromisang Kristo nak Anak it Dalayawon nak Dios?”

⁶² Ag nagsiling si Hesus, “Oho, Ako ngani. Ag Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay makikita ninro nak nakaingkor sa bandang tu-o it Dios nak Makagagahom. Ag sa Ako pagbalik, makikita ra ninro Ako nak nagpipilhihig sa mga rampog.”

⁶³ Pagkarungog it kali it Pinaka-mataas nak Saserdote, inggisi nida kag ida baro sa ida kahangit ag napasiling, “Bukoey nato kinahangyan kag iba pang testi-go. ⁶⁴ Narungganey ra ninro kag Ida pagpasipala sa Dios! Ni-o kag intro masisiling?” ††

Ag inghusgaran ninrang tanan si Hesus it kamatayon. ⁶⁵ Ag ingruy-an Sida it iba bag-o ingtabunan kag Ida uda ag Sida ay ingsuntok ag ingtampudong habang nagsisiling sa Ida, “Hala baga, pitlu-a kung si-o kag nagtampudong sa Imo?” Pagkatapos, gingta-o Sida sa mga gwardya ag inra ra Sida pinanampudong.

Kag Pagbalibar ni Pedro kang Hesus

(Mateo 26:69-75; Lukas 22:54-62; Juan 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Myentras ginghihimo ninra kali kang Hesus ay asa ubos pa gihapon it plasa si Pedro. Inggwa't nagpagto nak usang kabulig nak kabade it Pinaka-mataas nak Saserdote. ⁶⁷ Pagkakita nida kang Pedro nak nagpapatnit ruto ay ingmuyatan nida kali it maado ag nagsiling,

“Buko baga ikaw ay usa sa mga kaibahan ni Hesus nak taga-Nazaret?”

⁶⁸ Pero nagbalibar si Pedro, “Ilam, waya nako naayami o naintyendihe kung ni-o kinang imo gingbibisaya.” Sa nak raan, naglikaw sida papagto sa rayanan pasuyor it palasyo. Imaw kato nak nagbayo kag manok.

⁶⁹ Nakita ray sida it katong kabulig ag nagsiling ray kali sa mga tawo ruto nak, “Kaling tawo ay usa sa inra.”

⁷⁰ Pero nagbalibar liwat si Pedro.

Marugay-rugay ray ingsilinggan sida it mga tawo ruto, “Talagang usa ka sa inra, taga-Galileya ikaw e.”

† Basaha ra sa Isa. 53:7. †† Basaha sa Lev. 24:16.

⁷¹ Nagsabat si Pedro, “Sumpa man, mamatay man ako, talagang buko nako kilaya kinang tawo nak intro ingsisiling!”

⁷² Ag imaw ngani nak nagbayo kag manok it pangruhang beses. Ag narumruman ni Pedro kag pagbisaya sa ida ni Hesus nak, “Bag-o magbayo kag manok it pangruhang beses ay tatlong besesey nimo Akong ibalibar.” Ag waya nida napigahe kag ida sarili ag pumakatibaw sida.

Kag Pagraya kang Hesus kang Gobernador Pilato

(Mateo 27:1-2,11-14; Lukas 23:1-5; Juan 18:28-38)

15 Pagkaaga, habang maruyom pa ay nagtipon ray kag tanang mga Konsehal it mga lahi it Hudyo, kaumir kag mga Punong Saserdote, mga Manunudlo it Kasuguan ag iba pang mga pinuno ninra. Ag nagkausa sinra nak ita-o si Hesus kang Gobernador Pilato para husgaran. † Kada ingpagapos ninra Sida ag ingraya kang Pilato.

² Ingpangutana Sida ni Pilato, “Ikaw baga kag Hari it mga lahi it Hudyo?”

Nagsabat si Hesus, “Ikawey kag nagsiling.”

³ Masunor, nag-atubang ra kag mga Punong Saserdote ag maramo sinra nak ing-akusar laban sa Ida.

⁴ Nagpangutana liwat si Pilato kang Hesus, “Asi, wayaey Ka baga it isabat? Narunggan Nimo kag maramong inra ing-aakusar laban sa Imo.”

⁵ Pero wayaey gisabat pa si Hesus, kada abang katingaya ni Pilato. ††

Kag Paghusgar ni Gobernador Pilato kang Hesus it Kamatayon

(Mateo 27:15-26; Lukas 23:13-25; Juan 18:39—19:16)

⁶ Bawat Pista it Pagkaluwas sa Ehipto, ay ingpapaliwas it gobernador kag si-o mang priso nak pinili it mga lahi it Hudyo. ⁷ It kato ay inggwa it usang priso nak kag ngayan ay Barabas. Sida ay usa sa mga kaibahan nak naglaban sa gobyerno it Roma ag kali ay nakamatay it tawo. ⁸ Ngasing, inggwa't maramong tawo nak nagpayungot kang Gobernador Pilato agor inra ahagaron nak paliwason kag priso nak inra napili, kumporme sa ida inghuhuman kada tuig.

⁹ Bilang sabet sa inra inghahagar, nagpangutana si Pilato sa inra, “Gusto baga ninro nak paliwason nako para sa intro kaling Hari it mga lahi it Hudyo?” ¹⁰ Ingpangutana kali ni Pilato sa inra dahil pay naisip nidang nahihili yang kang Hesus kag mga pinuno it mga Hudyo, kada ingraya ninra si Hesus para husgaran nida.

‡ Si Pilato kag ingtalaga it Roma bilang gobernador sa probinsya it Hudeya ag sida yang kag inggwa it gahom nak maghusgar it kamatayon ruto. †† Basaha ra sa Isa. 53:7.

¹¹ Ugaling gingsugsog pang gador it mga Punong Saserdote kag mga tawo nak kag apaliwason ay si Barabas, imbes nak si Hesus.

¹² Ag nagpangutana liwat si Pilato sa inra, "Aunhon nako ngasing kaling tawo nak intro ingtatawag nak Hari it mga lahi it Hudyo?"

¹³ Ag nag-ukaw liwat sinra nak, "Lansangan Sida sa krus!"

¹⁴ Nagpangutana ray liwat si Pilato, "Asi, niong gador kag Ida nahumang kayainan?"

Pero lalo pa sinrang nagpakaukaw, "Lansangan Sida sa krus!"

¹⁵ Kada, sa kagustuhan ni Pilato nak indi mahangit sa ida kag mga tawo ay pinasugtan yangey sinra. Ag ingpaliwas nida si Barabas ag ingpalatigo si Hesus, bag-o ingtugyan sa mga sundalo para ilansang sa krus.

Kag Paglibak it mga Sundalo kang Hesus

(Mateo 27:27-31; Juan 19:2-3)

¹⁶ Pagkatapos, ingraya it mga sundalo si Hesus sa baraks sa suyor it palasyo ni Gobernador Pilato, ag ingraguso Sida it iba pang mga sundalo it inra batalyon.

¹⁷ Ing-ubahan ninra si Hesus ag ingsuy-uban it puyang tela nak pay kapa it hari. Masunor, nagyubir sinra it usang siitong bayagon nak inghumang kuruna ag ingputong sa uyo ni Hesus. ¹⁸ Ag nagsaludo sinra sa Ida habang nagsisiling, "Mabuhay kag Hari it mga Lahi it Hudyo!" ¹⁹ Ag pinaka-bakoy ninra Sida sa uyo it kahoy. Gingpangrui-an ninra Sida ag ingyuyurhan.

²⁰ Pagkatapos ninrang libakon si Hesus, inra ing-uba katong kapa ag ingsuksukan Sida liwat it Ida baro. Masunor, Sida ay inra ingraya sa liwas it syudad pramas ilansang sa krus.

Kag Paglansang kang Hesus sa Krus sa Liwas it Syudad

(Mateo 27:32-44; Lukas 23:26-43; Juan 19:17-27)

²¹ Habang sa rayan sinra, inggwa it nasapoy nak usang kayake nak pabisong. Kag ngayan it kali ay Simon nak taga-Cirene, nak imaw kag tatay nina Alejandro ag Rufo. Ingpilit sida it mga sundalo nak pas-anon kag krus ni Hesus.

²² Gingraya ninra si Hesus sa bukir nak ingtatawag nak Golgota, nak kag gustong bisayahon ay "Lugar it Bungo." ²³ Gingtaw-an ninra Sida it ayak nak kag simbog ay buyong nak mira nak pangbaoy it hapros, † pero waya Nida kali gibatuna.

²⁴ Masunor, inglansang ninra si Hesus sa krus bag-o ingpartida ninra kag Ida mga suksok sa parayan it pagbunut-bunutan, agor maayaman kung kanin-o mapapagto kag Ida mga suksok. ††

† Kaling mira ay mapait nak buyong nak human sa duga halin sa anit it usang klasing kahoy. (Basaha sa Sal. 69:21.) †† Basaha ra sa Sal. 22:18.

²⁵ Bandang alas nwebe it aga katong adlaw nak inra inglansang sa krus si Hesus. ²⁶ Ag sa ibabaw it Ida krus, inggwa't nakasuyat nak akusar laban sa Ida nak nagsisiling,

"KAG HARI IT MGA LAHI IT HUDYO."

²⁷ Sa Ida magkanyudong habig ay inggwa it ruhang tulisan nak rungan ra sa Idang inglansang sa krus, usa sa tu-o ag usa sa wala. ²⁸ [Kali kag katuparan it gingsisiling sa Sagradong Kasuyatan nak, "Sida ay gingbilang nak makasal-anan."][‡]

²⁹ Kag mga nagrарayan ruto ay naglilibak sa Ida ag napapaliong-liong habang nagsisiling, "A! Imaw kuno kali kag maguba it Templo ag mapatinrog liwat sa suyor it tatlong adlaw! ††³⁰ Ngasing, salbara kag Imo sarili ag pilhig raha sa krus!"

³¹ Imaw ra kag inghihimo it mga Punong Saserdote kanunot kag mga Manunudlo it Kasuguan. Ag sinra ra ay naglibak sa Ida sa parayan it pagparungog it inra bisaya nak, "Ingsalbar Nida kag ibang tawo pero kag Ida sarili ay indi Nida kayang salbaron! ³² Asing indi magpilhig sa Ida krus kaling ingpromisang Kristo nak Hari kuno it Israel, agor kung makita nato nak mahuman Nida, mapatey kita sa Ida?"

Katong ruhang tulisan nak ginglansang nak karungan Nida ay naglibak ra sa Ida.

Kag Pagkamatay ni Hesus

(Mateo 27:45-56; Lukas 23:44-49; Juan 19:28-30)

³³ Pag-abot it alas dose it adlaw, gupling nagruiyom kag bug-os nak kadutaan hastang alas tres it hapon.

³⁴ Katong maalas tresey it hapon, nag-ukaw it abang kusog si Hesus, "Eli, Eli, lama sabaktani?" Kag gustong bisayahon it kali ay "Ako Dios, Ako Dios, asing Imo Ako gingpabad-an?" ††

³⁵ Pagkarungog kali it ibang mga nagtitinrog ruto ay napasiling sinra nak, "Panimati-i yang ninro, ging-aayaba Nida si Propeta Elias!"

³⁶ Ag usa sa inra nak nagrayagan ag nagbaoy it espongha, ingbasa kali it maaslom nak ayak nak pay sukà ag ingtuslok sa ugbo it usang pay tigbaw. Bag-o ida kato ingruot sa yuba ni Hesus para supsupon. Pero siling ray it iba, "Ya anay, amuyatan nato kung mapakita si Propeta Elias agor ipilhig Sida sa krus." †††

³⁷ Ag nag-ukaw ray si Hesus it makusog bag-o nabugto kag Ida ginhawa.

³⁸ Katong oras rang kato, it yang gulpi't gisi kag maramoy nak kurtina sa tunga it Sagradong Lugar it Templo, tuna sa ibabaw hastang sa ubos.

‡ Basaha ra sa Isa. 53:12. Katong pinaka-unang mga kopya it kaling Maadong Balita ni Markos ay waya naumir sa pagsuyat kag bersikulo 28. Makikita nato nak kali ay huley narugang. †† Basaha ra sa Sal. 22:7-8; 109:25. †† Basaha sa Sal. 22:1. ††† Basaha sa Sal. 69:21.

³⁹ Ag it katong nakita it Kapitan it usang gatos nak sundalo nak imaw kag nagbabantay kang Hesus, nak wayaey Sida gihihingab ay napasiling kali, "Matuor nak gador, kaling tawo ay Anak it Dios!"

⁴⁰ Hagto ra sa medyo mayado-yado ay inggwa it mga kabade nak nagmumuyat. Kaumir hina ay sina Maria Magdalena, Salome, ag Maria nak nanay ni Jose ag Santiago nak mas bata pa. ⁴¹ Sinrang tatlo ay nag-nununot ag nagbubulig kang Hesus it katong hagto pa Sida sa Galileya, kaibahan it iba pang mga kabade nak nagninunot ra sa Ida papagto sa Herusalem.

Kag Pagyubong kang Hesus

(Mateo 27:57-61; Lukas 23:50-56; Juan 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Katong medyo haponey, dahil imaw kali kag Adlaw it Paghanra ag dispiras it Adlaw it Inugpahuway, nag-abot kag usang dungganong Konsehal sa Templo nak kag ngayan ay si Jose nak taga-Arimateya. Sida ra kag usa sa mga naghuhuyat sa pag-abot it paghari it Dios. † Ingpakusog nida kag ida buot pramas hagarong kag yawas ni Hesus kang Gobernador Pilato. ††

⁴⁴ Pagkarungog ni Pilato it pangabay ni Jose ay natin-gaya sida asing namatayey nak raan si Hesus. Kada ingpatawag nida kag Kapitan agor mapangutana kung talagang minatayey Sida. ⁴⁵ It katong nasaduran nida sa Kapitan nak klaro matuor, ay nagsugot sida nak bay-on ni Jose kag yawas ni Hesus.

⁴⁶ Masunor, bag-o magbalik si Jose sa Golgota ay nagbakay anay sida it yamit nak lino. Pagbalik nida ru-to ay inra ingbaoy kag yawas ni Hesus sa krus ag kali ay inra ingsaliburburan it katong yamit. Ag ingbutang ninra kag Ida yawas sa yuyubngan, nak pay kuyba nak ingpatilti sa abang rakong bato. Masunor ay ingpaliger nida kag usang marakong bato nak pangsara rahang bungaran it yuyubngan.

⁴⁷ Nakita nina Maria Magdalena ag Maria nak nanay nina Jose kung hariin giyubngan si Hesus.

KAG PAGKABANHAW AG MGA PAGPAKITA LIWAT NI HESUS

Kag Pagkabanhaw ni Hesus

(Mateo 28:1-8; Lukas 24:1-12; Juan 20:1-10)

16 Pagkagab-i nak lipasey kag Adlaw it Inugpahuway, ‡ si Maria Magdalena, si Salome, ag si Maria nak nanay nina Santiago ay nagbakay it buyong ag pabangyo agor inra ihanra kag yawas para sa pagyubong. ² Abang aga pa it katong adlaw nak Dominggo †† ay nagpagtoy sinra sa yuyubngan, ag bag-o

† o "gingharian it Dios." †† Exo. 34:25 ag Deu. 21:22-23. ‡ Para sa mga lahi it Hudyo kali ay adlawey nak Dominggo, dahil kag inra usang adlaw ay nagtutuna sa pagsugbo ag matatapos sa pagsugbo ray. †† Sa inra pagbilang kali kag unang adlaw it inra usang dominggo.

sinra nakaabot ruto ay tamang pasubatoney kag adlaw. ³ Habang nagpapanaw sinra ay nagpipinangutan-an sinra, "Si-o aboy kag ato mapapangabay nak magpaliger it katong bato sa bungaran it yuyubngan?"

⁴ Ugaling mayado-yado pa, naantawey ninra nak katong bato ay napaligirey!

⁵ Pagsuyor ninra sa yuyubngan nakita ninra kag usang binata nak nag-iingkor banda sa tu-o. Kali ay nakasuksok it mahaba ag maputi nak baro. Ag hinadlukan sinra.

⁶ Pero nagsiling sa inra katong kayake, "Aya kamo gikahadlok! Inghahanap ninro si Hesus nak taga-Nazaret nak inglansang sa krus. Wayaey sida rili, dahil nabanhawey Sida! Muyati ninro kag lugar kung hariin ingbutang kag Ida yawas. ⁷ Kada pagkatapos ninrong mamuyatan, pagtoy kamo ag ibalita sa Ida mga manugsunor, laloey kang Pedro. Ag mauunay si Hesus sa inro papagto sa Galileya. Ruto ay makikita ninro Sida, kumporme sa Ida ingsiling sa inro it kato."

⁸ Kada, nagrali-rali sinra it halin sa yubungan ag pumakarayagan. Sa inra kahadlok ag katingaya ay nagpinanguyog sinra, kada waya ninra napang-uma-uma aber kanin-ong inra nasapoy kung ni-o kag natabo.

KAG MAHABANG PAGTAPOS IT KALING LIBRO

Kag Pagpakita ni Hesus kang Maria Magdalena

(Mateo 28:9-10; Juan 20:11-18)

⁹ [It katong adlaw nak Dominggo nak nabanhawey si Hesus, abang aga pa ay nagpakitaey Sida kang Maria Magdalena nak imaw kag Ida unang ingpakitaan. Imaw kali kag kabade nak gingpaado ni Hesus it katong Ida ingpalayas kag pitong mayaot nak nagsanib sa ida. ¹⁰ Pagkatapos nak ida nakita si Hesus ay ida ingpagtuan kag mga manugsunor ni Hesus nak nagpangalisor pa ag nagtitinibaw. Ag ida ing-uma sa inra kag ida nakita. ¹¹ Pero waya ninra gipatihe kag ingsiling ni Maria nak buhi si Hesus ag nakita kuno nida.

Kag Pagpakita ni Hesus sa Ruhang Disipulos

(Lukas 24:13-35)

¹² Masunor, nagpakita ray si Hesus sa ruha Nidang disipulos habang nagbabaktas sa bukir, pero yabot kag Ida hitsura. ¹³ Ag pagkakita ninra sa Ida ay nagbali sinra sa Herusalem ag ing-uma ra sa inra mga kaibahan kag inra nakita, pero waya ra sinra gipatihe.

Kag Pagpakita ni Hesus sa Onseng Apostoles

(Mateo 28:16-20; Lukas 24:36-49; Binuhatan 1:3-8)

¹⁴ Pagkatapos, nagpakita ray si Hesus sa Ida onseng apostoles habang sinra ay nagkakaon. Sinra ay Ida gingbisayahan dahil sa katugasan it inra tagipusuon,

kumo waya ninra gipatihe kag mga ingsiling it mga nakakita sa Ida nak nabanhaw Sida.

¹⁵ Ag katong huli nagsiling ra Sida sa inra, “Libot kamo sa bug-os nak kalibutan ag ibantala kag Maadong Balita sa tanang katawuhan. ¹⁶ Kung sin-o man kag magtu-o ag magpabawtismo ay maluluwas, pero kag indi magtu-o ay aparusahan it Dios sa adlaw it Ida huling paghusgar sa tawo. ¹⁷ Ag imaw kali kag mga pamatuor nak aray-on it mga nagtutu-o sa Ako. Sa paggamit it Ako Pangayan mapalayas sinra it mga mayaot. Mabisaya sinra it mga linggwahe nak waya ninra natun-e. ¹⁸ Kung mahuytan ninra kag mga sawa o makainom man sinra it mga di hilo, ay indi sinra mauno. Ag kung ipatong ninra kag inra mga damot sa mga di sakit, sinra ay maado.”

Kag Pagraya it Dios kang Hesus sa Langit

(Lukas 24:50-53; Binuhatan 1:9-11)

¹⁹ Pagkatapos it pagbisaya it Ginoong Hesus sa inra, gingraya Sida it Dios sa langit, ag hagto Sida nag-ingkor sa bandang tu-o it Dios. ²⁰ Ag nagpanglibutan

kaling mga apostoles ag nagpangwali aber riing lugar nak inra mapagtuan, ag sinra ay gingbubuligan it Gino-o. Ag Ida gingpamatuuran kag inra mensahe parayan sa mga milagrong inra inghuhuman. Daya-won kag Dios.] †

KAG MALIP-OT NAK PAGTAPOS IT KALING LIBRO

[⁹ Katong tatlong kabade ay nagpagto kana Pedro ag ida mga kaibahan ag nag-uma it inra nakita sa yuyubngan, pati kag gingsiling it katong kayake ruto. ¹⁰ Pagkatapos it kali, si Hesus mismo kag nagsugo sa Ida mga manugsunor nak iwali sa bug-os nak kalibutan kag Ida sagrado ag waya gililipas nak mensahe tungor sa kaluwasan nak waya't katapusan.]
Kag Maadong Balita Tungor kang Hesu-Kristo nak Gingsuyat ni
LUKAS

---

† *Katong pinaka-unang mga kopya it kaling Maadong Balita ni Markos ay waya naumir sa pagsuyat kag mahabang pagtapos (Mar. 16:9-20.) ag malip-ot nak pagtapos sa Markos. (Mar 16:9-10.) Makikita nato nak kali ay huley narugang.*

Lukas

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA MAADONG BALITA NAK GINGSUYAT NI

LUKAS

Kaling Maadong Balita ay ingsuyat ni Lukas, mga 30 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak 60 A.D.) Kaling suyat kag una sa ruha nak ingsuyat ni Lukas para sa ida amigo nak si Teofilo nak usang dungganong tawo. Kag pangruhang suyat nak ida ingsuyat ay kag Mga Binuhatan it mga Apostoles.

Si Lukas ay usang doktor, ag sida yang kag nagsusuyat it ibang parti it Bibliya nak buko usang lahi it Hudyo. Sida ay naging kaibahan ra ni Apostol Pablo sa pilang mga pagbiyahe nida. (Bin. 16:10-15; 20:6—21:25; 28:1-15.) Si Lukas, bag-o magsuyat ay ida anay ingpapag-arayan it maado kung tama kag ida isuyat.

Kag gingsisiling ni Lukas dili ay tungor sa pagkatawo ni Hesus, hastang sa Ida kamatayon ag pagbanhaw, ag sa Ida ra pagpaibabaw pa-langit. Ing-iistorya nida kag tungor sa inghihimo ni Hesus pramas makabulig sa mga tawo nak masakit, mga nahihirapan ag mga makasal-anan. Ingsisiling ra nida kung pauno it ramo kag Ida pagpangamuyo sa Ida Tatay nak Dios ag Ida pagtudlo sa Ida mga disipulos tungor sa pagpangamuyo. Ing-uumir ra nida kag maramong pagtudlo ni Hesus parayan sa mga istorya (o parabula) halimbawa, katong tungor sa mga nayaag nak ingsalbar it Dios. Kag pinaka-importante nak ingsiling ni Lukas ay si Hesus kag Kristo nak ingpromisa it Dios nak imaw kag maluwas sa tanan nak magtu-o sa Ida.

KAG SUYOR IT LUKAS

Kag Pagpangamusta
 Si Juan nak Manugbawtismo
 Kag Pagbawtismo ag Pagtintar kang Hesus
 Kag Ministeryo ni Hesus sa Galileya
 Kag Pagmatay kang Juan nak Manugbawtismo
 Kag Ministeryo ni Hesus sa Palibot it Galileya
 Kag Pagpanaw ni Hesus pa-Herusalem
 Kag Huling Ministeryo ni Hesus sa Herusalem
 Kag Pagtiis it Maramong Hirap ni Hesus ag Kag Ida Kamatayon
 Kag Pagkabanhaw ag mga Pagpakita Liwat ni Hesus

Kag Maadong Balita Tungor kang Hesu-Kristo nak Gingsuyat ni

LUKAS

KAG PAGPANGAMUSTA

Sa Imo Talahunon nak Teofilo, †

1 Maramoey kag mga tawo nak nagtinguha nak magsuyat it mga natabo sa amo ² it katong rahali pa si Hesu-Kristo sa kalibutan. Nakita ninra kag tanang

† Lukas 1:3.

mga natabo magtuna pa sa primero, ag inra ra gingwali sa maramong lugar kag mga bisaya it Gino-o. ³ Ako ra mismo †† kag nag-usisa it maado magtuna sa primero, ag nupay maado sa ako pagmuyat nak ako ra isuyat it pasunor kag tanang natabo agor imo

†† Si Lukas kag nagsuyat it kaling Maadong Balita ag Mga Binuhatan.

mababasa. ⁴ Kali ay agor maayaman nimo kag kamatuuran tungor sa mga bagay nak gingtudloey sa imo.

SI JUAN NAK MANUGBAWTISMO

Kag Pagpaayam nak Matatawo si Juan nak Manugbawtismo

⁵ It katong kapanahunan ni Herodes nak Bantog nak Hari it Hudeya ay inggwa it usang saserdote nak kag ngayan ay Zacarias. Sida ay kaumir sa mga saserdote nak halin sa linya ni Abias. Kag ida asawa nak si Elisabet ay usa rang inanak it unang saserdote nak si Aaron. ⁶ Sinrang mag-asawa ay parehong matarong sa pagmuyat it Dios, dahil sa inra pagpangabuhi it kumporme sa mga Kasuguan ag sa mga sulunranon nak halin sa Ginoong Dios, kada waya't masisiling laban sa inra. ⁷ Ugaling ay waya sinra't anak dahil si Elisabet ay baog ag sinra'y parehong mga maguyangey.

⁸ Usang adlaw si Zacarias ay nagsiserbisyo sa atubangan it Dios bilang saserdote, dahil it kato ay turno it inra grupo sa pagserbisyo sa Templo. ⁹ Tuyar sa inra naanarane sinra ay nagbunot-bunutan, ag si Zacarias kag nabunot nak imaw kag masunog it insenso sa Sagradong Lugar it Templo it Gino-o. Ngani, nagsuyor sida ruto ¹⁰ tong orasey it pagsunog it insenso. Sa liwas ay nagtiniponey kag maramong mga tawo nak nagpipinangamuyo.

¹¹ Habang rahagto sida, gulpi yang nak nagyuaw kag usang anghel it Gino-o nak nakatinrog sa bandang tuo it altar nak sunugan it insenso. ¹² Ngasing, nabayaka si Zacarias tong makita nida kag anghel ag nakabatyag sida it kahadlok. ¹³ Ugaling, nagsiling kali sa ida, "Zacarias, aya gikahadlok! Ingrungog it Dios kag imo pangamuyo, kada kag imo asawa nak si Elisabet ay maanak it kayake, ag imo sida apangayanan nak Juan. ¹⁴ Sida ay intro mamumut-an ag sida kag mata-o it kasadya sa inro. Ag sa ida pagkatawo ay maramo kag makinasadya, ¹⁵ dahil magiging rako kag pagmuyat sa ida it Gino-o. Indi sida mag-inom it ayak o mga nakakayango nak inumon. Ag sida ay mapupuno it Ispirito Santo habang sida ay ingsasabak it ida nanay.

¹⁶ "Ag ida apabalikon kag maramong mga taga-Israel sa Dios nak inra Gino-o. ¹⁷ Sida ra kag mauna pramas ihanra kag mga tawo para sa pag-abot it Gino-o. Sida ra kag maraya it ispirito ag gahom nak pareho kang Propeta Elias † it kato. Ahimuon nida kali agor apabalikon kag buot it mga tatay sa inra mga anak, ag agor pasunron kag mga suwail sa kaayam ag tugra it mga maadong tawo nak nagtutuman sa Dios, sa pag-aman nida sa mga tawo nak hanrang magsunor sa Gino-o."

¹⁸ Nagsiling si Zacarias sa anghel, "Pauno nako maaayaman nak matatabo kinang imo ingsiling? Kaguyangey ako ag imaw ra kag ako asawa."

¹⁹ Nagsabat kag anghel, "Ako si Gabriel. Ako ay nagtitinrog sa atubangan it Dios, ag Sida kag nagsugo sa ako agor magraya sa imo it kaling masadyang balita. ²⁰ Ag dahil indi nimo ako igpatihan, tuna ngasing ikaw ay mabubungoy ag mauudom hastang sa adlaw nak matupar kaling ako ingpaayam sa imo sa tamang panahon."

²¹ Habang sa suyor pa si Zacarias it Templo, kag mga tawo ay naghuhuyat sa pagliwas nida, ag natingaya sinra asing narugay sida. ²² Pagliwas nida ay indiey sida makabisaya, kada naisip ninra nak inggwa it gingpakita sa ida kag Gino-o ruto sa suyor it Templo. Nagsinyas yangey sida sa inra ag nagpadayon kag ida pagkaudom.

²³ It katong nataposey kag mga adlaw it ida pagserbisyo sa Templo ay nagpauliey sida. ²⁴ Waya narugay, nagsabak kag ida asawa nak si Elisabet ag sa suyor it limang buyan ay waya sida giliwas-liwas it bayay. ²⁵ Siling nida, "Ingkaluy-an ako it Gino-o, kada imaw kali kag resulta. Ingmuyatan Nida kag ako kahimtangan, ag ingbaoy kag ako kahud-anan sa atubangan it mga tawo."

Kag Pagpaayam nak Matatawo kag Usang Anak nak Apangayanan nak Hesus

²⁶ Sa pang-an-om nak buyan it pagsabak ni Elisabet, ingsugo ray it Dios kag anghel nak si Gabriel papagto sa banwa it Nazaret †† sa Galileya. ²⁷ Sida ay ingsugo nak pagtuan kag usang birhen nak rayaga nak napa-mayadihaney it usang kayake nak kag ngayan ay Jose, nak halin sa lahi ni Haring David. Kag ngayan it kaling rayaga ay si Maria. ²⁸ Nagpakita kaling anghel kang Maria ag nagsiling, "Magkasadya ka, ikaw nak namutan it Dios! Kag Gino-o ay kaibahan nimo!"

²⁹ Ugaling ay nabayaka sida riling ingbisaya sa ida it anghel ag ida ingpakaisip kung asing tuyar kag pagbugno sa ida it kali. ³⁰ Ag nagsiling ray sa ida kag anghel, "Maria, aya gikahadlok! Ikaw ay namut-an it Dios! ³¹ Panimati anay! Masabak ikaw ag maanak it kayake. Ag apangayanan nimo Sida nak Hesus.

‡³² Mababantog Sida, ag atawagon nak Anak it Pinaka-

†† Kag banwa it Nazaret ay waya yaki namitlang sa Yumang Kasuyatan. Ag aber kag bisaya nak "taga-Nazaret" (o "Nazarenhon") ay waya namitlang sa pagbisaya it mga propeta. Sa isip it karamuang mga maayam sa Bibliya kag pag-istar ni Hesus sa Nazaret ay katuparan it inra mga ingbisaya nak kag ingpromisang Kristo ay asikwayon ag atrataron it mayain. Makikita nato sa Juan 1:46 nak kag inra paggamit it bisayang "taga-Nazaret" ay inra inggagamit bilang pag-insulto kang Hesus. Ugaling, inggwa it ibang mga maayam sa Bibliya nak nagsisiling nak kag bisayang "Nazaret" ay halin sa Hebreo nak "netser" nak kag gustong bisayahon ay "sanga" (Basaha sa Jer. 23:5; Zac. 3:8 ag Isa. 11:1-2.) nak kag ingpapatungran it kali ay kag ingpromisang Kristo. ‡ Basaha ra sa Isa. 7:14.

† Basaha ra sa Mal. 4:5.

mataas nak Dios. Ita-o sa Ida it Ginoong Dios kag trono it Ida ginikanan nak si David,¹³³ ag Sida kag mahari sa mga inanak ni Jacob hastang sa waya't katapusan. Ag kag Ida paghari^{††} ay indi matapos-tapos."

³⁴ Nagpangutana si Maria sa anghel, "Pauno kali matatabo ay waya pa ngani ako it asawa?"

³⁵ Nagsabat kag anghel, "Kag Ispirito Santo ay mapasa-imo, ag asinrungan ka it gahom it Pinaka-mataas nak Dios, kada kag imo ianak ay atawagon nak Balaan, kag Anak it Dios. ³⁶ Pagtoy ag muyatan kag imo hali nak si Elisabet. Ayam it tanan nak sida ay baog, pero ngasing ay nagsabakey sida it usang kayake aber sida ay maguyangey. Ag kina ay pang-an-omey nak buyan. ³⁷ Waya't imposible sa Dios!"

³⁸ Ag nagsiling si Maria, "Oho, rahali ako nak ulipon it Gino-o. Kabay pang matabo sa ako kag imo ingisiling nak kabubut-on it Gino-o." Imaw kato ag nawagitey kag anghel sa ida atubangan.

Kag Pagpagto ni Maria kang Elisabet

³⁹ Waya narugay pagkatapos it kina, nagrali-rali it pagto si Maria sa inggwa't bukir ruto sa usang banwa sa Hudeya. ⁴⁰ Pag-abot nida ruto, nagsuyor sida sa bayay ni Zacarias ag ingkamusta si Elisabet.

⁴¹ Pagkarungog ni Elisabet it pangamusta ni Maria, napautbo kag anak nak asa ida bituka. Ag si Elisabet ay napun-an it Ispirito Santo, ⁴² ag napasiling it makusog, "Ingpakamaado ka sa tanang mga kabade, ag ingpakamaado ra kinang anak raha sa imo bituka! ⁴³ Ag asing ako ay ingtaw-an it kaling rakong pribilehiyo nak bisitahon it nanay it ako Gino-o? ⁴⁴ Dahil tong narunggan nako kag imo pangamusta, kaling anak dili sa ako bituka ay napautbo sa kasadya. ⁴⁵ Ag abang buynas ikaw dahil nagpati ka nak matutupar katong ingpasil-ing sa imo it Gino-o!"

Kag Kanta it Pagdayaw ni Maria

⁴⁶ Ag nagsiling si Maria:

"Kag ako tagipusuon ay nagdadayaw sa Gino-o,

⁴⁷ ag kag ako ispirito ay nagkakasadya

dahil sa Dios nak ako Manluluwas,

⁴⁸ dahil Ida nakita kag ako pagkakubos bilang Ida ulipon.

Tuna ngasing, hastang sa waya't katapusan, ako ay atawagon it tanang tawo nak abang buynas, ⁴⁹ dahil Sida nak Makagagahom ay imaw kag naghi-mo sa ako

it mga katitingayang mga butang,

ag balaan kag Ida ngayan.

† Basaha ra sa Isa. 9:6. †† o "gingharian it Dios." Sa Bibliyang Griyego, kung kausa pag nagsiling nak gingharian it Dios, kag gustong bisayahon ay kag "paghari it Dios" sa kabuhi it mga tawo. Kung kausa ra ay kag gustong bisayahon ay "langit" kung hariin kag Dios ay naghahari.

⁵⁰ Kag kaluoy it Dios ay para yang ruto sa mga inggwa't kahadlok sa Ida

sa bawat balhin it kada linahi. ‡

⁵¹ Ingpakita Nida kag kusog it Ida mga damot katong gingpalayas Nida kag mga tawo nak nagpamutang sa inra sarili

nak sinra'y mga mataas.

⁵² Gingbay-an it gahom kag mga naghahari halin sa inra mga trono,

ag gingtaas Nida kag mga kubos.

⁵³ Ida ingbusog it mga maadong butang kag mga gutom,

pero kag mga manggaranon ay Ida ingpalayas nak waya't karaya-raya.

⁵⁴ Ingbuligan Nida kag Ida mga piniling Israelinhon nak nagsiserbisyo sa Ida

dahil waya Nida gilimti nak kaluy-an kita,

⁵⁵ tuyar sa Ida ingpromisa sa ato mga ginikanan magtuna kang Abraham

hasta sa bawat pagbalhin it ato mga linahi hastang sa waya't katapusan." ††

⁵⁶ Ag nagtiner si Maria ruto kana Elisabet sa suyor it tatlong buyan bag-o nagpauliey.

Kag Pag-anak ni Elisabet kang Juan nak Manug-bawtismo

⁵⁷ Ngasing, nag-abot kag oras it pagpasyapo ni Elisabet ag nag-anak sida it kayake. ⁵⁸ It katong narunggan it mga kayungot ag mga kahalihan nida nak ingkaluy-an sida it Gino-o ay nagkinasadya sinra kaibahan sida.

⁵⁹ Pag-abot it pangwayong adlaw ay nagpagto sinra sa bayay nina Zacarias agor tulion kag anak. ‡ Ag Zacarias tan-a kag ipangayan ninra sa anak sunor sa pangayan it ida tatay, ⁶⁰ ugaling nagsiling kag ida nanay, "Indi puyde, kag ato ipangayan sa ida ay Juan."

⁶¹ Ag napasiling ray sinra, "Pero waya kamo it hali nak tuyar kag ngayan."

⁶² Kada, gingsinyasan ninra kag tatay it anak agor masaduran kung ni-o kag gusto nida nak ipangayan dili.

⁶³ Naghagar si Zacarias it masusuyatan ag ing suyut nida kali, "Kag ida ngayan ay Juan." Kada sinrang tanan ay natingaya. ⁶⁴ Ag imaw katong nakabisayay sida nak pay nagyuga kag ida rila, ag sida ay nagdayaw sa Dios.

⁶⁵ Natingaya kag tanang inra mga kayungot. Ag kaling tanan nak natabo ay nabantog sa tanang mga banwa ag sa bug-os nak kabukiran it Hudeya. ⁶⁶ Ag kali ay natanom sa bawat isip it tanang mga nakarungog ag nagsiling sinra, "Magiging ni-o ara kaling anak?" dahil kag gahom it Gino-o ay hina sa ida.

‡ Basaha ra sa Sal. 103:17. †† Basaha ra sa Hen. 17:7. ‡ Basaha ra sa Hen. 17:12 ag Lev. 12:3.

Kag Kanta ni Zacarias

⁶⁷ Ngasing, kag tatay ni Juan nak si Zacarias ay napuno it gahom it Ispirito Santo ag nagta-o it mensahe halin sa Dios parayan sa pagkanta nak tuyar kali:

⁶⁸ "Dayawon kag Ginoong Dios it mga Israelinhon, dahil ingkaluy-an ag ingtubos Nida kag Ida mga katawuhan.

⁶⁹ Nagtaas Sida it usang gamhanan nak Manluluwas halin sa linya it Ida ulipon nak si David,

⁷⁰ (kumporme sa Ida gingpromisa parayan sa Ida mga balaan nak propeta it katong una,)

⁷¹ nak kita ay masasalbar sa mga damot it ato mga kaaway

ag sa tanang mga naglalaban sa ato.

⁷² Sa parayan nak kina ingpakita it Dios kag pagtupar Nida sa Ida ingpromisang kaluoy sa ato mga ginikanan,

ag kag Ida pagrurumrom sa Ida balaan nak kasug-tanan.

⁷³ Kali ay imaw kag Ida ingsumpaan sa ato Pinaka-tatay nak si Abraham,

⁷⁴ akaluy-an Nida kita nak masalbar

halin sa mga damot it ato mga kaaway, pramas makaserbisyo kita sa Ida nak waya't kahadlok.

⁷⁵ Ag kita ay mapangabuhi sa balaan ag maadong parayan

sa Ida atubangan it bug-os nak kabuhi.

⁷⁶ Ag ikaw, ako anak,

ay atawagon nak propeta it Pinaka-mataas nak Dios, dahil mauna ikaw sa Gino-o agor imo ihanra kag Ida arayanan.

⁷⁷ Ag imo ipaayam sa Ida katawuhan nak sinra ay maluluwas

parayan sa pagpatawar sa inra mga kasal-anan.

⁷⁸ Kumo rako kag kaluoy it ato Dios, kada ingparaya Nida kag usa halin sa langit pramas luwason kita.

Ag kag pag-abot it kaling usa ay puyding ikumpara sa pagsubat it adlaw sa aga.

⁷⁹ Sida kag mapahadag sa mga pay nabubuhi sa karuymanan, nak waya it pag-asa,

dahil kamatayon yang kag ingpapaabot it inra kabuhi. †

Ag Sida ra kag masapupo sa ato mga siki nak magtikang

papagto sa rayan it katimunungan."

⁸⁰ Kaling anak ay nagrako ag naging makusog sa ida ispirituhanong pagpangabuhi. Ag ruto sida giistar sa mayangkag nak kabukiran hastang nag-abot kag adlaw nak nagpakilaya sida sa nasyon it Israel.

† Basaha ra sa Isa. 9:2.

Kag Pagkaanak kang Hesu-Kristo

(Mateo 1:18-25)

² It kato nagsugo kag Cesar nak kag ngayan ay si Agosto, nak kag tanang tawo nak nasasakupan it Emperyo it Roma ay dapat magpalista. ² Imaw kali kag unang pagpalista tong kag gobernador it Sirya ay si Cirenio. ³ Kada kag tanang tawo ay nagpinauli sa inra sariling mga banwa pramas magpalista.

⁴ Si Jose ay usa sa mga nagtukar halin sa banwa it Nazaret sa Galileya papagto sa banwa it Betlehem †† sa Hudeya kung hariin natawo si Haring David, dahil si Jose ay halin sa linya ni David.

⁵ Nagpagto sida agor magpalista, kanunot kag ida napamayadihaney nak rayaga nak si Maria, kada pay iday ra asawa suno sa inra kustombre. Ag kali ay asa huling buyaney it ida pagsabak. ⁶ Ag habang rahagto sinra, nag-abot kag oras it ida pagpasyapo. ⁷ Pero sa bayay nak dayunan ay wayaey it lugar para sa inra. Ngani, ging-anak ni Maria kag ida panganay nak anak nak kayake sa pasilungan it mga hadop. Gingpuros ni-da kali it yamit nak imaw kag inra ingpupuros sa mga bag-ong puslot nak anak, bag-o ingpahigra sa butangan it kumpay para sa mga alagang hadop.

Kag Pagpakita it mga Anghel sa mga Manugbantay it Karnero

⁸ Sa lugar ra nak kato it Betlehem ay inggwa't mga manugbantay it karnero nak asa bukir ag nagrarmayag sinra it bantay sa inra mga alaga. ⁹ Gulpi yang nak inggwa't usang anghel it Gino-o nak nagpakita sa inra ruto, ag sinra ay nalibon it kasiga-sigang kahimayaan it Gino-o, kada sinra ay nagkahadlok.

¹⁰ Pero nagsiling sa inra kag anghel, "Aya kamo gikahadlok! Panimati kamo, dahil ingraray-an kamo nako it maadong balita tungor sa rakong kasadya nak mapapasa tanang mga tawo. ¹¹ Ngasing, hagto sa banwang inghalinan ni David ay ging-anak kag Manluluwas nak imaw kag Kristo nak Gino-o. ¹² Kali kag magiging tanra para sa inro, makikita ninro kag usang anak nak napupuros it hamo ag nakahigra sa usang butangan it kumpay para sa mga alagang hadop."

¹³ Bag-o gulping nagyuwaw ra kag karamo-ramong langitnon nak mga sundalong anghel nak nagdayaw sa Dios sa pagsiling,

¹⁴ "Dayawon kag Dios sa kauibabawan,

ag sa duta ay magkainggwa't katimunungan kag mga tawo

nak Ida namumut-an!"

†† Sa bisayang Hebreo kag gustong bisayahon it ngayang Betlehem ay "Bayay it Tinapay," ag kaling banwa ay 8 kilometros papagto sa sur halin sa syudad it Herusalem. ‡ Basaha sa Glosaryo kag tungor sa kustombre it "Pagpamayadi it mga lahi it Hudyo."

¹⁵ Pagkahalin it mga anghel sa inra atubangan ag nagbalik sa langit, kag mga manugbantay it karnero ay napasiling sa usa'g-usa, "Kitay sa Betlehem ag ato muyatan kaling natabo nak ingpabalita sa ato it Gino-o."

¹⁶ Ngani, nagrali-rali sinra it pagto, ag nakita ninra sina Maria ag Jose, kaibahan kag anak nak nakahigra sa butangan it kumpay.

¹⁷ Pagkakita ninra sa Ida, ing-uma ninra kana Maria kag ingsiling sa inra it mga anghel tungor riling anak. ¹⁸ Ag abang katingaya it tanang nakarungog sa ing-uma it kaling mga manugbantay it karnero. ¹⁹ Pero natanom sa isip ni Maria kaling tanang mga bagay ag ida kali ing-isip-isip.

²⁰ Pagkatapos it kato, nagbalik sa bukir kag mga manugbantay it karnero nak ginghihimaya ag gingdayaw kag Dios sa tanang inra narunggan ag nakita, nak tuyar nak gador sa ing-uma it anghel sa inra.

Kag Pagta-o it Ngayan ag Paghalar kang Hesus sa Templo

²¹ Pag-abot it pangwayong adlaw it pagkatawo it kaling anak, ingpatuli Sida ag ingpangayanan nak Hesus, kag ngayan nak ingta-o sa Ida it anghel bag-o pa Sida ingsabak.

²² Pag-abot it adlaw it paglimpyo sa bag-ong anak nak nanay, kumporme sa ingkikinahangyan it Kasuguan ni Moises ay ingraya ni Jose ag ni Maria si Hesus sa Templo sa Herusalem agor ihalar sa Gino-o. ²³ Kali ay kumporme sa nasuyat sa Kasuguan it Ginoong Dios nak, "Bawat panganay nak kayake ay agahinon para sa Gino-o." ^{†24} Nagpagto ra sinra ruto sa Templo agor maghalar it kayake ag kabade nak bato-bato o ruhang batang salumpati nak ingmatay, kumporme sa ingsiling sa Kasuguan it Gino-o. ^{††}

²⁵ Ngasing, inggwa ruto sa Herusalem it usang maguyang nak kayake nak kag ngayan ay Simeon. Kaling maguyang ay maadong tawo ag matutom sa Dios. Sida ay naghuhuyat sa itaong kahilwayan sa mga Israelinhon, ag kag Ispirito Santo ay hina sa ida. ²⁶ Ingpaayamey sa ida it Ispirito Santo nak indi anay sida gibay-on it Gino-o hastang waya pa nida nakikita kag Kristo nak ingpromisa it Gino-o.

²⁷ Sa pagtuytoy it Ispirito Santo nagpagto sida ag nagsuyor sa Templo. It katong ingraya ruto si Hesus it Ida mga maguyang agor tumanon kag inghahagar it Kasuguan ni Moises, ²⁸ ay ingkugos ni Simeon si Hesus ag nagdayaw sa Dios sa pagsiling,

²⁹ "Ako Gino-o, ako nak Imo ulipon ay pataliwaney it hanuyos, ngasing nak ingtuparey Nimo kag Imo ingpromisa sa ako.

³⁰ Nakitaey it ako sariling mga mata kag Imo ingsugo nak Manluluwas,

³¹ nak Imo inghanra sa atubangan it tanang tawo.

³² Sida ay magiging iwag nak mata-o it kahadagan sa mga buko Hudyo, [‡]

ag mata-o it kahimayaan sa Imo piniling nasyon nak Israel."

³³ Napakatingaya kag tatay ag nanay it anak sa ingsiling ni Simeon tungor sa Ida. ³⁴ Masunor, ingbendisyan sinra ni Simeon ag nagsiling sida kang Maria,

"Kaling anak ay piniliey pramas parusahan kag ibang tawo sa Israel ag aluwason kag iba. Sida ra kag magiging usang tanra nak nagtutudlo it rayan papagto sa Dios nak akuntrahon it maramong tawo. ³⁵ Ngani, kag mga nakatago sa kaisipan it tawo ay Ida ipaayam. Ag pag natabo kali Maria, kag imo tagipusuon ay pay ingtubsok it matayom."

³⁶ Ag inggwa ra ruto sa Templo it usang kabade nak propeta nak kag ngayan ay si Ana, nak anak ni Panuel nak halin sa lahi ni Aser, ag sida ay kaguyang-guyangey. Pitong tuig yang sidang nagpangabuhing kaibahan kag ida asawa, ³⁷ bag-o sida ay nabalo. Ngasing ay otsenta ikwatrong tuigey sida. Puat sida ruto sa Templo, ag halos ay wayaey sida gihahalin ruto sa pagdayaw sa Dios parayan sa pagpuasa ag pagpangamuyo adlaw ag gab-i.

³⁸ It katong oras rang kato ay ruto sida sa Templo. Sida ay nagpayungot kana Maria ag nagpasalamat anay sa Dios, bag-o nagbisaya tungor sa anak para sa tanang rahagto nak naghuhuyat sa katubusan it Herusalem.

³⁹ Katong natumaney it mga maguyang ni Hesus kag tanan nak inghahagar it Kasuguan it Gino-o, nagpauliey sinra sa banwa it Nazaret sa Galileya. ⁴⁰ Ag si Hesus ay nagrako nak matigson ag maayo. Ag Sida ay namut-an it Dios.

Kag Pagpabilin ni Hesus sa Templo

⁴¹ Tuig-tuig kada Pista it Pagkaluwas it mga lahi it Hudyo sa Ehipto, ^{††} kag mga maguyang ni Hesus ay nagpapagto sa Herusalem. ⁴² Tong si Hesus ay dose anyosey nagtukar sinra pa-Herusalem tuyar sa inra batasaney. ⁴³ Pagkatapos it Pista, nagginaney sinra papauli, pero kaling binatilyo nak si Hesus ay nagpabilin ruto sa Herusalem nak waya nasasaduri it Ida mga maguyang. ⁴⁴ Dahil kabi ninra ay hina si Hesus nak kaibahan it inra mga karungan, nagpadayon sinra sa inra pagpauli. Usang adlawey ninra it baktas bag-o Sida inghanap it Ida mga maguyang sa inra mga kahalihan ag mga kakilaya. ⁴⁵ Tong waya ninra nakita si Hesus

[‡] o "mga Hentil" nak halin sa bisayang Inglis nak "Gentile." ^{††} o "Pista it Pagligar," nak sa bisayang Griyego ay "Paskwa." (Basaha sa Exo. 12:1-13.)

[†] Basaha ra sa Exo. 13:2,12,15. ^{††} Basaha ra sa Lev. 12:8.

us, nagbalik sinra sa Herusalem ag inra Sida inghanap ruto.

⁴⁶ Pagkalipas it tatlong adlaw, nakita ninra Sida sa suyor it Templo nak nakaingkor kaibahan kag mga Manunudlo it Kasuguan. † Nagpapanimati Sida ag nagpapangutana sa inra. ⁴⁷ Ag kag tanan nak nagrurungog sa Ida ay nagkatingaya, dahil Sida ay karali-rali makabaoy it Ida mga narurungan. Ag natingaya ra sinra sa Ida mga sabat.

⁴⁸ Katong nakita Sida ruto it Ida mga maguyang ay napakatingaya sinra. Ag ingpangutana Sida it Ida nanay, "Anak, asi rang tuyar kag Imo inghimo sa amo? Muiyati, kami it Imo tatay, sa amo subrang pagkabayaka sa Imo ay nagpakahanap kami."

⁴⁹ Nagsabat si Hesus, "Asing inro Ako ingpakahanap? Waya baga ninro naayami nak dapat talagang hali Ako sa bayay it Ako Tatay?" ⁵⁰ Pero waya ninra naintyendihe kaling Ida ingsiling sa inra.

⁵¹ Ag nagnunot Sida sa inra papauli sa Nazaret ag Sida ay naging masinunranon sa inra. Kaling tanang mga natabo ay natanom sa isip it Ida nanay.

⁵² Ag habang narurugangan kag Ida edad ay narurugangan ra kag Ida kaayo. Ag Sida ay namumut-an it Dios ag imaw ra kag mga tawo.

Kag mga Inghimo ni Juan nak Manugbawtismo

(Mateo 3:1-12; Markos 1:1-8; Juan 1:23,26-27)

3 It katong pangkinseng tuigey it paghari it Cesar nak kag ngayan ay si Tiberias sa Emperyo it Roma, si Poncio Pilato kag gobernador it Hudeya. Si Herodes Antipas ra kag gobernador it Galileya. Kag ida maguyang ray ra sa tatay nak si Felipe kag Prinsipe it mga lugar it Itureya ag Traconite, ag si Lisania kag gobernador it Abilinya. ² Ag sina Anas ag Caipas kag mga Pinaka-mataas nak Saserdote sa Herusalem.

Ay imaw ra kag tuig nak nag-abot kag mga bisaya it Dios kang Juan nak anak ni Zacarias, tong ruto pa sida sa mayangkag nak kabukiran. ³ Kada inglibot nida kag tanang mga lugar sa magkanyudong habig it Suba it Jordan ag nagbabantala nak kag mga tawo ay dapat maghinuysoy ag magpabawtismo agor apatawaron it Dios kag inra mga kasal-anan. ⁴ Ngani, parayan riling inghimo ni Juan ay ida ingtupar kag nakasuyat sa libro ni Propeta Isaias nak,

"Inggwa't usang nagbabantala it makusog sa mayangkag nak kabukiran nak nagsisiling, 'Ihanra ninro kag arayanan it Gino-o, tadlunga kag Ida mga rayanan. ††

⁵ Tambake ra kag tanang mga marayom nak parti it duta,

ag patagon kag mga kabagunturan.

Tadlunga kag mga liko-liko nak rayan,

† o "Eskriba" nak halin sa bisayang Inglis nak "Scribe." †† Isa. 40:3.

ag pantayon kag mga bako-bako.

⁶ Makikita it tanang tawo kag Manluluwas nak ingsugo it Dios.' " †

⁷ Nagsiling matuor si Juan sa maramong tawo nak nagpipinagto sa ida agor magpabawtismo:

"Kamong mga tusong tawo! Sin-o kag nagpaandam sa inro nak makakaiwas kamo sa paabutong parusa it Dios kung kamo ay mapabawtismo? ⁸ Kung klarong kamo ay naghinuysoy ay ipakita kina ninro parayan sa inro maadong buhat. Aya ninro giisipa nak porke si Abraham kag inro inghalinan ay makakaiwasey kamo sa parusa. Ingsiling nako sa inro nak kaya ra it Dios nak maghuman it mga magiging inanak ni Abraham halin sa mga bato nak kali. ⁹ Kag parusa it Dios sa inro ay tuyar sa wasay nak nakahanaey sa pinaka-ugat it puno. Ag bawat puno nak waya gipapamunga it maado ay apukanon yangey ag ahimuong rabok."

¹⁰ Nagpangutana kang Juan kag mga tawo, "Ni-o ngasing kag amo ahumanon?"

¹¹ Nagsabat sida, "Pag kag tawo ay inggwa't ruhang baro, dapat nidang ita-o kag usa ruto sa waya. Ag sida nak inggwa't pagkaon ay dapat nak ida partihan kag waya."

¹² Inggwa ra it mga manugsukot it buhis nak nagpagto kang Juan agor magpabawtismo, ag nagpangutana sinra, "Maestro, ni-o kag amo dapat nak himuon?"

¹³ Ag nagsabat sida sa inra, "Aya kamo gisukot it subra sa dapat."

¹⁴ Ag nagpinangutana ra sa ida kag mga rahagtong sundalo, "Ay kami, ni-o kag amo dapat himuon?"

Nagsabat sida sa inra, "Aya kamo gipang-agaw it mga butang nak buko para sa inro it pwersahan, ag aya ra kamo gipangwarta parayan sa pag-akusar nak waya't kaklaruhan. Imbis nak tuyar ay makuntento yangey kamo sa inro kita."

¹⁵ Ag dahil sa ingsiling ni Juan ay lalong ingpapaabot it mga tawo kag pag-abot it ingpromisang Kristo, kada sinrang tanan ay nagpipinangutana sa inra sarili tunggor kang Juan kung sidang gador kag Kristo.

¹⁶ Ingsabat sinrang tanan ni Juan, "Ingbawtismuhan nako kamo sa tubi, pero inggwa it maabot nak mas yabaw pa kisa sa ako, ag aber maghubar it higot it Ida sandalyas ay buko ako angay. Sida kag mabawtismo sa inro it Ispirito Santo † ag kayado. ¹⁷ Sida ay puyding ikumpara sa usang manugpakuyay nak ibuyag kag mga upa sa timgas. Ahawanan anay nida kag apakuyadan, ag tipunoney nida kag timgas sa ida usunan ag asunugon kag upa sa kayado nak indi mapayong-payong."

¹⁸ Maramong tuyar nak mga bisaya kag ida ingsiling sa ida pagwali it Maadong Balita † sa mga tawo.

† Isa. 40:3-5. †† Kali ay natupar sa Bin. 2:3-4. †† o "Ebanghelyo."

¹⁹ Pero si Gobernador Herodes Antipas ay gingsaway † ni Juan dahil sa ida ging-iiba nak asawa it ida maguyáng, nak si Herodias, †† ag imaw ra sa maramo pang kayainan nak ida inghuman. ²⁰ Pero rinugangan pa nida kag ida kayainan sa ida pagpaprisko kang Juan.

KAG PAGBAWTISMO AG PAGTINTAR KANG HESUS

Kag Pagbawtismo kang Hesus

(Mateo 3:13-17; Markos 1:9-11)

²¹ Usang adlaw, habang nagbabawtismo si Juan sa mga tawo ruto ay nagpabawtismo ra si Hesus. Ag habang nagpapangamuyo Sida, nagbuka kag langit, ²² ag nagbaba sa Ida kag Ispirito Santo sa hitsura it usang salumpati. Ag inggwa't usang Boses halin sa langit nak nagsiling, "Ikaw kag Ako pinalanggang Anak, ag sa Imo ay rako kag Ako kamuot." ‡

Kag Inghalanan ni Hesu-Kristo

(Mateo 1:1-17)

²³ Katong nagtuna si Hesus sa Ida pagtudlo kag Ida edad ay mga treyntag tuigey. Sa isip it mga tawo

Sida ay anak ni Jose nak anak ni Eli.

²⁴ Si Eli ay anak ni Matat,

ag si Matat ay anak ni Levi.

Si Levi ay anak ni Melki,

ag si Melki ay anak ni Jana.

Si Jana ay anak ni Jose,

²⁵ ag si Jose ay anak ni Matatias.

Si Matatias ay anak ni Amos,

ag si Amos ay anak ni Nahum.

Si Nahum ay anak ni Esli,

ag si Esli ay anak ni Nage.

²⁶ Si Nage ay anak ni Maat,

ag si Maat ay anak ni Matatias.

Si Matatias ay anak ni Semey,

ag si Semey ay anak ni Josec.

Si Josec ay anak ni Joda,

²⁷ ag si Joda ay anak ni Joanan.

Si Joanan ay anak ni Resa,

ag si Resa ay anak ni Zorobabel. ††

Si Zorobabel ay anak ni Salatiel,

ag si Salatiel ay anak ni Neri.

²⁸ Si Neri ay anak ni Melki,

ag si Melki ay anak ni Adi.

Si Adi ay anak ni Cosam,

ag si Cosam ay anak ni Elmadam.

Si Elmadam ay anak ni Er,

²⁹ ag si Er ay anak ni Josue.

Si Josue ay anak ni Eliezer,

† Basaha ra sa Lev. 18:16. †† Nagpakasay si Herodias kang Har- ing Felipe nak ida tiyuhon bag-o nag-iba kang Prinsipe Herodes An- tipas nak manghor it kali. ‡ Basaha ra sa Sal. 2:7 ag Isa. 42:1. †† Basaha ra sa Hagai 1:1 ag Zac. 4:6-10.

ag si Eliezer ay anak ni Jorim.

Si Jorim ay anak ni Matat,

ag si Matat ay anak ni Levi.

³⁰ Si Levi ay anak ni Simeon,

ag si Simeon ay anak ni Juda.

Si Juda ay anak ni Jose,

ag si Jose ay anak ni Jonam.

Si Jonam ay anak ni Eliaquim,

³¹ ag si Eliaquim ay anak ni Meleya.

Si Meleya ay anak ni Mena,

ag si Mena ay anak ni Matata.

Si Matata ay anak ni Natan,

ag si Natan ay anak ni David. ††

³² Si David ay anak ni Jese, †††

ag si Jese ay anak ni Obed.

Si Obed ay anak ni Booz,

ag si Booz ay anak ni Salmon.

Si Salmon ay anak ni Naason,

³³ ag si Naason ay anak ni Aminadab.

Si Aminadab ay anak ni Admin,

ag si Admin ay anak ni Arni.

Si Arni ay anak ni Esron,

ag si Esron ay anak ni Pares.

Si Pares ay anak ni Juda, †††

³⁴ ag si Juda ay anak ni Jacob. §

Si Jacob ay anak ni Isaac, §†

ag si Isaac ay anak ni Abraham. §††

Si Abraham ay anak ni Tera,

ag si Tera ay anak ni Nahor.

³⁵ Si Nahor ay anak ni Serug,

ag si Serug ay anak ni Reu.

Si Reu ay anak ni Peleg,

ag si Peleg ay anak ni Eber. §†

Si Eber ay anak ni Sela,

³⁶ ag si Sela ay anak ni Cainan.

Si Cainan ay anak ni Arpaksad,

ag si Arpaksad ay anak ni Sem. §††

Si Sem ay anak ni Noe, §†

ag si Noe ay anak ni Lamec.

³⁷ Si Lamec ay anak ni Metusela,

ag si Metusela ay anak ni Enoc.

Si Enoc ay anak ni Jared,

ag si Jared ay anak ni Mahalalel.

Si Mahalalel ay anak ni Cainan,

³⁸ ag si Cainan ay anak ni Enos.

Si Enos ay anak ni Set, §†

ag si Set ay anak ni Adan. §††

Si Adan ay anak it Dios.

†† Basaha ra sa 2 Sam. 5:6. ††† Basaha ra sa Ruth 4:17,22 ag 1 Sam. 16:1. ††† Basaha ra sa Hen. 38:27-30; 49:8-12. § Basaha ra sa Hen. 25:26. §† Basaha ra sa Hen. 21:3,12. §†† Basaha ra sa Hen. 22:18. §† Kag ngayan ni Eber kag inghalanan it tawag nak "Hebreo." §†† Basaha ra sa Hen. 5:32. §† Basaha ra sa Hen. 5:29. §† Basaha ra sa Hen. 5:1-3. §†† Basaha ra sa Hen. 1:27; 2:7,20.

Kag Pagtintar ni Satanas kang Hesus

(Mateo 4:1-11; Markos 1:12-13)

4 Ngasing, si Hesus nak puno it gahom it Ispirito Santo ay pahaliney halin sa Suba it Jordan, ag Sida ay ingpangunahan it Ispirito Santo ² papagto sa mayado ag mayangkag nak kabukiran. Sa suyor it kwarantang adlaw nagtiner Sida ruto nak ingtitintar ni Satanas. Sa suyor it katong mga adlaw wayang gador Sida't kinaon, ag tong kali ay mataposey Sida ay ginutom nak gador.

³ Nagsiling si Satanas kang Hesus, "Kung Ikaw kag matuor nak Anak it Dios, sugu-a kaling mga bato nak maging tinapay." †

⁴ Ag nagsabat si Hesus, "Nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak, 'Buko yang sa pagkaon nabubuhi kag tawo.'" ††

⁵ Pagkatapos, ingraya ray Sida ni Satanas sa pinaka-tumbo it abang taas nak baguntor ag ingpakita sa Ida kag tanang gingharian it kalibutan sa suyor it usang pisok yang nak gador. ⁶ Ag nagsiling si Satanas sa Ida, "Ita-o nako sa Imo kaling tanan nak gahom ag kamanggaran it kaling mga gingharian, dahil ingtaoy kali sa ako mga damot ag puyde nako kaling ita-o aber kanin-o nako gusto. ⁷ Kada kung Imo ako adayawon kaling tanan ay magiging Imo."

⁸ Pero nagsabat si Hesus sa ida, "Nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan, 'Kag Ginoong Dios yang kag imo dapat dayawon ag Sida yang kag imo dapat ser-bisyuhan.'" †

⁹ Masunor ay ingraya Sida ni Satanas sa syudad it Herusalem, ag ingpatinrog sa pinaka-tumbo it Templo, ag nagsiling sa Ida,

"Kung matuor Kang Anak it Dios, yukso, ¹⁰ dahil nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan,

'Asuguon it Dios kag Ida mga anghel nak bantayan Ka.

¹¹ Akuguson ag arahanan Ka ninra pramas kag Imo siki ay indi magtama sa bato.'" †

¹² Nagsabat si Hesus sa ida, "Nakasuyat ra sa Sagradong Kasuyatan, 'Daey igpurbahe kag GINO-O nak inro Dios.'" ††

¹³ Pagkatapos it kaling tanang pagtintar sa Ida ni Satanas, ingbadaan anay it kali si Hesus hastang sa pag-abot ray it masunor nak maadong tyempo.

KAG MINISTERYO NI HESUS SA GALILEYA

Kag Pagtuna it Pagtudlo ni Hesus sa Galileya

(Mateo 4:12-17; Markos 1:14-15)

¹⁴ Pagkatapos, nagbalikey si Hesus sa probinsya it Galileya nak napuno it gahom it Ispirito Santo, ag nabantog sa tanang mga lugar ruto kag balita tungor sa Ida. ¹⁵ Nagtudlo Sida ruto sa mga sinagoga †† ag Sida ay ingpupuri it tanan.

Waya Gikilay-a si Hesus it Ida mga Kasimanwa sa Nazaret

(Mateo 13:53-58; Markos 6:1-6)

¹⁶ Sa Ida pagpanglibutan ruto, nag-abot si Hesus sa Ida sariling banwa it Nazaret kung hariin Sida girako. Pag-abot it Adlaw it Inugpahuway, ††† tuyar sa Ida batasaney, nagsuyor Sida sa sinagoga. Ag sa oras it inugbasa sa Sagradong Kasuyatan, nagtinrog Sida agor imaw it magbasa. ¹⁷ Ingrawat sa Ida it manugbulig sa sinagoga kag kasuyatan ni Propeta Isaias. Ingbukyar Nida kali ag nakita Nida kag parti kung hariin nakasuyat kag tuyar it kali,

¹⁸ "Kag Ispirito it Gino-o ay hali sa Ako, dahil ingpili Nida Ako nak magwali it Maadong Balita sa mga pobre. Ingsugo Nida Ako nak magbantala sa mga bihag nak sinra ay mapapahilway, kag mga bulag ay maado, ag kag mga ingpapahirapan ay maalwan.

¹⁹ Ingsugo ra Nida Ako nak ibantala sa Ida mga katawahan

nak nag-abotey kag tuig it pagluwas it Gino-o sa inra." §

²⁰ Pagkabasa Nida rili, ay ingyungon Nida katong rolyo it kasuyatan ag ingrawat ray ruto sa manugbulig sa sinagoga ag nag-ingkorey. Ag ingpakamuyatan Sida it tanan nak rahagto sa sinagoga.

²¹ Nagsiling Sida sa inra, "Ngasing nak adlaw, natu-par kaling parti it Sagradong Kasuyatan habang inro ingpapanimation."

²² Ingpuri Sida it tanan ag natingaya sinra sa Ida kabale-baleng mga bisaya. Ag nagsiling sinra, "Buko baga kali kag anak ni Jose nak taga-dili sa ato?"

²³ Nagsiling Sida sa inra, "Siguradong kag masunor ninrong isiling sa Ako ay kag kabisayahan nak kali, 'Manugbuyong, buyunga anay kag imo sarili. Himu-a ra rili sa imo sariling banwa kag mga milagro nak Imo kuno inghimo sa Capernaum.'" †††

† Kag pinaka-kan-on it mga lahi it Hudyo ay tinapay. †† Deu. 8:3. † Deu. 6:13. †† Sal. 91:11-12. †† Deu. 6:16.

††† Kaling lugar ay puyding maging tilipunan ninra, o dayawan, o korte, o eskwelahan. ††† Kali sa bisayang Hebreo ay "Syabat." Kaling adlaw ay magtuna sa pagsugbo it adlaw sa Biyernes hastang sa pagsugbo it adlaw sa Sabado. § Isa. 61:1-2.

²⁴ Ag nagsiling pa si Hesus, "Matuor kaling Ako ing-sisiling sa inro. Waya't propeta nak ingbabaton sa ida sariling banwa.

²⁵ "Isipa kag natabo it katong kapanahunan ni Propeta Elias. Waya gipauyana it Dios sa suyor it tatlong tuig ag tunga ag nagkainggwa it masyarong tigkagutom sa bug-os nak duta. Sa kamatuuran, maramong mga balong kabade rili sa Israel, ²⁶ pero waya gipapagtu-a it Dios si Elias sa aber sin-o sa inra rili, kundi sa usang balo nak buko nato kalahi ruto sa banwa it Sarepta sa Sidon. ²⁷ Ag it katong kapanahunan ra ni Propeta Eliseo ay inggwa't maramong kitungon dili sa Israel, pero waya it aber usa sa inra nak ingpaado kundi si Naaman yang nak buko nato kalahi pero usang taga-Sirya." ††

²⁸ Pagkarungog ninra it kali, kag tanang tawo sa sinagoga ay nagkahangit. ²⁹ Kada nagtinrog sinra ag ingtuy-og si Hesus paliwas sa banwa hastang makaabot sinra ruto sa pinaka-pangpang it bubaguntor kung hariin kag inra banwa, agor inra Sida ihuyog ruto nak una kag uyo. ³⁰ Ugaling ay it yang rayan si Hesus sa inra tunga ag ingbadaan sinra.

Kag Pagpaado ni Hesus sa Usang Tawo nak Nasasaniban it Mayaot (Markos 1:21-28)

³¹ Pagkatapos, nag-us-os si Hesus sa syudad it Capernaum sa Galileya. Ag pag-abot it Adlaw it Inugpahuway, nagtudlo Sida sa mga tawo sa sinagoga. ³² Ag rakong gador kag katingaya ninra sa Ida pagtudlo, dahil nakita ninra nak kag Ida pagtudlo ay inggwa't gahom.

³³ Ruto sa sinagoga ay inggwa it usang tawo nak nasasaniban it mayaot. Marugay-rugay ay umidagak sida ag nagbisaya, ³⁴ "Hoy! Hesus nak taga-Nazaret! Aunhon kami Nimo? Nagpali baga Ikaw agor parusahan kami? Kilaya Ka nako! Ikaw kag Balaan nak halin sa Dios!"

³⁵ Pero, gingsaway ni Hesus katong mayaot sa pagsiling, "Hipos! Layas hina sa tawo!" Gingpakisay-kisay anay it mayaot katong tawo ruto sa inra tunga, bag-o nagliwas kali sa ida ag waya sida nauno.

³⁶ Abang katingaya it tanang nakakita it kali, kada sinra ay mansigpangutana sa usa'g-usa tungor kang Hesus. Siling ninra, "Ni-o kali? Asing inggwa Sida it karapatan ag gahom nak magsugo sa mga mayaot ag nasunor ra sinra?" ³⁷ Sa nak raan ay nabalita sa tanang mga lugar nak nakapalibot ruto kag tungor kang Hesus ag sa Ida ginghimo.

Kag Pagpaado ni Hesus sa Maramong Tawo

(Mateo 8:14-17; Markos 1:29-34)

³⁸ Pagkatapos, si Hesus ay nagliwas sa sinagoga bag-o nagpagto sa bayay nina Simon. ³⁹ Ruto kag panugangan nak kabade ni Simon ay abang taas kag sagnat, kada nagpangabay sinra kang Hesus nak paaduhon kali. ³⁹ Ingpayungutan sida ni Hesus ag nagtinrog sa tupar nida, bag-o ingsaway kag sagnat ag nawagit kali sa ida. Sa nak raan sida ay nagbangon ag gingtawahan sinra.

⁴⁰ Pagsugbo it adlaw, gingpangraya it tanang mga tawo kang Hesus kag inra mga hali nak di sakit agor paaduhon Nida. Ingpapatong ni Hesus kag Ida damot sa inra ag bawat usa ay nag-ado. ⁴¹ Ag maramo ra Sidang ingpalayas nak mga mayaot sa mga tawong inra nasasaniban ag sinra ay nagpanglayas ag nag-iinukaw it, "Ikaw kag Anak it Dios!" Pero ingsaway sinra ni Hesus ag wayaey sinra gipabisayaha pa dahil ayam ninra nak Sida kag ingpromisang Kristo.

Kag Pagtudlo ni Hesus sa Probinsya it Galileya

(Markos 1:35-39)

⁴² Aga-aga pa it kag masunor nak adlaw, nagpagto si Hesus sa usang lugar nak waya't tawo. Pero inghanap Sida it mga ingbadaan Nida sa banwa. Pagkakita ninra sa Ida, ay inra inghawiran nak indi anay Sida maghalin sa inra lugar. ⁴³ Pero nagsiling si Hesus, "Badyangey anay, dahil kinahangyan nak magwali ra Ako it Maadong Balita tungor sa paghari it Dios sa iba pang mga banwa. Imaw kali kag rason kung asing ingsugo Ako it Dios nak magpali sa kalibutan." ⁴⁴ Kada, ginglibot nina Hesus kag bug-os nak probinsya it Hudeya ag Sida ay nagbabantala sa mga sinagoga.

Kag mga Unang Disipulos nak Ingtawag ni Hesus

(Mateo 4:18-22; Markos 1:16-20)

5 Usang adlaw, habang nagtitinrog si Hesus sa habig it Ragat it Genesaret nak ingtatawag ra nak Galileya, kag mga tawo ay nagrurukrok agor maka-panimati sa Ida pagwali it mga bisaya it Dios. ² Inggwa Sida't nakita nak ruhang rayapang sa habig it ragat, ugaling ay nakasaltay kag mga mangingisra ag sinra ay naghuhugasey it inra mga lambat. ³ Nagsakay Sida sa usa sa ruhang rayapang nak kag tag-iya ay si Simon, bag-o nagpangabay Sida kang Simon nak ituyor kali it maisot yang sa uunhan it ragsaan. Ag habang nag-iingkor Sida sa rayapang ay nagtududlo sa mga tawo.

⁴ Pagkatapos it Ida pagtudlo, nagsiling Sida kang Simon, "Payawor kamo ag magtaktak it inro lambat agor makabaoy kamo it isra."

† Basaha ra sa 1 Hari 17:1,8-16; 18:1. †† Basaha ra sa 2 Hari 5:1-14.

‡ Si Simon ay ingtatawag rang Pedro.

⁵ Nagsabat si Simon, "Gino-o, usang gab-i kami nak nagpangisra pero wayang gador kami it nabaoy! Pero dahil sa Ikaw kag nagsiling sa amo, itaktak namo kag amo mga lambat." ⁶ Ag pagkataktak ngani ninra, inra nasakop kag abang rakong yuta, ag halos magisi kag inra lambat. ⁷ Kada ingpaypay ninra kag inra mga kaibahan sa ibang rayapang agor magpabulig sa inra. Nagpagto ag nagbulig ra sinra, ag napuno it isra kag ruhang rayapang, kada pay halos mayinugrangey kali.

⁸ Pagkakita rili ni Simon Pedro, nagyuhor sida sa atubangan ni Hesus ag nagsiling, "Payadu-e ako, Gino-o, dahil ako ay usang makasal-anan nak tawo." ⁹ Kali ay dahil sa ida katingaya sa buko asi-asion nak karako it inra baoy nak isra, ag natingaya ra kag ida ibang kaibahan, ¹⁰ pati kag ida mga kaibahan nak sina Santi-ago ag Juan nak mga anak ni Zebedeo.

Ag nagsiling si Hesus kang Simon, "Aya gikahadlok, tuna ngasing ay indiey kamo magpangisra, kundi kamo'y kag manugraya it mga tawo nak masunor sa Ako." ¹¹ Pagkasaog ninra it inra mga rayapang, ing-badaan ninra kag tanan ag nagsunor sa Ida.

Kag Pagpaado ni Hesus sa Usang Tawo nak di Sakit nak Kitong

(Mateo 8:1-4; Markos 1:40-45)

¹² It katong rahagto pa si Hesus sa usang banwa ay nag-abot kag usang tawo nak abang puno it kitong. Pagkakita nida kang Hesus, nagpayungot sida ag nagyuhor sa Ida atubangan it subsob sa raga kag uda habang nagpakitluoy, "Gino-o, kung Imo abut-on, mapapaado Nimo ako."

¹³ Inghunat ni Hesus kag Ida damot ag inghuytan kaling tawo, ag nagsiling, "Oho, gusto Nako! Apaaduhon ka Nako!" Ag sa nak raan ay nawagit kag ida kitong.

¹⁴ Pagkatapos ay gingpakatugon sida ni Hesus it tuyar kali, "Aya nak gador gipang-uma-umaan sa mga tawo kaling Ako inghimo sa imo, kundi pagto anay nak raan sa saserdote ag pamuyati sa ida kag imo yawas nak naulian. Ag mata-o ka it halar kumporme sa Kasuguan ni Moises bilang pamatuor sa mga tawo nak ikaw ay maadoy." †

¹⁵ Ugaling ay lalo pang nabantog kag balita tungor kang Hesus. Kada maramong tawo kag nagtinipon agor magpanimati sa Ida ag agor mapaado sa inra mga sakit. ¹⁶ Pero inggwa it beses nak si Hesus ay naglilikaw sa mga tawo ag nagpapagto sa mayangkag nak kabukiran agor magpangamuyo.

Kag Pagpaado ni Hesus sa Yupog

(Mateo 9:1-8; Markos 2:1-12)

¹⁷ Usang adlaw ray habang si Hesus ay nagtutudlo sa mga tawo, inggwa ruto it mga nag-iingkor nak mga Pariseo ag mga Manunudlo it Kasuguan nak halin sa mga banwa it Galileya ag Hudeya ag sa syudad it Herusalem. Kag gahom it Gino-o ay hina sa Ida agor magpaado sa mga inggwa it sakit. ¹⁸ Ag inggwa't nag-abot nak mga tawo nak inggwa't ingbabadawan sa rudan nak usang tawong indi makabayo-bayo, dahil waya't pamatyag kag ida tanang yawas. Pakapilit sinrang makasuyor agor maraya kali sa atubangan ni Hesus. ¹⁹ Pero dahil sa kasiot, waya sinra nakapayungot kang Hesus. Kada kag inra yangey ginghimo ay nagsaka sa diskanso sa ibabaw it bayay ag inra ingtangkas kag mga adobe sa tungor ni Hesus, agor iyusot katong yupog. Bag-o gingtunton ninra katong ida higraan nak rudan paubos sa atubangan ni Hesus.

²⁰ Pagkakita ni Hesus kung pauno't rako kag inra pagtu-o sa Ida, nagsiling Sida sa yupog, "Doy, gingpatawarey kag imo mga kasal-anan."

²¹ Tong marunggan kali it mga Manunudlo it Kasuguan ag mga Pariseo, nagpangutana sinra sa inra sarili, "Aba! Ni-o ara kag pagka-huna-huna it kaling tawo sa ida sarili? Rakong pasipala kali sa Dios! Kaling tawo ay pay nag-aako nak Sida ay kapareho it Dios! Asi, si-o pa it makakapatawar sa mga kasal-anan it tawo, di baga Dios yang!"

²² Pero ayamey ni Hesus kung ni-o kag inra ing-iisip, kada napasiling Sida sa inra, "Asing tuyar kag intro ging-iisip? ²³ Ni-o kag mas marali igsiling? 'Ingpatawarey kag imo mga kasal-anan' o 'Bangon ag magpanaw?' ²⁴ Ako kali ingpapakita sa intro pramas pamatuoran nak Ako, nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, †† ay inggwa't karapatan dili sa duta nak magpatawar sa mga kasal-anan." Kada nagsiling ray Sida sa yupog, "Gingsisiling Nako sa imo, bangoney raha, ag ray-on kinang imo rudan ag pumauliey."

²⁵ Ag sa nak raan nagtinrog matuor sa inra atubangan kinang yupog, ingraya kag ida rudan ag pumauli nak nagdadayaw sa Dios. ²⁶ Ag tanang rahagto ay nagkatingaya ag inra ingdayaw kag Dios. Nakabatyag ra sinra it kahadlok ag nagsiniling, "Nakakita kita ngasing it mga katitingayang natabo."

Kag Pagtawag ni Hesus kang Mateo

(Mateo 9:9-13; Markos 2:13-17)

²⁷ Pagkatapos it kina, nagliwas si Hesus ag nakita Nida kag usang manugsukot it buhis nak kag ngayan ay si Levi, ‡ nak nag-iingkor sa ida pwesto. Nagsiling si

†† Kag tawag nak "Anak it Tawo" ay nabaoy sa Dan. 7:13-14. It kato nakita ni Daniel kag usa sa hitsura it tawo nak kaibahan it Dios sa langit ‡ Si Levi ay ingtatawag rang Mateo.

† Basaha ra sa Lev. 13:49; 14:2-32.

Hesus sa ida, "Maley, sunor sa Ako!"²⁸ Nagtinrog matuor si Levi, ingbadaan nida kag tanan ag nag-nunot sa Ida.

²⁹ Ag ginghanraan ni Levi it marakong punsyon si Hesus sa inra bayay, kaibahan kag Ida mga manug-sunor, maramong mga manugsukot it buhis ag iba pang mga kaibahan ninra nak nagrunan it kaon sa lamesa.

³⁰ Kada nagnginuyob kag mga Pariseo ag kag mga Manunudlo it Kasuguan sa mga manugsunor ni Hesus. Siling ninra, "Asing nagrurungan Sida it kaon ag inom sa mga manugsukot it buhis ag iba pang mga makasal-anang tawo?"

³¹ Narunggan sinra ni Hesus, kada nagsabat Sida, "Kag tawo nak waya't sakit ay bukoey kinahangyan kag doktor kundi kag inggwa yang it sakit. ³² Kag rason kung asing nagpali Ako ay para tawagon kag mga makasal-anan nak maghinuysoy, buko para sa mga nag-iisip nak sinra ay maadong tawo."

Kag Bag-ong Pagtudlo ni Hesus ag kag Yumang Pagtudlo it mga Pariseo

(Mateo 9:14-17; Markos 2:18-22)

³³ Usang adlaw, inggwa it mga tawo nak nagsiling kang Hesus, "Kag mga manugsunor ni Juan nak Manugbawtismo ay perming nagpupuasa[†] ag nagpangamuyo. Imaw ra kag mga manugsunor it mga Pariseo, pero kag Imo mga manugsunor ay waya, ag sigi yang kag inra kaon ag inom."

³⁴ Nagsabat si Hesus sa inra, "Asi, sa oras it kasay, mapuasa pa baga kag mga tigkayake kung kaibahan pa ninra kag kayake nak akasayon? ³⁵ Pero maabot kag mga adlaw kung sauno abay-oney sa inra kinang kayake nak kasayon, ag imawey kag adlaw nak sinra ay mapuasa."

³⁶ Inrugang pa nida kag ibang mga halimbawa. ^{††} "Waya iggisi-a kag bag-ong baro pramas hakpuyan it yuma, dahil kung imaw kina kag ahimuon, ingsira katong bag-o, ag kaling inghakpoy ay indi mag-angay sa yuma.

³⁷ "Imaw ra, waya it nagsusuyor it bag-ong human nak ayak sa yumang susudlan nak human sa anit it hadop, dahil kung isuyor kina sa yumang susudlan, mayupok kag susudlan, mauudak kag ayak ag indiey mapuyusan kinang susudlan. ³⁸ Kag tamang himuon ay ibutang kag bag-ong human nak ayak sa bag-ong susudlan nak human sa anit it hadop.

³⁹ "Ag klaro nak waya't tawo nak naanarey sa marugayey ag maisogey nak ayak ay mahanap pa it yab-as,

[†] Kag mga Pariseo ay di kustombre nak magpuasa kada Lunes ag Hwebes agor magpakita it inra pagpaubos sa Dios. ^{††} o "parabula." Kali ay yabot-yabot nak parayan it pagbisaya nak inggwa pa it mas marayom nak gustong bisayahon.

dahil makakasiling sida nak, 'Mas maadong gador kaling yuma.'"

Si Hesus kag Yabaw kisa sa Adlaw it Inugpahuway

(Mateo 12:1-8; Markos 2:23-28)

6 Usang adlaw nak Sabado nak imaw kag Adlaw it Inugpahuway it mga lahi it Hudyo, naparayan sina Hesus sa triguhan. Ag habang nagrarayan sinra ruto ay nagpuksi kag Ida mga manugsunor it uhay. Ag kali ay inra ingkumos sa inra mga payar bag-o inra ingkitkit.

² Pagkakita it mga Pariseo, nagsiling sinra kang Hesus, "Asing inghihimo ninra kag ingbabawal sa Adlaw it Inugpahuway?" [‡]

³ Nagsabat si Hesus, "Waya baga ninro nabasa kag inghimo nina Haring David it katong inggutom sida ag ida mga kanunot? ⁴ Nagsuyor sida sa Bayay it Dios ag nagbaoy it tinapay nak hinalar sa Dios ag ingkaon. Kumporme sa Kasuguan ni Moises kina ay bawal kaunon it aber si-o puyra yang sa mga saserdote. Pero nagkaon si David ag ingpakaon ra nida kag ida mga kaibahan." ^{‡‡}

⁵ Nagsiling pa si Hesus, "Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo kag inggwa it karapatan nak magsiling kung ni-o kag puyding himuon ag indi sa Adlaw it Inugpahuway." ^{‡‡}

Kag Pagpaado ni Hesus sa Kayaking Pingkaw sa Adlaw it Inugpahuway

(Mateo 12:9-14; Markos 3:1-6)

⁶ Usang Adlaw ray it Inugpahuway, nagpagto si Hesus sa inra sinagoga ag nagtudlo. Ag inggwa ruto it usang tawo nak kag tuong damot ay pingkaw. ⁷ Ruto ra ay inggwa it pilang mga Manunudlo it Kasuguan ag mga Pariseo, ag inra gingmamasran si Hesus kung Ida apaaduhon katong pingkaw sa Adlaw it Inugpahuway pramas inggwa sinra it rason nak maiakusar Sida.

⁸ Ugaling ay ayam ni Hesus kag inra ing-iisip, kada nagsiling Sida sa pingkaw, "Maley dili sa tunga." Nagt-inrog ra kali ag nagpagto sa tunga.

⁹ Ag nagsiling ray si Hesus sa mga tawo, "Inggwa ako it pangutana sa inro. Kumporme sa Kasuguan, ni-o kag puyding himuon nato sa Adlaw it Inugpahuway, maado o mayain? Magsalbar it tawo o magpangmatay?"

¹⁰ Gingmuyatan sinrang tanan palibot ni Hesus, bag-o nagsiling Sida sa pingkaw, "Hunata kag imo damot." Inghunat matuor it kinang kayake kag ida damot ag nag-ado kato.

[‡] Ingsiling it mga pinuno it mga Hudyo nak bawal sa inra Kasuguan nak mag-ani sa Adlaw it Inugpahuway, ag kaumir rili kag pagpuksi it ni-o mang klasing uhay. ^{‡†} Basaha ra sa 1 Sam. 21:1-6. ^{‡‡} Basaha ra sa Ose. 6:6.

¹¹ Dahil dili ay nahangit kag mga Manunudlo it Kasuguan ag mga Pariseo, ag naghinuon sinra kung ni-o kag inra puyding himuon laban kang Hesus.

Kag Pagpili ni Hesus sa Doseng Apostoles

(Mateo 10:1-4; Markos 3:13-19)

¹² Pagkalipas it pilang adlaw, nagtukar si Hesus ruto sa baguntor pramas magpangamuyo. Ag sa bug-os nak gab-ing kato Sida ay nagramyag it pangamuyo sa Dios. ¹³ Pagkaaga, ingtawag Nida kag Ida mga manug-sunor ag halin sa inra ay nagpili Sida it dose nak imaw kag ingtatawag nak mga “apostoles.”

¹⁴ Imaw kali kag doseng apostoles:

Sina Simon nak ingtatawag rang Pedro,
ag Andres nak ida manghor,
Santiago ag Juan, Felipe, Bartolome,

¹⁵ Mateo ag Tomas.

Imaw ra si Santiago nak anak ni Alpeo,
si Simon nak makabayan,

¹⁶ si Judas nak anak ni Santiago,
ag si Judas Iscariote nak tong huli
ay imaw kag nagtraidor kang Hesus.

Kag Pagtudlo ni Hesus ag kag Pagpaado sa mga Tawo

(Mateo 4:23-25)

¹⁷ Pagkatapos ay nag-us-os si Hesus kaibahan kag Ida mga manugsunor halin sa baguntor papagto sa medyo mataas nak patag. Nagtinrog Sida ruto agor magbisaya sa abang ramong tawo nak nagsusunor sa Ida, ag imaw ra sa maramong tawo halin sa bug-os nak probinsya it Hudeya, sa syudad it Herusalem, ag sa mga banwa it Sidon ag Tiro nak asa habig it baybay. Sinra ay nagtinipon ruto agor magpanimati sa Ida ag mapaado sa inra mga sakit. ¹⁸ Inggwa ra ruto it mga ingsasaniban it mga mayaot nak nataw-an it kahilwayan. ¹⁹ Kag tanang tawo ruto ay nagtinguhang makahudot sa Ida, dahil inggwa't gahom nak nagha-halin sa Ida nak imaw kag nagpapaado sa inrang tanan.

Kag mga Tawong Ingpakamaado ag Ingpapaandam

(Mateo 5:1-12)

²⁰ Ingmuyatan ni Hesus kag Ida mga manugsunor bag-o nagsiling:

“Abang buynas kamong mga pobre,
dahil abilangon kamo sa inghaharian it Dios!

²¹ Abang buynas kamong mga nagugutom ngasing,
dahil kamo ay abusugon!

Abang buynas kamong mga nagtitibaw ngasing,
dahil kamo ay makinasyang gador!

²² Abang buynas kamo kung dahil sa inro pagsunor sa Ako,

nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo,

kamo ay inglalabanan it mga tawo, ing-iihig, ing-glibak,
ag ing-iitsapuyra ag ingmamayain kag inro pang-gayan!

²³ Ngani, magkinasadya kamo sa adlaw nak kato ag umutbo-utbo pa,

dahil karako kag inro mababatong premyo sa langit,
kumo kag inra inghihimo sa inro ay tuyar ra sa inghi-mo

it inra mga ginikanan sa mga propeta it kato!

²⁴ Pero kahahadlok kag matatabo sa inro nak mga manggaranon,

dahil nabatoney ninro kag inro kasadyahan dili sa du-ta!

²⁵ Kahahadlok kag matatabo sa inro nak mga nabu-sog ngasing,

dahil maabot kag adlaw nak kamo ay magugutom!
Kahahadlok kag matatabo sa inro nak mga nagkiki-nasadya ngasing,

dahil maabot kag adlaw nak kamo ay masusubo ag mapanambitan!

²⁶ Kahahadlok kag matatabo sa inro, kamo nak gusto ay perming ingpupuri it mga tawo,
dahil tuyar ra it kina kag inghimo it inro mga ginikanan

sa mga buko klaro nak mga propeta!

Kag Pagtudlo ni Hesus Tungor sa Pagpalangga sa Ka-away

(Mateo 5:38-48; 7:12a)

²⁷ “Pero ingsisiling nako sa inro nak mga nakakarun-gog, palangga-a kag inro mga kaaway, himu-e it maado kag mga naglalaban sa inro, ²⁸ pakamaaduha kag mga nagsusumpa sa inro, ag pangamuyuan kag mga nagmamaltrato sa inro. ²⁹ Kung inggwa it tawo nak matampa sa imo uda, atubangan pa sa ida kag kayu-do, ag kung inggwa it magpang-agaw it imo alimung-mong, taw-an pati kag imo baro. ³⁰ Taw-e kag bawat naghahagar sa imo, ag pag inggwa it nagpang-agaw it inro mga gamit ay bad-ey gibawi-a sa ida. ³¹ Kung ni-o kag imo gusto nak ahimuon sa imo it iba, ay imaw ra kag imo ahimuon sa inra.

³² “Kung kag apalanggaon yang ninro ay katong nag-papalangga sa inro, masisiling bagang kina ay dahil sa kaado it inro buot? Aber kag mga makasal-anan ra ay nagpapalangga sa mga nagpapalangga sa inra. ³³ Ag kung kag inro yang abuligan ay kag mga nagbubulig sa inro, masisiling bagang kina ay dahil sa kaado it in-ro buot? Aber kag mga makasal-anan ra ay tuyar kag ginghihimo. ³⁴ Ag kung kag inro yang apahuyamon ay kag mga tawo nak makakabadar sa inro, masisiling bagang kina ay dahil sa kaado it inro buot? Aber kag mga makasal-anan ra ay nagpapahuyam sa mga pare-ho ninrang makasal-anan pag sinra ay mababadaran.

³⁵ “Imbis nak tuyar ay dapat ninrong palanggaon ra kag inro mga kaaway ag himu-e it maado, ag magpahuyam kamo nak waya giiisip it kabadaran. Pag himuon ninro kali, rako kag inro magiging premyo sa langit ag kamo ay magiging anak it Pinaka-mataas nak Dios, dahil Sida ay maluluy-on aber sa mga waya't utang nak buot ag sa mga mayain. ³⁶ Ngani, maging maluluy-on ra kamo tuyar sa inro langitnong Tatay nak maluluy-on.

Kag Pagtudlo ni Hesus Tungor sa Paghusgar sa Isigkatawo
(Mateo 7:1-5)

³⁷ “Aya gihusgare kag inro isigkatawo agor indi ra kamo gihusgaran it Dios. Aya kamo gisiling nak dapat parusahan kag inro isigkatawo agor indi ra kamo gi-parusahan it Dios. Maging mapinatawaron kamo agor apatawaron ra kamo it Dios. ³⁸ Magta-o kamo ag kamo ay ataw-an ra parayan sa tamang taksanan it Dios. Kag Ida ita-o sa inro ay rasok nak gador, ing-udug-udog pa, ag pang-aawas. Dahil kung ni-o kag ingtak-san it inro ingta-o ay imaw ra kag agamiton nak pang-takos it Dios sa inro.”

³⁹ Nagtudlo pa si Hesus sa inra parayan sa usang halimbawa, “Puyde bagang mag-agkay kag usang bulag sa usa rang bulag? Indi baga sinra parehong mahuyog sa buho? ⁴⁰ Waya it usang nag-aaray nak mas maayam kisa sa ida maestro, pero kung sida ay natudluaney it husto sida ay magiging tuyarey sa ida maestro.

⁴¹ “Asing nakikita nimo kag maintik nak puling sa mata it imo isigkatawo, pero waya nimo namamasre kag pay trusong puling nak hina sa imo mata? ⁴² Ag pauno nimo masisiling sa imo isigkatawo nak, ‘Ako hali, maley, abay-on nako kinang puling sa imo mata?’ kung sa imo mata mismo ay inggwa't pay trusong puling? Kag imo inghihimo ay pay pakitang tawo yang ra! Bay-a anay kinang pay trusong puling sa imo mata, agor makakakita ka it maado ag mababaoy kinang maintik nak puling sa mata it imo isigkatawo.”

Sa Bunga Makikilaya Kag Puno
(Mateo 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ Nagsiling pa si Hesus, “Waya't maadong puno nak nagbubunga it mayain, ag waya't mayaing puno nak nagbubunga it maado. ⁴⁴ Bawat puno ay nakikilaya sa ida bunga. Kada indi kita makahugot it madabas sa puno it aruma, ag indi kita makapu-po it ubas sa ruyog-rugay. ⁴⁵ Kag inghihimo it maadong tawo ay maado, halin sa ida maadong tagipusuon. Ag kag inghihimo it mayaing tawo ay mayain, halin sa ida mayaing tagipusuon. Dahil kung ni-o kag sa suyor it tagipusuon it tawo ay ruto ra naghahalin kag ida inghihimo!

Kag Ruhang Klase it Manugtugrok
(Mateo 7:24-27)

⁴⁶ “Asing ingtatawag ninro Ako nak, ‘Gino-o, Gino-o,’ ay waya ra kamo gitutuman sa Ako ingisiling? ⁴⁷ Isiling Nako sa inro kung hariin puyding ikumpara kag bawat usa nak nagpapayungot sa Ako, nagrurungog ag nagtutuman it Ako mga bisaya. ⁴⁸ Sida ay tuyar sa usang tawo nak nagtugrok it bayay, nak nagkutkot anay it marayom bag-o ingtugrok kag haligi sa bato. Kada tong magbaha ag rayanan it makusog nak suyog kag bayay, kali ay waya natiog-tiog, kumo matibay kag pagkatugrok. ⁴⁹ Pero sida nak nagrurungog it kaling Ako mga bisaya ag waya kali gitutumana, ay tuyar sa usang tawo nak nagtugrok it bayay sa raga, it waya gikutkutan it marayom ag buko matibay kag pagkatugrok sa haligi. Kada tong kag bayay ay rayanan it makusog nak suyog it baha, sa nak raan kali ay naguba ag naanor.”

Kag Pagpaado sa Usang Suguon it Kapitan it mga Sundalo nak taga-Roma
(Mateo 8:5-13)

7 Pagkatapos it pagtudlo ni Hesus it kaling tanan sa mga tawo, nagpagto sida sa syudad it Capernaum. ² Inggwa ruto it usang Kapitan it mga sundalo it Roma nak inggwa it usang suguon nak abang palangga nida. Kali ay nagkasakit ag naghingayoye. ³ Pagkarungog nida it nahanungor kang Hesus, nagsugo sida it pilang pinuno it Hudyo agor magpangabay kang Hesus nak pagtuan anay kag ida suguon ag paaduhon.

⁴ Pag-abot ninra kang Hesus, nagpakapakitluoy sinra nak magnunot Sida sa inra sa pagsiling, “Kaling Kapitan ay dapat yang nimong paburan, ⁵ dahil palangga nida kag ato nasyon. Ag sida pa ngani kag nagpatugrok it amo sinagoga.” ⁶ Ag nagnunot si Hesus sa inra.

Tong mayungotey sinra sa bayay, ingsapoy-sapoy sinra it mga amigo it Kapitan ag ingpasiling kag tuyar kali, “Gino-o, bad-ey giawata kag Imo sarili, dahil buko ako karapatdapat nak Imo palian, ⁷ kada ngani waya ako giruga-ruga nak ako mismo kag mag-atubang sa Imo. Kung magsiling yang Ikaw nak mauulian kag ako suguon, ay talagang mauulian sida. ⁸ Ayam nako nak kaya Nimong himuon kali dahil ako ra ay asa irayom it gahom it ako pinuno, ag inggwa ra ako it mga sundalo nak asa irayom it ako gahom. Kung masiling ako sa usa nak, ‘Pagtoy,’ ay mapagto sida. Ag kung masiling ray ako sa iba nak, ‘Payungot dili,’ ay mapayungot sida sa ako. Ag imaw ra kung masiling ako sa ako suguon nak, ‘Himu-a kali,’ ay matuor nak ahimuon nida kina.”

⁹ Pagkarungog it kali ni Hesus, abang katingaya tala-ga Nida, kada Sida ay napasauli ag napasiling sa mara-

mong tawo nak nagsusunor sa Ida, "Matuor kaling Ako ingsisiling sa inro. Waya pang gador Ako it nakikita nak Israelinhon nak tuyar it rako kag pagtu-o."

¹⁰ Pagbalik sa bayay it katong mga ingsugo, nakita ninrang maadoy katong ulipon.

Kag Pagbanhaw sa Anak it Kabading Balo

¹¹ Waya narugay pagkatabo it kali, nagpagto si Hesus sa banwa it Nain. Nagnunot sa Ida kag Ida mga manugsunor ag kag karamo-ramong mga tawo.

¹² Tong mayungotey sinra sa pwertahan it banwa, nasapoy ninra nak inggwa it ingrarapit nak usang kayake. Kali ay bugtong nak anak it ida nanay nak balo. Abang ramong tawo kag nagrapit halin sa banwa.

¹³ Pagkakita it Gino-o riling balo napakaluoy Sida rili, kada nagsiling Sida, "Ayaey gipakapanambitan."

¹⁴ Ag Ida ingpayungutan kag inghihigraan it minatay ag inghuytan, kada nagpundo kag mga nagbabadaw. Ag nagsiling Sida sa binatang minatay, "Doy, ingsusugo Nako sa imo, bangon!" ¹⁵ Ag nagbangon matuor kag minatay ag nagbisaya. Pagkatapos ay ing-agkay sida ni Hesus papayungot sa ida nanay.

¹⁶ Tanang rahagto ay nagkahadlok, ag inra ingdayaw kag Dios sa pagsiling, "Usang makagagahom nak propeta kag ingsugo sa ato tunga!" ag "Kita ay ingkaluy-an it Dios!"

¹⁷ Kaling balita tungor kang Hesus ay nabantog sa bug-os nak Hudeya ag imaw ra sa mga banwang nakaalibot.

Kag Pangutana ni Juan nak Manugbawtismo

(Mateo 11:2-6)

¹⁸ Kaling tanang natabo ay ingbalita kang Juan nak Manugbawtismo it Ida mga manugsunor. ¹⁹ Ag ingtawag ni Juan kag ruha sa inra ag ingsugo papagto sa Gino-o agor ipangutana sa Ida kali, "Ikaw baga kag ingpromisa it Dios nak mapali o inggwa pa kami it ahuyaton nak iba?"

²⁰ Ag pag-abot it kaling mga ingsugo kang Hesus, nagsiling sinra, "Kami ay ingsugo ni Juan nak Manugbawtismo nak palian Ikaw ag pangutan-on kung Ikawey baga kuno katong ingpromisa it Dios nak mapali o inggwa pa kami it ahuyaton nak iba?"

²¹ Waya anay sinra gisabta ni Hesus. Sida ay nagpadayon sa pagpaado sa maramong mga di sakit ag inggwa it mga mahapros. Ingpaado ra Nida kag mga ingpapahirapan it mga mayaot ag kag pagmuyat it maramong mga bulag. ²² Pagkatapos, ingsabat Nida sinra, "Balik kamo kang Juan ag silinggan sa ida kag inro narunggan ag nakita. Nakakita nganat kag mga bulag, nakapanaw kag mga piang, naulian kag mga di kitong, nakarungog kag mga bungoy, nabuhi kag mga minatay ag ingbantala sa mga mahirap kag Maadong

Balita. ²³ Silinggan ra sa ida nak abang buynas kag mga tawong waya nawawar-e it pagtu-o sa Ako."

Kag Pagbisaya ni Hesus Tungor kang Juan nak Manugbawtismo

(Mateo 11:7-19)

²⁴ Pagkahalin it mga ingsugo ni Juan nak Manugbawtismo, ingsiling ni Hesus sa mga tawong nagtipon ruto kag tungor kang Juan. Siling Nida, "It katong nagpagto kamo sa mayangkag nak kabukiran, ni-o kag inro gustong makita? Usang tawong waya it bisaya nak ingpapaninrugan tuyar sa tigbaw nak ingpapalir-palir it hangin? Syempre buko no? ²⁵ Kung buko, ni-o talaga kag inro gustong makita? Usang tawong maganda it baro? Syempre buko! Kag mga nagbabaro it maganda ay nag-iistar sa tunga it kabuganaan sa palasyo it hari. ²⁶ Kung tuyar, asing nagpagto kamo ruto? Ni-o talaga kag inro gustong makita, usang propeta? Oho, pero ingsisiling Nako sa inro, mas yabaw pa sida sa inra. ²⁷ Si Juan nak Manugbawtismo kag ingpapatungran sa Sagradong Kasuyatan,

" 'Apaunahon Nako sa Imo kag Ako suguon, nak imaw kag mahanra it Imo arayanan.' †

²⁸ "Ingsisiling Nako sa inro, sa mga ing-anak dili sa duta ay waya pang gador it nakikilaya nak mas yabaw kisa kang Juan nak Manugbawtismo. Pero kag pinakakubos nak tawo sa gingharian it Dios ay mas yabaw pa kisa sa ida."

²⁹ Pagkarungog it mga tawo, ag aber mga manugsukot it buhis, diling ingsiling ni Hesus, ay nagkumporme sinra nak tama kag inghimo it Dios, dahil si Juan kag nagbawtismo sa inra. ³⁰ Ugaling, kag mga Pariseo ag kag mga maayo tungor sa Kasuguan it Dios ay waya gikumporme ag waya gisugot nak imaw kato kag kabubut-on it Dios, dahil sinra ay waya nabawtismuhe ni Juan.

³¹ Nagsiling pa si Hesus, "Ni-o kag Ako masisiling tungor sa mga tawo ngasing nak panahon? Hariin Nako sinra puyding ikumpara? ³² Sinra ay tuyar sa mga anak nak nakaingkor sa plasa ag nag-iinukawan sa inra kaidamo it tuyar kali,

" 'Ingpapatunog namo kag plawta para sa inro, pero waya kamo gisasadaw!

Nagpapanambitan kami, pero kamo waya gitinibaw!'

³³ "Kamong mga tawo ay tuyar sa inra ngasing. Asi? Dahil it katong nag-abot si Juan nak Manugbawtismo nak nagpupuasa ag waya nag-iinom it ayak, ay nakasiling kamo nak, 'Sida ay ingsasaniban it mayaot!'

³⁴ Ag ngasing nak nagpali ra Ako, nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, nak nagkakaon ag nag-

† *Mal. 3:1.*

iinom ay nakasiling ray kamo nak, 'Muyati yang kaling tawo, abang kagor ag palayango! Ag Sida ay nag-iiba sa mga manugsukot it buhis ag iba pang mga makasal-anang tawo.' ³⁵ Pero aber tuyar kag inro ingsiling, makikita gihapon ninro nak tama kag kaayaman it Dios parayan sa pagpangabuhi it tanang nagbabaton it kina."

Kag Pagbubo it Pabangyo kang Hesus sa Bayay ni Simon

³⁶ Usang adlaw, inggwa't usang Pariseo nak kag ngayan ay si Simon, nak nag-ikag kang Hesus nak magkaon sa ida bayay. Nagpagto si Hesus sa inra ag nag-atubang sa lamesa agor magkaon.

³⁷ Inggwa't usang kabade nak taga-ruto ag kali ay kila bilang usang mayaing kabade. Tong ida marunggan nak si Hesus ay ruto sa bayay it kaling Pariseo nak nagkakaon, nagpagto sida ruto nak di rayang pabangyo sa usang susudlan nak human sa piling bato, nak kag tawag ay alabastro. ³⁸ Nagsuor sida sa likor ni Hesus nak nakayumpagi ag nagpapanukon kag siko sa pasanrigan sa atubangan it mababang lamesang inra ingkakaunan. Nagpakatibaw sida ag nabasa kag siki ni Hesus it ida yuha, kada ingpahiran nida kali it ida mahabang buhok habang inghaharuan ag ingbubuan it kinang pabangyo.

³⁹ Pagkakita rili it kinang Pariseo nak nag-imbatar sa Ida, nagsiling sida sa ida sarili, "Kung talagang propeta it Dios kaling tawo, naaayaman tan-a Nida kung niong klase kaling kabade nak naghuhudot sa Ida. Kali ay usang mayain nak kabade."

⁴⁰ Ag bilang pagsabat ni Hesus sa ida ing-iisip ay nagsiling Sida, "Simon, inggwa Ako it isiling sa imo." Nagpangutana si Simon, "Maestro, ni-o kato?"

⁴¹ "Inggwa't usang manugpautang, ag inggwa't ruhang nag-utang sa ida. Kag utang it usa ay limang gatos nak denaryo ag kag utang it usa ay singkwentang denaryo. ⁴² Tong waya sinra nakabadar, pareho sinra nak ingpatawar. Si-o aboy ngasing sa inrang ruha kag inggwa't mas marakong pagpalangga sa manugpautang?"

⁴³ Nagsabat si Simon, "Siguro, katong ingpatawar nak mas marako it utang."

Ag nagsiling si Hesus, "Tama kag imo ingsiling."

⁴⁴ Ag habang kag Ida mata ay ruto gimumuyat sa kabade nagpadayon Sida sa pagbisaya kang Simon, "Nakikita Nimo kaling kabade no? Tong pagsuyor Nako rili sa imo bayay waya nimo Ako gitaw-e it tubi nak inugpanghinaw sa Ako siki, pero sida ay ingbasa kag Ako siki it ida yuha ag ingpahiran it ida buhok.

⁴⁵ Waya nimo Ako giharu-e, pero sida, tuna tong nagsuyor dili ay waya gitutungon it haro sa Ako siki.

⁴⁶ Aber bub-an nimo Ako it lana it olibo sa Ako uyo ay

waya, pero sida ay ingbub-an nida it pabangyo kag Ako siki! ⁴⁷ Ngani sida, aber maramo kag ida mga sala, ay napatawarey, kada mas rako kag ida pagpalangga. Pero kag tawo nak maisot kag napatawar nak sala ay maisot ra kag pagpalangga."

⁴⁸ Ag nagsiling pa Sida ruto sa kabade, "Napatawarey kag imo mga sala."

⁴⁹ Kag iba nak kaibahan ninra sa pagkaon ay nagsiling sa inra sarili, "Si-o kali nak pati kag pagpatawar it sala ay ingkakamhan?"

⁵⁰ Ag nagsiling pa si Hesus sa kabade, "Naluwas ikaw dahil sa imo pagtu-o. Pauliey it hanuyos."

Kag mga Kabading Naging Manugsunor ni Hesus

8 Pagkatapos, inglibot nina Hesus kag tanang mga banwa ag baryo sa pagtudlo ag pagwali it Maadong Balita tungor sa paghari it Dios. Kaibahan Nida kag Ida doseng apostoles, ² ag kag pilang mga kabade nak ingpaado Nida sa pagkaulipon it mga mayaot ag sa mga sakit. Kaumir sa inra ay si Maria Magdalena nak ingpaado ni Hesus sa pitong mayaot nak nagsanib sa ida, ³ si Juana nak asawa ni Cusa nak Manugpasulit ni Gobernador Herodes Antipas, si Susana ag maramo pang iba. Sinra kag nagpapakaon kang Hesus ag sa Ida mga apostoles.

Kag Istorya Tungor sa Mangunguma nak Nagsasabwag it Binhi

(Mateo 13:1-9; Markos 4:1-9)

⁴ Usang adlaw, inggwa't mga nagtinipon nak maramong mga tawo halin sa iba't-ibang banwa agor magpanimati kang Hesus. Ag nagtudlo Sida sa inra it maramong bagay parayan sa mga istorya nak ingtatawag nak parabula. Siling Nida:

⁵ "Usang adlaw, inggwa't usang mangunguma nak nagliwas para magsabwag it binhi sa ida uma. Sa ida pagsabwag, inggwa't ibang binhi nak nagtugpa sa rayan, ag kali ay ingrarayan-rayanan yang it mga tawo ag ingpangtuktok it mga pispis. ⁶ Kag ibang binhi ay nagtugpa sa mabatong duta, ag pagtubo it kali ay nagkupos ag nagpangyadong dahil uga ruto kag raga. ⁷ Kag ibang binhi ray ay nagtugpa sa duta nak inggwa it mga siiton nak hilaunon. Rungan nagtinubo kaling tanan, ugaling nagpakagapa kaling mga hilaunon ag nayumos kag mga nagtubo nak binhi ruto. ⁸ Pero kag ibang binhi ay nagtugpa sa maadong duta, ag kali ay nagtubo it maado ag nagpanubas it bugana."

Pagkatapos it Ida istorya ay ingkusgan ni Hesus kag Ida boses ag nagsiling, "Kamong mga nagpanimati ay isipa ninro it maado kag inro narunggan!"

Kag Pagtudlo ni Hesus ay Parayan sa mga Istorya

(Mateo 13:10-17; Markos 4:10-12)

⁹ Marugay-rugay, nagpangutana kang Hesus kag Ida mga manugsunor kung ni-o kag gustong bisayahon it katong Ida ing-istorya. ¹⁰ Nagsabat Sida, “Kamo yang kag gingtaw-an it pribilehiyo nak maintyendihan kag mga dating tinago nak kaayaman tungor sa paghari it Dios. Pero kag karamuan ay waya gitaw-e, kada kag tanan nak inra narurungan ay pay mga istorya yang. Kali ay pramas matupar kag ingsiling ni Propeta Isaias it kato nak,

“‘Aber magpakamuyat man sinra ay indi gihapon sinra makakita,

ag aber magpakapanimati man ay indi gihapon sinra makaintyendi.’” †

Kag Pagpahadag Tungor sa Mangunguma nak Nagsasabwag it Binhi

(Mateo 13:18-23; Markos 4:13-20)

¹¹ Nagsiling pa si Hesus, “Imaw kali kag gustong bisayahon it katong Ako ing-istorya tungor sa pagsabwag it binhi. Kag mga binhi nak gingsabwag it usang mangunguma ay gingpatuyar sa mensahe it Dios.

¹² Kag natabo sa ibang binhi nak nagtugpa sa rayan ay gingpapatuyar sa mga tawong nakarungog it mga bisaya it Dios, ugaling pagkarungog ninra, waya narugay ay nag-abot si Satanas, ag ing-agaw nida sa inra isip kag inra mga narungan agor indi sinra magtu-o ag maluwas. ¹³ Kag natabo sa ibang binhi nak nagtugpa sa mabatong duta ay gingpapatuyar ray sa mga nakarungog it mensahe it Dios nak masadyang ingbaton nak raan kina, ugaling buko marayom kag ruyot it kali sa inra tagipusuon. Kada nagpati ngani sinra pero sa marali nak panahon yang, ag it katong nag-abot kag mga pagpurba sa inra, ay sa nak raan kag inra pagtu-o ay nagyamig ag nawagit.

¹⁴ “Ag kag natabo ray sa ibang binhi nak nagtugpa sa duta nak inggwa it mga siiton nak hilamunon ay gingpapatuyar sa mga nakarungog it mensahe it Dios, ugaling mas ing-una pa ninra kag pagpangalibog sa kalibutanhong mga butang, ag naraya sinra it inra paghanap it manggar ag kasadyahan it inra yawas, hastang mawar-an it lugar sa inra tagipusuon kag mensahe. Kada kag bunga sa inra kabuhi it kali ay pay tuyar sa budog yang ag indi magguyang. ¹⁵ Pero kag natabo sa ibang binhi nak nagtugpa sa maadong duta ay gingpapatuyar sa mga nakarungog it mensahe it Dios, ag kali ay ingpanghuytan it inra maado ag sinsero nak kabubut-on. Ag sinra ay nagpupursige sa pagtiis aber ni-o kag inra nararayanan ag kali ay nagkakainggwa sa inra kabuhi it maadong bunga.”

† Isa. 6:9.

Kag Istorya Tungor sa Puyos it Iwag

(Markos 4:21-25)

¹⁶ Nagpadayon pa si Hesus, “Waya’t tawong nagsusuga it iwag nak pagkatapos ay apakuyban ra kali it panabon o ataguon sa silong it katri. Imbis nak tuyar kali ay ida ibutang sa tamang butangan agor kag mga nagsusuyor ay mahahadagan. ¹⁷ Imaw ra tungor sa Ako mga ingbibisaya, waya it nakatago nak sa tamang oras ay indi giliwas. Ag imaw ra, waya’t nakatagong kaayaman nak indi masaduran ag maintyendihan.

¹⁸ Kada, maging listo kamo sa inro mga ingpapanimati-an, dahil kag tawo nak nagpapati sa ida narurungan ay mas lalong marurugangan pa kag kaayam. Pero kag tawo nak waya gipapati, aber katong maisot nak pagkaintyendi nak ida inghuhuna-huna nak iday ay abay-on pa sa ida.”

Kag Matuor nak Pamilya ni Hesus

(Mateo 12:46-50; Markos 3:31-35)

¹⁹ Habang nagbibisaya pa si Hesus ay nag-abot kag Ida nanay ag mga hali †† pero indi sinra makapayungot sa Ida, dahil sa karamuon it tawo. ²⁰ Ag inggwa’t nagpayungot ag nagsiling sa Ida, “Maestro, pasensya anay. Hagto sa liwas kag Imo nanay ag mga hali. Gusto ninrang magpakigkita sa Imo.”

²¹ Pero nagsabat si Hesus, “Oho ngani! Pero kag mga nagrurungog it mga bisaya it Dios ag nagtutuman it kali ay imaw kag Ako ingkikilaya nak Ako nanay ag Ako mga hali.”

Kag Pagpakalma ni Hesus sa Bagyo

(Mateo 8:23-27; Markos 4:35-41)

²² Usang adlaw, nagsakay si Hesus sa rayapang kanunot kag Ida mga disipulos, ag nagsiling Sida sa inra, “Kitay, matabok kita sa ragat papagto sa yudo.” Kada naglarga sinra. ²³ Ag habang sinra ay nagsasalida, nakatuyugan si Hesus.

It kag hagtoy sinra sa yawor, nagkusog it gulpi kag hangin ag halos mapupun-aney kag inra rayapang it tubi ag sinra ay nabutang sa peligro.

²⁴ Kada, gingpukaw si Hesus it Ida mga disipulos ag nagsiling, “Gino-o, Gino-o, mayugrangey kita!”

Nagbangon si Hesus ag Ida ingsaway kag hangin ag kag maragkong humbak. Ngani, naghupa kag hangin ag nagkalma. ²⁵ Pagkatapos, gingbisayahan sinra ni Hesus, “Hariin kag inro pagtu-o?”

Ag sinra ay nagkahadlok ag nagkatingaya, kada sinra ay naghininghingan, “Sin-o talaga Sida, nak pati kag hangin ag ragat ay nasunor sa Ida pag ingsasaway?”

†† o “manghor.” Sa bisayang Griyego ausa yang kag inra bisaya para sa hali, pakausa, manghor ag maguyáng, kada puyde nak sa kamatuuran kaling mga hali ay mga manghor ni Hesus. ‡ Basahara sa Sal. 89:9; 107:23-32.

Kag Pagpaado ni Hesus sa Tawong Gingsasaniban it Linibong Mayaot

(Mateo 8:28-34; Markos 5:1-20)

²⁶ Ngasing, nakatabokey sina Hesus sa ragat papagto sa lugar it mga Gerasanhon, nak asa tungor it Galileya. ²⁷ Pagkasalta ninra, inggwa it usang kayake nak taga-ruto nak nagsapoy-sapoy sa Ida. Kaling tawo ay ingsasapian it mga mayaot, ag karugayey nak waya sida gisusuksok it baro ag waya giiistar sa usang bayay, kundi ruto sa mga kuyba nak yuyubngan.

²⁸ Pagkakita nida kang Hesus, nagpakaidagak sida, bag-o nagyuhor sa Ida atubangan. Nagpakaukaw sida it kakusog-kusog ag nagsiling, "Hesus, Ikaw nak Anak it Pinaka-mataas nak Dios, ni-o kag Imo labot sa ako? Maluoy Ka sa ako ag aya ako gikastiguha!"

²⁹ Imaw kali kag ingsiling it kinang tawo dahil kag sugo ni Hesus sa mayaot ay, "Mayaot, layas sa ida!" Ingpalayas ni Hesus kag mayaot riling tawo dahil sa Ida kaluoy, kumo it kato ay permi sidang ing-aabot. Kada perming inggwa it mga nagbabantay sa ida. Sida ay inra inggagapos it kadina ag ingbubutangan it pay pusas nak human sa kahoy. Ugaling ay nakakabuhi gi-hapon sida ag sida ay ingtatabog it mayaot papagto sa disyerto.

³⁰ Masunor, ingpangutana sida ni Hesus, "Ni-o kag imo ngayan?"

Nagsabat kag mayaot, "Kag ako ngayan ay Linibo." Kali ay dahil sa karamo it mayaot nak hina sa ida. ³¹ Ag nagpakapakitluoy sinra kang Hesus nak indi sinra gipahalidon raha sa tawo ag apapagtuon ruto sa pina-ka-irayom nak lugar kung hariin ay indi matugkar.

³² Ruto sa mataas nak bukir ay inggwa it abang ramong baktin nak nagpapang-ibok. Ag nagpakitluoy kang Hesus katong mga mayaot hina sa tawo nak raha yangey sinra pasudlon sa mga baktin. Ag ingsugtan ra sinra ni Hesus. ³³ Ngani, kag mga mayaot ay nagliniwas ruto sa tawo ag nagsinuyor sa mga baktin. Ag naggulpi it ragyo kag mga kabaktinan diretsuhan papagto sa pangpang, kada nagkahuyog sinra sa ragat ag nagkayumos.

³⁴ Pagkakita dili it mga manugbantay it kinang mga baktin ay nagrinayagan ra sinra ag gingpamalita sa banwa ag sa mga baryo kag tanang natabo. ³⁵ Kada nagpinagto kag mga tawo sa inggwa it pangpang agor muyatan kag natabo. Pag-abot ninra ruto ay hagto pa sina Hesus, ag nakita it mga tawo katong tawo nak dating nasasaniban it mga mayaot. Kato ay nagyuyumpagi sa atubangan ni Hesus. Sida ay nakabaroey ag maadoy kag ida pag-iisip, kada nagkahadlok kinang mga tawo.

³⁶ Gingbalitaan sinra it katong ibang mga tawo ruto nak nakakita kung pauno nag-ado katong tawo nak dating nasasaniban it mga mayaot. ³⁷ Dahil ruto, ing-

pakapilit it tanang taga-ruto nak mga Gerasanhon ag mga halin sa palibot nak lugar nak pahalidon si Hesus, dahil napakahadlok sinra. Kada ngani nagsakay sina Hesus sa rayapang ag nagtabok ray pabalik.

³⁸ Pero bag-o sinra maglarga, nagpangabay sa Ida katong tawo nak dating nasasaniban it mga mayaot nak kung maaari ay Ida panunton sida.

Pero ingpapauli sida ni Hesus ag ingsiling, ³⁹ "Pauli yangey sa inro, ag silinggan kung ni-o't rako kag kaaduhan nak ginghimo sa imo it Dios."

Ag nagpauli matuor sida, ag nagpang-uma-uma sa bug-os nak banwa kung niong gador kag kaaduhan nak ginghimo sa ida ni Hesus.

Ingpaado ni Hesus kag Kabade ag Ingbanhaw Nida kag Dalagita

(Mateo 9:18-26; Markos 5:21-43)

⁴⁰ Sa pagtabok liwat nina Hesus sa ragat pabalik sa Galileya, karamo-ramong mga tawo kag nagsapoy-sapoy sa Ida, dahil inra inghuhuyat Sida. ⁴¹ Kaibahan ninra kag usang pinuno it Sinagoga nak kag ngayan ay si Jairo. Nagyuhor sida sa atubangan ni Hesus ag nagpakitluoy nak kung maaari ay magnunot anay Sida sa inra bayay, ⁴² dahil kag ida bugtong nak anak nak kabading nag-iidad it mga dose anyos ay naghihingay-oey. Kada nagnunot ngani si Hesus kang Jairo.

Ag habang nagpapanaw sina Hesus, nagrurukrok kag mga tawo sa Ida palibot. ⁴³ Kaibahan sa inra kag usang kabade nak doseng tuigey nak gingrurugo. Nagkaimoy-imoyey sida't kapapabuyong pero waya gi-hapon it nakakapaado sa ida.

⁴⁴ Sida ay nagsagil-ot sa karamuan hastang makaabot sida sa likor ni Hesus ag ida ingsapilir kag gadar it baro ni Hesus. Ag sa nak raan nagtungon kag ida pagrugo.

⁴⁵ Nagpangutana si Hesus, "Si-o sa inro kag nagsapilir sa Ako?"

Tong waya sa inra it nag-amin, nagsiling si Pedro sa Ida, "Gino-o, ayam ra Nimong napapalibutan Ka it karamo-ramong mga tawo nak nagsisiniug-siugan!"

⁴⁶ Pero nagsabat si Hesus, "Inggwa talaga it nagsapilir sa Ako, dahil nabatyagan Nako nak inggwa't gahom nak naghaling sa Ako."

⁴⁷ Tong makita it kinang kabade nak sador ni Hesus kag ida inghimo, nagpapanguyog nak nagpayungot sida ag nagyuhor sa atubangan ni Hesus, ag ing-uma sa atubangan it mga tawo kung asing ida ingsapilir si Hesus ag kung pauno sa nak raan sida ay naulian.

⁴⁸ Ag nagsiling si Hesus sa ida, "Ding, gingpaado ka dahil sa imo pagtu-o. Pauliey it hanuyos."

⁴⁹ Habang nagbibisaya pa yang kali si Hesus, ay inggwa't nag-abot nak usang tawo halin sa bayay it katong pinuno it Sinagoga nak si Jairo. Siling it kali kang Jairo, "Tang, kabay nak indi ikaw magulpihanan dili sa amo

ibalita. Kag imo anak rabuno ay ingbaoyey it Dios. Badaey yangey giawata kinang Maestro.”

⁵⁰ Narunggan ni Hesus kaling ging-uma kang Jairo, ag nagsiling Sida sa ida, “Aya gikahadlok, magtu-o ka yang sa Ako ag katong imo anak ay mauulian.”

⁵¹ Pag-abot ninra sa bayay ni Jairo, waya si Hesus it ibang ingpasuyor kundi sina Pedro, Juan ag Santiago, ag kag tatay ag nanay yang it katong anak. ⁵² Tanang tawo ruto ay nagtitinibaw ag nagpapanambitan, pero nagsiling si Hesus, “Aya kamo gitinibaw dahil kinang anak ay buko minatay kundi nagkakatuyog yang sida.”

⁵³ Pero inggur-an yang Sida it mga tawo, dahil ayam ninra nak minatayey nak gador katong dalagita.

⁵⁴ Inghuytan ni Hesus kag damot it anak ag nagsiling, “Nene, bangoney!” ⁵⁵ Ag nagbalik matuor kag ida ispirito ag sa nak raan sida ay nagbangon, ag kali ay ingpataw-an ni Hesus it pagkaon. ⁵⁶ Abang katingaya it mga maguyang it katong dalagita, pero ingtugon sinra ni Hesus nak indi gipang-uma-uma aber kanin-o kag natabo.

Gingpapanaw ni Hesus kag Ida Doseng Apostoles agor Magbantala

(Mateo 10:5-15; Markos 6:7-13)

9 Pagkatapos, ingtawag ni Hesus kag Ida doseng apostoles, ag ingtaw-an Nida it karapatan ag gahom nak magpalayas it mga mayaot ag magpaado it mga sakit. ² Ag masunor, sinra ay Ida'y ingpapanaw pramas ibantala kag tungor sa paghari it Dios ag agor paaduhon kag mga masakit. ³ Ingtugon Nida sinra, “Sa inro pagpanaw ay aya kamo giraya it aber niong gamit. Aya kamo giraya it bakulo, binagtong, bayon nak pagkaon, o kwarta man, ag aya ra giraya it ilisan nak baro. ⁴ Pag abatunon kamo it usang tagbayay, ay ruto yangey kamo madayon sa inra bayay hastang maghalin kamo rutong lugar. ⁵ Ag kung inggwa't lugar nak indi magbaton sa inro, ay halin kamo raha. Pero sa inro paghalin ay paypage it taybo kag inro mga siki bilang pamatuor it inro paandam sa inra nak wayaey kamo it salabton sa inra kabuhi.”

⁶ Kada, nagpanaw sinra ag nagpanglibutan sa mga baryo sa pagwali it Maadong Balita ag sa pagpaado sa mga masakit.

KAG PAGMATAY KANG JUAN NAK MANUGBAWTISMO

(Mateo 14:1-12; Markos 6:14-29)

⁷ Waya narugay, narunggan ni Herodes Antipas [†] nak gobernador it Galileya kag tanan nak inghuhuman ni Hesus. Ag naguluhan kag ida isip dahil inggwa't mga nagsisiling nak kato kuno ay si Juan nak Manugbawtismo nak nabanhaw. ⁸ Pero kag iba ay nagsiling, “Sida ay si Propeta Elias nak nagyuaw yang!” Ag kag

[†] Si Herodes Antipas kag usa sa mga anak ni Haring Herodes nak Bantog.

siling ray it iba ay, “Sida ay usang propeta it katong una nak nabanhaw!” ⁹ Nagsiling si Gobernador Herodes Antipas, “Ingpapugutaney nako si Juan nak Manugbawtismo, kada buko sida! Si-o ara kaling ako nababalitaan nak naghihimo it mga milagro?” Ag inghanrom nak gador ni Gobernador Herodes Antipas nak makita si Hesus.

KAG MINISTERYO NI HESUS SA PALIBOT IT GALILEYA

Kag Pagpakaon ni Hesus sa Subrang Limang Libo nak Tawo

(Mateo 14:13-21; Markos 6:30-44; Juan 6:1-14)

¹⁰ Pagbalik it mga apostoles, ingsiling ninra kang Hesus kag tanan nak inra nahimo. Pagkatapos ay ingnunot Nida sinra ag nagpagto it sinra yang sa usang lugar nak sakop it banwa it Betsayda. ¹¹ Tong nasaduran it mga tawo nak rahagto Sida, nagyanat sinra ruto. Ingbaton ra Nida sinra ag ingpahadagan it tungor sa paghari it Dios, ag Ida ingpaado kag mga rahagtong masakit.

¹² It katong mayungotey maggab-i, ingpayungutan si Hesus it Ida doseng apostoles nak nagsiling, “Gino-o, gab-ey! Maado siguro kung papagtuon anay kinang mga tawo raha sa mga baryo ag sa mga bayay dili sa palibot pramas makahanap sinra it inra adayunan ag inra ra makakaunan.”

¹³ Pero siling ni Hesus sa inra, “Kamo it mapakaon sa inra.” ^{††}

Nagsabat ray sinra, “Inggwa yang kami rili it limang bilog nak tinapay ag ruhang bilog nak tinapahan nak isra, pero akuyangon nak gador kali para sa tanan, puyra yang kung magbakay pa kami it pagkaon nak para riling mga tawo.” ¹⁴ Tuyar kina kag inra ingsiling dahil kag mga kayake pa yang ngani nak rahagto ay maabotey it mga limang libo.

Nagsiling si Hesus sa Ida mga disipulos, “Paingkura sinra it punsok-punsok nak tigsingkwenta.” ¹⁵ Ag nagtuman matuor kag Ida mga manugsunor ag kag mga tawo'y inra ingpaingkor. ¹⁶ Pagkatapos, gingbaoy ni Hesus kinang limang bilog nak tinapay ag ruhang bilog nak tinapahang isra. Nagtanga sida sa langit ag nagpasalamat anay sa Dios. Pagkatapos ay Ida ingparti-parti kali hastang nagramo ag ingta-o sa Ida mga disipulos agor sinra kag mapana-o sa mga tawo.

¹⁷ Nagkinaon sinrang tanan ag nabusog. Pagkatapos, ingpangtipon it mga disipulos kag mga natura ag nakapuno pa sinra it doseng tabig.

^{††} Basaha ra sa 2 Hari 4:42-44.

Kag Pagkakilaya ni Pedro kang Hesus Bilang Gingpromisang Kristo

(Mateo 16:13-20; Markos 8:27-30)

¹⁸ Usang adlaw nak nagpapangamuyo it solo si Hesus, natabong rahagto ra kag Ida mga manugsunor. Nagpangutana Sida sa inra, "Sin-o kuno Ako siling it mga tawo?"

¹⁹ Ag nagsabat sinra, "Kag siling it iba, Ikaw kuno si Juan nak Manugbawtismo. Siling ray it iba, 'Ikaw kuno ay si Propeta Elias. Ag inggwa ra it nagsisiling nak, Ikaw kuno ay nabanhaw nak usa sa ibang mga propeta it kato.' "

²⁰ Nagpangutana ray si Hesus sa inra, "Ay kamo, sin-o Ako para sa inro?"

Kag nagsabat ay si Pedro, "Ikaw kag Kristo nak gingpromisa it Dios."

Kag Pagpasador ni Hesus Tungor sa Ida Arayanang Hirap ag Kamatayon

(Mateo 16:20-28; Markos 8:30—9:1)

²¹ Pagkarungog it kali ni Hesus, ingtugon Nida sinra nak inding gador giama aber kanin-o nak Sida kag Kristo nak gingpromisa it Dios.

²² Ag nagsiling pa Sida, "Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay kinahangyan nak magtiis it maramong hirap ag isikway it mga pinuno it mga Hudyo, mga Punong Saserdote, ag mga Manunudlo it Kasuguan. Kinahangyan ra nak Ako ay amatyon, ag sa pangtatlong adlaw ay mababanhaw."

Dapat Maging Hanra sa Hirap nak Aaguman sa Pag-sunor kang Hesus

(Mateo 16:24-28; Markos 8:34—9:1)

²³ Pagkatapos, sa atubangan it maramong tawo ay kali kag Ida ingsiling:

"Sin-o man sa inro kag gustong magsunor sa Ako ay dapat limtan kag ida sariling kagustuhan, ag pas-anon kag ida krus, nak kag gustong bisayahon ay hanraey sidang magtiis it hirap adlaw-adlaw hastang sa kamatayon, alang-alang sa ida pagsunor sa Ako. ²⁴ Kag tawong nagsasalig yang sa ida sarili ay imaw kag mawawar-an it kabuhi nak waya't katapusan. Pero kag tawo nak ingbabaliwaya kag ida sarili para yang magsunor sa Ako ay imaw kag magkakainggwa it kabuhi nak waya't katapusan. ²⁵ Dahil ni-o kag mapapakamos it usang tawo aber mapasa-ida man kag bug-os nak kalibutan, kung mawawagit ra kag ida kabuhi? Waya! ^{†26} Aber sin-o man kag mahuda nak magsiling nak sida ay nagsusunor sa Ako ag sa Ako mga bisaya, ay Ako ra sida ikahuda sa Ako pagbalik, Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, raya kag kahimayaan it

† Basaha ra sa Sal. 49:7-9.

Ako Tatay sa langit kaibahan kag mga balaan nak anghel. ²⁷ Matuor kaling Ako ingsisiling sa inro. Inggwa it ibang nagtitinrog dili nak indi makaagom it kamatayon, hastang waya ninra nakikita kag paghari it Dios."

Kag Pagyabot it Hitsura ni Hesus

(Mateo 17:1-8; Markos 9:2-8)

²⁸ Mga wayong adlaw pagkatapos nak ingbisaya ni Hesus katong tungor sa Ida maaaguman, ay gingnunot Nida sina Pedro, Juan ag Santiago patukar ruto sa baguntor agor magpangamuyo. ²⁹ Ruto, habang nagpapangamuyo si Hesus, nagyabot kag hitsura it Ida uda, ag kag Ida baro ay lalong nagpakaputi it kasusilaw. ³⁰ It yang pakita kag ruhang kayake nak nagpapakig-istorya sa Ida. Kali ay sina Moises ag Propeta Elias, ³¹ nak kag inra ra mga hitsura ay abang silaw. Nag-iistorya sinrang tatlo it nahanungor sa magiging pagtaliwan ni Hesus nak ruto Nida atuparon sa Herusalem.

³² Habang nag-iistoryahan pa sinra, namuukan sina Pedro ag kag ida ruhang kaibahan. Ag sa inra pagbati, nakita ninra si Hesus sa Ida abang silaw nak hitsura ag imaw ra kag Ida ruhang kaistorya.

³³ Tong pahalinoney katong ruhang tawong kaistorya ni Hesus, napasiling si Pedro sa Ida, "Gino-o, maado nak hali kami! Matukor kami it tatlong pasilungan no? Usa para sa Imo, usa para kang Moises ag usa para kang Elias." Imaw kag ida nasiling dahil buko nida ayam kung ni-o kag ida ibisaya.

³⁴ Habang nagbibisaya pa sida, ay nayampuyan sinra it rampog ag kali ay naglibon sa inra. Sina Pedro ay nahadlok tong sinra ay inglibunan it kali. ³⁵ Ag halin raha ay inggwa it Boses nak nagsiling, "Imaw kali kag Ako Anak, kag Ako Pinili. Panimati kamo sa Ida."

³⁶ Pagkatapos it bisaya it katong Boses, si Hesus yangey kag inra nakita. Inghipos-hipos yang anay ninra sa mga panahong kato kag tungor sa inra nakita ruto, ag waya anay ninra gipang-uma-umaan sa iba.

Kag Pagpaado ni Hesus sa Anak nak Ingsaniban it Mayaot

(Mateo 17:14-21; Markos 9:14-29)

³⁷ Pagkaaga, it katong nakaabotey si Hesus ag Ida tatlong disipulos sa ubos it baguntor, nasamputan ninra nak abang ramong tawo kag naghuhuyat sa inra. ³⁸ Ag halin sa karamuang mga tawo ay inggwa it usang nag-ukaw, "Maestro, kaluy-i nak gador kaling ako anak! Sida yang nak gador kag ako anak! ³⁹ Sida ay perming ingpapahirapan it mayaot ag gulping naidagak, ag napakakisay-kisay. Nagsusubo kag ida yuba ag ingpapaka-pahirapan sida. Ag bag-o sida badaan it mayaot ay abang yuday sida. ⁴⁰ Nagpakitluoyey ako sa

Imo mga disipulos nak palayason kaling mayaot pero indi ninra kaya."

⁴¹ Nagsabat si Hesus, "A! Kamong mga tawo sa ngasing nak panahon ay mga waya't pagtu-o ag mga matugas it uyo! Hastang sauno pa Nako kamo dapat ibhan ag tis-an? Hala! Maley, ray-a kinang imo anak dili sa Ako."

⁴² Habang ingpapayungot kang Hesus katong anak, ing-abot ray kali ag ingpabuyagsak it mayaot ag ingpakisay-kisay. Pero ingsaway ni Hesus kag mayaot ag ingpaado Nida katong anak, ag ingbalik sa ida tatay. ⁴³ Ag kag tanan ay napatingaya sa rakong gahom it Dios.

Ingpasador ray ni Hesus kag Tungor sa Ida Kamatay-on

(Mateo 17:22-23; Markos 9:30-32)

Ag habang ingkakatingayahan pa it mga tawo kag tanang mga inghimo ni Hesus, Sida ray ay nagbisaya sa Ida mga manugsunor, ⁴⁴ "Tamnan sa inro isip kaling Ako ibisaya sa inro. Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay atraiduron ag ita-o sa damot it mga mahusgar sa Ako." ⁴⁵ Ugaling ay waya pa ninra naintyendihe kag gustong bisayahon it Ida ingsiling, dahil nalilipran pa kali. Ag natahap sinrang magpang-utana sa Ida.

Sin-o kag Pinaka-yabaw sa Inrang Tanan

(Mateo 18:1-5; Markos 9:33-37)

⁴⁶ Usang adlaw, kag mga disipulos ni Hesus ay nagsusuay kung sin-o sa inra kag pinaka-yabaw sa tanan. ⁴⁷ Ayamey ni Hesus kag inra ing-iisip, kada inghuytan Nida kag usang anak ag ingpapayungot sa Ida tupar, ⁴⁸ ag nagsiling, "Aber si-o man kag nagbabaton diling anak dahil sida ay nagsusunor sa Ako, ay nagbabaton ra sa Ako. Ag aber si-o man kag nagbabaton sa Ako ay nagbabaton ra sa Dios nak nagparaya sa Ako. Dahil kung si-o kag pinaka-kubos sa inrong tanan ay imaw kag pinaka-yabaw."

Kung Buko Ato Kalaban ay Kakampi Nato

(Markos 9:38-41)

⁴⁹ Ag nagsiling si Juan, "Gino-o, nakakita kami it usang tawo nak nagpapalayas it mga mayaot sa paggamit it Imo pangayan ag ingsaway namo sida, dahil buko namo sida kaibahan."

⁵⁰ Pero nagsiling si Hesus, "Pabad-e yang ninro sida, dahil sida nak buko inro kalaban ay kakampi ninro."

KAG PAGPANAW NI HESUS PA-HERUSALEM

Waya Gibatuna si Hesus sa Usang Baryo it Samarya

⁵¹ Tong mayungotey kag adlaw it pagraya kang Hesus sa langit, nagpursige nak gador Sida nak makapagto sa Herusalem. ⁵² Nagsugo Sida it mga mauna sa Ida papagto sa baryo it Samarya agor inra ihanra kag adayunan ninra ruto. ⁵³ Ugaling waya it mga tawong gustong magbaton sa Ida ruto dahil Sida ay pa-Herusalem. ⁵⁴ It tong nakita kali it Ida mga disipulos nak sina Santiago ag Juan, nagsiling sinra, "Gino-o, gusto baga Nimong paayanan namo it kayado halin sa langit kaling mga tawo agor magkakasunog?"

⁵⁵ Pero ing-atubang sinra ni Hesus ag ingsaway, "Niong klaseng batasan kinang hina sa inro! Dahil Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay waya nagpaali agor siraon kag kabuhi it mga tawo kundi luwason sinra." ⁵⁶ Ag nagdiretso yangey sinra sa ibang baryo.

Kag Nahanungor sa Tawo nak Buko Hanra Magsunor kang Hesus

(Mateo 8:18-22)

⁵⁷ Habang nagbabaktas sinra, inggwa't usang tawo nak nagsiling kang Hesus, "Masunor ako sa Imo aber hariin Ka magpagto."

⁵⁸ Nagsiling si Hesus sa ida, "Aber kag mga ilahas nak iro ay inggwa it yukuhan ag kag mga pispis ay inggwa it pugar, pero Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo ay waya it maadong katuyugan."

⁵⁹ Ag nagsiling ray Sida sa usa pang nagnununot-nunot sa Ida, "Sunor sa Ako."

Pero nagsabat katong tawo, "Oho Gino-o, pero pasugte anay akong magpauli. Hingan ako masunor sa Imo pag namatayey kag ako tatay ag ako napayubongey sida."

⁶⁰ Ag nagsabat si Hesus, "Pabadyang kag mga waya't pagtu-o nak tuyar sa mga minatay sa pagmuyat it Dios nak magyubong sa inra kapwa minatay. Pero ikaw, sunor sa Ako ag ibantala kag tungor sa paghari it Dios."

⁶¹ Ag inggwa pa it usa nak nagsiling, "Gino-o, masunor ako sa Imo, pero sugti anay ako nak magpamuhon sa ako pamilya ruto sa ako panimayay."

⁶² Pero nagsabat sa ida si Hesus, "Indi mag-angay sa paghari it Dios kag aber siong tawo nak nagpapatuyar sa usang manug-arado nak permi yang nak sauli."

Kag Sitentay-dos nak Unang Ingpapanaw ni Hesus agor Magbantala

10 Pagkatapos it kali, nagpili pa kag Gino-o it sitentay-dos nak manugsunor, ag sinra ay Ida ingsu-

go it tigruha-ruha pramas mag-uná sa kada banwa ag lugar nak Ida apagtuan. ² Nagsiling pa kag Gino-o sa inra:

“Abang bugana kag anihon, pero apila yang kag manug-ani. Ngani, pangamuyo kamo sa Gino-o nak Tag-iya it Anihon nak magparaya it mga manug-ani sa Ida anihan. ³ Sige, panawey kamo, pero mag-andam! Dahil ingsusugo Nako kamo sa tunga it mga tawong maisog tuyar sa mga ilahas nak iro, aber kamo ay pay tuyar sa mga karnero nak mabuot. ⁴ Aya kamo giraya it kwarta, binagtong, o binitbit pang sandalyas. Ag ayaey kamo gipaabansa sa pag-inistorya sa inro mga masasapoy sa rayan.

⁵ “Pag abatunon kamo it usang tagbayay, siling anay nak, ‘Kabay pang kag katimunungan it Dios ay m-pasa-inro!’ ⁶ Ag kung katong tagbayay ay hanraey magbaton it katimunungan it Dios, sinra ay talagang apakamaaduhon Nida. Pero kung katong tagbayay ay indi magbaton it kina, indi ra sinra gipakamaaduhon it Dios. ⁷ Kung hariing bayay kamo ingbaton, ruto yangey kamo madayon. Kauna ninro ag inuma kag aber niong inra itahaw, dahil tuyar sa usang traba-hador kamo ra ay karapatdapat nak magbaton it inro suhoy. Ag aya kamo gipasaydo-saydo it bayay nak adayunan.

⁸ “Pag kamo ay masuyor sa usang banwa ag kamo ay batunon ruto, aya kamo gipamili it pagkaon. Kauna kung ni-o man kag itahaw sa inro. ⁹ Paaduha kag inra mga masakit ag isiling ninro sa inra, ‘Nagpayungot sa inro kag paghari it Dios.’

¹⁰ “Pero kung kamo ay indi gibatunon sa banwang in-ro apagtuan, bandilyuhan sa inra mga karsada kag, ¹¹ ‘Aber kag taybo it inro banwa nak naghupot sa amo mga siki ay amo ingpapahir bilang tanra nak wayaey kami it salabton sa inro kabuhi. Pero amo gihapon ing-papasador sa inro nak nagpayungot sa inro kag paghari it Dios.’ ¹² Kali kag Ako ingsisiling sa inro. Sa huling paghusgar it Dios sa tawo ay mas mabug-at kag parusang maabot sa taga-rutong banwa kisa sa parusang abatunon it mga taga-Sodoma.”

Kag mga Paandam ni Hesus sa mga Tawo nak Waya Gihinuysoy

(Mateo 11:20-24)

¹³ Pagkatapos, nagsiling si Hesus, “Kahahadlok kag matatabo sa inro mga taga-Corazin! Imaw ra kamong mga taga Betsayda! Kahahadlok kag parusang inro maaaguman dahil waya kamo gihinuysoy sa inro mga kasal-anan! Kung sa Tiro ag Sidon ay inghimo Nako kag mga milagro nak pareho sa inghimo ra Nako sa inro, ay dey marugayey ra tan-a sinra nak nakasuksok it barong kustal ag ingwiwisikan it abo kag inra uyo, bilang tanra it inra paghinuysoy. ¹⁴ Kada sa huling paghusgar it Dios sa tawo, ay mas mabug-at kag paru-

sang maabot sa inro kisa sa parusang abatunon it mga taga-Tiro ag Sidon. ¹⁵ Kamong mga taga-Caper-naum, kabi baga ninro ay aray-on kamo sa langit. Ind-ing gador! Dahil impyerno kag inro apagtuan!”

¹⁶ Nagsiling pa si Hesus sa ida mga manugsunor, “Kag nagpapanimati sa inro ingtutudlo ay nagpapani-mati ra sa Ako, ag kag nagsisikway sa inro ay nagsisik-way ra sa Ako, ag kag nagsisikway sa Ako ay nagsisik-way ra sa Dios nak nagparaya sa Ako.”

Kag Pagbalik it Katong Sitentay-dos nak Nagbantala

¹⁷ Pagbalik it katong sitentay-dos, sinra ay nasasadyahan nak nag-uma, “Gino-o, aber kag mga mayaot ay amo nararaog dahil sa Imo pangayan!”

¹⁸ Ag nagsabat si Hesus sa inra, “Nakita Nako nak nahuyog si Satanas nak pay pangilat halin sa langit. ¹⁹ Muyati, ingtataw-an kamo Nako it gahom agor aber mga sawa ag iwi ay kaya ninrong yusakon, ag pirdihon kag gahom it kaaway nak si Satanas. Ag wayang gador it mauno sa inro. ²⁰ Ugaling aya kamo gikasadya dahil yang sa pagraog ninro sa mga mayaot, kundi magki-nasadya kamo dahil kag inro pangayan ay nakasuyat sa langit.”

Nagpapasalamat si Hesus sa Ida Tatay nak Dios

(Mateo 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Tong oras nak kato mismo, nasadyahan si Hesus dahil sa gahom it Ispirito Santo ag napasiling Sida, “Tatay, Gino-o it langit ag duta, ingpapasalamatan Ka Nako dahil waya Nimo gipaayaman kaling tanan sa mga maayo ag nakaaray. Pero ingpahadag Nimo kali sa mga tawong hanraey magpaubos ag magtuon tuyar sa mga anak. Opo Tatay, dahil imaw kina kag Imo gustong matuman.”

²² Pagkatapos, gingsilingan Nida kag mga tawo, “Kag tanang butang ay ingtugyan sa Ako it Ako Tatay. Waya it nakakilaya kung si-o nak gador Ako bilang Anak kundi kag Tatay yang. Waya ra it nakakilaya kung si-o nak gador kag Tatay kundi Ako yang nak Ida Anak, ag imaw ra sa mga tawo nak gusto Nakong ipakilaya kag Tatay sa inra.”

²³ Pagkatapos, nag-atubang Sida sa Ida mga manug-sunor ag Ida ingsiling nak sinra yang kag nakakarun-gog, “Abang buynas kamo, dahil nakikitaey ninro kag Ako inghihimo. ²⁴ Matuor kaling Ako ingsisiling sa inro. Maramong mga propeta ag mga hari kag naghahan-rom nak makita ra kag inro nakikita, ugaling ay waya ninra nakita. Inghahanrom ra ninrang marunggan kag inro narurunggan, ugaling waya kali ninra narunggi.”

Kag Istorya Tungor sa Maadong Samaryanhon

²⁵ Usang adlaw, inggwa it usang tawo nak maayam sa Kasuguan nak nagtinrog agor purbahan kung

maayong Manunudlo si Hesus. Nagpangutana Sida, "Maestro, ni-o kag ako dapat himuon agor mapasa-ako kag kabuhi nak waya't katapusan?"

²⁶ Nagsabat si Hesus, "Ni-o kag nakasuyat sa Kasuguan it Dios? Ni-o kag imo nababasa ruto?"

²⁷ Kali kag sabat it kaling tawo, "Palangga-a kag Gino-o nak imo Dios it hugot sa imo tagipusuon, bug-os nimong pagkatawo, tanang imo kusog, ag bug-os nimong kaisipan,† ag Palangga-a kag imo isigkatawo tuyar sa pagpalangga nimo sa imo sarili." ††

²⁸ Ag nagsiling si Hesus sa ida, "Tama kag imo ingsabat. Himu-a kina ag mapapasa-imo kag kabuhi nak waya't katapusan."

²⁹ Pero sa kagustuhan it kaling tawo nak maipakita nak maayam sida kung ni-o kag tama, ay nagpangutana ray sida liwat kang Hesus, "Nak si-o kag ako kayungot?"

³⁰ Kali kag sabat sa ida ni Hesus, "Usang adlaw, inggwa't usang kayaking lahi it Hudyo nak nag-us-os halin sa Herusalem papagto sa Jerico. Habang sida ay asa rayanan pa, sida ay naharang it mga tulisan. Pagkatapos nak inra sida ing-ubahan ag ingbalbal ay inra ingbadaan nak halos himamatyoney.

³¹ "Tyempo rang inggwa it nag-us-os nak usang saserdote it mga lahi it Hudyo sa karsadang kato ag pagkakita it kali rutong tawo, sida ay naglikaw sa kayudong habig ag nagpadayon sa pagpanaw.

³² Imaw ra inggwa't manugbulig sa Templo nak halin sa lahi ni Levi, nak nagrayan. Pagkaantaw nida rutong tawo, sida ra ay naglikaw ag nagpadayon sa pagpanaw.

³³ "Pero, inggwa't usang Samaryanhon nak napanayan ra ruto. Pagtungor ag pagkakita nida ruto sa tawo ay abang kaluoy nida dili. ³⁴ Kada ingsuuran nida kali, ag pagkatapos nak ida nayanggasan it ayak ag nabub-an it lana it olibo kag ida mga ugar, ay ida kali ingbugkos, bag-o ingsakay sa ida ingsasakyang asno, ag ingraya sa usang bayay nak dayunan para ruto ay ida alagaan. ³⁵ Tong masunor nak adlaw, abang aga pa, katong Samaryanhon ay nagbilin it kwarta sa tagiya it katong bayay nak dayunan ag nagtugon nak, 'Alaga-e sida, ag kung ni-o pa kag imo magagastos sa imo pagripara sa ida ay ako abadaran sa ako pagbalik.'

³⁶ "Ngasing, si-o aboy sa tatlong kato kag nagpakita nak sida ay 'maadong kayungot' it katong tawo nak ingtakawan ag ingbalbal it mga tulisan?"

³⁷ Nagsabat katong tawo nak maayam sa Kasuguan, "Ay di katong nagpakita it kaluoy sa ida."

Ag nagsiling si Hesus, "Pagtoy ag patuyare katong tawo."

Si Hesus sa Bayay nina Marta ag Maria

³⁸ Ngasing, sa pagpadayon nina Hesus sa inra pagpanaw, nagsuyor sinra sa usang baryo ag sinra ay ingbaton sa usang bayay nak kag tag-iya ay usang kabade nak kag ngayan ay Marta. ³⁹ Sida ay inggwa it usang manghor nak kag ngayan ay Maria, ag kali ay nag-ingkor it nakayumpagi sa atubangan it Gino-o habang nagpapanimati sa Ida pagtudlo. ⁴⁰ Pero si Marta ay napapaka-awat ag napapaka-sahoy sa paghikot sa kusina, kada nagsuor sida sa Gino-o ag nagsiling, "Gino-o, waya baga Ikaw it pasinglabot nak kag ako manghor ay pinabad-an yang ako it paghikot rili it ako yang? Silinga baga sida nak buligan ra ako."

⁴¹ Ugaling kag sabat sa ida it Gino-o ay, "Marta, Marta, nagpapaka-kalibog ka ag masyarong napapaka-sahoy sa maramong bagay. ⁴² Usa yang ra kag kinahangyan nak dapat kalibgan. Ag kina ay imaw kag maadong parti nak mas ingpili ni Maria, katong indiey nak gador mabaoy sa ida."

Kag Pagtudlo ni Hesus Tungor sa Pagpangamuyo

(Mateo 6:9-13; 7:7-11)

11 Usang beses, nagpangamuyo si Hesus sa usang lugar. Ag pagkatapos Nida it pangamuyo, usa sa Ida mga disipulos ay nagsiling, "Gino-o, tudlu-e baga kami nak magpangamuyo tuyar sa pagtudlo ni Juan nak Manugbawtismo sa ida mga disipulos."

² Nagsiling si Hesus sa inra, "Pag kamo ay magpangamuyo, tuyar kali kag inro isiling:

'Tatay,

dayawon kag Imo balaang pangayan.

Kabay pang mapasa-amo kag Imo paghari.

³ Taw-e kami it amo pagkaon sa adlaw-adlaw.

⁴ Patawara kami sa amo mga kasal-anan, tuyar sa amo pagpatawar sa mga nakakasala sa amo.

Ag aya gituguting maraya kami it panulay.'

⁵ Ag nagsiling pa Sida sa inra, "Si-o sa inro kag mapagto sa inro kayungot it tungang gab-i ag magsiling nak, 'Paré, pahuyama anay baga ako it tatlong bilog nak tinapay. ⁶ Inggwa busa ako it bisita nak nagsampot halin sa biyahe ag wayang gador ako it ipakaon sa ida.'

⁷ "Ag masabat kaling inro kayungot, 'Bad-ey baga kami giisturbuha, nakatrangkay kag amo pwertahan ag kag ako mga anak ay katuyogey. Indiey ako magbangon pramas taw-an yang kamo kung ni-o kag inro kinahangyan.'

⁸ "Ako ingsisiling sa inro, aber indi sida magbangon pramas ita-o kag kinahangyan ninro bilang magkayungot, pero kung sige gihapon kag inro pangatok ay ma-

† Deu. 6:5. †† Lev. 19:18.

bangon nak gador kato ag ita-o kung ni-o man kag inro kinahangyan.

⁹ "Ag Ako ra ingsisiling sa inro, padayon yang kamo it hagar sa Dios, ag kamo ay Ida ataw-an. Padayon yang kamo sa paghanap, ag Ida kamo abuligan pramas makakakita. Padayon yang kamo it pagkatok, ag Ida kamo abuksan. ¹⁰ Dahil aber si-o man kag naghahagar sa Dios ay ataw-an, ag aber si-o man kag naghahanap ay makakakita, ag aber si-o man kag nagkakatok ay abuksan.

¹¹ "Inggwa baga it tatay nak mata-o it sawa sa ida anak, kung kag inghahagar ay isra, ¹² o iwi kag ita-o sa ida anak, kung kag inghahagar ay itlog? Syempre waya! ¹³ Kung kamong mga makasal-anan ay maayam magta-o it mga maadong butang sa inro mga anak, kag inro pa ara Tatay nak asa langit? Maayam ra Sida magta-o it Ispirito Santo sa mga naghahagar sa Ida."

Kag Gahom ni Hesus ay Buko Halin kang Satanas

(Mateo 12:22-30,43-45; Markos 3:20-27)

¹⁴ Ngasing, ingpalayas ni Hesus kag usang mayaot nak nagpaudom sa usang kayake. Pagkaliwas it mayaot ruto sa tawo, sida'y nakabisayay ag abang katingaya it mga tawo. ¹⁵ Pero inggwa it ibang napasiling, "Kag Ida gahom nak magpalayas it mga mayaot ay parayan yang kang Beelzebul nak pinuno ninra!" †

¹⁶ Kag iba ray ra ay gusto Sidang purbahan kung talagang Sida ay halin sa Dios, kada naghagar sinra it milagro halin sa langit bilang pamatuor.

¹⁷ Pero dahil nasasaduran ni Hesus kag inra mga ingiisip, napasiling Sida sa inra:

"Mabagsak kag bawat gingharian nak kag mga sinakupan ay naglalaban-labanan. Ag imaw ra, masisira kag bawat pamilya. ¹⁸ Ag kung si Satanas ra ay malaban sa ida sinakupang mayaot, ingkabalaban nida kag ida sarili. Kung tuyar ay pauno mayawig kag ida gingharian? Kada aya kamo gisiling nak nagpalayas Ako't mga mayaot parayan kang Beelzebul. ¹⁹ Kung Ako ay nagpapalayas it mga mayaot parayan sa gahom ni Beelzebul, ay kanin-o gahom kag inggagamit it inro mga manugsunor nak magpalayas it mayaot? Kag inro mismong mga manugsunor kag nakakapamatuor nak sala kamo! ²⁰ Pero kung Ako kag nagpapalayas it mga mayaot, kina ay parayan sa gahom it Ispirito it Dios, kada maaayaman ninro nak nag-abotey sa inro kag paghari it Dios.

²¹ "Si Satanas ay tuyar sa usang makusog nak tawo nak kumpleto it armas sa pagbantay sa ida sariling bayay ag sa ida mga ari-arian, pramas kag ida pagpangabuhi ay matimunong. ²² Pero kung yusubon sida ag mapirdi it usang mas makusog pa kisa sa ida, abayon anay it kali kag ida mga armas nak imaw nida it

ingsasaligan, ag pati kag mga nakamkam ay aparti-partihon it kaling nagyusob ag ida mga kaibahan. ††

²³ "Kag waya gikakampi sa Ako ay nagkukuntra sa Ako, ag kag waya gibubulig sa pagtipon it mga tawo para sa Ako, ay imaw kag nagbubulig sa mga tawo nak magpayado sa Ako."

Kag Pagbalik it Mayaot sa Ida Dating Ingtineran

(Mateo 12:43-45)

²⁴ Nagsiling pa si Hesus, "Kung inggwa it usang mayaot nak magliwas sa usang tawo, malibot-libot anay kina sa mga kabukiran kung hariin ay waya it tubi habang naghahanap it mapahuwayan. Ag kung waya it makita, masiling kina sa ida sarili, 'Mabalik yangey ako sa ako ginghalinan.' ²⁵ Pagbalik nida hagto sa tawong ida ginghalinan, makikita nidang kali ay malimpyoy ag mas maadoy ngasing. ²⁶ Kada pagkakita nida kali, ay mapanaw ray sida ag mapang-ikag it pito pang mayaot nak mas mayain pa sa ida, ag masuyor sinra ag maistar ruto. Ngani, kag kamutangan it katong tawo ay lalong mapakayain."

Kag Matuor nak Kasadya

²⁷ Ag natabo ra nak myentras nagbibisaya pa si Hesus, inggwa't usang kabade sa karamuan nak nag-ukaw, "Abang buynas kag nag-anak ag nagpasuso sa Imo!"

²⁸ Pero nagsabat si Hesus, "Kag abang buynas ay katong mga nagrurungog sa mga bisaya it Dios ag nagtutuman dili!"

Ingbisayahan ni Hesus kag mga Pinuno nak Nagpupurba sa Ida

(Mateo 12:38-42; 16:1-4; Markos 8:11-12)

²⁹ Habang nagpapaka-ramo pa kag mga tawo, nagtuna it pagbisaya si Hesus sa inra:

"Kamong mga tawo sa ngasing nak panahon ay subrang yain! Ingpapaka-hanapan yang ninro Ako it milagro bilang pamatuor kung sin-o talaga Ako. Pero waya it ibang ipakita sa inro kundi kag natabo yang it kato kang Propeta Jonas. ³⁰ Kung paunong kag natabo kang Jonas kag naging tanra nak sida ay ingparaya it Dios para sa mga taga-Ninive, ay Ako ra nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay imaw ra kag tanra nak Ako ay ingparaya para sa mga tawo sa ngasing nak panahon. ³¹ Sa adlaw rang kato, matinrog ra kag Reyna it Seba †† kaibahan it mga tawo sa ngasing nak panahon ag sida ra ay maakusar sa inro. Dahil halin sa pinaka-mayadong lugar, nagpagto sida kang Haring Solomon para runggan kag ida rakong kaayaman. Ag ngasing ay haley kag mas yabaw pa kisa kang

† Si "Beelzebul" kag ibang tawag it mga lahi it Hudyo para kang "Satanas."

†† Basaha ra sa Isa. 49:24-25. ‡ Basaha ra sa Jon. 3:4-5. †† Kali kag "Reyna it Sur." Basaha ra sa 1 Hari 10:1-13.

Solomon, pero waya gihapon ninro Sida gipapatihe. ³² Sa huling paghusgar it Dios sa tawo, matinrog kag mga taga-Ninive kaibahan it mga tawo sa ngasing nak panahon ag sinra kag maakusar sa inro, dahil sinra ay naghinuysoy katong gingpaandaman sinra ni Jonas, ag ngasing ay haley kag mas yabaw pa kisa kang Jonas, pero waya gihapon kamo gihihinuysoy.

Kag Ibang Istorya Tungor sa Puyos it Iwag

(Mateo 5:15; 6:22-23)

³³ "Waya't tawong nagsusuga it iwag nak pagkatapos ay ibutang yang ra kali ruto sa taguan nak waya't ing-iiwagan, o sa irayom it gantangan, kundi ingbubutang kali sa tamang butangan agor kag mga nagsusuyor ay mahahadagan. ³⁴ Kag imo mata ay pay iwag it imo yawas. Kada kung mahadag kag imo mata, mahahadagan kag imo bug-os nak yawas. Pero kung maruyom kag imo mata, maruruyman ra kag imo bug-os nak yawas. ³⁵ Kada ngani mag-andam ka, sabaling katong imo inghuhuna-huna nak kahadagan nak rahina sa imo ay karuymanan yaki! ³⁶ Ngani, kung kag imo bug-os nak yawas ay puno it kahadagan ag kina ay waya't ni-o mang karuymanan, kina ay magiging matuor nak kahadagan, nak pay tuyar sa ing-iiwagan it usang iwag nak mahadag."

Kag Pagbisaya ni Hesus sa mga Pariseo ag mga Maayam sa Kasuguan

(Mateo 23:1-36; Markos 12:38-40; Lukas 20:45-47)

³⁷ Pagkatapos it bisaya ni Hesus, ing-ikag Sida it usang Pariseo nak magkaon sa inra. Nagnunot Sida sa inra bayay ag nag-atubang sa kaunan. ³⁸ Abang katin-gaya it katong Pariseo pagkakita sa Ida nak waya anay gipanghinaw it damot bag-o magkaon suno sa inra sulunranon.

³⁹ Nagsiling kag Gino-o sa ida:

"Kamong mga Pariseo, ay pay tuyar sa naghugas it baso ag mayukong, nak liwas yang kag inghugasan ag waya kag suyor. Kada mabuling gihapon kag suyor, pay tuyar sa tawong maado sa pangliwas, pero kag tagipusuon ay puno it kahakugan ag kayainan. ⁴⁰ Kamong mga waya it kaisip-isip! Buko baga kag Dios nak naghimo it pangliwas ay imaw ra kag naghimo it pangsuyor? ⁴¹ Ngani, kinahangyan nak malimpyo kag pangliwas ag pangsuyor. Pramas matuman kali, kag inro anay dapat himuon ay magbulig sa mga pobre nak inggwa it maadong kabubut-on, ag sa bandang huli inro makikita nak kag tanan ay malimpyoy.

⁴² "Kahahadlok kag matatabo sa inro nak mga Pariseo! Mismong mga tanom nak inggagamit ninro sa pampalasa ay ingtata-o ninro kag ika-sampuyong parti sa Dios. Pero ingbabaliwaya ninro nak maging matarong ag imaw ra kag pagpalangga sa Dios.

Ngani, imaw kali kag dapat ninrong tumanon ag indi ra dapat magpabada sa pagta-o it inro ika-sampuyong parti.

⁴³ "Kahahadlok kag matatabo sa inro nak mga Pariseo! Dahil abang gusto nak gador ninro nak mag-ingkor sa ingkuran it pinaka-importanting tawo sa atubangan it sinagoga, ag bugnuhon kamo it mga tawo sa banwa.

⁴⁴ "Kahahadlok kag matatabo sa inro! Kamo ay tuyar sa mga yuyubngan nak indi mahalata, kada gingdadama-damaan yang it mga tawong waya nakakasador nak kag suyor ay minatay."

⁴⁵ Nagsaligbat sa Ida kag usa sa mga rahagtong Maayo tungor sa Kasuguan it Dios, "Maestro, sa imo ingbisayang kina, pati kami ay imo gingpapahud-an."

⁴⁶ Ag nagsabat si Hesus sa ida, "Kahahadlok kag matatabo sa inro nak mga Maayo! Dahil ingpapakapapas-an ninro sa mga tawo kag mga mabug-at nak kasuguan, pero kamo mismo ay inding gador magbulig aber inro tudlo ay iruot pramas mapahilway sinra.

⁴⁷ "Kahahadlok kag matatabo sa inro! Ingpapahimo pa ninro kag mga pantyon it mga propeta, aber sinra ay ingmatay it inro mga ginikanan. ⁴⁸ Pero sa inro inghuhumang kina ay inro ingpapamatuuran nak sinra'y ingmatay it inro mga ginikanan ag kamo'y nagkukumporme sa inra inghuman. Dahil sinra kag nagmatay ag kamo kag nagpahuman it pantyon!

⁴⁹ "Kada ngani tuyar kali kag ingsiling it Dios nak Maayam, 'Ako kag maparaya sa inra it mga propeta ag mga apostoles. Kag iba ay inra amatyon ag kag iba ay apahirapan.' ⁵⁰ Ngani, kamong mga tawo sa ngasing nak panahon ay sa inro asukton it Dios kag pagmatay it tanang mga propeta tuna tong ingtuga kag kalibutan, ⁵¹ magtuna pa kang Abel hastang kang Zacarias nak ingmatay sa tunga it altar sa rayaag it Templo ag sa sagradong lugar. Oho! Ako ingsisiling sa inro nak tanan kina ay asukton sa inro.

⁵² "Kahahadlok kag matatabo sa inro nak mga Maayam tungor sa Kasuguan! Dahil sa inro pagtudlo waya ninro gibukse kag rayan para sa tawo kung pauno makilaya kag Dios. Wayaey ngani kamo gustong magpasakop sa paghari it Dios, pati ra baga kag iba ay apigahan pa ninro."

⁵³ Pagkahalin ni Hesus ruto sa bayay it pinuno, Sida ay ing-agit-agit it mga Manunudlo it Kasuguan ag it mga Pariseo agor Sida ay mahangit ag makasala sa Ida pagbisaya, ⁵⁴ dahil inra ingtityempuhan nak marakpan si Hesus it ni-o mang bisayang puyde ninrang iakusar sa Ida.

Kag Tungor sa mga Pariseo nak Nagpapakitang Tawo

(Mateo 10:26-27)

12 Habang kina ay natatabo, nagraragipon kag li-bo-libong mga tawo nak halos nagdadama-

damaaney sinra, kada nagbisaya anay si Hesus sa Ida mga manugsunor:

"Mag-andam kamo nak indi maraya it pangpaalsa † it mga Pariseo, nak imaw kag pagpakitang tawo. ² Pero waya it nakatabon nak sa tamang oras ay indi gibuksan ag waya ra it nakatago nak indi giliwas ag maaayaman. ³ Ngani, aber ni-o man kag inro ingbisaya sa maruyom ay marurungan it karamuan ruto sa mahadag. Ag kung ni-o man kag inro ingbisaya nak para sa inro yang sa suyor it inro mga kwarto ay imaw it ibandilyo sa maramong tawo halin sa kuyungan.

Kag Dapat Kahadlukan it Tawo ay kag Dios Yang

(Mateo 10:26-31)

⁴ "Ako mga amigo, inggisiling sa inro, aya gikahadluki kag mga tawong nagmamatay it yawas, ag pagkataspos ay wayaey it mahihimo pa. ⁵ Ipaandam nako sa inro kung sin-o kag dapat ninrong kahadlukan. Kag Dios yang kag inro dapat kahadlukan, dahil pagkatapos Nida nak bawion kag inro kabuhi ay inggwa pa gihapon Sida it karapatan ag gahom nak ibutang kamo sa impyerno. Kada ngani Ako ingsusugo sa inro, kahadluki Sida!

⁶ "Di baga kag ruhang maya ay indi mabadaran it mamagong? Pero aber maisot yang kag inra balor, ay waya gihapon gililimti it Dios kag aber usa sa inra. ⁷ Ay kamo pa ara? Miskin buhok gani ninro ay bilang Nida. Kada ngani aya kamo gikahadlok. Mas mahalaga kamo kisa sa libo-libong maya.

⁸ "Ako ra inggisiling sa inro, kag tanang nag-aako sa atubangan it tawo nak Ako ay ingkikilaya ninra, ay akilay-on ra Nako sa atubangan it mga anghel it Dios, Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo.

⁹ Pero kag tawong magbalibar sa Ako sa atubangan it mga tawo ay ibalibar ra Nako sa atubangan it mga anghel it Dios. ¹⁰ Apatawaron it Dios kag tanang magpasipala sa Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, pero kag magbisaya it pasipala laban sa Ispirito Santo ay inding gador igpatawaron.

¹¹ "Sa oras nak kamo ay ray-oney ag iatubang pramas husgaran it mga pinuno it sinagoga, ag mga pinuno ag mga di gahom sa banwa, aya kamo gikalibog kung pauno o kung ni-o kag inro isabat o ibisaya.

¹² Kumo sa oras nak kato mismo kag Ispirito Santo ay imaw kag matudlo sa inro it dapat ninrong ibisaya."

Kag Peligro nak Raya it Kahakugan

¹³ Usa sa karamuan kag nagsiling kang Hesus:

"Maestro, silingga baga kag ako maguyang nak par-tihaney nida ako it amo panublion."

† *Kag pangpaalsa nak inggamit it mga lahi it Hudyo ay "lebadora," nak sa Ingles ay "yeast." Sa inra pagmuyat kag rakong epekto it maisot yang nak lebadora ay simbulo it epekto it kayainan.*

¹⁴ Pero ingsabat sida ni Hesus, "Nong, si-o kag nagbutang sa Ako nak inro maging manug-areglo it inro panublion?" ¹⁵ Ag nagsiling si Hesus sa inrang tanan, "Maging alisto kamo, ag mag-andam sa tanang klase it kahakugan, dahil kag kabuhi it tawo ay buko halin sa kabuganaan it ida manggar."

¹⁶ Ag nag-istorya Sida sa inra, "Inggwa't usang manggaranon nak kag duta ay bugana magpanubas. ¹⁷ Ag ing-isip it kaling manggaranon, 'Ni-o ara kag ako dapat himuon? Wayaey it lugar rili sa ako mga usunan. Mahuotey rili kag iba pa nakong tubas.'

¹⁸ "Ag nagsiling pa sida, 'A! Agubaon yaki nako kaling ako mga usunan ag mapatugrok ako it mas maragko. Ag ruto nako ahipiron kag ako tanang inani ag mga butang. ¹⁹ Makakasiling ako sa ako sarili, "Na! Inggway ako it subra-subrang manggar nak hinipir para sa karamo-ramong tuig pa, aber ako ay magpahilay-hilay yangey, magpakakaon, magpaka-ininom ag magpakakinasadya."'

²⁰ "Ugaling, inggisiling sida it Dios, 'Waya ka ig-iisip! Ngasing nak gab-i, ay abawioney Nako kag imo kabuhi. Hay, kanin-o mapapagto kag imo tanang hinipir?'

²¹ "Imaw ra kina kag matatabo sa tawo nak nag-aaman it manggar para sa ida sarili, pero buko mayaman sa pagmuyat it Dios."

Kag Pagtudlo ni Hesus Tungor sa mga Kinahangyan it Tawo

(Mateo 6:25-34)

²² Ag nagsiling si Hesus sa Ida mga manugsunor: "Ngani, inggisiling Nako sa inro, aya gikalibog sa inro mga kinahangyan para sa pagpangabuhi, kung ni-o kag inro akaunon, ag tungor sa kinahangyan it inro yawas, kung ni-o kag inro isuksok. ²³ Dahil mas mahalaga kag inro kabuhi kisa sa pagkaon ag kag inro yawas kisa sa baro. ²⁴ Muyati ninro kag mga pispis. Waya sinra gitatanom o giaani. Waya ra sinra it mga kamarin o usunan, pero gingpapakaon gihapon sinra it Dios. Kamo pa ara nak mas mahalaga kisa rahang mga pispis? ²⁵ Nak si-o sa inro kag makakasugrong it aber usang oras sa haba it ida kabuhi parayan sa pagpakalibog? ²⁶ Kung kali nganing maisot yang nak bagay ay indi ninro kayang himuon, asing ingkakilangan pa ninro kag ibang bagay?

²⁷ "Muyati ag isipa kag mga buyak sa bukir, kung pauno nagtutubo kag mga buyak sa bukir. Waya sinra gipapangabudlay o gihahaboy, pero inggisiling nako sa inro, aber si Haring Solomon †† nak abang ramong manggar ay waya kasuksok it tuyar't ganda sa mga buyak. ²⁸ Kung paunong ingpapaganda it Dios kag mga buyak it hilaunon sa bukir, nak ngasing ay buhi

†† *Basaha ra sa 1 Hari 10:1-10.*

ag pagkainsulip ay ahayason ag ipilak sa kayado, kamo pa ara kag indi Nida gibaruan? Abang isot kag inro pagtu-o!

²⁹ “Ag aya ninro gikalibge kung ni-o kag inro akaunon o ainumon. Ayaey kamo gikalibog! ³⁰ Kumo kina kag inghihingabot it tanang tawo sa kalibutan, pero ayamey it inro Tatay sa langit nak kinahangyan ninro kinang tanan. ³¹ Kada imbes nak magpakakalibog kamo, kag inro yangey unahon ay magtinguha kamo nak magpasakop sa paghari it Dios. Kung tuyar kag inro ahimuon, Ida ra ita-o sa inro kag inro tanang mga kinahangyan.”

Kag Pagtudlo ni Hesus Tungor sa Kayamanan sa Langit

(Mateo 6:19-21)

³² “Aya kamo gikahadlok, aber kamo ay apila yang ag waya't kusog tuyar sa mga alagang karnero, dahil nasasadyahan kag inro Tatay sa langit nak ita-o sa inro kag mga pagpakamaado bilang Ida ginghaharian.

³³ Kada baligyaan ninro kag inro mga ari-arian ag magbulig sa mga pobre, ag tinguhaong magkainggwa kamo ruto sa kalangitan it kahita nak indi masira-sira, nak tipunan it kayamanan sa langit nak indi mawagit. Dahil sa langit ay waya it mananakaw nak makakapagto ag waya't anay. ³⁴ Dahil kung hariin kag inro kayamanan, ay hagto ra kag inro tagipusuon.”

Kag mga Alistong Suguon sa Pagbalik it Inra Amo

³⁵⁻³⁶ Nagsiling pa si Hesus sa Ida mga manugsunor, “Maging hanra kamo permi! Patuyare ninro kag mga suguon nak naghuhuyat sa pagpauli it inra amo halin sa rungawan. Inggway it suga kag mga iwag sa bayay nak ida asamputan. Ag kaling mga suguon ay hanraey agor pagkatok nida ay makakaiknat nak raan sinra pramas abrihan kag pwertahan. ³⁷ Abang buynas kag mga suguon nak aabutan it inra amo nak bati pa ag nagbabantay sa ida pagbalik. Matuor kaling Ako ing-sisiling sa inro. Dahil kaling amo ay mapangayunkunan ra ag sinra ay ida apaingkuron sa lamesa ag atahawan. ³⁸ Makinasadyay nak gador kinang mga suguon, kung imaw kato kag ida maaabutan, aber magabot man sida it gab-i o tungang gab-i! ³⁹ Pero tanra-e ninro kali. Kung inggwa it usang tag-iyay it bayay nak nakakasador kung niong oras maabot kag mananakaw, indi nida gipabad-ang suryon kag ida bayay. ⁴⁰ Kada kamo ra ay maghanra puat, dahil Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay maabot sa oras nak waya ninro gipapaabuta.”

Kag mga Matutom ag Buko Matutom nak Suguon

(Mateo 24:45-51)

⁴¹ Masunor, nagpangutana si Pedro, “Gino-o, para sa amo yang baga kaling Imo ing-istorya tungor sa mga suguon, o para sa tanan?”

⁴² Ag nagsabat kag Gino-o:

“Tsipa ninro kung kamo ay tuyar sa matutom ag maayong suguon nak atugyanan it ida amo sa pagrumaya sa ibang mga suguon para mapakaon sinra sa tamang oras. ⁴³ Abang buynas katong suguon, kung sa pagbalik it ida amo ay maaabutan sida nak naghihimo it mga ingtugyan sa ida. ⁴⁴ Matuor kaling Ako ing-sisiling sa inro. Kinang suguon nak saligan ay imaw kag aimbyaran it ida amo sa ida tanang ari-arian.

⁴⁵ “Pero kung katong suguon ay masiling sa ida sarili, ‘Rugay pa bag-o magbalik kag ako amo!’ Kada ida apintasan kag ida mga kaparehong suguon nak kayake ag kabade, ag sida ay makinaon ag maininom hastang mayango. ⁴⁶ Ag sa adlaw ag oras nak waya nida gipa-paabuta ay mabalik kag ida amo. Grabe kag parusa nak ita-o sa ida it ida amo, ag sida ay ipilak sa lugar kung hariin kaibahan pati kag tanang mga waya't pagtu-o.

⁴⁷ “Ag kinang suguon nak nakakaayam it kagustuhan it ida amo, pero waya gihapon gialisto ag gituman sa kabubut-on nida, ay siguradong makakaagom it subrang pagparusa. ⁴⁸ Pero katong suguon nak waya nakakaayam kung ni-o kag kabubut-on it ida amo ag sida ay nakahimo it bagay nak ikakaparusa sa ida, ay aparusahan ra, pero buko subra. Kag bawat tawo nak ingtaw-an it marakong pribilehiyo ay marako ra kag ing-aasahan. Ag kag bawat tawo nak ingtugyanan it marakong responsibilidad ay mas marako ra kag ing-aasahan sa ida.”

Kag Pagkabuyag-buyag it Pamilya Dahil sa Pagsunor it Iba kang Kristo

(Mateo 10:34-36)

⁴⁹ Nagsiling pa si Hesus, “Nagpaali Ako pramas itsahan it kayado kag kalibutan, ag kung puyde yang tana ay ngasingey magrayab-rayab! ⁵⁰ Ugaling ay kinahangyan anay Nakong mag-agom it maramong hirap, ag indi pa Ako mamutang hastang waya pa kali natutupar! ⁵¹ Kabi baga ninro ay nagpaali Ako sa duta para magta-o it katimunungan sa mga tawo? Buko! Ako ing-uuma sa inro nak kag Ako raya ay pagka-buyag-buyag. ⁵² Dahil tuna ngasing, kung lima kamo sa usang pamilya ay indiey kamo magkausa, dahil nagkukuntrahan. Maaaring tatlo kag makuntra sa ruha ag ruha kag makuntra sa tatlo. ⁵³ Makuntrahan kag tanan, “kag tatay kuntra sa ida anak nak kayake,

imaw ra kag anak nak kayake sa ida tatay,
kag nanay kuntra sa ida anak nak kabade
ag imaw ra kag anak nak kabade sa ida nanay,
kag panugangang kabade kuntra sa ida umagar nak
kabade

ag imaw ra kag umagar nak kabade sa ida panugan-
gang kabade.”

Kag Tungor sa Pagbasa it mga Tanra it Panahon

(Mateo 5:25-26; 16:2-3)

⁵⁴ Nagsiling pa si Hesus sa rahagtong karamo-ra-
mong mga tawo, “Pag nakita ninrong nagpapayungot
kag maitom nak rampog halin sa sugbuhan, sa nak
raan nakakasing kamong, ‘Inggwa’t uyanon!’ ag
nauyan matuor. ⁵⁵ Ag pag nakita ray ninrong kag
hangin ay humuyop halin sa disyerto sa bandang sur,
nasiling kamong, ‘Mamasyaro kali kag init!’ ag imaw
matuor kag natatabo. ⁵⁶ Kamong mga pakitang tawo!
Maayam yaki kamo magmuyat it gustong bisayahon it
mga tanra sa langit ag sa duta, ag suay pang daok
kamo magmuyat it gustong bisayahon it mga tanra sa
ngasing nak panahon!

⁵⁷ “Asing indi ninro maisip kung ni-o kag tama? ⁵⁸ Tu-
yar ngani it kali. Habang nagpapanaw pa yang kamo it
kinang maakusar sa imo, ay tinguha-a nak gador nak
magpakig-aregluhan sa ida. Kung indi, talagang aray-
on ka nida sa husgado ag ita-o ka nida sa gwardya it
korte, ag aprisuhon. ⁵⁹ Ingsiling Nako sa imo, indi ka
kaliwas hanggat waya nimo nababadare kag tanang
atraso nimo.”

Kinahangyan nak Maghinuysoy

13 It katong adlaw nak kato, inggwa ra ruto it pi-
lang mga tawo nak nagsiling kang Hesus it tun-
gor sa mga taga-Galileya, nak ingpamatay ni Gober-
nador Pilato habang sinra ay naghahalar it mga hadop
sa Dios sa Templo. Ngani, kag rugo it mga tawong ka-
to ay nagyakot sa rugo it katong mga hadop.
² Ingsabat sinra ni Hesus, “Ing-iisip baga ninro nak
mas makasal-anan katong mga taga-Galileya nak ing-
matay kisa sa inra mga kasimanwa, kada natabo sa in-
ra kag tuyar nak parayan it kamatayon? ³ Buko kina
matuor! Pero ingsiling Nako sa inro, nak kung kamo
ra ay indi maghinuysoy, kag inro ra asamputan ay ka-
parusahan sa impyerno. ⁴ Ag tuyar gani it katong disi-
otsong tawong nagkamatay tong sinra’y narat-ugan it
katong tore it Siloe, sa isip baga ninro, sinra ay mas
makasal-anan pa kisa sa iba pang mga taga-
Herusalem? ⁵ Buko kina matuor! Ingsiling Nako sa in-
ro, nak kung indi kamo maghinuysoy, kag inro ra
asamputan ay kaparusahan sa impyerno.”

Kag Istorya Tungor sa Puno nak Waya Gibubunga

⁶ Ag kali ray kag ing-istorya ni Hesus:

“Inggwa’t usang tawo nak nagpatanom it usang
puno it igos sa ida bukir nak tanuman it ubas. Pag-
abot it panahon it tigbunga it igos sida ay nagpagto
ag naghanap it bunga, ugaling waya sida’t nakita. ⁷ Ka-
da nagsiling sida sa manug-alaga it ida ubasan, ‘Muy-
ati, tatlong tuigey nako it kababalik-balik sa puno it
igos nak kali sa paghanap it bunga, pero wayang
gador ako’t nakita. Puyura yangey kali. Nakakasiot
yang!’

⁸ “Pero nagsabat kag manugbantay, ‘Amo, pabad-i
yang anay kina sa tuig pa nak kali. Apurbahan baga
nako kina it pagbunbon ag ako kina abutangan it ipot
it hadop. ⁹ Ag kung magbunga kali sa masunor nak tu-
ig, ay dey maado. Pero kung indi gihapon, ipapuyor
yangey nako!’ ”

Kag Pagpaado ni Hesus sa Kabading Buktot sa Adlaw it Inugpahuway

¹⁰ Usang Adlaw it Inugpahuway nagtutudlo si Hesus
sa usang sinagoga. ¹¹ Inggwa it usang kabade ruto
nak buktot dahil sa mayaot nak nagsasanib sa ida nak
nagpayungot sa Ida. Kaling kabade ay indi makatinrog
it tadlong sa suyur it disi-otsong tuig. ¹² Pagkakita sa
ida ni Hesus, ingpapayungot Nida kali ag ingsilingan,
“Nang, ingpaadoy kag imo sakit.” ¹³ Ingpatong ni Hes-
us kag Ida damot sa ida, ag sa nak raan ay nakatinrog
sida it tadlong ag nagdayaw sa Dios.

¹⁴ Pero nahangit kag pinuno it Sinagoga, dahil nag-
paado si Hesus sa Adlaw it Inugpahuway. Kada nagsil-
ing sida sa mga tawo, “Ingtaw-an kita it an-om nak ad-
law nak inugtrabaho, ngani sa mga adlaw nak kato
puyde kamong magpali kung gusto ninro nak mapaa-
do, buko sa Adlaw it Inugpahuway.”

¹⁵ Ingsabat sida it Gino-o:

“Kamong mga pakitang tawo! Di baga inghuhubar
ninro kag inro baka ag asno kung hariin nakahigot ag
ingpapasabsab pramas guduron papagto sa painu-
man aber sa Adlaw it Inugpahuway? ¹⁶ Di baga kaling
kabade nak halin sa mga inanak ni Abraham nak ing-
gapos ni Satanas sa suyur it disi-otsong tuig, ay dapat
ra nak pahilwayon sa Adlaw it Inugpahuway?”

¹⁷ Pagkasiling Nida it kali, kag tanang nagkukontra
sa Ida ruto ay napahuda, pero kag iba pang mga tawo
ay nasadyahan sa mga katitingayang bagay nak Ida
inghuman.

Kag Istorya Tungor sa Pinaka-maisot nak Busoy

(Mateo 13:31-32; Markos 4:30-32)

¹⁸ Ngani, nagsiling pa si Hesus, “Sa ni-o maipapatu-
yar kag paghari it Dios? Ag sa ni-o ara kali Nako puyd-

ing ikumpara? ¹⁹ Kag paghari it Dios ay tuyar sa pag-tubo it usang maisot nak busoy it mustasa [†] nak ingtanom it usang tawo sa ida rayaag. Kung kali ay ingtanomey, kali ay marako tuyar sa mababang puno ag mapakagapa. Ag sa mga sanga it kali ay naghuhuman it pugar kag mga pispis.”

Kag Istorya Tungor sa Pangpaalsa

(Mateo 13:33)

²⁰ Ag nagsiling pa si Hesus, “Hariin Nako ikumpara kag paghari it Dios? ²¹ Kag paghari it Dios ay tuyar sa rakong epekto it maisot nak pangpaalsa sa paghimo it tinapay. Kag maisot nak pangpaalsa nak gingyakot it usang kabade sa marakong minasang arina ay imaw kag nagpaalsa sa tanang minasa.”

Kag Makitir nak Pwertahan Papagto sa Langit

(Mateo 7:13-14,21-23; 8:11-12)

²² Nagpadayon si Hesus sa Ida pagpanaw papagto sa Herusalem. Habang nagrarayan Sida sa mga banwa ag baryo nagtutudlo Sida sa mga tawo. ²³ Inggwa it usang nagpangutana sa ida, “Gino-o, apila yang baga kag maluluwas?”

Nagsabat si Hesus parayan sa pagsiling nak, ²⁴ “Magtinguhang gador kamo nak makasuyor sa makitir nak pwertahan, dahil inggisiling Nako sa inro, sa paabuton maramo kag matinguha nak magsuyor, pero indi ra sinra makasuyor. ²⁵ Pag kag Tagbayay ay nagsaray it pwertahan, matulay yangey nak gador kamo sa liwas ag mapanuktok, ag masiling, ‘Sir, pasurya kami!’

“Ag kamo ay Ida asabton, ‘Buko kamo Nako kilaya, ag buko Nako ayam kung taga-riin kamo!’

²⁶ “Ag mapapasiling kamo, ‘Wayae baga Nimo narumrume nak magkaibahan kita nak nagkaon ag nag-inom, ag nagtudlo pa ngani Ikaw sa amo banwa?’

²⁷ “Pero masabat ra Sida, ‘Ingliliwat Nako sa inro nak buko kamo Nako kilaya, ag buko Nako ayam kung taga-riin kamo! Payado kamo sa Ako, kamong tanan nak naghihimo it kayainan!’

²⁸ “Pag makita ninro sina Abraham, Isaac, Jacob ag tanang mga propeta ruto sa gingharian it Dios, myentras kamo ay nabilin sa liwas nak ingtatabog payado, ay matinibaw nak gador kamo ag mapangpagot kag inro mga ngisi. ²⁹ Karamong mga tawo nak halin sa tanang parti it kalibutan ay maatubang sa lamesa ag makaon sa gingharian it Dios. ³⁰ Ag klarong makikita ninro nak kag mga ingmumuyatan nak pay waya’t puyos sa ngasing ay imaw kag akilay-on nak mas yabaw sa tanan sa palaabuton, ag kag mga ingkikilaya

[†] *Kag ngayan it kaling maintik nak busoy sa mga lugar it Israel ay mustasa. Pero kali ay buko maisot nak utan pareho sa ato pagkakilaya, kundi kali ay nagrarako ag nagiging usang marakong puno.*

sa ngasing nak mas nakakayabaw kag mawawar-an it puyos sa palaabuton.” ^{††}

Kag Pagbisaya ni Hesus Tungor kang Gobernador Herodes Antipas

³¹ Tong oras nak kato mismo ay inggwa’t nag-abot nak pilang Pariseo nak nagsiling kang Hesus, “Halin dili, dahil gusto ni Gobernador Herodes Antipas nak matyon Ka.”

³² Nagsabat Sida, “Si Herodes ay pay tusong ilahas! Silingga sida, ‘Mapadayon Ako it pagpalayas sa mga mayaot ag sa pagpaado it mga masakit ngasing ag insulip, ag sa pangtatlong adlaw atapusoney Nako kag Ako ingpaling misyon.’ ³³ Ugaling ay kinahangyan nak Ako’y magpadayon gihapon sa pagpanaw, ngasing, insulip ag sa masunor pang adlaw, dahil indi puyde nak kag usang propeta ay mamatay sa liwas it Herusalem.”

Kag Kalisor ni Hesus sa mga Taga-Herusalem

(Mateo 23:37-39)

³⁴ Pagkatapos, nagsiling si Hesus, “Mga taga-Herusalem! Asing tuyar kamo? Ingpamatay ninro kag mga propeta ag ingbunggo ra kag mga suguon it Dios hastang mamatay! Maramong beses nak gusto tan-a Nakong tatapon kamo tuyar sa pagkukup it usang guyang nak manok sa ida mga isiw, ugaling waya kamo it gusto nak himuon kina Nako sa inro. ³⁵ Panimati kamo! Apabad-aney kamo it Dios, pati kag inro syudad! Tuna ngasing, indiey ninro Ako makita, hastang mag-abot kag oras nak silinggon ninrong, ‘Dayawon kag nag-aabot sa ngayan it Gino-o!’ ”

Kag Pagpaado ni Hesus sa Tawong Nagpangyamong sa Adlaw it Inugpahuway

14 Usang Adlaw it Inugpahuway ing-ikag it usang pinuno it mga Pariseo si Hesus pramas magkaon sa inra, ag habang hagto Sida ay inra ingmasran it maado. ² Inggwa’t nagpayungot kang Hesus nak usang kayake nak nagpangyamong kag mga siki ag damot. ³ Nagpangutana si Hesus sa mga Maayam sa Kasuguan ag sa mga Pariseo, “Kumporme baga sa Kasuguan nak magpaado sa tawo sa Adlaw it Inugpahuway o indi?” ⁴ Pero naghinipos yang sinra. Ag inghuytan ni Hesus katong tawong nagpangyamong ag ingpaado Nida kali, bag-o ingpauli.

⁵ Pagkatapos ay nagpangutana ray Sida sa inra, “Kung kamo aboy ay inggwa’t anak o baka nak nahuyog sa bal-ong sa Adlaw it Inugpahuway, indi baga nak raan ninro gihaw-ason ruto?” ⁶ Ag kali ay indi ra ninra masabat.

^{††} o “maramong nauna ay imaw kag mahuhuli, ag maramong nahuli ay imaw kag mauuna.”

Kag Maadong Pagpakatawo Kag Pagpaubos ag Pagkamaatag

⁷ It katong namasran ni Hesus nak kag mga tawong rahagto sa hanraan ay nagpipili it mga ingkuran para sa inra sarili nak nakariserba para sa mga piling bisita, nagsiling Sida sa inra:

⁸ "Kung ikaw ay ing-imbatar sa usang kasayan, aya gi-ingkor nak raan sa ingkuran nak para sa mga piling bisita, sabaling inggwa pa't imbitado nak mas dungganon kisa sa imo. ⁹ Ag ikaw ay asuuran it katong nag-imbatar sa inro ag asilinggan, 'Imaw it paingkura raha kaling tawo,' ag dahil ikaw ay napahuda, ay kinahangyan nak magsaydo yangey ikaw sa rugo kung hariin kag karamuan.

¹⁰ "Kag maado pag ikaw ay ing-imbatar, ruto nak raan ingkor sa rugo agor pag magsuor man katong nag-imbatar sa imo ay makakasiling sida nak, 'Amigo, asing raha ra ikaw sa rugo, maley ruto sa parada.' O dey mas nataw-an ka pa it balor sa atubangan it tanang kaibahan nimo sa lamesa. ¹¹ Dahil sin-o man kag nagtataas it ida sarili ay ibaba it Dios, ag kag nagpapaubos ay Ida itaas."

¹² Masunor, nagsiling si Hesus sa tawong nag-imbatar sa Ida, "Kung ikaw ay mapakaon, mas maado kung kag imo aimbataron ay katong buko imo mga amigo, mga manghor, mga hali o mga manggaranong kayungot, sabaling ikaw ay imbitaron ra ninra, ay dey kung tuyar ay pay ingsuklian ka ninra sa imo inghimo. ¹³ Pag ikaw ay magpabuda, kag imbitara ay katong mga pobre, mga yupog, mga paki, ag mga bulag. ¹⁴ Kung kina ay imo ahimuon, ikaw ay apaka-maaduhon it Dios, dahil indi sinra makabayos sa imo. Kag Diosey kag bahalang magbayos sa imo sa adlaw nak abanhawon kag mga maadong tawo nak nagtutuman sa Ida."

Kag Istorya Tungor sa Marakong Punsyon

(Mateo 22:1-10)

¹⁵ Pagkarungog it kali it usa sa mga kaibahan ni Hesus nak nakaingkor sa lamesa, nagsiling sida, "Abang buynas kag tawong makakarungaw sa hanraan sa gingharian it Dios!"

¹⁶ Pero nagsabat si Hesus sa ida parayan sa istorya nak ingtatawag nak parabula. Siling Nida:

"Inggwa't usang tawo nak naghanra it marakong punsyon ag maramo kag ida ingpang-imbatar. ¹⁷ Tong inugkaoney, ingsugo nida kag ida ulipon nak magpangsapoy ag magsiling sa mga naimbitarey, 'Siling it ako amo ay pagtoy kuno kamo dahil nakatahawey.'

¹⁸ "Ugaling sinrang tanan ay inggwa it kanya-kanyang rason agor indi makapagto. Kag una ay nagsiling sa nagsapoy nak, 'Ay pauno kali? Nakabakay

ako it duta ag kinahangyang pagtuan kato nako agor muyatan. Hagari yangey ako't pasensya ha?"

¹⁹ "Kag usa ray ay nagsiling, 'Nakabakay busa ako it limang pares nak baka, kada kinahangyang pagtuan nako agor ako mamuyatan it maado. Pasensyaha yangey nganat ako.'

²⁰ "Ag kag usa pa ay nagsiling ray, 'Ay pasensyang gador, bag-ong kasay ako e, kada indi ako makapagto.'

²¹ "Kada, nagbalik katong ulipon ag nag-uma sa ida amo. Abang kahangit it katong tagbayay ag ida ingsugo ray kag ida ulipon, 'Tulina ag libuton kag mga karsada ag mga iskinita it banwa, ag ray-on dili kag mga pobre, mga yupog, mga bulag, ag mga paki.'

²² "Pagbalik it ida ulipon, nagsiling sida, 'Gino-o, natumaney nako kag imo sugo ag yuga gihapon sinra sa imo bayay.'

²³ "Kada, nagsugo ray katong ida amo, 'Pagto ray sa mga karsada pasuyor sa banwa ag imaw ra sa mga istambayan it mga tawo ag piliton kag mga rahagto nak magpali agor mapupuno kag ako bayay. ²⁴ Dahil ingsisiling Nako sa inro, waya it aber usa ruto sa mga naunang ing-imbatar kag makakatagam it Ako hanra.' "

Kinahangyan nak Palanggaon it Yabaw sa Tanan kag Gino-o

(Mateo 10:37-38)

²⁵ Ngasing, karamo-ramoey kag mga tawo nak nagnininunot kang Hesus, ag nagsauli Sida ag nagsiling:

²⁶ "Kung si-o man kag magsunor sa Ako ag indi Ako gipalanggaon it mas yabaw pa sa ida pagpalangga sa ida tatay, nanay, asawa, mga anak, mga hali nak kayake ag kabade, ag aber sa ida sarili, ay indi puyding maging manugsunor Nako.

²⁷ "Kung si-o man kag indi magpas-an it ida krus parayan sa pagtiis it tanang hirap hastang sa ida kamatayon, dahil sa ida pagsunor sa Ako, ay indi puyding maging manugsunor Nako.

²⁸ "Halimbawa, kag tawo nak inggwa it plano nak magpatugrok it usang tore, ay kinahangyan anay nak mag-ingkor ag magkarkulo kung pila kag ida magagastos pramas ida maayaman kung husto kag ida kwarta nak pangpatapos ruto. ²⁹ Dahil kung indi nida kina gihimuon, pag ida'y natugrok kag haligi ag waya pa natapos kag tore, sida ay agur-an it tanang nagrarayan ag nakakakita it kali. ³⁰ Masiling sinra, 'Nagpupatugrok kaling tawo, tapos indi ra yaki gitapuson!'

³¹ "Ag siong hari kag inggwa't plano nak maglaban sa usa pang hari, nak indi anay magpangunseho kung kaya it ida sampuyong libong sundalo nak labanan kag beynteng libong sundalo it ida kaaway? ³² Dahil kung indi yang ra nida makaya, habang mayado pa kag inra kalaban ay dapat nak magparayay sida it mga

suguon agor magpakig-areglo. ³³ Kada ngani si-o man sa inro kag buko hanrang magbada sa tanan nak ida ingpapalangga ay indi puyding maging manugsunor Nako.

Kag Asin nak Nawar-an it Lasa

(Mateo 5:13; Markos 9:50)

³⁴ “Kag asin ay maado. Pero kung mawar-an it lasa kag asin, ay pauno pa kali mapapaasin ray liwat?

³⁵ Wayaey kali it puyos aber iyakot sa duta bilang pam-pataba o aber ibutang sa tipunan it likot pramas maging abuno, kada kali ay ipilak yangey.

“Kamong mga nagpapanimati ay isipa ninro it maado kag inro narunggan!”

Kag Istorya Tunggor sa Karnerong Nayaag

(Mateo 18:12-14)

15 Ngasing, nagpayungot kang Hesus kag mga manugsukot it buhis ag iba pang ingsisiling kuno nak mga makasal-anan agor magpanimati sa Ida pagtudlo. ² Ag nagninuyob kag mga Pariseo ag mga Manunudlo it Kasuguan, “Kaling tawo ay nagpapakig-istorya sa mga makasal-anan ag sida'y nagkakaon ra nak kaibahan ninra.”

³ Kada, nagtudlo si Hesus sa inra parayan sa usang istorya:

⁴ “Kung inggwa it tawo nak nagbabantay it usang gatos nak karnero ag nayaag kag usa, ni-o kag ida ahimuon? Di baga ibilin anay nida kag nobentay-nuybe nak nagsasabsab sa bukir agor hanapon katong usa nak nayaag hastang makita kato nida? ⁵ Ag pag nakitaey nida kali, ay ida kali abatingon ag apas-anon sa ida ruhang abaga ag sida ay mabalik nak masadya. ⁶ Pagkapauli nida, ida apangtawagon kag ida mga amigo ag mga kayungot. Masiling sida, ‘Maley, makasadya kita, dahil nakitaey nako kag ako usang karnero nak nayaag.’

⁷ “Ingsisiling Nako sa inro, magkakainggwa ra it mas marakong kasadya sa langit, dahil sa usang makasal-anang naghinuysoy, kisa sa nobentay-nuybe nak tawong nagsisiling nak sinra ay maadong tawo, kada bukoey kinahangyan nak maghinuysoy pa.”

Kag Istorya Tunggor sa Nawagit nak Usang Kwartang Pilak

⁸ Nagsiling pa si Hesus, “Kung inggwa it usang kabade nak inggwa't tinagong sampuyong bilog nak kwarta nak pilak ag nawagit kag usa, ni-o kag ida ahimuon? Di baga masuga sida it iwag ag magpanilhig sa suyor ag sa palibot it ida bayay, ag apakanan nida kato it maado hastang ida makita? ⁹ Ag pag nakitaey nida kali, apangtawagon nida kag ida mga amiga ag mga kayungot. Masiling sida, ‘Maley, makasadya ki-

ta, dahil nakitaey nako kag ako nawagit nak usang bilog nak pilak.’

¹⁰ “Ingsisiling Nako sa inro, imaw ra sa langit ay makinasadya kag mga anghel it Dios, dahil sa usang makasal-anan nak naghinuysoy.”

Kag Istorya Tunggor sa Anak nak Nayaag

¹¹ Nagsiling pa si Hesus, “Inggwa it usang tatay nak inggwa it ruhang anak nak kayake. ¹² Kag puto ay nagsiling sa ida tatay, ‘Tay, taw-aney sa ako kag ako panublion.’ Ag ingparti ra matuor it tatay kag ida ari-arian sa ida ruhang anak.

¹³ “Pagkalipas it pilang adlaw, ingpangbaligya it kaling putong anak kag tanang ida kapartihan ag naglayas nak raya kag ida tanang manggar papagto sa mayadong syudad, ag ruto ay ingwaldas nida kag ida tanang manggar sa malaw-ay nak pagpangabuhi.

¹⁴ Pagkaubos nida it tanang ida manggar, nagkainggwa sa lugar nak kato it masyarong tigkagutom, kada natagman nida kag pag-agwanta.

¹⁵ “Ag dahil sa ida kahirapan, nagpangamuhan sida sa usang manggaranon ruto ag kag ida naging traba-ho ay manugbahog it mga baktin ruto sa bukir. ¹⁶ Sa ida kagutom ay pay gusto ra nidang kaunon aber katong ingbabahog sa mga baktin nak bunga it usang kahoy, pero wayang gador it nagtata-o sa ida it kali o aber ni-o pa man.

¹⁷ “Tong huli ay natagumpaawan sida ag naisip nida, ‘Pagkaramo kag mga suguon it ako Tatay ruto sa amo ag tanan sinra ay inggwa't subra pa sa inra makakaon, pero ako rili ay halos mamamatayey sa gutom! ¹⁸ Mahalin yangey ako rili ag mabalik sa ako tatay. Masiling ako sa ida, ‘Tay, karako-rako kag ako sala sa Dios ag sa imo. ¹⁹ Bukoey ako angay nak tawagon nak imo anak. Himu-a yangey akong usa sa imo mga suguon.’”

²⁰ “Ag nagginaney sida papauli sa ida tatay.

“Pero mayado pa ay naantawey sida it ida tatay ag napakaluoy sida sa ida anak, kada naparayagan sida it sapoy rili bag-o kinupkupan ag hinaruan.

²¹ “Nagsiling kag anak sa ida tatay, ‘Tay, abang rako kag ako sala sa Dios ag sa imo. Bukoey ako angay nak tawagon pang imo anak.’

²² “Pero nagsugo kag tatay sa mga kabulig, ‘Tulina ninro, ray-a kag pinaka-maadong baro ag isuksok dili sa ako anak. Suksuki sida it singsing ag sapatusi sida.

²³ Bay-a katong baka nak ako ingpapataba ag ihawon. Makaon kita ag makinasadya. ²⁴ Dahil kag ako anak nak kali ay pay namatayey ag ngasing ay buhi. Sida ay nayaag, pero nakabalik.’ Ag nagkinasadya matuor sinra.

²⁵ “Habang nagkikinasadya sinra, kag ida panganay nak anak ay rahagto pa sa bukir. Tong sida ay nagpauliey, habang nagpapayungot sida sa inra bayay,

narunggan nida kag mga sonata ag mga pagsinadaw.
²⁶ Ingtawag nida kag usa sa inra mga suguon ag ingpangutana, 'Asing kasadya sa ato?'

²⁷ "Nagsabat katong suguon, 'Nagpauli kag imo manghor ag ingpaihaw it imo tatay katong ingpapatabang baka, dahil nakapauli sidang buhi ag maado kag yawas.'

²⁸ "Kada, dahil rili ay nagsungon katong panganay nak anak ag waya sida gisuyor sa bayay. Ngani, nagliwas kag ida tatay ag ing-amo-amo sida. ²⁹ Pero nagsiling kag anak, 'Muyati ra baga. Sa maramong tuig nak nagligar ay ingserbisyuhan ka nako, ag wayang gador ako gisuway sa imo mga sugo, pero wayang gador ako nimo nataw-e it aber usang maisot nak kambing nak ako maiihaw pramas magkinasadya kami it ako mga amigo. ³⁰ Ag ngasing nak nagpauli kaling imo putong anak nak imaw it nagwaldas it imo manggar sa pagpangabade, imo inihaw para sa ida katong ingpapatabang baka!'

³¹ "Nagsiling sa ida kag tatay, 'Anak, maado ikaw ay permi nakong kaibahan, ag tanang dili sa ako ay imo. ³² Tama yang nak magkasadya kita sa pagpauli it imo manghor, dahil sida ay pay namatayey ag nabuhi, sida ay nayaag ag sa kaluoy it Dios ay nakabalik sida.' "

Kag Istorya Tungor sa Tusong Manugpasulit

16 Nagpadayon si Hesus it pagtudlo sa Ida mga manugsunor parayan pa gihapon sa istorya:

"Inggwa't usang manggaranon nak inggwa it usang manugpasulit. Nakaabot sa ida nak ingwawaldas it katong ida manugpasulit kag ida manggar. ² Kada ida kali ingpatawag ag ingtura, 'Ni-o kaling ako narurungan tungor sa imo? Hala, hanraan kag listahan it ako mga ari-arian nak ing-imbyar sa imo, dahil tuna ngasing ay indiey ikaw puyde nak maging ako manugpasulit.'

³ "Ngani, nagsiling katong manugpasulit sa ida sarili, 'Ni-o ngasing kag ako ahumanon? Abay-oney ako it ako amo sa ako trabaho. Buko ako anar magrugkay sa duta ag nahuda ra ako magpalimos. ⁴ A, ayamey nako kag ako ahumanon agor maado gihapon kag pagmuyat it mga tawo sa ako kung ako ay napahaliney sa ako trabaho.'

⁵ "Kada, kag ida inghuman ay pinangtig-usa-usa nida it tawag kag mga tawo nak di utang sa ida amo. Siling nida sa nauna, 'Pila kag utang nimo sa ako amo?'

⁶ "Sabat it kato ay, 'Mga wayong gatos nak galon it lana it olibo.'

"Siling it manugpasulit sa ida, 'O, kali kag imo bale ag tulina, ingkor rili, ag suyatan nak ap-at nak gatos yang kag imo utang.'

⁷ "Ruto ray sa usa ay kali kag ida siling, 'Ikaw, pila kag imo utang?'

"Sabat it kato, 'Ap-at nak gatos nak sakong trigo.'

"Siling ray nida, 'Kali kag imo bale, ag suyatan dili nak tatlong gatos yang.'

⁸ "Pagkakita rili it ida amo, napahanga sida sa katusunan it katong ida radaon nak manugpasulit sa ida pag-isip it parayan pramas masalbar kag ida pagpangabuhi. Dahil klarong kag mga tawo nak waya nagtutu-o sa Dios ay mas maayo makibagay sa inra mga kapareho, kisa sa mga ingpapahadagan it Dios.

⁹ "Ngani, Ako ingsisiling sa inro, gamita kag inro manggar dili sa kalibutan sa maadong parayan sa pagpakig-amigo sa inro isigkatawo, pramas pag-abot it adlaw nak wayaey puyos kag kwarta, kamo ay abatonun sa langit nak inro istarang waya't katapusan.

¹⁰ "Kag tawo nak masasaligan sa maintik nak bagay ay masasaligan ra sa maragkong bagay, ag kag tawo nak radaon sa maintik nak bagay ay lalong marada sa maragko. ¹¹ Kung kamo ngani'y indi masaligan sa kwarta rili sa kalibutan, pauno kamo masasaligan sa matuor nak kayamanan? ¹² Ag kung kamo'y indi ra masaligan sa bagay nak buko inro, si-o't mata-o sa inro it inro magiging sarili?

¹³ "Waya't suguon nak makakaserbisyo it rungan sa ruhang amo, dahil apabad-an nida kag usa ag apalanggaon kag usa, o matutom sida sa usa ag amayainon kag usa. Ngani, indi kamo makaserbisyo it rungan sa Dios ag sa manggar."

Kag Rugang Pang mga Bisaya ni Hesus

(Mateo 11:12-13; 5:31-32; Markos 10:11-12)

¹⁴ Narunggan it mga Pariseo nak hakog it kwarta kaling ingisiling ni Hesus, kada nagpinamidong sinra.

¹⁵ Kada nagsiling Sida sa inra:

"Kamo ay nagbubuot-buutan sa atubangan it mga tawo, pero nakikita it Dios kag inro tagipusuon! Mag-andam kamo, dahil kag mga bagay nak ingpapakatawan it mas yabaw nak balor it mga tawo ay mayain sa pagmuyat it Dios.

¹⁶ "Kag Kasuguan ni Moises ag kag mga suyat it mga propeta ay ingbabantala hastang sa pag-abot ni Juan nak Manugbawtismo. Ag tunaey it kato ingbabantalaey kag Maadong Balita tungor sa paghari it Dios, ag maramong tawo kag nagmamakusog nak magpasakop sa Ida. ¹⁷ Sa gihapon ay mas marali kag pagkawagit it langit ag duta kisa sa pagkawagit it gahom it aber tuldok nak nakasuyat sa Kasuguan it Dios.

¹⁸ "Aber si-o man kag kayake nak magbuyag sa ida asawa ag mag-asawa ray sa iba, sida ay nagpangan-gawatan laban sa ida unang asawa. Ag aber si-o man kag kayake nak mag-asawa sa kabade nak ingbuyagan it ida asawa ay nagpapangawatan ra."

Kag Istorya Tungor sa Usang Manggaranon ag si Lazaro

¹⁹ Nag-istorya ray si Hesus:

"Inggwa't usang manggaranon nak perming nakabisti it kulay-ubi ag iba pang mamahayong yamit, ag adlaw-adlaw ay abunda it mga malasang pagkaon. ²⁰ Ag sa liwas it inra pwertahan ay inggwa it nakahigra nak usang pobreng tawo nak kag ngayan ay Lazaro. Kag ida bug-os nak yawas ay puro galis. ²¹ Gusto tan-a nida nak makakaon it aber katong mga mumog nak natitikrag halin sa lamesa it kaling manggaranon. Lalo sidang naging kaluluoy tong ingragipunan sida it mga iro ag ingrilaan kag ida mga galis.

²² "Nag-abot kag oras nak namatay katong pobre ag sida ay ingraya it mga anghel ruto sa gibahan ni Abraham sa langit.

"Ag nag-abot ra kag oras nak namatay katong manggaranon ag sida ay ingyubong. ²³ Ag sa impyerno kag ida ingpagtuan. Ag habang naghihirap sida ruto ay naantaw nida si Abraham sa mayado ag si Lazaro ay sa ida tupar. ²⁴ Nag-ukaw katong manggaranon, 'Olo Abraham, kaluy-i ako! Sugu-a anay si Lazaro nak isaw-saw sa tubi kag ugbo it ida tudlo ag payamigon ra it maisot kag ako rila, dahil ako'y napapaka-hirapaney rili sa kayado.'

²⁵ "Pero ingsabat sida ni Abraham, 'Anak, rumruma nak tong ikaw ay nabubuhi pa ruto sa duta ay napasaimoy kag tanang mga maadong bagay, pero kaling si Lazaro ay puro kahirapan yang kag natagman. Kada ngani ngasing sida ay rili ag mahilwayey kag kahim-tangan, ag ikaw ay raha ag naghihirap. ²⁶ Ag usa pa, indiey puyde kinang imo ingsisiling, dahil inggway it mayapar ag marayom nak bangin sa tunga nato. Kada kag rahali ay indiey puyding magtabok papanha, ag katong mga raha ay indiey puyding makatabok papali.'

²⁷ "Ag nagsiling ray sida, 'Ay, ako Olo Abraham, nak kung puyde, nagpapakitluoy ray ako sa imo, nak imo suguon anay si Lazaro nak magpagto sa bayay it ako tatay ruto sa duta, ²⁸ dahil inggwa pa ako ruto it limang manghor nak kayake. Papagtu-a sida pramas paandaman sinra, sabaling kag inra ra asamputan ay kag lugar nak kali it paghihirap.'

²⁹ "Pero nagsabat ray si Abraham, 'Rahagto sa inra kag mga Kasuguan ni Moises ag kag mga libro it mga propeta. Pabad-e yangey nak kato kag inra panimatian.'

³⁰ "Nagsabat ray sida, 'Olo Abraham, inding gador kato sinra magpanimati, pero kung inggwa it usang nabanhaw ag pagtuan sinra ay siguradong mahinuysoy sinra.'

³¹ "Nagsabat ray si Abraham, 'Kung si Moises gani ag mga Propeta ay indi ninra'g panimatian, aber kag

makumbinse sa inra ay katong tawong nabanhaw ay indi nak gador sinra magpati.' "

Kag Paandam Kung Kita Kag Maging Dahilan it Pagkasala it Iba

(Mateo 18:6-7,21-22; Markos 9:42)

17 Ag nagsiling si Hesus sa Ida mga manugsunor: "Imposibling gador nak mawagit kag magiging dahilan pramas kag tawo ay mahuyog sa pagpakasala! Pero mas kahahadlok kag matatabo sa tawong imaw kag inghahalinan it pagkakasala it ida isigkatawo! ² Mas maado pa sa ida nak maghigot yangey sa liog it marakong bato nak panggiling ag ipilak sa ragat, kisa sida pa kag maging dahilan it pagkasala it usa sa mga kubos nak tawo nak nagsusunor sa Ako. ³ Kada mag-andam kamo! "Rumrumang gador ninro sa inro mga sarili nak kung kag imo hali ay magkasala sa imo, dapat nimo sidang isturyahon, ag kung maghinuysoy sida ay patawara. ⁴ Aber sida ay makasala man sa imo it pitong beses sa suyor it usang adlaw, pag nagpayungot sida sa imo it pitong beses nak naghinuysoy, dapat gihapon nimo sida nak patawaron."

Kag Rakong Nahihimo it Aber Maisot Yang nak Pagtuo sa Gino-o

⁵ Nagsiling kag mga apostoles sa Gino-o, "Rugangi kag amo pagtu-o!"

⁶ Nagsabat kag Gino-o, "Kung inggwa ka it pagtu-o nak aber tuyar yang it isot sa busoy it mustasa, puyde kang magsiling sa puno it akasya nak, 'Magabot ka ag matanom sa ragat! Ag kali ay matuman sa imo.' "

Kag Obligasyon it Usang Ulipon

⁷ Nagsiling pa si Hesus, "Halimbawa, kung inggwa kamo it usang ulipon nak nag-aarado o nagbabantay it mga karnero sa bukir, ag pagpauli nida ay masiling baga ikaw nak, 'Maley, ingkorey ag kumaon?' ⁸ Di baga kag imo anay isiling ay, 'Hala, kaydo anay, ag pagkatapos ay mag-ilis ag tahawan ako it pagkaon ag inumon. Pag nataposey ugaling ako ay ikaw ray it kaon.' ⁹ Asi, ingpapasalamatan baga kag imo ulipon, dahil ing-susunor nida kag imo mga sugo? Ay syempre waya!

¹⁰ Kada imaw ra kamo, pagkatapos ninrong tumanon kag tanang ingsugo sa inro, tuyar kali kag inro isiling, 'Gino-o, kami ay mga ulipon yang ag indi dapat nak kami ay purihon. Syempre inghimo yang namo kag amo obligasyon.' "

Kag Pagpaado sa Sampuyong Kitungon

¹¹ Habang nagpapadayon sina Hesus papagto sa Herusalem, sinra ay nagpanghabigan sa giryunan it Samarya ag Galileya. ¹² Tong pasuyuroney Sida sa us-

ang baryo, Sida ay ingsapoy-sapoy it sampuyong ki-tungon nak nagpundo sa medyo mayado-yado, ¹³ ag nag-inukaw, "Hesus, Gino-o, kaluy-i kami."

¹⁴ Pagkakita ni Hesus sa inra, Sida ay nagsiling, "Pagtoy ag ipakita kag inro mga yawas sa mga saserdote."

Habang nagpapanaw sinra papagto ay inra namalayan nak sinra ay maadoy.

¹⁵ Ag tong namalayan it usa sa inra nak sida ay maadoy, sida ay nagbalik nak nag-uukaw it pagdayaw sa Dios. ¹⁶ Nagyuhor nak raan sida sa atubangan ni Hesus it subsob kag uyo sa raga ag nagpasalamat. Kali yaking tawo ay usang Samaryanhon.

¹⁷ Ag nagsiling si Hesus, "Di baga sampuyo kamong napaado? Hariin katong sidam?" ¹⁸ Waya baga it ibang nakaisip magbalik ag magdayaw sa Dios kundi kaling buko Hudyo yang?" ¹⁹ Ag nagsiling pa Sida, "Tinrog ag magpadayon sa imo apagtuan. Ingaadoy ka it imo pagtu-o."

Kag Pag-abot it Paghari it Dios

(Mateo 24:23-28,37-41)

²⁰ Usang beses, inggwa it mga Pariseo nak nagpangutana kang Hesus kung sauno maabot kag paghari it Dios, ag nagsabat Sida:

"Maabot kag paghari it Dios nak waya kamo't mama-masran nak mga tanra nak inro ging-aasahang makikita. ²¹ Ag waya it makakasiling nak, 'Muyati, kaley kag paghari it Dios!' o 'Rahagtoy kag paghari it Dios!' dahil sa kaklaruhan, kag paghari it Dios ay asa inro tunga."

²² Ag nagsiling Sida sa Ida mga manugsunor, "Maabot kag panahon nak ahanrumon ninrong makitaey kag usa sa mga adlaw it Ako paghari, Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, pero indi pa ninro makita kato. ²³ Ag inggwa't mga masiling sa inro, 'Muyati, rutoy Sida!' o 'Riley Sida!' Ayang gador kamo gipati. Aya gisunor sa inra. ²⁴ Dahil tuyar sa pagsiga it kilat sa bug-os nak kalangitan kag Ako pagbalik, Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo. ²⁵ Pero kinahangyan anay nak Ako ay matiis it maramong hirap ag Ako ay isikway it mga tawo.

²⁶ "Kung ni-o kag inghihimo it mga tawo katong sa kapanahunan ni Noe, † ay imaw ra kag ahimuon it mga tawo sa Ako pagbalik, Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo. ²⁷ It kato bag-o gingpabaha kag kalibutan, kag mga tawo ay nagkakaon, nag-iinom ag nag-iinasawa hastang sa adlaw nak nagsuyor sina Noe sa arka. Ag nag-abot kag pagbaha nak imaw it ingkinamatay ninrang tanan.

²⁸ "Imaw ra tong kapanahunan ni Lot. †† Kag mga tawo ay nagkikinaon, nag-iininom, nagpapamakay, nagbibinaligya, nagpapaninanom, ag nagpapatugrok it bayay. ²⁹ Pero tong nag-abot kag adlaw it paghalin ni

Lot sa Sodoma, nag-uyan it kayado ag asupre halin sa langit ag nagkamatay sinrang tanan.

³⁰ "Tuyar ra kina kag matatabo sa mga adlaw bag-o Ako magbalik ag magpakita, Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo.

³¹ "Sa adlaw nak kato, kung inggwa't usang tawo nak sa ibabaw it ida bayay ay dapat sidang maghalin nak raan, ag indiey magsuyor sa bayay agor magbaoy pa it ida mga kagamitan. Ag kung kag usang tawo ay hagto sa ida bukir ay indiey dapat magpauli agor magbaoy it mga nabilin. ³² Rumruma ninro kag natabo sa asawa ni Lot. ‡

³³ "Kag tawo nak kag ida sarili yang nak kagustuhan kag inghahanap ag ingsusunor ay imaw kag mawawar-an it kabuhi nak waya't katapusan. Pero kag tawo nak ingbabaliwaya kag ida sarili para yang magsunor sa Ako ay imaw kag magkakainggwa it kabuhi nak waya't katapusan. ††³⁴ Ingsisiling Nako sa inro, sa gab-i nak kato inggwa it ruhang magkaubay sa higran, abay-on kag usa ag ibilin kag usa. ³⁵ Ag kung inggwa it ruhang kabading nag-aasuran, abay-on kag usa ag ibilin kag usa. ³⁶ Ag kung inggwa it ruhang kayake nak nagtatrabaho sa bukir, abay-on kag usa ag ibilin kag usa."

³⁷ Nagpangutana kag Ida mga disipulos, "Gino-o, hariin kali matatabo?"

Nagsabat Sida, "Matatabo kali tuyar sa ingsiling sa kabisayahan nak marali ninro makita kung hariin inggwa't minatay dahil sa pagragipon it mga uwak."

Kag Istorya Tungor sa Kabading Balo nak Pursigido

18 Pagkatapos, nagtudlo ray si Hesus sa Ida mga disipulos parayan sa istorya agor ipakita nak kinahangyan nak magpangamuyo permi ag indi dapat magyuda kag buot. ² Siling Nida:

"Sa usang banwa ay inggwa't usang hukom nak waya't kahadlok sa Dios ag waya sida it ingmumuyatang tawo. ³ Ag inggwa ra ruto it usang kabading balo nak waya puat it kababalik-balik sa ida ag nagsisiling nak, 'Talahurong Hukom, buligi akong maipakita sa ako kalaban nak ako'y waya't sala!'

⁴ "Tong una ingpapaka-paindian nida kag inghahagar it kaling kabade. Pero tong huli, nagsiling sida sa ida sarili, 'Miskan waya ako't kahadlok sa Dios ag waya ako it ingmumuyatan nak tawo, ⁵ pero dahil nasawaaney ako sa kababalik-balik it kaling balo, ay ako yangey sida abuligan pramas maipakita sa ida kalaban nak sida'y waya't sala, sabaling pakapilayon pa ako it kadidisturbo nida.'"

⁶ Ag nagsiling pa kag Gino-o, "O, narunggan ninro kag mga bisaya it buko matarong nak hukom? ⁷ Ay kag Dios pa ara kag indi magbulig nak mataw-an it

† Basaha ra sa Hen. 7:1-24. †† Basaha ra sa Hen. 18:20-33; 19:24-25.

‡ Basaha ra sa Hen. 19:26. †† Basaha ra sa Sal. 49:7-9.

hustisya kag Ida mga pinili nak nag-aayaba sa ida adlaw ag gab-i? Inding gador sinra matiis Nida! ⁸ Ingsisiling Nako sa inro, kag Ida pagta-o sa inra it hustisya ay sa nak raan. Pero sa Ako pagbalik, Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay maramo pa ara kag Ako makikitang tawo nak inggwa't pagtu-o dili sa kalibutan?"

Kag Istorya Tungor sa Usang Pariseo ag Usang Manugsukot it Buhis

⁹ Ging-istorya ra ni Hesus kali sa pilang mga tawong kag pagsalig sa inra sarili ay maadong tawo sinra ag mayain kag inra pagmuyat sa iba:

¹⁰ "Inggwa it ruhang kayake nak nagpagto sa Templo agor magpangamuyo. Kag usa ay Pariseo ag kag usa ay manugsukot it buhis. ¹¹ Kaling Pariseo ay nakatulay yang ag nagpapangamuyo it tuyar kali sa ida sarili, 'Dios nako, nagpapasalamat ako sa Imo, dahil buko ako tuyar sa ibang tawo nak mga mananakaw, mga radaon, mga nagpapangawatan, o tuyar man it kaliong manugsukot it buhis. ¹² Ruhang beses akong nagpupuasa [†] sa suyur it usang dominggo ag nagtata-o ako it ika-sampuyong parti it tanang ako produkto ag ingkikita.'

¹³ "Pero kaling manugsukot it buhis nak nakatulay sa medyo mayado-yado ay halos indi makamuyat sa langit, ag pay halos ida ingsusuntok kag ida rughan habang nagsisiling, 'Dios nako, kaluy-i ako nak usang makasal-anan!'

¹⁴ "Ingsisiling Nako sa inro nak kaling manugsukot it buhis kag nagpauli sa ida bayay nak ingbilangey nak matarong sa pagmuyat it Dios ag buko katong usa. Dahil sin-o man kag nagtataas it ida sarili ay ibaba it Dios, ag kag nagpapaubos ay Ida itaas."

Gingbendisyanan ni Hesus Kag mga Anak

(Mateo 19:13-15; Markos 10:13-16)

¹⁵ Usang adlaw, inggwa't mga tawong nagranya it inra mga maintik nak anak kang Hesus agor apabendisyanan sa Ida. Pero pagkakita sa inra it mga disipulos, sinra ay ingsaway ninra. ¹⁶ Pero ing-ayaba ni Hesus kag Ida mga disipulos ag ingsiling, "Pabad-e kinang mga anak nak magpayungot sa Ako. Aya sinra gipigahе, dahil tuyar sa inra kag mga mapasakop sa paghari it Dios. ¹⁷ Matuor kaling Ako ingsisiling sa inro. Aber sin-o man kag indi magpasakop sa paghari it Dios it tuyar sa pagpasakop it usang anak sa ida maguyang, ay indi nak gador makasuyor sa Ida gingharian."

Kag Usang Manggaranon

(Mateo 19:16-30; Markos 10:17-31)

¹⁸ Masunor, inggwa't usang pinuno it mga Hudyo nak nagpangutana kang Hesus, "Maadong Maestro, ni-o kag ako dapat himuon agor mapasa-ako kag kabuhi nak waya't katapusan?"

¹⁹ Nagsabat si Hesus sa ida, "Asing imo Ako gingtatawag nak maado? Waya't ibang maado kundi kag Dios yang. ²⁰ Ag tungor ray sa imo pangutana, ayam ra nimo kag mga Kasuguan, 'Indi magpangawatan, indi magpangmatay, indi magpanakaw, indi magtestigo it binakak laban sa imo isigkatawo, ag tahura kag imo tatay ag nanay.' " ^{††}

²¹ Ag siling ray it kaling pinuno, "Tuna sa ako pagka-maisot, akoey kali ingtutuman."

²² Pagkarungog it kali ni Hesus, Ida ingsilinggan kali, "Oho, pero puyra pa raha, inggwa pa it usang bagay nak kuyang sa imo. Pauli anay ag ibaligya kag imo tanang ari-arian, ag ibulig kag binta sa mga pobre. Pag nahimo nimo kina, magkakainggwa ka it kayamanan sa langit. Pagkatapos, balik ag magsunor sa Ako."

²³ Pagkarungog nida rili ay nasubo kaling tawo, dahil abang yaman nak gador sida.

²⁴ Pagkakita ni Hesus nak nasubo kaling tawo napasiling Sida, "Abang hirap talaga para sa usang mayaman nak magpasakop sa paghari it Dios! ²⁵ Mas marali pa para sa usang kamelyo nak magsuyor sa buho it radom kisa magpasakop kag usang mayaman sa paghari it Dios."

²⁶ Kag mga nakarungog it kali ay napasiling, "Ay kung tuyar kina, sin-o yang kag maluluwas?"

²⁷ Pero nagsiling pa si Hesus, "Katong imposible sa tawo ay posible sa Dios."

²⁸ Ag nagsiling si Pedro, "Gino-o, ay pauno kami? Ing-badaan namo kag tanan ag nagsunor kami sa Imo."

²⁹ Ag nagsiling si Hesus sa inra, "Matuor kaling Ako ingsisiling sa inro. Waya't tawo nak nagbada it ida bayay o asawa, mga hali, mga maguyang o mga anak alang-alang sa pagserbisyo sa paghari it Dios, ³⁰ nak indi makabaton it mas subra pang kabuganaan ngasing para sa tanang ida ingbadaan. Ag sa paabuton nak panahon ay mabaton ra sida it kabuhi nak waya't katapusan."

Kag Pagpasador ray Liwat ni Hesus Tungor sa Ida Kamatayon

(Mateo 20:17-19; Markos 10:32-34)

³¹ Ingbuyag anay ni Hesus kag Ida doseng disipulos ag ingsilinggan sinra, "Runggi ninro kali! Ngasing ay patukarey kita sa Herusalem, matutuparey kag tanang

[†] Kag mga Pariseo ay di kustombre nak magpuasa kada Lunes ag Hwebes agor magpakita it inra pagpaubos sa Dios.

^{††} Exo. 20:12-16 ag Deu. 5:16-20.

nasuyat it mga propeta tungor sa Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo. ³² Ako ay atraiduron it tawo ag ita-o sa mga buko Hudyo. Inra Ako alibakon, apahud-an ag aruy-an, ³³ alatiguhon ra ag amatyon, pero sa pangtatlong adlaw Ako ay mababanhaw.”

³⁴ Pero waya ninra naintyendihe kaling inra narunggan. Kag kamatuuran it kaling Ida bisaya ay nakatago sa inra, dahil nalilipran it inra salang ing-iisip tungor kang Kristo, kada waya ninra nabaoy kag gustong bisayahon.

Kag Pagpaado ni Hesus sa Usang Bulag sa Rayan pa-Jerico

(Mateo 20:29-34; Markos 10:46-52)

³⁵ Habang nagpapayungot sina Hesus sa banwa it Jerico, ay inggwa ruto it usang bulag nak nag-iingkor sa habig it rayan ag nagpapalimos. ³⁶ Katong narunggan nida nak nagrarayan kag maramong mga tawo ay nagpangutana sida kung ni-o kag natatabo.

³⁷ Inggwa't nagsiling sa ida, “Marayan dili si Hesus nak taga-Nazaret.”

³⁸ Kada, pumakaukaw sida, “Hesus, Inanak ni David, kaluy-i ako!”

³⁹ Gingsaway sida ag gingpapahipos it mga tawo nak nag-uuna kang Hesus. Pero lalo nidang pinaka-kusgan kag ida pag-ukaw, “Inanak ni David, kaluy-i ako!”

⁴⁰ Nagruyog anay si Hesus ag ingpapayungot Nida katong bulag. Ag tong hagtoy sa Ida atubangan katong bulag ingpangutana sida ni Hesus, ⁴¹ “Ni-o kag gusto nimong himuon Nako para sa imo?”

Nagsabat kag bulag, “Gino-o, gusto tan-a nakong makakita.”

⁴² Nagsiling si Hesus, “Makakita ka. Napaado ka parayan sa imo pagtu-o.” ⁴³ Ag sa nak raan sida ay nakakita ag nagsunor kang Hesus nak nagdadayaw sa Dios. Ag kag tanang tawo ay nagdayaw ra sa Dios pagkakita diling natabo.

Si Hesus ag si Sakeyo

19 Nagsuyor sina Hesus sa banwa it Jerico ag ruto sinra nagrayan. ² Ngasing, inggwa ruto it usang tawo nak kag ngayan ay Sakeyo. Sida ay pinuno it mga manugsukot it buhis ag sida ay usang manggaranon. ³ Gusto tan-a nida nak makita kung sin-o kaling Hesus, pero kumo sida ay putot ag karuramong tawo kag nagraragipon ay indi nida makita si Hesus. ⁴ Kada nag-una-una sida it rayagan ag sa unhan ay nagtawog sida sa usang puno nak pay akasya nak mararayanan ni Hesus.

⁵ Pagtungor ruto ni Hesus, nagtanga kali sa ida ag nagsiling, “Sakeyo, tulina, pilhig, dahil ruto Ako madayon sa imo bayay ngasing.” ⁶ Ngani, nagrali-rali sida

it pilhig ag ruto sa ida bayay ay masadya nida nak ingbaton si Hesus.

⁷ Tong makita kali it mga taga-ruto, sinra ay nagn-guyob, “Hamak, nagpagto Sida ag nagdayon sa bayay it usang mayain nak tawo.”

⁸ Ag tong hagtoy Sida sa bayay ni Sakeyo, si Sakeyo ay nagtinrog ag nagsiling sa Gino-o, “Gino-o, ita-o nako sa mga pobre kag katunga it ako manggar, ag kung inggwa man ako it tawo nak ingrada sa aber niong bagay, ako kato ibalik sa ida it maka-ap-at nak pilo.”

⁹ Nagsiling si Hesus sa ida, “Ngasing nak adlaw ay nag-abot kag kaluwasan sa bayay nak kali, dahil imo ingpapakita nak ikaw ra ay matuor nak inanak ni Abraham. ¹⁰ Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo ay nagpaali sa kalibutan agor hanapon ag luwason sa kaparusahan kag mga nawawagit.”

Kag Istorya Tungor sa Paggamit it Kwartang Buyawan Bilang Puhunan

(Mateo 25:14-30)

¹¹ Habang nagpapanimati pa kag mga tawo, nagpadayon si Hesus sa pag-istorya nak inggwa't marayom pang gustong bisayahon. Ag kabi ninra, kumo mayungotey sinra sa Herusalem, kag gingharian it Dios ay matutugrokey. ¹² Kada nagsiling Sida:

“Inggwa't usang dungganon nak nagpagto sa mayadong lugar agor maita-o sa ida it hari kag gahom nak magpamuno bilang hari ra sa ida sariling lugar.

¹³ Bag-o sida maghalin, ingpatawag anay nida kag sampuyo sa ida mga tawuhan agor taw-an it tig-usang bilog nak kwartang buyawan, ag ingtugon sinra nak, ‘Negosyuhan kali ninro hastang sa ako pagbalik.’

¹⁴ “Pero kag iba sa ida mga magiging sinakupan ay abang hangit sa ida, kada nagsugo sinra it mga mayanat sa ingpagtuan it katong dungganon, ag nagreklamo sinra sa hari nak, ‘Waya kami it gusto nak kaling tawo kag mahari sa amo.’

¹⁵ “Ugaling ay naging hari gihapon katong dungganon. Ag pagbalik nida, ingpatawag nida katong mga tawuhan nak ida ingtaw-an it puhunan agor maayaman kung pila kag inra ginggana.

¹⁶ “Nag-atubang sa ida kag una ag nagsiling, ‘Sir, kag puhunan nak imo ingta-o sa ako nak usang bilog nak kwartang buyawan ay nagana it sampuyo.’

¹⁷ “Siling sa ida it inra amo, ‘Ay maado! Matutom ag maado kang suguon! Nasasaligan ka sa maisot nak kwarta, ikaw ay magkakainggwa't karapatan nak magrumaya sa sampuyong banwa.’

¹⁸ “Nag-atubang kag pangruha ag nagsiling, ‘Sir, kag imo ingta-o sa ako nak usang bilog nak kwartang buyawan ay nagana it lima.’

¹⁹ “Siling nida rili, ‘Ikaw kag marumaya sa limang banwa!’

²⁰ “Masunor, nag-atubang kag pangtatlong tawuhan ag nagsiling, ‘Sir, kali kag puhunan nak imo ingta-o sa ako. Ingpuros kali nako ag ingtago, ²¹ kumo ako ay nahadlok sa imo dahil ikaw ay kauistikto. Nagpapangbaoy yang ngani ikaw it aber buko imo inugran, ag nag-aani it buko imo tinamnan.’

²² “Sabat it katong amo, ‘Mayain kang suguon! Kung ni-o kag imo ingbisaya tungor sa ako ay imaw kag ako ahimuon sa imo! Kag pagkasador yaki nimo sa ako’y kauistikto ag nagpapangbaoy it aber buko ako, ag nagpapang-ani it buko ako tinamnan!’ ²³ Ay asing waya nimo giintriguhan sa manugpautang katong puhunan nak ingta-o nako sa imo, agor inggwa tan-a ako it nabaoy nak ganansya ngasing?’

²⁴ “Nagsugo katong pinuno sa ibang mga suguon nida ruto, ‘Bay-a sa ida kinang usang bilog nak kwartang buyawan ag ita-o sa inggway it sampuyo.’

²⁵ “Pero nagreklamo kag iba, ‘Gino-o, inggway nak gador sida it sampuyo!’

²⁶ “Nagsiling ray katong pinuno, ‘Ako ingsiling sa inro, kag tawo nak inggway ay arugangan pa, pero kag waya, dahil sida ay pabada, aber kag asa iday ay abayon pa. ²⁷ Ag kato ray ra nak mga waya it gusto nak ako kag inra maging hari, ay ray-a rili ag pangmatyon sa ako atubangan.’”

KAG HULING MINISTERYO NI HESUS SA HERUSALEM

Kag Pagsuyor ni Hesus sa Herusalem

(Mateo 21:1-11; Markos 11:1-11; Juan 12:12-19)

²⁸ Pagkatapos it kinang pag-istorya ni Hesus, nagpadayon sinra sa inra pagpanaw sa Herusalem ag naguna-una Sida it panaw sa Ida mga kaibahan patukar ruto. ²⁹ Myentras sinra ay mayungotey sa mga baryo it Betpage ag Betanya nak asa paus-uson it Baguntor it mga Olibo nak ingtatawag ra nak Olibet, ay ing-ayaba Nida kag ruha sa Ida mga disipulos, ³⁰ ag ingsugo sinra, “Pagto kamo rutuon baryo nak asa uunhan. Pagkasuyor ninro ruto, makikita ninro kag usang nakalig-or nak tureting asno nak waya pang gador it nakakasakay. Bay-a yang ninro ag ray-on dili. ³¹ Kung inggwa it magpangutana sa inro kung asing inghuhubar ninro kina, silinggang kinahangyan nganat kina it Gino-o.”

³² Ag nagpagtoy ngani katong ruha nak Ida ingsugo, ag nakita ninra katong usang turete nak asno kumporme sa Ida ingsiling. ³³ Habang inghuhubar sa pagkalig-or katong tureting asno, ingpangutana sinra it mga tag-iyay it kato, “Hoy, asing inro kina inghuhubar?”

³⁴ Ag nagsabat sinra, “Kinahangyan kali it Gino-o.”

³⁵ Inggudor ninra kag tureting asno papagto kang Hesus. Pag-abot ninra ruto, inghapinan anay ninra it

inra mga baro kag turete ag ingpasakayey ruto si Hesus. ³⁶ Ag habang nagraranan si Hesus nak nakasakay sa tureting asno, inghanig it mga tawo sa rayan kag inra mga baro bilang pagpakita it inra pagtahor.

³⁷ Tong paus-usoney si Hesus sa Baguntor it mga Olibo, nak usang tukar yangey ay syudadey it Herusalem, nagtuna it kinasadya kag karamo-ramong mga manugsunor ni Hesus. Ag sa inra kasadya ay nag-iinukaw sinra it pagdayaw sa Dios, dahil sa tanang milagro nak inra nakita. ³⁸ Siling ninra,

“Mabuhay kag Hari nak nag-aabot sa ngayan it Gino-o!” †

“Magkainggwa’t katimunungan sa langit!

Dayawon kag Dios sa kataas-taasan!”

³⁹ Inggwa it pilang Pariseo nak rahagto sa karamuan ay nagsiling kang Hesus, “Maestro, sawaya baga kinang Imo mga manugsunor.”

⁴⁰ Nagsabat si Hesus, “Ako ingsiling sa inro, kung mahipos sinra, kag mga bato mismo ay imaw kag maydayaw sa Ako.”

Gingtibawan ni Hesus kag Herusalem

⁴¹ Tong mayungotey nak gador Sidang magsampot sa Herusalem ag Ida’y kali naantaw, napatibaw Sida para sa mga taga-ruto. ⁴² Siling Nida, “Kung naayaman yang tan-a ninro sa adlaw nak kali kung ni-o kag makakata-o sa inro it katimunungan! Pero ngasing, kali ay nakatagoey sa inro. ⁴³ Dahil maabot kag panahon nak kamo ay apalibutan it inro mga kaaway, kag inro syudad ay akubkubon it inra mga sundalo ag waya sa inro it makakaliwas. ⁴⁴ Agubaon ninra kag bug-os nak syudad, †† ag amatyon kamo kaibahan kag inro mga anak, ag raha ay wayaey it mabibilin nak batang nakatungtong. Matatabo kali dahil ingbaliwaya ninro kag pagruaw it Dios sa inro agor luwason kamo.”

Kag Pagpalayas ni Hesus sa mga Nagbabaligya sa Templo

(Mateo 21:12-17; Markos 11:15-19)

⁴⁵ Pag-abot nina Hesus sa Herusalem, nagsuyor Sida sa rayaag it Templo ag ingpaliwas Nida kag mga nagbabaligya it mga hadop para ihalar ruto. ⁴⁶ Gingbisayahan Nida sinra, “Di baga gingpasuyat it Dios sa Sagradong Kasuyatan nak, ‘Kag Ako bayay ay atawagong bayay nak pangamuyuan?’ ‡ Pero inghuhuman ninro kaling lugar it mga radaon.” ††

⁴⁷ Adlaw-adlaw, si Hesus ay nagtutudlo sa suyor it Templo. Ag naghahanap nak gador it parayan kag mga Punong Saserdote, mga Manunudlo it Kasuguan ag mga pinunong kayake it banwa nak matyon Sida,

† *Sal. 118:26.* †† *Basaha ra sa Jer. 7:1-14.* ‡ *Isa. 56:7.* †† *Jer. 7:11.*

⁴⁸ pero waya sinra it nahuman, dahil kag tanang mga tawo ay napapaka-wili it panimati sa Ida abang bale nak mga bisaya.

Kag Pangutana Tungor sa Karapatan ni Hesus

(Mateo 21:23-27; Markos 11:27-33)

20 Usang adlaw, habang nagtutudlo si Hesus ag nagbabantala it Maadong Balita sa mga tawo sa Templo, ingpayungutan Sida it mga Punong Saserdote, mga Manunudlo it Kasuguan, ag iba pang mga pinuno it mga Hudyo. ² Ag ingsilingan ninra Sida nak, "Silingan sa amo kung ni-o kag Imo karapatan para himuon kag tanang Imo ginghuhuman, ag kung si-o kag nagta-o sa Imo it kali?"

³ Ingsabat sinra ni Hesus, "Apangutan-on ra kamo Nako. Pag nasabat ninro Ako, asabton ra kamo Nako. ⁴ Kag pagbawtismo baga ni Juan sa mga tawo ay halin sa Dios o sa tawo?"

⁵ Nagpangunseho anay sinra ag nagsiling, "Kung magsabat kita nak 'Halin sa Dios,' isiling ray Nida sa ato nak, 'Hay, asing waya ninro sida gipatihe?' ⁶ Pero kung magsabat kita 'Halin sa tawo,' abungguon kita it mga tawo hastang kamatayon, dahil sa inra pagpati nak si Juan ay usang propeta."

⁷ Kada, ingsabat ninra si Hesus, "Ilam, buko namo ayam."

⁸ Ngani, nagsiling ra si Hesus sa inra, "Ay indi ra Nako igsiling sa inro kung hariin gihalin kag Ako karapatan nak himuon kali."

Kag Istorya Tungor sa mga Bantay it Ubasan

(Mateo 21:33-46; Markos 12:1-12)

⁹ Pagkatapos, nag-istorya si Hesus sa mga tawo:

"Inggwa it usang tawo nak nagpatanom it ubas sa ida bukir. [†] Masunor, ida ingpabantayan sa ida mga bantay kaling ubasan dahil mapagto sida sa ibang lugar ag ruto sida marugay. ¹⁰ Katong nag-abot kag oras it inugpu-po, ingpapagto anay it tag-iya sa ubasan kag ida usang ulipon para bay-on sa ida mga bantay kag ida parti. Ugaling pag-abot it kinang ulipon sa ubasan, ingrakop sida it mga bantay ag ingbakoy, bag-o ingpauli nak waya nak gador it karaya-rama. ¹¹ Ingpapagto ray nida kag ibang ulipon, ag kali ra ay inra ingbakoy kada naugaran, ag inra pa pinahud-an, bag-o ingpauli ra gihapon nak waya't karaya-rama. ¹² Ingpapagto ray nida liwat kag pangtatlong ulipon, ag kali ay inra linabo ag tinabog papauli.

¹³ "Pagkatabo it kali, nagsiling kag tag-iya it ubasan sa ida sarili, 'Ni-o ara kag maadong ako ahimuon? Ah, kag ako yaki iparaya ay kag ako pinalanggang anak. Siguradong atahuron ninra kali.'

[†] Basaha ra sa Isa. 5:1-7.

¹⁴ "Ag ida ngani ingsugo kag ida anak. Pero pagkaki-ta it mga bantay sa ida anak, nagkausa sinra ag nagsiling, 'Imaw kali kag manugpanubli. Maley! Amasyon nato sida agor mapapasa-ato kaling ida panublion.' ¹⁵ Kada pag-abot nida, inra sida ingrakop ag ingdurdor paliwas sa ubasan ag ruto ninra ingmatay.

"Ngasing, pagbalik it tag-iya it ubasan, ni-o ara kag ida ahimuon sa ida mga bantay? ¹⁶ Siguradong imaw kali kag ida ahimuon. Mabalik sida ag amasyon ra katong mga bantay, ag abayduhan sinra it ibang mga bantay."

Pagkarungog dili it mga tawo, napasiling sinra, "Purya sulay nak kali'y matabo!"

¹⁷ Pero ingpakamuyatan sinra ni Hesus ag nagpangutana Sida sa inra, "Ni-o ngasing kag gustong bisayahon it kaling nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak, 'Kag batong ingsikway it mga nagtutugrok it bayay ay imaw it naging pinaka-importante bilang pangpatibay dili.' ^{††}

¹⁸ "Kag sin-o mang mahuyog sa batong kali ag magkakabali-bali ag kag mahuhuyugan it kaling bato ay mayayata."

¹⁹ Pagkarungog kali it mga Manunudlo it Kasuguan ag mga Punong Saserdote ay inra tan-a arakpon si Hesus, dahil nahalata ninra nak sinra kag gingpapatamaan it Ida ing-istorya, pero nahadlok sinra sa mga tawo.

Kag Pangutana Tungor sa Pagbadar it Buhis

(Mateo 22:15-22; Markos 12:13-17)

²⁰ Tuna it kato, ingpabantayan ninra si Hesus, ag nagsugo sinra it ibang mga tawo nak pay nagpapakita nak sinsero sinra sa inra pagpanimati. Kali ay pramas mahanapan si Hesus it kasal-anan sa Ida pamisaya, agor inggwa sinra it rason nak rakpon Sida ag ray-on sa atubangan it gobernador nak inggwa't gahom nak maghusgar sa Ida. ²¹ Nagpangutana kaling mga ingsugo, "Maestro, ayam namo nak kag Imo pagbisaya ay perming matuor, ag imaw ra kag Imo pagtudlo tungor sa kabubut-on it Dios. Waya ra Ikaw it ingpipiling tawo, ag waya Ikaw nahadlok aber sa isip it mga mataas nak tawo ay ingmamayain Nimo sinra parayan sa Imo pagbisaya. ²² Kumporme sa Kasuguan it Dios, tama baga o buko nak kitang mga lahi it Hudyo ay magbadar it buhis sa Cesar nak Emperador it Roma?"

²³ Pero naayaman ni Hesus kag inra pagtinuso, kada nagsiling Sida sa inra, ²⁴ "Pakita-e baga Ako it kwarta ninra nak usang denaryo. Kanin-ong uda ag ngayan kag nakasuyat diling kwarta?"

Sabat ninra, "Sa Cesar."

^{††} Sal. 118:22.

²⁵ Nagsiling ray si Hesus sa inra, "Ay kung imaw, ita-o ninro sa Cesar kag para sa Cesar, ag sa Dios kag para sa Dios."

²⁶ Nabigo sinra ag waya ninra nahuman nak rakpan it sala si Hesus sa Ida mga bisaya sa atubangan it mga tawo. Kundi dahil sa inra rakong pagkatingaya sa Ida mga sabat, ay napahipos yangey sinra.

Kag Pangutana Tungor sa Pagbanhaw it mga Minatay

(Mateo 22:23-33; Markos 12:18-27)

²⁷ Masunor, inggwa it mga Saduseo nak nagpayun-got kang Hesus. Sinra kag mga nagpapati nak kag mga minatay ay indi mabanhaw. ²⁸ Ag nagpangutana sinra sa Ida, "Maestro, ingsuyat ni Moises nak, 'Kung mamatay kag maguyáng nak kayake, ag mabalo kag ida asawa nak waya it anak, dapat sidang pakasayan it katong masunor sa ida nak kayake agor magkaanak sida para sa ida maguyáng.' †

²⁹ "Halimbawa, inggwa it pitong magmanghor nak kayake. Nag-asawa katong panganay ag namatay nak waya't anak. ³⁰ Ing-asawa ngasing it pangruha kag balo, ³¹ imaw ra kag pangtatlo, ag katong mga sumunor pang mga manghor nak kayake. Sinrang tanan ay parehong namatay nak waya nagkaanak ruto sa balo. ³² Ag sa huli ay namatay ra katong kabade. ³³ Ngasing, sa adlaw it pagkabanhaw it mga minatay, dahil naging asawa nida katong pito, si-o sa inra kag ida maaa-sawa."

³⁴ Nagsabat si Hesus sa inra, "Kag mga tawo rili sa kalibutan ay nag-iinasawa, ³⁵ pero katong mga karapatdapat nak banhawon it Dios pramas makaagom it kabuhi nak waya't katapusan, ay indiey mag-asawa o aasawahon pa. ³⁶ Indiey ra sinra mamatay dahil sinra ay tuyarey sa mga anghel. Ag sinra ay magiging mga anakey it Dios nak Ida ingbanhaw.

³⁷ "Ag tungor sa pagkabanhaw it mga minatay, waya pa бага ninro nabasa kag ingsisiling sa inro it Dios sa libro ni Moises kag tungor raha it katong nagpakita Si-da kang Moises ruto sa mababang kahoy nak nagerarayab-rayab? Rili ay ida ingtawag kag Gino-o nak 'Dios ni Abraham, Dios ni Isaac ag Dios ni Jacob.' ††³⁸ Kag Dios ay buko Dios it mga minatay kundi Dios it mga buhi."

³⁹ Kag iba sa mga Manunudlo it Kasuguan ay napasiling, "Maestro, abang ayo kag Imo pagkasabat." ⁴⁰ Kada wayaey it ibang nagkakasa-kasa nak magpangutana pa sa Ida.

† Basaha ra sa Hen. 38:8 ag Deu. 25:5. †† Exo. 3:6. Kag gustong bisayahon it kali ay dahil nagdadayaw sinra sa Dios, aber rugayey sinra nak namatay, buhi gihapon sinra sa langit.

Kag Pangutana Tungor sa Ingpromisang Kristo

(Mateo 22:41-46; Markos 12:35-37)

⁴¹ Nagpangutana ray si Hesus sa mga tawo, "Pauno masisiling it mga Manunudlo it Kasuguan nak kag ing-promisang Kristo ay inanak ni Haring David? ⁴² It katong si David mismo ay sa irayom pa it gahom it Ispiri-to Santo ay nagsiling sa libro it mga Salmo,

'Siling it Gino-o sa ako Gino-o,

"Ingkor rili sa Ako tu-o,

⁴³ hastang humanon Nako nak tungtungan it Imo mga siki

kag Imo mga kaaway." † ‡

⁴⁴ "Kung si David mismo ay nagtawag sa Ida it 'Gino-o,' pauno masisiling nak halin kang David kag ing-promisang Kristo?"

Kag Tungor sa Pagpakitang Tawo it mga Manunudlo it Kasuguan

(Mateo 23:1-36; Markos 12:38-40; Lukas 11:37-54)

⁴⁵ Ag habang narurunggan it tanang mga tawo ruto, nagsiling si Hesus sa Ida mga manugsunor, ⁴⁶ "Mag-andam kamo sa mga Manunudlo it Kasuguan nak nagpaparadaw sa banwa nak nakasutana ag ing-bubugno it mga tawo. Sinra nak abang gustong mag-ingkor sa ingkuran it pinaka-importanting tawo sa atubangan it sinagoga, ag imaw ra sa ingkuran sa mga punsyunan. ⁴⁷ Ingluluko ninra kag mga kabading balo hastang naghirap sinra, ag kaling inra mayaing inghimo ay gingtatabunan it inra mahabang pag-pangamuyo. Ngani, yabaw kag inra abatunon nak parusa."

Kag Halar it Usang Kabading Balo

(Markos 12:41-44)

21 Myentras si Hesus ay hina pa sa rayaag it Temp-lo, nakita Nida kag mga manggaranon nak naghuhuyog it inra halar nak kwarta sa mga huyugan. ² Nakita ra nida kag usang pobreng kabading balo nak naghuyog it ruhang sinsilyo. ³ Nagsiling si Hesus sa Ida mga disipulos, "Matuor kaling Ako ingsisiling sa in-ro. Kag ginghuyog it kinang pobreng balo nak ruhang sinsilyo yang ay mas rako pa kag balor kisa ruto sa ginghuyog it tanan nak naghalar. ⁴ Mas rako kina dahil kag inghuyog it katong iba ay halin yangey sa subra it inra kabuganaan ag bukoey kina ninra kinahangyan. Pero kinang kabading balo ginghuyog gihapon nida kag ida tanang kita ngasing, sa yudo it ida kahirapan."

‡ Sal. 110:1.

Kag mga Bisaya ni Hesus Tungor sa Pagsira sa Templo

(Mateo 24:1-44; Markos 13:1-2)

⁵ Pagkatapos, nag-inistoryahan kag iba sa mga manugsunor ni Hesus it tungor sa Templo, nak kali kuno ay abang ragko ag maganda kag mga bato ag iba pang mga mamahayong dekorasyon nak hinalar it mga tawo. Kada nagsiling si Hesus, ⁶ “Tungor rahang inro nakikita ngasing, maabot kag adlaw nak masisira kinang tanan ag wayaey it mabibilin nak batong nakatungtong raha.” †

Kag mga Tanra it Pagsira sa Herusalem ag Katapusan it Kalibutan

(Mateo 24:3-28; Markos 13:3-33)

⁷ Nagpangutana kag Ida mga manugsunor kang Hesus, “Maestro, sauno kali matatabo ag ni-o kag tanra nak kali ay matataboey?”

⁸ Nagsabat si Hesus:

“Mag-andam kamo agor indi kamo maluko ag mayaag, dahil maramo kag mapali ag magamit it Ako pangayan. Masiling sinra, ‘Ako kag Kristo.’ Ag masiling pa sinra nak, ‘Ngasingey kag panahon nak inro inghuhuyat.’ Aya nak gador kamo gisunor sa inra.

⁹ Makakarungog kamo it mga gera ag mga kaguluhan. Aya kamo giparaya-rama sa inro kahadlok, dahil kinahangyan nak matabo anay kina, pero buko pang gador kina kag katapusan.”

¹⁰ Nagsiling pa si Hesus sa inra, “Magera kag mga nasyon ag mga gingharian. ¹¹ Ag marayan kag mga makusog nak linog, mga tigkagutom ag mga sakit sa iba't-ibang lugar. Magkakainggwa pati it mga kahaadlok nak makikita ag mga tanra sa langit.

¹² “Pero bag-o matabo kaling tanan, arakpon anay kamo ag apahirapan, bag-o iatubang sa mga pinuno it mga sinagoga ag ipapriso. Aray-on ra kamo sa atubangan it mga hari ag gobernador dahil sa inro pagsunor sa Ako. ¹³ Imaw kina kag oras nak kamo ay makakapamatuor sa inra it tungor sa Ako.

¹⁴ “Ngani, hanuyusa kag inro mga isip, nak wayaey kamo it dapat kalibgan myentras waya pa it natatabo. Ag aya kamo gikalibog kung ni-o kag inro isabat.

¹⁵ Dahil Ako kag mata-o sa inro it kaayaman sa pagbisaya, ag waya it makakakontra ag makakalaban sa inro, aber usa man sa inra. ¹⁶ Sa oras rang kato, inggwa it mga tawong waya nagtutu-o sa Ako nak ma-traidor sa inrong mga nagtutu-o. Imaw ra kag ahimuon it aber inro sariling mga maguyang, mga manghor, mga hali ag mga kaibahan ninro. Ag kag iba pa ngani sa inro ay ipamatay. ††¹⁷ Alabanan ra kamo it tanan dahil sa pagsunor ninro sa Ako. ¹⁸ Pero aber usang yugas it inro buhok ay indi mapapagto sa

pagkawagit. ¹⁹ Parayan sa inro pagpursige, maaaguman ninro kag kabuhi nak waya't katapusan.

²⁰ “Ugaling, pag nakita ninro nak napalibutaney it mga sundalo kag Herusalem, maaayamaney ninro nak kag pagsira sa syudad ay matataboey. ²¹ Kada pag kali'y matabo, kag mga tawo dili sa Hudeya ay dapat magrayagan papagto sa kabukiran, ag kinang mga asa suyor it syudad ay dapat magliwasey nak raan ag bad-ey gipabalika katong mga sa liwasey. ²² Tanra-e kag mga paandam nak kali dahil imawey kali kag adlaw kung sauno atuparon kag tanang nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan tungor sa pagparusa it Dios sa Herusalem. ²³ Kaluluoy kag mga sabak ag mga nagpapasuso sa mga adlaw nak kato. Dahil maabot kag rakong kahirapan rili ag kag kahangit it Dios ay ipaagom sa inra mga katawuhan. ²⁴ Kag iba ay mamamatay parayan sa tayom it ispada, ag kag iba ay abihagon it ibang mga nasyon. Kag Herusalem ay asiraon ag arayan-ramanan yang it mga buko Hudyo nak waya it pagtu-o sa Dios hastang matapos kag panahon it inra paggahom raha kumporme sa ingtermino it Dios.”

Kag Pagbalik ni Hesus

(Mateo 24:29-35; Markos 13:24-31)

²⁵ Nagpadayon si Hesus sa Ida pagbisaya, “Makikita kag mga katitingayang tanra sa adlaw, sa buyan ag sa mga bituon. Kag mga tawo sa mga nasyon ay mahadlok ag mapopblemahan dahil sa subrang kusog it mga bayor ag dagundong it ragat. ²⁶ Ngani, madidismayo kag mga tawo sa kahadlok ag sa paghuna-huna it paabuton nak matatabo sa kalibutan, dahil kag tanan sa kalangitan ay mahinudong. ²⁷ Ag Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo ay makikita ninra nak nagpipilhig ag nakatungtong sa rampog nak puno it gahom ag rakong kahimayaan. ²⁸ Pag kag mga bagay nak kali ay nagtunaey, pakusuga kag inro buot ag indi dapat mahadlok, dahil mayungotey kag pagtubos sa inro.”

²⁹ Ag ingtudlo ra sa inra ni Hesus parayan sa usang halimbawa:

“Isipa ninro kag puno it igos ag pati kag ibang mga puno. ³⁰ Pag nakita ninro nak nag-uusborey kag mga rahan, ayamey ninro nak mayungotey kag kwarisma no? ³¹ Imaw ra, pag makita ninro nak natataboey kaling tanang Ako ingsisiling sa inro, maaayaman ninrong mayungotey kag paghari it Dios.

³² “Matuor kaling Ako ingsisiling sa inro. Matatabo kaling tanan bag-o mamatay kag mga buhi pa sa ngasing nak panahon. ³³ Kag langit ag duta ay mawawagit pero kag Ako mga bisaya ay inding gador mawagit.

³⁴ “Ugaling ay mag-andam kamo, sabaling magyamig kag inro pagtu-o dahil sa inro padayon nak pagpangabuhi it malaw-ay, sa pagyinango, ag sa pag-

† Basaha ra sa Jer. 7:1-14. †† Basaha ra sa Mik. 7:6.

pangalibog sa kalibutanhong mga butang, sabaling maabutan kamo it adlaw nak kato ag kamo ay makiki-bot, ³⁵ tuyar sa usang hadop nak narit-ag. Dahil kato ay maabot sa tanang tawo rili sa ibabaw it kalibutan sa oras nak waya ninra giaasahi. ³⁶ Kada ngani maging listo kamo sa tanang oras. Ag magpangamuyo nak kabay pang magkainggwa kamo it kusog nak maraugan kaling tanang matatabo sa inro, agor makakaatubang ag makakamuyat kamo it diretso sa Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo.”

³⁷ Adlaw-adlaw ay nagtutudlo si Hesus sa Templo, pero sa gab-i nagliliwas Sida sa syudad ag ruto gipa-palipas it gab-i sa Baguntor it mga Olibo. ³⁸ Aga pa kada adlaw, nagtitipon kag mga tawo sa Templo agor magpanimati sa Ida.

KAG PAGTIIS IT MARAMONG HIRAP NI HESUS AG KAG IDA KAMATAYON

Kag Plano it mga Punong Saserdote nak Pagrakop ag Pagmatay kang Hesus

(Mateo 26:1-5; 26:14-16; Markos 14:1-2; 14:10-11; Juan 11:45-53)

22 Ngasing, mayungotey kag primerong adlaw it Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa † nak imaw ra kag Kapistahan it Pagkaluwas sa Ehipto. †† Ag kag mga Punong Saserdote ag mga Manunudlo it Kasuguan ay naghahanap it parayan kung pauno ninra maipamatay si Hesus. Indi ninra Sida basta-basta maulit dahil nahadlok sinra sa mga tawo.

Kag Pagtraidor ni Judas kang Hesus

(Mateo 26:14-16; Markos 14:10-11)

³ Ngasing, inggamhan ni Satanas si Judas Iscariote nak usa sa doseng disipulos.

⁴ Kada nagpagto sida sa mga Punong Saserdote ag mga Pinunong Gwardya it Templo agor magplano sinra kung pauno nida atraiduron si Hesus. ⁵ Abang kasadya ninra, ag nagkasugot sinra nak ataw-an sida it kwarta. ⁶ Kada tuna it kato, naghanapey si Judas it magandang tyempo nak maita-o si Hesus sa inra mga damot nak medyo patago sa karamuang tawo.

† o “Pista it Tinapay nak Waya't Lebadora.” Kag inra pangpaalsa ay lebadora nak sa bisayang Inglis ay “yeast.” Sa suyor it usang dominggo waya sinra gikakaon it tinapay nak di lebadora dahil ingrumrom ninra nak imaw kag inghuman it inra ginikanan tong adlaw nak maghalin sinra it rali-rali sa Ehipto. Waya ninra gikauna kali dahil para sa mga Hebreo kag lebadora ay simbulo it kayainan. (Basaha sa Exo. 12:14-20.) Basaha ra sa Glosaryo kag tungor sa “Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa.” †† o “Pista it Pagligar,” nak sa bisayang Griyego ay “Paskwa.” (Basaha sa Exo. 12:1-13.) Kali ay usang adlaw yang nak imaw ra kag unang adlaw it Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa nak inggiselibrar sa suyor it usang dominggo. (Basaha sa Exo. 12:21-27.) Basaha ra sa Glosaryo kag tungor sa “Pista it Pagkaluwas sa Ehipto.”

Kag Paghanra nina Hesus sa Sagradong Paninghapon

(Mateo 26:17-19; Markos 14:12-16)

⁷ It katong unang adlaw it Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa, kung sauno inra ing-ihaw kag inughalar nak karnero bilang pagrumrom sa pagkaluwas sa Ehipto, ⁸ ingsugo ni Hesus sina Pedro ag Juan sa pagsiling, “Pagtoy, ag ihanra kag ato paninghapon para sa Pista.”

⁹ Ag nagpangutana sinra sa Ida, “Hariin kag Imo gusto nak ihanra namo kato?”

¹⁰ Nagsabat Sida, “Pagsuyor ninro sa syudad makakasapoy kamo it usang kayake nak nagpapas-an it gining. Sunor kamo sa ida, ag sa bayay nak ida asuyuran ¹¹ ay masiling kamo sa tag-iya, ‘Ingpapangutana it amo Maestro kung hariin kuno kag ginghanrang kwarto para sa pagkaon Nida sa paninghapon kaibahan kag Ida mga disipulos sa ngasing nak Pista.’ ¹² Ag itudlo nida sa inro kag usang marakong kwarto sa ibabaw nak nakaalistoy. Hagto kamo mahikot it ato akaunon.”

¹³ Nagpanawey sinra ag nakita ngani ninra kag tanan kumporme sa ingsiling ni Hesus. Ag hagto sinra gi-hikot it paninghapon para sa Pista it Pagrumrom sa Pagkaluwas sa Ehipto.

Kag Sagradong Paninghapon

(Mateo 26:26-30; Markos 14:22-26; 1 Corinto 11:23-25)

¹⁴ It katong makaoney sinra, nag-atubang si Hesus sa lamesa kaibahan kag Ida mga apostoles. ¹⁵ Ag nagsiling Sida sa inra, “Rakong gador kag Ako paghanrom nak makaibhanan kamo sa pagkaon sa paninghapon nak kali it Pista it Pagkaluwas sa Ehipto bag-o Ako magtiis it maramong hirap. ¹⁶ Dahil ingsisiling Nako sa inro, indiey Ako magkaon liwat it kali hastang matupar kag gustong bisayahon it kali sa gingharian it Dios.”

¹⁷ Ag ingbaoy Nida kag usang kupa it inumon nak ubas ag pagka-pasalamat sa Dios ay nagsiling Sida, “Batuna ninro kali, ag mansig-inom kamong tanan.

¹⁸ Dahil Ako ingsisiling sa inro, indiey nak gador Ako mag-inom liwat it kaling inumon nak ubas hastang sa pag-abot it gingharian it Dios.”

¹⁹ Pagkatapos, nagbaoy Sida it tinapay, ag nagpasalamat anay sa Dios. Masunor, Ida kali ingbika-bika ag ingpasa sa inra, ag nagsiling, “Kali kag Ako yawas nak Ako ita-o para sa inro. Himu-a ninro kali bilang pagrumrom sa Ako.”

²⁰ Imaw ra pagkatapos ninra't kaon, ingbaoy Nida kag kupa it inumon nak ubas, ag nagsiling, “Kali kag pamatuor it Bag-ong Kasugtanan parayan sa Ako rugo nak mabubuhos para sa inro. ††²¹ Pero panimati-i Ako!

‡ o “Pista it Pagligar,” nak sa bisayang Griyego ay “Paskwa.” (Basaha sa Exo. 12:1-13 ag Deu. 16:5-6.)

Kag matraidor sa Ako ay rahali ngasing kaibahan Nako nak nakaatubang sa lamesa. ²² Ako nak dati pa ay ing-tatawagey nak Anak it Tawo ay mataliwan kumporme sa ingbuot it Dios. Pero kahahadlok kag matatabo sa tawong matraidor sa Ako!"

²³ Ag sinra ay mansigpangutana sa usa'g-usa kung sin-o sa inra kag mahimo it kali.

Kag Pagsuay ray it mga Disipulos Kung Sin-o kag Pina-ka-yabaw sa Inrang Tanan

²⁴ Ag nagsusuay ra kag mga disipulos kung sin-o sa inra kag akilay-on nak pinaka-yabaw sa tanan. ²⁵ Ag nagsiling si Hesus sa inra:

"Kag mga hari it mga nasyon nak waya nagkikilaya sa Dios ay inggagahaman kag inra mga nasasakupan nak inggwa it kaisog, ag kag gustong itawag it mga nagpapamuno sa inra ay 'mga manugbulig sa tawo.'

²⁶ Pero para sa inro, buko dapat tuyar, kundi kag pina-ka-mataas sa inro ay dapat maging tuyar sa bata nak imaw kag ingesusugo it tanan, ag kag pinuno ay dapat maging tuyar sa usang manugserbisyo. ²⁷ Dahil sin-o aboy kag mas mataas, kato nak nagkakaon sa lamesa o kato nak nagtatahaw? Buko baga katong nagkakaon? Pero, Ako'y rahali sa inro bilang usang manugtahaw.

²⁸ "Kamo kag nagpabilin nak kaibahan Nako sa Ako mga narayanang kahirapan. ²⁹ Kada tuyar sa pag-aman sa Ako it Ako Tatay sa Langit it karapatan nak maggahom sa Ida gingharian, Ako ra kamo aamanan it lugar para raha, ³⁰ agor kamo ay makakakaon ag makakainom raha nak kaibahan Nako. Ag kamo ay maingkor sa mga trono sa paghusgar sa doseng lahi ni Israel."

Kag mga Paunang Bisaya ni Hesus Tungor sa Pagbal-ibar ni Pedro

(Mateo 26:31-35; Markos 14:27-31; Juan 13:36-38)

³¹ Ag nagsiling si Hesus kang Pedro, "Simon, Simon, panimati anay. Inghagar ni Satanas nak ikaw ay pur-bahan, kada ikaw ay pay uyas nak aadagon. ³² Ugaling nagpangamuyo Ako para sa imo agor kag imo pagtu-o ay indi mawagit. Ag pagkatapos it kaling pagpurba sa imo ag nakatagumpaawey ka, pakusuga kag imo mga kaibahan ag kato pang imo magiging hali sa pagtu-o sa Ako."

³³ Nagsabat si Pedro, "Gino-o, hanra ako nak mag-nunot sa Imo hastang sa prisuhan ag hastang sa ka-matayon."

³⁴ Pero nagsiling si Hesus sa ida, "Pedro, inggisiling nako sa imo, isag sa gab-i, myentras waya pa nakak-abayo kag manok, ay tatlong besesey nimo Akong ibalibar."

Kag Ibang mga Tugon ni Hesus sa Ida mga Manug-sunor

³⁵ Ag nagpangutana si Hesus sa inra, "Tong papana-won kamo Nako nak waya't rayang kahita, binagtong o sandalyas, nag-agwanta baga kamo?"

"Waya," sabat ninra.

³⁶ Nagsiling ray si Hesus, "Pero ngasing ay Akoey ing-paparaya sa inro kag inro mga kahita kung inggwa kamo it kina, ag imaw ra kag inro binagtong. Ag kag waya't talibong sa inro, kung kinahangyan ay pabali-gyaan sa ida kag ida alimungmong pramas mak-abakay yang sida it talibong. ³⁷ Dahil Ako inggisiling sa inro nak kaling nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak, 'Ag sida ay ipamutang nak usang kriminal' ay ki-nahangyan nak sa Ako matupar, dahil kag mga naka-suyat tungor sa Ako ay inggwa talaga it katuparan."

³⁸ Ag nagsiling sinra, "Gino-o, muyati, inggwa kami rili it ruhang talibong."

Ag siling Nida, "Tamaey kina."

Kag Pagpangamuyo ni Hesus sa Getsemane

(Mateo 26:36-46; Markos 14:32-42)

³⁹ Pagkatapos, tuyar sa batasaney Nida, nagliwas si Hesus sa syudad papagto sa Baguntor it mga Olibo, ag nagnunot sa Ida kag Ida mga disipulos. ⁴⁰ Pag-abot ninra ruto sa inra perming ingpapagtuan, nagsiling Si-da sa inra, "Pangamuyuan ninro nak indi kamo maraog it panulay."

⁴¹ Medyo nagpayado-yado si Hesus it antar sa inra nak maaabot it pagbunggo it bato. Ag ruto Sida ay nagyuhor ag nagpangamuyo, ⁴² "Tatay, kung Imo abut-on ay bay-a sa Ako kaling rakong hirap nak Ako arayanan. Pero sa gihapon ay buko kag Ako kabubut-on it masusunor kundi kag Imo."

⁴³ Ag inggwa't nagpakita sa Ida nak usang anghel halin sa langit nak nagpakusog sa Ida buot. ⁴⁴ Ag dahil sa nababatyagang paghihirap it Ida buot, nagpanga-muyo Sida it mas hugot. Kada kag Ida gaos ay nagtikrag sa raga nak pay mga ragkong tuyo it rugo.

⁴⁵ Pagkatapos it Ida pangamuyo, nagtinrog Sida ag nagbalik sa Ida mga disipulos, ag naabutan sinra nak nakakatuyog dahil sa inra pagkalisor. ⁴⁶ Ag ingpukaw Nida sinra, "Asing nagkakatuyog kamo? Bangon kamo ag magpangamuyo agor indi kamo maraog it panu-lay."

Kag Pagrakop kang Hesus sa Getsemane

(Lukas 22:47-53; Mateo 26:47-56; Markos 14:43-50; Juan 18:3-11)

⁴⁷ Habang nagbibisaya pa si Hesus, nag-abot kag maramong tawo nak ingpapangunahan ni Judas, nak usa sa Ida doseng disipulos. Ingpayungutan nida si Hesus ag ingharuan.

† Basaha ra sa Exo. 24:8; Isa. 53:12; Jer. 31:31 ag Zac. 9:11.

⁴⁸ Ag siling sa ida ni Hesus, "Judas, atraiduron baga nimo Ako parayan sa haro, Ako nak dati pa ay ing-tatawagey nak Anak it Tawo?"

⁴⁹ Tong namasran it mga kaibahan ni Hesus kag matatabo, nagsiling sinra, "Gino-o, mapanglaboey baga kami?" ⁵⁰ Ag inglabo matuor it usa sa inra kag suguon it Pinaka-mataas nak Saserdote, ag natagpas kag tuong talinga it kali.

⁵¹ Pero ingsaway sinra ni Hesus, "Tungni kinal!" Ag inghuytan Nida kag talinga it kina ag ingpaado.

⁵² Ag nagsiling si Hesus sa mga Punong Saserdote, mga Pinunong Gwardya it Templo, ag sa mga pinuno it mga Hudyo nak nagpagto agor rakpon Sida, "Ako baga ay tulisan? Asing di raya pa kamong mga talibong ag pamakoy? ⁵³ Adlaw-adlaw hagto yang Ako kaibahan ninro nak nagtutudlo sa Templo ag waya ninro Ako girakpa ruto, kumo imaw talaga kali kag inro oras, ag imaw ra katong naggagahom sa karuymanan."

Kag Pagbalibar ni Pedro kang Hesus

(Mateo 26:69-75; Markos 14:53-54,66-72; Juan 18:15-18,25-27)

⁵⁴ Ingrakop ninra si Hesus ag ingraya papagto sa marakong bayay it Pinaka-mataas nak Saserdote. Ag nagsunor si Pedro sa inra, ugaling sa mayado-yado sida. ⁵⁵ Inggwa't mga tawo nak naghaling it kayado ruto sa plasa, ag nag-ingkor sinra sa palibot it kato ag nag-ingkor ra si Pedro sa inra. ⁵⁶ Ag inggwa't usang suguon nak kabade ruto nak nakamasir sa ida habang sida'y nahahadagan it kayado. Ag kali ay nagsiling, "Kaibahan talaga ni Hesus kaling tawo a!"

⁵⁷ Pero nagbalibar si Pedro, "Uy, buko nako Sida kila Ding!"

⁵⁸ Marugay-rugay, inggwa ray it usang kayake nak nagsiling, "Usa ra ikaw sa inra a!"

Pero nagbalibar ray si Pedro, "Buko Nong ay!"

⁵⁹ Pagkalipas it mga usang oras, inggwa gihapon it usa pa nak nagmatugas ag nagsiling, "Talagang kaling tawo ay kaibahan ra Nida dahil sida ay taga-Galileya."

⁶⁰ Pero nagbalibar ray gihapon si Pedro, "Nong, waya ako't naayaman rahang imo ingbibisaya!"

Ag sa nak raan, nagbibisaya pa yang sida ay nagbayo kag manok. ⁶¹ Ag nagsauli kag Gino-o ag nagmuyat kang Pedro. Imaw kato, narumruman ni Pedro kag pagbisaya sa ida it Gino-o nak, "Bag-o magbayo kag manok sa gab-ing kali ay tatlong besesey nimo Akong ibalibar." ⁶² Kada nagliwas sida ag pumakati-baw.

Ginglibak ag Gingtampudong si Hesus it mga Gwardya

(Mateo 26:67-68; Markos 14:65; Juan 19:1-3)

⁶³ Ngasing, ginglibak ag gingtampudong si Hesus it mga gwardya nak nagbabantay sa Ida. ⁶⁴ Bag-o ingtabunan ra ninra kag Ida mata ag ingpangutana, "Hala baga, pitlu-a! Si-o kag nagtampudong sa Imo?" ⁶⁵ Ag kung nio-nio pang mga mayaing bisaya nak laban kang Hesus kag inra ingsiling.

Kag Pagbistigar kang Hesus it Konseho it mga Hudyo

(Mateo 26:59-66; Markos 14:55-64)

⁶⁶ Pagkaaga, habang maruyom pa ay nagtipon ray kag Konseho it mga pinuno it mga Hudyo, kaumir kag mga Punong Saserdote ag mga Manunudlo it Kasuguan. Ag ingraya it mga gwardya si Hesus ag ingpaatubang sa inra. ⁶⁷ Nagsiling sinra, "Silinggan sa amo kung Ikaw kag ingpromisang Kristo."

Pero nagsabat si Hesus, "Kung magsiling Ako nak Ako ngani, ay indi ra kamo magpati, ⁶⁸ ag kung kamo kag Ako apangutan-on, ay indi ra ninro Ako'g sabton. ⁶⁹ Pero tuna ngasing, Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo ay maingkorey sa bandang tu-o it Dios nak Makagagahom."

⁷⁰ Ag kag tanan ay napasiling, "Kada, Imo ing-aako nak Ikaw ay Anak it Dios!"

Nagsabat si Hesus, "Kamoy kag nagsiling nak Ako."

⁷¹ Kada, napasiling sinra, "Bukoey nato kinahangyan kag iba pang testigo. Narungganey ra nak gador nato halin mismo sa ida yuba."

Kag Pagraya kang Hesus kang Gobernador Pilato

(Mateo 27:1-2,11-14; Markos 15:1-5; Juan 18:28-38)

23 Nagpangtinrog kag tanang mga Konsehal [†] ag ingraya ninra si Hesus kang Gobernador Pilato para husgaran. ^{††} Sa atubangan it gobernador ingakusaraney ninra si Hesus sa pagsiling, "Narakop namo kaling tawo nak ingkakaer kag amo mga kasi-manwa agor sinra'y magpanggulo. Ag ingbabawalan pa Nida kami nak magbadar it buhis sa Cesar, ag nagsiling Sida nak Sida mismo kag ingpromisang Kristo nak usang hari."

³ Pagkatapos, ingpangutana Sida ni Pilato, "Ikaw baga kag Hari it mga lahi it Hudyo?"

Nagsabat si Hesus, "Ikawey kag nagsiling."

⁴ Ag pagkatapos nagsiling si Gobernador Pilato sa mga Punong Saserdote ag sa maramong tawo nak nagtinipon ruto, "Waya ako't nakitang kasal-anan sa tawong kali."

[†] o "Sanhedrin." ^{††} Si Pilato kag ingtalaga it Roma bilang gobernador sa probinsya it Hudeya ag sida yang kag inggwa it gahom nak maghusgar it kamatayon ruto.

⁵ Ugaling ay pursigido nak gador sinra. Siling ninra, “Dahil sa Ida pagpanudlo sa bug-os nak Hudeya ay Ida ingsusugsog kag mga tawo nak magpanggulo. Gingtunaan Nida kinang Ida gingbubuhar ruto sa Galileya ag hasta sa lugar nak kali.”

Gingpaatubang si Hesus kang Herodes Antipas nak Gobernador it Probinsya it Galileya

⁶ Pagkarungog rili ni Gobernador Pilato, nagpangutana sida kung si Hesus ay taga-Galileya. ⁷ Ag pagkasador nida nak si Hesus ay taga-ruto ag nasasakupan Sida ni Gobernador Herodes Antipas, ay ingparaya nida si Hesus kang Herodes nak natabuan ra nak ruto sida sa Herusalem it katong oras rang kato.

⁸ Pagkakita ni Gobernador Herodes kang Hesus, abang kamuot nida dahil sa marugay nak panahon inghahanrom nida nak makita Sida, kumo maramo kag ida narunggan tungor kang Hesus ag nag-aasa ra sida nak makakita it pilang milagro nak Ida ahimuon.

⁹ Ngani, ingpakapangutana nida si Hesus, ugaling wayang gador sida gisabta. ¹⁰ Rahagto ra kag mga Punong Saserdote ag mga Manunudlo it Kasuguan nak nagpapaka-akusar nak gador sa Ida.

¹¹ Inglibak ra Sida ag ing-insulto nina Gobernador Herodes Antipas ag ida mga sundalo. Ag ingsuy-uban ninra si Hesus it marilag nak kapa ag ingpabalik sa Gobernador Pilato. ¹² Ngasing, si Gobernador Herodes ag si Gobernador Pilato nak dati ay magkahangit ay naging mag-amigo tuna it kag adlaw nak kato mismo.

Kag Paghusgar ni Gobernador Pilato kang Hesus it Kamatayon

(Mateo 27:15-26; Markos 15:6-15; Juan 18:39—19:16)

¹³ Ngasing, gingpatawag ni Gobernador Pilato kag mga Punong Saserdote, kag mga pinuno it mga Hudyo ag kag mga tawo. ¹⁴ Ag nagsiling sida sa inra, “Ingraya ninro sa ako kaling tawo bilang usang manugpanguna it gulo sa banwa, pero matapos nako sidang bistigaron sa inro atubangan, waya ako it nakita sa Ida nak sala tuyar sa inro ing-akusar sa Ida.

¹⁵ Imaw ra kag ingsiling ni Gobernador Herodes Antipas, kada ingpabalik ray nida sa ako kaling si Hesus. Waya Sida't nahimong sala nak ikakaparusa sa Ida it kamatayon. ¹⁶ Ngani, ako yang Sida ipalatigo bag-o buhian.” ¹⁷ Ngasing, bawat Pista it Pagkaluwag sa Ehipito, kag gobernador ay obligadong papilion kag mga lahi it Hudyo it usang priso nak gusto ninrang paliwasan sa prisuhan.

¹⁸ Pero tanan sinra ay nag-inukaw, “Matya kag tawong kina ag paliwasan para sa amo si Barabas!”

¹⁹ Kaling si Barabas ay napriso dahil sida ay usa sa

mga kaibahan nak naglaban sa gobyerno it Roma raha sa Herusalem, ag imaw ra sa pagmatay it tawo.

²⁰ Nagbisaya liwat si Pilato sa mga tawo ruto, dahil kag gusto nida nak paliwasan ay si Hesus. ²¹ Pero nagpakainukaw ray kag mga tawo, “Lansangan Sida sa krus! Lansangan Sida sa krus!”

²² Sa pangtatlong beses, nagsiling si Pilato sa inra, “Asi, niong gador kag Ida nahimong kayainan? Waya ako it nakitang kasal-anan Nida nak ikakaparusa sa Ida it kamatayon. Ipalatigo yangey nako Sida bag-o paliwasan.”

²³ Pero lalong nagpakamatugas sinra sa pag-ukaw nak dapat Sidang ilansang sa krus, kada nasunor kag inra kagustuhan. ²⁴ Kada kag ingtaong husgar ni Pilato ay katong inra inghahagar. ²⁵ Ida gingpaliwas katong tawo nak napriso dahil sa paglaban sa gobyerno it Roma ag sa pagmatay it tawo, nak imaw kag inra inghagar nak paliwasan. Ag si Hesus ay ida intugyan sa damot it mga malansang sa Ida sa krus, kumporme sa inra kagustuhan.

Kag Paglansang kang Hesus sa Krus sa Liwas it Syudad

(Mateo 27:32-44; Markos 15:21-32; Juan 19:17-27)

²⁶ Pagkatapos, ingrayay ninra si Hesus papagto sa liwas it syudad kung hariin Sida ilansang sa krus. Habang sa rayan sinra, inggwa it nasapoy nak usang kayake nak pabisong. Kag ngayan it kali ay si Simon nak taga-Cirene. Gingpigong kali it mga sundalo para ipapas-an sa ida kag krus habang nagsusunor sida kang Hesus.

²⁷ Ag karuramong mga tawo kag nagsinunor kang Hesus. Kaibahan rili kag mga kabading nagtitinibaw ag nagpapanambitan. ²⁸ Ngasing, ingsauli sinra ni Hesus ag ingsiling:

“Mga kabade nak taga-Herusalem, aya ninro Ako gitibawi. Kag inro tibawan ay kag inro sarili ag kag inro mga anak. ²⁹ Dahil maabot kag mga adlaw nak masiling kag mga tawo nak, ‘Maado pa kag mga baog, mga waya nakarayan it panganak, ag kag mga kabading wayang gador nakapasuso!’

³⁰ “Sa panahon nak kato, masiling kag mga tawo sa mga baguntor nak,

‘Rat-ugi yangey kami ag tabunan!’

³¹ “Kung kali ngani ay ingtugutan it Dios nak matatabo sa Ako, sa inro pa ara nak mga lahi it Hudyo? Dahil kung kali kag inra ahimuon sa Ako nak ingpapatuyar sa buhing kahoy, ay dey laloey sa inrong mga lahi it Hudyo nak ngasing kamo ay ingpapatuyarey sa kahoy nak minatay ag uga.”

³² Inggwa ra sinra it ingrayang ruha pa nak mga kriminal agor matyon nak karungan ni Hesus. ³³ Pag-abot ninra sa lugar nak ingtatawag nak “Bungo,” inglansang ninra ruto sa krus si Hesus ag imaw ra ka-

† Basaha ra sa Isa. 53:7.

tong ruhang kriminal. Kag krus it usa ay asa tu-o ni Hesus, ag kag krus it usa ay asa wala. †

³⁴ Nagsiling si Hesus, "Tatay, patawara sinra, dahil waya ninra naaayami kag inra inghihimo." Ag ingpartida ninra kag Ida mga suksok parayan sa pagbunutbunutan. ††

³⁵ Kag mga tawo ruto ay nagtitininrog ag nagmumuyat yang, pero kag mga pinuno it mga Hudyo ay naglilibak sa Ida sa pagsiling, "Ingsalbar Nida kag ibang tawo, ngasing asalbaron ra Nida kag Ida sarili kung talagang Sida kuno kag ingpromisang Kristo halin sa Dios, Sida nak Ida Pinili!"

³⁶ Inglibak ra Sida it mga sundalo sa pagta-o sa Ida it maaslom nak ayak nak pay sukà. ³⁷ Kag inra siling, "Kung Ikaw kag Hari it mga lahi it Hudyo salbara kag Imo sarili!"

³⁸ Ag sa ibabaw it Ida krus ay inggwa it nakasuyat, "KALI KAG HARI IT MGA LAHI IT HUDYO."

³⁹ Usa sa ruhang kriminal nak nalansang ruto ay naginsulto ra sa Ida sa pagsiling, "Di baga Ikaw kuno katong ingpromisang Kristo? Salbara kag Imo sarili, pati kami!"

⁴⁰ Pero ingsaway sida it katong usa pa, "Waya baga ikaw nahadlok sa Dios, nak ikaw ay inghusgaran ra it kamatayon? ⁴¹ Tama yang sa ato nak kita ay parusahan it tuyar kali dahil sa ato inghimo, pero kaling tawo ay waya't nahumang sala."

⁴² Ag nagsiling pa sida, "Hesus, rumruma ako pag Ikaw ay rahagtoy sa Imo gingharian."

⁴³ Nagsabat si Hesus, "Matuor kaling Ako ingsisiling sa imo, ngasingey inunot ka Nako sa Paraiso."

Kag Pagkamatay ni Hesus

(Mateo 27:45-56; Markos 15:33-41; Juan 19:28-30)

⁴⁴ Pag-abot it alas dose it adlaw, gulping nagruyom kag bug-os nak kadutaan hastang alas tres it hapon.

⁴⁵ Tong mga oras nak kato waya gihadag kag adlaw, ag katong maramoy nak kurtina sa tunga it Sagradong Lugar it Templo ay it yang gulpi't gisi sa tunga. ⁴⁶ Masunor ay nag-ukaw si Hesus it makusog, "Tatay, sa Imo mga damot Ako ingtutugyan kag Ako ispirito!" Pagkasiling Nida it kali nabugto kag Ida ginhawa.

⁴⁷ Ag it katong nakita it Kapitan it usang gatos nak mga sundalo nak imaw kag nagbabantay ruto, ida ingdayaw kag Dios ag napasiling, "Talagang waya't kasalanan kaling tawo!"

⁴⁸ Ag kag karuramong mga tawo ray ra nak nagtipon ruto agor magmuyat sa paglansang kang Hesus sa krus, pagkakita ninra riling natabo ay nagpinauli nak ingsusuntok kag inra mga rughan sa rakong pagsulisuli. ⁴⁹ Kag tanang natabo ay nakita ra it mga nagtitinrog sa mayado-yado nak mga nakakakilaya sa Ida ag

mga kabade nak nagninunot sa Ida halin pa sa Galileya.

Kag Pagyubong kang Hesus

(Mateo 27:57-61; Markos 15:42-47; Juan 19:38-42)

⁵⁰ Ngasing, inggwa't usang kayake nak taga-Arimateya nak usang banwa sa Hudeya. Kag ida ngayan ay si Jose ag sida ay Konsehal sa Templo. ‡ Sida ay maado ag matarong nak tawo. ⁵¹ Aber sida ay Konsehal it Templo, waya sida gikumporme sa inra plano ag sa inra inghimo kang Hesus, dahil sida ay naghuhuyat sa pag-abot it paghari it Dios.

⁵² Nagpagto si Jose kang Gobernador Pilato ag inghagar nida kag yawas ni Hesus. ⁵³ Pagkatapos, ida kali ingbaoy sa krus ag inra ingsaliburburan it yamit nak lino, bag-o ingbutang sa yuyubngan, nak pay kuyba nak ingpatiltil sa abang rakong bato. Waya pang gador dili it nayuyubong. ⁵⁴ Byernes it hapon kato, nak imaw kag Adlaw it Paghanra, dahil matunaey kag Adlaw it Inugpahuway.

⁵⁵ Katong mga kabade nak nagnunot kang Hesus halin sa Galileya ay nagsunor kang Jose, ag nakita ninra kag pagbutang sa yuyubngan it yawas ni Hesus.

⁵⁶ Pagkatapos, nagpinauli sinra ag naghanra it mga buyong ag mga pabangyo para gamiton ninra sa pagbalsamo. Pag-tuna it Adlaw it Inugpahuway, nagpahuway sinra bilang pagsunor sa Kasuguan.

KAG PAGKABANHAW AG MGA PAGPAKITA LIWAT NI HESUS

Kag Pagkabanhaw ni Hesus

(Mateo 28:1-10; Markos 16:1-8; Juan 20:1-10)

24 Pag-abot it adlaw nak Domingo †† nagpanghudag-hudag pa yang, ay nagpagtoy katong mga kabade sa yuyubngan, raya kag mga buyong ag mga pabangyo nak inra inghanra. ² Pag-abot ninra ruto, nakita ninra nak katong batong pangarsa sa yuyubngan ay napaligirey. ³ Ag pagsuyor ninra raha nakita ninra nak wayaey kag yawas it Ginoong Hesus.

⁴ Kada myentras ingkakatingayahan pa ninra kali it isip, it yang yuaw kag ruhang kayake nak nakatinrog sa inra tupar. ⁵ Ag dahil sa rakong kahadlok, pinangsubsob ninra kag inra mga uda sa raga. Ingpangutana sinra it kaling mga kayake, "Asing intro inghahanap kag buhi sa lugar it mga minatay? Wayaey Sida rili, dahil nabanhawey Sida! ⁶ Rumruma ninro kag Ida ingsililing sa intro tong ruto pa Sida sa Galileya nak, ⁷ Sida nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo ay kinahangyan nak traiduron ag ita-o sa damot it mga makasal-anang tawo ag ilansang sa krus, bag-o sa

‡ o "Sanhedrin." †† Para sa mga lahi it Hudyo kali ay adlawey nak Domingo, dahil kag inra usang adlaw ay nagtutuna sa pagsugbo ag matatapos sa pagsugbo ray.

† Basaha ra sa Isa. 53:12. †† Basaha ra sa Sal. 22:18.

pangtatlong adlaw Sida ay mababanhaw.' " ⁸ Ag narumruman matuor ninra kag Ida mga ingsiling.

⁹ Pagbalik ninra halin sa yuyubngan, ingbalita ninra kali sa onseng disipulos ag sa iba pa ninrang kaibahan. ¹⁰ Kaling mga kabade nak nag-uma sa mga apostoles ay si Maria Magdalena, si Juana, si Mariang nanay ni Santiago, ag iba pang mga kabade nak kaibahan ninra. ¹¹ Pero kabi it mga apostoles kaling inra ging-uuma ay inra-inra yang dahil buko kapapati, kada waya sinra gipati sa inra gingsiling.

¹² Sa yudo it kato si Pedro ay nagrayagan papagto sa yuyubngan. Ag pag-abot nida ruto, umukob sida ag nagsil-ip sa suyor, ag kag ida yangey nakita ay kag mga pangsaliburbor nak yamit sa minatay nak hina pa sa dating ingbutangan it yawas ni Hesus. Kada nag-pauli sida nak nagpapaka-isip kung ni-o kag natabo.

Kag Pagpakita ni Hesus sa Ruhang Disipulos sa Rayan pa-Emaus

(Markos 16:12-13)

¹³ Katong adlaw nak kato, inggwa't ruha sa Ida mga disipulos nak nagbabaktas papauli sa usang baryo nak kag tawag ay Emaus, nak kag yado halin sa Herusalem ay mga onseng kilometros. ¹⁴ Sa rayan ay nag-iistoryahan kaling ruha tungor sa tanang natabo. ¹⁵ Habang sinra ay nag-iistoryahan, ingtyamparan sinra ni Hesus ag nagrungan sa inra it panaw. ¹⁶ Nakita ninra Sida, ugaling waya gituguti it Dios nak Sida ay makilayang raan ninra.

¹⁷ Nagpangutana si Hesus sa inra, "Ni-o katong inro ingpapag-istoryahan habang nagbabaktas kamo?"

Ag napapundo sinra nak masubo kag hitsura. ¹⁸ Bag-o nagsabat kag usa sa inra nak kag ngayan ay Cleopas, "Ikaw yangey siguro kag ausang dayo sa Herusalem nak waya nakaayam sa mga natabo ruto sa kaling mga nakalipas nak mga adlaw."

¹⁹ Nagpangutana ray si Hesus sa inra, "Niong mga natabo?"

Ag nagsabat sinra, "Tong natabo baga kang Hesus nak taga-Nazaret, nak usang gamhanang propeta sa bisaya ag sa Ida mga inghimo sa atubangan it Dios ag sa tanang mga tawo. ²⁰ Sida ay inghusgaran it kamatayon it amo mga Punong Saserdote ag mga Puno, ag ingpalansang sa krus. ²¹ Pero kami ay nag-asa nak Sida kag matubos sa amo banwang Israel. Ag tala-gang nagtu-o kami. Ag buko yang kina, ngasing ay pangtatlong adlaw it Ida pagkamatay.

²² "Pero ing-umaan pa kami it pilang kabade nak kaibahan namo it usang buko kapapating istorya. It kuman, abang aga pa kuno sinrang nagpagto sa yuyubngan, ²³ pero wayaey ninra nakita ruto kag Ida yawas. Nagbalik sinra ag kag siling ay nakakita kuno sinra it mga anghel nak nag-uma sa inra nak buhi si Hesus. ²⁴ Kag iba sa amo ay nagpagto ra sa yuyubngan

ag kag naabutan ngani ninra ruto ay kumporme sa gingsiling it katong mga kabade. Ag si Hesus ay waya ra ninra nakita."

²⁵ Ag nagsiling sa inra si Hesus, "Kamong mga mang-mang nak mga tawo, nak inggwa't buko mapatihon nak tagipusuon sa tanang ingsiling it mga propeta!

²⁶ Buko baga kinahangyan nak kag ingpromisang Kristo ay dapat yang nak mag-agom it maramong hirap bag-o mapasa-Ida kag tanang kahimayaan?" ²⁷ Ag ingpahadag sa inra ni Hesus kag tanang bagay tungor sa Ida nak nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan, tuna sa Kasuguan ni Moises hastang sa mga suyat it tanang mga propeta.

²⁸ Ngasing ay mayungotey sinra sa baryo nak inra apagtuan, ag si Hesus ay pay mapadayon pa gihapon sa pagbaktas. ²⁹ Ugaling ay ingpakahawiran ninra Sida sa pagsiling, "Rili yangey sa amo dayon dahil haponey ag magab-ey." Ngani, nagdayon Sida sa inra bayay.

³⁰ Katong Sida ay kaatubangey ninra sa lamesa, ingbaoy Nida kag usang tinapay ag nagpasalamat sa Dios, ingbika-biká Nida kali, bag-o ingta-o sa inra. ³¹ Ag imaw pa yang it pagkamalay ninra nak si Hesus yaki kato. Ag sa nak raan ay gulpi yang Sidang nawagit sa inra atubangan. ³² Ag napasiling sinra sa usa'g-usa, "Kada yaki, tuyar yangey kag pamatyag it ato tagipusuon tong Ida ingpapahadag sa ato kag Sagradong Kasuyatan sa rayan."

³³ Ag tong oras nak raan nak kato nagginan sinra pabalik sa Herusalem. Pag-abot ruto, naabutan ninra kag onseng apostoles nak tipon, kaibahan kag iba pang mga manugsunor. ³⁴ Ag ingsilinggan ninra katong ruhang nag-abot, "Nabanhaw matuor kag Gino-o ag nagpakita Sida kang Simon!" ³⁵ Ag nag-uma ra kaling ruha it natabo sa inra sa rayan papauli sa Emaus ag kung pauno ninra nakilaya si Hesus tong ingbika-biká Nida kag tinapay.

Kag Pagpakita ni Hesus sa Ida mga Disipulos

(Mateo 28:16-20; Markos 16:14-18; Juan 20:19-23; Binuhatan 1:3-8)

³⁶ Habang nagbibisaya pa kinang ruha, si Hesus mismo ay nagyuaw nak nakatinrog sa inra tunga, ag nagsiling, "Kabaw pang mapasa-inro kag katimunungan!"

³⁷ Pero abang kakibot ag abang kahadlok ninra dahil kabi ninra ay murto kag inra nakita.

³⁸ Kada nagsiling si Hesus sa inra, "Asing kamo ay nagkakahadlok ag asing sa inro tagipusuon ay inggwa't pagruha-ruha? ³⁹ Muyati ninro kag Ako mga damot ag mga siki agor inro maaayaman nak Ako tala-ga kali. Huyti Ako ninro agor kamo'y makasiguro. Kag murto ay waya't suká ag unor pero Ako ay inggwa."

⁴⁰ Pagkasiling Nida it kali, ingpakita Nida sa inra kag Ida mga damot ag mga siki. ⁴¹ Ag habang indi pa gihapon sinra makapati dahil sa inra kasadya ag inra

katingaya ay ingpangutana sinra ni Hesus, "Inggwa baga kamo rili it makakaon?" ⁴² Kada nagbaoy sinra it kautoy nak sinugba nak isra ag ingrawat sa Ida. ⁴³ Ingbaton Nida kali ag ingkaon sa inra atubangan.

⁴⁴ Pagkatapos, nagsiling Sida sa inra, "Nagsiling Ako sa inro tong kaibahan pa Ako ninro rili nak tanang nakasuyat tungor sa Ako sa Kasuguan ni Moises, sa mga suyat it mga propeta ag sa mga salmo ay kinahangyan nak matupar."

⁴⁵ Ag ingbuksan Nida kag inra mga isip agor inra maintyendihan kag Sagradong Kasuyatan. ⁴⁶ Ag katong huli nagsiling ra Sida sa inra, "Tuyar kali kag nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan, kinahangyan nak kag ingpromisang Kristo ay magtiis it maramong hirap ag mamatay, bag-o sa pangtatlong adlaw ay mababanhaw. ⁴⁷ Sa Ida pangayan, dapat nak ibantala sa tanang nasyon, magtuna sa Herusalem, nak kag mga tawo ay dapat maghinuysoy ag makabaton it kapatawaran. ⁴⁸ Kamo kag makakapamatuor sa mga

bagay nak kali. ⁴⁹ Ag tanra-e ninro kali, iparaya Nako kag ingpromisa it Ako Tatay sa inro, kada huyat anay kamo rili sa syudad hastang waya pa napapasa-inro kag gahom nak halin sa ibabaw."

Kag Pagraya it Dios kang Hesus sa Langit

(Markos 16:9-20; Binuhatan 1:9-11)

⁵⁰ Ag ingnunot sinra ni Hesus sa liwas it syudad hastang sa baryo it Betanya kung hariin ingtaas Nida kag Ida mga damot ag ingbendisyunan sinra. ⁵¹ Habang ingbibendisyunan Nida sinra, ingbadaan Nida sinra ag Sida ay gingraya it Dios sa langit. ⁵² Ag Sida ay inra ingdayaw, ag pagkatapos nagbalik sinra pa-Herusalem nak puno't kasadya. ⁵³ Ag ruto, ay permi sinrang nagpapagto sa Templo sa pagdayaw sa Dios. Kag Maadong Balita Tungor kang Hesu-Kristo nak Gingsuyat ni
JUAN

Juan

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA MAADONG BALITA NAK GINGSUYAT NI

APOSTOL JUAN

Si Apostol Juan ag ida manghor nak si Santiago ay mga mangingisra nak imaw kag mga unang ingtawag ni Hesus nak magsunor sa Ida ag maging mga disipulo Nida. Kaling Maadong Balita ay ingsuyat ni Apostol Juan nak usa sa mga disipulo ni Hesus, mga 55 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak 85 A.D.) Ing-umir nida kag maramong bagay nak waya gisyatan nina Mateo, Markos ag Lukas.

Ingsuyat ra ni Juan kag ap-at pang libro nak naumir sa Bag-ong Kasuyatan. Puyra pa dili ay nagsuyat pa sida it tatlong suyat (1-3 Juan) para sa ida mga hali sa pagtu-o. Ag it katong sida ay abang guyangey ay ida ingsuyat kag Pahadag.

Tungor riling Maadong Balita, kali ay gingsuyat ni Juan bilang pagpamatuor tungor sa ida nakita habang sida ay naglilibot kaibahan ni Hesus. Kag importanting gingsiling sa librong kali ay si Hesus nak imaw Kag Bisaya it Dios ay imaw kag Mesiyas ag Manluluwas it tanang mga tawo.

Rili sa ida ingsuyat ay kaumir kag pitong importanting milagro nak inghimo ni Hesus pramas ipakita kung sinong gador Sida. Ag Ida ingsiling nak Sida kag rayan, kag inghalinan it kamatuuran, kag nagtata-o it kabuhi, kag nagbabanhaw sa mga minatay, kag pagkaon halin sa langit, kag maado nak manugbantay it karnero, kag puno, kag pwertahan, ag iba pa.

Kag pinaka-bantog nak bersikulo sa Bibliya ay rili ra nakasuyat. (Juan 3:16: Dahil abang rako kag pagpalangga it Dios sa tanang katawuhan sa bug-os nak kalibutan, kada ingta-o Nida kag Ida bugtong nak Anak agor aber sin-o man kag magtu-o sa Ida ay indi magpagto sa kaparusahan, kundi magkainggwa't kabuhi nak waya't katapusan.)

KAG SUYOR IT JUAN

Si Hesu-Kristo nak Imaw kag Ingtatawag nak Bisaya
 Si Juan nak Manugbawtismo ag mga Unang Disipulos
 Kag Ministeryo ni Hesus sa mga Katawuhan
 Kag Huling Ministeryo ni Hesus sa Herusalem
 Kag Pagtiis it Maramong Hirap ni Hesus ag Ida Kamatayon
 Kag Pagkabanhaw ag mga Pagpakita Liwat ni Hesus

Kag Maadong Balita Tungor kang Hesu-Kristo nak Gingsuyat ni

JUAN

SI HESU-KRISTO NAK IMAW KAG INGTATAWAG NAK BISAYA

1 Sa kauna-unahan, bag-o pa matuga kag tanan ay haley katong usa nak gingtatawag nak Bisaya. Katong Bisaya ay kaibahan it Dios ag katong Bisaya ay

Dios. ^{†2} Tuna pang gador it kato Sida ay haley kaibahan it Dios.

³ Tanang bagay ay natuga parayan sa Ida, ag waya't aber niong natuga kung buko parayan sa Ida. ⁴ Sida kag inghalinan it kabuhi, ag kag kabuhi nak kali ay kag

† Basaha ra sa Hen. 1:1,3,26.

Iwag nak nagpapahadag sa katawuhan. ⁵ Kali kag nagpapahadag sa karuymanan ag inding gador kali mapirdi it karuymanan.

⁶ Inggwa it usang tawo nak ingsugo it Dios nak kag ngayan ay Juan. ⁷ Sida ay ingsugo pramas magpamatuor tungor riling Iwag, agor parayan sa ida pagpamatuor kag tanang tawo ay magtu-o. ⁸ Buko si Juan kaling Iwag kundi sida yang kag ingsugo pramas magpamatuor tungor riling Iwag. ⁹ Kag matuor nak Iwag nak nagpapahadag sa tanang katawuhan ay imaw Sida katong nag-abotey sa kalibutan.

¹⁰ Nagpali Sida sa kalibutan, pero aber kag tanan ay natuga parayan sa Ida, waya gihapon Sida gikilay-a it mga tawo. ¹¹ Nagpali Sida sa Ida sariling banwa, pero waya ra Sida gibatuna it Ida mga kasimanwa. ¹² Ugal-ing kag tanang mga nagbaton ag nagtu-o sa Ida ay imaw kag ingtaw-an it karapatan nak maging mga anak it Dios. ¹³ Sinra ay naging anak it Dios buko parayan sa inghihimo it mag-asawa, buko dahil sa hanrom yang it yawas ag buko ra dahil sa gingplano it tawo nak magkainggwa it anak, kundi parayan mismo sa kabubut-on it Dios.

¹⁴ Ag kaling Bisaya ay naging tawo, ag sa malip-ot nak panahon ay nagpangabuhi Sida nak kaibahan nato. Nakita nato kag Ida kahimayaan nak imaw kag kahimayaan it bugtong nak Anak it Dios, halin sa Tatay. Sida ay maado nak gador ag kag Ida gingbisaya ay puro matuor.

¹⁵ Nagpamatuor si Juan tungor sa Ida it katong ingbantala nida nak, "Sida kag ako gingpapatungran it katong nagsiling ako sa intro tong una nak, 'Sida nak paabuton nak kasunor nako ay mas yabaw kisa sa ako, kumo Sida ay rahinaey bag-o pa ako matawo.'"

¹⁶ Halin sa kabuganaan it Ida kaaduhan, kitang tanan nak nagtutu-o sa Ida ay perming nakakabaton it pagpakamaado nak waya't pagkaubos. ¹⁷ Kag Kasuguan ay ingta-o sa ato it Dios parayan kang Moises, pero kag kaaduhan ag kamatuuran ay napasa-ato parayan kang Hesu-Kristo. ¹⁸ Waya pang gador it tawong nakakita sa Dios, kundi kag bugtong nak Anak yang it Dios, nak Dios ra, nak perming asa Ida tupar ay imaw kag nagpakilaya sa Ida.

SI JUAN NAK MANUGBAWTISMO AG MGA UNANG DISIPULOS

Kag Pagpamatuor ni Juan nak Manugbawtismo

(Mateo 3:3,11-12; Markos 1:2-3; Lukas 3:4,16)

¹⁹ Usang beses, inggwa't mga saserdote ag mga manugbulig sa Templo halin sa lahi ni Levi, nak nagpagto kang Juan. Sinra ay ingsugo it mga pinuno it mga lahi it Hudyo sa Herusalem nak pangutan-on si Juan kung siong gador sida. ²⁰ Waya sida nahadlok nak

mag-uma it kaklaruhan, kada nagsiling sida, "Buko ako kag ingpromisang Kristo."

²¹ Ag ingpangutana ninra si Juan, "Kung buko, ay sino ikaw? Ikaw baga si Propeta Elias?"

Nagsabat si Juan, "Buko!"

Gingpangutana ray ninra sida, "Ikaw baga katong Propeta nak amo gingpapaabot nak mapali sa kalibutan?"

Sabat nida, "Buko!"

²² Ngani, sida ay inra ray ingpangutana it tuyar, "Ay si-o talaga ikaw? Sabta kami agor inggwa kami it isiling sa mga nagsugo sa amo. Ni-o kag imo masisiling tungor sa imo sarili?"

²³ Nagsabat si Juan, "Ako kag katuparan it gingsiling ni Propeta Isaias it katong una pa nak inggwa't usang nagbabantala it makusog sa mayangkag nak kabukiran, 'Tadlunga kag arayanan it Gino-o.'"[†]

²⁴ Kag nagsugo diling mga nagpangutana kang Juan ay mga Pariseo, ²⁵ ag nagpangutana ray sinra, "Kung buko ikaw kag ingpromisang Kristo, o si Elias, o kung buko man ay katong ingpromisang Propeta ay asing nagbabawtismo ka sa mga tawo?"

²⁶ Ingsabat sinra ni Juan, "Ingbabawtismuhan nako kamo sa tubi, pero sa intro tunga ay nagtitinrog kag usang waya pa ninro nakikilaya. ²⁷ Imaw Sida katong gingsiling nako sa intro nak inggwa it usang paabuton, nak aber maghubar it higot it Ida sandalyas ay buko ako angay."

²⁸ Kali ay natabo sa Betanya sa tabok it Suba it Jordan, kung hariin nagbabawtismo si Juan.

Kag Pag-abot it Kordero it Dios

²⁹ Pagkaaga, nakita ni Juan nak Manugbawtismo si Hesus nak nagpapayungot sa ida, ag nagsiling sida, "Muyati ninro, haley kag Kordero it Dios, ^{††} nak amatyon bilang inughalar nak imaw kag mabaoy it kasalanan it tanang katawuhan! ³⁰ Sida kag Ako gingpapatungran it katong nagsiling ako sa intro tong una nak, 'Katong tawo nak paabuton nak kasunor nako ay mas yabaw kisa sa ako, kumo Sida ay rahinaey bag-o pa ako matawo.' ³¹ Ako mismo ay waya't ayam kung siong gador Sida. Kag ako yang ayam ay nagpaali ako nak nagbabawtismo sa tubi agor Sida ay ipakilaya pati sa ato nasyon nak Israel."

³²⁻³³ Masunor, nagpamatuor si Juan kung ni-o kag ida nakita. Siling nida, "It kato waya pa ako it ayam kung siong gador Sida. Pero kag Dios nak nagsugo sa ako agor magbawtismo sa tubi ay nagsiling, "Kung Sino kag imo makita nak ababaan ag atiniran it Ispirito Santo ay imaw kag mabawtismo it Ispirito Santo.' Ag nakita ngani nako kag Ispirito Santo nak pay tuyar sa us-

[†] Isa. 40:3. ^{††} Basaha ra sa Hen. 22:13; Exo. 12:5-7,12-13 ag Isa. 53:7.

ang salumpati nak nagbaba halin sa langit ag nagtiner kang Hesus. ³⁴ Matuor nakita nak gador kina nako, ag ako ingpapamatuuran nak Sidang gador kag Anak it Dios."

Kag Pagsunor Kang Hesus it Ida Unang mga Disipulos

³⁵ Pagkaaga, rahagto ray si Juan nak Manug-bawtismo kaibahan kag ruha sa ida mga manugsunor. ³⁶ Nakita nida si Hesus nak nagrarayan ag nagsiling sida, "Muyati-o, imaw Sida kag Kordero it Dios!"

³⁷ Narunggan kali it katong ruha nidang manugsunor ag nagsunor sinra kang Hesus. ³⁸ Nagsauli si Hesus ag nakita Nida nak sinra ay nagsusunor sa Ida, ag nagpangutana Sida, "Pariin kamo, ni-o kag inro ginghahanap?"

Sabat ninra sa Ida, "Rabay, hariin Ikaw gidadayon?" Kag gustong bisayahon it "Rabay" ay "Maestro."

³⁹ Nagsiling si Hesus sa inra, "Maley, nunot kamo agor matutunrugan ninro."

Nagnunot ngani sinra ag nakita ninra kag Ida gingdadayunan. Ag tong adlaw nak kato, ruto yangey sinra gidayon dahil it kato ay bandang alas kwatroy it hapon.

⁴⁰ Usa raha sa ruha nak nakarungog kang Juan ag nagsunor kang Hesus ay si Andres. Sida ay hali it usa pang naging disipulo ni Hesus nak kag ngayan ay si Simon Pedro. ⁴¹ Pagkatapos, kag unang inghimo ni Andres ay ginghanap nida kag ida maguyáng nak si Simon, ag ging-umaan nak, "Nakitaey namo kag Mesiyas!" Sa bisayang Griyego kag "Mesiyas" ay "Kristo." ⁴² Ag gingnunot sida ni Andres kang Hesus.

Ingmuyatan sida ni Hesus ag nagsiling, "Kag imoy ngayan ngasing ay Simon nak anak ni Juan. Tuna ngasing atawagon kang Sepas." Sa bisayang Griyego kali ay "Pedro" nak kag gustong silinggon ay "bato."

Kag Pagtawag ni Hesus kana Felipe ag Natanael

⁴³ Pagkaaga, nagdisider si Hesus nak magbalik paprobinsya it Galileya. Ida inghanap anay katong usang tawo nak kag ngayan ay Felipe ag nagsiling Sida, "Maley, sunor sa Ako."

⁴⁴ Kaling si Felipe ay taga-Betsayda nak imaw ra kag banwa nina Andres ag Pedro. ⁴⁵ Ginghanap ray ni Felipe kag usang tawo nak kag ngayan ay Natanael. Ag ida ingsiling sida, "Nakitaey namo kag gingpapatungran sa Kasuguan ni Moises, ag imaw ra sa suyat it

mga Propeta. Kato yaki ay si Hesus nak taga-Nazaret, † nak anak ni Jose."

⁴⁶ Nagsiling si Natanael, "Asi, inggwa't maadong tawo nak mahalina sa Nazaret!"

Nagsabat si Felipe, "Maley, muyati anay ngani."

⁴⁷ Pagkakita ni Hesus kang Natanael nak nagpayungot sa Ida, siling Nida, "Muyati, hali kag usang matuor nak Israelinhon nak buko radaon kag kabubut-on!"

⁴⁸ Napasiling sa Ida si Natanael, "Asing kilaya Nimo ako?"

Nagsabat si Hesus, "Bag-o pa ikaw tawagon ni Felipe, tong ruto ikaw sa nayayanrungan it puno it igos, nakitaey ka Nako."

⁴⁹ Nagsabat si Natanael, "Rabay, Ikaw nak gador kag Anak it Dios! Ikaw kag ginghuhuyat nak Hari it Israel!"

⁵⁰ Gingsabat sida ni Hesus, "Dahil yang baga rahang Ako gingsiling nak nakita ka Nako sa nayayanrungan it puno it igos, ikaw ay nagpatey? Mas makatitingaya pang mga bagay kag imo makikita kisa raha!" ⁵¹ Ag nagsiling pa Sida sa inra, "Matuor talaga kaling Ako ingsiling sa inro, makikita ninrong abrido kag langit, ag kag mga anghel it Dios ay nagsasaka ag nagpipihig sa Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo." ††

KAG MINISTERYO NI HESUS SA MGA KATAWUHAN

Kag Kasayan sa Banwa it Cana

2 Pagkalipas it ruhang adlaw nagkainggwa't kasayan sa banwa it Cana sa Galileya. Rahagto kag nanay ni Hesus. ² Ag si Hesus ay imbitado ra ruto kaibahan kag Ida mga manugsunor.

³ It tong naubusan sinra it ayak sa kasayan, nagsuor kang Hesus kag Ida nanay ag nagsiling, "Naubusan kuno sinra it ayak."

⁴ Nagsabat si Hesus, "Nanang, aya baga Ako gipangunahe dahil buko pa kali kag tamang oras para matuman kag plano it Dios para sa Ako!"

⁵ Ugaling nagsiling gihapon kag Ida nanay sa mga suguon, "Sunra yang kag Ida isiling sa inro."

† Kag banwa it Nazaret ay waya yaki namitlang sa Yumang Kasuyatan. Ag aber kag bisaya nak "taga-Nazaret" (o "Nazarenhon") ay waya namitlang sa pagbisaya it mga propeta. Sa isip it karamuang mga maayam sa Bibliya kag pag-istar ni Hesus sa Nazaret ay katuparan it inra mga ingbisaya nak kag ingpromisang Kristo ay asikwayon ag atrataron it mayain. Makikita nato sa Juan 1:46 nak kag inra paggamit it bisayang "taga-Nazaret" ay inra inggagamit bilang pag-insulto kang Hesus. Ugaling, inggwa it ibang mga maayam sa Bibliya nak nagsisiling nak kag bisayang "Nazaret" ay halin sa Hebreo nak "netser" nak kag gustong bisayahon ay "sanga" (Basaha sa Jer. 23:5; Zac. 3:8 ag Isa. 11:1-2.) nak kag ingpapatungran it kali ay kag ingpromisang Kristo. †† Kag tawag nak "Anak it Tawo" ay nabaoy sa Dan. 7:13-14. It kato nakita ni Daniel kag usa sa hitsura it tawo nak kaibahan it Dios sa langit.

⁶ Ngasing, inggwa ruto it an-om nak maragkong tadyaw nak human sa bato. Kali ay ginggagamit nak tipunan it tubi para sa batasan nak gingsusunor it mga lahi it Hudyo, nak humanon kag inra sarili nak limpyo sa atubangan it Dios. Kag suyur it kada usang tadyaw ay mga beynte hastang treyntang galon nak tubi.

⁷ Siling ni Hesus sa mga suguon, "Pun-a kinang mga tadyaw it tubi." Ag ingpuno matuor ninra kato hastang sa yuba.

⁸ Pagkatapos, nagsiling Sida sa inra, "Ngasing, hasog kamo rahang tadyaw ag ray-on sa Mayordumo it kaling punsyon."

Kada nagraya matuor sinra. ⁹ Ag ingtagman it Mayordumo kag dating tubi nak naging ayak, pero waya nida naayami kung hariin halin katong ayak. Kag nakakaayam yang ay katong mga suguon nak naghasog it tubi. Pagkatagam it Mayordumo, ingtawag nida kag kayaking ingkasay, ¹⁰ ag gingsilingan nak, "Sa karamuan kag ingpapainom anay ay kag pinaka-maado nak inumon, ag pagkatapos pag maramoey kag inra nainom ay hingan pa yang ipaliwas kag mahinay nak klase. Pero asing gingpahuli nimo kag pinaka-maadong inumon?"

¹¹ Kaling ginghimo ni Hesus sa Cana sa Galileya ay imaw kag unang milagro nak Ida inghimo. Ag sa tuyar nak parayan ay Ida ingpakita kag Ida kahimayaan, ag nagtu-o sa Ida kag Ida mga manugsunor.

¹² Pagkatapos it kali, nag-us-os si Hesus kaibahan kag Ida nanay, Ida mga hali ag Ida mga manugsunor pa-syudad it Capernaum. Ag ruto sinra gitiner it pilang adlaw.

Kag Pagpalayas ni Hesus sa mga Nagbabaligya sa Templo

(Mateo 21:12-13; Markos 11:15-17; Lukas 19:45-46)

¹³ It kag mayungotey kag Pista it Pagkaluwas sa mga lahi it Hudyo halin sa Ehipto, † nagtukar sina Hesus sa syudad it Herusalem. ¹⁴ Pag-abot ninra ruto nagsuyur si Hesus sa rayaag it Templo, ag nakita Nida nak abang sahay kag mga nagbabaligya it baka, karnero ag salumpati para ihalar ruto, pati kag mga manugbaydo it kwarta. ¹⁵ Naghuman si Hesus it usang latigo nak halin sa pisi bag-o ingpangtabog sinrang tanan paliwas sa rayaag it Templo, pati kag mga karnero ag baka. Ingpangbubo Nida kag mga kwarta it katong mga nagbabaydo ag ingpangbalikwa kag inra mga lamesa.

¹⁶ Ag ingsugo Nida katong mga nagbabaligya it salumpati, "Bay-a ninro kali rili! Ag aya ninro gi-himuang merkado kag bayay it Ako Tatay."

† o "Pista it Pagligar," nak sa bisayang Griyego ay "Paskwa." Kali ay usang adlaw yang nak imaw ra kag primerong adlaw it Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa. (Basaha sa Exo. 12:21-27.)

¹⁷ Ngasing, narumruman it Ida mga manugsunor kag nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak nagsisiling, "Kag Ako subrang pagkabayaka sa Imo bayay, O Dios, ay nagrarayab-rayab nak pay kayado rili sa Ako rughan." ††

¹⁸ Dahil dili, gingsura Sida it mga pinuno it mga Hudyo sa pagsiling, "Asi, ni-o kag Imo maipapakitang tanra nak inggwa Ka't karapatan nak himuon kali?"

¹⁹ Ingsabat sinra ni Hesus, "Sira-a ninro kaling templo ag sa sakop it tatlong adlaw ay Ako ray kali itugrok liwat."

²⁰ Napasiling katong mga pinuno it mga Hudyo, "Aba, kwarantay-sais nak tuig nak gingpatugrok kaling Templo! Ag masiling Ka nak kaya Nimong itugrok liwat sa sakop it tatlong adlaw yang!"

²¹ Pero kag gingsisiling ni Hesus nak templo ay kag Ida yawas. ²² Ngani, tong Sida ay gingbanhaw, narumruman it Ida mga manugsunor kaling Ida gingbisaya. Ag nagpati sinra sa Sagradong Kasuyatan ag sa mga bisaya nak gingsiling ni Hesus.

²³ Habang rahagto pa si Hesus sa Herusalem sa Pista it Pagkaluwas sa Ehipto, maramo kag nagtu-o sa Ida pagkakita ninra sa mga milagro nak Ida ginghimo.

²⁴ Pero waya gitugyangan ni Hesus kag Ida sarili sa inra, kumo kilaya Nida kag batasan it katawuhan. ²⁵ Bukoey kinahangyan nak umaan pa Sida it tungor sa kabubuton it tawo dahil ayamey Nida kag asa buot ninra.

Kag Pagpagto ni Nicodemo kang Hesus

3 Ngasing, inggwa't usang pinuno it mga Hudyo nak kag ngayan ay Nicodemo. Sida ay kaumir sa sekta it mga Pariseo. ² Usang gab-i, nagpagto sida kang Hesus ag nagsiling, "Rabay, ayam namo nak Ikaw ay usang Manunudlo halin sa Dios, dahil waya't makakahuman it mga milagro nak Imo inghuman kung waya nagbubulig sa Imo kag Dios."

³ Nagsabat si Hesus, "Matuor talaga kaling Ako ing-sisiling sa imo. Hanggat kag tawo ay waya natatawo liwat ‡ ay indi nida maaguman kag paghari it Dios." ††

⁴ Nagpangutana ngasing si Nicodemo, "Pauno matatawo liwat kag usang tawo kung sida ay di edadey? Asi, makakasuyor baga sida liwat sa bituka it ida nanay ag ipuslot ray?"

⁵ Nagsabat si Hesus, "Matuor talaga kaling Ako ing-sisiling sa inro. Hanggat kag tawo ay waya natawo parayan sa tubi ag parayan sa Ispirito it Dios ay indi nida maaguman kag paghari it Dios. ⁶ Kag tawo nak ging-anak sa tawunhon nak parayan ay tawo, pero si-da nak natawo parayan sa Ispirito it Dios ay ispiri-

†† Basaha ra sa Sal. 69:9. ‡ o "natatawo halin sa ibabaw." †† o "gingharian it Dios." Sa Bibliyang Griyego, kung kausa pag nagsiling nak gingharian it Dios, kag gustong bisayahon ay kag "paghari it Dios" sa kabuhi it mga tawo, ag kung kausa ra ay kag langit kung hariin kag Dios ay naghahari.

tuhanon. ⁷ Aya gikatingayahe kaling Ako gingsiling sa imo nak ikaw ay kinahangyan nak matawo liwat. ⁸ Kung kag hangin ngani ay naghuhuyop aber riin gusto it kina, narurungan nato kag paghagunghong it kina pero waya nato naayami kung hariin kina gihalin ag kung hariin kina mapagto. Imaw ra sa tawo nak natawo liwat parayan sa Ispirito it Dios.”

⁹ Nagpangutana ray si Nicodemo, “Pauno kali?”

¹⁰ Gingsabat sida ni Hesus:

“Ikaw ay respitadong Manunudlo it mga Israelinhon, pero waya nimo naiintyendihe kaling mga bagay nak kali! ¹¹ Matuor talaga kaling Ako ingsisiling sa imo. Gingtutudlo namo kag amo naayaman ag gingpapamatuuran kag amo nakita. Ugaling waya ninro gibatuna kag amo mga pamatuor. ¹² Kung indi ngani ninro mapatihan kag gingsiling Nako sa intro tungor sa mga bagay nak hali sa kalibutan, pauno ninro apatihan kung isiling Nako sa intro kag mga bagay tungor sa langit?”

¹³ “Waya pang gador it nakasaka sa langit nak puyding mag-uma it tungor ruto, kundi Ako yang nak nagbaba halin ruto, Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo. ¹⁴ Ag tuyar sa pagtaas ni Moises sa nakatulay nak kahoy nak inggwa it usang ingpurmang bronseng sawa, † agor kag mga tawo nak magmuyat sa sawang kato ay indi mamatay, ay kinahangyan ra nak Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo ay itaas ra sa krus. ¹⁵ Kali ra ay agor kag tawo nak matu-o sa Ako ay makakaagom it kabuhi nak waya't katapusan.

¹⁶ “Dahil abang rako kag pagpalangga it Dios sa tanang katawuhan sa bug-os nak kalibutan, kada ingta-o Nida kag Ida bugtong nak Anak agor aber sinoman kag magtu-o sa Ida ay indi magpagto sa kaparusahan, kundi magkainggwa't kabuhi nak waya't katapusan. ¹⁷ Dahil gingsugo it Dios sa kalibutan kag Ida Anak buko nak para maghusgar sa katawuhan, kundi luwason sinra parayan sa Ida. ¹⁸ Kag tawo nak nagtutu-o sa Ida ay indiey makaagom it kaparusahan it Dios, pero kag tawo nak waya gitutu-o sa Ida ay nahusgaraney it kaparusahan, dahil waya nida gituuhi kag bugtong nak Anak it Dios.

¹⁹ “Ag imaw kali kag gingbay-an it basi it paghusgar sa inra it Dios. Nagpali sa kalibutan kag Iwag, pero mas ginusto pa it mga tawo kag karuymanan kisa sa kahadagan, kumo mayain kag inra mga inghimo. ²⁰ Kag tawo nak gamon sa paghimo it kayainan ay laban sa kahadagan, ag indi sida magsuor raha sabaling mabisto kag ida mayaing inghimo. ²¹ Pero kag tawo nak nasasadyahan sa pagsunor it kamatuuran ay nagsusuor sa kahadagan, agor makikita nak gador nak kag ida maadong buhat ay dahil sa pagsunor sa Dios.”

† Basaha ra sa Bil. 21:9.

Kag Pagpamatuor ni Juan nak Manugbawtismo Tungor kang Hesus

²² Pagkatapos it kali, si Hesus ag kag Ida mga manugsunor ay nagbalik sa probinsya it Hudeya. Nagtiner sinra ruto it pilang adlaw habang nagbabawtismo sinra sa mga tawo ruto.

²³ Si Juan ray ra ay ruto sa Enon nak mayungot sa baryo it Salim gibabawtismo, kumo marayom kag tubi rutong suba. Kag mga tawo ay nagpipinagto agor magpabawtismo. ²⁴ Kali ay bag-o pa mapriso si Juan.

²⁵ Ngasing, nagsinuay-suayan kag mga disipulos ni Juan ag kag usang kalahing Hudyo tungor sa tamang mga parayan it paglimpyo it sarili sa atubangan it Dios. ²⁶ Ag nagpagto sinra kang Juan ag nagsiling, “Rabay, narumruman baga nimo katong tawo nak kaibahan nimo it kato sa tabok it Jordan? Kato bagang imo gingsisiling sa amo? Hina Sida ngasing, nagbabawtismo ra, ag karamuan ay sa Ida'y gipapabawtismo.”

²⁷ Nagsabat si Juan:

“Kag usang tawo ay waya't karapatan nak makahimo it aber ni-o kung buko pagbuot it Dios. ²⁸ Kamo mismo kag makakapamatuor nak kag ako gingsiling ay buko ako kag Kristo, kundi ingsugo yang ako nak mauna sa Ida.

²⁹ “Halimbawa, tuyar sa kasayan, kag kabading kasayon ay para yang sa nobyo. Pero kag abay nak amigo it nobyo nak naghuhuyat ag nagpapanimati sa inra pakasay ay nasasadyahan ra pag narungan nida kag boses it ida amigo. Ngani, ako ay tuyar sa abay. Ag abang rako kag ako kasadya ngasing dahil haley kag nobyo. ³⁰ Kinahangyan talaga nak Sida ay maitaas ag ako ay sa ubos yang.”

Si Hesus kag Halin sa Langit nak Yabaw sa Tanan

³¹ “Si Kristo ay halin sa langit, kada yabaw Sida sa tanan. Kitang mga tawo nak halin yang sa duta ay para yang sa duta, kada kag ato perming ging-iisip ag gingbibisaya ay kag mga bagay nak tungor sa duta. Pero Sida nak halin sa langit ay yabaw sa tanan.

³² Gingpapamatuuran Nida kag Ida nakita ag narungan sa langit, pero apila yang kag nagpapati sa Ida.

³³ Si-o man kag nagpapati sa Ida mga bisaya ay nagpapamatuor nak kag mga bisaya it Dios ay matuor. ³⁴ Sida nak ingsugo it Dios ay nagbabantala it mga bisaya it Dios, dahil gingta-o sa Ida it Dios kag tanang gahom it Ida Ispirito.

³⁵ “Gingpapalangga it Tatay kag Anak ag ingtugyan sa Ida damot kag tanang bagay. ³⁶ Kag tawo nak nagtutu-o sa Anak it Dios ay inggwa't kabuhi nak waya't katapusan. Pero kag tawo nak waya gisusunor sa Ida

ay indi makaagom it kinang kabuhi, kundi kag kahan-git it Dios ay mapabilin sa ida nak waya't katapusan."

Gingkakabisaya ni Hesus kag Usang Kabade nak Samaryanhon

4 Nakaabot sa mga Pariseo nak maramong tawo kuno kag nakaer ni Hesus nak magpabawtismo sa Ida kisa kang Juan, ² aber sa kamatuuran ay buko ra si Hesus kag nagbabawtismo, kundi kag Ida mga disipulos. ³ Pagkarungog ni Hesus nak nasaduraney it mga Pariseo ay naghaling Sida sa Hudeya ag nagbalik pa-Galileya.

⁴ Ugaling sa inra pagbalik ruto ay marayan anay sina Hesus sa probinsya it Samarya. ⁵ Ngani, nakaabot sinra sa usang banwa sa Samarya nak gingtatawag nak Sicar. Kali ay mayungot sa bukir nak gingpapanubli ni Jacob sa ida anak nak si Jose. ⁶ Sa lugar nak kato ay rahagto kag bal-ong nak gingpakutkot ni Jacob. Ag dahil si Hesus ay napilay it kababaktas Sida ay nag-ingkor sa habig it katong bal-ong. Mga alas dose y kato.

⁷ Marugay-rugay, inggwa ruto't nag-abot nak usang kabade nak Samaryanhon agor magsag-ob. Nagsiling si Hesus sa ida, "Pweding makainom." ⁸ Ngasing ay waya't ibang tawo ruto dahil kag Ida mga manug-sunor ay nagpabanwa agor mabakay it pagkaon.

⁹ Nagsabat kag kabade nak Samaryanhon, "Asing Ikaw nak usang lahi it Hudyo ay naghahagar sa ako it tubi, samantalang ako ay usang kabade nak Samaryanhon?" Nasiling kali nida dahil naanraney it mga lahi it Hudyo nak bawal magkaon ag mag-inom it halin sa mga Samaryanhon.

¹⁰ Nagsabat si Hesus, "Kung ayam yang tan-a nimo kung ni-o kag gingtata-o it Dios, ag kung si-o kaling nagsisiling nak, 'Pweding makainom,' ay sabaling ikaw pa it maghagar sa Ako it inumon. Ag ataw-an ka Nako it tubi nak nagtata-o it kabuhi."

¹¹ Ag nagsiling ray kag kabade, "Nong, waya ngani Ikaw it pangtimba ag karurayom kaling bal-ong. Hariin Ikaw mabaoy it kinang tubi nak nagtata-o it kabuhi?"

¹² Mas yabaw pa baga Ikaw sa ato Olong si Jacob nak imaw kag nagkutkot it kaling amo bal-ong? Sida ngani mismo'y rili giiinom, pati kag ida mga anak ag kag ida mga hadop."

¹³ Nagsabat si Hesus, "Tanan nak nag-iinom it kaling tubi rili ay mauhaw liwat. ¹⁴ Pero si-o man kag mag-inom it tubi nak Ako ita-o ay indiey nak gador mauhaw liwat, kumo kag tubi nak Ako ita-o ay pay magiging tuburan sa suyor it ida tagipusuon nak perming nag-aalimbukar nak nagtata-o it kabuhi nak waya't katapusan."

¹⁵ Siling sa Ida it katong kabade, "Nong, taw-e ako it kinang tubi agor indiey ako mauhaw liwat, ag wayaey ako it pagbalik-balik dili pramas magsag-ob."

¹⁶ Nagsiling si Hesus sa ida, "Pagtoy! Pauli anay ag ray-on dili kag imo asawa."

¹⁷ Sabat it kabade, "Waya ako it asawa."

Siling ray ni Hesus, "Tama matuor kinang imo bisaya nak waya ka't asawa, ¹⁸ dahil nakalimay ka't asawa ag kaling imo ging-iiba ngasing ay buko talaga imo asawa. Matuor talaga kaling imo ingsiling."

¹⁹ Sabat ray it kabade, "Sir, pay sa ako pagmuyat ay propeta raw Ikaw! ²⁰ Asing, kag amo mga ginikanan ay nagdayaw sa baguntor nak kali, pero kamong mga lahi it Hudyo ay nagsisiling nak sa Herusalem yang dapat dayawon kag Dios?"

²¹ Gingsabat sida ni Hesus, "Nang, tan-ay patihan Ako nimo. Mayungotey kag oras nak buko yang sa baguntor nak kali o sa Herusalem ninro adayawon kag Tatay sa langit. ²² Kamong mga Samaryanhon, buko ninro kilaya kag inro gingdadayaw. Pero kilaya namo kag amo gingdadayaw, kumo kag Manluluwas ay halin sa mga lahi it Hudyo. ²³ Pero talagang mayungotey kag oras, ag imawey ngani kali ngasing, nak kag matuor nak mga nagdadayaw sa Tatay sa langit ay madayaw sa Ida sa pagbulig it Ispirito it Dios ag kumporme sa kamatuuran. † Dahil tuyar kag klarong pagdayaw nak ginghahanap it Dios. ²⁴ Kag Dios ay ispirito, kada kag nagdadayaw sa Ida ay kinahangyan nak magdayaw parayan sa pagbulig it Ida Ispirito ag kumporme sa kamatuuran."

²⁵ Nagsiling ray kag kabade, "Ayam nako nak maabot kag Mesiyas nak gingtatawag ra nak Kristo. Pag-abot Nida, imaw Sida kag mapahadag sa ato it tanang bagay."

²⁶ Siling pa ni Hesus, "Katong imo gingsisiling nak maabot ay Ako kato nak nagbibisaya sa imo ngasing."

²⁷ Habang nagbibisaya pa si Hesus ay nag-abot kag Ida mga manugsunor halin sa banwa, ag natingaya sinra pagkakita sa Ida nak kag Ida kaistorya ay usang kabade. Pero waya sa inra't nagruga-rugang mag-pangutana kung ni-o kag kinahangyan it kaling kabade, o kung asing gingkakaistorya sida ni Hesus.

²⁸ Ngani, rali-rali it halin katong kabade ag nabilin kag ida gining nak sag-uban. Nagbalik sida sa banwa ag sida ay nagpang-uma-uma sa mga tawo nak, ²⁹ "Maley, muyati ninro kag tawo nak nahulaan kag tanang ako mga ginghimo. Imawey siguro Sida kag ingpromisang Kristo!" ³⁰ Ngani, nagliniwas kag mga tawo sa banwa ag ingpagtuan si Hesus.

³¹ Pagkahalin it katong kabade, ging-aagra si Hesus it Ida mga manugsunor nak magkaon. Siling ninra, "Rabay, kaoney ra."

³² Pero nagsabat Sida, "Hala, inggwa Ako it pagkaon nak waya ninro naayami."

† o "madayaw sa ispirito ag sa kamatuuran."

³³ Kada, naghinghingan kag Ida mga manugsunor, "Inggwa aboy it nagraya it pagkaon sa Ida?"

³⁴ Ag nagsiling pa si Hesus sa inra, "Kag Ako pagkaon ay kag pagsunor sa kabubut-on it Dios nak nagsugo sa Ako ag kag pagtapos sa Ida gingpapahimo sa Ako.

³⁵ Buko baga kag inro perming gingsisiling ay, 'Ap-at nak buyan pa bag-o magtig-ani?' Pero kag Ako gingsisiling sa inro ay muyati kag maramong tawo nak nagpapayungot. Sinra ay pay tuyar sa mga uhay nak nakikita ninrong yukmoyey ag dapat anihoney!

³⁶ "Kag tawo nak nag-aani ay asuhuyan it Dios, ag kag Ida inanihan nak mga tawo ay makakaagom it kabuhi nak waya't katapusan. Kada kag mga nagtanom ag kag mga nag-ani ay magkaibahang maki-nasadya. ³⁷ Matuor talaga kag kabisayahan nak, 'Iba kag nagtanom ag iba kag nag-ani.' ³⁸ Gingsugo Nako kamo agor anihon kag buko ninro pinangabudlayan. Iba kag nagpangabudlay ag kamo kag maani it inra ingpangabudlayan."

³⁹ Maramong mga Samaryanhon sa banwa nak kato kag nagtu-o kang Hesus dahil sa pamatuor it katong kabade nak, "Ida nahulaan kag tanang ako mga inghimo." ⁴⁰ Ngani, it katong nakaabot kang Hesus kag mga Samaryanhon ay inra anay inghawiran Sida sa inra lugar. Ag nagpahawir ra Sida ruto it ruhang adlaw.

⁴¹ Maramo pang nagtu-o sa Ida dahil sa Ida mga gingtutudlo.

⁴² Tong huli, siling ninra rutong kabade, "Nagtutu-o kami ngasing, buko yang dahil sa imo mga gingsiling sa amo, kundi dahil kami mismo ay nakarungog sa Ida mga bisaya. Ag ayamey namo nak Sida nak gador kag Manluluwas it kalibutan."

Kag Pagpaado ni Hesus sa Anak it Usang Pinuno

⁴³ Pagkalipas it katong ruhang adlaw, nagpadayon sina Hesus pa-probinsya it Galileya. ⁴⁴ Datey nak gingsisiling ni Hesus mismo nak kag usang propeta ay waya gitatahura sa ida sariling banwa. ⁴⁵ Pero pag-abot ni Hesus sa Galileya, maado kag pagbaton sa Ida it mga taga-ruto, dahil nakita ninra kag Ida ginghimo sa Herusalem it katong pista, kumo sinra ay rahagto rang nagpamista.

⁴⁶ Habang hagto pa sina Hesus sa Galileya, nagpagto ray Sida sa banwa it Cana kung hariin Ida ginghimo nak ayak kag tubi. Habang hagto pa Sida ay inggwa it usang opisyal it Hari nak kag anak nak kayake ay masakit. ⁴⁷ Tong narunggan it kali nak si Hesus ay nag-abot sa Galileya halin sa Hudeya, gingsunson nak raan nida si Hesus ag nagpakitluoy nak pagtuan anay kag ida anak ag paaduhon, dahil kali ay himamatyoney.

⁴⁸ Siling ni Hesus sa ida, "Asing indi kamo magtu-o sa Ako hastang waya kamo nakakakita it mga katitinyang milagro ag tanra?"

⁴⁹ Nagsiling katong pinuno sa Ida, "Gino-o, maluoy Ka sa amo! Nunotey sa ako bag-o pa mamatay kag ako anak."

⁵⁰ Sabat sa ida ni Hesus, "Hala, pagtoy, naulianey kag imo anak."

Nagpati matuor katong pinuno sa mga bisaya ni Hesus ag nagpauliey sida. ⁵¹ Habang asa rayan pa sida, gingsapoy-sapoy sida it ida mga suguon ag gingumaan nak naulianey kag ida anak. ⁵² Ngani, nagpangutana sida sa inra kung niong oras kali nauli-e. Ag nagsabat sinra, "It tahapon, mga ala una it hapon nawagit kag ida sagnat."

⁵³ Narumruman ngasing it katong tatay nak imaw nak gador kato kag oras tong nagsiling sa ida si Hesus nak, "Naulianey kag imo anak," kada nagtu-o sida kang Hesus ag pati kag ida tanang panimayay.

⁵⁴ Kali kag pangruhang milagro nak ginghimo ni Hesus sa Galileya ag pareho it tong una ay halin ra Sida sa Hudeya.

Kag Pagpaado ni Hesus sa Usang Yupog sa Mayapar nak Tipunan it Tubi it Betesda

5 Waya narugay pagkatabo it kali ay pista ray it mga lahi it Hudyo, kada nagbalik sina Hesus sa Herusalem. ² Ngasing, mayungot sa pwertahan nak rayanan it mga karnero pasuyor sa Herusalem ay inggwa't usang mayapar nak tipunan it tubi. Sa bisayang Hebreo [†] kali ay gingtatawag nak Betesda, ag inggwa't limang diskanso sa palibot ruto.

³ Ruto sa mga diskanso ay nagtitinipon kag maramong di sakit, tuyar sa mga bulag, paki ag yupog. Ginghuhuyat ninra kag pag-alimbukar it tubi, ⁴ dahil kung kausa kag anghel kuno it Gino-o ay nagpipilhigh ag ingkukutaw kag tubi. Ag kag unang makayusong kuno rutong tubi pagkatapos it kutaw it anghel ay mauilian sa aber niong sakit.

⁵ Inggwa ruto it usang tawo nak yupogey sa suyor it treyntay-otsong tuig. ⁶ Pagkakita sa ida ni Hesus, ag pagkaayam Nida nak kaling tawo rabuno ay karugayey nak naghigra ruto, gingpangutana Nida kali, "Gusto baga nimong mauilian?"

⁷ Nagsabat kaling yupog, "Oho Nong, pero waya sa ako it maalsa agor iyusong ako sa tubi pagka-alimbukar. Ag habang nag-iigor ako papagto ay inggway it nauna sa ako."

⁸ Nagsiling si Hesus sa ida, "Tinrog, ag ray-on kinang imo banig ag magpanaw." ⁹ Ag sa nak raan naulian kaling tawo. Ingraya nida kag ida banig ag pumanaw.

Katong adlaw nak kato ay Adlaw ray it Inugpahuway. ††

[†] o "Aramnon." †† Kali sa bisayang Hebreo ay "Syabat." Kaling adlaw ay magtuna sa pagsugbo it adlaw nak Biyernes hastang sa pagsugbo ray it adlaw nak Sabado.

¹⁰ Kada pagkakita it mga pinuno it mga Hudyo riling tawo nak naulian nak bitbitey kag ida banig, sida ay inra gingsura, “Ngasing ay Adlaw it Inugpahuway! Bawal magbitbit it kina!”

¹¹ Pero gingsabat nida sinra, “Katong tawo nak nagpaado sa ako ay imaw kag nagsiling nak, ‘Bitbita kina nang imo banig ag magpanaw.’”

¹² Ag gingpangutana ninra sida, “Si-o katong tawo nak nagsugo sa imo nak himuon kina?”

¹³ Ngasing, kaling tawo nak napaado ay waya it maitudlo, kumo abang ramong tawo ruto ag si Hesus ay nakalikawey.

¹⁴ Marugay-rugay, nakita ni Hesus kaling tawo sa suyor it Templo ag Ida gingtugon nak, “Muyati, maadoy ka! Kada tungney kag paghimo it kasal-anan sabaling sa masunor ay mas grabey kag matabo sa imo.” ¹⁵ Ag nagpanaw katong tawo ag nag-uma sa mga pinuno it mga Hudyo nak si Hesus yaki katong nagpaado sa ida.

Kag Nahanungor sa Gahom it Anak it Dios

¹⁶ Dahil nagpaado si Hesus sa Adlaw it Inugpahuway, kada Sida ay ginghingabot it mga pinuno it mga Hudyo. ¹⁷ Pero gingsabat sinra ni Hesus:

“Kag ako Tatay sa langit ay waya nak gador gitutugon it pagtrabaho, kada ako ra ay padayon nak nagtrabaho.” ¹⁸ Imaw kali kung asing lalong gingpakatinguhaan it mga pinuno it mga Hudyo nak matyon Sida. Dahil buko yang nak Ida gingsuway kag inra gingbabawal sa Adlaw it Inugpahuway, kundi gingtawag pa Nida kag Dios nak Ida Tatay mismo. Sa pag-ako Nida nak Tatay Nida kag Dios ay Ida gingpapantay kag Ida sarili sa Dios.

¹⁹ Nagsiling pa si Hesus sa mga pinuno, “Matuor talaga kaling Ako ingsisiling sa inro, Ako nak Anak it Dios ay waya it mahihimo sa Ako kagustuhan yang, kundi kung ni-o yang kag Ako nakikita nak ginghihimo it Ako Tatay. Kung ni-o kag Ida ginghihimo, imaw ra kag Ako ginghihimo. ²⁰ Dahil abang palangga Ako it Ako Tatay bilang Ida Anak, kada Ida gingpapakita sa Ako kag tanang Ida ginghihimo. Pero yabaw pa rili kag Ida ipakita sa Ako nak Ako dapat rang himuon, ag kamo ay matitingayang gador. ²¹ Kung paunong kag Ako Tatay ay nagbabanhaw it mga minatay, imaw ra Ako nak Ida Anak ay mata-o it kabuhi kanin-o man Nako but-on.

²² “Ag usa pa, kag Ako Tatay ay indi maghusgar sa katawuhan, kundi gingbutang Nida sa Ako mga damot bilang Ida Anak kag paghusgar. ²³ Kali ay agor Ako nak Ida Anak ay atahuron it tanan, tuyar mismo sa inra pagtahor sa Ako Tatay. Kag waya gitatahor sa Ako nak Ida Anak ay waya ra gitatahor sa Ako Tatay nak nagsugo sa Ako.

²⁴ “Matuor talaga kaling Ako ingsisiling sa inro. Si-o man nak nagrurungog sa Ako mga bisaya, ag nagtutuo sa Ako Tatay nak nagsugo sa Ako ay inggway it kabuhi nak waya't katapusan. Indiey nida matagman kag paghusgar it kamatayon, kundi ida'y nalampasan kali ag ngasing ay asa iday kali.

²⁵ “Matuor talaga kaling Ako ingsisiling sa inro. Mayungotey kag oras, ag imawey ngani kali ngasing, nak kag mga tawong pay minatay dahil sa inra kasalanan ay makakarungog it boses Nako nak Anak it Dios. Ag kag mga makakarungog it kali ay magkakainggwa't kabuhi nak waya't katapusan.

²⁶ Kung paunong kag Ako Tatay kag nagtata-o it kabuhi, Ako ra nak Ida Anak ay gingtaw-an it gahom nak magta-o it kabuhi. ²⁷ Ag kumo Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay gingtaw-an ra it Ako Tatay it karapatan nak magpairay it paghusgar sa tawo.

²⁸ “Aya ninro gikatingayahe kali, dahil maabot talaga kag oras nak marurungan it mga minatay nak asa yuyubngan kag Ako boses, ²⁹ ag sinra'y maliniwas ruto. Kag mga naghimo it maado ay mababanhaw ag makakaagom it kabuhi nak waya't katapusan. Pero kag mga naghimo it mayain ay mababanhaw ag makakaagom it paghusgar nak kaparusahan.

³⁰ “Waya Ako it mahihimo sa Ako kagustuhan yang. Kag Ako paghusgar ay kumporme sa Ako narurungan sa Ako Tatay sa langit, kada kali ay matarong, kumo buko kag Ako sariling kagustuhan kag Ako gingsusunor kundi kag kabubut-on it Ako Tatay nak nagsugo sa Ako.”

Kag mga Nagpapamatuor nak Klaro kag Ging-ako ni Hesus nak Sida ay Anak it Dios.

³¹ Nagpadayon pa si Hesus sa pagbisaya, “Kung Ako yang kag nagpapamatuor tungor sa Ako sarili, baka magsiling kamo nak Ako ay nag-aalsa it sariling bangko! ³² Pero inggwa't ibang nagpapamatuor pabor sa Ako, ag ayam Nako nak kag Ida pagpamatuor ay klaro.

³³ “Inggwa pa ngani kamo it ingsugo nak magpangutana kang Juan nak Manugbawtismo it tungor sa Ako. Ag nag-uma sida it kaklaruhan tungor sa Ako.

³⁴ Buko nak kinahangyan Nako kag pagpamatuor it tawo, pero gingpaparumrom yang Nako kaling gingsiling ni Juan sa inro pramas kamo ay maluwas.

³⁵ Si Juan ay tuyar sa usang nasusug-an nak suyo nak naghahadag, ag sa malip-ot nak panahon kamo ay nasadyahan sa ida pagpahadag sa inro kaisipan.

³⁶ “Pero inggwa pa't makakapamatuor tungor sa Ako it yabaw pa sa pagpamatuor ni Juan. Ag kali mismo ay kag mga milagro nak gingpahimo sa Ako it Ako Tatay

sa langit nak Ako gingsunor. Kali ay imaw kag nagpamatuor nak Ako kag Ida ingsugo.

³⁷ “Ag kag Ako Tatay mismo nak nagsugo sa Ako ay nagpamatuor ra tungor sa Ako. Kag Ida boses ay waya pa nak gador ninro narurungi, kag Ida hitsura ay waya pa nak gador ninro nakikita, ³⁸ ag waya gititiner sa intro tagipusuon kag Ida mga bisaya dahil waya ninro Ako gituuhi nak imaw kag Ida ingsugo.

³⁹ “Gingpapaka-arayan nak gador ninro kag Sagradong Kasuyatan, dahil nagpapati kamo nak parayan sa intro pag-aray hina ay mapapasa-intro kag kabuhi nak waya't katapusan. Pero kaling mga bisaya it Dios ay imaw kag nagpamatuor tungor sa Ako.

⁴⁰ Pero indi ra kamo magsunor sa Ako agor makainggwa't kabuhi nak waya't katapusan.

⁴¹ “Waya Ako gihahanap it pagpuri it mga tawo.

⁴² Kung sabagay ay kilaya kamo Nako, ag ayam Nakong indi rang gador kamo magpuri sa Ako, kumo waya kamo it pagpalangga sa Dios. ⁴³ Nagpaali Ako sa pangayan it Ako Tatay, ugaling waya Ako ninro gibatuna. Pero kung inggwa ngani't ibang magpaali sa ida sariling pangayan yang, inabaton ninro. ⁴⁴ Pauno ngani kamo makakatu-o sa Ako ay kag intro yang ra ginghahanap ay kag pagpuri it usa'g-usa imbes nak kag pagpuri nak halin sa Dios?

⁴⁵ “Pero aya ninro giisipa nak Ako kag maakusar sa intro sa atubangan it Ako Tatay. Buko! Kag maakusar sa intro ay si Moises nak nagsuyat it katong Kasuguan nak intro ging-aasahan. ⁴⁶ Kung talagang gingpapatihan ninro si Moises, mapati ra kamo sa Ako dahil kag gingsuyat ni Moises ay tungor sa Ako. ⁴⁷ Pero kung kag Ida mga ingsuyat ay indi ninro mapatihan, pauno pa ninro mapapatihan kag Ako mga bisaya?”

Kag Pagpakaon ni Hesus sa Subrang Limang Libo nak Tawo

(Mateo 14:13-21; Markos 6:30-44; Lukas 9:10-17)

6 Marugay-rugay, nagtabok sina Hesus sa Ragat it Galileya, nak ingtatawag rang Ragat it Tiberias.

² Nagyanat sa Ida kag maramong mga tawo, dahil nakita ninra kag mga milagro nak ginghuman Nida sa pagpaado sa mga di sakit. ³ Pag-salta nina Hesus ruto, nagtukar Sida sa baguntor kaibahan kag Ida mga manugsunor ag nag-iningkor sinra ruto. ⁴ Mayungotey kato kag Pista it Pagkaluwas it mga lahi it Hudyo sa Ehipto. [†]

⁵ Pagmuyat ni Hesus ay naantaw Nida kag abang ramong tawo nak paabuton papagto sa Ida. Kada nagpangutana Sida kang Felipe, “Hariin ara kita makakabakay it ipakaon rahang mga tawo?” ⁶ Ayamey ni Hesus kag Ida ahimuon, ugaling Ida yang kali gingpang-

utana kang Felipe agor purbahan Sida kung ni-o kag Ida isabat.

⁷ Nagsabat si Felipe, “Sa karamuon ninra, aber pa siguro kag sweldo it usang tawo para sa wayong buyan ^{††} ay kuyang pang ibakay it pagkaon pramas mag-iray sinrang tanan!”

⁸ Si Andres nak manghor ni Simon Pedro, nak usa ra sa Ida mga disipulos ay nagsiling ngasing kang Hesus, ⁹ “Inggwa rili it usang binatilyo nak kag bayon ay limang bilog nak tinapay human sa arina nak sebada, [‡] ag ruhang bilog nak tinapahan nak isra. Pero kuyang kali para sa tuyar it ramong tawo.”

¹⁰ Nagsiling si Hesus sa Ida mga disipulos, “Paingkurra sinra.” Ruto ay maramoy kag mga hilamunon, kada nag-iningkor ra kag tanan. Kag mga kayake pa yang sa inra ay maabotey it mga limang libo. ¹¹ Gingbaoy ni Hesus kinang mga tinapay, ag nagpasalamat anay sa Dios. Pagkatapos ay Ida ingparti-parti kali hastang nagramo, bag-o gingpana-o sa mga tawo nak nakaingkor. Imaw ra kag Ida ginghuman sa tinapahan nak isra. Ag kag tanan ay nakakaon ag nabusog.

¹² Pagkabusog ninrang tanan, nagsiling si Hesus sa Ida mga disipulos, “Libot kamo ag pangtipunon kag mga natura agor waya't mauudak.” ¹³ Ngani, gingtipon ninra kag tanang natura nak binika-bikang mga tinapay ag isra, ag nakapuno pa sinra it doseng tabig.

¹⁴ Tong nakita it mga tawo kaling milagro nak ginghimo ni Hesus napasiling sinra, “Imaw talaga siguro Sida katong Propeta nak ato gingpapaabot nak mapali sa kalibutan.” ¹⁵ Namasran ni Hesus nak apiliton ninra Sida nak maging inra hari, kada naglikaw Sida it solo pagto sa mayangkag nak kabukiran.

Kag Pagpanaw ni Hesus sa Ibabaw it Ragat

(Mateo 14:22-33; Markos 6:45-52)

¹⁶ Pagkagab-i, nag-us-os kag mga disipulos ni Hesus papagto sa habig it ragat. ¹⁷ Ruto sinra nagsakay sa rayapang ag nagginan patabok sa syudad it Capernaum. Maruyomey it kato ag waya pa gihapon si Hesus nabalik sa inra. ¹⁸ Tong hagtoy sinra sa yawor nagkusog kag hangin ag nagragko kag humbak.

¹⁹ Pagkagaor ninra nak kag distansya ay mga lima o an-om nak kilometros, nakita ninra si Hesus nak nagpapanaw sa ibabaw it tubi ^{‡‡} papayungot sa inra rayapang. Ag abang kahadlok ninra. ²⁰ Pero sa nak raan nagbisaya si Hesus sa inra, “Aya kamo gikahadlok! Ako kali!” ²¹ Imaw katong masadya ninrang gingpasakay si Hesus. Ag pagkasakay Nida, sa nak raan ay nakaabot sinra sa inra arungguan.

²² Pagkaaga, nasaduran it katong maramong tawo ruto sa tabok it ragat kung hariin gihalin kag mga disipulos nak it gab-i ausa yang kag rayapang sa bay-

[†] o “Pista it Pagligar,” nak sa bisayang Griyego ay “Paskwa.” (Basaha sa Exo. 12:21-27.)

^{††} Kali ay 200 denaryo sa inra kwarta. [‡] Kali ay pagkaon it mga mahirap. ^{‡‡} Basaha ra sa Job 9:8 ag Sal. 77:19.

bay. Namalayan ra ninra nak waya si Hesus nakasakay sa rayapang kaibahan it Ida mga disipulos, dahil sinra yang kag naghaling. ²³ Inggwa ra it mga barutong halin sa banwa it Tiberias nak nagrayan ruto ag nagpundo mayungot sa lugar kung hariin si Hesus ay nagpasalamat para sa pagpakaon rutong maramong tawo. ²⁴ Kada tong nakita it mga tawo nak wayaey pati ruto si Hesus, sinra ra ay nagsinakay yangey rutong nagrayang mga baruto patabok sa Capernaum, pramas hanapon Sida.

Si Hesus Kag Pagkaon nak Nagtata-o it Kabuhi

²⁵ Pagkakita it mga tawo kang Hesus sa kayudo it ragat, nagpangutana sinra sa Ida, "Rabay, kauno pa Ikaw rili?"

²⁶ Sabat ni Hesus sa inra, "Matuor talaga kaling Ako inggisiling sa inro. Ginghamnap Ako ninro buko dahil naintyendihan ninro kag Ako gingpapakita nak mga milagro, kundi dahil it tahapon nabusog kamo it tinapay nak Ako ingpakaon sa inro. ²⁷ Aya kamo gipakapanghugot-hugot sa paghanap it pagkaon nak marali magpan-os. Kag panghugtan ninro it hanap ay kag pagkaon nak nagtata-o it kabuhi nak waya't katapusan. Ag Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo ay imaw kag mata-o sa inro it kaling pagkaon. Dahil gingpamatuuran it Dios nak Tatay nak sa Ako gitaw-an kag karapatan nak magta-o it kali."

²⁸ Kada, nagpangutana ray sinra sa Ida, "Ay mauno ngasing kami, ni-o kag amo dapat himuon agor amo matutuman kag kabubut-on it Dios?"

²⁹ Nagsabat si Hesus, "Kali kag kabubut-on it Dios. Magtu-o kamo sa Ako nak imaw kag Ida ingsugo."

³⁰ Nagpangutana ray sinra, "Niong tanra kag Imo mahihimo agor kami ay matu-o sa Imo? Niong milagro kag Imo ahimuon? ³¹ It katong kag amo mga ginikanan ay sa disyerto pa nagkaon sinra it pagkaon nak ingtatawag nak manna, dahil nasusuyat sa Sagradong Kasuyatan nak, 'Ida sinra gingtaw-an it pagkaon nak halin sa langit.'" †

³² Sabat ni Hesus, "Oho, pero matuor talaga kaling Ako inggisiling sa inro. Buko si Moises kag nagta-o sa inra it katong pagkaon halin sa langit, kundi kag Ako Tatay. Ag Sida kag nagtata-o it matuor nak pagkaon halin sa langit. ³³ Dahil kaling matuor nak pagkaon nak ta-o it Dios ay katong nagbababa halin sa langit nak nagtata-o it kabuhi sa katawuhan."

³⁴ Siling pa ninra, "Nong, taw-an sa amo permi kinaug pagkaon nak kina."

³⁵ Sabat ni Hesus, "Ako katong pagkaon nak nagtata-o it kabuhi. Kag tawo nak nagpapayungot sa Ako ay indiey nak gador magutom ag kag tawo nak nagtutu-o sa Ako ay indiey nak gador mauhaw. ³⁶ Pero

gingsilingey Nako sa inro nak aber nakitaey ninro Ako, waya gihapon kamo gitu-o. ³⁷ Kag tanang tawo nak gingtata-o sa Ako it Ako Tatay ay mapayungot sa Ako, ag si-o man nak mapayungot sa Ako ay indi Nako gipahalanon.

³⁸ "Dahil nagbaba Ako halin sa langit, buko para tumanon kag Ako kabubut-on, kundi kag kabubut-on it Dios nak nagsugo sa Ako! ³⁹ Ag kali kag Ida kabubut-on, waya't aber usa sa mga gingta-o Nida sa Ako nak mawawagit, kundi tanan ay Ako abanhawon sa huling adlaw. ⁴⁰ Dahil pagbuot it Tatay sa langit nak aber si-o nak nakakilaya ag nagtu-o sa Ako nak Ida Anak ay magkakainggwa it kabuhi nak waya't katapusan, ngani sida ay Ako abanhawon sa huling adlaw."

⁴¹ Nagnginuyob kag mga lahi it Hudyo laban kang Hesus dahil nagsiling Sida, "Ako katong pagkaon nak nagbaba halin sa langit." ⁴² Siling ninra, "Buko baga kali si Hesus nak anak ni Jose? Di baga kilaya nato kag Ida tatay ag nanay? Asing nasiling Nida nak nagbaba Sida halin sa langit?"

⁴³ Kali kag sabat sa inra ni Hesus:

"Hinugay kamo it nguyob raha! ⁴⁴ Waya't makapayungot sa Ako kung sida ay indi gipapayungoton sa Ako it Ako Tatay nak nagsugo. Ag kag mapayungot sa Ako ay Ako abanhawon sa huling adlaw. ⁴⁵ Nakasuyat sa libro it mga Propeta nak, 'Sinrang tanan ay atudluan it Dios.' †† Kada tanang tawo nak nagrurungog ag nagsusunor sa tudlo it Ako Tatay ay nagpapayungot sa Ako.

⁴⁶ "Buko kag Ako gustong bisayahon ay inggwa't tawo nak nakakita sa Ako Tatay, dahil waya't nakakita sa Ida puyra yang sa Ako nak naghaling sa Dios.

⁴⁷ Matuor talaga kaling Ako inggisiling sa inro. Kag tawo nak nagtutu-o sa Ako ay inggwa't kabuhi nak waya't katapusan.

⁴⁸ "Ako kag Pagkaon nak nagtata-o it kabuhi.

⁴⁹ Nagkaon kag inro mga ginikanan it manna ruto sa disyerto, ugaling namatay gihapon sinra. ⁵⁰ Pero kaling matuor nak pagkaon nak nagbaba halin sa langit ay haley sa inro ngasing ag kung sin-o man kag makaon it kali ay indiey sida mamatay. ⁵¹ Ngani, Ako kag Buhing Pagkaon nak nagbaba halin sa langit. Ag aber si-o nak makaon it kaling pagkaon ay mabubuhi hastang sa waya't katapusan. Kag pagkaon nak Ako ita-o para sa kabuhi it mga tawo sa kalibutan ay waya't iba kundi kag Ako yawas."

⁵² Pagkarungog it kali kag mga lahi it Hudyo ay nagdiniskusyunan sa pagsiling, "Pauno maitata-o it kaling tawo kag Ida yawas sa ato pramas kaunon."

⁵³ Ngani, nagsiling si Hesus sa inra:

"Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay matuor kaling Ako inggisiling sa inro. Kung indi nin-

† Basaha ra sa Exo. 16:4 ag Sal. 78:24.

†† Basaha ra sa Isa. 54:13.

ro igkaunon kag Ako yawas ag inumon kag Ako rugo ay indi kamo magkainggwa't kabuhi nak waya't kata-pusan. ⁵⁴ Kag nagkakaon it Ako yawas ag nag-iinom it Ako rugo ay magkakainggwa't kabuhi nak waya't kata-pusan. Ag Ako sida abanhawon sa huling adlaw, ⁵⁵ kumo kag Ako yawas kag matuor nak pagkaon ag kag Ako rugo kag matuor nak inumon. ⁵⁶ Kag tawo nak nagkakaon it Ako yawas ag nag-iinom it Ako rugo ay nagpapabilin sa Ako ag Ako ra ay nagpapabilin sa ida.

⁵⁷ "Kag Dios nak Tatay nak imaw kag inghalinan it kabuhi ay nagsugo sa Ako pramas magpali, ag dahil sa Ida Ako ra ay nabubuhi, ay imaw ra kag nagkakaon sa Ako ay mabubuhi ra dahil sa Ako. ⁵⁸ Ako kag matuor nak pagkaon nak nagbaba halin sa langit, ag kali ay buko tuyar it katong pagkaon nak gingkaon it ato mga ginikanan sa disyerto, ag pagkatapos ay namatay ra gihapon sinra. Kag tawo nak nagkakaon it kaling pagkaon ay magkakainggwa't kabuhi nak waya't kata-pusan."

⁵⁹ Gingsiling kali ni Hesus sa sinagoga † it katong nagtutudlo Sida sa Capernaum.

Kag Pagbada it Maramong mga Nagsusunor kang Hesus

⁶⁰ Tong narunggan kali it mga nagsusunor kang Hesus, maramo sa inra kag nagsiling, "Abang hirap ra kaling Ida gingbisaya. Sin-o't mabaton it kina?"

⁶¹ Ugaling aber waya't nag-uuma kang Hesus, ayam Nida nak nagnginginyob kinang mga nagsusunor sa Ida diling Ida gingbisaya. Kada nagsiling Sida sa inra, "Napayain baga kamo rili? ⁶² Lalo pa siguro kung makita ninro Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, nak nagpapaibabaw papagto sa Ako ginghalinan! ⁶³ Kag Ispirito it Dios kag nagtata-o it kabuhi. Kali ay indi mahimo it tawo. Kag Ako ingbisaya sa inro ay halin sa Ispirito it Dios ag imaw kag nagtata-o it kabuhi nak waya't katapusan. ⁶⁴ Pero inggwa't iba sa inro nak waya gitu-o sa Ako." Nasiling kali ni Hesus dahil tong una pa ay ayamey Nida kung sasin-o kag indi magtu-o sa Ida ag kung si-o kag matraidor.

⁶⁵ Ag siling pa Nida, "Kali kag rason kung asing ingsiling Nako sa inro nak waya't makakapayungot sa Ako kung sida ay indi gipapayunguton sa Ako it Ako Tatay."

⁶⁶ Pagkasiling Nida it kali, maramong mga nagsusunor sa Ida kag nagbada ag wayaey ginunot-nunot sa Ida pagpanglibutan.

⁶⁷ Ngani, nagpangutana si Hesus sa Ida doseng disipulos, "Gusto ra baga ninrong magbada sa Ako?"

⁶⁸ Nagsabat si Simon Pedro, "Gino-o, kanin-o pa kami marayagan? Ikaw yang kag nagtutudlo it mga bisaya nak nagtata-o it kabuhi nak waya't katapusan. ⁶⁹ Nag-

† Kaling lugar ay puyding maging tilipunan ninra, o dayawan, o korte, o eskwelahan.

tutu-o kami ag nasisiguro namo nak Ikaw kag Balaan nak halin sa Dios."

⁷⁰ Nagsabat si Hesus, "Di baga Ako kag nagpili sa inrong dose ag kag usa sa inro ay demonyo?" ⁷¹ Kag Ida gingpapatungran ay si Judas nak anak ni Simon Iscariote, kumo sida ay usa sa dose, ag sa huli sida kag matraidor kang Hesus.

Si Hesus ag Kag Ida mga Hali

7 Pagkatapos it kali, nagpanglibutan sina Hesus sa pagtudlo sa probinsya it Galileya. Inglikawan Nida kag probinsya it Hudeya, dahil ayam Nida nak kag mga pinuno it mga Hudyo ruto ay nagtitinguha nak Sida ay matyon. ² It katong mayungotey kag Pista it mga Pasinrungan †† it mga lahi it Hudyo, ³ kada nagsiling kang Hesus kag Ida mga hali nak kayake, "Aya giruyog yang dili, nunot sa amo pa-Hudeya agor makikita ra it Imo mga manugsunor ruto kag mga milagro nak Imo ginghihimo. ⁴ Waya it tawo nak gustong mabantog nak kag Ida ginghihimo ay gingtatago. Tatal naghihimoy ra kuno Ikaw it mga milagro, asing indi yangey Nimo ipakita sa tanan?" ⁵ Inra kali gingsiling kang Hesus dahil aber sinrang Ida mga hali ay waya gitutu-o sa Ida.

⁶ Nagsabat si Hesus sa inra, "Waya pa naabot kag tamang oras para matuman kag plano it Dios para sa Ako. Pero sa inro, puyde ninrong himuon kag inro gusto aber ni-o mang oras, ⁷ dahil indi kamo iglabanan it mga tawo rili sa kalibutan. Pero Ako, ay inra alabanan, dahil gingbibisto Nako kag inra ginghihimong mayain. ⁸ Pagtoy, kamo yangey it pamista. Indi anay Ako magpagto dahil buko pa kali kag tamang oras para matuman kag plano it Dios para sa Ako." ⁹ Ngani, pagkasiling Nida it kali, nagrugay-rugay anay Sida sa Galileya.

Kag Pagtudlo ni Hesus sa Panahon it Pista it mga Pasinrungan

¹⁰ Pero pagkahalin it mga hali ni Hesus papagto sa Pista sa Herusalem, nagpagto ra Sida, pero patago yang ag buko sador it karamuan.

¹¹ Ruto sa Pistahan gingpapaka-hanap Sida it mga pinuno it mga Hudyo, ag nagpipinangutana sinra, "Hari-ney Sida?"

¹² Sari-sari kag gingbisaya it mga tawo tungor kang Hesus. Kag iba'y nagsisiling nak, "Maadong tawo Sida."

Kag iba ray ra ay nagsisiling nak, "Buko, gingyayaag yang Nida kag mga tawo." ¹³ Ugaling sikrito yang kag inra pag-istorya, kumo nahadlok ra sinra sa mga pinuno it mga Hudyo.

†† Kag Pista it Pasinrungan kag panahon kung sauno narumruman ninra it katong nagtitiner kag inra mga ginikanan sa mga pasinrungan sa disyerto pagkaliwas ninra sa Ehipto. Ingsiselibrar ninra kaling pista sa tigpu-po sa buyan it Oktubre. (Basaha sa Exo. 23:16.) Basaha ra sa Glosaryo kag tungor sa "Pista it mga Pasinrungan."

¹⁴ Kasagsaganey kag Pista it katong nagpagto si Hesus sa Templo ag nagtudlo. ¹⁵ Natingaya kag mga pinuno it mga Hudyo ag napasiling sinra, "Asing kaayo-ayo kaling tawo ay buko ra mataas kag Ida inarayan?"

¹⁶ Gingsabat sinra ni Hesus, "Kag Ako gingtutudlo ay buko halin sa Ako, kundi halin sa Dios nak nagsugo sa Ako. ¹⁷ Kung talagang kag hanrom it usang tawo ay magtuman sa kabubut-on it Dios, maaayaman nak gador nida kung kag Ako gingtutudlo ay halin sa Dios o sa Ako yang. ¹⁸ Kag tawo nak nagtutudlo it halin sa ida sarili yang, kag ida gusto ay sida yang kag apurihon it mga tawo. Pero kag tawo nak kag ida gusto ay mataw-an it kapurihan kag nagsugo sa ida, sida ay tawo nak masasaligan ag waya sida gipapangrada. ¹⁹ Di baga gingtaw-an kamo ni Moises it Kasuguan? Pero waya sa inro it nagtutuman! Dahil kung kina ay inro ingtutuman, asing nagtitinguha kamo nak matyon Ako?"

²⁰ Nagsabat kag mga tawo, "Kag mayaot ay rahina sa Imo! Nak sin-o kag nagtitinguha nak magmatay sa Imo?"

²¹ Nagsabat si Hesus sa inra, "Tong una ay inggwa Ako't ginghimo nak usang milagro sa Adlaw it Inugpahuway ag ingmayain ninrong tanan. ²² Pero kamo, di baga inggwa ra kamo it ginghihimo sa Adlaw it Inugpahuway tong inro gingtuli kag inro mga anak it katong adlaw nak kato? Gingtuman ninro kali dahil tuna it kato gingtudluan kamo it inro mga ginikanan nak tulion kag inro mga anak nak kayake, ag katong huli ay si Moisesey kag nagsugo sa inro nak tumanon kali sa pangwayong adlaw it pagkatawo it inro mga anak. Ag ngasing, aber kali ay natataon sa Adlaw it Inugpahuway, padayon gihapon nak inghihimo ninro kina. ²³ Kung kag pagtuli gani sa inro mga anak ay ginghihimo ninro sa pangwayong adlaw nak nataon pa sa Adlaw it Inugpahuway, ay asing nahahangit kamo sa Ako dahil ingpaado Nako kag bug-os nak yawas it usang tawo sa Adlaw nak kina? ²⁴ Tungney kag inro paghusgar sa tawo kumporme sa inro nakikitang pangliwas, kundi pangusisa anay it maado agor kag inro paghusgar ay tama."

Kag Pagpangutana it mga Tawo kung si Hesus kag Ingpromisang Kristo

²⁵ Ngasing, nagpinangutana kag ibang mga taga-Herusalem, "Buko baga kali kag tawo nak gingtitinguhaan it mga pinuno nak matyon? ²⁶ Muyati-o, Sida kinang nagtutudlo sa atubangan it tanan ag waya ra nak gador sinra gililihok laban sa Ida. Nagpapati ra siguro sinra nak imaw Sida kag ingpromisang Kristo! ²⁷ Pero ayam nato kung taga-riin kaling tawo, pero kag ingpromisang Kristo ay waya't nakakaayam kung hariin Sida mahalina."

²⁸ Kada, gingkusgan ni Hesus kag Ida boses habang Sida ay nagtutudlo sa Templo, "Ah, kilaya baga ninro Ako? Ag ayam ra baga ninro kung taga-riin Ako? Pero matuor waya Ako gipaali dahil sa Ako sariling kagustuhan yang, kundi inggwa't nagsugo sa Ako. Sida ay kag matuor nak Dios ag buko ninro Sida kilaya. ²⁹ Pero kilaya Nako Sida, kumo Ako ay halin sa Ida ag Sida kag nagsugo sa Ako."

³⁰ Ngani, gusto tan-a Sida nak rakpon it mga pinuno, pero waya sa Ida it nag-ulit dahil waya pa naabot kag tamang oras para matuman kag plano it Dios para sa Ida. ³¹ Pero maramong tawo gihapon kag nagtu-o sa Ida ag napasiling sinra, "Pag mag-abot kag Kristo, yabaw pa aboy kag mga milagro nak Ida ahimuon kisa sa mga nahimoy it kaling tawo?"

³² Narunggan ngasing it mga Pariseo kag gingbibisaya it mga tawo tungor kang Hesus. Kada sinra ag kag mga Punong Saserdote ay nagsugo sa mga gwardya it Templo nak pagtuan Sida ag rakpon.

³³ Ag nagsiling si Hesus, "Malip-ot yangey nak oras nak makaibahan ninro Ako, bag-o Ako magbalik sa nagsugo sa Ako. ³⁴ Sa oras nak kina, ahanapon ninro Ako pero indi ninro Ako makita, dahil indi kamo maka-pagto sa Ako apagtuan."

³⁵ Nagpinangutana sa usa'g-usa kag mga pinuno it mga Hudyo, "Hariin ara mapagto kaling tawo asing indi nato Sida makita? Mapagto baga Sida sa mayadong bansa kung hariin inggwa't mga nag-iistar nak mga kalahing Hudyo nak gingpakalat it kato it Dios, ag ruto Sida matudlo sa mga Griyego? ³⁶ Ni-o kag Ida gustong bisayahon dili sa Ida gingsiling nak, 'Ahanapon ninro Ako pero indi ninro Ako makita,' ag 'Indi kamo maka-pagto sa Ako apagtuan?' "

³⁷ Pag-abot it huling adlaw it pista nak imaw talaga kag kapistahan, nagtinrog si Hesus ag nagbisaya it makusog, "Kung kag tawo ay inauhaw, papayunguta sida sa Ako agor mag-inom. ³⁸ Dahil imaw kali kag gingsisiling sa Sagradong Kasuyatan, "Kag tawo nak nagtutu-o sa Ako ay inggwa it pay nag-iilig nak tubi halin sa tuburan raha sa ida tagipusuon, nak imaw kag nagtata-o it kabuhi.' " ³⁹ Kag gingsisiling Nida rili ay tungor sa Ispirito it Dios nak mababaton it mga nagtutu-o kang Hesus. Ugaling tong oras nak kato, kag Ispirito it Dios ay waya pa napapasa-inra dahil waya pa natata-o kang Hesus kag kahimayaan parayan sa Ida pagkamatay ag pagkabanhaw.

⁴⁰ Pagkarungog it mga tawo sa mga bisayang kali ni Hesus, nagsiniling kag iba sa inra, "Imaw talaga kali kag Propeta nak ato gingpapaabot."

⁴¹ Kag iba ray ra ay nagsisiling, "Imaw Sida kag ingpromisang Kristo."

Pero inggwa ra't iba nak nagsisiling, "Asi, halin baga sa Galileya kag ingpromisang Kristo? ⁴² Di baga nakasiling sa Sagradong Kasuyatan nak kag Kristo ay dapat maghalin sa linya ni Haring David, ag matatawo sa Betlehem kung hariin ra natawo si David?" ⁴³ Ngani, naparti kag mga ging-iisip it mga tawo tungor kang Hesus. ⁴⁴ Kag iba ay gustong iparakop Sida pero waya it nag-ulit sa Ida.

Kag Nahanungor sa Kawar-an it Pagtu-o it mga Pinuno it mga Hudyo

⁴⁵ Nagbalik ngasing katong mga gingsugong gwardya sa mga Punong Saserdote ag mga Pariseo ag sinra ay gingpangutana ninra, "Asing waya ninro giraya si Hesus rili?"

⁴⁶ Nagsabat kag mga gwardya, "Waya pa nganing gador kami it narunggan nak tawo nak tuyar magbisaya sa Ida!"

⁴⁷ Gingsabat sinra it mga Pariseo, "Pati baga kamo ay nalulukoy ra Nida? ⁴⁸ Nakakitaey baga kamo it aber usang pinuno o Pariseo nak nagtutu-o sa Ida? Waya!

⁴⁹ Pero kaling mga tawo nak waya't nanunungnungan sa Kasuguan ay aparusahan nak gador sinra it Dios!"

⁵⁰ Ngasing, usa sa mga Pariseo ruto ay si Nicodemo nak tong una ay nagpakigkita kang Hesus. Ag nagsiling sida sa inra, ⁵¹ "Buko baga kuntra sa ato Kasuguan nak husgaran kag usang tawo nak waya anay nabibistigar agor maayaman kag Ida pagmatarong, ag usisaon kung Sida ay nakasala?"

⁵² Nagsabat sinra kang Nicodemo, "Asi, taga-Galileya ra baga ikaw? Pangusisa sa Sagradong Kasuyatan ag makikita nimo nak waya't propeta nak mahalin sa Galileya." ⁵³ [Ag nagpinauliey sinrang tanan sa inra mga bayay.] [†]

Kag Usang Kabade nak Narakop nak Nagpapangawatan

8 [Ag si Hesus ay nagpagto sa Baguntor it mga Olibo. ² Pagkaaga, nagpapanghudag-hudag pa yang ay nagpagto ray Sida sa Templo. Pinalibutan Sida it tanang mga tawo nak rahagto ag nag-ingkor Sida agor magtudlo sa inra.

³ Ngasing, ingraya it mga Manunudlo it Kasuguan ^{††} ag it mga Pariseo kag usang kabade nak narakop nak nagpapangawatan ag gingpatinrog kali sa atubangan ni Hesus. ⁴ Ag nagsiling sinra sa Ida, "Maestro, naabutan namo kaling kabade nak nagpapangawatan.

⁵ Kumporme sa Kasuguan ni Moises kag tuyar nak kabade ay dapat bungguon hastang mamatay. Ni-o aboy kag Imo masisiling dili?"

⁶ Gingsiling kali ninra agor inra purbahan si Hesus pramas mahanapan Sida it sala.

Pero nagsuong si Hesus ag nagsuyat sa raga sa parayan it Ida tudlo. ⁷ Ag kumo sige pa kag inra kapa-pangutana sa Ida, nagtinrog Sida ag nagsiling, "Kung si-o sa inro kag waya't sala ay imaw it mag-una it bunggo sa ida." ⁸ Bag-o nagsuong ray Sida ag padayon nak nagsuyat sa raga.

⁹ Pagkarungog ninra it kali, usa-usa sinrang naghinalin tuna sa mga maguyang hastang tong huli ay wayaey it nabilin kundi katong kabade yangey nak nagtinrog sa atubangan ni Hesus.

¹⁰ Nagtinrog Sida ag ingmuyatan it maado katong kabade ag nagsiling, "Kabade, hariiney sinra? Waya baga't nabilin pramas maghusgar sa imo?"

¹¹ Nagsabat sida, "Gino-o, wayaey po."

Ag nagsiling ray si Hesus, "Ako ra ay indi maghusgar sa imo. Pauliey ag ayaey gipakasala liwat." [‡]

Si Hesus kag Iwag it Kalibutan

¹² It katong nagbisaya ray si Hesus sa mga tawo kali kag Ida ingsiling, "Ako kag Iwag it kalibutan. Kag tawo nak nagsusunor sa Ako ay waya gipapangabuhi sa karuymanan, kundi sa kahadagan, dahil kag ida kaisipan ay nahadaganey it iwag nak nagtata-o it kabuhi."

¹³ Nagsiling sa Ida kag mga Pariseo, "Imo yang ra sarili kag Imo gingpapamatuuran. Ngani, pauno mapatihan kag usang tawo nak nag-aalsa it Ida sariling bangko?"

¹⁴ Pero nagsabat si Hesus, "Aber Ako sarili kag Ako gingpapamatuuran, kag Ako pagpamatuor ay klaro, dahil ayam Nako kung hariin Ako gihalin ag kung hariin Ako mapagto. Pero kamo ay waya ninro naayami kung hariin Ako gihalin ag kung hariin Ako mapagto.

¹⁵ Kag inro paghusgar sa tawo ay kumporme yang sa inro tawunhon nak pagmuyat, pero Ako ay waya it ginghuhusgaran nak tawo. ¹⁶ Pero kung Ako kag mahusgar, kag Ako paghusgar ay tama, kumo buko yang Ako kag naghuhusgar kundi kaming ruha it Ako Tatay nak nagsugo sa Ako. ¹⁷ Nakasuyat mismo sa inro Kasuguan nak kag pagpamatuor it ruhang tawo ay gingbibilang nak matuor. ¹⁸ Ako kag usa nak nagpapamatuor tungor sa Ako sarili, ag kag usa pa ay kag nagsugo sa Ako, nak imaw kag Ako Tatay."

¹⁹ Ngani, nagpangutana sinra sa Ida, "Ay, hariin kag Imo Tatay?"

Nagsabat si Hesus, "Buko ninro kilaya kung sin-o Ako ag aber kag Ako Tatay. Kung talagang kilaya ninro Ako, tan-a'y kilaya ra ninro kag Ako Tatay."

²⁰ Kaling tanan ay gingbisaya ni Hesus habang nagtutudlo Sida ruto sa inggwa't mga huyugan it mga

[†] Basaha kag ingsuyat sa ubos it pahina tungor sa Juan 8:11.
^{††} o "Eskriba" nak halin sa bisayang Inglis nak "Scribe."

[‡] Katong pinaka-unang mga kopya it kaling Maadong Balita ni Juan ay waya naumir sa pagsuyat kag Juan 7:53—8:11. Makikita nato nak kali ay huley narugang.

halar nak kwarta sa rayaag it Templo. Pero waya gi-hapon it nagrakop sa Ida dahil waya pa naabot kag tamang oras para matuman kag plano it Dios para sa Ida.

²¹ Nagsiling ray si Hesus sa mga Pariseo, "Indiey marugay ag Ako ay mahaliney. Ahanapon nak gador ninro Ako, ag kamo ay mamamatay nak waya pa gi-hapon napapatawar kag inro mga sala. Ag ruto sa Ako apagtuan ay indi kamo makapagto."

²² Kada, napasiling kag mga pinuno it mga Hudyo sa usa'g-usa, "Mabikti baga Sida, kada nagsisiling nak, 'Indi kamo makapagto sa Ako apagtuan?'"

²³ Nagsiling pa si Hesus sa inra, "Kamo ay halin dili sa ubos ag Ako ay halin sa ibabaw. Kamo ay gamon dili sa kalibutan ag Ako ay buko. ²⁴ Di baga gingsiling Nako sa inro nak mamamatay kamo nak waya pa gi-hapon napapatawar kag inro mga sala? Siguradong matatabo kina kung indi kamo magpati nak Ako katong gingsiling nak Ako ay Ako ngani."

²⁵ Gingpangutana ninra Sida, "Nak si-o ra abi Ikaw?"

Sabat ni Hesus, "It kato pa Nako it kauuma sa inro kung si-o Ako. ²⁶ Maramo Akong masisiling nak panghusgar laban sa inro, ugaling kag Ako yang iuma sa tawo ay kag Ako narunggan halin sa nagsugo sa Ako, ag Sida ay matuor."

²⁷ Waya ninra naintyendihe nak kag Ida gingbibisaya ay tungor mismo sa Ida Tatay sa langit.

²⁸ Kada nagsiling pa si Hesus, "Pag Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo ay itaas, ay maaayaman ninro nak Ako katong gingsiling nak Ako ay Ako ngani. Ag maaayaman ra ninro nak kag Ako ginghihimo ay buko halin sa Ako kagustuhan yang, kundi kung niong gador kag gingtudlo sa Ako it Ako Tatay. ²⁹ Ag kag Ako Tatay nak nagsugo sa Ako ay kaibahan Nako. Waya nak gador Nida Ako gipabad-i, dahil kag Ako yang ginghihimo ay kung ni-o kag Ida namumut-an."

³⁰ Pagkarungong it mga tawo ruto sa gingbisaya ni Hesus, maramo kag nagtu-o sa Ida.

Kag Nahanungor sa Matuor nak mga Inanak ni Abraham

³¹ Nagsiling ngasing si Hesus sa mga lahi it Hudyo nak nagtu-o sa Ida, "Kung kamo ay mapadayon sa pagsunor sa Ako mga ingtudlo sa inro, kamo ay klarong Ako mga manugsunor. ³² Ag maaayaman ninro kag kamatuuran, ag kag kamatuuran ay imaw it mapahilway sa inro."

³³ Nagsabat sinra, "Kami ay mga inanak ni Abraham ag waya pang gador it nakakaulipon sa amo. Ni-o kaling Imo gingsisiling nak kami ay mahihilway?"

³⁴ Nagsabat si Hesus, "Matuor talaga kaling Ako ing-sisiling sa inro. Kag tanang nagkakasala ay ulipon it kasal-anan. ³⁵ Kag usang ulipon ay rayan yang sa pani-

mayay, pero kag anak ay rahagto hastang sa waya't katapusan. ³⁶ Ngani, kung Ako nak Anak it Dios ay imaw it mahilway sa imo, ikaw ay matuorey nak hilway. ³⁷ Ayam nako nak kamo ay mga inanak ni Abraham, pero sa yudo it kina gingtitinguhaan ninrong matyon Ako, dahil indi ninro mabaton kag Ako ging-bibisaya. ³⁸ Kag Ako gingbibisaya ay nahanungor sa gingpakita sa Ako it Ako Tatay, pero kamo kag ginghihimo ninro ay kag inro narunggan sa inro tatay."

³⁹ Nagrason ray sinra sa Ida, "Si Abraham nak gador kag amo inghalinan."

Siling ni Hesus sa inra, "Kung kamo ay matuor nak mga inanak ni Abraham dapat nagpatuyar tan-a kamo sa ida ginghimo. ⁴⁰ Pero gingtitinguhaan ninrong matyon Ako, Ako nak nag-uuma yang ra sa inro it kamatuuran nak Ako narunggan halin sa Dios. Si Abraham ay waya naghuman it tuyar sa inghuman ninro. ⁴¹ Kag inro ginghimo ay imaw kag inro namat-an sa matuor nak inro inghalinan."

Sabat ra ninra, "Buko kami mga anak sa liwas! Ausa yang kag amo inghalinan, ag kato ay kag Dios mismo."

Kag Waya Gibabaton it Kamatuuran ay kang Satanas

⁴² Nagsiling pa si Hesus sa mga pinuno it mga Hudyo, "Kung klarong kag Dios kag inro tatay, dapat ingpapalangga ninro Ako, kumo nagpaali Ako halin sa Ida ag haley Ako ngasing. Waya Ako gipaali sa Ako sariling kagustuhan yang, kundi Ako ay Ida gingsugo.

⁴³ Asing indi ninro maintyendihan kag Ako ging-bibisaya? Indi ninro maintyendihan dahil indi ninro mabaton kag Ako gingtudlo sa inro. ⁴⁴ Si Satanas talaga kag inro tatay, ag kag inro gingtutuman ay kag Ida mga kagustuhan. Sida ay mamamatay tawo tuna pang gador it kato, ag waya sida it kaayam-ayam sa kamatuuran dahil waya sa ida kag kamatuuran. Pag sida ay nagbibinakak, buko kina katitingaya sa ida dahil batasaney talaga kina nida. Sida ay bakakon ag tatay sida it mga bakakon.

⁴⁵ "Pero dahil kag Ako gingsisiling sa inro ay kag kamatuuran, kada waya ninro Ako gipapatihe. ⁴⁶ Ay nak sin-o sa inro kag makakapamatuor nak nakasala Ako? Di baga waya! Kung imaw, matuor kag Ako ging-bibisaya. Pero asing waya ninro Ako gipapatihe? ⁴⁷ Kag tawo nak anak it Dios ay nagrurungog sa mga bisaya it Dios. Pero dahil waya kamo girurungog it Ida mga bisaya, kamoy mismo kag nagpapamatuor nak kamo ay buko Ida mga anak."

Si Hesus ay Rutoy Bag-o pa Matawo si Abraham

⁴⁸ Nagsabat kinang mga pinuno it mga Hudyo kang Hesus, "Di baga tama kag amo bisaya nak Ikaw ay pay tuyar sa Samaryanhon ag gingsasaniban it mayaot!"

⁴⁹ Nagsabat si Hesus, "Waya Ako gisasanibi it mayaot, kundi gingtataw-an Nako it balor kag Ako Tatay sa langit, pero Ako ay inro gingpapaka-pahud-an. ⁵⁰ Waya Nako gihihingabuta kag inro pagpuri sa Ako, pero inggwa it naghahanrom nak himuon kali para sa Ako ag Sida kag mahusgar pabor sa Ako laban sa inro. ⁵¹ Matuor talaga kaling Ako inggisiling sa inro. Kung sin-o man kag magtuman it Ako mga ingbisaya ay indi mamatay."

⁵² Nagsiling kag mga pinuno it mga Hudyo, "Ngasing, nasisiguroy nak gador namo nak Ikaw ay inglasaniban it mayaot! Namatay kag amo Olong Abraham, namatay ra kag tanang mga propeta ag masiling Ka nak kung kag tawo ay magtuman it Imo mga bisaya ay indi makaagom it kamatayon. ⁵³ Asi, mas yabaw pa baga Ikaw sa amo ginikanan nak si Abraham? Namatay Sida! Namatay ra kag mga propeta! Ni-o kag Imo pagkaisip sa Imo sarili hay?"

⁵⁴ Nagsabat ray si Hesus, "Kung apurihon Nako kag Ako sarili, waya kina't puyos, pero kag nagpupuri sa Ako ay kag Ako Tatay, ag Sida kag inro gingsisiling nak inro Dios. ⁵⁵ Waya talaga ninro Sida nakikilaya, pero kilaya Nako Sida. Kung kag Ako isiling ay buko Nako Sida kilaya, bakakon ra Ako pareho sa inro. Pero kag kamatuuran ay kilaya Nako Sida ag Ako gingtutuman kag Ida mga bisaya. ⁵⁶ Kag inro ginikanan nak si Abraham ay nasadyahan nak gador pagkaayam nida nak maabot kag adlaw nak Ako ay mapaali sa kalibutan. Matuor nak ingpatihan nak gador nida kali ag sida'y nasadyahan."

⁵⁷ Kag sabat it mga pinuno ay, "Waya pa ngani Ikaw it singkwentang tuig ag masiling Kang nakitaey Nimo si Abraham!"

⁵⁸ Nagsabat si Hesus, "Matuor talaga kaling Ako inggisiling sa inro. Bag-o pa natawo si Abraham Ako ay Akoy." ^{†59} Ngani, nagpunpon sinra it mga bato agor amatyon tan-a si Hesus parayan sa pagbunggo, pero nagpasalipor Sida ag nagliwas sa Templo.

Kag Pagpaado ni Hesus sa Usang Bulag Tuna pa sa Ida Pagkatawo

9 Habang nagpapanaw sina Hesus, nakita Nida kag usang kayake nak bulagey tuna pa sa ida pagkatawo. ² Ag gingpangutana si Hesus it Ida mga manugsunor, "Rabay, si-o kag nakasala nak imaw kag naging dahilan kung asing kaling kayake ay natawo nak bulag? Sida o kag ida mga maguyang?"

³ Nagsabat si Hesus, "Waya it nakasala sa inra. Pero ging-anak sidang bulag agor parayan sa ida ay maipakita kag gahom it Dios. ⁴ Ngasing ay dapatey natong tumanon kag mga ingpapahimo sa ato it Dios nak nagsugo sa Ako nak magpali, myentras inggwa pa

† Basaha ra sa Exo. 3:14.

kita it adlaw nak ato mahihimo. Dahil maabot kag gab-i nak indiey kina nato matuman. ⁵ Habang rahali pa Ako sa kalibutan Ako kag Iwag it kalibutan."

⁶ Pagkasiling ni Hesus it kali, nagruya Sida sa raga ag ginghimo kali nak yunang bag-o gingtampoy sa mga mata it katong bulag. ⁷ Masunor, nagsiling Sida sa bulag, "Pagtoy ag magpangyam-os sa ingkakiligusan nak Siloe." Kag gustong bisayahon it tawag nak "Siloe" ay "Gingpapagto." Ngani, nagpagto katong bulag sa ingkakiligusan ag nagpangyam-os, bag-o nagbalik nak nakakaitaey.

⁸ Pagbalik nida, nagsiling kag Ida mga kayungot ag iba pang mga nakakaita sa ida tong sida ay nagpapalimos pa, "Buko'y imaw kali katong kayake nak nagpapalimos anay?"

⁹ Kag siling it iba ay, "Imaw ngani!" Ag kag siling ray it iba ay, "Buko ay, kahitsura yang siguro nida."

Pero nagsiling katong kayake, "Oho, ako ngani kato."

¹⁰ Nagpangutana sinra sa ida, "Ay asing bukoey ka bulag?"

¹¹ Nagsabat ray sida, "Katong tawo nak gingtatawag ninrang Hesus ay naghimo it yunang ag gingtampoy kato sa ako mga mata. Bag-o gingsugo ako nak magpagto sa ingkakiligusan nak Siloe ag magpangyam-os. Ngani, nagsunor ako, ag ngasing ako ay nakakaitaey."

¹² Nagpangutana ray sinra, "Ay hariiney Sida?" Sabat nida, "Ilam ngani kung hariiney Sida."

Kag Pagbistigar it mga Pariseo Rutong Bulag Tungor sa Pagpaado sa Ida

¹³ Pagkatapos, ingraya ninra sa mga Pariseo katong tawo nak dating bulag. ¹⁴ Adlaw it Inugpahuway tong inghuman ni Hesus katong yunang nak gingtampoy sa mata it katong bulag nak Ida napaado. ¹⁵ Gingpangutana ray it katong mga Pariseo katong dating bulag kung pauno sida nakakita. Ag siling nida sa inra, "Gingtampuyan Nida it yunang kag ako mga mata ag pagkatapos nako it pangyam-os, ako ay nakakaitaey."

¹⁶ Siling it ibang mga Pariseo, "Katong tawo ay buko halin sa Dios dahil gingsusuway Nida kag Adlaw it Inugpahuway."

Pero siling it iba, "Pauno nak kag usang makasalan ay makakahimo it tuyar nak mga milagro?" Kada waya sinra nagkausa sa inra ging-iisip tungor kang Hesus.

¹⁷ Ngani, gingpangutana ray ninra katong dating bulag, "Ikaw, ni-o kag imo masisiling tungor riling tawo, kumo ikaw ay napaado kuno Nida?"

Sabat nida, "Sida ay usang propeta."

¹⁸ Pero waya gihapon gipati kag mga pinuno it mga Hudyo nak kaling kayake ay klarong bulag it katong

una ag ngasing pa yang nakakita, hastang waya pa ninra gipatawagan kag ida mga maguyang. ¹⁹ Pag-abot ninra ruto ay gingpangutana sinra, "Imaw baga kali kag inro anak nak inro gingsisiling nak bulag tuna matawo? Ay asing nakakakitaey sida ngasing?"

²⁰ Nagsabat katong mga maguyang, "Ayam namong sida kag amo anak ag talagang bulag sida tong natawo. ²¹ Ugaling buko namo ayam kung asing nakakakitaey sida ngasing o kung si-o kag nagpaado sa ida. Sida yangey kag pangutan-a ninro. Asa hustong edadey sida ag sida yang kag makakasabat para sa ida sarili."

²² Tuyar kag sabat it ida mga maguyang dahil nahadlok sinra sa mga pinuno it mga Hudyo, kumo nagkausa dati kag mga pinuno nak sin-o man kag mapamatuor nak si Hesus kag ingpromisang Kristo ay iit-sapuyra sa sinagoga. ²³ Kada ngani nasiling it ida mga maguyang nak, "Asa hustong edadey sida. Sida't pangutan-a."

²⁴ Kada, gingpatawag liwat it mga pinuno katong tawo nak dating bulag ag siling ninra sa ida, "Narurungan ka it Dios, kada uma it kaklaruhan! Dahil ayam namo nak katong tawo nak nagpaado sa imo ay usang makasal-anan."

²⁵ Nagsabat katong kayake, "Buko nako ayam kung Sida ay makasal-anan o buko. Kag ako yang ayam ay dati akong bulag ag ngasing ay nakakakitaey ako!"

²⁶ Nagpangutana ray kag mga pinuno, "Ni-o kag Ida ginghimo sa imo? Pauno Nida napaado kag imo mga mata?"

²⁷ Nagsabat sida, "Naumaey nako kina sa inro pero indi kamo magpati sa ako. Asing gusto ray ninrong marunggan liwat? Gusto baga ninrong maging manugsunor ra Nida?"

²⁸ Ag sida ay inra ginglibak, "Ikaw kag manugsunor Nida buko kami! Kami ay mga manugsunor ni Moises!"

²⁹ Ayam namo nak nagbisaya kag Dios kang Moises, pero tungor rutong tawo, buko ngani namo ayam kung riin Sida gihalin!"

³⁰ Nagsabat ray katong kayake, "Aba! Katitingaya yaki kali, buko ninro ayam kung riin Sida gihalin pero gingpaado Nida kag ako mga mata! ³¹ Ayam nato nak waya girurungi it Dios kag pangamuyo it mga makasal-anang tawo, pero gingrurungog Nida kag tawo nak nagdadayaw ag nagsusunor sa Ida kabubut-on. ³² Tuna pa tong natuga kag kalibutan, waya pang gador ako it nabalitaan nak inggwa't nagpaado sa tawong bulag tuna sa ida pagkatawo. ³³ Kung katong tawo ay buko halin sa Dios ay dey indi tan-a Nida kali mahimo."

³⁴ Gingsabat ninra sida, "Ikaw nak makasal-ananey tuna pa natawo, ay ikaw pa't matudlo sa amo!" Ag sida ay gingbawalaney ninra nak magsuyor sa sinagoga.

Kag Nahanungor sa Ispirituhanong Pagkabulag

³⁵ Narunggan ngasing ni Hesus nak ingbawalan it mga pinuno katong dating bulag nak magsuyor sa sinagoga. Kada inghanap Nida kali, ag pagkakita rili ay gingpangutana sida, "Nagtutu-o baga ikaw rutong dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo?"

³⁶ Sabat it katong kayake, "Nong, si-o Sida? Silinggan sa ako agor ako'y matu-o sa Ida."

³⁷ Nagsabat si Hesus, "Nakitaey nimo Sida, ag Sida ay imaw kaling nagbisaya sa imo ngasing."

³⁸ Siling it kayake, "Gino-o, nagtutu-o ako sa Imo." Ag sa nak raan nagdayaw sida kang Hesus.

³⁹ Nagsiling pa gihapon si Hesus, "Ako ay nagpali sa kalibutan agor ibuyag kag mga nagtutu-o sa mga waya nagtutu-o sa Ako. Kag tawo nak nag-aako nak kuyang kag inra kaayam tungor sa kamatuuran ay imaw kag Ako abuligan pramas makakita, ag kag mga naruruyma it isip nak nagsisiling nak sinra ay maayamey sa kamatuuran ay imaw kag mabubulag."

⁴⁰ Inggwa't pilang mga Pariseo nak rahagto sa mayungot Nida nak nakarungog diling Ida gingsiling, ag gingpangutana ninra Sida, "Kag Imo baga gustong bisayahon ay mga bulag ra kami?"

⁴¹ Siling ni Hesus sa inra, "Kung ing-aako ninrong mga bulag kamo sa kamatuuran ay waya tan-a kamo it kasal-anan. Pero dahil inggisiling ninro nak buko kamo bulag, kag gustong bisayahon it kali ay makasal-anan gihapon kamo."

Kag Maadong Manugbantay ag kag Ida mga Sinakupang Karnero

10 Nagpadayon pa si Hesus sa pagbisaya:

"Matuor talaga kaling Ako inggisiling sa inro. Kag waya nagrayan sa pwertahan it kulungan it mga karnero, kundi nagtakyas yang sa kuray ay usang mananakaw ag tulisan. ² Pero kag nagrayan sa pwertahan it kulungan ay imaw kag manugbantay it mga karnero. ³ Kag pwertahan ay ingbubuksan it gwardya para sa ida yang. Ag kilaya it ida mga karnero kag ida boses, kada pag sinra ay ida ing-aayaba sa inra sariling ngayan, ay nagsusunor sinra paliwas.

⁴ "Pag napaliwasey nida kag mga karnero ay mauuna sida habang nagsusunor sinra, dahil kilaya ninra kag ida boses. ⁵ Pero indi sinra magsunor sa ibang tawo, kundi narayagan sinra papayado sa ida, dahil buko ninra kilaya kag ida boses."

⁶ Kaling istorya ni Hesus ay waya naintyendihe it mga nagrurungog dahil inggwa't marayom nak gustong bisayahon.

⁷ Kada, gingsiling pa ni Hesus sa inra, "Matuor talaga kaling Ako inggisiling sa inro. Ako kag pwertahan it kulungan nak gingrayanan it mga karnero. ⁸ Katong

tanang nak nag-abot nak nauna sa Ako ag nagsiling nak sinra kuno ay mga manugbantay ay mga mananakaw ag tulisan. Pero waya sinra gisunra it Ako mga karnero. ⁹ Ako kag Pwertahan. Si-o man kag nagsusuyor parayan sa Ako ay maluluwas. Sida ay pay tuyar sa karnero nak puyding makasuyor ag makaliwas ni-o mang oras, ag makakakita it maadong sabsabon.

¹⁰ "Kag mananakaw ay nagsusuyor yang agor magpanakaw, magpangmatay ag magpangsira. Pero Ako ay nagpaali agor taw-an kag katawuhan it kabuhi nak waya't katapusan ag pagpangabuhi nak mabugana.

¹¹ "Ako kag Maadong Manugbantay. † Kag Maadong Manugbantay ay hanra nak magta-o it Ida kabuhi alang-alang sa Ida mga karnero. ¹² Kag usang suhuyan nak manugbantay, pag nakikita nida nak nagpapayungot kag ilahas ay narayagan nak raan sida ag inabadaan kag mga karnero, dahil buko sida kag matuor nak manugbantay ag tag-iya it mga karnero. Kada nasisiba it mga ilahas kag ibang mga karnero ag kag iba ay nagkakayaag sa kahadlok. ¹³ Sida ay narayagan dahil sida ay suhuyan yang, ag waya sida it matuor nak pagkabayaka sa mga karnero.

¹⁴ "Ako kag Maadong Manugbantay. Kilaya Nako kag Ako mga sinakupang karnero ag kilaya ra ninra Ako, ¹⁵ tuyar sa pagkakilaya Nako sa Ako Tatay ag pagkakilaya Nida sa Ako. Ag hanra ra Ako nak ita-o kag Ako kabuhi alang-alang sa inra. ¹⁶ Ag inggwa pa Ako it ibang mga karnero nak waya pa nakakasuyor riling kulungan. Kinahangyan ra nak maraya Nako sinra rili. Apatihan ra ninra kag Ako boses ag sinra ay mapapabilang sa Ako mga sinakupan. Ag sinrang tanan ay magiging usang grupo yangey ag Ako yang kag inra magiging Manugbantay.

¹⁷ "Palangga Ako it Ako Tatay sa langit dahil Ako ay nakahanra nak magta-o it Ako kabuhi, agor pagkatapos ay mabubuhi ray Ako. ¹⁸ Waya't makakabaoy it Ako kabuhi dahil Ako mismo kag nagta-o it kali. Inggwa Ako't gahom nak ita-o ag bawion kali. Imaw kali kag sugo sa Ako it Ako Tatay."

¹⁹ Dahil diling ingbisaya ni Hesus, iba't-iba ray kag ing-iisip it mga pinuno it mga Hudyo. ²⁰ Maramo sa inra kag nagsiling, "Nagbubuangey Sida ag ingsapianey it mayaot! Asing mapanimati kita sa Ida?"

²¹ Pero kag iba ay nagsiling, "Buko kina bisayahon it usang nasapian it mayaot. Asi, makakapaado it bulag kag mayaot?"

Wayang Gador Gitu-o kag mga Pinuno it mga Hudyo nak si Hesus kag Ingpromisang Kristo

²² Ngasing ay tigyamig ray ag imaw kag Pista it Paghalar Liwat it Templo sa Herusalem. ²³ Hagto ra si Hesus ag nagpapanaw-panaw Sida sa rayanan it Tem-

plo nak ingtatawag nak diskanso ni Solomon. ²⁴ Nagtinipon sa Ida palibot kag mga lahi it Hudyo ag nagpinangutana, "Hastang sauno Nimo itago sa amo kung sin-ong gador Ikaw? Silinggan sa amo kung Ikaw talaga kag ingpromisang Kristo."

²⁵ Nagsabat si Hesus, "Gingsilinganey kamo Nako, pero waya gihapon kamo gipati. Kag mga milagro nak Ako ginghimo sa pangayan it Ako Tatay sa langit ay imaw kag nagpapamatuor kung sin-o Ako. ²⁶ Pero waya kamo gipati dahil buko kamo kaumir sa Ako mga sinakupang karnero. ²⁷ Kag Ako mga karnero ay nagrurungog sa Ako boses. Kilaya Nako sinra, ag inra Ako gingsusunor. ²⁸ Ako sinra gingtataw-an it kabuhi nak waya't katapusan ag indiey nak gador giparusahan sinra sa impyerno. Ag waya it makakaagaw sa inra hali sa Ako mga damot. ²⁹ Kag Ako Tatay nak imaw kag nagta-o sa Ako it kaling Ako mga sinakupan, ay yabaw kag Ida gahom sa tanan. Ag sinra ay indi maagaw sa Ida damot. ³⁰ Dahil Ako ag kag Ako Tatay ay ausa."

³¹ Katong narunggan kali it mga pinuno it mga Hudyo ay nagpunpon ray sinra it bato agor matyon Sida parayan sa pagbunggo. ³² Ag nagsiling si Hesus sa inra, "Maramong mga maadong buhat halin sa Ako Tatay kag Ako gingpakita sa inro. Hariin sa Ako mga ginghimo kag inro inghimong rason pramas bungguon Ako?"

³³ Gingsabat Sida it mga pinuno it mga Hudyo, "Buko dahil sa Imo mga maadong buhat kada abungguon Ka namo, kundi dahil gingpasipalahan Nimo kag Dios! Ikaw nak tawo yang ay nagsisiling nak Ikaw ay Dios."

³⁴⁻³⁵ Pero ingsabat sinra ni Hesus, "Kamo kag nagbabaliwaya kung ni-o kag nakasiling sa Sagradong Kasuyatan, dahil nakasuyat it kato kag tungor sa mga pinuno nak ingbutang it Dios sa inro mga ginikanan pramas ray-on sa inra kag mga bisaya it Dios nak nagsisiling, 'Atawagon kamo Nako nak "mga dios," kamong mga anak it Pinaka-mataas nak Dios.' †† Ag ayam ninro nak kag Sagradong Kasuyatan ay indi puyding baguhon. ³⁶ Kada mas karapat-dapat nak Ako ay tawagong Anak it Dios, Ako nak ingtaw-an it karapatan ag ingsugo nak magpali sa kalibutan. Ngani, asing inro gingsisiling nak Ako ay nagpapasipala sa Dios? ³⁷ Kung waya Nako gihihimu-a kag kabubut-on it Ako Tatay, hala, aya ninro Ako gituuhi. ³⁸ Pero kung ginghimo Nako kag Ida kabubut-on, aber indi Ako ninro gituuhan, tuuhi ninro kag ebidensya it Ako mga milagro, agor maaayaman ninro ag maintyendihan nak kag Ako Tatay ay asa Ako, ag Ako ay asa Ida." ³⁹ Dahil rili nagtinguha ray sinra sa pagrakop sa Ida, pero nakalikaw si Hesus sa inra.

⁴⁰ Pagkatapos, nagbalik si Hesus sa tabok it Suba it Jordan, ruto sa lugar kung hariin unang nagbawtismo

† Basaha ra sa Sal. 23:1 ag Isa. 40:11.

†† Sal. 82:6.

si Juan. Ag ruto anay sida gitiner. ⁴¹ Maramong tawo kag nagpinagto sa Ida ag nagsiling sinra, "Si Juan ay waya gihimo it milagro, pero tanang ida gingbisaya tungor sa tawong kali ay matuor." ⁴² Ag ruto ay maramong tawo kag nagtu-o kang Hesus.

Kag Pagkamatay ni Lazaro

11 Ngasing, inggwa't usang kayake nak nagkasakit, nak kag ngayan ay si Lazaro. Sida ay nag-iistar sa baryo it Betanya kaibahan it ida ruhang haling kabade nak sa Maria ag Marta. ² Kaling si Maria ay imaw it mabubo it pabangyo sa siki ni Hesus sa paabuton ag apahiran kag Ida siki it ida buhok. Ag kaling si Lazaro nak nagkasakit ay ida manghor. ³ Ngani, kaling magmanghor nak Maria ag Marta ay nagsugo nak silingan si Hesus nak kag Ida pinalanggang amigo nak si Lazaro ay pay mamamatayey.

⁴ Pero pagkasador it kali ni Hesus ay nagsiling Sida, "Kaling sakit ay indi magraya sa ida sa kamatayon, kundi natabo yang kali pramas maipakita kag kahimayaan it Dios, ag parayan dili ay adayawon Ako nak Anak it Dios."

⁵ Palangga ni Hesus kaling magmanghor nak sina Marta, Maria ag Lazaro. ⁶ Pero aber tuyar kina, pagkasador Nida nak masakit si Lazaro ay nagrugay gihapon Sida it ruhang adlaw sa lugar kung hariin Sida.

⁷ Pagkatapos it kali ing-ikag Nida kag Ida mga manugsunor, "Kitay, mabalik sa probinsya it Hudeya."

⁸ Nagsiling kag Ida mga manugsunor, "Rabay, pilang adlaw pa yang ngani kag nakakaligar tong amasyon tan-a Ikaw ruto it mga kalahing Hudyo parayan sa pagbunggo! Ay asing ngasing ay mabalik ray Ka ruto?"

⁹ Nagsabat si Hesus parayan sa kabisayahan nak, "Buko baga doseng oras kag haba it maghapon? Ngani, kag tawo nak nagbabaktas myentras adlaw pa ay indi masakro dahil mahadag pa. ¹⁰ Pero kag nagbabaktas sa gab-i ay nasasakro dahil maruyomey."

¹¹ Pagkasiling kina ni Hesus, gingsugrungan pa Nida, "Kag ato amigo nak si Lazaro ay nagkakatuyog, pero apagtuan Nako sida agor pukawon."

¹² Nagsiling sa Ida kag Ida mga manugsunor, "Gino-o, kung nagkakatuyog yang sida ay maado, agor mauulian sida." ¹³ Kaling gingbibisaya ni Hesus ay tungor sa pagkamatay ni Lazaro, pero kabi ninra kag gustong bisayahon ni Hesus ay talagang nagkakatuyog yang si Lazaro.

¹⁴ Kada, gingpranka sinra ni Hesus, "Namatay si Lazaro. ¹⁵ Pero para sa kaaduhan ninro, nagpapasalamat Ako nak waya Ako ruto tong sida ay namatay, dahil lalo pang matibay kag inro pagtu-o parayan sa inro makikita pag-abot nato ruto. Kita'y, apagtuan nato sida."

¹⁶ Ag si Tomas, nak kag palayaw ay Kapir, ay nagsiling sa ida mga kaibahang disipulos, "Hala, manunot kita sa Ida agor aber mamatay man kita, kung pisan."

Si Hesus Kag Nagbabanhaw sa mga Minatay ag kag Nagtata-o it Kabuhi sa mga Tawo

¹⁷⁻¹⁸ Pag-abot nina Hesus ruto sa baryo it Betanya, nak mga tatlong kilometros yang kag yado sa Herusalem ay nasaduran Nida nak ap-at nak adlawey nak nayubong si Lazaro. ¹⁹ Ag maramong mga lahi it Hudyo kag nagpagto kana Marta ag Maria para magramay sa pagkamatay it inra hali.

²⁰ Pagkasador ni Marta nak paabuton si Hesus, nagliwas sida ag nagsapoy-sapoy sa Ida, pero si Maria ay nabilin nak nagruruhong sa suyor it bayay.

²¹ Pagkakita ni Marta kang Hesus ay nagsiling sida, "Gino-o, kung hali yang Ikaw, waya tan-a namatay kag ako manghor. ²² Ag aber ngasing ay ayam nakong ita-o sa Imo it Dios ni-o man kag Imo ahagaron sa Ida."

²³ Nagsiling sa ida si Hesus, "Mababanhaw kag imo manghor."

²⁴ Sabat ni Marta, "Ayam nako nak mababanhaw sida sa pagkabanhaw it mga minatay sa huling adlaw."

²⁵ Nagsabat ray si Hesus, "Ako kag nagbabanhaw sa mga minatay ag kag nagtata-o it kabuhi sa mga tawo. Kag tawo nak nagtutu-o sa Ako, aber namatayey ay mababanhaw. ²⁶ Ag si-o mang nagpapangabuhi nak nagtutu-o sa Ako ay inggwa't kabuhi nak waya't katapusan. † Nagpapati baga ikaw rili?"

²⁷ Nagsabat sida, "Oho, Gino-o, nagpapati ako nak Ikaw kag ingpromisang Kristo nak Anak it Dios. Ikaw katong gingpapaabot namo nak mapaali sa kalibutan."

²⁸ Pagkasiling it kali ni Marta, nagbalik sida sa inra bayay ag ginghinghingan nida kag ida manghor nak si Maria, "Nag-abotey kag Maestro ag ginghahanap ikaw." ²⁹ Pagkarungog dili ni Maria, rali-rali sida it tinrog ag nagliwas sa bayay agor pagtuan si Hesus, ³⁰ dahil waya pa nakakaabot si Hesus sa baryo ag Sida ay rahagto pa yang sa gingsapuyan sa Ida ni Marta.

³¹ Kag mga lahi it Hudyo nak nagraramay hagto sa bayay nina Maria ay nagsunor sa ida pagkakita ninra nak sida ay nagrali-rali it liwas, dahil kabi ninra ay mapagto sida sa yuyubngan agor ruto mapanambitan.

³² Pag-abot ni Maria ruto kang Hesus, nagyuhor sida ag nagsiling, "Gino-o, kung dili yang tan-a Ikaw, waya tan-a namatay kag ako manghor."

³³ Pagkakita ni Hesus nak nagpapaka-tibaw si Maria, imaw ra kag ida mga kaibahang lahi it Hudyo, napakaluoy Sida ag mahapros ra sa Ida buot kaling natabo. ³⁴ Ag nagpangutana Sida, "Hariin ninro sida giyubngan?"

Nagsabat sinra, "Gino-o, maley, itudlo namo sa Imo."

† o "indiey mamatay hastang waya't katapusan."

³⁵ Ag nagtibaw si Hesus.

³⁶ Ngani, nagsiling kag mga lahi it Hudyo, "Muyati, abang palangga talaga Nida si Lazaro!"

³⁷ Pero inggwa't ibang nagsiling, "Di baga napaado ngani Nida katong tawong bulag, asing waya Nida napigahe kag kamatayon ni Lazaro?"

Kag Pagbanhaw ni Hesus kang Lazaro

³⁸ Lalong naghapros kag buot ni Hesus tong nagpayungot Sida sa yuyubngan. Kaling yuyubngan ay usang kuyba nak kag pangsara sa pwertahan ay bato.

³⁹ Pag-abot nina Hesus ruto, nagsiling Sida, "Paligira ninro kinang bato."

Pero si Marta, nak maguyáng it katong minatay ay nagsiling, "Gino-o, kabahoey sida dahil ap-at nak adlawey sidang nayubong."

⁴⁰ Nagsabat si Hesus, "Di baga nagsiling Ako sa imo nak kung magtu-o ka sa Ako ay makikita nimo kag rakong gahom it Dios?"

⁴¹ Ngani, gingpaligir ninra kag bato, ag nagtanga si Hesus sa langit bag-o nagsiling, "Tatay, nagpapasalamat Ako sa Imo nak Imo Ako gingrungog. ⁴² Ayam Nako nak talagang Imo Ako gingrungog, pero gingsiling Nako kali para sa mga tawong nagtitinrog rili sa Ako palibot, agor mapati sinra nak Ikaw kag nagsugo sa Ako."

⁴³ Pagkasiling Nida it kali, nagbisaya Sida it makusog, "Lazaro, liwas raha." ⁴⁴ Nagliwas matuor kag minatay nak inggwa it nakasaliburbor pa nak yamit nak lino kag mga damot ag siki. Ag kag ida uda ay napupuros pa ra it purong-purong.

Bag-o nagsiling si Hesus sa inra, "Hubara ninro kinang mga nakasaliburbor sa ida agor mahilway sida."

Kag Plano it mga Pinuno nak Pagrakop ag Pagmatay kang Hesus

(Mateo 26:1-5; Markos 14:1-2; Lukas 22:1-2)

⁴⁵ Maramong mga lahi it Hudyo nak nagnunot kana Maria kag nakakita it kaling ginghimo ni Hesus ag nagtu-o sinra sa Ida. ⁴⁶ Pero inggwa't iba sa inra nak nagdiretso sa mga Pariseo ag ging-uma kaling ginghimo ni Hesus. ⁴⁷ Kada, gingtipon it mga Punong Saserdote ag mga Pariseo kag tanang mga Konsehal † ag nagsiling,

"Mauno ngasing kita? Maramong milagro kag ginghihimo it kaling Tawo! ⁴⁸ Kung apabad-an yang nato Sida sa Ida mga inghihimo, kag tanang tawo ay matu-o sa Ida. Ag kung magulo rili sa ato, siguradong ayusubon kita it mga sundalo it Roma ag agubaon ninra kaling ato Templo, ag masisira pati kaling ato nasyon."

⁴⁹ Ugaling kag usa sa inra ay si Caipas nak imaw kag Pinaka-mataas nak Saserdote it katong tuig nak kato ay nagsiling, "Waya talaga kamo it kaisip-isip! ⁵⁰ Waya baga ninro naisip nak mas maado pang usang tawo yang kag mamatay alang-alang sa atong tanan, agor kag bug-os nak nasyon ay indi mabutang sa peligro?"

⁵¹ Pero kali ay nasiling nida buko ra talaga dahil sa ida sariling isip yang, kundi bilang Pinaka-mataas nak Saserdote it katong tuig nak kato, kumo sida kag usa nak inggamit it Dios pramas ipahadag nak kinahangyan nak mamatay si Hesus para sa nasyon it mga lahi it Hudyo. ⁵² Ag kag Ida pagkamatay ay buko yang para sa inra nasyon kundi para ra sa tanang magiging anak it Dios nak nagkalat sa tanang parti it kalibutan. Namatay Sida agor makausa sinrang tanan. ⁵³ Tuna kato nagplano sinra kung pauno nak gador matyon si Hesus.

⁵⁴ Kada, wayaey si Hesus gipapakita ruto sa Hudeya, kundi naglikaw Sida papagto sa usang lugar nak mayungot sa disyerto. Ruto Sida gitiner kaibahan kag Ida mga disipulos sa sakop it banwa nak kag tawag ay Epraim.

⁵⁵ Ngasing, mayungotey kag Pista it Pagkaluwas it mga lahi it Hudyo sa Ehipto, ag maramong tawo halin sa mga bukir kag nagpagto sa Herusalem agor himuong limpyo kag inra mga sarili, kumporme sa Kasuguan it Dios. ⁵⁶ Ginghamhanap ninra si Hesus, ag habang nagtitinrog sinra ruto sa Templo ay nagsisiling sinra, "Ni-o aboy sa inro isip? Mapali ara Sida ngasing nak Pista?"

⁵⁷ Nagpapangutana sinra dahil ayam ninra nak nagsugo kag mga Punong Saserdote ag mga Pariseo nak kung inggwa't nakakaayam kung hariin si Hesus, ay dapat nak ipasador sa inra agor Sida ay inra marakop.

Kag Pagbubo ni Maria it Pabangyo kang Hesus sa Betanya

(Mateo 26:6-13; Markos 14:3-9)

12 An-om nak adlaw pa bag-o mag-abot kag Pista it Pagkaluwas sa Ehipto, nagpagto ray si Hesus sa baryo it Betanya kung hariin giiistar si Lazaro nak Ida gingbanhaw. ² Ruto ay inra ginghamnaan it paninghapon si Hesus. Si Marta kag nagtahaw ag si Lazaro ay usa sa mga kaibahan ni Hesus sa pagkaon sa lamesa.

³ Nagbaoy si Maria it tunga sa kilong pabangyo nak abang mahay dahil kali ay human sa purong nardo, ag ida kali gingbubo sa siki ni Hesus bag-o ingpahiran it ida buhok. Ag kag bug-os nak bayay ay nauyob it mabangyong hugom.

⁴ Usa ruto sa mga kaibahan ni Hesus ay kag Ida disipulo nak si Judas Iscariote, nak tong huli ay imaw it nagtraidor sa Ida, ay nagsiling kali, ⁵ "Asing waya yangey gibaligyaan kinang pabangyo? Kanugon! Kag balor it kina ay subra pa sa sweldo it usang tawo sa

† o "Sanhedrin." Basaha ra sa Glosaryo kag tungor sa "Kunseho."

suyor it usang tuig. † Maado pang ingbaligya yangey kato ag ingta-o kag binta sa mga pobre!" 6 Tuya kali kag ida gingsiling, buko dahil inggwa sida it malasakit sa mga pobre kundi dahil sida ay mananakaw. Sida kag naghuhudot it kwarta sa inra grupo, ag ida kali ginkukupit.

7 Kada, nagsiling si Hesus, "Pabad-e yang sida! Talagang kina ay ida ing-aman para ihanra kag Ako yawas sa oras it pagyubong. 8 Kag mga pobre ay hina yang permi nak puyding buligan, †† pero Ako ay buko ninro perming kaibahan."

9 Tong nasaduran it karuramong lahi it Hudyo nak rahagto si Hesus sa Betanya nagpinagto sinra buko dahil yang sa Ida, kundi gusto ra ninrang makita si Lazaro nak Ida gingbanhaw. 10 Kada ngasing, gingplano ra it mga Punong Saserdote nak pati si Lazaro ay ipamatay, 11 kumo dahil sa ida ay maramong lahi it Hudyo kag nagbuyag sa inra ag nagtu-o kang Hesus.

KAG HULING MINISTERYO NI HESUS SA HERUSALEM

Kag Pagdayaw it Maramong Tawo kang Hesus Tong Sida ay Nagsuyor sa Herusalem

(Mateo 21:1-11; Markos 11:1-11; Lukas 19:28-40)

12 Pagkaaga, narunggan it karamo-ramong mga tawo nak nagpamista nak si Hesus ay paabuton sa Herusalem. 13 Kada nagbinaoy sinra it mga pakyang it palmera ag nagliwas sa syudad pramas sapuyon Sida sa rayan, habang sinra'y nag-iinukaw, "Hosana!"

"Mabuhay kag nag-aabot sa ngayan it Gino-o!" †
"Dayawon Sida nak Hari it Israel!"

14 Ngasing, nakakita si Hesus it usang tureting asno ag Ida kali gingsakyan. Ag imawey kali kag pagtupar it nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak,

15 "Kamong mga taga-Herusalem, †† aya kamo gikahadlok!

Muyati, nag-aabot kag inro Hari, nak nakasakay sa usang tureting asno!" ††

16 Tong una ay waya naintyendihe it Ida mga disipulos kag gustong bisayahon it kaling natabo. Pero pagkakita ninra it Ida kahimayaan, tong Sida ay nabanhaw ag nagpaibabaw pa langit ay inra narumruman nak kali ay nakasuyat tungor sa Ida, ag kali ay talagang natabo sa Ida.

17 Katong mga tawo nak nakarungog tong ging-ayaba ni Hesus si Lazaro nak maliwas sa yuyubngan it katong sida ay gingbanhaw, ay imaw kag nagpang-uma-uma sa mga taga-Herusalem tungor rili. 18 Kada ngani si Hesus ay gingsasapoy-sapoy it karamo-ramong

† Kali ay 300 denaryo sa inra kwarta. †† Basaha ra sa Deu. 15:11. ‡ Sal. 118:25-26. †† o "mga taga-Sion." It katong una pa kag usang baguntor sa tunga it Herusalem ay Sion kung hariin ingpatugrok ni Haring Solomon kag Templo. †† Zac. 9:9.

tawo nak nakabalita tungor ruto sa milagro nak Ida ginghimo. 19 Ngani, nagsiling kag mga Pariseo, "Muyati, talagang wayaey kita it mahihimo. Kag tanang tawo sa kalibutan ay nagsinunorey sa Ida."

Kag Pagpauna ni Hesus it Bisaya Tungor sa Ida Kamatayon

20 Ngasing, inggwa it pilang mga Griyego nak kaibahan sa mga nagpinagto sa Herusalem agor magpamista ag magdayaw sa Dios. 21 Sinra ay nagpagto sa usang disipulo ni Hesus nak si Felipe nak taga-Betsayda sa Galileya. Ag nagpangabay sinra sa Ida, "Nong, gusto tan-a namo nak magpakigkita kang Hesus."

22 Kada, nagpagto si Felipe kang Andres ag ging-uma kali bag-o sinrang ruha kag nagpayungot kang Hesus.

23 Nagsabat si Hesus sa inra:

"Nag-abotey kag oras nak ipakita it Dios kag kahimayaan Nako, Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo. 24 Matuor talaga kaling Ako inggisiling sa inro, kag matatabo ay tuya sa pagtanom it binhi. Pag kag binhi ay inatanom, kali ay pay namamatay dahil nayunot. Pero pagkatapos, kali ay natubo ag nabunga it buduboy. Ugaling kung indi kali igtanom ag indi magyunot, indi ra kali magtubo ag magramo. 25 Kag tawo nak ida yang sarili kag ingpapalangga ay imaw kag mawawar-an it kabuhi nak waya't katapusan. Pero kag tawo nak ingbabaliwaya kag ida sarili para yang magsunor sa Ako ay imaw kag magkakainggwa it kabuhi nak waya't katapusan. †††26 Si-o man nak nagsis-erbisyo sa Ako ay kinahangyan nak magsunor sa Ako, ag kung hariin Ako ay ruto ra sida. Si-o man nak nagsis-erbisyo sa Ako ay ataw-an it balor it Ako Tatay sa langit."

27 Nagsiling pa si Hesus, "Mahapros para sa Ako buot dahil diling Ako arayanan, kada puyde ara Akong magsiling nak, 'Tatay, kung puyde tan-a ay salbara Ako riling paabutong paghihirap?' Pero indi, dahil imaw kali kag rason kada Ako'y nagpaali sa kalibutan sa oras nak kali. 28 Tatay, pakitaan kag Imo kahimayaan parayan sa Ako."

Ag imaw katong inggwa't Boses halin sa langit nak nagsiling, "Gingpakitaey Nako kag Ako kahimayaan parayan sa Imo ag ipakita ray Nako liwat."

29 Narunggan kali it mga tawong nagtitinrog ruto ag kag iba sa inra ay nagsiling, "Nagpangrayugrog!"

Kag iba ray ay nagsiling, "Nagbisaya sa Ida kag usang anghel."

30 Nagsabat si Hesus, "Gingparungog kaling boses it Dios buko para sa Ako, kundi para sa inro. 31 Orasey it paghusgar it Dios sa tanang Ako mga kalaban sa kalibutan, ag orasey ra nak si Satanas nak naggagahom dili sa kalibutan ay mapipirdi. 32 Pero Ako, pag

††† Basaha ra sa Sal. 49:7-9.

naitaasey ay apapayunguton Nako sa Ako kag tanang tawo nak masunor sa Ako.”³³ Gingsiling kali Nida agor ipasador sa inra kung niong klaseng kamatayon kag Ida aagumon.

³⁴ Nagsabat kag mga tawo, “Ayam namo halin sa amo Kasuguan nak kag ingpromisang Kristo ay padayon nak mapangabuhi hastang sa waya't katapusan. Asing masiling Ka nak kaling dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay kinahangyan nak itaas? Nak siong gador talaga Sida?”

³⁵ Nagsabat ray si Hesus, “Indi yangey marugay kag Iwag dili sa tunga ninro. Kada samantalahan ninro nak sunron kag tamang rayan habang mahadag pa sabaling abutan kamo it ruyom. Kag tawo nak nagpapanaw sa maruyom ay indi maayaman kung hariin sida magpagto. ³⁶ Myentras hali pa kag Iwag sa inro, magtuoy kamo, agor kamo ay maging mga tawong nagpangabuhi nak naiiwagan.”

Pagkasiling it kali ni Hesus, naghalin Sida ruto ag nagtago sa karamuan.

Nagmatugas kag mga Lahi it Hudyo nak Indi Magtu- kang Hesus

³⁷ Aber maramong milagro kag ginghuman ni Hesus sa atubangan it mga lahi it Hudyo ay waya gihapon sinra gitu-o sa Ida. ³⁸ Kali ay agor matupar kag gingsiling ni Propeta Isaias it kato nak,

“Gino-o, asing apila yang kag nagpati sa amo gingbisaya?

Ag asing apila yang kag nagbaton aber gingpakitaey Nimo kag Imo gahom?”[†]

³⁹ Kada ngani, indi sinra makatu-o, dahil tuyar ra sinra sa ibang gingsiling ni Propeta Isaias nak,

⁴⁰ “Pay ingbulag sinra it Dios
ag ingpatugas kag inra tagipusuon,
agor indi sinra makakita,
ag indi ra makaintyendi kag inra tagipusuon,
pramas magbalik pa sinra sa Ida,
ag paaduhon Nida.”^{††}

⁴¹ Gingsiling kali ni Propeta Isaias, kumo nakita nida kag kahimayaan ni Hesus, kada nakabisaya sida tunggor sa Ida.

⁴² Sa yudo it kina, sa oras rang kato maramong mga pinuno it mga Hudyo ra kag nagtu-o sa Ida. Ugaling dahil nahadlok sinra sa mga Pariseo, waya kali ninra giamina, sabaling iitsapuyra sinra sa sinagoga, ⁴³ kumo mas gingpapalabi pa ninra kag pagpuri sa inra it tawo kisa pagpuri it Dios.

⁴⁴ Pagkatapos, nagbisaya it makusog si Hesus:

“Kag tawo nak nagtutu-o sa Ako ay buko yang sa Ako gitutu-o, kundi pati sa nagsugo sa Ako. ⁴⁵ Pag sida ay nagmumuyat sa Ako kag ida nakikita ay katong nagsu-

go sa Ako. ⁴⁶ Nagpaali Ako sa kalibutan bilang Iwag agor kag tanan nak nagtutu-o sa Ako ay indi magpabilin sa karuymanan.

⁴⁷ “Si-o man nak nakakarungog it Ako mga tudlo ag waya nida gisusunra ay ahusgaran sida, pero buko Ako kag mahusgar sa ida. Kali ay dahil waya Ako gipaali sa kalibutan pramas husgaran kag mga tawo kundi para luwason sinra. ⁴⁸ Pero inggwa't mahusgar ruto sa tawo nak waya gibaton sa Ako ag waya gisunor sa Ako mga tudlo. Ag kag abasihan it kaling paghusgar sa inra sa huling adlaw ay waya't iba kundi kag mga bisaya nak Ako gingsiling sa inro. ⁴⁹ Dahil kaling Ako gingbisaya ay buko halin sa Ako yang kundi halin sa Ako Tatay sa langit nak imaw it nagparaya sa Ako rili sa duta. Sida mismo kag nagsugo sa Ako it Ako dapat ibisaya ag kung pauno itudlo. ⁵⁰ Ag ayam Nako nak kag Ida mga bisaya ay imaw kag nagtata-o it kabuhi nak waya't katapusan. Ngani, kag Ako gingsisiling ay kag gingtugon yang it Ako Tatay.”

Kag Paghinaw ni Hesus sa mga Siki it Ida mga Disipulos

13 Ngasing ay dispiras it Pista it Pagkaluwas sa Ehipto, ag ayam ni Hesus nak imawey kag oras it Ida pagtaliwan dili sa kalibutan pabalik sa Ida Tatay sa langit. Magtuna sa primero ay gingpalangga Nida kag mga nagsusunor sa Ida rili sa kalibutan ag ngasing Ida ipakita kung pauno't rako kag Ida pagpalangga sa inra.

² Tong gab-i rang kato nagpapaninghapon sina Hesus kaibahan kag Ida mga disipulos. Pero bag-o pa kali, gingbutangey ni Satanas sa isip ni Judas Iscariote nak anak ni Simon, nak atraiduron nida si Hesus.

³ Ayam ni Hesus nak gingta-o sa Ida it Ida Tatay kag tanang gahom. Ag ayam ra Nida nak Sida ay halin sa Dios ag sa Dios ra mabalik. ⁴ Kada habang sinra ay nagpapaninghapon, nagtinrog si Hesus ag ing-uba kag Ida pangibabaw nak mga baro ag nag-apli it tuwalya. ⁵ Masunor, naghuwar Sida it tubi sa planggana ag gingtunaan Nida it paghinaw kag mga siki it Ida mga disipulos, bag-o ingpahiran kali it katong ug-bos it tuwalya nak nakaapli sa Ida.

⁶ Pag-abot Nida kang Simon Pedro, nagsiling kali sa Ida, “Gino-o, asing ahinawan pa Nimo kag ako mga siki?”

⁷ Nagsabat sa ida si Hesus, “Indi pa nimo maintyendihan kaling Ako ginghihimo ngasing, pero sa huli imoy kali maintyendihan.”

⁸ Nagsabat ray si Pedro, “Inding gador nako gipahinawan sa Imo kaling ako mga siki.”

Gingsabat sida ni Hesus, “Kung indi nimo gipahinawan sa Ako kag imo mga siki waya ikaw it pasinglabot sa Ako.”

† Isa. 53:1. †† Isa. 6:10.

⁹ Kada, napasiling si Simon Pedro, “Ay hala Gino-o, kung tuyar kina, buko yang kag ako mga siki it hinawe kundi pati kag ako mga damot ag uyo!”

¹⁰ Pero nagsabat si Hesus, “Kag tawo nak nakakaligosey ay malimpyoy, kada bukoey kinahangyan nak perming kaligusan kag bug-os nak yawas, puyra yang sa ida siki. Malimpyoy kamo, pero buko tanan sa inro.” ¹¹ Ayam ni Hesus kung si-o kag matraidor sa Ida, kada nagsiling Sida nak buko tanan sa inra ay malimpyo.

¹² Pagkahinaw Nida sa inra mga siki, insuksok Nida liwat kag Ida mga baro bag-o nag-atubang ray sa lamesa. Nagpangutana Sida sa inra, “Naintyendihan baga ninro kag Ako ginghimo sa inro? ¹³ Gingtatawag Ako ninrong ‘Maestro’ ag ‘Gino-o,’ ag klaro kina dahil imaw ra talaga Ako. ¹⁴ Ag kung Ako ngani nak inro Gino-o ag Maestro ay naghinaw it inro mga siki, dapat ra ninrong hinawan kag siki it usa'g-usa. ¹⁵ Dahil gingtawan Nako kamo it ehemplo agor inro ra patuyaran kag Ako ginghimo. ¹⁶ Matuor talaga kaling Ako ingsisiling sa inro. Waya't ulipon nak mas yabaw pa sa ida amo, ag waya ra it ingsugo nak mas yabaw pa sa nagsugo sa ida. ¹⁷ Ngasing nak naayamaney ninro kaling Ako gingtudlo, tanra-e ninro nak abang buynas kamo kung sunron ninro kali.”

Kag Pagpauna ni Hesus it Bisaya Tungor sa Pagtraidor sa Ida

(Mateo 26:20-25; Markos 14:17-21; Lukas 22:21-23)

¹⁸ Nagpadayon pa si Hesus sa pagbisaya, “Buko tanan kamo kag Ako gingpapatungran it Ako gingbisaya, kumo kilaya Nako kag Ako mga piniling mag-sunor sa Ako. Pero kag nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak, ‘Kag tawo nak nagsayo sa Ako kag nagtraidor sa Ako,’ † ay talagang matatabo.

¹⁹ “Gingpauna kali Nako it siling sa inro bag-o pa matabo, agor pag mataboey ay mapati kamo nak Ako ay Ako ngani. ††²⁰ Matuor talaga kaling Ako ingsisiling sa inro. Kag nagbabaton sa si-o man nak Ako gingsusugo ay nagbabaton ra sa Ako, ag kag nagbabaton sa Ako ay nagbabaton ra sa Dios nak nagparaya sa Ako.”

²¹ Pagkabisaya kali ni Hesus pay nahaprusan nak gador kag Ida buot, ag nagsiling Sida nak, “Matuor talaga kaling Ako ingsisiling sa inro. Usa sa inro rili kag matraidor sa Ako.”

²² Nagmuyat-muyatan kinang Ida mga disipulos nak pay sinra ay naguluhan kung sin-o sa inra kag Ida gingpapatungran.

²³ Ngasing, katong usa sa mga disipulos ni Hesus ay nagpapasanrig mayungot sa Ida rughan, kato bagang

† Basaha ra sa Sal. 41:9. †† Kali kag pangayan it Dios. Imaw kali kag gustong bisayahon it “Yahweh” nak halin sa bisayang Hebreo, ag “Jehovah” nak halin sa bisayang Inglis. (Basaha sa Exo. 3:14.)

Ida ingsisiling nak pinalangga, ²⁴ ay ingsinyasan ni Simon Pedro ag nagngutib-ngutib nak, “Ikaw it pangutana kung si-o kato.”

²⁵ Ngani, naghilig sida sa rughan ni Hesus ag naghinghing nak, “Gino-o, si-o kato?”

²⁶ Nagsabat si Hesus sa ida, “Kung sin-o kag Ako arawatan it kaling tinapay pagkatapos Nako it sawsaw ay sida kato.”

Ngani, pagkasawsaw ni Hesus it katong tinapay ay Ida ingrawat kang Judas nak anak ni Simon Iscariote. ²⁷ Pagkakaon ni Judas sa tinapay ay nagsuyorey si Satanas sa ida.

Bag-o nagsiling si Hesus sa ida, “Tulina, pagtoy, himu-ay kag imo ahimuon.” ²⁸ Pero sa inra mga kaibahan sa lamesa ay waya't nakakasador kung asing gingbisaya kali ni Hesus kang Judas. ²⁹ Kag asa isip it iba ay ingsugo sida ni Hesus nak magbakay it iba pa ninrang kinahangyan para sa inra paninghapon, o kung buko man ay maglimos sa mga pobre, dahil si Judas kag manughudot it inra kwarta. ³⁰ Ngani, pagkakaon ni Judas it katong tinapay ay nagliwas nak raan sida.

Ag gab-ey kato.

Kag Bag-ong Kasuguan

³¹ Pagkaliwas ni Judas, nagsiling si Hesus: “Ngasing ay ingpapakitaey kag kahimayaan Nako, Ako nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo. Ag parayan sa Ako ay ipakita ra it Dios kag Ida kahimayaan. ³² Ag kung parayan sa Ako ay maipakita kag kahimayaan it Dios, ay Dios ra mismo kag mapakita it kahimayaan Nako bilang Ida Anak, ag ahimuon Nida nak raan kali.

³³ “Mga anak, indiey marugay nak magiging kaibahan ninro Ako. Ahanapon ninro Ako, pero tuyar ngani sa Ako gingsiling sa mga pinuno it mga Hudyo, ay imaw ra kag Ako gingsisiling sa inro ngasing, ‘Indi kamo makapagto sa Ako apagtuan.’

³⁴ “Ngasing, gingtata-o Nako sa inro kag usang bagong kasuguan, nak magpinalangga kamo sa usa'g-usa. Tuyar sa Ako pagpalangga sa inro ay magpinalangga ra kamo. ³⁵ Parayan dili masasaduran it tanan nak kamo ay Ako mga manugsunor kung kamo'y nagpipinalangga sa usa'g-usa.”

Kag mga Paunang Bisaya ni Hesus Tungor sa Pagbalibar ni Pedro

(Mateo 26:31-35; Markos 14:27-31; Lukas 22:31-34)

³⁶ Nagpangutana si Simon Pedro kang Hesus, “Gino-o, pariin Ikaw?”

Nagsabat si Hesus, “Ruto sa Ako apagtuan ay indi ka makanunot sa ngasing, pero sa huli ay talagang mayanat ka sa Ako.”

³⁷ Nagpangutana ray si Pedro, "Gino-o, asing indi ako makanunot sa Imo ngasing? Hanra akong mamatay alang-alang sa Imo."

³⁸ Sabat ray ni Hesus, "Sigurado ka baga nak hanra kang mamatay alang-alang sa Ako? Matuor talaga kaling Ako inggisiling sa imo. Myentras waya pa nakak-abayo kag manok, ay tatlong besesey nimo Akong ibalibar."

Si Hesus kag Rayan Papagto sa Tatay sa Langit

14 Nagpadayon pa si Hesus it pagbisaya sa inra, "Aya kamo gikalibog. Magtu-o kamo sa Dios ag imaw ra sa Ako. ² Sa bayay it Ako Tatay sa langit ay maramong kwarto. Kung buko tuyar ay inggisilinganey tan-a Nako kamo. Mapagto Ako ruto agor hanraan kamo it lugar. ³ Ag kumo mapagto Ako ruto para ihan-ra kag lugar para sa inro, ag pag hanraey ay mabalik Ako ag inunot kamo, agor kung hariin Ako ay hagto ra kamo. ⁴ Ag ayam ninro kag rayan papagto sa Ako apagtuan."

⁵ Nagsiling ngasing sa Ida si Tomas, "Gino-o, buko namo ayam kung pariin Ka. Pauno namo maaayaman kag rayan papagto?"

⁶ Nagsabat si Hesus, "Ako kag Rayan, Ako kag ginghalinan it Kamatuuran ag Ako kag nagtata-o it Kabuhi. † Waya't makakapagto sa Ako Tatay sa langit kung buko parayan sa Ako. ⁷ Kung kilaya ninro Ako, kilaya ra ninro kag Ako Tatay. Tuna ngasing ay kilayay ninro Sida dahil nakitaey ninro Sida."

⁸ Nagsiling sa Ida si Felipe, "Gino-o, pakitaan sa amo kag Imo Tatay ag kuntentoy kami."

⁹ Nagsabat si Hesus:

"Felipe, sa karugayon baga nak nakaibahan ninro Ako ay waya pa gihapon Ako nimo nakikilaya? Kag nakakita sa Ako ay nakakitaey ra sa Ako Tatay. Asing masiling pa ikaw nak, 'Pakitaan sa amo kag Imo Tatay?' ¹⁰ Waya baga ikaw gipapati nak Ako ay asa Ako Tatay, ag kag Ako Tatay ay asa Ako ra? Kag Ako gingbisaya sa inro ay buko yang halin sa Ako kundi halin sa Ako Tatay nak rahali sa Ako. Sida mismo kag naghihiwas parayan sa Ako.

¹¹ "Magpati kamo nak Ako ay asa Ako Tatay ag kag Ako Tatay ay asa Ako ra. O kung indi man kamo magpati sa Ako mga ingbisaya ay magtu-o yangey kamo dahil sa mga milagro nak Ako ginghimo. ¹² Matuor talaga kaling Ako inggisiling sa inro. Kag tawo nak nagtutu-o sa Ako ay makakahuman it tuyar sa Ako ginghimo, ag mas yabaw pa kag ida mahihimo dahil Ako ay mapagtoy sa Ako Tatay. ¹³ Aber ni-o kag inro apangabayon sa Ako pangayan ay Ako atumanon, †† agor kag Ako Tatay ay matataw-an it kadayawan

† o "Ako kag Rayan, Ako kag Kamatuuran ag Ako kag Kabuhi."

†† Kag gustong bisayahon it kali ay, "dahil kamo ay naging kausa Nako ay Ako atumanon."

parayan sa Ako nak Ida Anak. ¹⁴ Ag ni-o man kag inro apangabayon sa Ako pangayan ay Ako atumanon.

Kag Promisa ni Hesus nak Ida Ita-o kag Ispirito Santo

¹⁵ "Kung palangga ninro Ako, inro asunron kag Ako mga kasuguan. ¹⁶ Mapangamuyo Ako sa Ako Tatay sa langit nak taw-an kamo it Manugbulig nak kabaydo Nako agor maging kaibahan ninro hastang sa waya't katapusan. ¹⁷ Sida kag Ispirito it Dios mismo nak imaw kag nagpapahadag it kamatuuran. ‡ Kag mga tawo nak waya nagtutu-o sa Ako ay indi makabaton sa Ida, dahil waya ninra Sida nakikita ag nakikilaya. Pero kamo, kilaya ninro Sida, kumo rahali Sida kaibahan ninro ngasing ag sa huli Sida ay maistar sa inro.

¹⁸ "Indi Nako kamo gipabad-an nak pay mga ilo nak waya't kaibahan. †† Mabalik nak gador Ako para sa inro. ¹⁹ Malip-ot yangey nak oras ag indiey Ako makita it katong mga waya nagtutu-o sa Ako, pero makikita pa ninro Ako. Ag dahil buhi Ako hastang sa waya't katapusan ay mabubuhi ra kamo hastang sa waya't katapusan. ²⁰ Pag-abot it adlaw nak kato, maaayaman ninro nak Ako ay asa Ako Tatay, kamo ay asa Ako, ag Ako ay asa inro. ²¹ Sin-o man nak nagrurungog it Ako mga sugo ag nagtutuman it kali ay imaw kag nagpapalangga sa Ako. Ag sida nak nagpapalangga sa Ako ay apalanggaon it Ako Tatay. Apalanggaon ra Nako sida ag ipakilaya Nako kag Ako sarili sa ida."

²² Nagpangutana sa Ida si Judas, buko katong Iscariote, "Gino-o, asing sa amo yang Ikaw mapakilaya ag buko sa tanang tawo sa kalibutan?"

²³ Nagsabat si Hesus:

"Kag tawo nak nagpapalangga sa Ako ay nagsusunor it Ako pagtudlo. Apalanggaon sida it Ako Tatay, ag Kami ay mapapasa-ida ag matiner Kami sa ida. ²⁴ Kag tawo nak waya gipapalangga sa Ako ay waya gisusunor it Ako pagtudlo. Ag kaling pagtudlo nak inro gingrurungan ay buko halin sa Ako yang kundi halin sa Ako Tatay nak nagsugo sa Ako.

²⁵ "Gingsilinganey kamo Nako it tanang bagay nak kali habang rahali pa Ako nak kaibahan ninro. ²⁶ Pero kag Manugbulig nak imaw kag Ispirito Santo, nak iparaya it Ako Tatay sa pangayan Nako, Sida kag matudlo sa inro it tanang dapat ninrong maayaman, ag Sida ra kag maparumrom sa inro it tanang Ako inggisiling sa inro.

²⁷ "Katimunungan sa tagipusuon kag Ako ibilin sa inro. Waya't kapareho kag katimunungan nak Ako ita-o sa inro. Kali ay buko tuyar sa katimunungan nak gingtata-o it kalibutan nak rayan yang. Kada aya kamo gikalibog ag aya kamo gikahadlok.

²⁸ "Narungganey ninro kag Ako gingsiling sa inro, 'Mapanaw Ako, ugaling mabalik ra Ako.' Kung tala-

‡ o "Ispirito it kamatuuran." †† o "mailo."

gang palangga ninro Ako, dapat nasasadyahan kamo nak Ako ay mapagto sa Ako Tatay, dahil kag Ako Tatay ay mas yabaw pa sa Ako.

²⁹ “Ag ngasing habang sa waya pa ay gingpapaunay Nako it siling sa inro, agor pag kali ay matabo kamo ay matu-o sa Ako. ³⁰ Wayaey Ako it maramong oras nak makabisaya sa inro dahil paabutoney si Satanas nak naggagahom dili sa kalibutan. Waya sida't gahom sa Ako, ³¹ pero pramas maaayaman it mga tawo nak palangga Nako kag Ako Tatay, dapat Nakong tumanon kag Ida sugo sa Ako.

“Tinrogey kamo. Mahaliney kita rili!”

Si Hesus kag Matuor nak Puno

15 Bag-o sinra naghalin, nag-istorya si Hesus sa inra tungor sa puno it ubas. Siling Nida:

“Ako kag Matuor nak Puno ag kag Ako Tatay sa langit kag Manug-alaga. ² Kag Ako mga sanga nak waya gibubunga ay gingpang-utoy Nida, ag kag mga sanga nak nagpapamunga ay Ida inglilimpyuhan pa agor mas lalong magbuduboy kag bunga. ³ Kamo ay pay Ako mga sanga nak nalimpyoy parayan sa mga bisaya nak Ako ingtudlo sa inro. ⁴ Pabilin kamo sa Ako ag Ako ay mapabilin sa inro. Kung paunong kag sanga mismo ay indi magbunga kung kali ay indi magpabilin sa puno, ay imaw ra kamo. Indi kamo makapamunga kung indi kamo magpabilin sa Ako.

⁵ “Ako kag Puno ag kamo kag mga sanga. Kag tawo nak nagpapabilin sa Ako, ag Ako ay nagpapabilin sa ida, sida ay mapamunga it buduboy. Dahil pag buyag kamo sa Ako waya kamo it mahihimo. ⁶ Kag tawo nak napabuyag sa Ako ay tuyar sa usang sanga nak nayanggi ag nagkupos. Kag tuyar nak mga sanga ay inatipon ag inapilak sa rap-ong, kada nasusunog.

⁷ “Kung mapabilin kamo sa Ako ag kag Ako mga bisaya ay inro ingpapangabuhi, hagara kag tanang inro inghahanrom ag kali ay ita-o sa inro. ⁸ Kung maramo kag bunga it inro pagtu-o, kali kag parayan nak makikita ninro kag kahimayaan it Ako Tatay. Ag kali ra kag nagpapamatuor nak kamo ay Ako mga manugsunor.

⁹ “Tuyar sa pagpalangga it Ako Tatay sa Ako, imaw ra kag Ako pagpalangga sa inro, kada magpabilin kamo sa Ako pagpalangga. ¹⁰ Kung ingtutuman ninro kag Ako mga sugo, mapabilin kag Ako pagpalangga sa inro, tuyar sa Ako, Ako ingtutuman kag mga sugo it Ako Tatay, kada nagpapabilin kag Ida pagpalangga sa Ako.

¹¹ “Ging-uuma Nako kali sa inro agor mapapasa-inro kag Ako kasadya, ag agor kag inro kasadya ay magiging kompleto. ¹² Kali kag Ako sugo sa inro. Mag-pinalangga kamo tuyar sa Ako pagpalangga sa inro. ¹³ Wayaey it mas yabaw pang pagpalangga it usang tawo para sa ida mga amigo kung hanra sidang ma-

matay alang-alang sa inra. ¹⁴ Kamo ay Ako mga amigo kung gingsusunor ninro kag Ako mga sugo. ¹⁵ Bukoey suguon kag Ako pagtratar sa inro, dahil kag usang suguon ay waya nakakaayam it ginghihimo it ida amo. Kundi kag Ako pagtratar sa inro ay Akoey mga amigo, dahil tanang Ako narunggan halin sa Ako Tatay sa langit ay Akoey gingpaayam sa inro.

¹⁶ “Buko kamo kag nagpili sa Ako, kundi Ako kag nagpili sa inro ag nagsugo sa inro nak magpamunga, ag mapamunga ngani it mga klasi it bunga nak nagpapabilin. Ag aber ni-o kag inro ahagaron sa Ako Tatay parayan sa Ako pangayan ay ita-o kina Nida sa inro. ¹⁷ Ngani, magpinalangga kamo. Kali kag Ako sugo sa inro.”

Kag Paglaban it mga Tawong Kalibutanhon sa mga Manugsunor ni Kristo

¹⁸ Siling pa ni Hesus sa Ida mga disipulos, “Kung kag mga tawong kalibutanhon nak waya gipapati sa Ako ay laban sa inro, rumruma ninro nak Ako kag inra unang ginglalabanan bag-o kamo. ¹⁹ Kung kamo ay mga tawong kalibutanhon, kamo ay inra apalanggaon dahil palangga ninra kag inra mga kapareho. Pero kumo kamo ay mga tawo nak buko kalibutanhon dahil ingpiliy kamo Nako ag inggahin para sa Ako, kada imaw kali kag rason kung asing sinra ay laban sa inro. ²⁰ Rumruma kag Ako dating gingsiling sa inro, ‘Waya't suguon nak mas yabaw pa sa ida amo.’ Kung Ako ay inra gingpapahirapan, kamo ay inra ra apahirapan. Kung inra ingsusunor kag Ako mga tudlo, inra ra asunron kag inro mga itudlo.

²¹ “Inrang gador kali ahimuon dahil nagsusunor kamo sa Ako, kumo buko ninra kilaya kag nagsugo sa Ako. ²² Kung waya tan-a Ako nagpaali ag nagtudlo sa inra, waya tan-a sinra it salabtanon sa inra mga nahimong sala, pero ngasing ay wayaey sinra it puyding imatarong para sa inra mga inghimo.

²³ “Kag laban sa Ako ay laban ra sa Ako Tatay sa langit. ²⁴ Ag kung waya ra tan-a Ako gihimo it mga milagro sa inra atubangan nak wayang gador nahuman it iba, ay waya ra tan-a sinra it salabtanon sa inra mga nahimong sala, pero ngasing ay nakitaey ninra kag Ako mga inghimo. Pero sa yudo it kinang Ako mga inghimo ay laban gihapon sinra sa Ako, pati sa Ako Tatay ra. ²⁵ Pero dapat talaga kaling matabo bilang pagtupar sa nakasuyat sa inra Kasuguan nak, ‘Laban sinra sa Ako aber waya't mga dahilan.’ †

²⁶ “Pero pag mag-abot kag Manugbulig nak Ako iparaya halin sa Ako Tatay, nak imaw kag Ispirito nak mapahadag it kamatuuran nak halin sa Tatay, ay imaw ra it mapamatuor tungor sa Ako. ²⁷ Ag kamo ra ay dap-

† Basaha ra sa Sal. 35:19; 69:4.

at magpamatu-or tungor sa Ako dahil kaibahaney kamo Nako tuna pa it katong una.

16 "Gingsisiling Nako kaling tanan sa inro agor indi mawagit kag inro pagtu-o sa Ako. ²Iitsapuyra ninra kamo sa mga sinagoga, ag maabot pa kag oras nak aisipon it katong mga mamatay sa inro nak kag inra ginghihimo ay gingtutuman yang ninra kag kabubut-on it Dios. ³Ahimuon ninra kali dahil waya ninra nakikilaya kag Ako Tatay, pati Ako. ⁴Pero gingpa-paunay Nako kali sa inro it siling, agor pag matabo kali, inro marurumruman nak gingpaandamane kamo Nako it tungor sa inra. It katong una, waya anay Nako giumaan sa inro kag mga bagay nak kali dahil kaibahan pa ninro Ako."

Kag mga Inghihimo it Ispirito Santo

⁵Nagpadayon pa si Hesus sa pagbisaya, "Ngasing ay mabalikey Ako sa nagsugo sa Ako. Ag wayaey ninro Ako gipapangutan-a kung pariin Ako? ⁶Pero naiintyendihan Nako. Nalilisor kamo dahil ging-umaan kamo Nako it tungor sa mga bagay nak kali. ⁷Sa yudo't kina, sa kamatuuran, ay para sa inro kaanduan kag Ako paghalin. Dahil kung indi Ako maghalin, indi mapasa-inro kag Manugbulig. Pero kung mahal inro, iparaya Nako Sida sa inro.

⁸"Pag mag-abot Sida, ay Sida kag mapaintyendi nak kag pag-iisip it tawo nak waya nagtutu-o sa Ako ay buko tama tungor sa inra sala, tungor ra sa Ako pagka-matarong ag tungor sa paghusgar it Dios. ⁹Ag tungor sa kasal-anan, ipaintyendi ra Nida nak sinra ay nakasala dahil waya sinra gitu-o sa Ako. ¹⁰Ag imaw ra tungor sa pagka-matarong, Ida ra ipaintyendi sa inra nak Ako ay talagang matarong. Ag ngasing ay imawey kali kag pamatuor, Ako ay mabalikey sa Ako Tatay ag sa huli ay indiey ninro Ako makita. ¹¹Tungor ray sa hul-ing paghusgar it Dios sa tawo, Ida ra ipaintyendi sa inra nak sinra ay ahusgaran it Dios, dahil inghusgaraney si Satanas nak naggagahom dili sa kalibutan.

¹²"Maramo pa tan-a Akong ibisaya sa inro, ugaling indiey ninro kayang batunon ngasing. ¹³Pag maabot kag Ispirito it Dios nak nagpapahadag it kamatuuran, itudlo Nida sa inro kag tanang kamatuuran nak dapat ninrong maayaman. Kag Ida ibisaya ay buko halin sa Ida yang kundi kung ni-o yang kag Ida narunggan halin sa Tatay, ag Ida ra ipahadag sa inro kag mga bagay nak paabuton. ¹⁴Ita-o ra Nida kag tanang kadayawan sa Ako, dahil abatunon Nida kag halin sa Ako ag ipahadag kina sa inro. ¹⁵Kag tanan nak sa Tatay ay Ako ra, kada Ako nasiling nak abatunon it Ispirito it Dios kag halin sa Ako ag kali ay Ida ipahadag sa inro."

Kag Kalisor it mga Manugsunor ni Hesus ay Abayduhan it Kasadya

¹⁶Nagpadayon si Hesus sa pagbisaya sa ida mga disipulos, "Indiey marugay ag indiey ninro Ako makita, pero pagkatapos it kina indi yang marugay ay makikita ray ninro Ako liwat."

¹⁷Kag iba sa Ida mga disipulos ay naghihingian, "Ni-o kaling Ida gingsisiling sa ato nak, 'Indiey marugay ag indiey Ako ninro makita,' ag nagsiling ray ra Sida nak, 'Pero pagkatapos it kina indi yang marugay ay makikita ray ninro Ako liwat.' Ag ni-o ra pati katong gingsiling Nida nak, 'Ako ay mabalikey sa Ako Tatay?' "¹⁸Siling pa ninra, "Ni-o kag gustong bisayahon it Ida ingsiling nak, 'Indiey marugay?' Indi namo maintyendihan kag Ida gustong bisayahon."

¹⁹Ayam ni Hesus kung ni-o kag gusto ninrang ipangutana sa Ida, kada nagsiling Sida sa inra:

"Nagpipinangutan-an baga kamo kung ni-o kag Ako gustong bisayahon sa pagsiling, 'Indiey marugay ag indiey Ako ninro makita,' ag sa pagsiling ray nak, 'Pero pagkatapos it kina indi yang marugay ay makikita ray ninro Ako liwat?' ²⁰Matuor talaga kaling Ako ingsisiling sa inro. Matibaw ag mapanambitan kamo, pero kag ibang mga kalibutanhong tawo nak waya nagtutu-o sa Ako ay makinasya. Malilisor kamo pero abayduhan kina it kasadya.

²¹"Di baga pag nabatyaganey it usang kabade kag pagpasyapo, sida ay nalilisor dahil orasey it ida kahirapan? Pero pagkaanak nida, malilimtaney nida kag tanang hirap nak ida gingrayanan dahil sa kasadya pag makita nida kag ida anak. ²²Tuyar ra kamo. Masusubo kamo ngasing, pero makinitaan ray kita ag pag natabo kina ay makasadya kag inro tagipusuon. Ag kaling inro kasadya ay waya't makakaagaw sa inro. ²³Sa adlaw nak matabo kali, wayaey kamo it ipangutana sa Ako. Matuor talaga kaling Ako ingsisiling sa inro. Aber ni-o kag inro ahagaron sa Ako Tatay ay ita-o Nida kina sa inro dahil ginghagar ninro kina sa Ida parayan sa Ako pangayan. ²⁴Hastang ngasing, waya pa kamo it ginghahagar parayan sa Ako pangayan. Hagar kamo, ag inro kina mababaton pramas kag inro kasadya ay maging kompleto."

²⁵Nagbisaya pa si Hesus, "Kag Ako pagbisaya sa inro ngasing ay parayan sa mga bisaya nak inggwa't marayom nak gustong bisayahon. Pero maabot kag oras nak indiey Ako maggamit it tuyar nak mga bisaya, kundi direktay nak isiling Nako sa inro kag tungor sa Ako Tatay sa langit. ²⁶Sa oras nak kato kamo ay mahagar sa Ida parayan sa Ako pangayan. Ag bukoey kinahangyan nak Ako pa kag maghagar sa Ida para sa inro, ²⁷dahil palangga kamo it Ako Tatay. Palangga kamo Nida, kumo gingpapalangga ninro Ako ag nag-

papati kamo nak Ako ay naghalin sa Ida. ²⁸ Naghalin Ako sa Ako Tatay ag nagpaali Ako sa kalibutan, ag ngasing ay pahalinoney Ako rili ag mabalikey sa Ida.”

²⁹ Nagsiling kag Ida mga manugsunor, “Ay imaw yaki kato, ngasing ay mahadagey sa amo kag Imo pag-bisaya, buko puro mga marayom nak bisaya.

³⁰ Ayamey namo ngasing nak ayam Nimo kag tanang bagay. Aber kag mga pangutana nak asa isip it tawo ay bukoey kinahangyan nak mitlangon pa sa Imo dahil ayamey Nimo. Kada ngani nagpapati kami nak Ikaw ay naghalin talaga sa Dios.”

³¹ Nagsabat si Hesus, “Talagang nagpapatey baga kamo ngasing? ³² Maabot kag oras, ag ngasing ay imawey kali, kamo ay mapangyasihag ag mamansigpauli sa intro. Ako ay intro abadaan! Pero sa gihapon ay waya Ako giuusa dahil kaibahan Nako kag Ako Tatay.

³³ “Gingsisiling Nako kali sa intro pramas magkakaingwa kamo it katimunungan dahil sa intro pagpakig-usa sa Ako. Dili sa kalibutan ay marayan kamo it kahirapan, pero aya gikahadlok! Narauganey Nako kag kayainan dili sa kalibutan.”

Kag Pagpangamuyo ni Hesus Para sa Ida Sarili

17 Pagkabisaya it kali ni Hesus, nagtanga Sida sa langit ag nagpangamuyo. Siling Nida:

“Tatay, nag-abotey kag Imo gingterminong oras!

“Pakitaan kag kahimayaan Nako bilang Imo Anak agor Ako ra maipakita kag Imo kahimayaan. ² Dahil gingtaw-an Nimo Ako it karapatan nak maggahom sa tanang katawuhan, pramas kag tanang tawo nak Imo ingta-o sa Ako ay mataw-an it kabuhi nak waya't katapusan. ³ Ag kag mga inggwa it kaling kabuhi nak waya't katapusan ay kag mga nakakakilaya sa Imo nak ausang matuor nak Dios, ag kilaya ra ninra Akong si Hesu-Kristo, nak Imo ingsugo. ⁴ Gingpakita Nako kag Imo kahimayaan dili sa kalibutan parayan sa Ako pagtapos sa Imo tanang gingpahimo sa Ako. ⁵ Ag ngasing, Tatay, mabalikey Ako sa Imo, ag ita-o ray Nimo sa Ako kag kahimayaan nak asa Ako it katong Ako ay kaibahan pa Nimo bag-o pa matuga kag kalibutan.

Kag Pangamuyo ni Hesus Para sa Ida mga Disipulos

⁶ “Gingpakilaya Nako Ikaw sa mga tawo nak Imo ingpili ag ingta-o sa Ako halin sa tanang tawo sa kalibutan. Sinra ay Imo mga katawuhan, ag ingta-o Nimo sinra sa Ako, ag sinra ay nagsunor sa Imo mga bisaya. ⁷ Ngasing, ayamey ninra nak tanang Imo gingtugyan sa Ako ay halin sa Imo. ⁸ Dahil gingtudlo Nako sa inra katong Imo ra gingtudlo sa Ako ag ingbaton ra ninra. Sinra ay nakakasiguro nak Ako ay halin sa Imo. Ag nagpapati sinra nak Ikaw talaga kag nagsugo sa Ako. ⁹ Kada Ako gingpapangamuyo sinra. Kag Ako panga-

muyo ay buko para sa tanang tawo sa kalibutan, kundi para sa inra yang nak Imo gingtugyan sa Ako, kumo sinra ay Imo. ¹⁰ Kag tanan nak asa Ako ay sa Imo, ag kag tanan nak asa Imo ay sa Ako ra. Ag Ako ay natataw-an it kahimayaan parayan sa inra.

¹¹ “Ag ngasing, mahaliney Ako rili sa kalibutan pabalik sa Imo, pero sinra ay rili yang anay. Balaan nak Tatay, bantayi sinra parayan sa Imo rakong gahom nak Imo gingta-o sa Ako pramas sinra ay maging usa tuyar sa Ato. ¹² Habang kaibahan pa Nako sinra, Ako sinra gingbabantayan parayan sa Imo rakong gahom nak Imo gingta-o sa Ako. Gingbabantayan nak gador Nako sinra ag waya't aber usa sa inra nak nawagit, puyra yang sa tawo nak talagang dapat magpagto sa kaparusahan sa impyerno agor matupar kag ingsiling sa Sagradong Kasuyatan.

¹³ “Ngani, ngasing ay mabalikey Ako sa Imo, kada gingpapangamuyo Nako sinra habang Ako ay hali pa sa kalibutan, pramas marunggan ninra ag mapasa-inra kag Ako rakong kasadya. ¹⁴ Gingtudluan Nako sinra it Imo mga bisaya. Ag ginglabanan sinra it mga tawong kalibutanhon nak waya gipapati sa Ako, dahil tuyar sa Ako, buko ra sinra mga tawong kalibutanhon.

¹⁵ “Waya Nako gipapangamuyuan nak dapat Nimong bayoney sinra sa kalibutan, kundi bantaye sinra laban kang Satanas, nak imaw kag inghahalinan it kayainan, ¹⁶ dahil sinra ay tuyar sa Ako, ag bukoey mga kalibutanhon. ¹⁷ Gahina sinra para sa Imo parayan sa kamatuuran. Kag Imo mga bisaya kag kamatuuran. ¹⁸ Tuyar sa Imo pagsugo sa Ako sa kalibutan ay Ako ra sinra gingsusugo sa kalibutan. ¹⁹ Alang-alang sa inra, Ako inghalar kag Ako sarili para sa Imo pramas sinra ay matuor nak mahalar ra it inra sarili para sa Imo.

Kag Pangamuyo ni Hesus Para sa Ida Tanang mga Manugsunor

²⁰ “Buko yang sinra kag Ako gingpapangamuyo kundi pati kag mga matu-o sa Ako parayan sa inra pagtudlo. ²¹ Kali ay agor sinrang tanan ay magkausa, kung paunong Ikaw, Tatay, ay asa Ako ag Ako ay asa Imo. Kabay pang sinra ra ay asa Ato pramas kag tanan sa kalibutan ay magpati nak Ikaw kag nagsugo sa Ako.

²² “Kag kahimayaan nak Imo gingta-o sa Ako ay Ako ra gingta-o sa inra agor sinra ay magkausa tuyar sa Ato. ²³ Ako ay asa inra ag Ikaw ay asa Ako. Kabay pa rang, maging usa talaga sinra pramas maayaman it tanan sa kalibutan nak Ikaw kag nagsugo sa Ako, ag Imo sinra gingpapalangga tuyar sa Imo pagpalangga sa Ako.

²⁴ “Tatay, kag Ako hanrom ngasing ay makaibahan Nako katong mga tawo nak Imo gingta-o sa Ako ruto sa Ako apagtuan sa langit, pramas makita ninra kag

kahimayaan nak Imo gingta-o sa Ako, dahil palang-gaey Nimo Ako bag-o pa matuga kag kalibutan.

²⁵ “Matarong nak Tatay, aber buko Ikaw kilaya it mga tawo sa kalibutan ay kilaya ra Ikaw Nako, ag ayam ra it kaling Ako mga kaibahan nak Ikaw kag nagsugo sa Ako. ²⁶ Gingpakilaya Nako Ikaw sa inra, ag padayon pa nak ipakilaya, agor kag Imo pagpalangga sa Ako ay mapapasa-inra, ag Ako ay mapapasa-inra ra.”

KAG PAGTIIS IT MARAMONG HIRAP NI HESUS AG IDA KAMATAYON

Kag Pagrakop kang Hesus sa Getsemane

(Mateo 26:47-56; Markos 14:43-50; Lukas 22:47-53)

18 Pagkatapos it pangamuyo ni Hesus, nagbaktas Sida kaibahan kag Ida mga disipulos papagto sa tabok it Sapa it Kidron. Ruto ay inggwa't usang lugar kung hariin nakatanom kag mga olibo ag sinra ay nagsuyor ruto.

² Kag lugar nak kali ay tunrog ra ni Judas, nak imaw kag nagtraidor sa Ida, dahil ruto sina Hesus perming nagtitipon kaibahan kag Ida mga manugsunor.

³ Ngani, gingnunot ni Judas kag grupo it mga sundalo ag mga gwardya it Templo nak ingparaya it mga Punong Saserdote ag mga Pariseo. Ag nagpagto sinra rutong lugar kung hariin kag maramong olibo. Raya ninra kag mga suyo ag muron pati kag inra mga armas.

⁴ Ayam ni Hesus kag matatabo sa Ida, kada gingsapoy-sapoy Nida sinra ag gingpangutana, “Sin-o kag inro ginghahanap?”

⁵ Nagsabat sinra, “Si Hesus nak taga-Nazaret.”

Sabat ni Hesus, “Ako si Hesus. Asi?” Si Judas nak imaw kag nagtraidor sa Ida ay hina nak kaibahan ninra. ⁶ Pagkasiling ni Hesus nak, “Ako si Hesus,” napaisol sinra ag waya ninra namalaye nak sinra ay napang-tumba.

⁷ Nagpangutana ray si Hesus, “Sin-o talaga kag inro ginghahanap?”

Nagsabat ray sinra, “Si Hesus ngani nak taga-Nazaret.”

⁸ Sabat ray gihapon ni Hesus, “Gingsilinganey kamo Nako nak Ako si Hesus. Kada kung Ako kag inro ginghahanap, Ako yang kag rakpa ag pabad-ing makahalin kaling ibang mga tawo.” ⁹ Tuya kali kag Ida gingbisaya agor matupar kag Ida gingsiling nak, “Wayat aber usa sa mga tawo nak gingta-o sa Ako it Ako Tatay nak nawagit.”

¹⁰ Masunor, si Simon Pedro ay inggwa't rayang talibong. Inghugot nida kali sa tagob ag inglabo matuor kag suguon it Pinaka-mataas nak Saserdote, ag natagpas kag tuong talinga it kali. Kag ngayan it kaling suguon ay si Malco.

¹¹ Ag nagsiling si Hesus kang Pedro, “Ulian sa tagob kinang imo talibong! Kabi baga nimo ay indi Nako kayang tis-an kag hirap nak ingbuot it Ako Tatay?”

Kag Pag-atubang ni Hesus kang Anas nak Dating Pinaka-mataas nak Saserdote

¹² Pagkatapos, ingrakop si Hesus ag inggapos it mga sundalong ingpapangunahan it inra Kapitan, kaibahan kag mga gwardya halin sa Templo nak ingsugo it mga pinuno it mga Hudyo. ¹³ Gingraya anay ninra Sida kang Anas nak dating Pinaka-mataas nak Saserdote. Sida kag panugangan ni Caipas nak imaw kag Pinaka-mataas nak Saserdote tong tuig nak natabo kali.

¹⁴ Kaling si Caipas ay imaw katong naglaygay sa mga pinuno it mga Hudyo nak mas maado pang usang tawo yang kag mamatay alang-alang sa tanan.

Kag Pagbalibar ni Pedro kang Hesus

(Mateo 26:69-75; Markos 14:53-54,66-72; Lukas 22:54-62)

¹⁵ Habang gingpapasunor sina Hesus kana Anas, si Simon Pedro ag kag usa pang disipulo ni Hesus ay nagsusunor sa inra. Ag dahil kaling disipulo ay kaki-laya it Pinaka-mataas nak Saserdote, nakasuyor sida hastang sa harden it bayay ninra, ¹⁶ pero si Pedro ay nabilin sa liwas it hagraan. Ngani, nagliwas kaling disipulo nak kilaya ruto ag nagpangabay sa rayagang manugbantay it pwertahan nak kung puyde ay pasudlon si Pedro.

¹⁷ Gingpangutana si Pedro it kinang rayagang kabulig, “Buko baga ikaw ay usa sa mga manugsunor it tawong kato?”

Sabat ni Pedro, “Buko ay!”

¹⁸ It kato ay abang yamig, kada katong mga suguon ag mga gwardya ay nagpabaga it uling ag nagtinrog sinra sa palibot agor magpainit. Nagsuor sa inra si Pedro ag nagtinrog agor magpainit ra.

Kag Pagbistigar Kang Hesus it Dating Pinaka-mataas nak Saserdote

(Mateo 26:59-66; Markos 14:55-64; Lukas 22:66-71)

¹⁹ Ngasing, gingbistigar ni Anas nak dating Pinaka-mataas nak Saserdote si Hesus tungor sa Ida mga manugsunor ag Ida mga pagtudlo.

²⁰ Nagsabat si Hesus, “Ako ay perming nagtutudlo sa atubangan it tanan. Nagtudlo Ako sa mga sinagoga ag sa Templo kung hariin nagtitipon kag tanang mga lahi it Hudyo. Waya Ako't gingbisaya nak patago. ²¹ Asing Ako kag inro gingpapangutana tungor sa Ako pagtudlo? Pangutan-a ninro kag mga tawong nakarungog. Siguradong ayam ninra kung ni-o kag Ako gingtudlo.”

²² Pagkabisaya Nida it kali, ingsagpo kag Ida yuba it usang gwardya nak rahagto ag nagsiling, “Tuya baga

Ikaw magpanabat sa dating Pinaka-mataas nak Saserdote?"

²³ Nagmatarong si Hesus, "Kung kag Ako gingbisaya ay sala, pamatuuri ngasing. Pero kung tama kag Ako gingbisaya ay asing imo Ako sinagpo?" ²⁴ Pagkatapos it kali, gingparaya ni Anas si Hesus kang Caipas nak Pinaka-mataas nak Saserdote, nak nakagapos gihapon.

Kag Pangruha ag Pangtatlong Pagbalibar ni Pedro kang Hesus

(Mateo 26:71-75; Markos 14:69-72; Lukas 22:58-62)

²⁵ Habang si Hesus ay gingbibistigar it Pinaka-mataas nak Saserdote, hagto pa gihapon si Simon Pedro kaibahan kag mga suguon ag mga sundalo nak nagpapainit. Sida ay inra gingpangutana, "Di baga usa ra ikaw sa mga manugsunor it katong tawong kato?"

Gingbalibar kali ni Simon Pedro ag napasiling, "Siling pang buko gani!"

²⁶ Malagat-lagat, gingpangutana ray sida it usa pa sa mga suguon it Pinaka-mataas nak Saserdote. Kaling suguon ag katong tinagpasan it talinga ay maghali. Kag ida pangutana ay, "Di baga ikaw katong ako naki-ta nak kaibahan ni Hesus sa lugar it mga olibo?"

²⁷ Nagbalibar ray si Pedro ag sa nak raan nagbayo kag manok.

Kag Pagraya kang Hesus kang Gobernador Pilato

(Mateo 27:1-2,11-14; Markos 15:1-5; Lukas 23:1-5)

²⁸ Pagkatapos, gingraya si Hesus it mga pinuno it mga Hudyo halin kana Caipas papagto sa palasyo it Gobernador Pilato. † Aga-aga pa kato. Ugaling pag-abot ninra ruto, katong mga pinuno ay waya gisuyor sa palasyo dahil gusto ninra magkaon sa Pista it Pagkaluwas sa Ehipto, ag bawal sa inra sulunranon nak magsuyor sa bayay it buko Hudyo. ††

²⁹ Ngani, ingliwas sinra ni Gobernador Pilato sa plasa it palasyo ag ruto nagbistigar, "Ni-o kag inro ging-aakusar laban sa Tawong kali?"

³⁰ Nagsabat sinra, "Kung buko mayain kag Ida ginghimo, waya tan-a namo Sida giray-a rili."

³¹ Nagsiling sa inra si Pilato, "Hala, ray-a ninro Sida ag kamo mismo it maghusgar sa Ida kumporme sa inro sariling Kasuguan."

Nagsabat kag mga pinuno it mga Hudyo, "Waya kami't gahom nak maghusgar it kamatayon sa usang tawo." ³² Natabo kali agor matupar kag gingbisaya ni Hesus tungor sa parayan it Ida kamatayon.

† Si Pilato kag ingtalaga it Roma bilang gobernador sa probinsya it Hudeya ag sida yang ay inggwa it gahom nak husgaran it kamatayon ruto. †† o "mga Hentil" nak halin sa bisayang Inglis nak "Gentile."

³³ Nagsuyor ray si Pilato sa palasyo ag gingpatawag si Hesus bag-o gingpangutana, "Ikaw baga kag Hari it mga lahi it Hudyo?"

³⁴ Nagsabat si Hesus, "Gingpangutana baga kina nimo sa Ako dahil gusto nimong masaduran, o dahil ing-gwa't nag-uma it kina sa imo tungor sa Ako?"

³⁵ Nagsabat si Pilato, "Ni-o ako, kalahing Hudyo? Gingraya Ikaw rili it Imo mga kasimanwa ag mga Punong Saserdote agor ahusgaran Ka nako it kamatayon. Ni-o talaga kag Imo nahimo?"

³⁶ Sabat ni Hesus, "Kag Ako pagiging hari ay buko rili sa kalibutan. Dahil kung kag Ako pagiging hari ay para yang rili sa kalibutan, ay dey naglabaney tan-a kag Ako mga sinakupan pramas indi Ako maita-o sa damot it mga pinuno it mga Hudyo. Pero sa kamatuuran, kag kalibutan nak kali ay buko kag ginghalinan it Ako pagiging hari."

³⁷ Kada, napasiling pa si Pilato, "Ay dey kung tuyar, talagang Ikaw ay hari."

Nagsabat si Hesus, "Ikawey kag nagsiling nak Ako ay Hari. Kag tuyor kung asing Ako ay natawo ag nagpaali sa duta ay pramas ray-on kag kamatuuran sa bug-os nak katawuhan. Kag mga tawo nak inggwa't pagpahalaga sa kamatuuran ay mapanimati sa Ako."

³⁸ Nagpangutana ray si Pilato, "Ay ni-o kag kamatuuran?"

Kag Paghusgar ni Gobernador Pilato kang Hesus it Kamatayon

(Mateo 27:15-31; Markos 15:6-20; Lukas 23:13-25)

Pagkabisaya ni Pilato it kali, ingliwas ray nida katong mga pinuno it Hudyo ag nagsiling, "Waya ako it naki-tang kasal-anan rutong Tawo. ³⁹ Pero kumporme sa inro batasan, dapat nak ako ay magpaliwas it usang priso para sa inro sa Pista it Pagkaluwas sa Ehipto. Gusto baga ninrong paliwason nako para sa inro kaling 'Hari it mga lahi it Hudyo?' "

⁴⁰ Pero nag-inukaw sinra, "Buko kag tawong kina kag paliwasa kundi si Barabas!" Kaling si Barabas ay usang rebilde.

Kag Paglibak it mga Sundalo kang Hesus

(Mateo 27:15-31; Markos 15:6-20; Lukas 23:13-25)

19 Pagkatapos, gingpabaoy ni Pilato si Hesus ag gingpalatigo. ² Kag mga sundalo ay nagyubir it usang siitong bayagon nak inghumang kuruna ag inra ingputong sa uyo ni Hesus, bag-o ingsuy-uban Sida it usang kapa nak kulay ubi. ³ Ag nagpinayungot sinra kang Hesus nak nagsisiling, "Mabuhay kag Hari it mga Lahi it Hudyo!" Ag Sida ay inra pinanampudong.

⁴ Nagliwas ray liwat si Pilato sa plasa it palasyo ag nagsiling sa mga Hudyo, "Muyati, ako Sida apaliwason

rili sa inro agor inro masasaduran nak waya ako it nakitang sala sa Ida."

⁵ Kada nagliwas si Hesus nak suksok gihapon katong kuruna nak human sa siitong bayagon ag katong kapa nak kulay ubi. Bag-o nagsiling si Pilato sa inra, "Muyati kaling tawo!"

⁶ Pagkakita sa Ida it mga Punong Saserdote ag mga gwardya it Templo, lalo sinrang nag-inukaw, "Lansangan Sida sa krus! Lansangan Sida sa krus!"

Pero nagsabat si Pilato, "Kamo yang it lansang sa Ida! Para sa ako, waya ako it nakitang sala riling tawo."

⁷ Nagsabat kag mga pinuno it mga Hudyo, "Inggwa kami it amo sariling Kasuguan ag kumporme sa Kasuguan kina ay dapat Sida nak mamatay, dahil ing-ako Nida nak Sida'y Anak it Dios."

⁸ Pagkarungog it kali ni Pilato lalo pa sidang hinadlukan, ⁹ kada nagsuyor ray sida sa palasyo ag nagpangutana kang Hesus, "Taga-riin talaga Ikaw?" Pero wayaey gisabat si Hesus. †

¹⁰ Kada siling ray ni Pilato, "Asing indi Ka magsabat sa ako? Buko baga Nimo ayam nak asa ako kag gahom nak paliwason Ka o ipalansang sa krus?"

¹¹ Nagsabat si Hesus, "Waya ikaw it gahom nak himuon kina kung waya gibut-a it Dios. Kada mas rako kag sala it tawo nak nagraya sa Ako rili."

¹² Pagkarungog kali ni Pilato, lalo sidang nagtinguha nak buhian tan-a si Hesus. Ugaling padayon nak nagpakainukaw kag mga pinuno it mga Hudyo, "Kung buhian nimo Sida ikaw ay nagkukontra sa Cesar. Kag tawo nak ginghuhuman kag ida sarili nak hari ay kalaban it Cesar."

¹³ Pagkarungog it kali ni Pilato, gingpaliwas ray nida si Hesus ag nag-ingkor sa ingkuran it hukom raha sa plasa it palasyo, nak gingtatawag nak "Kag Nasasayugan it Bato." Kag ngayan it kaling plasa sa bisayang Hebreo ay "Gabata." ¹⁴ Mga alas dose y kato it adlaw, ag dispiras it Pista it Pagkaluwas sa Ehipto kung sauno naghahanra sinra.

Nagsiling si Pilato sa mga tawo, "Muyati, hali kag inro Hari!"

¹⁵ Pero nag-inukaw sinra, "Matya Sida! Matya Sida! Lansangan Sida sa krus!"

Nagsiling ray si Pilato, "Gusto baga ninrong ilansang nako sa krus kag inro Hari?"

Nagsabat kag mga Punong Saserdote, "Waya kami it ibang hari kundi kag Cesar."

¹⁶ Ngani, nagsugot si Pilato sa inra kagustuhan ag gingtugyan si Hesus sa damot it mga malansang sa Ida sa krus.

Kag Paglansang kang Hesus sa Krus sa Liwas it Syudad

(Mateo 27:32-44; Markos 15:21-32; Lukas 23:26-43)

¹⁷ Pagkatapos, gingraya si Hesus it mga sundalo. Nagliwas Sida nak pas-an kag Ida krus papagto sa lugar nak kung tawagon ay "Lugar it Bungo." Sa bisayang Hebreo kali ay "Golgota." ¹⁸ Ruto ay ginglansang ninra si Hesus sa krus kaibahan kag ruha pang asa magkanyudong habig Nida. ††

¹⁹ Ingpahimo ni Pilato kag karatula nak gingpalansang sa ibabaw it Ida krus kung hariin inggwa't nakasuyat nak,

"SI HESUS NAK TAGA-NAZARET, KAG HARI IT MGA LAHI IT HUDYO."

²⁰ Maramong lahi it Hudyo kag nakabasa it kaling karatula dahil kag lugar kung hariin ginglansang si Hesus sa krus ay mayungot yang sa syudad. Ag kag karatulang kali ay nakasuyat sa mga bisaya it Hebreo, Romanhon ag Griyego. ²¹ Kada pagkabasa kali it mga Punong Saserdote it mga lahi it Hudyo nagreklamo sinra kang Pilato, "Aya gisuyatan nak 'Kag Hari it mga lahi it Hudyo' kundi suyatan nak, 'Siling it kaling tawo, Ako kag Hari it mga lahi it Hudyo.'" ²² Nagsabat si Pilato, "Kag ako nasuyat ay nasuyatey!"

²³ Pagkalansang it mga sundalo kang Hesus sa krus, gingbaoy ninra kag Ida mga suksok nak baro ag gingparti sa ap-at, tig-usa kada usang sundalo. Pero kag Ida pangsukeyob nak baro ay nabilin. Ag dahil kali ay hinaboy nak waya't tinabuan tuna sa liab hastang sa gadar, ²⁴ nagsiling sinra sa usa'g-usa,

"Bad-ey nato kali gigisi-a. Bunot-bunutan yangey kita kung kanin-o mapapagto."

Natabo kali agor matupar kag gingsiling sa Sagradong Kasuyatan,

"Gingparti-parti ninra kag Ako mga suksok, ag nagbunot-bunutan sinra para sa Ako baro." †

Ngani, imaw kali kag ginghimo it katong mga sundalo.

²⁵ Mayungot sa krus ni Hesus ay nagtitinrog kag Ida nanay, kag manghor nak kabade it Ida nanay, si Maria nak asawa ni Cleopas, ag si Maria Magdalena.

²⁶ Pagkakita ni Hesus sa Ida nanay ag sa disipulo nak Ida palangga nak nagtitinrog sa mayungot raha, nagsiling si Hesus sa Ida nanay, "Nanang, kilay-a sida nak imo anak." ²⁷ Bag-o nagsiling Sida sa diling Ida disipulo, "Kilay-a sida nak imo nanay." Tuna it kato gingpaistar it kinang disipulo kag nanay ni Hesus sa ida bayay.

† Basaha ra sa Isa. 53:7.

†† Basaha ra sa Isa. 53:12. ‡ Sal. 22:18.

Kag Pagkamatay ni Hesus

(Mateo 27:45-56; Markos 15:33-41; Lukas 23:44-49)

²⁸ Pagkatapos it kali, kumo ayamey ni Hesus nak ngasing ay taposey kag tanan nak gingsugo sa Ida, ag para matuman kag nakasiling sa Sagradong Kasuyatan ay nagsiling Sida, "Ing-uuhaw Ako." ²⁹ Inggwa ruto it usang mayukong nak puno it maaslom nak ayak nak pay sukà. Kada pagkarungog ninra sa Ida gingsiling, ingbasâ ninra ruto kag usang espongha ag ingtuslok sa ugbos it pay tigbaw, † bag-o ingpasupsop kang Hesus. ³⁰ Pagkatagam it kina ni Hesus, nagsiling Sida, "Nataposey!" Ag nagsuongey kag Ida uyo ag gingtugyan Nida kag Ida ispirito sa Dios.

Kag Pagbuno it Sumbiling sa Kilir ni Hesus

³¹ Dispiras kato it Adlaw it Inugpahuway ag Adlaw it Inughanra para sa Pista it mga lahi it Hudyo. Kada ginghagar ninra kang Gobernador Pilato nak balioney kag mga siki it mga nakalansang sa krus agor ralion kag inra kamatayon, pramas maibabaey kag mga minatay sa krus. Inghihimo ninra kali dahil bawal sa inra nak inggwa't mabilin sa mga krus sa Adlaw it Inugpahuway. ³² Ngani, nag-abot kag mga sundalo ruto ag kag unang ingbalian ninra it mga siki ay katong usa nak nakalansang sa krus sa habig ni Hesus, pagkatapos gingsunor ray tong usa. ³³ Ugaling pag-abot ninra kang Hesus, nakita ninra nak minatayey Sida, kada waya yangey ninra gibali-a kag Ida mga siki.

³⁴ Pero inggwa't usang sundalo nak nagbuno sa kilir ni Hesus it Ida sumbiling ag sa nak raan ay nagtuyo kag rugo ag tubi. ³⁵ Ngani, ging-uumaan nako kamong nagbabasa it kali nak klaro kaling tanan, dahil kaling natabo kang Hesus ay gingpapamatuuran it usang nakakita. Ag ako katong nagpapamatuor agor kamo ay magtu-o. ³⁶ Natabo kali bilang katuparan it gingsiling sa Sagradong Kasuyatan nak, "Wayat mababali aber usang suká sa Ida yawas." ††³⁷ Ag siling pa ngani sa ibang parti it Sagradong Kasuyatan ay, "Amuyatan ninra kaling inra gingbuno." ‡

Kag Pagyubong kang Hesus

(Mateo 27:57-61; Markos 15:42-47; Lukas 23:50-56)

³⁸ Pagkatapos it kali, inggwa't usang tawo nak taga-Arimateya nak kag ngayan ay Jose, nak nagpangabay kang Gobernador Pilato nak sugtan sidang bay-on kag yawas ni Hesus sa krus. Sida ay manugsunor ra ni Hesus, ugaling kag ida pagsunor ay patago dahil nahadlok sida sa mga pinuno it mga Hudyo. Ingsugtan sida ni Pilato, kada nagpagto sida ruto sa krus ag ingbaoy kag yawas ni Hesus.

† o "isopo" nak halin sa bisayang Griyego nak "hussopos."
†† Sal. 34:20. ‡ Zac. 12:10.

³⁹ Kaibahan ra nida si Nicodemo katong nagpagto sida kang Hesus usang gab-i. Inggwa sida it rayang mga pabangyong buyong nak pangbalsamo nak hina-long mira ag aloe, nak kag bug-at ay mga treyntay-singkong kilo. ⁴⁰ Masunor, gingraya ninra kag yawas ni Hesus ag insaliburburan it yamit nak lino, ag inggwa it nakabutang sa suyor nak mga buyong ag pabangyo nak pangbalsamo. Kali ay kumporme sa batasan it mga lahi it Hudyo pag sinra ay nagyuyubong. ⁴¹ Banda ruto sa lugar kung hariin ginglansang si Hesus sa krus ay inggwa't usang harden. Ag ruto ay inggwa't usang bag-ong yuyubngan nak waya pa't nayuyubong. ⁴² Ag dahil kato ay adlaw it inughanra it mga lahi it Hudyo para sa Adlaw it Inugpahuway ag katong yuyubngan ay mayungot yang, kada ruto yangey ninra gingyubong si Hesus.

KAG PAGKABANHAW AG MGA PAGPAKITA LIWAT NI HESUS

Kag Pagkabanhaw ni Hesus

(Mateo 28:1-8; Markos 16:1-8; Lukas 24:1-12)

20 Pag-abot it adlaw nak Domingo †† maruyom-ruyom pa, ay nagpagto si Maria Magdalena sa yuyubngan. Pag-abot nida ruto, nakita nida nak kag batong pangsara sa yuyubngan ay napaligirey. ² Dahil rili, pumakarayanan sida pabalik kang Simon Pedro ag sa usa pang disipulo, †† katong palangga ni Hesus, ag nagbalita sa inra, "Gingbaoy ninra kag Gino-o sa yuyubngan ag buko namo ayam kung hariin ninra Sida gingraya."

³ Pagkarungog ninra rili, rali-rali si Pedro ag katong usa pang disipulo it pagto sa yuyubngan. ⁴ Pareho sinrang nagrayagan, pero mas matulin magrayagan katong kaibahan nida, kada una kali nakaabot ruto. ⁵ Pag-abot nida ruto, nag-ukob kali ag nagsil-ip sa suyor, ag kag ida yangey nakita nak rahagto ay kag mga pangsaliburbor nak yamit sa minatay, pero wayaey sida gidiretso sa suyor.

⁶ Imaw katong nag-abot si Simon Pedro ag dire-diretso sida nak nagsuyor. Nakita nida kag pangsaliburbor nak yamit nak rahagto, ⁷ ag imaw ra katong purong-purong nak gingpuros sa uyo ni Hesus. Kali ay buyag rutong pangsaliburbor nak yamit ag nayuyukot. ⁸ Ngasing, katong disipulo nak unang nakaabot ruto ay nagsuyor ra. Ag pagkakita nida, sida ay nagtu-o nak nabanhaw si Hesus. ⁹ Waya pa gihapon ninra naintyendihe kag nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak kinahangyang mabanhaw si Hesus.

†† Para sa mga lahi it Hudyo kali ay adlaway nak Domingo, dahil kag inra usang adlaw ay nagtutuna sa pagsugbo ag matatapos sa pagsugbo ray. †† Kato ay Juan nak imaw kag nagsuyat it kaling libro.

¹⁰ Ag pagkatapos mansigpauliey katong ruhang disipulos sa inra mga bayay.

Kag Pagpakita ni Hesus kang Maria Magdalena

(Mateo 28:9-10; Markos 16:9-11)

¹¹ Ngasing, si Maria ay nagtitinrog pa sa liwas it yuyubngan nak nagtitibaw. Habang nagtitibaw sida, nag-ukob sida ag nagsil-ip sa suyor it yuyubngan, ¹² ag inggwa sida it nakitang ruhang anghel nak nakaputi, nak nag-iingkor kung hariin gingbutang kag yawas ni Hesus. Kag usa ay sa uyuhan ag kag usa ay sa bandang sikihan.

¹³ Gingpangutana ninra si Maria, "Nang, asing nagtitibaw ka?"

Nagsabat sida, "Pauno ngani ay gingbaoy ninra kag yawas it ako Gino-o ag buko nako ayam kung hariin ninra giray-a?" ¹⁴ Pagkasiling nida it kali, nagsauli sida ag nakita nida si Hesus nak nagtitinrog, pero waya nida nakilaya nak si Hesus yaki kato.

¹⁵ Nagpangutana ra sa ida si Hesus, "Nang, asing nagtitibaw ka? Si-o kag imo ginghahanap?"

Ag dahil kabi ni Maria ay Sida kag manugbantay it katong harden, nagsiling Sida rili, "Nong, kung ikaw kag nagbaoy sa Ida yawas, tudluan sa ako kung hariin nimo Sida giray-a, agor ako Sida abay-on."

¹⁶ Siling ni Hesus sa ida, "Maria!"

Nag-atubang si Maria kang Hesus ag napasiling sa bisayang Hebreo, "Raboni!" nak kag gustong bisayahon ay Maestro.

¹⁷ Nagsiling si Hesus, "Aya Ako gihuyti dahil waya pa Ako nakakabalik sa Ako Tatay sa langit. Pagtu-e yangey kag Ako mga hali ag umaan sinra nak mabalikkey nganat Ako sa Ako Tatay, nak inro ra Tatay, ag sa Ako Dios, nak inro ra Dios."

¹⁸ Ngani, gingpagtuan ni Maria Magdalena kag mga manugsunor ni Hesus ag ging-umaan nak, "Nakitay nako kag Gino-o." Ag ging-uma ra nida sa inra kag mga gingpapasiling ni Hesus.

Kag Pagpakita ni Hesus sa Ida mga Manugsunor

(Lukas 24:36-45)

¹⁹ Pagkagab-i it katong adlaw nak Dominggo, † nagtinipon kag mga manugsunor ni Hesus sa usang bayay nak nakatrangkay, kumo nahadlok sinra sa mga pinuno it mga Hudyo. It yang pakita si Hesus nak nagtitinrog sa inra tunga, ag nagsiling, "Kabay pang mapasa-inro kag katimunungan!" ²⁰ Pagkasiling Nida it kali, ingpakita Nida sa inra kag Ida mga damot ag kilir. Ag abang kasadya it Ida mga manugsunor pagkakita sa Gino-o.

²¹ Nagsiling ray si Hesus sa inra, "Kag katimunungan ay mapasa-inro. Tuyar sa pagsugo sa Ako it Ako Tatay

† Sa inra pagbilang it mga adlaw kali kag unang adlaw it inra usang dominggo.

ay Ako ra kamo gingsusugo." ²² Pagkabisaya Nida it kali, sinra ay Ida ginghuypan ag nagsiling, "Batuna ninro kag Ispirito Santo. ²³ Kung apatawaron ninro kag mga sala it usang tawo, matuor nak napatawarey sinra it Dios. Ag kung indi ninro gipatawaron kag mga sala it usang tawo, matuor nak kato ay indi ra gipatawaron it Dios."

Kag Pagpakita ni Hesus kana Tomas

²⁴ Tong nagpakita si Hesus sa Ida mga manugsunor sa bayay ay waya ruto si Tomas nak inra ingtatawag nak Kapir, nak usa ra sa Ida doseng disipulos. ²⁵ Ngani, ging-umaan sida it ibang mga manugsunor ni Hesus, "Nakita namo kag Gino-o."

Pero nagsabat si Tomas, "Mm, hastang waya nako nakikita kag rana it nilansangan sa Ida mga damot ag maisuksok kag ako tudlo ruto, ag mahuytan ra it ako damot kag rana it sinumbilingan sa Ida kilir, ay inding gador ako magpati."

²⁶ Pagkalipas it wayong adlaw, rahagto ray kag mga manugsunor ni Hesus nak nagtitipon sa bayay rang kato. Ag ngasing ay kaibahaney ninra si Tomas.

Trangkado ra kag mga pwertahan, pero marugay-rugay rahagtoy si Hesus nak nakatinrog sa inra tunga, ag nagsiling, "Kag katimunungan ay mapasa-inro."

²⁷ Masunor, nagsiling si Hesus kang Tomas, "Muyati kaling Ako mga damot. Suksukan kinang imo tudlo rili ag huytan it kinang imo damot kag Ako kilir. Ayaey gipangruha-ruha kundi magtu-o ka."

²⁸ Nagsiling sa ida si Tomas, "Gino-o nako, ag Dios nako."

²⁹ Nagsiling sa ida si Hesus, "Nagtutuoy baga ikaw dahil nakitaey Ako nimo? Abang buynas kag mga nagtutu-o aber waya pa ninra nakikita."

Kag Rason Kung Asing Ingsuyat Kaling Libro

³⁰ Ngasing maramo pang milagro kag ginghimo ni Hesus sa atubangan it Ida mga manugsunor nak waya gisuyatan sa libro nak kali. ³¹ Pero kag mga bagay nak kali ay ingisuyat agor magpati kamo nak si Hesus kag ingpromisang Kristo, ag imaw kag Anak it Dios. Ag parayan sa inro pagtu-o sa Ida ay magkakainggwa kamo it kabuhi nak waya't katapusan.

Kag Pagpakita ni Hesus sa Ida Pitong Disipulos sa Ragat it Galileya

21 Pagkalipas it pilang adlaw, nagpakita ray si Hesus sa Ida mga disipulos ruto sa habig it Ragat it Tiberias (o Ragat it Galileya). Tuyar kali kag Ida pagpakita sa inra. ² Habang magkaibahan kag Ida mga manugsunor nak sina Simon Pedro, Tomas nak gingtatawag nak Kapir, Natanael nak taga-Cana sa Galileya, kag ruhang anak ni Zebedeo ag ruha pang

disipulos, ³ nagsiling sa inra si Simon Pedro, "Mapayawor ako." Siling ninra, "Hala manunot kami." Ngani, nagginan sinra ag nagsakay sa rayapang. Pero halos bug-os nak gab-i sinra it kapapangisra ay wayang gador sinra it nabaoy.

⁴ It katong nagpapanghudag-hudagey, si Hesus ay rahagto sa baybay nagtitinrog. Naantaw Sida it mga disipulos ugaling Sida ay waya ninra nakilaya nak raan.

⁵ Ging-ayaba sinra ni Hesus, "Ay mga Nonong, inggwa baga kamo it nabaoy?"

Sabat ninra, "Wayang gador ngani."

⁶ Nagsiling ray Sida sa inra, "Taktakan ray ninro kinang inro lambat raha sa bandang tu-o it rayapang ag kamo ay makakabaoy."

Gingtaktak matuor ninra kag lambat, ag sa karamuon it inra nabaoy ay ahat ninra maugor kag pagbatak it kato sa rayapang.

⁷ Ag katong disipulo nak palangga ni Hesus ay nagsiling kang Pedro, "Kag Gino-o kato!" Pagkarungog it kali ni Simon Pedro, ingsuksok nida kag ida barong inuba habang sida'y nagtatrabaho, bag-o nagyukso ag nagrangoy patakas. ⁸ Habang nagrarangoy sida, kag mga nabilin nak ida kaibahang disipulos ruto sa rayapang ay nagsunor nak nagbibira yang it lambat nak puno it isra, kumo sa pilw sinra ag mga usang gatos (100) metros yang.

⁹ Pagrunggong ninra, nakita ninra nak raha si Hesus ag inggwa it usang rap-ong nak nagbabaga nak inggwa't sinugbang isra, ag inggwa ra ruto it tinapay.

¹⁰ Nagsiling si Hesus sa inra, "Raya rili it pilang isra nak inro nabaoy."

¹¹ Kada, nagsakay ray si Simon Pedro sa rayapang ag gingbatak kag lambat nak puno it usang gatos ag singkwentay-tres nak ragkong isra. Aber tuyar it ramo kag inra nabaoy ay wayang gador nagisi kag lambat.

¹² Nagsiling ray si Hesus, "Maley, mapamahawey kita." Ag aber usa ay waya't nagruga-ruga nak magpangutana kung si-o Sida, kumo ayamey ninra nak Sida kag Gino-o. ¹³ Ngasing, ingbaoy ni Hesus katong tinapay bag-o gingpana-o sa inra, imaw ra kag sinugbang isra. ¹⁴ Kali kag pangtatlong beses nak nagpakita si Hesus sa Ida mga manugsunor pagkabanhaw Nida.

Si Hesus ag Si Pedro

¹⁵ Pagkapamahaw ninra, nagpangutana si Hesus kang Simon Pedro, "Simon nak anak ni Juan, palangga talaga baga Ako nimo yabaw pa sa inra pagpalangga sa Ako?"

Sabat ni Pedro, "Oho Gino-o, ayam Nimong palangga Ka nako."

Siling ray sa ida ni Hesus, "Pakauna kag Ako mga tureting karnero." †

¹⁶ Sa pangruhang beses, nagpangutana ray si Hesus sa Ida, "Simon nak anak ni Juan, palangga talaga baga Ako nimo?"

Sabat ray sa Ida ni Pedro, "Oho Gino-o, ayam Nimong palangga Ka nako."

Nagsiling ray sa ida si Hesus, "Reparaha kag ako mga karnero." ††

¹⁷ Sa pangtatlong beses, nagpangutana si Hesus sa ida, "Simon nak anak ni Juan, palangga baga Ako nimo?"

Nalisor si Pedro dahil pangtatlong besesey kali nak pagpangutana sa ida ni Hesus kung palangga nida Sida. Ag nagsabat si Pedro, "Gino-o, Ikaw it nakakaayam it tanang bagay, ayam Nimo nak palangga Ka nako."

Sabat ray sa ida ni Hesus, "Pakauna kag Ako mga karnero." ¹⁸ Ag siling pa ni Hesus, "Matuor talaga kaling Ako ingsisiling sa inro. Tong bata pa ikaw, ikaw kag nag-iilis sa imo sarili ag nagpapanaw ka kung hari-in kag imo gusto. Pero pag maguyangey ka, irupa nimo kag imo mga damot, ag iba kag mailis sa imo ag aray-on ikaw sa lugar nak buko nimo gustong pagtuan."

¹⁹ Tuyar kali kag Ida gingsiling agor ipaayam kang Pedro kung sa niong parayan sida mamamatay ag ipakita kag kahimayaan it Dios. Pagkatapos it kali, nagsiling sa ida si Hesus, "Sunor sa Ako."

Si Hesus ag Katong Disipulo nak Ida Palangga

²⁰ Nagsauli si Pedro, ag nakita nida nak nagsusunor sa inra katong disipulo nak palangga ni Hesus, ‡ kato bagang nagpasanrig sa rugan ni Hesus it katong inra huling pagpaninghapon. Katong nagpangutana nak, "Gino-o, si-o kag matraidor sa Imo?" ²¹ Pagkakita ni Pedro sa ida, gingpangutana nida si Hesus, "Gino-o, ay sa tawong kali, ni-o ra kag matatabo sa ida?"

²² Nagsabat si Hesus, "Kung but-on Nako nak buhi pa sida hastang sa Ako pagbalik ay ni-o ngasing sa imo? Basta't sunor sa Ako!" ²³ Ngani, nabantog sa mga hali sa pagtu-o kag balita nak kag disipulong kali ay indi mamatay. Ugaling buko tuyar kag gingsiling ni Hesus sa ida kundi, "Kung but-on Nako nak buhi pa sida hastang sa Ako pagbalik ay ni-o ngasing sa imo?"

²⁴ Ako nak nagpapamatuor sa tanang bagay nak kali ag nagsuyat it kaling libro ay imaw kag disipulo nak kato. Ag ayam namo nak kag ako pamatuor ay klaro.

Kag Katapusan it Kasuyatan

²⁵ Pero maramo pang mga bagay kag ginghimo ni Hesus. Ugaling kung isuyat katong tanan ay sabaling

† *Kag mga nagsusunor kang Hesus ay gingtatawag nak Ida mga tureting karnero.* †† *Kag pagtudlo ag pag-alaga sa mga manugsunor ni Hesus ay gingpapatuyar sa pagrepara sa mga karnero.*

‡ *Kato ay Juan nak imaw kag nagsuyat it kaling libro.*

indi maghusto sa bug-os nak kalibutan kag mga libro
nak masusuyat sa karamuon.

KAG MGA BINUHATAN
it mga Apostoles

Binuhatan

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA

MGA BINUHATAN IT MGA APOSTOLES

Kag Mga Binuhatan it mga Apostoles ay kasugrong it nakasuyat sa Maadong Balita ni Lukas bilang usang masasaligang pagsuyat it pagtuna it Kristyanismo. Si Lukas ay usang doktor ag ingsuyat nida kali para sa ida amigo nak si Teofilo. Ingsuyat nida kali mga 33-40 tuig pagkatapos it kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak 63-70 A.D.)

Si Lukas ay kaibahan ni Apostol Pablo sa maramo nidang pagbiyahe. Kali ay maaayaman nak magkaibahan sin- ra kung sa ida pagsuyat ay ida inggagamit kag bisayang "kami" o "kita." (Basaha ra sa Bin. 16:10-15; 20:6—21:25; 28:1-15.) Si Lukas ay maaaring buko Hudyo.

Rili sa Mga Binuhatan ay gingsisiling kung pauno ingpalapnag kag Maadong Balita it mga Kristyano nak ingtu- naan bilang usang grupo yang it mga lahi it Hudyo. It katong Adlaw it Pentecostes, kag Ispirito Santo nak ing- promisa ni Hesus ay napasa-inra ag nagta-o it gahom sa inra pramas ipalapnag kag Maadong Balita. Si Pablo kag usa nak inggamit it Dios pramas ipalapnag kag Maadong Balita sa mayadong mga lugar, lalong-laloey sa mga buko Hudyo. Maramong tawo kag nagkukontra sa ida, pero maramo ra kag nagtutu-o, ag nagtuna kag mga grupo it mga nagtutu-o sa pagtipon sa inra mga bayay.

Dahil sa gahom it Ispirito Santo, waya it kakayahan nak pigahan kag pagpalapnag it Maadong Balita sa bug-os nak kalibutan. (Muyati kag mapa it mga biyahe ni Pablo sa likor it kaling libro.)

KAG SUYOR IT BINUHATAN

KAG MGA NAGTUTU-O KANG KRISTO SA HERUSALEM

Kag Pagpangamusta ag Promisa ni Hesus Bag-o Sida Magpa-Langit

Kag Pagbuhos it Ispirito Santo sa mga Nagtutu-o sa Herusalem

KAG MGA MISYON IT MGA APOSTOLES SA HUDEYA AG SAMARYA

Kag Pagpili it Pitong Kayake Pramas Magbulig sa mga Apostoles

Kag Nahanungor kang Esteban

Gingpahirapan ni Saulo kag mga Nagtutu-o kang Kristo

Kag Ministeryo ni Felipe

Kag Pagkakilaya ni Saulo kang Kristo

Kag Ministeryo ni Apostol Pedro

Kag mga Buko Hudyo sa Cesareya ay Nagtu-o kang Kristo

Kag Unang mga Nagtutu-o kang Kristo sa Antiokya sa Sirya

Kag Pagpahirap ray sa mga Nagtutu-o kang Kristo sa Herusalem

KAG MGA MISYON NI APOSTOL PABLO

Kag Unang Misyon ni Apostol Pablo Kaibahan si Bernabe

Kag Paghinuon it mga Pinuno it mga Nagtutu-o sa Herusalem

Kag Pangruhang Misyon ni Apostol Pablo

Kag Pangtatlong Misyon ni Apostol Pablo

KAG PAGKAPRISO KANG APOSTOL PABLO

Kag Pagkapriso kang Apostol Pablo sa Herusalem

Kag Pagkapriso kang Apostol Pablo sa Cesareya

Kag Pagbiyahe ni Apostol Pablo pa-Roma

Kag Katapusan it Suyat

KAG MGA BINUHATAN

it mga Apostoles

KAG PAGPANGAMUSTA AG PROMISA NI HESUS BAG-O SIDA MAGPA-LANGIT

1 Pinalangga ag Talahurong Teofilo,
Ruto sa ako unang suyat † ay ging-uma nako sa imo kag mga ginghuman ag gingtudlo ni Hesus, tuna pa sa una ² hastang gingraya Sida it Dios pa-langit, pagkatapos nak Sida ay magta-o it mga panugon sa Ida mga piniling apostoles parayan sa bulig it Ispirito Santo.

³ Pagkatapos it kamatayon ni Hesus, maramong beses nak nagpakita Sida sa inra ag nagpamatuor nak Sida ay talagang buhi. Nagpakita Sida sa inra sa suyor it kwarantang adlaw ag nagbisaya sa inra nahanungor sa paghari it Dios. ††⁴ Usang adlaw, habang kaibahan pa ninra si Hesus, sinra ay Ida ingtugon nak, “Badaey anay kamo gihalin sa Herusalem. Huyata anay hastang waya pa natutupar kag gingpromisa it Tatay sa Langit, nak Ako nasilingey sa inro. ⁵ Nagbawtismo ngani si Juan sa tubi, pero indiey marugay ay abawtismuhan ra kamo Nako it Ispirito Santo.” ‡

Kag Pagraya kang Hesus sa Langit

⁶ It katong nagtiniponey sinra nak kaibahan si Hesus, kag mga apostoles ay nagpangutana sa Ida, “Gino-o, ngasingey baga Nimo apahalinon kag mga taga-Roma sa paggahom sa amo pramas kaming mga Israelinhon kag magahom sa amo?”

⁷ Nagsabat Sida sa inra:

“Kag Tatay yang sa Langit kag inggwa't karapatan nak magsiling kung sauno kag oras ag panahon nak Ida gingtermino. Buko kinahangyan nak maayaman pa ninro kina. ⁸ Pero kag inro dapat maayaman ay makakabaton kamo it gahom pag mapasa-inro kag Ispirito Santo, ag kamo kag mapamatuor tungor sa Ako, una sa Herusalem, masunor sa bug-os nak Hudeya ag Samarya, ag hastang sa tanang parti it kalibutan.”

† Si Lukas kag nagsuyat it usang Maadong Balita ag Mga Binuhatan. (Basaha sa Luk. 1:1-4.) †† o “gingharian it Dios.” Sa Bibliyang Griyego, kung kausa pag nagsiling nak gingharian it Dios kag gustong bisayahon ay kag “paghari it Dios” sa kabuhi it mga tawo, ag kung kausa ra ay kag langit kung hariin kag Dios ay naghahari. ‡ Kali ay natupar sa Bin. 2:3-4.

⁹ Pagkasiling Nida it kali, habang nagmumuyat sinra, si Hesus ay nagpaibabaw pa-langit ag natabunan Sida it rampog.

¹⁰ Habang sinra ay nagtatanga, gulpi yang sinra nak inggwa't nakita nak ruhang kayake nak nakaputi nak nagtatinrog sa inra tupar. ¹¹ Nagsiling sinra:

“Mga taga-Galileya, asing nagtatanga pa gihapon kamo sa langit? Katong Hesus nak nagpaibabaw ay imaw ra kag mabalik halin sa langit tuyar sa inro nakita.”

KAG PAGBUHOS IT ISPIRITO SANTO SA MGA NAGTU-TU-O SA HERUSALEM

Kag Pagpili it Kabaydo ni Judas Bilang Apostol

¹² Pagkatapos, naghaliway kag mga apostoles papagto sa Herusalem halin ruto sa Baguntor it mga Olibo, nak halos usang kilometro †† kag yado halin sa syudad.

¹³ Pag-abot ninra ruto, nagsuyor sinra sa bayay nak inra ingdadayunan ag nagsaka sa usang kwarto sa ibabaw. Kali sinra ay sina Pedro, Juan, Santiago, Andres, Felipe, Tomas, Bartolome, Mateo, si Santiago nak anak ni Alpeo, si Simon nak makabansa, ag si Judas nak anak ni Santiago.

¹⁴ Sinrang tanan ay puat magkaibahan nak nagpipinangamuyo, kaibahan kag ibang mga kabade kaumir si Maria nak nanay ni Hesus, imaw ra kag mga hali nak kayake ni Hesus.

¹⁵ Usang adlaw, habang nagtinipon sa usang lugar kag mga syento beynte nak nagsusunor kang Kristo, si Pedro ay nagtinrog sa inra tunga ag nagsiling:

¹⁶ “Mga tawo, mga hali nako sa Gino-o, kinahangyan nak matupar kag gingsiling it Ispirito Santo nak naka-suyat sa Sagradong Kasuyatan parayan kang Haring David. Kali ay tungor kang Judas nak imaw kag nagtudlo sa mga nagrakop kang Hesus. ¹⁷ Dati, kaumir sida sa amo ag kaibahan sa amo pagministeryo.”

¹⁸ (Tuyar kali kag natabo kang Judas. Kag kabadaran it ida mayaing ginghimo ay inggamit sa pagbakay it usang parsela it duta. Ag ruto sida nagbikti. Nahuyog sida it pasubsob halin sa mataas ag kag ida bituka ay nagbuka ag nagliwas kag mga tripilya. ¹⁹ Nabantog kali sa tanang taga-Herusalem, kada katong parsela it

†† Kali “kag ingtutugot yang nak distansya nak puyde ninrang panawon sa Adlaw it Inugpahuway.”

duta ay inra gingtawag nak "Akeldama" sa inra sariling linggwahe, nak kag gustong bisayahon ay "Bukir it Ru-go.")

²⁰ Siling pa ni Pedro:

"Gingsuyat ni David sa libro it Mga Salmo,

'Kabaw pang kag ida lugar ay payaduan it tanan, ag waya it sin-o man nak mag-istar,' † ag ingsuyat ra,

'Kabaw pang kag ida kasablagaan ay ita-o yangey sa iba.' ††

²¹⁻²² "Ngani, kinahangyan nak kita ay magpili it kabawdo ni Judas, nak imaw kag mapamatuor tungor sa pagkabanhaw ni Hesus. Kinahangyan ra nak sida ay usa sa mga kaibahan namo sa tanang panahon tong kag Ginoong Hesus ay kaibahan pa namo nak nagpanglibutan, tuna tong bawtismuhan Sida ni Juan has-tang sa adlaw it Ida pagpagto sa langit."

²³ Kada, nagpili sinra it ruhang kayake ruto. Kag usa ay si Jose Barsabas nak ingtatawag ra nak Justu, ag kag usa ay si Matias. ²⁴ Pagkatapos, nagpangamuyo sinra it tuyar kali, "Gino-o, Ikaw kag nakakasador it suyor it tagipusuon it tanang tawo, kada tudluan sa amo kung si-o rili sa ruha kag Imo pinili ²⁵ nak mag-subli sa pagministeryo ag sa pagka-apostol nak ingtalikuran ni Judas, ag nagpagto sa lugar nak dapat nidang pagtuan." ²⁶ Pagkatapos ay ingpabunot ninra kaling ruha ag kag nakabunot ay si Matias, kada sida kag gingrugang sa onseng apostoles.

Kag Pagta-o it Ispirito Santo sa mga Nagsusunor kang Kristo sa Adlaw it Pentecostes

2 Pag-abot it Adlaw it Pentecostes, ‡ nagtinipon sinrang tanan nak nagsusunor kang Kristo sa usang bayay sa Herusalem. ² Gulpi sinrang nakarungog it hangunghong halin sa langit tuyar sa pag-abot it makusog nak hangin. Ag napuno it kaling hangunghong kag bug-os nak bayay kung hariin sinra giiingkor. ³ Bag-o inggwa sinra it nakita nak pay mga rayab it kayado nak kurting rila, nak nagbuyag-buyag ag nagtungtong sa uyo it bawat usa sa inra. ⁴ Sinrang tanan ay napunan it Ispirito Santo ag sinra ay nagbisaya it mga linggwahe nak waya ninra dating natun-i, kumporme sa gingpabisaya sa inra it Ispirito Santo.

⁵ Hagto ra sa Herusalem kag maramong mga matutom nak kalahing Hudyo halin sa iba't-ibang nasyon sa kalibutan. ⁶ Pagkarungog ninra sa hangunghong, nagri-nagipon kag karuramong tawo. Nagkatingaya sinra dahil narunggan it bawat usa sa inra nak gingbibisaya it mga nagsusunor kang Kristo kag inra mga sariling

† Sal. 69:25. †† Sal. 109:8. ‡ Kag gustong bisayahon it Adlaw it Pentecostes ay Pangsingkwentang Adlaw halin sa pagtuna it pag-ani. Ag kag tig-ani sa Hudeya ay pagkalipas sa Pista it Pagkaluwas it mga lahi it Hudyo sa Ehipto ag Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaal-sa.

linggwahe. ⁷ Sa inra rakong pagkatingaya, man-sigpangutana sinra:

"Buko baga kaling mga tawo nak nagbibisaya ay puro mga taga-Galileya? ⁸ Asing narurunggan it bawat usa sa ato nak gingbibisaya ninra kag ato mga sariling linggwahe? ⁹ Inggwa rili sa ato it mga Partonhon, Medonhon ag Elamnon, †† ag mga halin sa Mesopotamya, Hudeya ag Capadosya, Ponto ag Asya. ¹⁰ Inggwa ra it mga halin sa Prigiya, Pampilya, †† ag Ehipto, ag mga taga-parti it Libya nak hampig sa Cirene. ††† Inggwa ra it mga bisita rili nak halin sa Roma. †††† Kag iba ay matuor nak mga lahi it Hudyo ag kag iba ay nagsuyor yang sa ato relihiyon. Kag iba ra ay halin sa Isla it Creta § ag halin sa Arabya. §† Pero aber tuyar, bawat usa sa ato ay narurunggan nak kag ibang tawo ay nagbibisaya it ato sariling linggwahe sa inra pag-istorya tungor sa mga milagro nak inghuman it Dios."

¹² Sinrang tanan ay natitingaya ag nalilibugan, kada napasiling sinra sa usa'g-usa, "Ni-o kag gustong bisayahon it kali?"

¹³ Pero kag iba sa inra ay ginggugur-an kag mga nagsusunor kang Kristo ag nagsisiling, "Ah, mga yango yang kina!"

Kag Pagpamatuor ni Apostol Pedro sa mga lahi it Hudyo nak si Hesus nak Gador kag Kristo

¹⁴ Pero si Pedro, kaibahan nak nakatinrog it onseng apostoles, ay nagbisaya it makusog sa mga tawo:

"Mga tawo, mga kasimanwang Hudyo ag sa inrong tanan nak rahali ngasing sa Herusalem, inggwa ako it ipaayam sa inro, ag panimati-i ninro kali it maado. ¹⁵ Kaling mga tawo ay buko yango nak tuyar sa inro ging-iisip dahil alas nwebe pa yang it aga, ¹⁶ kundi imaw kali kag katuparan it gingsiling it kato pa ni Propeta Joel nak:"

¹⁷ "Siling it Dios, 'Sa huling mga adlaw,

Ako iparaya kag Ako Ispirito sa tanang tawo.

Kag inro mga anak nak kayake ag kabade ay mabisaya it mga mensahe nak Ako ita-o sa inra, makakakita kag inro mga kabataan it mga pangitaon halin sa Ako,

ag mapananamgo kag inro mga maguyang it mga langitnong pananamgo.

¹⁸ Matuor, sa mga adlaw nak kato,

†† Kaling mga bansa ay asa bandang subatan it Hudeya ag ngasing ay sakop it Iran. †† Kaling mga bansa ay asa bandang norte it Hudeya ag ngasing ay sakop it Turkey ag Iraq. ††† Kaling mga bansa ay asa bandang sugbuan it Hudeya ag ngasing ay sakop it Africa. ††† It kato kag Roma ay imaw kag Kapitolyo o Centro it inra kalibutan. Kali ay asa bandang sugbuan pa-norte halin it Hudeya. § Kali ay usang isla nak asa bandang sugbuan it Hudeya. §† Kaling bansa ay asa bandang subatan it Hudeya sa tabok it disy-erto.

iparaya Nako kag Ako Ispirito sa Ako mga suguon nak kayake ag kabade,
ag sinra ay mabisaya it mga mensahe nak Ako ita-o sa inra.

¹⁹ Ag mapakita Ako it mga katitingayang bagay sa langit,
ag mga tanra rili sa duta,
rugo, kayado, ag maramoy nak aso.

²⁰ Maruyom kag adlaw,
ag mapuya it tuyar sa rugo kag hadag it buyan bag-o mag-abot kag adlaw it Gino-o,
katong rako ag kapapangidlis nak adlaw it Ida paghusgar.

²¹ Ag matatabo pa nak aber sin-o kag maayaba sa Gino-o

ay maluluwas.' " †

²² "Mga kasimanwa nakong Israelinhon, panimati-ininro kali. Si Hesus nak taga-Nazaret ay gingpamatuuran it Dios nak Sida ay Ida ingsugo. Gingpamatuuran Nida kali parayan sa mga milagro ag katitingayang buhat ag tanra nak Ida inghuman sa inro tunga parayan kang Hesus. Ayam nak gador ninro kali dahil hali mismo sa inro kali natabo. ²³ Kaling si Hesus nak ingtraidor kumporme sa kabubut-on ag dating kaayaman it Dios, ay inro gingpalansang sa krus ag ingpamatay sa mga tawo nak waya't pagtahor sa Kasuguan it Dios. ²⁴ Pero Sida ay gingbanhaw it Dios, pagkatapos nak bay-on Sida sa gahom it kamatayon, dahil indi Sida puyding pungan it kamatayon. ²⁵ Siling ni David tungor sa Ida:"

"Ayam nako nak permi nakong kaibahan kag Gino-o, perming hali Sida sa ako tupar,
kada indi ako matanrog.

²⁶ Ag dahil dili, nasasadyahan kag ako tagipusuon, ag ako ay napapakanta sa pagdayaw,
ag aber kag ako yawas ay mamatay,

inggwa gihapon ako it ing-aasahan nak kabuhi,
²⁷ kumo indi Nimo gipabad-an kag Ako kalag nak hagto yangey sa ingpapagtuan it mga minatay. ††

Imaw ra, indi Nimo gitugutan nak
kag Imo Balaan nak Suguon ay mayunot sa yuyubngan.

²⁸ Gingtudlo Nimo sa Ako kag rayan papagto sa kabuhi,

kada Ako ay masasadyahan dahil Ikaw ay permi Nakong kaibahan.' " †

²⁹ Nagpadayon pa si Pedro, "Mga Hali nakong Israelinhon, masisiling nako sa inro it waya't pangruharuha nak katong ato Lolo nak si David ay namatay ag gingyubong, ag hasta ngasing hali pa kag ida yuyubngan. ³⁰ Kumo sida ay propeta, ayam nida nak nag-

sumpa sa ida kag Dios nak usa sa ida mga inanak ay ibutang Nida sa trono it ida paghari.

³¹ "Ag dahil naayamaney nida kag ahimuon it Dios, ay iday gingsiling kag nahanungor sa pagkabanhaw it ingpromisang Kristo. Kada ngani si Kristo ay iday gingpauna it siling sa ida mga bisaya nak indi Sida gipabad-an nak hagto yangey sa ingpapagtuan it mga minatay ag indi gitugutan nak kag Ida yawas ay mayunot sa yuyubngan. ³² Kaling si Hesus ay gingbanhaw it Dios, ag kaming tanan ay makakapamatuor rili.

³³ "Sida ay gingtaas sa tu-o it Dios nak Tatay, ag ingtaoy sa Ida kag karapatan nak ita-o kag ingpromisang Ispirito Santo sa Ida mga manugsunor. Kaling inro nakikita ag narurungan sa ngasing ay imawey kina kag katuparan it tanan.

³⁴ "Inggwa pa it ibang ingsiling si David tungor sa usa nak gingtaas sa langit. Ag kali ay buko tungor sa ida sarili dahil waya sida giray-a pa-langit, kundi kali kag ida ingsiling:

"Siling it Gino-o sa ako Gino-o,

'Inkgor rili sa Ako tu-o,

³⁵ hastang humanon Nako nak tungtungan it Imo mga siki

kag Imo mga kaaway.' ††

³⁶ "Kada ngani kitang mga Israelinhon ay kinahangyan nak magpatey nak kaling Hesus nak inro gingpalansang sa krus ay imaw nak gador kag ingbutang it Dios nak Gino-o ag Kristo."

³⁷ Pagkarungog ninra it kali, nakunsensya sinra, kada nagpangutana sinra kang Pedro ag sa ibang mga apostoles, "Mga hali, ni-o kag amo ahumanon?"

³⁸ Nagsabat si Pedro:

"Maghinuysoy kamong tanan ag magpabawtismo kamo sa pangayan ni Hesu-Kristo, pramas kamo ay patawaron sa inro mga sala ag mapapasa-inro kag Ispirito Santo. ³⁹ Dahil kali kag ingpromisa it Dios para sa inro ag sa inro mga anak, ag para sa tanang tawo ruto sa mayado ra, para sa tanan nak atawagon it ato Ginoong Dios nak magpayungot sa Ida."

⁴⁰ Maramo pa kag gingsiling ni Pedro sa pagpamatuor sa inra, ag ginglaygayan nida sinra sa pagsiling, "Payaduan kag inro sarili sa mayaing inghihimo it mga makasal-anan pramas indi kamo makaibahan pag sinra ay aparusahan." ⁴¹ Ngani, maramo kag nagtu-o sa ida ingbisaya ag nagpabawtismo. Sa adlaw nak kato kag bilang it mga tawong narugang sa mga nagsusunor kang Kristo ay mga tatlong libo.

⁴² Nagtutom sinra sa pagsunor sa mga gingtudlo it mga apostoles, sa pagpakig-usa sa mga nagsusunor sa Ginoong Hesu-Kristo, sa pagkaon it binika-biká nak tinapay bilang pagrurong sa kamatayon ni Kristo, †† ag sa pagpangamuyo.

† Joel 2:28-32. †† Kali sa bisayang Griyego ay "Hades." Basaha ra sa Glosaryo kag tungor sa "Hades." ‡ Sal. 16:8-11.

†† Sal. 110:1. ‡‡ o "pagbika-biká it tinapay." Kali kag inra unang tawag sa sagradong paninghapon.

⁴³ Maramo rang katitingayang milagro ag tanra kag ginghuman it mga apostoles, kada nagkainggwa it kahadlok sa Dios kag tanan. ⁴⁴ Kag tanang nagtutuo kang Kristo ay nagkausa, ag inra ingpipisan kag tanan ninrang ari-arian ag ingpaparti sa tanan kumporme sa kinahangyan. ⁴⁵ Inabaligya ninra kag inra mga propriedad ag kagamitan ag ingpapana-o kag binta ruto sa nagkikinahangyan sa inra mga kaibahan. ⁴⁶ Adlaw-adlaw, sinra ay nagtitipon ag nagrurungan sa pagdayaw sa rayaag it Templo. Sinra ay magkaibahan nak nagkakaon it paninghapon ag binika-biká nak tinapay sa inra mga bayay bilang pagrumrom sa kamatayon ni Kristo, nak inggwa't kasadya ag sinseridad sa inra mga tagipusuon. ⁴⁷ Permi sinrang nagdadayaw sa Dios ag namumut-an sinra it mga tawo. Adlaw-adlaw gingrurugang sa inra it Gino-o kag mga naluluwas.

Kag Pagpaado nina Apostol Pedro ag Apostol Juan sa Yupog

3 Usang adlaw, alas tres it hapon nak oras it inugpangamuyo, nagsaka sina Pedro ag Juan sa Templo. ² Inggwa ruto it usang kayaking yupog tuna pa sa ida pagkatawo. Sida ay adlaw-adlaw nak gingraraya ruto sa pasuyuron it Templo nak gingtatawag nak Magandang Pwertahan, pramas magpalimos sa mga nagsusuyor.

³ Ida nakita sina Pedro ag Juan nak pasuyuroney sa Templo, ag sida ay nagpalimos sa inra. ⁴ Gingsikmuyatan anay sida nina Pedro ag Juan, bag-o nagsiling si Pedro, "Muyat yang sa amo." ⁵ Ag nagmuyat ngani sida sa inra nak sa ida pagkaayam ay alimusan sida.

⁶ Pero nagsiling yang si Pedro, "Waya ako it kwarta, pilak man o buyawan, pero kung ni-o kag dili sa ako, imaw kag ita-o nako sa imo. Sa gahom it pangayan ni Hesu-Kristo nak taga-Nazaret, tinrog ag pumanaw!" ⁷ Ag ingpunggan nida sida sa tuong damot ag gingpatinrog.

Sa nak raan nagkainggwa't kusog kag ida mga siki ag kag mga buko-buko. ⁸ Naggulpi sida it yukso ag nagtinrog, bag-o nagpanaw-panaw ag nagrungan sa inra pasuyor sa Templo, nak habang nagpapanaw sida ay napapautbo-utbo pa ag nagdadayaw sa Dios.

⁹ Nakita it tanang tawo ruto nak sida ay nakapanawey ag nagdadayaw sa Dios, ¹⁰ ag nakilaya ninra sida nak sida ay katong yupog nak nagpapalimos sa Magandang Pwertahan sa Templo. Ag sinra ay nagkatingaya nak gador sa natabo sa ida.

Kag Pagwali ni Apostol Pedro Pagkapaado sa Yupog

¹¹ Habang ginghahawiran it kaling yupog sina Pedro ag Juan, nagrinagipon sa inra kag mga tawo ruto sa gingtatawag ninra nak Rayanan ni Haring Solomon, ag

pay indi sinra kapatí. ¹² Pagkakita ni Pedro sa mga tawo, nagsiling sida sa inra:

"Ako mga Kasimanwang Israelinhon, asing ingkakatingayahan ninro kaling natabo? Ag asing nagpapaka-muyat kamo sa amo nak pay baga ing-iisip ninro nak amo sida napapanaw dahil sa amo sariling gahom o dahil sa amo pagiging balaan? ¹³ Kag Dios ni Abraham, Dios ni Isaac, Dios ni Jacob † ag Dios nak ingdadayaw it iba pa natong mga ginikanan ay imaw kag naghimo it kali. Ag parayan dili kag Ida Suguon nak si Hesus ay nataw-an it balor. Sida kag inro ingta-o sa mga sundalo it Roma, ag gingsikway sa atubangan ni Gobernador Pilato. Mas inggusto ninro nak kag apaliwason ay katong ibang tawo imbes nak si Hesus.

¹⁴ "Sida ngani kag Balaan ag Matarong pero inro gingsikway ag mas ingpalabi pa ninro kag usang mamamatay-tawo. ¹⁵ Ag Sida nak imaw kag Inghahalinan it Kabuhi nak Waya't Katapusan ay inro ingmatay pero ingbanhaw it Dios, ag kami kag makakapamatuor it kali. ¹⁶ Si Hesus kag inggwa't gahom. Ag parayan sa pagtu-o namo sa Ida pangayan, ay nag-ado kaling tawo nak inro nakikita ag nakikilaya. Kag pagtu-o kang Hesus kag nagta-o it kaaduhan sa tawong kali nak rahali sa inro atubangan ngasing.

¹⁷ "Ag ngasing ngani, mga hali namo nak mga Israelinhon, ayam nako nak nahimo yang kato ninro ag inro mga pinuno dahil waya ninro nasasaduri nak kato ay sala. ¹⁸ Pero ingsiling it Dios it kato parayan sa tanang Ida mga propeta, nak kag Kristo ay kinahangyan nak magrayan it maramong hirap, ag kali ay Ida ingtupar parayan sa inro inghuman kang Hesus. ¹⁹ Kada ngani maghinuysoy kamo ag talikuran kag inro mga sala agor kali ay mapaya. ²⁰ Himu-a kali ninro agor mapapasa-inro kag mga panahon it kahilwayan nak halin sa presensya it Gino-o, ag agor iparaya ray Nida kag Kristo nak datey Nidang pinili para sa inro. Ag kaling ingpromisang Kristo ay waya't iba kundi si Hesus. ²¹ Kinahangyan nak magpabilin anay Sida sa langit hastang mag-abot kag panahon nak abag-uhon kag tanan nak mga butang, kumporme sa ingsilingey it kato pa it Dios parayan sa Ida mga balaan nak propeta. ²² Siling ni Moises:

"Kag Ginoong Dios kag masugo it usang Propeta para sa inro

halin sa inro lahi tuyar sa Ida pagsugo sa ako.

Dapat ninro Sidang panimatan kung ni-o man kag Ida isiling.

²³ Aber si-o nak indi magpanimati sa Propetang kali ay

awagiton it Dios sa listahan it Ida mga katawuhan.' "

† Exo. 3:6. Kag gustong bisayahon it kali ay dahil nagdadayaw sinra sa Dios, aber rugayey sinra nak namatay, buhi gihapon sinra sa langit.

²⁴ “Ag tanang iba pang mga propeta ra, magtuna kang Samuel hastang sa mga nagsunor sa ida ay nagbisaya ra it nahanungor rili. ²⁵ Kita kag unang makakabaton it katuparan it kinang mga promisa it Dios parayan sa mga propetang kina, ag kita ra ay kaumir sa mga mapanubli it kasugtanan nak ingta-o it Dios sa ato mga ginikanan, tong gingsiling Nida kang Abraham kali:

“Parayan sa imo inanak kag tanang katawuhan sa mga nasyon ay makakabaton it pagpakamaado.”

²⁶ “Tong gingpapali it Dios kag Ida Suguon ay gingparaya anay Nida Kali sa ato agor kita’y pakamaaduhon, ag kag bawat usa sa ato ay matalikor sa ato mayain nak ginghuhuman.”

Kag Pag-atubang nina Apostol Pedro ag Apostol Juan sa mga Konsehal

4 Habang nagbisaya pa sina Pedro ag Juan sa mga tawo, nag-abot kag mga Saserdote, mga Saduseo, ag kag Kapitan it mga sundalo sa Templo. ² Hangit sinra riling ruhang apostoles dahil ingtutudluan ninra kag mga tawo nak nabanhaw si Hesus ag imaw kali kag nagpapamatuor nak mababanhaw ra kag mga minatay. ³ Kada gingrakop ninra kaling ruha ag ingpriso anay hastang pagkaaga dahil haponey kato. ⁴ Pero aber tuyar kag natabo, maramo gihapon kag mga nakarungog it inra pagwali ag nagtu-o kang Hesus. Ag kag bilang it mga nagtu-o nak mga kayake ay nakaabotey sa mga limang libo.

⁵ Pagkaaga, nagtipon sa Herusalem kag mga pinuno it mga Hudyo, mga Punong Saserdote ag mga Manunudlo it Kasuguan. ¹⁶ Ruto ra kag Pinaka-mataas nak Saserdote nak si Anas, kaibahan sina Caipas, Juan ag Alejandro, ag kag iba pang myembro it ida pamilya. ⁷ Gingpatinrog ninra sina Pedro sa inra atubangan ag ingpangutana, “It tahapon, tong ingpaado ninro kaling tawo, kanin-ong gahom ag kanin-ong pangayan kag inro inggamit?”

⁸ Si Pedro nak puno it gahom it Ispirito Santo ay nagsabat:

“Mga Pinuno it ato banwa ag mga Pinuno it Sinagoga, ⁹ kung ging-uusisa ninro kami ngasing tungor sa maadong natabo diling yupog ag kung pauno sida nag-ado, ¹⁰ ay amo gingpapasador sa inrong tanan ag sa tanang mga Israelinhon, nak sida ay nag-ado parayan sa gahom it pangayan ni Hesu-Kristo nak taga-Nazaret, nak inro ingpalansang sa krus ag ingbanhaw it Dios. Parayan ngani sa Ida kaling tawo ay nag-ado ag ngasing ay nakakatinrogey dili sa inro atubangan. ¹¹ Si Hesus kag ingpapatungran sa Sagradong Kasuyatan nak,

“Kag batong insikway it mga nagtutugrok it bayay

ay imaw it naging pinaka-importante bilang pangpatibay dili.” ^{††}

¹² “Wayat ibang makakaluwas sa tawo kundi si Hesu-Kristo yang, dahil wayat ibang pangayan sa irayom it langit nak gingta-o sa mga tawo agor kita ay makaagom it kaluwasan.”

¹³ Pagkakita ninra nak masupog sina Pedro ag Juan nak mag-atubang sa inra, ag kapin pa ay namumuyatan ninra nak kaling mga tawo ay mga mababang tawo yang nak wayat mataas nak inarayan, natingaya sinra. Ag inra nakilaya nak sinra ay kaumir sa mga dating kaibahan ni Hesus. ¹⁴ Ag dahil nakita ra ninra katong dating yupog nak ingpaado nak nagtitinrog sa inra tupar, ay wayaey sinra it mabisayang kuntra sa inra.

¹⁵ Kada ingpaliwas anay ninra sina Pedro sa inra ingtitipunan, bag-o sinra nag-inistoryahan. ¹⁶ Siling ninra:

“Ni-o kag ato ahimuon sa mga tawong kali? Kaling pambihirang milagro nak inra ginghuman ay naayamaney it tanang mga tawo rili sa Herusalem, ag kali ay indi nato maitago. ¹⁷ Pero pramas indiey mapakabantog kaling tungor kang Hesus, ay ato yangey sinra abawalan nak magbisaya pa aber kanin-o tungor sa pangayan it katong Hesus.”

¹⁸ Ngani, gingtawag ray ninra sina Pedro ag ingbawalan nak indiey nak gador magbisaya o magtudlo it tungor sa pangayan ni Hesus.

¹⁹ Pero nagsabat sina Pedro ag Juan, “Kamo kag maghusgar kung tama sa pagmuyat it Dios nak mag-sunor kami sa inro imbes nak sa Dios, ²⁰ dahil indi nak gador namo mapigahan nak ibisaya kag amo nakita ag narunggan.”

²¹ Kada, ingpakapahog pang gador sinra it mga pinuno bag-o gingbuhian. Gusto tan-a ninra nak maparusahan kaling ruha, pero buko ninra ayam kung pauno dahil kag mga tawo ay nagdadayaw sa Dios dahil sa natabo ruto sa yupog. ²² Ngani, kaling tawo nak napaado parayan diling milagro ay subrang kwarenta anyosey.

Kag Pagpangamuyo Agor Indi Mahadlok nak Magpa-dayon sa Pagwali

²³ Tong ingbuhianey sina Pedro ag Juan, nagdiretso sinra ruto sa inra mga kaibahan ag ging-uma kung ni-o kag siling sa inra it mga Punong Saserdote ag iba pang mga pinuno it mga Hudyo. ²⁴ Pagkarungog ninra it kali, nagkausa sinra sa pagpangamuyo sa Dios:

“Ginoong Makagagahom sa tanan, Ikaw kag nagtuga it langit, duta ag ragat, ag tanang rahina.

²⁵ Parayan sa Ispirito Santo, Ikaw kag Dios nak nagbisaya parayan sa amo Lolo David, nak Imo ulipon nak:

† o “Eskriba” nak halin sa bisayang Ingkis nak “Scribe.”

†† Sal. 118:22.

“Asing kag ibang mga nasyon ay pay nagmamaliya, ag asing kag mga tawo'y nagpaplano it mga bagay nak waya't puyos?

²⁶ Kag mga hari sa kalibutan ay naghahanra sa paglaban,

ag kag mga pinuno ay nagkausa nak maglaban sa GINOONG Dios ag sa Ida ingpromisang Kristo.” †

²⁷ “Natupar ngani kali dili sa amo syudad, dahil si Haring Herodes Antipas ag si Gobernador Poncio Pilato ay parehong nagpakig-usa sa mga taga-ibang nasyon ag sa mga Israelinhon nak labanan kag Imo Balaang Suguon nak si Hesus, nak imaw Nimo't Pinili. ²⁸ Parayan diling inra inghuman, natupar kag Imo plano it kato pa kumporme sa Imo gahom ag kabubut-on. ²⁹ Ag ngasing ngani Gino-o, muyati kaling inra pangpahog sa amo. Kabay pang buligan Nimo kami nak Imo mga ulipon nak magpadayon nak waya't kahadlok sa pagbantala it Imo mga bisaya. ³⁰ Pakitaan kag Imo gahom agor magpaado sa mga di sakit ag maghimo Ka it mga katitingayang milagro ag tanra parayan sa pangayan it imo Balaang Suguon nak si Hesus.”

³¹ Pagkatapos ninrang magpangamuyo, kag bayay nak inra gingtitipunan ay naghudong, ag sinrang tanan ay napuno it gahom it Ispirito Santo ag waya sinra it kahadlok nak ibisaya kag mga bisaya it Dios.

Kag Pagbinulig-buligan it mga Maghali sa Gino-o

³² Ngasing, kag mga nagtutu-o kang Kristo ay nagkausa sa isip ag kabubut-on, ag waya sa inra it nagsiling nak kag ida ari-arian ay ida yang, kundi inra ingpipisan kag tanan ag ingpaparti kumporme sa kinahangyan it bawat usa. ³³ Kag mga apostoles ay inggwa it rakong gahom halin sa Dios nak magpamatuor sa pagkabanhaw it Ginoong Hesus, ag kag rakong pagpakamaado ay napasa-inrang tanan. ³⁴ Waya't aber usa sa inra nak nawawar-an, dahil kag bawat usa nak inggwa't duta ag bayay ay hanra nak magbaligya it kali. Ag kag binta ³⁵ ay inra ing-iimbyar sa mga apostoles, bag-o kali ay inapana-o sa inra mga kaibahan nak inggwa't kinahangyan.

³⁶ Inggwa sa inra it usang kalahing Hudyo nak halin sa Isla it Cipre. Sida ay halin sa lahi ni Levi ag kag ida ngayan ay Jose. Ingtatawag ra sida it mga apostoles nak Bernabe nak kag gustong bisayahon ay “Manug-pakusog.” ³⁷ Usa sida sa nagbaligya it usang parsela it ida bukir ag ing-imbyar kag binta sa mga apostoles.

Kag Pagbinakak nina Ananias ag Sapira

5 Pero inggwa sa inra it mag-asawa nak kag pangayan it kayake ay Ananias ag kag ida asawa ay si

† Sal. 2:1-2

Sapira, nak nagbaligya ra it usang parsela it inra duta. ² Pagkabaligya ninra it kina, ay gingbuhinan anay ni Ananias kag inra nabaton nak kabadaran, ag kali ay ayam ra it ida asawa. Pagkatapos kag nabilin ay ida ing-imbyar sa mga apostoles ag sida ay nagsiling nak imaw yang kato kag tanang kabadaran it inra duta.

³ Nagpangutana si Pedro sa ida, “Ananias, asing nagparaog-raog ikaw kang Satanas nak magbinakak sa Ispirito Santo tong ingbuhinan nimo kag kabadaran it inro duta? ⁴ Buko baga, bag-o nimo nabaligya kato, ay imo ra talaga kato? Ag pagkatapos nak nabaligyaey nimo kato, ay imo pa gihapon katong kabadaran? Ag sa imo ra kato kung imo ita-o o indi? Ay asing imo pa naisipan nak himuon kali? Buko ikaw sa tawo gibinakak kundi sa Dios.”

⁵ Pagkarungog ni Ananias it kaling ingbisaya ni Pedro sa ida, natumba sida ag namatay. Ag kag tanan nak nakarungog it tungor rili ay nakabatyag it rakong kahadlok. ⁶ Masunor, nagtinrog kag ibang mga binata ruto ag ingpuros ninra kag minatay, bag-o binadawan kali paliwas ag gingyubong.

⁷ Pagkalipas it mga tatlong oras, nag-abot kag asawa ni Ananias nak waya pa nakakasador kung ni-o kag natabo. ⁸ Sa nak raan, ingpangutana sida ni Pedro, “Umaan sa ako kung imaw yang talaga kali kag inro nabatong kabadaran it inro duta?”

Ag nagsabat sida, “Oho, imaw yang talaga kina.”

⁹ Kada, nagsiling sa ida si Pedro, “Asing nagkausa kamo nak purbahan kag Ispirito it Gino-o? Hay, hinaey katong mga nagyubong sa imo asawa, ag ikaw ray kag inra isunor.”

¹⁰ Sa nak raan, natumba sida sa atubangan ni Pedro ag namatay ra. Pagbalik it katong mga binata, nakita ninra nak sida ray kag namatay, kada sida ay ingbadawan ray ninra paliwas, ag gingyubong sa tupar it ida asawa. ¹¹ Ag abang rako kag kahadlok nak nabatyagan it tanang nagtutu-o ag it tanang nakarungog it kaling mga natabo.

Kag mga Milagro nak Inghimo Parayan sa mga Apostoles

¹² Sa mga adlaw nak kato, maramong katitingayang milagro ag tanra kag nahimo sa mga tawo parayan sa mga apostoles, ag sinrang tanan nak mga nagsusunor kang Kristo ay perming nagtitinipon ruto sa Rayanan ni Solomon sa Templo. ¹³ Ag para ruto sa mga waya nagtutu-o, aber gingtatahor ninra kag mga nagtutu-o ay waya sinra gisasabo-sabo nak mag-iba sa inra grupo, dahil sa natabo kang Ananias ag sa ida asawa.

¹⁴ Pero aber tuyar kag natabo, lalong nagramo kag mga kayake ag kabade nak narugang sa mga nagtutu-o sa Gino-o. ¹⁵ Ag dahil sa mga milagro nak inghimo it mga apostoles, maramong tawo nak inggwa't sakit

kag ingpangraya it mga tawo sa habig it rayan ag gingpangpahigra sa mga katri o sa mga banig, agor sa pagrayan ni Pedro, aber kag iba sa inra ay masinrungan yang it ida anino ay maadoy. ¹⁶ Pati ra kag mga tawo halin sa mga banwang nakapalibot sa Herusalem ay nagraya it mga masakit ag mga nasasaniban it mayaot, ag sinrang tanan ay napaado.

Kag Pagpahirap it mga Punong Saserdote sa mga Apostoles

¹⁷ Dahil diling natatabo, kag Pinaka-mataas nak Saserdote ag kag tanang kaibahan nida sa sekta nak Saduseo ay nag-iknat ra, dahil sinra ay nahili sa ginghimo it mga apostoles. ¹⁸ Kada gingpangparakop ninra kag mga apostoles ag ingpaprisko. ¹⁹ Ugaling pagkagab-i, kag mga pwertahan it prisuhan ay gingbuksan it anghel it Gino-o ag kag mga apostoles ay ida ingnunot paliwas, ag sinra ay ida gingsugo, ²⁰ "Pagto kamo sa Templo ag ipahadag sa mga tawo kaling tanan tungor riling Bag-ong Kabuhi."

²¹ Kada, katong nagpapanghudag-hudagey, ingtuman ninra kag ingsiling it katong anghel ag sinra ay nagsuyor sa Templo ag nagtudlo sa mga tawo.

Ag marugay-rugay, nag-abot kag Pinaka-mataas nak Saserdote ag ida mga kaibahan sa inra tilipunan. Ida gingpatipon kag mga Konsehal † ag tanang mga pinuno it mga Hudyo ag gingpatawag ra nida kag mga apostoles sa prisuhan. ²² Pero pag-abot ruto it katong mga ingsugo, natingaya sinra dahil wayaey ruto kag mga apostoles, kada nagbalik sinra ag nag-uma, ²³ "Nakita namo nak nakatranka it maado kag prisuhan ag nakatinrog ra kag mga bantay sa pwertahan. Pero tong ingbuksan namo kato wayaey it tawo sa suyor." ²⁴ Tong marunggan kali it Kapitan it mga sundalo sa Templo ag mga Punong Saserdote nagkatingaya sinra, ag dahil dili sinra ay nalibog kung ni-o ray ara kag matatabo.

²⁵ Waya narugay, inggwa ray it nag-abot ag nag-uma sa inra, "Katong mga kayake nak gingprisko ninro ay hagto ngasing sa Templo ag nagtudlo sa mga tawo." ²⁶ Kada katong Kapitan, kanunot kag ida mga sundalo, ay nagpagto sa Templo ag ingnunot kag mga apostoles papagto sa tilipunan it Konseho. †† Pero sinra ay waya gihaprusa ninra, dahil nahadlok sinra sabaling bungguon it mga tawo.

²⁷ Tong ingpasuyorey ninra kag mga apostoles ag gingpaatubang sinra sa Konseho, sinra ay ingbisaran it Pinaka-mataas nak Saserdote, sa pagsiling nak, ²⁸ "Di baga ingbawalaney kamo namo nak magtudlo sa pangayan it kinang Hesus? Pero asing ginghuman gi-hapon ninro? Nagsigi gihapon kamo it pagtudlo sa

bug-os nak Herusalem dahil sa inro kagustuhan nak ita-o sa amo kag tanang kabasuyan sa pagkamatay Nida."

²⁹ Pero nagsabat si Pedro ag kag iba pang mga apostoles, "Kag Dios yang kag dapat namong sunron kisa sa tawo. ³⁰ Kag Dios it ato mga ginikanan ay imaw kag nagbanhaw kang Hesus nak inro gingpamatay parayan sa paglansang sa krus. ³¹ Sida ay gingtaas it Dios sa Ida tu-o ag ingbutang nak Pinaka-pinuno ag Manluluwas. Kali ay agor mataw-an kag mga Israelinhon it lugar nak maghinuysog ag makabaton it kapatawaran it inra mga sala. ³² Ag kami kag nagpapatuor tungor riling mga butang, ag imaw ra kag Ispirito Santo nak ingta-o it Dios sa mga nagsusunor sa Ida."

³³ It katong marunggan kali it mga Konsehal, sinra ay napakahangit ag gusto ninrang matyon kag mga apostoles. ³⁴ Pero inggwa't usang Konsehal ruto nak Pariseo, kag ngayan ay si Gamaliel. Sida ay usang maayong Manunudlo it Kasuguan, ag gingtatahor it tanang mga tawo. Sida ay nagtinrog ag nagsugo nak iliwas anay kag mga apostoles.

³⁵ Bag-o nagsiling sida sa ida mga kaibahan nak Konsehal:

"Mga Kasimanwa nakong mga Israelinhon, isipa anay ninro it maado kag inro ahimuon sa mga tawong kali. ³⁶ Kung inro natatanraan, katong pilang panahong nagligar ay inggwa't nabantog nak usang pay susin-o nak rebelde nak kag ngayan ay si Teudas. Ag maramong tawo, mga ap-at nak gatos, kag nagsunor sa ida. Ugaling gingmatay sida ag nagkawagit-wagit kag tanang nagsusunor sa ida ag waya sa inra it nabilin.

³⁷ "Sumunor ay nagyuaw ray si Judas nak taga-Galileya it katong panahon it pagpalista it mga tawo, ag maramo rang mga tawo kag ida naraya nak mag-sunor sa ida. Namatay ra sida ag nagkawagit-wagit ra kag tanang nagsunor sa ida.

³⁸ "Kada kag ako masisiling sa inro tungor riling problema ngasing sa mga tawong kali ay aya sinra gipasinglabute! Pabad-i yang sinra! Dahil kung kaling inra ging-iisip ag inghuhuman ay halin sa tawo yang, waya ra gihapon sinra it mapapakamos dili. ³⁹ Pero kung kali ay halin sa Dios, sinra ay indi ninro mapirdi. Ag maliwas pang kamo ay naglalaban sa Dios!" Ging-sunor ngani it Konseho kag laygay ni Gamaliel.

⁴⁰ Pagkapasuyor liwat ninra sa mga apostoles, pinabalbal ninra sina Pedro bag-o ingbawalan ray nak magbisaya sa pangayan ni Hesus. Pagkatapos sinra'y binuhianey.

⁴¹ Naghalin sinra sa atubangan it Konseho nak nasasadyahan, dahil gingbilang sinra it Dios nak an-gay nak mag-agom it kahud-anan alang-alang sa pangayan ni Hesus. ⁴² Ag adlaw-adlaw ruto sa Templo ag

† o "Sanhedrin." Basaha ra sa Glosaryo kag tungor sa "Konseho."
†† o "Sanhedrin."

aber sa inra mga bayay, waya sinra gitutungon it pagtudlo ag pagwali tungor kang Hesus nak imaw kag ingpromisang Kristo.

KAG PAGPILI IT PITONG KAYAKE PRAMAS MAGBULIG SA MGA APOSTOLES

6 It katong panahong kato, nagraramo kag mga nagsusunor kang Hesus. Ag inggwa't mga lahi it Hudyo nak mga tubong Gresya nak nagnginginyob laban sa mga tubong Hudeya, dahil kag inra mga balo ay napapabad-an sa pang-adlaw-adlaw nak pagta-o it inra mga kinahangyan.

² Kada gingtipon it doseng apostoles kag mga manugsunor ni Hesus ag nagsiling sa inra, "Buko tama nak pabad-an namo kag pagwali it mga bisaya it Dios pramas yang intyendihon kag pagta-o it pagkaon o bulig sa ato mga kaibahan. ³ Ngani, mga hali namo, magpili kamo sa mga kaibahan ninro it pitong kayake nak maado kag pagkakilaya it mga tawo, puno it gahom it Ispirito Santo ag maayam, agor sinra kag amo ibutang sa responsibilidad nak kali, ⁴ pramas kag amo bug-os nak panahon ay amo ita-o sa pagpangamuyo ag sa pagwali it mga bisaya it Dios."

⁵ Ag kaling inra plano ay namut-an it tanan, kada gingpili ninra si Esteban nak usang kayake nak inggwa it rakong pagtu-o ag puno it gahom it Ispirito Santo. Imaw ra, gingpili ninra sina Felipe, Procoro, Nicanor, Timon, Pamenas ag si Nicolas nak usang Griyego nak taga-Antiokya sa Siria. Sida ay dating naraya sa relihiyon it mga lahi it Hudyo. ⁶ Gingpaatubang sinra sa mga apostoles ag sinra'y gingpangamuyuan ninra habang ingpapatungan it inra mga damot.

⁷ Padayon nak nabantog kag mga bisaya it Dios ag nagpakaramo kag mga manugsunor ni Hesus sa Herusalem, ag maramong mga Saserdote it mga lahi it Hudyo kag nagtu-o ag nagsunor sa Ida.

KAG NAHANUNGOR KANG ESTEBAN

Kag Pagrakop kang Esteban

⁸ Si Esteban nak usang tawong abang ado ag puno it gahom it Dios ay naghuman it mga katitingayang milagro ag tanra sa atubangan it mga tawo. ⁹ Pero inggwa it mga lahi it Hudyo nak myembro it usang sinagoga † nak gingtatawag nak Sinagoga it mga Nalibreng mga Ulipon, nak naglaban it suay-suayan kang Esteban. Kali sinra ay mga taga-Cirene sa Libya, taga-Alejandria sa Ehipto, †† ag kag iba ay halin sa mga probinsya it Cilisya ag Asya. ¹⁰ Pero indi ninra maraog

† Kaling lugar ay puyding maging tilipunan ninra, o dayawan, o korte, o eskwelahan. †† Kag Alejandria ay usang importanting syudad nak pwerto it Ehipto. ‡ Kaling Asya ay usang probinsya nak nasasakop ngasing it Turkey.

kag ida kaayam ag gahom it Ispirito it Dios nak asa ida.

¹¹ Kada, patago ninrang gingsusugsog kag pilang mga kayake nak magsiling, "Narunggan namo nak ida gingpapaspalahan si Moises ag kag Dios."

¹² Ag dahil dili nahangit kang Esteban kag mga tawo, mga pinuno it mga Hudyo, ag mga Manunudlo it Kasuguan, kada pinagtuan ninra sida ag ingrakop bag-o gingraya sa atubangan it Konseho.

¹³ Nagbaoy sinra it mga testigo ag ingtudluan nak magbinakak sa inra pagtestigo laban sa ida. Kag inra siling ay, "Kaling tawo ay waya puat it bisaya laban sa ato sagradong Templo ag laban sa Kasuguan ni Moises. ¹⁴ Narunggan namo sida nak nagsiling nak kaling Templo ay agubaon it kaling si Hesus nak taga-Nazaret, ag abayduhan Nida kag mga sulunranon nak namat-aney nato halin pa kang Moises."

¹⁵ Pero habang inra gingpapaka-muyatan si Esteban nak asa atubangan it Konseho, nakita ninra nak kag ida uda ay nagsiga nak pay tuyar sa uda it usang anghel.

Kag Pagdipensa ni Esteban Tungor sa Ida Sarili sa Atubangan it Konseho

7 Nagpangutana kag Pinaka-mataas nak Saserdote kang Esteban, "Matuor baga katong tanan nak inra gingsiling?"

² Nagsabat si Esteban:

"Mga Kahalihan nako nak mga Israelinhon ag mga Talahurong mga Pinuno, runggi ninro ako. Kag Dios nak Makagagahom ay nagpakita sa ato Katatayatayan nak si Abraham it katong hagto pa sida sa Mesopotamya, bag-o pa sida nag-istar sa banwa it Haran sa Padan-aram. ³ Nagsiling kag Dios sa ida: " 'Halin dili sa imo sariling banwa ag bada-e kag imo kahalihan,

ag magpagto sa lugar nak Ako itudlo sa imo.' "

⁴ "Kada, naghaling ngani si Abraham sa lugar it Caldeya sa Mesopotamya ag nagsaydo ruto sa Haran. Pagkamatay it ida Tatay, sida'y ingpasaydo it Dios rili kung hariin kita nag-iistar ngasing. ⁵ It kato waya pa sida nataw-e it Dios it panublion nak aber usang komkom yang nak raga, ugaling gingpromisa sa ida nak kaling duta ay mapapasa-ida ag sa ida mga inanak, aber inapromisa kali sa ida it kato ay waya pa sida it anak. ⁶ Ag tuyar kali kag siling it Dios sa ida, " 'Kag imo mga inanak ay magiging mga estranghero sa lugar nak buko inra.

Ruto sinra aulipunon ag aihigon sa suyor it ap-at nak gatos (400) nak tuig.

⁷ Pero aparusahan Nako katong nasyon nak nag-uulipon sa inra, ag pagkatapos sinra ay mahalinal ruto

ag madayaw sa Ako sa lugar nak kali.' "

⁸"Ag gingta-o it Dios kang Abraham kag tanra it Ida kasugtanan nak imaw kag pagtuli. Kada ngani tong maging anak ni Abraham si Isaac, ingtuli kali nida pag-abot it pangwayong adlaw. Naging anak ni Isaac si Jacob, ag si Jacob ay imaw kag naging tatay it doseng Inghalanan it ato lahi.

⁹"Usa sa inra ay si Jose, ugaling nahili kang Jose kag iba pa nidang mga hali nak ato ra mga Luluhon. Kada sida ay inra gingbaligya sa Ehipto bilang ulipon. Pero kag Dios ay ida kaibahan ¹⁰ ag Imaw it nagtabang sa ida sa tanang ida kahirapan. Gingpaburan sida it Dios nak mamut-an ni Paraon nak hari it Ehipto, ag ingtawan ra sida it kaayam, kada ingbutang sida ni Paraon bilang gobernador it ida tanang lugar ag sinakupan sa Ehipto.

¹¹"Tong huli, nagkainggwa it tigkagutom ag masyarong kahirapan sa bug-os nak lugar it Ehipto ag Canaan, kada kag ato mga Luluhon ay waya't nabayan it pagkaon. ¹² Pagkarungog ni Jacob nak inggwa pa it uyas sa Ehipto, gingsugo nida kag ato mga Luluhon nak magpagto, ag imaw kato kag inra primerong pagpagto ruto. ¹³ Sa pangruha ninrang pagpagto, nagpakilaya si Jose sa ida mga hali, ag nakilaya ra sinra ni Paraon.

¹⁴"Gingpasapoy ni Jose kag ida tatay nak si Jacob ag tanang ida kahalihan, ag sinrang tanan ay sitentay singko (75). ¹⁵ Sinrang tanan, kaibahan si Jacob ay nagpagto sa Ehipto, ag ruto sida namatay, pati kag iba pa nato nak mga Luluhon. ¹⁶ Pero kag inra mga suká ay ingbalik dili sa Siquem, ag gingyubong sa yuyubngan nak ingbakay it mga inanak ni Abraham sa mga anak ni Hamor nak taga-Siquem, nak kag balor ay pilang bilog nak pilak.

¹⁷"Tong mayungotey kag panahon it pagtupar it Dios sa Ida promisa kang Abraham nak ibalik sinra rili, nagpakaramo kag mga Israelinhon sa Ehipto. ¹⁸ Ag nagpadayon pa kag inra pagramo hastang sa maghari sa Ehipto kag Paraon nak waya nakakakilaya kang Jose. ¹⁹ Kag Paraon nak kali ay inggwa it pagkatuso sa ida pagtratar sa ato mga hali, ag gingmamandahan nida kag ato ginikanan nak ipilak kag inra mga bag-ong puslot nak mga anak agor mapangmatay kali pramas indie sinra magramo pa.

²⁰"It kag panahong kato, ging-anak si Moises ag namut-an sida it Dios. Tatlong buyan sidang ging-alagaan anay sa bayay it ida tatay. ²¹ Masunor, sida ay ingbutang sa liwas kung hariin sida ay nakita it anak nak rayaga ni Paraon. Ag sida ay ing-ako ag ingparako it kaling rayaga nak pay ida sariling anak. ²² Gingtudluan sida it tanang kaayaman it mga Ehiptohanon, ag sida ay naging maayo sa ida pagbisaya, naging matigson ag maabtik.

²³"Tong si Moises ay kwarenta (40) anyosey, nabatyagan nida nak gusto nidang pasyaran kag ida mga kahalihang mga Israelinhon. ²⁴ Ruto ay nakita nida kag usang Israelinhon nak ingpipintasan it usang Ehiptohanon ag ida ging-apinan katong Israelinhon, ag ingmatay bilang pagbayos. ²⁵ Kabi nida ay naintyendihan it ida mga kahalihang mga Israelinhon nak gingtatawan sinra it Dios it kaluwasan parayan sa ida. Pero waya yaki ninra naintyendihe.

²⁶"Pagkaaga, nagpagto ray sida sa inra ag inggwa sida it nakita nak ruhang Israelinhon nak nag-aaway ag sinra ay ida ingsaway ag apabugnuhon tan-a. Siling nida, 'Mga amigo, kamo ay maghali. Asing kamo ay nag-aaway?'

²⁷"Pero sida ay ingtuyor it katong tawo nak inggwa it sala ruto sa ida kasimanwa. Siling it kali, 'Sin-o kag nagbutang sa imo para maging pinuno namo ag maging manughusgar sa amo?' ²⁸ Amasyon baga ako nimo, tuyar sa imo ginghuman it tahapon ruto sa Ehiptohanon?' ²⁹ Pagkarungog ni Moises sa sabat it kaling Israelinhon, sida ay nagtakas ag nag-istar ruto sa lugar it Midian. Ruto sida nagkaasawa ag nagkainggwa't ruhang anak nak kayake.

³⁰"Pagkalipas it kwarentang tuig, nagpakita kang Moises kag usang anghel ruto sa usang nagrarayabrayab nak mababang kahoy, sa disyerto mayungot sa Baguntor it Sinay. ³¹ Pagkakita dili ni Moises, sida ay natingaya, kada ida kali gingpayungutan agor muyatan it maado. Habang nagpapayungot sida, narunggan nida kag boses it Gino-o nak nagsiling, ³² 'Ako kag Dios nak ingdadayaw it imo mga ginikanan, Dios ni Abraham, Dios ni Isaac ag Dios ni Jacob.' † Nagpanguyog si Moises sa kahadlok, kada ida tinakyuban kag ida uda it ida damot.

³³"Gingsiling sa ida it Gino-o, 'Hukasa kag imo sandalyas, dahil kaling lugar nak imo gingtitinrugan ay balaan. ³⁴ Nakitang gador Nako kag pag-ihig sa Ako banwa ruto sa Ehipto, ag narunggan Nako kag inra pag-aguyo, kada nagpali Ako agor sinra'y luwason. Kada ngasing maley, asuguon ka Nako nak magbalik sa Ehipto.'

³⁵ Nagpadayon si Esteban sa ida pagbisaya, "Kaling Moises nak inra gingsikway tong sinra'y nagsiling nak, 'Sin-o kag nagbutang sa imo para maging pinuno ag manughusgar namo?' ay imaw it ingsugo it Dios nak maging pinuno ag manugtubos parayan sa anghel nak nagpakita sa ida rutong mababang puno't kahoy.

³⁶"Sida kag nagpamuno sa inra halin sa pagkaulipon sa Ehipto, pagkatapos nak maghuman sida it mga katitingayang milagro ag tanra ruto sa Ehipto, sa Mapuyang Ragat, ag hasta ruto sa disyerto, sa suyor it kwarentang (40) tuig.

† Exo. 3:6.

³⁷ "Ay imaw gihapon kaling Moises nak nagsisiling sa ato mga hali nak Israelinhon, 'Kag Dios kag mataas sa usang propeta para sa inro halin sa inro lahi, tuyar sa Ida pagtaas sa ako.' ³⁸ Ag imaw gihapon sida kag kaibhanan ninra it katong nagtitipon sinra sa pagdayaw sa Dios ruto sa mayangkag nak kabukiran, it katong nagbisaya kag anghel sa ida ag sa ato mga ginikanan sa Baguntor it Sinay. Imaw ra kato kag oras tong ida ingbaton kag mga bisaya halin sa Dios nak nagtata-o it kabuhi, agor sida ray kag mata-o sa ato.

³⁹ "Pero waya gihapon sida gisunra it ato mga ginikanan. Sida ay inra gingsikway, ag sa inra mga tagipusuon ay gusto ninra nak magbalik sa Ehipto.

⁴⁰ "Kada siling ninra kang Aaron, 'Himu-e kami it mga dios nak imaw kag mapanguna sa amo, dahil waya nato nasaduri kung naunoy katong Moises nak nagpanguna sa ato paliwas sa Ehipto.' ⁴¹ Kada naghuman matuor sinra it ribultong baka, ag nagpadaga para ruto, ag sinra ay nagkinasadya dahil rutong ribulto nak ginghuman it inra mga damot.

⁴² "Dahil ruto, ingtalikuran sinra it Dios ag pinabadan nak magdayaw sa mga bituon sa langit, kada ngani ingsuyat sa libro it mga propeta:

"Lahi ni Israel, Ako baga kag inro inghalan ag ingpadagaan it mga hadop ruto sa disyerto sa suyor it kwarantang (40) tuig?

⁴³ Buko Ako! Dahil kag inro raya ay kag tolda it dios-diosan nak si Moloc, ag kag ribulto it bituong dios-diosan nak si Renpan. Ginghuman ninro sinra agor inro adayawon, kada Ako ibuwot nak kamo ay mabihag ag aray-on paliwas sa Herusalem papagto sa unhan pa it mayadong syudad it Babilonya.' " †

⁴⁴ Nagpadayon si Esteban sa ida pagbisaya, "Kag ato mga ginikanan ay naghuman ra it tolda nak nagpamatuor sa presensya it Dios sa tunga ninra ruto sa disyerto. Kato ay kumporme sa gingsugo it Dios ag plano nak gingpakita sa ida. ⁴⁵ Kato ay gingraya it ato mga ginikanan sa pagpanguna ni Josue, tong inra nasakop kag mga nasyon nak dating ruto, nak ingpapidri sa inra it Dios. Katong tolda ay hagto sa inra hastang sa panahon ni Haring David. ⁴⁶ Si David ay namutan it Dios, ag sida kag nagpamuhon sa Dios nak mapatugrok it magandang istaran para sa Dios nak Dios ra it inra Lolo Jacob. ⁴⁷ Pero buko si David kag nagpatugrok it kina kundi kag ida anak nak si Solomon.

⁴⁸ "Ugaling kag Pinaka-mataas nak Dios ay waya giiistar sa mga bayay nak ginghuman it tawo. Siling ngani it propeta:

⁴⁹ " 'Kag langit kag Ako trono, Kag kalibutan kag tungtungan it Ako siki,'

siling pa it Ginoong Dios,
'Ni-o pang bayay kag inro ipatugrok para sa Ako?
Ag ni-o pang lugar kag Ako apahuwayan?

⁵⁰ Buko baga Ako kag naghuman it tanang bagay nak kali? " ††

⁵¹ Nagpadayon pa si Esteban sa pagsiling, "Kamong mga tawo nak mga matugas it uyo, waya pa gihapon nabag-o kag inro tagipusuon, waya ra kamo it gustong magrungog it kamatuuran, ag permi ninrong ginglalabanan kag Ispirito Santo! Kung ni-o kag inghuman it inro ginikanan imaw ra kag inro ginghihimo!

⁵² Inggwa baga it aber usang propeta nak waya gipahirapi it inro ginikanan? Gingmatay pa ngani ninra kag mga nagpauna it siling tungor sa pag-abot Nida nak Matarong. Ag ngasing inroy Sida natraidor ag ingpamatay! ⁵³ Ingbaton ninro kag Kasuguan nak ingta-o it Dios parayan sa mga anghel, pero waya kamo gisunor."

Kag Pagmatay kang Esteban Parayan sa Pagbunggo it Bato

⁵⁴ Pagkarungog it mga Konsehal dili, abang kahangit ninra, ag nagpapagot kag inra mga ngisi kang Esteban. ⁵⁵ Pero si Esteban nak puno it gahom it Ispirito Santo, ay nagtanga sa langit. Ag nakita nida kag kahimayaan it Dios ag si Hesus nak nagtitinrog sa tu-o it Dios. ⁵⁶ Ag nagsiling si Esteban, "Muyati, nakikita nako nak abrido kag kalangitan ag Si Hesus nak dati pa ay ingtatawagey nak Anak it Tawo, ay nagtitinrog sa tu-o it Dios."

⁵⁷ Pero nag-inukaw sinra ag gingtabunan kag inra mga talinga agor indi marunggan kag ida ingsisiling, ag sida ay inra ingraguso. ⁵⁸ Ingtabog ninra si Esteban paliwas it syudad ag ruto ninra ingbunggo hastang mamatay. Ag kag mga testigo sa pagmatay ‡ ay inguba kag inra pangliwas nak baro ag ingbilin sa atubangan it usang binata nak kag ngayan ay Saulo.

⁵⁹ Ag habang ingbubunggo ninra si Esteban, sida ay nagpapangamuyo:

"Ginoong Hesus, batuna kag ako ispirito." ⁶⁰ Ag nagyuhor sida bag-o nag-ukaw it makusog, "Gino-o, aya ra sinra gipanabta riling sala nak inra inghihimo." Pagkasiling nida it kali nabugtuan sida it ginhawa.

GINGPAHIRAPAN NI SAULO KAG MGA NAGTUTU-O KANG KRISTO

8 ¹³ Tuna tong adlaw nak ingmatay si Esteban, nagtuna kag rakong pagpahirap sa mga nagtutu-o kang Kristo nak nagtitipon sa Herusalem. Kada puyra

†† Isa. 66:1-2. ‡ Pag inggwa sa inra it nahusgaran it kamatayan, kali ay inra ingtutuman parayan sa pagbunggo it marakong bato hastang mamatay katong inghusgaran. Sa inra paghimo it kali kinahangyan nak inggwa it pilang mga matinrog nak testigo ag sinra kag unang mabunggo.

† Amos 5:25-27.

sa mga apostoles, kag karamuan ay nagkinalat sa mga lugar it Hudeya ag Samarya. Pilang mga matutom nak manugsunor kang Kristo kag nagyubong kang Esteban ag nagpangalisor sinra it rako para sa ida. Pero si Saulo ay nagkumporme sa pagmatay kang Esteban, ag permi nidang ingpapahirapan kag mga nagtutu-o. Gingsusuyor nida kag mga bayay-bayay ag ingrarakop nida sinra ag ingpapangdurdor papagto sa prisuhan, maging mga kayake man o mga kabade.

KAG MINISTERYO NI FELIPE SA SAMARYA

Kag Pagwali ni Felipe sa Usang Syudad sa Samarya

⁴ Ngasing, aber riin makaabot katong mga nagkalat nak mga nagsusunor kang Kristo ay inra ingbabantala kag mga bisaya it Dios. ⁵ Ag si Felipe, nak usa sa pitong ingpili nak magbulig sa mga apostoles, ay nagpagto sa usang banwa sa Samarya kung hariin ida ingbantala sa mga tawo kag tungor sa ingpromisang Kristo. ⁶ Ag tong marunggan it maramong mga tawo kag ida gingsiling ay nagkausa sinra nak magpanimati sa ida, laloey tong makita ninra kag mga milagro nak ida ginghuman. ⁷ Maramong mayaot kag ida ingpapalayas sa mga tawo nak ingsasaniban it kali, ag sinra ay nagpapaka-idagak habang nagliliwas sa yawas it mga tawo. Maramo rang mga yupog ag pihay kag ida napaado. ⁸ Ngani, rako nak kasadya kag nabatyagan it mga taga-Samarya.

Kag Tungor kang Simon nak Usang Bantog nak Amulitan

⁹ Inggwa it usang kayake nak taga-ruto sa Samarya nak kag ngayan ay Simon. Sida ay usang amulitan ag maramo sidang nahihimong mga katitingaya sa pagmuyat it bug-os nak lugar ruto. Ida gingpapagmarako nak inggwa sida it rakong gahom. ¹⁰ Ag ingpapatihan sida it tanang tawo ruto, pobre man o manggaranon. Siling ninra, "Kaling tawo ay di gahom halin sa Dios ag sida ay gingtatawag nak Kag Gamhanan."

¹¹ Marugay nak panahon nak sida'y ingpapatihan it mga tawo dahil sa ida mga katitingayang ginghihimo. ¹² Pero tong nagtu-o sinra sa Maadong Balita † nak ingwali ni Felipe tungor sa paghari it Dios ag kang Hesu-Kristo, nawar-an sinra it pagpati kang Simon, ag sinra ay nagpabawtismo, maging mga kayake man o mga kabade. ¹³ Aber si Simon mismo ay nagtu-o, ag pagkapabawtismo nida, sida ay nagnunot-nunot kang Felipe. Ag pagkakita nida sa mga maragkong milagro ag tanra †† nak inghuman ni Felipe sida ray kag natingaya.

† o "Ebanghelyo." †† Kali sa bisayang Griyego ay "mga tanra ag mga milagro." Kag mga milagro ay perming ingtatawag nak "mga tanra" dahil kali kag nagtata-o it mga pamatuor tungor sa pagka-Dios ni Kristo.

¹⁴ Pagkarungog it mga apostoles sa Herusalem nak kag mga taga-Samarya ay nagbaton sa mga bisaya it Dios, ingparaya ninra ruto kag mga apostoles nak sina Pedro ag Juan. ¹⁵ Pag-abot ninra ruto, nagpangamuyo sinra para sa mga nagtu-o kang Kristo nak inra batunon ra kag Ispirito Santo, ¹⁶ dahil waya pa kali napapasa-inra, kundi ingbawtismuhan pa yang sinra sa pangayan it Ginoong Hesus. ¹⁷ Ag gingpatong nina Pedro ag Juan kag inra mga damot sa mga taga-Samarya ag nabaton ninra kag Ispirito Santo.

¹⁸ Tong nakita ni Simon nak sa parayan it pagpatong it damot it mga apostoles ay napapasa-inra kag Ispirito Santo, gingruhitan nida sina Pedro it kwarta ¹⁹ ag nagsiling, "Taw-e ra ako it kaling gahom nak aber sin-o kag ako mapatungan it damot ay makakabaton it Ispirito Santo."

²⁰ Pero ingsabat sida ni Pedro:

"Ikaw ag kinang imo kwarta ay mapagto sa impyerno sa imo kamatayon dahil hinang imo huna-huna. Kabi baga nimo ay mababadaran kag regalo it Dios nak imaw kag Ispirito Santo? ²¹ Waya ka't karapatan nak himuon kina, ag buko ikaw kaumir sa bagay nak kali, dahil kag imo tagipusuon ay buko matarong sa atubangan it Dios. ²² Ngani, maghinuysoy ka sa imo mayain nak hanrom, ag magpangamuyo sa Gino-o nak kung maaari, patawaron ka sa imo ing-iisip nak kina. ²³ Dahil nakikita nako nak ikaw ay inggwa't gingtatago nak kahili ag ikaw ay ulipon it kasal-anan."

²⁴ Ag nagsabat si Simon, "Kaluy-i ako! Ag pangamuyuan ako sa Gino-o, nak kabay pang kag inro ingsiling ay indi matabo sa ako."

²⁵ Pagkatapos nak makapamatuor ag makawali it bisaya it Gino-o sina Pedro ag Juan ruto, sinra ay nagginaney pabalik sa Herusalem. Ag aber sa inra pagrayan sa mga baryo it Samarya ay inra gingwawali gihapon kag Maadong Balita.

Kag Pagwali ni Felipe sa Usang Opisyal nak Taga-Etiopya

²⁶ Pagkahalin nina Pedro, inggwa it usang anghel it Gino-o nak nagpakita kang Felipe ag nagsiling, "Panaw pa-habagatan, papagto sa rayan pa-Gaza halin sa Herusalem." Kali ay sa disyerto. ²⁷ Ag nagpagto matuor si Felipe. Ruto ay inggwa sida it nakita nak usang kayake nak taga-Etiopya. Sida ay usang mataas nak opisyal nak nagsiserbisyo sa Reyna it Etiopya nak kag ngayan ay si Candace, kada kaling opisyal ay ingkapon. ‡ Sida kag Manugpasulit it tanang manggar it Reyna, ag paghalin pa yang nida sa Herusalem kung hariin sida ay nagdayaw sa Dios ruto. ²⁸ Papauliey si-day, ag habang nakasakay sida sa karitela, ida ging-

‡ Sa bisayang Griyego sida ay ingtawag nak usang "Eunico." Sa inra kustombre sa Etiopya, ingkakapon ninra kag mga kayake nak manugserbisyo sa Reyna.

babasa kag libro ni Propeta Isaias. ²⁹ Ag nagsiling kag Ispirito Santo kang Felipe, “Abuta ag bisayahan katong sakay it karitela.”

³⁰ Kada, paspasan sida it rayagan ag naabot nida kag karitela. Pagtyampar nida rili, narunggan nida nak ingbabasa it kaling tawo kag libro ni Propeta Isaias, kada nagpangutana si Felipe, “Naintyendihan baga nimo kining imo gingbabasa?”

³¹ Ag nagsabat kaling tawo, “Indi ngani! Pauno kali nako maiintyendihan? Maado tan-a kung inggwa it mapahadag it kali sa ako.” Kada gingpasakay nida si Felipe sa ida karitela nak mag-ingkor sa ida tupar.

³² Imaw kali kag parti it Sagradong Kasuyatan nak ida gingbabasa:

“Sida ay tuyar sa usang karnero nak waya gimimihi habang inggugudor papagto sa ihawan.

Sida ay tuyar ra sa anak it karnero nak waya gihihiwag

habang gingpipigong pag ingtutupihan.

Ag sida ra ay waya nak gador gilihok.

³³ Sida ay ingpahud-an, ag kag matarong nak paghugay ay ging-inak sa Ida.

Wayang gador it aber sin-ong makakasiling tungor sa Ida mga magiging mga linahi pa tan-a, dahil sida ay bata pa tong ingwagit sida dili sa kalibutan.” †

³⁴ Nagpangutana kaling opisyal kang Felipe, “Pahadagan sa ako, kung sin-o kag ingpapatungran it kaling propeta diling ida mga bisaya, sa ida sarili baga o sa ibang tawo?” ³⁵ Kada magtuna diling parti it Sagradong Kasuyatan, gingpahadag nida sa opisyal kag Maadong Balita nak nahanungor kang Hesus.

³⁶ Ag habang sinra ay nagpapadayon sa pagbiyahe, inggwa sinra it narayanan nak usang suba, ag napasiling kaling opisyal, “Muyati yang, inggwa it usang suba! Ni-o ara kung bawtismuhan nimo ako ngasing? Puyde baga?” ³⁷ [Nagsiling si Felipe sa ida, “Kung nagtutu-o ka it hugot sa imo tagipusuon ay puyde kina nakong himuon!”

Nagsabat kag opisyal, “Oho, nagtutu-o ako nak si Hesu-Kristo kag Anak it Dios.”] ††³⁸ Ag ingpara nida kag inra sasakyan, ag sinra ay nagsalta. Nagyusong sinrang ruha sa tubi ag ingbawtismuhan ni Felipe kaling opisyal.

³⁹ Pagtakas ninra halin sa tubi, si Felipe ay gulping nawagit sa atubangan it opisyal dahil gingbaoy sida it Ispirito it Ginoong Dios. Ag kaling opisyal ay nagpauli nak inggwa it kasadya.

⁴⁰ Myentras si Felipe ray ra ay namalayan nida nak sida yaki ay asa banway it Azoto. Ag ruto ay nagpadayon sida sa pagwali it Maadong Balita sa mga banwa

† Isa. 53:7-8. †† Katong pinaka-unang mga kopya it kaling libro nak Mga Binuhatan ay waya naumir sa pagsuyat kag bersikulo 37. Makikita nato nak kali ay huley narugang.

nak ida nararayanan sa mga habig it baybay pabalik sa norte, hastang nakaabot sida sa syudad it Cesareya.

KAG PAGKAKILAYA NI SAULO KANG KRISTO

Kag Pagkakilaya ni Saulo kang Kristo Bilang Gino-o ag Manluluwas

9 Myentras nagwawali si Felipe sa mga banwa pa-Cesareya, rako gihapon kag hanrom ni Saulo nak pahirapan ag pangmatyon kag mga nagsusunor sa Ginoong Hesus. Nagpagto pa sida sa Pinaka-mataas nak Saserdote ² ag sida ay naghagar it mga permiso agor pagtuan pa kag mga sinagoga sa syudad it Damasco sa Sirya. Gingtuman nida kali pramas kung inggwa sida it makita ruto nak mga nagsusunor riling Bag-ong Rayan it Kaluwasan nak ingtudlo ni Hesus, maging kayake man o kabade, sinra ay ida arakpon ag aray-on pabalik sa Herusalem nak nakagapos.

³ Tong mayungotey sida sa Damasco, gulpi yang sida nak nalibon it hadag nak kasiga-siga halin sa langit.

⁴ Natumba sida ag nakarungog it Boses nak nagsisiling, “Saulo, Saulo, asing imo Ako ingpapahirapan?”

⁵ Ag sida ay nagsabat, “Gino-o, sin-o Ikaw?”

Nagsabat kag Boses, “Ako si Hesus, nak imo ingpapahirapan. ⁶ Bangon raha ag magpagto sa syudad kung hariin isiling sa imo kag imo dapat himuon.”

⁷ Pagkatabo it kali, kag ida mga kaibahan papagto sa Damasco ay napanayog ag waya nakalihok. Inggwa ra sinra it narunggan nak Boses pero waya ninra nakita kag nagbibisaya. ⁸ Nagbangon si Saulo, pero tong ida ingmukyay kag ida mga mata, indi sida makakita, kada ging-agkay sida it ida mga kaibahan papagto sa Damasco. ⁹ Sa suyor it tatlong adlaw waya sida it nakikita, ag waya sida gikaon ag giinom.

¹⁰ Ngasing, ruto sa Damasco ay inggwa it usang manugsunor ni Hesus nak kag ngayan ay si Ananias. Nagbisaya kag Gino-o sa ida parayan sa usang pangitaon nak nagsisiling, “Ananias!”

Nagsabat si Ananias, “Hali ako, Gino-o.”

¹¹ Nagsiling kag Gino-o sa ida, “Tinrog, ag magpagto sa karsada nak gingtatawag nak Tulong. Ruto sa bayay ni Judas, pangutana kung inggwa ruto it usang kayake nak taga-Tarso nak kag ngayan ay Saulo. Ginhuhuyat ka nida dahil sa ida pagpangamuyo, ¹² ay nakita nida kag usang tawo nak kag ngayan ay Ananias, nak nagsuyor sa bayay ag ingpatong kag ida damot sa ida agor sida ay makakita liwat.”

¹³ Pero nagsabat si Ananias, “Gino-o, karamo kag ako narunggan nahanungor riling tawo, tungor sa subrang kayainan nak ida ginghuman laban sa Imo sinakupan sa Herusalem. ¹⁴ Ag ngasing nagpaali sida sa Damasco nak raya kag permiso halin sa mga

Punong Saserdote agor rakpon kag tanan nak nag-aayaba sa Imo pangayan.”

¹⁵ Pero nagsiling kag Gino-o sa ida, “Pagtu-e yang, dahil pinili Nako sida agor parayan sa ida ay makilaya kag Ako pangayan it mga buko Hudyo, † ag aber inra mga hari, ag imaw ra kag iba pang imo mga kasimanwang Israelinhon. ¹⁶ Dahil Ako ipakita sa ida kung pauno't rako kag kahirapan nak ida atagman dahil sa Ako pangayan.”

¹⁷ Kada, nagpanawey si Ananias, ag pag-abot nida ruto sa bayay ni Judas nagsuyor sida ag ingpatong kag ida damot kang Saulo, ag nagsiling:

“Hali nakong Saulo, kag Gino-o, nak imaw si Hesus nak nagpakita sa imo ruto sa rayan papali sa Damasco, ay imaw kag nagsugo sa ako nak palian ikaw, pramas ikaw ay makakita liwat, ag pramas mapun-an ikaw it Ispirito Santo.”

¹⁸ Ag sa nak raan ay inggwa it nahuyog halin sa mga mata ni Saulo nak pay mga himbis, ag sida ay nakakita liwat. Nagtinrog sida ag nagpabawtismo. ¹⁹ Pagkatapos, nagkaoney sida ag nagkusog-kusog kag ida pamatyag.

Ingbantala ni Saulo sa Syudad it Damasco sa Sirya nak si Hesus kag Kristo

Sa suyor it pilang adlaw naging kaibahan ni Saulo kag mga manugsunor ni Hesus sa Damasco. ²⁰ Ag nagpagto sida sa mga sinagoga ag sa nak raan ingbantala nida nak si Hesus kag Anak it Dios. ²¹ Kag tanan nak nakarungog sa ida ay nagkatingaya ag nagsiling, “Buko baga kali katong tawo nak nagpanggulo sa mga nag-aayaba sa pangayan ni Hesus ruto sa Herusalem? Di baga sida ay nagpali pramas guluhon ra sinra, rakpon ag gapuson bag-o ray-on sinra sa atubangan it mga Punong Saserdote ruto sa Herusalem.”

²² Pero lalong pinanghugtan ni Saulo kag ida pagpangwalihan, ag naguluhan kag isip it mga lahi it Hudyo sa Damasco, dahil talagang kapapati kag ida pagpamatuor nak si Hesus kag ingpromisang Kristo.

²³ Nagligar kag maramong mga adlaw, ag nagplano kag mga Hudyo nak matyon si Saulo. ²⁴ Pero kali ay nakaabot sa ida. Adlaw ag gab-i ay gingbantayan ninra kag mga pwertahan it syudad agor sa ida pagliwas ay amatyon sida. ²⁵ Kada usang gab-i, ingsuyor si Saulo sa usang bukot it mga manugsunor ni Hesus ag inot-inot nak ingpaubos sa liwas it pader it syudad.

Kag Pagbalik ni Saulo sa Syudad it Herusalem

²⁶ Pagkatapos, nagbalik si Saulo sa Herusalem. Pag-abot nida ruto, ingpurbahan nida nak mag-iba sa mga manugsunor ni Hesus, pero sinra ay nahadlok sa ida

† o “mga Hentil” nak halin sa bisayang Inglis nak “Gentile.”

dahil indi sinra makapati nak ngasing sida'y manugsunorey ra. ²⁷ Masunor, ingnuntan sida ni Bernabe ruto sa mga apostoles ag ging-uma sa inra kung pauno nagpakita ag nagbisaya kag Gino-o sa ida ruto sa rayan papagto sa Damasco. Ingsiling ra nida nak pagkatapos it kina, ay ingwali ni Saulo kag pangayan ni Hesus nak waya't kahadlok.

²⁸ Kada sida ay gingbaton ninra. Ag tuna it kato sida ay naging kaibahaney ninra sa Herusalem nak masupog nak nagwawali sa pangayan it Gino-o. ²⁹ Nagbisaya ra si Saulo sa mga lahi it Hudyo nak tubong Gresya, pero inding gador sinra maraya, kada inra ingplano nak sida ay matyon. ³⁰ Tong naayaman kali it mga hali sa Gino-o, inghator ninra si Saulo paubos sa syudad it Cesareya ag sida ay inra gingpasakay pauli sa banwa it Tarso sa Cilisya.

³¹ Ngani, kag mga nagtutu-o kang Kristo nak nagtipon sa tanang mga lugar it Hudeya, Galileya ag Samarya ay nagkainggwa it katimunungan. Kada sa inra pagpangabuhi nak inggwa't kahadlok sa Gino-o, sinra ay ingpakusog it Ispirito Santo ag nagtibay kag inra pagtu-o.

KAG MINISTERYO NI APOSTOL PEDRO

Kag Paghimo ni Apostol Pedro it mga Milagro sa mga Banwa it Lida ag Joje

³² Ngasing, naglibot si Pedro pramas bisitahon kag mga sinakupan ni Kristo, hastang nakaabot sida ruto sa banwa it Lida. ³³ Ruto ay inggwa sida it nakita nak usang kayake nak kag ngayan ay Eneas. Kag ida kabikang yawas ay minatay, ag sida ay wayong tuigey nak inding gador makabayo-bayo. ³⁴ Nagsiling si Pedro sa ida, “Eneas, ingpaadoy ikaw ni Hesu-Kristo. Tinrog, ag yukuton kinang imo higran.” Ag sa nak raan, nagtinrog sida.

³⁵ Pagkakita sa ida it tanang mga nag-iinistar sa Lida ag sa lugar ra it Saron, sinra ay nagtu-o sa Gino-o.

³⁶ Tong mga panahon nak kato, inggwa ra sa banwa it Joje it usang kabade nak manugsunor ni Hesus nak kag ngayan ay Tabita, nak sa bisayang Griyego ay Dorcas (kag gustong bisayahon it kali ay kag hadop nak usá). Sida ay mabinuligon sa mga tawo ag maluluy-on sa mga mahirap. ³⁷ Nagkasakit sida ag namatay. Ag pagka-patigayon sa ida yawas sa usang kwarto sa ibabaw it ida bayay, sida ay inra gingramayan.

³⁸ Nakaabot sa mga manugsunor ni Hesus sa Joje nak si Pedro ay ruto sa Lida, dahil kag banwa it Lida ay mayungot yang sa banwa it Joje. Ag nagsugo sinra it ruhing kayake agor pagtuan ag pangabayon sida nak magnunot nak raan sa inra sa Joje.

³⁹ Nagnunot ngani si Pedro sa inra sa Joje, ag pag-abot nida ruto, gingpasaka sida sa ibabaw kung hariin

gingraramayan si Tabita. Maramong nagtitibaw nak mga balong kabade kag nagtitinrog sa tupar nida, ag ingpakita ninra kang Pedro kag mga baro ag mga alimungmong nak ginghuman ni Tabita tong buhi pa kali.

⁴⁰ Gingpaliwas anay ni Pedro sinrang tanan bag-o nagyuhor sida ag nagpangamuyo. Pagkatapos ay nagtinrog sida ag nag-atubang sa minatay ag nagsiling, "Tabita, bangon!"

Nagmukyat kali, ag pagkakita kang Pedro ay nag-bangon ag nag-ingkor. ⁴¹ Ginghuytan ni Pedro kag ida damot ag ingbuligan sida nak magtinrog. Ging-ayaba nida kag sinakupan ni Kristo ruto ag imaw ra katong mga balo, ag ingpaatubang sa inra kag nabuhing si Tabita. ⁴² Nabantog kali sa bug-os nak Jope, ag dahil rili karamo kag nagtu-o sa Gino-o. ⁴³ Nagrugay si Pedro sa Jope. Nagdayon sida sa bayay ni Simon nak usang manugpauga it anit it hadop.

Kag Pagpatawag kang Apostol Pedro it Usang Kapitan it mga Sundalo it Roma

10 Inggwa it usang tawo sa syudad it Cesareya nak kag ngayan ay si Cornelio. Sida ay Kapitan it usang grupo it mga sundalo nak gingtatawag ninra nak Cohorte it Italyano. ² Sida ay relihiyoso ag inggwa't kahadlok sa Dios, imaw ra kag ida bug-os nak panimayay. Sida ay maatag sa mga naghahagar it bulig sa ida, ag mapinangamuyon sa Dios.

³ Usang hapon, bandang mga alas tres nak oras it inra inugpangamuyo, nagkainggwa sida it usang pangitaon nak usang anghel it Dios kag nagsuyor ag nagsiling sa ida, "Cornelio." ⁴ Dahil sa kahadlok pumakayaga sida rili it waya't pisok-pisok, ag napasiling sida, "Gino-o, ni-o po kag imo kinahangyan?"

Nagsabat kag anghel sa ida, "Kag imo mga pangamuyo ag kag imo pagbulig ay nakaabot sa Dios ag nagpaparumrom sa Dios tungor sa imo. ⁵ Kada ngasing ay magsugo ka it tawo papagto sa banwa it Jope agor sapuyon kag usang tawo nak kag ngayan ay Simon nak gingtatawag rang Pedro. ⁶ Sida ay nagdadayon sa bayay ni Simon nak manugpauga it anit it hadop. Kag bayay it kali ay sa habig it baybay."

⁷ Pagkawagit it anghel, gingtawag nida kag ruha sa ida mga suguon ag imaw ra kag usang sundalo nak inggwa't kahadlok sa Dios, nak usa sa mga sundalo nak nagsiserbisyo sa ida pangsariling kinahangyan.

⁸ Ag pagkauma ni Cornelio it kaling natabo, sinra ay ida gingsugo papagto sa Jope.

Kag Pangitaon ni Apostol Pedro

⁹ Tong masunor nak adlaw, habang asa rayan pa katong mga gingsugo ni Kapitan Cornelio papagto sa banwa it Jope, si Pedro ray ra ay nagsaka sa

pahuwayan sa ibabaw it bayay agor magpangamuyo. Maalas dose y it kato, ¹⁰ ag abang gutomey sida ag gustoy nidang magkaon. Habang ginghahanra pa kag pagkaon ay padayon sidang nagpangamuyo, ag pay nagpananamgo sida it bati. ¹¹ Nakita nida nak naabrian kag langit ag inggwa't nagpapaubos nak tuyar sa usang marakong tamong nak pay inghahawiran sa kada kanto ag inot-inot nak ingpapaubos. ¹² Asa suyor it kina kag mga yabot-yabot nak mga hadop nak nagpapanaw ag nagkakamang sa duta, ag imaw ra kag mga yabot-yabot nak pispis. ¹³ Ag inggwa sida it narunggan nak Boses nak nagsisiling, "Pedro, tinrog raha. Baoy it aihawon ag kumaon."

¹⁴ Pero nagsabat si Pedro, "Indi ako Gino-o, dahil waya pang gador ako nakakakaon it mga hadop nak gingbabawal ag buko malimpyo."

¹⁵ Ag narunggan ray nida kag Boses nak nagsiling, "Aya giisipa nak ni-o mang madupit nak inghumang malimpyoy it Dios ay madupit pa gihapon."

¹⁶ Tatlong beses kali nak natabo bag-o ingbatakey pa-langit katong tamong.

¹⁷ Habang nalilibugan pa it isip si Pedro kung ni-o kag gustong bisayahon it kinang pangitaon, ay nag-abot katong mga suguon ni Kapitan Cornelio. Sa inra kapapangutana ay nakita ra ninra kag bayay ni Simon. Ag ngasing sinra'y nakatinrog sa liwas it pwertahan ¹⁸ ag nagpangutana kung ruto matuor gidadayon kag usang tawo nak kag ngayan ay Simon nak gingtatawag rang Pedro.

¹⁹ Habang naghahanap sinra sa ida ay nag-iisip pa gihapon si Pedro tungor rahang pangitaon. Nagsiling kag Ispirito it Dios sa ida, "Muyati, inggwa't tatlong kayake nak naghahanap sa imo. ²⁰ Tinrog ag pumilhig, ag aya gipangruha-ruha sa pagnunot sa inra dahil Ako kag nagsugo sa inra."

²¹ Kada, nagpilhig ngani si Pedro ag ida ging-atubang katong mga tawo ag nagsiling, "Ako kag intro inghahanap. Asing nagpaali kamo?"

²² Nagsabat sinra, "Kami ay mga suguon ni Cornelio nak usang Kapitan it mga sundalo it Roma. Sida ay maadong tawo ag inggwa't kahadlok sa Dios, ag gingtatahor it tanang mga lahi it Hudyo. Gingsugo sida it usang balaan nak anghel nak ipasapoy ikaw, agor pagtuon sa ida bayay pramas magrungog sa imo ibisaya." ²³ Gingpasuyor sinra ni Pedro sa bayay ag ruto gipakatuyuga tong gab-ing kato.

Pagkaaga, nagginaney sinra kanunot si Pedro, ag nagnunot ra sa inra kag pilang mga hali sa Gino-o nak taga-Jope. ²⁴ Tong masunor nak adlaw, nag-abot sinra sa syudad it Cesareya kung hariin naghuhuyat sa inra

† *Batasaney ninra nak magpangamuyo sa mga oras it inugpangamuyo it mga lahi it Hudyo ruto sa inra mga pahuwayan sa terasa sa ibabaw it bayay.*

si Kapitan Cornelio nak natiponey kag ida mga hali ag mga amigo.

²⁵ Pagsuyor ni Pedro, gingsapoy-sapoy sida ni Cornelio ag nagyuhor sida it rapat kag uyo sa sayog bilang pagpaubos sa ida. ²⁶ Pero gingbangon sida ni Pedro ag nagsiling, "Tinrog, dahil tawo ra ako tuyar sa imo."

²⁷ Habang nagsusuyor sa bayay sigi kag inra inistor-yahan, ag tong rutoy sinra, nakita ni Pedro nak maramong mga tawo sa suyor. ²⁸ Nagsiling sida sa inra, "Kamo mismo ay nakakaayam nak abang bawal para sa usang lahi it Hudyo nak mag-iba sa buko Hudyo o magpamasyar sa inra bayay. Pero ingpaayam sa ako it Dios nak buko tama nak mag-isip ako nak madupit gi-hapon ag buko malimpyo kag aber sin-o mang tawo.

²⁹ Kada, tong gingpasapoy ako ni Kapitan Cornelio nagnunot ako nak waya't reklamo. Kada ngasing, umaan sa ako kung asing ingpasapoy ako ninro."

³⁰ Ag nagsiling si Kapitan Cornelio:

"Ap-at nak adlawey kag nakarayan, pareho ngasing ay mga bandang alas tres it hapon ra it kato, ag dahil oras kato it inugpangamuyo ay nagpapangamuyo ako rili sa ako bayay. It yang pakita sa ako kag usang kayake nak nakatinrog sa ako atubangan nak kag bisti ay kasilaw-silaw. ³¹ Nagsiling sida sa ako, 'Cornelio, gingrungog it Dios kag imo pangamuyo ag kag imo pagbulig ay ida gingrurumrom. ³² Kada ngasing, mag-sugo ka it tawo sa Jope ag ipahanap si Simon nak ing-tatawag rang Pedro. Sida ay nagdadayon sa bayay ni Simon nak manugpauga it anit it hadop sa habig it baybay.'

³³ "Ngani, gingpasapoy ka nako nak raan, ag salamat sa imo maadong kabubut-on ag ikaw ay nagpaali ra. Ag ngasing ngani ay hali kaming tanan sa atubangan it Dios agor magpanimati sa tanang Ida sugo nak isiling nimo sa amo."

Kag Pagwali ni Apostol Pedro sa Bayay ni Kapitan Cornelio

³⁴ Ag nagtuna si Pedro it pagwali sa inra:

"Ngasing, naayamaney nak gador nako nak kag Dios ay waya't pinilian. ³⁵ Kundi ingbabaton Nida kag aber si-o mang tawo, taga-riin man nak nasyon sida basta inggwa't kahadlok sa Ida ag naghihimo it matarong kumporme sa kabubut-on it Dios. ³⁶ Naayamaney ninro kag mga bisaya nak gingparaya it Dios sa mga Israelinhon, nak nagbabantala it Maadong Balita nahanungor sa katimunungan parayan kang Hesu-Kristo nak imaw kag Gino-o it tanang tawo.

³⁷ "Imaw kali kag mga bisaya nak ingpalapnag sa bug-os nak lugar it Hudeya, magtuna sa Galileya, tong magwali si Juan nak Manugbawtismo nak kag tawo ay kinahangyan nak maghinuysoy ag magpabawtismo.

³⁸ Ingbantala namo kung pauno pinili it Dios si Hesus

nak taga-Nazaret sa pagparaya sa Ida it Ispirito Santo ag sa pagta-o sa Ida it gahom, kung pauno Sida nag-panglibutan sa paghimo it maado ag nagpaado sa tanang ingpapahirapan ni Satanas, dahil kag Dios ay kaibahan Nida.

³⁹ "Kami ay testigo sa tanang Ida ginghuman sa mga kalugaran it mga lahi it Hudyo ag sa syudad it Herusalem. Gingmatay ninra Sida parayan sa paglansang sa krus nak kahoy. ⁴⁰ Pero tong pangtat-long adlaw, ingbanhaw Sida it Dios ag ingpakita Sida sa amo, ⁴¹ buko sa tanang tawo, kundi sa amo yang nak tong una pa ay pinilley it Dios bilang mga testigo. Kami ay mga kaibahan Nida nak nagkaon ag nag-inom pagkabanhaw Nida.

⁴² "Ag Sida kag nagsugo sa amo nak magwali sa mga tawo ag magpamatuor nak imaw Sida kag pinili it Dios nak maghusgar sa mga buhi ag aber sa mga minatay. ⁴³ Sida kag gingpapatungran it tanang mga propeta it katong una sa inra pagsiling nak kag tanan nak mag-tu-o sa Ida ay apatawaron kag mga sala parayan sa Ida pangayan."

Kag Pagta-o it Ispirito Santo sa mga Buko Hudyo

⁴⁴ Habang nagbibisaya pa ngani si Pedro ay napasa-inrang tanan nak nagpapanimati kag Ispirito Santo.

⁴⁵ Katong mga nagnunot kang Pedro nak mga kalahing Hudyo † halin sa Jope, nak nagtutu-o ra kang Hesus ay natingaya dahil kag regalo it Dios nak imaw kag Ispirito Santo ay ingparaya ra sa inra aber sinra ay buko mga Hudyo. ⁴⁶ Ayam ninra kali dahil narurung-gan ninra nak sinra ay nagbibisaya it mga linggwahe nak waya ninra dating natun-e ag inra ingdadayaw kag Dios.

Kada, nagsiling si Pedro, ⁴⁷ "Pauno nato ngasing mababawalan nak mabawtismuhan kaling mga tawo, kumo gingpun-an ra sinra it Ispirito Santo nak tuyar sa ato." ⁴⁸ Kada ingsugo nida nak bawtismuhan sinra sa pangayan ni Hesu-Kristo. Pagkatapos it kali, ing-hawiran anay ninra si Pedro it pilang adlaw.

KAG MGA BUKO HUDYO SA CESAREYA AY NAGTU-O KANG HESUS

11 Ngasing, nakaabot sa mga apostoles ag sa mga hali sa Gino-o ruto sa Hudeya nak kag mga buko Hudyo ay nagbaton ra sa mga bisaya it Dios. ² Kada tong nagtukar ray sina Pedro sa Herusalem sida ay ingsura it mga lahi it Hudyong nagtutu-o nak nagpap-ati nak kag mga nagtutu-o kang Kristo ay kinahangyan kuno nak magpatuli. ³ Nagsiling sinra, "Asing ikaw nak usang lahi it Hudyo ay nagpagto sa bayay it mga buko

† Maramong beses kag "mga kalahing Hudyo" ay ingtatawag nak "mga natuli" sa bisayang Griyego.

Hudyo nak buko tuli ag nagkaon pa ikaw nak kaibahan ninra?"

⁴ Ngani, ging-usa-usa ni Pedro kag tanan nak natabo tuna sa primero, kung pauno ingtuytuyan sida it Dios para sa mga buko Hudyo:

⁵ "Usang adlaw, katong rahagto ako sa banwa it Jope, habang ako ay nagpapangamuyo pay nagpananamgo ako it bati. Nakita nako nak nagpapaubos kag pay usang marakong tamong nak pay inghahawiran sa kada kanto, ag inot-inot nak ingpapaubos halin sa langit, ag kali ay tumugpa sa ako atubangan. ⁶ Tong ako kina ingmuyatan it maado, nakita nako raha kag mga maa-nar ag mga maila nak hadop. Inggwa it mga nagpa-panaw ag mga nagkakamang ag mga pispis. ⁷ Ag narunggan nako kag usang Boses nak nagsiling, 'Pedro, tinrog raha. Baoy it aihawon ag kumaon.'

⁸ "Pero nagsabat ako, 'Indi ako Gino-o, dahil waya pang gador nasusudle kag ako yuba it mga karne nak gingbabawal ag buko malimpyo.'

⁹ "Pero nagsabat ray kag Boses nak halin sa langit, 'Aya giisipa nak ni-o mang madupit nak inghumang malimpyoy it Dios ay madupit pa gihapon.' ¹⁰ Tatlong beses kali nak natabo bag-o ingbatakey pa-langit katong tamong.

¹¹ "Ag tong oras nak kato ay inggwa't nag-abot nak tatlong kayake sa bayay nak ako gingdadayunan. Sinra ay ingsugo nak sapuyon ako. Ag sinra ay mga buko Hudyo nak halin sa syudad it Cesareya. ¹² Gingsiling sa ako it Ispirito it Dios nak indi ako magpangruha-ruha sa pagnunot sa inra aber buko sinra Hudyo. Kada nag-nunot ra ako sa inra papagto sa bayay it nagpasapoy sa ako. Ag ingnuntan ako it an-om nak mga hali nato sa pagtu-o halin sa Jope. ¹³ Pagkasuyor namo sa ida bayay nag-uma sida sa amo nak inggwa it nagpakita sa ida nak usang anghel nak nagtitinrog sa ida bayay, ag nagsiling, 'Magsugo ka it pilang tawo sa banwa it Jope agor sapuyon kag usang tawo nak kag ngayan ay Simon nak ingtatawag rang Pedro. ¹⁴ Mapaabot sida sa inro it mensahe nak imaw kag parayan agor ikaw ay maluwas, pati kag imo bug-os nak panimayay.'

¹⁵ "Nagtutuna pa yang ako it pagbisaya ay napasa-inrang tananey kag Ispirito Santo tuyar ra it pagpasa-ato tong una. ¹⁶ Imaw katong narumruman nako kag mga bisaya it Gino-o tong nagsiling Sida nak, 'Nag-bawtismo si Juan sa tubi, pero kamo ay abawtismuhan ra Nako it Ispirito Santo.' ¹⁷ Kung sinra ra ay gingtawan it regalo it Dios nak imaw kag Ispirito Santo, pareho ra sa Ida ingregalo sa ato tong kita ay nagtu-o sa Ginoong Hesu-Kristo, sin-o ako nak mapiga sa Dios?"

¹⁸ Pagkarungog ninra it kali, napahipos sinra. Ag nagdayaw sinra sa Dios ag nagsiling, "Pati yaki sa mga buko ato kalahi ay inata-o ra it Dios kag oportunidad nak maghinuysoy agor makaagom it kabuhi nak waya't katapusan."

KAG UNANG MGA NAGTUTU-O KANG KRISTO SA SYUDAD IT ANTIOKYA SA SIRYA

¹⁹ Myentras kaling tanan ay natatabo, katong ibang mga hali ra sa Gino-o nak nagpangkinalat dahil sa pagpahirap nak nagtuna sa pagkamatay ni Esteban, sinra ay nakaabot sa mga lugar it Penisya, sa Isla it Cipre, ag sa syudad it Antiokya sa Sirya. Ag nagpadayon sinra sa pagpang-uma-uma it mga bisaya tungor kang Kristo, ugaling ay sa mga lahi it Hudyo yang.

²⁰ Pero inggwa it pila sa inra nak mga taga-Cipre ag mga taga-Cirene sa Libya, nak pag-abot ninra sa Antiokya ay nagbisaya ra sinra sa mga Griyego ag nagwali tungor sa Ginoong Hesus. ²¹ Kag gahom it Gino-o ay hina sa inra, kada karuramo kag nagtu-o ag nagsunor sa Gino-o.

²² Nakaabot sa mga nagtutu-o nak nagtitipon sa pagdayaw sa Dios sa Herusalem nak maramong buko Hudyo kag nagtutu-o ruto sa syudad it Antiokya. Kada gingsugo ninra si Bernabe nak magpagto sa syudad it Antiokya sa Sirya.

²³ Pag-abot nida ruto, nakita nida kung pauno it rako kag pagpakamaado it Dios sa inra. Sida ay nasadyahan ag ida inglaygayan sinrang tanan nak magpadayon nak matutom ag magpaninrugan sa Gino-o. ²⁴ Si Bernabe ay maadong tawo ag puno it pagtu-o ag gahom it Ispirito Santo, kada maramo pang tawo kag ida naraya sa Gino-o.

²⁵ Ngani, nagpagto si Bernabe sa banwa it Tarso sa Cilisya agor hanapon si Saulo. ²⁶ Pagkakita nida kang Saulo, kali ay ida gingnunot pabalik sa syudad it Antiokya. Sa suyur it usang tuig naging kaibahan sinra it mga nagtutu-o kang Kristo nak nagtitipon sa pagdayaw ruto ag nagtudlo sinra sa maramong tawo. Ruto sa Antiokya unang ingtawag kag mga manugsunor ni Hesus nak mga Kristyano.

²⁷ Tong mga adlaw rang kato ay inggwa ra it mga propeta nak nag-abot sa mga nagtutu-o sa Antiokya halin sa Herusalem. Sinra ay mga nagtutu-o ra ruto. ²⁸ Kag ngayan it usa sa inra ay si Agabo. Sida ay nagtinrog sa inra tunga, ag sa irayom it gahom it Ispirito it Dios ay nagta-o sida it paandam nak magkakainggwa it subrang tigkagutom sa bug-os nak kalibutan. Ag kali ay natupar matuor sa kapanahunan it Cesar nak si Claudio. ²⁹ Tong natabo kali, nagkausa kag mga manugsunor ni Hesus sa Antiokya nak kada usa sa inra ay mata-o it bulig kumporme sa inra masasarangan para sa mga hali sa Gino-o nak nag-iistar sa Hudeya, dahil sa subrang tigkagutom. ³⁰ Ngani, imaw kali kag inra inghimo. Nagparaya sinra it inra bulig sa mga pinuno it mga nagtutu-o parayan kana Bernabe ag Saulo.

KAG PAGPAHIRAP RAY SA MGA NAGTUTU-O KANG KRISTO SA HERUSALEM

12 It kag mga panahon rang kato, gingparakop ag gingpahirapan kag ibang mga nagtutu-o kang Kristo sa Herusalem ni Haring Herodes Agripa. ¹² Ag si Santiago nak maguyáng ni Juan ay ida gingpapugutan. ³ Pagkakita nida nak kali ay namut-an it mga pinuno it mga Hudyo, ingparakop nak raan nida si Pedro. Natabo kali sa inra unang adlaw it usang dominggo para sa Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa.

^{††4} Pagkaparakop nida kang Pedro, ida kali ingpaprison ag gingpabantayan sa ap-at nak grupo nak tig-ap-at nak sundalo nak nagsusubli-sublian sa pagbantay. [‡] Kag plano ni Haring Herodes ay iliwas si Pedro pagkatapos it Pista it Pagkaluwas sa Ehipto ^{‡†} agor mahusgaran sa atubangan it mga tawo.

⁵ Kada, si Pedro ay gingprison anay. Habang asa prisuhan pa si Pedro, kag mga nagtutu-o ay nagtitipon ag nagpapangamuyo sa Dios para sa ida it hugot sa inra tagipusuon.

Kag Pagpaliwas it Anghel kang Apostol Pedro sa Prisuhan

⁶ It kag gab-ing kato bag-o mapaliwas ni Haring Herodes Agripa si Pedro pramas husgaran, sida ay nagkakatuyog sa tunga it ruhang sundalo ag kag ida magkanyudong mga damot ay nakakadina sa inra. Puyra pa sa ruhang sundalong kali ay inggwa pa it mga nagbantay sa pwertahan it prisuhan. ⁷ Habang nagkakatuyog sinra, inggwa't usang anghel it Gino-o nak nagyuaw yang ruto ag naghadag sa kwarto. Gingkablit it kali sa kilir si Pedro ag gingpukaw bag-o nagsiling, "Tulina, bangon." Ag imaw katong nagtangkag kag mga kadina sa ida mga damot.

⁸ Nagsiling ray kag anghel, "Suksukan kinang imo pangbugkos sa hawak ag magsandalyas." Ag nagtuman ngani si Pedro. Siling pa't anghel, "Alimungmong ag magsunor sa ako." ⁹ Ag nagsunor ngani sida sa anghel paliwas sa selda, pero waya nida naayami nak kag mga ginghuhuman it anghel ay talagang matuor, dahil kabi nida ay pangitaon yang kato ag sida ay nag-

[†] Kali ay si Herodes Agripa I. Basaha ra sa Glosaryo kag tungor kang "Herodes (Pang-ap-at)." ^{††} o "Pista it Tinapay nak Waya't Lebadora." Sa suyor it usang dominggo waya sinra gikakaon it tinapay nak di lebadora, dahil ingrumrom ninra kina nak imaw kag inghimo it inra ginikanan tong adlaw nak maghalin sinra it rali-rali sa Ehipto. Waya ninra gikauna kali dahil para sa mga Hebreo kag lebadora ay simbulo it kayainan. (Basaha sa Exo. 12:14-20.) Basaha ra sa Glosaryo kag tungor sa "Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa." [‡] Kada grupo it mga sundalo ay nagbantay tong gab-ing kato it tigtatlong oras, tuna alas sais it gab-i. ^{‡†} o "Pista it Pagligar," nak sa bisayang Griyego ay "Paskwa." Kali ay usang adlaw yang nak imaw ra kag primerong adlaw it Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa. (Basaha sa Exo. 12:21-27.) Basaha ra sa Glosaryo kag tungor sa "Pista it Pagkaluwas sa Ehipto."

papananamgo. ¹⁰ Pagkalampas ninra sa una ag sa pangruhang bantay, nakaabot sinra sa di tyakor nak saysayon nak pwertahan paliwas sa prisuhan pasuyor sa syudad. Kali ay nag-abri yang it ida, ag nagliwas sinra bag-o nagpanaw hastang sa kanto it karsada ruto. Pagkatapos nawagitey kag anghel.

¹¹ Imaw katong namalayan ni Pedro nak matuor yak-ing sida'y asa liwasey, ag napasiling sida, "Siguradong kag Gino-o kag nagsugo sa Ida anghel agor librihon ako sa mga damot ni Haring Herodes, ag sa tanang ingpapaabot it mga pinuno it mga Hudyo nak matatabo sa ako."

¹² Tong ida'y kali maisip, nagdiretso sida sa bayay ni Maria nak nanay ni Juan nak ingtatawag rang Markos. Ruto ay nagtitipon kag maramong manugsunor ni Kristo nak nagpapangamuyo.

¹³ Pagkatok ni Pedro sa maisot nak tyakor sa pwertahan it bayay ni Maria, kag nagsuor sa tyakor ay kag dalagitang kabulig nak kag ngayan ay Roda, agor muyatan kung sin-o kag nagkakatok. ¹⁴ Nabusisan nak raan nida si Pedro, ag sa ida subrang kasadya waya nida naabrihe kag pwertahan, kundi ay naparayagan sida pabalik sa suyor ag nag-uma sa mga tawo ruto nak si Pedro ay asa pwertahan.

¹⁵ Siling ninra sa ida, "Nagbubuangay ka ara!" Pero ingpilit nak gador nak talagang ruto si Pedro, kada siling ray ninra, "Sabali ara nak anghel nida kato!"

¹⁶ Habang nagsusuay-suayan pa sinra, si Pedro ay padayon sa pagpanuktok sa pwertahan. Ag tong inra'y kali abrihan, nakita matuor ninra nak si Pedro yaki talaga, ag lalo sinrang napakatingaya.

¹⁷ Gingsinyasan anay sinra ni Pedro nak maghipos bag-o ging-uma nida kung pauno sida gingpaliwas it Gino-o sa prisuhan. Pagkatapos, nagsiling sida, "Umaan kali kang Santiago [‡] ag sa ibang mga hali nato sa Gino-o." Ag naghalin sida ruto ag nagpagto sa ibang lugar.

¹⁸ Pagkaaga, nagkagulo kag mga sundalo dahil sa pagkawagit ni Pedro ruto sa prisuhan. ¹⁹ Gingpahanap ni Haring Herodes si Pedro ag tong waya kali nakita, ida gingpabistigaran kag mga bantay ag pagkatapos ay ingsugo nida nak sinra'y matyon.

Pagkatabo it kali, nag-us-os si Herodes halin sa Hudeya papagto sa syudad it Cesareya ag nagrugay sida ruto.

Kag Pagkamatay ni Haring Herodes Agripa

²⁰ Ngasing, si Haring Herodes Agripa ay rugayey nak hangit sa mga taga-Tiro ag Sidon. Kada napagka-usahan ninra nak papagtuon sa ida kag iba ninrang mga kasimanwa. Kaling inra mga kasimanwa ay nagpayun-

^{‡‡} Kaling Santiago kag hali o manghor ni Hesus, nak naging Pinaka-puno it mga nagtutu-o kang Kristo sa Herusalem.

got anay sa manugpasulit it Hari nak kag ngayan ay si Blasto, agor sida kag mapatunga pramas makahagar it areglo sa paghinuon ninra it Hari. Dahil kag inra mga banwa ay ruto nagbabaoy it pagkaon sa mga du-ta nak nasasakupan it Hari.

²¹ Pag-abot it ida piniling adlaw nak mag-atubang sa mga tawo, ingsuksok ni Herodes kag ida bisti nak panghari ag nag-ingkor sa ida trono ag nagdiskurso sa mga tawo.

²² Pagkatapos nida it bisaya, nag-inukaw kag mga tawo it pagdayaw sa ida, "Kali kag bores it usang dios, buko it usang tawo!" ²³ Sa nak raan, ingta-o it anghel it Dios kag sakit bilang parusa kang Herodes, dahil ging-ako nida kag kadayawan nak dapat ay para yang sa Dios. Ag sida ay ingbitusan hastang namatay.

²⁴ Sa yudo it pagpahirap ni Herodes sa mga nag-susunor sa Gino-o, kag epekto gihapon it mga bisaya it Dios ay waya napigahe ag nagpakaramo kag mga nagtutu-o.

²⁵ Ag habang kali ay natatabo, nagbalik sina Bernabe ag Saulo sa Antiokya halin sa Herusalem, pagkatapos nak inra matuman kag inra misyon nak paghator it bulig ruto, ag ingnunot ninra si Juan nak gingtatawag rang Markos.

KAG UNANG MISYON NI APOSTOL PABLO KAIBAHAN SI BERNABE

13 Ngasing, sa mga nagtutu-o kang Kristo nak perming nagtitipon sa syudad it Antiokya sa Sirya ay inggwa it mga propeta ag mga manunudlo nak sina Bernabe, Simeon nak gingtatawag nak Negro, Lucio nak taga-Cirene sa Libya, Manaen nak usang malulot nak amigo ag opisyal ni Gobernador Herodes Antipas, † ag si Saulo. ² Habang sinra ay nagpupuasa ag nagdadayaw sa Gino-o, nagsiling sa inra kag Ispirito Santo, "Gahina para sa Ako sina Bernabe ag Saulo para sa importanting ministryo nak ingtawag Nako sinra." ³ Pagkatapos ninra it pagpuasa ag pagpangamuyo ingpatong ninra kag inra mga damot kana Bernabe ag Saulo, ag ingbendisyunan sinra sa inra pagpanaw.

Kag Pagwali nina Bernabe ag Pablo sa Isla it Cipre

⁴ Paghalin nina Bernabe ag Saulo, gingtuytuyan sinra it Ispirito Santo nak mag-us-os anay papagto sa banwa it Selusya ag maglarga papagto sa Isla it Cipre. ⁵ Pagrunggo ninra sa banwa it Salamis, nagpagto anay sinra sa mga sinagoga ag nagwali sinra it mga bisaya it Dios sa inra mga kalahing Hudyo. Kanunot ra ninra si Juan Markos nak nagbulig sa inra.

⁶ Naglibot anay sinra it pangwalihan sa bug-os nak isla hastang sa banwa it Pafos, kung hariin nakilaya ninra kag usang albularyo. Sida ay usang lahi it Hudyo nak nagpapakilayang propeta kuno it Dios, pero buko ra. Ag kag ida ngayan ay si Bar-Hesus. ⁷ Sida ay kaibahan it gobernador ruto nak si Sergio Paulo. Kaling gobernador ay usang maayo nak tawo ag ida gingpatawag sina Bernabe ag Saulo, dahil gusto nida nak magpanimati it mga bisaya it Dios. ⁸ Pero kaling albularyo nak si Bar-Hesus nak gingtatawag nak Elimas sa bisayang Griyego ay nagkuntra sa inra agor mapigahan kinang gobernador nak magtu-o kang Hesus.

⁹ Ugaling si Saulo, nak gingtatawag nak Pablo sa bisayang Griyego, nak puno it gahom it Ispirito Santo ay nagpakatarok it muyat sa ida, ¹⁰ ag nagsiling, "Ikaw nak anak ni Satanas ag kaaway it tanang matarong, maayo ka magpangluko ag maghuman it kayainan. Wayaey baga it katapusan kinang imo pagbawog sa kamatuuran halin sa Gino-o? ¹¹ Kag Gino-o kag maparusa sa imo ag ikaw ay mabubulag. Marugay nak in-di nimo makita kag silak it adlaw."

Sa nak raan, nagyubog anay kag ida pagmuyat, bag-o wayaey sida it nakita kundi karuymanan, kada nagpanghaphap sida sa mga tawo ruto sa paghanap it maagkay sa ida. ¹² Ngani, it katong makita it gobernador kag natabo, nagtu-o sida sa Gino-o, dahil para sa ida kato ay katitingaya ag imaw ra kag mga tudlo tungor sa Gino-o.

Kag Pagwali nina Apostol Pablo ag Bernabe sa Banwa it Antiokya sa Pisidya

¹³ Halin sa Pafos ay nagtabok sina Pablo ag ida mga kaibahan papagto sa banwa it Perga sa Pampilya. Ruto ay gingbadaan sinra ni Juan Markos ag nagpauli sa Herusalem, ¹⁴ pero sina Pablo ay nagpadayon it pagtukar halin sa Perga hastang makaabot sinra sa banwa it Antiokya sa Pisidya. Pag-abot it Adlaw it Inugpahuway †† nagsuyor sinra sa sinagoga ag nag-ingkor ruto.

¹⁵ Pagkatapos it pagbasa it Kasuguan ni Moises ag pagkabasa ra sa mga libro it mga propeta, kag mga pinuno it Sinagoga ay nagta-o sa inra it lugar nak sinra'y makabisaya parayan sa pagsiling, "Mga hali, inggwa baga kamo it gustong ibisaya nak makakapakusog sa buot it mga tawo?"

¹⁶ Ngani, nagtinrog si Pablo ag nagsinyas agor mahipos kag mga tawo, ag sida ay nagbisaya:

"Mga hali nako nak mga Israelinhon, ag kamong mga buko Hudyo nak inggwa't kahadlok sa Dios, panimati-i ninro ako. ¹⁷ Kag Dios nak ingdadayaw it ato nasyon nak Israel ay imaw kag nagpili sa ato mga

† o "Prinsipe Herodes Antipas nak Tetrarka." Basaha ra sa Glosaryo kag tungor kang "Herodes (Pangtatlo)."

†† Kali sa bisayang Hebreo ay "Syabat." Kaling adlaw ay magtuna sa pagsugbo it adlaw sa Biyernes hastang sa pagsugbo it adlaw sa Sabado.

ginikanan ag inghuman sinra nak usang makusog ag rakong nasyon habang sinra ay nagtitiner sa bansa it Ehipto. Ag sa parayan it Ida rakong gahom sinra ay Ida gingpaliwas ruto. ¹⁸ Sa suyor it kwarantang tuig nagtiis Sida sa pagtatap sa inra ruto sa disyerto. ¹⁹ Pagkapirdi Nida sa pitong nasyon sa lugar it Canaan, kag inra mga duta ay ingta-o Nida sa ato mga ginikanan bilang panublion ninra. ²⁰ Kali tanan ay natabo sa suyor it halos kwatro syentos ag singkwentang (450) tuig.

“Pagkatapos it panahong kina, sinra ay gingtaw-an it Dios it mga manughusgar nak mapamuno sa inra has-tang sa panahon ni Propeta Samuel. ²¹ Ag pagkatapos, sinra ay naghagar ra sa Dios it usang hari, ag kali ay ingta-o ra sa inra nak imaw si Saulo nak anak ni Cis nak halin sa lahi ni Benjamin. Ag sida ay naghari sa suyor it kwarantang (40) tuig. ²² Ag it katong ing-baoyey sida it Dios sa ida pagiging hari ay Ida ray gingbutang si haring David, ag tuyar kali kag Ida ingsiling tungor sa ida, ‘Kang David nak anak ni Jese Ako nakita kag tawo nak Ako namumut-an nak inggwa it tagipusuon nak hanra magtuman it Ako kabubut-on.’

²³ “Ag halin sa lahi ni David kitang mga Israelinhon ay ingtaw-an it Dios it Manluluwas nak imaw si Hesus, kumporme sa Ida gingpromisa. ²⁴ Bag-o magtuna si Hesus it pagtudlo, si Juan nak Manugbawtismo ay nagbantala nak kag tanang mga Israelinhon ay kina-hangyan nak maghinuysoy ag magpabawtismo. ²⁵ Ag tong mayungotey matapos kag ministryo ni Juan dili sa duta, sida ay nagsiling, ‘Kabi baga ninro ay ako kag ingpromisang Kristo? Buko ako. Pero sa paabuton ay inggwa it usang maabot, nak aber sa paghubar it higot it Ida sandalyas ay buko ako angay.’

²⁶ “Mga hali nako nak mga inanak ni Abraham, ag kamong mga buko Hudyo nak inggwa’t kahadlok sa Dios, kitang tanan kag gingparay-an it kaling mensahe tungor kung pauno kita ay maluwas. ²⁷ Pero sinrang mga taga-Herusalem ag kag inra mga pinuno, dahil waya ninra gikilay-a si Hesus bilang Manluluwas nak gingparaya it Dios, ag waya ra ninra naiintyendihe kag inra mga ingbabasa sa mga libro it mga propeta kada Adlaw it Inugpahuway, ay inra ingtupar kali it katong ingpamatay si Hesus.

²⁸ “Aber waya sinra it matibay nak bangranan nak husgaran Sida it kamatayon, inghagar gihapon ninra kang Gobernador Pilato nak Sida ay ipamatay. ²⁹ Tong inra’y natupar kag tanang ingsuyat it mga propeta tungor sa Ida, gingbaoy kag Ida yawas it Ida mga manugsunor sa krus nak kahoy ag ingbutang Sida sa yuyubngan. ³⁰ Pero Sida ay ingbanhaw it Dios, ³¹ ag sa suyor it maramong adlaw nagpakita Sida sa mga nag-sunor it katong pa-Herusalem sinra halin sa probinsya it Galileya. Ngasing ay sinra kag mga nagpapamatuor sa mga tawo it tungor sa Ida.

³² “Ag hali kami ngasing nak nagraraya sa inro it Maadong Balita, nak kung ni-o kag gingpromisa it Dios sa ato mga ginikanan, ³³ ay Ida ra ingtupar sa ato nak inra mga inanak sa Ida pagbanhaw kang Hesus. Kada ngani nasuyat sa pangruhang salmo:

“ ‘Ikawey kag Ako Anak,
ag ngasing Akoey apamatuuran nak Ako kag Imo Tatay.’ †

³⁴ “Ag nahanungor sa kamatuuran nak gingbanhaw Nida si Hesus ag indiey nak gador Nida marayanan kag kamatayon liwat, ay imaw kali kag Ida ingsiling:

“ ‘Ita-o Nako sa inro kag mga balaan
ag inggwa’t kasiguruhan nak pagpakamaado
nak Ako gingpromisa kang David.’ ††

³⁵ “Kada, ingsiling ni David sa ibang salmo,
“ ‘Indi Nimo gitugot nak kag yawas it Imo Balaan ay
mayunot sa yuyubngan.’ ” ‡

³⁶ “Buko si David kag ingpapatungran it kali kundi si Hesus, dahil si David, pagkatapos nak ida matuman kag kabubut-on it Dios sa ida kabuhi, sa ida pagtali-wan dili sa duta, sida ay gingyubong sa tupar it ida ginikanan ag kag ida yawas ay ruto nagyunot. ³⁷ Pero si Hesus nak ingbanhaw it Dios ay waya girayan it pagyunot.

³⁸ “Ngani, mga hali namo, dapat ninrong maayaman nak parayan kang Hesus, mababaton ninro kag kapatawaran it inro kasal-anan. ³⁹ Ag parayan sa Ida, aber si-o nak magtu-o ay abilangon it Dios nak matarong sa Ida pagmuyat. Ag iniding gador kali matabo kung parayan yang sa pagtuman sa Kasuguan ni Moises. ⁴⁰ Kada mag-andam kamo, sabaling sa inro matabo kaling mga gingsisiling it mga propeta katong una pa nak,

⁴¹ “ ‘Muyati, kamong mga maayo magpanglibak,
matitingaya nak gador kamo ag mamamatay,
dahil sa inro kapanahunan ay inggwa ako it ahimuon
nak indi ninro mapatihan
aber inggwa it mag-uma it kali sa inro.’ ” ††

⁴² Pagkatapos, it katong paliwasoney sina Pablo ag Bernabe sa sinagoga, gingpangabay sinra it mga tawo nak sa masunor nak Adlaw it Inugpahuway ay mag-wali sinra liwat tungor sa mga bagay nak kali. ⁴³ Ag katong magbinuyaganey sinra agor magpinauli, katong mga halin sa sinagoga ay nagsinunor kana Pablo ag Bernabe, katong maramong mga lahi it Hudyo ag imaw ra kag mga dating pagano nak ngasing ay narayay ag matutomey sa relihiyon it mga lahi it Hudyo. Gingtudluan pa sinra nina Pablo pramas ing-ganyuhon sinra nak magpadayon sa pagpangabuhi it matarong kumporme sa kaaduhan it Dios.

⁴⁴ Katong masunor nak Adlaw it Inugpahuway, halos tanang mga tawo ruto sa banwa it Antiokya ay nag-

† Sal. 2:7. †† Isa. 55:3. ‡ Sal. 16:10. †† Hab. 1:5.

tinipon agor magpanimati sa mga bisaya it Dios.

⁴⁵ Pero, tong nakita it ibang mga lahi it Hudyo katong maramong mga tawo, abang kahili ninra, kada gingkuntra ninra kag mga ingbisaya ni Pablo ag gingmayain ninra sida.

⁴⁶ Pero waya't kahadlok nak nagbisaya gihapon sina Pablo ag Bernabe. Siling ninra, "Gingkinahangyan nak sa inro anay nak mga lahi it Hudyo maiwali kaling mga bisaya it Dios, ugaling waya ninro kali gibatuna ag ingpapakita ninro nak buko kamo angay nak makaagom it kabuhi nak waya't katapusan, kada muyati, aray-on namo kali sa mga buko Hudyo. ⁴⁷ Dahil imaw kina kag sugo sa amo it Gino-o tong magsiling Sida nak:

"Gingbutang ka Nako agor maging iwag para sa mga buko Hudyo, agor imo maiwali kag parayan it kaluwasan hastang sa pinaka-mayadong mga parti it kalibutan."

⁴⁸ Ag tong narunggan kali it mga buko Hudyo nagkinasadya sinra ag inra inghimaya kag mga bisaya it Dios, ag sinra nak rahagto nak pinili it Dios agor makaagom it kabuhi nak waya't katapusan ay nagtu-o.

⁴⁹ Ag nabantog kag mga bisaya it Gino-o sa tanang mga lugar hampig ruto. ⁵⁰ Ugaling ay gingsugsog it katong ibang mga lahi it Hudyo kag mga kabading dungganon nak mga matutom sa inra relihiyon ag imaw ra kag mga kayake nak mga pinuno it inra banwa, nak magkuntra sa inra. Sinra ra kag nagpamuno sa paghingabot laban kana Pablo ag Bernabe, ag sinra ay inra pinangtabog halin sa lugar nak inra nasasakupan.

⁵¹ Sa paghalin nina Pablo, gingpaypagan ninra it tayo kag inra mga siki bilang tanra sa mga tawo ruto nak wayaey sinra it salabton sa inra kabuhi, ag nagpadayon sinra papagto sa banwa it Iconyo.

⁵² Pero sa yudo it kina kag mga manugsunor ni Hesus ruto sa Antiokya ay napuno it kasadya ag gahom it Ispirito Santo.

Kag Pagwali nina Apostol Pablo ag Bernabe sa Banwa it Iconyo

14 Sa Iconyo kag mga natabo ay pareho ra sa mga natabo sa banwa it Antiokya. Pag-abot nina Pablo ag Bernabe ruto nagsuyor sinra sa sinagoga it mga lahi it Hudyo. Abang ado kag inra pagwali, kada maramong mga lahi it Hudyo ag mga Griyego ra kag nagtu-o. ² Ugaling inggwa ruto it mga lahi it Hudyo nak indi gustong magtu-o, ag ingsugsog ninra kag ibang mga buko Hudyo nak indi ra magtu-o, ag gingsiraan ninra kag mga nagtutu-o kang Kristo.

³ Sa gihapon ay nagrugay ruto sina Pablo ag Bernabe. Ag sinra ay waya nahadlok nak nagwali it tungor

† Isa. 49:6.

sa Gino-o nak imaw kag nagpamatuor sa inra gingwawali tungor sa Ida kaaduhan, parayan sa pagpakita it mga katitingayang milagro ag tanra nak Ida ginghuman parayan sa inra.

⁴ Kada, naparti sa ruhang grupo kag mga tawo ruto. Kag iba ay nag-apin sa mga lahi it Hudyo ag kag iba ay sa mga apostoles. ⁵ Kaibahan kag mga pinuno it banwa, aguluhon ag abungguon tan-a sina Pablo it katong mga Hudyo ag mga Griyego nak buko ampin sa inra.

⁶ Ugaling nasaduran kali nina Pablo, kada naglikaw sinra papagto sa mga banwa it Listra ag Derbe sa Licanya ag sa mga lugar palibot ruto. ⁷ Ruto ay nagpadayon sinra sa pagwali it Maadong Balita.

Kag Pagwali nina Apostol Pablo ag Bernabe sa Banwa it Listra

⁸ Ngasing, ruto sa banwa it Listra ay inggwa't usang kayake nak nagpapaka-ingkor yang dahil sida ay yu-pog, nak tuna pa sa ida pagkatawo ay indiey sida makapanaw. ⁹ Nagpanimati sida sa pagwali ni Pablo. Nakita sida ni Pablo ag sa ida pagpakamuyat diling yu-pog ay nabatyagan nida nak kali ay inggwa't pagtu-o nak sida ay mapapaado. ¹⁰ Kada nagsiling it makusog si Pablo, "Tinrog sa imo sariling mga siki." Ag gulpi nganing napaiknat sida ag imaw katong nakanapanawey.

¹¹ Tong makita it mga tawo kaling ginghuman ni Pablo, nag-inukaw sinra sa inra sariling bisaya nak Licanyanhon ag nagsiling, "Nagpilhig rili sa ato duta kag ruhang dios nak naghitsurang tawo!" ¹² Si Bernabe kuno kag dios ninra nak si Zeus, ag si Pablo ray kuno ay kag dios ninra nak si Hermes, dahil sida kag manugbisaya.

¹³ Kag Templo ni Zeus ay ruto sa pasuyuron it banwa. Ag kag saserdote ruto ay nagraya sa pwertahan it banwa it mga kulintas nak human sa mga buyak, ag mga turong baka, agor kato ay ipadaga ag ihalar tan-a nida kaibahan it ida mga kasimanwa kana Bernabe ag Pablo.

¹⁴ Pero tong nasaduran kali it mga apostoles nak sina Bernabe ag Pablo, inra ginggisi kag inra mga baro tuna sa liab, bilang pagpakita nak abang rakong sala kag ahumanon it kaling mga tawo. Ag nagrali-rali sinrang ruha it patunga sa karamuan ag nag-ukaw it:

¹⁵ "Mga Nonong, ya anay! Asing ginghuhuman ninro kali? Mga tawo ra kaming pareho sa inro, ag ingwawali namo sa inro kag Maadong Balita agor inro atalikuran kaling mga waya't kapuyos-puyos nak inro ginghuhuman, ag magsunor kamo sa buhi nak Dios nak Imaw kag naghuman it langit, duta ag ragat, ag tanang rahina. ¹⁶ Sa suyor it marugay nak panahon ay gingpabadan yang Nida kamo ag kag iba pang mga nasyon nak

magpangabuhi it kumporme sa inro kagustuhan,¹⁷ pero nagta-o gihapon Sida it mga pamatuor agor makilaya ninro Sida parayan sa maadong butang nak Ida inghihimo. Gingkaluy-an kamo Nida sa pagta-o sa inro it uyan halin sa langit ag mga tubason sa tamang mga panahon, mga pagkaon nak makakata-o sa inro it kabusgan, ag kasadyahan ra sa inro mga tagipusuon.”

¹⁸ Aber inra kali gingbisaya, ay isutan yangey tan-a nak waya ninra napigahe kag mga tawo sa pagpadaga ag paghalar sa inra.

¹⁹ Pero inggwa't mga Hudyo nak nag-abot halin sa mga banwa it Antiokya ag Iconyo. Inra nakaer kag ibang mga tawo ruto laban kang Pablo. Kada inra sida gingpangbunggo it maragkong bato bag-o ginggudor paliwas sa banwa dahil ingpamutang ninra nak sida ay minatayey. ²⁰ Pero it katong ingragipunan sida it mga manugsunor ni Hesus ruto, sida ay nagbangon ag nagbalik sa banwa. Pagkaaga naghalin yangey sinra ni Bernabe papagto sa banwa it Derbe.

Kag Pagbalik nina Apostol Pablo ag Bernabe sa Syudad it Antiokya sa Sirya

²¹ Pagkawali nina Pablo ag Bernabe it Maadong Balita sa banwa it Derbe kung hariin ay maramo sinrang naraya nak naging mga manugsunor ni Hesus, ay nagbalik sinra papagto sa mga banwa it Listra, Iconyo ag Antiokya sa Pisidya. ²² Gingpakusog ninra kag mga buot it mga manugsunor ni Hesus sa mga banwang kali ag linaygayan sinra nak magpabilin nak matutom sa pagtu-o sa Gino-o. Ag gingparumrom ra ninra sa inra nak talagang maagom anay nak gador it maramong hirap bag-o makasuyor sa gingharian it Dios sa langit. ²³ Ag sa kada banwa ay nagpili sinra it mga pinuno nak marumaya sa mga nagtutu-o ruto. Nagpuasa anay sinra ag nagpangamuyo para riling mga pinuno, bag-o gingtugyan sinra sa Gino-o nak imaw kag inra ingtutuuhan.

²⁴ Pagkarayan ninra sa mga banwa it Pisidya, nakaabot sinra sa probinsya it Pampilya. ²⁵ Pag-abot ninra sa banwa it Perga, nagwali sinra it mga bisaya it Dios ruto bag-o nag-us-os pa-banwa it Atalya.

²⁶ Halin sa Atalya naglarga sinra pabalik sa syudad it Antiokya sa Sirya kung hariin sinra ay ingbendisyunan ag ingsalig sa Dios para sa misyon nak ngasing ay inray natuman.

²⁷ Pag-abot ninra ruto, gingtipon ninra kag mga nagtutu-o ag ging-umaan it tanang inghimo it Dios parayan sa inra. Nag-uma ra sinra kung pauno gingbuksan it Dios kag rayan agor kag mga buko Hudyo ra ay magtu-o. ²⁸ Nagrugay sinra ruto kaibahan kag mga manugsunor ni Hesus.

KAG PAGHINUON IT MGA PINUNO IT MGA NAGTUTU-O SA HERUSALEM

15 Ngasing, inggwa't pilang mga kayake nak nagpagto sa syudad it Antiokya halin sa probinsya it Hudeya ag nagtudlo sa inra mga hali sa Gino-o nak, “Kung indi kamo magpatuli tuyar sa gingtudlo ni Moises, indi kamo maluwas.” ² Ag tong ingkuntra kali nina Pablo ag Bernabe ay nagsinuay-suayan sinra. Ngani, nagkausa kag mga nagtutu-o ruto nak pilion sina Pablo ag Bernabe ag mga pila pang mga hali sa Gino-o. Napagka-usahan ninra nak papagtuon sinra sa syudad it Herusalem agor hinuunan ninra kaibahan kag mga apostoles ag mga pinuno ruto kag tungor rili.

³ Ngani, dahil sinra ay gingsugo it mga ingtipon nak mga nagtutu-o nak mapa-Herusalem, nagtuman sinra ag ruto nagrayan sa mga lugar it Penisya ag Samarya. Ag ruto ra ay ging-uma ninra sa mga hali sa Gino-o kag pagtu-o kang Hesus it mga buko Hudyo, ag kali ay nagta-o sa inra it kasadya. ⁴ Pag-abot ninra sa Herusalem, masadya kag pagbaton sa inra it tinipon nak mga nagtutu-o, mga apostoles ag inra mga pinuno. Ag ging-uma ninra kag tanang inghuman it Dios parayan sa inra.

⁵ Pero inggwa ruto it pilang nagtutu-o kang Kristo nak kaibahan sa sekta it mga Pariseo nak nagtinrog ag nagsiling, “Kinahangyan nak tulion katong mga buko Hudyo nak nagtutu-o kang Kristo ag tudluan nak mag-sunor sa Kasuguan ni Moises.”

⁶ Kada, nagtipon ray kag mga apostoles ag mga pinuno agor mahinuunan kag tungor sa problema nak kali. ⁷ Pagkatapos ninrang magdiskusyon it marugay, nagtinrog si Pedro ag nagsiling sa inra:

“Mga hali nako sa Gino-o, ayamey ninro nak it kato ay gingpili ako it Dios halin sa inro, agor sa ako pagwali kag mga buko Hudyo ay makarungog it Maadong Balita ag sinra ay magtu-o kang Hesus. ⁸ Kag Dios nak nakakaayam it tagipusuon it bawat tawo kag nagpamatuor nak sinra ra ay maluluwas, dahil tuyar sa ato, sinra ra ay gingtaw-an it Ispirito Santo. ⁹ Sinra ay waya gitratar it Dios nak iba sa ato, kundi inglimpyo ra nida kag inra tagipusuon dahil sa inra pagtu-o kang Kristo.

¹⁰ “Asing ingpupurbahan ninro kag Dios kung mahangit Sida o indi sa pagpilit ninro sa inra nak sunron kag tanang Kasuguan ni Moises? Dahil sinra ay pay inro gingbubutangan it mabug-at nak yugo sa inra mga liog nak aber ngani kita, o kag ato mga ginikanan it kato, ay indi makaagwanta nak pas-anon kali. ¹¹ Pero nagpapati kita nak kita ay maluluwas parayan sa kaaduhan it ato Ginoong Hesus, ag imaw ra sinra.”

¹² Ag kag tanang rahagto nak nagpapanimati ay naghipos. Masunor, sina Bernabe ag Pablo ray kag inra gingpanimati habang ingsisiling ninra kag mga

katitingayang milagro ag tanra nak inghuman it Dios sa mga buko Hudyo parayan sa inra. ¹³ Pagkatapos ninra it bisaya, nagtinrog kag pinuno it mga nagtutu-o nak si Santiago nak hali ni Hesus, ag nagsiling:

“Mga hali nako sa Gino-o, panimati-i ako ninro.

¹⁴ Gingpahadag sa ato ni Simon † kung pauno unang ingpakita it Dios kag Ida ra pagpalangga sa mga buko Hudyo, ag kung pauno ingpili Nida kag mga halin sa inra nak imaw it mga masunor sa Ida. ¹⁵ Ag nagkukumporme rili kag mga bisaya it mga propeta tong una dahil nakasuyat:

¹⁶ “ ‘Pagkatapos it kali, Ako ay mabalik ag Ako ipatugrok liwat kag naguba nak bayay ni David.

Ako kali ipatugrok liwat.

Halin sa ida pagkasira ay Ako kali ibalik sa dati, ¹⁷ agor kag iba pang mga tawo ay magtinguha nak magkilaya sa Gino-o,

kag tanang mga buko Hudyo nak ingtawag sa Ako pangayan.

¹⁸ Imaw kali kag siling it Gino-o nak nagpasador it kaling mga bagay tuna pa it katong una.’ ††

¹⁹ “Kada ngani kag ako disisyon ay indi nato dapat pahirapan sinrang mga buko Hudyo nak nagsunor sa Dios. ²⁰ Imbis nak tuyar ay ato sinra asuyatan ag asilinggon nak indi magkaon it mga pagkaon nak pinadagaan ag gingtahaw sa mga dios-diosan, indi mag-ubay sa buko inra sariling asawa, indi magkaon it karne it hadop nak ging-ihaw nak waya naparugu-e, ag indi magkaon it rugo.

²¹ “Aber imaw yang kali kag ato ipatuman sa inra ay indi ra mabuhinan kag pagkakilaya kang Moises. Dahil sa bawat banwa tuna pa it katong unang panahon, ay talagang inggway it mga nagwawali it tungor sa ida ag gingbabasay kag ida mga kasuguan sa mga sinagoga kada Adlaw it Inugpahuway.”

Kag Suyat sa mga Buko Hudyo nak Nagsusunor kang Kristo

²² Masunor, napagka-usahan it mga apostoles ag it mga pinuno, ag imaw ra it tanang nagtutu-o nak nagtipon ruto, nak maadong magpili sinra it mga kayake halin sa inra mga myembro agor papagtuon sa mga nagtutu-o sa syudad it Antiokya kaibahan nina Pablo ag Bernabe. Kag inra napili nak asuguon ay si Judas nak gingtatawag nak Barsabas, ag si Silas. Sinra ay ruha sa mga nagrurumaya sa inrang mga maghali sa Gino-o sa Herusalem. ²³ Inggwa sinra it rayang suy-at nak tuyar kali kag nakasiling:

† o “Pedro.” †† Amos 9:11-12.

“Sa mga kahalihan namo sa Gino-o nak mga buko Hudyo raha sa syudad it Antiokya, ag sa mga probinsya it Sirya ag it Cilisya, Halin sa mga kahalihan nak mga apostoles ag mga pinuno it mga nagtutuo hali sa Herusalem: Maadong pagpangamusta sa inrong tanan.”

²⁴ “Narunggan namo nak inggwa’t mga tawo halin dili sa amo nak nagtutudlo sa inro, ag kag inra ingtutudlo ay nakakata-o it kaguluhan sa inro mga isip, aber waya namo sinra gisugu-a. ²⁵ Kada napagka-usahan namo nak mas maado kung kami ay mapili it mga kayake nak amo apapanhaon sa inro kaibahan it ato mga pinalanggang sina Bernabe ag Pablo.

²⁶ Sinrang ruha ay mga kayake nak datey ay nagpakita nak sinra ay waya nahadlok nak magta-o it inra kabuhi alang-alang sa ato Ginoong Hesu-Kristo.

²⁷ Ngani, gingpili namo sina Judas ag Silas nak mapanha sa inro agor sinra mismo kag mauma sa inro it tungor sa amo ingsiling diling suy-at. ²⁸ Sa pagtuytoy it Ispirito Santo ay napagka-usahan namo nak indi kamo gipakataw-an it mga sugo nak subrang hirap para sa inro nak sunron, puyra yang sa mga bagay nak kinahangyan talagang inro sunron. ²⁹ Indi kamo magkaon it mga pagkaon nak pinadagaan ag tinahaw sa mga dios-diosan, indi kamo magkaon it rugo, indi kamo magkaon it karne it hadop nak ging-ihaw ag waya naparugu-e, ag indi kamo magubay sa buko inro sariling asawa. Maado para sa inro kung kali ay inro sunron.

Hastang dili yangey ag kabay pang pakamaaduhon pa kamo it Gino-o.”

³⁰ It katong ingpahaliney sinra, sinra ay nag-us-osey papagto sa syudad it Antiokya sa Sirya. Pag-abot ninra ruto ay ingpatipon ninra kag mga nagtutu-o ag ingtao kag suy-at. ³¹ Pagkabasa sa suy-at ay nagkinasadya sinra dahil sa unor it kato. ³² Ag sina Judas ag Silas nak mga propeta ra ay nagta-o it mga bisaya nak nakapakusog sa pagtu-o it mga hali sa Gino-o.

³³ Nagrugay-rugay anay sinrang ruha ruto, bag-o sinra ingpaginan it hanuyos pabalik sa Herusalem, ruto sa mga nagsugo sa inra. ³⁴ [Ugaling bag-o sinra maka-halin ay naisip ray ni Silas nak magpabilin yangey sida ruto.] ³⁵ Pero nagpabilin sina Pablo ag Bernabe ruto sa Antiokya. Sinra ay nagtudlo ag nagwali it mga bisaya it Gino-o kaibahan kag maramo pang ibang mga hali sa Gino-o ruto.

‡ Katong pinaka-unang mga kopya it kaling libro nak Mga Binuhatan ay waya naumir sa pagsuyat kag bersikulo 34. Makikita nato nak kali ay huley narugang.

KAG PANGRUHANG MISION NI APOSTOL PABLO

Kag Pagbinuyagan nina Apostol Pablo ag Bernabe

³⁶ Pagkatapos it pilang dominggo, nagsiling si Pablo kang Bernabe, "Kitay! Mabalik kita sa mga banwang ingpangwalihan nato it mga bisaya it Gino-o it kato, ag apasyaran nato katong ato mga hali sa Gino-o ruto agor mamumuyatan nato kag inra kahimtangan."

³⁷ Gusto tan-a ni Bernabe nak inunot ray si Juan nak ingtatawag ra nak Markos. ³⁸ Pero naisip ni Pablo nak buko maado nak makanunot ninra liwat kag usang tuyar kang Markos, nak nagpangbada sa inra it katong hagto pa sinra sa Pampilya ag waya ginunot sa pagpa-dayon sa inra mision ruto.

³⁹ Ag nagsabtananan sinra tungor rili ag waya sinra gikasugot, kada nagbinuyagan sinra. Kada gingnunot ni Bernabe si Markos ag naglarga sinrang ruha papagto sa Isla it Cipre. ⁴⁰ Kag ingpili ray ra ni Pablo nak makanunot ay si Silas. Praber sinra maghalin, gingbendisyunan sinra it mga hali sa Gino-o ruto, nak sa inra pagpanaw, kabay pang kag kaaduhan it Gino-o ay mapasa-inra. ⁴¹ Ag naghalin sinra sa Antiokya ag gingpagtuan kag mga grupo it mga nagtutu-o kang Kristo sa mga probinsya it Sirya ag Cilisya, ag ingpakusog ninra kag mga myembro ruto.

Naging Kaibahan nina Apostol Pablo ag Silas si Timoteo

16 Sina Pablo ag Silas ay nakaabot ray sa mga banwa it Derbe ag Listra. Ruto ay inggwa it usang manugsunor ni Hesus nak kag ngayan ay si Timoteo. Sida ay anak it usang kabade nak kalahi it Hudyo nak nagtutu-o kang Kristo, pero kag ida tatay ay usang Griyego. ² Abang ado kag pagmuyat sa ida it mga hali sa Gino-o ruto sa mga banwa it Listra ag Iconyo. ³ Gusto ni Pablo nak panunton si Timoteo sa inra, kada sida ay ingpatuli, dahil ayam it mga lahi it Hudyo ruto sa inra apangpagtuan nak kag ida tatay ay usang Griyego, ag sabaling sida ay indi gibatunon it mga lahi it Hudyo kung buko sida tuli.

⁴ Sa inra pagpadayon it panglibutan sa mga banwa, inra ging-uuma sa mga nagtutu-o sa bawat banwa kag mga sugo nak napagkausahan it mga apostoles ag it mga pinuno sa Herusalem nak ita-o ra sa inrang mga buko Hudyo, agor inra ra maaayaman ag matuman. ⁵ Ngani, nagtibay kag pagtu-o it tanang nagtutu-o kang Kristo nak nagtitipon ruto ag adlaw-adlaw ay nagpapaka-ramo sinra.

Kag Pangitaon ni Apostol Pablo sa Banwa it Troas

⁶ Nagpadayon sina Pablo ag ruto nagrayan sa mga lugar it Prigiya ag Galasya, dahil gingpigahan sinra it

Ispirito Santo nak magwali it mga bisaya it Dios sa probinsya it Asya. ⁷ Pag-abot ninra sa giryunan pa-Misya, gusto tan-a ninra nak magbihang papagto sa probinsya it Bitinya, ugaling ay waya sinra gituguti it Ispirito ni Hesus, ⁸ kada gingligaran ninra kag Misya ag nagdiretso paus-os sa banwa it Troas.

⁹ Pagkagab-i it tong pagkaabot ninra sa Troas, nagkainggwa it pangitaon si Pablo. Sa ida pangitaon nakita nida kag usang kayake nak taga-Macedonya nak nagtitinrog ag nagpapakitluoy sa ida sa pagsiling, "Maley, tabok dili sa amo sa Macedonya ag buligan kami." ¹⁰ Pagkatabo it kaling pangitaon ni Pablo, sa nak raan ay naghanap kami † it masasakyan patabok papagto sa probinsya it Macedonya, dahil parayan ruting ida pangitaon ay gingpaayam sa amo it Dios nak kami ay ingtawag Nida nak magwali it Maadong Balita ruto sa inra.

¹¹ Halin sa banwa it Troas ay naglarga kami ag dahil pabor kag hangin ay larguhan kag amo biyahe pa Isla it Samotrasya, ag imaw ra tong masunor nak adlaw pa-banwa it Neapolis nak sakop it Macedonya.

¹² Nagsalta kami ruto ag nagpagto sa Pilipos nak imaw kag pinaka-mauswag nak syudad sa probinsya it Macedonya. Ag kaling Pilipos ay asa irayom it Roma. Nagtiner kami ruto it pilang adlaw.

¹³ Pag-abot it Adlaw it Inugpahuway ay nagliwas kami sa pwertahan it syudad ag nagpagto sa habig it suba kung hariin ay amo nabalitaan nak inggwa kuno it lugar nak pangamuyuan it mga lahi it Hudyo. Pag-abot namo ay inggwa it mga kabade ruto nak nagtitinipon, kada nag-ingkor kami ag nagbisaya sa inra.

¹⁴ Usa sa mga kabade nak nagpanimati sa amo ay si Lydia nak taga-ruto sa syudad it Tiatira sa Asya. Sida ay nagninegusyo it mga mamahayong yamit nak kulay ubi ag sida ay nagdadayaw sa Dios. Gingbuksan it Dios kag ida tagipusuon agor sida ay magtu-o sa ingwawali ni Pablo. ¹⁵ Pagkatapos it pabawtismo nida ag ida panimayay, ging-ikag nida kami nak ruto yangey sa ida bayay magdayon. Siling nida, "Kung sa inro pagmuyat, ako ay matuor nak nagtutu-o sa Gino-o, ruto yangey kamo dayon sa amo," kada nagsugot kami.

Gingpriso sina Apostol Pablo ag Silas sa Syudad it Pili-pos

¹⁶ Usang adlaw nak papagto ray kami ruto sa lugar nak pangamuyuan, inggwa kami it nasapoy nak usang ulipon nak dalagita. Sida ay ging-aamigo it mayaot ag kag ida yuba kag inggagamit it kali parayan sa pagbisaya. Sida kag nagpapanghula ag marako kag ingkikita it ida mga amo. ¹⁷ Nagsunor sida sa amo nina Pablo habang sida ay nag-uukaw it tuyar kali, "Kaling mga tawo ay mga ulipon it Pinaka-mataas nak Dios ag

† Hali nato makikita nak si Lukas kag kaibahan ni Pablo.

inra gingwawali sa inro kung pauno kamo maluluwas.”

¹⁸ Ag tuyar kali kag waya puat nida nak inghuhuman sa suyur it maramong adlaw, kada sinaputan si Pablo. Ging-atubang nida kaling dalagita ag insaway kag mayaot, “Ingsusugo ka nako sa pangayan ni Hesu-Kristo, layas raha sa ida!” Ag katong oras mismo nak kato naglayas ngani katong mayaot sa ida yawas.

¹⁹ Pero tong makita kaling dalagita it ida mga amo nak nawar-an sinra it gingpapagka-kitaan, ingrakop ninra sina Pablo ag Silas ag ingdurdor papagto sa atubangan it mga pinuno ruto sa plasa. ²⁰ Tong hagtoy sinra sa atubangan it mga pinunong Manughusgar it Roma sa Pilipos, nagsiling sinra, “Kaling mga kayake ay mga Hudyo ag sinra ay nagpapanggulo rili sa ato syudad. ²¹ Nagtutudlo sinra it mga kustombre nak kuntra sa mga laye nato nak mga nasasakupan it Roma nak indi nato puyding batunon ag sunron.”

²² Sinra ay rinaguso it mga tawo ag gingpaubahan it mga pinunong Manughusgar, ag sinra ay ingpalampusan it mga mahabang pamakoy. ²³ Pagkabakoy sa inra it maramong beses, gingraya sinra sa prisuhan ag insugo kag manugbantay nak bantayan sinra it maado. ²⁴ Kada ruto sinra giprisuha sa pinaka-suyur nak selda it prisuhan ag ingpabutang pa kag inra mga siki sa tunga it magkapisang nak mabug-at nak kahoy, bag-o kali pinasigo.

²⁵ Pag-abot it mga tungang gab-i, habang sina Pablo ag Silas ay nagpapangamuyo ag nagkakanta it pagdayaw sa Dios, ag kag ibang mga priso ay nagpapanimati sa inra, ²⁶ gulping naglinog it abang kusog. Kag bug-os nak prisuhan ay nagpakahudong it tudo ag pumangtangkas kag mga trangka sa kahoy nak gingpasigo sa inra mga siki ag imaw ra kag sa pwertahan, kada kali ay pumang-abri.

²⁷ Nakabati katong manugbantay it prisuhan ag nakita nida nak abridoy kag mga pwertahan, kada inghukas nida sa tagob kag ida ispada agor mabikti tan-a, dahil kabi nida ay nakatakasey kag mga priso.

²⁸ Pero ging-ukawan sida ni Pablo, “Aya gibikti, hali pa ra kaming tanan!”

²⁹ Naghagar anay sida it iwag, bag-o rali-rali sida nak nagsuyur sa ingpiprisuhan nina Pablo. Ag nagpangan-guyog pa sa kahadlok nak nagyuhor sida sa atubangan nina Pablo ag Silas. ³⁰ Bag-o sinra ay ida gingpaliwas ag ingpangutana, “Mga Gino-o, ni-o kag ako dap-at nak himuon agor ako ay maluwas?”

³¹ Ag nagsabat sinra, “Magtu-o ka sa ato Ginoong Hesus ag ikaw ag kag imo panimayay ay maluluwas.”

³² Pagkatapos, ingwali ninra kag mga bisaya it Gino-o sa ida ag sa tanan nak rahagto sa ida bayay. ³³ It tong gab-i rang kato, pagka-yanggas ninra sa mga ugar nina Pablo, nagpabawtismo katong manugbantay kaibahan kag tanang myembro it ida pamilya. ³⁴ Ag sina Pablo ay ging-ikag nida sa ida bayay ag ingtahawan it

pagkaon. Katong manugbantay ag ida tanang panimayay ay nagkinasadya dahil sinra ay nagtu-o sa Dios.

³⁵ Pagkaaga, gingsugo it katong mga pinunong Manughusgar kag mga pulis nak paliwasoney sina Pablo. ³⁶ Ag ging-uma kali it katong manugbantay it prisuhan kana Pablo, “Ingsugo it mga pinunong Manughusgar nak kamo ay paliwasoney. Kada ngasing liwasey kamo ag kabay pang maado kag inro pagpanaw.”

³⁷ Pero nagsabat si Pablo sa inra, “Ingpabakoy kami ninra sa atubangan it maramong tawo samantalang waya ra napapamatuuri kung kami ay inggwa it sala o waya. Basta yang ninra kami gingpapriso. Kami ay mga sinakupan ra it Roma. Ag ngasing ay inra yang kami apaliwason it pay patago nak waya namamalayi it mga tawo? Indi puyde kali! Sinra't papali-a ag imaw it magpaliwas sa amo.”

³⁸ Nagbalik katong mga pulis sa mga pinunong Manughusgar ag ging-uma kag siling ni Pablo, ag sinra ay nahadlok tong inra nasaduran nak sina Pablo ya-ki ay mga sinakupan ra it Roma. ³⁹ Kada nagpagto sinra kana Pablo ag naghagar it pasensya, bag-o sinra ingpaliwas ag ingpangabay nak maghalin yangey sa Pilipos. ⁴⁰ Ngani, nagliwas sina Pablo sa prisuhan ag nagdiretso sa bayay ni Lydia. Gingtipon nina Pablo kag mga hali sa Gino-o ag ingtugraan anay sinra nak magpaninrugaan sa inra pagtu-o, bag-o naghaling sinra.

Kag Pagwali nina Apostol Pablo ag Silas sa Syudad it Tesalonica

17 Ngasing, nalampasaney nina Pablo ag Silas kag mga syudad it Ampipolis ag Apolonya ag nakaabotey sinra sa syudad it Tesalonica kung hariin inggwa't usang sinagoga kag mga lahi it Hudyo. ² Ag tuyar sa batasaney ni Pablo, sida ay nagsuyur ruto sa sinagoga ag sa suyur it tatlong dominggo, kada Adlaw it Inugpahuway sida ay nagpakigdiskusyon sa inra tungor sa Sagradong Kasuyatan. ³ Ida gingpahadag ag ingpamatuuran nak kinahangyan nak kag ingpromisang Kristo ay magrayan it maramong hirap ag mabanhaw. Siling pa nida, “Kaling Hesus nak ako gingbabantala sa inro ay imaw kag ingpromisang Kristo.” ⁴ Ag kag iba sa mga lahi it Hudyo ruto ay nagpapati ag nag-iba kana Pablo ag Silas. Imaw ra kag maramong mga Griyego nak matutomey tan-a sa relihiyon it mga lahi it Hudyo ag pati kag maramong mga dungganong kabade sa inra.

⁵ Pero kag ibang mga lahi it Hudyo ay nahili kana Pablo, kada gingpangtawag ninra kag pilang mga hurong sa mga habig-habig ag ingparagipon ninra kag mga tawo ag inra inggulo kag syudad. Gingyusob ninra kag ingdadayunan nak bayay nina Pablo, nak imaw kag bayay it usang kalahing Hudyo nak kag

ngayan ay si Jason. Ginghahanap ninra sina Pablo agor iatubang tan-a sa mga tawo. ⁶ Tong waya ninra nakita sina Pablo ay inra ingdurdor si Jason ag kag pi-lang mga hali sa Gino-o papagto sa atubangan it mga pinuno it syudad. Ag tuyar kali kag inra ging-inukaw, "Haley sa ato syudad katong mga tawo nak bantog sa pagpanggulo aber hariin sinra makaabot. ⁷ Ag kali sinra ay ingbaton ni Jason sa inra bayay. Ag sinrang tanan ay nagkukontra sa mga laye it Cesar, dahil siling ninra ay inggwa pa't usang hari nak kag ngayan ay Hesus."

⁸ Ag kag mga tawo ruto ag kag mga pinuno it syudad ay nagkabayaka pagkarungog ninra it kali. ⁹ Ugal-ing tong nakapiyansay sina Jason ag ida mga kaibahan, sinra ay inray ingbuhian.

Kag Pagwali nina Apostol Pablo ag Silas sa Syudad it Bereya

¹⁰ Pagkagab-i ay gingpapagto nak raan sina Pablo ag Silas it mga hali sa Gino-o ruto sa syudad it Bereya. Pag-abot ninra ruto, sinra ay nagsuyor sa sinagoga it inra mga kasimanwang Hudyo. ¹¹ Kag mga lahi it Hudyo rili ay mas maado kag kabubut-on kisa sa mga taga-Tesalonica dahil mas marali sinra gikabisayahon, kumo ngani sinra ay nawiwili sa pagpanimati sa mga gingwawali ni Pablo. Ag inra ra ging-uusisa adlaw-adlaw sa Sagradong Kasuyatan kung tamang gador kag ida ingsisiling. ¹² Ngani, maramo nak mga lahi it Hudyo kag nagtu-o. Imaw ra kag maramong mga dungganon nak Griyegong kabade, ag mga Griyegong kayake ra.

¹³ Pero tong nasaduran it ibang mga Hudyo sa Tesalonica nak gingwawali ra ni Pablo sa Bereya kag mga bisaya it Dios, nagpaagto ra sinra ag ingpangsugsog kag mga tawo nak guluhon sina Pablo.

¹⁴ Sa nak raan rali-raling ingpahalina si Pablo it mga hali sa Gino-o ag inghator papagto sa habig it ragat, pero nagpabilin sina Silas ag Timoteo sa Bereya.

¹⁵ Ginghator ninra si Pablo hastang sa syudad it Atenas, ag sinra ay ingtugon ni Pablo nak payanaton nak raan sina Silas ag Timoteo sa ida, bag-o nagbalikey sinra sa Bereya.

Kag Pagwali ni Apostol Pablo sa syudad it Atenas sa Gresya (o Acaya)

¹⁶ Ngasing, habang si Pablo ay naghuhuyat kana Silas ruto sa syudad it Atenas, namasran nida nak kaling syudad ay puno it mga dios-diosan ag pay sida ay sinaputan. ¹⁷ Kada ida gingdibate ruto sa sinagoga kag mga lahi it Hudyo ag kag mga Griyego nak nagsaydo sa relihiyon it mga lahi it Hudyo ag imaw ra kag aber sin-ong ida masapoy sa plasa adlaw-adlaw.

¹⁸ Inggwa ra ruto sida it nakadiskusyonan nak mga Manunudlo it mga Prinsipyo sa Pagpangabuhi halin sa

ruhang grupo, kag usa ay gingtatawag nak Epicureyo ag kag usa ay Estoico. Siling it iba sa inra, "Ni-o ara kag nabibisaya it kaling tabilan?"

Siling ray it iba, "Pay kag ida gingwawali ay tungor sa mga dios it mga taga-ibang lugar." Imaw kali kag inra gingsiling dahil kag ingwawali ni Pablo ay tungor kang Hesus ag sa pagkabanhaw it mga minatay.

¹⁹ Ging-ikag ninra sida nak mag-atubang sa inra mga Manunudlo sa Korte it Areopago kung hariin ay ruto gipapanimati-i kag mga bag-ong tudlo. Pag-abot ruto, nagsiling sinra, "Puyde baga nak iuma nimo sa amo kung ni-o kaling bag-ong tudlo nak imo gingbabantala? ²⁰ Natitingaya kami sa amo narurungan nak imo ingsisiling, kada gusto namo nak maayaman kung ni-o kag gustong bisayahon it kali."

²¹ Kaling mga taga-Atenas ag mga taga-ibang lugar nak ruto giinistar ay waya't ibang ging-aakasan it oras, kundi kag pagdiniskusyon ag kag pagpanimati sa mga bag-ong isipon.

²² Ngani, si Pablo nak nagtitinrog sa tunga it Korte it Areopago ay nagsiling:

"Mga ingtatahor nako nak mga taga-Atenas, namasran nako kag intro pagka-relihiyuso sa tanang bagay.

²³ Dahil sa ako paglibot dili sa intro syudad namasran nako kag mga bagay nak intro ingdadayaw, ag nakita ra nako kag usang altar nak inggwa it nakasuyat nak tuyar kali, 'Para sa dios nak waya nakikilaya.' Kaling intro gingdadayaw aber waya ninro nakikilaya, ay Imaw kag ako ingbabantala sa intro.

²⁴ "Kag Dios nak naghuman it kalibutan ag tanang raha, kumo Sida kag Gino-o it langit ag duta, ay waya giistar sa mga lugar nak dayawan nak inghuman it tawo. ²⁵ Nagsiserbisyo sa Ida kag mga tawo, pero kali ay buko sa pagkinahangyan it Dios, dahil Sida ay waya gikikinahangyan it aber ni-o. Dahil Sida ngani kag nagtata-o it kabuhi ag hingab ag tanang bagay nak kinahangyan it mga tawo. ²⁶ Ausa yang kag ginghalinan it tanang nasyon nak nagpapangabuhi sa ibabaw it kalibutan ag Dios kag naghuman it kali, ag Ida ingterminoy kag inra mga panahon dili sa kalibutan, ag kag mga giryunan it inra mga dutang istaran.

²⁷ "Ginghuman Nida kali agor magkainggwa sinra it hanrom nak hanapon kag Dios, ag sabaling sa inra pay pagpanghaphap, ay makita ninra Sida. Pero sa kaklaruhan yang ay buko ra Sida mayado sa ato, ²⁸ dahil kag intro mismo sariling mga manunula ay nagsisiling,

"'Asa Ida gahom kag ato kabuhi, kag ato paghiwas ag kag ato pagkatawo.'

Ag siling pa ninra,

'Kita talaga ay Ida mga anak.'

²⁹ "Kada ngani kita nak mga anak it Dios, indi nato dapat giisipon nak kag Dios ay tuyar sa buyawan, o tuyar sa pilak, o tuyar sa bato, nak gingpurma parayan

sa abilidad ag kumporme sa ginghuna-huna it tawo. ³⁰ Katong unang panahon ay pinabad-an yang it Dios nak waya Sida gikilay-a it tawo, pero ngasing Ida'y ing-susugo kag tanang tawo aber riin nak maghinuysoy. ³¹ Tuyar kag Ida sugo, dahil nagterminoy Sida it adlaw kung sauno Nida ahusgaran it matarong kag tanang tawo sa kalibutan parayan sa tawo nak Ida pinili. Ag kali ay napamatuuraney it Dios sa tanang tawo parayan sa Ida pagbanhaw riling tawo."

³² It tong inra marunggan kag tunggor sa pagkabanhaw it minatay ginggur-an yang si Pablo it iba, pero kag iba ay nagsiling, "Gusto namong magrunggan ray sa imo kag tunggor rili." ³³ Kada pagkatapos it kina ay naghaliney si Pablo ruto sa inra atubangan. ³⁴ Pero inggwa't pilang kayake nak nagsunor sa ida ag nagtuto sa Dios. Kaumir rili si Dionisio nak usa sa mga nagtutudlo sa Areopago. Imaw ra kag usang kabade nak kag ngayan ay si Damaris, ag kag iba pa ninrang kaibhanan.

Kag Pagwali ni Apostol Pablo sa Syudad it Corinto

18 Pagkatapos it mga natabo nak kali, naghalin si Pablo sa Atenas ag nagpagto sa syudad it Corinto. ² Inggwa ruto it usang kayake nak kalahing Hudyo nak kag ngayan ay si Aquila. Sida ay talagang taga-ruto sa lugar it Ponto. Pero sida ag kag ida asawa nak si Priscila ay bag-ong abot yang halin sa Roma nak asa Italya ra, dahil ingpalayas it Cesar nak si Claudio kag tanang lahi it Hudyo sa syudad. Nakilaya sinra ni Pablo ag nagpagto sida sa inra bayay, ³ ag dahil pareho sinra ni Aquila nak mga manughuman it tolda, ruto yangey sida gidayon sa inra ag nagpisan sa inra trabaho.

⁴ Kada Adlaw it Inugpahuway, nagsusuyor sida sa sinagoga ag nagpapakigdiskusyon ruto, dahil gusto nidang maraya kang Kristo kag mga lahi it Hudyo ag mga Griyego nak rahagto.

⁵ Pag-abot nina Silas ag Timoteo halin sa Macedonya ay ingtaoy ni Pablo kag ida tanang oras sa pagwali ag sa pagpamatuor sa mga lahi it Hudyo nak si Hesus kag ingpromisang Kristo. ⁶ Tong sida ay ingkuntra ag ingmayain ninra, ida gingpaypagan kag ida baro bilang paandam sa inra bag-o nagsiling sida, "Pag kamo ay aparusahan it Dios, bahala kamo! Bukoey kamo nako salabton. Tuna ngasing mapagto yangey ako sa mga buko ato kalahi."

⁷ Pagkatapos it kali, naghalin sida ruto ag nagsaydo sa bayay it usang tawo nak kag ngayan ay si Tisyo Justu nak usang Griyego nak nagdadayaw ra sa Dios. Kag ida bayay ay asa tupar it sinagoga. ⁸ Kag pinuno it katong sinagoga nak kag ngayan ay Crispo ay nagtuto sa Gino-o pati kag ida tanang panimayay. Nagtuto ra ag nagpabawtismo kag maramo pang mga taga-Corinto pagkarungog ninra kang Pablo.

⁹ Usang gab-i, nagbisaya kag Gino-o kang Pablo parayan sa usang pangitaon. Siling nida, "Aya gikahadlok. Magpadayon ka ag aya gitungon sa imo pagwali, ¹⁰ dahil kaibahan Ako nimo. Waya't mauno sa imo. Maramo kag Ako magiging katawuhan dili sa syudad." ¹¹ Kada nagtiner sida ruto sa Corinto it usang tuig ag tunga sa pagtudlo it mga bisaya it Dios sa inra.

¹² Ugaling it tong kag naging gobernador sa probinsya it Acaya ay si Galion, nagkausa kag ibang mga lahi it Hudyo ruto sa Corinto nak labanan si Pablo. Ag sida ay inra gingrakop ag ingraya sa Korte. ¹³ Siling ninra, "Ingkakaer it kali kag mga tawo nak magdayaw sa Dios sa parayan nak kuntra sa ato laye."

¹⁴ Mabisaya tan-a si Pablo tong magsiling si Gobernador Galion nak, "Kamong ako mga kalahing Hudyo, kung kali ay tunggor sa usang pagsuway sa laye o usang mabug-at nak kasal-anan, inggwa it rason nak ako kamo runggan. ¹⁵ Pero dahil kaling inro ging-aakusar ay tunggor yang sa pagsinuay-suayan tunggor sa mga bisaya, sa mga ngayan ag sa inro sariling kasuguan, kamoy it bahala rili! Indi nak gador ako maghusgar sa tuyar nak mga bagay." ¹⁶ Ag ida sinra ingpangtabog paliwas sa Korte. ¹⁷ Pagkakita dili it mga Griyego nak nagmumuyat raha, gingrakop nak raan ninra kag usang pinuno it Sinagoga nak kag ngayan ay si Sostenes ag ingsuntok sa atubangan it Korte. Pero waya gihapon kali gialibhata ni Gobernador Galion.

Kag Pagbalik ray nina Apostol Pablo sa Syudad it Antiokya sa Sirya

¹⁸ Pagkatapo it kali ay nagrugay pa sina Pablo ruto sa Corinto. Pagkatapos, nagpamuhon sinra sa mga hali sa Gino-o, ag kaibahan sinra nina Priscila ag Aquila ay nagginaney papauli sa Sirya halin sa Cencreya, kung riin ay ruto kag pantalan it Corinto pa-Asya. Praber sinra naglarga ay nagpatupi anay si Pablo dahil sa usang panata nida nak ngasing ay natuparey.

¹⁹ Pag-abot ninra sa syudad it Epeso, gingbilin ruto ni Pablo sina Priscila ag Aquila. Ruto sa sinagoga ay nagdiretso si Pablo, ag ida ingpaathag sa mga lahi it Hudyo ruto kag tunggor kang Hesus. ²⁰ Ginghahagar pa tan-a ninra nak sida ay magrugay-rugay pa ruto, ugaling waya sida gipahawir sa inra. ²¹ Pero sa pagpamuhon nida sa inra ay nagsiling sida, "Kung abut-on it Dios, mabalik ako rili sa inro." Ag naglargay sida halin sa Epeso.

²² Pagkasalta ni Pablo sa Cesareya, nagtukar anay sida sa Herusalem ag nagpangamusta sa mga nagtututo kang Kristo nak nagtipon ruto, bag-o nag-us-os ray papagto sa syudad it Antiokya sa Sirya. ²³ Nagtiner sida ruto sa suyor it maisot nak panahon, bag-o sida naghalin ag nagpanglibot sa mga manugsunor ni Hesus.

us sa mga lugar it Galasya ag Prigiya. Ag ida ingpaku-sog kag pagtu-o it mga nagtutu-o ruto.

KAG PANGTATLONG MISION NI PABLO

Si Apolos ay sa mga Syudad it Epeso ag Corinto

²⁴ Habang nagbibiyahe pa si Pablo pagkahalin sa Epeso, inggwa it usang kalahing Hudyo nak taga-Alejandria sa Ehipto nak nag-abot sa syudad it Epeso. Kag ida ngayan ay si Apolos. Kaling tawo ay kabale-bale magbisaya ag maayo sa Sagradong Kasuyatan.

²⁵ Natudluan sida it tungor sa Rayan it Kaluwasan sa Gino-o, ag dahil ngani nak matutom kag ida pagtu-o ay nagwawali ag nagtutudlo sida it tama tungor kang Hesus, aber kag bawtismo yang nak ida naaayaman ay kag bawtismo ni Juan nak Manugbawtismo.

²⁶ Masupog sida magpangwalihan sa sinagoga, ag tong narunggan sida nina Priscila ag Aquila ay ging-ik-ag ninra sida sa inra bayay ag ruto ay ingpahadag ninra sa ida kag iba pang mga bagay tungor sa Rayan it Kaluwasan sa Dios nak waya pa nida naaayami.

²⁷ Ag tong hanrumon ni Apolos nak magtabok pagpagto sa probinsya it Acaya ay gingpakusog kag ida buot it mga hali sa Gino-o ag ingsuyatan ninra kag mga manugsunor ni Hesus ruto nak batunon sida. Pag-abot nida ruto, karako kag ida nabulig sa mga tawo nak sa kaaduhan it Dios ay datey nak nagtu-o.

²⁸ Nagbulig sida sa inra parayan sa maayo nidang mga sabat sa pagpakigdiskusyon sa mga kalahing Hudyo sa atubangan it mga tawo, ag sa pagpakita nida halin sa Sagradong Kasuyatan nak si Hesus kag ing-promisang Kristo.

Kag Pagwali ni Apostol Pablo sa Syudad it Epeso

19 Habang si Apolos ay rahagto sa syudad it Corinto sa Acaya, si Pablo ray ay nagbaktas parayan sa kabagunturan hastang nakaabot sida sa syudad it Epeso. Ruto, nakita nida nak inggway it pilang manugsunor si Hesus ruto. ² Nagpangutana sida sa inra, "Nabatoney baga ninro kag Ispirito Santo tong kamo ay nagtu-o?"

Nagsabat sinra, "Waya! Waya pa ngani namo narunggi nak inggwa't Ispirito Santo."

³ Nagpangutana ray sida, "Sa ni-o kamo nabawtismuhan?"

Sabat ninra, "Sa bawtismo ni Juan nak Manugbawtismo."

⁴ Siling pa ni Pablo, "Nagbabawtismo si Juan pag kag mga tawo ay naghinuysoy sa inra mga sala, ag gingsugo nida sinra nak magtu-o ruto sa usa nak maabot sunor sa ida, ag kato ay si Hesus." ⁵ Pagkarungog ninra it kali, nagpabawtismo sinra sa pangayan it Ginoong Hesus. ⁶ Ag pagkapatong ni Pablo it ida damot

sa inra, napasa-inra kag Ispirito Santo, ag sinra ay nagbisaya it mga bisaya nak waya ninra dating natun-e ag imaw ra it mga mensahe halin sa Dios. ⁷ Mga dose tanan sinra ruto.

⁸ Pagkatapos, nagsuyor sida sa sinagoga ruto, ag sa suyur it tatlong buyan sida ay masupog nak nagwali. Ag nagpakigdiskusyon sida ruto ag ida ra ing-ing-ganyo sinra nak magpasakop sa paghari it Dios. ⁹ Pero tong kag iba ay nagmatugas ag inding gador magtu-o, ag nagbisaya pa it mayain sa atubangan it mga myembro it sinagoga laban sa Rayan it Kaluwasan nak gingwawali ni Pablo, sida ay nagbuyag sa inra ag ing-nunot kag mga naging manugsunor ni Hesus. Ag ruto sa Eskwelahan ni Tirano, sida ay nagpadayon it pagtutudlo adlaw-adlaw. ¹⁰ Kali ay nagpadayon sa suyur it ruhang tuig, kada narunggan it tanang nag-iistar sa probinsya it Asya kag mga bisaya it Gino-o, maging sinra ay kalahing Hudyo o Griyego man.

Kag Pagpatuyar it mga Anak ni Eskeva kang Apostol Pablo

¹¹ Ag naghuman kag Dios it mga pambihirang milagro parayan kang Pablo. ¹² Kada aber mga purong-purong o dilantar yang nak inasapli sa ida, pag inapahir sa mga di sakit ay nakakaado ag nalayas kag mayaot sa mga nasasaniban.

¹³ Ngani, inggwa't pilang mga lahi it Hudyo nak nagpapatuyar kang Pablo nak nagpapanglibutan sa pagpalayas it mayaot parayan sa pagsambit it pangayan it Ginoong Hesus. Tuyar kali kag inra ingsisiling, "Ing-susugo nako kamo nak maglayas sa pangayan ni Hesus nak gingwawali ni Pablo."

¹⁴ Kaumir sa mga naghihimo it kali ay kag pitong anak nak kayake it usang Punong Saserdote nak kalahing Hudyo nak kag ngayan ay si Eskeva. ¹⁵ Pero usang adlaw nak inra kali ingpurbahan nak himuon, gingsabat sinra it mayaot, "Kilaya nako si Hesus, ag kilaya ra nako si Pablo, pero asi? Sin-o kamo hay?" ¹⁶ Ag rinuksuyan sinra it katong kayaking nasasaniban it mayaot ag sinrang tanan ay nagkabuntoy ag nagkapirdi. Kada nagpangrinayagan sinra paliwas it bayay nak nakauba, dahil napanggisi-gisi kag inra mga baro ag sinra ay napang-ugaran.

¹⁷ Nabantog kali sa tanang nag-iistar ruto sa Epeso, maging sa mga lahi it Hudyo ag Griyego man, ag sinrang tanan ay nagkahadlok. Dahil rili lalong nabantog kag pangayan it Ginoong Hesus. ¹⁸ Pagkatabo ra it kali, maramong mga tawo nak ngasing ay nagtutuoy sa Gino-o kag nagpayungot kang Pablo, ag nag-uma nak sinra ra ay nagpapamuyong sa parayan it mga pagbuhat tuyar sa mga albularyo. ¹⁹ Maramo sa inra kag mga naggagamit it mga libro sa inra pagbuhat, ag

† o "mga propesiya."

kaling mga libro ay inra ingpangraya sa usang lugar. Tong natiponey kali ay inra pinangsunog sa atubangan it tanan. Sa inra pagkarkulo kag balor it kali ay nag-abot sa mga singkwenta mil nak bilog nak pilak.²⁰ Ngani, kag mga bisaya it Gino-o ay nabantog ag lalong nagramo kag mga nagtutu-o.

²¹ Ngasing, pagkatabo it mga bagay nak kali, dahil sa pagtuytoy it Ispirito Santo, nagdisider si Pablo nak mapa-Herusalem, pero marayan anay sida sa mga probinsya it Macedonya ag Acaya. Siling pa nida, "Pagkapagto nako ruto, kinahangyan nak mapagtuan ra nako kag Roma."²² Ingpauna anay nida sa Macedonya kag ruha nidang manugbulig sa pagpangwalihan nak sina Timoteo ag Erasto, samantalang sida ay nagrugay-rugay pa sa probinsya it Asya.

Kag Kaguluhan sa Syudad it Epeso

²³ It kag mga adlaw nak kato, nagkaingwa't rakong kaguluhan sa syudad it Epeso dahil sa pagtudlo tungor sa Rayan it Kaluwasan nak ingtutudlo ni Pablo.

²⁴ Kali ay dahil sa usang tawo ruto nak kag ngayan ay si Demetrio. Sida ay usang platero nak naghuhuman it mga tutemplong pilak nak inggwa sa suyor it maisot nak ribulto it inra diosa nak si Diana. Sa paghuman it kali ay nagkikita it rako kag mga platero ruto.²⁵ Ida gingtipon kag ida mga kaparehong platero, ag imaw ra kag iba pang mga manughuman it mga ribulto ag nagsiling:

"Mga kaibahan nako, ayamey ninro nak kaling ato trabaho ay imaw it nagtata-o sa ato it maadong pagpangabuhi.²⁶ Nakikita ag narurungan ninro kung ni-o kag ginghihimo it kaling si Pablo. Ida gingsisiling nak kag mga dios nak himo it tawo ay buko klarong dios ag maramo sidang nararayang mapati, buko yang dili sa Epeso, kundi sa bug-os nak probinsya it Asya.²⁷ Mayain kag ibunga it kali, buko yang sa ato mga trabaho, kundi imaw ra sa Templo it ato diosang si Diana. Mawawar-aney it pagdayaw rili kag mga tawo, ag sabali pa nganing indiey sida gidayawon bilang diosa it mga tawo. Gingdadayaw pa man sida it tanan sa probinsya it Asya ag sa bug-os nak kalibutan."

²⁸ Pagkarungog ninra it kali, abang kahangit ninra ag sinra ay nag-inukaw it tuyar kali, "Dayawon kag Makagagahom nak si Diana nak diosa it mga taga-Epeso."^{†29} Kada nagkagulo sa syudad ag nagrinagipon sinra ruto sa inra marakong pabilog nak plasa nak napapalibutan it mga ingkuran. Gingdurdor ra ninra papagto kag ruhang taga-Macedonya nak nakarungan ni Pablo sa ida pagbiyahe nak kag mga ngayan ay sa Gayo ag Aristarco.

³⁰ Gusto tan-a ni Pablo nak magsuyor ag magbisaya sa mga tawo pero gingpigahan sida it mga manug-sunor ni Hesus.³¹ Inggwa ra ruto it pilang pinuno it probinsya it Asya nak ida mga amigo, ag kali sinra ay nagsugo it usang masiling kang Pablo it inra pangabay nak inding gador sida dapat magruga-ruga nak magsuyor ruto sa plasa.

³² Ruto sa suyor it plasa ay indi magkarunggan dahil sari-sari kag mga ging-iinukaw it mga tawo ag sinra ay nagkikinagulo, dahil ngani waya naayami it karamuan kung asing sinra ay nagtinipon.

³³ Inggwa ruto it usang lahi it Hudyo nak kag ngayan ay si Alejandro, ag sida ay gingpapagto it mga kalahing Hudyo sa atubangan it mga tawo agor sida kag mabisaya para sa inra. Gingsinyasan anay nida kag mga tawo nak maghipos bag-o sida magbisaya.³⁴ Ugaling tong nakilaya ninra nak sida ay usang kalahing Hudyo, lalo pa sinrang nagpakainukaw it, "Dayawon kag Pinaka-makagagahom nak si Diana it mga taga-Epeso!" sa suyor it ruhang oras.

³⁵ Nag-abot ra kag pinaka-pinuno it syudad ag tong ida'y mapahipos kag mga tawo nagsiling sida:

"Mga kasimanwa nako nak mga taga-Epeso, siong tawo kag waya nakakaayam nak kag syudad it Epeso ay imaw kag manugbantay it Templo it Gamhanang Diana ag it Balaan nak Bato nak nagtikrag halin sa langit.³⁶ Ayam natong tanan nak waya it makontra rili, kada hipos yangey kamo ag bad-ey kamo gihuman it mga bagay nak intro asuli-sulihan sa bandang huli.

³⁷ Kaling ruhang tawo nak intro gingdurdor papali ay buko ra mga mananakaw sa Templo o mga makipaspala sa ato diosa.

³⁸ "Ngani, kung sina Demetrio ag kag ida mga kaibahan ay inggwa't reklamo laban kanin-o man, bukas kag mga Korte ag inggwa kita ruto it mga pinuno nak mahusgar. Pabad-e sinra nak mag-inakusaran ruto.

³⁹ Pagkatapos galing kung inggwa gihapon kamo it reklamo, aintyendihon nato kina sa pagtilipon it mga pinuno tuyar sa ato talagang ginghuhuman.⁴⁰ Sa natabo ngasing nak adlaw kita ay napipeligruhan nak masan-an it Roma nak naghuhuman it kaguluhan, dahil waya kita it bangranan sa kaguluhan nak kali."

⁴¹ Ag pagkabisaya nida it kali, gingpapauliey nida kag mga tawo.

Nagrayan ray si Apostol Pablo sa mga Probinsya it Macedonya ag Acaya (o Gresya)

20 Pagkatapos it katong kaguluhan sa syudad it Epeso, ingpatawag ni Pablo kag mga manug-sunor ni Hesus ruto. Ag pagkatapos it ida pagtugra sa inra agor mapakusog kag inra mga kabubut-on, sida ay nagpamuhon sa inra ag nagginaney papagto sa probinsya it Macedonya.² Sa ida pagrayan sa mga

† o "si Artemis it mga taga-Epeso."

banwa ruto ida yang sinra gingtugraan pramas mapakusog kag mga kabubut-on it mga nagtutuo ruto, ag sida ay nagdiretsoy hastang nakaabot sida sa probinsya it Acaya nak ingtatawag rang Gresya.

³ Nagtiner sida ruto it tatlong buyan.

It katong sida ay palargahoney papagto sa Sirya, ida narunggan nak di plano kag ibang mga lahi it Hudyo ruto nak humanan sida it mayain. Kada lalo sidang nagdisider nak magbalik ruto ag sa Macedonya sida marayan. ⁴ Nagnunot sa ida si Sopater nak anak ni Piro nak taga-Bereya, imaw ra sina Aristarco ag Segundo nak mga taga-Tesalonica. Nagnunot ra si Gayo nak taga-Derbe, ag sina Timoteo, Tiquico ag Tropimo nak mga taga-probinsya it Asya. ⁵ Sinra ay nag-una ag naghuyat sa amo ruto sa banwa it Troas. ⁶ Pero kami † ay hingan pa yang nakahalin sa syudad it Pilipos pagkatapos it Pista it Tinapay nak Waya't Pangpaalsa. Ag pagkalipas it limang adlaw nakaabot kami sa inra sa Troas ag ruto ay nagtiner kami it pitong adlaw.

Kag Pagbanhaw ni Apostol Pablo kang Eutico sa Banwa it Troas

⁷ It tong adlaw nak Domingo, nak imaw kag unang adlaw it amo domingo, †† kung hariin ay nagtipon kami agor rumrumon si Kristo parayan sa pagkaon it binika-bikáng tinapay, si Pablo ay nagwali sa inra dahil planoy nida nak maglarga pagkaaga. Ag kag ida pagwali ay nagpakahaba hastang naabutaney it tungang gab-i. ⁸ Rutong kwarto sa ibabaw it bayay nak amo gingtitipunan ay maramong iwag. ⁹ Ag inggwa ruto it usang binata nak kag ngayan ay si Eutico. Sida ay nag-iingkor sa sintas it gaha, ag dahil ngani sa kahabaon it pagwali ni Pablo sida ay tinungka ag nakatuyugan. Kada nahuyog sida halin rutong pangtatlong palapag ag sida ay minatay tong inra pilhigon.

¹⁰ Pero pagpilhig ni Pablo ay nagyuhor anay sida ag ida kali ginkupkupan, bag-o nagsiling sa mga nagri-nagipon, "Aya kamo gikahadlok, buhies sida ngasing." ¹¹ Pagkasaka liwat ni Pablo, ag pagkakaon ninra it binika-bikáng tinapay ag iba pang pagkaon, nagpakig-istoryahan sida sa inra hastang inabot sinra it panghudag-hudag. Ag imaw katong sida ay nagginanay. ¹² Habang inghuhuman kali ni Pablo, katong binata ay inra ingpapauling buhi ag napakasadyahan sinra.

† Hali nato makikita nak si Lukas kag kaibahan gihapon ni Pablo.
†† Hali nato makikita nak kag mga Kristyano ay nagtinitipon sa adlaw nak Domingo nak imaw kag inra unang adlaw it unang domingo. Ag para sa ato kali ay gab-i it Sabado, pero para sa mga lahi it Hudyo kag inra usang adlaw ay nagtutuna sa pagsugbo ag matatapos sa pagsugbo ray.

Kag Paghalin ni Apostol Pablo sa Troas Papagto sa Mileto

¹³ Nag-una kami it sakay sa batil halin sa Troas papagto sa banwa it Asos, kumo kag siling ni Pablo ay mabaktas yang sida papagto ruto kung hariin ruto yangey sida masakay. ¹⁴ Pagtabo namo ruto sa Asos, nagsakay ngani sida sa batil nak amo ra ingsasakan ag nagpadayon kami it pagbiyahe papagto sa Mitilene. ¹⁵ Halin sa Mitilene, nagpadayon kami, ag pagkaaga, kami ay asa tungorey it Isla it Kiyos. Tong pangruhang adlaw, nagrunggo kami sa Isla it Samos. Ag masunor nak adlaw, nagbiyahe ray kami hastang nakaabot kami sa Mileto. ¹⁶ Nagdisider si Pablo nak lampasan kag syudad it Epeso pramas indiey sida maabansa sa probinsya it Asya. Dahil nagrarali sida, kumo gusto nidang makaabot sa Herusalem sa Adlaw it Pentecostes.

Kag Huling Pagtugra ni Apostol Pablo sa mga Pinuno it mga Nagtutu-o sa Epeso

¹⁷ Pero myentras si Pablo ay ruto pa sa Mileto, gingpasapoy nida kag mga pinuno it mga nagtutu-o ruto sa Epeso. ¹⁸ Pag-abot ninra ruto sa Mileto, nagsiling sida sa inra:

"Kamo mismo it nakakaayam kung pauno ako nagpangabuhi sa bug-os nak panahon nak ako ay kaibahan ninro, magtuna sa primerong pagruot it ako mga siki rili sa probinsya it Asya. ¹⁹ Perming ako ay nagsis-erbisyo sa Gino-o nak inggwa it pagpaubos. Ag ayam ra ninro kag ako pag-agom it pagyuha ag maramong hirap, dahil sa mga plano laban sa ako it ako mga kalahing Hudyo. ²⁰ Ayam ra ninro nak waya ako natahap nak iuma sa inro kag aber ni-o mang bagay nak para sa inro kaanduan, imaw ra sa pagpanudlo sa inro sa atubangan man it mga tawo o sa pagpangbayay-bayay. ²¹ Kali kag ako inghimo bilang pamatuor sa mga lahi it Hudyo ag sa mga Griyego man nak dapat sinrang maghinuysoy sa atubangan it Dios ag magtuo sa ato Ginoong Hesu-Kristo.

²² "Ag ngasing ngani dahil sa pagtuytoy it Ispirito Santo sa ako, ako ay mapagto sa Herusalem aber waya nako naaayami kung ni-o kag matatabo sa ako ruto. ²³ Kag ayam yang nako, sa bawat syudad nak ako apagtuan ay gingpapaandaman ako it Ispirito Santo nak kag pagpriso ag mga kahirapan ay naghuhuyat sa ako. ²⁴ Pero waya nako gipapaka-taw-e it balor kag ako sarili, ag waya ra nako giiinakan kag ako kabuhi. Basta matuman yang nako kag ako responsibilidad ag kag ministryo nak ingtugyan sa ako it Ginoong Hesus, bilang pagpamatuor it Maadong Balita tungor sa kaaduhan it Dios.

²⁵ “Ag ngasing ngani ayam nako nak indiey ninro ako makita liwat, kamong tanan nak ako nawalihan it tunggor sa paghari it Dios. ²⁶ Kada ngasing nak adlaw, makakasiling ako sa inro nak waya ako't salabton kung inggwa man sa inro it indi maluwas, ²⁷ dahil waya ako natahap nak ibantala sa inro kag tanan tunggor sa kabubut-on it Dios. ²⁸ Rahani kag inro mga sarili ag tatapa kag inro mga sinakupang mga hali sa Gino-o kung hariin kamo ay ingbutang it Ispirito Santo, bilang inra mga tagapag-alaga. Kali ay agor inro maalaagan kag mga nagtutu-o nak Ida gingtubos parayan sa rugo it Ida Anak.

²⁹ “Ayam nako nak sa ako pagtaliwan, asudlon kamo it mga buko matu-or nak manunudlo nak pay mga maisog nak mga ilahas nak iro, ag kamo nak pay mga karnero ay asibaon it mga waya't kaluoy, parayan sa inra pagpangluko sa inro. ³⁰ Ag halin mismo sa inro mga kaibahan, ay maliwas ra kag mga tawong matudlo it mga malaw-ay nak mga binakak pramas maraya ninra ag mapasunor kag ibang mga manugsunor ni Hesus. ³¹ Kada ngani maging listo kamo, ag rumrumon ninro nak sa suyor it tatlong tuig, adlaw ag gabing waya puat kag ako paglaygay sa inrong tanan nak di kaibahan pang pagtibaw.

³² “Ag ngasing gingtutugyan nako kamo sa Dios ag sa mensahe it Ida kaaduhan, nak imaw it makakapatabay sa inro pagtu-o ag mata-o sa inro it panublion kaibahan it tanang tawo nak Ida inggahin para sa Ida. ³³ Waya ako gihingabot it ni-o mang pilak o buyawan o mamahayong baro it aber si-o man. ³⁴ Kamo mismo it nakakaayam nak kag ako mga kinahangyan ay halin sa ako sariling inugran ag pati kag kinahangyan it ako mga kaibahan. ³⁵ Kag ako tanang ginghimo ay nagpakita sa inro nak sa tuyar nak paghinugor ay dapat natong buligan kag mga dapat buligan. Ato rumrumon kag siling it Ginoong Hesus nak, ‘Mas maado kag nagtata-o kisa sa nagbabaton yang.’”

³⁶ Pagkabisaya nida it kali, nagyuhor sina Pablo, ag sinrang tanan ay nagpangamuyo, ³⁷ bag-o nagtinibaw. Ag inra ginkupkupan ag ingharuan si Pablo. ³⁸ Nasusubo sinra, laloey sa ida ingsiling nak sida ay indiey ninra makita liwat. Ag inghatorey ninra si Pablo sa batil.

Kag Pagpagto ni Apostol Pablo sa Herusalem

21 Pagbinuyagan namo † it mga taga-Epeso, nagsakay ray kami sa batil nak halin sa Mileto. Tong unang adlaw it amo pagbiyahe nagpayadag kami it larguhan pa Isla it Cos, sumunor nak adlaw pa Isla it Rodas, ag halin ruto nagpadayon kami papagto sa banwa it Patara. †† Naabutan namo ruto kag usang

† Hali nato makikita nak si Lukas kag kaibahan gihapon ni Pablo.
†† o “Patara ag Mira.” Kali kag huling mga pantalan sa probinsya it Asya patabok sa Sirya ag Hudeya.

batil nak patabukon papagto sa mga banwa it Penisya nak imaw kag asa habig it baybay it Sirya, kada nagsakay kami rili.

³ Naantaw namo kag Isla it Cipre, ag sa amo pagrayan, kali ay asa bandang wala namo. Nagpadayon kami pa-Sirya ag nagrunggo sa banwa it Tiro dahil ruto madiskarga kag batil. ⁴ Nagsalta kami ag pagkakitamo sa mga manugsunor ni Hesus ruto, nagdayon anay kami sa inra sa suyor it pitong adlaw. Parayan sa Ispirito it Dios ingpigahan ninra si Pablo nak magpadayon pa-Herusalem. ⁵ Pag-abot it adlaw it amo paglarga, naghaliney kami ag nagpadayon sa amo pagbiyahe. Sinrang tanan ay naghator sa amo, maging kag inra mga asawa ag mga anak. Ag sa baybay nak asa liwas it banwa, kami ay nagyinuhor ag nagpangamuyo. Kami ay nagpamuhon sa usa'g-usa, ⁶ ag pagkatapos ay nagsakay ray kami sa batil, ag sinra ay nagpinauliey.

⁷ Nagpadayon kami halin sa Tiro. Rumunggo kami sa banwa it Tolemais kung hariin ay nagsalta anay kami ag nagpakigkita sa mga hali sa Gino-o, ag ruto ay nagtiner kami it usang adlaw. ⁸ Pagkaaga, naglarga ray kami ag nakaabot kami sa syudad it Cesareya. Pagsalta namo ay ruto kami gidayon sa bayay ni Felipe nak Manugbantala it Maadong Balita. Sida ay usa sa pitong napili it kato sa mga nagtutu-o kang Kristo sa Herusalem nak magpatigayon sa pagbulig sa mga dapat buligan. ⁹ Inggwa sida it ap-at nak rayagang anak nak puro mga propeta.

¹⁰ Pagkalipas it pilang adlaw it amo pagdayon ruto ay nag-abot katong propeta nak si Agabo nak halin sa probinsya it Hudeya. ¹¹ Nagpayungot sida sa amo, ag gingbaoy nida kag panghagkos ni Pablo ag ginggapos kag ida sariling mga siki ag damot bag-o nagsiling, “Imaw kali kag siling it Ispirito Santo, ‘Kag tag-iyay it kaling panghagkos ay agapuson it tuyar kali it mga pinuno it mga Hudyo sa Herusalem, ag sida ay ita-o sa damot it mga buko Hudyo.’”

¹² Pagkarungog namo it kali, kami ag kag mga kaibahan namo ruto ay nagpakitluoy kang Pablo nak indiey yanagey sida magpagto sa Herusalem. ¹³ Pero nagsabat si Pablo, “Asing nagtitinibaw kamo? Apangyudahan kag ako buot it kinang inro ginghihimo. Hanraey ra ako, buko yang nak magpapriso kundi aber mamatay sa Herusalem alang-alang sa pangayan it ato Ginoong Hesus.”

¹⁴ It katong waya namo sida nakumbinse nak sunron kag amo pagpiga, ay nagtungon yanagey kami ag nagsiling, “Ay hala! Kung ni-o ugang kag kabubut-on it Gino-o ay imaw it matutuman.”

¹⁵ Pagkatabo it kali, kami ay naggayak nak matukar pa-Herusalem. ¹⁶ Pilang mga manugsunor ni Hesus nak taga-Cesareya kag numunot sa amo pa-Herusalem ag naghator sa amo ruto sa bayay it usang

tawo nak manugsunorey tong una pa, nak kag ngayan ay si Nason. Sida ay taga-Cipre ag ruto kami sa ida ma-dayon.

KAG PAGKAPRISO KANG APOSTOL PABLO SA HERUSALEM

¹⁷ Pag-abot namo sa Herusalem, masadya kag pag-baton sa amo it mga hali sa Gino-o. ¹⁸ Pagkaaga, si Pablo, kanunot ra kami ay nagpagto sa pinuno it mga nagtutu-o nak si Santiago, † ag rahagto kag tanang pinuno it mga grupo it mga nagtutu-o. ¹⁹ Pagkatapos it ida mga pangamusta sa inra, ging-uma ni Pablo it usa-
usa kag tanang inghimo it Dios sa mga buko Hudyo parayan sa ida ministryo.

²⁰ Pagkarungog ninra rili, inra gingdayaw kag Dios. Pagkatapos, nagsiling sinra sa ida:

“Ayam nimo haling Pablo, libo-libong lahi it Hudyo kag nagpangtu-o, ag sinrang tanan ay matutom sa pagsunor it Kasuguan ni Moises. ²¹ Ag inggwa it nag-uma sa inra nak ingtutudlo kuno nimo sa tanang lahi it Hudyo nak ruto giinistar sa mga lugar it mga buko Hudyo, nak magtalikor sinra sa Kasuguan ni Moises. Kag imo kuno tudlo sa inra ay indi gitulion kag inra mga anak ag magpangabuhi nak waya gisusunor sa ato mga sulunranon.

²² “Kada ngasing ni-o aboy kag dapat nato nak himuon? Siguradong inra maaayaman nak nag-abotey ikaw. ²³ Maado pa ay sunron nimo kag amo isiling sa imo. Inggwa rili sa ato it ap-at nak kayake nak inggwa it panata. ²⁴ Nunot sa inra sa Templo, ag magrungan sa inra habang inghihimo ninra kag inra ritwal agor magiging limpyo kag inra sarili. Badari yangey kag inra mga dapat badaran, agor sinra ay makakapasigar it inra uyo bilang tanra nak taposey kag inra panata. Sa parayan nak kali, maaayaman it tanan nak buko matuor katong inra narunggan tungor sa imo, ag maayaman ra ninra nak nagsusunor ikaw sa ato Kasuguan.

²⁵ “Pero buko gustong bisayahon it kali nak kag mga buko Hudyo nak nagtutu-o ay obligadong sunron kag tanang ritwal ag kustombre sa Kasuguan ni Moises. Kag inra yang dapat tumanon ay kung ni-o kag amo napagka-usahan it katong nagsuyat kami sa inra. Kag amo ingpapatuman sa inra ay indi sinra dapat magkaon it mga pagkaon nak pinadagaan ag ingtahaw sa mga dios-diosan, indi dapat magkaon it rugo, indi dapat magkaon it karne it hadop nak ging-ihaw nak waya naparugu-e, ag indi mag-ubay sa buko inra sariling asawa.”

²⁶ Ngani, pagkaaga, gingnunot ni Pablo katong ap-at nak kayake ag nagrungan sa inra sa paghimo it inra ritwal agor magiging limpyo kag inra sarili sa atubanan

gan it Dios. Pagkatapos, nagsuyor sida sa Templo agor ipaayam sa saserdote kung sauno kag pangpitong adlaw nak matatapos kag inra ritwal, ag kung sauno ra ninra ita-o kag inra mga halar.

Kag Pagrakop kang Apostol Pablo sa Templo.

²⁷ It katong matataposey kag pitong adlaw it inra paghimo it inra ritwal agor magiging limpyo kag inra mga sarili, inggwa't nakakita kang Pablo sa Templo nak ibang mga lahi it Hudyo nak nag-abot halin sa probinsya it Asya. Ag inra gingsugsog kag mga tawo ruto it laban kang Pablo ag sida ay inra gingpigong, ²⁸ habang nag-uukaw it tuyar kali, “Mga Israelinhon, tabangi kami! Imaw kali kag tawo nak nagtutudlo sa mga tawo aber riin it laban sa ato nak mga lahi it Hudyo, laban sa Kasuguan ni Moises ag laban sa Templo kali. Ag ingranya pa nida kag mga Griyego sa suy-or it ato Templo ag ida gingdupitan kaling sagradong lugar.” ²⁹ Gingsiling ninra kali dahil bag-o inghimo nina Pablo kaling ritwal, ay nakita ninra nak kaibahan ni Pablo sa syudad si Tropimo nak usang buko Hudyo nak taga-Epeso, ag kabi ninra ay ingnunot ra sida ni Pablo sa suyor it Templo.

³⁰ Nagkinagulo kag mga tawo sa bug-os nak syudad ag nagrinagipon sinra ruto. Inra gingrakop si Pablo ag ingdurdor paliwas sa Templo, ag sa nak raan ay ingсарhan kag mga pwertahan. ³¹ Habang gingbabal-bal ninra si Pablo agor matyon, nakaabot sa Mayor it mga sundalong taga-Roma kag balita nak nagkikinagulo sa bug-os nak syudad it Herusalem. ³² Sa nak raan ingnunot nida kag pilang Kapitan ag mga sundalo, ag nagrayagan sinra paus-os ruto sa nagraragipon nak mga tawo. Pagkakita ninra sa Mayor ag sa mga sundalo ingtungnan ninra kag pagbalbal kang Pablo.

³³ Nagsuor kag Mayor ag ingrakop si Pablo, ag nagsugo nak gapuson kali it ruhang kadina. Pagkatapos ay nagpangutana sida kung si-o kaling tawo ag kung ni-o kag ida nahuman. ³⁴ Sari-sari kag ging-inukaw nak sabat it mga tawo. Ag dahil sa abang gulo indi maayaman it katong Mayor kung ni-o talaga kag kaklaruhan, kada gingsugo nida nak ray-on yangey si Pablo sa inra kuta. ³⁵ Pag-abot ninra sa hagrang bato, sida ay ingbadawan yangey pasaka it mga sundalo dahil sa nagririnusrusan kag mga tawo sa pagraguso sa ida.

³⁶ Gingsunran sida it kaling mga tawo nak nag-iinukaw it, “Matya sida!”

Nagdipensa si Apostol Pablo sa mga Taga-Herusalem

³⁷ Praber maisuyor it mga sundalo si Pablo ruto sa kuta nagsiling sida sa Mayor it mga sundalo, “Sir, inggwa tan-a ako it ibisaya sa imo kung puyde?”

Ag nagsabat kali, “Maayam ka yaki magbisaya it Griyego! ³⁸ Ay di buko ikaw katong Ehiptohanon nak

† Sida ay Santiago nak hali o manghor ni Hesus.

imaw it nagpanguna rutong waya pa yang narurugay nak paglaban sa gobyerno it Roma, ag nagpanguna sa ap-at nak libong kayaking mga kaibahan sa mga mamamatay nak nagtatago sa mga mayangkag nak kabukiran?"

³⁹ Nagsabat si Pablo, "Sir, ako ay usang kalahing Hudyo nak taga-Tarso sa Cilisya. Ag ako ay usang mamamanwa it buko basta-bastang banwa. Ako gingpapangabay sa imo nak ako ay imo pabisayahon sa mga tawo."

⁴⁰ Nagsugot kaling Mayor, kada nagtinrog si Pablo sa huling halintang it hagrah ag ida gingsinyasan nak maghipos kag mga tawo. Ag paghipos ngani ninra, nagbisaya sida sa inra sa bisayang Hebreo.

22 Nagsiling si Pablo, "Mga Pinuno ag ako mga hali, panimati-i ninro kag ako pagdipensa ngasing."

² Pagkarungog ninra nak sida ay nagbibisaya sa bisayang Hebreo, ay lalo sinrang naghinipos. Kada nagpadayon sida sa pagbisaya:

³ "Ako ay usang kalahing Hudyo, nak natawo sa banwa it Tarso sa Cilisya. Pero rili ako nagrako sa syudad nak kali. Nagrako ako sa irayom it pagtudlo ni Maestro Gamaliel ag kag ako pagtuon ay kumporme sa estrik-tong parayan it Kasuguan it ato mga ginikanan. Tuyar sa inrong tanan nak hali ngasing nak adlaw, ako ra ay matutom sa Dios.

⁴ "Ag dahil kabi nako it kato, kag mga nagsusunor riling Rayan it Kaluwasan nak ingtutudlo ni Hesus ay mga naglalaban sa kabubut-on it Dios, ako sinra ingpahirapan ag ingpangmatay. Gingpagapos ag ingpapriso nako sinra, maging kayake o kabade man. ⁵ Maging kag Pinaka-mataas nak Saserdote ag kag tanang pinuno nak myembro it Konseho ay makakapamatuor nak klaro kaling ako ingsisiling. Dahil halin sa inra kag mga permiso nak ako gingraya tong ako'y magpagto sa syudad it Damasco sa Sirya, agor rakpon ruto kag ato mga kalahi nak nagsusunor riling Rayan it Kaluwasan, ag ray-on tan-a sinra nak nakagapos pabalik dili sa Herusalem agor maparusahan."

Kag Pag-uma ni Apostol Pablo Kung Pauno Sida Nagtu-o Kang Kristo

⁶ Nagbisaya pa si Pablo:

"Sa ako pagpagto sa Damasco tong mayungotey ako sa syudad, mga bandang alas dose, gulpi yang nak nalibon ako it hadag nak kasiga-siga halin sa langit.

⁷ Natumba ako ag nakarungog it Boses nak nagsiling sa ako, 'Saulo, Saulo, asing imo Ako gingpapahirapan?'

⁸ "Ag nagsabat ako, 'Gino-o, sin-o Ikaw?'

"Ag kag Ida sabet sa ako ay, 'Ako si Hesus nak taga-Nazaret nak Imaw kag imo ingpapahirapan.' ⁹ Nakita ra it katong ako mga kaibahan kag hadag, pero waya

ninra naintyendihe kag gingsisiling it tong Boses nak nagbibisaya sa ako.

¹⁰ "Ag siling ray nako, 'Gino-o, ni-o kag ako ahimuon?' Nagsiling kag Gino-o sa ako,

" 'Bangon raha ag magpagto sa Damasco, ag ruto ay imo masasaduran kag tanang Ako ipahimo sa imo.'

¹¹ Ag dahil ako ay nabulag dahil sa subrang silaw it katong hadag, ako ay ging-agkay it ako mga kaibahan pasuyor sa Damasco.

¹² "Ruto ay inggwa't usang kayake nak kag ngayan ay si Ananias. Sida ay matutom sa pagsunor it ato Kasuguan ag ingtatahor it tanang kalahing Hudyo nak nag-iistar ruto. ¹³ Nagpagto sida sa ako ag nagtinrog sa ako tupar bag-o nagsiling, 'Hali nakong Saulo, makakakita ka liwat.' Ag katong oras nak kato mismo nakakita ako liwat, ag nakita nako sida.

¹⁴ "Ag nagsiling pa si Ananias, 'Kag Dios nak Dios it ato mga ginikanan ay imaw kag nagpili sa imo nak makaayam it Ida kabubut-on, ag makakita kang Hesus nak imaw kag Ida Ingsugo nak Matarong, ag makarungog it Ida Boses nak halin sa Ida yuba mismo. ¹⁵ Dahil ikaw kag mapamatuor para sa Ida sa tanang mga tawo it tungor riling imo nakita ag narunggan. ¹⁶ Ag ngasing, ni-o pa kag imo inghuhuyat? Tinrog, ayaba sa Ida pangayan ag magpabawtismo agor malimpyo kag imo mga sala.'

Kag Pagtawag kang Apostol Pablo nak Magwali sa mga Buko Hudyo

¹⁷ "Pagbalik nako sa Herusalem ag habang ako ay nagpapangamuyo sa Templo, pay nawagit ako sa ako sarili ag tuyar sa usang pananamgo, ¹⁸ nakita nako kag Gino-o. Ag nagsiling Sida sa ako, 'Tulinay ag lumaring raan halin dili sa Herusalem, dahil indi gibatunon it mga tawo dili kag imo pagpamatuor tungor sa Ako.'

¹⁹ "Ag nagsabat ako sa Ida, 'Gino-o, suay pang! Sinra nak gador mismo kag nakakaayam nak nagpagto ako sa tanang sinagoga ag ako ingpapriso ag ingpabalbal kag mga nagtutu-o sa Imo rili. ²⁰ Ag aber it katong gingmatay ninra si Esteban nak Imo manugpamatuor, ako ay hagto ra nak nagkukumporme sa inra inghihimo, ag ako pa ngani kag nagbantay it mga baro it katong mga nagmatay sa ida.'

²¹ "Nagsiling ray kag Gino-o sa ako, 'Pagtoy, iparaya ka Nako sa mayadong lugar it mga buko Hudyo.' "

Si Apostol Pablo Bilang Usang Sinakupan it Roma

²² Hastang ruto yang kag nabisaya ni Pablo ag kag pagpanimati it mga tawo. Ag nagtuna ray sinra sa pag-ukaw it makusog, "Matya sida! Kag tuyar nak tawo ay indi dapat mabuhi dili sa ibabaw it duta."

²³ Ag habang nag-uukaw pa sinra, gingpa-pangkumpas ninra kag iba ninrang suksok ag nag-pangsabuyak sinra it raga.

²⁴ Gingsugo it Mayor it mga sundalo nak isuyor si Pablo sa kuta, ag ingsugo ra nida kag mga sundalo nak bistigaron ag latiguhon sida agor maayaman kung asing nag-iinukaw kaling mga tawo it laban sa ida.

²⁵ Pero it katong sida ay nagaposey it pisi nak human sa anit it hadop, nagsiling si Pablo sa Kapitan nak nag-babantay ruto, "Ingtutugot baga sa laye it Roma nak latiguhon kag usang sinakupan it Roma nak waya nahuhusgare?"

²⁶ Pagkarungog dili it Kapitan, nagpagto sida sa Mayor ag nagsiling, "Naaayaman baga nimo kag imo inghihimo? Kaling tawo yaki ay usang sinakupan it Roma."

²⁷ Kada, nagpayungot nak raan kag Mayor ag nag-pangutana kang Pablo, "Umaan sa ako, matuor baga nak ikaw ay sinakupan it Roma?"

Ag nagsabat si Pablo, "Opo."

²⁸ Ag nagsiling kag Mayor, "Ah! Abang rakong kwarta kag ako gingbadar agor maging usang sinakupan yang it Roma."

Ingsabat sida ni Pablo, "Imaw baga? Ako ray ra ay natawo nak sinakupaney nak gador it Roma."

²⁹ Ngani, katong tanan ruto nak mabistigar tan-a sa ida sa parayan it paglatigo ay naghalin sa nak raan, ag katong Mayor ay nahadlok ra dahil sa pagkaayam nak si Pablo nak ida ingpagapos ay usang sinakupan yaki it Roma.

Si Apostol Pablo sa Atubangan it Konseho it mga Hudyo

³⁰ Pero pagkaaga, dahil gustong gador nak maayaman it katong Mayor it mga sundalo kung ni-o talaga kag rason nak asing ging-aakusar si Pablo it mga pinuno it mga Hudyo, ida inghubar kag gapos it kali ag ingpatawag kag mga Punong Saserdote ag kag iba pang mga Konsehal nak magtipon, bag-o gingpaus-os si Pablo ruto sa inra tilipunan ag ingpaatubang sa inra.

23 Habang gingmumuyatan it diretso ni Pablo kag mga Konsehal nagbisaya sida, "Mga ingtatahor nako nak mga hali, hasta sa mga adlaw nak kali ay nagpapangabuhì akong limpyo kag ako kunsensya sa atubangan it Dios."

² Pagkasiling nida it kali, gingsugo it Pinaka-mataas nak Saserdote nak si Ananias kag mga nakatinrog mayungot kang Pablo nak sagpuon kag ida yuba. ³ Napasiling si Pablo sa ida, "Ikaw nak pakitang tawo yang kag paghusgar! Ikaw ay asagpuon ra it Dios! Nag-iingkor yang ikaw raha agor husgaran ako kumporme

sa ato Kasuguan, pero ikaw mismo ay nagsusuway ra parayan sa imo pagsugo nak ako ay sagpuon."

⁴ Napasiling katong mga nagtatinrog sa mayungot nida, "Asing imo ing-iinsulto kag Pinaka-mataas nak Saserdote it Dios?"

⁵ Nagsabat si Pablo, "Mga hali nako, pasensya. Waya nako naayami nak sida yaki kag Pinaka-mataas nak Saserdote. Kung naayaman nak raan tan-a nako ay dey wayaey ako gibisaya it tuyar, dahil nasusuyat sa Sagradong Kasuyatan nak, 'Bawal magbisaya it laban sa mga pinuno it inro banwa!' " †

⁶ Pero namasran ra ni Pablo nak kag ibang mga Konsehal ruto ay myembro it sekta it mga Saduseo ag kag iba ay mga Pariseo, kada nagbisaya sida it makusog, "Mga hali nako, ako ay usang Pariseo, nak anak ra it ako mga ginikanan nak Pariseo. Ag dahil sa ako pag-pati nak mababanhaw kag mga minatay, ako ngasing ay inghuhusgaran."

⁷ Pagkabisaya nida it kali, nagsinuay-suayan kag mga Pariseo ag mga Saduseo. Ngani, naparti kag mga myembro it Konseho, ⁸ kumo kag pagpati it mga Saduseo ay indi mabanhaw kag mga minatay, waya't mga anghel, ag waya't mga mayaot o kalag. Ag kag mga Pariseo ray ra ay nagpapati riling tanan.

⁹ Ngani, nag-inukaw sinra ag inggwa't nagtatinrog nak mga Manunudlo it Kasuguan nak kaumir sa sekta it mga Pariseo nak nagsiling, "Waya kami it nakita nak sala riling tawo. Man-o kung inggwa't mayaot o anghel nak nagbisaya sa ida? Sabaling klaro nak gador!"

¹⁰ Ag tong mainitey kag inra pagsinuay-suayan, nahadlok kag Mayor nak sabaling mayanggi kag mga baraso ni Pablo sa inra kayayabni. Kada ida gingsugo kag mga sundalo nak magpilhig ag bay-on ruto it pilit si Pablo ag ray-on sa inra kuta.

¹¹ Pagkagab-i, nagpakita kag Gino-o kang Pablo nak nakatinrog sa ida tupar ag nagsiling, "Paisuga kag imo buot! Dahil diling imo pagpamatuor tungor sa Ako rili sa Herusalem, ay imaw ra kag imo ahimuon sa Roma."

Kag Plano it mga Hudyo nak Matyon si Apostol Pablo

¹² Pagkaaga, nagplano kag ibang mga Hudyo nak matyon si Pablo ag nagsumpa sinra nak indi sinra magkaon o mag-inom hastang waya ninra namamatay sida. ¹³ Subrang kwarenta sinrang nagplano it kali. ¹⁴ Ag nagpagto sinra sa mga Punong Saserdote ag sa mga pinuno it mga Hudyo ag nagsiling, "Nagkausa kami ag nagsumpa it hugot nak indi kami magtagam it aber ni-o mang pagkaon hastang waya pa namo namamatay si Pablo. ¹⁵ Kada ngani kamo ag kag iba pang mga myembro it Konseho ay mag-paabiso sa Mayor nak ray-on sida paus-os dili sa inro,

† *Basaha ra sa Exo. 22:28.*

nak pay intro ray ausisaon liwat it maado kag ida kaso. Hanraey kami nak matyon sida bag-o pa makaabot dili.”

¹⁶ Ugaling narunggan kali it kayaking anak nak imaw kag anak it kabading manghor ni Pablo kaling inra plano nak ambangan sida, kada nagpagto ag nagsuy-or kaling ida kumangkon sa kuta ag ging-umaan si Pablo.

¹⁷ Pagkarungog nida it kali, ging-ayaba nida kag usang Kapitan ruto ag nagsiling, “Nunti anay kaling binatilyo ruto sa Mayor dahil inggwa kali it iuma sa ida.”

¹⁸ Ngani, ingnunot sida it kaling Kapitan papagto sa Mayor ag nagsiling, “Ing-ayaba ako it katong priso nak si Pablo ag ingpangabay nida sa ako nak nuntan kaling binatilyo rili sa imo, dahil inggwa kuno kali it isiling.”

¹⁹ Gingraya it kaling Mayor kag binatilyo sa usang habig, bag-o sinikrituhan it pagpangutana, “Ni-o katong imo iuma sa ako?”

²⁰ Nagsabat kali, “Gingpagkausahan it ibang mga Hudyo nak hagaron sa imo nak ray-on ray insulip paus-os si Tiyo Pablo sa tilipunan it Konseho, agor ausisaon pang gador kuno it maado kag ida kaso. ²¹ Pero aya ra man kamo gipati sa inra, dahil subrang kwarantang tawo nak mga kaibahan ninra kag naghuhuyat agor sida ay ambangan ag matyon. Kali sinra ay nagsinumpaon nak indi magkaon o mag-inom hangga’t waya ninra sida namamatay. Ag ngasing ngani ay nakahanraey sinra, ag kag imo yangey permiso kag inra inghuhuyat.”

²² Ngani, pinapauli it katong Mayor kag binatilyo ag ingtugon sida it tuyar kali, “Ayang gador giumaan aber kanin-o nak ging-uma nimo kali sa ako.”

Gingraya si Apostol Pablo kang Gobernador Felix sa Syudad it Cesareya

²³ Pagkatapos, gingtawag it Mayor it mga sundalo kag ruhang Kapitan ag nagsiling sa inra, “Pahanra-a kag ruhang gatos nak mabaktas nak sundalo, sitenta nak nakasakay sa kabayo, ag ruhang gatos nak mga manugsumbiling. Dahil isag sa alas nwebe it gab-i ay mahalina kamo papagto sa syudad it Cesareya. ²⁴ Hanra-e ra it mga kabayo nak asakyan si Pablo ag ihator ninro sida it maado kang Gobernador Felix.”

²⁵ Ag naghimo sida it suyat nak tuyar kag unor:

²⁶ “Sa Halandon nak Gobernador Felix, Halin kang Mayor Claudio Lisias: Maadong pagpangamusta.”

²⁷ “Kaling kayake ay gingrakop it ibang mga Hudyo ag inra tan-a amatyon. Pero dahil nasaduran nako nak sida ay usang sinakupan it Roma, ingpagtuan nako sida nak di kanunot nak mga sundalo ag ako sida ginglibre. ²⁸ Ag dahil gustong gador nako nak

maayaman kung ni-o kag ging-aakusar ninra laban sa ida, ingparaya nako sida sa atubangan it inra Konseho. ²⁹ Nasaduran nako nak kag ging-aakusar sa ida ay tungor sa mga ingsusuay-suayan sa inra Kasuguan. Pero waya sida it kaso nak dapat natong husgaran sida it kamatayon o pagkapriso man.

³⁰ Pagkarungog nako nak sida ay gingpaplanuhan ninra nak matyon, sa nak raan sida ay ako ingparaya sa imo. Gingsugo ra nako katong mga nag-aakusar sa ida nak ray-on sa imo kag inra mga reklamo laban sa ida.”

KAG PAGKAPRISO KANG APOSTOL PABLO SA CE-SAREYA

³¹ Kumporme sa sugo it inra Mayor sa mga sundalo, inra ingbaoy si Pablo pagkagab-i ag ingraya sa syudad it Antipatris. ³² Pagkaaga, nagbalik sa kuta kag mga nagbaktas nak sundalo. Pero katong mga nakasakay sa kabayo ay nagpabilin ag imaw it nagnunot kang Pablo hastang sa Cesareya. ³³ Pag-abot ninra sa Cesareya, ingta-o anay ninra sa gobernador katong suyat bag-o ging-intrigo sa ida si Pablo.

³⁴ Pagkabasa sa suyat, ing-imbestigat si Pablo ni Gobernador Felix kung taga-riing probinsya sida. Tong ida masaduran nak sida ay taga-Cilisyas, ³⁵ nagsiling kag gobernador, “Arunggan nako kag imo kaso pag mag-abot katong mga nag-aakusar sa imo.” Ag ingpabantayan nida si Pablo ruto sa palasyo ni Haring Herodes Agripa.

Kag Pagrungog ni Gobernador Felix sa Kaso ni Apostol Pablo

24 Pagkalipas it limang adlaw, nag-abot sa Cesareya kag Pinaka-mataas nak Saserdote nak si Ananias, kaibahan kag ibang mga pinuno it mga Hudyo ag kag usang Abugado nak kag ngayan ay si Tertulo. Gingpresentar ninra kang Gobernador Felix kag inra mga ging-aakusar laban kang Pablo. ² Ag tong ingtaw-an it lugar si Tertulo nak magbisaya, nagtuna sida it pag-akusar kang Pablo sa pagsiling:

“Amo ingtatahor nak Gobernador Felix, utang namo sa imo kag abang rugayey nak katimunungan dili sa amo lugar, ag imaw ra kag mga pagbag-o para sa kaanduan it amo banwa. ³ Amo kina gingmumuyatan, ag rako kag amo pagpasalamat sa imo sa aber ni-o mang parayan ag aber riin man kami makaabot.

⁴ Ugaling, pramas indiey ikaw mapakaawat, indiey nako gipakahabaan kag ako pagbisaya. Gingpangabay nako sa imo, dahil ayam nako nak mabuot ka ag imo kami arunggan it aber maisot yang nak oras.

⁵ “Nakita namo nak kaling tawo ay nagiging perwisyo sa amo, dahil sida kag inghahalinan it tanang kagu-

luhan it mga lahi it Hudyo sa bug-os nak kalibutan. Ag sida ra kag nagpamuno sa sekta nak nagsusunor rutong Nazarenhon. ⁶ Aber kag amo Templo ay gusto nidang dupitan, ugaling amo sida gingrakop. ⁷ [Amo tan-a sida ahusgaran kumporme sa amo Kasuguan, kada yang ay nag-abot si Mayor Lisias ag gingbaoy nida sa amo it pwersahan si Pablo. Ag kag ida sugo ay kung sin-o kag inggwa't akusar ay sa imo magpagto.] ^{†8} Kung ikaw mismo kag mabistigar sa ida, maaayaman nimo kag tanang amo ging-aakusar laban sa ida.” ⁹ Kag mga kaibahang Hudyo ni Tertulo ay nagkumporme sa ida pag-akusar laban kang Pablo.

Kag Pagdipensa ni Apostol Pablo sa Atubangan ni Gobernador Felix

¹⁰ Pagkatapos it kato, gingsinyasan it gobernador si Pablo nak sida ray kag magbisaya. Ag nagsabat si Pablo:

“Gobernador Felix, ayam nako nak sa suyor it maramong tuig ikaw kag naghuhusgar diling amo banwa. Kada gingbibilang nako nak rakong pribilehiyo nak ako ay magdipensa sa atubangan nimo.

¹¹ “Kung imo talaga ausisaon ay masasaduran nimo nak waya pa it doseng adlaw kag nagligar it tong magtukar ako ruto sa Herusalem agor magdayaw sa Dios. ¹² Ag wayang gador ninra ako nakita nak nagpakigsuay aber kanin-o, ag waya ako gipanguna it gulo aber sa Templo ag aber sa mga sinagoga, o sa syudad man. ¹³ Ag indi ra pati ninra mapapamatuuran sa imo kag inra mga ging-aakusar sa ako.

¹⁴ “Pero ging-aamin nako sa imo nak kumporme sa Rayan it Kaluwasan nak inra ingtatawag nak usang sekta, ako ay nagdadayaw sa Dios it amo ginikanan. Nagpapati ako sa tanang bagay nak nakasuyat sa Kasuguan ni Moises ag sa mga nakasuyat sa libro it mga propeta. ¹⁵ Inggwa ako it pagtu-o nak abanhawon it Dios kag tanang tawo, mga maado man o buko, ag kali ay gingtutuuhan ra ninra. ¹⁶ Kada nagtinguha nak gador ako nak maging malimpyo permi kag ako kunsensya sa atubangan it Dios ag sa atubangan it tawo.

¹⁷ “Ngani, pagkalipas it pilang tuig, nagbalik ako agor magraya it bulig sa ako mga kasimanwa, ag agor maghalar sa Dios. ¹⁸ Nahumaney nakong limpyo kag ako sarili parayan rutong ritwal nak ako ginghimo, tong inra ako makita sa Templo. Waya't maramong tawo ruto ag waya ra it natabong gulo.

¹⁹ “Kag rahagto yang ay pilang bilog nak mga lahi it Hudyo halin sa probinsya it Asya. Sinra nak imaw kag mga nakakita sa ako kag dapat nak rahali tan-a sa atubangan nimo ngasing pramas sinra mismo kag

masiling kung ni-o kag inra ging-aakusar laban sa ako. ²⁰ O kung waya man sinra rili, kaling mga tawo mismo nak dili ngasing kag makakabisaya kung ni-o kag inra nakita nak ako ginghimong sala it katong nag-atubang ako sa Konseho sa Herusalem. ²¹ Ilam kung masisiling ninrang sala kag ako ging-ukaw it katong nagtitinrog ako sa inra atubangan nak, ‘Dahil yang sa ako pagpati nak mababanhaw kag mga minatay ako ay inroy inghuhusgaran ngasing.’”

²² Dahil dati pa ay ayamey ni Gobernador Felix kag tungor riling Rayan it Kaluwasan nak ingtutudlo ni Hesus, kada ida ging-urong kag paghusgar ag nagsiling, “Pag-abotey ni Mayor Lisias hingan nako ahusgaran kaling kaso.” ²³ Pagkatapos, ingsugo ni Gobernador Felix kag Kapitan nak bantayan si Pablo, pero indi gipakaistriktuhan ag indi gibawalan kag ida mga amigo nak magbulig o magbisita sa ida.

Nagwali si Apostol Pablo Kana Gobernador Felix ag sa Ida Asawa nak si Drusila

²⁴ Pagkalipas it pilang adlaw, nagpagto sa prisuhan sina Gobernador Felix ag ida asawa nak si Drusila nak usang Hudya. ^{††} Gingpatawag ni gobernador si Pablo agor panimatan kag ida pagwali tungor sa pagtu-o kang Kristo Hesus. ²⁵ Pero tong ingwali ni Pablo kag tungor sa kinahangyan nak kag tawo ay dapat maghimo it maado, sa pagpugong it ida sarili, ag sa paabuton nak paghusgar it Dios sa tawo, nakabatyag it hadlok si Felix. Kada napasiling sida, “Tamaey anay kina sa ngasing, pag inggwa ray ugaling ako it oras, ipatawag ray ka nako liwat.” ²⁶ Aber tuyar nag-aasa gihapon sida nak aruhitan sida ni Pablo it kwarta bilang kabaydo pramas sida ay makaliwas. Ngani, perming ida gingpatawag si Pablo ag ging-iistoryahan.

²⁷ Pero pagkalipas it ruhang tuig ay gingsublian ni Porcio Festo sa pagka-gobernador si Felix. Ag dahil gusto ni Felix nak taw-an it pabor kag mga lahi it Hudyo ingpabad-an nida nak nakapriso gihapon si Pablo.

Ginghagar ni Apostol Pablo nak Ray-on kag Ida Kaso sa Cesar sa Roma

25 Pagkalipas it tatlong adlaw it pag-abot ni Gobernador Festo sa ida ahuytan nak probinsya halin sa Cesareya ay nagtukar sida pa-Herusalem. ² Tong sida ay rutoy, nagpayungot sa ida kag mga Punong Saserdote ag mga pinuno it mga Hudyo. Ag inra gingsiling sa ida kag inra mga reklamo laban kang Pablo. Sida ay inra gingpupursige, ³ nak taw-an sinra it pabor sa pagparaya kang Pablo sa Herusalem, dahil

† Katong pinaka-unang mga kopya it kaling libro nak Mga Binuhatan ay waya naumir sa pagsuyat kag bersikulo 7. Makikita nato nak kali ay huley narugang.

†† Si Drusila ay putong anak ni Herodes Agripa I nak naging pangtatlong asawa ni Gobernador Felix. Basaha ra sa Glosaryo kag tungor kana “Herodes (Pang-ap-at).”

planoy ninra nak harangon sida sa rayan ag matyon. ⁴ Nagsabat si Gobernador Festo nak si Pablo ay nakapriso sa Cesareya ag sida mismo ay pabalikey ruto. ⁵ Siling pa nida, "Kada, panunta yangey ninro sa ako kag pilang pinuno ninro ag imaw it paakusara ruto, kung inggwa talaga it nahumang sala katong tawo."

⁶ Nagtiner pa si Gobernador Festo sa Herusalem it mga wayo o sampuyong adlaw bag-o nagbalikey sida sa Cesareya. Ag pagkaaga, nag-ingkorey sida bilang Manughusgar sa Korte ag nagsugo nak paatubangon ruto si Pablo. ⁷ Pag-abot ni Pablo, gingpalibutan sida it katong mga pinuno it mga Hudyo nak nagnunot sa gobernador ruto halin sa Herusalem. Ag ging-akusaran ninra si Pablo it mga mabug-at nak sala nak indi ra ninra mapamatuuran.

⁸ Pero si Pablo ay nagdipensa, "Waya ako it nahuman nak aber niong sala laban sa Kasuguan it mga lahi it Hudyo, o aber laban sa Templo o sa Cesar man it Roma."

⁹ Pero gusto ni Gobernador Festo nak ita-o kag ginghahagar it mga pinuno it mga Hudyo nak maraya sa Herusalem si Pablo. Kada nagpangutana sida sa ida, "Gusto baga nimo nak ruto sa Herusalem nako husgaran kaling imo kaso?"

¹⁰ Pero nagsabat si Pablo:

"Diley nak gador ako sa atubangan it Korte it Cesar it Roma kung hariin ay dili ra talaga ako dapat nak husgaran. Waya ako nakasala sa ako mga kalahing Hudyo ag kina ay ayam nak gador nimo. ¹¹ Kung ako talaga ay inggwa it nahimo nak sala nak dapat ikakaparusa sa ako it kamatayon, ako kina abatonon. Pero kung waya it kaklaruhan kag inra mga ging-aakusar laban sa ako, waya it aber si-o mang makakabutang sa ako sa inra mga damot. Ngani, kaling ako kaso ay ako inghahagar nak ray-on sa Cesar sa Roma."

¹² Nagpakigbisaya anay si Gobernador Festo sa ida mga Manuglaygay sa Korte praber sida magsabat it, "Inghahagar nimo nak ray-on sa Cesar kag imo kaso, hala aray-on nato sa Cesar."

Kag Pag-atubang ni Apostol Pablo kana Haring Agripa ag Bernice

¹³ Ngasing, pagkalipas it pilang domingo, nagpagto si Haring Agripa † ag si Bernice sa Cesareya agor ipakita kag inra pag-abi-abi kang Gobernador Festo.

¹⁴ Dahil nagrugay-rugay sinra ruto, narayanan nina Festo ag Haring Agripa sa inra pag-istoryahan kag tunggor sa kaso ni Pablo. Nagsiling kag Gobernador Festo:

"Inggwa't usang tawo rili nak gingpabad-an nak nakapriso it dating Gobernador Felix. ¹⁵ It katong ako

ay ruto sa Herusalem, ingranya sa ako it mga Punong Saserdote ag mga pinuno it mga Hudyo kag tunggor sa ida kaso, ag inra ginghagar nak husgaran sida it kamatayon.

¹⁶ "Gingsabat nako sinra nak buko batasan it mga taga-Roma nak ita-o sa ibang mga damot kag si-o man nak ging-aakusar nak waya pa nakakaatubang sa mga nag-aakusar sa ida, ag waya pa sida natataw-e it lugar nak magdipensa para sa ida sarili.

¹⁷ "Ngani pagkaaga, dahil nag-abotey sinra rili, ay sa nak raan ako ay nag-ingkor bilang Manughusgar sa Korte ag ako ingpatawag kaling prisu. ¹⁸ It katong nagtinrog kag mga nag-aakusar sa ida, kag inra gingrereklamo laban sa ida ay buko yaki mabug-at nak sala kag ida nahimo nak imaw kag asa ako isip. ¹⁹ Kato yaki ay inggwa sinra it pilang bagay nak inra gingsusuay-suayan tunggor sa inra relihiyon ag tunggor sa usang Hesus nak namatayey, pero ingpipilit ni Pablo nak buhi pa gihapon kuno.

²⁰ "Ag dahil ngani indi nako maayaman kung pauno kag pag-usisa it kaling inra mga pagsinuay-suayan, ako sida ingpangutana kung gusto nida nak ruto yangey sa Herusalem ahusgaran. ²¹ Ag kumo ida gingpangabay nak prisuhon anay sida hastang maraya kaling ida kaso sa Cesar ay ako anay sida gingpabantayan hastang maiparaya sida sa Cesar."

²² Ag pagkatapos, nagsiling si Haring Agripa kang Festo, "Gusto nako nak ako mismo kag makakapanimati sa isiling it kaling tawo."

Nagsabat si Festo, "Insulip, imo sida mapapanimatan."

²³ Kada pagkaaga, sa tunga it maramong palabas, nag-abot sina Haring Agripa ag Bernice ruto sa lugar kung riin gibabatuna it gobernador kag ida mga bisita, kaibahan kag mga mayor it mga sundalo ag mga dungganon nak tawo it banwa. Ag sa sugo ni Gobernador Festo gingraya si Pablo ruto. ²⁴ Ag nagbisaya si Gobernador Festo:

"Halandong Haring Agripa ag sa inrong tanan nak rahali ngasing kaibahan namo, imaw kali kag tawo nak gingrereklamo sa ako it tanang mga pinuno it mga Hudyo ruto sa Herusalem, ag imaw ra rili sa Cesareya. Ging-uukaw ninra nak sida ay kinahangyan nak matatay. ²⁵ Pero sa ako pagbistigar, waya ako it narunggan nak ida inghuman nak mayain nak dapat sidang husgaran it kamatayon. Pero dahil sida mismo kag naghagar nak ray-on sa Cesar kag ida kaso, ako yangey sida iparaya sa Roma.

²⁶ "Ugaling waya ako it maisusuyat sa Halandong Cesar kung niong gador kag ida kaso. Ngani, ako sida gingpapaatubang anay sa inrong tanan, ag laloey nak gador sa imo Haring Agripa, agor pagkatapos nak ato sida mabistigar ay sabaling inggway ako it maisusuyat tunggor sa ida. ²⁷ Dahil para sa ako ay buko tama nak

† Kali ay si Haring Agripa II. Basaha ra sa Glosaryo kag tunggor kang "Herodes (Panglima)."

iparaya sa Cesar kag usang priso nak indi igsiling kung ni-o kag ida kaso.”

Kag Pagdipensa ni Apostol Pablo sa Ida Sarili sa Atubangan ni Haring Agripa

26 Pagkabisaya it kali it gobernador, nagsiling si Haring Agripa kang Pablo, “Ngasing, gingtatawan ka nako it lugar nak magdipensa para sa imo sarili.” Ag inghunat ni Pablo kag ida damot bag-o nagtuna sa ida pagbisaya:

²“Halandong Haring Agripa, usang marakong pribilehiyo para sa ako ngasing nak adlaw nak makatinrog sa imo atubangan, agor ako madipensahan kag ako sarili laban sa tanang ging-aakusar it ako mga kalahing Hudyo. ³ Ag kapin pa, ay ayam nak gador nimo kag mga pamatasan ag mga bagay nak puat yang ingsusuay-suayan it ako mga kalahi. Ay, kabay pang tis-an nimo it pagpanimati kaling ako ibisaya.

⁴“Ayam it tanang ako mga kalahing Hudyo kung pauno kag ako pagpangabuh magtuna it katong ako ay bata pa ruto sa ako sariling banwa ag ngasing nak huli ay ruto sa Herusalem ra. ⁵ Ayam ninra it kato pa, nak kumporme sa pinaka-istriktong sekta it amo relihiyon nagpangabuhit ako nak usang Pariseo. Sinra ay makakapamatuor rili kung inra agustuhon. ⁶ Ag ngasing, ako ay ging-aakusaran dahil nag-aasa ako sa ging-promisa it Dios sa amo mga ginikanan.

⁷“Kali kag promisang ging-aasaan it doseng lahi it Israel sa inra matutom nak pagdayaw sa Dios adlaw ag gab-i. Ag dahil diling pag-asa, Halandong Hari, ngasing ako ay ging-aakusaran it kaling ako mga kalahing Hudyo ra! ⁸ Asing abang imposibling gador para sa inro nak kayang banhawon it Dios kag mga minatay?

⁹“Kung sabagay, ako mismo it katong una ay kumbinsido ra nak dapat nakong himuon kag tanang ako masasarangan laban sa mga nagsusunor sa pangayan ni Hesus nak taga-Nazaret. ¹⁰ Ag imaw matuor kato kag ako inghimo sa Herusalem. Parayan sa gahom nak ako ingraraya halin sa permiso it mga Punong Saserdote, maramong sinakupan ni Kristo kag ako ingpapriso. Ag it kato kung sinra ay inghuhugaran it kamatayon, usa ako sa mga nagkukumporme. ¹¹ Waya puat kag ako pagparusa sa inra sa tanan nak mga sinagoga ag gingpipilit nako sinra nak pasipalahan si Hesus. Ag sa subra nakong kahangit sa inra, nakakaabot-abot pa ako it ibang mga banwa para yang pahirapan sinra.”

Kag Pagbisaya ni Apostol Pablo Kung Pauno Sida Nagtu-o kang Kristo

¹²“Usang adlaw ngani sa ako pagpanaw, habang pagpagto ako sa Damasco sa Sirya raya kag gahom ag

permiso it mga Punong Saserdote, ¹³ mga alas dose it adlaw kato, Halandong Hari, ay asa rayan kami nak mayungot-yungotey sa Damasco. Ako ay nakakita it hadag nak halin sa langit nak mas masilaw pa kisa sa adlaw. Kaling hadag nak naglibon sa ako ag sa ako mga kaibahan ay kasiga-siga talaga. ¹⁴ Kaming tanan ay natumba ag nakarungog ako it Boses nak nagsiling sa ako sa bisayang Hebreo, ‘Saulo, Saulo, asing gingpapahirapan nimo Ako? Ikaw yang ra kag nahahapros dahil sa imo paglaban sa Ako. Pay ikaw ay nagsikar sa tinagarang kahoy nak nagpapasalida sa imo.’

¹⁵“Nagsabat ako, ‘Gino-o, sin-o Ikaw?’

“Ag nagsabat ray kag Gino-o, ‘Ako si Hesus nak imo ingpapahirapan. ¹⁶ Bangon raha! Ako ay nagpakita sa imo dahil ikaw kag Ako pinili nak maging suguon. Ag ikaw kag mapamatuor it Ako pagpakita sa imo ngasing, ag kag iba pang pagpakita Nako sa imo sa palaabuton.

¹⁷ “ ‘Ako ka isalbar sa damot it imo mga kalahing Hudyo, ag imaw ra sa mga buko imo kalahi kung hari-in ikaw ay Ako iparaya. ¹⁸ Asuguon ka Nako sa inra agor imo sinra apamukyaton, ag agor inra atalikuran kag karuymanan ag sinra ay magpagto sa kahadagan, agor badaan ninra kag pagpaulipon sa gahom ni Satanag ag magpasakop sa paghari it Dios. Kali ay pramas inra mabaton kag kapatawaran sa inra kasalanan, ag sinra ay magkainggwa it lugar nak maumir sa mga tawo nak ginahin it Dios para sa Ida parayan sa inra pagtu-o sa Ako.’ ”

Kag Pagbisaya ni Apostol Pablo it Nahanungor sa Ida Ministeryo

¹⁹ Nagbisaya pa si Pablo:

“Kada ngani, Halandong Haring Agripa, waya nako gisuwaya kag kabubut-on it katong nagpakita sa ako kag langitnon nak pangitaon. ²⁰ Una akong nagwali sa mga kalahi nakong Hudyo sa Damasco, bag-o sa Herusalem ag sa bug-os nak probinsya it Hudeya, imaw ra sa mga ibang lahi, agor sinra tanan ay dapat nak maghinuysoy ag magpasag-uli sa Dios, ag magpakita it inra paghinuysoy parayan sa paghimo it maa-do.

²¹ “Imaw kali kag rason kung asing ako ay ingrakop it mga kalahi nakong Hudyo tong ako ay ruto sa Templo, ag gusto tan-a ninrang matyon ako. ²² Ugaling wayang gador ako gipabad-e it Dios, magtuna pa it kato has-tang sa adlaw nak kali. Ag ngasing gani ay nagtitinrog ako rili sa inro atubangan ag nagpapamatuor maging sa mga kubos man ag sa mga dungganon. Waya ako it ibang gingsisiling kundi kag mga nasuyat yang nak matatabo sa libro it mga propeta ag sa Kasuguan ni Moises. ²³ Nakasuyat raha nak kag ingpromisang Kristo ay kinahangyan nak magrayan it maramong hirap,

ag kumo Sida kag unang nabanhaw, Sida kag mata-o it kahadagan maging sa mga lahi it Hudyo man ag sa ibang lahi.”

²⁴ Sa parting kali it pagdipensa ni Pablo ay nagsaligbat si Gobernador Festo, “Buang-buang ka Pablo! Dahil sa imo subrang kaayam ay nagbubuanggey ka!”

²⁵ Pero nagsabat si Pablo, “Talahuron nak Gobernador, buko ako buang. Tama yang ag matuor kag ako gingbibisaya. ²⁶ Ayam nako nak naayamaney ni Haring Agripa kag tungor sa mga bagay nak kali, kada ako nabibisaya. Nagpapati ra ako nak kag mga bagay nak kali ay ayam nak gador nida dahil kali ay waya natabo nak nakatago. ²⁷ Halandong Haring Agripa, ingpapatihan baga nimo kag mga propeta? Ayam nako nak nagpapati ikaw.”

²⁸ Nagsabat si Haring Agripa kang Pablo, “Pablo, kabi baga nimo ay imo ako mararaya sa pagka-Kristyano sa tuyor yang it lip-ot nak oras!”

²⁹ Nagsiling ray si Pablo, “Maging sa malip-ot o mahabang panahon man, kabay pang but-on it Dios nak ikaw ay maging Kristyano tuyar sa ako, ag buko yang ikaw, kundi kag tanan nak nagrurungog sa ako ngasing, puyra yang riling mga kadinal!”

³⁰ Pagkatapos it kali, nagtinrog si Haring Agripa ag nagsunor ra sina Gobernador Festo ag Bernice, pati kag tanang mga nag-iiningkor ruto nak kaibahan ninra. ³¹ Ag tong asa liwasey sinra, sinra ay nagsiniling sa usa'g-usa, “Katong tawo ay waya't nahimo nak mayain nak dapat sidang husgaran it kamatayon o aber pagkapriso.”

³² Ag nagsiling pa si Haring Agripa kang Festo, “Kung waya yang tan-a gihagara it katong tawo nak ray-on sa Cesar kag ida kaso ay puydey tan-a sidang buhianey.”

KAG PAGBIYAHE NI APOSTOL PABLO PAPAGTO SA ROMA

27 It katong napagdisisyunaney nak kami † ay kinahangyaney nak iparaya sa Italya, inra gingimb-yar si Pablo ag imaw ra kag iba pang mga priso, sa usang Kapitan it mga sundalong kaibahan sa rehimyentong ingpangayanan alang-alang kang Cesar Agosto. Kag ngayan it Kapitang kali ay si Julio. ² Ingpasakay kami sa usang batil nak taga-Adramityo sa Asya, nak manuglargay pabalik sa mga banwa sa habig it baybay sa probinsya it Asya. Kasakay namo kag amo hali sa Gino-o nak si Aristarco nak taga-syudad it Tesalonica sa Macedonya.

³ Pagkaaga, nagrunggo kami sa banwa it Sidon. Mabuot si Kapitan Julio kang Pablo. Kada ida gingtugutan si Pablo nak magpakigkita sa ida mga amigo ruto ag kali ay nagsugot ra nak sida ay inra areparahon.

⁴ Halin sa Sidon ay naglargay ray kami ag ruto kami gi-

rayan sa bandang lipor sa hangin sa Isla it Cipre, dahil tig-habagatey it katong panahong kina. ⁵ Nagpayadag kami sa yawor it Cilisya ag Pampilya, bag-o nagrunggo ray kami sa banwa it Mira sa Lisyia. ⁶ Ruto ay natabuan ni Kapitan Julio kag usang batil it taga-syudad it Alejandria sa Ehipto nak papagto sa Italya, ag dili ray nida kami gipasakya.

⁷ Kahinay-hinay kag amo pagbiyahe, kada inabot it maramong adlaw bag-o rabuno kami nakaabot sa tungor sa punta it Cnido. Ag dahil sungsungon kag hangin ag indi kami makadiretso, ruto ray kami girayan sa Isla it Creta nak lipor sa hangin sa tungor it Punta Salmone. ⁸ Nagtiis kami it hirap sa pagpanghabigan hastang makaabot kami sa usang rekudo nak kag tawag ay Maadong Taguan. Mayungot dili kag banwa it Laseya.

⁹ Masyadong atrasoy kag amo pagbiyahe, kada ngasing kag amo pagbiyahe ay peligrusoy. Kali ay dahil lipasey kag adlaw it pagpuasa nak gingtatawag nak Adlaw it Katubsanan, †† ag tig-kusogey. Ngani, inglaygayan ni Pablo si Kapitan Julio ag kag Kapitan ag mga tripulanti it batil nak indi anay magpadayon. ¹⁰ Siling nida, “Mga Gino-o, sa ako nakikita ay pay aabuton it disgrasya kaling ato biyahe. Buko yang kag mga pangarga ag kaling batil kag puyding mawagit, kundi aber kag ato mga kabuhi.” ¹¹ Pero mas gingpanimatan pa ni Kapitan Julio kag bisaya it kapitan ag tag-iya it batil kisa sa ingbisaya ni Pablo.

¹² Ag dahil ra katong rekudo ay buko maadong taguan kung mapalipas it tigyamig, kag karamuan ay nagsiling nak magpayawor yangey, sabaling aber pauno ay makaabot ra sinra sa Penix nak usang taguan it mga batil sa Creta. Kag inra plano ay ruto mapalipas it tigyamig. Kali ay atubang sa habagatan ag sa bandang kanaway.

Naabutan sina Apostol Pablo it Bagyo sa Yawor

¹³ It katong kag Habagat ay nagkalmay, dahil kabi ninra ay puydey sinra nak magpadayon sa pagbiyahe, ging-isa ninra kag pundo ag nagpayadag panghabigan sa Isla it Creta. ¹⁴ Pero waya narugay ay naghudop halin sa banda it isla kag makusog nak amihan. ¹⁵ Ag it katong kag batil ay sapuyon it sungsungon nak hangin ag indi makaabanti, nagpaawoy-awoy yangey kami.

¹⁶ Tong makapasalipor kami sa usang maisot nak puyo nak kag tawag ay Cauda, naikarga namo sa batil kag bote nak amo ginudor, aber nahirapan kami.

¹⁷ Pagkaisa sa bote, inggapos ninra it maado palibot kag bug-os nak batil it marakong pisi agor indi kali mawasak. Ag dahil nahadlok sinra nak iragsa ag

†† o “Kag Pagpuasa.” Sa bisayang Hebreo kali ay “Yom Kippur” nak ingsiselibrar sa mga katapusan it Setyembre o pagtuna it Oktubre.

† Hali nato makikita nak si Lukas ay kaibahan gihapon ni Pablo.

mabahura kag batil sa Sirte sa Libya, inra ingresuhan kag marakong yadag ag nagpapilpil yangey kami.

¹⁸ Dahil sa gingtatapyak-tapyak yang gihapon kami it makusog nak bagyo, pagkaaga ay ingtunaan ninra it pamilak sa ragat kag ibang mga kargamento.

¹⁹ Pagkaaga ray liwat, inray gingpilak pati kag mga gamit sa batil nak kayang tangkason it inra mga damot ag buko masyadong kinahangyan sa pagbiyaha. ²⁰ Ag it katong waya nak gador namo nakita-kita kag adlaw ag mga bituon sa suyor it maramong adlaw, ag waya gihapon nakukalma kag makusog nak bagyo, wayaey kami gisalig nak kami ay mabubuhi pa.

²¹ Marugayey sinrang waya nakakakaon, kada nagt-inrog si Pablo sa inra tunga ag nagsiling:

“Mga kaibahan nako, kung nagpati yang tan-a kamo sa ako nak indi kita maghalin sa Creta, ay waya tan-a nato giabuta kag kahirapang kali ag waya tan-a it nalugi. ²² Sa yudo it kali ay ako gihapon gingsisiling sa inro ngasing nak inro paisugon kag inro mga buot, dahil waya it mawawagit nak kabuhi it usa man sa ato, kundi kaling batil yang.

²³ “Dahil it gab-i ay nagpakita sa ako kag usang anghel it Dios, nak Tag-iya it ako kabuhi ag imaw kag ako gingdadayaw. ²⁴ Ag sida ay nagsiling, ‘Pablo, aya gikahadlok. Kinahangyan nak ikaw ay mag-atubang sa Cesar. Ag muyati, alang-alang sa imo, alibrihon it Dios kag imo mga kasakay.’ ²⁵ Kada mga kaibahan nako, paisuga kag inro mga buot. Dahil nagtutu-o ako sa Dios nak atumanon nak gador Nida kag Ida ingbisaya sa ako. ²⁶ Ugaling yang, kaling ato ingsasakyan ay kinahangyang iragsa sa usang isla.”

Kag Pagkawasak it Batil nak Ingsasakyan nina Apostol Pablo

²⁷ Ika-katorseng gab-i it amo pagpaanor-anor sa kalalawran it Ragat it Adriatico, mga tungang gab-ey, namasran it mga tripulanti nak mayungotey kami sa inggwa it duta. ²⁸ Kada ingsukoy ninra kung mauno it rayom kag ragat ruto kung hariin ruto sinra, ag naayaman ninra nak sinra yaki ay asa beynteng rupay (37 metros) kag rayom. Pagyado-yado ray ninra ay nagsukoy ray sinra ag naayaman ninra nak asa kinseng rupa (27 metros) yangey sinra.

²⁹ Ag dahil nahadlok sinra nak magsarsar kag inra batil sa kabatuan, naghuyog sinra it ap-at nak pundo sa pupa ag nagpangamuyo nak kabay pang mag-agay.

³⁰ Kag mga tripulanti ay nagkausa nak badaan kag batil ag ibang mga nakasakay ruto, kunyari ay naghuhuyog sinra it rugang pang mga pundo sa pruw, kato yaki ay inray ingtutunton kag bote sa ragat. ³¹ Pero nagsiling si Pablo kang Kapitan Julio ag sa mga sundalo, “Kung abadaan it mga tripulante kaling batil indi kamo makalibre.” ³² Imaw katong ging-utoy it

mga sundalo kag mga pisi nak nakahigot sa bote ag ingpaanor yangey kato.

³³ Tong nagpapanghudag-hudagey ingsugsog ni Pablo sinrang tanan nak magkaon. Siling nida, “Ngasing ay ruhang dominggoy kamo nak sigi kag pagpinayawhak ag waya nakakakaon it aber ni-o. ³⁴ Ngani, maado kung makaon kamo agor magkakainggwa kamo it kusog. Ag aya kamo gikahadlok, dahil indi mauno miski ugbos it inro buhok.”

³⁵ Pagkasiling nida it kali nagbaoy sida it tinapay, ag sa atubangan it tanan nagpasalamat sida sa Dios, bag-o ida kali gingbika-biká ag ingkaon. ³⁶ Pagkakita ninra rili, pay nagkusog kag inra buot ag sinra ay nagkaonkaon ra. ³⁷ Kaming tanan nak ruto sa batil ay dos syentos sitentay sais (276) nak bilog. ³⁸ Pagkatapos ninra it kaon, ingpangpilak ninra sa ragat kag mga kargang uyas agor magaan ag mabatlaw kag batil.

³⁹ Tong adlawey, inggwa sinra't naantaw nak duta ugaling ay waya ninra nasadure kung niong lugar kato. Pero namasran ninra ruto kag usang rekudo nak di baybay ag inra gingplanuhan nak ruto irunggo kag batil. ⁴⁰ Kada ingpautoy ninra kag mga pisi it mga pundo ag ingbadaan sa yawor. Inra ging-ariyahan kag mga pisi nak nakagapos sa mga timon, bag-o ingbatak kag pok agor ituyor it hangin ag sinra'y nagpayadagey pa-piliw. ⁴¹ Pero sa inra pagsalida ay nabahura kag batil ag nagsarsar kag pruw kada indi makahalin. Ngani, nawasak kag pupa sa kalalampos it ragkong mga bayor.

⁴² Amatyon tan-a it mga sundalo kag mga priso, dahil sabaling inggwa sa inra it makarangoy payado ag makatakas. ⁴³ Pero dahil gusto ni Kapitan Julio nak masalbar si Pablo, ida sinra gingpigahan nak himuon kato. Kada ingpayukso anay nida sa ragat kag tanang maayam magrangoy ag pinarangoy patakas. ⁴⁴ Bag-o kag mga nabilin ay ida ingpabaoy it mga tabla o aber niong puyde ninrang himuong bakadan patakas ag pinayukso ra. Imaw kato kung pauno nak kaming tanan ay nakaabot sa takas.

Nakaabot sa Takas sina Apostol Pablo sa Isla it Malta

28 Nakaabot kami † sa takas nak waya't natabo nak mayain sa amo, ag amo nasaduran nak katong isla nak amo nasagpaan ay gingtatawag nak Malta.

² Buko hamak-hamakon kag maadong ingpakita sa amo it mga taga-ruto. Maado kag inra pag-abi-abi sa amo ag inra kami ginghalingan it rap-ong, dahil pagkatakas namo ay nag-uyan ray ag kayamig-yamig.

³ Nagbulig si Pablo it pagpangahoy ag nakaraya sida it usang bugkos nak pangrabok. Tong ida kali ingbutang sa rap-ong, dahil sa init ay nagliwas kag usang maisot nak sawa nak inggwa't dalit, ag kali ay nagku-

† *Hali nato makikita nak si Lukas ay kaibahan gihapon ni Pablo.*

dapot ag ingkagat kag ida damot. ⁴ Pagkakita it mga taga-ruto riling nagbibiling sa ida damot, nagsiling sinra sa usa'g-usa, "Siguradong kaling tawo ay usang mamamatay. Yati ngani nak aber sida ay nalibre sa pagkayumos sa ragat ay waya ra gihapon sida nasalbar sa Paghusgar it Langit."

⁵ Ugaling ida yang gingwislik kag sawa sa rap-ong ag waya sida nauno. ⁶ Ginghamuyat it mga tawo nak magpangyamhong o matumba it gulpi si Pablo ag mamamatay. Pero tong sa inra kahuhuyat ag waya sinra it nakita nak mayain nak natabo sa ida, nagbag-o kag inra isip ag napasiling sinra, "Sida ay usang dios!"

⁷ Ngasing, kung hariin kami ay ruto ra mayungot kag asyenda it pinuno it isla nak kag ngayan ay si Publio. Ing-ikag anay kami nida sa ida bayay ag maado kag ida pagbaton sa amo sa suyor it tatlong adlaw.

⁸ Natabuan ra nak kag tatay ni Publio ay gingbabalik-balikan it sagnat ag perming ingkukurso. Kada ingbisita sida ni Pablo ag ingpangamuyuan habang gingpapatong kag ida damot sa uyo it kinang tatay, ag sida ay nag-ado.

⁹ Pagkatabo it kali, kag tanang inggwa't sakit ruto sa isla ay nagpinagto ra kang Pablo ag sinra ra ay ida ingpaado. ¹⁰ Dahil dili kami ay inra gingregaluhan it maramong bagay, ag it katong kami ay pahalinoney ingpabayunan kami ninra sa batil it tanang amo akinahangyanon sa pagbiyahe.

Kag Pagbiyahe nina Apostol Pablo Halin sa Isla it Malta Papagto sa Roma

¹¹ Tatlong buyan kag nakalipas bag-o kami nakasakay sa usang batil nak nagpalipas ra it tigyamig ruto sa isla. Kaling batil ay taga-syudad it Alejandria sa Ehipto ag asa pruwa it kali ay inggwa't kinurting mga uyo it kapir nak inra Patron. ^{†12} Paghaling namo sa Malta, nagrangan kami sa banwa it Siracusa sa Isla it Sisilya ag nagtiner kami ruto it tatlong adlaw. ¹³ Halin ruto nagpadayon kami it payadag hastang nakaabot kami sa Pantalán it Regiyo sa punta it Italya. Pagkaaga naghudop ray kag hangin halin sa habagatan, kada tong masunor nak adlaw ay nakaabotey kami sa syudad it Putyuli. ¹⁴ Sa amo pagsalta ruto ay nakita namo kag pilang mga hali sa Gino-o, ag kami ay inra ing-ikag nak magdayon anay sa inra it usang domingo. Imaw kali kag katapusan it amo pagtabok it ragat bag-o mabaktas ray kami pa-Roma. ^{††}

¹⁵ Tong narunggan it mga hali namo sa Gino-o nak kami ay nakaabotey rili sa Putyuli, kami ay ingsapoy-sapoyey it iba sa banwa pa yang it Foro de Apyo, [‡] ag kag iba ra ay ruto ray nagsapoy sa amo sa marakong

[†] Kaling kapir ay inra mga dios nak sina Castor ag Pollux.

^{††} Kali kag katuparan it ingsiling sa Binuhatan 1:8. Ngasing nak nakaabotey si Pablo sa Roma ay naiwaley kag Maadong Balita sa Kapitolyo it bug-os nak kalibutan, ag para sa inra kag Roma ay usa

baryo it Tres Tabernas. ^{††} Pagkakita sa inra ni Pablo, nagpasalamat sida sa Dios ag pay nag-isog kag ida buot.

Kag Pag-abot ni Apostol Pablo sa Roma

¹⁶ Pag-abot ni Pablo sa Roma, sida ay gingsugtan nak magtiner sa usang bayay it sida yang. Ruto, sida ay gingbabantayan it usang sundalo yang.

¹⁷ Pagkalipas it tatlong adlaw, ingpatawag ni Pablo kag mga pinuno it mga lahi it Hudyo sa Roma. Pagtipon ninra ruto, sida ay nagsiling sa inra:

"Mga hali nako, aber waya ako it nahimo nak mayain laban sa ato mga kasimanwa o laban sa mga sulunranon it ato mga ginikanan, ako ay ingrakop it ibang mga kasimanwa nato sa Herusalem ag ingta-o ako sa gobyerno it Roma bilang usang priso. ¹⁸ Pagkatapos ninra it pagbistigar sa ako, abuhianey tan-a ako, dahil waya ra sinra it nakita nak sala nak ikakahusgar sa ako it kamatayon. ¹⁹ Ugaling gingkuntra kali it ako mga kalahing Hudyo ruto, kada naobliga ako nak ipangabay nak ray-on kag ako kaso sa Cesar, aber waya ako it reklamo laban sa ako mga kalahi. ²⁰ Kada ngani ngasing, ako inghagar nak magpakigkita sa inro ag makabisaya kita sa usa'g-usa, kumo alang-alang sa ging-aasahan natong mga Israelinhon, ako ay nakagapos it kaling kadina."

²¹ Ag nagsabat sinra sa ida, "Waya kami it nababaton nak suyat halin sa Hudeya tungor sa imo. Ag kag ato mga hali nak nagpapaali ay waya ra it ging-uuma o ingbibisaya nak aber niong mayain tungor sa imo.

²² Pero gusto gihapon namo nak marunggan halin sa imo mismo kung niong gador kag imo masisiling, dahil ayam namo nak aber riin maramo kag nagbibisaya it kuntra sa sektang kali nak imo ingsusunor."

²³ It katong inra napagka-sugtan kag adlaw nak makabisaya it maado si Pablo sa inra, maramong mga tawo kag nagpagto sa gingtitineran nida. Ag tuna it aga hastang naghapon, sida ay nagpahadag sa inra ag nagpamatuor tungor sa paghari it Dios. Nagtinguha sida nak maingganyo sinra it tungor kang Hesus parayan sa mga ingsisiling sa Kasuguan ni Moises ag mga suyat it mga propeta.

²⁴ Inggwa it mga naingganyo sa ida gingbisaya, ag inggwa ra't mga waya gipati. ²⁵ Kada waya sinra nagkausa, ag bag-o sinra nagpauli ay nagsiling si Pablo it tuyar kali:

"Tama nak gador kag pagsiling it Ispirito Santo sa inro mga ginikanan

parayan kang Propeta Isaias tong nagsiling Sida nak,

sa pinaka-mayadong mga lugar sa Herusalem. [‡] Kaling banwa ay 69 kilometros halin sa Roma. ^{††} o "Tatlong Tinrahan." Kaling baryo ay 53 kilometros halin sa Roma.

²⁶ 'Pagto sa mga tawo nak kali, ag imo kali isiling sa inra,
 "Aber magpakapanimati man kamo ay
 indi gihapon kamo makaintyendi,
 ag aber magpakamuyat man ay
 indi ra gihapon ninro mabaoy
 kung ni-o kag gustong bisayahon it inro nakikita,"
²⁷ kumo indiey giruytan kag tagipusuon it kaling mga tawo,
 nagpapabungoy-bungoy kag inra mga talinga,
 ag gingpipilot ninra kag inra mga mata,
 sabaling makakita pa matuor sinra,
 makarungog pa kag inra mga talinga,
 makaintyendi pa kag inra tagipusuon.
 Waya nak gador sinra it gustong makaintyendi
 sabaling maghinuysoy pa sinra,
 ag paaduhon Nako.' " †
²⁸ Ag nagbisaya pa si Pablo, "Kada ngasing, ingpa-
 paayam nako sa inro nak kaling kaluwasan halin sa

† Isa. 6:9-10.

Dios ay gingparayay sa mga buko nato kalahi, ag inra kali apanimation."

KAG KATAPUSAN IT SUYAT

²⁹ [Ag pagkatapos kaling ingbisaya nida, nagpinauli kinang mga lahi it Hudyo nak nagsisinuay-suayan.] ††

³⁰ Pagkatapos, nag-istar si Pablo sa ida gingpipliti-hang bayay ruto sa suyor it ruhang tuig ag sida kag nagsusustener sa ida pagpangabuhi. Ag kag tanang nagpapagto sa ida ay ida ra gingbabaton. ³¹ Nagpa-dayon ra sida it pagwali nahanungor sa paghari it Dios, nak inggwa it kaisog ag waya it nagpipiga sa ida pagtudlo nahanungor kang Ginoong Hesu-Kristo. Kag Suyat ni Apostol Pablo para sa
 MGA TAGA-ROMA

---

†† Katong pinaka-unang mga kopya it kaling libro nak Mga Binuhatan ay waya naumir sa pagsuyat kag bersikulo 29. Makikita nato nak kali ay huley narugang.

Roma

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA SUYAT NI APOSTOL PABLO PARA SA

MGA TAGA-ROMA

Kaling suyat ay ingsuyat ni Apostol Pablo, mga 27 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak 57 A.D.) Gingsuyat nida kali sa mga nagtutu-o kang Kristo sa syudad it Roma sa Italya, nak karamuan ay buko mga lahi it Hudyo. Katong ingsuyat ni Palo kali, waya pa sida nakakapagto sa Roma.

Si Pablo ay ingtatawag rang Saulo sa bisayang Hebreo. Aber sida ay usang lahi it Hudyo, nagrako sida sa Tarso kada nagbibisaya sida it Griyego ag naghihimo it mga tolda halin sa anit it hadop. Abang tutom si Pablo sa relihiyon it mga Hudyo ag ida gingpapahirapan kag mga nagsusunor kang Hesus. Pero usang adlaw habang sida ay asa rayan papagto sa syudad it Damasco pramas pahirapan kag mga nagtutu-o kag Gino-o ay nagpakita sa ida. Sa nak raan ay nabag-o kag ida kabuhi, ag tuna kato sida ay nagserbisyo sa Ginoong Hesu-Kristo habang sida ay buhi. (Bin. 7:58; 8:1-3; 9:1-19 ag Plp. 5:3-6.)

Kaling suyat ay tungor sa tamang panudlo it Maadong Balita, kag plano it Dios sa kaluwasan ag kung pauno kag tawo ay gingtaw-an it pagka-matarong parayan sa pagtu-o kang Kristo.

Riling suyat ay ingpahadag ni Pablo nak katong mga ingtubos it Dios ay nagkakausa pramas wayaey it ni-o mang harang sa lahi it mga Hudyo ag buko Hudyo.

KAG SUYOR IT ROMA

Kag Pagpangamusta

Kag mga Paunang Bisaya Tungor sa Maadong Balita

Kag Tanang Tawo ay Makasal-anan sa Pagmuyat it Dios

Kung Pauno Ginghamo it Dios nak Matarong kag Tawo

Kag Bag-ong Kabuhi Parayan sa Pagtu-o kang Kristo

Kag Plano it Dios Para sa mga Lahi it Hudyo

Kag Bag-ong Pagpangabuhi it mga Nagsusunor kang Kristo

Kag Ministeryo ni Apostol Pablo sa mga Buko Hudyo

Kag mga Huling Pagpangamusta

Kag Suyat ni Apostol Pablo para sa

MGA TAGA-ROMA

KAG PAGPANGAMUSTA

Mga pinalanggang kahalihan sa pagtu-o raha sa syudad it Roma, †

1 Ako si Pablo nak ulipon ni Kristo Hesus kag nagsusuyat it kali. Ako kag Apostol nak gingtawag ag

ginahin it Dios pramas ibantala kag Ida Maadong Balita.

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA MAADONG BALITA

2 Kali kag Maadong Balita nak tong una ay gingpromisa it Dios ag gingpasuyat sa Sagradong Kasuyatan parayan sa Ida mga propeta nak nagranya it Ida

† Roma 1:7.

mensahe. ³ Kaling Maadong Balita ay tungor sa Ida Anak nak si Hesu-Kristo, nak naging tawo halin sa usang inanak ni Haring David. ⁴ Kali ay tungor ra sa pagka-Dios it ato Ginoong Hesu-Kristo, ag gingpamatuuran it Dios nak Sida kag Ida Anak parayan sa rakong gahom nak ingpakita tong Sida ay gingbanhaw it Ispirito Santo.

⁵ Parayan kang Kristo, ako gingbaton kag kaaduhan it Dios tong Ida gingtugyan sa ako kag pribilehiyo it pagka-apostol pramas magraya ako it Maadong Balita sa mga buko Hudyo † sa tanang lugar. Gingbuot Nida kali pramas sinra ra ay magtu-o ag magsunor kang Kristo, para dayawon Sida. ⁶ Aber kamong mga tagaraha sa Roma ay naumir rili sa mga ingtawag nak magpakig-usa kang Hesu-Kristo.

⁷ Ingsusuyat nako kali para sa inrong mga pinalanga it Dios raha sa Roma, nak Ida ingtawag pramas maging Ida sinakupan.

Kabay pang mapasa-inro kag kaaduhan ag katimungan nak halin sa Dios nak ato Tatay ag halin sa Ginoong Hesu-Kristo.

Kag Hanrom ni Apostol Pablo nak Magpagto sa Roma

⁸ Una sa tanan, nagpapasalamat ako sa Dios nak ako ingtutuuhan para sa inrong tanan, dahil kag inro pagtu-o ay nabantog sa bug-os nak kalibutan. Ag narunggan it Dios kaling ako pagpasalamat dahil kang Hesu-Kristo. ⁹ Sa atubangan it Dios, nak ako ingsiserbisyuhan it hugot sa ako tagipusuon parayan sa ako pagbantala it Maadong Balita tungor sa Ida Anak, ay Sida kag makakapamatuor nak kada ako mapangamuyo ay gingsasambit nako kamo. ¹⁰ Ag permi ra nako nak ingpapangabay nak kabay pang ngasing nak huli ay but-on it Dios nak buksan kag rayan agor ako ay makapanha raha sa inro.

¹¹ Abang gusto tan-a nako nak magpanha agor makita nako kamo, pramas maipaabot nako kag pagpakamaado halin sa Ispirito it Dios para sa inro ag pakusugon kag inro pagtu-o. ¹² Kag akong gador hanrom ay kitang tanan ay mapakusog dahil sa pagtu-o it usa'g-usa. ¹³ Mga hali nako sa pagtu-o, gusto nako nak maayaman ninro nak hastang ngasing maramong beses gihapon akong nagplano nak magpanha sa inro, ugaling yang ay perming inggwa't harang. Gusto ra nakong magkainggwa raha sa inro it magtu-o kang Kristo bilang bunga it ako pagbantala it Maadong Balita, tuyar sa ibang mga lugar it buko Hudyo nak ako napapagtuan.

¹⁴ Obligasyon nako nak ibantala kag Maadong Balita sa tanang lahi †† ag klase it tawo, aber di inarayan o

† o "mga Hentil" nak halin sa bisayang Inglis nak "Gentile." †† o "mga taga-Gresya." Sa kultura it mga lahi it Hudyo it kato, kali kag usang tawag ninra sa mga buko Hudyo. (Basaha ra sa Rom. 2:9-10; 3:9; 10:12.)

waya. ¹⁵ Kada ngani rako kag ako hanrom nak maibantala sa inro kag Maadong Balita raha sa syudad it Roma.

Kag Gahom it Maadong Balita

¹⁶ Waya nak gador ako nahuda nak ibantala kag Maadong Balita dahil raha kag gahom it Dios nak makakaluwas sa tanang tawo nak matu-o, tuna sa mga lahi it Hudyo ag imaw ra sa mga buko Hudyo. ¹⁷ Ingbabantala nako kali kumo riling Maadong Balita ay gingpapahadag kung paunong kag tawo ay puyding maging matarong sa pagmuyat it Dios. Kaling pagka-matarong ay parayan sa pagtu-o yang, tuyar ngani sa nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan, "Kag tawong inghimo it Dios nak matarong parayan sa ida pagtu-o ay magkakainggwa't kabuhi nak waya't katapusan." ‡

KAG TANANG TAWO AY MAKASAL-ANAN SA PAGMUYAT IT DIOS

¹⁸ Gingpapakita it Dios nak halin sa langit kag Ida kahangit laban sa tanang naghihimo it kayainan ag nagsusuway sa Ida. Kag inra mayaing ging-iisip ag ginghihimo ay imaw it nagpupugong sa inra pagkaintyendi it kamatuuran tungor sa Ida. ¹⁹ Katong kahangit it Dios ay gingpapakita laban sa kayainan it tawo, dahil katong kaayaman tungor sa Dios nak puyding maayaman it tawo ay maathagey hina sa inra, kumo kag Dios mismo kag nagpapahadag sa inra tungor hali. ²⁰ Tuna pa sa pagtuga it kalibutan, maathagey sa tawo nak aber kag Dios ay indi makita kag Ida gahom ay waya't katapusan ag Sida ay matuor nak Dios. Kada waya't puyding ibalibar kag tawo nak waya sinra it ayam tungor sa Dios.

²¹ Dahil aber nagsusuyor sa inra isip nak inggwa't Dios, waya gihapon ninra gikikilay-a Sida bilang Dios ag waya ra aber pasalamatan Sida. Kundi kag inra kaisipan ay naging waya't puyos ag kag inra buot ay naruyman. ²² Nagsisiling sinra nak sinra ay maayam pero sa kamatuuran sinra ay pay waya't isip. ²³ Imbis nak dayawon ninra kag mahimayaong Dios nak waya't kamatayon, kag inra gingdadayaw ay mga dios-diosan nak inra gingkurtihan nak kahitsura it tawo, pispis, hadop ag sawa.

²⁴ Ngani, pinabad-an yangey sinra it Dios nak tumanon kag inra mayaing hanrom agor inra mahimo kag aber niong malaw-ay ag kahuhudang butang sa usa'g-usa. ²⁵ Imaw kali kag inra inghuman dahil gingtalikuran ninra kag kamatuuran tungor sa Dios pramas patihan kag kabakakan. Dahil gingdadayaw ninra ag gingsiserbisyuhan kag mga butang nak gingtuga it Dios, imbes nak Sida nak Nagtuga ay imaw kag dapat adayawon hastang sa waya't katapusan. Kabay pa.

‡ Hab. 2:4b.

²⁶ Dahil dili, gingpabad-an sinra it Dios nak himuon kag mga kahuhudang hanrom it inra yawas. Ag aber kag mga kabade, ibay ra kag hanrom it inra yawas. Kag inra mga kapwa kabade kag inra gustong makaubay, buko nak kayake. ²⁷ Imaw ra kag mga kayake. Gingtalikuran ninra kag tamang pag-ubay sa mga kabade ag imbes nak kina, kag inra kapwa kayake kag inra gingpapaka-hanap nak makaubay. Ag naghihimo sinra it kahud-anan parayan sa inra pag-ubay sa kaparehong kayake. Kada aparusahan sinra it angay para sa mga malaw-ay nak inra inghihimo.

²⁸ Ag usa pa, dahil waya ninra gitataw-e it importansya kag kamatuuran nak inra naayaman tungor sa Dios, sinra ay Ida gingpabad-an nak tumanon kag inra malaw-ay nak kaisipan nak nagraraya sa inra sa paghimo it mga butang nak indi dapat himuon. ²⁹ Sinra ay ulipon it tanang klase it kasal-anan ag kayainan. Sinra ay buko tadlong, sinra ay mga hakog ag mahingabuton, nagpapangmatay it tawo, palaaway, maayo magpangluko ag magpahimot. Sinra ra ay mga nagpangan-glibak, ³⁰ mga nagpapanira it inra isigkatawo ag mga laban sa Dios, mga matugas it uyo, matinaas-taason, hadakon, ag imaw it inghahalinan it gulo, ag waya't pagtahor sa maguyang.

³¹ Sinra ay waya't kaisip-isip, indi masaligan, waya't pagpalangga ag waya't kaluoy sa kahimtangan it iba.

³² Aber ayam ninra nak matarong kag Dios sa Ida pagsiling nak aparusahan Nida kag mga naghihimo it kina, ay padayon gihapon kag inra pagtuman. Ag buko yang kina, kundi nasasadyahan pa sinra kung sinra ay ingapatuyaran.

Kag Matarong nak Paghusgar it Dios sa Tawo

2 Ngasing, siguro ging-iisip ninro nak angay yang nak parusahan it Dios kag mga tuyar nak mayaing tawo. Pero mag-andam ra kamo sa paghusgar sa iba. Dahil kung kag inro ginghihimo ay pareho sa inra ay waya kamo it puyding ahimuong rason pramas indi ra kamo maparusahan. Kumo habang naghuhusgar kamo sa iba ay pay inghuhusgaran ra ninro kag inro sarili nak dapat rang parusahan it Dios. ² Ag ayam nak gador nato nak kag paghusgar it Dios sa mga naghihimo it tuyar nak kayainan ay kumporme sa kaklaruhan. ³ Kada kamo nak naghuhusgar sa inra mayaing buhat habang kamo ay imaw ra kag inghihimo, ay daey ninro'g isipa nak kamo ay makakaiwas sa kaparusahan it Dios. ⁴ Ag daey ra ninro'g isipa nak maisot yang kag inro mga sala ag waya kamo it salabtanon, kumo sa subrang buot ag mahabang pagpasensya it Dios. Buko baga ninro ayam nak dahil sa Ida kabuot ay ingtataw-an kamo Nida it oras nak maghinuysoy?

⁵ Pero dahil yang sa inro katugasan it uyo, waya gihapon kamo gihinuysoy. Kada gingrurugangan ninro kag parusa it Dios para sa inro sa adlaw it Ida paghusgar. Kato kag kahahadlok nak adlaw kung sauno ipakita Nida kag Ida matarong nak paghusgar ag rakong kahangit sa kasal-anan it tawo. ⁶ Sa adlaw nak kato abayusan it Dios kag bawat tawo kumporme sa inra nahimo. ⁷ Ag kag mga tawo nak nagtinguha sa paghimo it maado, kumo sinra ay nagsasalig nak ataw-an sinra it balor it Dios ay maagom it kabuhi ruto sa Ida kahimayaan sa langit hastang sa waya it katapusan. Ngani, ataw-an nak gador sinra it Dios it kabuhi nak waya't katapusan. ⁸ Pero kag mga tawo nak kag ging-uuna ay kag inra sariling hanrom ag waya gipapati sa kamatuuran halin sa Dios, ag padayon nak naghihimo it kayainan ay makakaagom it rakong kahangit ag pagparusa it Dios. ⁹ Matuor nak tanang tawo nak naghihimo it mayain ay makakaagom it grabing hapros ag kahirapan, unanguna sa mga lahi it Hudyo ag imaw ra sa mga buko Hudyo. ¹⁰ Pero kag tanang tawo nak naghihimo it maado ay magkakainggwa it katimunungan ag ataw-an sinra it balor it Dios ruto sa kahimayaan, unanguna sa mga lahi it Hudyo ag imaw ra sa mga buko Hudyo. ¹¹ Dahil kag Dios ay waya't pinilian sa Ida paghusgar. ^{††}

¹² Kada, kag mga buko Hudyo nak nakakasala ag waya't ayam sa Kasuguan ni Moises, ay aparusahan, pero kali ay buko basi sa Kasuguan. Ag kag mga lahi it Hudyo nak nakakasala nak inggwa't ayam sa Kasuguan ni Moises, ay aparusahan basi sa Kasuguan.

¹³ Dahil kag mga tawo nak inghihimo it Dios nak matarong sa Ida pagmuyat ay buko katong nagrurungog yang it Kasuguan, kundi katong mga nagtutuman ra dili.

¹⁴ Ngani, kag mga buko Hudyo nak waya't ayam sa Kasuguan ni Moises, pero kung kausa nagsusunor gihapon sinra sa kaaduhan nak ingsisiling it kina, ay inra ingpapamatuor nak hina sa inra isip ay inggwa it kasuguan nak nagtutudlo sa inra. ¹⁵ Kag inra ginghihimo nak maado ay nagpapakita nak kag gingtutudlo sa Kasuguan ay hina sa inra tagipusuon. Ag kag inra kunsensya it nagpapamatuor kung kag inra ginghihimo ay maado o buko. ¹⁶ Ngani, tuyar kali kag matatabo sa adlaw it huling paghusgar it Dios sa tawo. Itugyan Nida kang Kristo Hesus kag paghusgar sa tanan, aber katong mga nakatago nak buko ayam it ibang tawo. Imaw kali kag ako ingsisiling pag nagtutudlo ako it Maadong Balita.

† Sal. 62:12 ag Kab. 24:12. †† o "mga taga-Gresya." (Basaha ra sa Rom. 1:14.) ‡ o "mga taga-Gresya." †† Basaha ra sa Deu. 10:17.

Kag Nahanungor sa mga Lahi it Hudyo ag sa Kasuguan

¹⁷ Kamo nak ako mga kalahing Hudyo, gingpapagmarako nak gador ninro kag intro pagka-Hudyo ag nagsasalig kamo nak parayan sa pagtuman sa Kasuguan ni Moises † kamo ay maluluwas. Gingpapahambog ra ninro kag intro sarili dahil sa intro pagkakilaya kuno sa Dios, kumo gingtaw-an Nida kamo it Ida Kasuguan. ¹⁸ Ayam ninro kag kabubut-on it Dios ag kung ni-o kag pinaka-maado, kumo kamo ay gingtudluan it Kasuguan. ¹⁹ Ag kag pagkamuyat ninro sa intro sarili ay kamo'y kag pinaka-maayong manunudlo para sa mga tawo nak pay bulag sa kamatuuran tungor sa Dios, ag pay kamo'y kag puyding magta-o it kahadagan sa mga naruruyma kag kaisipan. ²⁰ Sa isip ra ninro, kamo'y kag makakata-o it kahadagan sa mga tawong pay waya't kaayam-ayam ag sa mga waya pa it buot, kumo ingpapamutang ninro kag intro sarili nak kamo'y it pinaka-maayam tungor sa kamatuuran dahil kamo it ingtugyanan it kaling Kasuguan.

²¹ Kada ngani kamo nak nagtutudlo sa iba ay dapat ra ninrong tudluan kag intro sarili? Kamong mga nagtutudlo sa iba nak "Indi magpanakaw," waya ra aboy kamo gipapanakaw? ²² Kamong mga nagtutudlo sa iba nak "Indi magpangawatan," waya ra aboy kamo gipangawatan? Ag kamo nak napapayain sa mga dios-diosan, ay buko ra baga mayain para sa intro nak mag-suyor sa inra mga templo pramas magpanakaw?

††²³ Kamo ay nagpapahambog nak hina sa intro kag Kasuguan nak ingta-o it Dios pero kag Dios ay intro gingpapahud-an parayan sa pagsuway ninro sa Kasuguan. ²⁴ Tamang gador kag nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak, "Dahil sa intro kag Dios ay gingmamayain it mga buko Hudyo." ‡

²⁵ Matuor nak di balor kag pagiging tuli sa intro nak mga lahi it Hudyo bilang tanra nak kamo ay mga katawuhang it Dios, kung tumanon ninro kag Kasuguan. Pero kung waya ninro gitutumana kali kag intro pagpatuli ay waya't puyos ag kamo ay pareho yang gihapon sa mga buko Hudyo nak mayado sa Dios. ²⁶ Ag imaw ra, kung kag mga buko Hudyo nak waya natutuli, pero ingtutuman kag kaaduhan kumporme sa

† *Kag Kasuguan ni Moises kag nagpapahadag sa mga Hebreo kung ni-o kag inghahanap it Dios sa tawo nak Ida pinili. Kali kag nagpapakita sa inra kung ni-o kag tama ag sala. †† Siling ni Pablo, kag ugali it ibang mga lahi it Hudyo ay pakitang tawo yang dahil ingsusunor matuor ninra kag ibang kasuguan tuyor sa "Dios yang kag dapat dayawon," pero inra ra ingsusuway kag ibang kasuguan Nida tuyar sa "Bawal magpanakaw." Kag usang halimbawa it kali ay nagpapangbaoy sinra it mga dios-diosan ag iba pang mga butang nak buyawan ag pilak halin sa mga templo it mga dios-diosan agor ibaligya. Kada pay inra gihapon gingdadayaw kag mga dios-diosan. Kag ibang halimbawa it kali kag inra pagpanakaw sa Dios ay tong waya sinra gitata-o it tamang pagta-o halin sa inra kinitaan para sa Dios. (Basaha sa Mal. 3:8.) ‡ Basaha ra sa Eze. 36:22 ag Isa. 52:5.*

ingsisiling sa Kasuguan, ay dey abalangoney sinra it Dios nak pay Iday katawuhang nak natuliey. ²⁷ Ngani, kaling mga buko Hudyo ay pay inra ingpapakita kag kasal-anan ninrong mga lahi it Hudyo, dahil kamo nak tuliey nak gingtugyanan it Ida Kasuguan ay nag-susuway gihapon.

²⁸ Dahil kag ingkikilayang matuor nak lahi it Hudyo ay kato bagang ingbibilang nak matuor nak katawuhang it Dios, ag buko katong usang nakikilaya yang nak halin sa ato lahi. Ag kag pagkatuli ra nak imaw kag ingtataw-an it importansya it Dios ay buko katong ginghuhuman sa usang parti it yawas yang. ²⁹ Kundi kag mga lahi it Hudyo nak ingkikilayang matuor nak katawuhang it Dios ay katong inggwa't pagbag-o sa ida tagipusuon. Ag usa pang importante sa pagmuyat it Dios ay kag ingsisiling nak matuor nak pagkatuli. Ag kali ay buko katong pagpatuli kumporme sa Kasuguan ni Moises kundi kag pagbag-o sa tawo it Ispirito it Dios. Kag tawong tuyar kali ay mabaton it pagpuri halin sa Dios, buko halin sa ida isigkatawo.

Kag Bintaha it Pagiging Lahi it Hudyo

3 Ay siguro nagpapangutana kamo sa intro sarili kung ni-o kag bintaha it pagka-Hudyo ag tuli, kumo buko dahil sa ato lahi ag pagiging-tuli, kada kita ay ingbabaton it Dios? ² Sa klaro yang, maramo talaga kag bintaha. Una sa tanan, kita kag gingtugyanan it mga bisaya it Dios.

³ Pero masiling kamo, "Ni-o kag puyos it kina kung inggwa't mga lahi it Hudyo nak waya gitutuman sa mga nakasiling raha? Kag gustong bisayahon baga it kina ay indi ra masaligan kag Dios nak tumanon kag Ida mga gingpromisa?" ⁴ Kag Dios pa ara! Aber kag tanang tawo ay bakakon, imposibling kag Dios ay magbinakak sa Ida gingbibisaya. Dahil tuyar kali kag nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan tungor sa Ida, "Pag Ikaw ay nagbibisaya, siguradong naaayaman it tawo

nak tamang gador kag Imo gingbibisaya. Ag aber inggwa ra't magkuntra sa Imo, imposible nak Ikaw ay mapirde." ††

⁵ Pero kag rason it iba ay, kung parayan sa karamuon it amo pagpakasala ay lalong makita kag pagkamatatong it Dios, ay buko tama nak ahusgaran Nida kami! Kali ay pilosopong rason yang it mga tawo. ⁶ Ag syempre kali ay buko tama! Dahil kung buko matarong kag Dios, ay hariin ara gihalin kag Ida karpatan nak maghusgar sa mga tawo?

⁷ Ag baka magrason ray kag iba, "Kung parayan sa ako pagbinakak ay lalong madayaw kag Dios ag makita kag pagka-matuor it Ida mga bisaya, ay asing

†† *Sal. 51:4.*

aparusahan pa Nida akong makasal-anan?"⁸ Kinang mga tawo nak tuyar, kag inra rason ay, "Maado pang mayain yangey kag ato ahimuon, kung kag resulta yang ra ay maado!" Inggwa it mga tawo nak nagpanira sa ako nak nagsisiling nak tuyar kuno kag ako gingtutudlo. Pero buko! Kada dapat yang sinrang parusahan it Dios.

Wayá it Tawong Matarong sa Pagmuyat it Dios

⁹ Ni-o ngasing kag ato masisiling? Mas maado baga kag pagtratar it Dios sa amo nak mga lahi it Hudyo kisa sa inrong mga buko Hudyo? Buko kina matuor! Dahil tuyar sa ako dating inggisiling, kag tanang tawo ay asa irayom it gahom it kasal-anan, lahi it Hudyo man o buko.¹⁰ Kumo gingsisiling sa Sagradong Kasuyatan,

"Wayá nak gador it tawong maado!

¹¹ Wayá't aber usang nakakaintyendi tungor sa Dios, ag wayá nak gador it nagtitinguha nak makilaya Sida.

¹² Tanan sinra'y nagtalikor sa Ida, kada sinra ay mga wayáey puyos.

Wayá nak gador it tawong naghihimo it maado!

Wayá, aber usa!"^{††}

¹³ "Kag mga bisayang nagliliwas sa inra yuba ay puro kayainan,

nak pay abridong yuyubngan.

Kag inra bibig ay puno it karadaan."[‡]

"Ag sa irayom it inra rila ay inggwa it pay dalit it sawa."^{††}

¹⁴ "Kag nagliliwas sa inra yuba ay puro pagpahimot ag pagpasipala."[‡]

¹⁵ "Sinra ay nagpapangmatay nak raan.

¹⁶ Aber hariin sinra magpagto ay nagbibilin it kasiraan ag kalisuran.

¹⁷ Buko ninra ayam kag parayan it maadong pagsin-unranan ag katimunungan."[‡]

¹⁸ "Wayá nak gador sinra it kahadlok sa Dios."^{‡‡}

¹⁹ Ag ayam nato nak kag tanang nakasuyat sa Kasuguan ay ingta-o para sa atong mga lahi it Hudyo nak nagpapasakop rili. Kada wayá't makakasiling nak sida ay wayá't sala sa oras kung sauno ahusgaran it Dios kag bug-os nak kalibutan.²⁰ Ngani, wayá nak gador it tawo nak matarong sa pagmuyat it Dios parayan sa pagtuman it Kasuguan, kumo kag Kasuguan ay ingta-o pramas ipakita nak kag tawo ay makasal-anan.

KUNG PAUNONG GINGHIMO IT DIOS NAK MATARONG KAG TAWO

²¹ Pero ngasing, gingpakitaey it Dios kag Ida plano kung pauno kag tawo ay maging matarong sa Ida

[†] o "mga taga-Gresya."^{††} Sal. 14:1-3; 53:1-3. [‡] Sal. 5:9. ^{††} Sal. 140:3. ^{‡‡} Sal. 10:7. ^{‡‡‡} Isa. 59:7-8. ^{‡‡‡} Sal. 36:1.

pagmuyat ag kali ay buko parayan sa pagtuman sa Kasuguan ni Moises. Ag imaw kali kag ingpapamatuuran sa Kasuguan mismo ag sa ingsuyat it mga propeta.

²² Kag parayan yang kung pauno kag tawo ay puyding maging matarong sa pagmuyat it Dios ay kag pagtu-o yang kang Hesu-Kristo. Ag kag Dios ay wayá't pinilian.

²³ Kali ay dahil kag tanang tawo ay nakasala ag wayá't aber usang karapatdapat sa Ida pagmuyat.²⁴ Pero dahil sa Ida wayá't badar nak kaaduhan sa ato ay Ida kita inghimong matarong sa Ida pagmuyat parayan sa pagtubos ni Kristo Hesus sa ato.²⁵ Gingparaya Sida it Dios sa kalibutan pramas mamatay bilang inughalar, agor parayan sa Ida rugo puyding mapatawar kag aber siong tawo nak magtu-o sa Ida. Ginghamo kali it Dios pramas Ida ipakita nak matarong Sida ag imposible nak indi Nida giparusahan kag mga tawong nakasala. Aber it katong una ay nupay ingpalampas yang Nida kag mga kasal-anan nak inghimo it mga tawo nak imaw tan-a ninra it ikakaparusa.²⁶ Pero ngasing, gingpakitaey it Dios kag Ida mahabang pasensya kumo wayá Nida gibaliwaya-a kag inra mga sala it kato, kundi ging-umir Nida kina sa tanang mga sala nak gingpas-an ni Hesus sa krus. Dili ay makikita ra nato nak matarong kag Dios ag inghimo ra Nida nak kag mga tawo ay magiging matarong sa Ida pagmuyat parayan sa inra pagtu-o kang Hesus.

²⁷ Ay inggwa aboy kita it puyding ipahambog? Wayá nak gador, kumo buko kag ato pagtuman sa Kasuguan kag puyding maging rason pramas kita'y maging matarong sa pagmuyat it Dios, kundi kag ato pagtu-o kang Kristo,²⁸ kumo nagsasalig kita nak kag tawo ay inghimong matarong sa pagmuyat it Dios parayan sa pagtu-o ag buko parayan sa pagtuman sa Kasuguan.²⁹ Ag usa pa, kag Dios ay buko Dios yang it mga lahi it Hudyo, kundi Dios ra it mga buko Hudyo,³⁰ kumo usa yang kag Dios. Ag aber maging lahi it Hudyo o buko,[§] ay wayá gihapon it ibang parayan kung pauno kag tawo ay puyding maging matarong sa Ida pagmuyat puyra yang sa pagtu-o.³¹ Kag gustong bisayahon it kaling ako inggisiling sa inro ay abaliwayaon baga nato kag Kasuguan? Indi! Dahil kung nagtutu-o kita kang Hesu-Kristo atumanon ra nato kung ni-o kag matuor nak gustong bisayahon it Kasuguan.^{§†}

[§] o "aber sinra ay mga tuli o buko tuli." Sa Bibliya kag tawag sa mga lahi it Hudyo sa bisayang Griyego ay tuli ag kag tawag sa mga buko Hudyo ay buko tuli. Basaha ra sa Glosaryo kag tungor sa "Pagtuli." ^{§†} Kag ingtitinguha nak tumanon dili it mga nagtutu-o kang Kristo ay kag kaaduhan it mga Kasuguan ni Moises, buko kag mga paghalar it hadop ag iba pa nak tuyar it kina, nak bukoey kinahangyan tuna tong namatay si Kristo bilang halar para sa mga sala it tanang tawo.

Kag Pagbilang it Dios kang Abraham nak Matarong sa Ida Pagmuyat

4 Ngasing, aisipon nato kag narayanan it pinaka-tatay namong mga lahi it Hudyo nak si Abraham. Ni-o kag basihan kung asing inghimo sida it Dios nak matarong sa Ida pagmuyat? ² Kung halimbawa, sida ay inghimo it Dios nak matarong sa Ida pagmuyat dahil sa maadong buhat nak ida inghimo, inggwa tala-ga sida it dapat ipagmarako. Pero sa kamatuuran indi sida dapat magmarako sa atubangan it Dios. ³ Dahil ni-o kag gingsisiling sa Sagradong Kasuyatan? Di baga nakasuyat nak nagtuong gador si Abraham sa Dios, kada gingbilang sida it Dios nak matarong? [†]

⁴ Kung inggwa't tawong nagtatrabaho ag sida ay gingsuhuyan, indi kita magsiling nak kinang ida suhoy ay regalo, kundi tama yang nak suhuyan bilang kabadaran it ida pagpangabudlay. ⁵ Pero kag tawo nak waya nagsasalig sa ida maadong buhat pero nagtutu-o sa Dios, ay imaw it Ida abilangan nak matarong, dahil kag Dios ay imaw it naghihimo sa tawong makasal-anan nak maging matarong sa Ida pagmuyat. ⁶ Imaw ra kali kag gustong bisayahon ni Haring David tong gingbisaya Nida kag tungor sa kasadya nak ingtata-o it Dios sa tawo nak Ida gingbilang nak matarong, ag waya Nida gimumuyati kag inra binuhatan.

⁷ "Abang buynas katong mga tawo nak kag inra mga pagsuway ay gingpatawarey it Dios, ag katong inra mga sala ay gingpayae y Nida.

⁸ Abang buynas kag mga tawo nak kag mga sala ay indiey Nida girumrumon." ^{††}

⁹ Hay! Ngasing, para yang baga sa mga lahi it Hudyo nak tuli kaling rakong pagpakamaado nak puyding mapatawar kag inra mga sala? Buko! Kali ay para sa buko Hudyo ra aber buko tuli. Amuyatan ray nato kag gingsisiling sa Sagradong Kasuyatan kung pauno nagtu-o si Abraham sa Dios, kada ingbilang sida it Dios nak matarong sa Ida pagmuyat. ¹⁰ Isipon nato kung kauno kali natabo. Kali baga ay natabo bag-o si Abraham ay nagpatuli o pagkatapos it ida pagpatuli? Sa kamatuuran kali ay natabo habang waya pa sida natutuli, buko pagkatapos. [‡]

¹¹ Ngani, gingtuli sida bilang tanra nak sida ay gingbilangey it Dios nak matarong dahil sa ida pagtu-o, aber it katong waya pa sida natutuli. Kada si Abraham ra kag Pinaka-tatay it tanang mga nagtutu-o sa Dios ag kag inra pagtu-o ay imaw kag rason kung asing sin-

[†] Basaha ra sa Hen. 15:6. ^{††} Sal. 32:1-2. [‡] Tuna tong nagtu-o si Abraham sa Dios, sida ay ingbilangey nak matarong sa Ida pagmuyat. (Basaha ra sa Hen. 15:1-6.) Katorsing tuigey kag nakalipas tuna tong sida ay nagtu-o bag-o sida ingtuli. (Basaha ra sa Hen. 17:10-14.) Basaha ra sa Glosaryo kag tungor sa "Pagtuli."

ra ay ingbilangey nak matarong, aber waya pa sinra natutuli. ¹² Tuyar ra, sida kag pinaka-tatay it tanang lahi it Hudyo nak nagpatuli. Pero sida kag inra pinaka-tatay buko dahil yang nak sinra ay tuliey, kundi dahil sinra ay nagtu-o tuyar kang Abraham it kato nak aber waya pa sida natutuli ay nagtuoy.

Kag Promisa ay Matutupar Parayan sa Pagtu-o

¹³ Nagpromisa kag Dios kang Abraham ag sa ida mga inanak nak sinra kag mapanubli it kalibutan. Pero kag rason kung asing kali ay gingpromisa it Dios kang Abraham ay buko dahil sa ida pagtuman sa Kasuguan kundi dahil sida ay nagtu-o, ag sida ay ingbilang nak matarong it Dios. ¹⁴ Dahil kung kag mabaton yang it ingpromisa it Dios ay katong mga nagtutuman yang it Kasuguan ay dey waya't puyos kag intro pagtu-o. Ag imaw ra, waya't puyos kag promisa it Dios kumo indi ninra kayang tumanon kag tanang Kasuguan. ¹⁵ Dahil kag Kasuguan ay imaw kag rason kung asing dapat parusahan kag waya gitutuman dili, kumo kung waya it Kasuguan ay waya ra it masuway dili.

¹⁶ Kada ngani mahadag nak gador kag gingpromisa it Dios ay matutupar yang sa tawo nak inggwa it pagtu-o aber waya sinra nagtutuman sa Kasuguan it mga lahi it Hudyo. Kaling pagtu-o ay ingta-o it Dios dahil sa Ida kaaduhan para sa tanang nagtutu-o sa Ida tuyar kang Abraham. Dahil dili sida kag pinaka-tatay natong tanan nak mga nagtutu-o sa Dios. ¹⁷ Dahil nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan, "Ahumanon ka nako nak tatay it maramong mga nasyon." ^{‡†}

Ag natupar kina dahil si Abraham kag pinaka-tatay natong tanan sa pagmuyat it Dios. Ag kaling Dios nak Ida ingtutuuhan, Sida ra kag nagkainggwa it gahom nak magbanhaw sa mga minatay ag magtuga sa tanang butang nak waya pa.

¹⁸ Para kang Abraham, nagpati nak gador sida nak kag gingpromisa it Dios ay matutupar, aber kali ay pay imposibling matupar. Ag kali kag parayan kung paunong sida ay naging Pinaka-tatay it maramong nasyon kumporme sa gingbisaya it Dios sa Ida pagsiling, "Kag ramo it imo magiging inanak ay magiging tuyar sa ramo it mga bituon." ^{‡†19} Ag tong gingsiling it Dios kinang bisayang kina, kag yawas ni Abraham ay pay minatay dahil sa ida edad nak pa-usang gatosey nak tuig, kada pauno sida magiging tatay it mga inanak? Ag laloey kag ida asawa nak si Sara ay baog. Pero aber tuyar, waya si Abraham giruha-ruha it pagtu-o. ²⁰ Ag waya nak gador sida igruha-ruha nak atuparon it Dios kag Ida gingpromisa, ag lalo pang nagrako kag ida pagtu-o habang padayon kag ida pagdayaw sa Dios. ²¹ Dahil kumbinsido nak gador si Abra-

^{‡†} Hen. 17:5b. ^{‡‡} Hen. 15:5.

ham nak inggwa't sarang kag Dios nak tuparon kag Ida gingpromisa.

²² Kada gani kag ida pagtu-o kag rason nak kung asing gingbilang sida nak matarong it Dios. ²³ Ag kaling mga bisaya nak nagsisiling nak gingbilang sida it Dios nak matarong ay buko yang gingsuyat para kang Abraham, ^{†24} kundi para ra sa ato! Dahil tuyar ra sa ida, kita ay gingbilang it Dios nak matarong, kumo sa ato pagtu-o sa Ida nak nagbanhaw kang Hesus nak ato Gino-o. ²⁵ Matuor nak gingpasugtan it Dios nak si Hesus ay mamatay alang-alang sa ato mga kasal-anan, ag gingbanhaw Sida agor kita ay ahimuong matarong sa Ida pagmuyat.

KAG BAG-ONG KABUHI PARAYAN SA PAGTU-O KANG KRISTO

5 Kada ngasing, kumo ginghimoy kita it Dios nak matarong sa Ida pagmuyat parayan sa pagtu-o sa ato Ginoong Hesu-Kristo, nagkainggwa kita it maadong relasyon sa Dios. ² Parayan ra sa ato pagtu-o kang Hesu-Kristo, napasa-ato kag kaaduhan it Dios nak ato naaguman ngasing. Ag abang rako ra kag ato kasadya dahil ingpapaabot nato nak maaguman sa langit kag waya't kaparehong kahimayaan it Dios. ³ Ag buko yang dapat nak kita'y maging masadya, kundi masadya kita sa ato nadadangatan nak kahirapan, kumo ayam nato nak kag bunga it ato pagiging matibay sa pagtu-o sa tunga it kahirapan ay pagtiis. ⁴ Ag pag kita ay nagtitiis it kahirapan habang padayon kintang nagtutu-o ay namumuot kag Dios sa ato. Ag kag bunga it kali ay magkakainggwa kita it pag-asa nak atuparon it Dios kag Ida mga promisa. ⁵ Ag kaling ato pag-asa sa Ida mga promisa ay indi magraya sa ato sa kahud-anan dahil ayam nato nak atuparon Nida kag Ida ingbisaya, kumo gingpapabatyag it Dios hali sa ato tagipusuon kag Ida rakong pagpalangga parayan sa presensya it Ispirito Santo nak Ida ingta-o sa ato.

⁶ Marako kag pagpalangga it Dios sa ato, kumo tong nag-abot kag tamang oras nak gingbuot it Dios habang waya nak gador kita it kakayahan nak luwason kag ato sarili, ay namatay si Kristo alang-alang sa ato nak mga makasal-anan. ⁷ Ay pambihirang gador nak kag usang tawo ay nakahanrang mamatay para sa iba, aber maado pa katong tawo. Ugaling para sa usang tawong maado it kabubut-on, minsan inggwa ra it tawong masupog nak hanrang itaya kag ida kabuhi. ⁸ Pero gingpakita it Dios kag Ida rakong pagpalangga sa ato, dahil aber kita ay padayon nak nagkakasala, ay namatay si Kristo para sa ato.

⁹ Kada, kumo kita ay ginghimoy it Dios nak matarong parayan sa pagbuhos it rugo ni Kristo, lalo pang maluluwas kita sa kaparusahan it Dios. ¹⁰ Dahil aber it kato

pa nak kita ay mga kaaway pa it Dios dahil sa ato mga sala, ginghimo Nida kag parayan kung pauno kita ay mapasag-uli sa Ida. Ginghimo Nida kali parayan sa kamatayon it Ida Anak. Kada ngasing, lalo pang ingpapaabot nato nak maluwas kita sa kaparusahan nak dapat tan-a'y ato maaguman sa palaabuton, dahil gingpasag-uliey kita it Dios parayan sa kabuhi it Ida Anak, kumo Sida ay nabanhawey. ¹¹ Pero buko yang kina, kundi magkinasadya ra kita dahil sa ato pagpakig-usa sa Ida parayan sa ato Ginoong Hesu-Kristo nak imaw ra kag parayan it ato pagpasag-uli sa Dios.

Kag Resulta it Ginghimo ni Adan ag Ginghimo ni Kristo

¹² Ngasing, ikonsidera nato kag resulta it ginghimo ni Adan ag kag ginghimo ni Kristo. Katong usa yang nak tawo, nak imaw si Adan kag nagkasala tong primero ag ruto nagtuna kag pagkakasala it tanang mga tawo sa kalibutan. Ag kag resulta it ida sala ay gingparusahan sida it kamatayon. Kada kag tanang tawo sa kalibutan ay mamamatay ra kumo sinrang tanan ay nagkasala ra. ¹³ Ag tuna kang Adan hastang tong ingta-o it Dios kag Kasuguan kang Moises, kag tawo ay padayon nak nagkakasala. Pero dahil ngani waya pa it Kasuguan hastang tong ingta-o kali, kada kag inra kasal-anan ay waya gibibilanga nak pagsuway sa Kasuguan. ¹⁴ Ngani, aber waya sinra gisusuway sa ingbabawal it Dios tuyar kang Adan, ayam nato nak nagkasala sinra, kumo tuna sa kapanahunan ni Adan hastang kang Moises kag tawo ay padayon nak namamatay.

Kaling mga nahanungor kang Adan ay inggwa't gustong bisayahon nak ingpapatuyar sa inghimo ni Kristo nak nag-abot pagkatapos kang Adan.

¹⁵ Pero iba nak gador kag resulta it sala ni Adan ag kag resulta it regalo nak ingta-o ni Kristo, dahil sa Ida rakong kaaduhan sa tawo. Una, parayan sa sala ni Adan, kag tanang tawo ay gingparusahan it kamatayon. Pero sa kaaduhan it Dios, mas rako kag balor it regalo nak Ida ingta-o sa tanan parayan kang Hesu-Kristo.

¹⁶ Ag inggwa ra it pagkakaiba kaling ruha. Sa usa yang nak pagkasala ni Adan kag tanang tawo ay ginghusgaran nak makasal-anan ag dapat nak parusahan. Pero iba nak gador kag kaaduhan nak ta-o it Dios parayan kang Kristo, nak aber maramo kag mga sala it tawo, puyde gihapon sinrang himuon it Dios nak matarong. ¹⁷ Matuor, kag tanang tawo ay dapat nak mamatay dahil sa sala it usa, nak imaw si Adan, pero kag resulta ray it inghuman it usang naging tawo nak imaw si Hesu-Kristo, ay mas maado. Dahil parayan sa Ida, kag tanan nak nakaagom it rakong kaaduhan ag pagka-matarong nak ingta-o it Dios, ay makakaagom

† Basaha ra sa Hen. 15:6b.

it kabuhi nak waya't katapusan kaibahan ni Kristo sa Ida paggahom sa langit.

¹⁸ Kada, kag resulta it usang sala ni Adan, ay kag tanang tawo ay ginghusgaran it kamatayon. Pero dahil ray sa usang ginghimo ni Kristo, ay kag tanang tawo ay puydey nak himuon it Dios nak matarong agor sinra ay magkainggwa it kabuhi nak waya't katapusan. ¹⁹ Imaw ra dahil sa pagsuway it usang tawo, kag tanang tawo ay naging makasal-anan. Pero dahil ray sa pagsunor it usang tawo, ngasing ay puydey sinrang maging matarong sa pagmuyat it Dios.

²⁰ Pagkalipas it mahabang panahon, kag Dios ay nagta-o it Kasuguan sa mga tawo agor maayaman ninra kung pauno it rako kag inra kasal-anan. Pero aber ni-o't rako kag inra mga sala, mas lalong marako kag kaaduhan it Dios. ²¹ Kada tuyar sa paggahom it kasal-anan sa tanang tawo, nak kung hariin kag bunga it kina permi ay kamatayon, ay imaw ra kag paggahom it kaaduhan it Dios sa ato, nak kung hariin kag bunga ra it kina ay pramas kita'y maging matarong sa Ida pagmuyat ag maaguman nato kag kabuhi nak waya't katapusan, parayan kang Hesu-Kristo nak ato Gino-o.

Nagpakig-usay Kita sa Kamatayon ag sa Bag-ong Kabuhi ni Kristo

6 Ay ni-o ngasing kag ato masisiling? Maado baga kung mapadayon kita sa pagpakasala agor lalong makita pa kag abang rako nak kaaduhan it Dios sa ato? ² Syempre indi! Dahil tungor sa sala, pay namatayey kita sa ato dating makasal-anang pagpangabuhi ag nabag-oy kita. Kada asing mapadayon pa ara kita sa makasal-anang pagpangabuhi? ³ Buko baga ninro ayam nak kag pagbawtismo sa ato ay bilang tanra nak ngasing kita ay nagpakig-usay kang Kristo Hesus, ag nupay kita ay namatayey ra kaibahan Nida sa Ida kamatayon? ⁴ Ngani, kag pagbawtismo sa ato ay pay kita ra ay namatay ag gingyubongey kaibahan ni Kristo. Pero dahil Sida ay gingbanhaw parayan sa marakong gahom it Dios nak Tatay, kita ay gingtawan ray it bag-ong kabuhi agor kita ay puyding magpangabuhi it bag-o.

⁵ Dahil kung nagpakig-usay kita sa pagkamatay ni Kristo, matuor nak kita ay mapakig-usay ra sa Ida kabuhi pagkabanhaw Nida. ⁶ Kumo ayam nato nak kag ato dating mayaing pagkatawo ay pay ginglansangey sa krus kaibahan ni Kristo, kada kag gahom it ato mayaing hanrom ay mababaoy sa ato ag indiey kita maulipon it kasal-anan. ⁷ Dahil kung kag tawo ay pay namatay kaibahan ni Kristo, sida ay ginglibrey sa gahom it kasal-anan.

⁸ Pero kung nagpakig-usay kita sa pagkamatay ni Kristo, kita ay nagpapaty ra nak mabubuhi kaibahan

Nida. ⁹ Dahil ayam nato nak Sida ay nabanhaw ag indiey nak gador Sida mamamatay, kumo nabaoyey sa Ida kag gahom it kamatayon. ¹⁰ Usang beses yang Sida namatay, kumo kag Ida kamatayon para sa kasal-anan it tanan ay usang beses yang ingkinahangyan. Pero sa ngasing buhi Sida pramas kag Ida pagkabuhi ay maita-o kag kadayawan sa Dios.

¹¹ Ngani, kamo ra ay dapat nak ipamutang kag intro sarili nak pay minatay sa kasal-anan. Ag kumo kamo ay nagpakig-usay kang Hesu-Kristo, dapat nak kag intro kabuhi ay sa Dios yang. ¹² Kada aber kag intro yawas ay perming naghahanrom nak magpakasala, ay indiey ninro dapat nak sunron kag ida mga mayaing hanrom. ¹³ Ag usa pa, indi dapat nak pasugtan kag intro mga yawas nak gamiton pramas maghimo it mayain, kundi kag dapat ninrong himuon ay ihalar kag intro mga yawas parayan sa paghimo it tama sa atubangan it Dios, nak pay tawong ingсалbar sa kamatayon ag ingtawan it bag-ong kabuhi, ¹⁴ kumo wayaey kamo sa irayom it gahom it kasal-anan. Dahil kag basihan it kaluwasan ay buko parayan sa pagtuman it Kasuguan, kundi dahil sa kaaduhan it Dios.

¹⁵ Ay ni-o ngasing kag ato masisiling? Naisip baga ninro nak kumo kag basihan it ato kaluwasan ay kag kaaduhan it Dios ag buko sa pagtuman it Kasuguan, ay puyde baga kita nak magpangabuhi sa kasal-anan hanggat gusto nato? Syempre indi! ¹⁶ Dapat maayaman ninro nak kag tawo nak intro gingsusunor ay imaw it nag-uulipon sa intro. Kada kung kamo ay nagpaulipon sa kasal-anan, kag intro asamputan ay kamatayon ag kaparusahan. Ugaling kung kamo ay naging ulipon it Dios ay kag resulta ay magiging matarong kamo sa Ida pagmuyat. ¹⁷ Pero ako ay nagpapasalamat sa Dios nak aber it kato kamo ay ulipon it kasal-anan, pero ngasing bukoey, kumo hugot sa intro tagipusuong kamo ay nagsusunor sa kamatuuran nak ingtudlo sa intro. ¹⁸ Ngani, gingbaoyey kamo sa irayom it gahom it kasal-anan ag naging uliponey kamo it Dios agor maghimo it kaaduhan.

¹⁹ Ag dahil marayom kag gustong bisayahon it kaling mga bagay, ag waya pa kamo it kakayahan nak intyendihon kali it maado, ako inghumang halimbawa kag ulipon ag amo, agor mas marali maintyendihan. Ako ray ingsisiling sa intro nak, it kato ingpapasugtan ninro kag mga parti it intro yawas nak maging ulipon sa malaw-ay nak pagpangabuhi, ag nagpapadayon kamo sa pagpakasala. Kada ngasing, dapat magbag-o kamo ag maging ulipon it Dios nak nagtinguhang maghimo it kaaduhan, pramas kamo ay maging balaan.

²⁰ It katong kamo ay nagpapaulipon sa kasal-anan, baliwaya sa intro kag paghimo it kaaduhan. ²¹ Pero ni-o ara kag intro napala halin sa mga intro inghimo it kato, nak asing ngasing kamo ay nahuhudaey? Waya nak

gador! Kumo kag bunga it intro inghimo ay kamatayon ag kaparusahan. ²² Pero ngasing, kamo ay gingbaoyey sa irayom it gahom it kasal-anan pramas kamo ay magpaulipon sa Dios, ag kag intro maaaguman ay kag pagiging balaan. Ag kag bunga it kina ay waya't iba kundi kabuhi nak waya't katapusan, ²³ kumo kag kabadaran it kasal-anan ay kamatayon ag kaparusahan. Pero kag regalo it Dios ay kabuhi nak waya't katapusan dahil sa ato pagpakig-usa kang Kristo Hesus nak ato Gino-o.

Kag Kasuguan ag kag Halimbawa Tungor sa Pag-asawa

7 Ako mga hali sa pagtu-o, ayam nako nak maintyendihan ninro kag ako isiling sa intro, dahil inro'y naintyendihan kag tungor sa Kasuguan. Ayam ninro nak kag Kasuguan ay inggwa yang it gahom sa tawo habang sida ay buhi, ugaling kung sida ay minatayey kali ay wayaey it gahom sa ida. ² Halimbawa, kung kag usang kabade ay di asawa ag kag ida asawa ay buhi pa, kumporme sa Kasuguan sida ay para sa ida asawa yang. Pero kung kag ida asawa ay namatayey, sida ay librey sa Kasuguan tungor sa pag-aasawa, kada puyde sidang mag-asawa liwat. ³ Ngani, kung nag-asawa sida sa iba myentras buhi pa kag ida matuor nak asawa, masisiling nato nak sida ay nagpangawat. Pero kung kag ida asawa ay minatayey, kag gahom it Kasuguan sa ida tungor sa pag-aasawa ay wayaey it bisa, kada puyde sidang mag-asawa liwat ag waya sida nagpangawat.

⁴ Ako mga hali, tuyar ra, wayaey kita sa irayom it gahom it Kasuguan ni Moises, dahil sa ato pagpakig-usa kang Kristo sa Ida kamatayon. Kundi kita ngasing ay pay nagpakig-usa ray sa Ida pagkabanhaw agor magpangabuhi kita it tadlong sa atubangan it Dios. ⁵ Dahil it kato kita ay kuntrulado pa it ato mga mayaing hanrom, kada aber ni-o kag gingbabawal sa Kasuguan ay imaw kag lalo natong inghihimo, ag imaw kali kag maraya sa ato sa kamatayon ag kaparusahan. ⁶ Pero ngasing, dahil kita ay nagpakig-usay kang Kristo sa Ida kamatayon, kita ay ginglibrey sa gahom it Kasuguan nak nag-ulipon sa ato. Ngani, kag ato pagserbisyo sa Dios ngasing ay waya nakabasi sa pagtuman it nakasuyat sa Kasuguan nak pay gingpipwersa kita, kundi kali ay basi sa pagbag-o sa ato it Ispirito it Dios.

Kag Nahanungor sa Kasal-anan ag sa Kasuguan

⁷ Ay ni-o ngasing kag ato masisiling? Mayain baga kag Kasuguan? Buko! Dahil kung waya it Kasuguan, ay dey buko nato ayam kung pauno it yain kag ato ginghihimo. Halimbawa, kung waya it Kasuguan nak nagsisiling, "Bawal kag maghingabot sa aber niong butang it imo isigkatawo," [†] ay indi nako maayaman

nak sala yaki kag paghingabot it aber niong butang nak buko ako. ⁸ Pero dahil diling sugo nak nagbabawal tungor sa paghingabot ay nupay kag kasal-anan ay nagsugsog sa ako para lalo pang ako ay maghingabot. Pero kung waya ra tan-a it Kasuguan, maliwas nak wayaey ra't gahom kag kasal-anan.

⁹ It katong waya pa nako naiintyendihe kung ni-o kag ingpapatunguran it Kasuguan, kabi nako waya ako nakakasala. Ugaling tong naintyendihaney nako kag gustong bisayahon it kali, pay kag kasal-anang hali sa ako ay napukaw. ¹⁰ Ngani, naintyendihaney nako nak ako ay pay minatay sa pagmuyat it Dios. Ag ako nakita nak kag Kasuguan yaki nak dapat tan-a magta-o it kabuhi sa tawo, ay imaw pa yaki it maraya sa ako sa kamatayon ag kaparusahan. ¹¹ Matuor, ako ay naluko it kasal-anan nak rahali sa ako, dahil kabi nako ay makakaya nako nak maraugan kina ag magtuman sa Kasuguan. Pero sa kaklaruhan ay indi yaki, kada tama yang nak ako ay ahusgaran it kamatayon ag kaparusahan. ¹² Ngani, waya't mayain sa Kasuguan kumo kali ay halin sa Dios, ag tanang Ida Kasuguan ay balaan, matarong ag maado.

¹³ Tama baga nak kaling maadong Kasuguan kag maraya sa ato sa kamatayon ag kaparusahan? Buko! Kag dahilan ay kag kasal-anan. Ag kag plano tan-a it Dios nahanungor sa Kasuguan ay pramas ipakita kung pauno it yain kag ato kasal-anan. Pero dahil ngani sa ato kasal-anan, imbes nak kaling maadong Kasuguan kag mata-o sa ato it kaanduan, ay imaw pa kag nagraraya sa ato sa kamatayon ag kaparusahan. Ngani, parayan sa Kasuguan kag subrang kayainan it ato mga sala ay marali makita.

¹⁴ Ayam nato nak maado kag Kasuguan dahil kali ay halin sa Ispirito it Dios. Pero ako ay tawo yang nak marali makasala ag ing-uulipon it kasal-anan. ¹⁵ Ako ay natitingaya ag napapayain sa ako mga inghihimo, kumo kag kaaduhan nak gusto nakong himuon ay indi nako mahimo. Kundi kung ni-o kag indi nako gustong himuon, kato yaki kag ako inghihimo. ¹⁶ Pero kung napapayain ako sa mga sala nak ako ginghihimo, kumporme ako nak kag Kasuguan ay maado. ¹⁷ Pero kali ra ay nagpapakita nak kag mga sala nak ako inghihimo ay buko ako mismo kag inghahalinan, kundi kag kasal-anan nak nagtitiner hali sa ako ay imaw it inghahalinan.

¹⁸ Ngani, ayam nako nak klaro talagang waya nak gador it kaaduhan nak nagtitiner dili sa ako, kumo aber maado kag ako gustong himuon, waya ako it kakayahan nak tumanon kali. ¹⁹ Ag dahil raha, waya talaga ako it kakayahan nak himuon kag kaaduhan nak ako gusto, kundi kag kayainan nak indi nako gustong himuon, ay imaw yaki kag ako ingtutuman. ²⁰ Pero

[†] Exo. 20:17 ag Deu. 5:21.

kung tuyar kali nak nagpapadayon ako sa paghimo it buko nako gusto, marali yang makita nak pay buko ako kag naghihimo it kali, kundi kag kasal-anan nak nagtitiner hali sa ako.

²¹ Ngani, imaw talaga kali kag ako narayanan. Sa oras nak gusto nakong maghimo it maado, sa nak raan inggwa ray it kayainan nak pay nasuyor sa ako isip nak ako ay nararaya. ²² Dahil hali sa ako, nasasadyahan talaga ako nak tumanon kag Kasuguan it Dios. ²³ Pero nababatyagan nako nak inggwa't mayaing hanrom nak naggagahom dili sa mga parti it ako yawas, nak pay naglalaban sa mga maadong hanrom nak gusto it ako kaisipan. Kada kag mga parti it ako yawas ay pay ging-uulipon gihapon it kasal-anan. ²⁴ Kaluluoy talaga kag kamutangan it ako sarili! Si-o ara kag makakasalar sa ako makasal-anang pagkatawo nak imaw it nagraraya sa ako sa kamatayon ag kaparusahan? ²⁵ Pero salamat nak gador sa Dios, dahil parayan sa gahom ni Hesu-Kristo nak imaw kag ato Gino-o, ay puyde ato nak masalbar.

Rahali sa ako isip, gusto tan-a nako nak tumanon kag Kasuguan it Dios, pero kag rahali ra sa ako yawas ay kag hanrom nak padayon nak magpakasala.

Kag Pagpangabuhi it Tawo nak Inggagahaman it Ispirito it Dios

8 Kada, kitang tanan nak nagpakig-usay kang Kristo Hesus ay siguradong indiey giparusahan, ² kumo parayan sa ato pagpakig-usa kang Kristo Hesus kag ato kabuhi ay gingbag-oy it Ispirito it Dios. Ag parayan sa Ida gahom hali sa ato, kita ngasing ay ginglibrey sa gahom it kasal-anan nak imaw it dating nagraraya sa ato sa kamatayon ag kaparusahan. ³ Matuor, imposibleng parayan sa pagtuman it Kasuguan kag tawo ay magiging matarong sa pagmuyat it Dios, dahil waya't tawo nak di kakayahan nak tumanon kina. Pero ginghimo it Dios kag indi puyding himuon parayan sa Kasuguan, tong gingsugo Nida kag Ida Anak nak magpakatawo tuyar sa ato agor Sida kag maagom it kaparusahan nak dapat tan-a ay kita. Ag parayan diling Ida ginghimo ay gingbaoy it Dios kag gahom it kasal-anan sa ato. ⁴ Ginghimo kali it Dios pramas kita ay mapangabuhi kumporme sa pagkamatarong nak Ida gingsisiling sa Kasuguan. Ag ngasing kali ay matutuman, pag kita ay mapangabuhi sa irayom it gahom it Ispirito it Dios ag wayaey gisusunor sa ato mayaing hanrom.

⁵⁶ Kag tawo nak perming nagsusunor sa ida mayaing hanrom, ay kato kag ida perming ing-iisip. Ag kag bunga it kina ay maagom sida it kamatayon ag kaparusahan. Pero kag tawo nak perming nagsusunor sa kabubut-on it Ispirito Santo ay imaw kag ida perming ing-iisip. Ag kag bunga it kina ay maagom si-

da it katimunungan ag kabuhi nak waya't katapusan. ⁷ Dahil kag tawo nak perming nag-iisip tungor sa ida mayaing hanrom, sida ay kaaway it Dios, kumo waya sida gisusunor sa Kasuguan it Dios. Ginghihimo Nida kali dahil sa kaklaruhan waya sida it kakayahan nak tumanon kag Kasuguan. ⁸ Ngani, kag tawo nak nagsusunor sa ida mayaing hanrom, ay buko sida kahalamut-an sa atubangan it Dios.

⁹ Pero para sa intro, wayaey kamo gisusunor sa intro mayaing hanrom, kundi kag intro gingsusunor ay kag Ispirito it Dios, † dahil imaw Sida kag nagtitiner sa intro. Pero kung inggwa it tawo nak waya gititiner kag Ispirito ni Kristo †† sa ida, ay buko sida para kang Kristo. ¹⁰ Pero kung si Kristo ay nagtitiner sa ato, ag aber kag ato yawas ay mamamatay dahil sa ato mga sala, kita ay makakasiguro nak kag ato ispirito ay maagom it kabuhi nak waya't katapusan, kumo kita ay ginghimoy it Dios nak matarong sa Ida pagmuyat. ¹¹ Ag usa pa, kung kag Ispirito it Dios nak imaw kag nagbanhaw kang Kristo, ay nagtitiner sa intro, ay Ida ita-o kag bagong kabuhi it intro yawas aber kali ay maagom it kamatayon. Ag kaling bag-ong kabuhi ay mapapasa-intro parayan sa gahom it Ida Ispirito nak nagtitiner sa intro.

¹² Kada, ako mga hali sa pagtu-o, wayaey kita sa irayom it gahom it ato mayaing hanrom nak dapat natong tumanon. ¹³ Dahil kung mapadayon gihapon kita sa pagtuman it ato mayaing hanrom, kag ato siguradong apagtuan ay kamatayon ag kaparusahan. Pero kung parayan sa gahom it Ispirito it Dios ay atalikuran nato kag ato mga mayaing hanrom, ay maaguman nato kag kabuhi nak waya't katapusan. ¹⁴ Dahil kag mga tawo nak ingtutuytuyan it Ispirito it Dios ay sinra kag mga anak it Dios. ¹⁵ Kumo kag Ispirito nak ingta-o sa ato it Dios ay waya Nida kita gihimu-a nak mga ulipong nahahadlok nak maparusahan, kundi kita ay Ida ging-ako nak Ida mga anak. ‡ Kada kita ngasing ay nagtatawagey sa Dios nak, "Abba, Tatay." ††¹⁶ Kag Ispirito it Dios kag imaw it nagpapamatuor sa ato ispirito nak kita ay ging-ako nak Ida mga anak. ¹⁷ Ag kung kita ay ging-ako it Dios nak Ida mga anak, kita ra ay naging Ida mga manunubli ag kaibahan ni Kristong mapanubli ra it ging-aman it Dios para sa Ida. Ag kung tuyar sa Ida natis-an nak hirap, ay matitis-an ra nato kag hirap, maagom ra kita it kahimayaan kaibahan Nida.

Kag Kahimayaan nak Ato Ingpapaabot

¹⁸ Ugaling aber ni-o't rako kag kahirapan nak ato dapat arayanan dili sa duta, sigurado ako nak maisot

† Kaling "Ispirito it Dios" kag ibang tawag sa "Ispirito Santo." Kag ingisuyat sa bisayang Griyego ay "Ispirito." †† Kaling "Ispirito ni Kristo" kag ibang tawag sa "Ispirito Santo." ‡ o "ampon" Sa inra kultura kag inra pag-ampon sa usang anak ay bilang matuor nak anak. (Basaha ra sa Rom. 8:23; 9:4.) †† Sa bisayang Hebreo, "Abba" kag tawag it maisot nak anak sa ida tatay.

yang nak bagay kali kung ikumpara sa rako it kahimayaan nak Ida ipakita ag ipaagom sa ato sa palaabuton. ¹⁹ Dahil kag tanang gingtuga it Dios ay pay abang rako kag inra hanrom kung sauno ipakita it Dios kag maadong kamutangan, nak Ida ipaagom sa Ida gingako nak mga anak. ²⁰ Kumo inghusgaran it Dios kag Ida tanang mga tinuga kada kag inra maadong katuyuan ay indi matupar. Buko hanrom ninra nak husgaran sinra, kundi kina ay ingbuot it nagtuga sa inra. † Pero aber imaw kina kag natabo, sinra ay nag-aasa gihapon, ²¹ kumo kag plano it Dios para sa Ida tanang tinuga sa palaabuton ay mahilway sinra sa pagkaulipon sa kasiraan ag kamatayon, pramas maaguman ninra kag mahimayaong kahimtangan bilang Ida ging-akong mga anak.

²² Ayam nato kali kumo magtuna sa unang pagtuga it tanang butang hastang ngasing, kag tanang Ida tinuga ay pay nag-aaguyo ag nahihirapan tuyar sa kabade nak nagpapasyapo. ²³ Ugaling buko sinra yang kag nahihirapan, kundi kita ra nak nagtutu-o sa Ida nak ingtaw-an it Ida unang regalo nak imaw kag Ida Ispirito, pramas mapabilin hali sa ato. Kada kag ato mga sarili ay pay nag-aaguyo ra, habang gingpa-paabot nato kag maabot nak adlaw kung sauno ipakita it Dios kag ato matuor nak kahimtangan bilang Ida mga ing-akong anak, †† kaibahan sa pagtubos sa ato yawas halin sa pagkaulipon sa kasal-anan ag kamatayon. ²⁴ Ay imaw ra kag ato ing-aasahan tuna it katong kita ay naluwas. Pero buko pa kumpleto kaling ato kaluwasan ngasing, ag kag ing-aasahan ay indi matawag nak pag-asa kung natuparey, kumo si-o kag nag-aasa pa sa natuparey? ²⁵ Pero kung kag ato ing-aasahan ay waya pa natutupar, kita ay padayon nak nag-aasa. Ag apahabaon pa nato kag ato pasensya habang ato inghuhuyat kali.

²⁶ Kaling ato ing-aasahan kag mapakusog sa ato kayudahan, ag imaw ra kag inghihimo sa ato it Ispirito Santo, kumo buko nato ayam kung niong gador kag ato dapat ipangamuyo. Kada kag Ispirito Santo ay imaw talaga kag nagbibisaya sa Dios alang-alang sa ato parayan sa pag-aguyo nak indi maibisaya. ²⁷ Pero naiintyendihan kali it Dios, dahil Sida kag nakakasador it tanang asa tagipusuon it tawo ag nakakaayam it ing-iisip it Ispirito Santo, kumo kag ingpapangabay Nida sa Dios para sa ato nak Ida sinakupan ay kumporme sa kabubut-on it Dios.

Kang Kristo Kita ay Yabaw pa sa Pinaka-maayong Man-raraog

²⁸ Ayam nak gador nato nak kag tanang natatabo sa mga nagpapalangga sa Dios ay Ida ingbuot para sa

† *Basaha ra sa Hen. 3:17-19.* †† *o "ampon."* (*Basaha ra sa Rom. 8:15a.*)

kaanduan ninra nak Ida mga tinawag kumporme sa Ida katuyuan. ²⁹ Bag-o pa kag tanan, para hagto sa mga tawo nak gingpili it Dios, sinra kag gingbuot nak maging tuyar sa Ida Anak agor kag Ida Anak kag maging pay pinaka-panganay sa atong tanan nak pay Ida mga manghor.

³⁰ Sinra nak Ida gingpiliey it kato nak maging tuyar sa Ida Anak,

ay Ida ra gingtawag nak Ida mga anak.

Ag kag Ida mga gingtawag ay Ida ra ginghimo nak matarong sa Ida pagmuyat.

Ag kag Ida mga ginghimo nak matarong ay Ida ra ginggahin

pramas maagom it Ida kahimayaan.

³¹ Ay ni-o ngasing kag ato masisiling tungor rili? Kung kag Dios ay para sa ato, waya it makakapirdi sa ato! ³² Ag kung kag Ida sariling Anak ay waya Nida ginakan sa ato, kundi ingtugot Nida nak mamatay alang-alang sa ato, ay nagpapakilaya nak hanraey ra Sida nak magta-o sa ato it ato tanang kinahangyan!

³³ Ag para sa ato bilang mga pinili it Dios, ay wayaey it puyding mag-akusar sa ato sa atubangan Nida, kumo kag Dios yang kag naghimo sa ato nak maging matarong sa Ida pagmuyat. ³⁴ Ngani, wayaey nak gador it makakahusgar sa ato, kumo si Kristo Hesus ay namatay para sa ato mga sala. Ag buko yang kina, Sida ra ay gingbanhaw ag gingraya sa langit kung hariin ay ruto Sida sa bandang tu-o it Dios, nak perming nagpapangabay sa Ida para sa ato. ³⁵ Imaw ra wayaey nak gador it makakapahimuyag sa ato sa pagpalangga ni Kristo, aber ni-o pang kahirapan, kakubusan, pagpahirap, kagutuman, kawar-an it pangyamit, peligro o kamatayon. ³⁶ Dahil nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan:

"Alang-alang sa Imo, Gino-o,

kami ay perming nakaatubang sa kamatayon.

Kami ay ingbibilang nak pay mga tupa nak mayungotey ihawon." ‡

³⁷ Pero aber narayanan nato kaling tanang klasi it kahirapan, kita ay yabaw pa sa pinaka-maayong man-raraog parayan kang Kristo nak nagpakita sa ato it Ida pagpalangga. ³⁸ Klaro ngani nak ako ay nakumbinse nak waya nak gador it makakapahimuyag sa ato sa pagpalangga Nida,

aber sa kabuhi man o kamatayon,

o aber mga anghel o indi makitang mga pinuno, sinra ay indi makapahimuyag sa pagpalangga it Dios sa ato,

o aber inggwa't mga kahahadlok nak natatabo dili sa duta ngasing,

o aber sa palaabuton,

³⁹ aber niong mga butang nak asa ibabaw

‡ *Sal. 44:22.*

o asa irayom it duta,
o aber niong mga tinuga it Dios,
ay wayaey nak gador it makakapahimuyag sa ato sa pagpalangga it Dios nak Ida ingpakita sa ato parayan kang Kristo Hesus nak ato Gino-o.

KAG PLANO IT DIOS PARA SA MGA LAHI IT HUDYO

9 Dahil ako ay nagpakig-usay kang Kristo, kada kag ako ingsisiling sa inro ay klaro ag buko pagbinakak. Ngani, kag ako kunsensya ra ay gingtutuytuyan it Ispirito Santo ag nagpapamatuor tungor hina.

²³ Abang rakong gador kag ako pagkasubo nak pay perming mahapros kag ako tagipusuon, dahil sa kawar-an it pagtu-o it ako mga kalahing Hudyo. Kung puyde tan-a, hanraey ako nak parusahan it Dios ag ibuyag kang Kristo agor sinra nak ako mga hali sa rugo ay maluwas. ⁴ Kaming mga lahi it Hudyo nak mga inanak ni Israel ay imaw kag gingpili it Dios it kato pramas aakuon nak Ida mga anak, [†] nak kung hariin Ida gingpakita kag Ida kahimayaan, ginghimuan it mga kasugtanan, gingtugyanan it Kasuguan, tamang parayan kung paunong dayawon Sida, pati Ida mga piling promisa. ⁵ Kaibahan raha kag amo dungganong ginikanan, ag sa inra naghaling kag usa nak imaw it inghalinan ni Kristo tong Sida ay naging tawo. Kadayaw-dayaw kag Dios nak naggagahom sa tanan hastang sa waya't katapusan. Kabay pa.

⁶ Pero bad-ey giisipa nak kumo buko tanang ako kalahing Hudyo ay waya it pagtu-o kang Kristo, kada katong gingpromisa it Dios sa inra it kato ay waya natupar. Buko tuyar! Dahil buko tanang mga inanak ni Israel ay puyding magsiling nak sinra ay ida matuorey nak mga inanak sa ispiritwal. ^{††7} Imaw ra, buko tanang mga inanak ni Abraham ay ingbilang nak Ida matuorey nak mga inanak sa ispiritwal, kumo gingsiling it Dios kang Abraham,
"Kang Isaac yang nak gador mahalinal kag imo lahi nak maraya it imo pangayan." [‡]

⁸ Kag gustong bisayahon it kali ay buko tanang mga inanak ni Abraham ay ingbilang nak matuor nak mga inanak Nida, kundi kag mga inanak yang ni Isaac nak natawo bilang katuparan it gingpromisa it Dios sa ida. ⁹ Dahil kali ra kag gingpromisa it Dios kang Abraham tungor kang Isaac,

"Sigurado nak mabalik Ako sa inro sa masunor nak tuig

sa tuyar rang panahon,
ag si Sara ay maanak it usang kayake." ^{‡†}

[†] o "ampon." (Basaha ra sa Rom. 8:15a.) ^{††} Kaling mga ingtatawag nak "ida matuorey nak mga inanak sa ispiritwal" ay mga inanak ni Israel nak nagtutu-o sa Dios ag nagsusunor sa Ida tuyar sa inra ginikanan nak si Israel. Sida kag apo ni Abraham nak dating tinawag rang Jacob. [‡] Hen. 21:12. ^{††} Hen. 18:10,14.

¹⁰ Ag buko yang kina, rumruma ra ninro kag natabo sa kapir nak ing-anak ni Rebeca sa ida asawa nak imaw kag ato ginikanan nak si Isaac. ¹¹ Dahil bag-o ianak katong kapir, ag waya pa sinra it nahihimong maado ag mayain, kag usa sa inra ay gingpiliy it Dios pramas kag ingbuot Nida para rutong usa ay matutupar. ¹² Ag Ida gingpaabot kali kang Rebeca bag-o sinra ging-anak, sa pagsiling nak,

"Kag maguyang kag maserbisyo sa manghor." [‡]

Kali ay ingpauna it siling it Dios sa ida agor ipakita nak kag pagpili it Dios sa tawo ay halin yang sa Ida pagbuot, ag buko dahil sa inra mga maadong buhat.

¹³ Ag nakasuyat ra sa Sagradong Kasuyatan nak nagsiling kag Dios,

"Gingpalangga Nako si Jacob, pero hangit Ako kang Esau." ^{‡†}

¹⁴ Ay ni-o ngasing kag ato masisiling? Masisiling baga nato nak buko tama kag ginghimo it Dios? Syempre indi nato masiling nak buko tama! ¹⁵ Dahil kag ingsiling it Dios kang Moises ay,

"Gingpapakita Nako kag Ako pagpalangga ag kaluoy sa si-o mang Ako apilion." ^{‡††}

¹⁶ Kada, maayaman nato nak kag pagpili it Dios sa tawo ay buko basi sa kagustuhan it tawo o sa ida pagpangabudlay, kundi sa kaluoy it Dios sa tawo. ¹⁷ Kumo kag nakasuyat ra sa Sagradong Kasuyatan tungor sa gingsiling it Dios kang Paraon nak Hari it Ehipto ay,

"Ingbutang ka Nako sa mataas nak posisyon, agor ipakita kag Ako rakong gahom.

Ag kag Ako ngayan ay mabantog sa ibabaw it kalibutan." [§]

¹⁸ Kada ngani nakikita nato nak gingkakiluy-an it Dios kag aber si-o nak gusto Nidang kaluy-an, ag gingpapatugas Nida kag tagipusuon it aber si-o nak gusto Nidang patugason.

¹⁹ Pero sabaling inggwa't iba sa inro nak gustong magsiling, "Ay kung tuyar asing abasuyon it Dios kag tawo? Dahil si-o ara kag mapaindi sa kabubut-on it Dios?" ²⁰ Ay kag ako isabat ay, "Ikaw bilang tawo yang, sin-o ka nak mareklamo sa Dios? Halimbawa, di karapatan baga kag kuyon nak magreklamo sa naghuman sa ida sa pagsiling, 'Ay asi? Asing ginghuman nimo akong tuyar it kali?' " ²¹ Ay dey baga kag manughuman it kuyon ay inggwa't karapatang magkurti it aber niong klasi it butangan halin sa usang hinalong yunang, mamahayon o baratuhon man? Matuor kina!

²² Ay imaw ra kag Dios. Kung gusto Nida nak ipakita kag Ida gahom ag kahangit sa kasal-anan parayan sa ibang mga tawo nak Ida pinili pramas parusahan, ay inggwa Sida it karapatan nak himuon kina. Ag kung agustuhon ra Nida nak pahabaon anay kag Ida pasensya it paghuyat habang ingtitiis Nida kag tanang

^{‡†} Hen. 25:23. ^{‡††} Mal. 1:2-3. ^{‡††} Exo. 33:19. [§] Exo. 9:16.

kayainan nak inra ginghihimo, bag-o ipatupar kag parusa sa inra, ay puyde ra. ²³ Matuor! Ag puyding himuon kina it Dios agor lalong ipakita Nida kag karako it Ida kahimayaan sa mga tawo nak Ida akaluyan, nak Ida ra pinili, agor sinra ay maagom it kahimayaan sa langit. ²⁴ Ag kita ay kaumir dili, dahil kita kag Ida gingtawag pramas makilaya Sida, kaming mga lahi it Hudyo, pati kamo rang mga buko. ²⁵ Imaw kag gingpasuyat it Dios kang Propeta Oseas tungor sa mga buko Hudyo, nak nagsisiling,

“Kamo nak dating tinawag nak ‘buko Ako katawuhan,’ ay Akoey ingtatawag nak, ‘Ako katawuhan.’

Ag kag mga tawo nak dati ay ‘buko Nako palangga,’ ay ngasing ay ‘Akoey ingpapalangga.’” [†]

²⁶ Ag nagsiling ra si Propeta Oseas, “Kag mga tawo halin sa lugar nak datey Ako ingsilingan nak,

‘Kamo ay buko Ako katawuhan,’ ay maabot kag adlaw kung sauno Nako sinra asilingan nak,

‘Kamo ay mga anak Nako, Ako nak imaw kag buhi nak Dios.’” ^{††}

²⁷ Ag sa huli, nagbisaya ra it makusog si Propeta Isaias tungor sa mga lahi it Hudyo, nak mga inanak ni Israel.

“Aber kag ramo it mga inanak ni Israel ay tuyar it ramo sa mga baybay sa habig it ragat, ay apila yang gihapon kag maluluwas,

²⁸ kumo atuparon it Ginoong Dios kag Ida pagparusa sa mga tawo sa kalibutan, ag apairayon Nida kali nak inggwa't pagpaninrugaan nak matatabo sa nak raan.” [‡]

²⁹ Ag imaw ra kag unang gingbisaya ni Propeta Isaias. Siling Nida,

“Kung kag Makagagahom nak Dios ay waya gisugot nak matutura kag apila nak mga lahi it Hudyo, ay kitang tanan tan-a ay nawagitey sa ibabaw it kalibutan,

tuyar sa natabo sa mga taga-Sodoma ag Gomora.” ^{‡‡}

Kag mga Lahi it Hudyo ay Waya it Pagtu-o kang Kristo

³⁰ Ay ni-o ngasing kag ato masisiling? Kag ato masisiling ay kag mga buko Hudyo nak waya gititinguha nak maging matarong sa pagmuyat it Dios, ay imaw yaki kag naging matarong parayan sa pagtu-o kang Kristo. ³¹ Pero kaming mga inanak ni Israel, ^{‡‡} nak nagtitinguha nak maging matarong sa pagmuyat it Dios parayan sa pagtuman it Kasuguan, ay imaw it waya nakaagom it pagka-matarong. ³² Ay asi? Dahil waya gigbabasihan it ako mga kasimanwa kag inra

[†] Ose. 2:23. ^{††} Ose. 1:10. [‡] Isa. 10:22-23. ^{‡‡} Isa. 1:9. Kag istoriya tungor sa Sodoma ag Gomora ay raha sa Hen. 19:24-25. Basaha ra sa Glosaryo kag tungor sa “Sodoma ag Gomora.” ^{‡‡} o “mga lahi it Hudyo.”

pagiging matarong sa pagtu-o, kundi sa inra pagtuman it maadong buhat, kada tong narunggan ninra kag tungor kang Kristo, Sida ay pay usang marakong bato nak narurusmuan ninra. ³³ Ag kali ay tuyar nak gador sa nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan, nak ingsiling it Dios,

“Panimati it maado! Mabutang Ako it usang bato sa Sion, ^{‡‡}

usang marakong bato nak marurusmuan ninra, ag imaw ninra it ikakayain.

Pero kag tawo nak nagtutu-o sa Ida, ay indi nak gador sida ikahuda.” ^{‡‡‡}

10 Mga hali nako sa pagtu-o, hugot sa ako tagipusuon kag ako hanrom ag pangamuyo para sa ako mga kalahing Hudyo, nak kabay pang sinra ay maluwas. ² Makakapamatuor ako nak abang rako kag inra pagpursige sa pagserbisyo sa Dios, ugaling kali ay buko kumporme sa tamang pagkaintyendi. ³ Dahil waya sinra it pagkaayam kung pauno kag tawo ay puyde nak himuon it Dios nak matarong sa Ida pagmuyat, kada padayon yang kag inra pagtinguha nak magkainggwa it karapatan sa Ida atubangan parayan sa inra maadong buhat. Ag buko sinra hanra nak magpasakop sa Ida, agor makaagom it pagka-matarong nak ingtata-o it Dios. ⁴ Dahil sa kamatuuran, si Kristo kag katuparan it Kasuguan ni Moises agor kag tanan nak nagtutu-o sa Ida ay magiging matarong sa pagmuyat it Dios.

⁵ Kada, gingsuyat ni Moises sa Sagradong Kasuyatan kag tungor sa pagka-matarong it tawo parayan sa ida pagtuman it Kasuguan sa pagsiling, “Aber siong tawo nak nagtutuman it tanang Kasuguan ay imaw kag ida parayan kung pauno sida magkakainggwa it kabuhi nak waya't katapusan.” ⁵⁶ Pero inggwa ra it nakasuyat raha tungor kung pauno kag tawo ay puyding maging matarong parayan sa pagtu-o yang, nak nagsiling, “Aya gisiling sa imo sarili nak, ‘Si-o ara kag masaka sa langit para sa ato?’ Pay ingpapapilhig ray nimo si Kristo dili. ⁷ Ag aya gisiling ra nak, ‘Si-o ara kag mapilhig sa lugar it mga minatay para sa ato?’ Pay ingbabanhaw

^{‡‡‡} It katong una pa kag usang baguntor sa tunga it Herusalem ay Sion kung hariin ingpatugrok ni Haring Solomon kag Templo. Herusalem kag pinaka-syudad it mga lahi it Hudyo ag kag ingpapatungran it kaling bato ay si Hesu-Kristo nak imaw kag inra marurusmuan. Matatabo kali dahil indi nak gador sinra magpati nak Sida kag Anak it Dios nak mapaali agor maagom it kaparusahan nak dapat tan-a ay para sa tawo. (Basaha ra sa Rom. 11:26.) ^{‡‡‡} Isa. 8:14; 28:16. [§] Lev. 18:5. Kag ingtutudlo ni Pablo ay, kag tawo ay maging matarong sa pagmuyat it Dios parayan sa inra pagtu-o. Ag kali ay dahil sa kaaduhan it Dios sa inra. Ag bag-o kali, gingsuyat ni Pablo nak kag pagtu-o ay ingkikinahangyan para sa mga lahi it Hudyo pati sa mga buko Hudyo. Sa kaklaruhan siling ni Pablo nak tuna pa sa primero hastang ngasing ay ingkikinahangyan gihapon it mga lahi it Hudyo nak magtu-o, aber gingtaoy sa inra it Dios kag Kasuguan ni Moises nak tumanon. Kada tuna dili, gingpapamatuor ni Pablo halin sa Sagradong Kasuyatan nak tama kag ida ingtutudlo. (Basaha ra sa Gal. 3:12.)

ray nimo si Kristo. ⁸ Dahil ni-o pa kag gingsiling ni Moises? Siling Nida nak,

“Kag mga bisaya it Dios ay mayungot sa intro, hina sa intro isip ag tagipusuon, ag pay hina yang sa ugbos it intro rila.” †

Kaling mga bisaya ay imaw kag mensahe nak amo ingpapalpnag tungor sa pagtu-o. ⁹ Dahil kung masiling kamo sa intro mga isigkatawo nak, “Si Hesus kag Gino-o,” ag kung hugot sa intro tagipusuon kag intro pagpati nak gingbanhaw Sida it Dios, kamo ay maluluwas. ¹⁰ Kumo parayan sa ato hugot nak pagtu-o kang Kristo, kita ay ahimuon it Dios nak matarong. Ag parayan ra sa ato pagsiling tungor raha, kita ay nakakasiguro nak kita ay maluluwas, ¹¹ kumo gingsiling ra sa Sagradong Kasuyatan nak,

“Tanang tawo nak nagtutu-o sa Ida ay indi nak gador sinra mahuda.” ††

¹² Matuor, waya it diperensya sa among mga lahi it Hudyo ag sa inrong mga buko Hudyo ‡ sa pagmuyat it Dios. Ausa yang kag Gino-o ag Sida kag Gino-o it tanan. Ag abang rako kag kaluoy nak Ida ingpapakita sa aber siong tawo nak nag-aayaba sa Ida. ¹³ Dahil nakasuyat ra sa Sagradong Kasuyatan nak,

“Tanang tawo nak nag-aayaba sa Gino-o ay maluluwas.” ††

¹⁴ Pero pauno sinra maayaba sa Dios kung waya sinra'g tutu-o? Ag pauno magtu-o sinra kung waya pa sinra nakakarungog tungor sa Ida? Ag pauno ra ninra marurungan kung waya it nagbabantala sa inra it tungor dili? ¹⁵ Ag pauno magkainggwa't mabantala sa inra kung waya sinra igsugu-a? Ugaling inggwa it mga ingsugo, kumo nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak,

“Abang ado kag nagraraya it maadong balita.” ††

¹⁶ Pero buko tanang amo mga kalahing Hudyo nak nagrungog sa Maadong Balita ay nagpati. Kada gingsiling ni Propeta Isaias nak,

“Gino-o, apila yang kag nagtu-o sa amo gingbabantala.” †††

¹⁷ Ngani, kag pagtu-o ay mahalinal yang sa pagrungog it mensahe, ag kag mensahe nak dapat arunggan ay kag mga bisaya tungor kang Kristo. ¹⁸ Pero inggwa ako it pangutana, “Maari baga nak wayang gador ninra narunggi kag tungor kang Kristo?” Pero siguradong

† Kag ingsiling dili ni Pablo ay makikita sa Deu. 30:12-14. Ingsiling it Dios ruto sa Ida katawahan nak mga lahi it Hudyo, nak kag parayan kung paunong sinra ay maging matarong sa pagmuyat it Dios ay maraling intyendihon. Ugaling dapat nak magtu-o sinra dahil kali ay indi maaguman parayan sa inra sariling pagtuman yang. Halimbawa, kag inra hanrom nak inggwa't tawong magsaka sa langit o magpilhig sa irayom pramas maging matarong sinrang tanan ay imposibling himuon. Pero kali ay natumaney ni Kristo tong nagpaali Sida sa duta, namatay ag nabanhaw, kada dapat nak magtu-o sinra sa Ida. †† Isa. 28:16. ‡ o “mga taga-Gresya.” †† Joel 2:32. †† Isa. 52:7. ††† Isa. 53:1.

inggway sinra it narunggan, kumo imaw kina kag nakasiling sa Sagradong Kasuyatan,

“Kag inra pagbantala ay pay nagpangkalat sa tanang parti it duta, ag kag inra mga bisaya ay pay nakaabot sa bug-os nak kalibutan.” †††

¹⁹ Pero inggwa pa ako it usang pangutana, “Maari baga nak waya naintyendihe it amo mga kalahing Hudyo § kag inra narunggan?”

Ag kag ako dapat isabat ay, “Naintyendihaney ninra,” kumo gingsiling ni Moises kag ingbisaya it Dios sa inra nak,

“Kamong mga lahi it Hudyo, ay apahilion Nako sa nasyon it buko Hudyo, nak pay sa intro pagmuyat ay waya't puyos, ag kamo ay magiging mahangiton sa inra, dahil pay waya sinra it pagkaintyendi.” §†

²⁰ Ag usa pa, si Propeta Isaias ay waya nak gador nahadlok nak ipaathag sa inra kag gingbisaya it Dios tungor sa buko Hudyo nak,

“Nakitaey Ako it mga waya naghahanap, ag nagpakitaey Ako sa mga waya nag-aayaba.” §††

²¹ Ag masunor ray, ay tungor sa mga lahi it Hudyo, §† siling Nida,

“Adlaw gab-i, padayon Nakong ginghuhunat kag Ako mga damot pramas papayunguton tan-a kamo sa Ako, pero kamo'y mga pasaway ag matugas it tagipusuon.” §††

Inggwa't Pag-asa Gihapon kag mga Lahi it Hudyo

11 Ngani, ngasing inggwa ray ako it ibang pangutana. Gingsikway baga it Dios kag Ida mga piniling katawahan? Waya nak gador. Dahil ako mismo ay usang inanak ni Israel ra, §† ag usa sa mga inanak ni Abraham nak halin sa lahi ni Benjamin. ² Ngani, gingsiling ray nako nak waya gisikwaya it Dios kag Ida mga unang pinili. Narumruman baga ninro kag gingsiling ni Propeta Elias sa Sagradong Kasuyatan? §† Nagreklamo sida sa Dios tungor sa ginghihimo it ida mga kalahing Hudyo §†† sa pagsiling,

³ “Gino-o, gingmamatay ninra kag mga propeta nak Imo perming gingpaparaya.

Gingguguba ra ninra kag Imo tanang mga altar.

Ag ngasing ausa yangey akong nabilin,

ag ako ay inra ginghahanap pramas matyon ra.” §††

††† Sal. 19:4. Kag tanang mga tinuga sa kalibutan kag ingpapatunguran dili sa Sal. 19:4, nak nagpapamatuor tungor sa rakong gahom it Dios. Pero hali sa Rom. 10:18 parayan sa pagpahadag it Ispirito Santo, kag ingpapatunguran ni Apostol Pablo ay kag pagpapalpnag it Maadong Balita sa bug-os nak kalibutan. § o “mga taga-Israel.” §† Deu. 32:31. §†† Isa. 65:1. §† o “mga taga-Israel.” §†† Isa. 65:2. §† o “usang lahi it Hudyo ra.” §† Basaha kag tungor kang Propeta Elias sa 1 Hari 19. §† o “ida mga kalahing taga-Israel.” §†† 1 Hari 19:10,14b

⁴ Pero ni-o kag sabat it Dios sa ida? Siling Nida, “Buko yang ikaw it nabilin nak nagdadayaw sa Ako, kundi inggwa pa it pitong libo nak waya igyuhor sa dios-diosan nak si Baal.” †

⁵ Ag imaw ra gihapon ngasing, apila kaming mga lahi it Hudyo nak dahil sa kaaduhan it Dios ay Ida gingpili. ⁶ Ag kung parayan sa rakong kaaduhan it Dios ay Ida kami gingpili, kali ay matuor nak buko dahil sa amo inghimo. Kumo kung kali ay parayan sa amo inghimo, ay dey indi kami makasiling nak kali ay dahil sa Ida kaaduhan.

⁷ Ay ni-o ngasing kag ato masisiling? Kag ato masisiling ay kag karamuan sa among mga lahi it Hudyo †† ay waya nakaagom it pagka-matarong nak amo inghanap sa pagmuyat it Dios, kundi apila yang kag Ida ingpili. Ag kag karamuan sa amo mga kasimanwa nak waya nakaagom it pagka-matarong ay ingpatugas pa it Dios kag inra tagipusuon. ⁸ Dahil nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak nagsiling,

“Ingaruyom it Dios kag inra isip tuyar sa isip it tawong marayom kag pagkatuyog, aber inggwa sinra it mga mata ay nupay ingbulag sinra it Dios, ag aber inggwa sinra it mga talinga ay nupay sinra ay Ida ingbungoy hastang ngasing.” ‡

⁹ Gingsiling pati ni Haring David, “Kabay pang gulpi sinrang rakpon habang sinra ay nagkikinasadya sa punsyon, nupay pispis nak nasilo sa lambat o narit-ag, ag nupay hadop nak nahuyog sa patibong, pramas husto kag pagparusa sa inra.

¹⁰ Kabay pang magruiyom kag inra mga mata agor indi sinra makakita, ag pumangbuktot kag inra mga likor sa pagpas-an it mga kabug-atan.” ‡‡

Kag mga Buko Hudyo ay Gingkumpara sa mga Gingmarkot nak Sanga

¹¹ Kung ikumpara kag mga lahi it Hudyo sa usang nagpapanaw, sinra ay tuyar sa narusmo dahil waya sinra nagtu-o kang Kristo. Kada kali kag ako pangutana? Kag gustong bisayahon baga it inra pagkarusmo ay indiey nak gador sinra makabangon liwat? Ay buko tuyar! Dahil sa inra sala nak waya sinra nagtu-o kang Kristo, kag mga buko Hudyo ay gingtaw-an it pagkakataon nak maluwas, ag kung sinra ay makita it mga lahi it Hudyo nak naluwasey, sinra ay mahihili.

¹² Kung dahil sa pagsuway it mga lahi it Hudyo ay imaw it nagta-o it kaaduhan sa kalibutan, ag kung kag gustong bisayahon it inra pagkarusmo ay nagta-o it kabuganaan sa mga buko Hudyo, ay dey mas laloey

† 1 Hari 19:18a. †† o “mga inanak ni Israel.” ‡ Deu. 29:4 ag Isa. 29:10. ‡‡ Sal. 69:22-23.

nak maado kag matatabo kung sinra ay mapasag-uli ag magtu-o kang Kristo.

¹³ Ag ngasing ray, inggwa ra ako it isiling sa inro nak mga buko Hudyo. Gingbutang ako it Gino-o nak maging Apostol pramas ibantala kag kamatuuran sa inro, ag ingtataw-an nako it rakong balor kaling ako ministeryo. ¹⁴ Ag kabay pang, kag pagkaluwas ni Kristo sa inro kag maging dahilan nak mahili kag ako mga kalahing Hudyo, ag maaring kag iba sa inra ay maluwas. ¹⁵ Dahil kung kag pagsikway it Dios sa mga lahi it Hudyo ay nagtata-o it pagkakataon sa ibang mga nasyon sa kalibutan nak magpasag-uli sa Ida, ay lalong maado para sa mga lahi it Hudyo pag Ida ray sinra abatunon. Sinra ay magiging tuyar sa mga minatay nak gingbanhaw.

¹⁶ Ngasing ikumpara nato kag mga lahi it Hudyo sa usang tinapay. Kung kag usang parti it tinapay nak halin raha ay inghalarey sa Dios, katong nabilin ay naumir ra sa paghalar para sa Dios. Ag imaw ra ikumpara nato sinra sa usang marakong puno. Kung kag gamot ay inghalarey sa Dios, katong mga sanga ay naumir ra sa paghalar para sa Dios. ‡‡

¹⁷ Sa ako pagpadayon it pagkumpara, kag nasyon ra it mga Hudyo ay tuyar sa usang punong olibo nak gingtanom ag ing-alagaan it Dios. Pero sa huli gingutoy Nida kag ibang mga sanga. Ag kamong mga buko Hudyo nak halin sa ibang mga nasyon, ay tuyar sa sanga it ibang punong olibo nak pay it yang nagtubo it ida. Ag kamong pay sanga halin riling ibang punong olibo, ay pay gingmarkot it Dios ruto sa unang Ida ingtanom nak puno, kung hariin kamo kag sangang nagtubo. Kada ngasing kamo ay nagbabay-anan it sustansya halin sa gamot. ¹⁸ Pero aber tuyar kina, kamo ay indi dapat magmarako sa mga lahi it Hudyo nak ingpapatuyar sa mga ging-utoy nak sanga, kumo dapat nak rumrumon gihapon ninro nak buko kamo kag inghahalinan it tanang kinahangyan it mga sanga, kundi kag gamot.

¹⁹ Ngasing sabaling kag iba sa inro ay marason nak, “Oho, pero katong ibang mga sanga ay ging-utoy, agor kami it isubli.” ²⁰ Klaro kina, nak sinra ay ging-utoy dahil waya sinra it pagtu-o, pero kamo ay gingmarkot dahil yang sa inro pagpaninrugan sa pagtu-o. Ugaling indi kamo dapat magmarako, kundi padayon nak magkainggwa't pagkahadlok sa Dios. ²¹ Kumo kung nahuman it Dios nak utuyon kag mga unang sanga nak ingpapatuyar sa mga lahi it Hudyo, ay dey imaw ra kag Ida ahimuon sa inro kung magbada kamo sa inro pagtu-o.

²² Kada, parayan dili makita nato kag rako it kaluoy ag kag kahahadlok nak paghusgar it Dios. Para rutong mga lahi it Hudyo nak waya nagtutu-o sa Ida, ay

‡‡ Basaha ra sa Lev. 23:10 ag Bil. 15:18-21.

naaguman ninra kag Ida paghusgar tong sinra ay ging-utoy sa puno. Pero para sa inro nak nagtutu-o, ay naaguman ninro kag Ida rakong kaluoy. Ag padayon nak ipakita Nida kag Ida kaluoy sa inro kung mapadayon ra kamo sa pagtu-o. Pero kung indi kamo, ay Ida ra kamo isikway.

²³ Ag tungor ra rutong mga lahi it Hudyo nak nawaran it pagtu-o, kung magbag-oy sinra ag magbalik sa Dios, ay abatunon ray sinra Nida ag ibalik sinra kung riin sinra gingbaoy. ²⁴ Dahil kung kamo nak pay mga sanga it kinang punong olibo nak it yang tubo, ay kaya it Dios nak markuton ruto sa punong olibo nak Ida gingtanom, ay ni-o it rali para sa Ida nak iuli kag mga dating inutoy nak sanga sa klarong puno nak inghalinan.

Maabot Kag Adlaw Kung Sauno kag mga Lahi it Hudyo ay Maluluwas

²⁵ Ako mga hali sa pagtu-o, inggway it ingpahadag kag Dios ngasing, nak dati waya nak gador Nida gipahadagan sa tawo. Gusto nako nak maintyendihan ninro kali agor indi kamo magminataas-taason sa inro sariling isip. Kag pagtugas it tagipusuon it mga lahi it Hudyo † nak imaw kag naging dahilan kung asing nawar-an sinra it pagtu-o, ay magkakainggwa it katapusan. Ugaling mapadayon gihapon kali hastang sa adlaw kung sauno kag tanang buko Hudyo nak ingpili it Dios ay magtu-o kang Kristo. ²⁶ Ag pagkatapos it kina kag plano it Dios ay aluwason ra Nida kag mga lahi it Hudyo nak Ida pinili, kumo nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan, sa pagsiling,

“Magkakainggwa it Manluluwas halin sa lahi it mga taga-Sion, ††

ag awagiton Nida sa pagiging mga inanak ni Jacob kag tanang nagkukontra laban sa Dios. ‡

²⁷ Ag imaw kali kag katuparan it Ako kasugtanan sa inra

sa oras nak abay-on Nako kag inra mga sala.” ††

²⁸ Kumo gingpaindian it mga lahi it Hudyo kag Maadong Balita, kada sinra ay gingbilang nak mga kaway it Dios. Ugaling ingbuot Nida kali nak para sa inro kaanduan, nak kag bunga ay inro kaluwasan. Pero gingpili ra it Dios kag mga lahi it Hudyo ag palangga gihapon Nida sinra alang-alang sa inra mga ginikanan. ^{††29} Kumo imposible para sa Dios nak magbag-o it isip kung inggwa Sida it gingpromisa sa usang tawo nak Ida ingtawag, pramas ibuhos kag Ida rakong pagpaka-maado sa ida. ³⁰ Kali ay tuyar ra sa inrong mga buko

† o “mga inanak ni Israel.” †† o “taga-Herusalem.” Sinra kag mga lahi it Hudyo nak imaw ra kag mga inanak ni Jacob nak sa huli ay ingtatawag nak Israel. ‡ Isa. 59:20; 27:9a. †† Isa. 59:20-21 ag Jer. 31:31-34. †† Kumporme sa pag-isip it ibang mga maayam sa Bibliya, buko tanang mga lahi it Hudyo kag ingpapatunguran dili, kundi kag mga gingpili yang it Dios nak maluwas nak imaw kag ingtatawag nak klarong mga inanak ni Israel. (Basaha ra sa Rom. 9:6.)

Hudyo. It kato kamo ay nagsusuway sa Dios pero ngasing napapasa-inroy kag rakong kaluoy it Dios, dahil sa pagkawagit it pagtu-o it mga lahi it Hudyo.

³¹ Ag ngasing kag mga lahi it Hudyo ray it nagsusuway, ag gingbuot it Dios nak kali kag panahon pramas ipakita sa inro nak mga buko Hudyo kag Ida rakong kaluoy. Pero maabot nak gador kag oras kung sauno ray Nida akaluy-an sinra. ³² Dahil pay gingpasugtan yang kita it Dios nak kitang tanan ay ging-uulipon it ato pagsuway sa Ida, agor puyde nak ipakita sa atong tanan kag Ida rakong kaluoy.

Kag Pagdayaw sa Dios

³³ Abang rako kag kaaduhan it Dios! Ag inding gador matugkar kag rayom it Ida kaayaman ag pagkaintyendi. Waya it aber siong tawo nak nagkakainggwa it kakayahan nak intyendihon kag Ida pagbuot, ag kung paunong tumanon kina. ³⁴ Dahil kag gingpasuyat it Dios sa Sagradong Kasuyatan ay,

“Waya it nakakaayam it isip it Gino-o!

Ag waya ra it tawo nak puyding maglaygay sa Ida! †††

³⁵ Waya it nagta-o it aber niong butang sa Dios, pramas magkakainggwa Sida it utang nak dapat badaran!” †††

³⁶ Kumo kag Dios ay imaw it inghalinan it tanan, Sida kag naggagahom sa tanan ag kaling tanan ay para sa Ida. Kada ita-o sa Dios kag tanang kadayawan hastang sa waya't katapusan. Kabay pa.

KAG BAG-ONG PAGPANGABUHI IT MGA NAGSUSUNOR KANG KRISTO

12 Kada, ako mga hali sa pagtu-o, dahil gingkaluyan kita it Dios sa maramong parayan, ako kamo inglalaygayan nak dapat ninrong ihalar kag inro yawas sa Ida bilang halar nak buhi, maado ag usang kahalamut-an sa Ida atubangan. Imaw kali kag karapatdapat nak pagdayaw it mga nagsusunor sa Ida. ² Indi kamo magpatuyar sa mga kalibutanhong panghiwas it mga tawo nak waya nagsusunor sa Dios, kundi taw-an kag inro isip sa Dios pramas kaley bag-uhon agor magiging bag-o ra kag inro pagpangabuhi. Dahil kung ahimuon ninro kina, maiintyendihan ninro kag kabubut-on it Dios para sa inro. Kada mahimo kamo it maado, kamumuot ag tama nak gador sa Ida pagmuyat.

³ Ngasing, sa kaaduhan it Dios, ako ay gingtaw-an it karapatan nak maging Apostol, ag ako inglalaygayan kag bawat usa nak indi dapat nak ipagmarako kag inro sarili it yabaw pa sa tama. Kundi kinahangyan nak husto yang kag inro pagmuyat sa inro sarili, kumporme sa rako it pagtu-o nak ingta-o it Dios sa bawat usa. ⁴ Kumo tuyar sa yawas it tawo nak inggwa't

††† Isa. 40:13. ††† Job 41:11.

maramong parti, kada usa ay inggwa't kanya-kanyang inghihimo. ⁵ Tuyar ra kita nak nagtutu-o kang Kristo. Aber maramo kita, kumo sa ato pagpakig-usa kang Kristo, kita ay nagpakig-usa ra sa usa'g-usa bilang ausang yawasey. Ag kada usa sa ato ay nagkakainggwa't kanya-kanyang obligasyon para sa kaanduan it tanan.

⁶ Ag kumo kada usa sa ato ay gingtaw-an it kanya-kanyang mga abilidad kumporme sa kaaduhan it Dios sa ato, kinahangyan nak agamiton nato kina para sa kaanduan it tanan. Halimbawa, kung parayan sa gahom it Dios ay Ida ikaw ingtaw-an it abilidad nak magbantala it mensahe halin sa Ida, kinahangyan nak ibantala kina kumporme sa rako it imo pagtu-o,

⁷ o kung kag imo abilidad ay pagserbisyo sa imo mga hali sa pagtu-o,

magserbisyo ka,
o kung kag imo abilidad ay pagtudlo sa mga bisaya it Dios,

magtudlo ka,

⁸ o kung kag imo abilidad ay pagpakusog sa pagtu-o it imo mga hali,

pakusuga sinra.

Ag kung kag imo abilidad ay pagbulig,
maging maatag ka.

Kung ikaw ra ay inggwa't responsibilidad nak magrumaya sa inra,

maghugor ka sa pagrumaya.

Ag kung kag imo abilidad ay maging

maluluy-on sa inra,

maging masinadyahon ka sa imo pagpakita it kaluoy sa inra.

Maging Mapinalanggaon

⁹ Maging sinsero kamo sa inro pagpalanggaon sa usa'g-usa. Labani kag kayainan ag magtinguha permi nak magpangabuhi it maado. ¹⁰ Maging mapinalanggaon kamo sa inro mga hali sa pagtu-o nak pay matuor nak magmanghor. Ag taw-e it importansya kag usa'g-usa parayan sa inro pagpahinunor sa usa'g-usa. ¹¹ Indi magtinamar, kundi maging mahugor habang perming inggwa it kasadya sa inro tagipusuon halin sa Ispirito Santo, ag magpursige sa inro pagserbisyo sa Gino-o. ¹² Maging masinadyahon kamo dahil inggwa kamo it ing-aasahan. Ag tis-an ninro kag tanang hirap nak inro dapat aaguman habang nagpupursige permi sa pagpangamuyo. ¹³ Perming maging hanra sa pagbulig sa mga sinakupan it Dios nak inggwa't kinahangyan. Ag dapat nak maging bukas permi kag inro mga panimayay sa mga matubtob sa inro.

¹⁴ Ag para sa inra nak nagpapahirap sa inro, ipangabay ninro sinra sa Dios nak pakamaaduhon gi-hapon sinra. Klaro! Aya ninro'g sumpa-a, kundi panga-

muyuan nak pakamaaduhon sinra. ¹⁵ Maging masadya kamo pag masadya sinra, ag magkasubo pag sinra ay nagkakasubo. ¹⁶ Kinahangyan ra nak pareho kag inro pagmuyat sa usa'g-usa. Aya giisipa nak pay susin-o ka, kundi maging hanra kamo permi nak makipaghalubilo sa mga mahirap. [†] Ag aya giisipa nak mas maayo kamo kisa sa iba.

¹⁷ Aya gibayusi it mayain kag tawo nak naghihimo it mayain sa inro, kundi magtinguha nak perming maado ag tama kag inro inghihimo sa pagmuyat it tanan.

¹⁸ Ag kung puyde, kumporme sa inro kakayahan, magtinguha ra kamo nak maado kag inro pagsinunranan sa tanan. ¹⁹ Ag mga pinalangga, inggisiling ray nako sa inro, indi kamo magbayos sa iba, kundi taw-e it lugar nak kag Dios it imaw it magparusa sa inra, kumo nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak,

“Siling it Gino-o,

‘Ako kag inggwa it karapatan nak magparusa,

Ako it mabayos para sa inra.’” ^{††}

²⁰ Pero tumanon ninro kag nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan, nak nagsisiling,

“Kung kag imo kaaway ay nagugutom, pakauna,
ag kung sida ay nauhaw, painuma.

Dahil kung imaw kag imo ahimuon
ay rakong kahud-anan kag ida mababatyagan,
nak pay ingbubutangan nimo sida it baga sa ida uyo.” [‡]

²¹ Ag indi kamo magparaya sa kayainan, kundi pirdiha kag mayain it mga maadong buhat ninro.

Kag Pagpasakop sa mga Naggagahom

13 Kada usang tawo ay dapat magpasakop sa mga pinuno it gobyerno, kumo waya't pinuno nak ingtaw-an it karapatan nak maggahom kung waya gi-tuguti it Dios. Ag tanang inggwa't karapatan nak maggahom ay gingtalaga raha it Dios. ² Kada kag tawo nak nagkukontra sa mga pinuno ay nagkukontra sa mga gingtatalaga it Dios. Ag kag tawo nak naghihimo it kali ay talagang aparusahan it mga pinuno. ³ Kag tawong naghihimo it maado ay indi dapat mahadlok sa mga pinuno, kundi kag naghihimo it mayain. Ag kung kag imo gusto ay waya it dapat ikahadlok sa mga pinuno, ikaw ay dapat magpangabuhi it tadlong. Ag kung atumanon nimo kina, ikaw ay inra abaluran, ⁴ kumo kaling mga pinuno ay pay mga suguon it Dios para sa imo ikakaado.

Pero kung kag imo inghimo ay mayain, dapat nak mahadlok dahil inggwa talaga sinra it gahom nak magparusa aber ultimo, kumo sinra kag mga ingsugo it Dios nak Ida inggagamit pramas magparusa sa mga naghihimo it mayain. ⁵ Kada, kinahangyan nak mag-

[†] Sa pag-isip it ibang mga maayam sa Bibliya kag ibang pagsalin it kali ay, “Indi magminataas-taason kundi maging hanra sa pagtrabaho bilang usang suguon.” ^{††} Deu. 32:35. [‡] Kab. 25:21-22.

pasakop kita sa inra, buko yang dahil kita ay nahahadlok nak parusahan, kundi dahil ayam nato nak kali ay tama sa ato huna-huna.

⁶ Ag imaw ra kali kag rason kung asing kita ay dapat magbadar it buhis, [†] kumo kag mga pinuno nak nagbabaton it kali ay pay mga nagsiserbisyo sa Dios parayan sa inra adlaw-adlaw nak pagtuman it tuyar nak trabaho. ⁷ Ngani, tama yang nak badaran nato kag aber niong klasing badaran nak obligasyon nato, halimbawa, buhis nak dapat badaran, ag iba pang klasing mga badaran. Ag aya ra gilimti nak magkainggwa it kahadlok sa mga nagpapairay it pwersa it gobyerno. Ag magpakita ra it respeto sa mga dapat respituhon.

Kag Obligasyon nak Magpinalanggaan sa Usa'g-usa

⁸ Kung mautang, ay indi dapat nato pabunguyan kina. Kag obligasyon yang nak inding gador maubos it badar ay kag pagpinalanggaan sa usa'g-usa. ^{††} Kag tawo nak perming nagpapalangga sa iba ay nagtutuman nak gador sa Kasuguan it Dios. ⁹ Kumo kag mga Kasuguan ay nagsisiling nak, "Indi magpangawatan, indi magpangmatay, indi magpanakaw, ag indi maghingabot sa aber niong butang it imo isigkatawo," [‡] kinang tanan ay matutuman parayan sa usang kasuguan nak nagsisiling, "Palangga-a kag inro isigkatawo tuyar sa inro pagpalangga sa inro sarili." ^{††10} Dahil kung klaro kag inro pagpalangga sa inro isigkatawo, ay indi ninro sida ighumanan it mayain. Imaw kali kung paunong tumanon kag bug-os nak Kasuguan.

¹¹ Dapat ninrong tumanon kali, dahil ayam ninro nak kag ato kapanahunan ngasing ay mas mayungot sa adlaw kung saunong makukumpleto kag ato bug-os nak kaluwasan, magtuna tong adlaw nak kita ay unang nagtu-o. Ngani, orasey nak magbatiey kamo pramas magtutom sa inro pagtu-o. ¹² Matuor, kag kalibutan ay pay maruyom pa dahil sa sala, pero mayungotey kag aga. Kada dapat ninrong tungnaney kag paghimo it kayainan, ag magpangabuhi kung ni-o kag tama, kumo imaw kali kag pinaka-arms nato nak kag isip ay nahadaganey. ¹³ Kag ato pagpangabuhi ngasing ay dapat nak tadlong, nupay angay sa mga nasasakupaney it kahadagan it adlaw. Ag indiey kita magyakot sa mga malaw-ay nak pagkinasadya, pagy-nango, tanang klasing buko tama nak pag-ubay, malaw-ay nak paghiwas, pag-inaway ag paghili sa iba. ¹⁴ Kundi patuyare ninro kag Ginoong Hesu-Kristo sa inro maadong pamatasan, ag tungne kag inro pag-isip it mayain nak maraya sa inro sa paghimo it mayaing hanrom it yawas.

[†] *Syempre, kag usang puyos it kaling pagbadar it buhis ay para gamiton it gobyerno pramas isweldo sa ida mga emplyado.* ^{††} o "Indi dapat nak inggwa it nabibilin nak utang sa imo isigkatawo, puyra yang sa pagpalangga." [‡] Exo. 20:13-15,17. ^{††} Lev. 19:18.

Indi Maghusgar ag Indi'g Maliiton kag Ato Hali

(1 Corinto 8:1-13; 10:23-33)

14 Ngasing, kung inggwa it hali nak mayuda sa pagtu-o nak subrang rahan sa ida inghihimo bilang nagsusunor kang Kristo, ay batuna gihapon nak waya it plano nak makipagdiskusyon tungor raha. ² Halimbawa, inggwa it tawo nak nagpapati nak puyde nidang isuya kag aber niong klasing suya, ag inggwa ray it tawo nak mayuda kag pagtu-o nak kag ida ing-susuya ay mga utan yang. ³ Kag tawo nak nagkakaon it aber niong klasing suya ay indi dapat nak maliiton it tawo nak nagkakaon it utan yang. Imaw ra kag tawo nak waya nagkakaon it aber niong klasing suya ay indi dapat nak husgaran ra it katong tawo nak nagkakaon it tanang klasing suya, dahil sida ay gingbaton ra it Dios. ⁴ Ag sin-o ka nak maghusgar sa suguon it iba? Dahil kag ida amo yang it bahalang magsiling kung kag ida inghihimo ay tama o buko. Kada kag Gino-o yang talaga kag inggwa it gahom nak siguraduhon nak kag inghihimo it imo hali ay tama.

⁵ Imaw ra, inggwa it tawo nak nagsisiling nak kag usang adlaw ay mas di balor sa pagmuyat it Dios kisa sa iba pang mga adlaw. Ag inggwa ra it nagsisiling nak tanang adlaw ay pareho yang. Tungor diling mga butang, kitang tanan ay dapat nak kumbinsido it ato sariling isip kung ni-o kag tama nak himuon sa atubangan it Dios.

⁶ Halimbawa, inggwa it tawo nak nagpapati nak mas mahalaga kag usang adlaw para sa Gino-o, ag kali ay halin sa ida hanrom nak magta-o it kadayawan sa Ida. Ag inggwa ra it tawo nak sa ida pagpati ay waya sida nakakasala kung kaunon man nida kag tanang klasing suya, nak sida ay nagpapatuyar yang, kumo gingpapasalamatan nida kag Dios para sa ida ingkakaon. Ag tong tawo ray nak sa ida pagpati ay bawal nak kaunon kag ibang mga suya, dahil sa ida hanrom nak makatao it kadayawan sa Gino-o, sida ra ay nagpapasalamat sa Dios para sa ida ingkakaon.

⁷ Kumo wayang gador it aber sin-o sa ato nak nabubuhi o namamatay para sa ida sarili yang. ⁸ Kung nabubuhi kita, ay nagpapangabuhi kita para sa Gino-o. Ag kung kita'y namamatay, namamatay ra kita para sa Gino-o. Kada ngani sa mabuhi o sa mamatay, kita'y para sa Gino-o.

⁹ Si Kristo ay namatay ag nabanhaw agor Sida kag akilay-on nak Gino-o it mga minatay ag mga buhi. ¹⁰ Kada ikaw nak nagkakaon it utan yang, asing inghuhusgaran nimo kag imo hali sa pagtu-o nak waya igkukumporme sa imo? Ag ikaw ra nak nagkakaon it aber niong klasing suya, asing ingmamaliit nimo kag imo hali nak waya igkukumporme sa imo? Dahil kitang tanan ay dapat nak mag-atubang sa Dios ag ahus-

garan. ¹¹ Kumo nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan kag ingsiling it Gino-o nak,

“Ako kag buhi nak Gino-o kag nagsisiling sa inro nak, ‘kag tanang katawuhan ay mayinuhor sa Ako atubangan.

Sinrang tanan ay makilaya ag masiling nak Ako kag Dios.’” †

¹² Ngani, kada usa sa ato ay maatubang sa Dios pramas panabtan nato kag ato tanang nahimo.

Aya Gihimo it Aber Ni-o nak Ikakarapa it Imo Hali

(1 Corinto 6:12-20; 8:1-13)

¹³ Kada, indiey kita dapat nak maghusgar sa usa'g-usa, kundi magrahan kita nak indi kahimo it aber niong bagay nak ikakarapa it ato hali sa pagtu-o.

††¹⁴ Kumo sa ako pagpakig-usa sa Ginoong Hesus, ako ay kumbinsido nak waya it aber niong pagkaon nak buko malimpyo sa pagmuyat it Dios. Ugaling kung sa pagmuyat it usang tawo, kag usang pagkaon ay buko limpyo sa atubangan it Dios, kada ingbabawal nak kaunon, kina talaga ay buko malimpyo para sa ida kung ida kaunon gihapon.

¹⁵ Kumo kung nalibog kag imo hali dahil sa imo pagkaon it suya nak sa ida pagpati ay buko malimpyo ag bawal sa atubangan it Dios, ag padayon gihapon nimo nak ingkakaon, dahil hina waya nimo igpapakitaan kag imo pagpalangga sa ida. Kada dapat nak magrahan ka, nak indi masira kag pagtu-o it imo hali parayan yang sa imo kagustuhan nak kaunon kag usang suya. Dahil si Kristo ay waya namatay para sa imo yang, kundi para sa ida ra. ¹⁶ Aber ingmumuyatan nimo kag usang butang nak buko mayain sa atubangan it Dios, indi gihapon nimo'g himuon kung napapayain kag imo hali sa ida pagtu-o tungor dili. ¹⁷ Dahil kung kag Dios ay naghahari sa tawo, kag ida ingkakaon ag ing-iinom ay buko importante. Kag pinaka-importante ay kung kag ida pagpangabuhi ay maado, matimunong ag masadya nak ingtata-o it Ispirito Santo.

¹⁸ Kung kag pagpangabuhi it usang nagsusunor kang Kristo ay tuyar kali, sida ay maging kahalamut-an sa atubangan it Dios, pati sa atubangan it ida isigkatawo.

¹⁹ Kada, kumporme sa ato kakayahan, atinguhaon nato nak maging maado kag ato pagsinunranan bilang maghali sa pagtu-o, ag pakusugon pati kag pagtu-o it usa'g-usa. ²⁰ Indi dapat natong siraon kag inghihimo it Dios sa kabuhi it ato hali dahil yang sa pagkaon, aber matuor nak waya it aber niong pagkaon nak buko malimpyo sa pagmuyat it Dios. Pero nakasala gihapon kita kung dahil sa usang pagkaon yang ay imaw it maging dahilan nak makasala kag ato hali. ²¹ Mas maado pang indiey kita magkaon it usang suya o mag-inom it usang klasing

nakakayango, o maghimo it aber ni-o pang mga bagay nak imaw kag magiging dahilan nak kag ato hali ay makakasala.

²² Aber ni-o kag pagpati it kada usa sa ato tungor riling mga bagay, ay dapat nak kag ato inghihimo ay bunga it pagpati it kada usa sa atubangan it Dios, ag indi dapat nak piliton kag iba nak magkumporme. Abang buynas kag tawo nak waya gikukunsensyaha dahil sa ida mga disisyon kung ni-o kag tama ag buko para sa ida. ²³ Pero kag tawo nak nagruruha-ruhang kaunon kag usang suya ag nagkaon gihapon, kina ay sala para sa ida, kumo kag ida pagkaon ay buko basi sa ida pagpati kung ni-o kag tama. Dahil aber ni-o nak ato inghihimo nak buko basi sa ato pagpati nak tama, ay sala kina para sa ato kung ato tumanon gihapon.

Kag Pagtapos sa Suyat

15 Ngasing, kita nak matibay ag marayom kag pagkaintyendi tungor sa pagtu-o ay kinahangyan nak batunon kag mga kahinayan it mga hali nak mayuda kag pagtu-o. Ag buko yang kag inro sariling kagustuhan kag dapat tumanon. ² Kundi ato ra isaalang-alang kag hanrom it iba, basta kina ay para sa ikakaado ag ikakapakusog sa inra pagtu-o. ³ Kumo aber si Kristo ay waya gisusunor sa Ida sariling kagustuhan yang, kumporme sa nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan tungor sa Ida, nak nagsiling, “O Dios, pag Ikaw ay inglilibak, Ako kag nahahaprusan.” ‡

⁴ Aya gilimti nak tanang gingpasuyat it Dios it kato sa Sagradong Kasuyatan ay imaw it matudlo sa ato. Kumo parayan diling mga bisaya it Dios, kita ay nakakatiis it tanang hirap nak ato nararayanan ag ingpapakusog kag ato buot, agor lalong masiguro nato nak kita ay maagom it maadong kamutangan nak ato ing-aasaan.

⁵ Ag kabay pang kag Dios nak inghalinan it tanang pagtitiis ag pagpakusog it buot ay imaw it mata-o it pagkakausa it inro isip, kumporme sa gingpapakita ni Kristo sa Ida pagpangabuhi dili bilang tawo. ⁶ Patuyare Sida agor maging maado kag inro pagsinunranan ag magkausa kamo sa pagdayaw sa Dios, nak imaw kag Dios ag Tatay it ato Ginoong Hesu-Kristo.

⁷ Ngani, tuyar sa pagbaton ni Kristo sa inro ay dapat ra nak batunon ninro kag usa'g-usa pramas madayaw kag Dios. ⁸ Kumo gingsisiling nako sa inro nak si Kristo ay nagpaali bilang suguon para sa among mga lahi it Hudyo, pramas ipakita nak masasaligan kag Dios, ag apamatuuran nak atuparon nida kag Ida gingpromisa sa amo mga ginikanan. ⁹ Ag nagpaali ra si Kristo agor kamong mga buko Hudyo ra ay magdayaw sa Dios, dahil sa Ida rakong kaluoy sa inro. Kada ngani it kato

† Isa. 45:23. †† Basaha ra sa 1 Cor. 6:12-20; 8:1-13.

‡ Sal. 69:9.

gingpasuyat it Dios sa Sagradong Kasuyatan kag tunggor kang Kristo,

“Kaibahan it mga buko Hudyo, ag sa tunga ninra,
Ako ay madayaw sa Imo,
Ako ay makanta bilang pagdayaw sa Imo ngayan.” †

¹⁰ Inggwa ra it nakasuyat nak,

“Kamo nak mga buko Hudyo,
magkinasadya kamo kaibahan
it mga katawuhan nak Ida pinili.” ††

¹¹ Ag usa pa kag Ida ingsiling ay,

“Kamong tanang buko Hudyo,
nak taga-ibang mga nasyon,
dayawon kag Gino-o, dayawon Sida.” ‡

¹² Ag inggwa ray it gingsiling si Propeta Isaias nak,

“Maabot kag adlaw kung sauno magkainggwa
it usang ianak
halin sa mga inanak ni Haring David,
nak anak ni Jese.” ††

Sida ay mayuaw pramas pamunuan

kag mga buko Hudyo,
ag Sida kag inra aasahan.” ††

¹³ Ngasing, kabay pang kag Dios nak inghahalinan it ato pag-asa, ay imaw it mata-o sa inro it rakong kasadya ag katimunungan alang-alang sa inro pagtu-o sa Ida, agor lalong masiguro ninro kag inro ing-aasahan, parayan sa gahom it Ispirito Santo.

KAG MINISTERYO NI APOSTOL PABLO SA MGA BUKO HUDYO

¹⁴ Ako mga hali sa pagtu-o, ako ay kumbinsido nak kag inro inghihimo ay maado. Ag naintyendihan ninro kag kamatuuran tunggor sa Dios, kada puydey ninro nak laygayan kag usa'g-usa kung kinahangyan. ¹⁵ Pero aber tuyar, waya ako nahadlok nak parumruman kamo it pilang bagay dili sa ako pagsuyat. Kumo sa kaaduhan it Dios gingtaw-an Nida ako it pribilehiyo, ¹⁶ pramas magserbisyo kang Kristo Hesus parayan sa ako pagtudlo sa mga buko Hudyo. Bilang suguon Nida, ako ay pay saserdote nak nagtutudlo it Maadong Balita halin sa Dios, agor magkainggwa it mga buko Hudyo nak matu-o sa Ida. Ag imaw sinra kag pay ako inughalar sa Ida bilang kahalambut-an sa Ida atubangan, kumo sinra ay inggahin para sa Ida parayan sa Ispirito Santo.

¹⁷ Kada ngani, kumo ako ay nagpakig-usa kang Kristo Hesus, nasasadyahan ako sa inra bilang ako mga bunga sa ako pagserbisyo sa Dios. ¹⁸ Ag waya ako it ibang masisiling kundi kaling tanan ay parayan kang

† *Sal. 18:49.* †† *Deu. 32:43.* ‡ *Sal. 117:1.* †† *Para diling si Jese, ay sida kag tatay ni Haring David. (Basaha ra sa 1 Sam. 16:11-13.) Para kang Maria nak nag-anak kang Hesus, ay Sida kag usang inanak ni Haring David. Kada si Hesus kag imaw it ingpapatunguran it kali nak mahalina sa mga inanak ni Jese, ag kali ay natupar it katong Sida ay naging tawo.* †† *Isa. 11:1,10.*

Kristo yang sa Ida paggamit it ako ingbisaya ag inghimo, agor maramong mga buko Hudyo kag masunor sa Ida. ¹⁹ Parayan ra sa gahom it Ispirito it Dios ag sa maramong katitingayang milagro ag tanra, ay gingpamatuor it Dios nak kag ako ingbabantala ay kamatuuran. Kada nagpanglibutan ako, tuna sa Herusalem hastang ruto pa sa Ilirico, ag hastang maabot nako kag maramong banwa sa ako pagpalapnag it Maadong Balita tunggor kang Kristo. ²⁰ Kali ay dahil permi akong inggwa it hanrom nak magbantala it Maadong Balita sa mga lugar kung hariin waya pa it nakakarungog it tunggor kang Kristo. Kumo waya ako it gustong magrugang yang sa kaayaman nak ingtudloey it iba. ²¹ Kali kag ako ingtutuman bilang katuparan it nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak nagsisiling, “Para sa mga waya pa nakakabalita tunggor sa Ida, Sida'y inra makikilaya, ag para sa mga waya pa nakakarungog tunggor sa Ida, Sida'y inra maintyendihan.” †††

Kag Plano ni Apostol Pablo nak Magpanha sa Roma

²² Ngani, kaling ako pagpanglibutan para magtudlo kag rason kung asing rugayey akong waya nakakapanha sa inro. ²³ Pero ngasing, taposey kag ako obligasyon diling mga lugar. Ag sa suyur it pilang tuig nagkakainggwa ako it hanrom nak panhaan kamo.

²⁴ Kada kag ako plano ngasing ay, pag magpagto ako sa Espanya, kabay pang makarayan ako sa inro. Ag pagkatapos nak mapakigkita ako sa inro sa malip-ot nak panahon ay maaring mabuligan ninro ako nak makapadayon sa ako biyahe pa-Espanya.

²⁵ Pero ngasing ako ay mauna't pagto sa Herusalem dahil inggwa pa ako it dapat ray-on sa mga sinakupan it Dios ruto. ²⁶ Kali ay dahil kag ato mga hali sa probinsya it Macedonya ag Acaya ay nagkausa nak magparaya it bulig sa mga pobring sinakupan it Dios sa Herusalem. ²⁷ Ag sinra mismo kag nag-isip nak magbulig sa inra. Pero tama yang kina dahil inggwa sinra it utang nak buot sa inra, kumo parayan sa mga lahi it Hudyo nak nagtutu-o kang Kristo ay nagbaton sinra it ispirituhanong pagpakamaado. Kada angay yang tala-ga nak sinra ray, bilang mga buko Hudyo, kag magparaya it bulig sa mga lahi it Hudyo. ²⁸ Kada pagkatapos nak maihator nako kaling tanang bulig nak ingtao para sa inra, ako ay maginan pa-Espanya ag marayan ako sa inro. ²⁹ Ag ayam nako nak pag-abot nako raha, maagom kita it abundang pagpakamaado halin kang Kristo.

³⁰ Ag ngasing, ako mga hali sa pagtu-o, parayan sa pagbulig it ato Ginoong Hesu-Kristo ag sa pagpalanggang ingtata-o it Ispirito it Dios, ingpapangabay nako

††† *Isa. 52:15.*

nak magpursige kita, kaibahaney ako raha sa pagpangamuyo sa Dios, nak buligan Nida ako. ³¹ Kabay pang ipangamuyo ra ninro nak indi ako ig-un-on it mga taga-Herusalem ag ibang parti it probinsya it Hudeya † nak waya igtutu-o sa Maadong Balita. Pangamuyuan ra ninro nak kaling ako ihator nak bulig ruto ay abatunon it mga sinakupan it Dios nak inggwa it kasadya. ³² Ag usa pang ako ingpapangabay, kung but-on it Dios, ay kabay pang magkainggwa ako it kasadya ag makusog kag buot sa ako pagpakigkita sa inro. ³³ Kabay pang mapasa-inrong tanan kag Dios nak nagtata-o it katimunungan. Kabay pa.

KAG MGA HULING PAGPANGAMUSTA

16 Ngasing inggwa ako it gustong ipakilaya sa inro rili sa ako pagsuyat. Kabade sida, ag hali nato sa pagtu-o. Sida si Pebe nak manugbulig sa mga pinuno it mga nagtutu-o nak nagtitipon sa pagdayaw sa Dios sa Pwerta it Cencreya. ^{†2} Kag ako hanrom pag-abot nida raha sa inro, ay kabay pang maado kag inro pagbaton sa ida bilang suguon it Gino-o, dahil kina ay angay yang para sa mga sinakupan it Dios. Ag bulige ra sida kung inggwa sida it kinahangyan dahil sida ra kag nagbulig sa maramo, kaumirey ako.

³ Ag ngasing ikamusta ra ninro ako sa mag-asawang Priscila ag Aquila nak naging kaibahan nako sa pagserbisyo kang Kristo Hesus. ⁴ Indi nak gador nako malimtan katong ingtaya ninra kag inra kabuhi alang-alang sa ako. Ag buko yang ako it nagpapasalamat, kundi tanang nagtutu-o kang Kristo sa mga lugar it buko Hudyo.

⁵ Ag ikamusta ra ninro ako sa tanang nagtutu-o nak nagtitipon sa pagdayaw sa Dios raha sa inra bayay. Pati ikamusta ra ninro ako sa ako pinalanggang amigo nak si Epeneto, nak imaw kag unang nagtu-o kang Kristo ruto sa probinsya it Asya.

⁶ Imaw ra kang Maria nak nagpangabudlay raha para sa inro, ⁷ ag sa mag-asawang Andronico ag Junia, nak ako kasimanwang napriso it kato kaibahan nako. Sinra ay nakilaya bilang mga apostoles ag naunang nagtu-o kang Kristo kisa sa ako.

⁸ Ikamusta ra ninro ako sa ako pinalanggang hali sa Gino-o nak si Ampliato.

⁹ Imaw ra kang Urbano nak tuyar sa amo, ay nagsiserbisyo ra sa ministeryo para kang Kristo, pati kang Estakis nak ako pinalanggang amigo, ¹⁰ ag kang

† *Kag syudad it Herusalem kung hariin si Apostol Pablo ay magpagto ay sa sakop it probinsya it Hudeya. Ag matuor nak para sa karamuong lahi it Hudyo, sa inra pagmuyat kag ingtutudlo ni Apostol Pablo ay binakak yang ag kag inra paglaban sa ida ay grabe. Ag puat ninrang inghiringabot nak matyon sida. (Basaha ra sa Bin. 13:50; 14:19; 17:5,13; 18:6,12; 20:3; 21:27-32.)* †† *Sa pag-isip it ibang mga maayam sa Bibliya, ay siguro kaling si Pebe kag imaw it nagpagto sa Roma ag nagraya it kaling suyat ni Apostol Pablo sa mga nagtutu-o kang Kristo ruto sa Cencreya.*

Apeles nak ingkikilayang nagraokey sa maramong pagpurba sa ida pagtu-o kang Kristo, ag kang Arisotobulo kaibahan kag ida panimayay.

¹¹ Ikamusta ra ninro ako kang Herodion nak ako kalahing Hudyo, ag imaw ra hagto sa panimayay ni Narciso nak ato hali sa pagtu-o, ¹² sa magmanghor nak sina Trifena ag Trifosa nak kaibahan nako sa pagserbisyo sa Gino-o, ag sa ako pinalanggang Perisida nak usa pang kabade nak nagpapangabudlay ra sa pagserbisyo sa Gino-o, ¹³ pati kang Rufo nak pinili it Gino-o nak magserbisyo sa Ida, kaibahan it ida nanay nak ako ingmumuyatan ra nak pay ako sariling nanay.

¹⁴ Ikamusta ra ninro ako kana Asincrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas ag iba pang mga kaibahan hali sa pagtu-o, ¹⁵ pati kana Pilologo, Julia, Nereo ag ida haling kabade, pati si Olimpasi, kaibahan kag inra mga kaibahan sinakupan it Dios raha.

¹⁶ Ag kamustaha ra ninro kag usa'g-usa sa mapinalanggaon ag sa balaan nak parayan. ‡ Ag kamo ay ingpapangamusta ra it mga nagtutu-o kang Kristo nak nagtitipon sa pagdayaw sa Ida sa tanang mga lugar.

¹⁷ Ag ngasing, ako mga hali sa pagtu-o, inglalayang nako kamo nak mag-andam sa mga gustong magsira sa inro pagkakausa parayan sa inra pagkuntura sa tamang tudlo nak inro nabaton. Ag iwasi sinra, ¹⁸ kumo kag mga tuyar nak tawo, buko si Kristo nak ato Gino-o kag inra gingsiserbisuhan kundi kag inra sariling hanrom yang. Parayan sa inra matam-is nak mga bisaya ag pabula-bula, ay pay inra yang ingluluko kag kaisipan it mga marali mapapati. ¹⁹ Matuor ngani nak nabalita kag tanan it inro pagsunor kang Kristo, kada nasasadyahan nak gador ako. Ugaling gusto pa nako nak mas lalo pa kamong maging maayam pramas kag inro ahimuon ay maado, ag indiey maghimo it kayainan.

²⁰ Ag ngasing, kabay pang indiey marugay, kag Dios nak nagtata-o it katimunungan ay apirdihoney si Sathanas, nak pay sida ay inro ingdadamaan. Ag kabay pang mapasa-inro kag kaaduhan nak halin sa ato Ginoong Hesus.

²¹ Ingkakamusta ra kamo it ako kaibahan sa ministeryo nak si Timoteo. Imaw ra sina Lucio, Jason ag Sosipatro nak ako mga kalahing Hudyo.

²² Ako, nak si Tercio, nak imaw kag gingpapasuyat it kali ni Apostol Pablo, ay ako ra kamo ingkakamusta sa ngayan it Gino-o.

²³ Si Gayo ra ay nagpapangamusta sa inro. Sida kag tag-iya it bayay nak ako ingdadayunan ag dili ra nagtitipon kag mga nagtutu-o sa pagdayaw sa Dios. Si Erasto nak tresurero it banwa ag kag ato hali sa

‡ *o "Magkamustahan kamong tanang mga maghali parayan sa pagta-o sa usa'g-usa it balaan nak haro."*

pagtu-o nak si Cuarto ay nagpapangamusta ra sa inro.

²⁴ Kabay pang mapasa-inrong tanan kag kaaduhan ni Hesu-Kristo nak ato Gino-o. Kabay pa. †

Kag Pagdayaw ni Apostol Pablo sa Dios

²⁵ Dayawon kag Dios nak inggwa it gahom nak patibayon kag inro pagtu-o, kumporme sa Maadong Balita nak ako ingtudlo sa inro tungor kang Hesu-Kristo. Ag kaling Maadong Balita kag kamatuuran tungor sa Ida, nak it kato ay waya gipahadagan it Dios sa tawo.

²⁶ Pero ngasing, kali ay gingpahadagey Nida sa ato

† *Kaling bersikulo ay waya sa karamuang kupya it kaling libro sa bisayang Griyego.*

halin sa gingsuyat it mga propeta. Ag kag Dios nak waya it pagtuna ag waya it katapusan, Sida kag imaw it nagsugo nak ibantala kaling Maadong Balita sa tanang nasyon agor sinra ay magtu-o ag magsunor kang Hesu-Kristo. ††²⁷ Ngani, dayawon nato kag Dios nak imaw kag inghalinan it tanang kaayam, parayan sa pagbulig ni Hesu-Kristo hastang sa waya't katapusan. Kabay pa.

Kag Primerong Suyat ni Apostol Pablo para sa
MGA TAGA-CORINTO

†† *Kumporme sa pagkaintyendi it ibang mga maayam sa Bibliya, kag ingpapatunguran ni Apostol Pablo dili ay kag plano it Dios nak umiron sa Ida mga katawuhan kag mga buko Hudyo halin sa tanang nasyon nak Ida ataw-an it kaluwasan, ag buko yang mga lahi it Hudyo.*

1 Corinto

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA PRIMERONG SUYAT NI APOSTOL PABLO PARA SA

MGA TAGA-CORINTO

Kag suyat nak kali ay imaw kag primero sa ruhang suyat sa Bibliya nak ingsuyat ni Apostol Pablo sa mga nagtutu-o kang Kristo sa syudad it Corinto. Kaling suyat ay ingsuyat mga 25 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Kristo. (Kaling tuig ay ingbibilang nak 55 A.D.)

Corinto kag kapitolyo it probinsya it Acaya sa Gresya ag rili ra kag pantalan. Kaling syudad ay mayaman ag maramong tawo kag nag-iistar ag nagrарayan rili halin sa iba't-ibang lahi ag relihiyon. Nabantog ra kali dahil sa maramong naghihimo it kayainan ag imoralidad. (Basaha sa Bin. 18.)

Sa Mga Binuhatan 18:1-16 mababasa nato kag tungor sa unang pagbisita ni Pablo sa Corinto. Nagtiner sida ruto sa sakop it 1 ½ tuig sa pagtudlo it Maadong Balita tungor kang Hesus. Tatlong tuig pagkahalin nida sa Corinto, nabaton nida kag suyat halin sa mga nagtutu-o ruto. (1 Cor. 7:1.) Parayan dili nasaduran nida nak inggwa ruto it mga nagsusuay-suayan ag ibang mga problema.

Kada nagsuyat sida sa inra pramas laygayan tungor sa kayainan nak inghihimo it inra mga myembro, lalong-laloey kag pagpangawatan it usa. Ingsabat ra nida kag inra mga pangutana tungor sa pag-asawa ag kag pagkaon nak inghalar sa mga dios-diosan. Inggwa ra sida it ingsiling sa inra tungor sa inra tamang paghiwas pag magtipon sinra sa pagdayaw, tungor sa mga ispirituhanong abilidad nak ingtata-o it Ispirito Santo ag tungor ra sa pagbanhaw it mga minatay.

KAG SUYOR IT 1 CORINTO

Kag Pagtuna it Suyat ag Pagpasalamat ni Apostol Pablo
 Kag Pagsuay-suayan it mga Nagtutu-o
 Kag Imoralidad ag Pag-akusar it Maghali sa mga Nagtutu-o
 Kag Nahanungor sa Pag-asawa ag sa Waya it Asawa
 Kag Nahanungor sa mga Inughalar sa mga Dios-diosan
 Kag Nahanungor sa Tamang Paghiwas Pag Magdayaw sa Dios
 Kag Pagkabanhaw ni Hesus ag kag Pagbanhaw sa mga Minatay
 Kag Katapusan it Suyat

Kag Primerong Suyat ni Apostol Pablo para sa

MGA TAGA-CORINTO

KAG PAGTUNA IT SUYAT AG PAGPASALAMAT NI APOSTOL PABLO

Kag Pagpangamusta

1 ¹⁻³ Mga pinalangga nakong kahalihan sa pagtu-o nak nagtitipon sa pagdayaw sa Dios raha sa syudad it Corinto,

kamong mga inggahin para sa Dios dahil sa inro pagpakig-usa kang Kristo Hesus, kamo nak mga tinawag it Dios nak maging sinakupan Nida, kaibahan it tanang hali nato sa pagtu-o nak nag-aayaba sa ato Ginoong Hesu-Kristo sa bawat lugar. Sida kag inra Gino-o ag imaw ra kag ato.

Ako si Pablo kag nagsusuyat it kali. Ako kag ingtawag bilang Apostol ni Kristo Hesus kumporme sa kabubut-on it Dios, kaibahan ni Sostenes nak ato hali sa pagtu-o.

Kabay pang mapasa-inro kag kaaduhan ag katimungan nak halin sa Dios nak ato Tatay ag sa Ginoong Hesu-Kristo.

Kag Pagpasalamat ni Apostol Pablo

⁴ Ako ay perming nagpapasalamat sa Dios dahil sa kaaduhan nak Ida ingpakita sa inro dahil sa inro pagpakig-usa kang Kristo Hesus. ⁵ Kumo sa bawat butang, kamo ay ingpakamaado Nida parayan sa pagta-o sa inro it tanang pang-intyendi tungor sa kamatuuran, ag abilidad nak magbisaya ra sa inro mga kaibahan it tungor rili dahil sa inro pagpakig-usa kang Kristo.

⁶ Ngani, kag amo pamatuor sa inro tungor kang Kristo ay inro ra ingpamatuuraney nak klaro. ⁷ Kada waya kamo it kakuyangan sa aber niong ispirituhanong abilidad nak ingtata-o it Dios habang ingpapaabot ninro kag pagpakita liwat it ato Ginoong Hesu-Kristo sa Ida pagbalik. ⁸ Sida ra kag mapakusog sa inro pagtu-o hastang sa katapusan, pramas waya it masisiling laban sa inro sa adlaw kung sauno mabalik kag ato Ginoong Hesu-Kristo. ⁹ Dahil matutom nak gador kag Dios nak nagtawag sa inro pramas magpakig-usa sa Ida Anak nak si Hesu-Kristo nak ato Gino-o.

KAG PAGSUAY-SUAYAN IT MGA NAGTUTU-O

¹⁰ Ngasing, ako mga hali sa pagtu-o, sa pangayan it ato Ginoong Hesu-Kristo inglalaygayan nako kamo nak magkausa bilang maghali ag indi kamo magkampi-kampihan, kundi magkausa kamo sa inro ing-iisip ag inghahanrom. ¹¹ Kada ako mga hali, tuyar kag ako inglalaygay sa inro dahil ingbalita sa ako it iba nak halin sa pamilya ni Cloe, nak inggwa kuno hina sa inro it mga nagsusuay-suayan. ¹² Kag ako baga gus-tong bisayahon ay iba't-iba kag ingsisiling it mga grupo raha sa inro. Dahil inggwa kuno it nasiling nak,

“Si Pablo kag ato ingsusunor,” kag iba ray ra ay nagsisiling, “Si Apolos kag ato ingsusunor.” Habang inggwa ray it iba nak nagsisiling, “Si Pedro † kag ato ingsusunor,” ag kag iba ray ra ay nagsisiling, “Si Kristo kag ato ingsusunor.”

¹³ Asi, napaparti baga si Kristo? Ako baga nak si Pablo kag nalansang sa krus para sa inro? O nagpakig-usay baga kamo sa ako tong kamo ay ingbawtismuhan? ¹⁴ Ay salamat yang talaga sa Dios nak puyra kang Crispo ag Gayo, ay wayaey it aber usa sa inro nak ako ingbawtismuhan. ¹⁵ Kada ngani waya it makakasiling nak ako kag dapat sunron, kumo ako kag nagbawtismo sa ida. ¹⁶ Ay oho yaki! Narumruman nako nak ingbawtismuhan ra nako kag panimayay ni Estefanas. Pero puyra sa inra, kumporme sa ako pagrumrom, ay wayaey ako it ingbawtismuhan pa.

¹⁷ Dahil waya ako giparay-an ni Kristo para magbawtismo, kundi magwali it Maadong Balita. Ag habang ingtutuman nako kina ay waya ako gigagamit it puro matam-is nak pamisaya nak nagpapakita yang it ako sariling kaayaman, sabaling pag ako ahimuon kag tuyar it kina ay kag ako matam-is nak pamisaya kag inra ataw-an it balor, ag imaw kag maging dahilan nak mawagit kag gahom it Dios nak maghiwas sa inra pramas magtu-o sinra sa kamatayon ni Kristo sa krus.

Si Kristo Yang kag Nagpapakita it Gahom ag Kaayam it Dios

¹⁸ Dahil kag mensahe it kaluwasan parayan sa kamatayon ni Kristo sa krus ay kamangmangan yang sa pagmuyat it mga tawo nak kag apagtuan ay waya't iba kundi kaparusahan nak waya't katapusan. Pero para sa ato nak ingluluwas it Dios, ayamey nato nak pag kaling Maadong Balita ay ingwawali, kali ay nagpapakita nak kag gahom it Dios ay inggwa't sarang nak luwason kag tawo. ¹⁹ Kumo kag ingpasuyat it Dios sa Sagradong Kasuyatan ay,

“Asiraon Nako kag kaayam it mga maayam ag ipakita Nako nak waya't puyos kag pang-intyendi it mga nakaaray.” ††

²⁰ Ay kung tuyar, ni-o ara kag ato masisiling tungor sa maayam nak tawo, sa manunudlo it Kasuguan ni Moises ‡ ag sa maayam ra makipagdibate dili sa ngasing nak panahon? Bagoy ingpakitaey it Dios nak kag kaayam it mga tawo sa kalibutan ay kamangmangan para sa Ida? ²¹ Kumo sa kaayam it Dios, imposible nak kag mga tawo ay makilaya sa Ida parayan yang sa inra sariling kalibutanhong kaayam.

† Si Pedro ay ingtatawag rang Sepas sa bisayang Hebreo ag imaw kag tawag sa ida dili sa suyat. Pero Pedro kag pangayan nak inggagamit sa pagsalin sa bug-os nak suyat imbes nak Sepas.

†† Basaha ra sa Isa. 29:14. ‡ o “Eskriba” nak halin sa bisayang Inglis nak “Scribe.”

Kundi ingbuotey it Dios nak maluluwas kag tawo nak magtu-o kang Kristo parayan sa pagbantala it Ida inghuman, nak sa pagmuyat it mga kalibutanhong tawo, kali ay kamangmangan.²² Dahil kag inghahagar it mga lahi it Hudyo pramas magpati sinra ay mga milagro. Ag kag inghahanap ray it mga buko Hudyo † ay kag mataas nak kaayaman it tawo.²³ Ugaling kag ato yang ingbabantala ay si Kristo nak inglansang sa krus. Ag kali ay ingmamayain it mga lahi it Hudyo, ag kamangmangan yang sa pagmuyat it mga buko Hudyo.²⁴ Pero para sa ato nak mga tinawag it Dios pramas maging Ida mga anak, maging mga lahi man it Hudyo o buko, ayamey nato nak si Kristo yang kag nagpapakita it gahom ag kaayam it Dios.²⁵ Dahil kag ingsisiling it tawo nak kamangmangan it Dios ay mas yabaw pang kaayaman kisa sa tanang kaayaman it tawo. Ag kag ingsisiling ra it tawo nak kayudahan it Dios ay mas yabaw pang kusog kisa sa tanang kusog it tawo.

²⁶ Ako mga hali sa pagtu-o, rumruma ninro kag intro kamutangan tong ingtawag kamo it Dios nak magtu-o sa Ida. Apila yang sa intro kag di mataas nak pinagarayan ag asa mataas nak pwesto, ag imaw ra kag mga dungganon,²⁷ kumo gingpili it Dios kag mga waya't ayam kuno sa pagmuyat it tawo, pramas mapahud-an kag mga maayam. Ag ingpili Nida kag mga tawo nak buko masyarong importante sa pagmuyat it tawo, pramas mapahud-an kag mga importante.

²⁸ Ingpili ra Nida kag mga kubos ag mga ing-iihig it tawo, ag mga ingmumuyatan ninra nak buko mahalaga, pramas ipakita Nida nak kag mahalaga sa tawo dili sa kalibutan ay buko mahalaga sa Ida.²⁹ Tuyar kali kag ginghimo it Dios agor waya it aber usa nak puyding magmarako sa Ida atubangan.³⁰ Dahil ngani Diosey kag naghimo sa ato nak magpakig-usa kang Kristo Hesus nak imaw kag parayan kung pauno maintyendihan nato kag kaayam it Dios. Ag parayan sa Ida, kita ra ay inghimong matarong sa pagmuyat it Dios, ingtubos ag inggahin para sa Ida.³¹ Kada kumporme sa ingpasuyat it Dios sa Sagradong Kasuyatan, "Kung inggwa it tawo nak gustong magmarako, kag ida yang dapat ipagmarako ay kag inghimo it Gino-o." ††

Kag Mensahe ni Apostol Pablo Tungor kang Kristo

2 Ako mga hali sa pagtu-o, it katong nagpanha ako sa intro pramas magbantala it kamatuuran nak ingpaayam it Dios sa ako tungor kang Kristo, waya ako'g tudlo parayan sa mga mataas nak pamisaya o parayan sa mga marayom ag mahirap intyendihon nak mga kaayaman.² Kumo kag ako plano nak itudlo ay waya't iba kundi kag tungor kang Hesu-Kristo, lalong laloey kag tungor sa Ida pagkamatay sa krus.

† o "mga Hentil" nak halin sa bisayang Inglis nak "Gentile."
†† Basaha ra sa Jer. 9:24.

³ Habang nagdadayon ako sa intro, ako ay mayuda, ingyayawhakan ag nagpapanguyog, sabaling indi nako kayang tumanon kag responsibilidad nak ingtugyan it Dios sa ako.⁴ Ag kag ako pagbisaya ag pagtudlo ay buko parayan sa pamisaya yang nak nagpapakita it ako sariling kaayam pramas ingganyuhon kamo, kundi ingpapakita kali kag rakong gahom it Ispirito it Dios.⁵ Tuyar kag ako pagwali pramas kag intro pagtu-o ay indi'g basi sa kaayaman it tawo, kundi sa gahom it Dios.

Kag Matuor nak Kaayam it Dios

⁶ Pero kag kaayam nak ato ingtutudlo sa mga inggwa't pagtu-o nak matibay, ay buko tuyar sa kalibutanhong kaayam it tawo, o aber tuyar sa kaayam it mga naggagahom dili sa kalibutan nak mawawagit yang.⁷ Kundi kaling kaayam nak ato ingtutudlo ay imaw kali kag plano it Dios nak Ida ingbuot bag-o pa ingtuga kag kalibutan, nak umiron kita sa Ida kahimayaan. Pero datey waya pa Nida kali gipahadagan sa tawo.⁸ Kaling plano it Dios ay waya nak gador naintyendihe it aber usang naggahom sa duta it kato. Dahil kung naayamane tan-a ninra kina, ay dey wayaey ninra giliansangan sa krus kag Gino-o nak Mahimayaon.⁹ Ugaling kumporme sa gingpasuyat it Dios sa Sagradong Kasuyatan, "Waya it tawo nak nakakita o nakarungog o nakaisip it mga butang nak ing-amaney it Dios para sa mga nagpapalangga sa Ida." ‡

¹⁰ Pero kita kag Ida mga ingpahadaganey it kali parayan sa Ida Ispirito, kumo kag Ispirito it Dios kag nag-uusisa sa tanan, aber kag pinaka-marayom nak isip it Dios.¹¹ Dahil si-o ara kag nakakaayam it isip it tawo, kundi kag ida mismong ispirito. Imaw ra kag tungor sa Dios. Waya it nakakaayam it isip it Dios, kundi kag Ida ra Ispirito mismo.¹² Pero kita nak nagtutu-o ay buko tuyar kag ato isip sa pag-isip it tawo nak waya nagtutu-o sa Dios, kundi kag ato kaisipan ay ingtutuytuyan it Ispirito nak halin sa Dios, pramas maintyendihan nato kag tanang ingta-o sa ato it Dios, dahil imaw kag Ida gusto.

¹³ Ag dahil dili, kag amo ingtutudlo ay kinang ingtutudlo sa amo it Ispirito it Dios, ag buko kag ingtutudlo it mga maayam nak tawo. Ag kag Ispirito it Dios ay imaw kag nagpapahadag it mga ispirituhonong butang sa mga tawo nak hina sa inra kag Ida Ispirito.¹⁴ Pero kag tawo nak waya sa ida kag Ispirito it Dios ay waya gibabaton it ingtutudlo it Ida Ispirito, kumo kali ay kamangmangan yang sa ida. Ag indi ra nida kali maintyendihan, kumo kali ay ida yang maintyendihan

‡ Basaha ra sa Isa. 64:4.

parayan sa bulig it Ispirito it Dios. ¹⁵ Ngasing kag tawo yang nak ingtitineran it Ispirito it Dios kag inggwa it kakayahan nak maintyendihan kag gustong bisayahon it tanang inggisiling it Ispirito it Dios sa ida. Pero indi sida maintyendihan it ibang tawo nak waya gititini it Ispirito it Dios, ¹⁶ kumo it kato ingpasuyat it Dios kag, “Waya it nakakaayam it isip it Gino-o!

Ag waya ra it tawo nak puyding maglaygay sa Ida!” †
Pero kita nak nagtutu-o ay ingtaw-an it kaisipan ni Kristo. ††

Si Apostol Pablo ag si Apolos ay Parehong mga Sug-uon ni Kristo

3 Ako mga hali sa pagtu-o, it katong ako ay raha nak nagtutudlo sa inro, indi nako puyding isipon nak kamo ay mga tawo nak inggway it marayom nak pagkaintyendi tungor sa pagtuytoy it Ispirito it Dios, kundi mga tawo nak natutuman gihapon kag mga hanrom it inro yawas. Aber marugayey kag inro pagpakig-usa kang Kristo, kag inro paghiwas ay tuyar yang gihapon sa mga indi pa makaintyendi it maado sa mga panudlo tungor kang Kristo. ² Kada kag ako pagtudlo sa inro ay pay tuyar yang gihapon sa gatas, dahil waya pa kamo it kakayahan nak intyendihon kag mas marayom nak pagtudlo nak puyding ikumpara sa matugas nak pagkaon. Ag aber ngasing, indi pa gihapon ninro kayang intyendihon kali, ³ kumo kag mga hanrom gihapon it inro yawas kag inro ingsusunor. Tuyar kag ako inggisiling, dahil inggwa pa raha sa inro it mga mainggiton ag mga nag-aaway-away. Ag kung imaw kag inro inghuhuman, ay dey kina ay nagpapakita yang nak kamo ay nagpapatuyar gihapon sa mga kalibutanhong tawo.

⁴ Kumo kung inggwa it masiling, “Ako ay nagsusunor sa pagtudlo ni Apostol Pablo,” ag kag iba ay masiling rang, “Indi ako! Ako ay nagsusunor sa pagtudlo ni Apolos,” ay dey indi kamo magsiling nak kag inro paghiwas ay pareho yang sa mga waya nagtutu-o kang Kristo?

⁵ Ay isipa ninro kag tungor rili. Si-o si Apolos? Ag Si-o ra si Pablo? Di baga kami ay pareho yang nak mga suguon it Dios nak Ida inggamit pramas ray-on kamo sa pagtu-o? Ag bawat usa sa amo ay nagtuman yang it aber niong responsibilidad nak ingtugyan Nida sa amo. ⁶ Halimbawa, tuyar sa tanom, ako kag nagtanom ag si Apolos kag nagbunyang, pero kag Dios kag nagparako it kina. ⁷ Kada ngani kag nagtanom ag kag nagbunyang ay buko importante, kundi kag nagparako sa tanom, nak imaw kag Dios. ⁸ Dahil kag nagtanom ag kag nagbunyang ay inggwa't parehong hanrom sa inra pagpangabudlay. Kada kag bawat usa sa amo ay

† Basaha ra sa Isa. 40:13. †† Waya it pagkakaiba kag isip it Gino-o ag kag isip ni Kristo kumo parehong Dios sinrang ruha.

makakabaton it tamang kabadaran para sa amo inghimo, ⁹ kumo kami ni Apolos nak nagtutudlo sa inro ay mga kaibahan it Dios sa Ida inghihimo. Ag kamong mga ingtutudluan ay tuyar sa tanuman it Dios o sa bayay nak Ida ingpapatugrok.

¹⁰ Sa kaaduhan it Dios, ako, bilang usang manunudlo it Ida mga bisaya ay ingtaw-an it abilidad nak pay maayong manugpatugrok it bayay bilang manugbutang it pundasyon. Ag kag iba kag nagpapadayon it pagtugrok raha. Pero kada usa nak nagtutugrok rahang pundasyon ay dapat magrahan pramas maging polido kag ida inghihimo. ¹¹ Kumo waya it ibang pundasyon nak puyding ibutang, kundi kinang ingbutangyay nak waya't iba kundi si Hesu-Kristo.

¹² Pero puyde nak iba't-ibang materyales kag agamiton sa pagtugrok sa ibabaw it kaling pundasyon. Halimbawa, inggwa it tawo nak magamit it tuyar sa buyawan, pilak ag mga mamahayong bato. Ag inggwa ra it tawo nak magamit it tuyar sa kahoy, kugon ag ragami. ¹³ Pero sa adlaw it paghusgar it Gino-o sa tanang tawo, makikita nak gador kung niong klase it materyales kag inggamit sa pagtugrok it bawat usa, dahil makikita kag mabibilin pag aparayanon sa kayado. Ngani, kag inghimo it bawat usa ay atestingon parayan sa kayado. ¹⁴ Ag kung kag ingtugrok it usang tawo rahang pundasyon ay waya nasunog, ay dey mababaton nida kag premyo. ¹⁵ Pero kung kag ingtugrok it usa ay nasunog, mababatyagan nida kag marakong kalugihan. Ugaling sida gihapon ay maluluwas, aber sida ay pay tuyar sa tawong isot yangey waya nakatakas sa bayay nak nasusunog.

¹⁶ Ngani, buko baga ninro ayam nak kamong tanan ay ingpisan nak magiging tuyar sa usang templo kung hariin nagtitiner kag Dios, dahil kag Ida Ispirito kag nagtitiner raha sa inro? ¹⁷ Ag kung inggwa it tawo nak nagsisira riling templo it Dios, ay dey aparusahan ra sida it Dios, kumo kag templo it Dios ay inggahin para sa Ida ag kamo talaga kinang inggisiling nak Ida templo.

¹⁸ Aya gilukuha kag inro sarili. Halimbawa, kung inggwa kamo it hali sa pagtu-o nak sa ida sariling pagmuyat, sida ay maayam kumporme sa kaayaman it kalibutan, ay dey mas maado kung atalikuran nida kinang ida kaayaman pramas aaguman kag matuor nak kaayaman halin sa Dios. ¹⁹ Dahil kung ni-o kag inggisiling nak kaayaman sa pagmuyat it kalibutan, kali ay kamangmangan yang sa pagmuyat it Dios. Dahil kag ingpasuyat it Dios sa Sagradong Kasuyatan ay, “Kag inggagamit it Dios pramas pirdihon kag mga maayam ay kag inra ra sariling katusuhan.” ‡

²⁰ Ag inggwa ra Sida it ingpasuyat nak,

‡ Basaha ra sa Job 5:13.

"Ayam it Gino-o nak waya't puyos kag ing-iisip it mga maayam." †

²¹ Kada, aya igpamarakuan kag usang tawo, dahil kag tanan ay hina para sa kaanduan ninro. ²² Aber ako, si Apolos o si Pedro ay ingsugo para sa intro kaanduan. Ag aber kag kalibutan, kag intro kabuhi ag kamatayon, ag aber kag adlaw ngasing ag kag palaabutong panahon ay ingtaoy it Dios para sa intro. ²³ Ag kamo ra ay kang Kristoy, ag si Kristo ay sa Diosey.

Kag Ministeryo it mga Apostoles

4 Ngani, dapat nak bilangon ninro kami nak mga suguon ni Kristo nak ingtugyanan it Dios kag pagtudlo it kamatuuran nak dati ay waya Nida gipahadagan sa tawo. ² Ag usa pa, "Kinahangyan nak kag mga ingtugyanan it tuyar nak responsibilidad ay masasaligan." ³ Pero maisot yang nak problema para sa ako kung ako ay inghuhusgaran ninro, o it ibang tawo, alang-alang sa ako pagministeryo nak pay inggwa't kakuyangan sa intro pagmuyat. Aber ako sarili ay waya nako ighusgare, ⁴ kumo kumporme sa ako pagkaayam tungor sa ako sarili, malimpyo kag ako pagkatawo. Pero buko kali kag makakapamatuor nak ako ay waya't kakuyangan sa pagmuyat it Gino-o ag Sida yang kag mahusgar sa ako. ⁵ Kada indi ninro'g unahan it paghusgar kag intro isigkatawo bag-o sa panahon nak ingtermino it Dios. Bahalaey kag Gino-o sa Ida pagbalik. Sida kag mapahadag it tanang nakatago sa karuymanan, kaumir kag tanang isip ag hanrom it tagipusuon. Imaw kag oras kung sauno kag bawat tawo ay mabaton it hustong pagpuri halin sa Dios para sa ida inghuman.

⁶ Ngasing, ako mga hali sa pagtu-o, sa tanang ako ingsisiling dili, inggamit nako si Apolos ag kag ako sarili bilang mga halimbawa. Kali ay para parayan sa amo pagsunor sa ingpasuyat it Dios sa Sagradong Kasuyatan, matuor ra nak indi kamo magpayado sa ingsisiling raha. Ag kung asunron ninro kag mga bisaya it Dios ay indi ra kamo makapagmarako sa usa'g-usa. ⁷ Asi ngani nak ingkikilaya ninro kag intro sarili nak mas nakakayabaw kisa sa iba? Inggwa baga kamo it abilidad nak waya igtaw-an it Dios? Ay kung tuyar, asing intro ingpapagmarako nak pay kamo kag inghalinan it kina?

⁸ Ay kamo talaga nak mga taga-Corinto! Kabi ninro, mayamaney kamo sa mga ispirituhanong butang ag wayaey kamo it kinahangyan! Pay ingbabaliwaya ninro kag kahalagahan it amo pagtudlo sa intro ag ingmumuyatan ninro kag intro sarili nak pay mga hari! Maado tan-a kung matuor kina, dahil kung imaw ay puyde tan-a kaming maging hari ra kaibahan ninro!

⁹ Dahil ngani sa ako pag-iisip, kaming mga apostoles ay pay ingbutang it Dios sa pinaka-mababa nak klase it tawo. Kami ay tuyar sa mga ingsintensyahan it kamatayon nak nagpapanaw sa hulihan papagto sa plasa kung hariin nakaatubang kag tanang katawuhan sa amo. Ngani pay kag tanang mata sa langit ag sa duta, maging tawo man o anghel, ay nakamuyat sa amo. ¹⁰ Sa pagmuyat it maramo, kami kuno ay pay mga mangmang dahil sa amo pagsunor kang Kristo, pero kamo, kag intro pagmuyat sa intro sarili ay abang ayo dahil sa intro pagsunor sa Ida. Ag kami kuno ay mayuda, ag kamo ay makusog. Kamo ay ingtataw-an it balor, pero kami ay ingmamata-mata yang it tawo.

¹¹ Matuor, hastang sa ngasing, kami ay gutom, uhaw ag kuyang it pangyamit. Kami ay ingmamaltrato ag waya ra it permanenting dayunan. ¹² Amo ginausan sa pagtrabaho kag amo inggagamit para sa amo kinahangyan sa pang-adlaw-adlaw. Kung kami ay inglililak it tawo, amo ray ingpapangabay sa Dios nak apakamaaduhon sinra. Ag kung kami ay ing-iihig, amo yang ingpapalipas. ¹³ Kung kami ay ingsisiraan, malumanay gihapon kag amo pagbisaya sa inra. Pero hastang ngasing, kami ay ingmumuyatan gihapon nak pay basura hali sa kalibutan nak ingpipilak yang o pay agiw nak ingkukuskos halin sa kaldero.

Kag Paandam ni Apostol Pablo Bilang Pay Tatay

¹⁴ Waya nako kali igsusuyatan pramas pahud-an kamo, kundi pay laygay sa intro bilang ako mga pinalanggang anak. ¹⁵ Kumo aber inggwa it sampuyong libong mga matudlo sa intro kung pauno mag-sunor kang Kristo, ausa yang gihapon kag intro tatay sa pagtu-o. Ag ako kina. Dahil ako kag kauna-unahang nagwali sa intro it Maadong Balita tungor kang Kristo Hesus ag intro ingtuuhan. ¹⁶ Kada ako nak gador inglalaygay sa intro nak patuyaran ako sa intro pagpangabuhi bilang mga anak it Dios. ¹⁷ Kali kag rason kung asing ingsugo nako sa intro si Timoteo, nak ako pinalangga ag masasaligang anak sa pagtu-o sa Gino-o. Ingsugo nako sida para parumruman kamo tungor sa ako pagpangabuhi bilang maadong tagasunor ni Kristo Hesus, nak imaw kag pagpangabuhi nak ako ra ingtutudlo sa mga nagtutu-o sa Ida sa tanang banwa.

¹⁸ Ayam ra nako nak inggwa sa intro it mga nagmarako-rako, dahil kabi ninra ako ay nahadlok magpanha raha. ¹⁹ Pero kung abut-on it Gino-o, indiey marugay mapanha nak gador ako raha ag hina nako maayaman kung kinang mga nagmamarako-rako ay talagang inggwa it gahom halin sa Ispirito it Dios, o maisog yang sinra sa bisaya. ²⁰ Dahil kag pagpamatuor nak Dios kag naghahari sa tawo ay buko parayan sa bisaya yang, kundi parayan sa gahom it Ispirito it Dios sa ida kabuhi. ²¹ Hay, ni-o kag intro gus-

† Basaha ra sa Sal. 94:11.

to? Mapanha ako ag abisar-an nak gador kamo? O hanraey kamong tungnan kag intro inghihimo nak buko tama pramas pagpanha nako raha ay ako ipakita kag ako pagpalangga ag pagka-mabuot.

KAG IMORALIDAD AG PAG-AKUSAR IT MAGHALI SA MGA NAGTUTU-O

Kag Nahanungor sa Usang Nagtutu-o nak Naghihimo it Imoralidad

5 Inggwa ra it ibang butang nak indi nako puyding pabad-an yang. Nabalitaan nako nak inggwa raha sa intro it usang hali sa pagtu-o nak naghihimo it rakong kasal-anan, kumo ing-iiba nida kag pangruhang asawa it ida tatay. Kali ay mas kahuhuda pa sa inghihimo it mga waya igtutu-o. ² Ag intro pa ingpapahambog kag intro sarili! Dapat gani tan-a ay nalilisor kamo ag inroy ingtiwalag katong naghihimo it kina.

³ Dahil aber mayado ako sa intro, pay hina gihapon kag ako ispirito kaibahan ninro, ag inghusgaraney nako kinang naghihimo it kina nak dapat parusahan. ⁴ Ngani, kag intro dapat himuon ay tipunon kag tanang mga hali ninro sa pagtu-o ag ipasakop kag intro sarili sa gahom it ato Ginoong Hesus. Ag isipon ninro nak pay ako ay kaibahan ninro raha. ⁵ Tiwalagan ninro kinang intro hali nak naghihimo it imoralidad ag itugyan sida sa gahom ni Satanas [†] pramas mabatyagan nida kag rakong sala nak ida inghihimo. Kabay pang maghinuysoy sida ag maluwas sa adlaw it pagbalik it Gino-o pramas maghusgar.

⁶ Kaling intro pagpahambog ay buko tama! Buko baga ninro ayam nak kag epekto it maisot yang nak kayainan nak intro ahimuon ay pay tuyarey sa pangpaalsa? Halimbawa, aber maisot yang nak pangpaalsa ay kayang magpaalsa it rakong minasang arina pramas maging maramong tinapay. ⁷ Kada ngani kinahangyan nak tungnaney ninro kag tanang intro inghihimo kag kayainan, ag dapat nak kamo ay magbag-o pramas tuyarey kag intro paghiwas sa mga tawo nak inglimpyoy it Dios, kumo ngasing nagsusunorey kamo kang Kristo. Ag kung tuyar ngani, kamo ay puyding ikumparay sa tinapay nak bag-ong yuto nak waya't pangpaalsa, nak ingkaon it mga Israelinhon sa Pista it Pagkaluwas sa Ehipto. Kamo ra ay dapat magtungon sa paghimo it sala dahil si Kristo kag ingmatay bilang inughalar para sa ato kaluwasan, pay tuyar rutong karnero nak ingmatay pramas luwason kag mga Israelinhon. ^{††8} Kada bilang pagpartisipar nato riling ato

[†] Kag gustong bisayahon it "ibalik sida sa gahom ni Satanas" ay ingtitiwalag sida sa mga pagtipon it mga nagtutu-o. Basaha ra sa 1 Tim. 1:19-20 tungor kang Himeneo ag Alejandro nak ingtiwalag ra.

^{††} Kag kustombre it mga lahi it Hudyo sa Pista it Pagkaluwas sa Ehipto ay kinahangyan nak ipilak anay ninra kag tanang pangpaalsa (nak imaw kag lebadora o yeast) nak hina sa inra mga bayay, bag-o

parayan it kaluwasan ay indi kita dapat magkaon it insigiling nak tinapay nak inggwa't pangpaalsa. Kag ako gustong bisayahon ay, bilang mga nagtutu-o kang Kristo, abadaan nato kag kayainan ag bayduhan kina it paghiwas nak maado ag matuor nak waya nak gador it halong kayainan.

⁹ Sa ako dating suyat sa intro, [‡] ay nakasiling hagto nak indi kamo mag-iba sa mga naghihimo it imoralidad. ¹⁰ Pero waya ako it gustong bisayahon nak dapat kamong magbuyag sa tanang tawo sa kalibutan nak waya nagtutu-o sa Dios nak naghihimo it imoralidad, o sa mga hakog o radaon, o sa mga nagdadayaw sa mga dios-diosan. Dahil kung tuyar ay obligado kamong maghalin sa kalibutan. ¹¹ Pero kag ako talaga gustong bisayahon dili ay indi kamo dapat mag-iba sa mga hali kuno sa pagtu-o nak naghihimo it imoralidad, hakog, o nagdadayaw pa sa mga dios-diosan, nagpapanira, palayango, o radaon. Ag indi ra kamo makikaon kaibahan ninra.

¹²⁻¹³ Dahil sa ako pagmuyat waya kita it karapatan nak maghusgar sa mga waya nagtutu-o kang Kristo. Bahala kag Dios nak maghusgar sa inra. Kundi kag ato dapat husgaran yang ay kag ato mga hali sa pagtu-o para sa inra mayaing inghihimo, ag itiwag sinra sa mga pagtipon it mga hali, kumporme sa insigiling it Dios sa Sagradong Kasuyatan. ^{‡‡}

Kag Pag-akusar it Maghali sa Pagtu-o

6 Ngasing, bilang maghali sa pagtu-o, kung inggwa it usa sa intro nak indi magkaintyendihan sa ida hali, asing waya kamo nahuda nak iakusar kag usa'g-usa sa atubangan it mga waya it pagtu-o sa Dios? Dapat tan-a nak kamong mga sinakupan it Dios kag maareglo sa intro. ² Buko baga ninro ayam nak sa palaabutong panahon kamong mga sinakupan it Dios kag mahusgar sa katawuhan sa kalibutan? ^{‡‡} Ag kung kag tanang tawo sa kalibutan kag intro ahusgaran, asing indi ninro kayang aregluhon kag mga maisot nak problema? ³ Buko ra baga ninro ayam nak kita kag mahusgar sa mga anghel? Ay kung imaw, waya baga kita it abilidad nak pakanduon kag mga butang dili sa ato kabuhi? ⁴ Kada kung inggwa kamo it iakusar sa intro hali sa pagtu-o tungor riling mga butang, asing ingraraya pa ninro sinra sa iba nak waya ninra gitatahu-
ra pramas maghusgar? ^{‡‡†5} Kahuhuda kina! Waya baga

ihawon ninra kag karnero sa masunor nak aga. Ag kung naihawey kag karnero nak inggwa pa it nabilin nak pangpaalsa kina ay mayain. Ag kung ikumpara kali sa ato kabuhi, kung magtu-o kita kang Kristo bilang Kordero it Dios, dapat nak magbag-o kita ag magbada sa kasal-anan. [‡] Kaling "dating suyat" nak ingmitlang ni Apostol Pablo dili ay nawagit ag buko nato ayam kung ni-o kag suyor it kina. Kada kaling pangruhang suyat sa Bag-ong Kasuyatan nak ato ingbabasa rili ay ingtawag nak "unang suyat sa mga taga-Corinto." ^{††} Basaha ra sa Deu. 13:5; 17:7; 19:19; 22:24; 24:7 tungor sa sugo it Dios nak dapat itiwag o aparusahan kag Israelinhon nak nagsusuway sa Kasuguan ni Moises. ^{‡‡} Basaha ra sa Luk. 22:28-30.

it aber usang maayam nak tawo raha sa inro nak puyding mag-areglo kung inggwa't mga nagtutu-o nak indi magkaintyendihan? ⁶ Pero kamo gani nak mga maghali sa pagtu-o ay nag-aakusar sa usa'g-usa, ag sa atubangan pa it mga waya't pagtu-o!

⁷ Ag sa kamatuuran kaling pag-akusar ninro sa usa'g-usa kag imaw it nagpapakita nak napirdey kamo sa inro pagtu-o! Mas maado kung apalipason yangey ninro kag kayainan nak inghimo it inro hali sa inro. Badyangey kung kamo ay ingluko! ⁸ Pero imbes nak kina, kamo pa kag naghihimo it kayainan ag nagpapan-gluko, aber sa inro mga hali sa pagtu-o!

⁹ Buko baga ninro ayam nak kag mga nagpapadayon sa paghimo it kayainan ay indi makaagom it paghari it Dios? Aya gilukuha kag inro sarili! Dahil kag mga naghihimo it imoralidad, mga nagdadayaw sa dios-diosan, mga nagpapangawatan, mga nagkikinabade, ag mga nag-uubay sa inra kapwa kayake o kabade ay indi nak gador makaagom it paghari it Dios. ¹⁰ Imaw ra, kag mga mananakaw, mga hakog, mga palayango, mga nagpapanira, ag mga radaon ay indi makaagom it paghari it Dios. ¹¹ Matuor ngani nak dati kag iba sa inro ay nagtutuman it tuyar kina. Pero ngasing, kag inro kasal-anan ay nalimpyoy ag kamo ay mga inggahin para sa Dios. Ag kamo ay inghimoy rang matarong sa pagmuyat it Dios, dahil sa Ida inghimo para sa inro parayan sa Ginoong Hesu-Kristo ag sa gahom it Ispirito it ato Dios.

Iwasan kag Paghimo it Imoralidad

(Roma 14:13-23; 1 Corinto 8:7-13; 10:23-30)

¹² Inggwa it iba sa inro nak nagsisiling nak, "Puyde akong maghimo it aber ni-o nak gusto nako, basta buko bawal sa atubangan it Dios!" Matuor kina, pero buko tanan ay para sa ato kaanduan. Ag sa ako pagmuyat, aber kag usang butang ay buko bawal, indi gihapon nako ighimuon kung aulipunon yang ra ako it kina. ¹³ Inggwa ra it iba sa inro nak nagsisiling nak, "Kag pagkaon ay para sa bituka, ag kag bituka ray ay para sa pagkaon." Matuor kina, pero kag Dios kag naghuman it bituka ag pagkaon, ag maabot kag oras nak bukoey kali kailangan, kada abay-oney Nida. Pero kuntra sa inra ingsisiling, kag ato yawas ay buko para sa paghimo it imoralidad, kundi para sa pagserbisyo sa Gino-o. Ag kag Gino-o kag nagrarahan sa ato yawas. ¹⁴ Ag pag-abot it tamang oras abanhawon it Dios kag ato yawas parayan sa Ida gahom tuyar sa Ida pagbanhaw sa Ginoong Hesus.

¹⁵ Buko baga ninro ayam nak kag yawas natong mga nagtutu-o ay pay mga parti it yawas ni Kristo? Ag kung

††† *Kag ibang pagsalin it bisayang Griyego dili ay "Kung inggwa ngani kamo it mga kaso nak tuyar it kina, asing indi yangey ninro pahusgaran sa aber mga kubos ninrong mga hali sa pagtu-o (imbes nak sa iba nak waya't pagtu-o)?"*

tuyar, tama baga nak mabaoy kita it usang parti it yawas ni Kristo pramas makipag-usa sa yawas it kabadeng nagbabaligya it ida sarili? Syempre buko!

¹⁶ Buko baga ninro ayam nak kung mag-uubay kag kayake sa kabading tuyar kina, sinra ay naging usay ra? Kali ay kumo ingsiling sa Sagradong Kasuyatan nak, "Sinrang ruha ay magiging usa." ¹⁷ Pero kag tawo nak nagpapasakop sa Ginoong Hesus, kag ida ispirito ay nagpakig-usay sa Ispirito Nida.

¹⁸ Kada maging listo kamo nak mag-iwas sa paghimo it imoralidad. Dahil kaling tuyar nak kasal-anan ay iba kisa sa tanang kasal-anan nak inghihimo it tawo. Kag ibang mga sala ay sa liwas it inra yawas, pero kag imoralidad ay imaw kag nagsisira sa yawas mismo it tawo, kumo sida ay nagkakasala sa ida sariling yawas. ¹⁹ Buko baga ninro ayam nak kag inro yawas ay kag templo kung hariin gititiner kag Ispirito Santo nak ingta-o sa inro it Dios? Buko kamo kag tag-iya it inro yawas, kundi kag Dios, ²⁰ kumo pay ingbakay Nida kamo it marakong halaga, parayan sa kamatayon ni Hesus para sa ato kaluwasan, pramas kamo ay mag-ing Ida mga anak. Kada gamita kag inro yawas para sa kadayawan it Dios.

KAG NAHANUNGOR SA PAG-ASAWA AG SA WAYA IT ASAWA

Kag Paglaygay Tungor sa Pag-asawa

7 Ngasing, tungor sa mga butang nak inro ingsuyat sa ako. Siling ninro nak, "Mas maado kung kag kayake ay indi mag-uubay sa kabade." ^{††2} Pero dahil maramo kag naghihimo it imoralidad, ako kamo inglalaygayan nak mas maado kung kada kayake ay maasawa yangey para inggwa sida it sariling asawa. Ag imaw ra kag kabade, maado kung sida ay maasawa ra para inggwa sida it sariling asawa.

³ Ag ngasing, tungor sa tamang paghiwas bilang mag-asawa. Kag kayake ay dapat tumanon kag ida obligasyon sa ida asawa, ag imaw ra kag kabade sa ida asawa. ⁴ Dahil tungor sa asawang kabade, bukoey sida kag inggwa it karapatan sa ida yawas, kundi kag iday ra asawa. Ag imaw ra tungor sa kayake, bukoey sida kag inggwa it karapatan sa ida yawas, kundi kag iday ra asawa. ⁵ Aya ninro gipaindi-e kag inro asawa, puyra yang kung magkasugtanan kamo nak indi anay mag-uubay it mga pilang adlaw, para taw-an it oras kag

† *Hen. 2:24.* †† *Kag gustong bisayahon sa bisayang Griyego ay, "Mas maado kung kag kayake ay indi mag-uubay sa kabade," pero kumporme sa pag-isip it ibang mga maayam sa Bibliya, kali ay buko mga bisaya ni Apostol Pablo kundi ingmimitlang yang nida kag ingsuyat it mga taga-Corinto sa inra suyat. Kali kuno kag sala nak ingtudlo it ibang mga kabade sa Corinto nak nagsisiling, "aber di asawa, mas maado kung kag kayake ay indi mag-uubay sa ida asawa." Kada ingtama ni Apostol Pablo sa ida suyat kaling inra ingbisaya.*

pagpangamuyo. Ag pagkatapos puydey kamong magubay ray sabaling matintar kamo ni Satanas nak maghimo it imoralidad, dahil indi ninro mapigahan kag inro sariling nababatyagan. ⁶ Pero aber tungor riling pagpainsi ninro sa inro asawa para sa pilang adlaw, ingpapasugtan kamo nako, ugaling kali ay buko ako sugo. ⁷ Gusto tan-a nako nak kag tanang tawo ay tuyar sa ako nak buko kinahangyan nak mag-asawa, pero ayam nako nak kag bawat tawo ay inggwa it kanya-kanyang abilidad halin sa Dios. Kag usa ay inggwa it kakayahan nak indi mag-asawa ag kag usa ay waya.

⁸ Pero kali ray kag ako masisiling sa inro nak mga waya pa't asawa, pati sa mga balo nak kayake ag kabade. Mas maado kung mapabilin kamo pareho sa ako nak waya ig-asawa. ⁹ Pero kung indi ninro kayang pungan kag inro nababatyagan sa inro sarili, ay mag-asawa yangey. Dahil mas maado kung maasawa yangey, kisa makasala dahil sa subrang hanrom it inro sarili.

¹⁰ Ag ngasing para sa inro nak mag-asawa, imaw kali kag ako laygay sa inro. Kali ay buko yang halin sa ako, kundi sugo ra it Gino-o. [†] Kag kabade ay indi dapat magbuyag sa ida asawa. ¹¹ Pero kung sida ay mabuyag sa ida asawa, kinahangyan nak magpabilin nak waya it asawa. Kung indi nida gusto nak magpangabuhit it solo, dapat sidang magbalik sa ida asawa. ^{††} Imaw ra para sa kayake, indi sida dapat magbuyag sa ida asawa.

¹² Pero tungor gihapon sa mag-asawa, kung kag usa ay nagtutu-o kang Kristo ag kag ida asawa ay waya, kali kag ako laygay. Ugaling kali ay buko sugo it Ginoong Hesus. Kung kag kabade nak waya nagtutu-o ay gusto nak kag inra pag-asawa ay mapadayon, ay mas maado nak kag kayake nak nagtutu-o ay indi magbuyag sa ida. ¹³ Ag imaw ra kag tungor sa kayake nak waya nagtutu-o. Kung gusto nida nak kag inra pag-asawa ay magpadayon, ay mas maado ra para sa kabade nak nagtutu-o ay indi magbuyag sa ida.

¹⁴ Kung kag kayaking asawa o kabading asawa nak waya pa nagtutu-o, ay inggwa it asawa nak nagtutu-oy kang Kristo, sida ay inggahiney para sa Dios parayan sa ida asawa pramas sida ra tan-a ay magtu-o. [‡] Dahil

[†] Kag ingsugo it Ginoong Hesus ay makikita sa Mat. 5:31-32; 19:3-9; Mar. 10:2-12 ag Luk. 16:18. ^{††} Kada mahadag dili nak kung sida ay nagbuyagey sa ida asawa, indi puydey nak mag-asawa ray sida sa iba. [‡] Kag ingtutudlo dili ay tungor sa mag-asawa nak parehong waya nagtutu-o kang Kristo tong sinra ay nag-asawa. Pero pagkalipas it panahon kag usa sa inra ay nagtu-o, kada kag pagmuyat it Dios sa inra bilang mag-asawa ay iba. Ag kag ingsisiling dili tungor sa asawa nak waya nagtutu-o nak sida ay "inggahin para sa Dios" ay buko kag gustong bisayahon it Dios nak kaling tawo ay naging Ida anak parayan sa pag-asawa sa nagtutu-o. (Basaha sa 1 Cor. 7:39.) Kundi dahil kag ida asawa ay nagtutu-o, kada sida ay ingbibilang it Dios nak iba kisa sa pagbilang it Dios sa tawo nak kag parehong mag-asawa ay waya nagtutu-o. Ugaling pag kag usa sa

kung buko tuyar, kag inra mga anak ay abilangan it Dios nak mga anak it mag-asawang waya't pagtu-o. Pero dahil sa pagtu-o it usa sa mag-asawa kag inra anak ay gingbibilangey nak inggahin ra para sa Dios.

¹⁵ Pero kung kag usa nak waya pa nagtutu-o ay mabuyag sa ida asawa nak nagtutuoy ngasing, pasugte sida nak magbuyag. Indi kinahangyan nak paindian sida, maging kayake man o kabade, dahil kita ay ingtawag it Dios nak maging matimunong kag pagsinunranan. ¹⁶ Kamong mga kabade, pauno ninro naayame kung kag inro asawa ay mararaya ninro sa Gino-o pramas aluwason sinra it Dios sa kaparusahan para sa inra mga sala, o indi? Ag imaw ra kamong mga kayake, pauno ninro naayame kung kag inro asawang kabade ay mararaya ninro sa Gino-o pramas aluwason sinra it Dios sa kaparusahan para sa inra mga sala, o indi?

¹⁷ Kag mas maado ay kung niong kamutangan kag ingbuot it Gino-o para sa bawat usa tong kita ay ingtawag it Dios nak magtu-o kang Kristo, kina kag ato padayon nak atumanon. Kali kag ako ingtutudlo sa tanang pagtipon it mga nagtutu-o. ¹⁸ Halimbawa ra, kung inggwa't tawo nak natuliey sa irayom it Kasuguan ni Moises bag-o ingtawag sida it Dios nak magtu-o kang Kristo, indi nida dapat taguon o bay-on kag marka it kina. Ag imaw ra, kung inggwa it buko tuli sa oras nak sida ay atawagon it Dios nak magtu-o, indi ra sida dapat magpatuli. ¹⁹ Dahil sa kaklaruhan, kag tuli o buko tuli ay buko mahalaga sa pagmuyat it Dios, kundi kag pagsunor sa kasuguan it Dios. ²⁰ Kada mas maado kung kag bawat usa ay magpadayon sa ida kahimtangan tong sida ay ingtawag it Dios nak magtu-o kang Kristo.

²¹ Halimbawa, kung ikaw ay uliponey it katong ikaw ay ingtawag nak magtu-o kang Kristo, aya gikalibog. Pero kung mag-abot kag oras nak ikaw ay malibre sa pagkaulipon, ay samantalaha kag kahigayunan!

²² Dahil aber ikaw ay uliponey it katong ikaw ay ingtawag nak magtu-o, sa kaklaruhan parayan riling pagpakig-usa ninro sa Ginoong Hesus, kamo ay ingtaw-aney it matuor nak kahilwayan. Imaw ra kag tawo nak buko ulipon it katong sida ay ingtawag nak magtu-o, sida ngasing ay uliponey ni Kristo.

²³ Ngani, marako nak gador kag ingbadar it Dios pramas kamo ay magiging Iday katawuhan. Kada aya gituguti kag inro sarili nak mapaulipon ray sa mga kagustuhan yang it inro mga isigkatawo, kundi sa Dios.

²⁴ Ako mga hali sa pagtu-o, tuyar ngani kag ako ingsiling, maado kung kag bawat usa sa inro ay magpadayon sa inro kahimtangan tong kamo ay ingtawag it Dios nak magtu-o kang Kristo, ag magpadayon sa pagpakig-usa sa Dios.

mag-asawa ay magtu-o, kabay pang kag inra kamutangan kag maraya sa inra pramas sinrang ruha ay maluluwas.

Kag Nahanungor sa mga Waya it Asawa ag mga Balo

²⁵ Ngasing, tungor sa inro nak waya it asawa, waya ako it sugo para sa inro halin sa Ginoong Hesus. Kundi bilang usa nak sa kaluoy it Dios ay Ida'y ingsasaligan, inggwa ako it laygay para sa inro halin yang sa ako sariling isip. ²⁶ Dahil sa subrang hirap nak ato nararayanan ngasing, pati sa palaabutong panahon, kag ako ing-iisip ay mas maado kung indi yangey kamo magbag-o sa inro kamutangan bilang waya it asawa.

²⁷ Halimbawa, kamong mga kayake, kung kamo ay inggway it asawa, indi ninro'g buyagan. Ag kung waya pa kamo it asawa, ay mas maado nak indi yangey mag-asawa. ²⁸ Ugaling kung maasawa rang gador kamo, buko ra kina kasal-anan. Ag imaw ra kag tungor sa inrong mga rayaga, buko ra kina kasal-anan kung maasawa kamo. Pero kag ako ingsisiling gihapon ay mas maado kung indi yangey kamo mag-asawa, dahil gusto nako nak indi kamo mahirapan sa hirap nak inro arayanan sa pagpangabuhi bilang mag-asawa.

²⁹ Mga hali nako, gusto nako nak maintyendihan ninrong malip-otey kag panahon nak nabibilin kung hari-in kita ay makakaserbisyo pa sa Gino-o. Kada tuna ngasing, kinang inggwa it asawa ay indi dapat nak maging hadlang kina sa inro pagserbisyo sa Gino-o. ³⁰ Ag kag mga nalilisor o mga nasasadyahan ra, ay indi ninra dapat ita-o kag inra tanang isip ag nababatyan raha, ag imaw ra sa mga nagbabakay it aber ni-o. Indi ra ninra dapat isipon nak kina ay pag-aariey ninra. ³¹ Aber ni-o kag ato inggagamit dili sa kalibutan ay indi kita dapat mawili rili, dahil sa palaabutong panahon kaling kalibutan ag kag pagpangabuhi nak ato nararayanan dili ay malipas.

³² Kag ako gusto tan-a ay waya kamo it dapat akalibgan. Kag kayake nak waya it asawa, ay ida ita-o kag ida bug-os nak kaisipan sa pagserbisyo sa Gino-o ag kung pauno nida mataw-an it kasadyahan kag Gino-o. ³³ Pero sida nak inggwa it asawa, kag ida ing-iisip ay kung pauno magpangabuhi dili sa duta ag kung pauno mataw-an it kasadyahan kag ida asawa. ³⁴ Kada kag ida isip ay napaparti.

Imaw ra kag isip it kabade nak waya it asawa. † Sida ay nagtata-o it ida bug-os nak kaisipan sa pagserbisyo sa Gino-o ag kung pauno sida magpangabuhi it bal-aan nak parayan, maging sa ida yawas ag kabubut-on. Pero kag kabade nak inggwa it asawa, kag ida ing-iisip ay kung pauno magpangabuhi dili sa duta, ag kung pauno mataw-an it kasadyahan kag ida asawa. ³⁵ Ako kali ingsisiling para sa inro kaanduan, buko nak para

† Kumporme sa ing-iisip it ibang mga maayam sa Bibliya, kali ay buko tungor sa aber siong kabade nak waya pa nag-asawa, kundi sa mga nagpamayadey, kumporme sa ingsisiling sa bersikulo 28 it kaling kapitulo.

kamo ay pigahan. Kundi para kamo ay magtuman permi kung ni-o kag tama sa pagmuyat it Gino-o, nak waya it hadlang sa inro pagserbisyo sa Ida.

³⁶ Pero kung inggwa it binata nak nagpamayadey, nak sa ida isip ay buko tama kag ida pagpakita sa ida nobya dahil indi nida kayang pungan kag ida naba-batyagan, ag sa ida isip ay dapatey sinrang mag-pakasay, mas maado ngani kung mapakasay yangey sinra. Buko kina kasal-anan. †³⁷ Pero kung desididoy kag binata nak indiey sida mag-asawa sa ida nobya, ag kaya nidang pungan kag ida sarili ag magpangabuhi it solo, maado ra. Bastat desididoy nak gador sida nak indi mag-asawa. ³⁸ Kada kag ginghihimo it binata nak nag-asawa ay maado, pero mas lalong maado kag ginghihimo it binata nak indi yangey mag-asawa. ‡

³⁹ Ngasing tungor ray sa kabade nak inggwa it asawa. Habang buhi pa kag ida asawa, sinra ay dapat magpadayon bilang mag-asawa. Pero kung kag ida asawa ay ingbaoyey it Dios, puyde ray sidang mag-asawa liwat aber sin-o nak ida gusto, basta nagtutu-o sa Gino-o. ⁴⁰ Pero sa ako ing-iisip, mas masasadyahan sida kung mapadayon sida nak waya ray it asawa. Ag sa ako huna-huna, kali ay kumporme nak gador sa kabubut-on it Ispirito it Dios.

KAG NAHANUNGOR SA MGA INUGHALAR SA MGA DIOS-DIOSAN

(Roma 14:13-23; 1 Corinto 6:12-20)

8 Ngasing imaw kali kag ako mga saba sa inro mga pangutana tungor sa pagkaon nak inghahalar sa mga dios-diosan. Matuor ngani nak inggwa kitang tanan it ibang kaayaman tungor raha, ugaling rumruma kali. Kung sa isip nato ay maayamey kita, dapat marahan kita dahil marali kali igpahambog. Pero kung mapinalanggaon kita, kag ato perming ing-iisip ay kag kaanduan it ato isigkatawo. ² Aber sa isip it tawo sida ay maayo, kuyang pa gihapon kag ida kaayam. ³ Pero kag tawo nak nagpapalangga sa Dios, sida ay ingkikilaya ra it Dios.

⁴ Ngani, tungor sa pagrungaw ag pagkaon sa mga inghahalar sa mga dios-diosan. Ayam nato nak kag dios-diosan ay buko klarong dios. Ayam ra nato nak ausa yang kag matuor nak Dios. ⁵ Dahil aber maramo kag ingtatawag nak "dios" it ibang mga tawo sa langit ag sa duta, ag maramo talaga kag inra ingtatawag nak

†† Kumporme sa ing-iisip it ibang mga maayam sa Bibliya, ruha kag puyding gustong bisayahon it kaling bersikulo ag kali kag pangruha, "Pero kung inggwa it kayake nak inggwa it rayaga nak anak, ag sa ida isip ay buko tama nak bawalan sida nak mag-asawa, ay puydey kung apasugtan yangey sida nak mag-asawa kung imaw kag tamang himuon para sa ida. Kina ay buko kasal-anan." ‡ Kag gustong bisayahon it kali ay buko maado para sa tawo nak indi mag-asawa kisa sa mag-asawa. Ugaling dahil sa kahirapan nak ingmitlang ni Apostol Pablo sa bersikulo 26 it kaling kapitulo, kung kag binata nak nagtutu-o ay desididong indi mag-asawa, kina ay mas maado para sa ida kisa sa mag-asawa.

“mga dios” ag “mga gino-o,”⁶ ay waya gihapon kita ig-papati. Dahil kag ato ingpapatihan ay inggwa yang it ausang Dios. Sida kag ato Tatay nak imaw kag inghalian it tanan, ag kita ay nagpapangabuhi nak magserbisyo ag magdayaw sa Ida. Ausa yang ra kag ato ingkikilayang Gino-o nak si Hesu-Kristo. Parayan sa Ida ay gingtuga it Dios kag tanan, ag parayan ra sa Ida kita ay ingtaw-an it kabuhi nak waya't katapusan.

⁷ Pero buko tanang ato mga hali sa pagtu-o ay nakakaintyendi it kali. Dahil hastang sa ngasing inggwa it iba nak it kato ay nasanayey sa pagdayaw sa mga dios-diosan, kada pag makaon sinra it suya nak nahalarey rutong mga dios-diosan, ing-iisip ninra nak sinra ay nag-iiba sa mga nagdadayaw ruto. Ngani, nakukunsensya sinra, kumo sa inra pagpati sinra ay nagkakasala.⁸ Klaro, buko dahil sa ato ingkakaon, kada kita ay namumut-an it Dios. Waya it kaaduhan nak mababaoy sa pagmuyat it Dios dahil sa ato ingkakaon ag waya ra it mababawas sa ato kung indi kita magkaon.⁹ Pero mag-andam kamo. Sabaling kag inro ingpapatihan nak puyde ninrong himuon nak indi kamo makunsensya, kag imaw it magiging dahilan nak makasala kag imo hali nak kag pagtu-o ay mayuda pa tungor rili.

¹⁰ Halimbawa, naiintyendihaney nimo nak kaling mga dios-diosan ay buko klarong dios. Pero inggwa it usang hali sa pagtu-o nak nagpapati gihapon nak kali ay klaro, kada sala kung maiba sida sa pagkaon sa templo ninra. Pero kung ikaw nak marugayey nagtutuo, ay nakita it kinang imo hali habang ikaw ay kaibahan sa mga nagkakaon sa templo it dios-diosan, ay dey baga makakasiling sida nak “puyde ra yaki ako magpatuyar?” Kada sala para sa ida kung maiba sida sa pagkaon bilang pagdayaw sa dios-diosan ag mapabungoy sa ingkisiling it ida kunsensya.¹¹ Kada dahil sa imo tamang pagkaintyendi, kag pagtu-o it imo hali nak kuyang pa gihapon kag pagkaintyendi riling mga butang, ay masisira. Ngani, isipa anay kag imo inghihimo sa imo hali dahil namatay si Kristo para ra sa ida.¹² Ay kung dahil sa imo inghihimo, nakasala ikaw sa imo hali nak kuyang pa gihapon kag pagkaintyendi, ag ikaw kag nagraraya sa ida para makasala ag magtuman it kuntra sa ida kunsensya, ikaw ay talagang nagkakasala ra kang Kristo.¹³ Kada ngani kung dahil sa ako pagkaon it suya nak inghalar sa mga dios-diosan, ay nakasala kag ako hali sa pagtu-o, ay indiey ako magkaon liwat sabaling ako sida marayhan nak makasala.

Kag Nahanungor sa Pagka-apostol ni Pablo

(2 Corinto 11:7-12; 1 Tesalonica 2:7-9)

9 Di baga inggwa ako it karapatan nak maghimo it aber niong ako gusto, basta buko sala? Di baga ako ay apostol? Di baga nakitaey nako si Hesus nak

ato Gino-o? Di baga kamo mismo kag bunga it ako pagbantala it Maadong Balita tungor sa Ida?² Aber indi ako'g kilay-on it iba nak ako ay apostol, ingkikilayay ra ninro, dahil kag inro pagtu-o sa Gino-o kag makakapamatuor it ako pagka-apostol.

³ Ay imaw kali kag ako matarong sa mga nagpapangutana kung klaro kag ako pagka-apostol.⁴ Kung ako ay klarong apostol, di baga inggwa ako it karapatan nak magbaton it pagkaon ag inumon halin sa ako mga ingtutudluan?⁵ Kung inggwa tan-a ako it asawa nak hali ra nako sa pagtu-o, di baga inggwa ra ako it karapatan nak inunot sida sa ako pagpalapnag it Maadong Balita, tuyar sa inghihimo it ibang mga apostoles ag mga hali it Ginoong Hesus, kaumir si Pedro?⁶ Buko baga tama nak kami ni Nong Bernabe ay inggwa it karapatan nak magbaton it pagsuporta halin sa mga nagtutuo, kada bukoey namo kinahangyan nak magtrabaho pa para sa amo pang-adlaw-adlaw nak kinahangyan? Imaw tan-a kina kag tama!⁷ Ay isipon anay ninro kali. Si-o ara kag sundalo nak nagsiserbisyo parayan sa ida sariling gastos yang nak waya it ingbaton nak sweldo? Si-o ara kag mangunguma nak nagtatanom it mga ubas nak waya gipupuksi-a kag bunga it ida ing-aalagaan? O si-o ara kag nagbabantay it mga karnero nak waya giiinuma kag gatas it kina kung gusto nida? Ay syempre waya!

⁸ Matuor nak kaling mga halimbawa nak ako ingkisiling ay halin sa mga inghihimo it mga tawo dili sa duta, pero pareho ra kag ingkisiling sa Kasuguan ni Moises,⁹ kumo inggwa it nakasuyat raha nak nagsisiling, “Aya gitabuni kag yuba it baka habang inro inggagamit sa paggiok it trigo pramas makakakaon ra.”[†] Ay naisip ra baga ninro nak kag Dios ay nababayaka yang sa mga baka tong ingpasuyat Nida kali? Buko yang!¹⁰ Kundi para yang talaga sa kaanduan ra nato bilang Ida katawuhan, kada ingkisiling Nida kali, kumo kali ay nakasuyat pramas maayaman it mga nag-aarado ag naggigiok nak, pag mag-abot kag tamang oras, sinra ay parehong inggwa it pag-asa nak mapapartihan raha sa ing-ani.

¹¹ Kada ngani kung kami ra ay tuyar sa mga nagtatanom it binhi, ay amo ra ingwawali sa inro kag Maadong Balita ag kali ay nagkainggwa it bunga sa inro pagtu-o kang Kristo. Di baga buko mayain nak inggwa ra kami it pag-asa nak magkakainggwa it kaparti para sa amo pang-adlaw-adlaw nak mga kinahangyan halin sa inro pangabuhian?¹² Kung inggwa it ibang mga nagtutudlo sa inro nak sa inro pagmuyat ay inggwa it karapatan nak maghagar it inra pang-adlaw-adlaw nak mga kinahangyan halin sa inro, ay dey laloey kami.

[†] *Deu. 25:4. Basaha ra sa 1 Tim. 5:17-18 tungor sa karapatan it mga pinuno it mga nagtutuo nak matataw-an it tamang sweldo.*

Pero tong kami ay raha nak nagtutudlo sa inro waya kami ighahagar sa inro it amo mga kinahangyan. Kundi ingtiis namo kag hirap sa pagtrabaho, dahil buko namo gusto nak kami ay maging dahilan nak indi kamo makapadayon sa inro pagtu-o sa Maadong Balita tungor kang Kristo.

¹³ Buko baga ninro ayam nak kinang mga nagsiserbisyo sa altar it Templo it mga lahi it Hudyo parayan sa paghalar sa Dios it mga hadop nak inra ing-ihaw, ay puyde sinrang magbaoy it inra kaparti bilang inra pagkaon? ¹⁴ Ag tuyar ra, ingbuot it Gino-o nak kag mga nagbabantala it Maadong Balita ay inggwa it karapatan nak magbaton it inra pang-adlaw-adlaw nak kinahangyan halin sa inra ingtutudluan it kina.

¹⁵ Pero aber ako ra ay inggwa it karapatan diling mga butang, hastang sa ngasing waya gihapon ako gihahagar sa inro. Ag ngasing waya kali nako igbibisayahan para ako ay inro buligan. Ngani, mas maado pang ako ay mamatay sa gutom kisa bay-on kag ako karapatan sa pagsiling nak kag ako pagwali it Maadong Balita ay waya igpapabadare. ¹⁶ Buko kag ako gustong bisayahon it kaling ako pagwali it Maadong Balita ay bilang pagmarako. Buko tuyar, kumo kali kag responsibilidad nak ingtugyan sa ako it Dios. Dahil sa kamatuuran ni-o pa kag ako mahihimo? Abang hirap nak mag-atubang sa Dios kung waya nako nahimo kali, ¹⁷ kumo kung inghihimo nako kaling responsibilidad dahil sa ako sariling kagustuhan ay tama yang nak magkainggwa ako it suhoy. Pero kung inghihimo nako kali kuntra sa ako gusto, ay inggwa gihapon ako it obligasyon nak himuon kumo ingtugyan kali it Dios sa ako. ¹⁸ Ag kung tuyar ni-o ara kag ako magiging suhoy? Waya't iba kundi kag ako kasadyahan sa pagwali it Maadong Balita nak waya gipapabadare sa mga nagpapanimati, aber matuor nak inggwa ako it karapatan nak maghagar sa inra it ako pang-adlaw-adlaw nak mga kinahangyan.

¹⁹ Aber ako ay buko ulipon it aber siong tawo, ay ingpapamutang gihapon nako kag ako sarili nak pay ulipon it tanang tawo pramas maraya sinra sa pagtu-o kang Kristo. ²⁰ Halimbawa, pag hina ako nak nagtutudlo sa ako mga kasimanwang Hudyo, ako asunron kag inra mga kustombre pramas maraya nako sinra nak magtu-o kang Kristo. Matuor, nagpapasakop gihapon ako sa inra mga kustombre ag kasuguan aber wayaey ako sa irayom it inra Kasuguan bilang parayan it kaluwasan, pramas tuyar sa ako insiling, ay kabay pang maraya nako sinra sa pagtu-o.

²¹ Ag bilang halimbawa ray, pag hina ako nak nagtutudlo sa mga buko Hudyo kag ako asunron ay kag inra mga kustombre, ag bukoey nako kinahangyan nak magsunor sa Kasuguan ni Moises nak ingsusunor it mga lahi it Hudyo. Ingtuman nako kali pramas maraya ra nako kag mga buko Hudyo sa pagtu-o. Ugaling

parayan dili buko kag ako gustong bisayahon ay waya ako nagsusunor sa kasuguan it Dios, dahil ingsusunor nako kag tanang kasuguan ni Kristo.

²² Ag usa pa, pag ako ay hina kaibahan it mga mayuda kag pagtu-o, ako ay mapanimbang sa inra pramas maraya sinra sa mas makusog nak pagtu-o kang Kristo. Ngani, mapanimbang nak gador ako sa aber siong tawo bastat buko bawal sa pagmuyat it Dios, pramas maraya nako kag iba sa kaluwasan. ²³ Inghihimo nako kaling tanan pramas maramo pang tawo kag magtu-o sa Maadong Balita ag ako maaguman kag mga pagpakamaado halin raha.

²⁴ Kung ikumpara nato kag ato pagsunor sa Gino-o sa usang karera, buko baga ninro ayam nak kag tanang nagrarayagan ay nagtinguha nak magraog. Pero ausa yang kag makakabaton it premyo! Kada tinguha-a nak gador ninro sa inro pagsunor sa Gino-o pramas mapasa-inro kag premyo halin sa Ida. ²⁵ Tuyar ra, kag tanan nak nag-iiba sa labanan it rayagan ay abang istrikto kag parayan it inra pagdisiplina sa inra yawas pramas magraog. Pero tungor sa premyo nak inra ingpapaabot nak mababaton, kali ay pay kuruna nak inghuman halin sa mga rahon nak marali magkupos. † Pero kag premyo nak ato ingpapaabot ay waya it pagkasira. ²⁶ Kada kag ako pagserbisyo sa Gino-o ay buko basta-basta yang, kundi tuyar sa usang matulin magrayagan. Nagtinguha nak gador ako nak indi magpaliko-liko sa ako pagrayagan hastang sa katapusan. Ako ay tuyar ra sa usang boksingero nak kag mga pagsuntok ay waya gipapaltos. ²⁷ Ingdidisiplina ra nako kag ako yawas, pramas indi ako magtuman sa mga mayaing hanrom it kina. Sabaling pagkatapos nak natudluaney nako kag iba kung pauno mapapasa-inra kag premyo, ay sabaling ako ra ay indi makabaoy it premyo.

Kag Ato Matutun-an halin sa mga Kasal-anan it mga Israelinhon

10 Ako mga hali sa pagtu-o, gusto nako nak maintyendihan ninro kag natatabo sa amo mga ginikanan nak nagsusunor kang Moises halin sa Ehip-to. Sinrang tanan ay nayanrungan it rampog nak ingpaagubay it Dios sa inra, ag sinrang tanan ay nagpanaw it waya't natabo patabok sa uga nak raga sa Puyang Ragat. †² Kag gustong bisayahon it kali ay sinrang tanan ay pay ingbawtismuhan sa rampog ag sa ragat bilang tanra nak sinra ay nagsusunor kang Moises. ³ Sinrang tanan ay nagkaon ra it pagkaon nak ingtata-o it Dios sa inra. ⁴ Imaw ra, sinrang tanan ay naginom it tubi nak Ida ingta-o sa inra halin sa usang ba-

† It kato kag kuruna nak ingtata-o sa mga manraraog ay human sa mga rahon nak magandang muyatan. Minsan ingbubutangan ra it mga buyak. †† Basaha ra sa Exo. 13:21-22; 14:21-31. ‡ Basaha ra sa Exo. 16:1-36.

to. † Kinang bato ay ingpapatuyar kang Kristo nak pay Sida kag nagnununot ag nagrarahan sa inra. ⁵ Pero aber marako kag kaaduhan it Dios nak inra naaguman, kag karamuan gihapon sa inra ay waya namut-e it Dios dahil sa inra inghihimo. Imaw kina kag rason kung asing nagkalat kag inra mga suká sa disyerto. ††

⁶ Kaling mga natabo sa inra ay mga paandam sa ato pramas magrahan kita nak indi maghanrom nak maghimo it kayainan tuyar sa inra perming inghihimo.

⁷ Kita ra ay indi dapat magdayaw sa mga dios-diosan tuyar sa inra inghihimo. Kumporme sa nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan, “Kag mga katawuhan ay nagkinaon, nag-inom, ag malaw-ay kag inra pagkinasadya.”

⁸ Indi ra kita dapat maghimo it imoralidad parayan sa pag-ubay sa aber si-o nak buko ato matuor nak asawa, ⁸ tuyar sa inghihimo it iba sa inra, kumo sa paghimo ninra it tuyar inggwa't beynte-tres nak libo kag namamatay sa suyur it usang adlaw yang. ⁹ Kinahangyan ra nak indi nato igpurbahan kag pasensya it Gino-o tuyar sa inghihimo it kinang ibang tawo, kada maramo sa inra ay ingkagat it mga sawa nak di dalit ag namatay. ¹⁰ Ag usa pa, aya gireklamo, kumo tuyar kag inghihimo it iba sa inra, ag sinra ay ingmatay it anghel bilang manugmatay sa tawo. ¹¹ Ngani, kaling mga natabo sa inra ay ingpasuyat it Dios sa Sagradong Kasuyatan bilang mga paandam sa ato, kumo mayungotey kag katapusan it kalibutan.

¹² Kada kag tawo nak sa ida isip ay matibay kag ida pagtu-o, dapat magrahan sabaling sida ay mahuyog sa marakong sala. ¹³ Ugaling waya it pagtintar nak inro narayanan nak waya ra nararayani it inro isigkatawo. Pero matutom kag Dios, ag indi Nida gitugutan nak kamo ay matintar it subra sa inro kakayahan. Kundi pag kamo ay ingtitintar, ataw-an kamo Nida it kakayahan nak makaiwas ag maraugan kali.

Iwasan kag Pagkaon sa Rungawan sa Templo it Dios-diosan

¹⁴ Kada ngani, ako mga pinalangga, tungney kag pagdayaw sa mga dios-diosan. ¹⁵ Kamo ay mga tawo nak maayam mag-isip, kada isipa it maado kung kag ako ingsisiling ay tama o buko. ¹⁶ Pag maiba kita sa sagradong paninghapon, ag mainom kita halin sa ku-

† Basaha ra sa Exo. 17:1-7 ag Bil. 20:2-13. †† Basaha ra sa Bil. 14:29-30. ‡ Basaha ra sa Bil. 11:4-6. †† Exo. 32:6. Kag ingsisiling dili ay inggwa it diretsuhang bisaya tungor sa mga buko maadong inghihimo it mga nagtutu-o sa Corinto nak nag-iiba sa mga rungawan sa templo it mga dios-diosan, kung hariing sa pagmuyat it Dios sinra ra ay nagdadayaw rutong mga dios-diosan. †† It kato kag paghimo it imoralidad ay kaibahan sa pagkaon bilang pagdayaw it mga tawo sa templo it dios-diosan. ††† Basaha ra sa Bil. 21:4-7. ††† Basaha ra sa Bil. 14:1-38; 16:39-50. Siguro tuyar kali kag pagreklamo it mga nagtutu-o sa Corinto kang Apostol Pablo, kumo ingbisar-an nida sinra parayan sa ida pagtudlo sa inra sa ida dating suyat kung hariin ingbawalan sinra nak makikaon sa mga templo it dios-diosan.

pa kung hariin ingpapasalamatan nato kag Dios ag makaon ra kita it tinapay nak ingbika-biká, ay dey baga kita ay nagkakausa sa mga pagpakamaado nak napapasa-ato parayan sa rugo ni Kristo nak nabuhos ag parayan sa Ida yawas nak inghalar tong namatay Sida para sa ato. ¹⁷ Aber maramo kita, nupay ausa gihapon kita, kumo nagkakausa kita sa pagkaon it kinang ausang tinapay.

¹⁸ Isipa ra kag inghihimo it mga inanak ni Israel it kato. Di baga sinra ra ay nagkakausa sa pagdayaw ag pagpasalamat sa Dios tong nag-iiba sinra sa pagkaon it mga hadop ag ibang mga inughalar ninra sa altar it Dios? ¹⁹ Ni-o kag ako ingsisiling dili? Siguro ing-iisip ninro nak kag ako ingsisiling ay klaro nak gador kag mga dios-diosan ag kag gahom it kinang mga hadop ag ibang mga inghalar sa pagdayaw raha. ²⁰ Pero buko. Kag mga butang nak inghahalar it tawo sa mga dios-diosan ay inghahalar sa mga mayaot, ag buko sa Dios. Ag indi nako gusto nak magpakig-usa kamo sa mga mayaot parayan sa pag-iba sa inra inghihimo.

²¹ Buko tama nak mag-iba kamo sa pag-inom ag pagkaon sa sagradong paninghapon bilang pagrurrom sa kamatayon it ato Ginoong Hesus habang kamo ay nag-iiba gihapon sa pag-inom ag pagkaon sa rungawan kung hariin ingdadayaw kag mga mayaot. ²² Di baga kahahadlok kung ingpapasilos nato kag Gino-o parayan sa ato paghimo it kina? ²³ Kabi baga nato ay makaiwas kita sa Ida pagparusa?

Kag Pagpangabuhi nak Nagtata-o it Kadayawan sa Dios

(Roma 14:1-23)

²³ Kung inggwa sa inro it magsiling, “Puyde akong maghimo it aber ni-o nak gusto nako, basta buko bawal sa atubangan it Dios.” Matuor kina, ugaling buko tanan nak puyding himuon ay para sa kaanduan nato. Ag buko tanan nak puyding himuon ay nagpapakusog sa pagtu-o it ato mga kaibahan. ²⁴ Indi dapat nak ato sarili yang nak kaanduan kag ato aisipon, kundi kag kaanduan ra it ato kaibahan. ²⁵ Kada puyding kaunon ninro kag aber niong suya nak inra ingbabaligya sa merkado. Bukoey ninro kinahangyan nak magpangutana pa kung kina ay inghalarey sa mga dios-diosan o waya pramas maayaman nak puyding kaunon, ²⁶ kumo kag ingsisiling sa Sagradong Kasuyatan ay, “Kag kalibutan ag tanang rahina, ay kag Ginoong Dios kag inghalinan.” ²⁷

§ Basaha ra sa Exo. 20:5 ag Deu. 32:21. §† Basaha ra sa Plp. 2:4. §†† It kato, pagkatapos it pagdayaw sa mga dios-diosan, kag karne nak inghalarey sa inra ay ingbabaligya pa gihapon sa merkado, kaibahan it ibang karne nak waya nahalar. Kada aber buko hungor nak nag-iiba kag mga Kristyano sa pagdayaw it mga naghahalar sa dios-diosan, siguro maramong beses ingbakay ninra kaling karne nak inghalarey raha. Ag ingsisiling ni Pablo dili nak buko sala kina

²⁷ Ag usa pa, kung ikaw ay ing-ikag it tawo nak waya nagtutu-o kang Kristo nak magkaon, ag gusto nimong magpagto ag magkaon kaibahan nida, pagtoy ag kaula kag aber ni-o nak gusto nimo halin sa nakasukarey sa imo atubangan. Pero ayaey igpangutana kung inghalarey kinang pagkaon sa dios-diosan pramas maayaman nak puyding kaunon. ²⁸ Ugaling kung inggwa it tawo ruto nak nagkakaon kaibahan nimo nak masiling sa imo, "Kaling suya ay inghalarey sa dios-diosan," ay badaey igkaon it kina. Isipa it maado kag pagpati it kinang tawo nak nagsiling sa imo tungor rili, sabaling sida'y makunsensya parayan sa ida pagpati nak kali ay kasal-anan. ²⁹ Ngani, dapat nak isipon nato it maado kung makunsensya kag iba, buko kita yang. Pero sabaling inggwa't magsiling nak, "Asing dapat akong magtungon sa paghimo it tuyar por dahil yang baga sa kunsensya it iba?" ³⁰ Ag sabaling inggwa ra it magsiling nak, "Kung ako ay nagpapasalamat sa Dios para sa ako ingkakaon aber kina ay inghalarey sa dios-diosan, asing ako ay intro ingbabasoy?"

³¹ Bad-ey igsiling it t'yar! Dahil aber ni-o kag intro inghihimo, maging sa pagkaon o pag-inom man, himu-a kag tanan para sa kadayawan it Dios. ³² Ngani, iwasan ninro kag aber ni-o nak maging dahilana para makasala kag intro kaibahan, maging lahi it Hudyo man o buko, o aber kag intro hali sa pagtu-o nak nag-iiba sa intro sa pagdayaw sa Dios. ³³ Patuyare kag ako pagpanimbang sa tanang ako inghihimo pramas maado kag pag-estimar it tanang tawo sa ako. Waya nako gihahanapa kag kaanduan para sa ako sarili yang, kundi para sa tanan pramas sinra ay maluwas.

11 Patuyare ako bilang ehemplo sa ako pagsunor kang Kristo.

KAG NAHANUNGOR SA TAMANG PAGHIWAS PAG MAG-DAYAW SA DIOS

Kag Paglaygay Para sa mga Kabade nak Nagtutu-o

² Ngasing ingpupuri nako kamo nak sa tanang bu-tang ay narumruman ninro kag ako ingtudlo, ag intro ingsusunor katong tanan nak ako inglaygay sa intro. ³ Pero gusto nako nak maintyendihan ninro kali. Si Kristo kag Pinaka-uyo † it bawat kayake, kag kayake kag pinaka-uyo it kabade, ag kag Dios kag Pinaka-uyo ni Kristo. ⁴ Kada ngani dahil dili, pag magtipon kamong mga nagtutu-o para magdayaw sa Dios, ag kung inggwa it kayake nak nagpapangamuyo sa atubangan it tanan, o nagbibisaya it mensahe halin sa Dios habang di tabon pa kag ida uyo, sida ay na-

graraya it kahud-anan kang Kristo nak imaw kag ida Pinaka-uyo. ††

⁵ Ag pag inggwa ray it kabade nak nagpapangamuyo sa atubangan it tanan o nagbibisaya it mensahe halin sa Dios habang waya nakatabon kag ida uyo ag uda, ‡ sida ay nagraraya it kahud-anan sa ida asawa nak imaw kag ida pinaka-uyo. Kahuhuda kag gustong bisayahon it kina sa ato nak pay sida ay nagpakalbo. ⁶ Kada kung kag kabade ay indi magtabon it ida uyo ag uda, ay dapat magpalip-ot yangey sida it ida buhok. Pero kumo kahuhuda para sa ida kung mapalip-ot it ida buhok o mapakalbo, dapat nak magtabon yangey sida it ida uyo ag uda. ‡†

⁷ Kag rason kung asing kag kayake ay indi dapat magtabon it uyo sa oras it intro pagtitipon sa pagdayaw sa Dios ay dahil sida kag nagpapakita nak pay kahitsura it Dios ag balor Nida. Pero kag kabade ray kag nagpapakita it balor it kayake, ⁸ kumo tong ingtuga it Dios kag unang kayake ag kabade, kag kayake ay waya ighalin sa kabade, kundi kag kabade kag naghaling sa kayake. ‡‡ Ag usa pa, waya gituga-a it Dios kag kayake para sa kabade, kundi ingtuga Nida kag kabade para sa kayake. ¹⁰ Kada ngani pag magtipon kamo, kag kabade ay dapat magtabon it uyo ag uda bilang pagpakita nak sida ay nagpapasakop sa balor it kayake, kumo kag mga anghel ay nakamuyat sa intro.

¹¹ Ugaling kumporme sa plano it Gino-o kinahangyan it kabade kag kayake, ag kinahangyan ra it kayake kag kabade, ¹² kumo aber kag unang kabade ay naghaling sa kayake. Tuna it kato, kag tanang kayake ay naghaling sa kabade. Pero kag Dios kag inghalinan. ¹³ Kamo kag dapat mag-usisa kung tama o buko kung kag kabade ay magpangamuyo sa atubangan it tanan nak waya nakatabon kag uyo ag uda sa oras it intro pagtipon sa pagdayaw sa Dios. ¹⁴ Di baga katong una ay kahuhuda sa pagmuyat it tawo kung kag kayake ay mahaba it buhok? ¹⁵ Pero kung kag kabade ray kag mahaba it buhok, kina baga kag nagpapakita it ida kagandahan? Dahil imaw ngani kag ingta-o it

†† *Kag kustombre it mga kayake sa inra mga bansa it kato ay kung maatubang sinra sa mataas nak tawo ingbabaoy ninra kag tabon sa inra uyo bilang pagtahor sa ida. ‡ Kag kustombre it mga kabade sa inra bansa it kato ay pag nagliliwas sinra sa bayay kinahangyan nak nakatabon it bilo kag inra uda. Dahil kung buko tuyar abang rakong kahud-anan kina. ‡† Ni-o kaling pagtudlo nak perming ingbabalik-balikan ni Apostol Pablo nak buko maado kung abaliwayaon it kabade kag pagpakita it pagtahor sa ida asawang kayake bilang ida pinaka-uyo? Sa inra bansa it kato, pag sinra ay sa liwas it bayay kag uda it kabade ay nakatabon bilang pagpakita it kina. Pero para sa bawat bansa, inggwa sinra it inra kanya-kayang kustombre nak nagpapakita it pagtahor. Kada kaling pagtudlo ni Apostol Pablo ay waya nagsisiling nak aber riing bansa ay kinahangyan para sa kabade nak magtabon it inra uda kung bukoey tuyar kag inra kustombre. Pero kag gustong bisayahon nida dili ay, aber niing kustombre it bawat bansa nak nagpapakilaya nak kag asawang kayake kag pinaka-pinuno it kabade, ay indi gihapon ninra dapat pabad-an kina. Ngani, dapat tumanon yangey ninra.*

‡‡ *Basaha ra sa Hen. 2:18-23.*

bastat indi sinra makunsensya. Kada indiey magpangutana. ‡ Sal. 24:1. † Kumporme sa ibang mga maayam sa Bibliya kag gustong bisayahon it "uyo" sa bisayang Griyego diling bersikulo ay "inghalinan."

Dios sa ida bilang pangtabon sa ida uyo. ¹⁶ Pero kung inggwa it nagkukontra riling ako ing-siling, kag ako masisiling ay, imaw kali kag kustombre nak amo ingtudlo sa tanang pagtipon it mga nagtutu-o, ag wayaey it iba.

Kag Tamang Himuon sa Sagradong Paninghapon

¹⁷ Ngasing inggwa ra ako it usa pang inuglaygay para sa inro. Indi puyde nak apurihon nako kamo, dahil sa inro mga pagtipon pramas magdayaw sa Dios inggwa't mga natatabo kuno nak buko para sa inro kaanduan, kundi sa kayainan. ¹⁸ Una sa tanan, nabalitaan nako nak pag nagtipon kamo pramas magdayaw sa Dios, waya kamo nagkakausa, kundi nagkakampi-kampihan kuno. Ag pay nagpapati ako nak matuor kinang inra ing-siling tungor sa inro inghihimo. ¹⁹ Siguro natural yang nak matabo kina, pramas maayaman ninro kung sasin-o kag talagang naghihimo it kahalamut-an para sa Dios.

²⁰ Pero kung nagtipon kamo pramas magkaon it sagradong paninghapon bilang pagrumrom sa ato Ginoong Hesus, † ay buko Sida kag inro ing-iisip, ²¹ dahil sa oras nak kamo ay makaon pa yang, kag iba ay nag-uuna-unay it kaon ag inom hastang sinra ay mabusog, kada inggwa kuno it mga nayayango ag kag iba ay nagugutom pa. ††²² Ay asi, waya baga kamo it bayay kung hariin kamo dapat magkaon ag mag-inom hang-gat gusto ninro? Waya ra baga kamo it respeto sa inro mga hali sa pagtu-o sa Dios sa oras it inro pagtipon, ag ingpapahud-an pa ninro sinrang mga mahirap? Ni-o aboy kag ako isiling sa inro? Asi, apurihon pa baga kamo nako? Ay syempre indi!

Kag Unang Paghimo it Gino-o sa Sagradong Paninghapon

²³ Kag ako natun-an halin sa Gino-o ay imaw ra kag ako ingtudlo sa inro. Tong gab-i nak ingtraidor kag Ginoong Hesus, ingbaoy Nida kag tinapay ²⁴ ag pagkatapos it pasalamat sa Dios, Ida kali ingbika-biká ag nagsiling, "Kali kag Ako yawas nak Ako ihalar para sa inro. Himu-a ninro kali bilang pagrumrom sa Ako." ²⁵ Imaw ra pagkatapos ninra't kaon, ingbaoy ra Nida kag kupa it inumon nak ubas, ag nagsiling, "Kali kag pamatuor it Bag-ong Kasugtanan parayan sa Ako rugo. Bawat ainumon ninro kali, himu-a bilang pagrum-

† *Kag unang kustombre it mga Kristyano it kato pag magtipon sinra sa pagdayaw sa Dios ay makaon anay sinrang tanan it inra ingrayang pagkaon, pagkatapos makaon ra sinra it tinapay ag mag-inom it inumong ubas bilang pagrumrom sa kamatayon it Ginoong Hesus. Kaling huli nak parti kag inra magiging sagradong paninghapon.* †† *Tungor sa mga manggaranon ruto, habang nagrurungaw sinra ay pay nawagitey sa inra isip kag tungor sa kamatayon ni Kristo ag kag inra yang ing-iisip ay kag kasadyahan pagbusogey ag pagyangoy. Ag wayaey ninra giiintyendiha kag inra mga kaibahan nak pobre kumo waya sinra it pagkaon nak apartidahon.*

rom sa Ako." ††²⁶ Kumo bawat akaunon ninro kaling tinapay ag ainumon kag suyor it kaling kupa, inro ingbabantala kag kamatayon it Gino-o hastang sa Ida pagbalik.

Kag Nahanungor sa Pag-iba sa Sagradong Paninghapon nak Buko Karapatdapat

²⁷ Kada ngani aber si-o kag magkaon it kaling tinapay ag mag-inom it suyor it kaling kupa bilang pagrumrom sa Gino-o, pero waya nida giisipa kag gustong bisayahon it ida inghihimo, ay nagkakasala sida dahil waya nida igtaw-e it balor kag yawas ag rugo it Gino-o. ²⁸ Kada bawat tawo ay dapat mag-usisa anay sa ida sarili agor masaduran nak tama kag ida pag-preparar sa ida sarili, bag-o sida magkaon it tinapay ag mag-inom it suyor it kaling kupa. ²⁹ Kumo aber si-o kag mag-inom ag magkaon nak waya gipapahalagahe kag yawas it Gino-o ay nagraraya it kaparusahan sa ida sarili. ³⁰ Kali kag rason kung asing maramo sa inro ay mayuda ag sakiton, ag inggwa pa it iba nak namatayey. ³¹ Pero kung usisaon anay tan-a nato kag ato sarili, kung tama o sala kag ato inghihimo, ay indi kita maparusahan it Dios. ³² Pero kung ingpaparusahan kita it Gino-o, kina ay parayan it Ida pagdisiplina sa ato pramas indi kita makaagom it kaparusahan kaibahan it mga tawo rili sa duta nak waya it pagtu-o.

³³ Kada, ako mga hali, pag magtipon kamo pramas magkaon it sagradong paninghapon bilang pagrumrom sa Gino-o, kinahangyan nak huyaton ninro kag usa'g-usa. ³⁴ Kung inggwa sa inro it nagugutom, kinahangyan nak magkaon anay sinra sa inra mga bayay pramas indi kamo makaagom it kaparusahan dahil sa inro inghimo sa inro pagtipon. Ag tungor ra sa ibang mga butang nak gusto nakong ibisaya sa inro, hingan yangey nako isiling pagpanha nako raha sa inro.

Kag mga Abilidad nak Ingtata-o it Ispirito it Dios

(Epeso 4:1-16)

12 Ngasing, ako mga hali sa pagtu-o, gusto nako nak maintyendihan ninro it maado kag tungor sa mga abilidad nak ingtata-o it Ispirito it Dios. ² Ag kamong mga hali namo, ayamey ninro nak it katong waya pa kamo nagdadayaw sa Dios, kamo ay perming nararayan papayado sa Ida pramas magdayaw sa mga dios-diosan nak indi kabisaya. ³ Kada ngasing, ako ay nagpapahadag sa inro kung pauno maayaman kung kag tawo ay talagang ingpapangunahan it Ispirito it Dios. Kag tawo nak ingpapangunahan it Ida Ispirito ay indi igsumpa si Hesus! Ag indi ra sida makasiling nak, "Si Hesus ay matuor nak Gino-o!" kung waya sida igpapangunahe it Ispirito Santo.

‡ *Basaha ra sa Mat. 26:26-30; Mar. 14:22-26; Luk. 22:14-20 ag Heb. 8:6-12.*

⁴ Inggwa it iba't-ibang abilidad nak ingtata-o sa ato pero ausa yang kag Ispirito it Dios nak nagtata-o it kali. ⁵ Iba't-iba ra kag mga parayan it pagserbisyo pero ausa yang kag Gino-o nak ingsiserbisuhan. ⁶ Iba't-iba ray ra kag mga parayan kung pauno ingpakita it Dios kag Ida gahom sa ato kabuhi, pero Sida yang kag Dios nak nagtata-o it kina sa atong tanan pramas puyde natong tumanon kag Ida ingpapahimo sa ato.

⁷ Sa bawat usa sa ato ay ingtaw-an it abilidad nak nagpapakita nak hali sa ato kag Ispirito it Dios. Ag kaling mga abilidad ay ingta-o para sa kaanduan it tanang ato mga hali sa pagtu-o. ⁸ Halimbawa, sa usang tawo, kag ingtata-o nak abilidad it Ispirito it Dios ay kaayaman sa pagbisaya tungor sa Dios, ag sa iba ray ra ay marayom nak pang-intyendi it kamatuuran nak ida ingpapahadag. ⁹ Ag parayan sa parehong Ispirito it Dios kag ingtata-o ray ra sa iba ay kag marakong pagtu-o, ag sa iba ray ay kag abilidad sa pagpaado sa mga inggwa't sakit. ¹⁰ Ag parayan gihapon sa parehong Ispirito it Dios, kag iba ay ingtaw-an it abilidad nak maghimo it mga milagro, kag iba ay pagbisaya it mga mensahe halin sa Dios, ag kag iba ray ra ay maayaman kung kag pagtudlo it ibang tawo ay halin sa Ispirito it Dios o halin sa mayaot. [†] Kag iba ay ingtaw-an ra it abilidad nak magbisaya it linggwahe nak waya pa natutun-e, ag kag iba ay nagpapahadag it gustong bisayahon it kinang mga linggwahe. ¹¹ Ugal-ing ausa ag pareho yang gihapon nak Ispirito it Dios kag nagtata-o it kaling tanang abilidad ag kina ay Ida ingtata-o kumporme sa tawo nak gusto Nidang taw-an.

Usang Yawas nak Inggwa't Maramong Parti

¹² Tuya kali, ausa kag yawas it tawo pero inggwa't iba't-ibang parti. Ag imaw ra kag tungor sa ato nak nagtutu-o kang Kristo. Kita ay maramo, pero kita ra ay naging usang grupo nak pay mga parti it ausang yawas ni Kristo. ¹³ Kumo kitang tanan, maging mga lahi it Hudyo man o buko, maging mga ulipon man o buko, kita nak ingbawtismuhan it ausang Ispirito it Dios ay naging usang grupo bilang yawas ni Kristo. Kali ay kumo kitang tanan ay nagbatoney it ausang Ispirito it Dios.

¹⁴ Ngani, aisipon nato kag tungor sa ato yawas. Kali ay inggwa it maramong parti, buko usa yang. ¹⁵ Halimbawa, kung kag siki ay magsiling, "Buko ako si damot, kada buko ako parti it yawas!" Aber tuyar kag ida ingsiling, sida ay parti gihapon it yawas. ¹⁶ Ag kung kag talinga ay magsiling, "Buko ako si mata, kada

buko ako parti it yawas!" Aber tuyar kag ida ingsiling, sida ay parti gihapon it yawas. ¹⁷ Kung kag bug-os nak yawas ay puro mata yang, ay pauno sida makakarungog? Ag kung kag yawas ay puro talinga yang, pauno sida makakahugom? ¹⁸ Pero kag Dios kag nagbutang it bawat parti it yawas sa tamang pwesto kumporme sa Ida gustong pagplastar.

¹⁹ Ag kung sinrang tanan ay ausang parti yang, ay hariin kag yawas? ²⁰ Ngani, inggwa it maramong parti pero ausa yang kag yawas. ²¹ Kada kag mata ay indi puyding magsiling sa damot nak, "Buko ka nako kailangan!" Ag kag uyo ay indi ra puyding magsiling sa siki nak, "Buko ka nako kailangan!" ²² Pero sa kamatuuran, kag mga parti it yawas nak sa ato pagmuyat ay waya't kusog, ay imaw pa yaki kag mas lalong kinahangyan it yawas. ²³ Katong mga parti ra nak sa ato pagmuyat ay buko importante, ay ato ingtataw-an it importansya. Ag kag mga parti nak indi dapat makita, imaw pa it mas lalo natong ingtatabunan. ²⁴ Ag kag mga parti ray ra nak dating maganday ay bukoey kinahangyan nak pagandahon pa.

Imaw ra tong ingpando it Dios kag mga parti it yawas, ingtaw-an Nida it balor kag mga parti nak pay waya't balor sa ato pagmuyat. ²⁵ Inghimo Nida kali pramas kag tanang parti it yawas ay indi magbuyag-buyag kundi magkausa ag apaparehuon kag pagbulig sa usa'g-usa. ²⁶ Kada kung kag usang parti it yawas ay nahapros, kag tanang parti ay nakakabatyag it hapros. Ag kung kag usang parti ay ingtaw-an it balor, kag tanang parti ay nasasadyahan.

²⁷ Kag gustong bisayahon it kaling ako ingbibisaya ay kita nak nagtutu-o ay ingkukumpara sa yawas ni Kristo, kung hariin kita ay mga parti it kina. ²⁸ Ag sa ato mga hali sa pagtu-o nak imaw kag ingtatawag nak pinaka-yawas ni Kristo, ay ingbutang it Dios kag mga tawo nak Ida ingtugyanan it mahalagang ministeryo. Una, inggwa it mga ingtugyan bilang apostoles. Pangruha, mga propeta nak mabisaya it Ida mga mensahe. Pangtatlo, mga manugtudlo it mga bisaya it Dios, pati mga naghihimo it mga milagro, mga ingtaw-an it abilidad nak magpaado sa mga inggwa't sakit, mga nagbulig sa inra mga kaibahan, mga maayam magrumaya, ag mga maayam magbisaya it iba't-ibang linggwahe nak waya pa ninra natutun-e. ²⁹ Kag tanan baga ay apostoles o propeta? Kag tanan baga ay manugtudlo? Kag tanan baga ay di abilidad nak maghimo it mga milagro, ³⁰ o pagpaado baga sa inggwa't sakit? Kag tanan baga ay inggwa it abilidad nak magbisaya it linggwahe nak waya pa ninra natutun-e, o ipahadag kag gustong bisayahon it kina? Buko! ³¹ Kada magtinguha nak gador kamo nak mapasa-inro kag mga pinaka-mahalagang abilidad. [‡]

[†] Inggwa it mga listahan it mga abilidad nak ingtata-o it Dios sa mga nagtutu-o kang Kristo sa mga libro it Rom. 12:6-8; Epe. 4:11 ag 1 Cor. 12:28. ^{††} Kag nahanungor riling abilidad ay makikita ra sa mga libro it 1 Tes. 5:20-21 ag 1 Juan 4:1.

[‡] Kaling mga abilidad kag nagpapakusog sa pagtu-o it ato mga hali. (Basaha sa 1 Cor. 14:1,3; 12.)

Pero ngasing ipakita nako sa inro kag mas maadong tinguhaon nak yabaw pa sa tanan. †

Kag Pagpalangga ay Yabaw pa sa Tanan

13 Halimbawa, kung kaya nakong magbisaya it mga linggwahe it tawo, o aber mga linggwahe it anghel, kung waya ra ako it pagpalangga sa ako mga kaibahan ay kag ako abilidad nak magbisaya ay waya't puyos. Pay kag ako pagbisaya ay tuyar yang sa magulong tunog it pompyang o ingpupuypog nak takyob it kaldero. ² Ag kung ako ay nagbibisaya it mga mensahe halin sa Dios, ag kung maayam ako it tanang kaayaman, kaumir kag mga waya gipahadagan it Dios sa ibang tawo, ag kung inggwa ako it makusog nak pagtu-o nak maghimo it milagro nak makasiling ako sa baguntor nak, "Magsaydo ka!" ag matuor masaydo kina, pero kung waya ra ako it pagpalangga ay waya gihapon kina it puyos. ³ Kung ita-o ra nako kag tanang ako mga ari-arian pramas ibulig sa mga pobre, ag kung ako ay magsugot nak kag ako yawas ay sunugon dahil sa ako pagtu-o, pero kung waya ra ako it pagpalangga sa ako mga kaibahan, waya gihapon ako it mapapakamos.

⁴ Kag tawo nak mapinalanggaon ay mahaba kag pasensya, mabuot, buko mainggiton, buko hambugon ag buko maminataas-taason. ⁵ Sida ay buko mabastos, buko makasarili, buko mahangiton ag waya gidudumot. ⁶ Kag tawong mapinalanggaon ay buko masadya kung inggwa it naghihimo't kayainan, kundi sida'y nasasadyahan kung kag ginghihimo ay tama ag matuor. ⁷ Ida ingtitiis kag tanang hirap nak waya gunguyob. Sida ay perming nagsasalig ag perming inggwa't pag-asa nak kag Ida mga kaibahan ay maghimo it maado, ag nagpupursige sida sa tanan nak indi mawar-an it pag-asa.

⁸ Kag pagpalangga ay waya't katapusan. Pero kag mga abilidad nak ingtata-o it Ispirito Santo ay inggwa't katapusan. Ngani, kag pagbisaya it mga mensahe halin sa Dios ay mawawagit. Ag imaw ra kag pagbisaya it mga linggwahe nak waya pa natutun-e it tawo ag kag pagkainggwa it marayom nak pagkaintyendi tungor sa Dios, ⁹ kumo ayamey nato nak buko pa kumpleto kag ato kaayaman ag buko pa ra kumpleto kag ingbibisaya it mga manugbisaya it mga mensahe halin sa Dios. ¹⁰ Pero pag maabot kag adlaw kung sauno makukumpleto kag tanan ay mawawagitey kag tanang kakuyangan.

† *Kag inghihimo it ibang mga nagtutu-o sa Corinto ay buko maado, dahil kali ay indi makapakusog sa pagtu-o it inra mga kaibahan, kundi nakakasira. Kumo nakasanayaney ninra nak maging mainggiton (1 Cor. 3:3.), nag-aakusar sa usa'g-usa (1 Cor. 6:6.), ag naghihimo it kayainan ag nagpapangluko sa inra mga hali (1 Cor. 6:8.). Ag kag mga manggaranon ay waya ra girerespito sa inra mga kaibahan sa pagtu-o (1 Cor. 11:22.).*

¹¹ Halimbawa, tong bata pa ako, kag ako pagbisaya, pag-isip ag pagmatarong ay tuyar sa bata. Pero tong karakoey ako, ingbadaaney nako kag ugali it pagiging bata. ¹² Imaw ra sa atong mga nagtutu-o, dahil kag ato pagkaintyendi tungor sa Dios ay inggwa pa it kakuyangan, kada pay tuyar yang anay kina sa nakamuyat sa mayubog nak salamin. Pero maabot talaga kag adlaw kung sauno makita nato kag Dios ag kag ato pang-intyendi tungor sa Ida ay magiging kumpletoy tuyar sa Ida pang-intyendi sa ato. ¹³ Ngani, inggwa it tatlong butang nak mapermi gihapon, nak imaw kag pagtu-o, pag-asa, ag pagpalangga. Pero kag pinaka-yabaw sa tanan ay pagpalangga.

Kag Abilidad nak Magbisaya it mga Linggwahe nak Waya pa Natutun-e ag Magbisaya it mga Mensahe Halin sa Dios

14 Magtinguha permi nak maging mapinalanggaon, habang ingtitinguha ra ninro nak matawan kamo it mga abilidad nak ingtata-o it Ispirito Santo, laloey kag abilidad sa pagbisaya it mga mensahe halin sa Dios. ² Dahil kag tawo nak nagbibisaya it linggwahe nak waya pa nida natutun-e, kag ida ingbibisayahan ay kag Dios, buko tawo. Ngani, waya it tawong nakakaintyendi it ida ingbibisaya, aber kinang tawo mismo nak nagbibisaya, kumo pag sida ay nagbibisaya, sida ay inggagamhan it Ispirito it Dios ag kag ida ingbibisaya ay kag mga butang nak waya gipapahadagan it Dios sa iba. ³ Pero kag tawo nak nagbibisaya it mga mensahe halin sa Dios, ay ida kina ingbibisaya pramas pakusugon kag pagtu-o ag buot it mga nagpapanimati ag buligan sinra nak indi mawar-an it pag-asa sa inra ingrarayanang kahirapan.

⁴ Ag kinang tawo nak nagbibisaya it linggwahe nak waya pa nida natutun-e, ay ida sariling pagtu-o kag ida ingpapakusog. Pero kinang nagbibisaya it mga mensahe halin sa Dios nak naiintyendihan it tanang tawo, ay kag ida ingpapakusog ay kag pagtu-o it ida mga hali nak nagtitipon sa pagdayaw sa Dios. ⁵ Gusto tan-a nako nak kamong tanan ay magkainggwa it abilidad nak magbisaya it mga linggwahe nak waya pa ninro natutun-e. Pero mas lalong gusto nako nak kamong tanan ay magkainggwa it abilidad nak magbisaya it mga mensahe halin sa Dios pramas maiintyendihan it tanan. Kumo kag nagbibisaya it mensahe halin sa Dios ay yabaw pa sa nagbibisaya it linggwahe nak waya pa ninro natutun-e, puyra yang kung inggwa ra sida it abilidad nak magpahadag it gustong bisayahan it kina pramas maintyendihan it mga nagtitipon sa pagdayaw sa Dios, ag maging makusog pa kag inra pagtu-o.

⁶ Ngasing, ako mga hali sa pagtu-o, isipa ninro kali. Kung ako tan-a ay mapanha sa inro ag sa ako pagtud-

lo ay magamit ako it ibang linggwahe nak waya pa ninro natun-e, ni-o ara kag kaaduhan nak inro mababaton halin raha? Ay syempre waya, kung indi ra nako igsiling sa inro kag kapahadagan, o kaayaman, o mensahe, o pagtudlo nak ingta-o it Dios sa ako. ⁷ Aber sa mga instrumento nak waya't kabuhi, tuyar sa plawta ag arpa, kung pareho kag tunog it inra nota nak ingpapatogtog ay indi maaayaman it mga nakakarungog kung niong kanta kag ingtutugtog o ingkakaskas.

⁸ Imaw ra sa paghuyop it trumpeta it sundalo. Kung kag pagbudyong it kina ay buko para sa tamang sinyales, ay pauno sinra makakahanra sa labanan?

⁹ Ay tuyar ra kamo. Kung mabisaya kamo sa linggwahe nak indi maintyendihan it mga nagpapanimati ay pauno maaayaman ninra kag inro ingbibisaya? Pay tuyar yang kamo sa nagbibisaya sa hangin. ¹⁰ Matuor, maramong iba't-ibang linggwahe sa kalibutan ag tanan ay inggwa it gustong bisayahon. ¹¹ Pero kung indi nako maintyendihan kag ingbibisayang linggwahe it usang tawo, kag ida pagmuyat sa ako ay pay ako ay taga-ibang lugar ag imaw ra sida sa ako. ¹² Ngani kamo ra, sa inro kagustuhan nak magkainggwa it mga abilidad nak ingtata-o it Ispirito Santo, ay kag inro dapat tinguhaon ay kinang mga abilidad nak nagtata-o it pagpakusog sa pagtu-o it inro mga hali nak nagdayaw sa Dios.

¹³ Kada ngani kung inggwa't tawo nak di abilidad sa pagbisaya it linggwahe nak waya pa nida natun-e, sida ay dapat magpangamuyo nak taw-an ra sida it abilidad nak magpahadag it gustong bisayahon it ida ing-siling. ¹⁴ Dahil kung sa ako pagpangamuyo ako ay nagbibisaya it linggwahe nak waya pa nako natutun-e, kag ako ispirito kag imaw it nagpapangamuyo, pero waya naintyendihe it ako isip kung ni-o kag ako ing-siling. ¹⁵ Ay kung tuyar kina, ni-o ara kag ako dapat himuon? Ako ay mapangamuyo sa linggwahe nak ingpapabisaya sa ako it ako ispirito, ag mapangamuyo ra ako sa linggwahe nak ako naintyendihan. Imaw ra, makanta ako sa linggwahe nak ingpapakanta sa ako it ako ispirito, ag makanta ra ako sa linggwahe nak ako naintyendihan.

¹⁶ Dahil halimbawa, kung madayaw ka ag magpasalamat sa Dios sa ibang linggwahe nak ingpapabisaya sa imo it imo ispirito, ay pauno makumporme kag imo mga kaibahan, sa pagsiling "Kabay pa!" kung waya ninra naintyendihe kag imo ing-siling? ¹⁷ Aber maado kaling imo pagpasalamat ay indi gihapon mapakusog kag pagtu-o it imo kaibahan. ¹⁸ Ako ay nagpasalamat sa Dios nak subra kag ako abilidad sa inrong tanan nak magbisaya sa mga linggwahe nak waya pa nako natutun-e. ¹⁹ Pero kung ako ay nag-iiba sa mga hali sa pagtu-o nak nagtitipon sa pagdayaw sa Dios, mas gusto nako nak magbisaya it li-mang bisaya yang sa linggwahe nak naintyendihan it

ako mga kaibahan pramas puyde sinrang tudluan, kisa sa magbisaya it sampuyong libong bisaya sa linggwahe nak indi ra ninra maintyendihan.

²⁰ Ako mga hali sa pagtu-o, kag inro mga isip ay indi dapat magpatuyar sa isip it mga posit. Ugaling tungor sa kayainan maado kung kag inro mga isip ay tuyar sa posit nak waya pa it ayam tungor sa kayainan. Kag inro pagkaintyendi ay dapat magpatuyar sa pagkaintyendi it maguyang nak maramoey kag natun-an tungor sa Dios. ²¹ Isipon ninro kag ingpasuyat it Ginoong Dios sa Sagradong Kasuyatan,

"Maabot kag adlaw kung sauno kag mga tawo halin sa ibang nasyon

nak nagbibisaya it ibang linggwahe ay maabot raha sa lugar it Ako katawuhan, ag sinra kag mapaayam kung ni-o kag Ako gustong ipabisaya para sa inra.

Pero aber tuyar kag Ako ahimuon, indi gihapon ninra Ako'g runggan." †

²² Halin raha makita nato nak kag abilidad nak magbisaya it ibang linggwahe nak indi maintyendihan it tawo ay imaw kag tanra it gahom it Dios para sa mga waya nagtutu-o sa Ida, buko para sa mga nagtutu-o. Pero kag abilidad it nagbibisaya it mensahe halin sa Dios ay imaw kag tanra para sa mga nagtutu-o.

²³ Kada, pag magtipon kamong mga nagtutu-o pramas magdayaw sa Dios, ag tanan kamo ay magbisaya it iba't-ibang linggwahe nak waya ninro naintyendihe, ay ni-o ara kag aisipon it inro mga bisita nak waya nagtutu-o? Di baga sinra ay makakasing nak kamo ay pay mga buang-buang? ²⁴ Pero kung kamong tanan ay nagbibisaya it mga mensahe halin sa Dios sa linggwahe nak naintyendihan, ag inggwa it nag-abot nak bisita nak waya nagtutu-o o waya pa it ayam tungor riling mga abilidad, ay di baga sida ay makukunsensya dahil sa ida narurungan nak mga bisaya tungor sa ida mga inghimo nak sala, ²⁵ kaumir kag mga sikreto nak kabi nida ay nakatagoey sa ida tagipusuon. Ag pagkatapos it kina mayuhor sida pramas maghinuysoy ag magdayaw sa Dios sa pagsiling, "Matuor nak gador nak kaibahan ninro kag Dios." ††

† Isa. 28:11-12. It katong sa kapanahunan ni Propeta Isaias, nagpaandam kag Dios sa mga inanak ni Israel nak sa palaabutong panahon ay iparaya Nida kag mga taga-Asirya pramas parusahan sinra, dahil waya sinra nagpati sa Ida. Ag imaw ra kag natabo. Ag ngasing sa kapanahunan ni Apostol Pablo tong nagtutudlo sida sa mga taga-Corinto, sa irayom it gahom it Ispirito Santo ay ida inggamit kaling ing-siling it Dios para itudlo sa inra tungor sa abilidad it pagbisaya sa mga linggwahe nak waya pa ninra natutun-e.

†† Tungor anay sa mga bersikulo 22-23: Aber kag mga waya nagtutu-o ay natitingaya riling tanra it gahom it Dios pag kag mga nagtutu-o ay nagbibisaya it linggwahe nak waya pa ninra natutun-e, ay indi gihapon sinra maghinuysoy sa inra inghimong mga sala pramas magtu-o. Kag inra yang ing-iisip ay subrang tutom kag mga nagtutu-o sa inra relihiyon nak pay mga buang-buang. Kada kumporme sa ing-siling ra sa mga bersikulo 24-25, importante nak magkainggwa it pagpahadag sa tanang ing-siling sa ibang linggwahe.

Kag Tamang Ahimuon Pag Matipon Kita sa Pagdayaw sa Dios

²⁶ Ngasing, ako mga hali sa pagtu-o, ni-o ara kag maado ninrong ahimuon? Pag magtipon kamo para sa pagdayaw sa Dios, maado kung bawat usa sa inro ay inggwa't ikanta, inggwa't itudlo, o inggwa't ibisaya it ingpahadag sa ida it Dios. Puyde ra nak inggwa it mabisaya sa linggwahe nak waya pa nida natun-e ag kag iba ay mapahadag it gustong bisayahon it ida ingsiling. Basta kag tanang inro inghihimo ay pangpakusog sa tanang nagtutu-o. ²⁷ Kung inggwa it gustong mabisaya sa linggwahe nak waya pa nida natun-e ay kinahangyan nak ruha o tatlo yang, ag dapat ay pasunor. Ag kinahangyan ra nak magkakainggwa it mapahadag it gustong bisayahon sa ingsiling it kada usa. ²⁸ Pero kung waya it mapahadag it kina sa tanan, ay dapat maghipos yangey anay sinra pag magtipon kag mga nagtutu-o kang Kristo, ag maghuyat hastang sinra-sinra yangey ag puyding magbisayay sa Dios sa linggwahe nak waya pa ninra natun-e.

²⁹ Imaw ra, kung inggwa it mga gustong mabisaya it mensahe halin sa Dios ay kinahangyan nak ruha o tatlo yang, ag dapat ay pasunor. Ag habang nagbibisaya sinra kag iba ay dapat nak mag-usisa kung kag inra ingbibisaya ay talagang halin sa Dios. ³⁰ Ag kung inggwa it nagbibisaya pa, ag kag ibang tawo nak nakaingkor ay magkainggwa it pagpahadag sa ida it Ispirito Santo para sa tanan, ay kinang nagbibisaya ay dapat magtungon anay pramas makabisaya katong iba. ³¹ Dahil kung pasunor kag inro pagbisaya, kamong tanan nak inggwa it mga mensahe halin sa Dios ay magkakainggwa it lugar nak magbisaya, pramas kag tanan ay makakatuon ag kag pagtu-o it tanan ay mapapakusog. ³² Ugaling kag mga nagbabaton it mensahe halin sa Dios para sa tanan ay bukoey obligado nak magbisaya. Puyde sinrang maghipos yangey o magtungon it pagbisaya.

³³⁻³⁴ Dahil indi mamut-an it Dios nak kag pagtipon it Ida mga sinakupan ay salamuskawo, kundi kag Ida namumut-an ay kag tama ag matimunong nak paghiwas, tuyar sa inghihimo sa ibang mga lugar kung hariin ra nagtitipon kag ato mga hali sa pagtu-o. Dahil dili kag mga kabade ay dapat maghipos sa oras nak nagtitipon kag mga nagtutu-o. Sinra ay waya gitutugute nak magbisaya sa atubangan it tanan, kundi sinra ay dapat nak magpasakop sa mga kayake tuyar sa ingsiling sa Kasuguan. ³⁵ Kung inggwa tan-a sinra it gustong ayamon, sinra ay dapat maghuyat anay hastang makapauli bag-o magpangutana sa inra asawa, kumo buko tama nak kag kabade ay mabisaya sa atubangan it tanan. ³⁶ Tamaey baga kali para sa inro? Rumruma

ninro nak kag mga bisaya it Dios ay waya gihalin sa inro, ag buko yang kamo kag nagbaton it kina.

³⁷ Kung inggwa it hali raha sa inro nak sa ida isip sida ay ingtaw-aney it abilidad it Ispirito Santo nak magbisaya it mga mensahe halin sa Dios para sa tanan, o kung sida ay ingtaw-aney it ibang abilidad halin sa Ispirito Santo, sida ay dapat magpati nak kaling ako ingsusuyat sa inro ay sugo halin sa Gino-o. ³⁸ Pero kung inggwa it hali raha nak indi magpati dili, sida ra ay indi igkilay-on. ³⁹ Kada ako mga hali sa pagtu-o, magtinguha nak gador kamo nak mapasa-inro kag abilidad nak magbisaya it mga mensahe halin sa Dios, pero aya ra gibawali kag mga nagbibisaya it linggwahe nak waya pa ninra natun-e. ⁴⁰ Ag siguraduha pati nak kag tanang inro inghihimo pag magtipon kamo para sa pagdayaw ay tama ag matimunong.

KAG PAGKABANHAW NI HESUS AG KAG PAGBANHAW SA MGA MINATAY

Kag Nahanungor sa Pagkabanhaw ni Hesus

15 Ngasing, ako mga hali sa pagtu-o, ako ay mapamatuor ray sa inro it Maadong Balita nak ako ingbantala sa inro it kato, nak imaw kag inro nabaton ag naging basihan it inro matibay nak pagtu-o ngasing. ² Ag kung magpursige kamo sa inro pagtu-o riling Maadong Balita ay maluluwas kamo. Pero kung indi kamo magpadayon sa pagtu-o, kag inro pagtu-o ay mawawar-an it puyos.

³ Kaling pinaka-importante nak ingtudlo sa ako ay ako ray liwat ingtudlo sa inro. Una ay, namatay si Kristo para patawaron kag ato mga sala kumporme sa nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan. ⁴ Sida ay ingyubong, ag sa pangtatlong adlaw Sida ay ingbanhaw it Dios, kumporme sa nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan. ⁵ Pagkatapos it kina, Sida ay nagpakita anay kang Pedro bag-o sa ibang mga apostoles. ⁶ Masunor, nagpakita ray Sida sa subrang limang gatos (500) natong mga hali sa pagtu-o nak nagtitipon sa usang lugar. Ag kag karamuan sa inra ay buhi pa hastang sa ngasing, pero kag iba ay namatayey. ⁷ Masunor, nagpakita Sida kang Santiago, bag-o sa tanang mga apostoles. ⁸ Ag sa huli kag Ida ray ingpakitaan ay ako, nak pay tawong ing-anak nak buko sa tamang oras.

⁹ Tuyar kag ako ingsiling dahil ako ay pinaka-mababa sa mga apostoles. Waya ako it karapatan nak kilay-on bilang apostol, kumo ako ingpahirapan kag mga nagtutu-o kang Kristo nak nagtitipon sa pagdayaw sa Dios. ¹⁰ Pero dahil sa kaaduhan it Dios, ako ay nagsis-erbisyo gihapon sa Ida bilang apostol. Ag kag resulta it Ida kaaduhan sa ako ay waya nawar-e it puyos, kun-

† Basaha ra sa Sal. 16:8-10.

di mas doble kag ako pagpangabudlay sa pagministryo kisa sa ako mga kaibahang apostoles. Pero waya ngani nako gihimu-a kali parayan yang sa ako sariling kakayahan, kundi parayan sa kaaduhan it Dios nak nagbulig sa ako. ¹¹ Ugaling aber si-o kag nagbantala it Maadong Balita sa intro tungor kang Kristo, maging ako man o iba, kina ay buko importante dahil pareho yang kag amo ingbabantala, ag imaw kina kag intro ingtutuuhan.

Kag Nahanungor sa Pagbanhaw sa mga Minatay

¹² Ngasing, kung kag amo ingbabantala ay ingbanhaw it Dios si Kristo, ay asing inggwa it nagsisiling gihapon nak waya it pagkabanhaw kag mga minatay?

¹³ Kung waya kamo nagpapati riling halimbawa, nak waya it pagkabanhaw kag mga minatay, ay kag gustong bisayahon ra it kina ay waya tan-a nabanhaw si Kristo. ¹⁴ Ag kung sa intro pagpati ay waya nabanhaw si Kristo, ay dey waya ra't puyos kag amo pagbantala, ag waya ra't puyos kag intro pagtu-o. ¹⁵ Ag kung sa intro pagpati ay waya nabanhaw si Kristo, ay dey kag gustong bisayahon ay kami ay nagbabakak sa amo ingpamatuor tungor sa Dios. Dahil kami ay nagpamatuor nak si Kristo ay ingbanhaw Nida. Pero kung sa intro pagpati ay indi igbanhawon kag mga minatay, ay dey talagang waya ra Nida igbanhawa si Kristo.

¹⁶ Ag ako ingliliwat, kung indi igbanhawon kag mga minatay, ay dey si Kristo ay waya ra nabanhaw. ¹⁷ Ag kung si Kristo ay waya nabanhaw, ay dey kag ato pagtu-o ay waya talaga it puyos. Ag kamo ay yumos gihapon sa intro mga kasal-anan. ¹⁸ Imaw ra kag kamutangan it mga nagtutu-o kang Kristo nak namatayey. Ngani, nag-aagom nak gador sinra it kaparusahan sa impyerno dahil sa infra mga kasal-anan. ¹⁹ Ag kung kaling ato ingpapaabot kang Kristo ay para yang dili sa duta kag puyos, ay dey subrang kaluluoy rabuno kita kisa sa tanang tawo.

²⁰ Pero sa kamatuuran nabanhawey si Kristo, ag Sida ngani nak imaw kag naunang ingbanhaw it Dios kag nagpamatuor nak abanhawon ra it Dios kag mga minatay. ²¹ Ag kag rason kung asing mamamatay kag tawo ay dahil sa inghimo it katong una it usang tawo nak imaw si Adan. Imaw ra, dahil sa inghimo it usang naging tawo nak imaw si Kristo, kag tanang tawo nak nagtu-o sa Ida nak namatay ay mababanhaw ra.

²² Dahil kag tanang inanak ni Adan ay mamamatay. Imaw ra, tanang nagtutu-o kang Kristo ay mababanhaw. ^{†23} Pero kag bawat usa ay inggwa it kanyakanyang oras nak gingtermino it Dios. Unang nabanhaw si Kristo, ag pagkatapos kita ray nak Ida mga katawuhan. Kita ay abanhawon sa adlaw it Ida pagba-

lik dili sa duta. ²⁴ Ag pagkatapos it kina, imawey kag katapusan kung sauno apirdihon ni Kristo kag tanang Ida mga kaaway nak nagpapamuno, nagrurumaya ag naggagahom. Ag pagkatapos ibalik Nida sa Dios nak Tatay kag Ida karapatan nak maggahom, ²⁵ kumo gingbuot it Dios nak maghari si Kristo hastang apirdihon Nida kag tanang Ida mga kaaway parayan sa pagpairayom sa infra sa Ida mga siki.

²⁶ Ag kag pinaka-huling kaaway nak apirdihon ag awagiton it Dios ay kag kamatayon, dahil abanhawon Nida kag mga nagtutu-o sa Ida. ²⁷ Ayam nato kali dahil ngani ipasakop it Dios kag tanang butang kang Kristo parayan sa pagpairayom sa Ida mga siki. Ugaling tong inggisiling sa Sagradong Kasuyatan nak, "Kag tanang butang ay ingpairayomey sa Ida mga siki," ^{††} mahadagey sa ato nak buko kaumir dili kag Dios, kumo Sida kag nagpasakop it tanang butang kang Kristo.

²⁸ Pero pagkatapos nak nakapairayomey kag tanang butang kang Kristo bilang Anak it Dios, Sida ray kag mapairayom sa Dios nak unang nagpairayom it tanang butang sa Ida, pramas kag Dios mismo kag masakop sa tanan.

²⁹ Ngasing mabalik kita sa pagkabanhaw it mga minatay. Kung waya it pagkabanhaw sa mga minatay, ay asi arang inggwa it iba nak nagpapabawtismo alang-alang sa mga namatayey? [‡] Ay waya nak gador it puyos kina? Wayang gador!

³⁰ Ag para sa amo, kami ay pay buang-buang sa pagbutang it amo sarili sa alanganin pramas ibantala kag Maadong Balita, kung, kumporme sa ing-iisip it iba sa intro, nak kami ay buko sigurado nak mababanhaw sa palaabutong panahon. ³¹ Ako mga hali, adlaw-adlaw ako ay pay nakaatubang sa kamatayon. Matuor kina. Ag puyde ninro kinang siguraduhon pareho sa intro kasiguraduhan nak abang rako kag ako kasadyahan sa intro pagpakig-usa kang Kristo Hesus nak ato Gino-o. ³² Subra nak gador kag kahirapan nak ako narayanan sa Epeso kumo kag mga nagkukontra sa ako pagtudlo ay pay tuyar sa mga maisog nak hadop. Ag asi aboy nak atis-an nako kina para yang sa intro kaanduan, kung waya ra ako nagpapati nak kita ay mababanhaw? Indi nak gador ako magtiis. Ngani, kung indi yang ra mabanhaw kag mga minatay ay mas maado pang sunron yangey nato kag kabisayahan nak,

"mapakayamon yangey kita, ag mapakasuy-ok, dahil insulip mamamatayey ra kita!" ^{‡†}

³³ Aya gipatihe kinang kabisayahan, kundi magrahan kamo para indi kamo maluko.

[†] Basaha ra kag ibang inggisiling tungor kang Adan ag Kristo sa Rom. 5:12-21.

^{††} Sal. 8:6. Waya gimitlanga si Kristo diling Salmo, pero dahil sa ingbibisaya ni Apostol Pablo ayamey nato nak si Kristo ay pay tuyar sa nakatagong ingpapatungran it kali. [‡] Waya nagsisiling si Apostol Pablo nak kali ay tama. Pero kali kag inghihimo it ibang tawo ag kali ay ida inggagamit yang bilang halimbawa sa ida pagtudlo.

^{‡†} Isa. 22:13.

“Kag mga mayaing kaibahan ay nakakasira sa maadong pamatasan.”

³⁴ Pandu-a kag inro isip ag talikuran kag kasal-anan, kumo inggwa pa it iba sa inro nak waya pang gador gikikilaya sa Dios. Kahuhuda nak tuyar kag ako dapat isiling sa inro!

Kag Nahanungor sa Yawas Pagkabanhaw it mga Minatay

³⁵ Ngasing, sabaling inggwa it magpangutana nak, “Pauno abanhawon kag mga minatay? Niong klasing yawas kag mapapasa-inra pagkatapos nak banhawon?” ³⁶ Ay tungor sa nagpapangutana it tuyar, sida ay kuyang sa kaayaman, kumo dapat isipon nida kag natatabo sa binhi. Una, itanom anay kag binhi sa raga, ag masunor kali ay matubo. Pag nakatuboey kali ay wayaey kag binhi. ³⁷ Halimbawa kung itanom nato kag payay o ibang klasing tanom, waya kita igtatanom it tanomey kundi binhi yang. ³⁸ Pero ingbuotey it Dios nak halin sa bawat klase it binhi ay magkakainggwa kag tanom it tamang pagtubo para raha. ³⁹ Tuyar ra kag makikita sa tanang klase it yawas ag unor it mga nabubuhi dili sa duta. Halimbawa, kag yawas ag unor it tawo ay iba kisa sa yawas ag unor it hadop, ag maging kag pispis ag isra ra. ⁴⁰ Imaw ra kag makikita sa hitura it mga butang sa langit ag duta. Kag kagandahan it mga butang sa langit ay iba kisa sa kagandahan it mga butang dili sa duta. ⁴¹ Ag aber tungor sa mga butang ruto sa langit, kag kagandahan it adlaw ag buyan ag mga bituon ay iba kisa sa usa'g-usa. Ngani, aber kag kagandahan it usang bituon ay iba kisa sa kagandahan it iba.

⁴² Ay imaw ra ngani tungor sa yawas it mga minatay nak nabanhaw. Sinra ay ingyubong anay ag kag inra yawas ay nagyunot. Pero pagkabanhaw ninra ay indiey sinra mamatay liwat. ⁴³ Kag yawas nak ingyubong ay bukoey maganda, pero pagkabanhaw kali ay maganday. Ag kag yawas nak ingyubong ay mayuda, pero pagkabanhaw kali ay makusogey. ⁴⁴ Kag yawas nak ingyubong ay para dili sa duta, pero pagkabanhaw kali ay paray sa langit, kumo inggwa it yawas para sa duta ag inggwa ra it yawas para sa langit.

⁴⁵ Kali ay tuyar sa nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan tungor rutong “unang tawo nak si Adan, nak ingtawan it hingab ag nagkainggwa it kabuhi.” † Pero si Kristo nak imaw kag ingtatawag nak huling Adan, Sida kag nagtata-o it kabuhi nak waya't katapusan. ⁴⁶ Pero ato arumrumon nak kag naunang yawas ay buko kag yawas nak para sa langit, kundi katong para sa duta, ag pagkatapos it kina ay para ray kinang sa langit. ⁴⁷ Kag unang tawo nak si Adan ay halin dili sa duta, dahil sida ay inghuman halin sa raga, pero kag ing-

† *Hen. 2:7.*

tatawag nak pangruhang Adan nak si Kristo ay halin sa langit. ⁴⁸⁻⁴⁹ Kada kitang tanan bilang tawo dili sa duta, kita ay halin ra sa unang tawo dili nak si Adan. Ag kag ato pagpangabuhi ay tuyar ra sa ida. Pero sa palaabutong panahon, kitang tanan nak ingpakig-usa sa Ida nak nagpali halin sa langit nak imaw si Kristo, kita ay magiging tuyar ra sa Ida.

⁵⁰ Ngasing, ako mga hali sa pagtu-o, kali kag ako gustong bisayahon. Tungor riling yawas nato nak human sa unor ag rugo, kung kali ay indi magbag-o, imposible nak maagom it kabuhi sa Gingharian it Dios sa langit kung hariin waya't kamatayon o pagkayunot.

⁵¹ Panimati-i kali, dahil kali kag plano it Dios para sa ato nak waya Nida gipaayaman it kato, kitang tanang nagtutu-o ay indi mamatay bag-o sa pagbalik ni Kristo sa duta, kundi sa Ida pagbalik kitang tanan ay gulping abag-uhon. ⁵² Kali ay matatabo sa malip-ot nak panahon yang, tuyar sa usang pisok it mata, sa katapusang pagbudyong it trumpeta it Dios. Pag budyong it kina, abanhawon it Dios kag mga minatay para indiey nak gador mamatay, ag kitang mga buhi pa, ay rungan nak abag-uhon ra Nida. ⁵³ Dahil kinahangyan nak kaling yawas nato nak namamatay ag nayuyunot, ay abayduhan it yawas nak indiey nak gador mamatay ag mayunot. ⁵⁴ Pag kali ay matabo, imawey kag oras nak atuparon it Dios kag mga bisaya nak Ida ingpasuyat nak,

“Nampirdey ag nawagitey kag kamatayon!” ††

⁵⁵ Kada, puydey kitang magsiling,

“Ay kag kamatayon ay indi nak gador makapirdi sa ato!

Ag indiey ra kita ighapruson it kamatayon!” ‡

⁵⁶ Kag gahom it kamatayon ay halin sa kasal-anan nak nagraraya sa ato sa kamatayon. Ag kag gahom it kasal-anan ay halin sa Kasuguan nak nagpapamatuor nak dapat kitang mamatay ag parusahan dahil sa ato kasal-anan. ††⁵⁷ Pero salamat sa Dios, dahil Sida kag nagtata-o it pagraog sa kasal-anan ag kamatayon parayan sa inghimo it ato Ginoong Hesu-Kristo. ‡‡

⁵⁸ Kada, ako mga pinalanggang hali, magpursige ag magpaninrugan kamo sa inro pagtu-o. Maging mahugor kamo sa inro pagserbisyo sa Gino-o, kumo ayamey ninro nak kag inro tanang pagpangabudlay para sa Ida ay indi mawar-an it puyos.

†† *Isa. 25:8. ‡ Ose. 13:14. ‡† Basaha ra sa Rom. 5:12; 7:7-13.*

‡‡ *Basaha ra sa Rom. 8:1-4.*

KAG KATAPUSAN IT SUYAT

Kag Pagpangulikta it Bulig Para sa mga Nagtutu-o sa Herusalem

(Roma 15:22-29)

16 Ngasing tungor sa pagpangulikta it bulig para sa mga sinakupan it Dios sa syudad it Herusalem, mas maado kung apatuyaran ninro kag ako ing siling sa mga nagtitipon sa pagdayaw sa Ida sa probinsya it Galasya. ² Mas maado kung bawat adlaw nak Dominggo, [†] kada usa sa inro, habang hina pa kamo sa inro mga bayay ay igahiney ninro kag inro ibulig sa inra halin sa inro kinitaan. Ag tipunon kina pramas pagpanha nako raha, ay nakahanraey kina, ag bukoey kinahangyan nak sa oras nak hinaey ako, ay hingan pa yang kamo mapangulikta. ³ Pag-abot nako raha, aber sasin-o nak inro ingpili nak masasaligan sa paghator it inro bulig para sa mga nagtutu-o sa Herusalem, ay ako ataw-an it mga suyat para ipakilaya sinra. ⁴ Ag kung sa inro pagmuyat ay mas maado nak ako yangey kag maghator it kina ruto, ay ako sinra in-unot.

Kag mga Plano ni Apostol Pablo

(2 Corinto 1:15-24)

⁵ Kag ako ing-iisip ngasing ay mapanha ako sa inro pag nakarayaney ako sa probinsya it Macedonya, dahil inggwa ako it plano nak magpagto ag magtudlo sa mga nagtutu-o kang Kristo ruto. ⁶ Pagkatapos, marugay-rugay anay ako sa inro o mapalipas anay ako it tigyamig. Ag pagkatapos ray, puyde ninro akong pabayunan pramas makapadayon ako sa ako pagbiyaher aber hariin ako magpagto. ⁷ Indi pa tan-a ako magpanha sa inro, dahil gusto nako sa oras nak magpanha ako raha ay inggwa pa ako it oras nak magrugay-rugay anay sa inro, kung but-on it Gino-o. ⁸ Ngasing, gusto anay nakong magpabilin dili sa Epeso hastang sa Pista it Pentecostes. ⁹ Dahil aber maramo kag nagkukontra sa ako dili, maramo gihapon ako it oportunidad nak magpalapnag it Maadong Balita, ag maado ra kag bunga it kali.

Kag Katapusan it Suyat

¹⁰ Ngasing, pag-abot ni Timoteo raha ay batuna sida it maado pramas indi sida mahadlok nak magtudlo sa inro, kumo mahugor sida sa ida pagserbisyo sa Gino-o, pareho sa ako. ¹¹ Siguraduha nak waya it mamaliit sa ida. Ag sa oras it ida paglarga, pabayune sida pramas makabalik sida dili sa ako it hanuyos, dahil ako ay

[†] Sa kapanahunan ni Apostol Pablo kali ay unang adlaw it inra usang dominggo kung hariin nabanhaw si Kristo.

naghuhuyat para sa ida ag ida mga kanunot nak hali sa pagtu-o.

¹² Ngasing, tungor sa ato hali nak si Apolos. Inglay-gayan nako sida nak magpagto sa inro kanunot kag ibang mga hali nato sa pagtu-o. Pero indi anay ngasing, kundi sa masunor yangey nak pagkakataon.

Kag Huling Paglaygay ag Pagpakamaado

¹³ Maging alisto kamo, ag maging matibay kag inro pagtu-o. Aya kamo gikahadlok nak magsunor sa Gino-o ag magpaninrugan sa inro pagtu-o. ¹⁴ Sa tanang inro inghihimo, maging mapinalanggaon kamo.

¹⁵ Ngasing, ako mga hali sa pagtu-o, ayamey ninro nak si Estefanas ag ida panimayay kag unang nagtu-o kang Kristo, tong kami ay nagpalapnag it Maadong Balita raha sa probinsya it Acaya. ^{††} Ag sinra ay tala-gang matutom sa inra pagserbisyo sa mga sinakupan it Dios. Kada inglalaygayan nako kamo ¹⁶ nak magpasakop sa mga tuyar sa inra ag sa ibang mga mahugor sa pagserbisyo sa Gino-o.

¹⁷ Rako ra kag ako kasadyahan it katong nag-abot sina Estefanas ag Fortunato ag Acaico. Dahil kung ni-o kag indi nako kayang himuon, kumo waya kamo dili, ay inray nahimo. ¹⁸ Ingpakusog ninra kag ako buot, ag inro ra, kada taw-e ninro it balor kag tuyar nak mga tawo.

¹⁹ Nagpapangamusta sa inro kag mga nagtutu-o nak nagtitipon pramas magdayaw sa Dios sa iba't-ibang banwa sa probinsya it Asya.

Imaw ra, nagpapangamustang gador sa inro kag mag-asawang Aquila ag Priscila, kaibahan kag mga nagtitipon pramas magdayaw sa Dios sa inra bayay, dahil sa inro pagpakig-usa sa Gino-o.

²⁰ Kag tanang ato mga hali sa pagtu-o dili ay nagpapangamusta ra sa inro.

Ag magkamustahan kamo tanan sa usa'g-usa sa balaan ag sa mapinalanggaong parayan. [‡]

²¹ Akong si Pablo mismo kag nagsusuyat it kaling pagpangamusta sa inro. ^{‡‡}

²² Kung inggwa it tawo nak waya gipapalangga sa Gino-o ay Dios kag bahala nak magparusa sa ida! Gino-o, balikey! ^{‡‡}

²³ Kabay pang mapasa-inro kag kaaduhan it Ginoong Hesus.

^{††} Kag syudad it Corinto ay sa probinsya it Acaya. [‡] Kaling "magkamustahan kamo tanan sa usa'g-usa sa balaan ag sa mapinalanggaong parayan" sa bisayang Bantoanon ay "magkamustahan kamong tanan sa usa'g-usa sa balaan nak haro" sa bisayang Griyego. ^{‡‡} Kag kustombre ni Apostol Pablo it katong sida ay nagsusuyat sa mga nagtutu-o kang Kristo, sida ay nagpapasuyat sa manugsuyat it ida gustong isiling. Pero sa huling parti it suyat, sida mismo kag nagsuyat bilang pirma nak sida kag inghalinan it kali. ^{‡‡‡} "Gino-o, balikey!" sa bisayang Bantoanon ay "Maranatha!" sa bisayang Griyego.

²⁴ Kabay pa rang mababatyagan ninro kag ako pag-palangga sa inrong tanan nak nagpapakig-usay kang Kristo Hesus.

Kag Pangruhang Suyat ni Apostol Pablo para sa
MGA TAGA-CORINTO

2 Corinto

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA PANGRUHANG SUYAT NI APOSTOL PABLO PARA SA

MGA TAGA-CORINTO

Pagkalipas it pilang panahom tong nagsuyat si Pablo sa mga nagtutu-o sa Corinto tungor sa inra maramong problema (sa libro nak ingtatawag nak 1 Corinto), sida ay nagbisita sa inra. Pero pareho sa dati, nagpabungoy ray sinra sa ida mga ingsiling, kada abang kalisor nida. Tong huli, nakita nida si Tito nak pag-abot pa yang halin sa Corinto ag ida ingsiling kang Pablo nak sinra ay naghinuysoy ag ngasing ay maadoy kag inra kabubut-on sa ida. Masunor ingsuyat ni Pablo kaling suyat sa inra mga 26 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Kristo. (Siguro pag sa ato kapanahunan ngasing, kaling tuig ay ingbibilang nak 55 A.D.)

Kaling suyat ay inggwa it tatlong mga importanting ingtutudlo. Kag una ay, ingsisiling ni Pablo kag ida mga ing-iisip para sa inra ruto sa Corinto ag kag ida kasadya tungor sa inra paghinuysoy. Ingpahadag ra nida kag maadong parayan it pagpangabuhi ag pagtudlo it mga apostoles sa inra pagserbisyo kang Kristo. Pangruha, ida ingsisiling nak sinra ay dapat magpangulikta it inra agamiton sa pagbulig sa mga nagtutu-o nak nahihirapan sa Herusalem. Pangtatlo, ida ingdidipensahan kag ida karapatan bilang apostol, dahil inggwa gihapon it mga nag-iiba sa mga nagtutu-o sa Corinto nak nagkukontra sa ida pagka-apostol habang ingsisiling nak sinra yang kuno kag matuor nak mga apostol.

KAG SUYOR IT 2 CORINTO

Kag Pagpangamusta

Kag Pag-eksplikar ni Apostol Pablo Tungor sa Ida Pagka-apostol

Kag Pagpangulikta it Bulig

Kag Pagpamatuor sa Pagka-apostol ni Pablo

Kag Huling mga Pagpangamusta

Kag Pangruhang Suyat ni Apostol Pablo para sa

MGA TAGA-CORINTO

KAG PAGPANGAMUSTA

1 ¹⁻² Mga pinalangga nakong kahalihan sa pagtu-o nak nagtitipon sa pagdayaw sa Dios raha sa syudad it Corinto,

kaibahan it tanang sinakupan it Dios sa bug-os nak probinsya it Acaya,

Ako si Pablo, naging usang Apostol ni Kristo Hesus kumporme sa kabubut-on it Dios, kaibahan ni Timoteo nak ato hali sa pagtu-o, kag nagsusuyat it kali.

Kabay pang mapasa-inro kag kaaduhan ag katimungnan nak halin sa Dios nak ato Tatay ag kang Ginoong Hesu-Kristo.

KAG PAG-EKSPLIKAR NI APOSTOL PABLO TUNGOR SA IDA PAGHIWAS AG PAGKA-APOSTOL

Kag Dios nak Nagpapakusog sa Ato Buot

³ Dayawon nato kag Dios ag Tatay it ato Ginoong Hesu-Kristo, Sida nak Maluluy-on nak Tatay ag Dios nak imaw kag inghalinan it tanang pagpapakusog sa ato buot. ⁴ Sida kag nagpapakusog sa ato buot sa ato

tanang kahirapan, pramas pakusugon ray nato kag buot it ato mga hali sa pagtu-o pag sinra ay nakakaagom it aber niong kahirapan, parayan sa pagpakita it parehong pagpakusog nak ingpakita it Dios sa ato. ⁵ Dahil aber ni-o't ramo kag mga hirap nak ato naaaguman dahil sa ato pagsunor kang Kristo, tuyar ra it ramo kag pagpakusog nak ato naaaguman dahil sa inghihimo ni Kristo para sa ato. ⁶ Kung kami ay nakakaagom it kahirapan, kali ay pramas pakusugon kag inro buot ag pramas kamo ay maluwas. Ag kung ingpakusog man kag amo buot it Dios, kali ay agor pakusugon ray namo kag inro buot, ag kag bunga it kali sa inro, kamo ay magiging matiniison sa parehong hirap nak amo ra naaaguman. ⁷ Kada marako nak gador kag amo pag-asa sa inro, kumo ayam namo nak sa oras nak inro aaguman kag hirap tuyar sa amo naaaguman, ay apakusugon ra it Dios kag inro buot tuyar sa Ida pagpakusog sa amo.

⁸ Mga hali namo sa pagtu-o, gusto namo nak ipaayam sa inro kung ni-o't rako kag hirap nak amo naaguman ruto sa probinsya it Asya. Subrang hirap kag amo naaguman kisa sa amo abilidad nak makayanan kina, kada kag amo kabuhi ay pay isutan yangey mawar-an it pag-asa. ⁹ Kabi namo nag-abotey kag oras it amo kamatayon. Pero kina ay natatabo pramas indi kami magsalig sa amo sarili, kundi sa Dios yang nak imaw kag nagbabanhaw sa mga minatay. ¹⁰ Ida kami ingsalbarey sa kamatayon nak amo ingpa-paobot ag kumbinsidoy ra kami nak Ida ra kami asalbaron sa palaabuton. Ag Sida ngani kag amo perming ing-aasahan nak mahimo it kina ¹¹ habang ingbubuligan ninro kami parayan sa inro pagpangamuyo. Ag kung ahimuon ninro kina, arunggan it Dios kag inro maramong pangamuyo ag apakamaaduhon kami, ag maramoey ra kag mapasalamat sa Ida.

Kag Pagbag-o it Plano ni Apostol Pablo

¹² Kag nakakapasadya sa amo ay kag nagpapamatuor nak malimpyo kag amo kunsensya. Ngani, tanang amo inghuman ag ingsiling dili sa kalibutan, lalong-laloey raha sa inro, ay tadlong ag sinsero kumporme sa pagbuot it Dios. Ag kali ay buko yang halin sa amo isip bilang tawo, kundi kali ay resulta it kaaduhan it Dios. ¹³⁻¹⁴ Ag tungor sa amo ingsuyat sa inro, waya it aber niong lihim nak nakatago nak waya ninro nababasa ag maraling intyendihon. Sa ngasing, buko pa kumpleto kag inro pagkaintyendi sa amo pag-iisip ag paghiwas, pero kabay pang marugangan pa kina permi, pramas kag inro pagmarako tungor sa amo ay maging pareho sa amo pagmarako tungor sa inro sa adlaw it pagbalik it Ginoong Hesus.

¹⁵ Ag dahil it kato ra wayaey ako it pagruha-ruha nak kamo ay masasadyahan sa amo, kada ako ay nagdis-

isyon nak magpanha anay sa inro raha sa Corinto, ag marayan ray raha sa ako pagbalik, pramas kag dubleng pagpakamaado ay inro mabaton. ¹⁶ Kinang unang plano tan-a nako ay marayan anay sa inro sa ako pagpagto sa probinsya it Macedonya. Ag imaw ra sa ako pagbalik halin ruto, pramas mapabayunan ninro ako sa ako pagpagto sa probinsya it Hudeya.

¹⁷ Imaw tan-a kali kag ako plano. Pero kumo kali ay waya nadayon, siguro maiisip ninro nak ako ay pabag-o-bag-o it isip. Ag kag ako mga inghihimo ra ay tuyar yang sa maramong tawo sa kalibutan nak mapakapaho nak raan bag-o marugay-rugay mapaindi ray.

¹⁸ Pero buko tuyar! Dahil kung ni-o kag amo ingsisiling sa inro ay talagang matuor, pareho sa mga bisaya it Dios nak matuor. Ngani, waya namo igbibisayahan it rungan kag "oho" ag "indi." ¹⁹ Dahil kag Anak it Dios nak imaw si Hesu-Kristo, nak amo ingbantala ni Silas † ag Timoteo sa inro, sida ay waya igsisiling nak, "oho" ag marugay-rugay ay "indi" ray. Kundi kung ni-o kag Ida ingsiling ay Ida talaga ingpapaninrugan, ²⁰ kumo kag tanan nak ingpromisa it Dios, parayan kang Kristo ay natupar.

Ag imaw kag dahilan kung asing ingsisiling nato nak "Kabay pa" ay bilang pagkumporme nak matibay kag mga promisa it Dios ag agor Sida ay madayaw. ²¹ Kag Dios kag nagpapatibay sa ato pagtu-o kang Kristo, ag Sida ra kag nagpili sa ato nak magserbisyo sa Ida. ²² Sida ra kag unang nagta-o sa ato it Ispirito Santo bilang pinaka-tanra nak kita ay Ida mga katawuhan. Ag kag pagtiner it Ida Ispirito sa ato tagipusuon ay imaw kag nagpapamatuor nak Ida atumanon kag tanang Ida ingpromisa sa ato.

²³ Ngasing, sa atubangan it Dios ako ay nagpapamatuor nak kag ako ingsisiling ay matuor. Kag rason kung asing waya ako nagpadayon sa ako pagpanha raha sa inro sa Corinto ay waya ako it gusto nak mabisar-an kamo, dahil waya pa kamo gihihinuysoy sa mga sala nak inro nahimo. ²⁴ Buko kag ako gustong bisayahon ay ingpapamutang namo kag amo sarili nak nagdidikta sa inro pagtu-o. Kundi kag amo talaga gusto ay mabuligan kamo pramas lalo pang maging matuor kag inro kasadyahan, dahil matibayey nak gador kag inro pagtu-o.

2 Ngani, ako ay nagdisider nak indi anay ako magbisita liwat kung ako ay nagraraya yang ra it kalisor sa inro. ² Dahil sin-o pa kag ibang mapasadya sa ako kundi kamo yang? Pero kung ataw-an kamo nako it kalisuran, ay pauno ninro ako mapapasadya kung kamo ra ay nalilisor? ³ Imaw kina kag rason kung asing ingsuyatan nako kamo it kato imbes nak ako kag mapanha raha, †† pramas sa ako pagpanha raha ay in-

† o "Silvanus" (Basaha ra sa Bin. 15:22—18:5 ag 1-2 Tes. 1:1-2b.)
†† Sa isip it ibang mga maayam sa Bibliya kag suyat nak ingmitlang dili ay pangtatlong suyatay ni Pablo sa mga taga-Corinto. Ing-

diey ako malisor dahil sa inro nak dapat tan-a ay imaw kag mata-o it kasadyahan sa ako. Kumo nagsasalig ako sa inro nak kung ako ay masadya, imaw kato kag dahilan nak magiging masadya ra kamo. ⁴ Matuor, it katong ako ay nagsuyat sa inro, inggwa ako it marakong kabug-atan sa ako tagipusuon nak ako tala-ga ingtitibaw. Wayaey nako igsuyatan sa inro pramas magta-o it kalisor, kundi magpakita kali it ako rakong pagpalangga sa inro.

Kag Pagpatawar sa Tawong Makasal-anan

⁵ Ngasing, tungor hina sa usang nagkakasala ag nagta-o it kalisor sa inro. Buko sa ako sida nakasala, kundi sa inro, pero buko sa inrong tanan. Tuyar kag ako ingsisiling, dahil waya ra ako it gusto nak magsub-ra kag ako pagbisaya. ⁶ Tama yang kag parusa nak ingta-o ninrong tanan para sa ida.

⁷ Ay ngasing kag inro yangey dapat nak himuon ay apatawaron ag apakusugon ninro kag ida buot pramas indi sida mapakayumos sa subrang kalisuran.

⁸ Ngani, ako ra inglalaygay sa inro nak ipakita ray liwat kag inro pagpalangga sa ida.

⁹ Kag iba pang rason nak ako ingsuyat it kato ay para ako maayaman kung inro nak gador gingsusunor kag ako tanan nak inglalaygay sa inro. ¹⁰ Ag aber siong tawo raha nak inro ingpatawarey, ay ako ra sida ingpatawarey. Dahil gani, aber ni-o kag kinahangyan nak patawaron, ay ako ra ingpatawarey sa atubangan ni Kristo pramas imaw kag maraya it kaaduhan sa inro.

¹¹ Ingtutuman nako kali pramas indi kita mapirdi ni Satan, kumo ayamey nak gador nato kag ida mayaing plano.

Kag mga Ministro it Bag-ong Kasugtanan

¹² Ag pag-abot nako sa banwa it Troas pramas magbantala it Maadong Balita tungor kang Kristo, ako ay ingtaw-an it Gino-o it maadong oportunidad nak himuon kina. ¹³ Pero aber tuyar kina, ako ay nababaya-ka gihapon, kumo kag ato hali nak si Tito ay waya pa gihapon naabot ruto. Kada ako ay nagpamuhon anay sa inra ag nagdiretso pa-probinsya it Macedonya.

¹⁴ Pero salamat sa Dios, nak Ida kami ingpapangunahan sa pagraog sa atubangan it tanan, dahil sa amo pagpakig-usa kang Kristo. Sa maramong banwa, amo naibantala sa mga tawo kag tungor sa pagkilaya kang Kristo nak pay tuyar sa hugom it pabangyo nak naguyob sa bug-os nak lugar. ¹⁵ Dahil sa amo pagwali tun-

suyat nida kali pagkatapos it "1 Corinto," ag bag-o kaling suyat nak "2 Corinto." Kinang pangtatlong suyat nak ingmitlang dili ay nawagit, kada kali ay waya naumir sa Bibliya. Ngani sa kamatuuran kag ingsuyat talaga ni Pablo para sa mga taga-Corinto ay ap-at. Ruha kag nawagit ag kag nabilin ay kag "1-2 Corinto" yangey. (Basaha ra sa footnote kag tungor sa primerong suyat nak nawagit raha sa 1 Cor. 5:9.)

gor kang Kristo, kami ra ay pay tuyar sa pabangyo nak namumut-an it Dios, nak nahuhugman it mga tawong maluluwas ag mga tawong aparusahan. ¹⁶ Para sa tawong aparusahan, kaling hugom ay pay mabaho nak nagpapakita nak kag inra apagtuan ay kamatayon ag kaparusahan nak waya't katapusan. Pero para sa mga maluluwas kaling hugom ay abang bangyo, ag nagpapakita nak kag inra apagtuan ay kabuhi nak waya't katapusan.

Ay siong gador kag inggwa't kakayahan nak tu-manon kali? Waya! ¹⁷ Pero ingtutuman namo kali dahil ingsugo kami it Dios, ag kag amo pagtudlo ay sinsero sa atubangan it Dios dahil sa amo pagpakig-usa kang Kristo. Kami ay buko pareho sa maramo nak inggagamit kag mga bisaya it Dios para makakwarta yang.

3 Sabaling kabi ninro nak kami ay nagmamarako ray sa amo sarili, pero kinahangyan pa baga namong himuon kina? Kinahangyan pa baga namong magpakita it suyat bilang pamatuor sa inro tungor sa amo maadong pagtudlo ag pamatasan, ag maghagar ra sa inro it suyat bilang pamatuor para sa mga tawo nak amo apagtuan? Siguro ingkikinahangyan it iba kag tuyar nak suyat, pero para sa ato kina ay bukoey kinahangyan, ² dahil kamo mismo kag pay suyat nak ingraraya sa amo tagipusuon. Kina ay nababasa it tanan ag nakikita ninra nak maado kag amo inghimo sa inro. ³ Talagang nakikita nak kamo ay tuyar sa suyat nak halin kang Kristo nak amo inghator. Pero buko tinta kag inggamit sa pagsuyat, kundi kag Ispirito it buhi nak Dios. Ag waya kali igsuyatan sa mayapar nak bato pareho sa ingsuyatan it kasuguan ni Moises, [†] kundi sa inro tagipusuon.

⁴ Ingsisiguro namo kag tungor riling mga butang, kumo Dios mismo kag nagtata-o sa amo it kakayahan parayan kang Kristo. ⁵ Ayamey ra namo nak kami ay buko karapat-dapat nak maghimo it tuyar nak ministryo parayan yang sa amo sariling kakayahan, ugaling kag amo kakayahan ay halin sa Dios. ⁶ Ag Sida kag nagta-o sa amo it kakayahan bilang mga ministro nak imaw kag matudlo it tungor sa bag-ong kasugtanan sa mga tawo. Kaling bag-ong kasugtanan ay buko parayan sa kasuguan nak ingpasuyat kang Moises, kundi parayan sa ginghimo mismo it Ispirito it Dios, kumo katong nakasuyat nak kasuguan kag nagraraya it kamatayon ag kaparusahan nak waya't katapusan, pero kag Ispirito it Dios ay nagraraya it kabuhi nak waya't katapusan.

[†] Exo. 34:29-35.

Kag Kahimayaan it Bag-ong Kasugtanan

(Hebreo 8:1-13)

⁷ Matuor, kinang dating kasuguan nak ingpatiltil it Dios kang Moises sa mga mayapar nak bato kag nagraraya it kamatayon ag pagparusa. Ugaling aber tuyar, abang rako gihapon kag kahimayaan nak nakita it katong kina ay ingta-o, kumo tong kina ay ingta-o, kag uda ni Moises ay nagsiga. Kada kag ida mga kaibahang inanak it Israel ay indi makamuyat sa ida uda, aber inot-inot nak nawawagit kag pagsiga. ⁸ Ay dey baga mas lalo pang yabaw nak gador kag kahimayaan nak nakikita sa mga tawo sa pagta-o it Ida Ispirito sa inra? ⁹ Dahil kung mahimayaon katong kasuguan nak nagraraya sa tawo it kaparusahan, ay dey laloey kag kahimayaan it bag-ong kasugtanan nak naghihimo sa tawo nak maging matarong sa pagmuyat it Dios. ¹⁰ Sa kamatuuran, kag kahimayaan it kato nak nakita it mga inanak it Israel ay mas nayabawan pa, kung ikumpara nato kina sa mas yabaw pa nak kahimayaan it kaling bag-ong kasugtanan. ¹¹ Kumo kung katong nawagitey ay mahimayaon, ay dey laloey kaling bag-ong kasugtanan nak nagsubli ag mapabilin hastang sa waya't katapusan.

¹² Ay kumo kaling bag-ong kasugtanan nak amo ingaasahan ay mas yabaw, waya kami nahadlok nak ibantala kali. ¹³ Kami ay buko tuyar kang Moises nak nagtabon it bilo sa ida uda pramas sida ay indi makita it ida mga kaibahang inanak ni Israel nak inot-inot nawagit kag siga † nak napasa-ida it katong ingta-o it Dios kag kasuguan sa ida. ¹⁴ Pero naging matugas kag inra kaisipan dahil waya ninra naiintyendihe kung ni-o kag natatabo kang Moises. Ag hastang ngasing ay pay inggwa pa gihapon it nagtatabon sa kaisipan it amo mga kasimanwang Hudyo nak mga inanak ni Israel, pag ingbabasa ninra katong Yumang Kasugtanan. Ag indi gihapon ninra maintyendihan kag matuor nak gustong bisayahon it kina. Mababaoy yang kina kung magtu-o ag magpakig-usa sinra kang Kristo.

¹⁵ Imaw ngani hastang ngasing, bawat beses nak ingbabasa ninra kag ingpasuyat it Dios kang Moises, ay pay inggwa pa gihapon it nagtatabon sa inra kaisipan. ¹⁶ Pero kung inggwa man it maghinuysoy ag magtu-o sa Gino-o, kaling ingsisiling nak nagtatabon sa ida kaisipan ay mababaoy. ††¹⁷ Ngasing, kag Gino-o nak ako ingbibisaya dili ay kag Ispirito. Ag kung sin-o man kag ingtitineran it kaling Ispirito it Gino-o ay nagkakainggwa it kahilwayan. ¹⁸ Kada ngani kitang tanan nak nagtutu-o, ay bukoey tuyar kang Moises nak kag uda ay ingtatabunan. Kundi kita ay tuyar sa salamin nak nagpapakita it kahimayaan it Gino-o habang kita ay inot-inot nak ingbabag-o, hastang kita ay

mag-ambit nak gador sa Ida. Ngani, kag naghihimo it kali sa ato ay Gino-o nak imaw kinang Ispirito it Dios.

4 Ag kumo sa kaluoy it Dios kami ay Ida gingtugyanan it kaling ministryo, kada waya kami nawawar-e it kusog ag pag-asa. ² Ingtalikuraney namo kag tanang mga lihim ag kahuhudang inghihimo it mga tawo. Ag wayaey kami gipapangluko o gibibinakak sa amo pagtudlo it mga bisaya it Dios. Kundi sa atubangan it Dios, parayan sa amo mahadag nak pagtudlo it kamatuuran ay makakapamatuor kag bawat tawo nak kali ay tama. ³ Ugaling kung natatabunan kag kaisipan it iba pramas indi ninra maintyendihan kag Maadong Balita nak amo ingbabantala, sinra katong mga nagpapagto sa kaparusahan nak waya't katapusan.

⁴ Sinra gani kag mga waya nagtutu-o, kumo si Satanas nak imaw kag inra dios dili sa kalibutan, ay ida ingbubulag kag inra isip. Tuyar kag ida inghihimo pramas indi sinra makakita it kahadagan it Maadong Balita tungor sa kahimayaan ni Kristo nak imaw kag maging tuyar nak gador sa Dios. ⁵ Ag wayaey nak gador kami'g babantala it tungor sa amo sarili, kundi si Hesu-Kristoy nak imaw kag Gino-o. Ag kamo ay amo ingsiserbisuhan dahil nagsiserbisyo kami sa Ida. ⁶ Dahil Dios kag nagsugo "Magkainggwa't hadag!" ‡ pramas magkainggwa it hadag kag karuymanan. Ag Sida ra kag nagpapahadag sa amo isip pramas kilayon namo kag Ida kahimayaan parayan sa amo pagkakilaya kang Kristo.

Kita ay Tuyar sa Kuyon nak Ingbubutangan it Pinakamahalagang Butang

⁷ Pero tungor ray sa amo, kami ay pay tuyar sa kuyon nak ingbubutangan it pinaka-mahalagang butang, kumo kami ay tawo yang nak ingtugyanan it Dios nak magbantala it kaling Maadong Balita. Inghimo Nida kali pramas ipakita kag indi mapantayan nak gahom it Dios, nak kali ay buko halin sa amo kundi halin sa Ida. ⁸ Kami ay waya'g tutungne it kahirapan, pero waya gihapon kami nabubudlaye. Kung kausa buko namo ayam kag amo ahimuon, pero waya gihapon kami nawawar-i it pag-asa. ⁹ Kami ay inghihingabot it tawo, pero waya gihapon gipapabad-e it Dios. Maramong beses inggwa it nagpapanghapros sa amo, pero nagbabangon gihapon kami. ¹⁰ Aber hariin kami magpagto kami ay perming nakaatubang sa kamatayon pareho kang Hesus dahil sa amo pagsunor sa Ida. Ingtuman namo kali agor kag bag-ong kabuhi nak Ida ingtata-o ay makikita sa amo yawas. ¹¹ Dahil ngani myentras buhi pa kami, kami ay perming isot yangey matatay kumo sa amo pagserbisyo kang Hesus, pramas kag kabuhi ni Hesus ay makikita sa amo namamatay

† Exo. 34:29-35. †† Exo. 34:34.

‡ Hen. 1:3.

nak yawas. ¹² Kada aber kami ay perming nag-aatubang sa kamatayon, kag bunga it kina para sa inro ay kabuhi nak waya it katapusan.

¹³ Pero padayon kag amo pagwali dahil sa amo pagtu-o, tuyar sa pagtu-o it nagsuyat sa Sagradong Kasuyatan nak, "Ako ay nagtu-o sa Dios, kada ako ay nagbisaya." † Ag imaw ra, dahil sa amo pagtu-o, kada kami ay nagbibisaya. ¹⁴ Kumo dahil Dios kag nagbanhaw sa Ginoong Hesus, ayam namo nak abanhawon ra Nida kami dahil sa amo pagpakig-usa kang Kristo. Ag imaw ra sa inro, pramas ray-on kami, kaibahan ninro sa Ida presensya. ¹⁵ Amo ingtitiis kag tanang kahirapan nak nag-aabot sa amo alang-alang sa inro kaanduan, pramas maramong tawo kag mabaton it mga pagpaka-maado halin sa Dios. Dahil kung maging maramoey sinra, maging maramoey ra kag mapasalamat ag ma-dayaw sa Dios.

¹⁶ Kada ngani waya kami nawawar-e it pag-asa. Dahil aber kag amo yawas ay nagyuyuda ag kita ay nag-guguyang, kag ato ra ispirituhonong pagkatawo ay perming nagbabag-o adlaw-adlaw, ¹⁷ kumo kag mga kahirapan nak ato naaguman ay marayan yang. Kada maisot yang kina kung ikumpara nato sa subrang rakong kahimayaan nak waya't katapusan nak mapapasa-ato sa palaabuton. ¹⁸ Kada ngani kag ato perming ing-iisip ay buko mga butang dili sa duta nak ato nakikita, kundi kag mga butang sa langit nak indi pa nato makita. Kag mga butang nak ato nakikita dili sa duta ay buko permanente, pero kag mga butang nak indi nato makita ay waya't katapusan.

Kag Ato Langitnong Yawas

(1 Corinto 15:35-58; Pilipos 1:19-26)

5 Ngasing ayam nato nak kaling ato yawas ay tuyar yang sa tolda nak ato ing-iistaran dili sa duta. Ag maabot kag oras nak kali ay masisira, kada abay-duhaney it ibang yawas nak pay ato matuor nak bayay sa langit nak mapadayon hastang sa waya't katapusan. Ag kaling bag-ong yawas nato ay buko human it tawo, kundi human it Dios. ² Ngani, myentras kita ay nagpapangabuhi dili sa duta, kita ay pay nag-aaguyo habang ingpapaka-huyat nak gador nato kaling langitnong yawas nak imaw kag isubli. ³ Tuyar kag ato ingpapaka-huyat pramas kag ato ispirito ay magkaing-gwa't isuksok agor indi kita masiling nak nakauba.

⁴ Matuor talaga, nak habang kita ay nagpapangabuhi sa ato yawas dili sa duta, kita ay pay nag-aaguyo dahil sa kahirapan nak ato naaguman. Buko nak kita ay naghahanrom nak badaan kag ato yawas ag mamatay, kundi kag ato inghahanrom ay pay makasuksok kita it bag-ong yawas nak indiey mamatay. ⁵ Kag Dios kag naghanra sa ato para riling

† *Sal. 116:10.*

kabuhi nak waya't katapusan. Ag inghimo Nida kali parayan sa Ida Ispirito nak Ida ingta-o sa ato bilang pamatuor nak Ida atumanon kung ni-o kag Ida ingpromisa. ⁶ Kada, perming kampanti kag amo buot.

Ag ayam namo nak myentras kami ay padayon nak nagpapangabuhi dili sa duta, ay indi pa mapasa-amo kinang maadong kamutangan nak kung hariin ay kaibahan kag Gino-o. ⁷ Ag habang hali pa kami sa duta, kag amo pagpapangabuhi ay parayan sa pagtu-o, buko parayan sa mga butang nak amo nakikita. ⁸ Ngani, kampanti gihapon kag amo buot. Ag mas gusto namong badaan kaling amo yawas pramas mapagto kami ruto sa langit kung hariin ay maging kaibahan namo kag Gino-o. ⁹ Kada ngani kung rahali kami sa kalibutan o aber ruto sa langit, kag amo nak gador inghahanrom ay mamut-an kami Nida. ¹⁰ Dahil sigurado nak kitang tanan ay dapat mag-atubang kang Kristo pramas husgaran kita, agor bawat usa ay mabaton it kabadaran sa ida inghimo dili sa duta, maado man o mayain.

Kag Ministeryo it Pagpasag-uli it Tawo sa Dios

(Roma 5:9-11; Colosas 1:19-22)

¹¹ Kada ngani, dahil inggwa kami it kahadlok sa Gino-o ay amo ing-iingganyo kag tawo nak magtu-o sa Ida. Ayam ra it Dios nak maado kag amo inghihimo ag kabay pang maayaman ra ninro kali. ¹² Buko namo gusto nak ipagmarako sa amo sarili tungor rili sa amo ingbisaya. Kundi gusto tan-a namo nak inggwa kamo it puyding ipagmarako tungor sa amo, pramas masabat ninro katong mga tawo nak kag ingpapahalahan yang ay katong pangliwas nak kamutangan, ag buko katong mga butang nak sa tagipusuon.

¹³ Ag kung inggwa it magsiling ara nak kami ay pay buang-buang, pabad-i yang sinra, dahil tanan nak amo ginghihimo ay para sa kadayawan it Dios. Ag pag inggwa ra it nagsiling nak kag amo ing-iisip ay tama, kali ay para sa inro kaaduhan. ¹⁴ Aber ni-o man kag inra ing-siling, kag pagpalangga gihapon ni Kristo ay imaw it naggagahom sa amo kumo nagpapatey kami nak si Kristo ay namatay para sa atong tanan, †† ag nagpapati ra kami nak kitang tanan ay pay namatayey ra sa ato dating mayain nak pagkatawo, dahil nagtungoney kita sa ato mayaing inghihimo. ¹⁵ Sida ay namatay alang-alang sa tanang tawo, pramas kita nak ingtaw-an it bag-ong kabuhi parayan sa Ida ay indiey magpapangabuhi para sa ato sarili yang, kundi para kang Kristo nak namatay ag nabanhaw alang-alang sa atong tanan.

†† *Buko kag gustong bisayahon it kali ay kag tanang tawo ay naluwasey, kundi aber sin-o kag magtu-o riling kamatayon it Ginoong Hesus sida ay maluwas nak gador sa kaparusahan nak waya't katapusan para sa ida kasal-anan. (Basaha ra sa Bin. 16:31.)*

¹⁶ Kada ngasing, waya namo igsusukuya kag aber sin-ong tawo kumporme sa ida kamutangan yang bilang tawo, aber it kato, tuyar ra kag amo pagsukoy kang Kristo. Pero ngasing bukoey tuyar kag amo inghihimo, ¹⁷ kumo aber sin-o man kag mapakig-usa kang Kristo, sida ay abag-uhon it Dios nak pay bagong tugay. Katong ida dating pagkatawo ay ingbaoyey, ag muyati ninro, sida ngasing ay bag-oy.

¹⁸ Dios mismo kag naghimo it kali, kumo Ida gingpasag-uli kita sa Ida parayan kang Kristo. Ag pagkatapos it kina, Ida ingtugyan ray sa amo kag pagministryo it pagpasag-uli it tawo sa Ida.

¹⁹ Kag amo ingsisiling ay Dios kag naghihiwas parayan kang Kristo sa pagpasag-uli it tawo sa Ida. Inghimo Nida kali parayan sa kamatayon ni Kristo agor bay-on kag mga sala nak nagraya sa tawo papayado sa Dios. Kada wayaey Nida gibibilanga nak nakasala sinra ag dapat pangparusahan. Ag kag mensahe tungor sa pagpasag-uli it tawo sa Dios ay Ida ra ingtugyaney sa amo. ²⁰ Kada bilang mga suguon ni Kristo, Dios kag nag-iingganyo sa mga tawo parayan sa amo. Kada ngani kami, bilang Ida mga ingsugo ay nagpangabay sa tawo nak magpasag-uli sa Dios.

²¹ Matuor, si Kristo ay waya nak gador it sala, pero aber tuyar, Sida ay ingbilang it Dios nak naging makasal-anan, imbes nak kita. Ing-ako Nida kali pramas kita ay ahimuon nak matarong sa pagmuyat it Dios, dahil sa ato pagpakig-usa kang Kristo.

6 Bilang mga kaibahan it Dios sa Ida tanang inghihimo, inglalaygayan kamo namo nak inding gador ninro igpabad-an nak pahalagahan kag kaaduhan it Dios nak inro nabaton sa inro kabuhi.

² Dahil ingpasuyat it Dios kag Ida gingsisiling nak, "Sa oras nak Ako inghanra para kaluy-an ka, ingrunogoy Nako kag imo pangamuyo.

Ngani, pag-abot it tamang adlaw nak aluwason ka, ay ingbuliganey ka Nako." †

Kada, ako ingsisiling sa inro, "Panimati! Ngasingey kag tamang oras nak mapasa-imo kag kaluoy it Dios. Ngasingey kag tamang adlaw nak ikaw ay maluluwas."

³ Nagrarahen kami nak indi kami maghimo it aber ni-o nak imaw kag magiging dahilan nak kag amo isigkatawo ay indi magtu-o kang Kristo, pramas waya't masisiling laban sa amo pagserbisyo sa Dios. ⁴ Kundi bilang mga suguon it Dios ay amo ingpapakita it maado sa tanang mga butang. Nagpupursige gihapon kami sa tanang hirap nak amo nararayanan, sa tanang paghingabot ag kabug-atan, ⁵ sa paglatigo, pagpriso, pagkinagulo, subrang bug-at nak trabaho, ag kawaran it pagkatuyog ag pagkaon. ⁶ Sa tunga it kali ingpapakita gihapon namo kag amo malimpyong pagpangabuhi nak inggwa't kaayam, mahabang pasen-

sya, maadong kabubut-on, gahom nak naghahalin sa Ispirito Santo, ag matuor nak pagpalangga. ⁷ Ing-bibisaya ra namo kag matuor nak mensahe ag nakikita nak kag tanang amo inghihimo ay parayan sa gahom it Dios. Ag parayan sa pagka-matarong nak napasamo dahil sa amo pagtu-o sa Ida, kami ay pay naghuhudot it gamhanang armas sa amo wala ag tu-o. ††

⁸ Bilang mga suguon it Dios, inggwa it mga nagtatahor sa amo ag inggwa ra it mga waya. Inggwa it mga naglilibak sa amo ag mga nagpupuri. Inggwa it mga nagsisiling nak kami kuno ay nagpapangluko yang, pero kag amo ingsisiling ay matuor. ⁹ Inggwa ra it mga indi magkilaya sa amo ag inggwa ra it nagkililaya. Pay kami ay himamatyon sa pagmuyat it iba, pero muyati, buhi pa gihapon kami. Ingparusahan kami it iba pero waya pa kami gimatya. ¹⁰ Kung kausa nalilisor kami, pero permi gihapong nasasadyahan. Mahirap kami, pero ingpapayaman namo sa ispirital kag maramo, ag aber waya kami it manggar hali sa duta, kami ra kag tag-iya it tanan.

¹¹ Mga hali namo sa pagtu-o raha sa Corinto, sa amo pagbisaya waya kami it mga ingtatago sa inro, imaw ra sa amo tagipusuon. ¹² Waya kami'g inak sa pagpalangga sa inro, kundi kamo kag nag-inak sa amo. ¹³ Tratara kami it pareho sa amo pagtratar sa inro. Pasensya, ingbibisaya nako kali sa inro nak pay kamo ay ako sariling mga anak. Buksi kag inro tagipusuon sa amo.

Kag Tamang Paghiwas ag Pagdisiplina it mga Nagtutuo

¹⁴ Indi mag-asawa o magsosyo sa mga waya nagtutuo. Dahil pauno magkausya kag tadlong nak tawo ag tiko, ag pauno ra magpisan kag hadag ag ruyom?

¹⁵ Ngani, pauno magkasugot si Kristo ag si Satanas, ag pauno ra magpakig-usa kag tawong nagtutuo sa tawong waya nagtutuo-o? ¹⁶ Angay baga nak inggwa it mga dios-diosan sa templo it Dios? Buko, ag imaw ra sa ato, dahil kita kag templo kung hariin nagtitiner kag buhi nak Dios. Tuyar ra kag ingisiling it Dios, "Ako ay maistar kaibahan ninra ag manunot sa inra.

Ako kag inra akilay-on nak inra Dios ag sinra kag magiging Ako mga katawuhan." ‡

¹⁷ Kada, ingisiling ra it Ginoong Dios, "Payado kamo ag magbuyag sa inra.

Indi ra ninro'g payungutan kag tanan nak mga madupit, ††

pramas abatunon Nako kamo.

¹⁸ Dahil kung ahimuon ninro kali,

†† It kato sa oras it gera kag armas nak nahuhuytan it wala ay kag pangasagang para protekta laban sa kaaway. Ag kag armas nak nahuhuytan it tu-o ay kag patayom para pang-ataki. ‡ Lev. 26:12 ag Eze. 37:27. †† Isa. 52:11.

† Isa. 49:8.

ay Ako kag inro magiging Tatay
ag kamo kag Ako magiging mga anak
nak kayake ag kabade.”

Imaw kali kag tanan nak ingsiling it Ginoong Dios nak Makagagahom. †

7 Mga pinalangga, dahil tuyar kag mga ingpromisa it Dios sa ato, kada dapat alimpyuhon nato kag ato sarili sa tanang nagpapabuling sa ato yawas ag ispirito, ag atinguhaon nato nak magpangabuhi nak balaan nak inggwa't kahadlok sa Dios.

² Bukse kag inro tagipusuon sa amo. Waya kami it inghimong mayain aber kang sin-o. Waya ra kami it aber sin-o nak ingrarayahig o ingrada. ³ Parayan diling ako ingbibisaya waya ako it gusto nak basuyon kamo, dahil ingsilingey gani nako nak palangga namo kamo. Ag aber ni-o kag matabo, hanra kaming mamatay o mabuhi nak kaibahan kamo. ⁴ Marako kag ako pagsalig sa inro, ag ingpapagmarako pa nako kag tunggor sa inro. Ingpakusog nak gador kag ako buot ag nag-aawas kag ako kasadyahan aber nagtitiis kami it maramong kahirapan.

⁵ Dahil ngani, tuna tong nag-abot kami dili sa probinsya it Macedonya kag amo yawas ay halos waya it pahuway, kumo aber hariin ay ingpapahirapan kami. Sa palibot ay inggwa it mga nagkukontra sa amo, ag nababatyagan ra namo kag subrang pagkabayaka.

⁶ Pero kag Dios nak nagpakusog sa mga nalilisor, Sida ra kag nagpakusog sa amo parayan sa pag-abot ni Tito. ⁷ Ag buko yang parayan sa ida pag-abot, kundi parayan ra sa ida pagpakusog sa amo dahil sa kasadyahan nak ida nabatyagan tong raha sida kaibahan ninro. Ing-umaan nida kami nak kamo kuno ay ingbubuyong sa ako, ag nalilisor nak gador kamo dahil sa kayainan nak dati ninrong inghimo. Ingsiling ra nida nak abang gusto kuno ninro nak tumanon ako ag apinan, kada lalo akong nasasadyahan.

⁸ Dahil aber kamo ay nalilisor sa ako ingsuyat, waya ako'g suli-suli sa ako ingsiling. Matuor it katong una nagsuli-suli ako, tong nasaduran nako kag inro kalisuran, aber marali yang. ⁹ Pero ngasing, nasasadyahan ako, buko nak nalilisor kamo, kundi katong inro kalisuran ay nagresulta sa inro it paghinuysoy. Ngani, katong inro pagkalisor ay talagang maado sa pagmuyat it Dios, kada waya it nawagit sa inro dahil sa amo. ¹⁰ Dahil kag kalisor it tawo nak maado sa pagmuyat it Dios, kina ay nagreresulta sa ida it paghinuysoy sa ida mga sala pramas sida ay maluwas. Ag waya't nagsusuli-suli dahil raha. Pero kung kag kalisor it tawo ay kalibutanhon yang, kag resulta it kina ay kamatayon ag kaparusahan gihapon dahil waya sinra'g bag-o.

¹¹ Dahil isipa ninro! Kinang kalisor nak inro nababatyagan ay talagang ingbuot it Dios. Dahil parayan sa Ida, kamo ay nagkainggwa it marakong hanrom nak magbag-o, ag magpakita nak kag inro ingtuman ay tama. Marako ra kag inro kahangit dahil napahud-an, ag nahadlok sabaling parusahan kamo. Marako ra kag inro hanrom nak tumanon kung ni-o kag tamang pagparusa sa nakasala. Ag sa tanang inro inghimo, ingpakita ninro kag tanan nak makakayanan pramas indi kamo'g basuyon. ¹² Kag rason kung asing nagsuyat ako sa inro, kali ay buko yang para hagto sa nakasala o sa nahimuan it sala, kundi para ipakita sa inro, sa atubangan it Dios, nak marako kag inro hanrom nak magtuman sa amo. ¹³ Dahil rutong tanan nak inro inghimo ay napakusog ninro kag amo buot.

Ag kaibahan it kaling pagpakusog sa amo ay nasasadyahan ra kami sa rakong kasadyahan ni Tito, dahil sa kahilwayan nak ida nababatyagan raha sa inro. ¹⁴ Dahil dati ingpapagmarako kamo nako sa ida, ag waya ra ako nahud-e, kumo kung paunong kag tanan nak ako ingsiling sa inro ay matuor, ay imaw ra kag amo ingpapagmarako kang Tito tunggor sa inro. Ag kali ay ingpapamatuuran nida nak klaro. ¹⁵ Ag lalo pang nagrako kag ida pagpalangga sa inro ngasing. Dahil narumruman nida nak kamong tanan ay naging masinunranon sa ida ingsiling, ag ingbaton ninro sida nak inggwa it kahadlok ag nagpapanguyog pa. ¹⁶ Ag nasasadyahan ra ako, dahil ayamey nako nak kamo ay masasaligan nak gador sa tanang mga butang.

KAG PAGPANGULIKTA IT BULIG

Kag Laygay nak Maging Maatag sa Pagbulig sa mga Kaibahan

8 Mga hali namo sa pagtu-o, ingpapaabot namo sa inro kag maadong natatabo sa mga nagtutu-o kang Kristo dili sa iba't-ibang banwa sa probinsya it Macedonya, bilang resulta it kaaduhan it Dios. ² Aber rako kag hirap nak inra nararayanan, abang rako ra gihapon kag inra kasadyahan. Ag aber sa yudo it inra rakong kapobrehon ay naging maatag gihapon sinra sa pagbulig sa inra mga kaibahan. ³ Ingpapamatuuran nako nak kag inra pagbulig ay kumporme sa inra kakayahan, ag subra pa raha. Ag kaling inra pagbulig ra ay kusang buot. ⁴ Nagpakitluoy pang gador sinra pramas taw-an sinra it pribilehiyo nak mag-iba sa pagbulig sa mga sinakupan it Dios sa Herusalem. ¹⁵ Waya namo ig-aasahe nak tuyar kag inra ahimuon. Ag buko yang kwarta kag inra ingta-o, kundi una sa tanan ay

†† Kaling pagpangulikta it bulig para sa mga nagtutu-o sa Herusalem ay unang ingmitlang sa 1 Cor. 16:1-4. Waya't ing-eksplikar tunggor kung asing nahirapan sinra, kung dahil kuyang kag pagkaon o sa pagpahirap it mga kalahing Hudyo sa inra dahil sa inra pagtu-o kang Kristo.

† 2 Sam. 7:14 ag 1 Cro. 17:13.

ingta-o ninra kag inra kabuhi sa Gino-o, ag sa amo ra, kumporme sa kabubut-on it Dios. ⁶ Kumo it kato si Tito kag nagtuna it pagpangulikta it inro mga ingtata-o, ingsusugo namo sida nak magbalik raha pramas buligan kamo nak tapuson kag inro ingtunaan, nak imaw kag pagpakita it inro maadong kabubut-on.

⁷ Ngasing, kamo ay ingpupuri ninra dahil sa inro maramong binuhatan. Marako kag inro pagtu-o, maayam kamo magtudlo, ag maramo kag inro ayam. Mahugor kamo sa pagserbisyo sa Dios ag marako kag inro pagpalangga sa amo. Kada mas maado kung apurihon ra ninra kamo dahil sa inro maadong kabubut-on parayan sa pagbulig sa inra.

⁸ Kaling ako ingsisiling ay buko bilang sugo, kundi ing-uuma yang nako sa inro kag kasadyahan it iba sa inra pagbulig. Kada kung apatuyaran ninro sinra ay maaayaman nako nak kag inro pagpalangga ay sinsero ra, ⁹ kumo ayamey ninro kag subrang kaaduhan it ato Ginoong Hesu-Kristo. Nak aber yabaw sa tanan kag Ida kayamanan ruto sa langit, Sida ay naging pobre dili sa duta alang-alang sa ato, pramas parayan sa Ida kapobrehon, ay maging mayaman kita sa ispiri-tuhanong mga butang.

¹⁰ Kada ngani, kag ako asa isip ay mas maado nak atapuson ninro kag inro ingtunaan it katong nakarayang tuig. Kamo kag unang nakaisip it kato nak magta-o, ag kamo ra kag unang nagtuman. ¹¹ Ngasing padayuna ag tapuson kag inro ingtunaan kumporme sa inro kakayahan, pramas kag inro masadyang hanrom nak magbulig ay matutupar. ¹² Kumo kung kag inro pagta-o ay kumporme sa inro kakayahan, abatunon kina it Dios, basta masadya kamo sa inro pagta-o. Waya kamo Nida gipapataw-an nak buko ninro kaya.

¹³ Kali ay waya nako gibibisayahan pramas kag iba ay maging mangaranon ag kamo ay maghirap, kundi pramas magkainggwa it pantay-pantay nak kamutangan. ¹⁴ Ngasing kaling inro kabuganaan kag parayan kung pauno puyding ita-o kag inra kinahangyan. Sabaling maabot kag panahon nak kamo ray kag maki-nahangyan ag halin sa inra kabuganaan ay sinra ray kag magbulig sa inro, ag sa tuyar nak parayan ay maging pantay-pantay kag kamutangan it usa'g-usa. ¹⁵ Tuyar sa ingpasuyat it Dios tungor sa pagpunpon it mga Israelinhon it pagkaon halin sa langit,

“Katong nagpunpon it maramo ay waya't subra, ag katong nagpunpon it maisot yang ay waya't kuyang.” †

Kag Pagsugo kang Tito sa Corinto

¹⁶ Nagpapasalamat ako sa Dios nak Ida ingpabatyang sa tagipusuon ni Tito kag parehong pagkabayaka namo sa inro. ¹⁷ Ayam nako kali, dahil ingbaton nak

raan nida kag amo pangabay nak magpanha. Ag sa kamatuuran, bag-o pa it kina, ay inggway sida it plano nak magpanha, dahil sa ida rakong pagkabayaka sa inro. ¹⁸ Ag kag amo ingpapanunot sa ida ay kag ato hali sa pagtu-o nak abang kilaya it mga nagtutu-o kang Kristo sa iba't-ibang banwa, dahil sa ida pagwali it Maadong Balita. ¹⁹ Ag buko yang kina, kundi sida ra kag ingpili it mga nagtutu-o para magnunot sa amo pramas magraya it bulig nak inro ingta-o kaibahan it mga bulig nak ingta-o it mga nagtutu-o sa ibang mga banwa, dahil sa inro maadong kabubut-on. Ahimuon namo kali agor kag Gino-o kag madadayaw, ag agor ipakita kag amo marakong hanrom nak buligan kag amo mga hali sa pagtu-o. ²⁰ Kada nagrarahan nak gador kami sa paghudot it kaling marakong halaga nak ingbulig, para maiwasan namo kag problema, sabaling basuyon kami. ²¹ Dahil gusto namo nak kag amo inghihimo ay tama, buko yang sa atubangan it Ginoong Dios, kundi sa atubangan ra it mga tawo.

²² Pati ingpapanunot ra namo kag usa pang hali sa pagtu-o kaibahan ninra, nak sa maramong panahon ay amo napamatuuran nak siday mahugor sa maramong responsibilidad. Ag ngasing sida ay lalong mahugor dahil sa ida rakong pagsalig sa inro. ²³ Kung inggwa it magpangutana tungor kang Tito, sida kag ako kanunot ag kaibahan sa ministeryo sa pagserbisyo sa inro. Ag kung inggwa ra it magpangutana tungor riling ibang mga hali nato sa pagtu-o nak manunot sa ida papanha raha, sinra kag mga ingsugo it mga nagtutu-o kang Kristo nak nagtitipon sa iba't-ibang banwa. Ag si Kristo kag ingdadayaw dahil sa inra pagserbisyo. ²⁴ Kada ngani pag-abot ninra raha, pakitaan kag inro pagpalangga sa inra pramas pamatuuran sa inra ag sa tanang grupo it mga nagtutu-o nak nagsugo sa inra, nak sinsero kag inro pagpalangga ag kag amo ingpapagmarako tungor sa inro ay matuor ra.

Kag Iba Pang Paglaygay Tungor sa Pagbulig sa mga Kaibahan

⁹ Ngani, bukoey nako kinahangyang magsuyat pa sa inro tungor sa pagpangulikta it bulig para sa mga sinakupan it Dios sa Herusalem. ² Dahil ayamey nako nak hanraey nak gador kamo nak magbulig. Imaw ra kag ako ingpapagmarako sa mga nagtutu-o sa probinsya it Macedonya. Ako ingsisiling sa inra nak tuna pa it katong nakarayang tuig ay hanraey kamong mga taga-probinsya it Acaya nak magta-o it bulig. Ag imaw kali kag nagta-o sa inra it hanrom nak magbulig ra. ³ Pero ingpapaunay nako hina kinang ato mga hali para buligan kamo sa pagpangulikta agor makita ninra nak katong ako pagmarako tungor sa inro ay buko

† Exo. 16:18.

puro bisaya yang, ag hanraey kag inro inugta-o, kumporme sa ako ingsiling.

⁴ Kung indi nato ighimuon kina, sabaling sa ako pagpanha ay inggwa it mga taga-Macedonya nak manunot, ag makita ninra nak buko pa yaki kamo hanra. Mapapahuda kami riling inro inghihimo, lalong-laloey kamo. ⁵ Kada naisip nako nak mas kinahangyan nak apaunahon nako kinang ato mga hali, pramas myentras waya pa ako nakakaabot ruto ay makuliktay ninro kag inro gingpromisang bulig. Ag sa tuyar nak parayan, makikita it mga tawo nak kinang inro pagbulig ay halin mismo sa inro tagipusuon, ag buko nak napipilitan yang kamo.

⁶ Rumruma ninro kaling kabisayahan:

“Kag nagsasabwag it maisot, ay maisot kag aanihon, ag kag nagsasabwag it marako, ay maani it marako.”

⁷ Kag bawat tawo ay dapat magplano anay kung ni-o kag ida gustong ita-o, agor indi sida magsuli-suli o mag-isip nak sida ay napipilitan yang. Dahil palangga it Dios kag tawong nagtata-o it masadya. ⁸ Ag kaya it Dios nak magta-o sa inro it tanang pagpakamaado nak inro kinahangyan, pramas sa tanan nak panahon ay magkainggwa kamo it para sa inro kinahangyan, pati makakabulig ra kamo sa iba. ⁹ Tuyar sa ingpasuyat it Dios sa Sagradong Kasuyatan tungor sa maadong tawo,

“Kaliang tawo ay mabuot, sida'y nagbubulig sa mga mahirap.

Kag Ida pagiging-matarong ay inding gador malimantan.” †

¹⁰ Dahil Dios kag nagtata-o it binhing inugtanom sa manugsabwag ag pagkaon para sa tawo. Imaw ra, ingpaparamo Nida kung ni-o kag inggwa kamo pramas puyding makabulig pa kamo sa iba. ¹¹ Sida ngani kag nagtata-o sa inro it tanang kabuganaan pramas padayon kamong maging mabuot ag mabinuligon sa mga inggwa't kinahangyan. Ag dahil dili sa inro pagtao, maramo kag mapasalamat sa Dios pag mabaton ninra kag inro iparaya parayan sa amo.

¹² Ngani, kag resulta it inro inghihimo, ay buko yang pagbulig sa kinahangyan it mga sinakupan it Dios, kundi imaw ra kali kag maging ryan para maramo kag mapasalamat sa Dios. ¹³ Dahil kung kag kaklaruhan it inro pagtu-o ay napamatuuran parayan riling inro pagserbisyo sa inro mga hali, maramo kag madayaw sa Dios. Dahil makita ninra nak nagsusunor kamo sa Maadong Balita tungor kang Kristo nak inro ingsiling nak inro ingtutuuhan. Adayawon ra ninra Sida dahil sa inro rakong bulig sa inra ag sa ibang mga tawo. ¹⁴ Ag maging hugot sa tagipusuon kag inra pangamuyo para sa inro habang gusto ra ninrang makita kamo, dahil sa subrang kaaduhan it Dios nak

ingta-o sa inro. ¹⁵ Salamat sa Dios para sa Ida ingta-o nak indi nato kayang ibisaya.

KAG PAGPAMATUOR SA PAGKA-APOSTOL NI PABLO

Kag Pagmatarong ni Apostol Pablo Tungor sa Ida Ministeryo

10 Ako mismo, nak si Pablo, ay inggwa't ipangabay sa inro, pero kali ay halin sa ako mapainubusong kabubut-on ag pagka-mabuot tuyar sa ingpakita ni Kristo. Ako, nak inra ingsiling nak mahud-anon kuno pag nakaatubang sa inro, pero maisog kuno ag waya nahadlok magsuyat pag mayado. ² Ag imaw kali kag ako pangabay nak abatonon ninro kag ako karapatan pramas indi ako mapilit nak magpakita it ako kaisog pag-abot nako raha, kumo hanraey ako nak atubangon kag iba, kinang mga nag-iisip nak kami kuno ay nagpapangabuhi kumporme sa kalibutan-hong parayan. ³ Matuor, mga tawo yang kami pareho sa inro nak nagpapangabuhi ra dili sa kalibutan. Pero kag amo parayan it pakikipaglaban sa kayainan ay buko halin dili sa duta yang, ⁴ kumo kag mga armas nak amo inggagamit ay buko tuyar sa inggagamit it mga kalibutan-hong tawo, kundi kinang mga inggwa't gahom halin sa Dios. Kina ay inggwa it sarang nak perdhon kag mga tawong nagmamatumug sa Dios, ag siraon kag inra tiko nak pagmatarong. ⁵ Ag parayan dili ingpipirdi namo kag tanang kaisipan nak nagpanguntra sa Dios pramas tumanon kag kabubut-on ni Kristo. ⁶ Ag pag kamo ay nagpakita nak nagsusunor nak gador kamo kang Kristo, ay makikita ra ninro nak hanraey kaming parusahan kag mga padayon nak nagsusuway.

⁷ Kag problema sa inro ay nagmumuyat yang kamo sa pangliwas nak kahimtangan it tawo. Isipa ninro it maado! Dahil kung inggwa it magsiling nak sinra ay kang Kristo, ay dapat rumrumon ra ninra nak imaw ra kami. ⁸ Dahil kung subra tan-a kag ako pagmarako tungor sa amo karapatan, ay indi ako dapat mahuda, dahil Gino-o kag nagta-o it kali sa amo pramas pakusugon namo kag inro pagtu-o, buko para siraon. ⁹ Ingsiling nako kali sa inro, buko nak para hadlukon kamo parayan sa ako mga ingsuyat. ¹⁰ Dahil siling it iba kag ako mga suyat ay masyadong prangka ag maisog, pero kag ako hitsura ay mayuda, ag kag ako pagbisaya ay waya't puyos. ¹¹ Kag mga nagsisiling it tuyar ay dapat rumrumon nak kung ni-o kag amo ingsiling sa amo mga suyat pag mayado kami, ay tuyar ra kag amo atumanon pag-abot namo raha sa inro.

¹² Waya ngani namo igkukumparahan kag amo sarili ruto sa mga tawo nak kag inra ingpapagmarako ay tungor sa inra sarili. Pero kung kag parayan it inra pagsukoy ay ikumpara kag inra sarili sa iba nak pare-

† *Sal. 112:9.*

ho sa inra ay waya sinra nagpapakita it maadong kaisipan. ¹³ Pero para sa amo, waya kami igmamarako it subra sa dapat. Aber inggwa kami it puyding ipagmarako nak ministeryo nak ingtugyan it Dios sa amo, ag kamong mga taga-Corinto ay kaibahan ruto. ¹⁴ Kada ngani waya namo iglalampase kag karapatan nak amo nasasakupan kung nagmamarako kami tungor sa amo inghimo sa inro, kumo kami talaga kag unang nagbantala sa inro it Maadong Balita tungor kang Kristo.

¹⁵ Ngani, waya kami igmamarako it subra sa dapat. Dahil waya namo igpapagmarakuan kag ministeryo nak inghimo it iba, nak pay kina ay kami kag naghimo. Kundi kag amo ing-aasahan ay kag inro pagtu-o ay kabay pang magtibay, agor maramo pa kag maabot it amo ministeryo ag mabuligan ninro kami. ¹⁶ Kag amo hanrom ay magraya it Maadong Balita sa mga mayado pang mga lugar nak waya pa naaabot it kina, kumo waya kami it gustong akuon ag ipagmarako kag hini-rapan it iba. ¹⁷ Ngani, kag tawong nagmamarako, ay waya't ibang dapat ipagmarako kundi kag Gino-o yang. ¹⁸ Dahil kag pagmarako it tawo sa ida sarili ay waya't balor. Ngani, kag inggwa't balor ay kung sida ay namumut-an it Gino-o.

Si Pablo ag kag Buko Matuor nak mga Apostoles

(1 Corinto 9:1-18)

11 Kabay pang magtiis yang anay kamo aber kag ako pagbisaya ay pay tuyar sa tawo nak nawagit kag katinuan. Aber tuyar kag isip ninro sa ako, pasensyaha yang ninro ako, pero panimati-i anay ninro kaling ako maisuting isiling sa inro. ² Dahil kag ako pagkabayaka sa inro ay tuyar sa rakong pagkabayaka it Dios, nak waya it gustong kamo ay mapayado sa Ida, kumo kamo ay puyding ikumpara sa rayagang birhen nak ako ingpamayadi kang Kristo. Ag ako kamo ingrarahanan pramas ipresentar kamo nak malimpyo sa ida nak imaw kag inro apakasayan. ³ Pero nahadlok ako sabaling maluko kag inro isip ag mapayado kamo sa inro sinsero ag matuor nak pagpalangga kang Kristo, tuyar sa natabo kang Eba it katong naluko sida it sawa, ⁴ kumo kung inggwa it maabot sa inro nak nagwawali it tungor sa ibang Hesus, ay ingrunggan gani ninro. Ag abang hanraey kamo nak batunon kag ibang klase it ispirito ag ibang maadong balita, nak waya ninro nabaton halin sa amo pagwali. Ag kamo ay nagkumporme nak maado kina. ⁵ Sa ako isip, waya ako it kakuyangan kisa rutong mga ing-siling ninra nak pinaka-mataas kuno nak mga apostoles. ⁶ Ag aber kuyang ako it natun-an tungor sa mataas nak parayan it pagbisaya, ay ayam ra nako kung ni-o kag ako ing-bibisaya. Ngani, sa tanang parayan kali ay ako ingpapakita sa inro bawat nagtutudlo ako.

⁷ Nagpaubos kag ako sarili pramas itaas kamo sa ispiritwal, dahil ingwali nako sa inro kag Maadong Balita tungor sa Dios ag waya ako'g pabadar. Sala baga katong ako inghimo? ⁸ Habang ako ay nagtutudlo sa inro ako ay nagbabaton it bulig halin sa mga nagtutu-o nak nagtitipon sa ibang mga lugar. Pay ingtakawan nako sinra pramas maipadayon yang kag ako ministeryo para sa inro. ⁹ Ag tong ako ay raha sa inro ag ako ay wayang-wayang, nagpabug-at baga ako sa inro? Waya, dahil kag ako mga kinahangyan ay ingparaya it mga hali dili sa probinsya it Macedonya. Sa tanang kahirapan ay ingpipilit nak gador nako kag ako sarili nak inding gador ako magpabug-at sa inro, ag mapadayon ako nak tuyar kag ako ahimuon. ¹⁰ Ag waya it tawong makakapiga sa ako ipagmarako tungor rili sa bug-os nak probinsya it Acaya. Waya nak gador ako ighahagar it bulig sa inro. Matuor kaling ako ingbibisaya dahil ingtanom ni Kristo kag Ida kamatuuran hali sa ako tagipusuon. ¹¹ Asi aboy nak waya ako'g hahagar it bulig sa inro, dahil buko baga kamo nako palangga? Buko matuor kina! Ayam it Dios nak abang palangga kamo nako.

¹² Ag mapadayon ako nak indi maghagar it bulig sa inro pramas katong ibang "mga apostoles kuno" ay indi magkainggwa it lugar nak makapagmarako tungor sa inra inghihimo, parayan sa inra pagsiling nak waya it pagkakaiba kag inra inghihimo ag inghihimo namo, ¹³ kumo kag mga tuyar nak tawo ay buko matuor nak mga apostoles. Sinra ay mga nagpapangluko yang, nak nagpapakita nak sinra ay pay tuyar sa matuor nak mga Apostoles ni Kristo. ¹⁴ Ag buko katitingaya kina, kumo aber si Satanas ay puyde rang magpakita it pay tuyar sa mahadag nak anghel it Dios. ¹⁵ Kada talagang buko katitingaya nak kag ida mga suguon ay nagpapakita yang ra nak sinra ay pay tuyar sa mga suguon it Dios nak kag pagserbisyo ay matarong. Pero maabot kag adlaw nak sinra ay aparusahan kumporme sa inra binuhatan.

Kag Pagmarako ni Apostol Pablo Tungor sa Ida Naagumang Hirap

¹⁶ Inglliwat nako sa inro nak indi ninro dapat isipon nak ako ay nawawagit sa katinuan, dahil kag ako ing-iistorya ay kag ako sarili. Pero aber tuyar kag inro pagmuyat sa ako, panimati-i anay gihapon ako aber sa ako maisuting ipagmarako pareho sa inro inghihimo sa iba. ¹⁷ Kaling ako pagmarako tungor sa ako sarili ay buko kumporme sa kabubut-on it Gino-o, kundi batasan yang talaga it tawong nawawagit sa katinuan. ¹⁸ Pero dahil maramo raha kag nagmamarako tungor sa inra sarili kumporme sa inra kahimtangan dili sa duta, ay dey mapatuyar yangey ra ako. ¹⁹ Dahil ingtitisan ninro kag mga nawawagitan it katinuan. Ag

nasasadyahan gihapon kamong magpanimati sa inra! Ay imaw talaga kina kag resulta it inro rakong kaayam!²⁰ Kamo ay ing-uulipon ninra, ingluluko, ag ing-aabuso parayan sa inra paghagar sa inro it kung nio-ni-o. Ingpapagmarako ninra kag inra sarili sa inro, ag aber ing-iinsultoy ninra kamo nak pay makusog nak sampal ay ingtitis-an gihapon ninro.²¹ Kahuhuda man aminon nak buko kami mga maisog, pero indi namo kayang himuon kag tuyar sa inra inghihimo sa inro.

Pero tungor sa inra abilidad nak magmarako, ay kaya ra nako magmarako. Aber pay waya ako sa katinuan sa pagsiling it tuyar kali.²² Ingpapagmarako ninra nak sinra ay mga Hebreo no? Ako ra! Ingsisiling baga ninra nak sinra ay mga Israelinhon? Ako ra! Mga inanak baga sinra ni Abraham? Ako ra!²³ Ingsisiling ra ninra nak sinra kuno ay mga suguon ni Kristo no? Pay ako ay buang-buangey sa pagsiling it tuyar, pero mapadayon gihapon ako, ag ako ra ingsisiling nak mas yabaw kag ako pagserbisyo kang Kristo kisa sa inra, ag mas marakong hirap kag ako narayanan sa ako pagserbisyo kisa sa inra. Mas mayadoey kag naabot it ako paghugor kisa sa inra. Mas maramong beses nak ako ay ingpriso, mas mahapros kag ako narayanan sa paglatigo, ag maramong beses nak isutan yangey ako mamatay.

²⁴ Limang beses akong nagbabaton it treyntay-nwebing latigo it ako mga kasimanwang Hudyo.²⁵ Tatlong beses akong ingbakoy, usang beses ingbunggo, tatlong beses nayumos tong nawasak kag ako sasakyang pangragat, usang adlaw ag usang gab-i akong paa-woy-awoy sa ragat.²⁶ Sa ako paglibot sa iba't-ibang lugar kag ako kabuhi ay perming asa peligro. Isot yangey ako namatay sa pagtabok sa mga suba ag sa mga tulisan. Gusto ra akong matyon it ako mga kasi-manwang Hudyo ag mga buko Hudyo, † pati mga nag-papakita yang nak sinra ay mga manugsunor ni Kristo. Ag peligro ra kag ako narayanan sa mga banwa, sa disyerto ag sa yawor.

²⁷ Subrang pilay kag ako nababatyagan sa ako pag-trabaho. Maramong beses nak halos waya ako it katuyog. Nagugutuman ra ako ag nauuhaw. Inggwa't beses nak wayang-waya ako it pagkaon. Naaguman nako kag subrang yamig ag pay halos nakauba kag ako pamatyag dahil sa kakuyangan it pangyamit.²⁸ Ag puyra riling mga pangliwas nak butang, adlaw-adlaw ay inggwa it iba pang kabug-atan, pati ako ingkak-abayakhan kag tanang nagtutu-o nak nagtitipon sa iba't-ibang mga banwa.²⁹ Kung inggwa't naghihinay sa pagtu-o, ay ako nababatyagan. Kung inggwa it hali nak nararayan sa pagpakasala ay ako ay nababayaka ag nakakabatyag it kahangit.

³⁰ Wayang gador ako it gusto nak ipagmarako kag tungor sa ako sarili, pero kung kinahangyan rang gador nak himuon kina, ay kag ako ipagmarako ay kag ako kahinayan.³¹ Kag Dios nak imaw kag Dios nak Tatay it Ginoong Hesus, Sida kag nakakaayam nak ako ay waya'g bibinakak. Dayawon Sida hastang sa waya't katapusan.³² Kung ako abalikan, it katong hagto ako sa syudad it Damasco ay inggwa it natabo sa ako nak nagpapakita it ako kahinayan. Kag gobernador nak ingtalaga ni Haring Aretas, gusto nida akong iparakop, kada nagparaya sida it sundalo pramas pabantayan ako sa bungaran it syudad.³³ Pero inggwa it mga nagbulig sa ako. Nagbaoy sinra it bukot ag ingbutang ako ninra ruto, ag ingbaba halin sa gaha, paliwas sa pader it syudad. Ag ako ay nakatakas.

Kag Pangitaon ag mga Pahadag ni Apostol Pablo

12 Napipilitan akong magpadayon nak ipagmarako kag tungor sa ako sarili aber kali ay waya't puyos. Kada ngasing ako isiling sa inro kag tungor sa pangitaon ag mga pahadag nak ingpakita sa ako it Gino-o.²³ Inggwa it katitingayang natabo sa usang kakilaya nako, usang tawo nak nagtutu-o kang Kristo. Tuna tong kina ay natabo sa ida, katorsing tuigey kag nakalipas, sida ay ingraya sa ingsisiling nak pangtatlong langit kung hariin kag Dios. Buko nako ayam kung ispirito yang nida kag ingraya ruto o kaibahaney kag ida yawas. Dios yang kag nakakasador it kina.⁴ Pero kag ako ayam, kinang tawo ay ingrayang gador sa Paraiso. Ag habang hagto sida, nakarungog sida it mga butang nak indi puyding ieksplikar sa bisaya it tawo ag waya gitugute it Dios nak kali ay isiling.⁵ Tungor sa tuyar nak tawo, ako sida ingpapagmarako, pero kung tungor sa ako sarili, ay indi nako mahimong magmarako, puyra yang kung tungor sa ako mga kahinayan. ††

⁶ Dahil aber gustuhon nako nak magmarako, ay indi gihapon ako mawagit sa katinuan, dahil kag ako ingbibisaya ay matuor. Pero ingpipigahan nako kag ako sarili, pramas kag pagsukoy it tawo sa ako ay buko basi raha. Kundi gusto yang nako nak kung ako ay inra asukuyon ay dapat basi sa inra nakikita sa ako kabuhi ag narurungan sa ako pagbisaya.

⁷ Ag dahil indi gusto it Dios nak ako ipahambog kag mga katitingayang pagpahadag nak Ida ingpakita sa ako, ay Ida ingpasugtan si Satanas nak magta-o sa ako it kahirapan nak puyding ikumpara sa usang ungon dili sa ako yawas.

⁸ Ag tatlong beses akong nagpakitluoy sa Gino-o nak bay-on kali sa ako.⁹ Ag ingisiling Nida sa ako, "Subra

†† Sa isip it mga maayam sa Bibliya kag tawo nak ingmimitlang dili ay si Apostol Pablo mismo. Pero dahil gusto nida nak maging mapainubuson sida ay ida ingbibisaya kali nak pay tungor sa kakilaya yang nida.

† o "mga Hentil" nak halin sa bisayang Inglis nak "Gentile."

kag Ako kaaduhan para sa imo pramas tis-an nimo kag imo kahirapan, dahil kag Ako gahom ay ingpakita parayan sa kahinayan it tawo." Kada ngani akoy nasasadyahan nak ipagmarako kag ako mga kahinayan agor perming rahali sa ako kag gahom ni Kristo. ¹⁰ Ngani, ako ay kontentoy sa ako mga kahinayan, sa mga insulto, mga kahirapan, mga paghingabot ag mga kabug-atan, alang-alang kang Kristo. Dahil sa oras nak ako ay mahinay, ruto ako makusog.

Kag Pagkabayaka ni Apostol Pablo sa mga Taga-Corinto

¹¹ Pay ako ay talagang nawagit sa katinuan dahil sa pagmarako it tuyar, pero ingpipilit ninro ako. Ngani, dapat tan-a ay kamo kag nagmamarako para sa ako. Dahil aber buko mataas kag ako kamutangan bilang tawo, ay waya ra gihapon ako it kakuyangan kisa ruting mga inggisiling ninra nak pinaka-mataas kuno nak mga apostoles. ¹² Nakitaey ninro nak ako ay matuor nak apostol, dahil kali ay akoeing ingpamatuuran sa inro parayan sa mga katitingayang buhat ag tanra ag iba pang mga milagro nak nagpakita it gahom it Dios, habang ako ay nagpupursige sa pagtudlo sa inro it katong ako ay nagtiner raha. ¹³ Inggwa baga ako it inghimong maado sa mga nagtutu-o nak nagtitipon sa inra mga banwa, nak waya nako nahimo sa inro? Waya it pagkakaiba kag ako inghimo sa inra ag sa inro, puyra yang sa mga butang nak waya ako'g pabug-at sa inro tuyar sa paghagar it ako mga kinahangyan. Pasensyaha yang ninro ako riling ako nahimong sala!

¹⁴ Ngasing, hanra ray akong magpanha sa inro sa pangtatlong beses. Ag pareho sa dati indi ako magpabug-at sa inro parayan sa paghagar it ako mga kinahangyan, kumo kamo kag ako gustong makita buko para kabigon kag inro mga manggar. Dahil kamo ay pay ako mga anak, ag buko mga anak kag nagtitipon it kwarta para sa inra mga maguyang, kundi kag mga maguyang kag imaw it nagtitipon para sa inra mga anak. ¹⁵ Kada para sa ako, usang marakong kasadyahan kag magta-o it ako manggar ag kusog para sa inro kabuhi nak ispiritwal. Ay asi, kung apalanggaon kamo nako it subra, ay maisot yang baga kag inro pagpalangga sa ako? ¹⁶ Ay kung imaw kina, ay dey imaw! Basta't wayang gador ako'g pabug-at sa inro! Pero inggwa it nagsisiling nak abang tuso kuno ako, ag ingluko kamo nako agor pangwartahan kamo. ¹⁷ Katong ibang ako insugo papanha raha sa inro, ingluko baga kamo nako parayan sa inra agor pangwartahan kamo? ¹⁸ Ingpangabay nak gador nako si Tito nak magpanha sa inro, ag insugo ra nako katong ibang hali nato nak magnunot. Ingluko baga kamo ni-na Tito? Ah pati ra! Ag kung kag inra motibo ag ugali

nak ingpakita sa inro ay maado, ay dey ni-o kag pagkakaiba it inra ingpakita sa ako ingpakita? Di baga, kag amo mga parayan it pagpakita ay pareho yang.

¹⁹ Baka sa pagtuna pa yang, ay ing-iisipey ninro nak waya kami it ibang inghimo kundi perming dipensahan kag amo mga sarili. Mga pinalangga, kag tanang amo ingbibisaya ay katong namumut-an it Dios dahil sa amo pagpakig-usa kang Kristo, ag kinang tanan ay para pakusugon kag inro pagtu-o.

²⁰ Ako ay nagkakabayaka sabaling pag-abot nako raha ay makita kamo nako nak iba kisa sa ako ing-aasaan. Ag imaw ra, pag makita ninro ako, sabaling masiling ra kamo nak iba ako kisa sa inro ing-aasaan. Sabaling maabtan kamo nako raha nak nag-aaway-away, nag-iinggitan, naghahangit-hangitan, nag-iinak-inakan, nagsisiraan, nagtsitsismisan, nagpapahambugan, ag nagkikinagulo. ²¹ Talagang nababayaka ako sabaling sa ako pag-abot raha ay pahud-an ray ako it Dios dahil sa inro mayaing inghihimo. Ag ako ay malilisor dahil maramo pa sa inro nak dating nakasala nak hastang ngasing ay waya pa nahinuysoy sa inra inghimong kadupitan, kalaw-ayan, ag imoralidad.

Kag Huling mga Pagpaandam

13 Kali kag pangtatlong pagpanha nako sa inro. Rumruma kag ingpasuyat it Dios nak nagsisiling,

"Kung inggwa it mag-akusar laban sa ida kaibahan, ay kinahangyan nak apamatuuran kali it ruha o tatlong tawo pramas magtestigo." †

² It katong sa ako pangruhang pagpanha sa inro, ay ingpaandamaney nako kinang nagkakasala dati, kaibahan it kinang iba pa, nak sa ako pagpanha ngasing raha ay inding gador nako sinra igpalampason.

³ Gusto ninro nak mapamatuuran nako sa inro nak si Kristo nak gador kag nagbibisaya parayan sa ako, buko baga? Ipakita nako kag kamatuuran it kali sa inro pagpanha nako raha ag aparusahan nako katong padayon nak naghihimo it kayainan. Dahil si Kristo ay buko mahinay magparusa, kundi gamhanan Sida.

⁴ Matuor, nakita kag kahinayan ni Kristo it katong Sida'y inglansang sa krus, pero kag gahom it Dios ay imaw it nakita ngasing dahil Sida ay nabubuhi gihapon. Imaw ra, kami ay nakaagom it Ida kahinayan dahil sa amo pagpakig-usa sa Ida, pero tungor sa amo paghiwas pag-abot namo raha sa inro, ay amo ipakita kag gahom nak halin sa Dios, dahil sa amo pagpakig-usa sa Ida parayan sa Ida gamhanang pagkabuhi.

⁵ Kada, mas maado nak usisaon anay ninro kag inro sarili pramas maayaman ninro nak kamo ay nagtutu-o nak gador kang Kristo. Muyati ninro it maado kag inro sarili. Dapat tan-a ay natagumpaawaney kamo nak hi-

† *Basaha ra sa Deu. 19:15.*

naey si Hesu-Kristo sa inro. Puyra yang kung ingpapa-matuuran gihapon ninro nak waya pa yaki kamo igtu-tu-o sa Ida. ⁶ Ag kabay pang maayaman ra ninro nak kami ay matuor nak Apostoles. ⁷ Ingpapangamuyo namo sa Dios nak kabay pang waya sa inro it naghihimo it aber niong kayainan. Waya kami it hanrom nak magpanha raha pramas parusahan kamo agor pamatuuran nak kami ay matuor nak mga Apostoles. Kundi kag amo hanrom yang ra ay mahimo kamo it maado, aber sa pagmuyat gihapon ninro, waya't halaga kag amo karapatan, ⁸ kumo kag amo responsibilidad ay indiey nak gador namo igkuntrahon kag kamatuuran, kundi tumanon kina. ⁹ Dahil nasasadyahan kami sa oras nak kami ay mahinay sa pagmuyat it tawo, ag kamo ay makusog. Ag kag amo ingpapangamuyo ay kag inro pagpanumbalik ag pagbag-o sa Ida. ¹⁰ Kada ngani ingsusuyatey kali nako habang waya pa ako hina, pramas sa oras nak hinaey ako sa inro ay bukoey kinahangyan nak maggamit pa ako it mga mabug-at nak bisaya, bilang paggamit it karapatan nak ingta-o sa ako it Gino-o para sa pagpakusog sa inro pagtu-o, buko para siraon kamo.

KAG HULING MGA PAGPANGAMUSTA

¹¹ Sa panghuli, mga hali nako, kabay pang masasadyahan kamo, pandu-a kag inro pagpangabuhi, batuna kag ako paglaygay, magkausa kamo sa inro pag-iisip ag maging matimunong. Ag kung ahimuon ninro kina ay magiging kaibahan ninro kag Dios nak imaw kag inghalinan it pagpalangga ag katimunungan.

¹² Ag magkamustahan kamong tanan sa usa'g-usa sa balaan ag mapinalanggaong parayan. † Kag tanang mga sinakupan it Dios ay nagpapangamusta ra sa inro.

¹³ Kabay pang mapasa-inrong tanan kag kaaduhan it Ginoong Hesu-Kristo, kag pagpalangga it Dios ag kag pagpakig-usa it Ispirito Santo.

Kag Suyat ni Apostol Pablo para sa
MGA TAGA-GALASYA

---

† Kaling "magkamustahan kamong tanan sa usa'g-usa sa balaan ag mapinalanggaong parayan" sa bisayang Bantoanon ay "magkamustahan kamo tanan sa usa'g-usa sa balaan nak haro" sa bisayang Griyego.

Galasya

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA SUYAT NI APOSTOL PABLO PARA SA

MGA TAGA-GALASYA

Kaling suyat ay ingsuyat ni Apostol Pablo mga 23 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak 53 A.D.) Gingsuyat nida kali sa mga nagtutu-o kang Kristo sa iba't-ibang banwa sa probinsya it Galasya nak ida ingtudluan tungor sa Maadong Balita. (Bin. 13:13—16:6; 18:23.) Kag Galasya ngasing ay sakopey it Turkey. Riling suyat ay gingkukontra ni Apostol Pablo kag salang panudlo it usang grupo it mga lahi it Hudyo nak nag-iba sa mga nagtutu-o kang Kristo. Ingsisiling ninra nak kag tawo ay indi'g himuon it Dios nak matarong kung indi ra sinra magtuman it pilang buluhaton sa Kasuguan ni Moises, lalong-laloey kag pagpatuli, pati kag mga bawal tungor sa pagkaon. Siling ninra nak si Apostol Pablo ay buko matuor nak Apostol, kada ingbaliwaya kuno nida kag pagtudlo it kaling mga dapat sunron hali.

Kada, sa suyat nak kali, gingpapamatuuran ni Apostol Pablo kag ida pagka-apostol ag kag ida panudlo bilang matuor nak manugbantala it Maadong Balita. Ingpapahadag ra nida dili nak kag tawo ay maluluwas yang parayan sa kaaduhan it Dios ag sa pagtu-o kang Kristo, ag bawal magrugang it mga buluhaton halin sa Kasuguan nak dapat tumanon. Ingparumrom ra nida sa inra nak magpasakop sa Ispirito Santo ag maging mapinalanggaon sa inra isigkatawo nak nagtutu-o kang Kristo, kumo imaw kina kag katuparan it Kasuguan.

KAG SUYOR IT GALASYA

Kag Pagpangamusta
 Usa Yang kag Maadong Balita
 Kag Pamatuor sa Pagka-apostol ni Pablo
 Kag Kasuguan ag Kag Pagtu-o
 Kag Kahilwayan it mga Nagtutu-o kang Kristo
 Kag Katapusan it Suyat

Kag Suyat ni Apostol Pablo para sa

MGA TAGA-GALASYA

KAG MGA PAUNANG BISAYA

1 ¹⁻² Mga pinalangga nakong kahalihan sa pagtu-o nak nagtitipon sa pagdayaw sa Dios raha sa probinsya it Galasya. †

Ako si Pablo nak naging usang Apostol kag nagsusuyat it kali. Buko tawo kag nagpili ag nagsugo sa ako, kundi si Hesu-Kristo ag Dios nak Tatay nak imaw kag nagbanhaw sa Ida. Ako ag kag tanang hali sa pag-

† Puyding basahon nato sa Bin. 13:13—14:25; 16:1-6; 18:23 kung pauno nakaabot kag Maadong Balita sa probinsya it Galasya.

tu-o nak kaibahan nako rili ay nagpapangamusta sa inro.

³ Kabay pang mapasa-inro kag kaaduhan ag katimungnan nak halin sa Dios nak ato Tatay ag sa Ginoong Hesu-Kristo. ⁴ Ida ginghalar kag Ida kabuhi para sa kapatawaran it ato kasal-anan. Ginghamo Nida kali kumporme sa kabubut-on it Dios nak ato Tatay agor luwason kita sa pagkaulipon it kayainan rili sa kalibutan. ⁵ Sa Dios kag tanang kadayawan hastang sa waya't katapusan. Kabay pa.

USA YANG KAG MAADONG BALITA

⁶ Natingayang gador ako sa inro! Asing abang rali kamo nagtalikor sa Dios nak nagtawag sa inro pramas maging Ida kamo parayan sa kaaduhan ni Kristo. Dahil kag inro ingpapatihan ngasing ay ibang tudlo nak imaw kuno kag "Maadong Balita."⁷ Pero sa kaklaruhan ay waya't ibang "Maadong Balita." Kada yang inggwa it mga tawo raha sa inro nak nagpapanggulo sa inro kaisipan, sa kagustuhan ninrang ibahon kag matuor nak "Maadong Balita" tungor kang Kristo.⁸ Pero aber kami o anghel man halin sa langit, kag magtudlo sa inro it taliwas sa Maadong Balita nak amo ingtudloey sa inro, ay kabay pang kag waya't katapusang parusa ay ita-o sa ida it Dios!⁹ Tuyar ngani sa nasilingey namo dati, ako ray gingsisiling liwat sa inro ngasing. Kung sin-o man kag magbantala sa inro it "Maadong Balita" kuno nak taliwas sa inro nabaton halin sa amo tong primero, ay kabay pang kag waya't katapusang parusa ay ita-o sa ida it Dios!

¹⁰ Sa palagay ara ninro, kada tuyar baga kag ako ing-bibisaya ay dahil inghihingabot nako kag pagpuri it tawo kisa sa pagpuri it Dios, o inghihingabot yang nako nak mamut-an ako it tawo? Buko! Dahil kung kag ako inghahanap ay tuyar yang it kina, ay dey bukoey tan-a ako ulipon ni Kristo.

KAG PAMATUOR SA PAGKA-APOSTOL NI PABLO

¹¹ Mga hali nako sa pagtu-o, gusto nakong ipaayam liwat sa inro nak kaling Maadong Balita nak ako ging-babantala sa inro ay buko human-human it tawo.

¹² Dahil waya nako kali nabaton ag natun-e halin sa tawo ag buko ra tawo kag nagtudlo sa ako, kundi si Hesu-Kristo mismo kag nagpahadag it kali sa ako. †

¹³ Narungganey ninro kung pauno ako dati nag-susunor sa amo relihiyon bilang lahi it Hudyo. †† Ag it kato, ako gingpapahirapan kag mga nagtutu-o sa Dios parayan kang Hesus, ag inghihimo nako kag tanan pramas waya nak gador it mabibilin sa mga nagsiser-bisyo sa Ida.¹⁴ Ag kung ako ay ikumpara sa ako mga kaidad nak mga kalahing Hudyo, waya't nakakapareho sa ako katutom sa mga sulunranon nak amo namat-an halin sa amo mga ginikanan. Rako nak gador kag ako pagtinguha nak sunron kali.

¹⁵ Pero aber tuyar kag ako ginghimo, bag-o pa ako natawo inggahiney ako it Dios para sa Ida. Ag dahil sa Ida kaaduhan ako ay Ida tinawag ra para magserbisyo sa Ida. Gingbuotey it Dios¹⁶ kag tamang oras nak ing-pakilaya Nida sa ako kag Ida Anak pramas maibantala nako sa mga buko Hudyo ‡ kag tungor sa Ida. Ag tong

† Basaha ra sa Bin. 9:1-19. †† Sa inra relihiyon kag ingsusunor it mga lahi it Hudyo ay Kasuguan ni Moises, kaibahan kag ibang nakasuyat sa mga libro it inra mga propeta ag mga maayam nak tawo. ‡ o "mga Hentil" nak halin sa bisayang Inglis nak "Gentile."

nag-abotey kinang oras, ay waya ako gihagar it paglaygay sa aber sin-ong tawo.¹⁷ Ag waya ra ako gipagto sa syudad it Herusalem agor magpangunseho sa mga nauna sa akong Apostoles. Kundi ako ay nag-pagto anay sa disyerto it Arabya †† bag-o nagbalik sa syudad it Damasco sa Sirya.

¹⁸ Pagkalipas nako ruto it tatlong tuig, nagpagtoy ako sa Herusalem pramas magpakigkita kang Apostol Pedro nak ingtatawag rang Sepas. †† Ag ruto ako gitiner it kinseng adlaw.¹⁹ Ag purya sa ida, wayaey ako it ibang nakitang apostol ruto, kundi kag pinuno it mga nagtutu-o ruto nak si Santiago, nak hali ††† it Ginoong Hesus.²⁰ Sa atubangan it Dios, ayam Nida nak kaling ako ingsusuyat ay buko binakak.

²¹ Pagkatapos, nagpagto ray ako sa mga mayadong lugar it probinsya it Sirya ag Cilisya.²² Katong panahon nak kato, buko pa ra kilaya kag ako hitsura it mga nag-tutu-o kang Kristo nak nagtitipon sa pagdayaw sa probinsya it Hudeya.²³ Narurungan yang ninra nak ako nak dating nagpapahirap ag nagpapangmatay sa inra ay nagbabantalaey ngasing it tungor sa pagtu-o kang Kristo.²⁴ Kada gingdayaw ninra kag Dios dahil ako'y Ida ingbag-o.

Kag Pagbaton it Ibang mga Apostoles sa Pagka-apostol ni Pablo

2 Pagkalipas it katorseng tuig ay nagpagto ray ako sa Herusalem. Ag sa ako pagpagto, kaibahan nako si Nong Bernabe, pati ra si Tito.² Ako ay nagpag-to ruto dahil gingpahadag sa ako it Dios. Pag-abot nako ruto, kami-kami yang ag mga ingkikilayang pinuno it mga nagtutu-o kag nagtipon ruto. Ag gingpahadag nako sa inra kag ako ingbabantala nak Maadong Balita sa mga buko Hudyo. Ginghimo nako kali pramas masaduran it aga pa kung sinra ay makausa sa ako ingtutudlo sa buko Hudyo, sabaling kag ako pagpangabudlay sa pagwali it kato ag has-tang ngasing ay mawar-an it puyos.

³ Pero nagkumporme sinra sa ako ginghimo dahil si Tito, aber usang Griyego, ay waya ninra gipilita nak sunron kag kustombre it mga lahi it Hudyo nak nagpa-patuli pramas maging mga katawuhan it Dios.

†††† Ugaling bag-o kami nagpagto sa Herusalem ay ing-

†† Rili sa disyerto it Arabya ay minsan yang nag-uuyan, kada api-la yang ra kag mga tawo ruto. Kali ay usa pang pamatuor nak waya it tawong nagtudlo kang Apostol Pablo it Maadong Balita. †† Kali kag tawag nak ingta-o ni Hesus kang Pedro sa bisayang Hebreo. (Basaha ra sa Juan 1:42.) ††† Sa bisayang Griyego ausa yang kag in-ra bisaya para sa hali, pakausa, manghor ag maguyang, kada puyde nak sa kamatuuran si Santiago ay hali o manghor ni Hesus. (Basaha ra sa Mat. 13:55; Mar. 6:3; Luk. 24:10 ag Bin. 1:14; 12:17; 15:13; 21:18.) ††† Sa Kasuguan ni Moises, siling it Dios nak bawat kayake ay dapat matuli bilang tanra nak sida ay napabilang sa Dios. Kada kag ibang mga lahi it Hudyo nak nagtutu-o kang Kristo ay nagpap-atey nak aber mga buko Hudyo nak nagtutu-o ay dapat matuli ra agor mabaton sinra it Dios nak Ida mga anak.

gwa't mga tawo nak nagsisiling nak sinra kuno ay amo mga hali sa pagtu-o. Ag nagyakot sinra sa amo agor tiktikan yang kag ato kahilwayan halin sa pagkaulipon sa Kasuguan ni Moises parayan sa ato pagpakig-usa kang Kristo. Kag inra gusto ay ipatuli si Tito, dahil gusto ninrang mapaulipon ray kita sa Kasuguan. ^{†5} Pero aber maisot, wayang gador kami gipasugot pramas kag matuor nak panudlo it Maadong Balita nak intro ingpatihan ay indi mabayduhan.

⁶ Pero halin rutong mga ingkikilayang pinuno it mga nagtutu-o, waya sinra't gingrugang sa ako panudlo. Ag para sa ako, aber dungganon sinra, waya ako natahap sa inra dahil waya it ingpapalabi kag Dios. ⁷ Kundi gingkilaya ninra akong si Pablo ay gingtugyanan it Dios pramas magpangwalihan it Maadong Balita sa mga buko Hudyo, tuyar ra sa pagtugyan Nida kang Apostol Pedro nak magpangwalihan sa mga lahi it Hudyo. ^{††8} Dahil kag Dios nak nagpakamaado sa ministeryo ni Pedro bilang Apostol it mga lahi it Hudyo, ay imaw ra kag Dios nak nagpakamaado sa ako ministeryo bilang Apostol sa mga buko Hudyo.

⁹ Kada katong ingkikilayang mga haligi it mga nagtutu-o nak sina Santiago, Pedro ag Juan, tong naayaman ninra kag pagpakamaado it Dios sa ako ministeryo sa mga buko Hudyo ay gingbaton ninra kami ni Nong Bernabe bilang kaibahang manugwali. Nagkasug-tanan kaming tanan nak kami ni Nong Bernabe kag mawali sa mga buko Hudyo, ag sinra ay sa mga lahi it Hudyo. ^{†10} Kag pangabay yang ninra ay indi namo gipabad-an kag ato mga pobreng hali nak kalahing Hudyo sa Herusalem, ^{††} ag imaw matuor nako it gingtitinguhaan nak himuon.

Pagsaway ni Pablo kang Pedro sa Syudad it Antiokya

¹¹ Pero tong huli nak nagbisita si Apostol Pedro sa amo ruto sa syudad it Antiokya sa Sirya ay ako sida gingsaway sa atubangan it mga hali sa pagtu-o, dahil halatang gador nak buko tama kag ida ginghimo.

¹² Dahil katong waya pa naabot kag pilang lahi it

† *Kag Kasuguan ni Moises ay nakikita sa unang limang libro it Yumang Kasuyatan, lalong-laloey sa Exodo, Levitico, Mga Bilang ag Deuteronomio. Hali makikita kag maramong klasing mga kasuguan. Hali kag mga kasuguan tungor sa tamang pamatasan it tawo sa ida kabuhi nak pangpersonal, sa pag-asawa, sa pamilya, sa komunidad, ag sa ibat-ibang mga butang. Inggwa it mga kasuguan tungor kung ni-o kag dapat ihalar sa Dios para limpyuhan ag patawaron kag tawo agor puyde sidang magpayungot sa Dios. Kaibahan dili ra kag mga kasuguan para sa mga saserdote, kag pagpatuli, kag pagkaon, kag adlaw it inugpahuway, mga pista, ag iba pa. Ag kag sampuyong kasuguan ay usang grupo yang it mga sugo sa tanang Kasuguan ni Moises. †† Padayon nak nag-istar si Apostol Pedro sa Herusalem aber maramong ibang mga nagtutu-o kang Kristo ay naghalin tong sinra ay gingpahirapan it mga Hudyo. ‡ Kag mga lahi it Hudyo ay ingtatawag rang mga tinuli. †† Nahirapan kag mga Kristyanong taga-Hudeya kung hariin kag Herusalem dahil sa pagpahirap sa inra it mga relihiyusong Hudyo pati dahil sa grabeng tigkagutom. (Basaha ra sa Bin. 11:27-30; Rom. 15:26 ag 2 Cor. 8:1-7; 9:1-5.)*

Hudyo nak gingpapagto it Pinaka-haligi nak si Santiago sa mga grupo it mga nagtutu-o sa Herusalem, sida ay waya nahuda nak magkaon kaibahan kag mga buko Hudyo. Pero tong nag-abotey sinra, ay nag-i-i-wasey sidang makikaon sa mga buko Hudyo, dahil nahadlok sida sa amo mga kalahing Hudyong nag-abot nak nagsisiling nak bawal kina sa Kasuguan ni Moises. ^{††13} Ag kag ibang mga kalahing Hudyo namo raha nak nagsusunor kang Kristo ay nagpatuyar sa ida ginghuman nak pagpakitang tawo. Kada aber si Nong Bernabe ay narayhaney ra. ¹⁴ Ngani, tong nakita nako nak sinra ay wayaey gipapangabuhi it tadlong kumporme sa matuor nak panudlo it Maadong Balita, imaw katong ako gingbisayahan si Apostol Pedro sa atubangan it tanan. Siling nako, "Bilang nakakilayay kang Kristo, kung ikaw gani nak lahing gador it Hudyo ay waya gitutuman sa Kasuguan bilang lahi it Hudyo, ay pauno pa nimo mapipilit kag buko Hudyo nak magpangabuhi nak tuyar sa usang lahi it Hudyo."

Kag Pagtu-o Yang kag Parayan Pramas Maging Matarong sa Pagmuyat it Dios

¹⁵ Ag nagpadayon ako sa pagsiling sa inra tanan, "Kintang mga lahi it Hudyo ay iba sa mga buko Hudyo nak waya't ayam sa kasuguan it Dios. ¹⁶ Pero ayam nato nak kag tawo ay waya naging matarong sa pagmuyat it Dios parayan yang sa pagtuman sa Kasuguan ni Moises, kundi parayan sa pagtu-o kang Hesu-Kristo. Kada ngani aber kintang mga lahi it Hudyo ra ay nagtutu-o kang Kristo Hesus agor himuon kita it Dios nak matarong dahil sa ato pagtu-o, ag buko dahil sa ato pagtuman sa Kasuguan. Dahil ngani tuyar sa ako ingsiling, waya nak gador it tawong naging matarong sa pagmuyat it Dios parayan sa pagtuman sa Kasuguan.

¹⁷ "Pero bilang mga lahi it Hudyong nagpakig-usa kang Kristo, kung sa ato hanrom nak maging matarong sa pagmuyat it Dios, kita ay ingpapamutang nak makasal-anan it ato mga kasimanwa, dahil ingbadaaney nato kag ibang mga kustombre sa Kasuguan ni Moises, kag gustong bisayahon baga it kali ay si Kristo kag naging dahilan kada kita ay nakasala? Ay syempre buko! ¹⁸ Pero sa kamatuuran, kung ato ray abalikan kag pagtuman sa Kasuguan nak atoy ingbadaan ay kitay mismo kag makakapamatuor nak kita ngani ay nakasala. ¹⁹⁻²⁰ Dahil naayamaney nako nak wayaey ako it kakayahan nak tumanon kag tanan sa Kasuguan, kada kag ako apagtuan ay waya't iba kundi kag kamatayon ag kaparusahan. Kada ngani ging-

†† *Kumporme sa Kasuguan ni Moises, bawal nak kag usang lahi it Hudyo ay magkaon kaibahan kag buko Hudyo sabaling makaon nida kag ingbabawal nak makakapadupit sa ida. Kali kag ibang bagay nak ingtutudlo it kaling grupo it mga Hudyo nak dapat sunron pareho sa pagpatuli. (Basaha ra sa Bin. 11:1-3.)*

badaan nako kag pagtuman sa Kasuguan pramas tumanon kag kabubut-on it Dios. Ngani, pay ako ay nalansang sa krus kaibahan ni Kristo. Kada pay bukoey ako kag nabubuhi kundi si Kristo kag nabubuhi rili sa ako. Ag kaling ako pagpangabuhing ngasing ay parayaney sa ako pagtu-o sa Ida nak imaw kag Anak it Dios, nak nagpapalangga ag naghalar it Ida kabuhi para sa ako. ²¹ Waya nako gibaliwaya-a kag kaaduhan it Dios sa ako, dahil kung kag tawo ay mag-ing matarong sa Ida pagmuyat parayan sa pagtuman it Kasuguan ni Moises, ay dey waya't puyos kag kamatayon ni Kristo!" Imaw kali kag ako gingsiling kana Apostol Pedro sa Antiokya.

KAG KASUGUAN AG KAG PAGTU-O

Kag Pagbaton it Ispirito Santo ay Parayan sa Pagtu-o

3 Kamong mga taga-Galasya, asing pay wayaey kamo kaisip-isip? Si-o kag naging dahilan asing kamo ay pay pinanglimotey? Abang athag kag amo tudlo sa intro tungor sa kaanduan nak napasa-ato parayan sa pagkamatay ni Kristo sa krus. ² Inggwa ako it usa yang nak pangutana sa intro. Nabaton baga ninro kag Ispirito it Dios parayan sa pagtuman sa Kasuguan ni Moises o parayan sa pagtu-o sa intro narunggan tungor kang Kristo? ³ Pay waya talaga kamo giisip! Kung nagtuna kamo sa intro pagsunor kang Kristo parayan sa gahom it Ispirito it Dios, ay asing basta yang ninro gingtatapos parayan sa intro sariling kakayahan. ⁴ Kato bagang tanang hirap nak intro narayanan dahil sa intro pagsunor kang Kristo ay waya't puyos? Kabay pang inggwa! ⁵ Isipa ninro kag pagta-o it Dios sa intro it Ida Ispirito ag kag paghimo Nida it mga milagro sa intro. Sa paunong parayan kali Nida ginghimo sa intro, parayan sa pagsunor sa Kasuguan ni Moises o parayan sa pagtu-o sa intro narunggan tungor kang Kristo?

Kag Nahanungor sa Pagtu-o ni Abraham

(Roma 4:1-3)

⁶ Rumruma kag nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan tungor sa amo Olo Abraham, nak nagsiling, "Nagtu-o nak gador si Abraham sa Dios, kada gingbilang sida it Dios nak matarong sa Ida pagmuyat." ¹⁷ Kada dapat ay ayamey ninro nak kag mga tawong nagtutu-o kag gingkikilayang matuor nak mga inanak ni Abraham. ⁸ Kag plano it Dios tong una pa sa Sagradong Kasuyatan ay ahimuon Nida nak magiging matarong sa Ida pagmuyat kag mga buko Hudyo parayan sa inra pagtu-o, nak imaw kag gustong bisayahon it Maadong Balita. Ag dahil dili sa Ida plano, gingpauna Nida it pahadag kaling Maadong Balita kang Abraham sa pagsil-

† Hen. 15:6.

ing nak, "Parayan sa imo, kag tanang katawuhon sa kalibutan ay makakabaton it pagpakamaado." ^{†9} Kada ngani sin-o man kag magkainggwa't pagtu-o ay apakamaaduhon it Dios tuyar sa pagpakamaado Nida kang Abraham dahil sa ida pagtu-o.

Kag Nahanungor sa Kasuguan ni Moises

¹⁰ Pero tanang nagsasalig sa pagtuman sa Kasuguan ni Moises ay aparusahan it Dios hastang sa waya't katapusan, kumo nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak, "Aparusahan it Dios kag tawo nak waya gitutuman it tanang nakasuyat sa Kasuguan." ^{†11} Pero maathag nak gador nak waya it kakayahan kag tawo nak maging matarong sa pagmuyat it Dios parayan sa ida pagtuman it tanan sa Kasuguan, ag dahil siling ra sa Sagradong Kasuyatan, "Kag tawo nak inghumang matarong it Dios parayan sa ida pagtu-o ay magkakainggwa't kabuhi nak waya't katapusan." ^{††}

¹² Pero kag pagiging matarong sa pagmuyat it Dios parayan sa pagtuman it Kasuguan ay iba nak gador sa pagiging matarong parayan sa pagtu-o kang Kristo, kumo siling sa Sagradong Kasuyatan, "Kag tawo nak nagtutuman it tanang Kasuguan ay magkakainggwa't kabuhi nak waya't katapusan." ^{††13} Pero kumo waya kita it kakayahan nak tumanon kina, ay gingtubos kita ni Kristo sa kaparusahan. Kada imbes nak kita kag maagom it kaparusahan ay Ida yangey ging-ako, kumo nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak, "Kag tawo nak namatay parayan sa pagbitin sa nakatulay nak kahoy ay gingparusahan it Dios." ^{†††14} Ginghimo kali ni Kristo Hesus agor parayan sa Ida, kag pagpakamaado nak gingpromisa it Dios kang Abraham ay mababaton ra it mga buko Hudyo, pramas kitang tanan ay makakabaton it Ida Ispirito parayan sa pagtu-o.

Kag Promisa it Dios ay Mas Nauna kisa sa Kasuguan

¹⁵ Mga hali nako sa pagtu-o, mata-o ako sa intro it usang halimbawa halin sa ato kustombre. Kung kag ruhang tawo ay nagkasugot sa usang butang ag nagpirmahaney ay wayaey it makakarugang o makakabaliwaya it kali. ¹⁶ Ngasing, maramong beses nagpromisa kag Dios sa amo Olo Abraham ag ida inanak. Ag kaling Ida ingsisiling nak "inanak" ay buko maramo ^{†††} kundi usa yang, nak imaw si Kristo. ¹⁷ Imaw kali kag ako gustong bisayahon. Inghuman it Dios kag promisa ag kasugtanan kang Abraham. Ag pagkalipas it ap-at nak gatos ag treyntang (430) tuigey [§] ay gingta-

†† Hen. 12:3b; 18:18; 22:18. † Deu. 27:26. †† Hab. 2:4b. ††† Lev. 18:5. †††† Deu. 21:22-23. Kag kustombre it mga lahi it Hudyo it katong unang panahon, tong gingmatay ninra kag tawo nak nahusgaran it kamatayon, ay ingbibitin ninra kag yawas it kali sa usang puno o sa usang nakatulay nak kahoy bilang tanra nak sida ay gingparusahan it Dios. †††† Hen. 12:7. § Basaha ra sa Hen. 15:3-4 ag Exo. 12:40-41.

o Nida kag Kasuguan kang Moises. Pero kag unang kasugtanan nak inggwa't promisa it Dios kang Abraham ay indi puyding baliwayaon it kaling huling Kasuguan nak gingta-o kang Moises,¹⁸ kumo kung kag panublion † ay ita-o dahil sa pagtuman sa Kasuguan ay bukoey kali halin sa promisa. Pero sa rakong kaaduhan it Dios kali ay gingtaoy Nida kang Abraham bilang pagtupar sa Ida promisa.

Kag Puyos it Kasuguan nak Ingta-o it Dios kang Moises

¹⁹ Ay kung tuyar kina, ay ni-o pa kag puyos it Kasuguan ni Moises? Kag Kasuguan ay gingrugang it Dios pagkatapos it promisa pramas maayaman it mga tawo nak sinra ay nakakasala. Ag kag mga tawo ay asa irayom it Kasuguan ni Moises hastang sa pag-abot it kaling usa sa inanak ni Abraham nak waya't iba, kundi si Kristo bilang katuparan it promisa. Ag kag promisa ay mas di balor kisa sa Kasuguan, dahil kag Kasuguan ay gingta-o it Dios kang Moises parayan sa mga anghel. †† Ag si Moises ray kag manugpatunga sa mga tawo. ²⁰ Pero tungor sa promisa it Dios kang Abraham ay wayaey Sida gigamit it iba bilang manugpatunga, kundi kag Dios mismo.

²¹ Kada, kag gustong bisayahon baga it kali ay kuntra kag Kasuguan ni Moises sa promisa it Dios? Ay buko! Dahil kung inggwa't kasuguan nak nakakata-o it kabuhi nak waya't katapusan, ay dey puyde rang mag-ing matarong kag tawo sa pagmuyat it Dios parayan sa pagtuman it kasuguan. ²² Pero kuntra kali sa ingsiling sa Sagradong Kasuyatan nak kag tanan ay ulipon it kasal-anan ag imposible para sa inra nak mahaw-as raha parayan yang sa pagtuman sa kasuguan. Ag imaw nak gador kali kag plano it Dios agor ita-o Nida kag Ida gingpromisa sa mga nagtutu-o kang Hesu-Kristo dahil nagtu-o sinra.

²³ Pero bag-o mag-abot kag panahon nak kita ay nagtu-o kang Kristo, kita ay pay mga prisoy nak ingbantayan it Kasuguan ni Moises hastang ingpakita sa ato kag rayan it pagtu-o. ²⁴ Kada kag Kasuguan ay tuyar sa manugbantay ‡ sa ato hastang sa pag-abot ni Kristo, agor parayan sa pagtu-o sa Ida kita ay magiging matarong sa pagmuyat it Dios. ²⁵ Pero ngasing kumo haley si Kristo nak ato ingtutuuhan, taposey kag pagbantay sa ato it Kasuguan.

† Kaling panublion ay pagbilang it Dios sa tawo nak matarong sa Ida pagmuyat, ag kali ay mapapasa-ato parayan sa pagtu-o kang Kristo. †† Basaha sa Deu. 33:1-2 ag Bin. 7:38,53. ‡ Kag kustombre it mga manggaranong taga-Roma ag taga-Gresya it kato ay inggwa sinra it ulipon nak nagbantay sa inra anak, tuna sa an-om nak tuig it edad hastang sa pag-abot it dese-sais nak tuig. Kag trabaho it kaling ulipon ay magnunot sa anak papagto sa iskul ag magbantay sa ida agor indi sida maraya it mayaing barkada. Pag-abot it kaling anak sa tamang edad kag obligasyon it kaling manugbantay ay taposey.

Kag mga Naging Anakey it Dios Parayan sa Pagtu-o

²⁶ Kada ngasing, kamong tanan ay naging anakey it Dios parayan sa pagtu-o dahil sa intro pagpakig-usa kang Kristo Hesus. ²⁷ Ag si-o man sa intro kag nabawtismuhan bilang pagpakita nak kamo ay nagpakig-usay kang Kristo ay naging bag-oy ag inggway it kaparehong pamatasan ni Kristo, nak pay kita'y nag-ilisey it bag-ong baro. ²⁸ Ag wayaey it diperensya kung ikaw ay usang lahi it Hudyo o buko, ulipon man o buko, kayake o kabade, kumo tanan kamo ay ausay dahil sa intro pagpakig-usa kang Kristo Hesus. ²⁹ Ag kumo kamo ay kang Kristoy, kamo ay ingbilangey nak mga inanak ni Abraham ag manugpanubli it mga pagpakamaado halin sa Dios suno sa Ida promisa kang Abraham.

4 Ngasing, ataw-an nako kamo it usang halimbawa. Kung inggwa't ausang bata pang anak kag manggaranong tawo, ag sida kag mapanubli it tanang manggar it ida tatay, aber sida kag magiging tag-iya it tanan sa palaabuton, kag ida kamutangan ay pareho yang anay sa usang ulipon. ² Kumo sida ay ingpairayom sa gahom it mga manugbantay ag mga saligan sa bayay, hastang sa tamang oras nak gingtermino it ida tatay nak ida mabaton kag ida panublion. ³ Imaw ra sa ato, myentras waya pa naabot si Kristo, kita ay tuyar sa mga bata pang anak nak ging-ulipon it mga sulunranon nak ato namat-an dili sa kalibutan. ††

⁴ Pero tong nag-abot kag tamang oras nak gingtermino it Dios, gingparaya Nida kag Ida Anak rili sa kalibutan. Ag Sida ay ging-anak it usang kabade, ag nagpangabuhi bilang usang lahi it Hudyo sa irayom it gahom it Kasuguan ni Moises. ⁵ Imaw kag plano it Dios agor tubuson kaming mga lahi it Hudyo nak asa irayom ra it Kasuguan, pramas kitang tanan nak nagtutu-o kang Kristo ay aakuon nak mga anak it Dios. ††⁶ Ag dahil kita ay mga anak it Dios, gingparaya Nida kag Ispirito it Ida Anak nak matiner sa ato tagipusoon. Kada kita, sa ato pagpangamuyo it hugot sa Dios ay di karapatang magtawag sa Ida nak, "Abba, Tatay." ⁷ Ngani, bukoey kita tuyar sa mga ulipon kundi mga anakey. Ag bilang mga anak Nida, kita ay mapanubli it tanang Ida ingpromisa.

Kag Pagkabayaka ni Apostol Pablo sa mga Taga-Galasya

⁸ It kato, tong waya pa ninro nakikilaya kag Dios, kamo ay ging-ulipon it mga ingpapatihan nak buko

†† Basaha ra sa Col. 2:8,20. Kag ibang pagsalin it kali sa bisayang Griyego ay "Kita ay pay tuyar sa mga anak nak ging-ulipon it mga mayaot nak naggagahom dili sa kalibutan." †† o "mga ampon." Sa inra kultura kag ampon ay gingbibilang nak parehong gador sa inra matuor nak anak. Ag tuyar kag pagbilang it Dios sa ato waya Nida gimuyati kag ato inghalinan.

klarong dios.⁹ Pero ngasing nak nakilayay ninro kag Dios, o mas tamang silinggon nako nak kilayay kamo it Dios, asing nagbabalik ray kamo sa pagpaulipon sa inro mga namat-ang sulunranon rili sa kalibutan, † nak waya't gahom ag waya't puyos? Asi, gusto baga ninro nak magpaulipon ray kamo dili? ¹⁰ Nasiling kina nako dahil nagpapaulipon ray kamo sa mga kustombre namong mga lahi it Hudyo tuyar sa mga piling adlaw, buyan, panahon ag tuig. ¹¹ Ako ay matuor nak nababayaka sa inro sabaling kag ako pagpangabudlay para sa inro ay mawar-an it puyos.

¹² Mga hali nako sa pagtu-o, gingpapangabay ra nako sa inro nak patuyaran ako. Dahil it katong ako ay nagtuoy kang Kristo, aber ako'y usang lahi it Hudyo, wayaey ako nagpapaulipon sa amo Kasuguan nak ingta-o it Dios kang Moises, ag ngasing ay tuyarey ako sa inrong mga buko Hudyo. Ugaling aya kamo gikalibog, waya kamo it nahimong mayain sa ako. ¹³ Kumo ayam ra ninro nak kag rason kung asing nakawali ako sa inro it Maadong Balita it kato ay dahil mayuda kag ako yawas. ¹⁴ Ag aber nahirapan nak gador kamo dahil sa ako kamutangan, waya ninro ako gimayaina o waya kamo nadupite sa ako. Kundi gingbaton ninro ako nak inggwa't rakong pagtahor tuyar sa pagbaton sa usang anghel it Dios, o kang Kristo Hesus mismo. ¹⁵ Hay! Ay hariiney gipagto katong ato dating kasadya nak ngasing ay wayaey? Ako mismo ay makakapamatuor tunggor sa inro, nak it kato kung puyde yang ngani ay inro ipayukat kag inro mga mata pramas ita-o sa ako. ^{††16} Ay asi ngasing nak pay ako ay kaawayey ninro? Dahil baga gingpranka kamo nako tunggor sa kamatuuran?

¹⁷ Katong mga nagtutudlo sa inro it buko matuor ay nagpapakita yang it pay nagkakabayaka sa inro, pero buko maado kag inra hanrom. Kag inra yang gusto ay iyado kamo sa ako pramas sinra kag inro asunron ag ataw-an it balor. ¹⁸ Maado nak kag tawo ay perming nababayaka sa ida hali sa pagtu-o bastat kag ida hanrom ay perming maado. Kada dapat kamo ay perming magkabayaka ra sa ako aber waya ako raha sa inro. ¹⁹ Kamo nak ako mga pinalanggang anak sa pagtu-o, ako ay nahahirapan ray dahil sa inro. Kumo ako ay pay usang nanay nak nagpapasypapo liwat para sa inro, hastang magtibay ray kag inro pagtu-o kang Kristo ag kamo ay magpatuyar sa Ida. ²⁰ Maado tan-a kung hina ako sa inro atubangan ngasing pramas bag-uhon nako kag tuno it ako pagbisaya sa inro, dahil talagang ako ay nalilibog.

† Kag ibang pagsalin it kali halin sa bisayang Griyego ay "Asing nagbabalik ray kamo sa pagpaulipon sa mga mayaot?" †† Sa isip it iba ay si Apostol Pablo ay inggwa't sakit sa mata, kada imaw kag ida insiling dili. Pero sa isip it iba kali ay ekspresyon yang. Kag gustong bisayahon it kali ay kung puyde yang, ita-o ninra kang Apostol Pablo kag inra pinaka-mahalagang butang.

Kag Ingpapatuyaran it Kabuhi na Hagar ag Sara

²¹ Ngasing, silingga ninro ako, kamo nak gustong magpairayom sa Kasuguan ni Moises, waya baga ninro narunggi kag ingsisiling raha? ²² Dahil nakasuyat raha tunggor sa amo Olo Abraham nak sida ay inggwa't ruhang anak nak kayake, usa sa ulipon nak kag ngayan ay si Hagar, ag usa ra sa ida matuor nak asawang si Sara. ^{‡23} Kag usang anak sa ulipon ay natawo sa tawunhong parayan ag kag usang anak sa matuor nak asawa ay natawo dahil sa promisa it Dios.

²⁴ Kaling tanan ay inggwa't marayom nak gustong bisayahon. Dahil ngani kaling ruhang kabade ay gingpapatuyar sa ruhang kasugtanan nak ingta-o it Dios sa mga tawo. Ag dahil si Hagar ay ulipon, pati kag ida mga anak ay ulipon ra. Ag sinra ay ingpapatuyar sa usang kasugtanan nak gingta-o it Dios kang Moises sa Baguntor it Sinay. Kada kag mga nagpairayom ruhang kasugtanan ay ulipon ra. ²⁵ Ngani, si Hagar ay gingpapatuyar ra sa Baguntor it Sinay nak asa Arabya kung hariin gingta-o kag Kasuguan kang Moises. Kada si Hagar ag ida mga anak nak ulipon ay gingpapatuyar sa amo mga kalahing Hudyo nak taga-Herusalem, dahil sinra ay asa irayom it gahom it Kasuguan.

²⁶ Pero si Sara nak buko ulipon ay gingpapatuyar sa gingpapaabot nak langitnong Jerusalem, †† nak pay nanay it tanang nagtutu-o. ²⁷ Dahil nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak,
 "Magkasadya ka, ikaw nak baog,
 aber ikaw ay kabading waya karayan it panganak.
 Mag-ukaw ka sa kasadya,
 aber ikaw ay waya nakarayan it pagpasyapo.
 Ag bilang kabading binadaan it asawa,
 mas maramo pa kag imo magiging mga anak,
 kisa sa mga anak it kabading perming kaibahan kag ida asawa." ‡

‡ Kag tunggor sa pagkatawo kang Ismael nak anak ni Hagar ay makikita sa Hen. 16:1-16. Ag kag tunggor kang Isaac nak anak ni Sara ay makikita sa Hen. 21:1-7. †† Kag syudad it Herusalem ngasing ay simbulo it mga lahi it Hudyo nak nagsasalig nak kag pagiging matarong ay basi sa pagtuman it Kasuguan ni Moises, dahil Herusalem kag pinaka-importanting syudad it mga lahi it Hudyo ag inra relihiyon. Kag gustong bisayahon it langitnong Herusalem ay kag langit nak imaw kag apagtuan it mga tawo nak nagtutu-o kang Hesu-Kristo. ‡‡ Isa. 54:1. Kumporme sa siling ni Propeta Isaias it kato, kaling kabading baog nak binadaan it asawa, ay ingpapatuyar sa syudad it Herusalem nak nawar-an it pumuluyo tong sinra ay ingbihag ag ingraya paliwas papagto sa mayadong bansa it Babilonya, ag pay binadaan it Dios. (Basaha ra sa 2 Cro. 36:15-23.) Pero mas maramo pa sinra pag apabalikon sinra it Dios. Pero kumporme sa ingsiling ni Apostol Pablo dili, kaling kabade ay ingpapatuyar kang Sara nak klarong baog nak binadaan it asawa tong ging-ubayan si Hagar ni Abraham. Pero sa palaabuton mas maramo pa kag mga magiging inanak ni Sara, kung bilangon nato nak ida mga inanak ra kag mga matu-o kang Kristo suno kang Abraham, kisa sa mga lahi it Hudyo nak ingpapatuyar sa mga inanak ni Hagar nak nagpapaulipon sa Kasuguan ni Moises.

²⁸ Mga hali nako sa pagtu-o, kita nak mga naging anak it Dios parayan sa pagtu-o ay tuyar sa anak ni Sara nak si Isaac, bilang katuparan it promisa it Dios. ²⁹ Ag tuyar katong una, kag anak ni Hagar nak natawo sa tawunhong parayan ay imaw kag nagpahirap sa anak ni Sara nak natawo parayan sa gahom it Ispirito it Dios. Imaw ra sa ato ngasing, katong mga ulipon it Kasuguan ni Moises ay nagpapahirap sa ato nak mga nagtutu-o kang Kristo. ³⁰ Pero ni-o kag gingsisiling sa Sagradong Kasuyatan? Kag gingsisiling ay, "Palayasa kinang kabading ulipon, pati kag ida anak, dahil indi puyding kag ida anak ay magpanubli ra kaibahan kag anak it matuor." ³¹ Kada ngani mga hali nako sa pagtu-o, kita ra ay buko mga anak it ulipon, kundi mga anak it matuor.

KAG KAHILWAYAN IT MGA NAGTUTU-O KANG KRISTO

5 Ginghilwayey kita ni Kristo sa pagkaulipon sa Kasuguan ni Moises pramas magkainggwa kita it matuor nak kahilwayan. Kada paninrugi ninro kinang kahilwayan ag aya gisugot nak kamo ay ulipunon ray it kina.

² Tanra-e ninro kali, akong si Apostol Pablo kag nagsisiling sa inro, kung kamo ay mapatuli dahil kabi ninro ay dapat himuon kina pramas maging matarong sa pagmuyat it Dios, ay dey waya't puyos kag ginghimo ni Kristo sa inro. ³ Ngani, ako ray gingliliwat sa inro, nak si-o man kag magpatuli ay obligado nak tumanon kag tanang asa Kasuguan ni Moises. ⁴ Si-o man kag nagtitinguha nak maging matarong sa pagmuyat it Dios parayan sa pagtuman sa Kasuguan, sida ay buyagey kang Kristo ag ida gingbaliwayaey kag kaaduhan it Dios. ⁵ Pero kita, nak nagtutu-o kang Kristo parayan sa bulig it Ispirito it Dios ay nagpapaka-paabot sa adlaw nak ipakita it Dios nak kita ay matarong sa Ida pagmuyat. ⁶ Dahil kung kita ay nagpakig-usay kang Kristo Hesus, baliwayaey kung kita ay tuli o buko. Kag importante ay kag ato pagtu-o nak makikita parayan sa pagpalangga sa ato isigkatawo.

⁷ Maadoy tan-a kag inro pagsunor kang Kristo. Ay asing wayaey ninro gisusunra kag kamatuuran? Inggwa ray baga it ibang nagpipiga sa inro? ⁸ Kag tuyar nak parayan it pagkaer ay buko halin sa Dios nak nagtawag sa inro pramas kamo ay magsunor sa kamatuuran. ⁹ Kada mag-andam kamo sa inra, dahil matuor kag bisayang kali nak, "Aber kag maisot yang nak pangpaalsa ay kayang magpaalsa it maramong minasang arina." ¹⁰ Pero para sa ako, dahil sa ato pagpakig-usa sa Gino-o, rako gihapon kag ako pagsalig sa inro nak indiey kamo magsunor sa ibang panudlo nak buko matuor. Ag katong tawong naggugulo it inro isip ay aparusahan it Dios, aber si-o pa sida.

† Hen. 21:9-10.

¹¹ Pero ako mga hali sa pagtu-o, kung kag ako gingwawali sa inro ay kung kag tawong nagsusunor kang Kristo ay dapat magpatuli agor maluwas, ay asing has-ta ngasing gingpapahirapan gihapon ako it mga nagtutudlo it kina? Dahil kung tuyar kag ako pagtudlo, waya tan-a ninra'g mamayaina kag ako pagwali tunggor sa kamatayon ni Kristo sa krus. ¹² Kung ako yang it masusunor, tan-a katong mga tawo nak nagpapang-gulo sa inro ay buko yang pagpatuli kag ahimuon sa inra, kundi pagpungosey nak gador!

¹³ Pero ako mga hali, kamo ay gingtawag it Dios pramas maging hilway sa pagkaulipon sa Kasuguan ni Moises. Ugaling aya ninro kina gigamita nak rason pramas tumanon ninro kag inro mga mayaing hanrom, kundi magserbisyo sa usa'g-usa dahil sa inro pagpinalangga. ¹⁴ Kumo kag tanang kasuguan ay matutuman parayan sa usang kasuguan nak nagsisiling, "Palangga-a kag imo isigkatawo tuyar sa pagpalangga nimo sa imo sarili." ¹⁵ Pero buko importante kung kag tawo ay tuli o buko, kundi kag importante ay kag pagbag-o sa ida pagkatawo!

Kag Pagpangabuhi it Nagpapasakop sa Ispirito it Dios

¹⁶ Ngasing, imaw kali kag ako ginglalaygay sa inro. Magpangabuhi kamo nak nagpapasakop sa Ispirito it Dios. Dahil pag tuyar kina, indiey kamo maraya it mayaing hanrom it inro yawas. ¹⁷ Dahil kag mga hanrom it ato yawas ay kuntra sa mga hanrom it Ispirito it Dios, ag kag mga hanrom it Ida Ispirito ay kuntra sa mga hanrom it ato yawas. Kaling ruha ay nagkukun-trahan, kada kita ay nahihirapan nak maghimo it maado aber gustuhon man nato. ¹⁸ Pero kung kita ay ginggagahaman it Ispirito it Dios, hilwayey kita sa pagkaulipon it Kasuguan ni Moises.

¹⁹ Marali mabisto kung kag gingsusunor it tawo ay kag inra mga mayaing hanrom. Dahil kali ay tuyar sa tanang klasing imoralidad, mayain ag malaw-ay nak pagpangabuhi, ²⁰ pagdayaw sa mga dios-diosan ag pagpang-amulit, mahangiton, pagpang-away, mahingabuton, maisog, mainak, pagkabuyag-buyag dahil indi magkaruntoy ag pag-inapin-apinan, ²¹ pati mahilion, palayango, malaw-ay nak pagkinasadya, ag iba pang tuyar it kina. Gingpapaandaman ray kamo nako tuyar sa ako dating gingsiling nak kag tawong naghihimo it kina ay indi makaagom it paghari it Dios.

²² Pero kag bunga nak makikita sa tawo nak ginggagamhan it Ispirito it Dios ay tuyar kali, mapinalanggaon, masadyahon, matimunong kag tagipusuon, mapasensyahon, mabuot, maado, masasaligan, ²³ mapainubuson ag kaya nidang punggang kag mayaing hanrom it ida yawas. Kung tuyar kag ato inghihimo waya kita it gingsusuway sa kasuguan. ²⁴ Dahil kag

†† Lev. 19:18.

tawong nagpakig-usay kang Kristo Hesus ay pay nalansangey sa krus kag ida kalibutanhong kaisipan ag mga mayaing hanrom kaibahan ni Kristo, dahil wayaey nida kali gisusunra. ²⁵ Kumo gingtaw-an kita it bag-ong kabuhi it Ispirito it Dios, kada dapat kitang magpangabuhi sa irayom it Ida gahom. ²⁶ Ag indi kita dapat maghinambog o imaw it ahalinan it away o pagkahili sa iba.

Magbulig-buligan Kita

6 Ngasing, mga hali nako sa pagtu-o, kung inggwa't usa sa inro nak naraogey it panulay, kinahangyan nak kamo nak ginggagahaman it Ispirito it Dios ay imaw it maglaygay sa ida parayan sa bisaya nak marahan, pramas makabalik sida sa tamang pagpangabuhi. Ugaling mag-andam kamo sabaling kamo ay matintar ag makasala ra. ² Ag magbulig-buligan kamo sa usa'g-usa sa oras nak kamo ay nahihirapan, dahil parayan dili inro gingtutuman kag sugo ni Kristo.

³ Kumo kung inggwa sa inro it nag-iisip nak sida ay iba kisa sa inro, pero waya ra it pinagkaiba, ay ingluluko yang nida kag ida sarili. ⁴ Kundi kinahangyan nak usisaon anay it bawat usa kag ida sariling buhat, kung kali ay maado o buko. Kung kali ay maado, puyde nak sida ay magkasadya pero indi nida ikumpara kag ida inghihimo sa inghihimo it iba ag ipagmarako sa ida isigkatawo. ⁵ Kumo kada usa ay inggwa it kanyakanyang obligasyon nak dapat tumanon bilang pag-sunor sa kabubut-on it Dios.

⁶ Ag dapat nak kag mga gingtutudluan it mga bisaya it Dios ay magta-o it ni-o mang ida makakayanan ruto sa nagtutudlo sa ida.

⁷ Aya ninro giisipa nak kaya ninrong usahan kag Dios. Waya't makakaluko sa Dios! Ni-o man kag gingtanom it tawo sa ida kabuhi ay siguradong imaw ra kag ida aanihon. ⁸ Kag tawo nak nagtatanom it kayainan kumporme sa ida mayaing hanrom ay maagom it kaparusahan nak waya't katapusan. Pero kag tawo nak nagtatanom it kaaduhan kumporme sa kabubut-on it Ispirito it Dios, ay maagom it kabuhi nak waya't katapusan. ⁹ Kada kinahangyan nak indi kita magsawa sa paghimo it maado, kumo pag-abot it oras, kung indi kita magtungon, ay magkakainggwa kita it maadong aanihon. ¹⁰ Ngani, habang di oras pa, atoeay asamantalohon nak maghimo it maado sa ato isigkatawo, laloey sa ato mga hali sa pagtu-o.

† Kaling sugo ni Kristo ay makikita sa Juan 13:34; 15:12,17.

KAG KATAPUSAN IT SUYAT

¹¹ Muyati, karuragko kag ako suyat! Ako mismo kag nagsusuyat it kaling panghuling mga bisaya. ††

¹² Katong mga nagtutudlo sa inro nak dapat magpatuli ay gusto yang ninra nak magpayapar it papel sa mga tawo. Ingpipilit ninra kamo nak magpatuli pareho sa inra, pramas indi yang sinra gipahirapan it inra mga kalahing Hudyo. Inghihimo ninra kali kumo ayam ninra nak kung ingtutudlo ninra nak husto kag kamatayon ni Kristo sa krus, apahirapan nak gador sinra it inra mga kalahing Hudyo. ¹³ Aber ra katong mga nagpatuli ay waya gisusunor sa tanang Kasuguan ni Moises. Gusto yang gihapon ninra nak kamong buko Hudyo ay magpatuli pramas makapahambog sinra nak kamo ay nagpatuli dahil sa inra. ¹⁴ Pero para sa ako, wayaey ako it ibang ingpapahambog kundi kag kamatayon yang it ato Ginoong Hesu-Kristo sa krus. Ag parayan sa ako pagtu-o raha, katong mga dating gingtataw-an nako it importansya dili sa kalibutan ay akoey ingwawagit, ag imaw ra sa ako, ingwawagitey it mga kalibutanhong tawo kag pagmuyat ninra sa ako. ¹⁵ Pero buko importante kung kag tawo ay tuli o buko, kundi kag importante ay kag pagbag-o it Dios sa ida pagkatawo!

¹⁶ Sa inrong mga nagsusunor it ako gingtutudlo, kabay pang mapasa-inro kag katimunungan ag kaluoy nak halin sa Dios. Kamoy kag matuor nak katawuhan it Dios. ‡

¹⁷ Ngani tuna ngasing, kabay pang wayaey it magtao sa ako it problema parayan sa sala nak panudlo, dahil kaling ako yawas nak puno it pila dahil sa ako narayanan nak mga pagpahirap ay imaw kag nagpapamatuor nak ako ay ulipon ni Kristo.

¹⁸ Mga pinalanggang hali nako sa pagtu-o, kabay pang mapasa-inrong tanan kag kaaduhan it ato Ginoong Hesu-Kristo. Kabay pa.

Kag Suyat ni Apostol Pablo para sa
MGA TAGA-EPESO

†† Kag batasan ni Apostol Pablo pag sida ay nagsusuyat sa mga hali sa pagtu-o ay gingpapasuyat nida sa ida kaibahan kag ida gustong isiling. Ugaling pag-abot sa panghuling parti, sida mismo kag nagsuyat bilang tanra nak sida talaga kag ginghalinan it suyat.

‡ Sa ibang mga pagsalin kaling bisayang "matuor nak katawuhan it Dios" ay kag "Israel it Dios." Kag gustong bisayahon it kali ay tong una pa kag "Israel it Dios" ay kag mga lahi it Hudyo halin sa lahi ni Israel nak nagpatuli ag nagsusunor sa Kasuguan ni Moises. Pero tuna tong namatay si Kristo kag "matuor nak katawuhaney it Dios" ay kag mga nagtutuo sa Ida.

Epeso

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA SUYAT NI APOSTOL PABLO PARA SA

MGA TAGA-EPESO

Kaling suyat ay ingsuyat ni Apostol Pablo sa mga nagtutu-o kang Kristo sa syudad it Epeso. Kali ay ingsuyat mga 30 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Hesus (Kag tuig tong ingsuyat kali ni Apostol Pablo ay ingbibilang nak 60 A.D.).

It katong kapanahunan ni Apostol Pablo, kag Epeso ay nasasakop it probinsya it Asya. Kinang lugar nak it kato ay ingtatawag nak probinsya it Asya, ngasing ay atoey ingtatawag nak Turkey. It kato, kag Epeso ay mayaman ag nabantog dahil sa marakong templo it diosa it mga taga-Roma nak kag ngayan ay Diana. (Sa bisayang Griyego kag ngayan it kali ay Artemis. Basaha sa Bin. 19:23-31.)

Hali sa suyat, ingpapakusog ni Apostol Pablo kag mga nagtutu-o kang Kristo. Ida ra gingparumrom sa inra nak sa huli kag tanan nak asa langit ag duta ay apisanon it Dios sa irayom it gahom ni Kristo. Ida ra ingparumrom kag mga lahi it Hudyo ag mga buko Hudyo nak sinra ay parehong gingpasag-uli it Dios sa Ida sarili parayan kang Kristo. Ag dahil dili sinra ra mismo ay nagpasag-ulian sa usa'g-usa. Ingsilingan ra pati nida sinra nak perming hina kag gahom it Dios para buligan sinra nak magpaninrugan sa inra pagtu-o laban sa pag-atake ni Satanas.

KAG SUYOR IT EPESO

Kag Pagpangamusta

Kag Ispirituhanong Pagpakamaado Nato kang Kristo

Kag Pagpasalamat ag Pagpangamuyo ni Apostol Pablo

Kag Bag-ong Pagpangabuhi kang Kristo

Kag mga Laygay Para sa mga Nagtutu-o kang Kristo

Kag mga Laygay Para sa Myembro it Panimayay

Kag Ingtata-o it Dios Bilang Pangprotekta Laban kang Satanas

Kag Katapusan it Suyat

Kag Suyat ni Apostol Pablo para sa

MGA TAGA-EPESO

KAG PAGPANGAMUSTA

1 ¹⁻² Mga pinalanggang sinakupan it Dios sa syudad it Epeso, † kamong mga matutom sa inro pagtu-o nak nagpakig-usa kang Kristo Hesus.

† Puyding basahon nato sa Bin. 18:18-21; 19:1-41 kung pauno nakaabot kag Maadong Balita sa Epeso sa lugar it Pisisya.

Ako si Pablo, nak Apostol ni Kristo Hesus kumporme sa kabubut-on it Dios, kag nagsusuyat it kali.

Kabay pang mapasa-inro kag kaaduhan ag katimungnan nak halin sa Dios nak ato Tatay ag kang Gi-noong Hesu-Kristo.

KAG ISPIRITUHANONG PAGPAKAMAADO NATO KANG KRISTO

³ Dayawon kag Dios nak imaw kag Dios ag Tatay it ato Ginoong Hesu-Kristo. Sida kag nagta-o sa ato it tanang ispirituhanong pagpakamaado halin sa langit dahil sa ato pagpakig-usa kang Kristo. ⁴ Bag-o pa matuga kag langit ag duta, gingpiley Nida kita nak maging Ida parayan sa ato pagpakig-usa kang Kristo, pramas maging balaan ag waya't masisiling laban sa ato sa Ida atubangan. Dahil ngani sa pagpalangga it Dios, ⁵ gingbuotey Nida nak kita ay aakuon bilang Ida mga anak [†] parayan kang Hesu-Kristo, kumporme sa Ida kagustuhan ag kabubut-on. ⁶ Kada adayawon nato Sida, dahil sa Ida mahimayaong kaaduhan nak Ida ingpakita sa ato parayan sa pagpakig-usa sa Ida pinalanggang Anak.

⁷⁻⁸ Dahil sa ato pagpakig-usa kang Kristo ag parayan sa Ida rugo, kita ay Ida ingtubos ag ingpatawarey sa ato mga sala. ^{††} Abang rako talaga kag kaaduhan nak gingbuhos sa ato it Dios, pati kag kaayam ag pagkain-tyende nak Ida gingpaayam sa ato. ⁹ Ngani, nasasadyahan kag Dios nak ipaayam sa ato ngasing kag Ida plano nak Ida atuparon parayan kang Kristo. Kaling Ida plano it kato ay waya pa Nida gipaayaman sa tawo. ¹⁰ Imaw kali kag Ida plano. Sa tamang oras nak Ida gingtermino, apisanon Nida kag tanan sa langit ag sa duta sa irayom ni Kristo.

¹¹ Dahil sa ato pagpakig-usa kang Kristo, gingpili ra kita it Dios nak maging Ida bag-o pa sa primerong panahon. Imaw kali kag plano it Dios nak naghihimo it tanan kumporme sa Ida kabubut-on. ¹² Gingtuman Nida kali agor kaming mga lahi it Hudyo nak unang nagsalig kang Kristo ay magta-o it kadayawan sa Dios nak Mahimayaon. ¹³ Ag kamo rang mga buko Hudyo [‡] ay nagtu-o ag ingpakig-usa it Dios kang Kristo it katong narunggan ninro kag kamatuuran nak imaw kag Maadong Balita nak nagraya sa inro it kaluwasan. Kada ingtaw-an kamo it Dios it ingpromisang Ispirito Santo bilang tanra nak kamo ay Iday mga anak. ¹⁴ Ag kag pagtiner it Ispirito Santo sa atong tanan nak nagtutu-o sa Ida kag pamatuor nak mapapasa-ato kag tanang gingpromisa it Dios sa Ida mga anak. Matutupar kali sa oras nak akumpletuhon Nida kag pagtubos sa tanan nak naging Ida, ag parayan dili madadayaw kag Dios nak Mahimayaon!

[†] "kita ay aakuon bilang Ida mga anak" sa bisayang Bantoanon kag "pag-ampon" sa pagsalin it bisayang Griyego. Sa kultura it katong kapanahunan ni Apostol Pablo kag inra pag-ampon sa usang anak ay "bilang matuor nak anak." ^{††} Sa Heb. 9:11-22 basaha ninro kag tungor sa rugo ni Kristo Hesus ag kag pagpatawar it Dios sa kasal-anan. [‡] o "mga Hentil" nak halin sa bisayang Inglis nak "Gentile."

KAG PAGPASALAMAT AG PAGPANGAMUYO NI APOSTOL PABLO

¹⁵ Kada ngani katong narunggan nako kag tungor sa inro pagtu-o kang Ginoong Hesus ag sa inro pagpalangga sa Ida tanang sinakupan, ¹⁶ waya gitutungon kag ako pagpasalamat sa Dios para sa inro, kaibahan kag ako pagrumrom sa inro sa bawat ako pangamuyo. ¹⁷ Nak kabay pang kag Dios it ato Ginoong Hesu-Kristo, nak imaw kag Mahimayaong Tatay ay imaw kag mata-o sa inro it kaayam ag kahadagan parayan sa Ispirito Santo, agor lalo pang gador ninrong makilaya Sida. ¹⁸ Ag kabay pang pahadagon it Dios kag inro mga isip pramas maayaman ninro kung ni-o kag Ida ibang mga ingpromisa nak inro ingpapaabot, dahil kamo ay gingtawag nak maging Ida mga katawuhon.

Imaw ra maayaman ninro kung ni-o kag Ida rakong kaaduhan nak inro apanublion bilang Ida mga sinakupan, ¹⁹ pati kag Ida rakong gahom para sa ato nak nagtutu-o sa Ida. Kali kag gahom nak indi kayang abuton it isip it tawo. Ag kaling rakong gahom ²⁰ ay imaw kag Ida inggamit it katong gingbanhaw Nida si Kristo bag-o gingpaingkor Sida sa bandang tu-o Nida ruto sa langit. ^{†21} Ruto si Kristo ay yabaw sa tanang mga nagpapamuno, mga nagrurumaya, mga naggagahom, mga nagpapairay ag tanang mga ingtataw-an it importansya ngasing ag sa palaabuton pa. ²² Gingbutang it Dios kag tanan sa irayom it gahom ni Kristo ag Sida kag gingbutang nak Pinaka-puno sa tanang nagtutu-o sa Ida. ²³ Ngani tuyar sa tawo, kita kag tuyar sa yawas Nida ag Sida kag Pinaka-uyo. Ag bilang yawas ni Kristo, kita ay Ida ginggagahaman, kumo Sida yang kag nagtata-o it kabuhi ag naggagahom sa ni-o mang butang aber hariin mang lugar.

KAG BAG-ONG PAGPANGABUHI KANG KRISTO

Kag Kaaduhan it Dios sa Ato Bilang Makasal-anang Tawo

2 It katong waya pa kamo nagtu-o kang Kristo, kamo ay minatay sa pagmuyat it Dios dahil sa inro mga pagsuway ag mga sala. ² Tuyar kamo dati, dahil imaw kag inro nakasanayan sa inro pagpangabuhi pareho sa inro mga kaibahan dili sa kalibutan nak waya nagpapati sa Dios. Nagpapaulipon ra kamo kang Satanas nak imaw kag naggagahom sa mga mayaot hali sa ibabaw it duta. Hasta ngasing sida gihapon kag naggagahom sa mga tawo nak nagsusuway sa Dios. ³ Dati, kitang tanan ay kabilang sa tuyar nak mga tawo ag nagpapangabuhi kumporme sa

^{††} Kag gustong bisayahan it mga bisaya nak, "gingpaingkor Sida sa bandang tu-o Nida" ay si Hesus ag Dios ay ausa it balor ag karapatan.

gusto it ato makasal-anang pagkatawo. Gingsunor nato kag mga mayaing hanrom it ato yawas ag kaisipan. Kada it kato, kag ato tan-a apagtuan ay kaparusahan pareho sa apagtuan it tanang naghihimo it kayainan.

⁴ Pero abang rako kag kaluoy ag pagpalangga sa ato it Dios, ⁵ nak aber minatayey kita sa pagmuyat Nida dahil sa ato mga sala, gingtaw-an gihapon kita it bag-ong kabuhi kaibahan ni Kristo. Ngani, parayan sa kaaduhan it Dios sa ato ay naluwas kita. ⁶ Ag parayan sa ato pagpakig-usa kang Kristo Hesus, kita ay pay gingbanhaw it Dios kaibahan ni Kristo ag gingpaingkor sa Ida tupar ruto sa langit. ⁷ Inghimo Nida kali pramas ipakita sa palaabutong panahon nak waya't katapusan kag Ida indi mayabawan nak kaaduhan ag pagpalangga sa ato parayan kang Kristo Hesus.

⁸ Dahil sa kaaduhan it Dios kita ay naluwas parayan sa ato pagtu-o kang Kristo, buko dahil sa ato nahimo. Kali ay regalo, ⁹ buko suhoy para sa ato maadong binuhatan. Kada waya kita it rason nak magmarako sa ato sarili, ¹⁰ kumo Dios yang kag nagpabag-o sa ato dahil sa ato pagpakig-usa kang Kristo Hesus. Ag gingtuman Nida kali pramas maghimo kita it maado kumporme sa Ida naunang plano nak ato ipangabuhi.

Kag Nahanungor sa mga Tawo nak Ingbag-o it Dios

¹¹ Kada, kamo nak mga buko Hudyo, rumruma ninro kag intro dating kahimtangan. Kamo ay gingmamayain it mga lahi it Hudyo, kumo mataas kag inra pagmuyat sa inra sarili dahil sinra ay gingpatuli kumporme sa Kasuguan ni Moises. Pero kamo nak waya gipatuli ay inra ingsisiling nak buko kabilang sa katawuhan it Dios, aber kag pagtuli ay pangliwas yang nak buhat it tawo. ^{†12} Rumruma ra ninro nak it kato kamo ay buyag kang Kristo, buko kaibahan sa piniling banwa it Israel, buko kaumir sa mga nagbaton it nakasugtanang promisa it Dios, waya't pag-asa ag mayado sa Ida. ¹³ Pero sa ngasing, dahil sa intro pagpakig-usa kang Kristo Hesus, kamong mga dating asa mayado sa Dios ay ingpayungot parayan sa rugo ni Kristo.

¹⁴ Ag kamo ay nakapayungotey sa Dios dahil si Kristo kag parayan kung pauno kamong mga buko Hudyo, ag kaming mga lahi it Hudyo, ay gingpasag-uliey sa usa'g-usa. Kitang ruhang lahi ay Iday ingpag-usa parayan sa pagbaoy sa ato kahangit, nak pay tuyar sa pader nak nagbuyag sa ato, nak Ida gingguba. Ginghimo Nida kali parayan sa Ida yawas tong Sida ay namatay sa krus. ¹⁵ Dahil tong namatay Sida sa krus ay Iday gingbaoy sa ato kag mabug-at nak obligasyon nak tumanon kag tanang sugo ag reglamento sa Kasuguan ni Moises. ^{††} Ngani, ingbaoy Nida kali pramas

† Basaha sa Glosaryo kag tungor sa importansya it "Pagtuli" para sa mga inanak ni Abraham. †† It kato kag mga buko Hudyo ag kag mga lahi it Hudyo ay nahangit sa usa'g-usa, dahil tungor sa mga lahi

kita nak dating ruhang lahi ay ahimuon Nida nak usang bag-ong katawuhaney nak nagpakig-usay sa Ida, kada kita ay Iday ingpasag-uli sa usa'g-usa. ¹⁶ Ag bilang bag-ong katawuhan, kita ra ay Ida ingpasag-uli sa Dios parayan sa Ida pagkamatay sa krus. Ag parayan ra sa Ida pagkamatay ay Ida ingbaoy kag ato kahangit sa usa'g-usa.

¹⁷ Ngani, nagpaali si Kristo pramas ibantala kag Maadong Balita nak nagraya it katimunungan sa inrong mga buko Hudyo nak mayado sa Dios, ag sa amorang mga lahi it Hudyo nak mayungot sa Ida. ¹⁸ Dahil parayan kang Kristo, kitang tanan ay puyding magpayungot sa Dios nak Tatay parayan sa pagbulig it ausang Ispirito Nida.

¹⁹ Kada, kamong mga buko Hudyo, wayaey kamo gimumuyate nak mga ibang lahi ag mga taga-ibang lugar, kundi kamo ay kabilangey sa sinakupan it Dios ag pay membroy it Ida panimayay. ²⁰ Ag kina ay dahil kamo ay nagpatey sa tudlo it mga apostoles ag mga propeta tungor kang Kristo. Kada ngasing kitang tanan ay tuyarey sa mga parti it usang gingtugrok sa pundasyon nak imaw kag mga apostoles ag mga propeta. Ag si Kristo Hesus ay tuyar sa pinaka-importanting parti tuyar sa bato nak pangpatibay sa bayay. ^{‡21} Parayan riling bato, kag tanang parti it bayay ay nagtibay habang gingpapasigo pramas maging balaan nak istaran it Gino-o. ²² Ngani, dahil sa intro pagpakig-usa kang Kristo, kamo ra ay kabilangey sa tanang Ida ingpapag-usa pramas maging istaran it Dios parayan sa Ida Ispirito.

Kag Pagserbisyo ni Pablo sa mga Buko-Hudyo

3 Pag ako aisipon kag rakong kaaduhan it Dios sa intro, ako nak si Pablo ay padayon nak nagpangamuyo para sa intro nak raha sa Epeso, habang ako ay nakakulong alang-alang sa ako pagpalapnag it Maadong Balita tungor kang Kristo Hesus para sa inrong mga buko Hudyo. ² Siguradong narungganey ninro kag tungor sa responsibilidad nak ingtugyan it Dios sa ako, nak magraya it mensahe tungor sa Ida kaaduhan sa inrong buko Hudyo. ³ Dios mismo kag nagpahadag sa ako it kaling Ida plano para sa intro, nak dati waya pa Nida gipahadagan sa tawo. Nasuyatey nako kali it pahapyaw yang sa intro. ⁴ Ag kung abasahon ninro kali, mababaoy ninro kag ako pagkaintyendi tungor rahang plano nak ginghuman it Dios parayan kang Kristo. ⁵ Kali kag plano nak dati waya gipahadagan it Dios sa mga henerasyon it ato mga ginikanan. Pero sa ngasing, parayan sa Ida Ispirito, gingpahadagey Nida kali sa amo nak Ida balaan

it Hudyo sinra ay abang estrikto sa inra pagsunor sa Kasuguan ni Moises, pero kag mga buko Hudyo ay buko. ‡ Basaha ra sa Sal. 118:22-23; Isa. 28:16. Basaha sa Glosaryo kag tungor sa importansya it "Bato nak pangpatibay sa bayay."

nak mga apostoles kaibahan ra kag mga propeta.
⁶ Imaw kali kag Ida plano. Buko yang kitang mga lahi it Hudyo kag mapanubli it mga pagpakamaado it Dios, kundi kamo ra nak mga buko Hudyo. Ngani, kamo ay kaibahaney namo, ag kita ay naging usang katawuhaney nak ingtatawag nak “yawas ni Kristo.” Ag kumo nagtu-o kamo sa Maadong Balita tungor kang Kristo Hesus, kamo ay kaibahaney sa mga mabaton it tanang gingpromisa it Dios sa mga nagpapakig-usa kang Kristo.

⁷ Para sa ako, dahil sa kaaduhan ag rakong gahom it Dios, ako ay Ida ingtaw-an it pribilehiyo nak magiging suguon Nida nak magraya it kaling Maadong Balita.

⁸ Ngani, dahil sa kaaduhan it Dios, ako nak pinaka-kubos sa Ida mga sinakupan ay ingtaw-an it pribilehiyo nak ibantala kaling Maadong Balita sa mga buko Hudyo tungor sa indi matugkar nak pagpakamaado ni Kristo. ⁹ Sida ra kag nagsugo sa ako nak ipaayam sa tanan kung pauno Nida atumanon kaling Ida plano, kumo tuna pang gador it katong gingtuga it Dios kag tanan ay waya Nida gipahadagan kali sa tawo. ¹⁰ Ing-tuman Nida kali pramas parayan sa ato nak mga nagtutu-o kang Kristo, ay maayamaney it tanang pinuno ag nagrurumaya sa kalangitan kag maramong katitingayang pagpakita halin sa kaayaman it Dios.

¹¹ Ngani, kali kag Ida plano bag-o pa matuga kag langit ag duta nak Ida gingtuman parayan kang Kristo Hesus nak ato Gino-o. ¹² Kada dahil sa ato pagpakig-usa kang Kristo ag parayan sa ato pagtu-o sa Ida, puyde kitang magpayungot sa Dios nak indi matahap ag waya't pagruha-ruha. ¹³ Ngani, gingpapangabay nako sa inro nak indi kamo mawar-an it pag-asa dahil sa ako naagumang hirap alang-alang sa inro, kumo parayan dili ay mataas kag pagmuyat sa inro it mga tawo.

Kag Pangamuyo ni Pablo Para sa mga Taga-Epeso

¹⁴ Pag abalik-balikan nako kaling tanang mga pagpakamaado sa ato, ako ay nayuhor ag nadayaw sa Dios nak ato Tatay, ¹⁵ nak imaw kag inghalinan natong tanan bilang Ida pamilya sa langit ag duta. ¹⁶ Ag nagpapangamuyo ako nak halin sa Ida katitingayang gahom ay kabay pang pakusugon Nida kag inro buot parayan sa Ida Ispirito, ¹⁷ pramas padayon nak magtiner si Kristo sa inro tagipusuon parayan sa inro pagtu-o sa Ida. Kabay pa rang kag inro pagpalangga sa Dios ag sa usa'g-usa ay magrayom pa ag magtibay, ¹⁸ agor kaibahan namong tanan nak mga sinakupan it Dios ay makaintyendi nak gador kamo kung pauno't yapar, haba, taas ag rayom kag pagpalangga ni Kristo para sa ato. ¹⁹ Ag kabay pang mababatyagan ninro kaling Ida indi matugkar nak pagpalangga, pramas

makita nak kamo ay nagsusunor sa tanang kaayam ag kaaduhan it Dios.

²⁰ Kag tanang kadayawan ay sa Dios nak inggwa't sarang nak mahihimo it yabaw pa sa tanang ato ging-iisip ag ginghahagar, kumporme sa Ida rakong gahom nak naghihiwas sa atong tanan. ²¹ Sida ra kag mada-dayaw sa tanang kaaduhan nak Ida ingpakita parayan sa atong mga nagtutu-o ag parayan kang Kristo Hesus, sa tanang pagbalhin-balhin it ato mga linahi hastang sa waya't katapusan. Dayawon Sida. Kabay pa.

KAG MGA LAYGAY PARA SA MGA NAGTUTU-O KANG KRISTO

(1 Corinto 12:1-31)

4 Ngani, bilang usang priso dahil sa ako pagser-bisyo sa Gino-o, ako kamo inglalaygayan it maado nak magpangabuhi kamo it angay bilang mga tinawag nak magsunor sa Ida. ² Maging mapainubuson, mabuot, mapasensyahan ag matinis-anon kamo sa inro pagpinalangga sa usa'g-usa. ³ Atinguhaon nak gador ninro nak kag pagkakausa nak ingtata-o it Ispirito it Dios ay perming raha sa inro agor maging maado kag inro pagsinunranan.

⁴ Tanan kita nak ingpakig-usay kang Kristo ay tuyarey sa usang yawas kung hariin inggwa it ausang Ispirito it Dios. Ausa ra kag ato pag-asa tong gingtawag kita it Dios. ⁵ Inggwa kita it ausang Gino-o, ausang pagtu-o, ausang pagbawtismo, ⁶ ag ausang Dios nak Tatay natong tanan. Sida kag naggagahom sa atong tanan, naghihiwas sa tanan ag nagtitiner sa tanan.

⁷ Ugaling sa kaaduhan ni Kristo kada usa sa ato ay gingtaw-an it kanya-kanyang abilidad kumporme sa Ida gustong ita-o sa ato. ⁸ Tuyar ra kina kag gingpaysuyat it Dios sa Sagradong Kasuyatan nak, †

“It katong nagpagto Sida sa mataas nak lugar, gingraya Nida kag maramong bihag, ag nagpanagtag Sida it mga regalo sa Ida mga katawuhan.” ††

⁹ Ni-o kag gustong bisayahon it tong “nagpagto Sida sa mataas nak lugar?” Kag gustong bisayahon it kina ay nagpilhig anay Sida dili sa kalibutan. ¹⁰ Ag Sida nak nagpilhig ay imaw ra kag nagbalik sa ibabaw it tanang kalangitan agor Sida kag magahom sa tanan-tanan. ‡

¹¹ Sida ra kag nagta-o it mga abilidad sa Ida mga sinakupan. Kag iba ay Ida ingtaw-an it abilidad nak

† *Kag nakasuyat sa Salmo 68 ay tungor sa usang hari nak nagraog sa gera. Ag pagkapauly nida, sinra it ida mga kasimanwa ay nagkikinasadya. Sa inra pagkinasadya sinra ay nagkainggwa it para-da nak papagto sa Baguntor it Sion sa tunga it Syudad it Herusalem. Ag kag ida mga ingbihag ay ingnunot sa parada. Sa Salmo 68 kag hari nak ingpapatunguran ay kag Ginoong Dios, ugaling dili sa Epeso 4:8 kag haring manraraog nak ingpapatunguran ni Apostol Pablo ay si Kristo. †† Sal. 68:18. ‡ Kaling bisaya nak “Sida” ay si Kristo kag ingpapatunguran. Sa Epeso 1:20-21 puyde ninrong basahon kag tungor kang Kristo tong Sida ay nagpagto sa kataas-taasan ag kag tanan ay ingpasakop sa Ida.*

magserbisyo bilang apostol, † kag iba bilang propeta, †† kag iba bilang manugbantala it Maadong Balita, ‡ ag kag iba bilang pastor ‡† ag manunudlo. ¹² Ingta-o Nida kaling mga tuyar nak abilidad sa ato nak Ida mga sinakupan pramas maging hanra kita sa pagserbisyo sa Ida it maado, ag para mapakusog ra kag pagtu-o natong tanan bilang yawas ni Kristo, ¹³ hastang magkausa kitang tanan sa pagtu-o ag waya't kakuyangan sa ato pagkakilaya sa Anak it Dios. Pramas maging husto kag ato pag-iisip ag kag ato pamtasan ay maging maado permi pareho kang Kristo.

¹⁴ Kung tuyarey kita it kina ay dey bukoey kita tuyar sa mga maintik nak anak nak maraling lukuhon it iba't-ibang pagtudlo nak buko tama. Bukoey ra kita tuyar sa mga nagpaparaya-rama sa mga bayor, o tuyar sa mga ingpapalir it hangin nak pabag-o-bag-o kag ingpapagtuan. Dahil bukoey kita pabag-o-bag-o it isip ag maraling marayhan it ibang panudlo it mga tuso ag manlulukong tawo nak lihis kag kaisipan. ¹⁵ Kundi kita ay dapat nak magbisaya ag magpangabuhi kumporme sa kamatuuran habang nagpapalanggaan sa usa'g-usa, ag sa tanang ato paghiwas si Kristo yang nak gador kag ato perming ingpapatuyaran, kumo Sida kag ato Pinaka-uyo. ¹⁶ Ag parayan sa Ida gahom, kita bilang mga parti it Ida yawas ay tuyar sa tanang parti it yawas it tawo nak nakasugrong ag nagkakausa sa tamang lugar parayan sa mga ugat, pramas maghiwas it tama para magrako ag magkusog. Kada kung kitang mga nagtutu-o kang Kristo ay maging mapinalanggaon sa usa'g-usa, lalo pang atumanon nato kag responsibilidad nak Ida itugyan sa ato. Ag maging matibay pa kag ato pagtu-o ag mas lalong makausa kita parayan sa Ida pagbulig.

¹⁷ Kada ngasing, bilang Apostol it Gino-o inglalay-gayan nak gador nako kamo nak indiey kamo magpatuyar sa mayaing pamtasan it intro mga kasimawang buko Hudyo nak nagpangabuhi kumporme yang sa inra waya't puyos nak kaisipan. ¹⁸ Kung inra kaisipan ay naruruyman. Sinra ay mayado sa Dios ag waya sa inra it bag-ong kabuhi nak halin sa Ida. Kali ay dahil sa inra kawar-an it pagkakilaya sa Ida, dahil sa katugasan it inra tagipusuon. ¹⁹ Sinra ay wayaey it huda, kada kung inra pagpangabuhi ay puno't kalaw-ayan, tanang klase't kayainan ag kahakugan.

²⁰ Pero kamo, buko tuyar kung intro natun-an tungor kang Hesu-Kristo. ²¹ Siguradong narungganey ninro kung tungor sa Ida, ag bilang mga nagpakig-usay sa Ida, kamo ay natudluaney it kamatuuran nak sa Ida yang makikita. ²² Ngani, badaey ninro kung intro dating pagkatawo ag pagpangabuhi nak nagsusunor sa intro

mayaing isip, kumo imaw kung nagpapangluko ag nagsisira sa intro pagkatawo. ²³ Ag imbes nak kina bag-uha ninro kung intro kaisipan, ²⁴ ag tumana kung bag-ong pagpangabuhi nak halin sa Dios. Sa tuyar nak parayan makikita nak kung intro pagpangabuhi ay nagbag-oy kumporme sa kamatuuran. Ag kung intro pamtasan ay magiging maado ag balaan tuyar sa Dios.

²⁵ Kada, tungney ninro kung pagbinakak sa usa'g-usa ag mag-uma it klaro, dahil kitang tanan nak nagtutu-o kang Kristo ay naging usa bilang pay mga parti it usang yawas. ²⁶ Pag nahahangit kamo, aya giparaya-rama sa intro kahangit ag magkasala. Aya giparugaya kung intro kahangit it subra sa usang adlaw. ²⁷ Aya gitaw-e ra it lugar si Satanas nak magrama sa intro sa kasal-anan.

²⁸ Kung tawo nak dating nagpapanakaw ay dapat indiey magpanakaw, kundi sida ay dapat nak magtrabaho sa tamang parayan para magkainggwa't kita parayan sa ida sariling kusog. Kali ay agor sida ay makakabulig sa mga nagkikinahangyan.

²⁹ Aya gipasugti nak mayain kung magliwas sa intro yuba kundi katong maado yang nak makakabulig sa bawat usa kumporme sa inra mga kinahangyan, agor makakata-o it kaanduan sa mga nakakarungog.

³⁰ Aya gitaw-i't kalisor kung Ispirito Santo it Dios nak imaw kung tanra nak akumplituhon Nida kung pagtubos sa intro sa katapusan.

³¹ Wagita ninro kung tanang pagpahimot, kahangit, impito, pag-inukawan, pagpanglibak ag aber niong klaseng kayainan. ³² Kundi kamo ay maging mabuot, maluluy-on ag mapinatawaron sa usa'g-usa, tuyar sa pagpatawar it Dios sa intro parayan kang Kristo.

5 Kada ngasing, bilang mga pinalanggang anak it Dios, patuyare ninro Sida. ² Ag magpangabuhi kamo nak nagpapalanggaan sa usa'g-usa tuyar sa pagpalangga ni Kristo sa ato. Gingpakita Nida kali sa ato it katong ginghalar Nida kung Ida kabuhi ag namatay para sa ato bilang usang mabangyong halar sa Dios.

³ Kada, payado nak gador kamo sa tanang klasing imoralidad ag iba pang malaw-ay nak paghiwas, pati tanang kahakugan, dahil kung tanan ay buko angay sa mga sinakupan it Dios. ⁴ Imaw ra payadu-e kung mga bisaya nak malaw-ay ag waya't puyos, pati mga pangintrimis nak inggwa't rayang kabastusan nak buko angay sa mga nagsusunor kang Kristo, kundi maging mapinasalamaton kamo sa Dios. ⁵ Dahil ayamey ninro nak kung mga naghihimo it imoralidad, mga naghihimo it malaw-ay nak paghiwas, ag mga hakog nak ginghuhumang pay dios-diosan kung inra gingkakahakugan, ay indi makaagom it paghari ni Kristo ag Dios.

⁶ Ag aya kamo gipaluko sa mga nagsisiling nak buko sala kuno kung inghihimo ninro kung mga tuyar. Dahil sa paghimo it tuyar nak kayainan ay atugpaan it

† Basaha sa Glosaryo kung tungor sa ministeryo it "Apostol."

†† Basaha sa Glosaryo kung tungor sa ministeryo it "Propeta."

‡ Basaha sa Glosaryo kung tungor sa "Manugbantala it Maadong Balita."

‡† Basaha sa Glosaryo kung tungor "Pastor."

rakong kahangit it Dios kag mga suwail. ⁷ Kada ngani aya kamo giiba sa mga tuyar sa inra, ⁸ dahil dati kamo ay nagpapangabuhi sa karuymanan, pero ngasing nak nagpakig-usay kamo sa Gino-o, kamo ay asa kahadaganey. Kada patuyare ninro kag pamatasan it mga nagpapangabuhi sa kahadagan. ⁹ Dahil kag bunga it mga nagpapangabuhi it tuyar ay maado, tama ag matuor. ¹⁰ Sa tanang inro ginghihimo, siguraduhang kag Gino-o ay namumuot. ¹¹ Ag indi mag-iba sa mga naghihimo it mayain nak pay asa karuymanan, kundi ipakita sa inra nak mayain kag inra ginghihimo ag dapat magbag-o.

¹² Aber sa pagmitlang pa yang it inra ginghihimo nak patago ay kahuhudaey! ¹³ Pero pag kag inra inghihimo sa karuymanan ay nahadaganey ay makikita ninra kung ni-o kag maado ag buko, ¹⁴ dahil kag tanan ay nakikitaey nimo pag kali ay nahadaganey. Tuyar kina kag ingsiling sa usang kanta sa Sagradong Kasuyatan tungor sa mga naghihimo it mayain,

“Bati, ikaw nak nagkakatuyog!

Bangon, ikaw nak pay minatay, ag apahadagon ni Kristo kag imo kabuhi.”

¹⁵ Kada, magrahan kamo sa inro pagpangabuhi ag aya gipatuyare kag mga waya't ayam, kundi kag mga di kaayam halin sa Dios. ¹⁶ Permi ninrong himuon kag maado dahil ngasing nak mga panahon ay maramong tawo kag naghihimo it mayain. ¹⁷ Ngani, aya ninro gipatuyare kag mga pay waya't isip, kundi ayama kung ni-o kag kabubut-on it Gino-o. ¹⁸ Aya ra gipakayinango dahil imaw kali kag masira sa inro maadong pagpangabuhi. Imbis nak kina, mapuno kamo it Ispirito it Dios, ¹⁹ ag magkinanta it mga salmo, himno ag kantang pagdayaw sa Gino-o, habang kag inro tagipusuon ay nagkakaingwa permi it kanta para sa Ida. ²⁰ Ag sa tanang oras, magpasalamat kamo sa Dios nak Tatay para sa tanang butang sa pangayan it ato Gi-noong Hesu-Kristo.

²¹ Dapat maayam kamo magpahinunor sa usa'g-usa nak inggwa't pagtahor kang Kristo.

KAG MGA LAYGAY PARA SA MYEMBRO IT PANIMAYAY

Kag mga Laygay Para sa Mag-asawa

(Colosas 3:18-19; 1 Pedro 3:1-7)

²² Mga kabade, magpasakop kamo sa inro mga asawa tuyar sa inro pagpasakop sa Gino-o, ²³ kumo kag kayake ay tuyar sa uyo it ida asawa, tuyar kang Kristo nak Pinaka-uyo natong mga nagtutu-o sa Ida. Ag Sida ra kag Manluluwas nato bilang pinaka-yawas Nida. ²⁴ Ag tuyar sa pagpasakop it mga nagtutu-o kang Kristo, kag mga kabade ra ay dapat magpasakop sa inra asawa sa tanang butang.

²⁵ Mga kayake, palangga-a ninro kag inro asawa tuyar sa pagpalangga ni Kristo sa atong mga nagtutu-o sa Ida, ag ginghalar Nida kag Ida sarili alang-alang sa ato, ²⁶ pramas agahinon Nida kita para sa Ida. Kumo kita ay naging limpyoy sa Ida pagmuyat parayan sa ato pagpati sa mga bisaya it Dios. ²⁷ Inghimo Nida kina agor kitang tanan nak nagtutu-o sa Ida ay Ida amuyatan nak balaan ag waya't masisiling laban sa ato, tuyar sa usang nobya nak kaguganda ag waya nak gador it kapuya-an ag kakuyangan.

²⁸ Kada imaw ra kamong mga kayake, dapat ninrong palanggaon kag inro asawa tuyar sa inro pagpalangga sa inro sarili. Sa kamatuuran, kag kayaking nagpalangga sa ida asawa ay nagpapalangga ra sa ida sarili. ²⁹ Ayam nato nak waya't tawong inglalabanan kag ida sarili, kundi ida kali gingriripara ag gingpalangga. Kali ay tuyar sa ginghihimo ni Kristo sa atong mga nagtutu-o sa Ida, ³⁰ kumo kitang mga nagtutu-o sa Ida ay tuyar sa mga parti it Ida yawas. ³¹ Ag inggwa't ingsiling sa Sagradong Kasuyatan nak, “Kali kag rason kung asing ‘Ibilin it kayake kag ida tatay ag nanay agor sida ay mapisan sa ida asawa, ag sinrang ruha ay magiging usa.’” ³² Marayom talaga kag gustong bisayahon it kali. Ag kali bagang ako ingsiling ay nahanungor kang Kristo ag sa atong mga nagtutu-o sa Ida. ³³ Pero inggwa ra gihapon kali it gustong bisayahon para sa mga mag-asawa. Imaw kali, kamong mga kayake, bawat usa sa inro ay dapat magpalangga sa inro sariling asawa tuyar sa inro pagpalangga sa inro sarili. Ag kamo rang mga kabade ay dapat tahuron kag inro asawa.

Kag mga Laygay Para sa mga Anak ag mga Tatay

(Colosas 3:20-21)

6 Mga anak, tumana ninro kag inro mga maguyang dahil kamo ay nakipag-usa kang Gi-noong Hesus, ag kumo kali ra kag tama. ² Ingsiling sa Sagradong Kasuyatan, “Tahura kag inro tatay ag nanay.” ^{††} Kali kag primerong sugo nak inggwa't rayang promisa nak nagsiling, ³ “pramas magiging maado kag inro kabuhi ag mayawig pa kag inro pagpangabuhi hali sa duta.”

⁴ Ag mga tatay, aya ra ninro gipakaistriktuhe kag inro mga anak sabaling sinra ay magribilde, kundi paragku-a sinra parayan sa maadong pagtudlo ag pagdisiplina kumporme sa kabubut-on it Gino-o.

Kag mga Laygay Para sa mga Ulipon ag mga Amo

⁵ Mga ulipon, sunra ninro kag inro mga amo rili sa kalibutan nak inggwa't pagpaubos ag rakong pagtahor nak hugot sa tagipusuon, tuyar sa inro pagserbisyo kang Kristo. ⁶ Maging masinunranon kamo, buko

† Hen. 2:24. †† Exo. 20:12 ag Deu. 5:16.

yang kung sinra ay hina nak nagmumuyat ag buko yang pakitang tawo pramas mamut-an ninra kamo, kundi'y hugot sa inro tagipusuon bilang kamo'y mga ulipon ni Kristo nak nagtutuman sa kabubut-on it Dios. ⁷ Serbisyuhe kag inro amo it hugot sa inro tagipusuon dahil pay Gino-o mismo kag inro gingsiserbisyuhan buko kag tawo. ⁸ Ag ayam ra ninro nak kag maadong buhat nak ginghihimo it tawo ay imaw ra kag ida mababaton halin sa Gino-o, ulipon man o buko.

⁹ Kamo ra nak mga amo, pakita-e it maado kag inro mga ulipon. Tungney kag pagpanghadlok permi sa inra dahil ayam ninro nak kitang tanan ay inggwa it ausang Amo sa langit ag kali Sida ay waya't pinilian.

KAG INGTATA-O IT DIOS BILANG PANGPROTEKTA LABAN KANG SATANAS

¹⁰ Sa panghuli, kali kag ako ibisaya sa inro. Perming pakusuga kag inro pagtu-o sa Gino-o parayan sa Ida pagbulig ag sa rakong gahom nak Ida ingtata-o. ¹¹ Tuyar sa sundalo nak nagsusuksok it ida tanang armas pramas maggeray, gamita ninro kinang gahom nak ingtata-o it Dios bilang pinaka-armas ninro pramas kuntrahon kag mga tinusong plano ni Satanas laban sa inro. ¹² Dahil ayam ninro, buko tawo kag ato kalaban kundi kag indi makitang mga pinuno, mga nagrurumaya ag mga naggagahom sa tanan nak naghahimo it kayainan dili sa kalibutan. Ngani, kag ato kalaban ay mga mayaot nak nagraraya it kayainan dili sa ibabaw it duta. ¹³ Kada ngani dapat nak gamiton ninro kag tanang gahom nak ingtata-o it Dios bilang pinaka-armas ninro agor makakalaban kamo sa oras it subida pramas pagkatapos it kali, kamo ay makakapaninruga nak manraraog.

¹⁴ Ngani, magpaninruga kamo pareho sa sundalo. Kag inro dapat isuksok bilang panghagkos ay kag inro pagsunor sa kamatuuran. Ag kag inro dapat gamiton bilang panagang sa rughan ay kag inro pagpangabuhi nak tadlong. ¹⁵ Pati ipangsusok ra sa inro siki kag mga sandalyas, nak kag gustong bisayahon ay maging hanra permi sa pag-eksplikar it Maadong Balita tunggor kung paunong kag tawo ay puyding magpasag-uli

sa Dios. ¹⁶ Ag kaibahan it kina, panghuyte ninro kag inro pagtu-o, tuyar sa paghudot it inro damot sa panagang pramas magpayong sa mga nagrarayab-rayab nak mga odyong nak imaw kag mga pagtintar ag pagbinakak ni Satanas. ¹⁷ Ag bilang panagang sa inro uyo, inro ra isuksok kag pay helmet nak imaw kag inro kasiguruhan nak kamo ay naluwasey parayan kang Kristo. Gamita ra kag mga bisaya it Dios bilang espada nak nagraraya it gahom it Ispirito it Dios. ¹⁸ Ag sa tanang oras permi kamong magpangamuyo parayan sa bulig it Ispirito it Dios, aber ni-o kag inro ahagaron. Maging listo kamo ag perming magpursige sa pangamuyo para sa tanang sinakupan it Dios.

¹⁹ Pangamuyuan ra ninro ako nak kada bisaya nako ay ataw-an ako it Dios it tamang ibisaya, pramas indi ako mahadlok nak magpalapnag it kamatuuran tunggor kang Kristo nak hina sa Maadong Balita, nak dati ay waya gipahadagan it Dios sa tawo. ²⁰ Kag pagpalapnag it kaling Maadong Balita sa tawo ay ingtugyan sa ako. Ag dahil dili, ako ay nakakadina sa ngasing hali sa prisuhan. Kada kinahangyan nako kag inro pangamuyo agor indi ako mahadlok magpadayon sa pagbisaya kung ni-o kag dapat.

KAG KATAPUSAN IT SUYAT

²¹⁻²² Ngasing, para maayaman ninro kag tanan tunggor sa ako, gingsusugo nako si Tiquico sa inro. Sida kag ato pinalanggang hali sa pagtu-o ag matutom nak suguon it Gino-o. Kada sida kag ako ingsusugo papanha raha, pramas maayaman ninro kag tunggor sa ako ag sa ako mga kaibahan, ag pramas mapakusog kag inro buot.

²³ Mga hali nako sa pagtu-o, kabay pang mapasa-inrong tanan kag katimunungan ag pagpinalanggaan, parayan sa pagtu-o nak naghahalin sa Dios nak Tatay ag halin kang Ginoong Hesu-Kristo. ²⁴ Kabay pa rang kag kaaduhan it ato Ginoong Hesu-Kristo ay mapasa-inrong tanan nak waya gitutungon it pagpalangga sa Ida.

Kag Suyat ni Apostol Pablo para sa
MGA TAGA-PILIPOS

Pilipos

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA SUYAT NI APOSTOL PABLO PARA SA

MGA TAGA-PILIPOS

Kaling suyat ay ingsuyat ni Apostol Pablo sa mga nagtutu-o kang Kristo sa syudad it Pilipos, mga 31 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak 61 A.D.) Kag Pilipos ay usang syudad nak sakop it Roma sa probinsya it Macedonya. Kaling probinsya ngasing ay sakop it Gresya.

Mababasa nato sa Bin. 16:11-40 kag tungor sa unang pagpagto ni Pablo sa Pilipos ag pagbantala sa inra it Maadong Balita. Inggwa it katitingayang istorya kung pauno sida ingsalbar it Dios pati kag ida kaibahan sa prisuhan pagkatapos nak sinra ay ingpahirapan it mga waya nagtutu-o. Tuna it kato kag mga nagtutu-o ay nagpaparaya sa ida it bulig para sa ida pagministeryo it pagbantala it Maadong Balita. Ingsuyat kali ni Pablo katong sida ay sa prisuhan sa syudad it Roma sa Italya.

Dili sa suyat ay gingpapasalamatan ni Apostol Pablo kag mga nagtutu-o kang Kristo sa Pilipos para sa bulig nak inra ingparaya sa ida. Ing-uumaan nida sinra tungor sa ida kamutangan, ag ingpapakusog sinra nak magpaninrugaan kang Kristo, aber sinra ay ingpapahirapan. Ingmimitlang ra ni Pablo kag ibang mga maadong ehemplo nak dapat patuyaran it mga tawo, lalong-laloey kag pagpaubos ni Hesus it ida sarili pramas matuman kag kabubut-on it Dios. Ingpapakusog ra nida sinra nak patuyaran sida kumo ida ingbaliwaya kag tanan para yang lalo pang magpayungot kang Kristo ag magserbisyo sa Ida.

KAG SUYOR IT PILIPOS

Kag Pagpangamusta

Kag Nahanungor sa Kamutangan ni Apostol Pablo

Kag Pagpatuyar sa Pagkamapainubuson ni Kristo

Si Timoteo ag si Epaprodito

Kag Pagkamatarong nak Ingtata-o ni Kristo sa Ato

Kag Katapusan it Suyat

Kag Suyat ni Apostol Pablo para sa

MGA TAGA-PILIPOS

KAG PAGPANGAMUSTA

1 ¹⁻² Tanang pinalanggang sinakupan ni Kristo Hesus raha sa syudad it Pilipos, [†] kaibahan kag mga pinuno it mga nagtutu-o ag mga manugbulig sa inra.

Kaming mga ulipon ni Kristo Hesus nak si Pablo ag si Timoteo ay imaw kag nagsusuyat sa inro.

[†] Puyding basahon nato sa Bin. 16:12-40; 20:6 kung pauno nakaabot kag Maadong Balita sa Pilipos sa probinsya it Macedonya.

Kabay pang mapasa-inro kag kaaduhan ag katimungan nak halin sa Dios nak ato Tatay ag sa Ginoong Hesu-Kristo.

Kag Pagpasalamat ag Pagpangamuyo ni Pablo

³ Sa tanang oras nak marumruman nako kamo, nagpapasalamat ako sa Dios. ⁴ Sa tanang ako pagpangamuyo para sa inrong tanan, nasasadyahan ako permi, ⁵ dahil sa inro pagbulig sa ako pagpalapnag it Maadong Balita magtuna pa it katong adlaw nak inro

mabaton kali hastang ngasing. ⁶ Rako nak gador kag ako pagsalig nak kag Dios, nak imaw kag nagtuna it kaling maadong inghimo sa inro kabuhi, ay imaw ra kag matapos hastang sa adlaw it pagbalik ni Kristo Hesus.

⁷ Tama yang nak ako ay nasasadyahan sa inro kumo palangga nako kamo. Dahil inggwa kamo it parti kaibahan nako sa pribilehiyo nak magmatarong ag magpamatuor tungor sa Maadong Balita, aber ako ay nakakulong o waya. ⁸ Hina kag Dios nak makakapamatuor kung pauno't rako kag ako kabuyong ag pagpalangga sa inro. Ag kaling ako pagpalangga sa inro ay imaw it ingta-o sa ako ni Kristo Hesus.

⁹ Ag tuyar kali kag ako pangamuyo para sa inro. Kabay pang kag inro pagpalangga sa Dios ag sa usa'g-usa ay parayom nak parayom, ag padayon nak narurugangan kag inro pagkaayam ag pagkaintyende tungor sa Ida kabubut-on. ¹⁰ Imaw kina kag ako ingpapangamuyo agor maayaman ninro kag pinaka-maado nak himuon sa inro kabuhi, pramas kamo ay maging limpyo ag waya't masisiling laban sa inro hastang sa adlaw it pagbalik ni Kristo. ¹¹ Kabay pa ra nak mapangabuhi kamo it maado parayan sa bulig ni Hesu-Kristo agor ita-o ninro kag kahimayaan ag kadayawan sa Dios.

KAG NAHANUNGOR SA KAMUTANGAN NI APOSTOL PABLO

¹² Ngasing mga hali nako sa pagtu-o, gusto nakong ipaayam sa inro nak kag natabo sa ako ay nakabulig sa pagpalapnag pa it Maadong Balita. ¹³ Halimbawa yang, dahil sa ako pagkakulong, kag tanang sundalo nak nagbabantay sa palasyo ag kag ibang rahali, ay nakarungog ra tungor nak ako ay nakulong dahil sa ako pagserbisyo kang Kristo. ¹⁴ Pati kag karamuang hali nato ay lalong nagkusog kag inra pagsalig sa Gino-o, ag nawar-an it pagkahadlok nak magpamalita it mga bisaya it Dios.

¹⁵ Ay matuor, inggwa it mga nagwawali it tungor kang Kristo dahil yang sa inra pagkahili ag sa hanrom nak mayabawan ako. Pero inggwa ray ra it iba nak tama kag inra hanrom. ¹⁶ Kaling iba ay nagwawali dahil sa pagpalangga, ag ayam ninra nak ako ay nakulong dili pramas magpamatuor it Maadong Balita.

¹⁷ Ugaling katong mga mahilion ay nagbabantala it tungor kang Kristo, pero buko halin sa maadong buot kundi dahil yang sa sariling hanrom, kumo kabi ninra ay lalong marugangan kag ako hirap dili sa prisuhan.

¹⁸ Ay badyang! Kag importante, si Kristo ay naibantala aber ni-o kag rason, halin man sa maadong hanrom o buko. Basta't imaw kali kag nagtata-o sa ako it kasadyahan.

Ag padayon kaling ako kasadyahan, ¹⁹ dahil parayan sa bulig it Ispirito ni Hesu-Kristo ag inro mga pangamuyo, ayam nako nak kaling natabo sa ako ay para gihapon sa ako kaanduan. ²⁰ Kag ako gingpapaabot ag ging-aasahan ay indi ako mabutang sa kahud-anan, kundi tuyar sa dati, padayon nak perming magkainggwa ako it kaisog nak ipagamit kag ako kabuhi kang Kristo pramas mataw-an Sida it kahimayaan, sa kabuhi man o kamatayon.

²¹ Dahil para sa ako, kag ako kabuhi ay para yang kang Kristo, ag kung ako man ay mamatay, lalong mas pakinabang. ²² Pero kung abut-on Nida nak maghaba pa kag ako kabuhi, mas lalong maado, dahil makakapadayon ako sa pagserbisyo sa Ida. Pero kung apapilion ako, buko nako ayam kag ako apilion riling ruha, ²³ dahil nahirapan ako magpili. Gusto tan-a nako nak magpahuwayey agor makaibahan si Kristo, dahil mas maado kato para sa ako. ²⁴ Ugaling yang alang-alang sa inro, mas kinahangyang mabuhi pa ako hali sa kalibutan. ²⁵ Ag siguradong ako'y padayon nak magiging kaibahan ninro agor pakusugon kag inro pagtu-o ag marugangan pa kag inro kasadya. ²⁶ Kali ay para pag makaliwas ako ag magkinitaan ray kita, lalong marurugangan kag inro kasadya sa pagdayaw kang Kristo Hesus dahil sa ako.

²⁷ Pero aber ni-o kag matabo, kag inrong gador dapat himuon ay magpangabuhi kamo it angay bilang mga nagsusunor sa Maadong Balita tungor kang Kristo. Tumana kali agor makabalik man ako o indi, marurunggan nako nak padayon kamong nagkakausa sa pagpaninrugan ag pagtinguha nak magpamatuor tungor sa pagtu-o sa Maadong Balita.

²⁸ Aya kamo gikahadlok sa mga nagkukontra sa inro. Dahil kag inro pagpaninrugan sa atubangan it inra mayaing inghihimo ay pamatuor nak aparusahan sinra it Dios. Pero kamo ay aluwason Nida, ²⁹ kumo alang-alang kang Kristo, kamo ay gingtaw-an it pribilehiyo buko yang nak magtu-o sa Ida, kundi pati mag-agom it hirap dahil sa inro pagsunor sa Ida. ³⁰ Kag hirap nak inro nararayanan ay tuyar sa hirap nako nak inro nakita ag narurunggan.

KAG PAGPATUYAR SA PAGKA-MAPAINUBUSON NI KRISTO

2 Mga hali nako sa pagtu-o, napapakusog baga kag inro buot dahil sa inro pagpakig-usa kang Kristo? Nasasadyahan baga kamo dahil sa Ida rakong pagpalangga sa inro? Nababatyagan baga ninro kag pagpakig-usa permi sa inro it Ispirito it Dios? Ag di baga si Kristo ay mabuot ag maluluy-on ra sa inro? Syempre oho. ² Kada hanuyusa kag ako kasadya parayan sa inro pagpalangga sa usa'g-usa, sa inro maadong pagsinunranan ag sa inro pagkakausa sa

isip ag hanrom. ³ Iwasan nak gador ninro kag pagka-makasarili ag pagpahambog, kundi maging mapainubuson ag magpahinunor kamo sa usa'g-usa.

⁴ Kag inro dapat nak isipon ay rumrumon ra kag kahimtangan it iba, buko yang kag inro sariling kahimtangan. ⁵ Ngani, kinahangyan nak patuyaran ninro si Kristo sa Ida mapainubuson nak kaisipan.

⁶ Dahil aber si Kristo ay Dios, waya Nida giiinsistihan nak kapantay Sida it Dios.

⁷ Kundi ingbuhian Nida kali ag naging tawo, nak pay tuyar sa usang ulipon.

⁸ Ag bilang tawo, Sida ay nagpaubos, ag nagtuman sa Dios hastang sa kamatayon, aber kag kamatayon sa pagpalansang sa krus.

⁹ Kada gingtaas Sida it Dios sa kataas-taasan, ag ingtaas ra kag Ida ngayan nak yabaw nak gador sa tanan,

¹⁰ pramas kag tanan ay mayuhor sa ngayang Hesus, † tanang asa langit, asa duta ag asa irayom it duta man.

¹¹ Kag tanan ay makilaya ag masiling nak si Hesus ay Gino-o.

Kada kag tanang kadayawan ay ita-o sa Dios nak Tatay.

Kag Pagpangabuhi nak Namumut-an it Dios

¹² Kada, mga pinalangga nako, tuyar sa inro perming pagsunor sa kabubut-on it Dios it katong hina pa ako sa inro, ay mas kinahangyan nak maado kag inro pagsunor ngasing nak wayaey ako raha. Padayon kamo sa pagpangabuhi kumporme sa kabubut-on it Dios, raya kag pagtahor ag kahadlok sa Ida hastang maging bug-os kag inro kaluwasan. ¹³ Dahil kag Dios ay imaw it nagtutuytoy sa inro pramas taw-an kamo it hanrom ag abilidad nak tumanon kung ni-o kag kahalamut-an sa Ida.

¹⁴ Himu-a ninro kag tanan nak waya't pagnguyob ag waya gisusuay-suayan. ¹⁵ Tumana kina pramas limpyo ag waya't kapuyaanan kag inro pagpangabuhi, kada waya't masisiling laban sa inro bilang mga anak it Dios. Ngani, dapat nak kamo ay pay mga bituon nak naghahadag sa inro maadong pagpangabuhi sa tunga it inro mga kasimanwang tiko ag mayain it pamatasan, ¹⁶ habang ingbabantala ninro kag mga bisaya it Dios nak nagraraya it kabuhi nak waya't katapusan sa tawo. Kung imaw kali kag inro ahimuon, masasadyahan nak gador ako sa adlaw it pagbalik ni Kristo, kumo makikita nako nak kag ako pagpangabudlay sa inro ay waya nawar-e it puyos.

¹⁷ Ag usa pa, aber kinahangyan nak ita-o nako kag ako kabuhi alang-alang sa inro pagtu-o ay masadya gi-hapon ako kaibhanan ninro. Dahil ingtata-o ninro kag

inro kabuhi bilang pagserbisyo sa Dios nak pay tuyar sa hadop nak inghahalar sa altar, ag ako ra ay nagtata-o it ako kabuhi nak pay tuyar sa pagbuhos it inumon raha. ††¹⁸ Ag imaw ra, kamo ay dapat nak magkinasadya kaibahan nako.

SI TIMOTEO AG SI EPAPRODITO

¹⁹ Ngasing, kung but-on it Ginoong Hesus, ako ing-aasahan nak indiey marugay bag-o nako papanhaon si Timoteo sa inro, agor sa Ida pagbalik, ako ay masasadyahan nak magrungog it balita tungor sa inro. ²⁰ Waya sa ako mga kaibahan nak tuyar sa ida, nak inggwa't matuor nak pagkabayaka sa inro kahimtangan. ²¹ Sinrang tanan ay nag-iisip yang it para sa inra sariling kaanduan, buko kag kabubut-on ni Hesu-Kristo. ²² Pero para kang Timoteo, ayam nak gador ninro nak masasaligan sida, dahil nakitaey ninro it katong sida ay nagsiserbisyo nak kaibahan nako sa pagraya it Maadong Balita sa mga tawo. Ag nakitaey ra ninro nak kag amo pagsinunranan ay pay tuyar sa usang anak ag tatay. ²³ Ngani, sida kag ing-aasahan nako nak sa nak raan ay papanhaon sa inro, pag maayamaney nako kag matatabo sa ako rili. ²⁴ Pero ako ay nagsasalig sa Gino-o nak indi marugay makakapanha ra ako sa inro.

²⁵ Sa ako pagmuyat, kag ato hali sa pagtu-o nak si Epaprodito ay kinahangyan nak apapaulioney nako raha sa inro. Sida katong ako kaibahan sa pagserbisyo ag sa pagpaninrugan para sa Maadong Balita. Ag sida ra kag inro ingsugo nak magbulig sa ako. ²⁶ Ngani, apabalikoney nako sida sa inro dahil inapakabuyongey sida sa inro, ag nalilibog sida tong ida nasaduran nak narunggan ninro kag ida pagmasakit. ²⁷ Matuor nak naggrabe sida ag isot yangey mamatay. Pero sa kaluoy it Dios ay nag-ado sida. Ag dahil raha, buko yang sida kag ingkaluy-an kundi ako ra. Dahil sabaling pag namatay sida ay lalo pang mapakalisor ako.

²⁸ Kada ngani abang gustoy nako nak papaulion sida sa inro, pramas pag makita ninro sida ay masasadyahan kamo ag mahanuyos kag ako isip. ²⁹ Kada batuna sida bilang hali sa Gino-o nak inggwa't kasadya, ag tahura it maado kag mga tuyar sa ida. ³⁰ Dahil alang-alang sa ida pagserbisyo kang Kristo, ingtaya nida kag ida kabuhi pramas magbulig sa ako imbes nak kamo kag magbulig, kumo waya kamo dili.

KAG PAGKAMATARONG NAK INGTATA-O NI KRISTO SA ATO

3 Ngasing, ako mga hali sa pagtu-o, magkinasadya kamo permi sa Gino-o.

Buko maawat para sa ako nak liwat-liwaton it suyat kag ako ingtudloey sa inro, dahil kali ay para sa inro

† Basaha sa Sal. 95:6 ag Isa. 45:23.

†† Basaha ra sa Bil. 15:1-10.

kaanduan pramas protektahan kamo sa mga nagtutudlo it sala.

² Mag-andam kamo rutong mga naghihimo it mayain. Sinra ay pay mga maisog ag madupit nak iro. † Pay mga manugpungos sinra, sa inra pagpakainsiste nak kag tawo ay dapat magpatuli gihapon para maluwas! †³ Ngani, mag-andam sa inra dahil kita kag matuor nak katawuhan it Dios, buko sinra, kumo kita kag nagdadayaw sa Dios parayan sa bulig it Ida Ispirito. Ag kag ato gingpapagmarako ay si Kristo Hesus, buko kag pagpatuli ag ibang mga namat-an yang. †⁴ Ag bilang kalahing Hudyo, aber puyde tan-a akong magsalig sa ako pagpatuli ag ibang mga namat-an, ay waya kali nako gihimu-a.

Ag kung inggwa't tawo nak dapat magmarako dili ay waya't iba kundi ako. ⁵ Tong ako ay wayong adlaw pa yang nak natawo, ako ay ingtuliey. Ako ay usang kalahing Hudyo nak inanak ni Israel halin sa lahi ni Benjamin, usang matuor nak Hebreo. Ag sa pagsunor sa mga Kasuguan ni Moises, abang strikto ako dahil ako ay usang Pariseo. ⁶ Ag sa ako katutom riling relihiyon namong mga lahi it Hudyo, ako pinanghingabot kag mga nagtutu-o kang Kristo. Ag tungor ra sa ako pagka-matarong sa pagtuman it Kasuguan ay waya it masisiling kag tawo laban sa ako.

⁷ Pero kaling tanan nak ako ingtataw-an it importansya dati ay ingbilangey nako nak waya't puyos alang-alang kang Kristo. ⁸ Ag usa pa, ingbibilang nako nak waya't puyos kag tanan kung ikumpara sa kaaduhan it pagkakilaya kang Kristo Hesus nak ako Gino-o. Ngani, alang-alang sa Ida, ingbadaan nako kag tanan nak waya't puyos ag ingmuyatan nako nak pay madupit agor mapasa-ako yang si Kristo, ⁹ ag ako ay mapasa-Ida. It kato nagsalig ako nak maging matarong parayan sa pagtuman it Kasuguan, pero ngasing ayamey nako nak puyde yaking maging matarong sa pagmuyat it Dios parayan sa pagtu-o kang Kristo, kumo kag matuor nak pagka-matarong sa atubangan it Dios ay katong parayan sa pagtu-o. ¹⁰ Kag ako hanrom ay makilaya pa nak gador si Kristo ag maaguman ra

† Kag "iro" ay hingwar it mga lahi it Hudyo para sa mga mayaing tawo. †† Tong una pa gingsugo it Dios kag mga lahi it Hudyo nak sinra'y dapat magpatuli bilang tanra nak sinra'y mga katawuhan it Dios. Pero ngasing nak rahaley si Kristo ag kita ay naluwas parayan sa pagtu-o sa Ida, ay bukoey kinahangyan nak magpatuli gihapon pramas maluwas. Pero inggwa it usang grupo it mga Hudyo nak nag-iba sa mga nagtutu-o kang Kristo nak nagpakainsiste nak kag mga nagtutu-o ay dapat magpatuli gihapon. † Kumporme sa Kasuguan ni Moises, kag mga lahi it Hudyo ay dapat magpatuli bilang mga katawuhan it Dios. Kali ra kag sala nak pagtudlo it usang grupo it mga lahi it Hudyo nak nagtutu-o kang Kristo. Pero sa pagtudlo ni Apostol Pablo ag ibang mga Apostoles makikita nato nak kag pina-ka-importanting bagay para sa nagsusunor kang Kristo ay kag tanra it Dios sa ida tagipuson ag buko sa pangliwas it ida yawas. Kaling tanra it Dios ay imaw kag pagtiner it Ispirito Santo sa tawong nagtutu-o bilang pagpakita nak sida ay kaumir sa mga katawuhan it Dios. (Basaha ra sa Bin. 11:1-3,17-18; 15:1,5.)

nako kag rakong gahom it Ida pagkabanhaw, pati kag pagpakig-usa sa Ida, aber sa pagrayan it hirap has-tang sa kamatayon. †¹¹ Dahil ingpapaabot nako nak pag-abot it tamang oras, abanhawon ako it Dios.

Kag Pagtinguha nak Tumanon kag Kabubut-on ni Kristo Hesus

¹² Waya ako gisisiling nak natumbasaney nako katong tanang hanrom nak ako ingmitlang, ag waya ra ako gisisiling nak wayaey ako nakakasala. Pero gingtinguha nak gador nako nak matuman kag kabubut-on ni Kristo Hesus para sa ako, nak imaw kag tuyo kung asing gingpayungot ako ni Kristo sa Ida.

¹³ Mga hali nako sa pagtu-o, waya nako giiisipa nak natumaney nako kag tanang dapat ako atumanon. Pero kaling usa kag ako inghuhuman ngasing, ingbabali-wayae nako kag ako mga inghuman dati, ag kag ako yangey ingtinguha ngasing ay kag pagtuman sa kabubut-on it Dios sa palaabuton. ¹⁴ Kag ako pag-pangabuhi ay tuyar sa usang nagrarayagan † nak nagtinguhang gador nak makasampot sa katapusan agor mabaton kag premyo. Ag kag ako ingpapaabot nak premyo ay aikagon ako it Dios magsuyor sa langit, dahil sa inghuman ni Kristo Hesus para sa ako.

¹⁵ Kada tanan kita nak matibayey sa ato pagtu-o kang Kristo ay dapat nak tuyar kina kag ato ing-iisip. Pero kung inggwa sa ato it buko pareho kag pagkaintyendi ay Dios kag mata-o sa inra it kahadagan.

¹⁶ Ugaling kinahangyan nak asunron nato kag kamaturan nak ato natun-an.

¹⁷ Mga hali nako sa pagtu-o, magkausa kamo sa pagpatuyar sa ako. Panir-i ra katong mga nagpangabuhi it pareho sa amo inghimo ag patuyaran sinra. ¹⁸ Dahil tuyar sa ako perming ingsisiling sa inro dati, ag ngasing ay ako ray inglilawat habang nagtitibaw, ay inggwa't maramong hali nak dating kaibahan nato nak ngasing ay nagpangabuhi kuntra sa panudlo tungor sa kamatayon ni Kristo sa krus para sa inra parayan sa inra mayaing inghihimo. ¹⁹ Kag inra inghuhuman dios ay kag hanrom it inra mga yawas. Ag kag inra mga inghuhuman nak dapat ninrang ikahuda tan-a ay inra pa ingpaparadaw. Ngani, kag inra yang ing-iisip ay kag kalibutanhong mga butang, kada kag inra asamputan ay kag kaparusahan nak waya't katapusan.

²⁰ Pero para sa ato, kag ato klarong lugar ay sa langit. Ag halin ruto ingpapaabot nato kag pagbalik it ato Manluluwas nak kag Ginoong Hesu-Kristo. ²¹ Ag pagbalik Nida, abayduhan Nida kaling ato kalibutanhong

†† Siguro sa ingsisiling ni Apostol Pablo dili tungor sa Ida kamatayon, ay inggwa ra it marayom nak gustong bisayahon pareho sa ida ingsisiling sa Rom. 6:1-11 tungor sa ida pagbada sa sala, kung hariing gingsisiling nida nak pay sida ay namatay ag gingyubongey kaibahan ni Kristo. †† Basaha ra sa 2 Tim. 4:7.

yawas it langitnong yawas nak tuyar sa Ida it katong Sida ay nabanhaw. Inggwa Sida it sarang himuon kali dahil sa Ida gahom nak sakupon kag tanan.

4 Kada, mga pinalangga nakong hali sa pagtu-o, ako ay inapakabuyongey sa inro. Kamo nak pay kuruna it ako pagpangabudlay sa pagtudlo it Maadong Balita sa inro ay imaw kag nagtata-o sa ako it rakong kasadya. Kada mga pinalangga, magpaninrugan kamo sa inro pagtu-o sa Gino-o.

KAG KATAPUSAN IT SUYAT

² Ngasing kamong ruhang kabade, Euodia ag Sintique, ay ako ginglalaygayan nak magkasundoey kamo bilang maghali sa Gino-o. ³ Ag ikaw ray, nak matuor nakong kaibahan sa ministryo, ingpapangabay ra nako sa imo nak buligan kaling ruha nak magkasundo. Rakong bulig sinra sa ako sa pagpalapnag it Maadong Balita, kaibahan si Clemente ag iba pang ako mga kaibahan sa pagserbisyo sa Gino-o. Sigurado ako nak kag inra mga ngayan ay nakasuyat sa libro sa langit kung hariin gingsusuyat kag mga magkakainggwa't kabuhi nak waya't katapusan.

⁴ Magkinasadya kamo permi sa Gino-o. Gingliliwat nako, magkinasadya kamo! ⁵ Ipakita ninro sa tanan kag inro maadong buot dahil mayungotey kag pagbalik it Gino-o. ⁶ Aya gipakakalibog sa aber niong bagay kundi magpangamuyo. Ipaabot sa Dios kag inro tanang mga kinahangyan raya kag pagpasalamat. ⁷ Ag kung tumanon ninro kina, mapapasa-inro tagipusuon kag katimunungan nak halin sa Dios, nak indi kayang maisip it tawo. Imaw kali kag mabantay sa inro tagipusuon ag isip dahil sa inro pagpakig-usa kang Kristo Hesus.

⁸ Sa panghuli, mga hali nako sa pagtu-o, kag inro dapat isipon ay kag mga butang nak matuor, nakakata-o it balor, maado, malimpyo, maganda ag waya't masisiling nak mayain. Ag aber niong butang nak maado ag puyding ipagmarako ay imaw kag dapat isipon. ⁹ Kinahangyan nak permi ninrong himuon kag inro natunan parayan sa ako mga tudlo, katong inro mga narunggan halin sa ako ag katong inro mga nakita parayan sa ako pagpangabuh.

Kag Pagpasalamat ni Pablo sa Inra mga Bulig

¹⁰ Ag ngasing, rako kag ako kasadya sa Gino-o dahil tong huli, napukaw liwat kag inro tagipusuon nak

rumrumon ako. Ayam nako nak waya ako ninro gilimuti, pero waya kamo it mapaparayan it inro bulig para sa ako. ¹¹ Buko nak inghahanapan kamo nako it bulig dahil nasanayey ako nak maging kuntento sa aber niong kamutangan. ¹² Ayam nako kung paunong tis-an kag kakapusan ag kung paunong maaguman kag abunda. Nasanayey ra ako sa kagutuman o kabusgan man, sa abunda o kawar-an man. ¹³ Ag parayan sa kusog nak ingtata-o ni Kristo kaya nakong atubangon kag aber niong maabot sa ako. ¹⁴ Ugaling nasasadyahan ako nak inro ako gingbuliganey sa ako kahirapon ngasing.

¹⁵ Ag ayam ra ninro, mga hali nako sa pagtu-o raha sa Pilipos, nak it katong kamo ay bag-ong nagtutu-o pa yang sa Maadong Balita, ag tong ako ay naghaling sa inro probinsya it Macedonya, ay waya't ibang grupo it mga hali sa pagtu-o nak nagpaparaya it bulig sa ako kundi kamo. ¹⁶ Ag aber it katong ruto pa ako sa banwa it Tesalonica, ruhang beses ninro ako nak ingparayan it bulig. ¹⁷ Sa pagbisaya nako it kali, buko nak permi akong naghahanap it bulig halin sa inro, kundi kag ako inghahanap ay padayon nak marugangan kag inro mababaton sa palaabuton halin sa Dios.

¹⁸ Pero ngasing, wayaey ako it masyadong kinahangyan dahil nabatoney nako kag inro mga paraya parayan kang Eaprodito, ag talagang abunday ako sa tanan! Kali ay pay mga mabangyong halar ninro sa Dios nak Ida nabaton ag namut-an. ¹⁹ Ag kag Dios nak tag-iya it tanan ay imaw kag mata-o it tanang inro mga kinahangyan halin sa Ida kahimayaan, dahil sa inro pagpakig-usa kang Kristo Hesus. ²⁰ Dayawon kag Dios nak Tatay natong tanan hastang sa waya't katapusan. Kabay pa.

Kag mga Huling Pagpangamusta

²¹ Gingkakamusta nako kag tanang mga haling sinakupan ni Kristo Hesus raha.

Gingkakamusta ra kamo it tanang ako mga haling kaibahan dili, ²² pati kag tanang ibang mga haling sinakupan it Gino-o rili, lalong-laloey katong mga nagtatrabaho sa palasyo it Emperador it Roma.

²³ Kabay pang mapasa-inro kag kaaduhan halin sa ato Ginoong Hesu-Kristo.

Kag Suyat ni Apostol Pablo para sa
MGA TAGA-COLOSAS

Colosas

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA SUYAT NI APOSTOL PABLO PARA SA

MGA TAGA-COLOSAS

Kaling suyat ay ingsuyat ni Apostol Pablo sa mga nagtutu-o kang Kristo nak nagtitipon sa syudad it Colosas sa probinsya it Asya. Kag Colosas ay sa bandang subatan it syudad it Epeso. Kaling lugar ngasing ay Turkey. Kali ay ingsuyat mga 31 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak 61 A.D.)

Si Pablo ay waya nakaabot sa Colosas. Kag nagraya it Maadong Balita ruto ay si Epapras nak nakarungog tungor kang Hesu-Kristo halin kang Pablo sa Epeso. Pero para kang Pablo, nabayaka gihapon sida sa inra kamutangan nak ispiritual, ag sinra ay ida perming gingpangamuyo.

Narunggan ni Apostol Pablo nak nagkakaingwa it pilang nagtutudlo it sala ruto sa Colosas. Kag inra gingtutudlo ay kag tawo ay indi maluwas parayan sa pagtu-o yang kang Kristo, kundi dapat rang magsunor sa iba't-ibang kustombre ag mga ingbabawal it mga lahi it Hudyo. Kada gingsuyatan ni Pablo kag mga nagtutu-o ruto agor ipaathag sa inra kag kamatuuran tungor sa kung si-o talaga si Kristo ag asing Sida yang kag dapat tuhan.

KAG SUYOR IT COLOSAS

Kag Pagpangamusta

Kag Nahanungor kang Kristo nak Yabaw pa sa Tanan

Kag Nahanungor sa Bag-ong Kabuhi kang Kristo

Kag mga Huling Pagpangamusta

Kag Suyat ni Apostol Pablo para sa

MGA TAGA-COLOSAS

KAG PAGPANGAMUSTA

1 ¹⁻² Pinalanggang mga matutom nakong kahalian kang Kristo raha sa syudad it Colosas, [†] Ako ay si Pablo. Kaling suyat ay halin sa ako nak usang Apostol ni Kristo Hesus kumporme sa kabubut-on it Dios, ag halin ra kang Timoteo nak ato hali sa pagtu-o.

Kabay pang mapasa-inro nak Ida mga sinakupan kag kaaduhan ag katimunungan nak halin sa Dios nak ato Tatay.

Kag Pagpangamuyo ag Pagpasalamat nina Pablo Para sa mga Taga-Colosas

³ Sa amo pagpangamuyo para sa inro, permi kaming nagpapasalamat sa Dios nak Tatay it ato Ginoong Hesu-Kristo, ⁴ dahil narunggan namo kag tungor sa inro rakong pagtu-o kang Kristo Hesus, ag imaw ra kag tungor sa inro pagpalangga sa tanang mga sinakupan it Dios. ⁵ Kaling inro pagtu-o ag pagpalangga ay dahil sa inro ing-aasahan nak inggwa't ging-aaman para sa inro sa langit. Naayamaney ninro kina it katong inro narunggan kag kamatuuran tungor kang Kristo parayan sa Maadong Balita nak nag-abot sa inro.

⁶ Kaling Maadong Balita ay gingpapalapnag ra sa bug-os nak kalibutan. Maramong tawo kag nagbaton

[†] Puyding basahon nato sa Bin. 2:9-10; 16:6; 18:23 kung pauno nakaabot kag Maadong Balita sa Colosas sa lugar it Pisydia.

ag maado kag bunga sa inra pagpangabuhi, tuyar sa inro narayanan magtuna pa it katong adlaw nak inro narunggan ag naiintyendihaney kag tungor sa matuor nak kaaduhan it Dios. ⁷ Kag nagpaayam it kali sa inro ay si Epapras nak amo pinalanggang kaibahan sa pag-ministeryo. Sida ay usang matutom nak suguon ni Kristo, nak nag-iintyendi sa inro mga kinahangyan nak ispiritual sa lugar namo. ⁸ Sida kag nagpasador sa amo it tungor sa inro pagpalangga sa usa'g-usa nak halin sa Ispirito it Dios.

⁹ Kada, tuna tong adlaw nak amo narunggan kaling kaaduhan tungor sa inro ay waya puat kag amo pag-pangamuyo para sa inro. Ginghahagar namo sa Dios nak kabay pang taw-an kamo it Ida Ispirito it tanang kaayam ag pagkaintyendi tungor sa kabubut-on it Dios para sa inro. ¹⁰ Imaw kag amo ingpapangamuyo agor kag inro pagpangabuhi ay magiging karapatdapat sa pagmuyat it Gino-o, ag agor mamumut-an Nida kamo sa inro tanang paghiwas. Kabay pa nak kag maadong buhat nak inro inghihimo ay magramo pa, ag kag inro pagkakilaya sa Dios ay magpadayon pa.

¹¹ Kabay pa ra nak kag rakong gahom it ato Mahi-mayaong Dios ay imaw it mapakusog sa inro buot, agor kaya ninrong pahabaon kag inro pasensya ag tison kag tanang hirap nak inro arayanan, habang nagkakainggwa't kasadya.

¹² Ag pasalamatan ninro permi kag Dios nak Tatay, nak naghimo sa inro nak maging karapatdapat nak manugpanubli it Ida ging-aman ruto sa kahadagan it langit para sa Ida mga sinakupan. ¹³ Ida kita gingluwas halin sa irayom it gahom ni Satanas sa gingharian it karuymanan, ag gingsaydo kita papagto sa gingharian it Ida pinalanggang Anak. ¹⁴ Parayan sa Ida kita ay gingtubos, nak kag gustong bisayahon ay napatawarey kag ato kasal-anan.

KAG NAHANUNGOR KANG KRISTO NAK YABAW SA TANAN

¹⁵ Si Kristo kag nagpapakita para sa indi makita nak Dios. Sida ay haley bag-o pa matuga kag tanan ag yabaw sa tanang gintuga it Dios. ¹⁶ Dahil ngani parayan sa Ida ay gingtuga it Dios kag tanan sa langit ag duta. ^{††} Kag kaumir dili ay buko yang kag mga butang nak nakikita kundi kag mga indi ra makita. Ag sinra pareho ay inggwa't mga naghahari, mga nagpa-pairay, mga pinuno, mga nagrurumaya ag mga nag-gagahom. [‡] Kaling tanan ay natuga parayan kang Kristo ag para ra sa Ida. ¹⁷ Rahinaey Sida bag-o pa kag tanang butang, ag Sida gihapon kag naggagahom sa

[†] Kag "yabaw sa tanang gintuga it Dios": Kag ingsuyat sa bisayang Griyego ay "panganay nak anak sa tanang tinuga." (Basaha ra sa Rom. 8:29; Heb. 1:6 ag Pah. 1:5.) ^{††} Basaha ra sa Juan 1:3. [‡] Basaha ra sa Epe. 1:20-21.

tanang gintuga pramas mapadayon kali kumporme sa Ida plano. ^{‡‡}

¹⁸ Sida ra kag nagpapanguna sa tanang nagtutu-o sa Ida. Ag kung ikumpara sa tawo, si Kristo ay tuyar sa uyo ag kitang mga nagtutu-o sa Ida ay tuyar sa Ida yawas. Sida kag ginghalinan it ato bag-ong kabuhi ag kag unang nabanhaw agor ipamatuor nak Sida ngani kag yabaw sa tanan. ¹⁹ Dahil gingbuot it Dios nak kag Ida bug-os nak pagka-Dios ay mapasa-Ida Anak ra. ²⁰ Ag ingplano ra it Dios nak parayan sa Ida Anak kag tanan sa duta ag sa langit ay Ida ipasag-uli sa Ida sarili. Kada parayan sa pagbuhos it rugo ni Kristo it katong namatay Sida sa krus ay Ida ingbaoy kag nagpapabuyag sa Ida ag sa tawo.

²¹ Dati kamo ra ay buyag sa Dios ag naging Ida mga kaaway dahil sa inro mayaing kaisipan ag batasan. ²² Pero ngasing kamo ay Iday gingpasag-uli sa Ida parayan sa kamatayon ni Kristo it katong ginglansang kag Ida yawas sa krus, agor Ida kamo maipresentar sa Ida atubangan nak balaan, malimpyo ag waya't masisiling laban sa inro. ²³ Ugaling kinahangyan nak magpadayon kamo nak magpaninrugan ag matibay kag pagtu-o, ag indi magpayado sa ing-aasahan nak promisa raha sa Maadong Balita nak inro narunggan. Kaling Maadong Balita ay ingpapalapnag sa tanang parti it kalibutan, ag imaw ra kag ako gingwawali bilang pagserbisyo kang Kristo.

Kag Pagserbisyo ni Pablo Para sa mga Nagtutu-o kang Kristo

²⁴ Ngasing, aber nahihirapan ako dahil sa ako pagwawali, nasasadyahan gihapon ako dahil kali ay para sa inro kaanduan nak ispiritual. Ag usa pa, kag pagpahirap nak ing-agwanta ni Kristo ay imaw ra kag pagpahirap nak ako dapat agwantahon alang-alang sa tanang nagtutu-o sa Ida nak ingpapatuyar sa Ida yawas. ²⁵ Ag ako kag gingtawag it Dios nak magserbisyo sa tanang nagtutu-o sa Ida, ag ging-intrigo Nida sa ako kag pagpaayam it Ida bug-os nak kamatuuran. ²⁶ Kali kag kamatuuran tungor kang Kristo nak dati ay waya gipahadagan it Dios sa tawo, tuna pang gador tong una ag sa suyor it maramong pagbalhin it mga linahi, pero ngasing ay gingpahadagey Nida sa ato nak Ida mga sinakupan. ²⁷ Gingbuot it Dios nak ipaayamey kaling Ida maadong plano para sa tanang tawo, aber sa inro nak buko Hudyo. ^{‡‡} Ag kaling Ida plano ay waya't iba kundi si Kristo ay hina sa inro kabuhi, kada inggwa kamo it pag-asa nak talagang maaguman kag waya't katapusang kabuhi sa kahimayaan.

²⁸ Kada ngani si Kristo kag amo gingbabantala. Sa bulig it Dios nak nagtata-o sa amo it tanang kaaya-

^{††} Basaha ra sa Juan 1:2. ^{‡‡} o "mga Hentil" nak halin sa bisayang Inglis nak "Gentile."

man, gingpapaandam namo ag gingtutudluan kag tanan pramas maipresentar kag bawat usa sa Ida atubangan nak waya't kakuyangan kang Kristo. ²⁹ Para rili kag tanang ako pagpangabudlay ag pagtinguha parayan sa rakong gahom nak gingtata-o sa ako ni Kristo.

2 Gusto nako nak maayaman ninro nak abang rako kag ako pagtinguha para sa inro raha sa Colosas, para ra sa mga taga-Laodisiya, ag para ra ruto sa waya pa nako nakikilaya it personal. ² Ginghihimo nako kali agor mapakusog kag inro buot ag magkausa kamo sa pagpalanggaan, pramas maintyendihan ninro ag maayaman nak gador nak matuor kag mga tungor kang Kristo nak dati ay waya gipahadagan it Dios sa tawo. ³ Si Kristo yang kag ginghalinan it bug-os nak pagkaintyendi ag pagkaayam tungor riling plano it Dios nak dati waya Nida gipahadagan sa tawo. [†] Kaling kaayaman nak Ida ingpahadagey sa ato ay imaw kag pinaka-mahalagang kayamanan.

⁴ Gingsisiling nako kali sa inro agor indi kamo maluko ag maraya parayan sa pay matam-is nak mga bisaya it si-o mang tawo. ⁵ Dahil aber waya ako raha sa inro, ako gihapon ay nagkakabayaka pang gador sa inro. Nagkakasadya ra ako dahil sadorey nako nak maa-do kag inro pagsinunranan ag matibay kag inro pagtu-o kang Kristo.

Kag Nahanungor sa Pagpangabuhi sa Pagpakig-usa kang Kristo

⁶ Ngasing, kumo gingbatoney ninro si Kristo Hesus bilang inro Gino-o, padayon kamong magpangabuhi it angay sa mga tawong nagpakig-usay sa Ida.

⁷ Kumporme sa gingtudlo sa inro, kag inro pagtu-o ay dapat nak maging tuyar sa puno nak kag ruyot it mga gamot ay marayom, kada kag pagtubo it kina ay maa-do ag matibay. Ag kamo ay dapat perming nagpapasalamat sa Dios.

⁸ Mag-andam kamo nak waya't maraya sa inro sa waya't kapuyos-puyos nak pagpanglukong pagtudlo. Kag tuyar nak panudlo ay katong buko kumporme sa kamatuuran tungor kang Kristo, kundi mga sulunranon yang it mga maguyang ag iba pang mga ingmatan dili sa kalibutan. ^{††}

⁹ Indi kamo magparaya-raya, dahil sa kamatuuran, hina kang Kristo kag bug-os nak pagka-Dios it Dios. ^{‡10} Ag kamo, kumo nagpagpakig-usay kamo kang Kristo ay wayaey kamo it kakuyangan sa inro bag-ong kabuhi, dahil Sida kag Pinaka-pinuno it tanang mga pinuno ag mga nagrurumaya. ¹¹ Ag dahil ra sa inro pagpakig-usa kang Kristo ay ingbaoyey Nida sa inro tagipusuon kag hanrom nak perming magpakasala. Ag

imawey kali kag ispiritwal nak tanra it inro pagbag-o. Pero it kato, kag tanra it mga lahi it Hudyo nak sinra ay mga katawuhaney it Dios ay kag pagtuli. ^{‡†}

¹² Dahil tong kamo ay gingbawtismuhan, pay kamo ay namatay ag gingyubong nak kaibahan ni Kristo, ag pay kamo ay nabanhaw ra nak kaibahan Nida, dahil sa inro pagtu-o sa rakong gahom it Dios nak imaw kag nagpabanhaw kang Kristo.

¹³ It kato kamo ay pay minatay sa pagmuyat it Dios dahil sa inro mga sala, ag dahil kamo ay mga buko Hudyo nak waya nakakaayam it tungor sa kasuguan it Dios. Pero ngasing kamo ay gingtaw-aney it bag-ong kabuhi kang Kristo ag ingpatawarey it Dios kag inro tanang kasal-anan.

¹⁴ Kag ato tanang kasal-anan ay pay tuyar sa listahan it mga sala nak kuntra sa kasuguan, nak perming imaw kag nag-aakusar sa ato. Pero gingpayaeey kali it Dios parayan sa pagkamatay ni Kristo sa krus. Ag ingbaoyey ra Nida kag gahom it kaling pay listahan nak imaw kag nag-aakusar sa ato, nak pay ginglansangey Nida kali sa krus kaibahan ni Kristo. ¹⁵ Parayan ra ruting Ida pagkamatay sa krus, gingpirdi it Dios kag mga indi makitang mga pinuno it mayaot ag mga nagrurumaya, ^{‡†} nak pay Iday gingbawi kag inra armas. Gingpahud-an Nida sinra sa atubangan it tanan tong gingpakita Nida nak sinra ay napirdey.

¹⁶ Ngani, pabad-e yangey kag mga naghuhusgar sa inro dahil waya kamo nagsusunor sa inra gingsisiling nak bawal ag dapat sunron, halimbawa, tungor sa pagkaon ag pag-inom, pati tungor sa mga relihiyusong obligasyon tuyar sa pista, ^{‡‡†} unang pagyati it buyan, ^{‡‡†} ag adlaw it inugpahuway. ^{§17} Kag tanang tuyar nak mga gingsusunor it mga lahi it Hudyo it kato ay imaw yang anay kag unang ingpapakita tungor sa ingpapaabot nak ahimuon ni Kristo sa palaabuton. Pero ngasing nak nakapaley si Kristo, ay imawey kag katuparan it kinang tanan. ^{§†}

¹⁸ Badaey ra igpatihe katong mga nagsisiling nak indi ninro mabaton kag premyo dahil waya ninro gipatuyare kag inra pagdayaw sa mga anghel ag tuyar sa inra pagpakita nak mapainubuson. Kag mga tuyar nak tawo ay inra ingpipilit nak inggwa kuno it ingpakita sa inra kag Dios, pero sa kaklaruhan ay ingpapahabok yang ninra kag inra kalibutanhong kaisipan. ¹⁹ Kaling mga tawo ay buyag kang Kristo. Ag si Kristo kag nagpapanguna sa mga nagtutu-o sa Ida. Tuyar sa ako

^{††} *Kag mga taga-Colosas ay mga buko Hudyo, kada waya sinra sa irayom it kasuguan it mga lahi it Hudyo tungor sa pagtuli. Pero siguro usang bagay nak gingmamanda it mga nagtutudlo it buko matuor raha ay kag tawo nak gustong maluwas ay dapat nak mapatuli ra. ‡‡ Basaha ra sa Epe. 6:12. ‡‡† Basaha sa Exo. 23:14-17 ag Lev. 23:4-8. ‡‡‡ Basaha sa Bil. 10:10; 28:11-15 ag 1 Cro. 23:31. § Basaha sa Hen. 2:3 ag Exo. 20:8. §† Kag gustong bisayahon it kali ay si Kristo kag klarong rayan it kaluwasan nak yabaw sa tanang sunor yang sa maramong bawal ag dapat sunron.*

[†] Basaha sa Isa. 11:2. ^{††} Basaha ra sa Gal. 4:3,9. [‡] Basaha ra sa Juan 1:16.

ingsiling diling suyat, Sida ay tuyar sa uyo ag kitang mga nagtutu-o sa Ida kag Ida yawas. Ag kag uyo kag naggagahom pramas kag tanang parti it yawas ay makakabaton it inra kinahangyan ag gingsusugrong it maado parayan sa mga buko-buko ag ugat, kada kag bug-os nak yawas ay nagrarako kumporme sa kabubut-on it Dios.

²⁰ Ngasing, para sa inro, kumo kung nagpakig-usay kamo sa pagkamatay ni Kristo, † ngasing kamo ay librey sa pagkaulipon sa mga ingmat-an dili sa kalibutan tungor sa mga mayaot ag iba pang mga dapat kunong sunron. Ay asing ingtutuman pa gihapon ninro kinang inra mga ingbabawal nak pay kamo ay waya pa nagsasalig kang Kristo, tuyar sa, ²¹ "Bawal maghudot it kato! Bawal magtagam it kina! Bawal magsikwil it ki-!?" ²² Kaling tanan nak mga ingbabawal ay halin yang sa isip it mga tawo ag waya't puyos sa kaluwasan it tawo, dahil kag mga pagkaon ag iba pang mga gingtutungran it kali ay nauubos yang kung ginggagamit. ²³ Matuor nak sa pagmuyat it tawo kag mga tuyar nak ingbabawal ag mga human-human ninra nak relihiyon ay maado, pati kag inra pagpaubos ag pagdisiplina sa sarili. Pero sa kaklaruhan kaling mga parayan nak inra inghihimo ay indi makapugong sa inra mga mayaing hanrom.

KAG NAHANUNGOR SA BAG-ONG KABUHI KANG KRISTO

3 Ngasing ray para sa inro, kumo nagkainggwa kamo it bag-ong kabuhi kang Kristo, nak kag gustong bisayahon ay pay gingbanhaw kamo kaibahan Nida, ay dapat tinguhaon nak gador ninro kag mga bagay sa langit kung hariin si Kristo ay nag-iingkor sa bandang tu-o it Dios. ² Kag mga langitnong bagay kag permi ninrong aisipon, buko yang kag para rili sa kalibutan, ³ kumo kamo ay pay namatay nak kaibahanan ni Kristo, ngasing ay nagkainggway kamo it bag-ong kabuhi sa Ida. Ag kaling inro bag-ong kabuhi ay nakatago kang Kristo nak kaibahan it Dios sa langit. ⁴ Ag pag si Kristo nak imaw kag ginghalinan it ato kabuhi ay magpakita sa Ida mahimayaong pagbalik, kamo ay ipakita ra nak magiging kaibahan Nida nak inggwa it gahom ag balor.

⁵ Ngani, bay-a ninro kag ni-o mang kayainan nak rahina sa inro, halimbawa, kag pag-ubay sa buko inro sariling asawa, malaw-ay nak paghiwas, imoralidad, pagsunor sa inro mayaing hanrom ag kahakugan, kumo kag gingkakahakugan it tawo ay imaw kag ginghuhuman nak dios-diosan. ⁶ Ag kumo sa tuyar nak mga paghiwas, kag kahangit it Dios ay maabot sa mga waya nagsusunor sa Ida. ⁷ Matuor nak dati tuyar ra

kag inro inghihimo, it katong kaibahan pa ninro kag mga tawong nagpapangabuhi it tuyar kina.

⁸ Pero ngasing, dapat ay ipangsikwayey ninro kag tanang mga tuyar nak paghiwas, pati kag pagka-mahangiton, pagpaugtas, pagpahimot, pagpangsira ag pang-insulto. ⁹ Ag aya ra kamo gibinakak sa usa-g-usa, dahil gingsikwayey ninro kag inro dating mga mayaing isip ag pamatasan, ¹⁰ ag gingbayduhaney kina it bag-o. Aber kag inro pagkatawo nak perming gingbabag-o it Dios, agor makilaya pa ninro Sida ag maging tuyar nak gador sa Ida nak nagtuga sa inro.

¹¹ Kada ngani kita nak nagkainggwa't bag-ong kabuhi kang Kristo ay wayaey it pagkakaiba sa usa-g-usa, maging lahi it Hudyo man o buko, †† tuli man o buko, halin sa ibang tribo nak maisog ‡ o waya't inarayan, †† ulipon man o buko. Kaling tanan ay bukoey importante basta nagtutu-o sinra kang Kristo, dahil Sida kag rahina sa inra tagipusuon ag Sida mismo kag pinaka-importante sa tanan.

¹² Ngani kamo, bilang mga pinilley it Dios, mga ginahiney para sa Ida, ag Ida mga pinalanggaey, dapat nak magbag-o kamo. Kinahangyan nak kamo ay maging maluluy-on, mabuot, mapainubuson, mapahinunguron ag mapasensyahan. ¹³ Maging matinis-anon kamo sa mga kakuyangan it bawat usa, ag kung inggwa man kamo't kahangit sa iba raha sa inro ay magpinatawaran kamo. Kumo kamo ay ingpatawarey it Gino-o, dapat ra kamong magpatawar sa usa-g-usa. ¹⁴ Ag yabaw sa tanan, kamo ay dapat magpinalangga, dahil parayan raha sa inro pagpalangga sa usa-g-usa kag inro pagsinunranan ay magiging hanuyos.

¹⁵ Kinahangyan ra nak kag katimunungan nak gingtata-o ni Kristo kag perming maggahom sa inro tagipusuon. Dahil ngani gingtawag kamo it Dios agor magkainggwa kamo it maadong pagsinunranan ag magkausa sa pagsunor kang Kristo, tuyar sa usang yawas. Ag usa pa, aya ninro gilimti nak perming pasalamat kag Dios. ¹⁶ Permi ninrong itanom sa inro isip kag mga bisaya ni Kristo. Maging maayam kamo sa inro pagtudlo ag paglaygay sa usa-g-usa. Ag kanta-ha ra ninro kag mga salmo, mga himno ag mga pagdayaw sa Dios nak inggwa't rayang pagpasalamat sa Ida raha sa inro tagipusuon. ¹⁷ Ni-o man kag inro ahimuon, sa bisaya man o buhat, dapat nak kali ay angay sa mga nagsusunor sa Ginoong Hesus ag magpasalamat kamo sa Dios nak Tatay parayan sa Ida.

Kag mga Tugon Nahanungor sa Pamilya

(Epeso 5:22-33; 1 Pedro 3:1-7)

¹⁸ Mga kabade, magpasakop kamo sa inro mga asawa, dahil kina ay angay sa mga nagsusunor sa Gino-o.

† Basaha ra sa Rom. 6:8 ag 2 Tim. 2:11.

†† o "Griyego." ‡ o "taga-Skitiya." †† o "Barbaryan."

¹⁹ Mga kayake, palangga-a ninro kag inro mga asawa ag aya sinra gihaprusa.

²⁰ Mga anak, tumana ninro kag inro mga maguyang sa tanang bagay, dahil namumuot kag Gino-o kung kali ay inro inghihimo.

²¹ Mga tatay, aya ninro gipakaistriktuhe kag inro mga anak, sabaling mawar-an sinra it hanrom nak mag-sunor.

Kag mga Tugon Nahanungor sa mga Ulipon ag Inra mga Amo

(Epeso 6:5-9; Tito 2:9-10; 1 Pedro 2:18-20)

²² Mga ulipon, tumana ninro it maado kag inro mga amo, buko yang kung hina nak nagmumuyat sinra, ag buko yang mga pakitang tawo agor paburan kamo, kundi tumana sinra it hugot sa tagipusuon nak inggwa't kahadlok sa Gino-o. ²³ Ni-o man kag inro inghihimo ay himu-a nak inggwa't sinseridad, ag isipon ninro nak kag inro gingsiserbisuhan ay Gino-o, ag buko tawo yang. ²⁴ Dahil ayam ninro nak halin sa Gino-o kag inro mababaton nak suhoy nak Ida ing-aman para sa inro, kumo gingsiserbisuhan ninro kag Kristo nak Gino-o. ²⁵ Ag isipa ninro nak kag mga naghihimo it kayainan ay abayusan it Dios it tamang parusa, nak waya't pinilian.

4 Mga amo, tratara ninro it tama ag maado kag inro mga ulipon, dahil aber kamo ay inggwa ra it Amo sa langit. †

Kag Iba Pang mga Tugon

² Magpursige kamo sa pagpangamuyo ag maging listo, ag magsanay sa pagpasalamat sa Dios. ³ Pangamuyuan ra kami nak kabay pang buksan it Dios kag rayan pramas maiwali pa namo kag kamatuuran tungor kang Kristo nak dati ay waya gipahadagan it Dios sa tawo. Dahil sa pagpalapnag it kali ako ay napriso dili. ⁴ Ag pangamuyuan ra nak kabay pang kaling kamatuuran ay ako pang gador maipaathag, kumo kali ay kinahangyan nak gador.

⁵ Pandu-a ninro kag inro pagpangabuhi sa atubangan it mga tawo nak waya gisusunor kang Kristo, ag habang gingtataw-an kamo it lugar it Gino-o ay samantalaha ninro kag tanang pagkakataon nak maipahadag kag tungor kang Kristo. ⁶ Dapat nak kag inro pamisaya ay perming marahan ag maadong runggan, pay tuyar sa pagkaon nak natimplahan it asin, agor maayaman ninro kung pauno ipahadag sa tanang tawo kag nahanungor sa inro pagtu-o.

KAG MGA HULING PAGPANGAMUSTA

⁷ Pag-abot raha ni Tiquico, iistorya nida sa inro kag tungor sa amo kamutangan dili. Palangga namo sida bilang hali namo sa pagtu-o. Sida ay perming hanra nak magbulig sa ako ag sida ay matutom nak kaibahan nato sa pagserbisyo sa Gino-o. ⁸ Kada ako sida gingpapanha sa inro ay agor masaduran ninro kag tungor sa amo kamutangan ag pakusugon nida kag inro buot. ⁹ Kanunot nida kag inro kasimanwa nak si Onesimo nak usa rang matutom ag palangga namong hali sa pagtu-o. Sinra kag maistorya sa inro it tanang mga natatabo rili.

¹⁰ Gingkakamusta ra kamo it ako kaibahan rili sa prisuhan nak si Aristarco. Imaw ra si Markos nak pakausa ni Bernabe. Sida kag ingsisiling nako sa inro tong una, nak kung sida ay makaabot raha ay riparaha ninro. ¹¹ Ag imaw ra si Hesus nak gingtatawag ra nak Justu. Sinrang tatlo yang kag ako mga kaibahan rili nak mga lahi it Hudyo nak nagpapangabudlay para sa gingharian it Dios, ag rakong kagaanan sa ako rughan kag inra naita-o.

¹² Kamusta ra kuno siling ni Epapras nak usa pang kasimanwa ninro nak nagsiserbisyo kang Kristo. Hanra sida permi nak magtiis it hirap sa pagpangamuyo para sa inro, agor kag inro pagtu-o kang Kristo ay waya't kakuyangan ag matibay pramas maayaman ninro kung niong gador kag kabubut-on it Dios para sa inro. ¹³ Ako kag makakapamatuor nak rako kag Ida pagkabayaka para sa inro raha sa Colosas, pati sa mga taga-ruto sa Laodisiya ag sa Herapolis.

¹⁴ Aber si Lukas nak ato pinalanggang doktor, ag si Demas ay nagpapangamusta sa inro.

¹⁵ Kamusta nganat sa ato mga hali sa pagtu-o ruto sa Laodisiya, pati kana Nimpas ag sa mga nagtutu-o nak nagtitipon sa pagdayaw sa Dios raha sa ida bayay.

¹⁶ Pag nabasay ninro kaling ako suyat, pabasahan ra sa mga pagtipon it mga nagtutu-o ruto sa Laodisiya, ag imaw ra katong ako suyat nak ako gingparaya ruto sa Laodisiya, ay basaha ra ninro.

¹⁷ Ag silingga si Arkipo nak dapat nganat nidang tapuson kag piling responsibilidad nak gingtugyan sa ida bilang usang suguon it Gino-o.

¹⁸ Ako si Apostol Pablo kag nagsusuyat it mga pangamusta nak kali parayan sa ako sarili mismong damot. ††

Aya ra ninro gilimte nak ipangamuyo ako nak dili pa sa prisuhan.

Kabay pang mapasa-inro kag kaaduhan it Dios.

† Sa Lev. 25:39-55 ay gingmitlang kag mga sugo nak ingta-o it Dios parayan kang Moises tungor sa mga ulipon ag inra mga amo. Ag sa Lev. 25:43,53 ay gingmitlang ra Nida nak dapat rumrumon it mga amo kag tamang pagtratar sa inra mga ulipon.

†† Batasaney ni Apostol Pablo nak pag nagsusuyat sida sa mga nagtutu-o kang Kristo ay gingpapasuyat kali sa usang manugbulig nida. Ugaling pag-abot sa huling parti it suyat, sida mismo kag nagsuyat bilang pagpirma agor maaayaman nak sida talaga kag ginghalinan.

Kag Primerong Suyat ni Apostol Pablo para sa

MGA TAGA-TESALONICA

1 Tesalonica

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA PRIMERONG SUYAT NI APOSTOL PABLO PARA SA

MGA TAGA-TESALONICA

Kaling suyat ay imaw kag una sa ruha nak ingsuyat ni Apostol Pablo sa mga kahalihan sa pagtu-o sa syudad it Tesalonica pagkatapos it inra pagbantala it Maadong Balita ruto kaibahan sina Silas ag Timoteo. Kag syudad it Tesalonica ay imaw kag pinaka-kapitolyo sa probinsya it Macedonya nak sakop it Roma. Ingsuyat kali ni Pablo mga 21 tuig pagkatapos it kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak 51 A.D.)

Pag-abot nina Pablo sa Tesalonica ay maado kag pagbaton sa inra mensahe it ibang mga tawo nak buko mga lahi it Hudyo. Pero nahili sa inra kag mga lahi it Hudyo ag sinra ay ingkukontra. Pagkalipas it tatlong dominggo yang ay ingpalayas ninra sina Pablo sa Tesalonica. Pagkatapos ray it inra paglibot sa ibang mga banwa, ingpa-balik ni Pablo si Timoteo sa Tesalonica pramas pamuyatan kag kahimtangan it mga nagtutu-o ruto.

Pagkabaton ni Pablo it masadyang balita tungor sa inra padayon nak pagtu-o ag pagpalangga, ida ingsuyat kali pramas pakusugon katong mga nagsusunor kang Kristo ruto. Ingarumrom nida sa inra kag ida parayan it pagpangabuhi it katong sida ay nagtitiner pa ruto. Masunor, ingtudluan nida kag mga nagtutu-o kung ni-o kag matatabo sa inra sa pagbalik ni Kristo, kaumir katong mga namatayey. Ida ra inglaygayan sinra kung pauno magpangabuhi habang inghuhuyat kag pagbalik ni Kristo. (Mababasa sa Bin. 17:1-9 kag tungor sa pagbisita ni-na Pablo sa Tesalonica.)

KAG SUYOR IT 1 TESALONICA

Kag Pagpangamutsa

Kag Pagpasalamat nina Pablo

Kag Nahanungor sa Pagtiner nina Apostol Pablo sa Tesalonica

Kag Pagtudlo nak Maging Malimpyo sa Parayan it Inra Pagpangabuhi

Kag Nahanungor sa Pagbalik ni Hesu-Kristo

Kag Katapusan it Suyat

Kag Primerong Suyat ni Apostol Pablo para sa

MGA TAGA-TESALONICA

KAG PAGPANGAMUSTA

1 ¹⁻² Mga pinalangga namong kahalihan sa pagtu-o nak nagtitipon sa pagdayaw sa Dios raha sa syudad it Tesalonica, [†]

Kami kag inro kahalihan sa pagtu-o nak sina Pablo, Silas ^{††} ag Timoteo nak nagsusuyat it kali.

Kabay pang mapasa-inrong tanan raha nak nagpakig-usa sa Dios nak Tatay ag kang Ginoong Hesu-Kristo, kag kaaduhan ag kag katimunungan nak halin sa Dios.

[†] Puyding basahon nato sa Bin. 17:1-15 kung pauno nakaabot kag Maadong Balita sa Tesalonica sa probinsya it Macedonya. It ka-

to kaling mga lugar ay sakop pa it Roma. ^{††} o "Silvanus." (Basahon sa Bin. 15:22—18:5 ag 2 Tes. 1:1-2b.)

KAG PAGPASALAMAT NINA PABLO

Kag Pagpangabuhi ag Pagtu-o it mga Taga-Tesalonica

Permi kaming nagpapasalamat sa Dios dahil sa inrong tanan, ag amo kamo perming gingsasambit sa amo pagpangamuyo. ³Waya ra namo gililimti nak magpasalamat sa ato Dios ag Tatay para sa inro mga ginghuhuman nak bunga it inro pagtu-o, inro maadong serbisyo dahil sa inro pagpalangga sa Gino-o, ag inro pagtiis it kahirapan nak bunga ra it inro pagasa sa ato Ginoong Hesu-Kristo.

⁴Mga hali namo sa pagtu-o, ayam namo nak pinalangga kamo it Dios, ag pinili kamo Nida, ⁵dahil kag Maadong Balita tungor kang Kristo, nak amo ingwali sa inro ay gingbaton ninro buko yang dahil sa mga bisaya, kundi dahil ra sa gahom it Ispirito Santo. Ag ingsisiguro nak gador namo nak katong Ida ingpabisaya sa amo ay matuor. Naayamaney ninro kag amo pagkatawo it katong kami ay kaibahan ninro raha dahil gingpakitang gador namo kali sa inro, alang-alang sa inro kaanduan. ⁶Ag gingpatuyaran ninro kami ag kag Ginoong Hesus sa pagtiis ninro it mga pahirap nak di kasadya halin sa Ispirito Santo, it katong ingbaton ninro kag mga bisaya it Dios.

⁷Ngani, kamo ay naging ehemplo sa tanang nagtutu-o kang Kristo raha sa mga probinsya it Macedonya ag Acaya. ⁸Ag ingpalapnag ninro kag mensahe tungor sa Gino-o buko yang raha sa Macedonya ag Acaya, kundi imaw ra sa ibang lugar kung hariin ay nakarungog ra kag maramong tawo tungor sa inro pagtu-o sa Dios. Kada bukoey kinahangyan nak magbisaya pa kami. ⁹Sinray mismo kag nag-uma sa amo tungor sa inro pagbaton sa amo, ag kung pauno ninro tinalikuran kag pagdayaw sa mga dios-diosan agor magsunor sa buhi ag matuor nak Dios. ¹⁰Ag ngasing kamo ay naghuhuyat sa pagbalik halin sa langit it Ida Anak nak Ida gingbanhaw. Sida ay si Hesus nak imaw kag maluwas sa ato sa paabuton nak parusa it Dios sa mga makasal-anan.

KAG NAHANUNGOR SA PAGTINER NINA APOSTOL PABLO SA TESALONICA

Kag Maadong Pagserbisyo nina Pablo sa mga Taga-Tesalonica

2 Mga hali namo sa pagtu-o, kamo mismo kag nakakaayam nak kag amo pagbisita sa inro ay inggwa it rakong kapuslanan. ²Ag aber bag-o pa man kami nag-abot sa inro ay nahaprosey kami ag gingpahud-an sa syudad it Pilipos, ay gingtaw-an gihapon kami it ato Dios it kaisog nak magpahadag sa inro it

† *It kato, kaling ruhang probinsya ay sakop it Gresya.*

Maadong Balita halin sa Ida, aber pa sa atubangan it maramong kalaban. ³Kag amo mga gingwawali sa inro ay buko binakak, ag waya't rayang malaw-ay nak hanrom ag pagpangluko. ⁴Pero dahil ngani ingpamatuuran it Dios nak kami ay masasaligan ay Ida ingtugyan sa amo kag pagwali it Maadong Balita. Kada imaw kag amo ingwali. Ngani, kaling amo ingwawali ay matuor, buko dahil sa pagpahamuot sa tawo kundi dahil sa pagpahamuot sa Dios, nak imaw kag nakakausisa it ato tagipusuon.

⁵Ayam ra ninro nak wayang gador kami gigagamit it mga bisayang pangbuladas o aber mga parayan it bisaya para pangwartahan kamo. Dios kag makakapamatuor it kali.

⁶Ayam ra ninro nak waya kami gihahanrom nak purihon kami it tawo, aber pa halin sa inro o sa iba pa man, ⁷aber inggwa kami it karapatan nak magasa nak baluran ninro kami bilang mga apostoles ni Kristo. Imbis nak tuyar kag amo ahimuon ay amo kamo inggrarahan, nak nupay kami ay usang nanay nak nagpapasuso sa ida mga anak. ⁸Dahil sa amo rakong pagpalangga sa inro, hanra kami buko yang nak magwali sa inro it Maadong Balita halin sa Dios, kundi maging sa pagta-o ra it amo kabuhi sa inro. Kali ay dahil nak nagnunotey kag amo buot sa inro.

⁹Mga hali namo sa pagtu-o, siguradong narurumruman pa ninro kag amo pagtrabaho ag pagpangabudlay adlaw ag gab-i para sa amo mga kinahangyan, agor indi kami makapabug-at sa sin-o man sa inro habang kami ay nagwawali sa inro it Maadong Balita halin sa Dios.

¹⁰Napamatuuran ninro, ag napamatuuran ra it Dios, nak kag amo pagpangabuhi raha sa inro ay maado ag matarong, ag waya kamo it masisiling nak mayain laban sa amo. ¹¹Ag ayam ra ninro nak kag amo pagtratar sa inro ay pay tuyar sa usang tatay sa ida mga anak. ¹²Ginglaygayan namo kamo, ingpakusog kag inro buot, ag ingtudluan kamo nak tumanon kag amo sugong magpangabuhi it angay sa atubangan it Dios, nak nagtawag sa inro pramas magpasakop sa Ida paghari ag kahimayaan.

¹³Gingpapasalamatan ra namo permi kag Dios sa inro pagbaton it Ida mga bisaya nak inro narunggan sa amo. Gingbaton ninro kali bilang bisaya talaga it Dios ag buko mga bisaya yang it tawo, ag kag bunga it kali ay makikita sa mga kabuhi ninro nak nagtutu-o kang Kristo. ¹⁴Kag natabo sa inro, mga hali namo sa pagtu-o, ay tuyar sa natabo sa mga grupo it mga nagtutu-o ruto sa probinsya it Hudeya, nak nagpakig-usa kang Kristo. Dahil kag narayanan ninrong pagpahirap halin sa inro mga kasimanwa ay pareho ra sa narayanan ninra halin sa inra mga kalahing Hudyo.

¹⁵Kag mga lahi it Hudyo kag nagmatay sa Ginoong Hesus ag sa mga propeta it kato, ag ngasing sinra ra

kag nagpalayas sa amo. Ag dahil dili inghangit ninra kag Dios. Gingkalaban ra ninra kag tanang mga tawo ¹⁶ sa inra pagpiga sa amo sa pagwali it Maadong Balita sa mga buko Hudyo † agor sinra ay maluwas. Ag tuyar gihapon sa inra perming ginghuhuman it kato pa, gingpapaka-rugangan pang gador ninra kag inra mga sala hastang nag-abotey sa sukdulan, kada ngasing kag kahangit it Dios ay asa inray!

Kag Hanrom nina Pablo nak Pagtuan Liwat kag mga Taga-Tesalonica

¹⁷ Pero mga hali namo sa pagtu-o, tuna tong naghalin kami raha sa inro, miskan malip-ot pa yang kag panahon nak nagligar, ay permi kamong amo gin-grurumrom. Ag dahil sa amo rakong kabuyong sa inro, makapilang beses kaming nagtinguha nak makita kamo liwat. ¹⁸ Kada ngani sa amo paghanrom nak makapanha ray liwat sa inro, ako mismo nak si Pablo, ay buko yang makapilang beses nak nagpurba nak magpanha, ugaling ay ingpigahan kami ni Satanas. ¹⁹ Dahil sin-o pang gador ra kag amo pag-asa o kasadya, ag ni-o pang kuruna it pagraog kag amo maipapahambog sa atubangan it ato Ginoong Hesus sa Ida pagbalik, buko baga kamong mga taga-Tesalonica? ²⁰ Kamo yang rang gador kag amo gingpapahambog ag kag nagtata-o sa amo it kasadya.

3 Tong huli nak indiey kami makaagwanta it amo kabuyong sa inro, nagsugot yangey kaming ruha ni Silas nak magpabilin sa syudad it Atenas. ² Ag ingparaya namo raha sa inro si Timoteo, nak ato hali sa pagtu-o ag kaibahan namo sida bilang suguon it Dios sa pagwali it Maadong Balita tungor kang Kristo. Ingparaya namo sida pramas patibayon ag pakusugon kag inro pagtu-o, ³ agor indi ninro igtalikran kag inro pagtu-o dahil diling mga pagpahirap nak inro nararayanan. Ayamey ninro nak kali ay kaibahan sa ato pagsunor kang Kristo, ⁴ dahil it katong raha pa kami sa inro, gingpaunahaney kamo namo nak kita ay talagang marayan it mga pagpahirap. Ag nakita ra ninro nak imaw nak gador kag natabo. ⁵ Dahil diling mga natabo, ag dahil wayaey ako it balita tungor sa inro ay ako yangey ingsugo si Timoteo agor ako masaduran kag inro kahimtangan sa pagtu-o sa Gino-o. Nahadlok ako nak sabaling natintarey kamo it Tintador nak si Satanas, ag kag amo pagpangabudlay ay nawar-an it puyos.

⁶ Pero ngasing ay nakabalikey sa amo †† si Timoteo halin raha sa inro. Ag gingraya nida sa amo kag magandang balita tungor sa inro pagtu-o sa Gino-o ag sa inro pagpalanggaan. Ging-uma ra nida sa amo kag inro

† o "mga Hentil" nak halin sa bisayang Inglis nak "Gentile."

†† Basaha sa Bin. 18:1-18. Nagbalik si Timoteo kana Apostol Pablo sa syudad it Corinto ag ruto gingsuyat ni Pablo kaling suyat sa mga taga-Tesalonica.

maadong pagrumrom sa amo tong raha kami sa inro, ag gusto ra kuno ninro nak kami ay makita, tuyar sa amo hanrom nak makita ra kamo.

⁷ Ngani mga hali namo, dahil diling magandang balita nak amo narunggan tungor sa inro matibay nak pagtu-o ay napakusog kag amo buot, aber kami ay nahihirapan. ⁸ Ag naghagan-hagan kag amo pagkalibog dahil ayamey namo nak kamo ay padayon nak nagtutu-o sa Gino-o. ⁹ Pauno ara namo mapapasalamat kag Dios sa kasadya nak amo nabatyagan dahil sa inro? ¹⁰ Hugot kag amo pagpangamuyo sa adlaw ag gab-i, nak kabay pang kita ay magkita-kita ray liwat, pramas matudlo pa sa inro kag waya pa ninro naaayami agor mas lalo pang marugangan kag inro pagtu-o sa Gino-o.

¹¹ Kabay pang ngasing ay but-on it ato Dios nak Tatay ag ato Ginoong Hesus nak kami'y makapanha ray sa inro. ¹² Ag kabay pa ra nak rugangan pa gihapon it Gino-o kag inro pagpalangga sa usa'g-usa ag imaw ra sa tanang tawo, tuyar sa pagrugang it amo pagpalangga sa inro. ¹³ Kali ay agor maging matibay kamo, waya't masisiling laban sa inro, ag maging limpyo kag inro tagipusuon sa atubangan it ato Dios nak Tatay, sa pagbalik it ato Ginoong Hesus kaibahan kag Ida tanang sinakupan.

KAG PAGTUDLO NAK MAGING MALIMPYO SA PARAYAN IT INRA PAGPANGABUHI

Kag Pagpangabuhi nak Malimpyo sa Atubangan it Dios

4 Ag ngasing, mga hali namo sa pagtu-o, ingpangabay namo sa inro ag ingtutugon sa pangayan it ato Ginoong Hesus nak magpangabuhi kamo sa parayan nak mamumut-an it Dios. Imaw kag amo ingtudlo sa inro it kato, ag imawey kag inro ingtutuman. Ingpapangabay ra namo nak mas lalo pa kamong magpursige nak himuon kali. ² Ayamey ra ninro nak kag amo pagtudlo sa inro ay halin kang Ginoong Hesus.

³ Ag kag kabubut-on it Dios para sa inro ay maging balaan kamo ag mapayado nak gador kamo sa pagubay sa buko inro sariling asawa. ⁴ Kag bawat usa sa inro ay kinahangyan nak magtuon kung pauno ray-on kag ida sariling yawas. Dapat nak kali ay sa balaan ag matinahurong parayan, ⁵ ag buko yang sa narayhan it mayaing hanrom it ida yawas, tuyar sa mga waya nakakakilaya sa Dios. ⁶ Sunron ninro kali agor waya't makasala ag waya't madupitan nak pangayan it ida isigkatawo sa parayan it pag-ubay sa buko ida sariling asawa. It kato, gingpaandamaney nak gador namo kamo nak kag Gino-o it mabayos sa mga naghimo it kali. ⁷ Waya kita gitawaga it Dios nak maghimo it

imoralidad kundi magpangabuhi sa balaan nak parayan. ⁸ Kada ngani aber sin-o man nak magbaliwaya it kaling tudlo ay buko tawo kag ida gingbabaliwaya kundi kag Dios nak imaw kag nagtata-o sa ato it Ida Ispirito Santo.

⁹ Pero tungor sa inro pagpalangga sa usa'g-usa bilang manggihali sa Gino-o, bukoey kinahangyan nak suyatan pa kamo nako, dahil Dios mismo kag nagtudlo sa inro kung pauno magpinalangga. ¹⁰ Matuor ngani nak inro gingpapalangga kag tanang hali ninro raha sa bug-os nak probinsya it Macedonya. Pero mga hali namo, inglalaygayan pa gihapon kamo namo nak rugangan pa kag inro pagpalangga sa usa'g-usa.

¹¹ Magtinguha kamo nak magpangabuhi it timunong, aya gipasinglabote kag iba, ag maghugor kamo sa pagtrabaho pramas matustusan kag inro kinahangyan sa inro pagpangabuhi, kumporme sa amo tudlo sa inro. ¹² Tumana ninro kali, agor atahuron kamo it mga tawo nak waya pa nakakakilaya sa Dios ag indi yang kamo magpakasalig sa iba.

KAG NAHANUNGOR SA PAGBALIK NI HESU-KRISTO

Kag Pagsapoy it mga Nagtutu-o kang Kristo sa Ida Pagbalik

¹³ Mga hali namo sa pagtu-o, gusto namo nak maayaman ninro kag tungor sa ato mga hali kang Kristo nak nagpahuwayey, agor indi kamo mapakalisor tuyar sa mga waya nagtutu-o nak waya't pag-asa. ¹⁴ Dahil nagpapati kita nak si Hesus ay namatay ag nabanhaw, ag nagpapati ra kita nak katong ato mga hali kang Kristo nak namatayey ay abanhawon ra it Dios, ag inunot sinra ni Hesus sa Ida pagbalik.

¹⁵ Kada ngani gingsisiling namo sa inro, kag gingpasador sa amo it Gino-o tungor sa Ida pagbalik, nak kag mga nagtutu-o sa Ida nak buhi pa hastang sa Ida pagbalik ay indi mauna sa mga namatayey.

¹⁶ Dahil kag Gino-o mismo ay mapilhig halin sa langit nak nagsusugo it makusog, rungan sa bandilyo it pinaka-mataas nak anghel, ag rungan ra sa budyong it trumpeta it Dios, ag kag mga namatayey kang Kristo ay imaw kag unang abanhawon. ¹⁷ Bag-o kitang mga buhi pa ay abay-on rili ag karungan it katong mga ingbanhaw ay masapoy kitang tanan sa Gino-o ruto sa mga rampog. Ag kita ay magiging kaibahan it Gino-o hastang sa waya't katapusan. ¹⁸ Ngani, gamita ninro kaling mga bisaya agor mapakusog ninro kag buot it usa'g-usa.

Maging Hanra Sa Pagbalik It Gino-o

5 Pero, mga hali namo sa pagtu-o, tungor sa oras ag sa panahon kung sauno matatabo kali, bukoey

kinahangyan nak isuyat pa namo kina sa inro. ² Dahil ayamey ra nak gador ninro nak kag pagbalik it Gino-o ay sa oras ag sa adlaw nak waya nato giaasahi, tuyar sa pag-abot it usang mananakaw sa gab-i. ³ Sa oras nak nagsisiling kag mga tawo, "Ay salamat, hilwayey kita ag timunong!" ag pagkatapos gulping maabot kag disgrasya sa inra, tuyar sa gulping pagpasyapo it usang manug-anak nak kabade. Ag inding gador sinra makalikaw rili.

⁴ Pero kamong amo mga hali, ayamey ninro kali ag waya kamo igpapangabuhi sa karuymanan, kada indi kamo dapat makibot sa oras it pagbalik it Gino-o tuyar sa pagkakibot it tawo sa pagsuyor it usang mananakaw. ⁵ Dahil ingpahadagey it Dios sa isip natong tanan nak nagtutu-o kag matatabo, kada puyde kitang magsiling nak wayaey kita nasasakupi it karuymanan o gab-i, kundi kahadagan o adlaw.

⁶ Kada ngani kita'y mag-alisto ag indi kita magkinatuyog permi pareho it ginghimo it iba nak waya gipapaabot sa pagbalik it Gino-o. Ag kinahangyan ra nak maayam kita magraya it ato sarili. ⁷ Dahil kag mga tawo nak palakatuyog ay lalong nagpapaka-kinatuyog sa gab-i, ag kag mga palayango ay nagpapaka-payango sa gab-i dahil naruruyman kag inra isip. ⁸ Pero, dahil kita ay nasasakupan it kahadagan ay dapat maayam kita magraya it ato sarili. Kinahangyan nak kita ay tuyar sa sundalo nak nagsusuksok it armas bilang pangprotekta sa pag-ataki it kalaban. Ahimuon natong panagang sa ato rughan kag ato pagtu-o ag pagpalangga sa Dios, ag kag pag-asa nak kita ay Ida aluwason sa palaabuton ay imaw kag ato magiging panagang sa uyo.

⁹ Dahil waya gibut-a it Dios nak maaguman nato kag Ida parusa kundi aluwason Nida kita parayan sa ato Ginoong Hesu-Kristo. ¹⁰ Namatay Sida para sa ato agor kita, aber minatay man o buhi pa sa Ida pagbalik, ay mabubuhi nak kaibahan Nida. ¹¹ Kada ngani padayon ninro nak pakusugon ag patibayon kag pagtu-o it usa'g-usa tuyar sa inro ginghuhuman ngasing.

KAG KATAPUSAN IT SUYAT

Kag Panghuling Paglaygay

¹² Mga hali namo sa pagtu-o, ingpapangabay namo sa inro nak tahuron ninro kag mga naghuhugor sa pagserbisyo sa Gino-o, kag mga nagpapamuno ag nagtutudlo sa inro. ¹³ Taw-e nak gador sinra it maadong pagtahor nak inggwa't rayang pagpalangga dahil dili sa inra ginghuhuman. Siguraduhon ninrong maging maado kag inro pagsinunranan.

¹⁴ Ag mga hali namo, inglalaygay namo sa inro nak inro bisar-an kinang mga tamaran, pakusuga kinang mga mahinay it tagipusuon, buligi kinang mga mayu-

da pa kag pagtu-o, ag habaan kag inro pasensya sa tanan. ¹⁵ Bad-ey nak gador kamo gibayos sa mga naghihimo sa inro it mayain. Imbis nak tuyar ay magtinguha yangey kamo permi nak maghimo it maado sa usa'g-usa, ag sa tanang tawo.

¹⁶ Magkinasadya kamo permi. ¹⁷ Maging mapinangamuyon. ¹⁸ Ag maging mapinasalamaton sa aberniong kahimtangan, dahil imaw kali kag kabubut-on it Dios sa inro pagpangabuhi kang Kristo Hesus.

¹⁹ Aya gipigahe kag Ispirito it Dios, ²⁰ ag aya gibaliwaya-a kag ni-o mang mensahe nak halin sa Dios, ²¹ pero dapat nak usisaon anay kina tanan kung halin sa Dios o buko. Panghuyte ninro kag maado, ²² ag isikway kag aberniong kayainan.

Kag Pagpakamaado ag Pagpangamusta

²³ Kabay pa nak kag Dios nak nagtata-o it katimunungan kag magbulig sa inro sa pagtuman it maado bilang mga ginahin para sa Ida. Ag kabay pa nak paday-

on Nidang tatapon kag inro ispirito, kalag, ag yawas, agor kali ay maging maado ag waya sa inro it masisiling nak mayain hastang sa pagbalik it ato Ginoong Hesu-Kristo. ²⁴ Sida nak nagtawag sa inro nak magiging Ida mga katawuhan ay talagang masasaligan ag Ida atumanon kali.

²⁵ Mga hali namo, umiran kami sa inro mga pangamuyo.

²⁶ Kamustaha kag tanang mga hali raha, sa mapinalanggaon ag sa balaan nak parayan. †

²⁷ Gingtutugon nak gador nako sa inro sa pangayan it Gino-o nak ipabasa kaling suyat sa tanang mga hali sa pagtu-o raha.

²⁸ Kabay pang mapasa-inrong tanan kag kaaduhan it ato Ginoong Hesu-Kristo.

Kag Pangruhang Suyat ni Apostol Pablo para sa
MGA TAGA-TESALONICA

---

† Kag "sa mapinalanggaon ag sa balaan nak parayan" ay "sa pagta-o it balaan nak haro sa usa'g-usa" sa bisayang Griyego.

2 Tesalonica

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA PANGRUHANG SUYAT NI APOSTOL PABLO PARA SA

MGA TAGA-TESALONICA

Kaling suyat ay imaw kag pangruha sa ruhang suyat ni Apostol Pablo sa mga kahalian sa pagtu-o sa syudad it Tesalonica. Ingsuyat nida kali mga 22 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak 52 A.D.) Gusto ni Pablo nak maipahadag pa sa inra kag sabat sa tanan nak inra mga pangutana tungor sa pagbalik ni Kristo.

Kag siling ni Pablo rili ay bag-o magbalik si Kristo ay mapakahimo anay it subrang kayainan kag mga tawo, laloey sa pagpanguna it kaling gingtatawag nak “pinaka-pinuno it kayainan” nak imaw kag malaban sa Gino-o. Gingtugon ni Pablo kag mga nagsusunor kang Kristo nak magpaninrugan sa inra pagtu-o aber sa tunga it ni-o mang subida ag pagpahirap sa inra, ag magtrabaho para sa inra pagpangabuhi tuyar sa inghimo nina Pablo, ag padayon ra nak maghimo it maado.

KAG SUYOR IT 2 TESALONICA

Kag Pagpangamusta

Kag Pagpasalamat ag Pagpuri na Pablo

Kag Nahanungor sa Pagbalik ni Kristo

Kag Pagtudlo Tungor sa Matimunong nak Pagpangabuhi

Kag Bendisyon

Kag Pangruhing Suyat ni Apostol Pablo para sa

MGA TAGA-TESALONICA

KAG PAGPANGAMUSTA

1 ¹⁻² Mga pinalangga namong kahalian sa pagtu-o nak nagtitipon sa pagdayaw sa Dios raha sa syudad it Tesalonica, [†]

Kami nak sina Pablo, Silas ^{††} ag Timoteo kag nagsusuyat it kali.

Kabay pang kag kaaduhan ag kag katimunungan nak halin sa Dios nak Tatay ag Ginoong Hesu-Kristo ay mapasa-inrong tanan raha nak nagpapasakop sa inra.

[†] Puyding basahon nato sa Bin. 17:1-15 kung pauno nakaabot kag Maadong Balita sa Tesalonica sa probinsya it Macedonya. It kato kaling mga lugar ay sakop pa it Roma. ^{††} o “Silvanus” (Basaha ra sa Bin. 15:22—18:5 ag 1 Tes. 1:1-2b.)

KAG PAGPASALAMAT AG PAGPURI NINA PABLO

Kag Pagpakusog sa Tunga it Pagpahirap

³ Mga hali namo sa pagtu-o, talagang dapat yang nak kami ay perming magpasalamat sa Dios dahil sa inro. Tama yang nak pasalamatan Sida, dahil sa lalong pagrako it inro pagtu-o, ag sa pagrugang it inro pagpinalanggaan sa usa'g-usa. ⁴ Kada ngani kamey mismo it nagmamarako sa inro ruto sa tanang hali nato sa pagtu-o nak nagtitipon sa pagdayaw sa Dios sa ibang mga lugar, dahil sa inro pagpaninrugan ag pagtu-o sa mga pagpahirap sa inro, ag sa inro pagtiis sa tunga it mga subida nak inro gingrarayanan.

⁵ Kaling pagtu-o ag pagtiis ninro it hirap ay imaw kag nagpapamatuor nak matarong kag paghusgar it Dios

sa mga tawo sa palaabuton. Dahil sa parayan it mga kahirapan nak inro ingrarayanan ngasing, gingpapakita it Dios nak kamo ay magiging angay yang nak mabibilang sa gingharian Nida. ⁶ Tama yang ra nak bayusan it Dios kag mga nagpapahirap sa inro. ⁷ Ag kamo nak nagtitiis it kaling inra mga pagpapahirap ay ataw-an ra it kapahuwayan, ag imaw ra kami, sa pagbalik it Ginoong Hesus pagkakita nato sa Ida nak nagpipilhig halin sa langit kaibahan kag Ida gamhanan nak mga anghel. ⁸ Sa Ida pagbalik Sida ay makikita sa tunga it kayado nak nagrarayab-rayab.

Ida abayusan kag mga waya gikilaya sa Dios ag waya gisusunor sa Maadong Balita tungor sa ato Ginoong Hesus. ⁹ Maaguman ninra kag waya't katapusan nak parusa ag mabubuyag sinra sa presensya it Gino-o ag sa himaya it Ida gahom. ¹⁰ Kali ay matatabo sa adlaw it Ida pagbalik pramas mababaton Nida kag kahimayaan halin sa Ida tanang sinakupan nak nagtutu-o sa Ida. Akatingayahan Sida it tanang nagtutu-o, kaumir kamo dili, dahil gingpatihan ninro kag amo pagpamatuor nahanungor sa Ida.

¹¹ Dahil ngani rili, permi namo kamo nak ingpangamuyo, nak kabay pang himuon it ato Dios nak maging angay kamo sa Ida pagkatawag sa inro nak maging Ida mga katawuhan. Ag kabay pang parayan sa Ida gahom ay Ida taw-an it katuparan kag tanang inro maadong hanrom, ag pakamaaduhon kag tanang trabaho nak bunga it inro pagtu-o. ¹² Kali ay agor kag pangayan it ato Ginoong Hesus ay mataw-an ninro it kahimayaan, ag kamo ay Ida ra abaluran kumporme sa rakong kaaduhan it ato Dios ag ato Ginoong Hesu-Kristo.

KAG NAHANUNGOR SA PAGBALIK NI KRISTO

Kag Huling Rakong Paglaban sa Dios ag kag Pagyuaw it Tawong Pinaka-pinuno it Kayainan

2 Ngasing, mga hali namo sa pagtu-o, tungor gihapon sa pagbalik it ato Ginoong Hesu-Kristo ag sa Ida pagtipon sa ato agor sapuyon Sida, gingpangabay namo sa inro, ² nak inding raan kamo malibog o maguluhan kag inro isip, kung marunggan ninro nak nag-abotey kuno kag adlaw it pagbalik it Gino-o. Inding gador kamo magpati kung inggwa kamo it marunggan nak mensahe kuno halin sa Ispirito it Dios, o inggwa it balita o suyat kuno nak halin sa amo. ³ Aya nak gador kamo gipaluko miskan kanin-o sa ni-o mang parayan. Dahil indi magbalik kag Gino-o hastang waya pa natatabo kag huling rakong paglaban sa Dios, ag hastang waya pa nayuaw kag tawo nak pinaka-pinuno it kayainan, nak siguradong waya't ibang apagtuan kundi impyerno. ⁴ Ida akuntrahon kag Dios ag ipamutang nida kag ida sarili nak mas yabaw sa ni-

o mang ingdidios it tawo. Kada sida kag maingkor sa pinaka-sagradong lugar sa Templo it Dios, ag ibantala nida kag ida sarili nak sida ay imaw kag Dios.

⁵ Waya baga ninro narurumrumi nak ingsilingey kali nako sa inro it katong hina pa ako?

⁶ Ayam ninro kung ni-o kag nagpipiga † sa ida ngasing hastang sa tamang oras it ida pagyuaw. ⁷ Ngani, aber ngasing ay haley kag kayainan, ugaling waya pa kali napapaka-bisto myentras hali pa kinang nagpipiga. Pero pag mabaoyey kaling nagpipiga ay mabibis-toy ag kag kayainan ay mapapasugtaney. ⁸ Ag imaw kag oras nak mayuawey kaling pinaka-pinuno it kayainan. Pero sa pagbalik it Ginoong Hesus sa nakakasilaw Nidang hitsura, kina ay Ida amatyon ag apirdihon parayan sa paghuyop yang. ⁹ Pero bag-o sida pirdihon it Gino-o, sida ay mapakita it mga katitinyang milagro ag tanra parayan sa gahom ni Satanas pramas lukuhon kag mga tawo.

¹⁰ Ag sida ay mahimo it maramong klase it kayainan pramas magpangluko it mga tawo nak mapapapagto sa kaparusahan dahil inra gingsikway kag kamatuuran nak tan-a'y makakata-o sa inra it kaluwasan. ¹¹ Kada ngani gingpapasugtan yangey sinra it Dios nak mapakapaluko pang gador, agor mapati sinra sa mga buko klaro. ¹² Ngani, sinrang tanan nak nagkikinasya sa paghimo it kayainan ag waya gipati sa kamatuuran ay aparusahan.

Kag Pagpasalamat ag Paglaygay sa mga Pinili it Gino-o

¹³ Pero kamong mga hali namo nak pinalangga it Gino-o, talagang dapat yang kaming magpasalamat permi sa Dios para sa inro. Dahil tong una pa ay pinilley kamo it Dios agor maluwas parayan sa paggahin sa inro it Ida Ispirito pramas kamo ay maging Ida mga balaan nak katawuhan, ag parayan sa inro pagpati sa kamatuuran. ¹⁴ Ingtawag kamo it Dios pramas luwason parayan sa Maadong Balita nak amo gingwali sa inro, agor maaguman ninro kag kahimayaan it ato Ginoong Hesu-Kristo. ¹⁵ Kada ngani mga hali namo sa pagtu-o, paninruge ninro it maado ag panghuytan kag mga panudlo halin sa amo nak amo ra dating natun-an, ag amo ray kali ingpaabot sa inro parayan sa pagbisaya ag pagsuyat.

¹⁶ Kabay pang taw-an kamo it kahilwayang waya't katapusan ag pag-asa nak inggwa't maadong apagtuan parayan sa kaaduhan it ato Ginoong Hesu-Kristo ag kag Dios nak ato Tatay nak nagpapalangga sa ato.

¹⁷ Kabay pa rang taw-an kamo Nida it kahilwayan sa in-

† *Siling it mga maayam sa Bibliya, buko ninra ayam ngasing kung ni-o talaga kag nagpipiga sa pagpakita it katong pinaka-pinuno it kayainan, pero sa inra pag-isip kaling "nagpipiga" ay puyding gobyerno, o pagpalapnag it Maadong Balita ni Apostol Pablo, o Ispirito Santo, o kag mga nagtutu-o kang Kristo nak nagtitipon sa pagdayaw sa Dios.*

ro mga tagipusuon ag maadong buot, agor magpa-dayon kamo sa paghimo ag sa pagbisaya it maado.

KAG PAGTUDLO TUNGOR SA MATIMUNONG NAK PAG-PANGABUHI

Kag Pangabay nak Ipangamuyo sina Pablo ag kag Pagpakusog sa mga Taga-Tesalonica

3 Sa katapusan, mga hali namo sa pagtu-o, pangamuyuan kami nak sa amo pagwali it mga bisaya it Gino-o ay padayon kina nak mapalapnag ag mataw-an it balor it mga tawo, pareho sa natabo sa inro. ² Ag pangamuyuan ra ninro nak waya't matabo sa amo laban sa mga mayaing tawo ag mga nagkukuntra sa amo, dahil buko tanan ay nagtutu-o sa mga bisaya it Gino-o.

³ Pero kag Gino-o ay talagang masasaligan, ag Sida kag mata-o it kusog ag mabantay sa inro laban kang Satanas, nak imaw kag inghalinan it kayainan. ⁴ Ag rako kag amo pagtu-o sa Gino-o, nak kamo ay nagtutuman sa Ida, ag padayon ra ninro nak tumanon kag amo mga gingsugo sa inro.

⁵ Kabay pa nak kag Gino-o kag magtudlo sa inro mga tagipusuon nak padayon ninrong mabatyagan kag pagpalangga it Dios, ag Sida kag matudlo sa inro nak kamo ay magpaninrugan tuyar kang Kristo.

Kag Sugo nak Magtrabaho ag Indi Magpabada sa Pagpangabuhi

⁶ Ngasing, mga hali namo sa pagtu-o, ingsusugo namo sa inro sa pangayan it ato Ginoong Hesu-Kristo nak indi mag-iba sa mga hali nak pabada sa pagpangabuhi, ag waya gisusunor sa inro mga natun-an halin sa amo nak amo ra dating natun-an. ⁷ Kamo mismo kag nakakaayam nak kami ay dapat ninrong patuyaran, dahil it katong hina pa kami ay waya kami gitinamar. ⁸ Waya ra kami gipanghagaran it amo gingkaon, kundi gingbadaran kina namo. Adlaw ag gab-i kag amo pagtrabaho ag nagpangabudlay kami

agor indi kami maging pabug-at sa misikan kanin-o sa inro.

⁹ Buko nak kami ay waya it karapatan nak magbaton it pagkaon halin sa inro, kundi imaw kag amo inghimo agor sa tuyar nak parayan it amo pagpangabuhi, kamo ay mataw-an it ehemplo nak dapat ninrong patuyaran. ¹⁰ Dahil aber it katong rahina pa kami sa inro, ingsugoeay namo kamo nak kung inggwa sa inro it waya gustong magtrabaho, bad-ey sida gipakauna.

¹¹ Amo kali nasiling, dahil nakaabot sa amo nak kag iba sa inro ay nagtitinamar ag kag ing-akasan it oras ay kag pagpasinglabot sa pagpangabuhi it iba, ag waya nak gador gitratrabaho. ¹² Kada ngasing kinang mga tawo nak tuyar ay gingsusugo ag ginglalaygayan namo sa pangayan it ato Ginoong Hesu-Kristo, nak magtrabaho para sa inra sarili, ag maghim-ong sa inra pagpangabuhi.

¹³ Mga hali namo, kabay pang indi kamo magsawa sa paghimo it maado. ¹⁴ Kung inggwa sa inro it indi magsunor sa amo ginglalaygay rili sa suyat, tanra-e sida ag aya giiba sa ida, agor sida ay mapapahuda. ¹⁵ Pero aya sida gitratara nak kaaway, kundi paandami sida bilang hali ninro sa pagtu-o.

KAG BENDISYON

¹⁶ Kabay pang kag Gino-o nak nagtata-o it katimunungan ay imaw kag mata-o sa inro it katimunungan sa tanang oras ag sa tanang kahimtangan. Ag kabay pang Sida ay maging kaibhanan ninrong tanan.

Kag Mga Huling Bisaya ni Pablo

¹⁷ Ngasing, ako mismong si Pablo, kag nagsusuyat it kaling huling mga bisaya. Ag kali ay suyat it ako sariling damot nak imaw kag tanra it ako tanang suyat, agor makilaya nak kali ay halin sa Ako.

¹⁸ Kabay pang mapasa-inrong tanan kag kaaduhan it ato Ginoong Hesu-Kristo. Kag Primerong Suyat ni Apostol Pablo kang TIMOTEO

1 Timoteo

KAG PAUNANG MGA BISAYA TUNGOR SA PRIMERONG SUYAT NI APOSTOL PABLO KANG

TIMOTEO

Kaling suyat ay imaw kag una sa ruhang suyat nak ingsuyat ni Apostol Pablo (1 Tim. 1:1-2.) sa usang binata nak manugsunor ni Kristo nak kag ngayan ay Timoteo. Ingsuyat nida kali mga 33-35 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak mga 63-65 A.D.) Kaling si Timoteo ay halin sa banwa it Listra sa probinsya it Pisidya, nak ngasing ay sakopey it Turkey. Kag ida nanay ay usang lahi it Hudyo pero kag ida tatay ay usang taga-Gresya. It katong sida ay maisot pa, sida ay ingtudluan it ida nanay ag lola tungor sa Gino-o, ag tong huli, sida ay naging kaibahan ag manugbulig kang Pablo sa ida pagpanglibutan sa pagwali it Maadong Balita. It katong ingsuyat ni Apostol Pablo kaling suyat, ida'y ingtalaga si Timoteo bilang pastor sa Epeso pramas kuntrahon katong mga nagtutudlo it buko matuor. Ing-uumir nida diling suyat kag angay nak pamatasan it mga nagtutu-o, lalong-laloey kag para sa inra mga pinuno. Sa huling parti it kaling ida suyat ay inglalaygayan ra ni Apostol Pablo si Timoteo kung pauno sida maging usang maadong manugserbisyo kang Hesu-Kristo ag kung ni-o kag ida mga responsibilidad sa iba't-ibang grupo it mga Kristyano.

KAG SUYOR IT 1 TIMOTEO

Kag Pagpangamusta
 Kag Nahanungor sa Tama ag Salang Panudlo
 Kag Nahanungor sa Pagpangamuyo
 Kag Nahanungor sa mga Pinuno it mga Nagtutu-o
 Kag mga Laygay kang Timoteo Para sa mga Nagtutu-o
 Kag mga Huling Tugon

Kag Primerong Suyat ni Apostol Pablo kang

TIMOTEO

KAG PAGPANGAMUSTA

1 ¹⁻² Pinalangga nakong anak sa pagtu-o nak Timoteo, [†]

Ako si Pablo nak Apostol ni Kristo Hesus kag nagsusuyat it kali. Ako ay Apostol kumporme sa sugo it Dios nak ato Manluluwas ag Ginoong Hesus nak ato pag-asa.

Kabay pang mapasa-imo kag kaaduhan, kag kaluoy ag kag katimunungan nak halin sa Dios nak Tatay ag kang Kristo Hesus nak ato Gino-o.

[†] Basaha sa Bin. 16:1-2 tungor kang Timoteo.

KAG NAHANUNGOR SA TAMA AG SALANG PANUDLO

Kag Paandam Laban sa Salang Panudlo

³ Kung ni-o kag ako ginglaygay sa imo it katong ako'y papagtuon sa probinsya it Macedonya, ay imaw ra gihapon nako it ginglalaygay sa imo ngasing, nak ikaw ay magtiner pa raha sa syudad it Epeso. Dahil inggwa't pilang mga tawo raha nak kinahangyang imo malaygayan nak indi magtudlo it mga sala nak panudlo. ⁴ Kinahangyan rang imo sinra laygayan nak indi giakason kag inra mga oras sa mga istorya nak indi ma-

pamatuuran. Ag imaw ra sa pagsinunson sa pay waya't katapusang mga listahan it mga ginikanan, dahil kina ay ginghalinan it mga pagsinuay-suayan dahil sa inra pagpitlo-pitlo yang. Kaling tuyar nak mga istorya ay waya gitutudlo sa inra kung pauno sunron kag kabubut-on it Dios nak maayaman parayan yang sa pagtu-o.

⁵ Kumo kaling ato panudlo sa inra ay pramas kag tanang nagtutu-o kang Kristo ay magkainggwa't pagpalangga sa usa'g-usa. Kaling pagpalangga ay dapat halin sa tagipusuon nak waya't gingkukumkom nak kahangit, halin sa malimpyong kunsensya, ag dahil sa matuor nak pagtu-o. ⁶ Inggwa it mga tawo nak nagtalikor sa tuyar nak panudlo ag sinra ay nagkayaag pagpagto sa puat pagdiniskusyan nak waya ra't kapuyos-puyos. ⁷ Kali ay dahil sa inra kagustuhan nak maging mga manunudlo it Kasuguan it Dios. Kag mga panudlo nak inra ingtutudlo sa mga tawo ay kabi ninra ay tama, pero buko. Dahil waya ninra naiintyendihe kag matuor nak panudlo it Dios.

⁸ Ayam ra nato nak maado kag Kasuguan kung kali ay inggagamit it tawo sa tama. ⁹ Kali ay parayan sa ida pagkaintyende nak kag Kasuguan ay waya gihimu-a it Dios para sa mga maadong tawo, kundi para parusahaan kag mga tawong nagkukontra sa tama ag suwail. Imaw ra sa mga waya gitutuman sa kabubut-on it Dios ag sa mga makasal-anan, sa mga tawong waya namumut-i it Dios ag sa mga waya't pagtahor sa aber ni-o mang sagradong bagay, sa mga nagpapangmatay it inra tatay o nanay, ag sa mga nagpapangmatay it iba pa ninrang isigkatawo. ¹⁰ Kag Kasuguan ay ginghimo ra it Dios para sa mga tawong nag-uubay sa buko ninra sariling asawa, mga nag-uubay sa inra kaparehong kayake o kaparehong kabade, mga nagpapangbaoy it mga tawo nak pwersahan para makwartahan yang, mga bakakon, mga nagtitestigo it buko matuor, ag katong mga naghihimo it aber niong kabaliskaran it tadlong nak panudlo. ¹¹ Sa yudo it kina kag mga tadlong nak panudlo ay katong kumporme sa mahimayaong Maadong Balita it Dalayawon nak Dios, nak ingtugyan sa ako agor ipanudlo.

Kag Pag-uma ni Pablo nak Rako kag Kaluoy it Dios sa Ida

¹² Abang rako kag ako pagpasalamat kang Kristo Hesus nak ato Gino-o nak nagta-o sa ako it kusog nak magwali it Maadong Balita! Nagpapasalamat ra ako nak gingmuyatan ako Nida nak usang masasaligan ag gingpili nak magserbisyo sa Ida, ¹³ aber tong una ay ako Sida gingpasipalahan ag ingpahirapan nako kag Ida mga katawuhan, ag aber ako Sida ging-insulto. Pero sa yudo it kina ay ingkaluy-an gihapon ako it Gino-o dahil dati ay nahimo nako katong mga bagay, ag

waya nako nasaduri nak kato yaki ay sala, ag dahil sa ako kawar-an it pagtu-o sa Ida. ¹⁴ Ag subra-subra kag kaaduhan sa ako it ato Ginoong Dios, kaumir kag Ida pagta-o sa ako it pagtu-o ag pagpalangga sa ako isigkatawo dahil sa pagpakig-usa kang Kristo Hesus.

¹⁵ Masasaligan kaling bisaya ag dapat nak patihan. "Si Kristo Hesus ay nagpaali sa kalibutan agor luwason kag mga makasal-anan," ag kung sa payain-yainan yang ra it pagkatawo ay wayaey it makakapareho sa ako. ¹⁶ Pero dahil raha gingkaluy-an ako it Dios agor sa pagpatawar sa ako nak imaw kag pinaka-makasal-anan sa tanan ay maipakita ni Hesu-Kristo kung mauno it rako kag Ida pagpasensya. Ag ginghimo ra Nida kali agor kag Ida pagpatawar sa ako ay puyding muyatan it ibang mga matu-o sa Ida para inra mabaton kag kabuhi nak waya't katapusan. ¹⁷ Kabay pang kag tanang balor ag kadayawan hastang sa waya't katapusan ay maita-o sa Dios nak Hari it tanang kapanahunan, Dios nak waya't kamatayon, Dios nak indi makita it ato mga mata, Sida nak ausang Dios. Kabay pa.

Kag Responsibilidad ni Timoteo

¹⁸ Timoteo, anak, kag mga manugbisaya it mensahe halin sa Dios para sa mga nagtutu-o ay nagta-o it mensahe para sa imo, agor pakusugon ikaw sa imo pagserbisyo sa Dios. Ag ngasing ako ra ikaw gingsusugo kumporme sa inra ingsiling. Magtinguha nak gador ikaw para sa kamatuuran nak ato gingtutuuhan, tuyar sa usang maadong sundalo nak naglalaban para protektahan kag ida nasasakupan. ¹⁹ Himu-a kali habang gingpapanghuytan nimo kag imo pagtu-o sa Ida ag sa pagtuman nimo kung ni-o kag gingsisiling it imo kunsensya nak tama. Inggwa't pilang mga tawo, nak dahil waya ninra gitumana kag gingsisiling it inra kunsensya ay nawagit kag inra pagtu-o, nak pay baga batil nak inra gingpabad-an nak mawasak sa tunga't karagatan. ²⁰ Kaumir sa inra sina Himeneo ag Alejandro nak tong huli ay gingpasugtan nako nak magsunor sa inra kagustuhang tumanon si Satanas. Kali ay agor sinra ay magmadla ag makatuon nak indi magpasipala sa Dios.

KAG NAHANUNGOR SA PAGPANGAMUYO

Kag mga Tugon Tungor sa Pagpangamuyo

2 Ngasing, sa imo pagtinguha para sa kamatuuran, una sa tanan gingtutugon nako sa imo nak tudluan sa inra nak ipaabot sa Dios kag mga paghagar it kinahangyan, mga pagpangamuyo, mga pangabay para sa iba, ag mga pagpasalamat. Hiwaton ninro kali para sa tanang tawo. ² Umiron ninro kag mga hari ag mga pinuno nak kag inra pagrumaya ay maado agor kita ay

mapangabuhi it mahilway ag matimunong, sa ato pagtahor ag pagtuman sa kabubut-on it Dios sa tanang bagay. ³Maado kag pagpangamuyo para sa tanan, dahil kali ay namumut-an it Dios nak ato Manluluwas. ⁴Naghahanrom Sida nak kag tanang tawo ay maluwas ag makaayam it kamatuuran.

⁵Ag kag kamatuuran ay ausa yang kag Dios † nak Manluluwas, ag ausa yang ra kag manugpatunga sa Dios ag sa tawo. Waya't iba kundi si Kristo Hesus nak nagpakatawo, ⁶Sida nak naghalar it Ida kabuhi agor maging pangtubos para sa tanan. Kali kag pamatuor it Dios sa Ida hanrom nak kato, nak naipahadag sa tamang panahon.

⁷Dahil rili, ako ay pinili ag gingbutang it Dios bilang usang manugbantala ag apostol, ag manugtudlo sa mga buko Hudyo †† tungor sa matuor nak pagtu-o nak napasa-ato parayan sa pagtu-o kang Hesus. Kag ako gingsisiling ay kag kamatuuran ag waya ako gibibi-nakak.

Kag mga Tugon Para sa mga Nagtutu-o sa Oras it Pagdayaw

⁸Ngani, kag ako hanrom ay aber riing lugar it intro pagtitipon sa pagdayaw sa Dios, kag mga kayake ay magpinangamuyo. Pero bag-o ninra itaas kag inra mga damot sa Dios ay dapat siguruhon ninra nak kag inra pagpangabuhi ay malimpyo sa atubangan Nida, ag waya ra sinra it dumot ag ingtatago nak kahangit sa inra isigkatawo.

⁹Ag kag mga kabade ray ra ay dapat pakanduon kag inra sarili it katong buko malaw-ay ag tama yang. Kali ay parayan sa angay nak pagpamaro ag buko parayan sa subrang pag-arti sa paghusay it inra buhok, ag buko sa pagpuni sa inra mga yawas it mga buyawan, mga perlas, o iba pang mga mamahayon nak mga besti. ¹⁰Imbis nak punihan ninra kag inra sarili it kina agor sinra'y magiging kamumuot gimuyatan, ay dapat kag inra ipakita ay mga maadong binuhatan. Dahil kina kag matuor nak kagandahan sa pagmuyat it Dios ag angay yang sa mga kabade nak nagsisiling nak sinra ay nagdadayaw sa Ida.

¹¹Kag mga kabade ay dapat ra nak maghipos habang nagtutuon, ag matuor nak magpasakop sa mga mas mataas sa inra. ¹²Waya nako gisusugti kag mga kabade nak imaw it magtudlo sa mga kayake o imaw it maggahom sa inra. Sinra ay dapat maghipos, ¹³kumo kag unang inghimo it Dios ay si Adan bag-o si Eba. ¹⁴Ag usa pa, buko si Adan kag naluko ni Satanas, kundi kag kabade, ag sida kag unang nakasala. ¹⁵Pero aluwason gihapon sida it Dios habang gingriripara nida it maado kag ida mga anak, † kung magpadayon

† Basaha sa Deu. 6:4. †† o "mga Hentil" nak halin sa bisayang Inglis nak "Gentile." ‡ Basaha sa Hen. 2-3. †† Kali kag usang parti it Bibliya nak mahirap intyendihon it mga nagbabasa. Siling it mga

sida nak magtu-o, ag magiging mapinalanggaon, magpakabalaan ag maado kag ida paghiwas.

KAG NAHANUNGOR SA MGA PINUNO IT MGA NAGTUTU-O

Kag Tamang Pamatasan it mga Pinuno it mga Nagtutu-o

3 Masasaligan kaling bisaya ag dapat nak patihan. "Si-o man kag naghahanrom nak maging pinuno it mga nagtutu-o †† ay naghahanrom it buko basta-bastang trabahuon." ²Ngasing, kag usang pinuno it mga nagtutu-o ay kinahangyan nak waya it maiipuya kag iba sa ida, matutom sida sa ida asawa, ††† maayam magraya ag magpugong it ida sarili, gingtatahor, bukas kag pamayay para sa ibang tawo, ag maayo magtudlo. ³Dapat ra nak sida ay buko palayango, buko mapintas sa iba kundi mabuot, buko palaaway, ag buko hakog.

⁴Kinahangyan ra nak maayo sida magrumaya it ida panimayay, ag kag ida mga anak ay nagpapairayom ag nagtatahor sa ida. ⁵Dahil kung kag usang tawo ay daok magrumaya it ida sariling panimayay, pauno nida mariripara it maado kag mga nagtutu-o?

⁶Dapat marugayey pati sida nak nagsusunor kang Kristo. Dahil kung buko ay sabaling ipagmarako nida kaling ida pagiging-pinuno ag mapasa-ida ra kag parusang tuyar sa ingta-o it Dios kang Satanas.

⁷Laloey nak kinahangyan nak maado kag pagmuyat sa ida it mga tawong buko manugsunor kang Kristo, dahil sabaling puro pagpuya kag ida abuton ag sida'y mahuyog pa sa rit-ag ni Satanas.

Kag Tamang Pamatasan it Mga Manugbulig sa mga Pinuno it mga Nagtutu-o

⁸Kag bawat manugbulig ray ra sa mga pinuno it mga nagtutu-o ††† ay kinahangyan nak talahuron it mga tawo, inggwa't usang binisayahan, buko palayango, ag buko hakog. ⁹Kinahangyan ra nak inra panin-rugan kag kamatuuran nak inggwa't malimpyong kunsensya. Kali kag kamatuuran nak ato ingtutuuhan tun-

maayam sa Bibliya nak buko ninra ayam ngasing kung ni-o talaga kag gustong bisayahon it kali, ugaling sa inra pag-iisip kali ay puyding hanuyos kag kasadya it usang kabade habang sida ay nagriripara sa ida mga anak, o maluluwas sida parayan sa pagkatawo it usang piling anak nak imaw si Kristo, o abuligan sida it Dios nak malampanan nida kag sumpa sa ida nak aagumon nak hirap sa pagpanganak. Kaling sumpa sa kabade ay gingmitlang sa Hen. 3:16.

†† Sa ibang mga pagsalin it Bibliya kaling pinuno it mga nagtutu-o ay ingtatawag rang "obispo." (Basaha ra sa Bin. 20:28; Plp. 1:1 ag Tito 1:7.) ††† Sa bisayang Griyego kali ay "ausa yang it asawa". Pero kali ay inggwa't iba't-ibang pagkaintyendi tuyar sa "ausa yang it asawa," o "nag-asawa sida it usang beses yang," o "kinahangyan nak sida ay matutom sa ida asawa." ††† Sa ibang mga pagsalin it Bibliya kaling mga manugbulig it mga pinuno it mga nagtutu-o ay ingtatawag rang "diakono." (Basaha sa Plp. 1:1.)

gor kang Kristo, nak date'y waya gipahadagan it Dios sa tawo, pero ngasing ay gingpahadagey sa ato.

^{†10} Masre anay kag tawo nak gusto nimong pilion bilang manugbulig sa mga pinuno it mga nagtutu-o. Ag kung ida maipakita nak waya sa ida it masisiling nak mayain ay batuna sida bilang manugbulig.

¹¹ Kag mga kabade ray ra ay kinahangyan nak talahuron it mga tawo, buko mapanira it inra isigkatawo kundi maayam magpugong it ida sarili ag masasaligan sa tanang bagay.

¹² Tungor pa gihapon sa mga manugbulig sa pinuno it mga nagtutu-o, sinra ay kinahangyan ra nak usa yang kag asawa, ag maayam magrumaya it panimayay ag magpasunor sa inra mga anak. ¹³ Kina tanan ay kinahangyan nak makita sa bawat manugbulig sa mga pinuno agor sinra ay magiging maadong manugbulig, ag mas maado kag pagmuyat sa inra it tanan. Kung inra kali asunron ay lalo pang matibay kag inra pagtu-o kang Kristo Hesus.

Kag Kamatuuran Tungor kang Kristo nak Date'y Waya Gipahadagan it Dios sa Tawo

¹⁴ Nagsasalig ra akong makapanha sa inro sa indiey marugay nak panahon. Pero sa gihapon ay ako gingsusuyat sa imo kag mga laygay nak kali. ¹⁵ Kaling laygay nako ay agor kung maatraso man ako, ay ayamey nimo kag mga tamang paghiwas bilang myembro it panimayay it Dios nak imaw kitang mga nagtutu-o sa buhi nak Dios. Importante kali dahil kag mga nagtutu-o kag inggwa't obligasyon nak panghuytan ag itudlo it tama kag kamatuuran nak gingta-o sa ato it Dios, tuyar sa haligi ag tuko nak nagpapatibay sa bayay.

¹⁶ Matuor nak di rakong balor kaling kamatuuran tungor kang Kristo nak dati ay waya gipahadagan it Dios sa tawo, pero ngasing ay gingpahadagey kali sa ato nak,

Sida ay nagpakita bilang tawo,

Sida ay ingpamatuuran it Ispirito it Dios nak matarong. ^{††}

Nakita Sida it mga kaanghelan,

ingwali Sida sa mga nasyon, [‡]

ingpatihan it mga tawo sa bug-os nak kalibutan,

ag Sida ay gingraya pa-langit sa Ida kahimayaan.

[†] Sa ibang mga pagsalin it Bibliya kaling kamatuuran tungor kang Kristo, nak date'y waya gipahadagan it Dios sa tawo ay ingtatawag rang "misteryo." (Basaha sa Rom. 16:25-26.) ^{††} Aber ingmatay si Kristo dahil kag inra pagkakilaya sa Ida ay usang makasalanan, pero sa kamatuuran waya Sida it sala, ag ingpamatuuran it Ispirito it Dios nak matarong Sida tong Sida ay nabanhaw. [‡] Basaha sa Sal. 9:11 ag Col. 1:23.

KAG MGA LAYGAY KANG TIMOTEO PARA SA MGA NAGTUTU-O

Kag Nahanungor sa mga Nagtutudlo it Buko Matuor

⁴ Ngasing, maathag kag inggisiling it Ispirito it Dios nak sa huling mga panahon, kag iba ay mabuyag sa matuor nak pagtu-o. Kali ay dahil inra apatihan kag inggisiling it mga maayo magpanglukong ispirito ag kag mga panudlo it mga mayaot. ² Kaling mga nagpanglukong ispirito ay nagtutudlo parayan sa mga tawong nagpapakita it maado ag tama kuno kag pagtutudlo pero mga bakakon ra. Kag mga tawong kali ay pay kibuyoney kag kunsensya, kada waya yang sa inra aber kag inra ginghihimo ay sala. ³ Ingbabawal ninra kag pag-asawa ag kag pagkaon it pilang mga pagkaon, aber kali ay ingtuga it Dios para kaunon it mga nagtutu-o ag nakakasador sa kamatuuran, nak inggwa't pagpasalamat. ⁴ Dahil tanang bagay nak ingtuga it Dios ay maado, ag waya't dapat paindian kung kali ay gingbabaton nak inggwa't pagpasalamat. ⁵ Kumo pag kali ay napasalamataney ag napangamuyuaney, kumporme sa siling it bisaya it Dios kali ay naging limpyoy.

Kag mga Laygay Para kang Timoteo

⁶ Ngani, ikaw Timoteo, kung kag mga laygay nak kali ay imo ipasador sa atubangan it tanang mga hali kang Kristo Hesus, ikaw ay magiging maadong suguon Nida. Ag dapat ay permi nimong pakusugon kag imo ispirito parayan sa kamatuuran nak makikita sa mga bisaya it Dios. Kali kag maadong panudlo nak imo ingesusunor. ⁷ Aya gipasinglabot sa mga kalibutanhon ag mga waya't puyos nak tatabilon nak mayado sa kamatuuran. Imbis nak tuyar ay anara kag imo sarili nak mamut-an ikaw it Dios.

⁸ Ngasing, waya't mayain kung aanaron nato kag ato yawas sa mga bagay nak makapakusog dili, pero mas maado kung aanaron nato kag ato ispirito nak magpangabuhi nak mamumut-an it Dios. Mas maado kali dahil inggwa kali it matata-o nak maado sa ato ngasing ag imaw ra sa palaabuton pa nak kabuhi.

⁹ Masasaligan kaling ako ingisiling ag dapat nato nak patihan. ¹⁰ Kada ngani imaw kina kag rason kung asing kita ay nagpapaka-tinguha ag nagpapaka-pangabudlay. Dahil kag ato pag-asa sa palaabuton ay ato gingta-o sa buhi nak Dios, nak imaw kag Manlu-luwas it tanang tawo, laloey it mga nagtutu-o sa Ida.

¹¹ Kada, tudluan ag ipatuman nak gador kag mga bagay nak kali. ¹² Aya gipabad-e nak minuson ka it aber sin-o dahil sa imo kabataon. Maging ehemplo ka sa mga nagtutu-o kang Kristo sa imo pagbisaya ag pamatasan, sa pagka-mapinalanggaon, sa pagtu-o, ag sa

paghiwas nak wayang gador it makikitang kalaw-ayan.

¹³ Habang waya pa ako naabot, intyendiha kag pag-basa it Sagradong Kasuyatan sa atubangan it mga tawo, kag pagwali ag kag pagtudlo. ¹⁴ Aya gipabad-e kag ispirituhanong abilidad nak ingta-o sa imo it Ispirito Santo it katong ikaw ay ingpatungan it damot it mga pinuno it mga nagtutu-o, [†] ag inggwa't nagbisaya it mensahe halin sa Dios tungor raha.

¹⁵ Himu-a permi kinang mga responsibilidad ag tawe nak gador kina it oras agor makita it tanan kag pag-uswag it imo ministryo. ¹⁶ Magrahan nak gador ikaw sa imo paghiwas ag sa imo ingtudlo. Paninrugi kina, dahil parayan raha ay maluluwas kag imo sarili pati kag mga nagpapanimati sa imo.

Kag Tamang Pagtratar sa Bawat Hali sa Pagtu-o

5 Aya gibisar-i kag usang kayake nak mas maguyang sa imo. Pangabaya sida sa maadong parayan nak pay baga kag imo gingbibisayahan ay imo sariling tatay. Ag kag mga kayake nak nakakabata sa imo ay tratara nak pay imo mga manghor. ² Ag kag mga mas maguyang nak kabade ray ra ay tratara nak pay imo nanay, ag kag mga nakakabata sa imo nak mga kabade ay tratara nak pay tuyar sa imo mga manghor. Maging limpyo permi kag intro isip sa maadong parayan it pagtahor sa inra.

Kag Pagta-o't Bulig sa mga Balong Nagtutu-o kang Kristo

³ Tahura ag buligi kag mga kabading balo nak wayaey nak gador it ibang mabulig. ⁴ Kung kag usang balo ay inggwa't mga anak o mga apo, tudlu-e sinra nak sa suyor it relihiyong Kristyano kag inra responsibilidad ay sa inra sariling pamilya anay tuyar sa pagpakita it utang nak loob sa inra mga maguyang. Dapat ninra kaling himuon dahil kali ay maado sa pagmuyat it Dios. ⁵ Kag klarong balo nak wayaey talaga't ibang nasasaligan, ay katong ingtaoy sa Dios kag ida pag-asa. Kada adlaw ag gab-i sida ay nagpapangamuyo ag naghahagar sa Dios it ida mga kinahangyan. Sida kag dapat buligan it mga hali sa pagtu-o.

⁶ Pero, kag balo nak pasunor-sunor yang sa kagustuhan it ida yawas ay indi dapat buligan it mga nagtutu-o, dahil aber sida ay buhi pa, sa kamatuuran ay minatayey sida sa ispirituhanong pagpangabuhi.

⁷ Tudluan kaling tanan sa mga nagsusunor kang Kristo agor waya't maiipuya sa inra. ⁸ Kung inggwa sa inra it waya giriripara sa inra mga hali, laloey sa inra sariling pamilya, ay ida gingtalikuran kag pagtu-o kang Kristo ag subra pa sida ruto sa mga tawo nak waya't pagtu-o.

[†] Basaha sa Bin. 6:6 ag 1 Tim. 1:18.

⁹ Pag kag usang balo ay subra'y nak saisenta anyos, puyde sidang iiba sa listahan it mga dapat buligan. Pero dapat ra nak sida ay naging matutom sa ida asawa, ^{††} ag inggwa't mga mapamatuor sa ida maadong buhat, tuyar abi sa kung ida naparagko nak maado kag ida mga anak, gingbaton nida kag mga nagsinampot sa ida bayay, nagserbisyo sida sa mga kapwa nida nak sinakupan ni Kristo sa ni-o mang parayan, aber sa paghinaw it inra mga siki. Nagbulig sida sa mga nahihirapan, ag ida ingta-o kag ida sarili sa paghimo it maado sa ni-o mang ida makakayanan.

¹¹ Pero aya giibhan sa listahan it mga balo nak dapat buligan, kag mga balo nak bata pa. Kali ay dahil di posibilidad nak maabot kag oras nak sinra ay mahanrom ray nak mag-asawa liwat. Pag natabo kali ay inra mapapabad-an kag inra promisa sa pagserbisyo kang Kristo bilang balo. ¹² Ngani, ipamutang sinra nak nakasala dahil sa inra pagsira sa primero ninrang gingtug-an nak magserbisyo kang Kristo tong sinra ay nabalo. ¹³ Usa pa, pag nagamon sinra nak inggwa't nagtata-o yang permi't inra kinahangyan, sinra ay makakatuon nak magrinuyog ag magyinagadaw sa mga kayungot. Ag buko yang magrinuyog kundi magtinabil pa ag magpasinglabot sa mga bagay nak buko ninra dapat pasinglabutan, sa inra pagbisaya nak buko dapat ibisaya.

¹⁴ Kada para sa ako, mas maado pang kag mga balo nak bata pa ay mag-asawa yangey liwat, magpanganak, magripara it inra panimayay, ag indi magta-o it lugar nak kita ay mayainon it ato kaaway. ¹⁵ Nabisaya kali nako dahil inggwa't pila sa inra kag ako nakita nak naraya ni Satanas.

¹⁶ Kag ako laygay sa mga kabade nak nagtutu-o kang Kristo nak inggwa't mga hali nak balo, ay dapat sinra kag mabulig sa inra. Kina ay agor indi mapakabugatan kag mga nagtutu-o pramas sinra ay makabulig rutong mga balo nak wayang gador talaga it ibang masasaligan.

Kag Nahanungor sa mga Pinuno nak Nagrurumaya sa mga Nagtutu-o

¹⁷ Kag mga pinuno it mga nagtutu-o nak nagrurumaya it maado ay dapat yang ninrong pakabaluran sa pagta-o sa inra it abundang suhoy, laloey katong mga nagpapangabudlay sa pagpangwalihan ag sa pagpanudlo. ¹⁸ Dahil siling ngani sa Sagradong Kasuyatan ay, "Aya gitabuni kag yuba it baka habang intro inggagamit sa paggiok pramas makakakaon ra." [‡] Usa pang siling dili ay, "Kag usang trabahador ay dapat yang talagang makabaton it tamang suhoy." ^{‡‡}

^{††} Sa bisayang Griyego kali ay "ausa yang it asawa." Pero kali ay inggwa't iba't-ibang pagkaintyendi tuyar sa "ausa yang it asawa," o "nag-asawa sida it usang beses yang," o "kinahangyan nak sida ay

¹⁹ Aya nak gador gipatihe kag akusar laban sa usa sa inro mga pinuno kung waya yang ra it ruha o tatlong makakatestigo nak kina'y klaro. ²⁰ Kinang mga pinuno ray ra nak nagpapadayon sa pagpakasala ay bisar-i sa atubangan it tanan agor kag iba ay mahahadlok magpatuyar. †

²¹ Sa atubangan it Dios ag ni Kristo Hesus ag Ida mga piling anghel, ikaw ay ako ingsusugo nak imo ipatupar kag mga reglamintong kali para sa tanan it waya't pinilian, pramas waya't makakasiling nak ikaw ay inggwa't pinalabi.

²² Usisa-a anay it maado kag tawo bag-o bendisyunan nimo bilang pinuno parayan sa pagpatong it imo damot sa ida.

Ag magrahan pramas indi ka mabasoy it iba sa inra pagpakasala, agor indi mabutang sa kumpromiso kag imo sarili.

²³ Ag tungor sa imo yawas, aya gipabad-e kag imo sarili. Buko permi-perming tubi yang kag imo ainumon, kundi inom ra it maisot nak inumon nak ubas dahil makakabulig kina sa imo bituka ag imaw ra sa iba pang permi nimong gingbabatyag.

²⁴ Ag rumruma ra kali, inggwa matuor it mga tawo nak kag pagpakasala ay ayamey it tanan praber pa mahusgaran, pero inggwa ra it iba nak kag kasal-anan ay sa huley masasaduran. ²⁵ Imaw ra kina sa mga maadong buhat. Inggwa't mga ayamey nak raan it tanan, pero kung buko man ay indi ra kina magpabiling nakatago.

Kag Nahanungor sa mga Ulipon nak Nagtutu-o kang Kristo

6 Imaw kali kag ako mga laygay para sa mga ulipon nak nagtutu-o kang Kristo. Sinra ay dapat magtahor sa inra amo agor kag ngayan it Dios ag kag ato gingtutudlo ay indi mapuya. ² Indi dapat mabuhinan kag pagtahor it usang ulipon sa ida amo nak nagtutu-o kumo sinra ay maghali kang Kristo. Dapat pa ngani nidang pakanduon kag ida pagserbisyo dahil kag nakakabaton it kapuslanan ay mga nagtutu-o kang Kristo, ag pareho sinrang palangga it Dios.

Tudluan ag ipatupar kaling mga obligasyon it mga ulipon sa imo mga hali sa pagtu-o. ³ Kung inggwa ugaling it nagtutudlo it kuntra rili, ag sinra ay waya gikukumporme sa maadong mga panudlo it ato Ginoong Hesu-Kristo ag sa mga tudlo kung pauno sinra mamumut-an it Dios, ⁴ sinra ay nagmamarako yang, pero waya ra sinra't nanunungnangan! Sakitey ninra kag paghinanap it kasabtan ag pagpakigsuay tungor sa mga bisaya, nak imaw kag inghahalinan it paghinilian, paghinangitan, pagpanglibak, ag mayaing

matutom sa ida asawa. ‡ Basaha sa Deu. 25:4. †† Basaha sa Lev. 19:13 ag Deu. 24:14-15. † Basaha sa Deu. 13:11.

mga pagduda. ⁵ Imaw ra kali kag perming inghahalinan it pagdiniskusyunan it mga tawong mayain it pag-iisip, kato bagang wayaey it pagkaayam sa kamatuuran. Kali ay dahil kag asa inra huna-huna ay kag pagiging pagka-diosnanon ay usang parayan yang kung pauno sinra ay inggwa't mapapakamos.

Kag Nahanungor sa Pagpalangga sa Kwarta

⁶ Matuor, abang rako kag mapapakamos sa pagka-diosnanon, pag kita ay masinadyahon ag mapinasalamaton kumporme sa ingta-o sa ato it Dios.

⁷ Kumo tong matawo kita sa kalibutan ay waya kita it raya rili, ag pag kita ay mamatay ay waya ra kita it mararaya halin dili. †† Inggwa yang kita it nakakaon ag nasusoksok ay dapatey kitang makuntento. ⁹ Pero katong mga nagpakaha-hanrom nak maging manggaranon ay natitintar. Sinra ay pay naririt-ag ag napapagto sa paghanrom it mga nio-niong bagay nak waya ra't natataong kaaduhan sa inra sarili, kundi puro yang kahaprusan it buot. Ag imaw pa sa inra't maraya sa kasiraan ag kamatayon. ¹⁰ Dahil kag pagpalangga sa kwarta ay imaw it inghahalinan it tanang klaseng kayainan. Sa paghingabot sa kwarta ay maramo kag napapayado sa kamatuuran nak nakikita sa mga bisaya it Dios, ag kag inra nasasagpaan ay puro kabug-atan sa rughan.

Kag Iba pang Laygay Para Kang Timoteo

¹¹ Pero ikaw, Timoteo, nak usang suguon it Dios, ay dapat nak magpayado sa tanan nak kina. Kag imo ahanrumon ay kag pagka-matarong, pagka-diosnanon, pagka-matibay sa pagtu-o, pagka-mapinalangaon, pagka-mapaninrugan ag pagpakamabuot. ¹² Tulyar sa usang naglalaban it rayagan nak nagtitinguha nak magraog, ay kinahangyan nak ikaw ay magtinguha nak himuon kag tanan nak imo makakayanan sa pagsunor sa kamatuuran nak nakikita sa mga bisaya it Dios. Imaw it panghuyti kag kabuhi nak waya't katapusan, nak kung riin ay imaw kag rason kung asing ikaw ay ingtawag nak magsunor kang Kristo, it katong imo ingpamatuor sa tunga it karamuan kag imo pagtu-o sa Ida. ¹³ Sa atubangan it Dios nak nagtata-o it kabuhi sa tanang tinuga, ag ni Kristo Hesus nak nagbisaya sa atubangan ni Poncio Pilato it maadong pamatuor, ¹⁴ ingtutugon ka nako nak himuon nak gador nimo kag imo makakayanan agor kag imo itudlo ay waya it masisiling nak mayain, ag indi mapuya hastang magpakita kag ato Ginoong Hesu-Kristo sa Ida pagbalik.

¹⁵ Mabalik Sida sa tamang panahon nak ingtermino it Dios, Dios nak dalayawon ag ausang Mananakop,

†† Basaha sa Job 1:21; Sal. 49:17 ag Man. 5:15.

kag Hari it tanang mga hari, ag Gino-o it tanang mga gino-o. †

¹⁶ Sida kag Dios nak indi mamatay ag nag-iistar sa kasusilaw nak hadag nak waya't aber siong nakakaatubang, Sidang waya pa nak gador it nakakamuyat ag indi nak gador mamuyat-muyatan. †† Kabay pang mapasa-Ida kag tanang balor ag kita'y Ida gamhan hastang sa waya't katapusan. Kabay pa.

Kag Laygay Para sa mga Manggaranon

¹⁷ Kag mga manggaranon dili sa kalibutan ay imo laygayan nak indi magminataas-taason o magsalig sa inra mga manggar nak mawawagit yang, kundi magsalig sa Dios nak imaw't nagtata-o sa ato it abundang mga bagay nak ato ikakasadya. ¹⁸ Dapat nak maado kag inra himuon pramas magmanggaranon sinra sa maadong mga binuhatan. Dapat ra sinra nak maging maatag sa pagta-o it inra manggar ag sinra ay

† *Basaha ra sa Deu. 10:17; Sal. 136:3 ag Dan. 2:47.* †† *Basaha ra sa Sal. 104:2.*

maging mabinuligon sa inra isigkatawo. ¹⁹ Sa paghimo it kali ay nagtitipon sinra sa langit it manggar nak inra mapupuslan sa paabuton, agor mapapanghuytan ninra kag matuor nak kabuhi.

KAG MGA HULING TUGON

²⁰ Ay Timoteo, bantaying gador kag kamatuuran tungor kang Hesus nak ingtugyan nako sa imo nak imo itudlo. Aya giiba sa mga waya't puyos nak kalibutan-hong tatabilon, imaw ra kinang mga pagsinabtanan tungor sa inra gingsisiling nak kaayaman kuno, nak sala ra. ²¹ Dahil inggwa't ibang tawo nak sa inra pagpang-uma-uma it tuyar nak kaayaman, sinra ay nayaag halin sa matuor nak rayan it pagtu-o nak makikita sa mga bisaya it Dios.

Kabay pa nak mapasa-inrong tanan kag kaaduhan it Dios.

Kag Pangruhang Suyat ni Apostol Pablo kang TIMOTEO

2 Timoteo

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA PANGRUHANG SUYAT NI APOSTOL PABLO KANG

TIMOTEO

Kaling suyat ay imaw kag pangruha sa ruhang suyat nak ingsuyat ni Apostol Pablo kang Timoteo nak usang pastor. It katong ingsuyat kali ni Pablo, sida ay asa prisuhan ag ayamey nida nak indiey marugay ay amatyoney sida dahil sa ida pagministeryo para kang Kristo. Kada nagtinguha nak gador sida parayan riling suyat nak ipaabot kag ida huling paglaygay sa inra. Kali ay ingsuyat mga 36-37 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak mga 66-67 A.D.)

Ginglalaygayan ni Pablo si Timoteo nak magpursige ag magpadayon sa pagwali it kamatuuran nak inggwa it katutom, kag kamatuuran nak makikita sa Maadong Balita ag sa ibang parti it Sagradong Kasuyatan. Ginglalaygayan dili si Timoteo, laloey sa pagyinakot sa mga waya kapuyos-puyos nak pagsinuay nak nakakapayaag yang sa pagtu-o it mga tawo. Ag ingsiling ra sa ida ni Pablo kag tungor sa subrang kayainan it tawo sa huling mga panahon bag-o magbalik si Hesu-Kristo.

Gingpaparumrom ra si Timoteo nak dapat nidang himuong ehemplo kag ida pagtu-o, maging mapasensyahan, mapinalanggaon, ag matiniison sa hirap ag mga paghingabot.

KAG SUYOR IT 2 TIMOTEO

Kag Pagpangamusta

Kag Pagpasalamat ag Pagpakusog

Kag Paandam Tungor sa mga Nagtutudlo it Buko Matuor

Kag Pagpamatuor ni Apostol Pablo

Kag Mga Huling Pangamusta

Kag Pangruhang Suyat ni Apostol Pablo kang

TIMOTEO

KAG PAGPANGAMUSTA

1 ¹⁻² Pinalangga nakong anak nak Timoteo, †
Ako si Pablo, nak imo tatay sa pagtu-o ag Apostol ni Kristo Hesus, kag nagsusuyat it kali. Ako ay Apostol kumporme sa kabubut-on it Dios nak nagpili sa ako, agor magwali it tungor sa gingpromisang kabuhi nak mapapasa-ato parayan kang Kristo Hesus.

Kabay pang mapasa-imo kag kaaduhan, kag kaluoy, ag kag katimunungan nak halin sa Dios nak Tatay ag kang Kristo Hesus nak ato Gino-o.

† Basaha sa Bin. 16:1-2 tungor kang Timoteo.

KAG PAGPASALAMAT AG PAGPAKUSOG

³ Ginpapasalamatan nako kag Dios nak gingsiserbisuhan it ako limpyong kunsensya, nak tuyar sa inghimo it ako mga ginikanan. Sa ako pagpangamuyo sa Dios, ikaw ay puat nako gingrumrom, ag nagpasalamat ako sa Ida para sa imo adlaw ag gab-i. ⁴ Pag narururuman nako kag imo pagtibaw it katong magbinuyagan kita ay nalilisor ako, ag naghahanrom ray nak makitaey ka agor ako'y masasadyahan ray.

⁵ Natatanraan nako kag imo matuor nak pagtu-o.

Imaw kag pagtu-o nak unang ingsunor it imo Lola Loi-

da, bag-o napasa-imo nanay ra nak si Eunice, † ag ayam nako nak ngasing ay hinaey sa imo ra.

Dapat Magpaninrugan sa Pagtu-o

⁶ Ngani, ingpaparumrom nako sa imo nak pukawon liwat kag abilidad nak gingta-o sa imo it Dios tong ako ingpatong sa imo kag ako damot. ⁷ Indi ka dapat matahap nak gamiton kina, dahil waya kita gihimu-a it Dios nak mahadlukon kundi gingtaw-an kita it Ida Ispirito it gahom, pagpalangga ag pagpugong sa sarili.

⁸ Kada, aya gikahuda nak magpamatuor tungor sa ato Gino-o, ag imaw ra tungor sa ako nak napriso dahil sa ako pagwali tungor sa Ida. Imbis nak tuyar, parayan sa bulig it Dios ay batuna kag mga kahirap pang arayanan ra nimo tuyar sa ako narayanan dahil sa pagwali it Maadong Balita.

⁹ Kag Dios ay imaw kag nagluwas ag nagtawag sa ato nak magpangabuhin kumporme sa Ida balaan nak kabubut-on. Kali ay buko dahil sa ato maadong mga binuhatan, kundi bag-o pa magtuna kag panahon gingplanoy Nida nak pakamaaduhon kita parayan kang Kristo Hesus.

¹⁰ Pero ngasing yang kali ingpakita tong nag-abot kag ato Manluluwas nak si Kristo Hesus. Ingbay-an Nida it gahom kag kamatayon ag ingpahadag Nida sa tawo kung pauno mapasa-ato kag kabuhin nak waya't katapusan parayan sa Maadong Balita.

¹¹ Ako ay pinili it Dios nak maging manugwali, apostol ag manunudlo it Maadong Balita. ¹² Ag dahil sa ako pagwali it kina ako ay nag-aagom it maramong hirap. Pero waya ako nahuhuda, dahil ayam nak gador nako kung sin-o kag ako ingtutuuhan. Ag sigurado ako nak kaya Nidang bantayan kag ako ingtugyan sa Ida †† hastang sa Adlaw it Ida Paghusgar sa tawo.

¹³ Kag mga tamang panudlo nak imo nabaton halin sa ako ay imaw it sunre sa imo pagtudlo. Tumana kina sa imo pagpadayon sa pagtu-o ag pagpalangga sa imo isigkatawo dahil sa pagpakig-usa kang Kristo Hesus.

¹⁴ Ag parayan sa bulig it Ispirito Santo nak rahali sa ato, aya nak gador gipabad-i kag kamatuuran nak ingtugyan sa imo.

¹⁵ Sador ra nimo nak ruto sa probinsya it Asya, halos tanang mga nagsusunor kang Kristo ay nagbada sa ako. Ag kaumir sa inra sina Pigelo ag Hermogenes.

¹⁶ Pero kag panimayay ni Oneseporo ay kabay pang kaluy-an it Gino-o, dahil maramong beses nidang gingpahagan-hagan kag ako buot. Waya ra nida gikahud-an kag ako pagkapriso. ¹⁷ It kato nganing pag-abot nida sa syudad it Roma ay ida ako ingpaka-

† Basaha sa Bin. 16:1. †† o "kaya Nidang bantayan kag Ida ingtugyan sa ako."

hanap hastang sa ako ay ida makita. ¹⁸ Ngani, ako gingpapangabay nak kabay pang ipakita sa ida it Gino-o kag Ida rakong kaluoy sa Adlaw it Ida Paghusgar sa tawo. Buko yang dahil dili kundi imaw ra sa Ida rakong bulig sa ako tong ako ay ruto pa sa syudad it Epeso.

Kag Tamang Batasan it Maadong Manugsunor ni Kristo Hesus

² Ngani ikaw, ako anak, magsalig permi sa kusog nak ingtata-o it Dios sa tanan nak nagpakig-usa kang Kristo Hesus. ² Kag imo mga natun-an sa ako sa atubangan it maramong mga nakarungog ay itudlo nimo sa mga tawong masasaligan, nak imaw ray kag makakatudlo sa iba.

³ Batuna kag imo dapat rayanan nak hirap sa pagiging usang maadong sundalo ni Kristo Hesus. ⁴ Halimbawa, waya't sundalo nak asa serbisyo nak nagpapasinglabot sa mga bagay nak buko para sa usang sundalo. Dahil kag ida dapat yang nak hanrumon ay mamutan sida it katong tawo nak naghimo it parayan pramas sida ay maging sundalo. ⁵ Imaw ra, kag usang nakikipag-laban sa idamo. Sida ay indi makurunahan bilang manraraog kung indi nida gisunron kag mga riglamento it idamo. ⁶ Ag usa pa, kag mangunguma nak nagpakahirap sa pagtrabaho ay imaw it dapat nak unang makabaoy it parti sa tubas. ⁷ Isipa it maado kaling ako ingsisiling sa imo, ag siguradong kag Gino-o it mabulig sa imo agor kaling tanan ay imo main-tyendihan.

⁸ Rumruma si Hesu-Kristo nak namatay ag nabanhaw, Sida nak halin sa inanak ni Haring David. Imaw kali kag Maadong Balita nak ako ingwawali. ⁹ Ag dahil sa ako pagwali it kali, ako ay nag-aagwanta it hirap ag pagkagapos nak pay usang kriminal. Pero aber tuyar kag ako narayanan kag mga bisaya gihapon it Dios ay waya nagapos. ¹⁰ Ngani, tanang hirap nak ako ing-aagwanta ay alang-alang sa mga pinili it Dios. Kali ay agor sinra ra ay makarungog it Maadong Balita ag magkainggwa it kaluwasan kang Kristo Hesus, kaumir kag waya't katapusang kahimayaan.

¹¹ Masasaligan kaling bisaya ag dapat nak patihan: "Kung nagpakig-usay kita sa pagkamatay ni Kristo, † kita ay mabubuhi ra kaibahan Nida.

¹² Kung padayon gihapon kita nak magsunor kang Kristo, aber magrayan kita it kahirapan, mahari kita nak kaibahan Nida.

Ag kung ato Sida atalikuran, Ida ra kita atalikuran.

¹³ Kung kita ay indi masaligan, Sida ay masasaligan gihapon,

‡ Kung ato ingtalikraney kag mga sala agor magsunor kang Kristo pay kita ay namatay nak kaibahan Nida. (Basaha ra sa Rom. 6:8 ag Col. 2:20.)

dahil indi Nida puyding bay-on sa Ida sarili kag Ida pagka-matarong.”

KAG PAANDAM TUNGOR SA MGA NAGTUTUDLO IT BUKO MATUOR

¹⁴ Parumruman sa ibang mga nagtutudlo raha kaling ako inggisiling sa imo. Laygaye sinra sa pangayan it Gino-o nak likawan kag mga pagsinuay-suayan tungor sa mga bisaya, dahil waya sinra it mawawatwat hina nak maado. Nakakasira yang kina sa mga nagpapanimati. ¹⁵ Himuang gador kag imo tanang mahihimo nak maging kahalamut-an sa atubangan it Dios, bilang usang manugpangabudlay baga nak waya't dapat ikahuda, dahil tama kag imo pagpanudlo sa kamatuuran.

¹⁶ Likawe ra kag mga pagtinabil nak waya't puyos ag buko kahalamut-an sa atubangan it Dios. Dahil kag asamputan it kali ay kag paghimo it mga bagay nak mas makakapayado sa inra sa Dios. ¹⁷ Kag mga tuyar nak pagbisaya nak nagraya sa tawo papayado sa Dios ay puyding ikumpara sa nagyuyunot nak unor nak nagkakatag ag nagsisira sa bug-os nak yawas it tawo. Tuyar kina kag pagtudlo nina Himeneo ag Pileto.

¹⁸ Sinra ay nayaag halin sa kamatuuran parayan sa inra pagtudlo it buko matuor. Ingtudlo ninra nak it katong kita ay nagtu-o kang Kristo ay nagkainggway kita it bag-ong kabuhi, ag wayaey it ibang gingpapaabot pa nak pagkabanhaw it mga minatay. Kada dahil dili sa inra ingtutudlo inggugulo ninra kag pagtu-o it iba.

¹⁹ Ugaling aber inggwa it mga nayaag sa kamatuuran, kag mga bisaya it Dios ay masasaligan gihapon ag waya gibabag-o, tuyar sa usang matibay nak haligi. Ag kag nakasuyat raha ay:

“Ayam it Gino-o kag nakakakilaya sa Ida,” † ag “Kag tawo nak nagsisiling nak nagsusunor sinra sa Gino-o, ay dapat nak talikuran kag pagpakasala.”

²⁰ Sa bayay it usang manggaranon ay buko yang mga gamit nak human sa buyawan ag pilak kag rahagto, kundi inggwa ra it mga human sa kahoy ag sa yunang. Kinang mga human sa buyawan ag sa pilak ay ginggagamit para sa mga dungganon nak bisita, ag kinang mga human sa kahoy ag sa yunang ay ginggagamit para sa mga ordinaryong okasyon ag sa pang-adlaw-adlaw nak paggamit.

²¹ Imaw ra kag tawo. Sin-o man kag nagtalikor sa kasal-anan agor magserbisyo sa Dios nak ida Amo ay ingkukumpara sa kagamitan nak human sa buyawan ag pilak para sa importanting paggamit. Sida ay agahinon it Amo para sa Ida sarili ag magkakainggwa it rakong kapuslanan, ag perming hanra para sa maadong mga buluhaton.

²² Kada, payadu-e kag mga mayaing hanrom nak raya it kabataon ag magtinguha nak maging maado, magkainggwa it matibay nak pagtu-o, maging mapinalanggaon, ag inggwa it maadong kabubut-on. Himu-a kali ag imaw ra kag imo mga kaibahan nak nag-aayaba sa Gino-o it inggwa't malimpyong tagipusuon.

²³ Aya giiba sa mga istoryahan it mga tawo nak kuyang kag pang-intyendi, dahil kina ay waya't kapuyos-puyos nak imaw kag inghahalinan it mga pagsinuay-suayan. ²⁴ Kag suguon it Gino-o ay buko dapat palaaway kundi mabuot sa tanan, usang maayong manugtudlo ag matiison.

²⁵ Sida ra ay dapat mabuot magpamisaya sa ida pagtudlo it tama sa mga nagkukontra. Sabaling taw-an pa sinra it oportunidad it Dios nak maghinuysong ag makaayam ag magtu-o sa kamatuuran. ²⁶ Ag sinra nak dating narit-ag ni Satanas para magtuman sa ida kagustuhan ay natagumpaawaney ag nakahalina sa ida pagkaulipon.

Kag mga Kayainan sa Huling mga Adlaw

3 Pero intyendiha nak gador kali: Sa mga huling adlaw ay lalong mapakahirap. ² Dahil kag mga tawo ay magiging makasarili, hakog sa kwarta, hambugon, pay susin-o, palapasipala, waya'g tutuman sa maguyang, waya't utang nak loob, ag waya't pagtahor sa Dios. ³ Sinra ay waya't pagpalangga, buko mapinatawaron, maayo magpanira, waya't pagpugong sa sarili, subrang isog ag hangit sa mga maadong bagay. ⁴ Buko yang kina kundi sinra ay magiging mga traidor, waya't pakialam, indi magta-o it lugar, mahilig magpakakinasadya imbes nak mamut-an sida it Dios, ⁵ ag pay kung sin-ong relihiyuso pero indi ra makitaan nak sida ay inggagahaman it Dios.

Payadu-e kinang mga tuyar nak tawo, ⁶ dahil kaumir raha kag mga tusong nakakasuyor sa mga panimayay ag nakaka-er ninra kag mga kabade nak mahinay it loob parayan sa inra sala nak panudlo. Dahil kag mga tuyar nak kabade ay yumos sa sala ag paraya-rama yang ra talaga sa ni-o mang gustuhon it inra sarili.

⁷ Sinra ay nagpapanimati sa pagtudlo it aber si-o yang ugaling indi ra nak gador makaintyendi sa kamatuuran.

⁸ Kaling mga tuyar nak tawo nak nagkukontra sa kamatuuran ay mayain kag isip ag indi sinra puyding ipisan sa mga nagsusunor sa matuor nak panudlo. Sinra ay tuyar kana Janes ag Jambres nak it kato ay nagkukontra kang Moises. ††⁹ Pero kinang tanan ay indi magpa-

†† *Kumporme sa ingisiling it mga Hebreo tungor sa natabo sa inra mga ginikanan ruto sa Ehipto, kaling sina Janes ag Jambres ay mga tawo nak amulitan nak insugo it inra hari nak maghimo ra it mga katitingayang bagay tuyar sa mga ingpakita it Dios parayan kana Moises ag Aaron. Basaha kag tungor rili sa Exo. 7:11,22.*

† *Basaha sa Bil. 16:5 ag Juan 10:14.*

dayon dahil maabot kag oras nak kag inra buko tamang ginghihimo ay makikita it tanan, pareho it katong natabo kana Janes ag Jambres.

Dapat Magpaninrugan sa Pagtu-o

¹⁰ Pero ikaw, Timoteo, imo ingsunran kag ako mga ingtudlo sa imo, ako pamatasan, ako pinaka-hanrom sa kabuhi nak maging kahalamut-an sa Dios, ako pagtu-o kang Kristo, ako pagpasensya, ako pagka-mapinalanggaon ag ako pagpaninrugan. ¹¹ Ayam ra nimo kag ako mga narayanang paghingabot, ag ako pagtiis it hirap ruto sa mga syudad it Antiokya, Iconyo ag Lистра. [†] Pero sa tanang paghingabot sa ako ay ako kali naagwanta, ag gingbuligan ako it Gino-o. ¹² Ag matuor ngani, kag tanang naghahanrom nak magpangabuhi it kahalamut-an sa atubangan it Dios sa inra pagsunor kang Kristo Hesus ay marayan it mga pagpahirap. ¹³ Ag habang natatabo kali, kag mga mayaing tawo ag mga manluluko ay lalong mapakayain pa. Sinra ay mapakapangluko dahil sinra mismo ay nalukoy ni Satanas.

¹⁴ Pero ikaw, Timoteo, bad-ey igbag-uha kag imo natun-an ag gingtutuuhan, dahil ayam nak gador nimo kung kanin-o nimo kina natun-e, ag sinra kag mga tawong masasaligan. ¹⁵ Tuna sa imo pagkabata ay ayamey nimo kag Sagradong Kasuyatan nak imaw it nagtudlo sa imo tungor kung pauno ikaw maluwas parayan sa pagtu-o kang Kristo Hesus. ¹⁶ Tanang asa Sagradong Kasuyatan ay ingbuot it Dios nak masuyat. Ag kali ay inggwa't rakong kapuslanan sa pagpanudlo, pagbisaya sa buko matuor, pagtama it sala, ag paglaygay kung pauno magpangabuhi it tama, ¹⁷ agor kag nagsusunor sa Dios ay waya't kakuyangan ag hanra para sa tanang maadong buluhaton.

Kag mga Huling Tugon kang Timoteo

4 Sa atubangan it Dios ag ni Kristo Hesus, nak imaw kag mahusgar sa mga buhi ag minatay sa Ida pagbalik agor maghari, ay ingsusugo ka nako ² nak iwali kag bisaya it Dios. Dapat perming hanra nak magpahadag sa tawo aber gusto man ninrang magpanimati o indi. Pahadagan sa inra kung ni-o kag inra sala, bisayahan ag pakusuga kag inra buot, ag pahaba-a kag imo pasensya sa pagtudlo sa tanan. ³ Dahil maabot kag panahon nak kag mga tawo ay indiey mag-alibhat sa tamang panudlo, imbes nak tuyar ay inra pang gador apakahanapon kag manugtudlo nak kag itudlo ay katong kumporme yang sa inra mga kagustuhan.

⁴ Atalikuran ninra kag pagpanimati sa kamatuuran, ag mas lalo ninrang agustuhon kag mga istorya nak indi mapamatuuran. ⁵ Pero ikaw, Timoteo, dapat per-

[†] Basaha sa Bin. 13:14,51; 14:6.

mi nimong pungan kag imo sarili, tis-a kag mga hirap, padayon sa pagbantala it Maadong Balita, ag himuang gador kag ministeryo nak ingta-o sa imo it Dios.

KAG PAGPAMATUOR NI APOSTOL PABLO

⁶ Kinang tanan ay ako inglalaygay sa imo dahil ako ay mayungotey magtaliwan. Maabot kag oras nak ita-o nako kag ako kabuhi sa Dios nak pay tuyar sa inumon nak ingbuhos sa altar pagkatapos it paghalar it hadop. ^{††7} Kumo kag ako kabuhi ay tuyar sa naglalanban it rayagan, ako ay nagtinguha nak gador nak makaabot sa katapusan. Ag kina ay ako natapos. Ag waya ako igyado sa matuor nak panudlo. ⁸ Kada inggwa't nakahanra para sa ako nak premyo nak ingtatawag nak kuruna bilang matarong nak tawo sa pagmuyat it Dios. Kali ay iputong sa ako it Gino-o nak imaw kag matarong nak manughusgar, pag-abot it Adlaw it Ida Paghusgar sa tanan. Buko yang ako kag mabaton it kato kundi kag tanan nak naghahanrom ra sa Ida pagbalik.

Kag mga Pangabay ni Pablo Kang Timoteo

⁹ Timoteo, himuang gador kag tanan pramas makapali ka sa ako. ¹⁰ Dahil ingbadaan ako ni Demas ag nagpagto sida sa syudad it Tesalonica, dahil mas ingpalabi nida kag kasadyahan rili sa kalibutan. Si Cresente ray ra ay nagpagto sa probinsya it Galasya ag si Tito ay sa Dalmasya. ¹¹ Ausa yang si Lukas nak ako kaibahan dili. Sapuya si Markos ag inunot papali dahil marako kag ida nahihimo sa pagserbisyo sa ako. ¹² Ingpapagto nako si Tiquico sa syudad it Epeso.

¹³ Sa imo pagpali, ray-a katong ako alimungmong nak nabilin kana Carpo sa Troas, pati kag ako mga libro, laloey katong ako mga suyat nak nayuyukon.

¹⁴ Abang yain kag inghimo sa ako ni Alejandro nak manugsaysay. Abayusan sida it Gino-o sa ida mga inghimo.

¹⁵ Mag-andam ra ikaw Timoteo sa ida dahil abang kuntra sida sa ato gingwawali.

¹⁶ It katong unang pag-atubang nako sa korte ay wayang gador it nag-apin sa ako. Ingpabad-an ako it tanan. Kabay pang patawaron sinra it Dios! ¹⁷ Ugaling waya ako gipabad-i it Gino-o. Ingtaw-an gihapon Nida ako it kusog nak maiwali kag bug-os nak mensahe agor marunggan it tanang mga buko Hudyo. [‡] Ngani, ginglibre ra ako't Gino-o sa kamatayon, nak pay sa yubaey it liyon. ¹⁸ Atabangan ako it Gino-o sa tunga it tanang kayainan, ag Ida ako aluwason para ray-on ako sa Ida gingharian sa langit. Mapasa-ida kag tanang kahimayaan hastang sa waya't katapusan. Kabay pa.

^{††} Basaha ra sa Bil. 15:1-10. [‡] o "mga Hentil" nak halin sa bisayang Inglis nak "Gentile."

KAG MGA HULING PAGPANGAMUSTA

¹⁹ Kamusta nganat kina Priscila ag Aquila, pati sa panimayay ni Oneseporo.

²⁰ Nagpabilin si Erasto ruto sa syudad it Corinto. Si Tropimo ay nagkasakit, kada ingbilin nako sida sa banwa it Mileto.

²¹ Paling gador bag-o magtigyamig.

Kamusta kuno, siling na Eubulo, Pudente, Lino, Claudia ag tanang mga hali sa pagtu-o.

²² Kabay pang bantayan ka it Gino-o ag mapasa-inrong tanan kag kaaduhan it Dios.

Kag Suyat ni Apostol Pablo kang TITO

Tito

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA SUYAT NI APOSTOL PABLO KANG

TITO

Kaling suyat ay ingsuyat ni Apostol Pablo kang Tito, nak usang buko Hudyo, nak ida ingraya sa pagtu-o kang Kristo Hesus. (Tito 1:4) Kag unang pagmitlang sa Bibliya tungor kang Tito ay it katong sida ay kaibahan ni Apostol Pablo halin sa syudad it Antiokya sa Sirya papagto sa Herusalem (Gal. 2:1-3.) Pagkatapos it kina, ato makikita nak si Tito ay nagbubulig kang Apostol Pablo sa ida pagministeryo sa mga syudad it Epeso ag Corinto. (2 Cor. 2:12-13; 7:5-6; 8:6.) Tong huli si Tito ay ingbilin sa Isla it Creta pramas pangunahan kag mga nagtutu-o ruto. (Tito 1:5.) Kaling suyat sa ida ay ingsuyat mga 35 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak 65 A.D.)

Hagto sa Creta ay inggwa it mga nagtutudlo it buko tama ag nagpapagulo sa ibang mga nagtutu-o. Kada ingparaya ni Apostol Pablo kaling suyat kang Tito para panduon kag mga problema ag itudlo sa mga nagtutu-o kag tamang panudlo it Maadong Balita tungor kang Hesu-Kristo.

Ingsisiling ra ni Pablo rili sa ida suyat kung ni-o kag mga maadong batasan it mga mapamuno sa mga nagtutu-o, ag kung ni-o kag mga maadong buhat nak dapat himuon it mga nagtutu-o.

KAG SUYOR IT TITO

Kag Pagpangamusta

Kag mga Ahimuon ni Tito sa Isla it Creta

Kag Tamang Panudlo

Kag mga Tugon sa mga Nagtutu-o

Kag mga Huling Tugon kang Tito

Kag Suyat ni Apostol Pablo kang

TITO

KAG PAGPANGAMUSTA

1 ¹⁻³ Pinalangga nakong anak sa pagtu-o nak Tito, †
Ako si Pablo, kag nagsusuyat it kali.

Ako ay gingpili nak maging suguon it Dios ag Apostol ni Hesu-Kristo, para pakusugon kag pagtu-o it Ida mga pinili agor rugangan kag kamatuuran nak inra natun-an. Kaling kamatuuran kag nagtutudlo sa inra kung pauno magpangabuhì kumporme sa kabubut-on it Dios. Ag dahil dili inggwa sinra it aasahan nak magkainggwa it kabuhi nak waya't katapusan. Imaw

† Basaha sa 2 Cor. 2:13; 7:6,13-14; 8:6,16-24; 12:18 ag Gal. 2:1-5 tungor kang Tito.

kag kabuhi nak ingpromisa it Dios bag-o pa humanon kag kalibutan ag kag Dios ay buko bakakon. Ngani sa tamang panahon, ingpahadag Nida kali sa tawo parayan sa Ida mensahe. Kag pagbantala it kina ay ingtugyan sa ako it Dios nak ato Manluluwas.

⁴ Kada, Tito, ako nak imo tatay sa pagtu-o nak kag pagtu-o ay pareho natong ingsusunor, †† habang nagtutuna ako sa pagsuyat it kali, ako ay nagpapangamuyo para sa imo nak kabay pang mapasa-imo kag kaaduhan, kaluoy ag katimunungan nak halin sa Dios nak Tatay ag ni Hesu-Kristo nak ato Manluluwas.

†† o "dahil sa ato parehong pagtu-o, ikaw ay tuyarey sa ako matuor nak anak."

KAG MGA AHIMUON NI TITO SA ISLA IT CRETA

Kag Nahanungor sa Mapamuno sa mga Nagtutu-o

⁵ Ingibilin ka nako raha sa isla it Creta para panduon kag mga butang nak buko pa tama, ag mabutang it mga mapamuno [†] sa mga nagtutu-o sa bawat banwa kumporme sa ako ingtugon sa imo. ⁶ Kag mapamuno sa mga nagtutu-o ay dapat waya it masisiling kag mga tawo laban sa ida, ag dapat ay matutom sida sa ida asawa. ^{††} Kag ida mga anak ra ay dapat nagtutu-o kang Hesu-Kristo, ag waya it makakasiling nak malaway kag inra parayan it pagpangabuhi o sinra ay suwail.

⁷ Kag usang nagpapamuno sa mga nagtutu-o ay dapat waya it masisiling kag mga tawo laban sa ida, dahil sida kag ingsasaligan it mga buluhaton para sa Dios. Kada dapat sida ay buko maminataas-taason, buko mahangiton, buko palayango, buko maisog ag buko hakog, ⁸ kundi dapat abrido kag ida bayay sa mga tawo, ingtataw-an it balor sa ingsisiling it Dios nak maado, maayam magraya sa ida sarili, naghiihimo it tama, balaan ag maayam magpugong it sarili. ⁹ Ing-papanghuytan nak gador nida kag masasaligang mensahe tungor kang Hesu-Kristo nak ida natun-an, pramas ida ray itudlo kag kamatuuran nak nagpapakusog sa mga nagtutu-o, ag ipakita sa mga nagkukontra kag sala it inra pagtudlo.

Kag Nahanungor sa Nagtutudlo it Buko Tama

¹⁰ Nasiling nako kina dahil ngani karamong waya gihapon gisusunor sa tamang panudlo, ag mga tatatiblong waya it puyos ag mga nagpapangluklo, lalong-laloey kag mga lahi it Hudyo nak nagtutu-o kang Hesu-Kristo, pero nakakasala gihapon sa inra pagtudlo nak kinahangyan kuno nak tumanon gihapon kag inra mga kustombre. ¹¹ Dapat sawayon sinra, dahil ingpapagulo ninra kag pagtu-o it ibang panimayay parayan sa inra pagtudlo it buko dapat itudlo, para yang magpangwarta. ¹² Usa sa mga maayo nak taga-Creta mismo kag nagsiling nak, "Kag mga taga-Creta ay bakakon, mapintas tuyar sa maisog nak hadop, matamar ag makagor."

¹³ Tamang gador kinang ida ingsiling. Kada bisar-eng gador sinra, adong matadlong kag inra pagtu-o kang Hesu-Kristo. ¹⁴ Ag ipamatuor sa inra nak sala kag inra inghihimo pramas indiey sinra gipanimati sa mga istoriya it mga lahi it Hudyo nak indi mapamatuuran, ag indiey ra sinra magsunor sa mga sugo it tawong nagtalikor sa kamatuuran.

[†] Basaha ra sa 1 Tim. 3:2-7. ^{††} Sa bisayang Griyego kali ay "ausa yang it asawa." Pero kali ay inggwa't iba't-ibang pagkaintyendi tuyar sa, "ausa yang it asawa," o "nag-asawa sida it usang beses yang," o "kinahangyan nak sida ay matutom sa ida asawa."

¹⁵ Sa mga malimpyo it isip ay malimpyo kag tanang bagay. [‡] Pero sa mga mayaing tawo ag mga waya gitutu-o sa Dios ay waya it bagay nak malimpyo, dahil puro kayainan kag sa inra isip ag waya sinra it kunsensya. ¹⁶ Matuor, nagsisiling sinra nak kilaya ninra kag Dios, pero iba kag inra ginghihimo sa inra ingsisiling. Kayainan ag kuntra sa tama kag inra inghihimo. Ngani, inding gador sinra kahimo it ni-o mang kaaduhan.

KAG TAMANG PANUDLO

Kag Panudlo para sa mga Maguyang

2 Pero ikaw Tito, kag imo pagtudlo ay dapat kumporme sa tamang panudlo. ² Laygaye kag mga maguyang nak kayake nak dapat maayam sinra magpugong it inra sarili, ingtatahor it mga tawo, ag dapat maayam ra sinra magraya it inra sarili. Laygaye pa nak dapat matibay kag inra pagtu-o, pagpalangga ag pagtiis.

³ Imaw ra kag mga maguyang nak kabade, laygaye ra sinra nak dapat maado kag inra pamatasan, indi dapat magpangsira it inra isigkatawo ag indi ra dapat maging manginginom. Kundi dapat sinra ay maayam gitudlo it kaaduhan, ⁴ adong makakatuon sa inra kag mga bata pang kabade kung pauno apalanggaon kag inra asawa ag mga anak, ⁵ kung pauno ra magraya it inra sarili ag maging malimpyo sa inra pagkakabade, kung pauno aintyendihon kag inra panimayay ag maging mabuot, ag kung pauno magpasakop sa inra asawa, agor waya it masisiling nak mayain laban sa bisaya it Dios nak ato ingtutudlo.

Kag Panudlo para sa mga Kabataan

⁶ Imaw ra, laygaye kag mga bata pang kayake nak dapat maayam sinra magraya it inra sarili. ⁷ Ag ikaw ra Tito, sa tanang bagay pakita-e sinra it imo maadong buhat, agor apatuyaran ra ikaw ninra. Ag sa imo pagtudlo dapat sinsero ka ag karapat-dapat nak patihan. ⁸ Kag imo agamiton nak mga bisaya sa imo pagtudlo ay dapat tamang gador ag waya it kapuya-an. Kung tuyar kag imo ahimuon, mapapahudang gador kag mga nagkukontra sa imo, dahil waya sinra it masisiling nak mayain laban sa ato.

Kag Panudlo para sa mga Ulipon

(Epeso 6:5-9; Colosas 3:22-25; 1 Pedro 2:18-20)

⁹ Ag usa pa, laygaye kag mga ulipon nak dapat magpasakop sinra sa inra mga amo ag pasadyahon kag inra amo sa tanang bagay. Laygayan ra nak dapat indi

[‡] Kag tawo nak nagtutu-o kang Kristo ay malimpyo dahil napatawarey sida aber wayaey sida nagsusunor sa tanang kasuguan ag kustombre it mga lahi it Hudyo.

sinra magsabat-sabat sa inra amo ¹⁰ o magpangbaoy, kundi dapat ipakita ninrang sinra ay nasasaligan nak gador, agor sa inra tanang ginghihimo ay makikita it mga tawo nak talagang maado kag ato ingtutudlo tungor sa Dios nak ato Manluluwas.

Kag Panudlo para sa mga Nagtutu-o

¹¹ Kag kabuhi it mga nagtutu-o sa Dios ay dapat tuyar it kina, kumo gingpakitaey it Dios kag Ida kaaduhan it katong Ida ingparaya si Hesu-Kristo pramas luwason tan-a hangga't maaari kag tanang tawo. ¹² Dahil riling Ida kaaduhan kita ay ingtutudluan it Dios nak badaan kag kabuhing buko kumporme sa Ida kabubut-on ag sunron kag ato mga mayaing hanrom dili sa duta. Ingtutudlo ra Nida kina sa ato nak dapat maayam kita magraya sa ato sarili, maging matarong ag matinumanon sa Dios kag ato kabuhi rili sa kalibutan, ¹³ habang inghuhuyat nato kag masadyang adlaw nak ato ging-aasahan, kung sauno nato makikita kag mahimayaong pagbalik ni Hesu-Kristo nak ato Makagagahom nak Dios ag Manluluwas. ¹⁴ Sa Ida pagkamatay, ingta-o Nida kag Ida kabuhi para sa ato agor matutubos kita sa tanang kayainan ag malilimpyo kita. Inglimpyuhan Nida kita agor maging Ida sariling katawuhan nak Ida pinili nak mahugor maghimo it kaaduhan.

¹⁵ Tudluan nak gador kaling ako mga ingsuyat dili ag ingganyuhon kag mga nagtutu-o nak magsunor. Bisayahe kag mga waya gisusunor dahil inggwa ikaw it karapatan nak himuon kali. Ayang gador giparaog-raog.

KAG MGA TUGON SA MGA NAGTUTU-O

Kag Nahanungor sa Pagpasakop sa Gobyerno

3 Parumruman sa mga nagtutu-o nak magpasakop sinra sa mga pinuno ag mga naggagahom sa gobyerno. Dapat perming hanra sinra nak maghimo it maado. ² Parumruman ra nak dapat indi sinra magpangsira o magpang-away, kundi dapat puat sinra mabuot ag mapainubuson sa tanang tawo.

Kag Nahanungor sa Tamang Pamatasan Bilang mga Nagtutu-o

³ Dahil ngani, miskin kita ra it kato ay waya nakasador it kamatuuran tungor sa Dios, suwail ag nayaag dahil sa sala. Ing-ulipon kita it ato iba't-ibang mga mayaing hanrom ag kasadyahan. Malisyuso ag mahilion kita, nahahangit kag iba sa ato ag kita ay nahahangit ra sa inra.

⁴ Pero sa tamang oras, ingpakita it Dios nak ato Manluluwas kag Ida pagka-mabuot ag pagpalangga sa ato, ⁵ ag Ida kita ingluwas. Kag Ida pagluwas sa ato ay

buko dahil sa ato mga maadong buhat kundi sa Ida kaluoy sa ato. Inglimpyo Nida kita tong ingtaw-an kita it bag-ong kabuhi ag ingbag-o kita it Ispirito Santo. ⁶ Waya giinakan it Dios kag pagta-o sa ato it Ispirito Santo, kundi ingbuhos nak gador parayan kang Hesu-Kristo nak ato Manluluwas.

⁷ Ngani, dahil sa Ida kaaduhan inghimo kali it Dios, pramas maging matarong kita sa Ida pagmuyat, ag magiging Ida manugpanubli nak nag-aasa it kabuhi nak waya't katapusan.

⁸ Masasaligan kaling ako ingbisaya ag dapat nak patihan.

Kag Nahanungor sa Salang Panudlo

Gusto nakong itudlo nak gador nimo kaling mga bagay sa mga nagtutu-o sa Dios, agor puat sinrang maghugor nak maghimo it maadong buhat ag kali ay inggwa't marakong maibubulig sa tanan. ⁹ Iwasi kag mga nagsusuay-suayan sa waya it kapuyos-puyos tungor sa mahabang listahan it mga ginikanan, ag mga nag-aapin-apinan o nag-aaway tungor sa Kasuguan ni Moises, dahil wayang gador kina it maibubulig sa inro pagtu-o ag waya't puyos.

¹⁰ Kung inggwa it tawong nagtutudlo it ibang tudlo nak imaw it inghalinan it pag-apin-apinan it mga nagtutu-o, bisayahe sidang magtungon. Kung mabisayahan sida it ruhang beses ag indi gihapon sida magtungon, aya sida gipaibha sa inro. ¹¹ Ayamey ra nimong kag usang tawo nak tuyar ay nagtalikorey sa kamatuuran ag naging makasal-ananey nak gador. Sida ay ingpapamatuuraney it kina parayan sa ida mga nahimo.

KAG MGA HULING TUGON KANG TITO

¹² Apapanhaon nako raha sa imo si Artemas o Tiquico. Pag-abot ninra raha, pilitang gador nak makapali ka sa ako sa syudad it Nicopolis, † dahil sigurado akong ruto ako mapalipas it tigyamig.

¹³ Buligan ag pabayunan nak gador sina Abugadong Zenas ag Apolos sa inra pagpanaw, ag siguraduhang gador nak waya sinra it kakuyangan sa inra mga kinahangyan.

¹⁴ Kag ato mga hali sa pagtu-o raha sa Creta ay dapat magtuon nak maghugor permi sa paghimo it maadong buhat pramas makabulig sa mga tawong di kinahangyan, imbes nak mag-akas it inra oras sa mga bagay nak waya't kapuyos-puyos.

Kag Huling Pagpangamusta

¹⁵ Ingkakamusta ka it tanang kaibahan nako rili. Paabutan ra kag amo pagpangamusta raha sa tanang ato hali sa pagtu-o nak nagpapalangga sa ato.

† *Kag Nicopolis ay usang syudad sa bandang weste it Gresya.*

Kabay pang mapasa-inrong tanan kag kaaduhan it Dios.

Kag Suyat ni Apostol Pablo kang FILEMON

Filemon

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA SUYAT NI APOSTOL PABLO KANG

FILEMON

Kaling suyat ay ingsuyat ni Apostol Pablo sa ida hali sa pagtu-o nak si Filemon, mga 30 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak 60 A.D.) Si Filemon ay nag-iistar sa syudad it Colosas nak ngasing ay sakop it Turkey. Sida ay manggaranon ag inggwa ra it mga ulipon, ag usa sa ida mga ulipon ay si Onesimo. Kaling si Onesimo ay nagpambaoy it kwarta halin kang Filemon bag-o naglayas. (Fil. 1:18) Ag sa laye it mga taga-Roma it kato kag ulipon nak nagpanakaw ag naglayas ay dapat parusahan it kamatayon.

Si Pablo ay ingtatawag rang Saulo sa bisayang Hebreo. Aber sida ay usang lahi it Hudyo, nagrako sida sa Tarso kada nagbibisaya sida it Griyego ag naghuhuman it mga tolda halin sa anit it hadop. Nakilaya nida kag Ginoong Hesu-Kristo tong nagpakita kag Gino-o sa ida sa rayan papagto sa Damasco. (Bin. 7:58; 8:1-3; 9:1-19 ag Plp. 5:3-6.)

Pag-abot ni Onesimo sa Roma, nagkakilaya sinra ni Pablo ag si Pablo kag nagraya sa ida sa pagka-Kristyano. (Fil. 1:10) Pagkakilaya nida kang Kristo, nag-abot kag adlaw nak hanraey sida nak magbalik sa ida dating amo nak si Filemon, kada nagsuyat si Pablo kang Filemon alang-alang kang Onesimo. Nagpangabay sida kang Filemon dili sa ida suyat nak batunon it maado si Onesimo, buko bilang usang ulipon yang kundi usang hali sa pagtu-o. (Fil. 1:16)

KAG SUYOR IT FILEMON

Kag Pagpangamusta

Kag Pangabay

Kag mga Huling Pagpangamusta

Kag Suyat ni Apostol Pablo kang

FILEMON

KAG PAGPANGAMUSTA

1 ¹⁻² Amo pinalanggang amigo nak Filemon, Kaling suyat ay para sa imo nak amo kaibahan sa pagserbisyo kang Kristo Hesus, kaibahan ni Apia nak ato haling kabade sa pagtu-o, si Arkipo nak ato kaibahan sa pagministeryo para sa tanan nak nagtipon sa pagdayaw sa Dios raha sa inro bayay.

Ako si Pablo nak napriso dahil sa ako pagpamatuor tungor kang Kristo Hesus, ag si Timoteo nak ato hali sa pagtu-o, kag nagsusuyat it kali. ³ Kabay pang mapasa-inro kag kaaduhan ag katimunungan nak halin sa Dios nak ato Tatay ag sa Ginoong Hesu-Kristo.

KAG PANGABAY

Kag Pagtu-o ag Pagpalangga ni Filemon

⁴ Filemon, puat ako nagpapasalamat sa Dios pag ingrurumrom ka nako sa ako pangamuyo, ⁵ dahil narurungan nako kag tungor sa imo pagtu-o kang Ginoong Hesus, ag kag imo pagpalangga sa tanang nasasakop it Dios. ⁶ Ingpapangamuyo nako nak parayan sa imo pagpakig-usa sa mga nagtutu-o arugangan pa kag imo kaayaman tungor sa tanang pagpakamaado nak ingtata-o sa ato it Dios, para dayawon si Kristo. ⁷ Filemon, ako hali sa pagtu-o, rako kag ako

kasadya ag nagkusog kag ako buot dahil sa imo pagpalangga sa mga sinakupan it Dios. Dahil ngani ingpakusog nimo sinra parayan sa imo pagpakita it maado.

Kag Pagpangabay ni Pablo para kang Onesimo

⁸ Ngasing, inggwa tan-a ako it ipangabay sa imo. Inggwa ako it karapatan halin kang Kristo para suguon ka, ⁹ pero dahil sa ato pagpinalangga, mapangabay ako sa imo. Kabay pang himuon nimo kali para sa ako. Akong si Pablo ay kaguyangey, ag nakapriso pa dahil sa ako pagpamatuor it tunggor kang Hesu-Kristo. ¹⁰ Kag ako ipangabay sa imo ay para kang Onesimo. Ingbibilang nako sidang ako anak, dahil naraya nako sidang magtu-o kang Hesu-Kristo habang ako'y asa prisuhan. ¹¹ It kato ay waya sida it puyos sa imo, pero ngasing ay di puyosey sida sa atong ruha. †

¹² Ngasing apabalikoney nako raha sa imo kaling ako pinalangga nak si Onesimo. ¹³ Gusto tan-a nako ay dili yang sida subli sa imo, agor makabulig sida sa ako habang hali pa ako sa prisuhan. Napriso ako dahil sa ako pagpalapnag it Maadong Balita. ¹⁴ Pero indi nako kali gihimuon it waya ka't kasaduran, pramas kag imo pagbulig sa ako ay buko sa pilitan, kundi halin sa imo sariling kabubut-on.

¹⁵ Siguro, imaw kali kag rason nak napayado anay sida sa imo it maisot nak panahon, para indiey kamo magbinuyagan pag magbalikey sida. ¹⁶ Dahil ngasing bukoey sida usang ulipon yang nimo, kundi mas maado pa raha, dahil usay ra sidang pinalanggang hali sa pagtu-o. Mahalaga sida sa ako, pero mas lalong maha-

† Sa bisayang Griyego kag gustong bisayahon it pangayang "Onesimo" ay "inggwa't puyos."

laga sida para sa imo, bilang ulipon ag hali nimo sa Gino-o.

¹⁷ Kada, kung ingkikilaya nimo akong kaibahan nimo sa pagserbisyo kang Kristo, batuna sida it maado nak pay ako it ingbaton nimo. ¹⁸ Kung nagkasala man sida sa imo o di utang pa, ako yangey kag sukta. ¹⁹ Akong si Pablo mismo it nagsusuyat it kali. Akong gador kag mabadar sa imo. Pero ayamey ra nimo nak di utang nak buot ka sa ako, ag kina ay kag imo kabuhi bilang nakakilaya kang Kristo. ²⁰ Kada hali nako sa pagtu-o, kabay pang himuon nimo kaling ako gingpapangabay sa imo para mapakusog nimo ako bilang imo hali kang Kristo. ²¹ Karako kag ako pagsalig sa imo. Imaw kina kung asing nagsuyat ako sa imo. Ayam nakong ahimuon nimo kag ako gingpapangabay sa imo para kang Onesimo, ag subra pa raha.

²² Ag inggwa pa ako it ipangabay sa imo. Kung maaari, hanra-e ako it dayunan, dahil nag-aasa akong asabton it Dios kag intro pangamuyo nak makabalik ako raha sa intro.

KAG MGA HULING PAGPANGAMUSTA

²³ Ginkakamusta ka ni Epapras nak kaibhanan nakong priso. Napriso sida dahil ra sa ida pagpamatuor it tunggor kang Hesu-Kristo. ²⁴ Ag ingkakamusta ra ikaw nina Markos, Aristarco, Demas ag Lukas nak mga kaibhanan nakong manugserbisyo sa Dios.

²⁵ Kabay pang mapasa-inro tanan kag kaaduhan it ato Ginoong Hesu-Kristo.

Kag Suyat para sa
MGA HEBREO

Hebreo

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA SUYAT PARA SA

MGA HEBREO

Waya it nakakaayam kung si-o kag nagsuyat it kaling libro, pero mahadag nak kali ay nakasuyat para sa mga lahi it Hudyo nak inggwa it pagtu-o kang Kristo. Kag inra lahi ay ingtatawag rang Hebreo it kato. (Exo. 2:11; 3:18.) Gingsuyat kali agor pakusugon kag inra pagtu-o dahil sinra ay perming gingpapahirapan it inra mga kalahi nak waya nagtutu-o. Ag isutan yangey sinra nagbada sa inra pagtu-o kang Kristo ag nagbalik ray tan-a sa inra relihiyon bilang mga lahi it Hudyo. Kada gingpakusug sinra it manugsuyat it kaling libro parayan sa ida pagpaayam sa inra tungor sa kayabawan ni Kristo. Siguro kali ay ingsuyat 40 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak 70 A.D.)

Riling suyat ay inggwa it tatlong ingpahadag sa inra tungor kang Kristo. Una, Sida ay Anak it Dios nak waya it pagtuna ag waya it katapusan. Ag dahil Sida kag Anak it Dios, Sida ay yabaw pa sa tanang mga anghel, propeta, ag kang Moises.

Pangruha, kag inghimo ni Hesus bilang Pinaka-mataas nak Saserdote sa langit ay mas mahalaga kisa sa ginghihimo it mga saserdote it mga lahi it Hudyo, kada Sida kag nagsubli sa inra bilang manugpangatubang sa Dios para sa mga tawo hastang sa waya't katapusan.

Pangtatlo, parayan sa pagkamatay ni Kristo kag mga tawo ay puydey nak gador maluwas, kumo Sida kag kumpletong katuparan it tanang ingpapasunor it Dios sa mga lahi it Hudyo sa Kasuguan ni Moises.

Kaibahan raha, gingpaayam it manugsuyat diling libro kag ginghimo it kato it mga dungganong Hudyo dahil sa inra pagtu-o pramas kag mga makakabasa it kali ay mapaninrugan sa inra pagtu-o kang Hesus, aber sinra ay gingpapahirapan. Sa katapusan it kaling libro, ginglaygayan nida sinra nak indi magpayado sa Dios, kundi padayon nak magpangabuhi kumporme sa Ida namut-an.

KAG SUYOR IT HEBREO

- Kag Kayabawan ni Hesus nak Anak it Dios
- Kag Kayabawan ni Hesus sa mga Anghel
- Kag Kayabawan ni Hesus kang Moises
- Kag Kayabawan ni Kristo bilang Pinaka-mataas nak Saserdote
- Kag Kayabawan it Bag-ong Kasugtanan nak Ginghimoy ni Kristo
- Kag Kayabawan it Inughalar ni Kristo
- Kag Kahalagahan it Pagtu-o
- Kag Tamang Pagpangabuhi it mga Nagtutu-o kang Kristo
- Kag Katapusan it Libro

Kag Suyat para sa

MGA HEBREO

KAG KAYABAWAN NI HESUS NAK ANAK IT DIOS

1 It katong unang panahon pa, maramong besesey ag sa iba't-ibang parayan kung kag Dios ay inggwa it gustong ipahadag sa ato mga ginikanan, Sida ay nagbisayay sa inra parayan sa mga propeta. ² Pero ngasing nak mga huling adlaw, parayaney sa Ida Anak kag Ida pagbisaya sa ato, nak imaw Nida't gingbutang nak manugpanubli it tanan, ag parayan ra sa Ida ay Ida ingtuga kag tanan. ³ Sa Anak ra makikita kag kahimayaan it Dios. Ag aber ni-o kag ingpapakita it Dios ay imaw ra kag ingpapakita it Anak. Sida't nagtatatap sa tanang mga butang parayan sa Ida gamhanang bisaya.

Ag pagkatapos nak inghimoy Nida kag tanang kinahangyan pramas limpyuhon kita sa ato mga kasalanan, Sida ay nag-ingkorey sa bandang tu-o it Makagagahom nak Dios sa langit. ⁴ Ngani, Sida ay gingbutang it Dios nak mas yabaw kisa mga anghel, kumo gingtaw-an Sida it pangayan it Dios nak mas yabaw kisa sa inra.

KAG KAYABAWAN NI HESUS SA MGA ANGHEL

Kag mga Bisaya it Dios sa Sagradong Kasuyatan

⁵ Dahil waya nak gador it aber usang anghel nak gingsilinggan it Dios nak, "Ikawey kag Ako Anak, ag ngasing Akoey apamatuuran nak Ako kag Imo Tatay," [†]

ag waya ra it anghel nak gingsilinggan it Dios nak, "Ako kag Ida Tatay ag Sida kag Ako Anak." ^{††}

⁶ Ag tong gingparaya it Dios sa kalibutan kag Ida bugtong [‡] nak Anak, nagsiling Sida, "Kag tanang kaanghelan it Dios ay dapat magdayaw sa Ida." ^{‡†}

⁷ Ugaling, tungor sa mga anghel ay kali kag ingsiling it Dios,

"Kag mga anghel nak nagsiserbisyo sa Ako ay Ako inghihimong tuyar sa hangin ag mga rayab it kayado." [‡]

⁸ Pero, tungor sa Ida Anak ay tuyar kag Ida ingsiling, "Ikaw nak Dios, kag mahari hastang sa waya't katapusan

ag kag Imo pagiging hari ay magiging matarong nak gador.

⁹ "Ingpapalangga Nimo kag kaaduhan ag ginghangitan Nimo kag kayainan.

Kada Ako nak Imo Dios kag nagpili sa Imo

[†] Sal. 2:7. ^{††} 2 Sam. 7:14 ag 1 Cro. 17:13. [‡] "bugtong": Kag ingsuyat sa bisayang Griyego ay "panganay." Pag si Hesus ay ingtatawag nak "panganay" kag gustong bisayahon ay yabaw pa Sida sa tanan ag dapat respituhon it tanan. (Basaha ra sa Rom. 8:29; Col. 1:15, 18 ag Pah. 1:5.) ^{†††} Deu. 32:43 ag Sal. 97:7. ^{‡‡} Sal. 104:4.

pramas taw-an Ka it kasadyahan nak mas yabaw sa Imo mga kaibahan." ^{‡‡†}

¹⁰ Ag usa pang gingsiling it Dios sa Ida Anak ay, "Magtuna sa kauna-unahan, Ikaw, GINO-O, kag inghalinan it tanan.

Ikaw ngani kag nagtuga it tanan sa kalibutan ag sa kalangitan.

¹¹ Maabot kag adlaw kung sauno mawawagit kinang tanan, pero Ikaw ay mapabilin hastang sa waya't katapusan.

Kinang tanan ay mayuyuma tuyar sa yamit ¹² nak arolyuhon ag ipahabig pramas apang-islan. Pero Ikaw ay inding gador magguyang dahil kag Imo kabuhi ay waya't katapusan." ^{‡‡}

¹³ Pero waya nak gador it aber usang anghel nak gingsilinggan it Dios pareho sa Ida gingsiling sa Ida Anak nak,

"Maley, ingkor rili sa Ako tu-o, hastang humanon Nako nak tungtungan it Imo mga siki

kag Imo mga kaaway." [§]

¹⁴ Ay kung imaw kina, ni-o kag kahimtangan it mga anghel? Di baga sinra ay mga ispiritong nagsiserbisyo sa Dios nak Ida ingsusugong magbulig sa mga tawong Ida ingbuot nak maluwas?

Kag Pagpaandam nak Indi Magpaawoy-awoy sa Pagtu-o

2 Ngani, kumo yabaw sa tanan kag Anak it Dios, mas kinahangyan nak magpati kita sa kamatuuran nak ingtudlo sa ato, agor kita ay indi magpaawoy-awoy sa pagtu-o. ² Dahil katong mga sugo it Dios nak Ida ingpaabot kana Moises parayan sa mga anghel ^{§†} ay dapat sunron, ag kag tawo nak nakasala o nagsuway raha, sida ay maantos it hustong parusa sa bawat sala o pagsuway. ³ Kada kung imaw kag natabo sa mga waya nagtuman sa gingsiling it mga anghel, ay dey lalong indi kita makaiwas sa kaparusahan kung abaliwayaon nato kaling pinaka-mahalagahang parayan it kaluwasan nak ingbantala it Ginoong Hesus. Sida kag unang nagbantala it tungor riling ato kaluwasan, ag kag mga nagrungog sa Ida, ay imaw ray kag nagpamatuor it kina sa ato. ⁴ Ag Dios ra kag nagpapamatuor it kali parayan sa mga katitingayang buhat ag tanra ag iba't-ibang mga milagro nak Ida inghuhuman, pati sa mga abilidad nak Ida ingpanagtag parayan sa Ispirito Santo kumporme sa Ida kabubut-on.

^{‡‡†} Sal. 45:6-7. ^{‡‡‡} Sal. 102:25-27. [§] Sal. 110:1.

^{§†} Kumporme sa ingsiling it mga lahi it Hudyo it kato, tong gingpaabot it Dios sa tawo kag Ida kasuguan, kag mga anghel ay imaw it Ida ingtugyanan it kina.

Si Hesus ay Naging Tawo Pramas Luwason Kita

⁵ Ngasing tungor hinang bag-ong kalibutan nak amo ingmitlang nak imaw it mailis dili, ay buko kina kabubut-on it Dios nak ipairayom sa mga anghel, kundi sa mga tawo. ⁶ Dahil inggwa it ingsisiling sa Sagradong Kasuyatan nak,

“O Dios, ni-o rang gador kag tawo, para Imo sida rumrumon?

Ni-o rang gador sinra asing Imo akabayakhan?

⁷ Kumo aber para sa malip-ot yang nak panahon, Imo ingpamutang kag tawo nak mas mababa kag kahimtangan kisa sa mga anghel,

ag Imo sinra ingtaw-aney it kahimayaan ag balor nak pay tuyar sa mga hari.

⁸ Dahil ingpairayomey Nimo sa inra gahom kag tanang butang.” †

Kag ingsisiling dili ay gingpairayom it Dios sa gahom it mga tawo kag tanang butang, nak kag gustong bisayahon ay wayaey nak gador it nabilin nak mga butang nak waya napairayom sa inra. ††

Pero sa ngasing, maathag nak waya pa nato nakikita nak kaling tanan ay napairayomey sa gahom natong mga tawo. ⁹ Pero ayam nato nak natuparey kali dahil sa narayanan ni Hesus, kumo para sa malip-ot nak panahon tong Sida ay naging tawo, Sida ay ingpamutang nak mas mababa kag kahimtangan kisa sa mga anghel. Ag sa kaaduhan it Dios, ingtis-an Nida kali pramas aaguman Nida kag kamatayon alang-alang sa bawat tawo. Pero ngasing ayam ra nato nak kag Dios kag nagta-o sa Ida it kahimayaan ag balor nak tuyar sa hari dahil riling Ida kamatayon.

¹⁰ Dios kag nagtuga it tanang butang ag kali ay gingtuga pramas mataw-an Sida it kadayawan. Kada tama nak Ida ingbuot nak si Hesus kag maagom it rakong kahirapan pramas maging manluluwas nak waya't kakuyangan it maramong tawo. Inghimo kali it Dios pramas maramo kag Ida magiging mga anak nak Ida aray-on sa kahimayaan. ¹¹ Si Hesus nak imaw kag naglilimpyo sa ato kasal-anan, ag kita, nak Ida inglilimpyuhan, ay ausa kag Tatay. Kada si Hesus ay waya nahuda nak tawagon kita nak Ida mga manghor, ¹² kumo siling Nida sa Dios,

“Ako ipagmarako kag Imo ngayan sa Ako mga manghor,

ag sa tunga ninra pag nagtiniponey sinra, Ikaw ay Ako akantahan bilang pagdayaw.” ‡

¹³ Nagsiling ray Sida,

“Masalig nak gador Ako sa Dios.” ††

Ag usa pa,

“Hali Ako, kaibahan it mga anak nak ingtugyan it Dios sa Ako.” ††

† Sal. 8:4-6. †† Hen. 1:26-28. ‡ Sal. 22:22. †† Isa. 8:17.

¹⁴ Kumo kinang mga anak it Dios nak ingpapatunguran dili ay mga tawo yang ra nak inggwa it yawas nak mamamatay, si Hesus ra ay naging tawo pareho sa inra agor makakaagom ra it kamatayon. Ginghamo Nida kali agor parayan sa Ida kamatayon aperdihon Nida si Satanas nak imaw kag nagraraya it kamatayon sa katawuhan, ¹⁵ ag Ida ra apahilwayon sinra nak habang buhi ay ing-uulipon it inra kahadlok sa kamatayon.

¹⁶ Ag syempre, buko mga anghel kag Ida ingbubuligan parayan dili kundi kitang mga tawo nak ingbilang nak mga inanak ni Abraham. ¹⁷ Kada ngani gingkikinhangyan nak si Hesus ay maging tawo tuyar sa ato nak Ida mga manghor, pramas Sida kag ato magiging Pinaka-mataas nak Saserdote nak maluluy-on ag matutom sa Ida pagserbisyo sa Dios alang-alang sa ato. Gingtuman Nida kali para ita-o Nida kag Ida kabuhi bilang pangtubos agor kumpletuhon kag dapat nak himuon para patawaron kag mga sala it tawo.

¹⁸ Ag dahil Sida mismo ay nakarayan it hirap ag pagtintar, puyde ra nak gador Nidang buligan kag tanang mga natitintar.

KAG KAYABAWAN NI HESUS KANG MOISES

Si Hesus kag Anak it Dios ag si Moises kag Suguon it Dios

3 Ngani, mga hali nako nak tinawag it Dios pramas magpasakop sa Ida ag magiging kaibahan Nida sa langit, aisipon ninro nak gador si Hesus. Dahil Sida kag sinugo it Dios bilang Pinaka-apostol ag Pinaka-mataas nak Saserdote nak dapat natong tuuhan. ² Sida ay matutom sa pagtuman sa Dios nak imaw kag nagpili sa Ida, tuyar kang Moises nak matutom ra sa pagrumaya sa panimayay it Dios it kato. ††³ Pero tungor kang Hesus, kag Ida balor ay yabaw pa kisa kang Moises, kumo kag balor it nagpapatugrok it bayay ay mas yabaw pa kisa sa mismong bayay. ⁴ Ngani, kag tanang bayay ay inggwa't manugpatugrok, pero kag Dios ay imaw it manughuman it tanang butang.

⁵ Matuor, si Moises ay matutom sa ida pagserbisyo sa bug-os nak panimayay it Dios, pero sida ay tuyar yang sa usang suguon raha. Kali ay halimbawa yang sa ipahadag it Dios nak matatabo sa palaabutong panahon. ⁶ Pero si Kristo ay matutom ra sa Ida pagserbisyo, ugaling buko tuyar sa usang suguon yang kundi bilang Anak nak inggwa't karapatan sa poder it Ida Tatay nak Dios. Ag ngasing kita kinang ingsisiling nak panimayay it Dios kung mapadayon kita nak magpaninrugan sa ato pagtu-o ag ipagmarako kag ato ingaasaan.

†† Isa. 8:18. ††† Siguro kaling ingpapatunguran nak “panimayay it Dios” ay kag mga Israelinhon nak it kato ay gingsugo si Moises it Dios nak apamunuan sinra paliwas sa Ehipto.

Kag Paandam nak Indi'g Talikuran kag Dios

⁷ Kada ngani kita ay dapat magpati sa gingsisiling it Ispirito Santo nak,

“Ngasing, kung narurunganey ninro kag ging-bibisaya it Dios sa inro,

⁸ daey igpatugasa kag inro tagipusuon tuyar sa inghimo it inro mga ginikanan

it katong inra ingkuntra ag ingpurbahan kag Dios ruto sa disyerto.

⁹ Dahil aber sa suyur it kwarantang tuig nak nakikitaey ninra kag katitingayang ginghuhuman it Dios para sa inra,

ay permi gihapon ninrang ingpupurbahan Sida. †

¹⁰ Kada, nahangit kag Dios sa inra ag nagsiling, ‘Kag inro tagipusuon ay perming nagyayado sa Ako, ag waya nak gador kamo gisusunor sa Ako mga bisaya.’

¹¹ Kada, sa rako it kahangit it Dios sa inra, Sida ay nagsumpa nak,

‘Inding gador sinra makasuyur sa lugar kung riin ay maaaguman kag kapahuwayan

nak Ako ing-aman para sa inra.’ ††

¹² Kada, ako mga hali sa pagtu-o, magrahan kamo pramas waya it aber usa sa inro nak inggwa it kayainan sa inro tagipusuon ag indi magtu-o sa Dios, dahil imaw kina kag mapayado sa inro sa buhi nak Dios. ¹³ Kag inro dapat himuon sa bawat adlaw habang inggwa pa it nabibilin nak adlaw sa inro kabuhi, ay pakusugay ninro kag pagtu-o it usa'g-usa para waya sa inro it magtugas kag tagipusuon parayan sa pangluko it kasal-anan. ¹⁴ Dahil magiging kaibahan nato permi si Kristo kung mapadayon kita nak magpaninruga sa ato pagtu-o sa Ida, tuyar sa ato naunang inghimo hastang sa katapusan. ¹⁵ Aisipon ray nato kag insiling it Dios it kato,

“Ngasing, kung marunggan ninro kag gingbibisaya it Dios,

aya gipatugasa kag inro tagipusuon tuyar sa inghimo it inro mga ginikanan

it katong inra ingkuntra Sida.” ‡

¹⁶ Ay sasin-o ngani katong mga ingpapatungran dili nak nakarungogey sa Dios pero nagkuntra gihapon sa Ida? Di baga sinra katong mga nagliniwas sa Ehipto sa irayom it pagpanguna ni Moises? ¹⁷ Ag kanin-o nahangit kag Dios sa suyur it kwarantang tuig? Di baga sa inra nak nagpakasala ag namatay ruto sa disyerto?

¹⁸ Ag usa pa, sasin-o katong mga gingpaninruga it Dios nak inding gador sinra makasuyur sa lugar kung riin ay maaaguman kag kapahuwayan nak Ida ing-aman para sa inra? †† Di baga sinra katong nagsuway

sa Ida? †††¹⁹ Ngani, ato nakikita nak sinra'y waya nakasuyur rutong lugar, dahil sa inra kawar-an it pagtu-o.

Kag Ingpromisang Kapahuwayan Para sa mga Katawuhan it Dios

4 Pero kag kapahuwayan nak gingpromisa it Dios ay naghuhuyat gihapon para sa ato nak Ida mga sinakupan, kada dapat magrahan kita sabaling inggwa ra sa ato it indi makasuyur ruto. ² Dahil atoe'y ra narurungan kag pagwali it Maadong Balita pareho sa ato mga ginikanan, pero para sa inra, kag inra pagrungog ay nawar-an it puyos, dahil waya ninra gituhe. ³ Kita yang nak nagtutu-o kag makakasuyur rutong kapahuwayan, dahil kag insiling it Dios tungor sa mga waya gitu-o ay,

“Kada, sa rako it Ako kahangit sa inra, Ako ay napasiling nak,

‘Inding gador sinra makasuyur sa lugar kung riin ay maaaguman kag kapahuwayan

nak Ako ing-aman para sa inra,’ †††

aber sa kamatuuran, tuna tong gingtugay it Dios kag kalibutan, hanraey katong lugar it kapahuwayan.

⁴ Dahil siling ra sa ibang parti it Sagradong Kasuyatan tungor sa pangpitong adlaw nak imaw kag adlaw tong kag Dios ay nagpahuway dahil gingtaposey Nida kag Ida tanang pagtuga. †††

⁵ Ag hina ra sa Ako dating insiling,

“Inding gador sinra makasuyur sa lugar kung riin ay maaaguman kag kapahuwayan

nak Ako ing-aman para sa inra.” §

⁶ Ngani, maathagey nak inggwa talaga it kapahuwayan nak ing-amaney it Dios para sa mga puyding makasuyur raha. Ugaling katong mga tawo nak dati ay nawalihaney it Maadong Balita ay waya nakasuyur, dahil sa inra pagsuway sa Ida. ⁷ Pero pagkalipas it mahabang panahon, gingpaayam ray it Dios sa mga tawo parayan sa salmo ni David nak inggwa gihapon it pagkakataon para makasuyur sinra sa kapahuwayan nak Ida ging-aman para sa inra. Kag gingsiling ni David ay,

“Ngasing, kung narurunganey ninro kag gingbibisaya it Dios sa inro,

daey igpatugasa kag inro tagipusuon.” §†

⁸ Ayamey ra nato nak kaling kapahuwayan nak ging-amaney it Dios ay buko katong duta nak ingpagtuan it ato mga ginikanan tong gingpangunahan sinra ni Josue. §†† Dahil kung imaw kina, ay asing pagkatapos ray it mahabang panahon, gingsiling it Dios nak inggwa

†† Bil. 14:1-35. ††† Sal. 95:7-11. †††† Hen. 2:2-3. § Sal. 95:7-11. §† Sal. 95:7-8. Kag gustong bisayahon it kaling insiling ni David ay kung indi ninra igpatugason kag inra tagipusuon, sinra ay puyding umiron sa kapahuwayan nak nasasakupan sa paghari it Dios. Kali ra ay ingpapatungra sa ato it manugsuyat it librong Mga Hebreo nak aber ngasing imawey kag ato puyding aaguman. §†† Kaling duta ay Canaan kung hariin gingpangunahan ni Josue kag mga Israelin-

† Exo. 17:1-7. †† Sal. 95:7-11. ‡ Sal. 95:7-8. †† Sal. 95:7-11.

gihapon it pagkakataon kung sauno kag mga tawo ay puyding magsuyor rahang kapahuwayan nak Ida ing-aman sa inra. ⁹ Kada gani ayamey nato nak inggwa gihapon it kapahuwayan sa palaabuton para sa mga sinakupan it Dios, ag kali ay tuyar sa pagpahuway it Dios sa pangpitong adlaw tong gingtaposey Nida kag Ida tanang pagtuga. ¹⁰ Dahil aber si-o kag makasuyor riling kapahuwayan nak ing-aman it Dios ay makakapahuway sa ida pagpangabudlay, tuyar sa pagpahuway it Dios pagkatapos it Ida pagtuga sa tanan. ¹¹ Kada kita ay dapat magpursige pramas makasuyor riling kapahuwayan, agor indi kita magpatuyar rutong ato mga ginikanan nak waya nakasuyor dahil sa inra pagsuway sa Dios.

¹² Dahil kag mga bisaya it Dios ay buhi ag gamhanan, ag kali ay mas matayom kisa sa espadang doble kag tayom nak naruyot it marayom aber pa sa mga suká ag inra utok. Tuyar ra it kina, kag mga bisaya yang it Dios kag nakakaabot sa kalag ag ispirito it tawo. Ag kali kag nagpapakita kung ni-o talaga kag pinaka-marayom nak ing-iisip ag inghahanrom it ida tagipusuon. ¹³ Waya nak gador it aber niong tinuga nak maitatago sa Dios, dahil sa Ida pagmuyat pay uba kag tanan ag kitang-kita Nida. Ag sa Ida ngani kita mapanabat sa ato tanang inghimo.

KAG KAYABAWAN NI KRISTO BILANG PINAKA-MATAAS NAK SASERDOTE

Si Kristo kag Ato Pinaka-mataas nak Saserdote

¹⁴ Ngani, kumo inggwa kita it Pinaka-mataas nak Saserdote nak nakaabotey sa Presensya it Dios hagto sa langit, ag Sida si Hesus nak Anak it Dios, dapat ay panghuytan nato kaling pagtu-o sa Ida nak ato ingpaninruga. ¹⁵ Ag kaling ato Pinaka-mataas nak Saserdote ay naiintyendihan ra Nida kag ato mga kayudahan, dahil Sida mismo ay nakaagom ra it tanang klasing pagtintar nak naaguman ra nato, pero waya Sida nakasala. ¹⁶ Kada ngasing, indi kita dapat matahap nak magpayungot sa Dios nak maluluy-on, dahil sa oras nak inggwa kita it kinahangyan ag mapakitluoy sa Ida, kita ay Ida akaluy-an ag abuligan.

5 Para sa mga lahi it Hudyo, bawat pagtalaga ninra it Pinaka-mataas nak Saserdote, sida ay ingpili halin sa ida mga kasimanwa pramas mag-atubang sa Dios para sa inra. Kag ida trabaho ay maghalar it mga hadop ag iba pang mga inughalar nak ingtata-o ninra para patawaron kag inra mga sala. ² Ag aber sida ay Pinaka-mataas nak Saserdote, ay ida gihapon ingraranan kag ida mga kasimanwa nak nakakasala ag buko ayam nak kag inra inghihimo ay buko tama, ku-

mo sida ra ay inggwa it mga kayudahan. ³ Ag dahil sida ra ay nakakasala ay kinahangyan nak ida ra ihalar kag mga hadop para sa kapatawaran it ida mga sala, kaibahan kag paghalar para sa sala it ida mga kasimanwa. [†]

⁴ Waya't tawo nak puyding makaakupa sa mataas nak pwesto it Pinaka-mataas nak Saserdote, kundi kinahangyan nak Dios kag magpili sa ida, pareho sa Ida pagpili kang Aaron ^{††} it kato.

⁵ Ngani, imaw ra kag tungor kang Kristo. Waya Nida giaabuta kag mataas nak kamutangan it Pinaka-mataas nak Saserdote, kundi kag Dios ra kag nagpili sa Ida. Dahil kag mga ingbisaya it Dios sa Ida parayan sa Ida ingpasuyat sa usang Salmo ay,

“Ikawey kag Ako Anak,
ag ngasing Akoey apamatuuran nak Ako kag Imo Tatay.” [‡]

⁶ Ag usa pang insiling Nida sa ibang parti it Sagradong Kasuyatan ay,

“Ikaw kag magiging saserdote hastang sa waya't katapusan,

tuyar sa pagiging saserdote ni Melkisedec.” ^{‡†}

⁷ It katong rahali si Hesus sa duta, Sida ay perming nagpapangamuyo sa Dios. Ag kung kausa ra makusog kag Ida pagtibaw ag pagpakitluoy, kumo ayam Nida nak kag Dios yang kag inggwa it gahom nak magsalbar sa Ida sa kamatayon. Ag kag Ida pagpangamuyo ay ingrunggan ag ingabat it Dios dahil sa Ida pagpasakop sa kabubut-on it Dios. ⁸ Aber Sida kag Anak it Dios, Iday natun-an nak magsunor sa Ida Tatay nak Dios parayan sa mga hirap nak Ida ing-agwanta. ⁹ Ag pagkatapos it Ida pagtuman it tanan sa Dios, Sida kag inghalinan it kaluwasan nak waya't katapusan para sa tanang nagsusunor sa Ida, ¹⁰ kumo gingtalaga Sida it Dios bilang Pinaka-mataas nak Saserdote tuyar sa pagiging saserdote ni Melkisedec.

Kag Laygay nak Dapat Maging Maayam sa Pagtu-o

¹¹ Inggwa gihapon it mas maramo nak puyde nakong ipaayam sa inro tungor riling pagiging saserdote ni Hesus ag Melkisedec, pero abang hirap ieksp-likar ngasing dahil indi nak raan ninro maintyendihan.

¹² Dahil aber rugayey kamong nagtutu-o ag dapat kamoy tan-a kag nagtutudlo sa inro mga kaibahan tungor riling pagtu-o nato, ay pay kinahangyan pa gihapon ninro nak inggwa it magtudlo liwat it kinang mga naunang panudlo tungor sa Dios. Kamo ay pay naging mga pusit ray nak kailangan gihapon it gatas, pero sa kamatuuran dapat ay mga pagkaoney nak ing-uusang it maado. ¹³ Kag tawo nak daok kung ni-o kag tamang pagpangabuhi ay tuyar sa anak nak nabubuhi

hon pagkatapos it inra pagbaktas palibot sa disyerto it kwarentang tuig.

[†] Lev. 9:7. ^{††} Exo. 28:1. *Si Aaron kag unang Saserdote it mga Israelinhon tong hagto sinra sa disyerto, ag Dios kag nagpili sa ida.*
[‡] Sal. 2:7. ^{‡†} Sal. 110:4.

gihapon sa gatas. ¹⁴ Pero kag tawo nak maayam nak tuyar sa nagkakaon it matugas nak pagkaon, ay ida ingsasanay kag ida sarili sa pag-ayam kung ni-o kag maado ag mayain.

6 Kada, buko tama nak liwat-liwaton nato kinang naunang mga panudlo tungor kang Kristo, kundi magpadayon kita nak tun-an kag marayom pa nak mga panudlo nak mata-o sa ato it kaayam tungor sa ato pagtu-o. Indi kita dapat magbalik-balik permi sa ato naunang natun-an nak imaw kag pundasyon it ato pagtu-o, halimbawa, tungor sa kinahangyan nak dapat talikuran kag mga buhat nak waya it puyos pramas magtu-o sa Dios, ² ag tungor pati sa mga pagbawtismo, [†] mga pagpatong it damot sa uyo it tawo, ^{††} pagbanhaw it mga minatay, ag tungor sa paghusgar ag pagparusa nak waya't katapusan. ³ Ag kung atugutan it Dios, mapadayon kita nak tun-an kinang marayom pang mga panudlo.

⁴ Dahil imposible nak apabalikon pa sa paghinuysoy kag mga dating nahadaganey kag inra mga isip, nak nagtalikor ray sa inra pagtu-o, kumo nabatoney ninra kag subrang kaaduhan nak ingtaoy it Dios ag naagumaney ra kag gahom it Ispirito Santo. ⁵ Naintyendihaney ra ninra kag kaaduhan raha sa mga bisaya it Dios ag nabatyaganey kag rakong gahom nak Ida ipakita sa palaabutong panahon. ⁶ Kada ngani kung nagbadaey sinra riling tanan, imposible ray nak pabalikon sinra sa paghinuysoy, dahil pay sinra ray mismo kag naglansang sa krus sa Anak it Dios, ag Sida ay inra ingpahud-an liwat sa atubangan it mga tawo.

⁷ Tuyar kali, halimbawa, kag raga nak perming nababasa it uyan, kung kali ay ingtamnan it tamang tanom nak nagtutubo it maado ag nagbubunga it bugana, ay masasadyahan kag tag-iya. Kag tawo nak tuyar rahang raga, sida ay nagtata-o it kasadyahan sa Dios ag sida ay apakamaaduhon. ⁸ Pero kag raga nak karamong nagtutubo nak mga halimunon ag mga sition, ay asumpaon kina it tag-iya ag asunugon yangey dahil kina ay waya't puyos. Imaw ra asumpaon ag aparusahan it Dios kag tawo nak nagiging tuyar rahang raga.

[†] *It kato ay inggwa it iba't-ibang parayan it pagbawtismo nak inra naayaman it kato. Suno sa kustombre it mga lahi it Hudyo ay alimpyuhan ninra kag inra yawas sa iba't-ibang panahon pramas ihanra kag inra sarili para sa pagdayaw sa Dios. Tong nag-abot si Juan nak Manugbawtismo, nagbabantala sida nak kag mga tawo ay dapat maghinuysoy ag magpabawtismo. (Mar. 1:4.) Ag tuna tong kapanahunan ni Kristo, kag mga nagtutu-o sa Ida ay nagkakainggwa it inra sariling kustombre it pagbawtismo sa mga bag-ong nagtutu-o. (Mat. 28:19 ag Bin. 2:38.)* ^{††} *Iba't-iba kag mga katuyuan kung asing ingpapatong it tawo kag ida damot sa uyo it iba. Kung ingtatalaga it pinuno kag usang tawo para sa ida responsibilidad, inra ingpapatong kag inra damot sa ida uyo. (Bil. 27:18 ag Deu. 34:9.) Tong kapanahunan it mga apostoles, kung inggwa sinra it ingpapangamuyuan nak di sakit ay inra ingpapatong kag inra mga damot sa ida uyo bilang tanra nak sida ay ingpaadoy it Dios, o kung ingtutugyanan sida it usang ministryo. (Bin. 28:8; 6:3-6.)*

⁹ Pero, mga pinalangga, aber tuyar kag amo pagsiling, kumbinsidoy gihapon ako nak mas maado kag inro ahimuon nak nagkukumporme sa paghiwas it tawong naluwasey. ¹⁰ Ag dahil matarong nak gador kag Dios, indi Nida malimtan kag maado nak inro inghimo ag kag pagpalangga nak inro ingpakita sa Ida parayan sa inro pagserbisyo sa inro mga kaibahang nagpapasakop sa Ida, ag padayon ra ninrong ingsiserbisuhan sinra. ¹¹ Kag amo hanrom para sa bawat usa ay padayon kamo hastang sa katapusan sa pagpursige nak lalo pang siguraduhon kag inro ing-aasahan ay mapapasa-inro. ¹² Ngani, daey kamo igtinamar sa inro pagsunor sa Dios, kundi magpatuyar kamo sa inro mga kaibahan nak parayan sa inra pagtu-o ag pasensya sa pagtiis it hirap ay maaaguman ninra kag mga ingpromisa it Dios.

Kag mga Promisa it Dios kag Nagtata-o it Pag-asa

¹³ Arumrumon ra nato tong gingpangkuan si Abraham it Dios, kumo waya it mas yabaw pa sa Ida nak puyde Nidang asumpaon, kada Sida ay nagsumpa sa Ida sariling pangayan. ¹⁴ Siling Nida kang Abraham, "Ikaw ay Ako nak gador apakamaaduhon. Aparamuon Nako kag imo inanak." ^{†15} Ag gingpahaba pang gador ni Abraham kag ida pasensya sa paghuyat hastang mabaton nida kag ingpromisa it Dios. [‡]

¹⁶ Sa kustombre it mga tawo, kung magsumpa sinra pramas pamatuuran nak matuor kag inra ingbibisaya ay nagsusumpa sinra sa pangayan it mas yabaw sa inra. Ag dahil tuyar kag inra pagsumpa ay wayaey it dapat irugang pa. ¹⁷ Ay lalo pang nagustuhan it Dios nak kag mga mabaton it Ida ingpromisa ay inra maaayaman nak Sida ay inding gador magbag-o kag isip, kada gingpamatuuran Nida kali parayan sa pagsumpa. ¹⁸ Kaling ruhang butang, kag Ida promisa ag Ida pagsumpa ay indi mabag-o, dahil imposible nak nagbabakak kag Dios.

Ag sa ato nak sa Dios yang igrarayagan, kali ay nagpapakusog sa ato buot para panghuytan kag Ida promisang matutupar. ¹⁹ Kaling ato ing-aasahan nak matibay ag masasaligan ay pay angkla it ato kabuhi. Ag parayan diling ato ing-aasahan, kita ay pay nakasuyorey sa Pinaka-presensya it Dios nak dati ay nalilipran it kurtina sa Templo. ²⁰ Ruto sa langit ay nau-nay si Hesus sa ato ag ngasing ay nag-aatubangey sa Dios para sa ato bilang Pinaka-mataas nak Saserdote hastang sa waya't katapusan, tuyar sa pagiging saserdote ni Melkisedec.

[‡] *Hen. 22:16-17.* ^{††} *Tuna tong nagpromisa kag Dios kang Abraham (Hen. 12:2.) hastang sa pag-anak kang Isaac (Hen. 21:5.) ay beyntey-singkong (25) tuig kag nakalipas. Ag pagkalipas ray it saisentang (60) tuig ay nagkainggwa si Abraham it mga apo. (Hen. 25:6,26.) Kada bag-o sida mamatay ay nakitaey nida kag ibang katuparan it ingpromisa it Dios sa ida.*

Kag Pagiging Saserdote ni Melkisedec

7 Tong kapanahunan ni Abraham, kaling si Melkisedec ay hari it syudad nak Salem ag saserdote ra nak nagsiserbisyo sa Kataas-tasang Dios. Sida kag nagsapoy kang Abraham tong nagpauliey sida halin sa pagpakiglaba ag pagpirdi sa ap-at nak hari nak imaw kag ida mga kaaway. Pag-abot ni Abraham sida ay ingbendisyonan ni Melkisedec. ² Ag si Abraham ay nagta-o ra kang Melkisedec it ika-sampuyong parti it tanang ida nabaoy halin rutong gera laban sa mga hari. [†]

Kag gustong bisayahon it kaling ngayan nak "Melkisedec" ay "Hari nak Matarong." Ag kag gustong bisayahon it "Salem" ay "Katimunungan," kada bilang "hari it syudad it Salem" ^{††} si Melkisedec ra ay inggisiling nak "Hari it Katimunungan." ³ Waya it nakasuyat tungor sa tatay ag nanay ni Melkisedec, aber tungor sa ida pamilya nak inghalinan. Waya ra it nakasuyat tungor sa ida pagkatawo o pagkamatay. Kada sida ay puyding ikumpara sa Anak it Dios dahil kag ida pagiging saserdote ay waya it katapusan.

⁴ Ag ngasing, aisipon nato kag rakong importansya it kaling si Melkisedec. Una, aber si Abraham nak pina-ka-tatay it tanang mga lahi it Hudyo ay nagta-o kang Melkisedec it ika-sampuyong parti halin sa nabaoy ni Abraham rutong mga hari. ⁵ Maraling intyendihon tan-a kali kung si Melkisedec kag inanak ni Levi, dahil kag inra lahi ay ingtugyanan it ministryo bilang saserdote, ag karapatan sa irayom it Kasuguan ni Moises nak tipunon kag ika-sampuyong parti it kita it inra mga haling Israelinhon, aber sinrang tanan ay parehong mga inanak it ausang puno nak si Abraham. ⁶ Pero aber si Melkisedec ay buko inanak ni Levi, sida gihapon kag nagbaton it ika-sampuyong parti it nabaoy ni Abraham. Ag pangruha, si Melkisedec ra kag nagbendisyon kang Abraham, pero si Abraham ay imaw kag ingpangkuan it Dios. ⁷ Ag ayam nato nak kag mababa nak tawo kag perming ingbebendisyonan it mas mataas sa ida.

⁸ Pangtatlo, kaling mga inanak ni Levi nak nagbabaton it ika-sampuyong parti it kita halin sa inra mga haling Israelinhon, sinrang tanan ay namatay. Pero tungor riling Melkisedec, waya it nakasuyat sa mga bisaya it Dios tungor sa ida pagkamatay, kada imaw kali kag nagpapamatuor nak kag ida pagiging saserdote ay hastang sa waya't katapusan. ⁹ Pang-ap-at, puyde kintang magsiling nak sina Levi ra kag nagbabaton it ika-sampuyong parti, sinra mismo ay naumir sa inra Olong Abraham sa pagta-o it ika-sampuyong parti kang Melkisedec. ¹⁰ Kumo aber si Levi ay waya pa nata-

[†] Hen. 14:17-20. ^{††} "Salem" kag dating pangayan it "Herusalem" ag kag gustong bisayahon gihapon ay "Syudad it Katimunungan."

wo it katong nakita ni Melkisedec si Abraham, si Abraham talaga kag usa sa ida luluhon, kada pay hinaey si Levi sa yawas it ida ginikanan nak si Abraham.

Kag Pagbag-o it Dios sa Parayan it Pagiging Saserdote

¹¹ Kag kinahangyan sa pagtuman it Kasuguan nak ingta-o it Dios sa mga lahi it Hudyo ay nakabasi sa Ida pagtalaga sa mga inanak ni Levi, bilang saserdote nak magrumaya sa mga dapat ihalar, kumporme sa ingisiling it Dios raha. Pero kag inghihimo it kinang mga saserdote ay indi makasarang nak himuon kag tawo nak matarong sa pagmuyat it Dios, kada kinahangyan pa gihapon it ibang saserdote nak masubli sa inra. Ag kali ay dapat tuyar sa pagiging saserdote ni Melkisedec, buko tuyar sa pagiging saserdote ni Aaron nak inanak ni Levi. ¹² Kada kung kag pagiging saserdote ay kinahangyan nak maging bag-o, ay obligado ra nak bag-uhon kag Kasuguan tungor sa pagiging saserdote.

¹³⁻¹⁴ Ag kina ay ingbag-oy nak gador, dahil kag ato Pinaka-mataas nak Saserdote nak ingisiling it Dios kag nagsubli ay imaw kag Ginoong Hesus. Mahadag nak Sida ay halin sa lahi ni Juda, buko kang Levi. Ag tungor sa lahi ni Juda, wayang gador it nasuyat sa Kasuguan ni Moises tungor sa aber usa sa ida inanak nak magserbisyo sa altar bilang saserdote, o kung paunrang himuon kina.

Kag Nahanungor sa Pagiging Saserdote ni Melkisedec ag ni Hesus

¹⁵ Tungor sa pagbag-o it Dios riling mga butang ay mas mahadagey ngasing nak Iday ingtalaga kag Ginoong Hesus bilang ibang klasing saserdote suno sa pagiging saserdote ni Melkisedec. ¹⁶ Ag tungor sa pagiging saserdote Nida nak imaw kag ato Ginoong Hesus, ay waya kali nasusunor sa ingisiling sa Kasuguan tungor kung riing lahi gihalalin kag pagiging saserdote. Kag Ida pagiging saserdote ay iba, kumo kina ay parayan sa gahom it Ida kabuhi nak waya't katapusan. ¹⁷ Dahil kag ingpamatuoran it Dios tungor sa Ida ay,

"Ikaw kag magiging saserdote hastang sa waya't katapusan,

tuyar sa pagiging saserdote ni Melkisedec." [‡]

¹⁸ Kada, kung kina ay tuyar, katong unang Kasuguan ay ingbayduhaney, kumo inggwa't kakuyangan ag waya't puyos sa pagbaoy it kasal-anan it tawo, ¹⁹ kumo waya nak gador it tawo nak magiging matarong sa pagmuyat it Dios parayan sa pagtuman sa Kasuguan ni Moises. Kundi mas maado talaga kag ato ing-aasaan, dahil si Hesus nak imaw kag inghalinan it ato

[‡] Sal. 110:4.

pag-asa ay nagbukasey it bag-ong rayan para kita ay makakapayungot sa Dios. †

²⁰ Ag usa pang pagpamatuor nak kaling bag-ong rayan ay mas yabaw pa ay nagsumpa kag Dios tong Ida ingtalaga si Hesus bilang Pinaka-mataas nak Saserdote. Waya Sida nagsumpa tong Ida ingtalaga kag mga inanak ni Levi. ²¹ Pero tong ingtalaga Nida si Hesus, ay nagsumpa Sida sa pagsiling,

“Ako nak Ginoong Dios kag nagsusumpa ag indi nak gador Ako magbag-o.

Ikaw kag magiging saserdote hastang sa waya't katapusan.” ††

²² Ag dahil sa gahom it kinang pagsumpa, si Hesus kag naging kasiguruhan it mas maadong kasugtanan it Dios sa ato.

²³ Ag inggwa ra it usa pang pagpamatuor nak mas yabaw pa kag pagiging saserdote ni Hesus. Kinang maramong saserdote nak naghaling sa lahi ni Levi ay sunor-sunor nak namatay. Kada indiey nak gador sinra makapadayon it inra pagministeryo. ²⁴ Pero tungor ray kang Hesus, Sida ay nabubuhi hastang sa wayat katapusan, kada kag Ida pagiging saserdote ra ay indiey nak gador mabag-o hastang sa waya't katapusan.

²⁵ Ngani, kumplettoy kag kaluwasan nak Ida ingraraya sa tanang tawo nak nagpapayungot sa Dios parayan sa inra pagtu-o sa Ida, kumo Sida kag nabubuhi hastang sa waya't katapusan pramas magbisaya sa Dios alang-alang sa ato.

²⁶ Kada, si Hesus kag Pinaka-mataas nak Saserdote nak tama nak gador para sa ato, kumo Sida ay balaan ag wayang gador it kakuyangan o sala. Rako nak gador ra kag pagkaiba Nida sa ato nak makasal-anan, kada Sida kag gingtaas-ey it Dios sa pinaka-mataas nak lugar sa langit. ²⁷ Sida ngani ay buko tuyar sa ibang Pinaka-mataas nak Saserdote it katong una pa nak adlaw-adlaw ay kinahangyan nak maghalar anay it ingmatay nak hadop para sa ida mga sala, bag-o maghalar ray it para sa mga sala it mga katawuhan. Kumo usang beses yang inghalar ni Hesus kag Ida sarili sa Dios para sa tanang katawuhan, ag kali ay hastang sa waya't katapusan. ²⁸ Kumo suno sa mga Kasuguan ni Moises, kag Pinaka-mataas nak Saserdote ay ingpipili halin sa ida mga kasimanwa, kada inggwa ra sinra it mga kayudahan. Pero pagkalipas it marugay nak panahon, tuna tong ingta-o ni Moises kag Kasuguan, ay nagsumpa kag Dios nak kag Ida Anak kag imaw it Ida ingtalaga para magiging saserdote nak wayang gador it kakuyangan hastang sa waya't katapusan.

† Kaling “bag-ong rayan” ay parayan sa pagtu-o kang Hesu-Kristo nak ato Pinaka-mataas nak Saserdote. Sida ay namatay para sa ato pramas magkainggwa kita it kapatawaran sa ato kasal-anan ag abilangon kita nak matarong sa pagmuyat it Dios. Ngani, kag pagka-matarong ni Hesu-Kristo nak Ida ingtaoy sa ato kag nagiging parayan kung pauno kita makakapayungot sa Dios. †† Sal. 110:4.

KAG KAYABAWAN IT BAG-ONG KASUGTANAN NAK GINGHIMOY NI KRISTO

Si Kristo kag Pinaka-mataas nak Saserdote it Bag-ong

Kasugtanan

(2 Corinto 3:7-11)

8 Ngasing, kag pinaka-importanting intro dapat mabaoy dili sa ako naunang ingsiling ay kaling ato Pinaka-mataas nak Saserdote ay nag-iingkorey sa bandang tu-o it trono it Dios nak Makagagahom sa langit. ² Ag ruto sa langit, kaling ato Pinaka-mataas nak Saserdote kag nagsiserbisyo sa matuor nak Pinaka-sagradong Lugar nak inghimo it Ginoong Dios, ag kali ay buko tuyar rutong Toldang Dayawan nak dating ginghimo it tawo.

³ It katong una pa kag tanang Pinaka-mataas nak Saserdote it mga lahi it Hudyo ay ingtalaga it Dios nak maghalar it mga hadop ag iba pang mga inughalar nak ingtata-o it mga tawo. Kada kaling ato Pinaka-mataas nak Saserdote ay dapat inggwa ra it ihalar sa Dios. ⁴ Pero buko hali sa duta, dahil kung Sida tan-a kag nagsiserbisyo rili sa duta ay indi puyde nak Sida ay magiging saserdote, kumo inggway it mga saserdote nak naghahalar sa Dios kumporme sa Kasuguan ni Moises. ⁵ Ag kinang lugar kung hariing inra ingsiserbisuhan ay pay kopya ag anino yang it matuor nak lugar ruto sa langit. Ayam nato kali dahil tong ginghanra ni Moises kag mga gamit para itukor ninra kinang Toldang Dayawan, kag Dios mismo kag nagsugo sa ida sa pagsiling, “Sunra it maado kag Ako ingpakita sa imo ruto sa baguntor tungor sa hitsura it kaling tanang kagamitan.” ⁶ Pero kaling pagserbisyo nak ingtugyan it Dios kang Hesus ay lalong yabaw kisa sa pagserbisyo it kinang dating mga saserdote, dahil Sida kag manugpatunga nak naging kasiguruhan it kaling bag-o ag mas maadong kasugtanan it Dios. Ag kali ay mas maado dahil kag basihan ay mas maadong mga promisa it Dios.

⁷ Kung waya ngani it kakuyangan rutong dating kasugtanan, ay dey wayaey ra tan-a it kinahangyan nak inggwa pa it masubli. ⁸ Pero gingpaayamey it Dios nak kag dating kasugtanan, pati kag Ida mga katawuhan ay inggwa it kakuyangan, kada kag Ida ingsiling ay, “Maabot kag adlaw kung sauno ahimuon Nako kag bag-ong kasugtanan

sa mga taga-Israel ag taga-Juda.

⁹ Kaling bag-ong kasugtanan ay buko pareho sa dating kasugtanan

nak Ako inghimo sa inra mga ginikanan,

‡ Kumporme sa Kasuguan ni Moises kag mga saserdote nak nagsiserbisyo sa Templo ay halin yang sa linya ni Levi, pero si Hesus ay halin sa linya ni Juda, kada bawal sa Ida nak maging saserdote sa Templo. †† Exo. 25:40.

tong sinra ay Ako ing-agkay pramas pangunahan paliwas sa Ehipto,

kumo waya sinra nagpadayon sa pagsunor raha, kada ingpabad-an yangey Nako sinra.

¹⁰ Pero kali kag bag-ong kasugtanan nak Ako ahimuon

sa mga inanak ni Israel sa palaabutong panahon. Ako itanom kag Ako mga sugo sa inra isip ag tagipusuon.

Ag Ako kag inra magiging Dios ag sinra kag Ako magiging katawuhan.

¹¹ Ag wayaey it kinahangyan nak magkakainggwa pa it tawo

nak matudlo sa ida kasimanwa sa pagsiling, 'Kinahangyan nimo nak magkilaya sa Ginoong Dios,' kumo sinrang tanan ay nagkikilayay sa Ako, maging mataas man o mababa nak tawo.

¹² Dahil akaluy-an gihapon Nako sinra aber sinra ay naghimo it kayainan,

ag indiey nak gador Nako girumrumon kag inra mga sala." †

¹³ Sa pagsiling it Dios nak kaling kasugtanan ay "bag-o," Ida ingpaayam nak katong nauna ay wayaey it puyos. Ag ayamey nato nak kag butang nak wayaey it puyos dahil yumaey ay mayungotey mawagit.

Kag Nahanungor sa Pagdayaw sa Toldang Dayawan it Kato

9 Ngasing kinang naunang kasugtanan ay inggwa it mga reglamento tungor sa tamang parayan kung pauno magdayaw kag tawo sa Dios, ag tungor rutong Toldang Dayawan dili sa duta. †² Katong Toldang Dayawan ay inggwa it ruhang kwarto. Kag unang kwarto ay ingtatawag nak Sagradong Lugar ag rahina nakabutang kag kandilerio ag lamesa para sa tinapay nak hinalarey sa Dios.

³ Kag sara it pasuyuran it kaling unang kwarto ay kurtina. Ag inggwa pa it pangruhang kurtina nak naglilipor sa pangruhang kwarto nak ingtatawag nak Pinaka-sagradong Lugar. ⁴ Rahina nakabutang kag buyawang Altar nak Sunugan it Insenso ag Balaan nak Kaban it Kasugtanan, nak napahuptan it buyawan sa suyor ag sa liwas. Sa suyor it kinang Balaan nak Kaban ay nakabutang kag buyawang susudlan kung hariin kag manna, kag baston ni Aaron nak nag-usbos, ag kag ruhang mayapar nak bato kung hariin nakasuyat kag Kasuguan it Kasugtanan. ⁵ Hina sa takyob it kinang Balaan nak Kaban ay nagkainggwa it ruhang ingtatawag nak kerubin nak buyawan, nak imaw kag tanra it presensya it Mahimayaong Dios. Ag kag nakabu-ka nak pak-pak it kinang ruhang kerubin ay gingsisirungan kinang lugar kung hariin ingkagaluy-an it Dios

† Jer. 31:31-34. †† Exo. 25—27; 30 ag Lev. 24:1-9.

kag tawo parayan sa Ida pagpatawar sa inra mga sala. Pero indi nako puyding ieksplikar pa dili kag tanan. ‡

⁶ It katong nakaplastarey kinang tanan ruto sa Toldang Dayawan, kinang naunang kwarto ay imaw it ingsusuryan permi it mga saserdote pramas maserbisyo sa atubangan it Dios. ⁷ Pero raha sa pangruhang kwarto, kag Pinaka-mataas nak Saserdote yang kag makakasuyor hina, ag mas laloey usang beses yang sa suyor it usang tuig. Ag sa ida pagsuyor, ay indi puyde nak waya't rayang rugo it hadop para sa kapatawaran it ida kasal-anan, ag kasal-anan it mga tawo. ††

⁸ Parayan rahang mga reglamento, ingpahadag it Ispirito Santo nak kag rayan pasuyor sa matuor nak Pinaka-sagradong Lugar ay buko pa bukas para sa tawo it katong rahina pa kinang Toldang Dayawan.

⁹ Ag kinang tanan nak nakikita raha sa Toldang Dayawan ay nagpapakita yang kung ni-o kag mga natuparey parayan kang Kristo. Kumo kinang mga hadop ag iba pang mga inughalar nak ingtata-o it mga tawo para sa kapatawaran it inra mga sala ay indi nak gador makalimpyo sa kunsensya it nagdadayaw sa tuyar nak parayan. ¹⁰ Kali ay kumo kinang inra ingsusunor ay mga reglamento tungor yang sa pangliwas nak mga butang, halimbawa, tungor sa pagkaon, sa inumon, ag sa paglimpyo sa yawas. Ugaling matuor nak kinahangyan nak tumanon kina habang waya pa nag-abot si Kristo para himuon kag bag-ong kasugtanan.

Kag Rugo ni Kristo kag Pamatuor it Bag-ong Kasugtanan

¹¹ Pero ngasing si Kristo ay nakaabotey pramas magiging Pinaka-mataas nak Saserdote nato, ag ato naaagumaney kag mas yabaw pang pagpakamaado it kaling bag-ong kasugtanan nak Ida inghimo. Ag kag Dayawan kung hariin Sida ay nagsiserbisyo sa Dios ruto sa langit ay waya't kakuyangan ag yabaw pa kisa sa dating Toldang Dayawan nak rili sa duta, kumo kina ay buko halin sa pagpangabudlayan it tawo ag waya nasasakupe it duta. ¹² Kag pagsuyor ni Kristo rutong Pinaka-sagradong Lugar sa langit ay buko parayan yang sa paghalar it rugo it mga kambing ag turo, kundi parayan sa Ida sariling rugo. Ag Sida ay usang beses yang nagsuyor hina pramas tubson kita hastang sa waya't katapusan.

‡ Tungor riling mga butang nak ingsiling dili ay basaha it sunor-sunor kag Exo. 26:31-33; 25:10-39; 16:33-34; Bil. 17:8-10 ag Deu. 10:3-5. †† Lev. 16. Kumporme sa pagkaintyendi it ibang maayam sa Bibliya kag ingpapatunguran it kali ay kag kasal-anan it tanang tawo tuna sa sala ni Adan. Kumo dahil rutong ida sala, kag tanang tawo ay ingbilang nak makasal-anan aber waya pa sinra it ayam tungor sa kasal-anan, o waya pa sinra it nahimong sala. Pero napapasa-atong tananey kag kasal-anan dahil kang Adan nak imaw kag inghalinan it tanang tawo. (Basaha ra kag Rom. 5:12-19.)

¹³ Dahil kung parayan sa rugo it kambing ag turo, ag sa pagwisik-wisik it abo it rumayagang baka, ay magiging limpyo kag yawas it mga tawo nak naging mabuling sa pagmuyat it Dios dahil sa inra sala, ¹⁴ ay dey mas laloey kag mahihimo it rugo ni Kristo, nak naghalar it Ida sarili sa Dios parayan sa gahom it Ispirito it Dios nak waya't katapusan. Sida nak imaw kag inghalar ay wayang gador it kakuyangan. Ngani, kag Ida rugo ay di gahom nak maglimpyo sa ato kunsensya halin sa waya't puyos nak mga inghihimo nato dati pramas magserbisyo kita sa Dios nak buhi.

¹⁵ Kali kag rason kung asing si Kristo kag manugpatunga sa bag-ong kasugtanan, pramas kinang mga tinawag it Dios nak magiging Ida mga katawuhan ay maagom it panublion nak waya't katapusan, suno sa Ida ingpromisa sa naunang kasugtanan. Ag puyde kali dahil kag Ida kamatayon ay imaw it nagtubos sa mga tawo nak nakasala habang sinra ay asa irayom gihapon it kinang naunang kasugtanan.

¹⁶ Tungor sa kasugtanan, ayam nato nak kinahangyan nak inggwa it ingmatay nak hadop nak ihalar bilang pamatuuran kina. ¹¹⁷ Dahil kag kasugtanan ay ingpamatuuraney parayan yang sa ingmatay, kumo kali ay waya't bisa kung buhi pa kinang dapat ihalar.

¹⁸ Imaw kali kung asing katong naunang kasugtanan ay waya natuman habang waya it kaibahang rugo nak nagpapamatuor nak inggwa't namatay. ¹¹⁹ Kumo kag inghimo ni Moises it kato, ay ingpahadag nida sa tanang katawuhan kag tanang sugo sa Kasuguan. Masunor, ingbaoy nida kag rugo it mga turo ag kambing nak ida ingmatay bag-o inghaluan it tubi. Masunor ray, ingbaoy nida kag pilang balahibo it karnero nak tinina it puya ag ingbugkos kaibahan kag pilang maintik nak sanga it isopo. [‡] Pagkabugkos nida it kali, ida ingtum-oy sa rugo nak inggwa't tubi bag-o ingwisik anay nida sa nakayungon nak kasuyatan kung hariin nakasuyat kinang mga kasuguan it Dios, ag pagkatapos ay sa mga tawo ray. ^{‡20} Pagkatapos it kina nagsiling sida nak, "Kaling rugo kag pamatuor it Kasugtanan it Dios nak kali ay Ida ingsugo sa inro." ^{‡21} Tuyar ra, ingwisik-wisikan ni Moises it rugo nak di tubi kag Toldang Dayawan ag tanang butang raha nak inra inggagamit para sa pagdayaw sa Dios. ²² Ag matuor ngani, kumo suno sa Kasuguan, waya't ibang parayan kung pauno maging limpyo kag halos tanang butang

† *Ruha kag parayan it pagsalin sa bisayang Griyego dili. Kag usa ay "kasugtanan" ag kag usa ay "mga bilin nak ingpasuyat it tawo tungor sa pagpana-o it manggar it tawo pagkatapos nak sida ay namatay."* †† *Kag kustombre it mga lahi it Hudyo, ay kung inggwa it ruhang tawo nak naghimo it kasugtanan amatyon ninra kag hadop bilang pagpamatuor nak atumanon ninra kag inra kasugtanan. Basaha ra sa Hen. 15 kung ni-o kag inghimo it Dios pramas pamatuuran nak atumanon Nida kag Ida ingpromisa kang Abraham.* ‡ *Exo. 12:22. Kaling isopo ay usang klase it tanom nak ginggagamit nak pangyanggas sa ugar.* †† *Basaha ra sa Exo. 24:6-8.* ‡‡ *Exo. 24:8. Basaha ra kag inghaling it Ginoong Hesus sa Luk. 22:20.*

sa atubangan it Dios kundi parayan yang sa rugo. Ag imaw ra, waya it kapatawaran para sa sala kung waya it ingmatay para magkainggwa it rugo nak ihalar sa Dios. ‡‡

²³ Kada, kung kag mga butang dili sa duta, nak imaw kag mga pay kopya yang it matuor nak butang sa langit, ay kinahangyan nak limpyuhon parayan sa rugo it mga hadop. Ay dey mas lalong kinahangyan nak mas yabaw pa kag ihalar para limpyuhon kag mga butang para sa langit. ²⁴ Kumo kag lugar nak ingsuryan ni Kristo ay kag langit mismo, buko kinang Pinaka-sagradong Lugar it Templo nak ginghimo yang it tawo, ag kali ay ingpatuyar yang sa matuor nak Pinaka-sagradong Lugar ruto sa langit. Ag Sida ay rahagtoy ngasing nak nag-aatubang sa Dios alang-alang sa ato.

²⁵ Ag waya ra Sida gipagto sa langit para paulit-ulit nak ihalar kag Ida kabuhi, tuyar sa inghimo it mga Pinaka-mataas nak Saserdote dili sa duta nak tuig-tuig ay nagsusuyor sa Pinaka-sagradong Lugar it Templo, raya kag rugo it mga hadop. ²⁶ Dahil kung kinahangyan nak himuon kina ni Kristo ay dapat tan-a tuna pa sa pagtuga it kalibutan ay naagumaney Nida kag hirap ag namatayey it maramong beses. Pero imbes nak kina, usang beses yang Sida nagpaali sa duta ngasing nak mga huling adlaw, pramas bay-on kag kasal-anan it tawo parayan sa paghalar it Ida sariling kabuhi.

²⁷ Ag tuyar ra sa natatabo sa bawat tawo nak usang beses mamatay ag pagkatapos sida ay ahusgaran, ²⁸ ay usang beses yang ra namatay si Kristo bilang inughalar pramas bay-on kag kasal-anan it maramo. Ag sa palaabutong panahon Sida ay mabalik dili sa duta, ugaling buko para bay-on kag kasal-anan it tawo, kundi luwason kag mga tawong masadyang nagpapaabot sa Ida.

KAG KAYABAWAN IT INUGHALAR NI KRISTO

Kag Usang Beses nak Paghalar ni Kristo it Ida Kabuhi ay Tama Yang

10 Kag Kasuguan ni Moises ay pay anino yang it mga pagpakamaado nak ato ing-papaabot, pero bukong gador kina mismo. Kada aber tuig-tuig kinang mga nagdadayaw sa Dios ay padayon nak naghahalar it mga hadop nak inra ingmatay, ay imposible gihapon nak mahimo sinrang matarong sa Ida pagmuyat. ² Dahil kung parayan rahang inra inghalar sinra ay naging limpyoy sa atubangan it Dios ay dey nagtungoney tan-a sinra it paghalar, ag wayaey tan-a sinra it nababatyagan nak hina pa kag inra mga sala. ³ Pero sa kaklaruhan, kinang inra inghahalar tuig-tuig ay lalo

‡‡† *Lev. 17:11.*

pang nagpaparumrom sa inra it inra kasal-anan, ⁴ kumo imposible nak kag rugo it mga turo ag kambing ay imaw it makakabaoy it kasal-anan.

⁵ Kada, bag-o nagpaali si Kristo sa duta, kag Ida ingsiling sa Ida Tatay nak Dios ay,

“Di baga buko kag mga ingmatay nak hadop ag ibang mga inghahalar it tawo kag Imo inghanap,

kundi inghanraey Nimo kag usang yawas para sa Ako nak imaw kag Ako ihalar sa Imo.

⁶ Aber ngani kag mga kabilugan it hadop nak sinunog ag ibang mga inghahalar it tawo

para sa inra kasal-anan ay waya gihapon Nimo namut-e.

⁷ Bag-o nagsiling Ako, ‘O Ako Dios, haley Ako, hanraey Ako nak magtuman sa Imo kabubut-on, kumporme sa nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan tungor sa Ako.’” [†]

⁸ Ngani una, ingsiling Nida, kag Dios ay waya gihanap it kinang iba't-ibang mga inughalar nak inghahalar it mga tawo para sa inra kasal-anan, aber kaling tanan ay inghimo yang kumporme sa Kasuguan ni Moises. ⁹ Bag-o siling ray Nida, “O Ako Dios, haley Ako, hanraey Ako nak magtuman sa Imo kabubut-on.”

Ngani, parayan dili maaayamaney nato nak ingbaoyey it Dios kag unang parayan it paghalar pramas sublian it paghalar ni Kristo it Ida sarili. ¹⁰ Kumo kabubut-on it Dios nak kita ay inggahin para sa Ida parayan sa paghalar ni Hesu-Kristo it Ida sariling yawas it usang beses yang ag indiey dapat liwat-liwaton pa.

¹¹ Sa unang parayan, adlaw-adlaw kinang mga saserdote ay nagtitinrog ag nagsiserbisyo sa Dios, ag inglilawat-liwat ninra kag parehong klasing paghalar, nak indi gihapon puyding makabaoy sa kasal-anan it mga tawo. ¹² Pero kung ikumpara raha, kaling usang paghalar ni Kristo it Ida sarili ay imaw kag nagbaoy sa kasal-anan it mga tawo hastang sa waya't katapusan. Ag pagkatapos nak nahimoy Nida kali, Sida ay nag-ingkorey ruto sa bandang tu-o it Dios, ¹³ kung hariin ruto Sida ay naghuhuyatey it adlaw kung sauno mayuhor sa Ida kag Ida mga kaaway. Ag sinra ay ahimuon nak tungtungan it Ida siki. ¹⁴ Kumo parayan riling ausang paghalar it Ida sarili, ay Ida inghimong waya't kakuyangan kag mga tawo nak Ida ra inggahin para sa Ida hastang sa waya't katapusan.

¹⁵ Kag Ispirito Santo ra ay nagpapamatuor nak matuor kaling mga bagay, kumo gingpasuyat Nida kag tuyar it kali,

¹⁶ “Imaw kali kag kasugtanan nak Ako ahimuon sa mga Israelinhon sa palaabutong panahon.

Ako itanom kag Ako mga sugo sa inra isip ag tagipusuon.” ^{††}

¹⁷ Bag-o nagsiling ray Sida, “Indiey nak gador Nako girumrumon kag inra mga sala ag kayainan.” [‡]

¹⁸ Kada, kung kag tanang mga sala ag kayainan ay napatawarey it Dios, ay wayaey it kinahangyan nak ihalar pa para dili.

Kinahangyan nak Magpaninrugan sa Pagtu-o

¹⁹ Kada, ako mga hali sa pagtu-o, alang-alang sa rugo ni Kristo nak nabuhos, indiey kita dapat matahap nak magsuyor sa Pinaka-presensya it Dios nak ingpapatuyar sa Pinaka-sagradong Lugar it Templo. ²⁰ Dahil parayan sa Ida yawas tong Sida ay namatay, ay nabuksaney kag bag-ong rayan para sa ato pasuyor sa Pinaka-presensya it Dios sa langit. Kaling pagbukas it rayan ay ingkukumpara sa pagtungang it kinang kurtina sa Templo nak naglilipor sa Pinaka-sagradong Lugar. Ag kaling rayan ay imaw kag nagraraya sa ato papagto sa kabuhi nak waya't katapusan.

²¹ Ag kumo inggway kita it mas yabaw nak Saserdote nak naggagahom sa panimayay it Dios, ²² kada kita ay indi dapat matanghada nak magpayungot sa Dios, kundi maging sinsero ag inggwa it matibay nak pagtu-o. Ag dapat ra nak nalimpyoy kag ato kunsensya, nak pay ingwisikaney it rugo ni Kristo, ag kag ato yawas nak pay inghugasaney it malimpyong tubi.

²³ Apanghuytan ra nato kag ato ing-aasahan ag ingpapamatuuran nak waya't pangruha-ruha, kumo kag Dios ay matutom nak tuparon kag Ida gingpromisa.

²⁴ Ag aisipon nato kung pauno pakusugon kag bawat usa pramas maging mapinalanggaon kita, ag pramas himuon nato kag maado sa usa'g-usa. ²⁵ Indi ra nato igpabad-an kag ato pagkatipon pramas magdayaw sa Dios, tuyar sa inghihimo it iba. Kundi apakusugon nato kag pagtu-o it usa'g-usa, lalong-lalo ngasing nak pay nakikitaey nato nak mayungotey kag adlaw kung sauno mabalik kag Ginoong Hesus.

²⁶ Dahil kung naayamaney nato kag kamatuuran tungor kang Kristo ag inghuhungor gihapon nato nak magkasala ay wayaey it ihalar para sa kapatawaran it kasal-anan. ²⁷ Kundi kag ato yangey ingpapaabot ay kag kahahadlok nak paghusgar parayan sa subrang taas nak rayab it kayado nak padayon nagpaparusa sa tanang nagkukontra sa Ida. ²⁸ Ato rumrumon kag natabo sa aber siong nagbaliwaya sa Kasuguan ni Moises it kato. Kung inggwa it ruha o tatlong nagpapamatuor nak nagkasala sida, sida ay amasyon it waya't kaluoy. ^{††29} Ay kung tuyar kag pagparusa sa tawo nak nagtalikor sa Kasuguan ni Moises, ay dey mas grabi pa kag pagparusa sa tawo nak pay ing-

[†] Sal. 40:6-8.

^{††} Jer. 31:33. [‡] Jer. 31:34. ^{††} Deu. 17:2-7.

dadamaan kag Anak it Dios ag ingbabaliwaya kag Ida rugo, aber imaw kina kag pamatuor nak ingpresentar it Dios para sa bag-ong kasugtanan, ag kag parayan it paglimpyo sa ida pramas sida ay agahinon para sa Dios. Kag tawo nak nagtatalikor sa Anak it Dios ay nag-iinsulto ra sa Ispirito it Dios nak nagraraya it kaaduhan it Dios sa ida. ³⁰ Kumo ayam nato nak kag Dios yang kag nagsiling,

“Ako kag inggwa it karapatan nak magparusa, Ako it mabayos para sa inra.” [†]

Siling pa Nida,

“Ako nak imaw kag Gino-o kag maghusgar sa Ako mga katawuhan.” ^{††}

³¹ Kahahadlok nak gador nak maaguman kag pagparusa it Dios nak buhi.

³² Pero rumruma ninro kag inro inghihimo it katong kamo ay bag-o pa yang nak napahadagan it tungor kang Kristo, dahil aber marakong hirap kag inro narayanan, nagtiis gihapon kamo ag nagpaninruga sa inro pagtu-o. ³³ Inggwa it beses nak kamo ay ing-iinsulto ag inghihingabot sa atubangan it mga tawo. Ag inggwa ray ra it beses nak aber kamo ay waya nakarayan it hirap nak narayanan it ibang mga kaibahan ninro sa pagtu-o, nagkakausa gihapon kamo sa pagramay sa inra. ³⁴ Matuor kina, dahil aber mga ingpriso ay ingbuligan pa gihapon ninro. Ag tong ingpangbaoy ninra kag inro kagamitan ay inro gihapon ingtis-an kag tanan raya it kasadya, kumo ayamey ninro nak mas maado kag mapapasa-inro sa palaabutong panahon, ag kali ay indiey nak gador mabaoy.

³⁵ Kada, indi'g pabad-an nak kag inro matibay nak pagtu-o ay magyuda, dahil rako nak gador kag premyo nak inro mababaton kung ahimuon ninro kina.

³⁶ Kinahangyan nak magpursige nak gador kamo pramas tumanon kag kabubut-on it Dios ag batunon kag Ida ingpromisa. ³⁷ Kumo nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak,

“Sa malip-ot nak panahon yangey,

Sida nak ato ingpapaabot ay maabotey, ag indiey nak gador marugay.

³⁸ Kag tawo nak Ako inghumang matarong parayan sa ida pagtu-o ay mabubuhi.

Pero kung Ako ay ida atalikran, sida ay indiey Nako mamut-an.” [‡]

³⁹ Pero kita ay buko tuyar sa mga nagtatalikor sa Dios nak kag apagtuan ay waya't iba kundi kaparusahan. Kundi kita ay kabilang sa mga nagtutu-o nak maluluwas.

KAG KAHALAGAHAN IT PAGTU-O

Kag mga Halimbawa it Dungganong Tawo nak Inggwa't Pagtu-o

11 Ngasing, ni-o kaling pagtu-o? Kag pagtu-o ay imaw it nagtata-o sa ato it kasiguruhan ag pamatuor nak kag ato ing-aasahan ay talagang matutapar, aber kali ay waya pa nato nakikita. ² Dahil sa pagtu-o it ato mga ginikanan it katong una pa, kag Dios ay namuot sa inra.

³ Dahil ra sa ato pagtu-o, naiintyendihaney nato nak kag kalibutan ag kag tanang butang raha ay ingtuga it Dios parayan sa gahom it Ida bisaya. [†] Kag gustong bisayahon it kali ay kag mga nakikita ay ginghuman halin sa mga butang nak waya nakikita.

⁴ Halimbawa anay, si Abel. Dahil sa ida pagtu-o, kag ida inghalar sa Dios ay mas kahalamut-an sa pagmuyat it Dios kisa sa inghalar it ida manghor nak si Cain. [‡] Parayan ra sa pagtu-o ni Abel sida ay ingbilang it Dios nak matarong sa Ida pagmuyat, ag Ida ingpamatuor kali parayan sa pagbaton it mga inughalar ni Abel. Kada aber si Abel ay minatayey, parayan sa ida pagtu-o pay inggwa gihapon sida it ingbibisaya sa ato.

⁵ Kag masunor ay si Enoc. Dahil sa ida pagtu-o, sida ay waya namatay, kumo nawagit yang sida rili sa duta dahil gingraya sidang buhi pa it Dios sa langit. Ag bag-o sida gingraya sa langit, nagpamatuor kag Dios nak Sida ay namumuot sa ida. ^{‡‡6} Ag tungor sa aber niong tawo, imposible nak sida ay mamut-an it Dios kung sida ay waya't pagtu-o, kumo kinahangyan nak kag tawong nagpapayungot sa Dios ay inggwa't pagtu-o nak rahina kag Dios. Ag Sida kag nagtata-o it kaaduhan sa tawong naghahanap sa Ida.

⁷ Kag masunor ay si Noe. Dahil sa ida pagtu-o, sida ay naghuman it arka ^{‡‡} pramas masalbar kag ida pamilya [§] sa paabutong pagbaha. Dahil sa ida pagtahor, nagsunor sida sa Dios nak nagpaandam sa ida tungor sa mga butang nak waya pa nak gador natatabo. Parayan sa ida pagtu-o ay ingpakita ni Noe nak kinang ibang mga tawo sa kalibutan nak waya nagpapati ay inghusgaran it Dios, ag sida ay ingbilang it Dios nak matarong sa Ida pagmuyat.

⁸ Kag masunor ay si Abraham. Dahil sa ida pagtu-o, sida ay nagtuman sa ingsugo it Dios nak maghalin sa ida sariling lugar ag magpagto sa lugar nak ingpromisa it Dios nak magiging ida panublion hali sa duta. Kada nagginaney sida aber buko nida ayam kung hariin sida mapagto. ^{§†9} Ag dahil matibay kag ida pagtu-o, sa marugay nak panahon sida ay nagtiis it

^{††} *Hen. 1 ag Sal. 33:6,9.* ^{‡‡} *Hen. 4:1-10.* ^{‡‡†} *Hen. 5:21-24.* ^{‡‡‡} *Hen. 6:9-22. Kag arka ay tuyar sa marakong batil.* [§] *Hen. 6:9—8:22.* ^{§†} *Hen. 12:1-5.*

[†] *Deu. 32:35.* ^{††} *Deu. 32:36.* [‡] *Hab. 2:3-4.*

pagsaydo-saydo it lugar ag pag-istar sa tolda bilang usang estranghero ruto sa lugar nak ingpromisa it Dios. Imaw ra kag pagtiis it ida anak nak si Isaac ag ida apo nak si Jacob nak nagsubli sa ida bilang manugpanubli it kinang gingpromisa it Dios kang Abraham. ¹⁰ Nagtiis si Abraham rahang ida nararayanan kumo ingpapaabot nida nak maistar sida ruto sa langit sa syudad nak inggwa't matibay nak pundasyon, nak kung hariin kag Dios kag imaw it nagplano ag naghuman.

¹¹ Kag masunor ay si Sara nak asawa ni Abraham. Dahil sa ida pagtu-o, aber sida ay baog ag maguyangey nak wayaey giaabuta, ay Dios kag nagtao gihapon sa ida it abilidad nak magkaanak, kumo sida ay nagtu-o nak matutom kag Dios nak tuparon kag Ida gingpromisa sa ida. ¹² Kada ngani aber si Abraham ay usang tawo yang nak indiey tan-a magkainggwa pa it anak dahil sa ida kaguyangon, sa ida gihapon naghalin kag maramong inanak tuyar sa ramo it mga bituon sa langit ag mga baybay sa habig it ragat nak inding gador mabilang. ^{††}

¹³ Kaling tanang mga tawo ay padayon nak nagtutuo sa Dios hastang sa inra kamatayon, aber tong sa kapanahunan ninra ay waya pa ninra nabaton kag gingpromisa it Dios. Kali ay pay naaantawey ninra sa mayado, ag sinra ay nasasadyahan habang kali ay inra ingpapaabot nak magiging inra sa palaabutong panahon. Kada sinra ay nagpapamatuor sa inra mga nasasapoy nak tawo nak sinra ay mga estranghero yang, nak waya ra it permanenting lugar dili sa duta. ¹⁴ Ag kung imaw kag inra ingpapamatuor, ay dey ayamey nato nak inra ingpapaabot nak sinra ay magkakainggwang gador it inra sarili ag permanenting lugar. ¹⁵ Ag kaling inra ing-iisip nak lugar ay buko katong inghalinan ninra, dahil kung imaw kina ay nakabalik tan-a sinra ruto. ¹⁶ Pero buko katong lugar kag inra ingpapaabot, kundi inggwa pa it mas maadong lugar nak inra ingpanghugtan nak imaw kag langit. Kada waya nahuda kag Dios nak kilay-on Sida nak imaw kag inra Dios. Ayam nato nak matuor kali, kumo ging-amaney Nida kag inggisiling nak syudad ruto para sa inra.

¹⁷⁻¹⁸ Aisipon nato kag pagtu-o nak ingpakita ni Abraham tong ingpurbahan sida it Dios. Dahil sa ida pagtu-o, sida ay hanraey nak matyon kag ida bugtong nak anak nak si Isaac ^{††} pramas ihalar sa Dios, aber gingpromisa it Dios nak si Isaac kag ahalinan it ida mga inanak. ^{†††} Dahil nagtu-o nak gador si Abraham nak di sarang kag Dios nak banhawon si Isaac aber sida ay

[†] Hen. 21:1-2. ^{††} Hen. 15:5; 22:17. [‡] Kag ingpapatunguran dili ay si Abraham ag Sara, si Isaac ag si Jacob. ^{†††} Hen. 22:1-14. Si Isaac kag ingbilang nak ida bugtong nak anak, kumo sida yang kag ing-anak it ida matuor nak asawa nak si Sara bilang katuparan it kinang gingpromisa it Dios sa ida, aber nagkainggwa si Abraham it ibang mga anak parayan sa ibang mga ing-asawa nida. (Basaha ra sa Rom. 9:7-9.) ^{†††} Hen. 21:12.

namatay. Ag aber waya gipadayon si Abraham sa paghalar kang Isaac dahil sa bandang huli ingbawalan sida it Dios, ay parayan gihapon diling natabo ay pay gingbanhaw it Dios si Isaac.

²⁰ Ag masunor, si Isaac ray, dahil sa ida pagtu-o, ingbendisyunan nida kag ida mga anak nak sina Jacob ag Esau, ag parayan dili ida ingtaoy sa inra kag mga pagpakamaado halin sa Dios nak mapapasa-inra sa palaabutong panahon. ^{†††}

²¹ Ag tuyar ray ra kang Jacob. Dahil sa ida pagtu-o, it katong sida ay mayungotey mamatay ay ida ingbendisyunan kag ruhang anak ni Jose ^{†††} bag-o nagdayaw sa Dios habang nagpapangudapot sida sa ida baston.

²² Ag imaw ray kang Jose. Dahil sa ida pagtu-o, it katong sida ay mayungotey mamatay ay nagpauna sida it bisaya tungor sa paabutong paghalin sa Ehipto it tanang ida mga kahalihan halin sa linya it ida tatay nak si Jacob, nak ingtatawag rang Israel. Ag kag ida ingbilin sa inra ay pag matutupar kali, dapat aray-on ninra kag ida mga suká pramas iyubong ruto sa lugar nak inra apagtuan. [§]

²³ Kag masunor ay si Moises. Dahil sa pagtu-o it ida mga maguyang, it katong natawo sida ag nakita ninra nak maganda kaling inra anak, ay waya sinra nahadlok magkuntra sa kasuguan it Hari it Ehipto nak kag tanang mga bag-ong anak nak kayake it mga Hebreo ^{§†} ay dapat mamatay. Kada si Moises ay ingtago ninra sa suyor it tatlong buyan. ^{§††}

²⁴ Ag dahil sa pagtu-o ni Moises it katong sida ay di edadey, waya sida it gusto nak kilay-on pa sidang anak it prinsesa nak imaw kag nag-ampon sa ida. Kaling prinsesa ay anak it Hari it Ehipto nak ingtatawag nak Paraon. ^{§†25} Kundi kag gusto ni Moises ay maagom ra sida it naaagumang hirap it mga katawuhan it Dios imbes nak sa malip-ot yang nak panahon maagom it kasadyahan nak naghahalin sa kasal-anan. ²⁶ Kumo para sa ida, mas maado nak tis-an nida kag mayaing pagtratar sa ida it mga taga-Ehipto alang-alang sa ida pagtu-o sa ingpromisang Kristo, kisa sa pagtamasa it tanang kamanggaran it Ehipto. Tuyar kag ida inghimo, kumo permi nidang ing-iisip kag premyong mapapasa-ida sa palaabutong panahon.

²⁷ Kada ngani dahil sa ida pagtu-o, si Moises ay naghalin sa Ehipto nak waya't kahadlok sa kahangit it Hari. Ag ingtis-an nida kag tanang hirap, dahil pay kag ida ingmumuyatan permi ay kag Dios yang aber waya pa nida nakikita. ²⁸ Ag dahil sa ida pagtu-o, gingsugo ra ni Moises kag ida mga kaibahang inanak ni Israel kung ni-o kag inra dapat tumanon bag-o makahalina sinra sa Ehipto. Ag imaw kali kag inra naging Pista it

^{†††} Hen. 27:1-40. ^{†††} Hen. 48:1-20. [§] Hen. 50:24-25. ^{§†} "Hebreo" kag tawag sa mga lahi it Hudyo it kato. ^{§††} Exo. 2:1-10. ^{§†} Exo. 2:11—12:42.

Pagkaluwas sa Ehipto. Gingsugo nida sinra nak iha-won kag karnero ag ipahir kag rugo sa mga hamba it inra bayay, pramas indi giuliton kag aber usa sa inra mga anak pag-abot it anghel para matyon kag mga panganay nak anak sa Ehipto. †

²⁹ Dahil sa pagtu-o it kinang mga inanak ni Israel, sinra ay nakatabok sa Puyang Ragat dahil kag ragat ay natunga ag kag inra rayanan ay naging tuyar sa uga nak duta. Pero tong kag mga taga-Ehipto ay nagyagor sa inra, kinang ragat ay nagtabo ray ag sinrang tanan ay nagkayumos. ††

³⁰ Sa panghuli, dahil ra sa pagtu-o it kinang mga Israelinhon, kag mataas nak pader nak nakapalibot sa syudad it Jerico ay naguba sa kalilibot-libot ninra raha bawat adlaw sa suyor it pitong adlaw. ‡

³¹ Kag masunor ay si Rahab nak usang badarang kabade. Dahil sa ida pagtu-o, ida ingbaton it maado sa ida bayay kag mga Israelinhon nak nag-ispia raha sa Jerico. Kada sida ay waya naumir sa pagkamatay it ida mga kasimanwa nak indi magpasakop sa Dios. ††

³² Ni-o pa ara kag ako masisiling? Kuyang nak gador kag ako oras para balik-balikan pa kag tungor sa pagtu-o it ato ibang mga ginikanan, halimbawa tuyar kana Gideon, Barak, Samson, Jepta, David, Samuel ag kag mga propeta. ††† Kaling mga tawo, dahil sa inra pagtu-o, kag iba sa inra ay nagraog sa mga gingharian nak nagpakiglaban sa inra, kag iba ay naggahom it matarong, ag kag iba ay nag-agom it gingpromisa it Dios sa inra. Kag iba ay nag-atubang sa liyon nak ingtabo it Dios kag yuba para indi sinra makagat, †††† ag kag iba ay ing-itsa sa nagrarayab-rayab nak kayado, ugaling waya sinra nauno. ††††† Ag kag iba ray ra ay isutan yangey matatay parayan sa patayom, kag iba ay waya nahadlok nak maglaban sa gera ag ing-pangtabog hastang nagpangyasahas kag mga nag-gera sa inra.

³⁵ Ag dahil sa inra pagtu-o, ay inggwa ra it mga kabade nak namatyan it anak nak ingbalik sa inra it buhi, kumo ingbanhaw it Dios.

Pero kuntra raha, inggwa it iba nak nag-agwanta it paghingabot hastang namatay, imbes nak magbada sa inra pagtu-o agor mahilway, kumo kag ingpapaabot ay mabanhaw sinra ag maagom it mas maadong kabuhi. ††††† Inggwa ra it iba nak ginglibak ag paulit-ulit nak ginglatigo. Kag iba ra ay ingkadinahan ag ing-priso. ††††† Inggwa ra it mga gingpangbunggo hastang namatay, mga ingbika kag yawas parayan sa pagyagari, ag mga ingmatay parayan sa patayom. Ag kag iba rabuno ay ingpahalin sa inra sariling banwa, ag

† Exo. 12:1-30. †† Exo. 14:1-31. ‡ Jos. 6:1-21. †† Jos. 2:1-22; 6:22-25. †† Huk. 6:11—8:32 (si Gideon); 4:6—5:31 (si Barak); 13:2—16:31 (si Samson); 11:1—12:7 (si Jepta); 1 Sam. 16:1—1 Hari 2:11 (si David) ag 1 Sam. 1:1—25:1 (si Samuel). ††† Dan. 6:1-27. †††† Dan. 3:1-30. § 1 Hari 17:19-24 ag 2 Hari 4:18-37.

kag inra suksok yang ay anit it karnero ag kambing. Sinra ay abang pobre, ing-iihig ag ingmamayain it inra isigkatawo. ††† Naglilibot-libot sinra sa disyerto ag mga baguntor, ag nag-iistar yang sinra sa kuyba ag sa mga buho. Ngani, sa kamatuuran buko karapatdapat nak kag mga mayaing tawo dili sa duta ay magpangabuhi kaibahan sinra.

³⁹ Ag kaling tanan ay ingpuri it Dios dahil sa inra pagtu-o, ugaling waya sa inra't nagbaton it gingpromisa't Dios. ††† Kumo Sida ay inggwa't mas maadong plano nak indi anay Nida gituparon, hastang sa waya pa kita nauumir sa Ida mga katawuhan. Ag kaibahan ninra ahimuon kita Nida nak waya't kakuyangan sa Ida pag-muyat.

KAG NAHANANGOR SA TAMANG PAGPANGABUHI IT MGA NAGTUTU-O KANG KRISTO

Kag Pagdisiplina it Dios kag Nagpapamatuor it Ida Pagpalangga

12 Ay tungor sa ato ngasing, kung ikumpara kag ato kabuhi sa karera, kita ay tuyar sa tawong nagrarayagan nak ingpapalibutan it kinang maramong nagpapamatuor tungor sa importansya it pagtu-o. Kada dapat natong badaan kag tanang kasal-anan nak nagpupugong sa ato ag tanang pay mga tuor nak marurusmuan, pramas magpursige kita nak makapadayon hastang sa katapusan kumporme sa ingbuot it Dios para sa ato. ² Ag kinahangyan nak kag ato perming ingmumuyatan ay si Hesus yang nak imaw kag inghalinan ag imaw kag katapusan it ato pagtu-o. Dahil alang-alang sa kasadyahan nak Ida ingpapaabot nak aagumon sa langit, ay ing-agwantay Nida kag grabing hirap it kamatayon sa krus, kumo ingmumuyatan Nida nak pay maisot yang kag kahud-anan nak Ida mababatyagan dili. Ag ngasing hagtoy Sida nakaingkorey sa bandang tu-o it trono it Dios. ³ Kada ngani isipon ninro kag rakong pagkuntra sa Ida it mga tawong makasal-anan, pramas indi kamo mawar-an it pag-asa ag indi kamo magsawa sa pagsunor sa Ida.

⁴ Dahil sa inro pagtinguha nak labanan kag kasal-anan, ay waya pa kamo nakaranas it kamatayon dahil sa inro pagtu-o. ⁵ Nalimtan baga ninro kag paglaygay it Dios it kato pramas pakusugon kag inro buot bilang Ida mga anak? Siling Nida, "Ako anak, badaey igbaliwaya-a kag pagdisiplina it Gino-o sa imo, ag indi ka mawar-an it pag-asa kung ikaw ay Ida ingsasaway.

⁶ Dahil ingdidisiplina it Gino-o kag Ida mga pinalangga,

ag ingpaparusan ra Nida kag bawat Ida ing-aakong anak." ††

⁷ Kada, tis-e kag tanang hirap nak inro arayanan bilang pagdisiplina it Dios sa inro, kumo imaw kag parayan kung pauno kamo tratuhon it Dios bilang Ida mga anak. Dahil sigurado kag tanang anak ay nakakarayan it pagdisiplina it inra tatay. ⁸ Ugaling kung kamo ay waya nakarayan it pagdisiplina it Dios nak nararayanan it Ida tanang mga anak ay kag gustong bisayahon it kina, kamo ay buko Ida matuor nak mga anak, kundi pay mga anak yang sa liwas. ⁹ Bagoy matuor nak ingtatahor nato kag ato mga tatay dili sa duta nak nagdidisiplina sa ato? Ay dey laloey kag ato Tatay sa langit. † Dapat nak magpasakop kita sa Ida, pramas maaguman nato kag matuor nak kabuhi.

¹⁰ Dahil sa suyor it pilang tuig yang kag ato tatay dili sa duta ay nagdidisiplina sa ato kumporme sa ida ingiisip nak maado. Pero kag pagdisiplina it ato Tatay sa langit ay talagang para sa ato kaanduan pramas maging balaan kita tuyar sa Ida. ¹¹ Matuor waya kita nasasadyahe pag nararayanan nato kag pagdisiplina kumo kali ay mahapros. Ugaling kag bunga it pagdisiplina sa ato kabuhi ay maging matimunong kag ato buot ag maging tadlong ra kag ato paghiwas.

¹² Kada, kung kamo ay nawar-aney it kusog ag pagasa, pakusuga ninro kag inro buot. ¹³ Ag magpadayon kamo sa pagsunor sa tama ag tadlong nak rayan agor kag mga mayuda sa pagtu-o ay indi mayaag, kundi maging makusog ray.

Kag Paandam nak Indi Dapat Baliwayaon kag Dios

¹⁴ Tinguhaon ninro nak maado kag inro pagsinunranan sa tanan, ag maging balaan kamo, kumo kag mga buko balaan ay indi makakita sa Ginoong Dios. ¹⁵ Rahanan ninro kag usa'g-usa pramas waya't magtalikor sa kaaduhan it Dios, sabaling magyain kag inro buot ag imaw kag maging dahilan it kaguluhan ag maramo kag maapektuhan. ¹⁶ Magrahan ra kamo nak indi mag-ubay sa buko inro sariling asawa, ag indi ra magpatuyar kang Esau nak waya gipapahalagahe kag mga pagpakamaado it Dios. Dahil yang sa usang pagkaon ay ida ingbaydo kag pagpakamaado nak dapat ay mapapasa-ida tan-a bilang panganay nak anak. ††¹⁷ Ag ayamey ninro nak pagkatapos it kina, kung abawion ray nida kinang pagpakamaado, ay indiey nak gador puyde, dahil indiey puyde nak baguhon pa kag resulta it ida inghimoy, aber magpakitluoy pa ag magtibaw sida.

¹⁸ Kada, dapat nak magpaninrugaan kita sa ato pagtu-o, dahil kag bag-ong kasugtanan nak imaw kag ato parayan it pagpayungot sa Dios ay mas maado kisa sa parayan it ato mga ginikanan. Ngani, kag inra ingpayungutan ay kag baguntor it Sinay kung hariin ay

nababatyagan ninra kag mga ingkakahadlukan tuyar sa kayado nak nagrarayab-rayab, maruyom, ag inggwa it makusog nak bagyo, ¹⁹ pagbudyong it trumpeta ag kahahadlok nak boses it Dios nak nagbibisaya. Kada nagpakitluoy sinra nak kabay pang indi Sida magpadayon it pagbisaya sa inra. ²⁰ Ag dahil sa inra rakong kahadlok sa Ida sugo sa inra nak, “Aber hadop yang kag magdama ruto sa baguntor ay dapat nak bungguon kina hastang mamatay,” ²¹ ag matuor ngani, aber muyatan yang kinang baguntor ay talagang kahahadlok, kada napasiling ra si Moises nak, “Ako ay nahahadlok nak gador ag nagpapangidlis.” ††

²² Pero para sa ato, kag ato ingpayungutan ay kag matuor nak Baguntor it Sion †† nak imaw kag Herusalem sa langit. Kali kag syudad it Dios nak buhi kung hariin natipon kag libo-libong kaanghelan nak nagkikinasadya sa inra pagdayaw sa Ida. ²³ Kitang nagtutu-o ay kaumir sa tanang mga ingbibilang it Dios nak Ida mga panganay nak anak. Kitang tanan kag maghali sa pagtu-o, nak kag mga pangayan ay nakasuyatey sa listahan sa langit, ag kaibahan kag ispirito it mga tawo it kato nak Ida ingbilang nak matarong sa Ida pagmuyat, ††† nak Ida ra ginghimoy nak mga waya't kakuyangan sa Ida atubangan. Ingpayungutan ra nato kag Dios mismo nak imaw kag manughusgar sa tanang katawuhan, ²⁴ ag si Hesus nak imaw it manugpatunga riling bag-ong kasugtanan. Kag Ida rugo nak pay ingwiwisik sa ato pramas mapasa-ato kag kaluoy it Dios ay buko tuyar sa rugo ni Abel nak pay naghahagar yang it pagbayos. †††

²⁵ Kada, magrahan kamo nak indi'g baliwayaon kag ingsisiling it Dios. Dahil kung kag ato mga ginikanan nak nagbaliwaya sa ingbisaya it Dios sa inra sa baguntor it Sinay dili sa duta ay ingparusahan, ay dey laloey kita, kung atalikuran nato kag nagpapaandam sa ato ay halin sa langit. ²⁶ Kumo it katong nagbibisaya kag Dios sa inra ruto sa Sinay, kag duta ay naghudong. Pero inggwa Sida it gingpromisa nak, “Usa pang beses sa palaabutong panahon, ay buko yang duta kag mahudong, kundi kag langit ra.” §

²⁷ Ag kaling Ida ingsiling nak “usa pang beses” ay mahudong ray, kali ay nagpapakita nak kag mga tinuga it Dios nak nahuhudong ay mapangwagit, pramas kag mabibilin yang ay katong indi nak gador mahudong.

‡ Exo. 19:12-13. †† Deu. 9:19. †† It katong una pa kag usang baguntor sa tunga it Herusalem ay Sion kung hariin ingpatugrok ni Haring Solomon kag Templo, nak imaw kag ingsisiling nak istaran it Dios hali sa kalibutan. ††† Sa pagmuyat it mga lahi it Hudyo kag kamutangan it panganay nak kayake ay iba nak gador. Halimbawa, kung namatay kag tatay ag mapanubli kag mga anak it ida manggar kag panganay nak kayake ay mapanubli it dubli. (Basaha ra sa Deu. 21:17.) Kada kita nak ing-akoey it Dios bilang Ida mga anak dahil sa ato pagtu-o kang Kristo, kita ay ingbilang it Dios nak buko yang Ida anak, kundi Ida panganay. ††† Hen. 4:10. § Hag. 2:6.

§† Kab. 3:11-12. † Tatay sa langit: Kag nakasuyat sa bisayang Griyego ay “Tatay it mga ispirito.” †† Hen. 25:27-34.

²⁸ Kada ngani, apasalamatan nato kag Dios, dahil kita ay naumir sa Ida paghari nak inding gador mahudong. Ag dahil raha adayawon nato Sida sa tamang parayan nak di rayang pagtahor ag kahadlok. ²⁹ Kumo tungor sa Dios nak ato ingdadayaw, kung Sida ay nagpaparusa sa tawo kali ay pay tuyar sa kayado nak nakakasunog.

Kag Panghuling mga Bisaya

13 Ngani, magpadayon kamo sa pagpalangga sa usa'g-usa kumo kamong tanan ay maghali bilang mga nagtutu-o kang Kristo.

² Aya gilimte nak kung inggwa't maabot sa inro bayay nak buko ninro kakilaya ay pakita-e it maadong pagtratar. Dahil it kato inggwa't naghihimo it tuyar it kali, nak waya ninra namalaye nak kag inra ingbaton ay mga anghel yaki. †

³ Ag aya ra gilimte nak buligan kag inro mga kaibahan nak ingpriso nak pay kamo ra ay ingpriso kaibahan ninra. Imaw ra kung inggwa't ingpapahirapan, buligi sinra nak pay kamo ra it ingpapahirapan kaibahan ninra.

⁴ Pahalagahe ninro kag importansya it pag-asawa, ag maging matutom nak gador kamo sa inro asawa. Dahil aparusahan it Dios kag mga naghihimo it imoralidad ag nagpapangawatan.

⁵ Aya kamo gipabada nak kag pagpalangga sa kwarta ay imaw it magahom sa inro pagpangabuhi, kundi maging kuntento kung ni-o kag inggwa kamo, kumo siling it Dios nak,

“Indi nak gador kamo Nako igpabad-an, ag indi ra kamo Nako iglimtan.” ††

⁶ Kada, dapat nak paisugon nato kag ato sarili sa pagsiling,

“Kag Gino-o kag nagbulig sa ako. Indiey ako mahadlok

aber ni-o kag ahimuon it tawo sa ako.” ‡

⁷ Rumruma ninro kag mga pinuno nak nagtudlo sa inro it mga bisaya it Dios. Isipon ninro kag maadong bunga it inra pagpangabuhi ag patuyaran kag inra pagtu-o.

⁸ Kumo si Hesu-Kristo ay imaw gihapon it kato, ngasing, ag hastang sa waya't katapusan. ⁹ Kada aya kamo'g paraya-raya sa iba't-ibang panudlo nak imaw it mayaag sa inro. Dahil mas maado nak kag ato tagipusuon ay ingpapakusog it kaaduhan it Dios, kisa sa mga insisiling tungor sa pagkaon nak puyding kaunon ag tungor sa pagkaon nak bawal kaunon. Kag mga tuyar nak sugo tungor sa pagkaon ay waya ra nakakabulig sa kabubut-on it tawo.

¹⁰ Kita nak nagtutu-o kang Kristo, kag pagkamatay Nida sa krus kag parayan it ato kapatawaran sa mga

sala. Pero sinra nak naghahalar pa it hadop bilang parayan it kapatawaran it inra mga sala, ay indi makaagom it kapatawaran nak napapasa-ato parayan sa krus. ¹¹ Dahil, kag inghimo it Pinaka-mataas nak Saserdote it kato tong ingraya nida sa suyor it Pinaka-sagradong Lugar kag rugo it mga hadop nak inghalar para sa kasal-anan, ay pay anino it natabo sa pagkamatay ni Kristo. Halimbawa, kag yawas it kinang hadop nak ingmatay ay ingraya sa liwas it banwa ag ruto kina ay ingsunog.

¹² Ag tuyar ra it kina, si Hesus ay ingmatay sa liwas it syudad pramas agahinon kag mga tawo para sa Dios parayan sa Ida rugo. ¹³ Kada apagtuan nato Sida sa liwas it syudad, nak kag gustong bisayahon ay abadaan nato kag mga kustombre it mga lahi it Hudyo pramas makipag-usa sa hirap ag kahud-anan nak Ida naaguman sa krus. ¹⁴ Kumo dili sa duta waya kita it permanenting syudad. Kundi kag ato ingpapaabot ay katong syudad sa langit nak magiging istaran nato sa palaabutong panahon.

¹⁵ Kada, parayan sa Ida, kag ato tamang paghalar sa Dios ay kag pagdayaw. Kali ay karapatdapat nak mga inughalar para sa mga nagpapamatuor nak Sida kag Gino-o. ¹⁶ Ugaling aya ra ninro gilimte nak maghimo it maado ag magbulig sa mga inggwa't kinahangyan, kumo imaw ra kag paghalar ninro nak nagtata-o it kasadyahan sa Dios.

¹⁷ Tumana kag inro mga pinuno ag magpasakop sa inra, kumo sinra kag di responsibilidad nak mag-alaga sa inro pagtu-o. Ag inra ra inghihimo it maado kaling inra ministryo, kumo ayam ninra nak sinra ay inggwa't salabtanon sa Dios para raha. Kada sunra sinra it maado pramas ahimuon ninra kag inra ministryo nak inggwa it kasadya ag waya't kalisor. Dahil kung indi kamo magsunor sa inra ay kamo kag lugi.

¹⁸ Ag pangamuyuan ra kami, kumo ayamey namo nak malimpyoy kag amo kunsensya ag gusto ra namo nak magpadayon sa paghimo it tama. ¹⁹ Lalong-laloey pangamuyuan ninro ako nak tugutan it Dios nak indi marugay bag-o ako ay makabalik ray sa inro.

KAG KATAPUSAN IT LIBRO

²⁰⁻²¹ Ngasing, kabay pang kag Dios nak imaw kag inghahalinan it katimunungan ay taw-an kamo it tanang inro ingkikinahangyan, pramas tumanon kag tanang kaaduhan kumporme sa Ida kabubut-on. Sida kag nagbanhaw sa ato Ginoong Hesus. Ag kaling ato Ginoong Hesus nak Pinaka-manugbantay nato bilang Ida pay mga karnero kag nagpamatuor parayan sa Ida rugo it kasugtanan nak waya't katapusan. Kabay pang kag Dios ay padayon nak magtuytoy sa ato pramas himuon kita nak usang kahalamut-an sa Ida

† *Hen. 18:1-8; 19:1-3.* †† *Deu. 31:6 ag Jos. 1:5.* ‡ *Sal. 118:6.*

atubangan, parayan kang Hesu-Kristo. Adayawon nato Sida hastang sa waya't katapusan. Kabay pa.

²² Sa huli, ako mga hali sa pagtu-o, ingpapangabay nako sa inro nak kabay pang batunon ninro kaling ako inglalaygay bilang pagpakusog sa inro pagtu-o, kumo kaling ako ingsuyat ay malip-ot yang.

²³ Gusto ra nako nak ipasador sa inro nak kag ato hali nak si Timoteo ay ingpaliwasey sa prisuhan. Kada kung mag-abot sida dili ay ako nak raan sida inunot papanha raha.

²⁴ Kamustaha kag tanang inro mga pinuno kaibahan kag tanang sinakupan it Dios raha.

Ag kamo ay ingkakamusta ra it ato mga hali sa pagtu-o nak taga-Italya.

²⁵ Kabay pang mapasa-inrong tanan kag kaaduhan it Dios.

Kag Suyat ni
SANTIAGO

Santiago

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA SUYAT NI

SANTIAGO

Kaling suyat ay ingsuyat ni Santiago (San. 1:1.) nak naging pinuno it mga nagtutu-o kang Kristo sa Herusalem pagkatapos it pagpaibabaw ni Hesus sa langit. (Bin. 12:17; 15:13; 21:18.) Siguro kaling Santiago ay hali o manghor ni Hesus nak waya nagtutu-o kang Hesus hastang Sida ay nabanhaw. (Mat. 13:55 ag Gal. 1:19.) Ingsuyat nida kali mga 20 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak mga 50 A.D.)

Gingparaya kali ni Santiago sa tanang mga nagtutu-o kang Kristo, lalong-laloey kag ida mga kasimanwang Hudyo nak nag-iistar sa iba't-ibang mga nasyon. Maramong bagay kag ida gingsuyat dili. Gingsuyat nida kag tungor sa mga pobre ag mga manggaranon, kag pagpurba ag pagtintar, mga inggwa't pinilian sa inra isigkatawo, pagtu-o ag maadong binuhatan, kag yuba it tawo, kag kaayam nak halin sa Dios, ag kag inghalinan it pagaway-away, ag iba pa.

Usang bagay pa nak gusto ni Santiago nak ipaintyendi riling suyat ay kag pagtu-o it tawo ay waya't puyos kung hastang sa bisaya yang, kundi kag kamatuuran it ato pagtu-o ay dapat makikita sa ato binuhatan.

KAG SUYOR IT SANTIAGO

Kag Pagpangamusta
 Kag Pagpurba sa Ato Pagtu-o
 Kag Paandam sa mga Inggwa it Pinilian
 Kag Pagtu-o ag Kag Maadong Binuhatan
 Kag Nahanungor sa Yuba it Tawo
 Kag Kaayam nak Halin sa Dios
 Kag Paandam Tungor sa mga Kalibutanhong Bagay-bagay
 Kag Paandam sa mga Manggaranon
 Kag Huling mga Laygay

Kag Suyat ni

SANTIAGO

KAG PAGPANGAMUSTA

1 Mga pinalangga nakong kahalihan nak nagtutu-o kang Hesu-Kristo, lalong-laloey kag ako mga kasimanwang Hudyo, † nak nagpangkalat ag ngasing ay nag-iistar sa iba't-ibang parti it kalibutan. Ako kamo ingpapangamusta.

† o "doseng lahi."

Ako si Santiago, nak usang ulipon it Dios ag imaw ra it Ginoong Hesu-Kristo, kag nagsusuyat it kali.

KAG PAGPURBA SA ATO PAGTU-O

Kag Pagtu-o ag Pagpurba

2 Mga pinalangga nakong hali sa pagtu-o, pag magabot sa inro kag mga iba't-ibang kahirapan, batuna gi-hapon ninro kali nak inggwa't rakong kasadya, **3** dahil ayam ra ninrong magiging matibay kamo sa inro pag-

tu-o pagkatapos ninrong malampasan kinang mga pagpurba. ⁴ Kada magtiis nak gador kamo hastang sa katapusan para talagang maging matibay kamo, agor maging husto kag inro pagkatawo, ag waya it kakuyangan kag inro kabuhi bilang mga nagtutu-o kang Hesu-Kristo.

⁵ Pero kung inggwa raha sa inro it kuyang sa kaayaman, hagar sa Dios ag kamo ay Ida ataw-an, dahil kag Dios ay maatag magta-o sa tanang naghahagar, ag wayaey it pabayon nak mga bisaya. ⁶ Pero pag mahagar kamo sa Ida ay dapat magtu-o nak waya it pagruha-ruha nak ataw-an kamo, dahil kag nagruruha-ruha ay tuyar sa bayor nak ingraraya-rama yang it hangin kung hariin huypon. ⁷⁻⁸ Kag tawong tuyar it kina ay indi dapat mag-isip nak sida ay inggwa it mababaton halin sa Gino-o, dahil ngani sida ay nagruruha-ruha, ag pabag-o-bag-o it isip.

Kag Pobre ag Kag Manggaranon

⁹ Kag pobreng hali sa pagtu-o ay dapat magkasadya sa pagtaas it Dios sa ida. ¹⁰ Ag imaw ra, kag manggaranong hali ay dapat magkasadya kung ipaubos sida it Dios dahil sa ida pagtu-o kang Kristo. Kumo miskin manggaranon sida, kag ida kabuhi ay malipas yang tuyar sa mga buyak it mga hilaunon nak marali magyadong. ¹¹ Pag kataasey kag adlaw ag kauinitey, nagyayadong kag mga hilaunon ag natikrag kag inra mga buyak, kada bukoey sinra maganda. Tuyar kag manggaranon. Habang sahooy sida sa pagkamal it manggar, gulpi yang nak maabot sa ida kag kamatayon.

Kag Pagpurba ag Pagtintar

¹² Mas maado kag tawong nagtitiis it pagpurba hastang sa katapusan, dahil pagkatapos nida kinang maraugan, kag ida abatunon ay kag kabuhi nak waya't katapusan nak pay ida kuruna. Imaw kag ingpromisa it Dios sa mga nagpapalangga sa Ida.

¹³ Kung inggwa it tawong ingtitintar, indi sida dapat magsiling nak, "Ingtitintar ako it Dios," dahil kag Dios ay indi matintar maghimo it mayain, ag waya ra Sida gipapangtintar miskin kanin-o. ¹⁴ Dahil kag tawo ay natitintar kung nagpaparaya-rama sida ag nagpaparaog sa ida mga mayaing hanrom. ¹⁵ Ag kung kaling ida mga mayaing hanrom ay ida asunron, magkakasalang gador sida, ag kung magpadayon sidang magpakasala, kag apaabuton nida ay kamatayon ag kaparusahan.

¹⁶ Mga pinalangga nakong hali sa pagtu-o, aya ninro giisipang gingtitintar kamo it Dios, ¹⁷ dahil kag Dios nak Tatay nak asa langit kag inghalinan it tanang maado, ag waya't kakuyangan sa Ida ingtata-o. Ngani, Sida kag Nagtuga it tanan nak naghahadag sa kalangitan,

ag aber kinang tanan ay nagbabag-o it hitsura, kag Dios ay wayang gador igbabag-o. ¹⁸ Kabubut-on Nidang himuon kita nak Ida mga anak parayan sa ato pagtu-o sa Ida matuor nak mga bisaya. Inghimo Nida kina pramas kita kag kauna-unahan sa tanang Ida tinuga.

Kag Pagrungog ag Pagsunor sa mga Bisaya it Dios

¹⁹ Mga pinalangga nakong hali sa pagtu-o, tanra-e ninro kali. Dapat kita ay maging maabtik sa pagpanimati, pero magrahan sa pagbisaya ag buko gulping mahangit, ²⁰ dahil kag kahangit it tawo ay waya it maibubulig sa tawo para maging matarong sa pagmuyat it Dios. ²¹ Kada tungni ninro kag tanang malaway nak paghiwas ag tanang klasing kayainan, ag sunra it inggwa't mapainubusong tagipusuon kag mga bisaya it Dios nak natanom sa inro isip, dahil kali ay inggwa it gahom nak maluwas sa inro.

²² Indi ninro'g panimatan yang kag mga bisaya it Dios, kundi dapat ra kinang tumanon. Dahil kung apanimatan yang ninro kina ag indi'g tumanon, pay ingluluko yang ninro kag inro sarili. ²³ Dahil kung inggwa it nagpapanimati sa mga bisaya it Dios, pero waya nida kali gitutumana, sida ay tuyar sa tawong nagpapanalamin yang, ²⁴ ag aber inggwa sida it nakita nak dapat limpyuhon sa ida sarili, ay ingpabad-an yang nida kina. Ag dahil raha, waya narugay pagkahalin nida sa salamin ay nalimtaney nida kag ida hitsura. ²⁵ Pero kag tawo nak nag-uusisa it maado ag perming nagtutuman sa kasuguan it Dios nak waya't kakuyangan, ag imaw kag nagpapahilway sa tawo, ay gingpapakamaado it Dios sa ida tanang inghihimo. Kumo sida ay buko tawong nagpapanimati yang ag marali makalimot, kundi tawong nagtutuman it ida narunggan.

²⁶ Kung gingpapamutang it tawo nak sida ay relihiyuso, pero daok ra magpugong it ida yuba, kag ida pagka-relihiyuso ay waya it puyos, ag ingluluko yang nida kag ida sarili. ²⁷ Sa pagmuyat it Dios nak ato Tatay, kag relihiyon nak tama ag maado ay katong nagbubulig sa mga ilo ag balo sa inra kahirapan, ag kag waya nararayhe it mga kayainan dili sa kalibutan.

KAG PAANDAM SA MGA INGGWA IT PINILIAN

2 Mga hali nako sa pagtu-o, bilang mga nagtutu-o sa Ginoong Hesu-Kristo, nak Mahimayaong Gino-o nak naggagahom sa tanan, dapat waya kita it pinilian sa pagtratar sa ato isigkatawo. ² Halimbawa, inggwa it ruhang tawo nak nagsuyor sa inro pagtipon. Kag usa ay manggaranon nak nakasuksok it mga buyawang singsing ag magandang baro. Ag kag usa ray ay pobreng tawo nak nakasuksok it baro nak pusawon ag di hakpoy. ³ Pagkasuyor it katong nakasuksok

it maganda ay ingpalabi ninro sida ag kamo ay nagsil-ing nak, "Sir, maley, dili ingkor sa maadong pwesto." Pagkatapos, nagsuyor ray katong pobreng tawo ag kamo ay nagsiling nak, "Tinrog yang raha," o "Sa sayog yange ingkor." ⁴ Di baga dahil sa inro inghimo ay ing-gwa kamo it pinilian rutong ruhang tawo, ag inro inghuhusgaran kag inro isigkatawo dahil sa inro mayaing kaisipan?

⁵ Mga pinalangga nakong hali, panimati-i ninro kali. Ingpili it Dios kag mga pobre dili sa kalibutan para maging mayaman sinra sa pagtu-o, ag makanunot sinra sa gingharian it Dios nak Ida ingpromisa sa mga nagpapalangga sa Ida. ⁶ Pero kamo, inghihimo ninrong kaluluoy kag mga pobre. Buko baga kag mga manggaranon kag nagpapahirap ag nagraraya sa inro sa korte? ⁷ Buko baga sinra kag nagpapasipala sa halandong ngayan ni Hesu-Kristo nak inro ingtutuuhan.

⁸ Kung ingsusunor ninrong gador kag pinaka-impotanting sugo it Dios nak ato Hari nak nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak, "Palangga-a kag imo isigkatawo tuyar sa pagpalangga nimo sa imo sarili," [†] maado kag inro inghihimo. ⁹ Pero kung inggwa kamo it pinilian sa pagtratar sa inro isigkatawo, kamo ay nagkakasala, ag mahadag nak gador nak kag inro inghihimo ay kuntra sa kasuguan it Dios.

¹⁰ Dahil ngani kag si-o mang waya gitutuman sa aberusa sa kasuguan it Dios ay pay pareho sida sa tawong waya gitutumana kag tanang Ida kasuguan. ¹¹ Kumo kag Dios nak imaw kag nagsugo nak, "Indi magpangawatan," ay imaw ra kag nagsugo nak, "Indi magpangmatay." Kada kung nakamatay kamo miskin waya kamo gipangawatan, ay waya ra gihapon ninro gitumana kag kasuguan it Dios. ^{††}

¹² Kada ngani, dapat magrahan kita sa ato mga pamisaya ag mga inghihimo, dahil sa palaabuton ahusgaran kita it Dios kumporme sa Ida kasuguan nak nagpapahilway sa tawo sa inra kasal-anan. ¹³ Dahil kag tawo nak waya it kaluoy sa ida isigkatawo ay indi ra gikaluy-an it Dios sa adlaw nak ahusgaran sida. Pero para sa tawo nak perming maluluy-on, ay waya sida it ingkakahadlukan sa oras nak ahusgaran sida it Dios.

KAG PAGTU-O AG KAG MAADONG BINUHATAN

¹⁴ Mga hali nako sa pagtu-o, ni-o kag mapapakamos it usang tawo, kung masiling man sida nak inggwa sida it pagtu-o, pero kag ida inghihimo ay waya gipapakitaan nak inggwa sida it pagtu-o? Maluluwas ara sida parayan sa tuyar nak pagtu-o? ¹⁵ Halimbawa, kung inggwa kita it hali nak nakuyangan it pangyamit ag pang-adlaw-adlaw nak pagkaon, ¹⁶ ag inggwa it usa sa ato nak masiling sa ida nak, "Kabay pang pakamaaduhon ka it Gino-o! Kabay pang indi ka mag-

payamig ag indi magpagutom!" Pero waya ra sida gibubulig sa ida, ay ni-o kag puyos it kinang ida ing-siling? ¹⁷ Kada ngani kung waya ra nato gipapakitaan kag ato pagtu-o parayan sa ato mga inghihimo, ay waya ra kina it puyos.

¹⁸ Pero sabaling inggwa raha sa inro it magsiling, "Ikaw ay inggwa it pagtu-o ag ako ay inggwa it maadong binuhatan."

Kag ako isiling sa ida ay, "Pauno nako makikita kag imo pagtu-o kung indi ra nako makita kag imo maadong binuhatan? Parayan sa ako maadong binuhatan ay inro makikita kag ako pagtu-o." ¹⁹ Nagpapati ka bagang ausa yang kag Dios? Maado! Pero miskin mga mayaot ay nagpapati ra raha, ag nagpapanguyog pa sa kahadlok.

²⁰ Pay buang-buang ka! Gusto pa baga nimong papaturan nako sa imo nak kag pagtu-o nak waya gipapakitaan sa mga maadong buhat ay waya it puyos?

²¹ Buko baga si Abraham nak ato ginikanan ay inghihimo it Dios nak matarong sa Ida pagmuyat parayan sa ida pagtuman, tong gingsunor nida kag gingsugo it Dios sa ida nak matyon kag ida anak nak si Isaac bilang halar sa Dios? ^{‡22} Hay, nakita nimong kag ida pagtu-o ag buhat ay rungan, ag kag ida pagtu-o ay nabugos dahil sa ida binuhatan? ²³ Parayan raha natupar kag gustong bisayahon it Sagradong Kasuyatan nak nagsisiling, "Nagtu-o si Abraham sa Dios, kada sida ay gingbilangey it Dios nak matarong," ^{‡†} ag gingtawag pa ngani sidang amigo it Dios. ²⁴ Kada ngani makikita ninro nak kag tawo ay ingbibilang it Dios nak matarong sa Ida pagmuyat dahil sa ida binuhatan, ag buko dahil sa ida pagtu-o yang.

²⁵ Tuyar ra kang Rahab, katong kabading nagbabaligya it ida sarili ruto sa banwa it Jerico. Sida ay inghihimo it Dios nak matarong sa Ida pagmuyat dahil sa ida binuhatan it katong ingbaton nida kag mga sinugong manugtiktik nak taga-Israel, ag ingtudlo nida sa inra kag ibang rayan para indi sinra maabutan it ida mga kasimanwang taga-Jerico nak naghahanap sa inra.

²⁶ Kag ato dapat intyendihon dili, ay kag pagtu-o nak indi makita kag bunga sa maadong binuhatan ay pay minatayey, dahil wayaey kali it puyos. Kali ay tuyar sa yawas it tawo kung hariing buyagey kag ispirito, ag imaw ra kali ay minatayey.

KAG NAHANUNGOR SA YUBA IT TAWO

3 Mga hali nako sa pagtu-o, indi dapat maging manugtudlo it mga bisaya it Dios kag karamuan sa inro, dahil ayam ra ninrong kag paghusgar sa among mga manugtudlo ay mas istrikto. ² Dahil ngani kitang tanan ay perming nakakasala, laloey sa ato pamisaya. Pero kung inggwa it tawong waya

[†] Lev. 19:18. ^{††} Exo. 20:13-14.

[‡] Hen. 22:1-14. ^{‡†} Hen. 15:6.

nakakasala sa ida pamisaya dahil maayam sida mag-pugong it ida yuba, ay waya ra it kakuyangan kag ida pagkatawo, dahil maayam ra sida magpugong it tanang parti it ida yawas.

³ Halimbawa, kung kag yuba it kabayo ay inggwa it bukado para apasunuron kina aber hariin nak ato gusto, buko kag ida yuba yang kag ato inggagahaman kundi pati kag ida bug-os nak yawas. ⁴ Isipa ra kag tungor sa barko. Aber marako kina ag puyding ituy-og it makusog nak hangin, kina ay napapasalida gihapon it timon nak maisot aber hariin man gustuhon it timonel. ⁵ Tuyar ra kag yuba it tawo. Aber kina ay maisot yang nak parti it yawas, kaya kinang mag-marako. Isipa kung pauno it rako kag sunog sa kay-hasan nak mahihimo it maisot nak suga.

⁶ Kag ato yuba ay puyding ikumpara sa kayado, dahil imaw kag parti it ato yawas nak inghahalinan it maramong klase it kayainan nak nagpapayain sa ato bug-os nak pagkatawo. Ngani, kaling kayainan ay halin kang Satanas, ag pay tuyar sa kayado nak halin sa impyerno nak padayong nagsusunog hastang sa kata-pusan it ato kabuhi.

⁷ Kitang mga tawo ay inggwa it kakayahan nak pasunuron kag tanang klasing hadop, tuyar sa mga ilahas, mga pispis, mga nagkakamang tuyar sa sawa ag mga iba't-ibang nagrarangoy sa ragat. ⁸ Pero wayang gador it tawong makakapugong sa ida yuba, dahil kina ay perming nakahanra nak magbuhi it mga mayain nak bisaya, pay puno it dalit, ag kali ay indi mapunggan.

⁹ Kali ay inggagamit nato sa pagdayaw sa Ginoong Dios nak ato Tatay, ag kali ay ingagamit ra nato sa pagpasipala sa ato isigkatawo aber sinra ay inghuman it Dios nak naambit nak gador sa Ida. ¹⁰ Mga hali nako, pauno naghahalin sa ausang yuba kag pagdayaw sa Dios ag pagpasipala sa ato isigkatawo? Di baga buko tama kina! ¹¹ Inggwa baga it ausang tuburan kung hariin naghahalin kag malasang tubi ag matadam? ¹² Mga hali nako sa pagtu-o, inggwa baga it igos nak nagbubunga it olibo, o ubas nak nagbubunga it igos? Waya! Ag imposible nak mahal in sa maasin nak tubi kag malasang tubi.

KAG KAAYAM NAK HALIN SA DIOS

¹³ Inggwa baga sa inro it tawong maayam ag nakakaintyendi? Parayan sa ida maadong binuhatan dapat ipakita nida kag ida kaayam nak inggwa it pagpaubos. ¹⁴ Pero kung mayain kag imo buot ag nahihili ka ag ingpapalabi yang nimo kag imo sarili, ay indi ka dapat magmarako nak ikaw ay maayamey, dahil parayan raha ay waya nimo gisusunra kag kamatuuran. ¹⁵ Kag tuyar nak kaayam ay buko halin sa Dios, kundi halin yang dili sa kalibutan, sa mayaing kaisipan

it tawo ag halin ra kang Satanas. ¹⁶ Kumo kung hariin kag inggwa it nahihili ag nagpapalabi sa ida sarili ay hina ra kag kaguluhan ag tanang klase it kayainan.

¹⁷ Pero kung kag Dios kag inghahalinan it kaayam it usang tawo, una sa tanan, limpyo kag ida ing-iisip, maayam magpanimbang, mabuot, waya igbabay-a it pwersahan kag ida gusto, maluluy-on, maado it binuhatan, waya't ingpapalabi ag buko pakitang tawo yang. ¹⁸ Kag tawong maayam magpanimbang ay tuyar sa mangunguma nak nagtatanom it maadong binhi, ag kag bunga it kina ay magiging maado kag pagpangabuhi it tanan.

KAG PAANDAM TUNGOR SA MGA KALIBUTANHONG BAGAY-BAGAY

Kag Inghalinan it Pag-away-away

4 Ni-o aboy kag inghahalinan it inro mga pag-away-away ag paghangit-hangitan? Buko baga kina ay naghahalin sa inro mga hanrom para sa mga bagay nak makakapasadya sa inro, nak nagtata-o it kaguluhan sa inro isip? ² Inggwa kamo it mga hanrom, ugaling indi kina mapasa-inro, kada hanra kamong magpangmatay. Ag inggwa ra kamo it mga bagay nak inro inghahingabot nak gador, ugaling indi ninro kina mabaoy, kada nag-aaway-away kamo ag naglalaban-laban. Pero kag rason kung asing waya kamo it kina ay dahil waya kamo naghahagar sa Dios. ³ Ag aber maghagar man kamo, indi gihapon ninro kina mabaton, dahil buko tama kag inro rason kung asing naghahagar kamo. Kag inro mga hanrom ay para yang sa inro sariling kasadyahan.

⁴ Kamong mga tawo nak indi masaligan! Buko baga ninro ayam nak kung ingpapalangga ninro kag mga bagay dili sa kalibutan ay hangit kamo sa Dios? Kada aber sin-o nak nasasadyahan sa pag-iba sa mga naghahimo it kayainan dili ay naging kaaway it Dios. ⁵ Sabaling ing-iisip ninro nak buko klaro kag ingpasuyat it Dios sa Sagradong Kasuyatan dahil sa Ida rakong pagpalangga sa ato, "Kag Ispirito nak ingparaya it Dios para magtiner sa ato, ay buko Nida gusto nak mas ingpapalangga nato kag iba imbes nak Dios."

⁶ Kali ay mahirap nak sunron, pero mas marako kag kaaduhan ag bulig Nida sa ato pramas tama kag ato pagsunor sa Ida. Kada ingpasuyat ray Nida, "Ingkukontra it Dios kag mga nagmiminataas, pero ingpapakita Nida kag kaaduhan sa mga mapainubuson." †

⁷ Kada ngani magpasakop kamo sa Dios. Kuntraha si Satanas, ag mapayado sida sa inro. ⁸ Magpayungot kamo sa Dios, ag mapayungot ra Sida sa inro. Kamong

† Kab. 3:34.

mga makasal-anan, tungney kag inro mga mayaing buhat agor maging malimpyo kag inro pagpangabuhi. Kamong mga nagruruha-ruha, tungney kina ag ita-o kag inro tagipusuon sa Dios. ⁹ Dapat kamo ay malisor, magtibaw ag magpanambitan sa inro mga kasal-anan. Kag inro paghayakhak ay bayduhe it pagtibaw, ag kag inro kasadya ay bayduhe it pagkasubo. ¹⁰ Magpaubos kamo sa atubangan it Gino-o, ag kamo ay Ida itaas.

Kag Paandam sa mga Nagpapanglibak sa Inra Isigkatawo

¹¹ Mga hali nako sa pagtu-o, aya kamo gipanglibak sa usa'g-usa. Kag nagpapanglibak o nagbibisaya it mayain sa ida isigkatawo ay nagbibisaya ra it kuntra ag naghuhusgar sa kasuguan it Dios. Pero kung ahusgaran ninro kag kasuguan it Dios, bukoey kamo manugsunor kundi manughusgarey it kasuguan. ¹² Wayaey it ibang nagta-o it Kasuguan kundi Dios yang, ag Sida yang ra kag Manughusgar. Sida yang kag makakaluwas ag makakaparusa sa tawo. Kada ngani sin-o kamo nak maghusgar sa inro isigkatawo?

Kag Paandam sa mga Hambugon

¹³ Ay dey, panimati kamong mga nagsisiling nak, "Ngasing o insulip mapagto kami sa usang syudad, ag ruto kami maistar it usang tuig para magnegosyo, adong mayaman kami." ¹⁴ Asi, ayam baga ninro kung ni-o kag matatabo insulip? Buko! Ni-o kag ato kabuhi hay? Kina ay tuyar yang sa aso nak nagpaibabaw anay ag marugay-rugay ay mawagitey. ¹⁵ Imbes nak kina, ay kali kag inro dapat isiling, "Kung abut-on it Ginoong Dios, mabubuhi kita ag mahihimo nato kali o kina." ¹⁶ Pero kamo, ingmamarakoey ninro kag inro ahimuon, dahil hambugon kamo. Kag tanang tuyar nak pagmarako ay mayain. ¹⁷ Ngani, kung ayam it tawo kung ni-o kag dapat himuon ag waya nida gihihimu-a, ay talagang nagkakasala sida.

KAG PAANDAM SA MGA MANGGARANON

5 Kamong mga manggaranon, panimati-i ninro ako. Dapat magtinibaw kamo ag magpanambitan dahil sa mga kalisuran nak maabotey sa inro. ² Mayunotey kag inro manggar ag akaunoney it mga subok kag inro mga baro. ³ Maitomey ra kag inro mga pilak ag buyawan, ag kinang inra pag-itom ay imaw it matestigo tungor sa inro kaisnak, ag dahil raha kamo ay aparusahan nak gador. Ngani, kinang inro tinipon nak nag-itomey ay magiging tuyar sa kayado nak nagkakaon it inro yawas. Kanugon dahil karamoey kag inro tinipon ag mayungotey kag huling adlaw. ⁴ Isipa kag suhoy nak inro ing-inak sa mga nag-aani sa inro bukir. Kina ay pay nag-uukaw bilang pagtestigo laban

sa inro. Ag kag pagpakitluoy it mga nag-ani rabuno ay nakaabot sa Gino-o nak Makagagahom.

⁵ Nagpakasawa kamo sa inro kabuhi dili sa duta, ag ing-aakas ninro kag inro kabuhi para yang sa inro sariling kasadyahan. Puyde kamong ikumpara sa baka nak ingpapataba, nak buko ninra ayam nak mayungotey sinra giyu-yuon. ⁶ Ag buko yang kina. Ing-akusar pa ninro ag ingpangmatay kag mga tawong waya it sala sa inro ag waya gilalaban sa inro.

KAG HULING MGA LAYGAY

Kag Nahanungor sa Pagtiis

⁷ Kada, mga hali nako sa pagtu-o, kamo ay dapat matiniison hastang sa pagbalik it Gino-o. Isipa ninro kag mga mangunguma. Nagtitiis sinra sa paghuyat hastang kag tanom ay magpamunga ag maghinog. Ingbabantayan nak gador ninra kag pag-inuyan sa tamang mga panahon. ⁸ Tuyar ra, kamo ay dapat mag-ing matiniison ag pakusugon kag inro buot sa paghuyat sa pagbalik it Gino-o. ⁹ Mga hali nako, aya kamo gibasuy-basuyan agor indi kamo gihusgaran ag parusahan it Dios, dahil pay hinaey kag Manughusgar sa pwertahan.

¹⁰ Rumruma ninro kag ehemplo it mga propeta nak ingparaya it Dios pramas magbantala it Ida mensahe sa mga tawo, ag patuyaran sinra. Dahil aber maramong hirap kag inra narayanan ay mahaba gihapon kag inra pasensya sa pagtiis ag nagpadayon sinra sa inra pagtu-o. ¹¹ Ag ingsisiling nato ngasing nak gingpakamaado it Dios kinang mga tuyar nak nagpursige sa inra pagsunor sa Dios. Narungganey ra ninro kung pauno nagpursige si Job aber maramong hirap kag ida narayanan, ag nakitaey ra ninro kung pauno gihapon natuman kag maadong plano it Dios sa ida kabuhi, dahil abang buot ag maluluy-on kag Dios.

¹² Kada ngani, mga hali nako, una sa tanan, aya kamo gisumpa parayan sa pagsiling nak saksi nako kag langit o duta o miskin ni-o mang butang. Magsiling yangey kamo nak, "Oho" kung "Oho," ag "Buko" kung "Buko," agor indi kamo maparusahan it Dios.

Kag Nahanungor sa Pagpangamuyo

¹³ Kung inggwa raha sa inro it nakakarayan it hirap, sida ay dapat magpangamuyo sa Dios. Kung inggwa ra raha sa inro it nagkakasadya, sida ay dapat magkanta it pagdayaw sa Dios. ¹⁴ Ag kung inggwa ra it di sakit raha sa inro, sida ay dapat magpatawag it mga nagpapamuno sa mga nagtutu-o pramas pangamuyuan sida, habang ingbabanlusan ninra it lana sa pangayan it Gino-o. ¹⁵ Kag inra pangamuyo nak basi sa inra pagtu-o sa Ginoong Hesus, ay imaw kag makakauli it ida sakit, dahil apaaduhon sida it Gino-o.

Ag usa pa kung nakasala man sida, apatawaron ra sida it Dios. ¹⁶ Kada pahadagan kag inro kasal-anan sa usa'g-usa ag magpangamuyuan kamo agor kamo ay mag-ado, dahil karako kag nahihimo it pangamuyo it mga maadong tawo nak nagtutuman sa Dios.

¹⁷ Isipa ra si propeta Elias. Sida ay tawo nak kapareho yang nato, pero tong sida ay nagpangamuyo it hugot nak indi mag-uyan, † ay natuman matuor kina ag waya talaga giuyan sa suyor it tatlong tuig ag an-om nak buyan. ¹⁸ Pagkatapos nak natabo kina, nagpangamuyo ray sida nak mag-uyan, ag talagang nag-uyan ray gani ag nagbunga kag mga tanom. ††

---

† Basaha sa 1 Hari 17:1 ag 18:1. †† Basaha sa 1 Hari 18:42-45.

¹⁹ Mga hali nako sa pagtu-o, kung inggwa it usa sa inro nak nagpayado sa tamang pagsunor sa Dios, ag inggwa sa ida it maraya pabalik, ²⁰ ay sida nak maraya pabalik rutong tawong nakakasala pramas ida talikuran kag ida mayain nak inghimo, ay sida kag masalbar sa kamatayon ag kaparusahan rutong tawo nak ida ingraya, ag kag maramong sala it katong tawo ay mapapatawar dahil sa ida.

Kag Primerong Suyat ni Apostol
PEDRO

1 Pedro

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA PRIMERONG SUYAT NI APOSTOL

PEDRO

Kaling suyat ay imaw kag una sa ruhang suyat halin kang Apostol Pedro nak usang disipulo ni Hesu-Kristo. Gingparaya nida kali sa mga nagtutu-o kang Kristo nak nag-iistar sa iba't-ibang lugar nak ngasing ay sakopey it Turkey. Gingsuyat nida kali mga 32-34 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak 62-64 A.D.)

Si Pedro ay ingtatawag rang Sepas sa bisayang Hebreo, pero kag ida talaga pangayan ay Simon. Sida ag ida manghor nak si Andres ay mga mangingisra nak unang ingtawag ni Hesus nak magsunor sa Ida. Ingpili sida ni Hesus nak maging usa sa tatlong pinaka-mayungot nak kaibahan Nida, ag sa huli sida kag naging pinuno it mga disipulos.

Gingsuyat kali agor pakusugon kag mga nakakaagom it hirap dahil sa inra pagtu-o kang Kristo. Inghuman kali ni Apostol Pedro parayan sa pagparumrom sa inra tungor sa Maadong Balita, kung pauno namatay ag nabanhaw si Kristo, ag kung pauno nagpromisa nak mabalik.

KAG SUYOR IT 1 PEDRO

Kag Pagpangamusta

Gingtaw-an Kita it Bag-ong Kabuhi ag Pag-asa

Kag Nahanungor sa Pagpangabuhi sa Balaan nak Parayan

Kag Pagpakusog sa mga Kristyanong Nahihirapan

Kag Pagtapos ag Pagpangamusta

Kag Primerong Suyat ni Apostol

PEDRO

KAG PAGPANGAMUSTA

1 Mga pinalanggang hali nak pinili it Dios pramas maging Ida sinakupan, nak ngasing ay nagpangkalat ag nagpapang-istar nak pay estranghero sa mga lugar it Ponto, Galasya, Capadosya, Asya ag Bitinya. † Ako si Pedro nak Apostol ni Hesu-Kristo kag nag-susuyat it kali.

† Puyding basahon nato sa Bin. 2:9 kung pauno narunggan it mga taga-Ponto, Capadosya ag Asya kag Maadong Balita. Ag ing-susuyat ra sa Bin. 16:6-7 kag tungor sa pagpangwalihan ni Apostol Pablo sa mga lugar it Galasya ag Bitinya.

² Kamo ay gingpili it Dios nak Tatay kumporme sa Ida plano it katong una pa, ag kamo ay inggahin ra para sa Ida parayan sa gahom it Ispirito Santo. Kina kag Ida ingbuot agor kamo ay magsunor kang Hesu-Kristo ag maging limpyo parayan sa Ida rugo.

Kabay pang mapasa-inro kag rakong kaaduhan ag katimunungan nak halin sa Dios.

GINGTAW-AN KITA IT BAG-ONG KABUHI AG PAG-ASA

³ Dayawon nato kag Dios ag Tatay it ato Ginoong Hesu-Kristo. †† Kumo parayan sa Ida rakong kaluoy, ki-

†† Bag-o naging tawo si Kristo Sida ay Diosey. Pero it katong nagpaali Sida sa duta bilang tawo ay ingtatawag Nida kag Dios nak Tatay, nak Ida Dios ag Tatay ra.

ta ay Ida ingtaw-an it bag-ong kabuhi ag pag-asa nak indi mawagit, parayan sa pagkabanhaw ni Hesu-Kristo.

⁴⁵ Ag imaw kali kag ato panublion nak inding gador masira, matubagan, ag magpus-aw. Ag kali ay ging-aman it Dios sa langit para sa inro hastang makumpleto Nida kag inro kaluwasan. Ag Ida ra kamo ingraranan parayan sa Ida rakong gahom dahil sa inro pagtu-o hastang ipakita Nida kag katuparan it kali sa katapusan. ⁶ Dahil dili magkinasadya kamo, aber aaguman anay ninro kag iba't-ibang kahirapan sa suyor it malipot nak panahon. ⁷ Kumo kag inro pagtu-o ay tuyar sa buyawan nak kinahangyang iparayan sa kayado agor pamatuuran kung klaro. Ag aber rako kag balor it buyawan, kali ay masisira gihapon. Pero kag inro pagtu-o ay mas mahalaga kisa sa buyawan. Kada pag narayanan ninro kag tanang kahirapan dili, kamo ay apurihon, apahalagahan ag ipagmarako sa adlaw kung sauno mabalik ag mapakita si Hesu-Kristo.

⁸ Matuor nak waya pa ninro Sida nakita, pero ingpalangga gihapon ninro. Ag aber ngasing, waya pa ninro Sida nakikita, pero nagtutuoy kamo. Kada ngani aber tuyar, nasasadyahan gihapon kamo it rako. Ag kaling inro kasadya ay indi maibisaya ag waya it kapareho, ⁹ kumo kag bunga it inro pagtu-o ay pramas maluwas kamo.

¹⁰⁻¹¹ It kato, kag mga propeta kag naunang nagbabantala tungor riling kaluwasan, nak sa kaaduhan it Dios, ay Ida ingtaoy sa inro. Ag sinra kag gingtugyan it Ispirito ni Kristo, pramas maunang magpamatuor tungor sa maaguman nak hirap ni Kristo, ag pagkatapos Sida ay aray-on sa kahimayaan. Pero dahil indi ninra kali maintyendihan, sinra ay nagtitinguha ag nagpupursige nak hanapon kung ni-o talaga kag gustong bisayahon it kaling tanan, ag kung sauno kali matutupar. ¹² Ugaling gingpahadag it Dios sa inra nak kaling inra gingpapabisaya ay buko para sa inra, kundi para sa inro ikakaado ngasing. Kumo kaling inra ingbibisaya ngasing ay imaw kag gingbibisaya ra it katong mga nagbabantala it Maadong Balita sa inro, parayan sa gahom it Ispirito Santo nak ingparaya it Dios halin sa langit. Ag aber kag mga anghel ra ay naghahanrom nak gador nak maintyendihan kali it maado.

KAG NAHANUNGOR SA PAGPANGABUHI SA BALAN NAK PARAYAN

¹³ Kada ngasing, kumo naluwasey kamo, dapat maging hingisipaney kamo ag pungan kag inro sarili. Ag magpaninrugan sa inro pag-asa nak pakamaaduhon kamo it Dios sa pagbalik ag sa pagpakita ni Hesu-Kristo. ¹⁴ Kumo ngasing kamo ay mga anak it Dios, kada kinahangyan nak kamo ay masinunranon sa Ida bilang

mga anak. Ag indiey ninro dapat sunron kag mga mayaing hanrom it inro sarili tuyar it katong waya pa kamo it ayam tungor sa Dios. ¹⁵ Kundi magpangabuhin kamo sa balaan nak parayan, kumporme sa pagkabalaaan it Dios nak imaw it nagtawag sa inro. ¹⁶ Kumo gingpasuyat it Dios sa Sagradong Kasuyatan nak, "Magpakabalaan kamo, dahil Ako ay balaan." †

¹⁷ Ag rumuma ninro nak kaling Dios nak inro ingkikilaya ag gingtatawag nak Tatay, ay imaw ra it mahusgar sa tanan kumporme sa inghuman it bawat usa. Ag waya Sida it pinilian. Kada dapat kamong magkaingawa it kahadlok sa Ida sa suyor it inro pagtiner dili sa duta. ¹⁸ Kumo ayam ninro nak kamo ay gingtubos sa waya't puyos nak pagpangabuhin nak inro namat-an sa inro mga ginikanan. Ag kaling pagtubos sa inro ay buko parayan sa mga butang nak masisira yang tuyar sa pilak ag buyawan, ¹⁹ kundi parayan sa marakong balor it rugo ni Kristo. Tong pagkamatay Nida, Sida ay pay tuyar sa usang anak it karnero nak wayang gador it kahinayan o diperensya, para ihalar sa Dios. ²⁰ Bagopa sa pagtuga it kalibutan, gingplano it Dios nak iparaya si Kristo bilang Manunubos it tanang tawo dili sa kalibutan, pero ngasing nak huling mga adlaw ay gingpakitaey Sida it Dios alang-alang sa inro.

²¹ Parayan sa Ida, kamo ay nagsasalig sa Dios nak imaw it nagbanhaw kang Kristo ag nagta-o sa Ida it rakong balor. Kada kag Dios yang kag inro ingtutuhan ag ing-aasaan.

²² Kumo ginglimpyuhaney ninro kag inro sarili parayan sa inro pagpati sa kamatuuran, ag naging sinseroy kag inro pagpalangga sa mga hali sa pagtu-o, kada maging hugot pa sa inro tagipusuon kag inro pagpalangga sa usa'g-usa. ²³ Dahil kamo ay pay natawo ray liwat, buko sa tawunhon yang nak parayan nak nakakaagom it kamatayon, kundi parayan sa mga bisaya it Dios nak buhi ag mapabilin hastang sa waya it katapusan. ²⁴ Ayam nato nak matuor kali dahil kag ingsisiling sa Sagradong Kasuyatan ay,

"Tungor sa kabuhi it mga tawo, sinra ay nupay hilamunon,

ag kag inra kagandahan ay nupay buyak it hilamunon,

nak nakupos yang, ag kag buyak ay natinikrag.

²⁵ Pero kag mga bisaya it Gino-o ay mapabilin hastang sa waya it katapusan." ††

Ag kaling mga bisaya ay imaw kag Maadong Balita nak gingbantala sa inro.

2 Kada, dahil gingtaw-aney kamo it bag-ong kabuhi, ay dapat nak talikuraney ninro kag tanang kayainan, kalukuhan, pagpakitang tawo, pagkahili ag tanang pagpanglibak tungor sa inro isigkatawo. ² Bilang mga bag-ong tubo kang Kristo,

† Lev. 11:44-45; 19:2. †† Isa. 40:6-8.

puyde nak ikumpara kamo sa bag-ong liwas nak anak nak perming naghahanrom nak magsuso. Kada kamo ay dapat nak permi rang magkainggwa it hanrom sa purong ispirituanong pagkaon nak imaw kag mga bisaya it Dios. Tumana kali agor magtibay kag intro pagtu-o, hastang kag intro kaluwasan ay mabug-os sa langit, ³ dahil naagumaney ninro kung pauno it ado kag Gino-o.

Kag Buhi nak Bato ag Piniling Lahi

⁴ Magpayungot kamo sa inghalinan it kabuhi nak waya't iba kundi si Kristo, nak ingpapatuyar sa buhi nak bato nak gingsikway it mga manugpatugrok. Pero Sida nak gingsikway it tawo ay imaw it pinili it Dios ag marako kag balor sa Ida pagmuyat. ⁵ Ag kumo sa intro pagpayungot kang Kristo, kamo ra ay ingpapatuyar sa mga buhi nak bato, dahil kamo ay inggagamit Nida sa pagpatugrok it ispirituanong templo. Ag kamo ay nagsiserbisyo nak pay mga balaan nak saserdote nak naghahalar it ispirituanong inughalar bilang pagdayaw. Ag kali ay abatunon it Dios bilang kahalامت- an sa Ida atubangan parayan kang Hesu-Kristo.

⁶ Ayam nato nak kali ay matuor dahil nakasuyatey sa Sagradong Kasuyatan nak,

“Panimati-i it maado!

Mabutang Ako it usang bato sa Sion, ^{††}

usang marakong bato

nak imaw it pangpatibay sa bayay.

Kali ay pinili nak inggwa it balor, ag kag tawo nak nagtutu-o sa Ida ay indi nak gador mahuda.” [‡]

⁷ Kada, para sa intro nak nagtutu-o ay marako kag Ida balor. Pero para sa mga waya nagtutu-o, inggwa it nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak nagsisiling, “Kag batong ingsikway it mga nagtutugrok it bayay ay imaw it naging pinaka-importante bilang pangpatibay dili.” ^{††}

⁸ Ag dapat marumruman ra kag ibang nakasuyat raha nak nagsisiling,

“Kali kag bato nak imaw it mata-o it ikakayain sa inra pagmuyat,

ag marurusmuan ninra.”

Mapaparusmo sinra dahil waya sinra nagpapati sa ingbibisaya it Dios, ag imaw kali kag plano it Dios para sa inra. [#]

⁹ Pero para sa intro, kamo kag lahi nak pinili it Dios, ag nupay mga saserdote nak nagsiserbisyo sa ato hari. Kamo ra kag balaan nak sinakupan para sa Dios,

[†] Sal. 118:22. ^{††} It katong una pa kag usang baguntor sa tunga it Herusalem ay Sion kung hariin ingpatugrok ni Haring Solomon kag Templo. Herusalem kag pinaka-syudad it mga lahi it Hudyo ag kag ingpapatungran it kaling bato ay si Hesu-Kristo nak imaw kag ingpromisang Kristo. [‡] Isa. 28:16. ^{††} Sal. 118:22. ^{‡‡} Basaha ra sa Isa. 8:14.

nak Ida ing-akoey bilang Ida sariling pag-aari. Gingpili Nida kamo pramas magbantala it mga katitingayang ginghimo it Dios nak imaw it nagtawag sa intro halin sa karuymanan, papagto sa Ida katitingayang kahadangan. ^{‡‡}

¹⁰ It kato kamo ay buko pa mga katawuhan it Dios, pero ngasing, kamo ay naging Iday. It kato kamo ay waya pa giaagom it Ida kaluoy, pero ngasing, kamo ay nag-aagomey. ^{‡‡}

KAG PAGPAKUSOG SA MGA KRISTYANONG NAHIHIRAPAN

¹¹ Mga pinalangga, kumo kamong mga nagpangkalat nak pay mga estranghero yang dili sa kalibutan sa malip-ot yang nak panahon, ay ako nak gador kamo inglalaygayan nak iwasan kag intro mga mayaing hanrom nak naglalaban sa intro maadong hanrom nak magtuman sa Gino-o. ¹² Importante nak maado permi kag intro paghiwas ag pagbisaya sa atubangan it intro mga kasimanwa nak waya nagpapati sa Dios. Dahil kung tuyar kag intro ginghuhuman, aber ingsasan-an ninra kamo, ay maabot kag oras nak makita gihapon ninra nak kag intro inghuhuman ay maado yaki, kada apurihon ninra kag Dios sa adlaw it Ida pagpakita.

Kag Pagpasakop sa mga Inggwa it Karapatan sa Banwa

¹³ Alang-alang sa Gino-o, magpasakop kamo sa tanang mga inggwa it karapatan nak magrumaya sa intro, lalong-laloey sa Pinaka-pinuno it bansa. ¹⁴ Magpasakop ra kamo sa mga ibang pinuno tuyar sa gobernador, nak Ida gingtatalaga pramas magparusa sa mga naghuhuman it kayainan, ag nagtata-o it balor sa mga naghihimo it maado. ¹⁵ Kumo kabubut-on talaga it Dios, nak parayan sa intro ginghuhimo nak maado, matungon it pagbisaya laban sa intro kag mga tawo nak pay waya it isip, ag waya it ayam kung ni-o kag inra ingbibisaya. ¹⁶ Ipakita ninro parayan sa intro maadong pagpangabuhi nak kamo ay hilwayey kang Kristo. Pero kinang intro kahilwayan ay indi dapat gamiton nak rason pramas makahaman it kayainan, kundi gamiton kina pramas makaserbisyo sa Dios. ¹⁷ Respituha kag tanang tawo, palangga-a kag intro mga hali sa pagtu-o, magkainggwa it kahadlok sa Dios ag respituha ra kag Pinaka-pinuno it intro bansa.

^{‡‡†} Kaling ap-at nak tawag ay gingsiling sa Yumang Kasuyatan (Exo. 19:5-6 ag Deu. 7:6.) tungor sa mga lahi it Hudyo nak mga inanak ni Israel nak imaw kag katawuhan it Dios. Kag gustong bisayahon it ingbibisaya ni Apostol Pedro dili ay kag mga nagtutu-o kang Kristo kag mga ingbibilang nak klarong mga Hudyo sa pagmuyat it Dios ngasing. ^{‡‡‡} Ose. 2:23.

Kag Paglaygay sa mga Suguon (Epeso 6:5-9; Colosas 3:22-25; Tito 2:9-10)

¹⁸ Ag kamong mga suguon ay dapat nak magpasakop sa inro mga amo, nak di rayang pagtahir. Kali ay indi ninro ighimuon para yang sa mga amo nak maado ag mabuot, kundi para sa mga mayain ra.

¹⁹ Dahil kung atis-an ninro kag pagpahirap sa inro, aber waya it dahilan, kumo kag inro ging-iisip ay kung paunong magtuman sa Dios, kali ay abang ado sa Ida pagmuyat. ²⁰ Pero matataw-an ara kamo it balor kung atis-an ninro kag kaparusahan nak angay sa inro, kumo nakasala kamo? Pero kung dahil sa inro paghuman it maado ay naaguman ninro kag pagpahirap sa inro, kato talaga ay abang ado sa pagmuyat it Dios.

²¹ Dahil para raha kamo gingtawag it Dios, kumo si Kristo ra ay nag-agom it pagpahirap alang-alang sa inro, ag ingpakita Nida kag maadong halimbawa nak inro dapat patuyaran.

²² Waya nak gador Sida nakasala ag waya it aber niong kabakakan nak nagliwas sa Ida yuba. ²³ It katong ginglibak Sida ninra, ay waya Sida gigbayos it mayain. Ag tong gingpahirapan ay waya ra Sida gipanghadlok sa inra, kundi gingsalig Nida kag Ida sarili sa Dios nak naghuhusgar it matarong. ²⁴ Si Kristo mis-mo kag nag-ako it kaparusahan, nak dapat tan-a ay kita para sa ato tanang mga sala, tong namatay Sida sa krus. Ing-ako Nida kali agor indiey kita magpadayon sa pagpakasala, kundi mapangabuhi it tadlong. Ag parayan sa Ida mga yabhag, kamo ay napaado. ²⁵ Kumo dati, kamo ay tuyar sa mga karnero nak nayaag. Pero ngasing kamo ay nagbalikey sa inro tagaalaga nak nagtatatap it inro mga kabuhi. †

Kag Paglaygay sa mga di Asawang Kabade (Epeso 5:22-23; Colosas 3:18-19)

3 Imaw ra, kamong mga kabade ay dapat nak magpasakop sa inro asawa. Imaw kag inro dapat himuon agor aber waya pa sinra nagpapati sa mga bisaya it Dios ay maiingganyoy sinra nak magtu-o parayan sa inro maadong paghiwas. Ag aber waya kamo it inglalaygay sa inra, sinra ay magkakainggwa gihapon it pagtu-o kang Kristo, ² pag makita ninra kag inro maadong paghiwas ag inggwa kamo it kahadlok sa Dios. ³ Ag rumruma ninro nak kag inro kagandahan ay buko pangliwas yang, tuyar sa subrang pagpaganda it buhok, pagsuksok it mga alahas nak buyawan ag mga mamahayong baro. ⁴ Kundi dapat nak kag inro kagandahan ay kinang hina sa inro tagipusuon. Dahil kag matuor nak kagandahan nak waya gibabalhin ay kinang nakikita sa mga mapainubuson ag marahan

† Isa. 53:5-7,9.

kag paghiwas. Kina ay gingtaw-an it rakong balor it Dios.

⁵ Tuyar kali kag inghuhuman it katong una it mga balaan nak kabade nak nagsasalig sa Dios. Ingpapaganda ninra kag inra sarili parayan sa inra pagpasakop sa asawa. ⁶ Imaw ra kag inghuman it kato ni Sara. Nagtuman sida sa ida asawa nak si Abraham nak ida ra ingrerespeto bilang ida asawa. Ag kamo ay bini-lang nak ida mga anak kung inghuhuman ninro kag tama, ag indi ninro'g kahadlukan kag ahimuon sa inro it inro asawa.

Kag Paglaygay sa mga di Asawang Kayake

⁷ Ag kamong mga kayake ray, kinahangyan nak trataron ninro it maado kag inro asawa, habang ingkikilaya ninro nak sinra ay buko makusog pareho sa inro. Respituha ra sinra kumo pareho kamong mapanubli it pagpakamaado halin sa Dios, nak imaw kag kabuhi nak waya't katapusan, pramas waya it sagabal sa inro pagpangamuyo.

Kag Paglaygay sa Tanang Kristyano

⁸ Sa huli, dapat nak kamong tanan ay nagkakausa sa inro isip, nagkakabayaka sa inro mga hali sa pagtu-o ag nagpapalanggaan sa usa'g-usa. Maging maluluy-on ra kamo ag mapainubuson. ⁹ Ag aya kamo gibayos it mayain sa nagmamayain sa inro. Ag imaw ra, aya gibayusi it insulto kag nag-iinsulto sa inro. Kundi pangabayon sa Dios nak pakamaaduhon gihapon sinra. Dahil kina kag kabubut-on it Dios sa inro agor pakamaaduhon ra Nida kamo. ¹⁰ Kumo inggwa it nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak nagsisiling, "Kag tawo nak kag gusto sa ida kabuhi ay masadya ag maado

ay dapat nak pungan kag ida yuba sa pagbisaya it mayain ag pagbinakak.

¹¹ Dapat ra nak talikuran nida kag kayainan, ag humanon kag maado.

Dapat ra nak sida ay maging matimunong, ag magtinguha nak gador nak maado kag ida pag-sunor sa tanan.

¹² Kumo kag mga mata it Gino-o ay puat nakamuyat sa mga nagpapangabuhi it matarong sa Ida atubangan,

ag kag Ida mga talinga ay perming bukas, agor marunggan kag inra mga pangamuyo.

Pero nagkukontra kag Gino-o sa mga naghihimo it kayainan." ††

†† Sal. 34:12-16.

Kag Paglaygay sa mga Nag-agom it Hirap Dahil sa Paghimo it Maado

¹³ Ag kung magtinguha kamo nak maghimo it maado, ay si-o ara kag mamayain sa inro? ¹⁴ Pero aber kamo ay nakakaagom it hirap dahil sa inro paghimo it maado, kamo ay abang buynas gihapon. Kada waya kamo it dapat ikahadlok sa inra, ag aya gikabayaka ra. ¹⁵ Kundi sa inro kabuhi, ay dapat nak inggwa kamo it rakong pagrespeto kang Kristo bilang Gino-o.

Ag kung inggwa it magpangutana tungor sa inro ingtutuuhan ag ing-aasahan bilang Kristyano, ay dapat perming hanra kamo nak magpahadag tungor raha. ¹⁶ Ag kag inro pagsabat ay dapat nak marahan ag inggwa't rayang pagrespeto. Ag permi kamong magrahan sa paghuman it maado pramas kag inro kunsensya ay perming malimpyo. Agor kung inggwa man it magmayain sa inro, sinra ay mahuhuda nak mag-insulto sa inro dahil sa inro maadong paghiwas bilang tagasunor ni Kristo. ¹⁷ Dahil mas maado pa nak mag-agom kamo it hirap, kung but-on it Dios, alang-alang sa inro paghimo it maado, kisa mag-agom it hirap dahil sa inro paghimo it mayain.

¹⁸ Kumo si Kristo mismo, aber Sida ay tawo nak waya't sala, ay nag-agom gihapon it pagpahirap ag namatay dahil sa ato mga sala. Ag kaling tanan ay usang beses yang natabo alang-alang sa ato kasal-anan, pramas Ida kita ipayungot sa Dios. Gingmatay Sida sa tawunhong kahimtangan pero gingbuhi Sida sa ispiri-tuhanong kahimtangan.

¹⁹ Ag sa Ida ispiri-tuhanong kahimtangan ay nagpagto Sida sa lugar kung hariin ginkukulong kag mga ispirito, ag ruto Sida nagbantala sa inra. ^{†20} Kali sinra kag mga waya gipapati sa Dios it katong kapanahunan nina Noe tong ginghuhuman ninra kag arka. Ag sa mahabang pasensya it Dios, Sida tan-a ay matiis it paghuyat hastang kag tanan ay magpati. Pero apilang tawo yang kag nagpati. Wayo yang! Ag sinra ay nasalbar sa katubian tong nagsuyor sinra rutong arka.

²¹ Kag natabo it kato ay usang halimbawa sa ato kaluwasan lalong-laloey kag pagbawtismo sa tubi. Dahil tong kita ay nabawtismuhan, waya kita gililimpyo it buling sa ato yawas, kundi gingpapamaturan nak malimpyoy kag ato kunsensya sa atubangan it Dios, ag ato gingpromisa nak magsunor sa Ida. Ag kali ay nagpapakita ra nak gingluwasey kita parayan sa pagkabanhaw kang Hesu-Kristo. ²² Ag ngasing Sida ay nagbalikey sa langit kung hariin Sida ay asa bandang tu-o it Dios. Ruto Sida ay nagpapamuno sa mga

† Iba't-iba kag isip it mga maayam sa Bibliya tungor kung sasin-o kaling mga ispirito. Sabaling kali ay mga ispirito it mga minatay it katong kapanahunan ni Noe, o kag mga mayaot. Ag buko nato ayam kung ni-o kag ingbantala ni Kristo sa inra. (Basaha ra sa Hen. 6:1-4; 2 Ped. 2:4 ag Jud. 6).

anghel ag sa iba pang indi makitang mga nagrurumaya ag mga naggagahom.

Kag Bag-ong Pagpangabuhi

4 Kada, kumo si Kristo ay nag-agom it pagpahirap ag namatay hali sa duta, ay kinahangyan nak makusog kamo agor hanraey kamong mag-agom ra it hirap tuyar sa Ida. Dahil kag tawo nak nakaagom it pagpahirap ay nagbadaey sa kasal-anan. ² Ngani, ida'y ginghahanra nak gador kag ida kaisipan, nak tuna ngasing hastang sa katapusan it ida kabuhi, ay indiey sida magpangabuhi kumporme sa mayaing hanrom it tawo, kundi kumporme sa kabubut-on it Dios. ³ Kumo it kato, subray kag inro pag-akas it oras sa paghimo it kayainan tuyar sa mga mayado sa Dios. Dahil it kato inghihimo ninro kag mga tuyar it kali, kag subrang malaw-ay nak paghiwas, pagsunor sa mayaing hanrom it yawas, palayango, malaw-ay nak pagkinasadya, pag-inuman, ag kahuhudang pagdayaw sa mga dios-diosan nak ingbawal it Dios. ⁴ Kada ngasing, kag inro mga dating kaibahan ay natingaya kung asing wayaey kamo ginununot sa inra, tuyar sa dating inro inghihiong kalaw-ayan ag kayainan. Kada ngani ngasing, kamo ay inra'y gingdadamaan. ⁵ Pero sa kaklaruhan, maabot nak gador kag oras nak sinra ay dapat mag-atubang sa Dios, ag mata-o it inra salabtanon sa tanan nak inra ginghimong sala. Ngani, Sida ay hanraey nak maghusgar sa tanang tawo, maging buhi pa o minatayey. ⁶ Kada kag Maadong Balita ay gingbantalaey aber sa mga minatay ngasing. Ag aber minatayey sinra bilang pag-agom it kaparusahan nak dapat maaguman it tanang tawo sa duta, mabubuhi gihapon sinra sa ispiri-tuhanong kahimtangan tuyar sa Dios.

Kag Laygay Ngasing nak Mayungotey kag Katapusan it Tanan

⁷ Ngasing mayungotey kag katapusan it tanan, kada dapat nak maayam kamo magraya ag magpugong sa inro sarili, agor kamo ay makapangamuyo.

⁸ Una sa tanan, magpalangga kamo it hugot sa usa'g-usa, dahil kung ingpapalangga ninro kag usa'g-usa, kamo ay perming nakahanrang magpatawar aber maramo kag inra mga sala.

⁹ Maging bukas kag inro panimayay nak magbaton sa usa'g-usa nak waya't pagnguyob.

¹⁰ Bilang mga nagtutu-o kang Kristo, bawat usa sa inro ay gingtaw-an it abilidad halin sa Dios. Kada gamita kina sa ikakaado it inro mga hali sa pagtu-o bilang maadong suluguon nak nagmamanihar sa iba't-ibang abilidad nak ingta-o it Dios. ¹¹ Kung inggwa it nagwawali, ay dapat nak kag ida ingwawali ay kag mensahe halin sa Dios. Kung inggwa it nagsiserbisyo, ay dapat nak kag ida pagserbisyo ay parayan sa kusog nak

ingtata-o it Dios. Kali ay agor sa tanang inro inghuhuman, perming ingtata-o ninro kag kadayawan sa Dios parayan kang Hesu-Kristo. Kumo Sida kag ato adayawon bilang Mananakop nak naggagahom hastang sa waya't katapusan. Kabay pa.

Indi Kamo Matingaya Kung Kamo ay Nag-aagom it Kahirapan

¹² Mga pinalangga, indi kamo matingaya sa grabing pagpahirap nak inro nararayanan, nak pay indi dapat matabo kina sa inro. Dahil kali ay pagpurba sa inro pagtu-o. ¹³ Kundi magkinasadya kamo, dahil sa inro nararayanan nak hirap, kamo ay nagpakig-usa kang Kristo sa Ida pag-agom it hirap. Ag kung tuyar kina kag inro inghihimo, ay dey lalong magkinasadya kamo pagbalik Nida ag magpakita Sida it Ida katitingayang kahimayaan.

¹⁴ Kung ingpapahud-an kamo dahil sa inro pagsunor kang Kristo, ay matuor nak abang buynas kamo, dahil imaw kina kag nagpapamatuor nak kag mahimayaong Ispirito it Dios ay nagtitiner sa inro. ¹⁵ Pero kabay pang sa oras nak kamo ay ingpapahirapan, kali ay buko dahil sa inro ginghimong mayain tuyar sa nagpapangmatay it tawo, mananakaw, naghuhuman it kayainan o nagpapasinglabot sa ida isigkatawo. ¹⁶ Pero kung ingpapahirapan kamo dahil sa inro pagka-Kristyano, aya gikahuda, kundi taw-e it kadayawan kag Dios, kumo binilang kamo nak mga sinakupan ni Kristo. ¹⁷ Dahil mayungotey kag adlaw kung sauno ahusgaran it Dios kag mga tawo, ag matuna Sida it paghusgar sa ato bilang panimayay Nida. Ugaling kung magtuna Sida sa ato, ay ni-o ara kag kahahadlok nak asamputan it mga waya gipapati sa Maadong Balita halin sa Dios? ¹⁸ Ag tuyar sa ingsisiling sa Sagradong Kasuyatan, "Kung kag tawo nak maado ay ahat maluwas, ni-o ara kag asamputan it mga buko diosnanon ag makasal-anan?" †

¹⁹ Kada, kung kamo ay nakakaagom it kahirapan kumporme sa kabubut-on it Dios, itugyan ninro kag inro sarili sa Ida habang nagpupursige kamo sa paghimo it maado, dahil Sida kag masasaligang Dios nak Nagtuga sa inro.

Kag Paglaygay sa mga Maguyang

5 Ngasing, para sa inrong mga maguyang it mga nagtutu-o kang Kristo, inggwa ako it gustong ibisaya sa inro dahil ako ay usang maguyang ra ninro, ag ako kag nagpamatuor tungor sa pagpahirap nak naaguman ni Kristo. Ag ako ra ay maagom it Ida kahimayaan nak Ida ipakita sa palaabuton.

² Ag tuyar sa pagbantay it mga manugbantay sa inra mga karnero, kamo ay dapat nak magbantay ra sa

† Kab. 11:31.

sinakupan it Dios nak ingtugyan sa inro. Himu-a kali nak inggwa't kasadyahan pramas kag Dios ay ma-muot, ag buko nak napipilitan yang kamo. Tumana kali it hugot sa inro tagipusuon ag buko yang sa paghingabot it suhoy. ³ Pati, indi kamo magminarako sa mga tawo nak ingtugyan sa inro it Dios, kundi mag-ing maadong ehemplo kamo sa inra. ⁴ Ag pagbalik ni Hesu-Kristo nak imaw kag Pinaka-mataas nak Manugbantay, Ida kamo ataw-an it premyo †† nak kag kahimayaan waya't kapantay ag indi mawagit kag balor.

Kag Paglaygay sa mga Bata Pa

⁵ Ag kamong mga bata ra, magpasakop kamo sa inro mga maguyang sa pagtu-o. Ag kamong tanan ay maging mapainubuson sa inro pagserbisyo sa usa'g-usa. Dahil nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak, "Laban kag Dios sa mga nagmamataas, pero ingpapaka-maado Nida kag mga mapainubuson." ‡

⁶ Kada, magpairayom kamo sa rakong gahom it Dios agor itaas Nida kamo sa oras nak Ida ingtalaga. ⁷ Itugyan ninro sa Dios kag tanang inro mga ingkakilibgan, dahil nagkakabayaka ra Sida sa inro.

⁸ Maging hingisipan kamo ag maging alisto. Dahil kag inro kaaway nak si Satanas ay nupay liyon nak naghahagong habang nagbabalik-balik sa paghanap it ida masisiba. ⁹ Kada raya kag inro matibay nak pagtu-o, labani sida. Dahil matuor, kag parehong hirap nak inro nararayanan ay imaw ra kag nararayanan it inro mga hali sa pagtu-o sa bug-os nak kalibutan.

¹⁰ Pero pagkatapos it kaling hirap nak inro nararayanan nak pangsamantala yang, apahilwayoney kamo it Dios, apatibayon ra kag inro pagtu-o ag apakusugon kag inro buot, dahil Sida ay abang adong Dios sa ato. Gingpili Nida kita para magpakig-usa kang Kristo sa Ida kahimayaan nak waya't katapusan. ¹¹ Sida kag Mananakop it tanan hastang sa waya't katapusan. Kabay pa.

KAG PAGTAPOS AG PAGPANGAMUSTA

¹² Parayan sa pagbulig ni Silas †† nak ato masasaligang hali sa pagtu-o, ako ay napasuyat it kaling suyat nak ako ingpaparaya sa inro. Sa malip-ot nak parayan yang, ingsuyat nako kali agor pakusugon kag inro buot ag magpamatuor tungor sa klarong kaaduhan it Dios. Kada magpaninrugaan kamo raha.

†† Sa Griyegong kultura kali ay "kuruna" o "garland" nak hinuman sa rahon o buyak. Ag kali ay ingkukuruna sa nagraraog.
‡ Kab. 3:34. †† o "Silvanus." (Basaha ra sa Bin. 15:22—18:5 ag 1-2 Tes. 1:1-2b.)

¹³ Ingkakamusta kamo it intro mga hali sa pagtu-o rili sa Babilonya. † Sinra ay pinili it Dios pareho sa intro nak maging Ida sinakupan.

Ingkakamusta ra kamo ni Markos nak pay ako sariling anak.

---

† o *"Ingkakamusta ra kamo it kabade sa Babilonya." Kag gustong bisayahon it kabade ay "usang grupo it mga nagtutu-o kang Kristo." Ag Babilonya kag inra tawag sa syudad it Roma, dahil kag mga sinakupan it Dios ay nahihirapan ruto. Kali ay tuyar sa naaguman it mga lahi it Hudyo it kato sa unang syudad it Babilonya sa Mesopotamya, nak ngasing ay sakop it Iraq. (Basaha ra sa Dan. 5 ag Pah. 17-18.)*

¹⁴ Kamustaha ra ninro kag usa'g-usa sa mapinalanggaon nak parayan bilang maghali. ††

Kabay pang kamong nagpakig-usa kang Kristo ay magkainggwa it katimunungan. Kabay pa. Kag Pangruhang Suyat ni Apostol

PEDRO

---

†† o *"Magkamustahan kamo sa usa'g-usa parayan sa haro nak inggwa't pagpalangga."*

2 Pedro

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA PANGRUHANG SUYAT NI APOSTOL

PEDRO

Kali kag pangruha sa ruhang suyat halin kang Apostol Pedro nak usa sa mga disipulo ni Hesu-Kristo. Sa isip it mga maayam sa Bibliya ay gingsuyat nida kali mga 35-38 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak 65-68 A.D.) Gingparaya kali ni Pedro sa karamuang mga Kristyano.

Kali ay ingsuyat agor paandaman sinra tungor sa mga mayakot sa inra ag matudlo it buko kumporme sa Maadong Balita. Ingpapamatuor nida sa inra kag tungor sa ida nakita ag natun-an halin mismo kang Hesu-Kristo, agor masunor nak gador sinra sa kamatuuran. Inglalaygayan ra nida sinra nak mabalik nak gador si Kristo aber sa karugayon, ag sa oras nak kina asiraon it Dios kag kalibutan parayan sa kayado. Myentras, ingtataw-an it Dios kag mga katawuhan it oras nak maghinuysoy dahil kabubut-on Nida nak sinra ay maluwas. Dahil dili, ingpapaandaman ni Pedro kag mga nagtutu-o nak gamiton it maado kag inra oras ag magpangabuhi it matarong pramas waya sinra it dapat ikahuda sa pagbalik ni Kristo.

KAG SUYOR IT 2 PEDRO

Kag Pagpangamusta

Kag Pagpangabuhi bilang Kristyano

Kag mga Buko Matuor nak Manunudlo

Kag Pagbalik ni Kristo

Kag Pangruhang Suyat ni Apostol

PEDRO

KAG PAGPANGAMUSTA

1 Mga pinalanggang hali sa pagtu-o, nak gingtaw-an it pribilehiyo nak magtu-o pareho sa amo dahil sa pagka-matarong it ato Dios ag Manluluwas nak si Hesu-Kristo.

Ako si Simon Pedro nak ulipon ag Apostol ni Hesu-Kristo kag nagsusuyat it kali.

² Kabay pang mapasa-inro kag rakong kaaduhan ag katimunungan, parayan sa inro pagkakilaya sa Dios ag ato Ginoong Hesus.

KAG PAGTU-O AG MAADONG PAMATASAN

³ Parayan sa rakong gahom it Dios, kita ay gingtaw-an it tanang ato kinahangyan agor magpangabuhi it bag-o ag maging diosnanon. Kaya ra natong himuon

kina, kumo kilaya nato Sida nak nagtawag sa ato pramas magsunor sa Ida parayan sa Ida rakong kahimayaan ag kaaduhan. ⁴ Parayan diling Ida rakong gahom ag kaaduhan, kita ay gingtaw-an Nida it mahalaga ag importanting mga promisa, pramas maagom kamo it bag-ong pagkatawo nak naambit sa Ida pagka-Dios. Kumo naiwasaney ninro kag mga mayaing hanrom dili sa kalibutan, nak nagraraya sa mga tawo it kasiraan.

⁵ Kada, magtinguha nak gador kamo pramas marugangan

kag maadong pamatasan sa inro pagtu-o.

Ag kag inro dapat nak irugang sa inro maadong pamatasan ay

kag pagkaintyendi sa kabubut-on it Dios,

⁶ sa inro pagkaintyendi sa kabubut-on it Dios ay

kag pagpugong sa sarili,
sa intro pagpugong sa sarili ay kag pagtiis it hirap,
sa intro pagtiis it hirap ay kag pagka-diosnanon,
7 sa intro pagka-diosnanon ay kag pagpalangga sa
usa'g-usa

bilang maghali,
ag sa intro pagpalangga sa usa'g-usa bilang
maghali ay

kag pagpalangga sa tanang tawo.

8 Dahil kung padayon nak nagramo kaling mga
maadong pamatasan sa intro, asiguraduhon nak gador
ninro nak kag intro kabuhi ay indi mawar-an it puyos,
ag magkainggwa't bunga kag intro pagkakilaya sa Gi-
noong Hesu-Kristo. 9 Pero kung inggwa kamo it hali sa
pagtu-o kung hariin indi makita kaling mga maadong
batasan, ay nupay mayungot kag ida pagmuyat, ag
pay bulag. Ag nalimtaney nida nak nalimpyoy kag ida
dating mga sala.

10 Kada, ako mga kahalihan, imbes nak maging pay
bulag kamo, magtinguha nak gador kamo nak mag-
pangabuhi it tadlong, agor kag pagpili ag pagtawag sa
intro it Dios ay maging sigurado. Dahil kung ahimuon
ninro kali ay indi nak gador kamo maparapa. 11 Kundi
abatunon kamo it Dios nak inggwa't rakong kasadya,
ruto sa waya't katapusang gingharian it ato Gino-o ag
Manluluwas nak imaw si Hesu-Kristo.

Dapat nak Patihan kag Nakasuyat sa Sagradong Ka- suyatan

12 Kada ngani, aber ayamey ninro kaling mga bagay,
ag padayon gihapon kamong nagpapaninrugan sa in-
ro pagsunor sa kamatuuran nak intro natun-aney, ay
iparumrom gihapon nako kali sa intro permi. 13 Kumo
sa ako isip, tama yang nak habang buhi pa ako dili sa
ako kahimtangan bilang tawo, † ay akoey apukawon
kag intro pagtu-o parayan sa ako pagparumrom sa in-
ro tungor riling mga bagay. 14 Dahil ayam nako nak
mayungotey kag ako pagtaliwan dili sa duta, kumo
kali ay ingpaayamey sa ako it ato Ginoong Hesu-Kris-
to. 15 Ag bag-o sa ako pagtaliwan, ay atinguhaon nak
gador nako nak himuon kag tanan nak ako makakaya
pramas indi ninro kali malimtan.

16 Dahil kag amo ingtudlo sa intro tungor sa gahom it
ato Ginoong Hesu-Kristo sa Ida pagbalik, ay buko
yang mga himo-himong istorya it mga tawong tuso ag
maayo magpangluko, kumo kami mismo kag nakakita
it Ida pagka-gahom ag pagka-Dios. 17-18 Dahil kami kag
Ida mga kaibahan ruto sa balaan nak baguntor it ka-
tong gingpakita it Dios nak Tatay kag balor ag kahi-
mayaan ni Hesu-Kristo. †† Kami mismo kag nakarun-

† Kaling bisaya nak "habang buhi pa ako dili sa ako kahimtangan
bilang tawo" sa bisayang Bantoanon ay "habang ako ay rili pa sa tol-
da" sa bisayang Griyego. †† Basaha ra sa Mat. 17:1-13; Mar. 9:2-13
ag Luk. 9:28-36.

gog it Boses ag mga bisaya it Dios halin sa katitin-
gayang kahimayaan it langit, nak nagsisiling,
"Imaw kali kag Ako Pinalanggang Anak nak Ako na-
mumut-an." ‡

19 Parayan rutong natabo sa amo atubangan, kami
ay lalong nagtu-o nak kag gingbisaya it katong una it
mga propeta ay matuor. Kada magpati kamo sa inra
gingsisiling, nak pay iwag nak naghahadag sa karuy-
manan, hastang sa pagsubat it adlaw nak imaw kag
matupar sa pagbalik ni Kristo, kung sauno mapakita
Sida nak pay tala nak mahadag sa intro tagipusuon.

Kag Nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan ay Halin sa Ispirito Santo

20 Una sa tanan, rumruma ninro nak waya nak gador
it nasuyat kag mga propeta sa Sagradong Kasuyatan
nak halin sa inra sarili yang nak pagkaintyendi. 21 Ku-
mo kag mga gingsuyat ninra ay buko halin sa kaisipan
it tawo, kundi halin sa Ispirito Santo nak nagtuytoy sa
inra isip kung ni-o kag mga ipabisaya it Dios.

KAG BUKO MATUOR NAK MGA MANUNUDLO

(Judas 4-16)

2 Pero it katong una ra ay inggwa it mga buko
matuor nak propeta sa mga Israelinhon. Ag imaw
ra sa ato kapanahunan ngasing. Inggwa it mga buko
matuor nak manunudlo. Sinra ay mga tusong tawo
nak mayakot sa intro ag magtudlo it kabakakan. Kaling
inra panudlo nak buko matuor kag mata-o it kagu-
luhan sa isip it iba ag masisira kag inra pagtu-o. Ag in-
di ninra'g batunon kag paggahom ni Kristo nak imaw
kag nagtubos sa inra. Kada gulping maabot sa inra
kag kaparusahan, ag imaw kag inra katapusan! 2 Ag
maramo sa intro mga kaibahan sa pagtu-o kag
makakaer it inra subrang law-ay nak pagpangabuhi.
Kada kag matuor nak panudlo nak ato ingsusunor ay
amayainon it iba. 3 Ag dahil ra sa inra paghingabot it
manggar, ay magamit sinra it mga bisayang tiko sa in-
ra panudlo, agor agamiton nak parayan pramas mak-
wartahan kamo. Pero indi kamo mag-isip nak katong
mahusgar sa inra mayaing inghihimo ay
nagkakatuyog, kumo it kato pa, ginghahanraey Nida
kag kaparusahan nak naghuhuyat sa inra. Ag imaw
kag inra katapusan!

4 Ayam nato nak aparusahan it Dios kinang mga
maabot nak buko matuor nak manunudlo, dahil it ka-
to pa waya Sida gipatugsiling sa pagparusa aber sa
mga anghel nak nakasala. Kundi sinra ay Ida gingku-
long sa lugar sa irayom, †† ag ngasing sinra ay
gingkadinahan ruto sa karuymanan hastang sa kaha-

‡ Mat. 17:5; Mar. 9:7 ag Luk. 9:35. †† o "Tartarus." Kumporme sa
mga sulunranon it mga taga-Gresya kag Tartarus ay usang lugar sa
irayom nak puno it karuymanan, kung hariin gingkulong kag inra
mga dios-diosan nak nakasala. Kaling lugar ay asa irayom pa it

hadlok nak Adlaw it Ida Paghusgar sa tanan.⁵ Ag usa pa, it katong una sa kapanahunan ni Noe, gingparusahan ra it Dios kag mga tawo sa kalibutan nak waya gisusunor sa Ida kabubut-on, aber sinra ay gingwawalihan ni Noe nak dapat magbag-o ag magpangabuhi it matarong. Kada sinra ay gingparusahan it Dios parayan sa pagbaha kung hariin halos tanan ay nayumos. Kag Ida ingsalbar ay wayo yang, si Noe ag ida pitong kaibahan.

⁶ Ag marurumruman ra ninro nak kag mga mayaing tawo sa syudad it Sodoma ag Gomora ay gingparusahan ra it Dios. Gingsunog Nida kag inra mga syudad hastang kali ay naging abo. Inghimo Nida kali pramas ipakita nak aparusahan ra kag mga ibang waya nagsusunor sa Ida kabubut-on.

⁷ Ugaling gingsalbar nida kag kumangkon ni Abraham nak si Lot,[†] nak nagpapangabuhi ruto it matarong sa Ida pagmuyat, dahil Sida ay nagpapakalibog sa mayain ag subrang law-ay nak pagpangabuhi it ida mga kasimanwa.⁸ Ag kumo si Lot ay maadong tawo nak nagtutuman sa Dios, sa ida adlaw adlaw nak pagpangabuhi kaibahan ninra, habang nakikita ag narurungan kag inra kayainan, sida ay tagalang nalilisor.⁹ Kada parayan diling natabo makikita nato nak ayam it Gino-o kung pauno salbaron sa kahirapan kag mga nagsusunor sa Ida kabubut-on. Ag ayam ra Nida kung pauno abantayan kag mga mayaing tawo hastang sinra ay Ida aparusahan sa kahadlok nak Adlaw it Ida Paghusgar sa tanan.¹⁰ Lalong aparusahan Nida kag mga nagsusunor sa kahuhudang hanrom it inra yawas, ag sa mga nagsusuway sa mga naggagahom sa inra.

Kinang mga nagtutudlo it buko matuor, sinra ay maisog ag matugas it uyo nak waya it kahadlok nak magpasipala sa mga mahimayaon sa langit.¹¹ Pero aber mga anghel nak kag kusog ag gahom ay mas marako kisa sa inra, ay waya ra sinra gipapasipala sa atubangan it Gino-o laban sa inra mga kaibahan nak nakasala.

¹² Ugaling kaling mga manunudlo, aber mga bagay nak waya ninra naiintyendihe, sinra ay nagpapasipala. Sinra ay pay tuyar sa mga ilahas nak hadop nak waya it buot. Ag kag hadop nak tuyar kali ay ing-anak yang agor rakpon ag matyon. Kada pay imaw ra kina kag matatabo sa mga tawong tuyar, dahil sinra ay aparusahan. Ag imaw kag inra katapusan!¹³ Ag dahil nagpapadayon sinra sa paghimo it buko maado, kag kabadaran nak inra abatunon ay magiging buko ra maado. Kumo kag inra masadyang pagpangabuhi ay kumporme sa inra mayaing hanrom aber sa tunga it adlaw. Kada sinra ay pay mga tubag nak nagsisira sa malimpyong mga yamit, dahil nasasadyahan sinra sa

ibang lugar nak ingtatawag nak Hades kung hariin hina gipapagto kag mga minatay. † *Basaha ra sa Hen. 19:1-16,24.*

pagpangluko sa inro, pag nagyayakot sinra sa inro pagkaon.

¹⁴ Kag mga mata it kaling mga buko matuor nak manunudlo ay perming puno it mayaing hanrom sa inra paghanap it kabade nak inra magiging kawatan, ag waya puat kag inra paghimo it kayainan. Ayam ninra kung pauno nak ingganyuhon kag mga buko matibay sa pagtu-o, kumo sanay sinra sa paghingabot it inra kagustuhan. Kag mga tawong tuyar ay sigurado nak aparusahan it Dios.

¹⁵ Ag nayaag sinra sa tadlong nak rayan, kumo sinra ay nagpapatuyar sa usang propeta nak kag ngayan ay Balaam nak anak ni Beor,^{††} nak nagsugot sa paghimo it kayainan dahil kag ida gusto ay suhuyan sida it maramong manggar.¹⁶ Pero kag asno nak ida ingsasakyan nak indi tan-a dapat nak makabisaya tuyar sa tawo, ay imaw kag nagsaway sa ida. Kada waya nida gipadayuna kag ida plano nak pay plano it buang-buang nak tawo.

¹⁷ Kaling mga nagtutudlo it buko matuor ay mga tawong waya't puyos, kumo sinra ay pay mga tuburan nak naithaney it tubi ag pay mga rampog nak ingpapalir it makusog nak hangin. Pero ging-aaman it Dios para sa inra kag abang ruyom nak lugar kung hariing aparusahan Nida sinra.¹⁸ Abang ganda kag parayan it inra pagbisaya nak pay binuyak-buyakon, pero sa kamatuuran, waya it maado nak ikakaado sa tawo. Ag parayan dili ingyayaag ninra kag mga bag-ong tubo kang Kristo, sa pagtudlo nak buko mayain kung sunron gihapon ninra kag inra mayain ag abang law-ay nak mga hanrom. Ag imaw ra ing-iingganyo ninra kaling bag-ong tubo kang Kristo nak magpakasala ray nak pay it kauno yang nagbada sa inra mga mayaing kaibahan ag inra pamatasan.¹⁹ Nagpupromisa kaling mga buko matuor nak manunudlo nak kag tawo nak nagsusunor sa inra panudlo ay magiging hilwayey nak gador sa mga mapiga sa inra. Pero sa kamatuuran, sinra mismo ay ulipon pa gihapon it kayainan, kumo kag tawo kag nagiging ulipon sa aber niong naggagahom sa ida.

²⁰ Isipa ninro kali. Kung kag tawo ay nakakilayay kang Hesu-Kristo nak imaw kag ato Gino-o ag Manluluwas, sida ay nagbadaey sa mayaing pagpangabuhi nak ingsusunor it mga tawo dili sa kalibutan. Pero kung sida ay natintar ag nagbalik ray sa ida dating pagpaulipon sa kasal-anan, ay kag ida kahimtangan ngasing ay mas mayain kisa dati.²¹ Kumo mas maado kung waya yangey nida naayame kag rayan papagto sa pagpakamatarong, kisa sa ida naayaman ag talikuran ray kaling mga balaan nak sugo nak ida natun-an.

†† o "anak ni Bosor." Pero si Beor kag tamang ngayan it tatay it katong propeta nak kag ngayan ay Balaam nak inggwa't ibang abilidad sa pagsumpa sa tawo. (Basaha ra sa Bil. 22—24.)

²² Dahil kag natabo sa ida kag nagpapamatuor sa kabisayahang nagsisiling nak,
 “Kag iro ay nakaon liwat it ida suka.” †
 Ag usa pa,
 “Kag baktin nak bag-ong kaligos yang,
 ay naliger liwat sa yunang.”

KAG PAGBALIK IT GINOONG HESU-KRISTO

3 Mga pinalangga, kali kag ako pangruhing suyat sa inro. Sa ako ruhang suyat, ingpaparumruman nako kamo it pilang mga importanting bagay pramas mapukaw kag inro mga kaisipan sa malimpyo ag maado. ² Gusto nako nak iparumrom sa inro kag gingbibisaya it kato it mga balaang propeta, ag mga sugo nak gingpaayam sa inro it ato Gino-o ag Manluluwas, parayan sa mga apostoles nak nagtudlo sa inro.

³ Una sa tanan, kinahangyan nak maayaman ninro nak pag-abot it huling mga adlaw, ay magkakainggwa it mga malibak sa inro pagtu-o nak mga nagsusunor sa inra mga mayaing hanrom. Sinra ay malibot ⁴ ag masiling, “Hariin kaling si Kristo nak nagpromisang mabalik? Minatayey kag ato mga maguyang ag tuna sa pagtuga it kalibutan hastang ngasing, kag tanang mga butang ay padayon gihapon nak waya gibabalhin.”

⁵ Imaw ra kag masisiling it mga malibak. Pero ginglimtan ninra kag ginghuman it Dios it katong una pa. Dahil gingtuga Nida kag langit ag duta parayan sa gahom it Ida bisaya. Ag kaling tanan ay Ida ginghuman parayan sa tubi ag kag kadutaan ay nagliwas halin sa katubian. ⁶ Ag parayan sa Ida bisaya, tubi ra kag Ida inggamit tong gingpabaha kag kalibutan, ag kag tanan ay nayumos ag nasira. ⁷ Imaw ra parayan sa Ida ingbibisaya ngasing, ay gingrarahanan gihapon it Dios kag langit ag duta hastang sa adlaw nak Ida gingtalaga kung sauno nak Ida asunugon. Ag Sida ra ay nagpapahimot it kaparusahan nak waya't katapusan sa adlaw it paghusgar, para sa mga katawuhan nak waya igsusunor sa kabubut-on it Dios.

⁸ Pero, mga pinalangga, aya ninro gilimte nak sa pagmuyat it Ginoong Dios kag haba it usang adlaw ay pay pareho yang sa usang libong tuig. Ag kag haba it usang libong tuig ay pay pareho yang ra sa usang adlaw. ^{††9} Kada aber sa isip it iba, ay abang rugay kag paghuyat it Gino-o habang waya pa Nida gitutupara kag Ida gingpromisa nak magbalik, ay buko tuyar. Dahil sa kamatuuran, abang haba kag Ida pasensya sa inro agor mahinuysoy kamo, kumo waya Sida it gusto nak inggwa't aber si-o nak dapat aparusahan.

† Kab. 26:11. †† Sal. 90:4.

¹⁰ Pero aber rugayey kag panahon nak waya it natatabo, kag pagbalik it Gino-o ay gulping maabot tuyar sa pag-abot it usang mananakaw. Sa adlaw nak kato ay magkakainggwa it makusog nak dagundong ag kag langit ay mawawagit. Ag kag tanan nak rahagto ay matutunaw parayan sa kayado. Imaw ra, kag kalibutan ag kag tanan nak rahali ay asunugon ra.

¹¹ Ag kumo kag pagwagit sa tanan ay magiging tuyar kina, ay kinahangyan nak kag inro pagpangabuhi ay balaan ag kumporme sa kabubut-on it Dios. ¹² Habang inghuhuyat ninro kag adlaw it paghusgar it Dios sa mga tawo, magtinguha ra kamo nak magpangabuhi it tuyar kali pramas kag pagbalik it Gino-o ay mas maparali. Matuor nak kag langit ay asunugon ag kag tanang butang ruto ay matutunaw. ¹³ Pero kag ato ingpapaabot ay tong gingpromisa it Dios, nak imaw kag bag-ong langit ag bag-ong duta, kung hariin kag mapangabuhi ruto ay kag tanang matarong yang nak gador. ‡

¹⁴ Kada, mga pinalangga, habang inghuhuyat ninro kali, magtinguha nak gador nak magpangabuhi it malimpyo sa atubangan it Dios, waya't masisiling laban sa inro ag padayon kag inro maadong relasyon sa Ida. ¹⁵ Rumruma ninro nak ingpapahaba it Gino-o kag Ida pasensya sa mga tawo, dahil ingtataw-an Nida it lugar nak sinra ay maluwas. Imaw ra kag ingsusuyat it ato pinalanggang hali sa pagtu-o nak si Apostol Pablo, kumporme sa kaayam nak ingta-o it Dios sa ida. ¹⁶ Ag sa ida tanang ibang mga suyat ay ida gingmimitlang ra kag tungor rili. Inggwa matuor it mga bagay sa ida mga suyat nak mahirap giintyendihon. Ag kag mga tawo nak kuyang kag pagkaintyendi ag buko matibay kag pagtu-o, ay ingtitiko ninra kali, pati kag ibang mga bagay nak nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan. Pero kaling pagtiko it tamang pagtudlo kag magiging dahilan nak maraya sa inra sa mayaing katapusan.

¹⁷ Pero para sa inro, mga pinalangga, kumo ayamey ninro kaling mga bagay, magrahan nak gador kamo nak indi mayaag sa pagsunor sa mga waya nagsusunor sa kabubut-on it Dios, ag indi magpabada sa inro matibay nak pagtu-o sa kamatuuran. ¹⁸ Kundi magpadayon kamo nak maging matibay sa inro pagtu-o kang Hesu-Kristo nak ato Gino-o ag Manluluwas, parayan sa kaaduhan nak Ida ingtata-o. Sa Ida kag tanang kadayawan ngasing ag hastang sa waya't katapusan. Kabay pa.

Kag Primerong Suyat ni Apostol
 JUAN

‡ Isa. 65:17. Kali ay matutupar sa Pah. 21:1.

1 Juan

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA PRIMERONG SUYAT NI APOSTOL

JUAN

Kaling suyat ay imaw kag una sa tatlong suyat halin kang Apostol Juan nak usa sa mga disipulo ni Hesu-Kristo. Ingsuyat ra nida kag Maadong Balita o Ebanghelyo ni Juan ag Pahadag. Kali ay gingsuyat mga 60 tuig pagkatarapos sa kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak 90 A.D.)

Ingsuyat nida kali bilang manugpamatuor nak nakakita nak gador kang Hesu-Kristo, dahil inggwa it mga tawong nagtutudlo it buko tama tungor sa Ida. Halimbawa, ingtutudlo ninrang si Hesus kuno ay waya naging tawo. Ingsisiling ra ninra nak puydeng makasala kag tawo parayan sa mayaing inghihimo it yawas dahil kag yawas kuno ay buko importante.

Imaw kag rason kung asing ingsuyat kali ni Apostol Juan. Gusto nida nak tudluan katong mga nagtutu-o kang Kristo kung niong gador kag kamatuuran tungor sa Ida. Ngani, ingpamatuuran nida kag pagiging tawo ni Hesus pramas taw-an kita it kabuhi nak waya't katapusan, ag Sida yang kag matuor nak Dios. Ingtutudluan ra ni Juan kag mga nagtutu-o nak dapat sinra ay magpinalangga, dahil ingpakita it Dios kag Ida pagpalangga sa mga tawo parayan kang Hesu-Kristo nak Ida Anak.

KAG SUYOR IT 1 JUAN

Kag Inghalanan it Kabuhi nak Waya't Katapusan
 Kag Pagkakilaya sa Dios nak Tatay ag sa Dios nak Anak
 Kag Nahanungor sa Pagiging mga Anak it Dios
 Kag Nahanungor sa Pagpalangga
 Kag mga Kasiguruhan kang Kristo

Kag Primerong Suyat ni Apostol

JUAN

KAG INGHALINAN IT KABUHI NAK WAYA'T KATAPUSAN

Kag Pagpangamusta

1 Mga pinalanggang hali nako kang Kristo, Amo gingsusuyat sa inro kag tungor sa usa nak rahaley bag-o pa natuga kag tanan. Sida kag gingtatawag nak Bisaya nak imaw kag inghalinan it kabuhi. Nagpakatawo Sida ag narunggan namo kag Ida pagtudlo ag nakita it amo ruhang mata. Amo nak gador Sida namuyatan ag nahuytan.

² Matuor ngani, Sida nak inghalinan it kabuhi ay gingpakita it Dios nak Tatay sa ato. Nakita namo Sida,

kada gingpapamatuuran namo ag gingtutudlo sa inro kag tungor sa Ida, nak imaw kag inghalinan it matuor nak kabuhi nak waya't katapusan, Sidang datey nak kaibahan it Dios nak Tatay bag-o Sida gingpakita sa ato. ³ Amo gingpapaayam sa inro kag amo nakita ag amo narunggan tungor kang Hesu-Kristo, pramas kamo ay padayon nak magpakig-usa sa amo. Buko yang kina, kaling ato pagpakig-usa ay sa Dios nak Tatay ag sa Ida ra Anak. ⁴ Ag tungor nak gador ril-ing mga butang kung asing gingsusuyat namo kali sa inro, agor kag ato kasadya ay maging hanuyos.

KAG PAGKAKILAYA SA DIOS NAK TATAY AG SA DIOS NAK ANAK

Kag Limpyong Pagpangabuhi sa Atubangan it Gino-o

⁵ Kali kag mensahe nak amo narunggan sa Ida nak Anak it Dios nak amo ra gingpapaayam sa inro. Kag Dios ay pay tuyar sa hadag ag wayang gador it karuymanan sa Ida.

⁶ Kung ato gingsisiling nak nagpakig-usay kita sa Dios, pero kag ato pagpangabuhi ay puno gihapon it kayainan nak pay nagpapangabuhi kita sa karuymanan, kita ay nagbibinakak ag waya nato gipapangabuhian kag kamatuuran it Dios. ⁷ Pero kung tadlong kag ato pagpangabuhi, ay pay nagpapangabuhi kita sa kahadagan, tuyar sa Dios nak perming asa kahadagan, nagpapakig-usa kita sa usa'g-usa ag ginglilimpyuhan kita sa tanang ato sala parayan sa rugo ni Hesus nak Ida Anak.

⁸ Kung masiling kita nak waya kita it sala, ato yang ingluluko kag ato sarili, ag waya nato naiintyendihe kag kamatuuran tungor rili. ⁹ Pero kung ing-aamin nato sa Dios tong kita ay nakasala ag maghagar kita it patawar sa Ida, apatawaron Nida kita † ag alimpyuhon kita sa tanang ato kayainan. Kumo Sida ay matarong ag masasaligan nak tumanon kag Ida promisa.

¹⁰ Kung masiling kita nak waya kita nakakasala, pay gingsisiling ra nato nak bakakon kag Dios, ag waya nato naiintyendihe kag kamatuuran tungor rili.

2 Kamo, nak pay ako mga anak, gingsusuyat nako kali sa inro pramas indi kamo magpadayon sa pagpakasala. Kung inggwa sa inro it makasala, rumru-ma nak inggwa't manug-apin sa ato sa atubangan it Dios nak Tatay. Kaling ato manug-apin ay waya't iba kundi si Hesu-Kristo nak imaw yang kag matarong. ² Ag usa pa, si Kristo kag ingmatay bilang inughalar agor mabaoy kag kahangit it Dios dahil sa ato mga sala, ag buko yang kag ato, kundi pati kag sala it tanang tawo hali sa kalibutan.

Kag Pagsunor sa mga Sugo it Dios ay Nagpapakita nak Kilaya Nato Sida

³ Dapat natong sunron kag mga sugo it Dios, kumo imaw kali kag nagpapakita nak kilaya nato kung si-o Sida. ⁴ Kung inggwa't tawong masiling nak kilaya nida kung si-o kag Dios, pero waya nida gisusunra kag Ida mga sugo, kaling tawo ay bakakon, ag waya nida naiintyendihe kag kamatuuran tungor sa Dios. ⁵ Pero kag tawo nak nagsusunor sa mga bisaya it Dios, sida kag nagpapalangga sa Dios it hanuyos. Ag parayan dili, makakasiguro kita nak nagpakig-usa kita sa Ida. ⁶ Si-o man kag magsiling nak padayon sida nak nagpakig-

usa sa Dios, dapat sida nak magpangabuhi it tadlong nak tuyar kang Kristo.

⁷ Mga pinalangga, gingsusuyat nako sa inro kag tungor sa sugo ni Kristo sa ato. Buko bag-o kali sa inro, kundi kali kag dating sugo nak napasa-inro tuna pa tong nagtu-o kamo sa Ida. Kali ay kag inro narungganey nak nagsisiling nak kita ay magpalangga sa usa'g-usa. ⁸ Pero sa yudo it kina, pay bag-o gihapon kali sa tawo, dahil hina sa kabuhi ni Kristo ay una natong nakita kag matuor nak pagpalangga nak tuyar it kina. Pero ngasing ay nakitaey ra nato kali parayan sa inro ginghihimo, kumo kamo ay nagtungoney it pagpangabuhi sa kayainan ag ngasing ay bag-oy kag inro pagpangabuhi, nak pay tuyar sa nagraranan nak ruyom ag kag nagsubli ay matuor nak hadag.

⁹ Ngasing, kung kag tawo ay nagsisiling nak sida ay maado ag nagpapangabuhi sa kahadagan it Dios, pero ginglalaman gihapon nida kag ida hali sa pagtu-o, sa kamatuuran sida ay mayain ag asa karuymanan pa gihapon. ¹⁰ Kung kag tawo ay nagpapalangga sa ida hali, sida ay padayon nak nagpapangabuhi sa kahadagan it Dios, ag waya it kayainan hina sa ida nak makakaraya sa ida sa kasal-anan. ¹¹ Pero kag tawo nak naglalaban sa ida hali ay asa karuymanan ag pay nagpapangabuhi gihapon raha. Kada ngani buko nida ayam kag ida apagtuan, kumo pay sida ay bulag dahil sa karuymanan.

Wayay Nato Gihimu-a kag Kayainan Kung Kilaya Nato kag Dios

¹² Ako kali gingsusuyat sa inrong mga anak nako sa pagtu-o, dahil gingpatawarey it Dios kag inro mga sala alang-alang sa ginghimo ni Kristo.

¹³ Gingsusuyat ra nako kali sa inrong mga maguyang, dahil kilayay ninro kung si-o si Kristo nak rahaley bag-o pa natuga kag tanan.

Ag imaw ra sa inrong mga bata pa, dahil nagraog kamo laban kang Satanas.

¹⁴ Ngani sa liwat, ako ray kali gingsusuyat sa inrong mga anak nako sa pagtu-o, dahil nakilayay ninro kag ato Tatay nak Dios.

Imaw ra sa inrong mga maguyang, dahil kilayay ninro si Kristo nak rahaley bag-o pa natuga kag tanan.

Ag kali ay gingsusuyat ra para sa inrong mga bata pa, dahil kamo ay makusog sa pagtu-o, kag mga bisaya it Dios ay nagpapabilin sa inro ag nagraog kamo laban kang Satanas.

¹⁵ Aya gipalangga-a kag mga kalibutanhong pamatasan ag mga butang dili. Kung si-o man kag nagpapalangga it kaling mga asa kalibutan yang, ay imposibleng palanggaon ra nida kag Tatay sa langit.

¹⁶ Kali ay dahil tanang mayain nak asa kalibutan ay buko halin sa ato Tatay sa langit, kundi halin yang dili

† Basaha ra sa Sal. 32:5; Kab. 28:13.

sa duta. Naumir dili kag mayaing hanrom it ato mga yawas, mga ginghiringabot it ato mata, ag pagpahambog it ato mga butang. ¹⁷ Kag kalibutan ag tanang ato ginghiringabot dili ay rayan yang, pero kag nagtutuman it kabubut-on it Dios ay mapabilin hastang sa waya't katapusan.

Padayon nak Magsunor sa Tamang Panudlo

¹⁸ Mga anak nako sa pagtu-o, ngasing ay huling mga adlawey ag mayungotey kag katapusan it kalibutan. Narungganey ra ninrong mapakilayay kag Makuntra kang Kristo. Ag ayam nato kali dahil ngasing ay maramoey kag nagkukuntra sa Ida, kada ayamey ra nato nak imawey kali kag huling mga adlaw. ¹⁹ Kaling mga nagkukuntra kang Kristo ay dating kaibahan nato, pero nagbuyag sinra sa ato. Ag kaling inra pagbuyag sa ato ay nagpakita nak waya sa inra it matuor nak kaibahan natong nagtutu-o kang Kristo. Dahil kung talagang sinra ay matuor nak kaibahan nato, tan-a'y waya sinra nagbuyag sa ato.

²⁰ Pero para sa inro, tanan kamo ay gingtaw-an it Ispirito Santo halin sa Balaan nak Anak it Dios, kada inro'y naintyendihan kag tamang panudlo. ²¹ Ingsusuyatan nako kamo, buko dahil waya ninro naayami kag matuor nak panudlo, kundi dahil ayamey nak gador ninro kina, ag ayam ra ninrong waya't kabakakan nak halin sa kamatuuran. ²² Sasin-o kag mga pinakabakakon sa tanan? Waya't iba kundi kag mga nagsisiling nak si Hesus ay buko kag ingpromisang Kristo nak gingparaya it Dios. Kag mga tuyar nak tawo ay katong mga nagkukuntra kang Kristo, ag buko yang si Kristo kag waya ninra gibabatuna kundi pati kag Dios nak Tatay. ²³ Kag mga waya gibabaton nak si Hesus ay Anak it Dios, imposible ra nak kaibahan ninra kag Dios nak Tatay. Pero kag mga nagbabaton nak si Hesus ay matuor nak Anak it Dios, ay kaibahan ninra kag Dios nak Tatay.

²⁴ Ngani, dapat kamo ay magpadayon sa pagsunor sa tamang panudlo nak inro narunggan tuna pa katong kamo ay nagtu-o kang Kristo. Dahil kung padayon kamo nak magpakig-usa sa Anak it Dios, padayon ra kamo nak mapakig-usa sa Ida Tatay. ²⁵ Ag imaw kali kag ingpromisa sa ato ni Kristo, Ida kita ataw-an it kabuhi nak waya't katapusan.

²⁶ Ingsusuyat nako kali sa inro pramas paandaman kamo tungor sa mga tawong gustong magyaag sa inro. ²⁷ Pero kamo, indi kamo maluko kumo gingtaw-an kamo ni Kristo it Ispirito Santo, ag kaling Ispirito Santo ay nagpapabilin gihapon sa inro. Kada bukoey ninro kinahangyan kag iba pang matudlo sa inro it bag-o kunong panudlo, dahil kag Ispirito Santo it nagtutudlo sa inro it tanang kamatuuran tungor sa Dios nak inro

† Basaha ra sa Hen. 3:6.

kinahangyan nak maayaman. Ag kag Ida gingtutudlo ay kamatuuran ag buko kabakakan, kada sunra kag Ida panudlo sa inro ag padayon nak magpakig-usa kang Kristo.

KAG NAHANUNGOR SA PAGIGING MGA ANAK IT DIOS

²⁸ Ngasing, mga anak nako sa pagtu-o, padayon kamo nak magpakig-usa kang Kristo, agor sa oras nak Sida ay magpakita sa Ida pagbalik ay indi kamo matahap ag mahuda nak mag-atubang sa Ida.

²⁹ Kumo ayam ninro nak perming matarong si Kristo, ngani ayam ra ninro nak kag tanang naghihimo it tama ay gingtaw-aney Nida it bag-ong kabuhi. ††

Bilang mga Anak it Dios, Aya'g Paraya-rama sa Iba

3 Abang rako kag pagpalangga it Dios nak Tatay sa ato! Ag dahil dili gingbilang kita Nida nak Ida mga anak, ag klaro talaga kina! Ugaling kumo kag karamuan dili sa kalibutan ay waya gikikilaya sa Dios nak ato Tatay, kada syempre waya ra ninra gikikilaya kita bilang Ida mga anak. ² Mga pinalangga, matuor nak kita ay mga anak it Dios, pero buko pa nato ayam kung ni-o kag ato magiging kahimtangan sa palaabuton. Pero ayam nato nak sa oras nak si Kristo ay magpakita sa Ida pagbalik, kita ay maging tuyar sa Ida, dahil makikita nato Sida kung si-o talaga Sida. ³ Kada ngani kag tanang nagpapaabot nak maging katuyar ni Kristo ay nagtitinguha nak perming magpangabuhit it limpyo parayan sa pagpayado sa kasal-anan, tuyar kang Kristo nak nagpangabuhit it limpyo.

⁴ Kag tawo nak perming nagpapaka-sala ay matuor nak nagsusuway sa Kasuguan nak ingta-o it Dios kang Moises, dahil kag padayon nak pagpakasala ay pagsuway sa Dios ag sa Ida Kasuguan. ⁵ Ugaling ayam ra ninro nak si Kristo ay nagpakatawo pramas wagiton kag ato mga kasal-anan, ag ayam ra ninrong wayang gador Sida it sala. ⁶ Kada ngani kamo nak padayon nak nagpapakig-usa kang Kristo ay indi dapat magpadayon sa kasal-anan. Dahil kag tawo nak nagpapadayon sa kasal-anan, waya nida naiintyendihe ag nakikilaya kung si-o si Kristo.

⁷ Kamo, nak pay ako mga anak, mag-andam kamo agor indi kamo mayaag sa panudlo it iba. Kag tawo nak padayon nak nagpapangabuhit it tadlong ay matarong sa pagmuyat it Dios, tuyar kang Kristo nak matarong. ⁸ Pero kag tawo nak padayon nak nagpapaka-sala ay ulipon gihapon ni Satanas, dahil tuna pa sa primero ay talagang makasal-ananey sida. Kada ngani kag Anak it Dios ay nagpaali sa duta bilang tawo, agor siraon kag tanang buhat ni Satanas. †

†† o "kag mga natawo it Dios" Ugaling kali ay ispirituhanong pagkatawo, kada sinra'y naging mga anak it Dios ag naging kaumir sa Ida pamilya. (Basaha ra sa Juan 3:3-8.) ‡ Basaha kag Heb. 2:14.

⁹ Ngani, kag mga naging anak it Dios ay waya nagpadayon sa pagpakasala, kumo rahaley sa inra kag bag-ong pagkatawo nak halin sa Dios nak Tatay ninra. Kada imposible talaga nak mapadayon sinra sa pagpakasala. ¹⁰ Kali kag parayan kung pauno makilaya nato kag anak it Dios ag anak ni Satanas. Kag waya gipapangabuhi it tadlong ag waya gipapalangga sa ida hali sa pagtu-o ay buko anak it Dios.

Kag Pagpalanggaan it Usa'g-usa

¹¹ Kag matuor nak panudlo nak inro narunggan tuna pa tong nagtu-o kamo kang Kristo ay imaw kali. Dapat nak kamo ay magpinalanggaan sa usa'g-usa. ¹² Indi kamo magpatuyar sa anak ni Adan nak si Cain, dahil ging-ulipon sida ni Satanas, kada ida gingmatay kag ida manghor nak si Abel. Ag asing gingmatay nida kali? Kumo mayain kag ida ginghihimo pero tadlong kag ginghihimo it ida manghor. ¹³ Kada ngani mga hali nako sa pagtu-o, kung ginglabanan ni Cain kag ida manghor nak tadlong kag ginghimo, aya kamo gikatingaya pag alabanan ra kamo it mga tawo hali sa kalibutan nak waya gitutu-o sa Dios nak ato Tatay.

¹⁴ Kumo kung ngasing ay gingpapalangga nato kag ato mga hali sa pagtu-o, nagpapamatuor kali nak kita ay bukoey minatay sa pagmuyat it Dios, kundi kita ay gingtaw-aney it bag-ong kabuhi. Ugaling ayam ra nato nak katong mga nahahangit ay nagpapabilin gihapon nak minatay sa pagmuyat it Dios. ¹⁵ Kali ay dahil kag tawo nak nagtatanom it kahangit sa ida isigkatawo ay tuyar sa usang manugmatay it tawo, ag ayam ra ninrong kag usang manugmatay ay waya sa ida kag kabuhi nak waya't katapusan.

¹⁶ Isipon ninro kali, ingta-o ni Kristo kag Ida kabuhi para sa ato pramas maluwas kita. Parayan hina maintyendihan nato kung ni-o kag matuor nak pagpalangga. Kada ngasing, dapat ra nak hanra kitang magbulig sa ato mga hali sa pagtu-o, aber imaw kina kag maging dahilan nak maraya sa ato sa kamatayon. ¹⁷ Halimbawa, kung inggwa't hali sa pagtu-o nak maado kag pagpangabuhi ag nakita nida kag ida hali nak nagkikinahangyan, pero waya nida kali gikaluy-i nak buligan, ^{††} ay pauno nato masisiling nak ingpapakita nida kag pagpalangga it Dios sa ida hali. ¹⁸ Kamo, nak pay ako mga anak, dapat buko yang sa bisaya kag inro pagpalangga sa usa'g-usa, kundi ipakita ninro nak kag inro pagpalangga ay matuor parayan sa inro mga inghihimo it hugot sa inro tagipusuon.

¹⁹ Parayan dili sa ato pagpalangga sa usa'g-usa, makakasiguro kita nak nagpapangabuhi kita kumporme sa kamatuuran it Dios ag makakapayungot kita sa Ida nak limpyo kag ato kunsensya. ²⁰ Pero aber nakunsensya kita dahil kuyang kag ato pagpalangga,

dapat natong rumrumon nak kag Dios, nak nakakaayam it tanan ay mas mapapatihan kisa sa ato kunsensya. ‡

²¹ Ngani, mga pinalangga, kung waya kita nakunsensya dahil waya kita't inghimong mayain, ay syempre indi kita matahap nak magpayungot sa Dios. ²² Ag kung inggwa man kita it apangabayon sa Ida ay Ida kali ita-o sa ato, dahil ato gingsusunor kag Ida mga sugo ag ingtutuman ra nato kag Ida kabubut-on. ²³ Ag kali kag Ida mga sugo. Dapat magtu-o kita sa Ida Anak nak si Hesu-Kristo, ag dapat magpalanggaan ra kita sa usa'g-usa, kumporme sa Ida sugo sa ato. ²⁴ Kag tawo nak nagsusunor sa mga sugo it Dios ay padayon nak nagpapakig-usa sa Dios ag imaw ra kag Dios sa ida. Ag ayam ra nato nak Sida ay padayon nak nagpapakig-usa sa ato, kumo hali sa ato kag Ispirito Santo nak Ida gingta-o.

Purbahe Kung kag Ingibisaya it Tawo ay Halin sa Dios o Buko

4 Mga pinalangga, aya nak raan ninro gipatihe kag mga tawo nak nagsisiling nak kag inra gingbibisaya ay parayan sa Ispirito nak halin sa Dios. † Kundi usisa-a anay ag purbahan kung kali ay matuor nak halin sa Dios o buko. Dahil ngasing, maramoey kag mga bakakon nak nagkalat sa kalibutan kag nagsisiling nak sinra ay mga propetang gingsugo it Dios, pero sa kaklaruhan kag inra gingbabantala ay halin kang Satanas. ² Tuyar kali kag parayan kung pauno maayaman nak kag panudlo it usang tawo ay parayan sa Ispirito it Dios. Kag ida panudlo ay halin sa Dios kung ingsisiling nida nak si Hesu-Kristo ay nagpaali sa duta bilang tawo. ³ Pero kag tawong waya gipapati rili ay nagpapakita nak kag ida ingtutudlo ay buko halin sa Dios. Kag mga tuyar nak tawo ay nagpapakita nak kag inra kaisipan ag katong paabuton nak Makuntra kang Kristo ay pareho. Ag narungganey ninro nak maabot katong tawo ag sa kamatuuran haley ngani kag mga tuyar sa ida.

⁴ Pero para sa inrong mga anak nako sa pagtu-o, kamo ay asa Dios ag kamo ay nagraog laban sa mga bakakon nak nagsisiling nak sinra kuno ay mga propeta. Nagraog kamo sa inra dahil kag Ispirito it Dios nak hina sa inro ay mas gamhanan kisa kang Satanas nak nag-uulipon sa mga tawo hali sa kalibutan. ⁵ Sa kaklaruhan, kaling mga bakakon nak nagsisiling nak sinra ay mga propeta it Dios ay mga kalibutanhon nak waya gibabaton sa Dios, kada kag inra panudlo ay halin sa kaisipang kalibutanhon. Ag kag mga nagpapanimati sa inra panudlo ay waya ra gibabaton sa Dios. ⁶ Para

‡ o "kag Dios... ay mas marako kisa sa ato tagipusuon." Kag gustong bisayahon it kali ay maluluoy Sida sa ato sa oras nak payungutan nato Sida, ag Ida apakusugon kag ato buot sa pagsiling nak kita ay Ida mga anak. †† Basaha ra sa Jer. 29:8.

† Basaha ra sa Hen. 4:1-8. †† Basaha ra sa Deu. 15:7-11.

sa ato, kita ay asa Dios, kada kag mga nakakilaya sa Dios ay nagpapanimati sa ato. Pero kag mga tawo nak waya sa Dios ay waya gipapanimati sa ato. Parayan dili maaayaman nato kung kag panudlo ay kumporme sa kamatuuran halin sa Ispirito it Dios, o puro kabakakan halin kang Satanas.

KAG NAHANUNGOR SA PAGPALANGGA

Kag Pagpalangga it Dios

⁷ Mga pinalangga, palanggaon nato kag usa'g-usa, dahil kag pagpalangga ay halin sa Dios. Kag tawo nak mapinalanggaon ay anak it Dios ag kilaya nida kag Dios. ⁸ Pero kag tawo nak waya't pagpalangga sa ida hali sa pagtu-o ay waya nakakakilaya sa Dios, kumo kag Dios ay mapinalanggaon. ⁹ Tuyar kali kag pagpakita it pagpalangga sa ato it Dios. Gingparaya Nida kag Ida bugtong nak Anak hali sa kalibutan, pramas parayan sa Ida magkainggwa kita it kabuhi nak waya't katapusan. ¹⁰ Abang rakong pagpalangga kina! Buko nak kita kag nagpapalangga sa Dios, kundi kita kag Ida gingpapalangga. Ag Ida kali gingpakita parayan sa Ida pagparaya it Ida Anak pramas mamatay bilang inughalar pramas mabaoy kag kahangit it Dios dahil sa ato mga sala. ¹¹ Mga pinalangga, kumo tuyar it rako kag pagpalangga sa ato it Dios, dapat tuyar ra kag ato pagpalangga sa usa'g-usa.

¹² Waya pang gador sa ato it nakakita sa Dios, pero kung nagpapalanggaan kita sa usa'g-usa, kag Dios ay padayon nak nagpapakig-usa sa ato, ag parayan sa ato kag pagpalangga it Dios ay nakakaabot sa iba, kumporme sa Ida kabubut-on.

¹³ Nasisiguro nato nak padayon nak nagpapakig-usa kita sa Dios ag imaw ra Sida sa ato, kumo kita ay Ida gingtaw-an it Ida Ispirito. ¹⁴ Nakita namo si Hesu-Kristo nak Anak it Dios, ag gingpapamatuuran nak gingparaya kali it Dios nak Tatay, pramas maging Manlu-luwas it katawuhan sa kalibutan. ¹⁵ Kag tawo nak nagpapamatuor nak si Hesus kag Anak it Dios ay padayon nak nagpapakig-usa sa Dios, ag imaw ra kag Dios sa ida. ¹⁶ Kada ngani ato nasisiguro ag kita ay nagsasalig nak abang palangga kita Nida.

Kag Dios ay mapinalanggaon, kada kag tawo nak tuyar sa Ida ay padayon nak nagpapakig-usa sa Dios, ag imaw ra kag Dios sa ida. ¹⁷ Myentras kita ay padayon nak nagpapakig-usa sa Dios, kaling ato pagpalangga ay mahahanuyos. Kada indi kita dapat matahap sa adlaw it paghusgar it Dios sa tawo, kumo ingpapaturan nato si Kristo hali sa kalibutan. ¹⁸ Kag matuor nak pagpalangga ay waya't rayang kahadlok dahil ingwawagit it kali kag kahadlok. Pero kag tawo nak padayon nak nahadlok sa Dios ay buko pa hanuyos kag

ida pagpalangga, kada raha gihapon sa ida kag kahadlok nak parusahan.

¹⁹ Ngasing, matuor nak nagpapalangga kita, kumo una kitang ingpalangga it Dios. ²⁰ Ag kung inggwa it tawo nak nagsisiling, "Palangga nako kag Dios," pero inglalabanan gihapon nida kag ida isigkatawo, bakakon sida. Dahil kung kag ida isigkatawo nak ida nakikita ay buko nida palangga, pauno nida masisiling nak palangga nida kag Dios nak indi nida makita?

²¹ Kumo imaw kali kag sugo it Dios sa ato. Kag tawo nak nagpapalangga sa Dios ay dapat rang magpalangga sa ida isigkatawo.

Kag Pagtu-o sa Anak it Dios

⁵ Kag tawo nak nagtutu-o nak si Hesus ay imaw kag ingpromisang Kristo ay anak it Dios, ag kag tawo nak nagpapalangga sa Tatay ay nagpapalangga ra sa mga gingbibilang Nidang mga anak. ² Kada kung palangga nato kag Dios ag ingsusunor kag Ida mga sugo, ayam nato nak ingpapalangga nato kag Ida mga anak. ³ Pauno nato palanggaon kag Dios? Parayan sa ato pagsunor sa Ida mga sugo. Ag kag Ida mga sugo ay bukoey mabug-at nak indi puyding ray-on, ⁴ dahil tanang gingtaw-an it bag-ong kabuhi it Dios ay padayon nak nagraraog sa mga kalibutanhong bagay.

Ag kag parayan it kaling pagraog ay waya't iba kundi kag ato pagtu-o kang Kristo. ⁵ Ag si-o kag padayon nak nakakaraog sa mga kalibutanhong bagay? Kato yang nak nagpapati nak si Hesus kag Anak it Dios.

Kag Pamatuor Tungor kang Hesu-Kristo

⁶ Si Hesu-Kristo ay imaw katong nagpaali sa duta ag gingpamatuuran nak Anak it Dios, parayan sa Ida pagbawtismo sa tubi ag parayan sa Ida rugo it katong Sida ay namatay. Buko yang parayan sa pagbawtismo sa Ida, gingpamatuuran nak Sida ay Anak it Dios, kundi parayan ra sa pagbuhos it Ida rugo. Kag Ispirito it Dios kag nagpapamatuor tungor rili, ag ayam nato nak kali ay klaro dahil tanang Ida gingbibisaya ay matuor. ⁷ Kada inggwa it tatlo nak nagpapamatuor nak si Hesus kag Anak it Dios. ⁸ Kali kag Ispirito Santo, kag tubi ag kag rugo. Ag kaling tatlong pamatuor ay ausa.

⁹ Kung hanra kita nak magbaton sa pagpamatuor it tawo, dapat nak mas hanra kitang magbaton sa pagpamatuor it Dios tungor sa Ida Anak, dahil mas mapapatihan kina. ¹⁰ Kag tawo nak nagtutu-o sa Anak it Dios ay ayam nida sa ida tagipusuon nak kag pamatuor it Dios tungor sa Ida Anak ay matuor. Pero kag tawo nak waya gipapati sa pamatuor it Dios tungor sa Ida Anak, sida ay nagsisiling nak kag Dios ay bakakon, kumo waya sida gitutu-o sa Ida gingpamatuuran. ¹¹ Imaw kali kag pamatuor it Dios. Gingtaw-an kita it Dios it kabuhi nak waya't katapusan, ag kali ay ato maaagu-

man parayan sa pagpakig-usa nato sa Ida Anak. ¹² Kada kag tawo nak nagpakig-usa sa Anak it Dios ay inggway it kabuhi nak waya't katapusan, pero kag tawo nak waya gipakig-usa sa Ida ay indi makaagom it kabuhi nak waya't katapusan.

KAG MGA KASIGURUHAN KANG KRISTO

¹³ Ngasing gingsusuyat nako kali sa inro nak nagtutu-o nak si Hesus ay Anak it Dios, agor makakasiguro kamo nak magkakainggwa kamo it kabuhi nak waya't katapusan. ¹⁴ Kada indi kita matahap nak magpayungot sa Dios, dahil ayam nato nak kung inggwa kita it apangabayon sa Ida kumporme sa Ida kabubut-on, Ida kita arunggon. ¹⁵ Ag kung ayam nato nak ingrunngan Nida kag ato pangabay, ayam ra nato nak mababaton kali nato.

¹⁶ Ngasing, kung inggwa it tawo nak nakikita kag ida hali sa pagtu-o nak nakakasala it kasal-anan nak puyde pang mapatawar, † ay pangamuyuan sida agor kaluy-an sida it Dios ag taw-an sida it kusog nak magbalik ag magtutom ray sa Dios. †† Kag ako gustong bisayahon, ay dapat nak pangamuyuan sida basta kag ida kasal-anan ay katong klase nak puyde pang mapatawar nak indi magraya sa tawo sa waya't katapu-

† o "kasal-anan nak indi magraya sa ida sa kamatayon." Kag gustong bisayahon it kali ay inggwa't sala nak indi puyding mapatawar, kada kali kag maraya sa tawo sa kaparusahan nak waya't katapusan, nak imaw kag ingsisiling nak ispirituhanong kamatayon. †† o "taw-an sida it kabuhi." Kag gustong bisayahon it kali ay maaaguman ray nida kag bag-ong kabuhi bilang anak it Dios. (Basaha ra sa San. 5:19-20.)

sang kaparusahan. Dahil matuor nak inggwa't kasal-anan nak waya't kapatawaran, ag waya ako gisisiling nak kato kag dapat ipangamuyo. ¹⁷ Sa kaklaruhan, tanang buko tama nak ginghimo it tawo ay sala, pero sa yudo it kina tanan ay puyding mapatawar, puyra yang katong ako ingsiling dati.

¹⁸ Ngasing, ayam nato nak kag mga gingtaw-aney it bag-ong kabuhi it Dios ay waya gipapadayon sa pagpakasala, dahil ingbabantayan sinra it Anak it Dios, kada waya it mahihimo laban sa inra si Satanas.

¹⁹ Ayam ra natong kita ay mga anak it Dios, pero kag waya nagtutu-o sa Anak it Dios sa bug-os nak kalibutan ay sa irayom it gahom ni Satanas.

²⁰ Usa pa, ayam ra natong nagpaali sa duta kag Anak it Dios, ag ingtaw-an kita Nida it pagkaintyendi pramas makilaya nato kag matuor nak Dios. Ag ngasing kita ay nagpakig-usay sa Ida parayan sa ato pagpakig-usa sa Ida Anak nak si Hesu-Kristo. Sida kag matuor nak Dios ag imaw kag inghalinan it matuor nak kabuhi nak waya't katapusan.

²¹ Kada ngani, mga anak nako sa pagtu-o, aya kamo giyuhor sa mga ribulto. ‡

Hastang dili yangey kag ako suyat sa inro.
Kag Pangruhang Suyat ni Apostol
JUAN

‡ Sa sulunranon it mga taga-Gresya kag sugo nak "payaduan kag tanang ribulto" ay pareho sa pagsugo nak "payaduan kag tanang klase it sala." Ag sa inra pagmitlang sa "ribulto" ay naumir kag tanang mga dios-diosan o ingyuyurhan it tawo.

2 Juan

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA PANGRUHANG SUYAT NI APOSTOL

JUAN

Kali kag pangruha sa tatlong suyat halin kang Apostol Juan nak usa sa mga disipulo ni Hesu-Kristo. Sa isip it mga maayam, ingsuyat nida kali sa mga nagtutu-o sa usang lugar pero inggamit nida kag patagong bisaya nak pay nagsusuyat sida sa usang kabade sa pagtu-o kaibahan it ida mga anak. Inghimo nida kali dahil it kato kag mga nagtutu-o kang Kristo ay inghiringabot. Parayan dili inglaygayan ra nida kag ibang mga nagtutu-o kang Hesu-Kristo raha sa inra, agor parumrumon sinra nak dapat magpinalanggaan ag dapat mag-andam sa mga buko tamang panudlo.

Kali ay ingsuyat mga 60 tuig pagkatapos it kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak 90 A.D.)

KAG SUYOR IT 2 JUAN

Kag Pagpangamusta

Kag Kamatuuran ag Kag Pagpalangga

Kag Huling Pagpangamusta

Kag Pangruhang Suyat ni Apostol

JUAN

KAG PAGPANGAMUSTA

1 Pinalangga nako sa pagtu-o nak kabade † ag sa imo mga anak,

Ako si Juan nak intro ingkikilayang maguyang †† kag nagsusuyat it kali.

Kamustay kag piniling kabade it Dios, kaibahan it imo mga anak, nak ako matuor nak palangga. Pero buko ako yang kag nagpapalangga sa intro, kundi kag tanang nagbatoney ra sa kamatuuran. ² Palangga nato kag usa'g-usa dahil sa kamatuuran ni Kristo nak nag-

† Sa isip it mga maayam tungor sa Bibliya kaling tawag nak "Pinalangga nako sa pagtu-o nak kabade" ay patago nak bisaya para sa mga nagtutu-o kang Kristo nak nagtitipon sa pagdayaw sa Ida sa usang lugar nak ayam ni Juan, dahil it kato sinra ay inghiringabot.
†† Sa bisayang Griyego kag gustong bisayahon it "maguyang" ay "pinuno" ra. Tong gingsuyat kali ni Apostol Juan sida yang kag nabilin nak buhi pa sa doseng disipulos ni Hesu-Kristo. Abang guyangey sida it kato ag rugayey kag ida pagpamuno sa mga nagtutu-o kang Kristo. Kada sida kag pinaka-ingtatahor nak pinuno ninra it kato.

papabilin sa ato, ag padayon nak hali sa ato hastang sa waya't katapusan.

³ Kag kaaduhan, kag kaluoy ag kag katimunungan nak halin sa Dios nak ato Tatay ag kang Hesu-Kristo nak Ida Anak ay mapasa-ato, sa ato pagsunor sa kamatuuran ag sa pagpinalanggaan sa usa'g-usa.

KAG KAMATUURAN AG KAG PAGPALANGGA

⁴ Kasusadya ako dahil naayaman nako nak kag iba sa imo mga anak ay nagpapangabuhi kumporme sa kamatuuran, tuyar sa ingsugo sa ato it Dios nak Tatay.

⁵ Ag ngasing, palangga nako sa pagtu-o nak kabade, nagsusuyat ako dahil inggwa tan-a ako it sugo sa imo. Buko bag-o kali sa imo dahil ayamey nimo kali tuna pa it katong nagtu-o ikaw kang Kristo. Kali ay magpalanggaan kita sa usa'g-usa. ⁶ Ag tuyar kali kag pagpalangga. Kita ay dapat nak magpangabuhi kumporme sa gingsugo sa ato it Dios. Kumporme kali sa intro narunggan it katong nagtu-o kamo kang Kristo. Magpinalanggaan kamo sa usa'g-usa.

⁷ Mag-andam kamo dahil maramong mga manunudlo nak nagpapangluko it mga tawo kag nagkalat dili sa kalibutan. Kali sinra katong mga waya gikikilaya nak si Hesu-Kristo kag nagpaali sa duta bilang tawo. Kag mga nagsisiling it tuyar kali ay mga manluluko. Ag sinra ay nagpapatuyar rutong ingpapaabot nak Makuntra kang Kristo. ⁸ Kada mag-andam kamo, nak indi kamo maluko, pramas kag bug-os nak premyong inro ingtinguhaan nak mabaton sa palaabuton ay indi mawagit. ⁹ Si-o man kag nagliwas ag nagrurugang pa sa matuor nak panudlo tungor kang Kristo, ag indi magpadayon raha ay waya nida nakikilaya kag Dios. Pero si-o man kag nagpapadayon sa matuor nak panudlo tungor kang Kristo, ay asa ida kag pagkilaya sa Dios nak Tatay ag Ida Anak. ¹⁰ Ag kung inggwa't mag-abot sa inro, ag masaduran ninro nak yabot kag ida ingtutudlo sa inro natun-an tungor kang Kristo, aya sida gibatuna sa inro bayay, ag aya gihanrom it pagpakamaado para sa ida.

¹¹ Dahil si-o man kag naghahanrom it pagpakamaado para sa tuyar nak tawo ay pay nagkukumporme sa ida ginghihimo.

KAG HULING PAGPANGAMUSTA

¹² Abang ramo pa tan-a nakong ibisaya sa inro, pero wayaey ako it gustong iparayan pa kali sa suyat. Dahil nag-aasa akong makapanha raha sa inro ag hingan yangey kita maistorya, agor kag ato kasadya ay mahanuyos.

¹³ Ingkakamusta ra kamo it mga anak it imo haling kabade, nak pinili ra it Dios † tuyar sa imo.

Hanggang dili yangey kag ako suyat sa imo.
Kag Pangtatlong Suyat ni Apostol

JUAN

---

† *Sa isip it mga maayo tungor sa Bibliya kaling "mga anak it imo haling kabade" ay patago nak bisaya para sa mga hali sa pagtu-o sa ibang mga lugar, dahil it kato sinra ay inghihingabot.*

3 Juan

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA PANGTATLONG SUYAT NI APOSTOL

JUAN

Kali kag pangtatlo sa tatlong suyat halin kang Apostol Juan nak usa sa mga disipulo ni Hesu-Kristo. Ingsuyat ni da kali sa usang amigo nida nak nagtutu-o kang Kristo, nak kag ngayan ay si Gayo.

Dili sa suyat ay ingpapaabot ni Juan kag ida maadong buot kang Gayo, dahil narunggan nida kag pagripara ni Gayo sa mga nagpapalapnag it kamatuuran tungor kang Hesu-Kristo. Inggwa ra si Juan it paandam para kang Gayo tungor sa mayaing pagkatawo it usang tawo nak kag ngayan ay si Diotrepes.

Kali ay ing suyat mga 60 tuig pagkatapos it kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak 90 A.D.)

KAG SUYOR IT 3 JUAN

Kag Pagpangamusta

Kag mga Pagpuri ag mga Pagpaandam

Kag Huling Pagpangamusta

Kag Pangtatlong Suyat ni Apostol

JUAN

KAG PAGPANGAMUSTA

1 Pinalangga nakong Gayo,
Ako si Juan nak inro ingkikilayang maguyang †
kag nagsusuyat it kali.

Kamusta kag ako palanggang hali sa pagtu-o, nak kaibahan sa pagsunor sa kamatuuran tungor kang Kristo. ² Palanggang hali nako sa pagtu-o, kabay pang sa pagbaton nimo it kaling ako suyat ay asa maado kang kahimtangan ag makusog kag imo kayawasan, kung paunong kag imo pagtu-o ay makusog ra.

---

† Sa bisayang Griyego kag gustong bisayahon it maguyang ay "pinuno" ra. Tong gingsuyat kali ni Apostol Juan sida yang kag nabilin nak buhi pa sa doseng disipulos ni Hesu-Kristo. Abang guyangey sida it kato ag rugayey kag ida pagpamuno sa mga nagtutu-o kang Kristo. Kada sida kag pinaka-ingtatahor nak pinuno ninra it kato.

KAG MGA PAGPURI AG MGA PAGPAANDAM

Kag Pagpuri kang Gayo

³ Abang sadya nako tong nag-abot rili kag ato mga kahalihan nak halin raha, ag nag-uma sinra nak ikaw ay matutom ag talagang nagpapangabuhi kumporme sa kamatuuran. ⁴ Wayaey it makakata-o pa sa ako it kasadya, kundi ako marunggan nak kamo, nak pay ako mga anak, ay nagpapangabuhi kumporme sa kamatuuran.

⁵ Palanggang hali nako sa pagtu-o, kag imo maadong pagripara sa mga hali nato nak nagsampot raha, aber buko pa nimo kilaya kag iba, ay nagpapakita nak ikaw ay usang matutom nak nagtutuman kang Kristo. ⁶ It katong hali sinra, nag-uma sinra sa atubangan it mga kahalihan nak nagtitipon rili tungor sa imo pagpalangga sa inra. Maado ra kung buligan nimo ag pabayunan pa sinra bag-o magpanaw, dahil karapat-dapat kina sa inra bilang mga suguon it Dios. ⁷ Kumo nagpanaw sinra nak kag raya ay pagtu-o tungor kang

Hesu-Kristo ag waya ra gihahagar it bulig sa mga waya nagtutu-o sa Ida. ⁸ Ngani, akuon nato nak obligasyon nato nak sinra ay buligan, agor di parti kitang tanan sa pagpalapnag it kamatuuran tungor kang Hesu-Kristo.

Kag Pagpaandam Laban kang Diotrepes

⁹ It kato nagparaya ako it suyat sa mga hali nato sa pagtu-o nak nagtitipon raha, pero waya gipatihe ni Diotrepes kag suyor it kali dahil indi sida magpairayom sa amo karapatan. Kag ida hanrom ay sida yang kag magpamuno raha. ¹⁰ Kada kung mag-abot ako raha, ibulgar nako kag ida kayainan nak ginghihimo ag tanang panira nak ida gingpang-uma-uma raha tungor sa amo. Ag buko yang kina, waya ra nida gibatuna kag mga haling nagraranan raha, kundi ida pa gingpipigahan ag gingtitiwalag sa pagtipon it mga nagtutu-o kag mga gustong magbaton sa inra.

¹¹ Palanggang hali nako sa pagtu-o, aya gipatuyare kag mayaing ginghihimo it iba, kundi patuyare kag maado. Kag tawo nak naghihimo it maado ay anak it Dios, pero kag tawo nak mayain kag ginghihimo ay waya nakakaintyendi ag nakakakilaya kung si-o kag Dios.

Kag Pagpuri kang Demetrio

¹² Ngasing, tungor sa ato hali nak si Demetrio, nagsisiling kag tanan nak sida ay maadong tawo. Nakikita ra nato kali sa ida pagpangabuhi kumporme sa kamatuuran it Dios. Kami mismo ay makakapamatuor sa inro nak maado sida ag ayam ninro nak kag amo pamatuor ay klaro. [†]

KAG HULING PAGPANGAMUSTA

¹³ Abang ramo pa tan-a nakong ibisaya sa inro, pero wayaey nako gustong iparayan pa kali sa suyat.

¹⁴ Dahil nag-aasa akong makapanha raha sa inro sa malip-ot nak panahon, ag hingan yangey kita maistorya pag nagkita kita.

¹⁵ Kabay pang mapasa-imo kag katimunungan.

Gingkakamusta ikaw it imo mga hali sa pagtu-o dili. Kamusta ra nganat sa tanan natong mga hali raha.

Hastang dili yangey kag ako suyat sa imo.

Kag Suyat ni

JUDAS

[†] Basaha ra sa 1 Tim. 3:7. Sa isip it maramong mga maayam sa Bibliya ay si Demetrio kag nagranya it kaling suyat halin kang Apostol Juan papagto kang Gayo.

Judas

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA SUYAT NI

JUDAS

Kaling suyat ay ingsuyat ni Judas (nak sa bisayang Hebreo ay Juda) mga 35-50 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak 65-80 A.D.) Sa isip it iba nak maayam sa Bibliya, kaling si Judas ay hali o manghor ni Hesus ag ni Santiago nak pinaka-pinuno it mga nagtutu-o kang Kristo sa Herusalem. (Jud. 1:1.) Buko si-da katong Judas nak nagtraidor kang Hesus. (Basaha ra sa Mat. 13:55.)

Gingsuyat kali ni Judas sa maramong Kristyano nak nag-iistar sa iba't-ibang lugar. Ag tuyar sa 2 Pedro, kali ay paglaygay sa mga nahihirapan dahil sa inra pagsunor kang Kristo, ag bilang pagpaandam sa inra laban sa mga buko matuor nak manunudlo.

Kinang mga tawo ay nag-iiba sa grupo it mga Kristyano ag nagtutudlo nak aber kag nagtutu-o kuno ay puyde gihapon nak maghimo it mga mayain ag malaw-ay nak pamatasan. Kada ginglalaygayan sinra ni Judas nak magpaninruga sa inra pagtu-o ag indi magsunor sa buko matuor nak panudlo.

KAG SUYOR IT JUDAS

Kag Pagpangamusta

Kag Nahanungor sa mga Buko Matuor nak Manunundlo

Kag Laygay nak Magpaninruga sa Pagtu-o

Kag Pagdayaw

Kag Suyat ni

JUDAS

KAG PAGPANGAMUSTA

1 Mga Pinalanggang hali sa pagtu-o, nak tinawag ag gingpapalangga it Dios nak Tatay, ag ingarahan ra ni Hesu-Kristo hastang sa Ida pagbalik.

Ako si Judas nak ulipon ni Hesu-Kristo ag manghor ni Santiago, † kag nagsusuyat it kali.

² Kabay pang kag Dios kag padayon nak marugang it kaluoy, katimunungan ag pagpalangga nak Ida ingta-o sa inro.

KAG NAHANUNGOR SA MGA BUKO MATUOR NAK MANUNUDLO

(2 Pedro 2:1-22)

³ Mga pinalangga, talagang gusto tan-a nako nak isuyat sa inro kag tungor sa ato kaluwasan. Pero imbes nak kina, ako naisip nak mas kinahangyan nak isuyat kali agor laygayan kamo nak magpakamatarong sa matuor nak panudlo tungor sa pagtu-o nak gingtugyan sa ato bilang mga sinakupan it Dios, ag indi dapat nak bayduhan it ano pa man. ⁴ Dahil inggwa kuno it mga nag-iiba sa inro nak ingtatago kag inra mga mayaing hanrom ag pamatasan. Ag tungor diling mga tawo ay nakasuyat sa Sagradong Kasuyatan nak inggwa talaga it kaparusahan nak naghuhuyat sa inra. Sinra katong waya't pagtahor sa Dios! Ingma-

† Si Santiago kag hali o manghor ni Hesus nak naging pinaka-pinuno it mga nagtutu-o kang Kristo sa Herusalem.

mayain ninra kag kaaduhan it Dios parayan sa inra sala nak panudlo nak puyde kunong kag mga nagtutuoy kang Kristo ay masunor gihapon sa inra mayain ag malaw-ay nak mga pamatasan, kumo kag Dios kuno ay subrang maluluy-on. Ag inra gingtatalikuran ra kag ausang Gino-o ag Tag-iya it ato kabuhi, nak imaw si Hesu-Kristo.

⁵ Pero ngasing, aber ayamey ninro kali, gusto gihapon nakong iparumrom sa inro nak aber tong una gingsalbar it Ginoong Dios kag Ida katawuhan sa Ehipito, pero sa huli nag-paabot gihapon Sida it iba't-ibang mga kalamidad sa inra nak waya gipati sa Ida.

⁶ Ag rumrumon ra ninro katong mga anghel nak waya nakuntento sa inra langitnong kahimtangan nak ingta-o it Dios, kundi inra binadaan kali. Kada sinra ay gingpakulong hastang mag-abot kag kahahadlok nak Adlaw it Paghusgar it Dios sa tanan, ag sinra ay gingkadinahan Nida ruto sa karuymanan hastang sa waya't katapusan.

⁷ Rumrumon ra ninro kag natabo it katong una sa mga taga Sodoma ag Gomora ag sa mga kayungot nak banwa ruto. [†] Pareho it katong mga anghel, sinra ra ay nagkasala nak nag-uubay sa buko inra sariling asawa, ag ginghihimo ninra kag subrang malaw-ay nak mga butang. ^{††} Ngani, ginggunaw sinra it Dios, pati inra mga banwa parayan sa kayado. Ag kato kag paandam sa ato, nak sa palaabuton kag mga waya gipapati sa Dios ay Ida ra aparusahan parayan sa kayado nak indi mapayong-payong.

⁸ Tuyar ra gihapon it kina kaling mga nag-iiba sa inro nak nagtutudlo it buko matuor kumporme sa inra nakita kuno sa pangitaon. Ag dahil raha gingmayain yang ninra kag inra sarili parayan sa inra malaw-ay nak inghihimo. Pati, waya sinra gipapasakop sa mga naggagahom sa inra ag nagpapasipala ra sinra sa mga mahimayaon sa langit. ⁹ Pero aber gani kag pinunong anghel nak si Miguel, [‡] it katong sida ag si Satanas ay nagdiskusyon kung si-o kag inggwa it karpatan nak magbaoy it yawas ni Moises tong sida ay namatay, waya sida igbuhi it pasipala kang Satanas, kundi kag ida yang gingsiling ay, "Bahalaey kag Gino-o nak magsaway sa imo." ^{††}

¹⁰ Pero kaling mga nagtutudlo it buko matuor kumporme sa inra nakita kuno sa pangitaon, sinra ay waya nahadlok nak magpasipala sa aber mga ispiri-tuhanong butang nak waya ninra naiintyendihe. Ag tuyar sa mga hadop nak waya it buot, kag inra yang ing-susunor ay kag mga hanrom it inra yawas, ag imaw

kali kag maraya sa inra sa kaparusahan, nak magiging katapusan ninra!

¹¹ Kahahadlok kag matatabo sa inra! Kumo sinra ay nagsusuway sa Dios tuyar sa inghimo it panganay nak anak ni Adan nak si Cain. ^{‡‡} Sinra ay nagpapangwarta ra parayan sa pagpangluko sa tawo, tuyar sa ginghimo it kato it propeta nak si Balaam. ^{‡‡‡} Ag tuyar sa usang kayake nak si Kora nak it kato ay nagkuntra kang Moises, ^{‡‡} sinra ay nagkuntra sa inra mga pinuno. Ngani, maagom ra sinra it mabug-at ag waya't katapusan kaparusahan.

¹² Kaling mga nagtutudlo it buko matuor nak nag-iiba sa inro pagkaon ag aber sa inro sagradong paninghapon, ay pay mga bahura sa irayom it ragat. Waya sinra it kahadlok sa Dios ag waya nahuda mag-atubang sa tawo aber mayain kag inra inghuhuman ag pangsarili yang. Sinra ay pay mga rampog nak ingpapalir it hangin pero waya it rayang uyan, ag pay mga puno nak waya gibubunga aber sa panahon nak dapat inugbunga, kupos, ag ginggabot pa. ^{§13} Kali sinra ay tuyar ra sa mga makusog nak humbak nak raya kag karamong buling sa inra subo, ag pay mga bituon nak nalilihis it inra rayan. Kada ging-aaman it Dios para sa inra kag abang ruyom nak lugar kung hariing aparusahan Nida sinra hastang sa waya't katapusan.

¹⁴ Tuyar ra kag ingpaunang bisaya ni Enoc ^{§†} nak imaw kag pangpitong inanak halin kang Adan. Siling nida,

"Muyati, maabotey nak gador kag Gino-o kaibahan kag ida linibong mga balaang anghel ¹⁵ agor husgaran kag tanang tawo. Aparusahan Nida kada usa dahil sa tanang kayainan nak inra inghihimo nak waya't pagta-hor sa Dios, ag imaw ra kag tanang pasipala laban sa Ida ninrang mga makasal-anang tawo."

¹⁶ Kaling mga tawo ay perming nagngunguyob ag nagreklamo, ag gingtutuman ninra kag inra mayaing hanrom. Kag nagliliwas sa inra yuba ay puro pahambog tungor sa inra sarili, ag nagpapangbula yang sinra sa inra mga kaibahan agor mababaoy kag kagustuhan it inra sarili.

KAG LAYGAY NAK MAGPANINRUGAN SA PAGTU-O

¹⁷ Pero kamo, mga pinalangga, aya gilimte kag ing-bibisaya it kato sa inro it mga apostoles it ato Ginoong Hesu-Kristo. ¹⁸ Siling ninra, "Sa huling mga adlaw, ing-gwa it mayuaw nak mga tawong malibak sa inro pagtu-o, ag masunor sa inra mayaing mga hanrom nak

†† Kaling si Cain ay imaw kag nagmatay sa ida manghor nak si Abel. (Basaha sa Hen. 4:1-16 ag 1 Juan 3:12.) ‡‡‡ Kag nahanungor kang Balaam ay basaha sa Bil. 22-24; 31:16; 2 Ped. 2:15-16 ag Pah. 2:14. ‡‡‡ Kag nahanungor kang Kora ay basaha sa Bil. 16:1-35. § Sa bisayang Griyego kali ay ingsisiling ra nak kaling mga puno nak waya gibubunga nak ginggagabot ay "ruhang beses namatay." §† Si Enoc katong gingraya nak buhi it Dios sa langit. (Basaha ra sa Hen. 5:18-24.)

† Basaha ra sa Hen. 19:1-24. †† Sa isip it ibang mga maayam sa Bibliya tungor rutong mga anghel nak namitlang, sinra ay nag-uubay sa mga kabade dili sa duta. (Basaha ra sa Hen. 6:2-4 ag 2 Ped. 2:4.) ‡ Kag Nahanungor kang Miguel ay basaha sa Dan. 12:1. Basaha ra sa Glosaryo kag tungor kang "Miguel." ‡† Dan. 10:13,21; 12:1.

buko kumporme sa kabubut-on it Dios.”¹⁹ Kaling mga tawo kag nagpapangsira sa inro pagkakausa. † Sinra ay mga kalibutanhong tawo nak waya sa inra kag Ispirito it Dios.

²⁰ Pero kamo, mga pinalangga, pakusuga pa ninro kag inro balaan nak pagtu-o. Ag magpadayon ra kamo sa pagpangamuyo parayan sa pagbulig it Ispirito Santo. ²¹ Magrahan kamo sa inro pagpangabuhi nak angay bilang mga pinalangga it Dios, habang ingpa-paabot ninro nak maagom it kabuhi nak waya't kata-pusan, dahil sa kaluoy it ato Gino-o nak si Hesu-Kristo.

²² Maging maluluy-on kamo sa mga nagruruha-ruha sa pagtu-o. ²³ Ag para ra hagto sa mga nayayaag it rayan sa pagtu-o, buligi sinra nak magbalik, dahil parayan dili pay inro ingsasalbar sinra sa kayado. Ag aber katong mga nagpapaka-sala, ay kaluy-i ra sinra habang kamo ay nahahadlok nak himuon kag inra mga sala. Aber kag inra mga yamit ay pay nadupi-

† *Kag ibang gustong bisayahon it kali sa bisayang Griyego ay, “ingpapamutang ninra kag inra sarili nak iba sinra kisa sa inro.”*

taney parayan sa inra pagpakasala, kada magrahan kamo pramas indi kamo maraya ag maging tuyar sa inra.

KAG PAGDAYAW

²⁴ Ngasing, ita-o nato kag tanang kadayawan sa Dios nak imaw it di sarang nak magbantay sa inro pramas indi kamo marahuyo sa pagpakasala. Ag sa palaabutong panahon ay apaatubangon Nida kamo sa Ida Mahimayaong Presensya, raya it rakong kasadya ag waya't masisiling laban sa inro. ²⁵ Sa ausang Dios nak imaw it ato Manluluwas, parayan kang Hesu-Kristo nak ato Gino-o, ita-o nato kag tanang kadayawan bilang Mahimayaon, Hari ag Mananakop natong tanan. Indi mapantayan kag Ida gahom tuna pa sa pagtuga it tanan, hasta sa ngasing, ag sa waya't katapusan. Kabay pa.

KAG PAHADAG

nak Ingpakita kang Apostol Juan

Pahadag

KAG MGA PAUNANG BISAYA TUNGOR SA

PAHADAG

Kali ay ingsuyat ni Apostol Juan habang sida ay nakakulong sa Isla it Patmos kung hariin ingraraya kag mga priso halin sa Roma. Sida ay gingraya ruto dahil sa ida pagpalapnag it Maadong Balita, nak buko kumporme sa relihiyon it mga nasyon it kato nak nagdadayaw sa mga dios-diosan. Pati kag mga taga-Roma ay nagdadayaw sa inra Emperador bilang inra gino-o ag dios.

Kaling libro ay ingsuyat mga 65 tuig pagkatapos sa kamatayon ni Hesus. (Kali ay ingbibilang nak 95 A.D.) Gingparaya nida kali sa mga Kristyano nak nag-aagom it hirap, lalong-laloey sinrang mga nagtitipon sa pagdayaw ruto sa pitong banwa sa probinsya it Asya, nak ngasing ay sakopey it Turkey.

Ingpahadag kali it Ginoong Hesu-Kristo kang Apostol Juan tungor sa mga matatabo sa palaabutong panahon, ag agor pakusugon kag mga Kristyano nak magpaninrugan sa inra pagtu-o aber hastang sa kamatayon. Dahil gingsisiguro nida sa mga nagtutu-o nak apirdihon it Dios kag Ida mga kaaway ag inggwa't premyo kag mga matutom sa Ida.

Inggwa it maramong simbulo riling pahadag. It kato naintyendihan ninra kali kumo inggwa't gustong bisayahon kali sa inra mga pananamgo. Pero buko pareho ngasing kag ato pagkaintyendi it tanang inra mga simbolo, halimbawa kag mata ay ingpapatuyar sa kaayaman, kag sungay ay ingpapatuyar sa gahom, ag kag siki ay ingpapatuyar sa katibayan. Kag pinaka-magandang ingpahadag dili ay kag tungor sa bag-ong langit ag duta nak inghahanraey it Dios para sa Ida mga sinakupan.

KAG SUYOR IT PAHADAG

- Kag mga Paunang Bisaya
- Kag Pagpakita ni Hesu-Kristo kang Juan
- Kag Ingbisaya ni Hesu-Kristo Para sa mga Nagtutu-o sa Pitong Banwa
- Kag Trono sa Langit ag kag Anak it Karnero
- Kag Pitong Silyo Bilang Pangsara sa Kasuyatan
- Kag Pitong Trumpeta
- Kag Katitingayang mga Tanra
- Kag Pitong Marakong Mayukong
- Kag Pagbagsak it Syudad it Babilonya
- Kag Huling mga Matabo
- Kag Bag-ong Langit ag Duta
- Kag Katapusan it Libro

KAG PAHADAG

nak Ingpakita kang Apostol Juan

KAG MGA PAUNANG BISAYA

1 Kag suyor it kaling libro ay kag gingpahadag ni Hesu-Kristo tungor sa mayungotey matatabo. Gingpaayam kali it Dios kang Hesu-Kristo agor Sida ray it mapaayam sa mga nagsiserbisyo sa Ida. Kada gingsugo ni Hesu-Kristo kag usang anghel pramas ipaayam kali sa ako nak imaw si Juan nak nagsiserbisyo sa Ida. ² Ag kali kag tanang ingpakita sa ako, ag ako ingpapamatuor nak kali kag matuor nak mga bisaya it Dios nak ingpaayam sa ako ni Hesu-Kristo.

³ Abang buynas kag tawo nak nagbuboses pag nagbabasa it kaling mga gingpahadag it Dios tungor sa palaabutong panahon. Ag abang buynas ra kag mga nagrurungog ag nagsusunor sa tanang nakasuyat rili, kumo mayungotey matupar kaling tanan.

Kag Pagpangamusta sa mga Nagtutu-o sa Pitong Banwa

⁴ Kaling ako ingsusuyat ay para sa inro nak mga nagtutu-o nak nagtitipon sa pagdayaw sa Dios raha sa pitong banwa sa probinsya it Asya.

Akong, si Juan kag nagsusuyat it kali.

Kabay pang mapasa-inro kag kaaduhan ag katimungan nak naghahalin sa Dios nak imaw gihapon ngasing, aber it kato pa, ag sa palaabutong panahon. Ag imaw ra halin sa Ispirito it Dios nak raha sa atubangan it Ida trono, kinang Ispirito nak inggwa it pitong parayan it pagpakita it Ida gahom, ^{†5} ag halin ra kang Hesu-Kristo. Sida nak gador kag masasaligan nak manugpamatuor tungor sa Dios. Sida ra kag unang nabanhaw ^{††} ag pinaka-mataas nak naggagahom sa mga hari sa kalibutan.

Gingpapalangga kita Nida, ag parayan sa Ida rugo nak nabuhos ay nagkainggwa kita it kahilwayan sa pagkaulipon it kasal-anan. ⁶ Kita ay ing-umir Nida bilang mga mahari kaibahan Nida sa Ida paghari, ag Ida ra inghimo kita nak lahi it mga saserdote nak nagsiserbisyo sa Dios nak imaw kag Ida Dios ag Tatay. [‡] Sa Ida yang nak Mahimayaon ag Mananakop it tanan kag kadayawan hastang sa waya't katapusan. Kabay pa.

⁷ Maging hanra kamo, dahil ngani,

si Hesu-Kristo ay mabalik sa tunga it mga rampog, ag Sida ay makikita it tanang lahi,

aber katong mga tawo nak naglansang sa Ida sa krus. ^{‡‡}

[†] "pitong parayan it pagpakita it Ida gahom": Kag ingsuyat sa bisayang Griyego ay "pitong ispirito." Ugaling sa librong kali kag numerong pito ay maramong beses inggagamit. Kag gustong bisayahon it pito sa mga lahi it Hudyo ay tama nak gador, kumpleto ag waya't kakuyangan. ^{††} "unang nabanhaw": Kag ingsuyat sa bisayang Griyego ay "panganay it mga minatay." [‡] Exo. 19:6. ^{‡†} "naglansang sa Ida sa krus": Kag ingsuyat sa bisayang Griyego ay "nagbuno sa Ida." Tuyarey sa batasan it mga sundalo it Roma it

Ag tanang lahi sa kalibutan ay mapanambitan nak gador

sa subrang kahadlok sa Ida.

Matuor talaga kali! Kabay pa.

⁸ Nagsisiling kag Ginoong Dios, "Ako kag ingsisiling nak Alpa ag Omega, ^{‡‡} dahil Ako kag Kauna-unahan ag kag Katapusan. Ag Ako gihapon ngasing, aber it kato pa, ag sa palaabutong panahon. Ako ra kag Makagagahom."

KAG PAGPAKITA NI HESU-KRISTO KANG JUAN

⁹ Ako si Juan, nak inro hali sa pagtu-o. Dahil sa ako pagpakig-usa kang Hesus, tuyar sa inro, ako ra ay nagtiis it hirap ag nagpapaninrugan sa pagsunor sa Ida, ag sa palaabutong panahon ay mahari kaibahan ninro sa Ida paghari. Kag natabo sa ako it kato, ay gingraya ako sa Isla it Patmos ^{‡‡†} bilang sintensya sa ako dahil sa ako pagpalapnag it mga bisaya it Dios ag sa ako pagpamatuor tungor kang Hesus. ¹⁰ Ag usang adlaw nak Dominggo, ^{‡‡†} tong ako ay nagdadayaw sa Gino-o, ay gulpi nak pay ako'y ginggamhan it Ispirito it Dios. Ag ako ay nakarungog it makusog nak Boses nak pay halin sa usang trumpeta, ¹¹ ag nagsiling nak, "Suyatan kung ni-o kag imo makita, ag iparaya hagto sa mga pagtipon it mga nagtutu-o sa pitong banwa nak imaw kag Epeso, Esmirna, Pergamo, Tiatira, Sardis, Piladelpiya ag Laodisiya."

¹² Pagkarungog nako it katong Boses, ay nagsauli ako agor makita kung si-o kag nagbibisaya sa ako. Kag ako nakita ay pitong buyawan nak butangan it iwag.

¹³ Ag sa tunga it kinang mga butangan it iwag ay inggwa it nakatinrog nak kag hitsura ay nupay tawo, [§] nak nakabaro it mahaba nak yabaw hastang siki. Ag inggwa ra Sida it sas nak buyawan nak nakapalibot sa Ida rughan. ^{§†14} Kag Ida buhok ay pagka-puti-puti tuyar sa gapas o maramong maintik nak yelo, ag kag Ida mata ay pay kayado nak nagbabaga. ¹⁵ Kag Ida siki ay pagkarilag nak nupay dinalisay nak tanso nak ingparayan sa pugon. Ag kag Ida boses ay naambit sa makusog nak ragasras it marakong busay. ^{§††16} Di hudot nak pitong bituon kag Ida tuong damot, ag naglilinas sa Ida yuba kag nupay espada nak dubli it tayom.

kato, si Hesus ay inglansang sa krus ag ingbuno ra it sumbiling agor siguraduhon kung minatayey Sida. ^{‡‡} Kag "Alpa" kag unang litra it alpabeto sa bisayang Griyego, ag kag "Omega" kag huling litra it inra alpabeto. ^{‡††} Kaling Isla it Patmos kag usang maisot nak isla kung hariin it kato dili gingraraya kag mga priso it mga taga-Roma. ^{‡‡†} o "Kag adlaw para sa Gino-o." Kali kag adlaw nak Dominggo, nak imaw kag inra unang adlaw sa usang dominggo kung kauno nabanhaw kag Ginoong Hesu-Kristo. (Basaha ra in Bin. 20:7.) [§] o "nupay Anak it Tawo." Kag tawag nak Anak it Tawo ay nabaoy sa Dan. 7:13-14. It kato nakita ni Daniel kag usa sa hitsura it tawo nak kaibahan it Dios sa langit. (Basaha ra sa Mat. 8:20.) ^{§†} Kaling baro ag sas Nida ay tuyar rutong ingsusuksok it Pinakamataas nak Saserdote. ^{§††} Basaha ra sa Dan. 7:9,13; 10:5-6.

Kag Ida uda ay pagka-susilaw nak nupay adlaw nak pang-alas-dosenhon.

¹⁷ Pagkakita nako sa Ida, napasubsob ako sa Ida siki-han nak nupay minatayey. Pero gingbabaw Nida kag Ida tuong damot sa ako ag nagsiling,

“Daey igkahadlok, dahil Ako kag Una ag kag Huli.

¹⁸ Ako ay buhi. Ag aber matuor nak Ako ay namatay, muyati, Ako ay buhing-buhi ag indiey nak gador matatay hastang sa waya't katapusan. Ako ra kag inggwa it gahom sa Kamatayon ag hali sa Ako kag dawit nak nakakabukas sa Hades nak ingpapagtuan it mga minatay.

¹⁹ “Kada, imo isuyat kag mga butang nak imo nakita, pati kag mga butang nak natatabo ngasing ag sa palaabutong panahon. ²⁰ Kag gustong bisayahon it kaling pitong bituon nak imo nakitang hudot it Ako tuong damot, ag pitong buyawan nak butangan it iwag, ay waya pa gipaayaman it kato sa imo, pero ngasing ay Akoey ingpapaayam sa imo. Kag pitong bituon ay gingpapatuyar sa pitong anghel ^{††} nak nagbabantay sa mga pagtipon it mga nagtutu-o sa pitong banwa. Ag kaling pitong iwag ay kag mga pagtipon it mga nagtutu-o sa pitong banwa.”

KAG INGBISAYA NI HESU-KRISTO PARA SA MGA NAGTUTU-O SA PITONG BANWA

Kag Ingbisaya ni Hesu-Kristo Para sa mga Nagtutu-o Ruto sa Epeso

2 Nagsiling pa Katong nakatinrog sa tunga it pitong buyawan nak butangan it iwag, “Kag imo isuyat sa anghel nak nagbabantay sa mga pagtipon it mga nagtutu-o ruto sa Epeso ay, [‡]

“Ako nak di hudot it pitong bituon sa Ako tuong damot, ag nagpapanaw sa tunga it pitong iwag, kali kag Ako ibisaya sa imo.

² “Ayam Nako kag parayan it intro pagpangabuhi. Mahugor ag matinis-anon kamo sa intro pagsunor sa Ako. Ako ra naayaman kung pauno ninro paindian kag mga naghihimo it kayainan, ag ingpupurbahan katong mga nagsisiling nak sinra ay mga apostoles kuno, pero buko. Ngani, ayamey ninro nak sinra ay nagbibinakak yang. ³ Gingtiis ninro kag tanang hirap alang-alang sa Ako, ag nagpursige kamo sa intro pagtu-o nak waya giyuda.

[†] Isa. 44:6. ^{††} Ruha kag isip it mga maayam sa Bibliya tungor kung sin-o kaling mga anghel. Kag isip it iba kali ay matuor nak anghel nak nagbabantay sa mga pagtipon it mga nagtutu-o sa pitong banwa. Ag kag isip it iba, kali ay mga pinunong tawo nak nagrurumaya sa mga pagtipon it mga nagtutu-o. [‡] It katong kapanahunan ni Apostol Juan kaling Epeso kag syudad nak sentro it maramong rayanan. Ag kali ay nabantog dahil inggwa ruto it Templo it Diana (o Artemis). Ngasing, kaling lugar ay nasasakopey it Turkey. Basaha ra sa Glosaryo kag tungor sa “Diana” ag “Epeso.”

⁴ “Pero inggwa Ako it buko gusto sa parayan it intro pagpangabuhi. Kag intro pagpalangga sa Ako ay bukoey pareho it tong una. ⁵ Kada ngani rumruma ra ninro kag intro rakong pagpalangga sa Ako it kato, ag maghinuysoy kamo ag magbalik sa dating maadong ginghihimo. Ugaling kung indi kamo maghinuysoy, Ako ay mapanha raha sa intro para bay-on kinang intro iwag sa tamang lugar. ⁶ Pero inggwa ra Ako it namumut-an sa intro. Intro inglalabanan kag kahuhudang pamatasan it mga ingtatawag nak Nicolaytanhon ^{‡†} nak Ako ra inglalabanan.

⁷ “Kada, kamo nak nagrurungog, panimati kamo it maado sa inggisiling it Ispirito it Dios sa mga pagtipon it mga nagtutu-o. Kung sin-o man kag maraog sa kayainan, ay ataw-an Nako it pribilehiyo nak magkaon it bunga it puno nak nagtata-o it kabuhi, ^{‡†} nak nagtutubo hagto sa Paraiso sa lugar it Dios.’”

Kag Ingbisaya ni Hesu-Kristo Para sa mga Nagtutu-o Ruto sa Esmirna

⁸ Ag Sida ray ay nagsiling, “Kag imo isuyat sa anghel nak nagbabantay sa mga pagtipon it mga nagtutu-o ruto sa Esmirna ay, ^{‡††}

“Ako kag Una ag kag Huli. Ako ra kag namatay ag nabanhaw, ag kali kag Ako ibisaya sa imo.

⁹ “Ayam Nako kag intro kahirapan ag kapobrehon, pero sa kamatuuran, kamo ay mayaman sa ispiritual. Ako ra naayaman nak inggwa't mga lahi it Hudyo nak nagmamayain sa intro. Ugaling sinra ay buko klarong Hudyo dahil sinra ay buko mga sinakupan it Dios, kundi mga sinakupan ni Satanas. ^{‡‡†}

¹⁰ “Daey kamo gikahadlok sa kahirapan nak intro maaguman. Maghanraey kamo, ag mag-andam! Dahil kag iba sa intro ay ipapriso ni Satanas agor kag intro pagtu-o ay mapupurbahan. Kinahangyan nak aantusan ninro kina sa suyor it sampuyong adlaw. Pero magpaninrugan kamo sa intro pagtu-o sa Ako hastang kamatayon, ag bilang kuruna ataw-an Nako kamo it kabuhi nak waya't katapusan.

¹¹ “Kada, kamo nak nagrurungog, panimati it maado sa mga inggisiling it Ispirito it Dios sa mga pagtipon it mga nagtutu-o. Kung sin-o man kag maraog sa kayainan, ay ataw-an Nako it pribilehiyo nak indi maaguman kag ingtatawag nak pangruhang

^{††} Kaling mga Nicolaytanhon kag usang grupo it tawo it katong kapanahunan ni Apostol Juan nak nagtutudlo nak kag mga Kristyano kuno ay puyding magsunor gihapon sa inra mga mayaing hanrom ag magtuman sa mga dios-diosan, aber nagsusunor kuno kang Kristo. ^{‡†} Basaha ra sa Hen. 2-3. ^{‡††} It katong kapanahunan ni Apostol Juan kaling Esmirna kag magandang syudad kung hariin maramo kag nagdadayaw sa Emperador it Roma. Ngasing, kaling lugar ay nasasakopey it Turkey ag ingtatawag nak Izmir. ^{‡‡†} “mga sinakupan ni Satanas”: Kag insuyat sa bisayang Griyego ay “sinagoga ni Satanas.”

kamatayon nak imaw kag waya't katapusang pag-parusa.' "

Kag Ingbisaya ni Hesu-Kristo Para sa mga Nagtutu-o Ruto sa Pergamo

¹² Ag Sida ray ay nagsiling, "Kag imo isuyat sa anghel nak nagbabantay sa mga pagtipon it mga nagtutu-o ruto sa Pergamo ay, †

"Ako ay inggwa't espada nak dubli it tayom, ag imaw kali kag Ako ibisaya sa imo.

¹³ "Ayam Nako kung hariin kamo nakaistar. Kag intro banwa ay nupay trono ni Satanas. Pero aber tuyar, kamo ay padayon nak nagpapaninrugan sa intro pagtutu-o sa Ako. Ag waya gihapon ninro Ako gigtalikri, aber tong gingmatay ninra kag intro hali sa pagtu-o nak si Antipas, nak matutom sa pagpamatuor tungor sa Ako raha sa intro banwa nak ingpapamunuan ni Satanas.

¹⁴ "Pero inggwa gihapon Ako it pilang butang nak buko Nako gusto sa parayan it intro pagpangabuhi, kumo kag iba sa intro ay nagsusunor gihapon sa ingtudlo it propeta nak si Balaam †† it kato. Ida ingtudluan kag hari it Moab nak si Balak ‡ kung pauno tintaron kag mga inapo ni Israel nak magpakasala. Kada ngani si Balak kag nagraya sa inra para makikaon sa mga pagkaon nak hinalar sa mga dios-diosan ag mag-ubay hagto sa mga buko inra klaro nak asawa. ¹⁵ Ag imaw ra hina sa intro, inggwa it mga nagsusunor sa mga kahuhudang panudlo it katong mga Nicolaytanhon.

¹⁶ Kada maghinuysoy kamo. Ugaling kung indi kamo gihinuysoy, Ako ay mapanhang raan sa intro ag Ako agamiton kag espada nak nagliliwas sa Ako yuba † sa paglaban sa intro nak naghihimo it kina.

¹⁷ "Kada, kamo nak nagrurungog, panimati it maa-do sa inggisiling it Ispirito it Dios sa mga pagtipon it mga nagtutu-o. Kung sin-o man kag maraog sa kayainan, ay ataw-an Nako it pagkaon nak ingtago sa langit nak ingpapatuyar sa "manna." †† Ag kada usa ay ataw-an ra it puting bato. Ag sa bawat bato ††† nak Ako

† It katong kapanahunan ni Apostol Juan kaling Pergamo kag kapitolyo sa probinsya it Asya ag kag mga taga-Roma ay inggwa't kuta ruto sa tumbo it mataas nak baguntor. Ngasing, kaling lugar ay nasasakopey it Turkey ag ingtatawag nak Bergama. †† Si Balaam kag usang propeta nak nagtudlo it yain ag nagkampi sa mga naglaban sa mga Israelinhon it katong sinra ay naghalin sa Ehipto. (Basaha ra sa Bil. 25:1-2; 31:16.) ‡ Si Balak kag hari it Moab nak naglaban sa mga Israelinhon it katong sinra ay naghalin sa Ehipto. (Basaha ra sa Bil. 22:4-5,7.) †† Kag gustong bisayahon it kaling matayom nak espada nak nagliliwas sa Ida yuba ay kag Ida bisaya ay gamhanan. †† Kinang "manna" kag pagkaon halin sa langit nak ingta-o it Dios sa Ida katawuhan tong ingliwas sinra sa Ehipto. Nagpapati kag mga lahi it Hudyo nak kag maisot nak parti it manna ay ingtago hastang sa pag-abot it Mesiyas sa palaabutong panahon. Inra ingpapaabot nak sa Ida pag-abot ay Sida kag mapakaon ray sa inra it kaling manna. (Basaha ra sa Exo. 16:1-34 ag Sal. 78:25.) ††† It kato kag mga bato ay inggwa it maramong puyos sa inra kultura. Halimbawa, kali ay inggagamit bilang tanra nak magsuyor sa usang punsyon o bi-

ita-o ay nakasuyat hina kag bag-ong ngayan nak buko ayam it iba, puyra yang katong tawo nak ataw-an it kina.' "

Kag Ingbisaya ni Hesu-Kristo Para sa mga Nagtutu-o Ruto sa Tiatira

¹⁸ Ag Sida ray ay nagsiling, "Kag imo isuyat sa anghel nak nagbabantay sa mga pagtipon it mga nagtutu-o ruto sa Tiatira ay, †††

"Ako kag Anak it Dios nak kag mata ay pay kayado nak nagbabaga ag kag siki ay pagkarilag nak nupay dinalisay nak tanso. Ag kali kag Ako ibisaya sa imo.

¹⁹ "Ayam Nako kag parayan it intro pagpangabuhi. Kamo ay mapinalanggaon, inggwa it pagtu-o, nagsis-erbisyo sa usa-g-usa ag matinis-anon sa mga hirap nak intro nadadangatan. Naayaman ra Nako nak kag intro inghihimo ngasing ay mas maado kisa it katong una.

²⁰ "Pero inggwa Ako it buko gusto sa parayan it intro pagpangabuhi, kumo inggwa it usang kabade raha sa intro nak ingtatawag nak Jezebel, § nak intro ingsusug-tan nak magtudlo sa intro it buko matuor. Ida ingkiki-laya kag ida sarili nak sida kuno kag gingsugo it Dios nak magbisaya. §† Pero sa kaklaruhan ida yang ingyayaag ag ingluluko kag mga nagsis-erbisyo sa Ako parayan sa ida pagtudlo sa intro nak puyding mag-ubay sa buko intro klaro nak asawa, ag makikaon it mga pagkaon nak hinalar sa mga dios-diosan. ²¹ Ako sida ingtataw-an it pagkakataon nak maghinuysoy, pero indi gihapon sida gitungon sa ida pag-ubay sa buko ida sariling asawa.

²² "Kada gani muyati ninro, ataw-an Nako sida it sak-it pramas indi sida makahalin sa ida higraan. Ag katong mga naghuhuman it imoralidad nak kaibahan ni-da kag maantos it subrang hirap kung indi sinra maghinuysoy sa inra malaw-ay nak paghiwas. ²³ Ako ra apangwagiton katong tanang nupay ida mga anak nak nagsusunor sa ida mga inghihimo nak mayain. Ag parayan dili maayaman it tanang pagtipon it mga nagtutu-o nak Ako kag nakakakita it tanang ing-iisip ag ingghanrom it tawo. Ag Ako ra ataw-an it tamang kabadaran kag bawat usa, suno sa inra nahimo.

²⁴ "Pero para sa intro raha sa Tiatira, kamo nak waya naraya it kinang inra panudlo, kada waya ninro natun-e kag inra inggisiling nak marayom nak kaisipan halin

lang tanra nak ingtata-o it dungganon nak tawo kung sida ay usang Manraraog. Kada kag gustong bisayahon it ingtaong bato dili sa Pahadag ay kag ingtaw-an it kina ay sinakupan it Manraraog, kada puyding magsuyor sa langit. ††† It katong kapanahunan ni Apostol Juan kaling Tiatira kag usang syudad nak nabantog kung hariing sinra ay nagbabaligya it iba't-ibang mga butang nak inra inghuman, kinurthian, sinaysay ag hinaboy. Ngasing, kaling lugar ay nasasakopey it Turkey ag ingtatawag nak Akhisar. § Kaling kabade ay ingpapatuyar it katong una pang Jezebel nak kag pamatasan ay talagang mayain ag nagkukontra sa kabubut-on it Dios. (Basaha sa 1 Hari 21:1-25.) §† "kag gingsugo it Dios nak magbisaya": Kag ing-suyat sa bisayang Griyego ay "sida kuno ay propeta."

kang Satanas, ay wayaey Ako't dapat irugang sa Ako mga sugo sa inro. ²⁵ Ugaling, kag Ako yang masisiling sa inro ay padayon ninro nak apanghuytan kag inro pagtu-o sa Ako hastang sa Ako pagbalik.

²⁶ "Kung sin-o man kag maraog sa kayainan, ag magpadayon sa pagtuman it Ako kabubut-on hastang sa katapusan, ay Ako ataw-an it karapatan nak maggahom sa mga nasyon, ²⁷ tuyar sa pagta-o sa Ako it karapatan it Ako Tatay.

" "Sida ra kag magahom sa inra tuyar sa di rayang pamakoy nak bakal,

nupay tawong nagbubuong it kuyon." '†

²⁸ "Ag tuyar sa pagta-o sa Ako it karapatan it Ako Tatay ay imaw ra kag Ako pagta-o sa inra it tala nak nakikita sa aga-aga. ††

²⁹ "Kada, kamo nak nagrurungog, panimati kamo it maado sa inggisiling it Ispirito it Dios sa mga pagtipon it mga nagtutu-o.' "

Kag Ingbisaya ni Hesu-Kristo Para sa mga Nagtutu-o Ruto sa Sardis

3 Ag Sida ray ay nagsiling, "Kag imo isuyat sa anghel nak nagbantay sa mga pagtipon it mga nagtutu-o ruto sa Sardis ay, ‡

"Ako kag naghuhudot it Ispirito it Dios nak inggwa it pitong parayan it pagpakita it Ida gahom. Ako ra kag di hudot it pitong bituon, ag kali kag Ako ibisaya sa imo.

"Ayam Nako kag parayan it inro pagpangabuhi. Ayam ra Nako nak sa pagmuyat it mga tawo kamo ay inggwa it kabuhi nak ispirituhanon, pero sa kamatuuran, sa pagmuyat it Dios kamo ay minatay. ² Kada batiey kamo, ag pakusugon kag inro mayuda nak pagtu-o nak mayungotey mawagit, kumo nakita Nako nak kag inro inghihimo ay indi makata-o it kahalambut-an sa Dios. ³ Ngani, rumrumon ninro kag ingtudlo sa inro it kato nak inro ra nabaton. Kinahangyan nak inro kina sunron ag maghinuysoy kamo sa inro mga sala nak inghihimo. Dahil kung indi kamo magbati, Ako ay manpanha raha nak pay pareho sa usang mananakaw agor parusahan kamo, ag kamo ay magugulpihanan dahil waya it nakakasador kung sauno Ako maabot.

⁴ "Pero inggwa it mga pilang bilog hina sa inro sa Sardis nak waya naray-i it pagpakasala it iba, kada pay waya it tubag kag inra baro. Ag sa palaabutong panahon, sinra ay magiging kaibahan Nako nak nagsusuk-sok it abang puti nak baro, kumo karapatdapat kaling himuon sa inra. ⁵ Kung sin-o man kag maraog sa

† Sal. 2:8-9. Tuyar kali kag matatabo sa tanang tawo nak waya gipapasakop sa Dios. †† It katong kag mga naggagahom sa mga nasyon ay mga taga-Roma ag kag inra pagkilaya dili sa tala ay bilang simbulo it pagraog. ‡ It katong kapanahunan ni Apostol Juan kaling Sardis kag nabantog nak syudad nak inggwa't matibay nak bantayan ruto sa tumbo it mataas nak Baguntor it Tmolus. Ngasing, kaling lugar ay nasasakopey it Turkey ag ingtatawag nak Sart.

kayainan, pareho sa inra, ay Ako ra ataw-an it abang puti nak baro nak ida isuksok. Ag inding gador Nako gipayaon kag ida ngayan sa libro kung hariin ay nakasuyat kag mga ngayan it mga magkakainggwa't kabuhi nak waya't katapusan. Kundi sida ay Ako akilayon bilang Ako katawuhan sa atubangan it Ako Tatay kaibahan kag Ida mga anghel.

⁶ "Kada kamo nak nagrurungog, panimati kamo it maado sa inggisiling it Ispirito it Dios sa mga pagtipon it mga nagtutu-o.' "

Kag Ingbisaya ni Hesu-Kristo Para sa mga Nagtutu-o Ruto sa Piladelpiya

⁷ Ag Sida ray ay nagsiling, "Kag imo isuyat sa anghel nak nagbantay sa mga pagtipon it mga nagtutu-o ruto sa Piladelpiya ay, ‡†

"Ako kag balaan ag matuor nak inggwa't gahom bilang dawi sa gingharian ni Haring David. Pag Ako kali abuksan, waya it aber siong makakasira, ag pag Ako ray kali asarhan, waya it aber sin-ong makakabukas. ‡

⁸ "Ayam Nako kag parayan it inro pagpangabuhi. Ag ayam ra Nako nak aber maisot yang kag inro kusog ay padayon gihapon kag inro pagsunor sa Ako ingtudlo, ag waya ra ninro Ako gitalikri. Kada gani inggwa it nupay pasuryanan nak arayanan nak Ako ingbuksan para sa inro, ag kali ay waya it aber sin-ong makakasira.

⁹ "Runggi ninro kali. Inggwa it mga lahi it Hudyo hina sa inro nak mga sinakupan ni Satanas, nak nagsisiling nak sinra kuno ay mga sinakupan it Dios, pero sa kaklaruhan sinra ay nagbibinakak yang. Pero muyati ninro, maabot kag oras nak apwersahon Nako sinra nak mayuhor it pasubsob sa inro atubangan. Ag parayan dili inra maaayaman nak kamo nak nagsusunor sa Ako ay Ako mga pinalangga. ¹⁰ Kumo ingtutuman ninro kag Ako sugo nak magpaninrugan sa inro pagtu-o pag inro nadadangatan kag hirap, ay Ako ra kamo arahanan sa kahahadlok nak pagpahirap nak maabot sa bug-os it kalibutan, bilang pagpurba sa tanang tawo. ‡††

¹¹ "Kag oras it Ako pag-abot ay mayungotey, kada padayon yang ninro nak panghuytan kag inro pagtu-o sa Ako, pramas waya it aber siong makakabaoy it kuruna nak premyo para sa inro.

‡† It katong kapanahunan ni Apostol Juan kaling Piladelpiya kag importanting syudad dahil kina yang kag inggwa't rayan pasuyor sa kabagunturan. Ngasing, kaling lugar ay nasasakopey it Turkey ag ingtatawag nak Alashehir. ‡† Isa. 22:22. Parayan sa pagtu-o kang Hesus nak usa sa mga inanak ni Haring David puyding makasuyor kag tawo sa gingharian it Dios. ‡†† Inggwa't mga maayam sa Bibliya nak nagsisiling nak kag gustong bisayahon it kali ay kag mga nagtutu-o kang Kristo ay indi makarayan it kaling kahahadlok nak pagpahirap. Inggwa ray ra it iba nak nagsisiling nak kag mga nagtutu-o ay marayan it kali pero aprotektahan sinra it Dios.

¹² “Kung sin-o man kag maraog sa kayainan, ay Ako sida ahumanon nak haligi sa Templo it Ako Dios, kung hariin sida ay indiey gighalin-halin hagto hastang sa waya't katapusan. Ako sida amarkahan it pangayan it Ako Dios ag kag pangayan it syudad it Dios, nak imaw kag bag-ong Herusalem † nak mababa halin sa Ako Dios sa langit. Ako ra sida amarkahan it Ako bag-ong pangayan.

¹³ “Kada kamo nak nagrurungog, panimati kamo it maado sa inggisiling it Ispirito it Dios sa mga pagtipon it mga nagtutu-o.”

Kag Ingbisaya ni Hesu-Kristo Para sa mga Nagtutu-o Ruto sa Laodisiya

¹⁴ Ag Sida ray ay nagsiling, “Kag imo isuyat sa anghel nak nagbabantay sa mga pagtipon it mga nagtutu-o ruto sa Laodisiya ay, ††

“Ako kag ingtatawag nak Amen, dahil Ako ay masasaligan ag kag Ako ingpapamatuor tungor sa Dios ay klaro. ‡ Ako ra kag inghalinan it tanang Ida ingtuga.

¹⁵ “Ayam Nako kag parayan it intro pagpangabuhin. Kamo ay tuyar sa tubi nak malakoko yang, buko mainit ag buko ra mayamig. Ay mas maado tan-a kung kamo ay mainit o mayamig. ††¹⁶ Pero dahil kamo ay malakoko yang, ag buko mainit o mayamig, kamo ay Ako isuka. ¹⁷ Siling ninro nak kamo ay mayamaney ag asinsadoy, ag wayaey kamo it kinahangyan. Pero buko ninro ayam nak sa kaklaruhan kamo rabuno ay kaluluy, dahil sa pagmuyat it Dios kamo ay pobre, waya it pangyamit ag bulag.

¹⁸ “Kada Ako kali inglalaygay sa intro. Sa Ako yang kamo makakabakay it purong buyawan nak ingparayan pa sa kayado pramas kamo ay maging klarong mayaman sa atubangan it Dios. Kinahangyan ra nak sa Ako yang gihapon kamo mabakay it abang puti nak baro nak intro isuksok pramas indi kamo magliwas nak kahuhuda, dahil sa intro kawar-an it

† *Kag gustong bisayahon it, “Ako sida amarkahan it pangayan it syudad it Dios nak imaw kag bag-ong Herusalem,” ag sida ay inggahin agor puyding magsuyor sa langit. †† It katong kapanahunan ni Apostol Juan kaling Laodisiya kag importanting syudad nak sentrong rayan sa ibang mga syudad ag bansa. Ngasing, kaling lugar ay nasasakopey it Turkey ag ingtatawag nak Denizli. ‡ “kag Ako ingpapamatuor tungor sa Dios ay klaro”: Kag ingsuyat sa bisayang Griyego ay “Ako kag kamatuuran.” †† Kakuli kag tubi sa syudad it Laodisiya. Kag tubi ruto ay halin pa sa ruhang banwa nak mayungot sa Laodisiya. Kag ngayan it kaling ruhang banwa ay Hierapolis ag Colosas, ag hagto ay inggwa't mga tuburan. Kag tubi nak halin sa mga tuburan it Hierapolis ay mainit, kada maramong tawo kag nagdadayo ruto para magkaligos pramas maulian kuno kag inra mga sakit. Ag kag tubi ray nak halin sa Colosas ay mayamig ag malasa ig-inumon. Pero sa karugayon it pag-ilig it tubi papagto sa Laodisiya kina ay nagiging malakuko ag matadam ig-inumon. Kada puyde magsiling nak kag mainit nak tubi ag kag mayamig nak tubi ay di puyos, pero kag malakuko nak tubi sa Laodisiya ay indi magus-tuhan. Kali kag rason nak kag mahinay nak pagtu-o it mga taga-Laodisiya ay ingkukumpara sa malakuko nak tubi.*

yamit. Ag sa Ako ra kamo mabakay it buyong para sa intro mata pramas kamo ay makakita liwat. ††

¹⁹ “Tanang Ako mga pinalangga, ay Ako ingsasaway ag ingdidisiplina. Kada maghinuysoy kamo, ag maging hugot sa intro tagipusuon kag intro pagtuman sa Ako.

²⁰ Runggi ninro, Ako ay nagtitinrog sa liwas it pwertahan ag nagpapa-tagbayay. Kung sin-o man kag nakarungog it Ako boses ag magbukas it pwertahan, Ako ay masuyor ag makaon kaibahan nida ag sida ra ay makaon kaibahan Nako.

²¹ “Ag kung sin-o man kag maraog sa kayainan, ay Ako ataw-an it karapatan nak mag-ingkor kaibahan Nako sa Ako trono pramas maggahom, pareho tong nagraog Ako sa kayainan ag ingta-o sa Ako it Ako Tatay kag karapatan nak mag-ingkor kaibahan Nida sa Ida trono.

²² “Kada kamo nak nagrurungog, panimati kamo it maado sa inggisiling it Ispirito it Dios sa mga pagtipon it mga nagtutu-o.”

KAG TRONO SA LANGIT AG KAG ANAK IT KARNERO

Kag Trono sa Langit

4 Pagkatapos it kinang tanan, abi ninro, nakita nako kag usang nakabukas nak pasuyuran sa langit. Ag ako ray narunggan kinang makusog nak Boses nak ako narunggan it kato nak pay halin sa usang trumpeta, nak nagsisiling, “Saka dili, agor ipakita nako sa imo kung ni-o kag ako ingbuot nak matatabo sa palaabutong panahon.” ² Ag sa nak raan inggamhan ako it Ispirito it Dios, ag pay ingraya ako sa langit. Ruto nagmuyat ako sa unahan, ag abi ninro, kag ako nakita ay usang trono it hari kung hariin inggwa it nakaingkor. ³ Kag hitsura it katong nakainkor raha ay pagkarilag nak nupay mamahayong klase it bato nak tuyar sa berding haspe †† ag puyang karnelya. Ag inggwa ra it pay bayangaw sa ibabaw it kinang trono nak pagkarilag tuyar sa berding esmeralda. ††

⁴ Sa palibot it kinang trono, ay inggwa ra it baynti-kwatrong (24) trono kung hariin inggwa it nakaingkor nak baynti-kwatrong (24) mga pinuno. Sinra ay naksuksok it abang puti nak baro ag di kurunang buyawan. ⁵ Halin raha sa mataas nak trono sa tunga ay puat pangilat, dagundong ag pangrayugrog. Ag sa atubangan it kina ay inggwa it pitong suyo nak imaw kag pitong pagpakita it gahom it Ispirito it Dios. ⁶ Pati

†† *Tama yang kaling ingsiling it Ginoong Hesu-Kristo tungor sa mga taga-Laodisiya, dahil nabantog kag inra banwa para sa inra maramong mga bangko ag negosyo, ag mamahayong tela nak itom nak inra inghahaboy, pati kag buyong sa mata nak inra sariling human ag ingbabaligya sa iba't-ibang banwa. ††† Sa isip it mga maayam sa Bibliya berde siguro kaling haspe dili, pero puyding ibang kulay ra, dahil nakikita kaling klase it bato nak inggwa it iba't-ibang kulay nak tuyar sa ruyaw, berde, kulay kape o tuyar sa kristal. ††† Basaha ra sa Eze. 1:26-28.*

raha sa mayapar nak lugar sa atubangan it kinang trono ay inggwa it nupay ragat nak pagka-tutin-aw tuyar sa mamahayong salamin nak kristal.

Ag sa palibot it trono ay inggwa it ap-at (4) nak buhing tinuga nak kag inra bug-os nak yawas ay puno it mata, sa atubangan ag imaw ra sa likor. ⁷ Kag hit-sura it unang buhing tinuga ay tuyar sa liyon, ag kag pangruha ay tuyar sa baka. Kag pangtatlo ay inggwa it uda nak tuyar sa uda it tawo, ag kag pang-ap-at ay tuyar sa marakong agila nak nagyuyupar. ⁸ Sinrang ap-at ay inggwa it tig-aan-om nak pakpak, ag kaling tanan ay puno ra it mata, aber sa irayom it inra pako. Adlaw ag gab-i, waya puat kag inra pagdayaw sa pagsiling,

“Balaan, Balaan, Balaan,
Ginoong Dios nak Makagagahom.
Aber it kato pa Ikawey kag Dios, ngasing,
ag sa palaabutong panahon.” ††

⁹ Tuyar kali kag perming inghihimo it kinang ap-at nak buhing tinuga. Ag bawat pagta-o ninra it himaya, balor ag pagpasalamat sa Dios raha nak nakaingkor sa trono, Sida nak buhi hastang sa waya't katapusan, ¹⁰ ay nayinuhor ra kinang baynti-kwatrong pinuno it pasubsob sa atubangan Nida nak asa trono, ag nagdidinayaw sinra sa Ida bilang Dios nak buhi hastang sa waya't katapusan. Ag inra ingbababa kag inra kuruna sa Ida atubangan ag nagsisiling,

¹¹ “Karapatdapat nak dayawon Ikaw
nak amo Gino-o ag Dios.
Sa Imo yang kag tanang kahimayaan,
tanang balor ag gahom,
dahil Ikaw kag nagtuga it tanan,
kumo kabubut-on Nimo nak kali ay
matuga ag mabuhi.”

Kag Yinungon nak Kasuyatan ag kag Anak it Karnero

⁵ Pagkatapos, nakita nako Kinang nakaingkor sa trono ay inggwa't hudot kag Ida tuong damot nak yinungon nak kasuyatan. Sa magkanyudo it kina ay inggwa it nakasuyat, ag inggwa ra it pitong silyo nak nakahupot sa ugbos bilang pangsara. ⁶ Nakita ray nako kag usang gamhanang anghel nak nagbibisaya it makusog nak, “Sin-o ara kag karapatdapat nak magpuksi it kaling nakahupot nak mga silyo bilang pangsara diling nakayungon nak kasuyatan pramas kina ay mabukyar?” ³ Pero aber sa langit ag sa duta man, o aber sa irayom, waya it aber siong karapatdapat nak magbukas it kali pramas basahon.

† Basaha ra sa Eze. 1:5-6,10-18. †† Isa. 6:2-3. ‡ Kaling mga silyo nak nakahupot bilang pangsara ay inggwa it ruhang puyos. Kag usa ay agor sarhan pramas indi kali mabuksan. Ag kag usa ray ay pay pirma agor ipakilaya kung sin-o kag tag-iya it kinang kasuyatan nak ingsilyuhan, nak imaw ra kag nagsara it kina.

⁴ Kada ako ay nagpakapanambitan, dahil waya sida it nakitang aber usa nak karapatdapat nak magbukas it kina. ⁵ Pero inggwa it usa raha sa baynti-kwatrong pinuno nak nagsiling sa ako, “Badaey gikalisor, dahil muy-ati, inggwa it usang ingtatawag nak Liyon nak usa sa mga inanak ni Haring David, halin sa lahi ni Juda, nak nagraog laban kang Satanas. Sida yang kag karapatdapat nak magpuksi it kinang pitong nakapahupot nak silyo pramas kina ay mabukyar.” ††

⁶ Pagkasiling nida it kina, ako nakita kag usang Anak it Karnero nak nakatinrog sa tunga it trono ag kinang ap-at nak buhing tinuga nak puno it mata nak ingpalibutan it kinang baynti-kwatrong pinuno. Kag hit-sura it kaling Anak it Karnero ay nupay gingmatay. Inggwa kali it pitong sungay ag pitong mata nak imaw kag pitong pagpakita it gahom it Ispirito it Dios nak Ida ingsugo agor magpagto sa tanang lugar sa kalibutan.

⁷ Pagkatapos, nagpayungot kaling Anak it Karnero sa trono, ag Ida ingbaoy kag kasuyatan sa tuong damot it Kinang nakaingkor hagto. ⁸ Pagkabaoy Nida it kinang kasuyatan, kinang ap-at nak buhing tinuga ag kinang baynti-kwatrong pinuno ay nagyinuhor it pasubsob sa atubangan it kinang Anak it Karnero. Ag kag bawat usa nak mga pinuno ay inggwa it hudot nak arpa nak inra ingkakaskas, ag inggwa ra it hudot nak marakong mayukong nak buyawan nak puno it insenso, nak imaw kag mga pangamuyo it mga sinakupan it Dios. ⁹ Ag sinra ay nagkakanta it bag-ong kanta nak nagsisiling,

“Ikaw yang kag karapatdapat nak magbaoy it
nakayungon nak kasuyatan,
ag magpuksi it mga silyo nak nakahupot
bilang pangsara sa ugbos it kali pramas magbukyar.
Kumo Ikaw kag ingmatay,
ag kag Imo rugo ay nabuhos bilang pangtubos
para sa kasal-anan it mga tawo,
pramas sinra ay puyding mapasag-uli sa Dios,
halin sa tanang lahi, linggwahe, angkan
ag nasyon sa bug-os nak kalibutan.

¹⁰ Imo sinra ing-umir sa paghari it ato Dios,
pramas sinra ay mahari kaibahan Nimo
sa Imo paghari sa kalibutan.

Ag Imo ra inghimo sinra nak mga saserdote
nak magserbisyo sa Ida.”

¹¹ Pagkatapos it kina, ako ay napamuyat ray, ag ako narunggan kag boses it linibo-libong mga kaanghelan nak indi nak gador mabilang, nak nakapalibot sa trono kaibahan kinang mga buhing tinuga nak puno it mata ag mga pinuno. ¹² Ag sinra ay nagdadayaw it makusog sa pagsiling,

“Ikaw nak Anak it Karnero nak inra ingmatay,

†† Basaha ra sa Hen. 49:9 ag Isa. 11:1,10.

ay karapatdapat nak dayawon.
Sa Imo yang kag tanang gahom,
manggar, kaayam, kusog,
pagtahor, paghimaya ag pagdayaw.”

¹³ Pagkatapos ray it kina, ako ray narunggan kag kanta it tanang asa langit ag asa duta. Imaw ra sa irayom kung hariin kag mga minatay, ag aber ra sa karagatan. Ag tanan nak mga tinuga it Dios ay nagkikinanta sa pagsiling,

“Sa Ida yang nak nakaingkor sa trono ag sa inggisiling nak Anak it Karnero,
kag mataas nak pagdayaw, pagtahor ag paghimaya dahil Sinra kag Makagagahom hastang sa waya't katapusan.”

¹⁴ Bag-o kag ap-at nak buhing tinuga ay nagsabat sa pagsiling, “Kabay pa.” Ag nagrungan ra sa inra sa pagyuhor it pasubsob kinang mga pinuno, ag nagdayaw.

KAG PITONG SILYO BILANG PANGSARA SA KASUYATAN

Kag Pagpuksi it An-om nak Silyo Bilang Pangsara sa Kasuyatan

6 Habang ako ay nagmumuyat, ingpuksi it kinang inggisiling nak Anak it Karnero kag una sa pitong silyo nak nakahupot bilang pangsara sa kasuyatan pramas kina ay mabukyar, ag narunggan nako kag usa sa mga buhing tinuga nak puno it mata nak nagbisaya. Kag ida boses ay nupay dagundong it pangrayugrog. Ag nagsiling sida, “Maley dili!” ² Ag sa ako pagmuyat ray, abi ninro, inggwa it yang gulpi't abot nak puting kabayo kung hariing nakasakay kag usang di hudot nak pana nak panggera. Ag pag-abot nida, sida ay ingkurunahan bag-o sida ay naghaliney agor magpadayon sa pagraog sa ida mga kaaway hastang sinrang tanan ay mapirde.

³ Pagkatapos it kina, ingpuksi it kinang inggisiling nak Anak it Karnero kag pangruhang silyo nak nakahupot sa kasuyatan pramas kina ay mabukyar, ag narunggan nako kag pangruhang buhing tinuga nak nagbisaya, ag nagsiling, “Maley dili!” ⁴ Ag inggwa it yang gulpi't abot nak puyang kabayo. Ag kag nakasakay rili ay ingtaw-an it gahom nak bay-on kag katimunungan sa kalibutan agor kag mga katawuhan ay magkinagulo ag magminatyanan. Ag sida ay gingtaw-an it mahabang espada.

⁵ Pagkatapos it kina, ingpuksi it kinang inggisiling nak Anak it Karnero kag pangtatlong silyo nak nakahupot sa kasuyatan pramas kina ay mabukyar, ag narunggan nako kag pangtatlong buhing tinuga nak nagbisaya, ag nagsiling, “Maley dili!” Ag abi ninro, it yang gulpi't abot kag itom nak kabayo. Ag kag nakasakay rili ay di hudot nak kiluhan. ¹⁶ Ag masunor

narunggan nako kag nupay Boses halin sa tunga it kinang ap-at nak buhing tinuga, ag kali ay nagbisaya, “Mahaya kag presyo it inra pagkaon. Kag usang adlaw nak suhoy sa tawo ^{††} ay tama-tama yang nak gador makabakay it usang kilo [‡] nak arinang trigo o aber tatlong kilo ^{††} it arinang sebada. Pero kag mantika ag kag inumong duga it ubas ay badaey gipakamahaya.”

⁷ Pagkatapos it kina, ingpuksi it kinang inggisiling nak Anak it Karnero kag pang-ap-at nak silyo nak nakahupot sa kasuyatan pramas kina ay mabukyar, ag narunggan nako kag pang-ap-at nak buhing tinuga nak nagbisaya, ag nagsiling, “Maley dili!” ⁸ Ag abi ray ninro, it yang gulpi't abot kag yangsion nak kabayo. Kag ngayan it nakasakay rili ay Kamatayon, ag inggwa it nag-iikog nak kag ngayan ay Hades nak imaw kag lugar nak ingpapagtuan it mga minatay. Sinra ay ingtaw-an it gahom nak magpangmatay sa ika-ap-at nak parti it tawo sa kalibutan, parayan sa mga gera, tigtagutom, sakit ag mga hadop nak ilahas.

⁹ Pagkatapos it kina, ingpuksi it kinang inggisiling nak Anak it Karnero kag pang-limang silyo nak nakahupot sa kasuyatan pramas kina ay mabukyar, ag nakita nako kag usang altar. Ag sa puno it kinang altar kag mga kalag it mga tawo nak ingmatay dahil sa inra pagtuman sa mga bisaya it Dios ag sa pagpamatuor tungor sa inra pagtu-o sa Ida. ¹⁰ Sinrang tanan ay napaukaw it makusog sa pagsiling, “O Gino-o! Ikaw nak balaan ag matuor, ni-o pa't rugay kag amo paghuyat pramas husgaran Nimo kag mga tawo sa kalibutan nak waya gitutu-o sa Imo, para bayusan kag mga nagmatay sa amo?”

¹¹ Pagkatapos, sinrang tanan ay ingpangtaw-an it abang puti nak baro ag sinra ay ingsugo nak magpahuway it malip-ot nak panahon pa, hastang sa makumpleto kag numero it inra mga kaibahang hali sa pagtu-o nak amatyon ra it tuyar sa inra, dahil sa inra pagserbisyo sa Dios.

¹² Ag habang ako ay nagmumuyat, ingpuksi it kinang inggisiling nak Anak it Karnero kag pang-an-om nak silyo nak nakahupot sa kasuyatan pramas kina ay mabukyar. Ag it yang gulpi't linog it abang kusog kag kalibutan. Kag adlaw ay nagruyom tuyar sa itom nak baro nak pangluto, ag kag buyan ay nagkulay rugo.

¹³ Kag mga bituon ra ay nagkinahuyog sa duta, tuyar sa mga budog nak bunga it kahoy nak napangtikrag dahil narayanan it makusog nak hangin. ¹⁴ Ag sa oras rang kina, kag langit ay natunga, ag kag magkanyudo ay nayungon ag parehong nawagit, nak pay kasuyatan nak nakayungon. Tanan nak baguntor ag mga isla ra ay naghinudong ag nagpinahabig.

[†] Kaling klase it kiluhan nak ingmitlang dili ay tuyar sa ramunita nak inggagamit it mga manug-alahas, ugaling mas marako yang.

^{††} Kali ay “usang denaryo” sa inra kwarta. [‡] Mga tatlong tsupa ag tunga. ^{††} Mga usang gantang.

¹⁵ Ag tanang tawo sa kalibutan ay nagkahadlok. Kag mga hari ag mga dungganon, mga pinunong sundalo, mga manggaranon ag mga mataas nak tawo, mga ulipon ag buko, sinrang tanan ay nagpangtinago sa mga kuyba ag kung hariin nak inggwa't mga mararagkong bato sa mga baguntor. ¹⁶ Nagpapatabang sinra sa mga baguntor ag bato, † sa pagsiling, "Tabuni kami ag lipri! Agor kami ay indi makita it Kinang nakaingkor rutong trono, ag amo matakasan kag kahahadlok nak pagparusa sa amo it kinang ing-sisiling nak Anak it Karnero. ¹⁷ Kumo naayamaney nato nak imawey kali kag kahahadlok nak adlaw kung saunong inra kita aparusahan, ag indi nato kali kayang tis-on."

Kag Syento Kwarantay-kwatrong Libong mga Inanak ni Israel

7 Tong kinang tanan ay nataposey, nakita nako kag ap-at nak anghel nak nagtutulay sa ap-at nak parti it kalibutan. Inra inghaharangan kag ap-at nak inghahalinalin it hangin pramas waya it mahuyop nak hangin sa kadutaan ag sa karagatan, ag aber pati kag mga kakahuyan ay inding gador mahuypan it hangin. ² Masunor ray, nakita nako kag usang anghel nak nagpapaibabaw halin sa subatan. Sida ay inggwa it pangtatak it buhing Dios. Ag sida ay nag-ukaw it makusog ruto sa ap-at nak anghel nak gingtaw-an it gahom it Dios pramas siraon kag kadutaan ag karagatan. ³ Ag nagsiling sida, "Badaey anay gisira-a kag kadutaan o karagatan o mga kakahuyan, habang waya pa natatake sa yupa kag mga nagsiserbisyo sa Dios." ††
⁴ Pagkatapos sinrang tatakan, narunggan nako nak sinra tanan ay syento kwarentay-kwatrong libo (144,000). Sinra ay mga inanak nak halin sa doseng anak ni Israel nak dati ay ingtatawag rang Jacob.

⁵⁻⁸ Kada, inggwa't tig-dodoseng libo (12,000) nak mga inanak nak halin sa bawat anak nida tuyar kang, Juda, Ruben, Gad, Aser, Naptali, Manases, Simeon, Levi, Isakar, Zabulon, Jose ag Benjamin.

Kag Abang Ramong Tawo Halin sa Tanang Nasyon

⁹ Pagkatapos, ako ay napamuyat ray, ag abi ninro, nakita nako kag abang ramo nak tawo nak indi nak gador mabilang. Kaling mga tawo ay halin sa tanang nasyon, lahi, angkan ag linggwahe. Sinra ay nakatulay sa atubangan it trono ag rahang ing-sisiling nak Anak it Karnero. Ag sinra ay nakasukok it abang puti nak baro ag di hudot nak pakyang it palmera bilang pamatuor it inra kasadyahan. ¹⁰ Sinra ay nag-ukaw it makusog sa pagsiling,

† Basaha ra sa Ose. 10:8. †† Basaha ra sa Eze. 9:4.

"Dayawon kag Dios nak nagluwas sa ato.

Dayawon Sida nak asa trono ag kinang ing-sisiling nak Anak it Karnero!"

¹¹ Ag nakita nako kag tanang kaanghelan nak nagtutulay sa palibot it trono kaibahan kag mga pinuno ag ap-at nak buhing tinuga. Ag nagyuhor sinra it pasub-sob sa atubangan it trono ag nagdayaw sa Dios, ¹² sa pagsiling nak,

"Kabay pang karapatdapat yang dayawon Ikaw nak amo Dios!

Sa Imo yang kag tanang kahimayaan, kaayam, pagpasalamat, balor, gahom ag kusog, hastang sa waya't katapusan. Kabay pa."

¹³ Bag-o kag usa sa mga pinuno ay nagpangutana sa ako, "Kilaya baga nimo kaling mga nakasukok it abang puti nak baro ag kung hariin sinra ighalin?"

¹⁴ Nagsabat ako, "Buko po nako ayam, Sir. Puydi bagang ipaayam nimo sa ako Sir?"

Pagkatapos, nagsiling sida sa ako, "Kaling mga tawo ay kag mga nakaantos it katong ing-sisiling nak subrang pagpahirap. Ag pay inglabhan ninra kag inra mga baro sa rugo it kinang ing-sisiling nak Anak it Karnero pramas maging puti. ¹⁵ Imaw kina kag rason kung asing

"sinra ay asa atubangan it trono it Dios, ag sinra kag nagsiserbisyo sa Ida adlaw ag gab-i sa Ida Templo.

Ag Sida nak nakaingkor sa trono ay imaw kag permi ninrang kaibahan nak nagbantay sa inra.

¹⁶ Indiey nak gador sinra makaagom it pagkagutom o pagkauhaw, ag indiey ra sinra makabatyag it subrang init it adlaw o iba pang init nak nababatyagan.

¹⁷ Kumo kinang ing-sisiling nak Anak it Karnero nak hina ra sa trono, Sida ay imaw kag mabantay ag maraya sa inra sa lugar kung hariin nak inggwa it mga tuburan, nak inghahalinalin it tubi nak nagtata-o it kabuhi. †† Apahiron ra it Dios kag inra mga yuha, ag indiey nak gador sinra magkalisor."

Kag Pagpuksi it Pangpitong Silyo Bilang Pangsara sa Kasuyatan

8 Pagkatapos it kina, gingpuksi it kinang ing-sisiling nak Anak it Karnero kag pangpitong silyo nak nakahupot bilang pangsara sa kasuyatan pramas kina

‡ Kag gustong bisayahon it kali ay naaguman it kaling mga tawo kag subrang pagpahirap dahil sa inra pagtu-o kang Hesu-Kristo nak imaw kag ingtatawag ra nak Kordero it Dios, pero waya Sida gibada-e ninra. †† Sal. 23:1-2.

ay mabukyar, ag kag tanang butang nak asa langit ay gulping nagtimunong sa suyor it tunga sa oras.

² Pagkatapos ray it kina, nakita nako kag pitong anghel nak nakatulay sa atubangan it Dios, ag sinra ay gingtaw-an it pitong trumpeta.

³ Masunor ay inggwa ray it nag-abot nak anghel nak di hudot nak marakong mayukong nak buyawan para sunugon kag insenso. Ag sida ay nagpayungot ag nagtulay kung hariin inggwa it buyawang altar raha sa atubangan it trono. Pagtulay nida raha, sida ay gingtaw-an it maramong insenso pramas irugang sa mga pangamuyo it mga sinakupan it Dios, para ihalar kali raha sa altar. ⁴ Ag kag aso it kinang insenso nak hudot it anghel kaibahan it mga pangamuyo it mga sinakupan it Dios ay nagpaibabaw sa atubangan it Dios.

⁵ Pagkatapos ray it kina, ingraya it anghel kinang marakong mayukong nak buyawan ag ingpuno it baga halin sa altar, bag-o ingbubo sa duta. Ag sa nak raan ay gulping nagpangrayugrog ag nagdagundong, karungan it pangilat ag paglinog.

KAG PITONG TRUMPETA

⁶ Ngasing, kinang pitong anghel nak di hudot nak pitong trumpeta ay ginghanraey ninra kali agor huypon.

⁷ Ginghuyop it unang anghel kag ida trumpeta, ag pagkatapos ay nag-uyan it yelo ag kayado nak di halong rugo. Ag kag ika-tatlong parti it kalibutan ay nasunog, kaibahan it ika-tatlong parti it mga puno ag tanang hilaunon.

⁸ Masunor, ginghuyop ray it pangruhag anghel kag ida trumpeta, ag pagkatapos ay inggwa it nupay mataas nak baguntor nak nagrarayab-rayab nak nagtimbuok sa ragat. Ag kag ika-tatlong parti it ragat ay naging rugo, ⁹ kada ika-tatlong parti it tanang nabubuhi raha ay namatay, ag kag ika-tatlong parti ra it mga sasakyang pangragat ay napangwasak.

¹⁰ Masunor, ginghuyop ray it pangtatlong anghel kag ida trumpeta, ag pagkatapos ay inggwa it marakong bituon nak nagrarayab-rayab nak nupay suyo, nak nahuyog halin sa langit sa ika-tatlong parti it mga suba ag tuburan. ¹¹ Kaling bituon ay ingtatawag nak Kapaitan. Kada nagpait kag ika-tatlong parti it mga inghahalinan it tubi, ag maramong tawo kag namatay dahil sa pag-inom it kali.

¹² Masunor, ginghuyop ray it pang-ap-at nak anghel kag ida trumpeta, ag pagkatapos ay kag ika-tatlong parti it adlaw, buyan ag mga bituon ay nasira. Kada nawagit kag ika-tatlong parti it inra hadag, ag nagruyom kag ika-tatlong parti it adlaw ag gab-i.

¹³ Nagpadayon ako sa pagmasir, ag nakita nako kag usang marakong agila nak nagyuyupar sa

kauibabawan, ag sida ay nagbibisaya it abang kusog, "Kahahadlok! Kahahadlok! Kahahadlok kag matatabo sa tanang tawo nak nag-iistar sa kalibutan pag inghuyopey it tatlong natutura nak anghel kag inra trumpeta."

⁹ Pagkatapos it kina, ginghuyop ray it panglimang anghel kag ida trumpeta, ag pagkatapos nakita nako kag usang pay bituon nak dati pa ay nahuyogey sa duta. Kaling pay bituon kag ingtaw-an it dawit para sa pwertahan it pasuyuran papagto sa pinaka-irayom nak lugar kung hariin ay indi matugkar. ² Tong ida kali ingbuksan, sa nak raan ay nagpaibabaw kag abang ramoy nak aso nak pay halin sa marakong pugon, kada kag adlaw ag hangin ay nagruyom. ³ Ag gulping nagkainggwa it abang ramong apan-apan [†] nak nagliniwas kaibahan it aso, ag kali ay nagpangkinalat sa bug-os nak kadutaan. Ag kali ay gingtaw-an it gahom nak magpanghapros tuyar sa marakong iwi.

⁴ Ugaling sinra ay ingbawalan nak magpanira it mga hilaunon, kahoy ag ibang klase it mga tanom. Kundi sinra ay ingtugutan nak magpanghapros yang it mga tawo nak waya it kinang tatak it Dios sa inra yupa.

⁵ Pero kinang mga apan-apan ay waya gitaw-e it permiso nak magpangmatay it tawo, kundi pahirapan yang sinra sa suyor it limang buyan. Kag hapros nak inra nababatyagan ay tuyar sa kagat it marakong iwi.

⁶ Kada kaling mga tawo ay mahanrom it kamatayon, ugaling indi ninra mahuman. Dahil aber ni-o't rako kag inra hanrom nak mamatay, ayaduan gihapon sinra it kamatayon.

⁷ Ag tungor rahang mga apan-apan, kag inra hitsura ay pay naambit sa kabayo nak hanraey sa paggera. Asa inra uyo ay inggwa it kurunang buyawan, ag kag inra uda ay nupay uda it tawo. ⁸ Ag inggwa sinra it buhok nak mahaba nak pay buhok it kabade, ag kag inra ngisi ay nupay ngisi it liyon. ⁹ Kag inra rughan ay natatabunan it pay bakal bilang pangsagang. Ag kag pagakpak it inra mga pakpak ay nupay ragasa it maramong mga karwahe nak ginggugudor it mga kabayo nak nagyuyusob sa gera. ¹⁰ Ag kag inra ikog ay inggwa it dalit tuyar sa dalit it marakong iwi, kung hariin makikita kag inra gahom sa pagpanghapros raha sa mga tawo sa suyor it limang buyan. ¹¹ Inggwa ra sinra it hari, ag sida ay waya't iba kundi kinang sinakupang anghel ni Satanas nak naggagahom ruto sa pinaka-irayom nak lugar kung hariin ay indi matugkar. Kag ida ngayan sa bisayang Hebreo ay Abadon, ag sa bisayang Griyego ay Apolyon, nak kag gustong bisayahon ay Mamamatay Tawo.

¹² Imaw kali kag katapusan it unang kahahadlok nak pagpahirap sa tawo. Ag abi ninro, inggwa pa it ruhang paabuton.

[†] *Kag ingpapatunguran it kali ay mga mayaot.*

¹³ Pagkatapos it kina, ginghuyop ray it pang-an-om nak anghel kag ida trumpeta, ag pagkatapos narunggan nako kag boses nak halin sa ap-at nak matagar nak kanto it kinang altar nak buyawan sa atubangan it Dios. ¹⁴ Kinang boses ay nagbisaya sa pang-an-om nak anghel nak nagsisiling, "Pagto ruto sa lugar it mayapar nak suba nak Yuprates, ag buhian kag ap-at nak sinakupang anghel ni Satanas nak nakagapos." ¹⁵ Ag sida ngani ay nagpagto ag ingbuhian sinra, dahil sinra ay nakahanra para sa eksaktong tuig, buyan, adlaw ag oras nak ingtalaga it Dios kung hariin inra amasyon kag ika-tatlong parti it mga tawo sa kalibutan.

¹⁶ Ag kag bilang it inra mga sundalo nak nakasakay sa kabayong panggera ay ruhang gatos milyones (200,000,000). Narunggan nak gador nako kung pila sinrang tanan.

¹⁷ Kag hitsura it mga kabayo ag mga nakasakay dili nak ingpakita sa ako parayan sa pangitaon ay tuyar kali. Kag mga nakasakay ay inggwa it pangsukyob sa inra rughan nak inggwa it tatlong kulay. Kali ay puya tuyar sa kayado, makutom nak asul tuyar sa mamahayong bato nak safiro, ag ruyaw tuyar sa asupre. Kag uyo it inra mga kabayo ay tuyar sa uyo it liyon, ag kag nagliliwas sa inra yuba ay kayado, aso ag asupre. ¹⁸ Ag dahil dili sa mga hirap nak ingraya it kaling tatlo, nak imaw kag kayado, aso ag asupre, ay namatay kag ika-tatlong parti it mga tawo. ¹⁹ Kumo kag gahom it kaling mga kabayo nak nagpapangmatay ay asa inra yuba ag sa inra ikog. Ag kag inra ikog ay inggwa it uyo nak pay uyo it sawa nak inra inggamit pramas hapruson kag tawo.

²⁰ Pero kag mga tawo nak nabilin ag waya namatay riling mga pahirap ay waya gihapon gihinuysoy sa inra pagdayaw sa mga mayaot ag mga dios-diosan nak inra hinuman halin sa buyawan, pilak, tanso, bato ag kahoy. Waya ninra gitalikri kaling mga dios-diosan aber indi ninra makita o marunggan o makapanaw.

²¹ Wayang gador ra sinra gihinuysoy sa ibang kayainan nak inra inghihimo tuyar sa pagmatay sa tawo, pagpang-amulit ag pagpaalbularyo, paghimo it kalawayan, ag pagpanakaw.

Kag Anghel nak di Hudot nak Maisot nak Kasuyatan

10 Pagkatapos it kina, ako ray nakita kag ibang gamhanang anghel nak nagpipilhi halin sa langit. Sida ay nalibon it rampog ag inggwa it bayangaw sa ida uyuhan. Kag ida uda ay kasusilaw nak nupay adlaw ag kag ida siki ay pay kayadong nagrarayab-rayab. ² Sida ay di hudot nak maisot nak kasuyatan nak nakabukyar. Ingtungtong nida kag ida tuong siki sa ragat ag kag wala ay sa duta. ³ Nag-ukaw sida it nupay ungol it usang liyon, ag pitong beses nagpangrayugrog nak nupay sabat sa ida.

⁴ Pagkatapos it kinang pangrayugrog, matunaey tana ako sa pagsuyat it inra ingsiling, pero napatungon ako tong marunggan nako kag boses halin sa langit nak nagsiling, "Hipusa yang ag daey anay gisuyatan kung ni-o kag imo narunggan sa ingsiling it kinang pitong pangrayugrog."

⁵ Bag-o kinang anghel nak ako nakita nak nakatungtong kag siki sa ragat ag sa duta ay gingtaas kag ida tuong damot sa langit, ⁶ ag sida ay nagsumpa sa atubangan it Dios nak buhi hastang sa waya't katapusan, nak imaw kag nagtuga it langit ag duta ag kag tanang nakaistar raha sa inra. Ag kag ida ingsumpa ay, "Indiey nak gador marugay. ⁷ Dahil pag-abot it oras kung sauno ahuypony it pangpitong anghel kag ida trumpeta, atuparoney it Dios kag Ida ingbuot it kato pa nak waya nida gipahadagan sa mga tawo, purya yang sa ida mga propeta tong una nak imaw kag nagsiserbisyo sa Ida."

⁸ Ag pagkatapos, ako ray narunggan kinang boses nak halin sa langit nak nagsiling sa ako, "Payungot sa anghel nak nakatungtong kag siki sa ragat ag sa duta, ag bay-on sa ida kinang ida hudot nak nakabukyar nak kasuyatan."

⁹ Kada, ako ay nagpayungot sa anghel ag inghagar kinang maisot nak kasuyatan. Ag siling nida sa ako, "Kali, bay-a ag kauna. Matam-is sa yuba nak pay lasang rugos, pero pag-abot sa bituka kali ay mayain dahil mapait."

¹⁰ Kada ingbaoy nako sa ida damot kinang kasuyatan ag ako kali ingkaon. Ag talagang klaro nak kag ida lasa ay matam-is nak nupay rugos, pero pagkakaon nako nagyain kag ako bituka dahil kali ay mapait.

¹¹ Pagkatapos it kina, inggwa ray it nagsiling sa ako, "Ikaw ray it mauna it bantala sa mga tawo kung ni-o kag ingbuot it Dios nak matabo sa mga angkan, nasyon ag linggwahe, kaumir kag inra mga hari."

Kag Ruhang Nagpapamatuor it mga Bisaya it Dios

11 Pagkatapos it kina ay inggwa it nagta-o sa ako it bakulo bilang pangsukoy. Siling nida sa ako, "Pagtoy ag sukuyon kag Templo ag kag altar it Dios, ag bilangan kag mga nagdadayaw sa Ida raha. ² Pero badaey gisukuya kag rayaag, dahil kina ay gingtaoy sa mga nasyon nak buko Hudyo [†] nak waya gikikilaya sa Dios. Ag inra kina adamaan, pati kag bug-os nak Balaan nak Syudad sa suyor it kwarantay-dos (42) buyan. ³ Pero inggwa Ako it ruhang tagapamatuor ^{††} nak Ako atugyan it karapatan nak magpamatuor tungor sa Ako. Sinra ay makakayamit it kustal, bilang pagpakita it inra kalisor, ag inra ibantala kung ni-o kag Ako gus-

[†] o "mga Hentil" nak halin sa bisayang Inglis nak "Gentile."
^{††} Kali ay mga propeta.

tong ipaabot sa inra sa suyor it kwarantay-dos (42) buyan.” †

⁴ Kaling ruhang tagapamatuor ay imaw katong dating ginghuman nak halimbawa nak ruhang puno it oli-bo †† ag ruhang butangan it iwag nak ingpatinrog sa atubangan Nako bilang Dios, nak imaw kag Gino-o it tanan sa kalibutan. ⁵ Kung inggwa man it mahapros sa inra, ay maliwas kag kayado sa inra yuba nak imaw it ikakamatay it kinang mahapros sa inra. ⁶ Kaling ruha ay atugyan ra Nako it gahom nak himuong tig-init kag panahon nak dapat tan-a ay tig-uyan, ngani indi nak gador mag-uyan sa suyor it kinang mga buyan kung sauno nak sinra ay magbantala. Ag atugyanan ra Nako sinra it gahom nak humanong rugo kag mga katubian ag pahirapan kag mga tawo sa kalibutan it aber ni-o mang klase it epidemya nak inra gustong humanon.

⁷ Pagkatapos ninrang maibantala kag Ako gustong ipamatuor parayan sa inra, ay maliwas kag usang kahahadlok nak hadop halin ruto sa pinaka-irayom nak lugar kung hariin ay indi matugkar. Ag kali ay makikipaglaban sa inra. Ag sinra ay mapipirdi it kali ag sinra ay mamamatay †§ sa karsada it kinang rakong syudad kung hariin kag inra Gino-o ay inglansang ra sa krus. Kinang syudad ay puyding ikumpara sa syudad nak Sodoma †† ag nasyon nak Ehipto †† nak naban-tog dahil sa paghimo it kayainan it inra mga pamu-luyo.

⁹ Sa suyor it tatlong adlaw ag tunga, kinang inra minatay nak yawas ay amuyatan yang it mga tawo nak halin sa tanang mga angkan, lahi, linggwahe ag nasyon sa kalibutan. Ag sinra ay indi magsugot nak iyubong kina. ¹⁰ Ag kag mga tawo sa bug-os nak kalibutan ay makinasadya ag mabayduhan it regalo nak pay pista, kumo kinang ruhang propeta nak inra ingbabasoy para sa tanang hirap nak inra ing-antos ay ingwagitey sa kalibutan.

¹¹ Pero pagkatapos it tatlong adlaw ag tunga, kag hingab nak nagtata-o it kabuhi nak halin sa Dios ay mabalik ray sa inra, ag sinra ay mabangon. Ag katong makakakita ay mapanguyog nak gador sa kahadlok.

¹² Pagkatapos ay narunggan it kinang ruha kag makusog nak Boses nak halin sa langit, nak nagsiling, “Maley, saka kamo dili.” Ag sinra ay nagsaka sa langit nak pay nakasakay sa mga rampog habang ingmuyatan sinra it inra mga kaaway.

¹³ Ag sa oras mismo nak kato ay naglinog it makusog, kada naguba kag ika-sampuyong parti it kinang marakong syudad, ag namatay kag pitong libong (7,000) tawo. Ag katong mga natura ay nahadlok it

† “kwarantay-dos buyan”: Kag ingsiling sa bisayang Griyego ay “usang libo ag dosyentos saisentang adlaw.” (1,260 adlaw) †† Basaha ra sa Zac. 4:2-5,14. ‡ Basaha ra sa Dan. 7:7,21. †† Hen. 19:4-11. Kali kag simbulo it kayainan it mga tawo sa kalibutan. †† Exo. 3:7-10. Tuyar sa syudad nak Sodoma kag nasyon nak Ehipto ay naging simbulo ra it kayainan it mga nasyon sa kalibutan.

husto, ag inra ingdayaw kag paggahom it Dios sa langit.

¹⁴ Imaw kali kag katapusan it pangruhang kahahadlok nak pagpahirap sa tawo. †† Pero abi ninro, inggwa pa it usa nak mayungotey mag-abot.

Kag Pangpitong Trumpeta

¹⁵ Pagkatapos it kina, ginghuyop ray it pangpitong anghel kag ida trumpeta, ag masunor inggwa ray it makusog nak mga boses sa langit, nak nagsisiling, “Tuna ngasing, waya't ibang mahari sa kalibutan kundi kag Dios nak ato Gino-o, ag si Kristo nak Ida gingparaya, Ag Sida ay mahari hastang sa waya't katapusan.”

¹⁶ Pagkatapos, kinang baynti-kwatrong pinuno nak nakaingkor sa inra mga trono ay nagyinuho it pasub-sob sa atubangan it Dios, ag nagdinayaw sa Ida, ¹⁷ sa pagsiling,

“Ginoong Dios nak Makagagahom sa tanan, Ikaw gihapon ngasing, ag aber it kato pa, amo Ka ingpapasalamatan, dahil ngasing, Imo ingpakita kag Imo katitingayang gahom,

ag Ikaw ay nagtunaey it paghari.

¹⁸ Napakahangit katong mga nasyon nak waya gikikilaya sa Imo.

Pero, nag-abotey kag oras it Imo pagparusa sa inra, dahil imawey kali kag oras kung sauno Nimo ahugaran

kag tanang mga minatay.

Ag ngasing imawey ra kali kag oras it Imo pagta-o it kabadaran

sa Imo mga suguong propeta, ag sinakupan nak inggwa it kahadlok sa Imo, maging kubos man o dunganon.

Myentras sa parehong oras, Imo awagiton katong mga nagpangwagit

sa mga tawo sa kalibutan.” ††

¹⁹ Masunor, kag Templo it Dios sa langit ay nabuk-san, ag kag Balaan nak Kaban it Kasugtanan ay nakita. § Bag-o it yang gulpi't pangilat, nagdagundong ag nag-pangrayugrog, pati naglinog ag nag-uyan it maragkong yelo.

†† Kaling pangruhang kahahadlok nak pagpahirap sa tawo ay katong ingraya it kinang mga kabayo. (Pah. 9:13-21.) Ag kaling nahangunor sa maisot nak kasuyatan ag ruhang tagapamatuor (Pah. 10:1—11:13.) ay buko kaumir sa pangruhang kahahadlok nak pagpahirap. ††† Kag suyor it kaling mga bersikulo ay malip-ot nak mga bisaya tungor sa ipahadag ni Apostol Juan sa masunor nak mga kapitulo. Ag kag ida bisaya dili ay pay nataboey pero sa kamatuuran waya pa kali natabo. Pero tuyar kag ida pagsiling dahil ayam nida nak kali ay siguradong matatabo. § Kaling Balaan nak Kaban kag nagsisimbulo it presensya it Dios sa tunga it Ida mga sinakupan ag nagpapakita nak matutom Sida sa Ida mga promisa hina sa Ida Kasugtanan. (Basaha ra sa Exo. 25:10-22.)

KAG KATITINGAYANG MGA TANRA

Kag Kabade ag Kag Bakunawa

12 Ngasing ay inggwa it katitingayang tanra nak nakita sa langit. Inggwa it usang kabade nak nagpakita nak kag ida baro ay nupay adlaw, ag sida ay nakatungtong kag siki sa buyan. Ag inggwa sida it kuruna nak inggwa it doseng bituon. †² Kaling kabade ay mayungotey mag-anak, kada sida ay napapaukaw dahil sa ida pagpasyapo.

³ Ag inggwa ray it ibang katitingayang tanra nak nakita sa langit. Ag abi ninro, kali ay usang abang rakong puyang bakunawa nak di pitong uyo ag sampuyong sungay. Kada usang uyo ay di suksok nak kuruna. ††⁴ Winasiwas nida kag ida ikog sa ika-tatlong parti it mga bituon ag ingpanghuyog kali sa duta. Pagkatapos, kag ida ray inghimo ay, nagpagto sida ag nagtulay sa atubangan it kinang kabade nak mayungotey mag-anak pramas maghuyat agor sibaon kag anak sa oras nak iliwas kali.

⁵ Pero pagpuslot it anak, ag kali ay kayake, ay inggwang raan it nag-agaw sa anak ag ingraya kali kung hariin kag Dios ay nakaingkor sa Ida trono. Kumo kaling anak ay imaw it magahom sa mga nasyon tuyar sa di rayang pamakoy nak bakal. ⁶ Ag para diling kabade, sida ay nagtakas papagto sa mga mabatong mga bukir kung hariin waya it aber usang tawo nak nakaistar. Kali kag lugar nak inghanra it Dios para sa ida kung hariin sida matiner sa suyor it usang libo ag dosyentos saisentang (1,260) adlaw.

⁷ Pagkatapos it kali, nagsiklab kag gera sa langit. Dahil katong pinunong anghel nak si Miguel, † kaibahan kag ida mga sinakupang anghel ay nakipaglaban sa bakunawa ag ida mga sinakupang anghel. ⁸ Ag kinang bakunawa ag ida mga kaibahan ay napirdi. Kada sinra ay ingpalayas sa langit, kumo wayaey sinra it karapatan nak magpirmi ruto. ⁹ Kada kinang marakong bakunawa ay ginghuyogey. Ag sida ay imaw ra katong nagpakita it kato bilang sawa nak ingtatawag rang Maninira ag Satanas, dahil sida kag nagpapangluko sa tanang tawo dili sa kalibutan. Sida ay ginghuyogey dili sa duta kaibahan kag ida mga sinakupang anghel.

¹⁰ Bag-o narunggan nako kag makusog nak boses halin sa langit nak nagsiling,

† Kaling kabade kag simbulo it mga sinakupang it Dios nak nagpapati sa Mesiyas. (Pah. 12:5.) †† Dan. 7:7. Inggwa't maramong is-torya it mga tawo tong una nahanungor sa inra ingtatawag nak "bakunawa" o "dragon." Sa isip it mga taga-Ehipto kag bakunawa o dragon ay tuyar sa marakong buada. Sa isip it mga taga-ibang lugar kali ay tuyar sa abang habang sawa nak nag-iistar sa yawor. Kali ay ingpapatuyar kang Satanas. Kag ida sampuyong sungay ay simbulo it rakong kaayaman ag kag ida mga kuruna ay simbulo it rakong gahom. ‡ Dan. 12:1.

"Kag pagluwas it Dios sa tawo ay natumaney. Kag adlaw kung sauno ipakita Nida kag Ida rakong gahom ag paghari ay nag-abotey. Imaw ra kag karapatan ni Kristo nak Ida ingparaya, ay maipapakitaey ra.

Dahil kinang Satanas nak adlaw gab-i ay nagpapanira sa ato mga hali sa pagtu-o sa atubangan it Dios, sida ngasing ay inghuyogey halin sa langit.

¹¹ Si Satanas ay gingpirde it ato mga hali parayan sa rugo it kinang ingsisiling nak Anak it Karnero

nak nabuhos tong Sida'y namatay, ag parayan ra sa inra pagpamatuor tungor sa bisaya it Dios,

dahil waya ninra gig-inakan kag inra kabuhi, kundi nagpadayon sinra sa pagtu-o aber sa tunga it inra kamatayon.

¹² Kada, kamo nak rahina sa langit ay magkinasadya! Pero kamo nak ruto sa duta ag karagatan ay kaluluoy dahil kahahadlok kag intro maaaguman, kumo inghuyogey si Satanas sa lugar kung hariin kamo.

Ag abang rako kag ida kahangit, kumo ayam nida nak malip-ot yangey nak oras kag naghuhuyat sa ida."

¹³ Tong natagumpaawan kinang bakunawa nak sida yaki ay ginghuyogey sa duta, ingyagor nida kinang kabade nak nag-anak rahang kayake. ¹⁴ Pero kinang kabade ay gingtaw-an sa nak raan it ruhang pakpak nak naambit sa pakpak it marakong agila, agor makayupar sida papagto sa mabatong mga bukir kung hariin waya it aber usang tawo nak nakaistar. Katong lugar ay ginghanra it Dios para sa ida agor ruto sida riparahun sa suyor it tatlo'g-tunga nak tuig, †† pramas masalbar sa pag-atake it kinang sawa nak imaw ra kinang bakunawa.

¹⁵ Kada kinang sawa ay nagbugwak it marakong tubi nak nupay naging marakong suba pramas ianor kinang kabade. ¹⁶ Ugaling kag duta kag nagbulig rahang kabade, kumo kali ay naggis-ak nak pay ginghigop kinang tubi nak ingbugwak it bakunawa. ¹⁷ Kada lalong nagsiklab kag kahangit it kinang bakunawa laban sa kabade, ag nagpakiglaban sida sa ibang mga inanak it kinang kabade, nak imaw katong mga nagsusunor sa mga kasuguan it Dios ag nagtu-o sa mga pamatuor ni Hesus. ¹⁸ Ngani, nagpagto kinang bakunawa sa habig it ragat ag nagtulay.

Kag Kahahadlok nak Hadop nak Nagyuaw sa Ragat

13 Pagkatapos, nakita nako kag usang yabot ag kahahadlok nak hadop nak nagyuaw sa ragat.

†† Basaha ra sa Dan. 7:25; 12:7.

Sida ay inggwa it pitong uyo ag sampuyong sungay nak di kuruna kag bawat usa. Ag sa bawat uyo ay nakasuyat kag pangayan nak nagpapasipala sa Dios. ^{†2} Kag hitsura it kaling kahahadlok nak hadop ay nupay leopardo, pero kag ida siki ay tuyar sa siki it oso, ag kag ida yuba ay tuyar sa yuba it liyon. Ag ingta-o it bakunawa rili sa hadop kag ida sariling gahom, pagiging hari ag karapatan. ^{‡3} Pero namasran nako nak kag usa sa mga uyo it kaling hadop ay nagkainggwa it marakong ugar nak pay imaw it magiging dahilan it ida kamatayon, pero kali ay naulian. Ag kag tanang tawo sa kalibutan ay natingaya, kada sinra ay nag-sunor sa ida. ^{§4} Nagdayaw sinra sa bakunawa dahil sida kag nagta-o it karapatan rili sa kahahadlok nak hadop. Ingdayaw ra ninra kaling kahahadlok nak hadop sa pagsiling, "Sin-o ara kag makakapareho diling hadop? Sin-o ara kag makakapirdi sa ida?"

^{||5} Bag-o, gingtugutan it Dios kaling kahahadlok nak hadop nak magbisaya it mga paghinambog ag mga pagpasipala laban sa Ida. Ag kali pati ay gingtaw-an it karapatan nak maggahom sa suyor it kwarantay-dos (42) nak buyan. ^{¶6} Ngani, padayon kag ida pagpasipala sa Dios ag sa Ida pangayan, pati sa Ida istaran sa langit ag sa tanang mga nag-iistar ruto. ^{‡7} Sida ay gingtugutan ra nak kalabanon kag mga sinakupan it Dios, ag sinra ay apirdihon nida. Gingtaw-an ra sida it karapatan nak maggahom sa tanang mga lahi, angkan, ling-gwahe ag nasyon sa kalibutan. ^{††8} Kada tanang tawo sa kalibutan ay nagdayaw diling kahahadlok nak hadop, puyra yang hagto sa mga tawo nak kag inra mga ngayan ay nakasuyat sa libro kung hariin kag mga ngayan it mga magkakainggwa't kabuhi nak waya't katapusan. Kag inra mga pangayan ay nakasuyatey ruto bag-o pa gingtuga kag kalibutan. Ag kaling libro ay sa irayom it gahom it kinang ingsisiling nak Anak it Karnero nak it kato ay ingmatay.

^{§9} Aber si-o nak nagrurungog, panimati kamo it maa-do.

^{||10} Kung sin-o man kag ingbuot it Dios nak mapriso ay talagang mapipriso.

Ag kung sin-o man kag ingbuot nak mamatay sa matayom

ay talagang mamamatay sa matayom.

Kada ngani kag mga sinakupan it Dios ay dapat magtiis

ag magpaninrugan sa inra pagtu-o.

Kag Kahahadlok nak Hadop nak Nagliwas sa Duta

^{†11} Pagkatapos, nakita ray nako kag usa pang yabot ag kahahadlok nak hadop nak nagliwas sa duta. Sida ay inggwa it ruhang sungay nak naambit sa sungay it

[†] Kaling kahahadlok nak hadop kag simbulo it mga iba't-ibang gobyerno nak nagkabalaban sa Dios. ^{††} Basaha ra sa Dan. 7:8,21,25; 11:36.

anak it karnero, pero kag ida boses ay nupay boses it bakunawa. ^{‡12} Sida ay ingtugyanan it tanang karapatan it kinang unang kahahadlok nak hadop, ag ida ingpw-ersa kag tanang tawo nak magdayaw rutong unang hadop nak di ugar, nak dapat nak imaw tan-a nida it ingkamatay, pero naulian. ^{§13} Ag inggwa it abang katitingayang mga buhat nak ingpakita it kaling pangruhang hadop. Dahil aber kayado, ay ida gingpababa sa duta halin sa ibabaw sa atubangan it mga tawo.

^{||14} Kada maramo sidang nalukong mga tawo sa kalibutan, parayan riling ida ingpapakita nak mga katitingayang mga milagro ag tanra nak ingtugot nak tumanon bilang ida pagserbisyo raha sa unang kahahadlok nak hadop. Ag ingsugo nida kag mga tawo nak kurtihan kag usang rebulto nak kahitsura it kinang unang hadop nak naugaran it matayom pero nabuhi ray. ^{¶15} Ag kaling pangruhang hadop ay gingtugutan nak taw-an it hingab kaling rebulto, ag gingtaw-an ra nida kali it abilidad nak magbisaya agor adayawon ra ninra. Ag kag indi magdayaw diling rebulto ay amatyon. ^{‡16} Ag ingpw-ersa it kaling pangruhang kahahadlok nak hadop kag tanang mga tawo nak magpamarka sa inra tuong damot o yupa, aber mga tawong dungganon o mahirap man, manggaranon o kubos man, ag mga ulipon o buko. ^{§17} Inghuman nida kali pramas waya't aber siong tawo nak makakabaligya o makakabakay man, kung waya it marka o numero nak imaw kag pinaka-tanra it kinang unang hadop sa inra mga yawas.

^{||18} Ay, kinahangyan nak kag tawo ay maging maayam pramas intyendihon kag gustong bisayahon it kaling numero it unang hadop nak kahahadlok. Kag tawo nak maayam ay di abilidad nak sumadahon kag gustong bisayahon it kaling numero, dahil kali ay katumbas it pangayan it tawo. Kaling numero ay saisyentos saisyentay-sais (666).

Kag Ingsisiling nak Anak it Karnero ag Kinang Ida mga Tinubos

14 Pagkatapos, ako ay napamuyat ray, ag abi nin-ro, hagto ray yaki kinang ingsisiling nak Anak it Karnero nak nakatulay sa Baguntor it Sion. [†] Ag hagto ray ra kaibahan Nida kag Ida syento kwarantay-kwa-trong libong (144,000) mga tawo, ag sa inra mga yupa ay nakasuyat kag pangayan it kinang ingsisiling nak

[‡] Kaling kahahadlok nak hadop kag simbulo it mga iba't-ibang sistema it relihiyon nak nagsasakop sa mga nagkabalaban sa Dios. Kag inra hitsura ay pay mabuot pero kag inra ingbibisaya ay kuntra sa Dios. ^{††} It katong una pa Sion kag usang baguntor sa tunga it Herusalem kung hariin ingpatugrok ni Haring Solomon kag Templo kung hariin nagdayaw kag mga inanak ni Israel. Kung kausa kaling ngayan ay ginggagamit para sa bug-os nak Herusalem nak imaw kag syudad nak ginahin it Dios para sa Ida mga katawuhan. Riling parti it Pahadag ay ingpapatungor sa langitnong Herusalem. (Basaha ra sa Pah. 21:1-4.)

Anak it Karnero ag kag pangayan it Ida Tatay nak imaw kag Dios. ² Masunor, narunggan nako kag Boses halin sa langit nak naambit sa makusog nak ragasras it marakong busay ag dagundong it pangrayugrog. Ag kinang boses ay pay pareho ra sa tunog it maramong arpa nak ingkakaskas. ³ Ag kinang syento kwarentay-kwatrong libong (144,000) mga tawo ay nakatinrog paatubang sa trono, sa ap-at nak buhing tinuga ag sa baynti-kwatrong pinuno. Sinra ay nagkikinanta it bagong kanta nak waya it aber siong nakakaayam, kundi sinra yang nak mga gingtubos sa kalibutan. ⁴ Imaw kali sinra tong wayang gador it narayanan nak pagpakasala tungor sa kabade, dahil sinra ay nagpangabuhi it malimpyo. [†] Permi ninrang ingsusunor kinang ingsisiling nak Anak it Karnero aber hariin man Sida magpagto. Sinra ay ingtubos halin sa tanang tawo sa kalibutan pramas ihalar sa Dios ag rahang ingsisiling nak Anak it Karnero, tuyar sa paghalar sa Dios it unang ani nak trigo. ⁵ Wayang gador sinra igbinakak, ag waya sinra it kalibakan.

Kag mga Mensahe it Tatlong Anghel

⁶ Pagkatapos, nakita ra nako kag usang anghel nak nagyuyupar sa ibabaw it inra uyuhan. Raya nida kag Maadong Balita nak waya gibabalhin hastang sa waya't katapusan, pramas ibantala sa mga tawo sa tanang mga nasyon, lahi, linggwahe ag angkan sa kalibutan. ⁷ Nagbisaya sida it makusog ag nagsiling, "Magkainggwa kamo it kahadlok sa Dios, ag kilay-on kag Ida kahimayaan, dahil nag-abotey kag oras it Ida paghusgar sa mga tawo. Kada dayawon Sida nak nagtuga it langit ag duta, ragat, ag mga tuburan ag mga suba."

⁸ Bag-o nagkainggwa it pangruhang anghel nak nagsusunor ag nagsiling, "Bagsakey! Bagsakey nak gador katong bantog nak syudad it Babilonya! ^{††} Kumo kag mga tawo nak halin sa tanang nasyon ay pay ingyayango it mga taga-ruto, nak kag gustong bisayahon ay kag mga nasyon ay nararayhan it inra malaway nak pagpangabuhi."

[†] *Syempre waya nagsisiling dili nak kag tamang parayan it pag-asawa ay sala. Sa Bibliya kag pagpakig-usa it mga sinakupan it Dios sa Ida ay perming ingpapatuyar sa pagkatutom it mag-asawa sa usa'g-usa. Ag kung inggwa't nagbada sa pagsunor sa Dios sida ay pay nagkasala sa ida asawa parayan sa pagpangawatan. (1 Cro. 5:25; Eze. 6:9 ag Ose. 9:1.) Kada kag ingpapatungran it kaling ingsisiling nak kag tawong "wayang gador it narayanan nak pagpakasala tungor sa kabade" ay kag tawo nak waya gibada sa Dios, kundi nagpadayon sa pagsunor sa Dios it hugot sa ida tagipusuon. ^{††} Sa isip it mga maayam sa Bibliya kaling bantog nak syudad nak ingtatawag ni Apostol Juan nak Babilonya ay ingpapatuyar sa syudad nak Roma. It katong una pa nabantog kag syudad nak Babilonya dahil sa ida kayainan. Ag sa kapanahunan ni Apostol Juan kag mga taga-Roma ay nagpapahirap sa mga nagtutu-o kang Kristo. Ag kag pagpamatuor it kali ay karamo kag inra ingpangmatay. (Basaha ra sa Pah. 17:1-6; Sal. 137:1 ag Jer. 51:12-13.)*

⁹ Masunor ay inggwa ray it pangtatlong anghel nak nagsusunor ag nagbisaya it makusog, "Kung sinoman kag nagdadayaw rutong unang kahahadlok nak hadop ag sa rebultong kahitsura it kato, ag nagbaton ra it marka it kina sa ida yupa o damot, ¹⁰ sida ay dapat nak apainumon it ingsisiling nak nakakayangong inumon it Dios nak waya't simbog. Kag gustong bisayahon it kali ay aaguman nida kag kahahadlok nak kahangit ag kaparusahan it Dios, nak waya't halong kaluoy. Sida ay apahirapan sa kayado nak di halo nak asupre sa atubangan it mga balaang anghel ag rahang ingsisiling nak Anak it Karnero.

¹¹ "Ag waya puat it paibabaw kag aso it kaling kayado ag asupre kung hariin parayan dili aaguman nida kag hapros hastang sa waya't katapusan. Adlaw gab-i kag pag-agom it hirap it kaling nagdadayaw rutong unang kahahadlok nak hadop ag sa rebultong kahitsura it kato, ag nagbaton ra it marka it kina sa ida yupa o damot ay waya it katapusan.

¹² "Kada ngani, kinahangyan nak kag mga sinakupan it Dios nak nagtutuman sa Ida mga kasuguan ag nagtutu-o kang Hesus ay padayon nak matibay kag inra pagtu-o."

¹³ Masunor ray, narunggan nako kag boses halin sa langit nak nagsiling, "Suyatan kali. Tuna ngasing, abang buynas kag mga tawo nak namatay nak nagpakig-usa sa Ginoong Hesus."

Ag nagkumporme kag Ispirito it Dios, "Matuor kali! Dahil orasey para magpahuwayey sinra sa inra pagpangabudlay kung saunong itaoy sa inra kag kabadaran it inra tanang nahuman nak maado."

¹⁴ Ag tong napamuyat ray ako sa unhan ay abi ninro, inggwa it puting rampog nak inggwa it nakaingkor nak kag Ida hitsura ay nupay tawo. [‡] Ag sida ay naksuksok it kurunang buyawan ag di hudot nak matayom nak kaw-it. ¹⁵ Bag-o inggwa ray it nagliwas nak anghel sa Templo ag sida ay nagbisaya it makusog hagto sa nakaingkor sa rampog, sa pagsiling, "Pagtoy, gamita kag Imo kaw-it nak panggapas, dahil hinogey kag anihon sa duta. Orasey para anihon." ¹⁶ Kada Katong nakaingkor sa rampog ay nagpagto ag nagkaw-it hastang nataposey kag anihon sa bug-os nak kalibutan.

¹⁷ Ag marugay-rugay, inggwa ray it anghel nak nagliwas sa Templo sa langit nak di hudot rang matayom nak kaw-it. ¹⁸ Masunor, inggwa ray it usang anghel nak nagliwas sa bandang altar, ag kinang anghel ay ingtaw-an it responsibilidad nak magripa sa kayado. Ag sida ay nagbisaya it makusog hagto sa anghel nak di hudot nak matayom nak kaw-it ag nagsiling, "Pag-

[‡] "Ida hitsura ay nupay tawo": Kag ingsuyat sa bisayang Griyego ay "hitsurang Anak it Tawo." Kaling "Anak it Tawo" kag titulo nak ing-ako ni Hesus it katong Sida ay nagpakatawo. (Basaha ra sa Dan. 7:13-14 ag Mar. 8:31.)

toy, gamita kag imo kaw-it nak panggapas, ag ani-honey kag mga ubas sa kalibutan dahil hinogey kina.”¹⁹ Kada nagpagto sida ruto ag ing-utoy nida kag tanang bunga it ubas sa bug-os nak kalibutan. Masunor, gingtipon nida kina, bag-o gingraya ag inghuyog sa marakong pusaan. Kag natabo sa mga ubas ay ingpapatuyar ra sa matatabo sa mga tawo nak maagom it kahahadlok nak kahangit ag pagparusa it Dios.²⁰ Ag ruto sa pusaan sa liwas it syudad, tong nagiokey kag mga ubas, kag nagliwas ngani ay rugo. Ag tuna ruto, kag yado it pag-ilig it kinang rugo ay umabot sa tresyentos baynti (320) kilometros, ag kag rayom ay abot hastang liog it mataas nak kabayo.

†

KAG PITONG MARAKONG MAYUKONG

Kag Pitong Anghel nak di Rayang Huling mga Pagpahirap

15 Ngasing, nakita nako kag usa pang yabot ag katitingayang tanra sa langit. Nagkainggwa it pitong anghel nak ingtugyanan it pitong pagpahirap. Kali kag huling pagpahirap sa kalibutan, kumo dili matatapos kag kahangit ag pagparusa it Dios sa tawo.² Bag-o inggwa ako it nakita nak nupay ragat nak nakakasilaw tuyar sa salamin ag nagrarayab-rayab nak pay kayado. Masunor, nakita nako nak nakatulay sa habig it kinang ragat, katong mga tawo nak nakapirdi rutong unang kahahadlok nak hadop dahil waya sinra igdayaw sa ida rebulto ag waya sinra gipamarka it kinang numero nak tanra it pangayan it kinang hadop. Ag inggwa sinra it hudot nak mga arpa nak ingta-o sa inra it Dios.³ Ag ingkikinanta ninra kag kanta ni Moises nak ulipon it Dios, pati kag kanta it kinang inggisiling nak Anak it Karnero, nak nagsisiling, “Amo Ginoong Dios nak Makagagahom, kag Imo inghuman ay abang ado ag katitingaya. Ikaw nak Hari it tanang nasyon, kag tanan nak Imo inghuman ay matarong ag matuor.⁴ Bawat tawo ay dapat magkainggwa it kahadlok sa Imo, Gino-o, ag maghimaya sa Imo pangayan. Dahil Ikaw yang nak gador kag Balaan, ag tanang mga nasyon ay mapayungot ag madayaw sa Imo, kumo nakita it tanan kag Imo pagka-matarong.”⁵ Pagkatapos ninrang magkanta, nakita nako nak nakabukas kag Pinaka-sagrang Lugar it Templo sa langit kung hariing nakatago kag nakasuyat nak mga kasuguan it Dios.⁶ Ag nagliniwas raha sa Templo ka-

† *Kag taas it liog it mga kabayo sa inra mga bansa ay subra sa usang rupa ag tatlong rangaw (1.3 metros).*

tong pitong anghel nak ingtugyanan it pitong pagpahirap. Sinra ay nakasuksok it magandang yamit nak puro puti ag abang silaw. Ag inggwa ra sinra it sas nak buyawan nak nakapalibot sa inra rughan.⁷ Masunor, kag usa sa ap-at nak buhing tinuga ay nagpanagtag it pitong marakong mayukong ruto sa pitong anghel. Ag kaling mayukong ay puno it kahangit ag pagparusa it Dios nak buhi hastang sa waya't katapusan.⁸ Pagkibatton ninra it kali, kag Templo ay napuno it aso bilang tanra it kahimayaan ag pagka-gamhanan it Dios, kada waya it aber siong makakasuyor raha hangga't waya natatapos kaling pitong pagpahirap nak ingtugyan sa pitong anghel.

Kag Pitong Marakong Mayukong nak Puno it Pagparusa it Dios

16 Pagkatapos it kina, narunggan nako kag maku-sog nak boses halin sa Templo nak nagsugo sa pitong anghel, “Pagtoy ag ibubo sa kalibutan kag suyor it kinang pitong marakong mayukong nak puno it kahangit ag pagparusa it Dios.”

² Kada, nagginaney kag unang anghel ag ingbubo nida sa bug-os nak kalibutan kag suyor it ida rayang marakong mayukong. Ag kag mga tawo nak inggwa it marka it katong unang kahahadlok nak hadop ag nagdadayaw sa rebulto it kina, sinra ay magkakainggwa it mga maragkong hubag nak abang yain ag abang hapros.

³ Masunor, nagginaney kag pangruhang anghel ag ingbubo nida sa tanang karagatan kag suyor it ida rayang marakong mayukong. Ag kali ay naging rugo tuyar sa nagbilog nak rugo it minatay, kada tanang nabubuhi raha ay napangmatay.

⁴ Masunor, nagginaney kag pangtatlong anghel ag ingbubo nida sa tanang mga suba ag tuburan kag suyor it ida rayang marakong mayukong. Ag kali ay naging rugo.⁵ Kaling anghel nak nakatuka sa mga tubi ay nagsiling,

“Ikaw nak Balaan, Ikaw gihapon ngasing ag aber it kato pa,

matarong kag Imo paghusgar nak ahumanon sa inra.⁶ Kumo angay yang kina nak Imo parusahan kinang nagpangmatay

it Imo mga sinakupan ag mga propeta, parayan sa Imo pagta-o sa inra it rugo pramas inumon ninra,

nak kag gustong bisayahon ay aaguman ninra kag tamang pagpahirap para sa inra inghuman.”^{††}
⁷ Ag narunggan ra nako kag boses halin sa altar nak nagsiling,

“Oooh! Ginoong Dios nak Makagagahom sa tanan,

†† *Isa. 49:26.*

talagang matuor ag matarong kag Imo mga paghusgar.”

⁸ Masunor, nagginaney kag pang-ap-at nak anghel ag ingbubo nida sa adlaw kag suyor it ida rayang marakong mayukong. Ag kali ay gingtaw-an it karapatan nak pasuon kag mga tawo parayan sa subrang init nak pay kayado. ⁹ Pero aber nabatyagan ninra kag subrang init it kina, sinra ay padayon gihapon sa pagpasipala sa Dios nak inggwa it karapatan nak magta-o it kaling mga pagpahirap. Waya gihapon sinra ighinuysoy ag talikran kag inra pagpakasala pramas makata-o sinra it kadayawan sa Dios.

¹⁰ Masunor, nagginaney kag pang-limang anghel ag ingbubo nida kag suyor it ida rayang marakong mayukong sa trono it katong unang kahahadlok nak hadop, ag sa mga banwa kung hariin sida ay naghahari. Ag kali ay nagruyom. Kada kag mga tawo nak halin ruto ay napakagat sa rila dahil sa subrang hirap ag hapros nak inra naaguman. ¹¹ Kada nagbisaya sinra it pagpasipala sa Dios sa langit dahil riling subrang hapros ag dahil ra sa mga hubag. Ag waya gihapon sinra ighinuysoy ag badaan kag inra mayaing inghihimo.

¹² Masunor, nagginaney kag pang-an-om nak anghel ag ingbubo nida sa marakong suba it Yurates kag suyor it ida rayang marakong mayukong. Ag kag tubi raha ay nag-iti pramas ihanra kag rayanan para sa mga hari ag inra mga sundalo nak mayusob halin sa subatan. ¹³ Pagkatapos, nakita nako kag tatlong mayaot nak tuyar sa hitsura it marakong paka. Kag usa ay nagliwas sa yuba it bakunawa, kag usa ray ay sa yuba it kinang unang kahahadlok nak hadop, ag kag usa ay halin sa yuba it kinang inggisiling nak propetang nagpapangluko sa tawo nak imaw kinang pangruhang kahahadlok nak hadop. ¹⁴ Kaling mga mayaot ay di gahom nak maghuman it mga katitigayang mga buhat. Ag sa kahahadlok nak adlaw it paghukom sa tanan it Dios nak Makagagahom, ay inglibot ninra kag tanang hari sa bug-os nak kalibutan pramas tipunon para sa pagpakiglapan sa Ida.

¹⁵ Kada, nagbisaya kag Ginoong Hesu-Kristo, “Mag-ing listo kamo! Dahil Ako ay gulping maabot tuyar sa pagsuyor it usang mananakaw. Abang buynas kag perming listo nak nakailisey, dahil kahuhuda kung maabutan sida nak nakauba pa.”

¹⁶ Ag ingtitipon it kinang mga mayaot kag tanang mga hari nak nagkampey sa inra, kanunot kag inra mga sundalo, sa lugar nak ingtatawag nak Armagedon sa bisayang Hebreo.

¹⁷ Imaw kag oras kung sauno nagginaney kag pang-pitong anghel ag ingbubo nida sa hangin kag suyor it

† Tuna diling bersikulo kinang pangruhang kahahadlok nak hadop halin sa duta ay ingtatawag nak propeta nak nagpapangluko sa tawo. (Basaha ra sa Pah. 13:11-15; 19:20; 20:10.)

ida marakong mayukong. Ag pagkabubo nida it kali sa hangin, ay nagkainggwa it Boses nak makusog halin sa trono sa Templo, nak nagsiling, “Nataposey kag tanan!” ¹⁸ Sa nak raan ay nagpinangilat ag nagpakapangrayugrog nak di rayang linog nak abang kusog. Imaw kali kag pinaka-makusog nak linog sa bug-os nak istorya it mga katawuhan sa kalibutan. Talagang imaw kali kag pinaka-makusog sa tanan! ¹⁹ Kada kinang bantog nak syudad †† ay naparti sa tatlong parti ag kag mga syudad it iba't-ibang nasyon ay naguba. Ngani, waya nalimti it Dios nak parusahan kinang bantog nak syudad it Babilonya. Kada ingpaubos it inom sa inra kag inggisiling nak nakakayangong inumon, nak kag gustong bisayahon ay, maaaguman nak gador ninra kag kahahadlok nak kahangit ag kaparusahan it Dios sa inra pagpakasala. ²⁰ Kag tanang isla ay nawagit ag kag mga baguntor ay nagpanas. ²¹ Ag nagpakarugos ra it maragkong yelo nak kag bug-at ay naabot it singkwenta kilo, ag nabuyagsakan ngani kag mga tawo. Kada dahil sa subrang pagpahirap sa inra it kali, sinra ay nagbinisaya it rakong pagpasipala laban sa Dios.

KAG PAGBAGSAK IT SYUDAD IT BABILONYA

Nahanungor sa Mayaing Kabade nak Nakasakay sa Unang Kahahadlok nak Hadop

17 Tong nataposey kinang tanan, kag usa rutong pitong anghel nak di hudot nak pitong marakong mayukong ay nagpayungot sa ako ag nagsiling, “Maley, ipakita nako sa imo kag pagparusa sa mayaing kabade † nak imaw katong nabantog nak syudad nak nakapwesto kung hariin kag maramong suba. ² Ingrahuyo nida kag mga hari sa bug-os nak kalibutan nak maging ida pay kawatan, ag kag mga tawo dili sa kalibutan ay nupay nayango sa ayak it ida kayainan.”

³ Masunor, inggamhan ako it Ispirito it Dios, ag pay ingraya ako sa mabatong mga bukir kung hariin waya it aber usang tawo nak nakaistar. Ag pag-abot nako ruto, nakita nako kag usang kabade nak nakasakay sa kahahadlok nak puyang hadop, nak imaw katong hadop nak inggwa it pitong uyo ag sampuyong sun-gay. Ag kag ida yawas ay puno it mga nakasuyat nak pangayan bilang pagpasipala laban sa Dios. ^{††} Ag

†† Sa isip it ibang mga maayam sa Bibliya kali ay “syudad it Babilonya” nak it kato ay ingpatatuyar sa syudad nak Roma, pero sa isip ray it iba kali ay “syudad nak Herusalem.” (Pah. 17:1.) † Piliang beses sa Bibliya ingtatawag it Dios nak mayaing kabade kag mga importanting syudad nak naghiihimo it yain. Imaw kag inggisiling it Dios dili tungor sa syudad it Roma parayan sa pagtawag ruto nak Babilonya, dahil kali ay nabantog it kato nak abang yain kag inghihimo it mga taga-ruto. Kag ibang syudad nak ingtatawag ra it Dios nak mayaing kabade ay Herusalem (Pah. 1:21.), Nineve (Nah. 3:1-4.) ag Tiro. (Isa. 23:15-17.) †† Basaha ra sa Pah. 13:1.

kaling kabade ay nakasukok it mamahayong baro nak kulay-ubi ag puya nak maramong ribiti nak mga buyawan, mamahayong bato ag perlas. Hudot nida kag usang buyawang kupa nak puno it kayainan ag kadupitan it tanang kalaw-ayan nak ida inghuman.

¹⁵ Ag nakasuyat sa ida yupa kag nupay pangayan nida nak inggwa it tinago nak gustong bisayahon nak,

“SYUDAD NAK BABILONYA NAK BANTOG!
NANAY IT TANANG MGA MAYAING KABADE
AG TANANG KALAW-AYAN SA KALIBUTAN.”

⁶ Ag namalayan nako nak yango kaling kabade, ag nupay nayango sida sa pag-inom it rugo it mga sinakupan it Dios nak ingpamatay alang-alang sa inra pagpamatuor tungor kang Hesus. Pagkakita nako dili, natingaya nak gador ako.

⁷ Ag nagsiling ray kinang anghel sa ako, “Asing natingaya ka? Ipahadag nako sa imo kag tinagong gustong bisayahon tungor riling kabade ag sa ida ingkasakyan nak hadop nak inggwa it pitong uyo ag sampuyong sungay. ⁸ Kaling imo nakita nak unang kahahadlok nak hadop ay buhi it katong una pa, pero wayaey ngasing. Ugaling, indiey marugay, sida ay mayuaw ray halin ruto sa pinaka-irayom nak lugar kung hariin ay indi matugkar. Ag halin ruto, aray-on ray sida sa lugar kung hariin aparusahan sida hastang sa waya't katapusan. Ag maabot kag oras nak makita kaling hadop it mga tawo sa kalibutan nak kag inra mga ngayan ay waya nakasuyat sa libro kung hariin ay ingsusuyat kag mga ngayan it mga inggwa it kabuhi nak waya't katapusan, nak nakasuyat raha aber bag-o pa sa pagtuga it kalibutan. Ag pag nakita ninra kali, matitingaya nak gador sinra dahil kaling unang hadop nak kahahadlok ay buhi aber it kato pa, pero wayaey ngasing, ag sa palaabuton ay mapakita ray liwat.”

⁹ Nagpadayon gihapon kinang anghel sa pagsiling, “Kinahangyan nak maging maayam kag tawo nak intyendihon kag gustong bisayahon it kaling unang kahahadlok nak hadop. Kag pitong uyo nida ay ingpapatuyar sa pitong baguntor kung hariin ing-iingkurang it kaling mayaing kabade, ^{††} pati sa pitong hari ra. ¹⁰ Ag tungor sa kaling mga hari, kag lima ay nabaoyey. Kag usa ay naghahari pa hastang ngasing, ag inggwa pa it usa nak maabot pa yang sa palaabutong panahon, pero kag ida paghari ay indi yang marugay.

¹¹ “Ag kaling unang kahahadlok nak hadop nak buhi it katong una pa, pero ngasing ay wayaey, ay imaw sida kag magiging pangwayong hari. Pero usa gihapon sida rili sa pito. Ag pagpakita ray nida, sida ay aray-on

† Sa mga bisaya it Dios kag tawo nak nagbada sa pagserbisyo sa Dios ag ingpalabi nida kag ibang mga butang, ay ingpapatuyar sa kabade nak nag-uubay sa buko ida matuor nak asawa pramas makakwarta. †† Kag lugar kung hariing igpatugrukan it syudad nak Roma ay matuor nak asa pitong baguntor.

sa lugar kung hariin aparusahan sida hastang sa waya't katapusan.

¹² “Ag kag sampuyong sungay nida nak imo nakita, ay ingpapatuyar sa sampuyong hari nak waya pa ighahari. Pero sinra ay matataw-an it karapatan nak maghari kaibahan it kaling unang hadop nak kahahadlok sa suyor it usang oras. ¹³⁻¹⁴ Kaling sampuyong hari ay nagkausa sa inra tuyo nak makikipaglaban rahang ingsisiling nak Anak it Karnero, kada ingpairayom ninra kag inra sarili sa gahom ag karapatan it kaling unang hadop nak kahahadlok. Pero kinang ingsisiling nak Anak it Karnero kag mapirde sa inra, kaibahan kag mga matutom ag piniling tawo nak Ida ingtawag nak magsunor sa Ida. Ag sinra kag mapirde raha sa sampuyong hari dahil kinang ingsisiling nak Anak it Karnero kag Gino-o it mga gino-o ag Hari it mga hari.”

¹⁵ Ag nagpadayon pa kinang anghel sa pagbisaya sa ako sa pagsiling, “Kinang mga suba nak imo nakita kung hariing ing-iingkurang it mayaing kabade, ay sinra kag ingpapatuyar sa maramong tawo, sa mga angkan, nasyon ag linggwahe. ¹⁶ Maabot kag adlaw kung sauno kinang sampuyong sungay nak ingpapatuyar sa mga hari, nak imo nakita, ag kaling unang hadop nak kahahadlok ay mahahangit rili sa mayaing kabade. Agawon ninra kag tanang mga pag-aari nida ag ibilin sida nak nakauba, bag-o pay akaunon ninra kag ida un-or ag sunugon kag natutura. ¹⁷ Matatabo kali dahil ingpaabot it Dios sa inra tagipusuon nak magkausa sa inra tuyo nak ipairayom kag inra mga gingharian rili sa unang hadop nak kahahadlok, hastang waya pa natutupar kag tanang gingbisaya it Dios. ¹⁸ Ag para rili sa kabade nak imo nakita, sida ay ingpapatuyar ruto sa bantog nak syudad nak nasasakupan it tanang mga hari sa kalibutan.” ‡

Kag Pagbagsak it Syudad nak Babilonya

18 Pagkatapos it kaling tanan, nakita nako kag usa pang anghel nak nagpipilhig halin sa langit. Sida ay abang gamhanan, ag kag bug-os nak kalibutan ay inghahadagan it ida rakong kahimayaan. ² Nag-ukaw sida it makusog,

“Bagsakey! Bagsakey nak gador katong bantog nak syudad it Babilonya!

Palhit nak istaran yangey sida ngasing ag kulungan it mga mayaot, pati pugar it madupit nak mga pispis ag yukuhan it mga ilahas.

³ Dahil kag mga tawo nak halin sa tanang nasyon ay pag ingyayango it mga taga-ruto,

‡ Sa isip it mga maayam sa Bibliya kag syudad nak Roma kag ingpapatunguran dili.

kaumir kag inra mga hari, nak kag gustong bisayahon ay,
kag mga nasyon ay nararayhan it inra malaw-ay nak pagpangabuhi.

Ag kag mga negosyante halin sa bug-os nak kalibutan

ay naging manggaranon dahil sa mga tawo ruto nak nagpapaka-hanap it subrang luho.”

⁴ Pagkatapos, narunggan nako kag ibang Boses halin sa langit nak nagsiling,

“Ako katawuhan, liwas ag magpayado sa ida!

Badaey ig-iba sa ida mga kasal-anan pramas indi kamo

maparusahan kaibahan nida. †

⁵ Kumo sa subrang ramoey it ida mga sala,

kada pay abotey kina hastang langit,

ag inding gador malimtan it Dios kag mga kayainan nak ida inghuman.

⁶ Kada, abayusan sida it parehong hirap nak ida inghimo sa iba.

Ag buko yang kina, kundi duple-duple

kag maaaguman nak parusa

dahil sa ida inghuman nak kayainan.

Kag isog it inumon nak ida ingtempla para ipainom sa iba,

ay mas dubli kag isog nak ipainom sa ida.

⁷ Kung paunong sida ay nagpasasa ag nagminataas sa iba ay imaw ra,

kag kabaydo it kali ay pagpahirap ag kalisor.

Dahil siling nida sa ida sarili,

‘Haley akong naggagahom bilang reyna!

Bukoey ako balo,

ag indiey nak gador ako magranas it kalisuran!’

⁸ Kada dahil diling ida pagmarako,

sa suyor it usang adlaw ay marinungan it abot sa ida kag kahirapan,

kamatayon, kalisuran ag kagutuman,

bag-o asunugon pa sida.

Dahil kag maparusa sa ida ay waya't iba

kundi kag Ginoong Dios nak gamhanan.”

⁹ “Mapakapanambitan ag mahaguyhoy kinang mga hari sa kalibutan nak ida naging pay kawatan nak nagpasasa sa ida, pag maantaw ninra kag aso nak nagpa-paibabaw halin sa pagkasunog sa ida. ¹⁰ Matulay yang sinra sa mayado dahil hadlok ra sinra nak marayahig sa ingranas nida nak parusa. Napasiling sinra,

“ ‘Kaluluoy! Kaluluoy talaga kinang bantog nak syudad it Babilonya!

Aber sida ay bantog, sa suyor it usang oras yang, sida ay tinamaan it parusa!’

¹¹ “Ag dahil sa ida, mapanambitan ra ag mapakalisor kinang mga negosyante halin sa tanang parti it kalibu-

† “maparusahan”: Kag ingsuyat sa bisayang Griyego ay “mga pesti” o “mga silot.”

tan, dahil wayaey it mabakay it inra mga paninra.

¹² Wayaey it mabakay it inra mga ingbabaligya nak mga buyawan, pilak, mamahayong bato ag perlas, pati kag inra magandang tela, tuyar sa lino †† ag seda, ag kag mga tinina nak tela nak kulay-ubi ag puya. Wayaey ra it mabakay it inra mga mabangyong kahoy ag tanang mga klase it mga butang nak human sa mahabang pangil it elepante, kahoy nak nara, tanso, bakal ag marmol. ¹³ Imaw ra, kag inra mga panamda ag pangpalasa, buyong ag pabangyo tuyar sa mira ag insenso, pati kag inra ingbabaligya nak ayak, lana it olibo, maadong klase it arina, ag trigo. Ag wayaey ra it mabakay it inra mga baka, karnero, kabayo ag karwaha, ag aber mga tawo nak inra ingbabaligya bilang ulipon.

¹⁴ “Tanang mga negosyante ay makakasiling, ‘Kanu-gon, wayaey kag tanang mga maado ag malasang prutas nak intro inghahanrom. Indiey ninro makita liwat kag tanang mga mamahayon ag magandang ari-arian nak intro nakasanayan.’

¹⁵ “Matulay yang ra sa mayado kinang mga negosyante nak naging manggaranon parayan sa inra pagnegosyo sa mga taga-ruto, dahil hadlok ra sinra nak madamay sa ingranas nida nak parusa. Mapakapanambitan ag mahaguyhoy nak gador sinra, ¹⁶ sa pagsiling,

“ ‘Kaluluoy! Kaluluoy talaga kinang bantog nak syudad it Babilonya!

Dati sida ay manggaranon ag kag mga taga-ruto ay nakasukok it magandang baro

nak kulay-ubi ag puya, nak yari sa lino,

ag di maramong ribiti nak mga buyawan, mamahayong bato ag perlas.

¹⁷ Hamak, sa suyor it usang oras yang, kag ida tanang marakong manggar ay napangwagit!’

”

“Ag kag tanang mga timunel, mga pasahero, mga tripulanti ag tanang mga mangingisra, sinra tanan ay matulay yang ra sa mayado ¹⁸ ag mapanambitan it makusog habang ing-aantaw ninra kag aso nak nag-papaibabaw halin sa pagkasunog ruto sa syudad. Makakasiling sinra, ‘Abaaaah! Wayaey it kapareho kag kauswagan it syudad nak kato!’

¹⁹ “Ag sa inra kalisor, awisikan ninra it taybo kag inra uyo habang padayon kag inra pagpanambitan, pagtibaw ag pagpakalisor. Ag masiling sinra,

“ ‘Kaluluoy! Kaluluoy talaga kinang bantog nak syudad it Babilonya!

†† Kag tawag it kaling ibang tanom sa bisayang Inglis ay “flax.” Kag taas it kali ay usang metro, maganda kag mga buyak nak kulay asul, ag kali ay nagtutubo ruto sa habig it Suba it Nilo sa Ehipto. Kali kag ginghuhuman nak bunang nak lino. Imaw ra kali kag ginghaboy nak magandang tela tuyar sa sutana it saserdote. (Basaha ra sa Exo. 9:31; 25:4.)

Kag ida subrang rako nak manggar ay imaw it mas lalo pang

nagpapayaman sa tanang mga tag-iya it mga sasakyang pangragat,
pero sa suyor it usang oras yang ay kinang tanan ay napangwagit!

²⁰ Pero kamo nak asa langit, magkinasadya kamo!
Kamo nak mga sinakupan it Dios,
mga apostoles ag mga propeta,
ay magkinasadya,
dahil ginghusgaraney ag gingparusahaney it Dios katong mga taga-Babilonya,
bilang bayos sa inra paghusgar
ag pagpahirap sa inro.'"

²¹ Pagkatapos, inggwa ray it usa pang anghel nak abang kusog nak nag-alsa it marakong bato tuyar sa pinaka-marakong pangibabaw nak bato it gilingan, †
ag ida ing-itsa sa ragat sa pagsiling,
"Tuyar kali kag pagwasak sa imo, bantog nak syudad it Babilonya!

Mawawagit ikaw ag indiey nak gador ikaw makita liwat.

²² Kada, kag boses it mga manganganta,
ag tunog it mga manugkaskas it arpa,
ag manughuyop it plawta ag trumpeta,
ay indiey marunggan liwat ruto sa imo.
Ag imaw ra katong mga maayam magyaya it yantok,
magkorte sa kahoy ag magtiltil sa bato, ay indiey makita liwat.

Ag aber kag tunog it gilingan ay indiey marunggan liwat.

²³ Wayaey nak gador it aber iwag nak naaninag ruto sa imo,
ag wayaey ra it masadyang boses nak narurunggan it ingkakasay nak magnobyos.

Dati kag imo mga negosyante ay imaw it nagpanguna sa mga nagnenegosyo
dili sa kalibutan,
ag kag mga tawo nak imo narayhan ay maramo dahil nagpatuyar sinra

sa kayainan nak imo perming ginghihimo.

Pero ngasing imawey kali kag pagparusa sa imo.

²⁴ Ag subra pa hina kag parusa sa inro nak taga-Babilonya,

kumo sa inro nakita kag pagbuhos it rugo
it tanang mga propeta ag ibang mga sinakupan it Dios
nak ingmatay it mga tawo sa bug-os nak kalibutan."

† Sa inra kultura kaling marakong pangibabaw nak bato it gilingan ay katong ingpapalibor parayan sa asno nak nakahigot raha habang naglilibot.

Kag Inra Pagdayaw sa Dios sa Langit

¹⁹ Pagkatapos it kina, narunggan nako kag nupay ingpag-usang makusog nak boses it abang ramong mga tawo sa langit nak nagkakanta it tuyar it kali,

"Haleluya! ††

Dayawon nato kag Dios nak imaw kag ato Manlu-luwas

nak Mahimayaon ag Makagagahom.

² Dahil matuor ag matarong kag Ida paghusgar,
kumo inghusgaran Nida ag ingparusahan katong mayaing kabading bantog,
nak nagrarahuyo sa mga tawo sa kalibutan nak mag-iba

sa ida malaw-ay nak parayan it pagpangabuhi.
Ag nagbayos ra Sida rutong kabade sa pagkamatay sa Ida mga sinakupan."

³ Masunor, sinra ay nagkanta liwat,

"Haleluya!

Dahil kag aso nak halin rutong kabade nak imaw katong nasusunog nak syudad
ay waya puat it paibabaw hastang sa waya't katapusan."

⁴ Masunor ray, katong baynti-kwatrong pinuno ag katong ap-at nak buhing tinuga nak perming nagdayaw sa Dios nak nakaingkor sa trono ay nagyinuhor it pasubsob sa Ida atubangan ag nagsiling,
"Kabay pa! Haleluya!"

KAG HULING MGA MATABO

Kag Kasay it Ingsisiling nak Anak it Karnero

⁵ Pagkatapos it kina, inggwa it boses nak halin sa bandang trono nak nagsiling,

"Dayawon ninro kag ato Dios!

Kamong tanan nak Ida mga suguon
nak inggwa't kahadlok sa Ida, maisot man o marako."

⁶ Masunor, narunggan ray nako kinang nupay ingpag-usang boses it abang ramong mga tawo nak naambit sa makusog nak ragasras it marakong busay ag nupay dagundong it pangrayugrog. Ag sinra ay nagkinanta,

"Haleluya!

Dahil kag ato Ginoong Dios nak Makagagahom ay naghahari sa tanan.

⁷ Mayukso kita sa kasadya ag ita-o sa Ida kag tanang kadayawan,

†† Sa kamatuuran kag bisaya nak inggamit ni Apostol Juan dili ay Hebreo nak "Haleluya!" ag buko Griyego. Ap-at nak beses nidang ingmitlang dili. Ag kakaiba kali dahil wayang gador kali gimitlang sa ibang parti it Bag-ong Kasuyatan. (Pah. 19:1,3,4,6)

kumo nag-abotey kag oras it kasay it kinang inggisiling nak Anak it Karnero,

ag nakahanraey kag Ida nobya. †

⁸ Ingsuksukaney sida it magandang baro nak purong puti,

kasusilaw ag abang limpyo.”

Kag gustong bisayahon it kaling puti nak baro ay kag mga maadong buhat nak inghimo it mga sinakupan it Dios.

⁹ Bag-o inggwa it anghel nak nagbisaya sa ako, “Suyatan kali: Abang buynas kag tawo nak ing-ikag nak makikaon sa rungawan sa kasay it kinang inggisiling nak Anak it Karnero.”

Ag ingrugang pa nida, “Kali kag klaro nak mga bisaya it Dios.”

¹⁰ Pagkasiling nida it kina, ako ay napasubsob sa ida sikihan pramas dayawon sida. Pero nagpainsida, “Aya! Badaey gihumana! Dahil ako ay suguon rang pareho sa imo ag imo mga hali sa pagtu-o nak nagpamatuor tungor kang Hesus. Kag Dios kag dapat dayawon, dahil kag ingpamatuor ni Hesus ay kag ingtuytoy it Ispirito it Dios para ibantala it mga propeta.”

Kag Nakasakay sa Puting Kabayo

¹¹ Ngasing, nakita nako nak kag langit ay nabuksan, ag abi ninro, inggwa it yang gulping nag-abot nak puting kabayo kung hariin nakasakay kag usa nak ingtatawag nak Masasaligan ag Matuor. Matarong kag Ida paghusgar ag pagpakiglapan sa Ida mga kaaway.

¹² Kag Ida mata ay pay kayado nak nagbabaga ag maramong kuruna kag Ida uyo. Ag inggwa it usa pang pangayan Nida nak nakasuyat sa Ida, pero waya it aber siong nakakaayam it gustong bisayahon it kali, kundi Sida yang.

¹³ Sida ay nakasuksok it baro nak pay ingyubyob sa rugo, ag kag tawag sa Ida ay Bisaya it Dios. ¹⁴ Ag kag nagsusunor sa Ida ay kag mga kasundaluan it langit. Sinra ay nakasakay ra sa puting mga kabayo ag sinra ay nakasuksok it magandang baro nak abang puti ag wayang gador it tubag. ¹⁵ Ag Sida nak ingtatawag nak Bisaya it Dios ay inggwa it pay matayom nak espada nak nagliliwas sa Ida yuba, nak imaw kag Ida agamiton pramas perdihon kag mga nasyon nak indi mag-suko sa Ida. Bag-o agahaman Nida sinra tuyar sa di rayang pamakoy nak bakal. Ag Sida kag mapatupar sa inra it rakong kahangit ag pagparusa it Dios nak Makagahom, tuyar sa pay inggigiok nak ubas pramas

maliwas kag duga. ††¹⁶ Raha sa bandang pa-a it Ida baro ay inggwa it nakasuyat nak pangayan:

“HARI IT MGA HARI AG GINO-O IT MGA GINO-O.”

¹⁷ Pagkatapos, nakita nako kag ibang anghel nak nakatulay sa adlaw, ag sida ay nag-ayaba it makusog sa tanang mga pispis nak nagyuyupar sa kauibabawan, sa pagsiling, “Maley! Tipon kamo para makaibahan sa maramong pagkaon nak inghanra it Dios para sa inro. ¹⁸ Maley kamo! Apasugtan kamo Nida nak kaunon kag unor it minatay nak mga hari, mga sundalo ag inra mga pinuno, mga kabayo ag mga nakasakay raha, pati kag mga tawo nak waya ig-pasakop sa Dios, ulipon man o buko, maisot man o marako.” ‡

¹⁹ Pagkatapos it kina, nakita ray nako katong unang hadop nak kahahadlok. Kag ida mga kaibahan ay kinang mga hari sa kalibutan kanunot kag inra mga sundalo nak nakatipon agor magyusob ag makikipaglapan raha sa nakasakay sa puting kabayo ag ida mga kaibahang sundalo. ²⁰ Pero katong unang hadop nak kahahadlok ay narakop, ag imaw ra katong pangruhang hadop nak nagpapatuyar sa propeta †† nak ida ingtaw-an it gahom nak mapangluko sa mga tawo parayan sa mga katitingaya nak ida inghuman. Ag kina kag naging rayan nak naluko tong mga tawong nagpamarka it tanra it katong unang hadop nak kahahadlok, nak nagdadayaw ra ruto sa rebulto nak kahitsura it kina. Kada ngani kaling ruha nak buhi gihapon, sinra ay inghuyogey sa nupay ragat nak puro kayado nak di halo nak asupre. ²¹ Tanang inra mga sundalo ay ingpangmatay parayan sa matayom nak pay espada nak nagliliwas sa yuba it kinang nakasakay sa puting kabayo. Ag pagkatipon it kinang mga pispis, sinra ay nagpakatuka raha sa unor it kinang mga ingpangmatay, hastang napakabusogey sinra.

Kag Usang Libong Tuig

20 Ngasing, nakita nako kag usang anghel nak nagbababa halin sa langit, nak di hudot nak marakong kadina ag dawit para sa pwertahan it katong pinaka-irayom nak lugar kung hariin ay indi matugkar. ² Ingrakop nida katong bakunawa nak waya't iba kundi sida katong nagpakita it kato pa bilang sawa nak imaw kag Maninira nak ingtatawag rang Satanas. ‡ Pagkarakop nida dili, sida ay ingkadinahan sa suyor it usang libong tuig. ³ Ngani, inghuyog si Satanas ruto sa pinaka-irayom nak lugar kung hariin ay indi matugkar, ag ingsarhan. Pagkasara it kina ay ingkandaduhan it anghel ag ingpahuptan it silyo bilang marka it Dios,

† Kag gustong bisayahon it kali ay asapuyon it Ginoong Hesus kag tanang nagpakig-usa nak magtu-o sa Ida pramas maging kaibahan ninra Sida sa langit hastang waya't katapusan. (Basaha ra sa Isa. 54:5-7; Ose. 2:19; Mat. 22:2-14 ag Epe. 5:21-33.)

†† Kag pagpusa sa mga ubas ay simbulo it kahahadlok nak kahangit ag pagparusa it Dios sa tawo. ‡ Basaha ra sa Eze. 39:17-20.

‡† Kaling inggisiling nak propeta ay katong pangruhang kahahadlok nak hadop nak nagliwas sa duta. (Pah. 13:11; 16:13; 20:10.)

‡‡ Hen. 3.

pramas indiey makaliwas sida ag makapangluko ray sa mga nasyon habang waya pa natatapos kinang usang libong tuig. Pero pag matapos kina, sida ay abuhian liwat it maisuting panahon yang.

⁴ Pagkatapos it kina, nakita nako kag mga trono kung hariing nakaingkor raha kag mga tawong ingtaw-an it karapatan nak maghusgar. Ag nakita ra nako kag mga kalag it katong mga ingmatay it kato, dahil sa inra pagpamatuor tungor kang Hesus ag sa inra pagtudlo it mga bisaya it Dios. Sinra ra katong mga waya gidayaw hagto sa unang hadop nak kaha-hadlok ag sa rebulto it kina, ag aber ida marka sa yupa ag damot ay waya sinra. Sinra ay gingbanhaw ni Kristo pramas magahom kaibahan Nida sa suyor it kinang usang libong tuig.

⁵ Imaw kali kag ingtatawag nak unang pagbanhaw sa mga tawo. Kag nabibilin nak minatay ay indi anay igbanhawon hangga't waya pa natatapos kinang usang libong tuig. ⁶ Abang buynas kag tawo nak makakaagom it kaling unang pagbanhaw, kumo sida kag usa sa mga ginahin para sa Dios. Indiey talaga sida makaagom it subrang pagpahirap it kinang inggisiling nak pangruhang kamatayon, kundi sida ay magiging kaibahan sa mga ahimuong saserdote nak maserbisyo sa Dios ag kang Kristo. Ag sida ra ay mahari kaibahan Nida sa suyor it kinang usang libong tuig.

Kag Pagkapirdi ag Pagparusa kang Satanas

⁷ Pagkalipas it kinang usang libong tuig, si Satanas ay abuhian halin sa pinaka-irayom kung hariin sida ay nakakulong. ⁸ Ag pagkaliwas nida sida ay mapangluko ray sa tanang mga nasyon sa ap-at nak parti it kalibutan. Kaling mga nasyon ay ingtatawag nak Gog ag Magog. [†] Atipunon nida sinra pramas makipaglaban, ag kag inra bilang ay tuyar sa ramo it mga baybay sa habig it ragat. ⁹ Kaling abang ramong tawo nak ida ingtipon ay inra abaktason kag kahabaan it kalibutan halin sa inra inghalinan papagto rutong marakong syudad nak pinalangga it Dios. Pag-abot ninra ruto ay inra apalibutan kinang syudad nak istaran it mga sinakupan it Dios. Pero pag napalibutaney kali ay gulping magkakainggwa it kayado nak mahuhuyog halin sa langit ag sinra ay mauubos it sunog. ¹⁰ Ag para kang Satanas nak imaw kag nagpapangluko sa inra, sida ay ihuyog sa nupay ragat nak puro kayado nak di halo nak asupre, nak kung hariin ay hagto ra inghuyog katong unang hadop nak kahahadlok, ^{††} kaibahan tong ida kakamping propeta nak imaw katong pangruhang hadop kahahadlok nak nagpapangluko sa

tawo. [‡] Ag sinrang tatlo ay maranas it rakong hirap adlaw ag gab-i hastang sa waya't katapusan.

Kag Huling Paghusgar it Dios sa Tawo

¹¹ Ngasing nak nataposey kina, nakita nako kag usang marakong puting trono nak inggwa it nakaingkor raha para maghusgar. Tong nagyuaw kinang mahusgar, kag langit ag duta ay pay nagpangyasihastang sa mawagit, ag indiey nak gador sinra makita liwat dahil wayaey it lugar para sa inra raha.

¹²⁻¹³ Bag-o nakita ra nako kag tanang mga tawong namatayey, marako man o maisot, nak nakatulay sa atubangan it kinang nakaingkor sa trono. Sinra ay naghaling sa Hades nak ingpapagtuan it mga minatay, kaumir kag tanang mga namatay sa ragat ag kag yawas ay waya nakita. Ag habang ako ay nagmumuyat, inggwa't mga libro nak nakabukas raha. ^{††} Bag-o inggwa't usa pang libro nak nakabukas ag kag nakasuyat raha ay kag mga ngayan it tanang gingtaw-an it kabuhing waya't katapusan. Ag kag nakasuyat raha sa ibang mga libro ay kag tanang ginghimo it tawo katong sinra ay nabubuhi pa. Ag pagkatapos, kag bawat tawo ay ginghusgaran kumporme sa ida ginghimo nak nakasuyat rahang mga libro. ¹⁴ Pagkatapos, kag Kamatayon mismo ag katong dating ingpapagtuan it mga namatayey, nak kag tawag ay Hades, ay inghuyog rutong nupay ragat nak puro kayado. Imaw kali kag inggisiling nak pangruhang kamatayon. ¹⁵ Ag kung inggwa it tawo nak kag ngayan ay waya nakasuyat raha sa libro kung hariing nakasuyat kag mga ngayan it tanang gingtaw-an it kabuhing waya't katapusan, sida ra ay inghuyog rutong nupay ragat nak puro kayado.

KAG BAG-ONG LANGIT AG DUTA

21 Pagkatapos, nakita nako kag bag-ong langit ag duta, kumo kag dating langit ag duta ay nawagitey. Ag wayaey ra it ragat. ² Nakita ra nako nak inggwa't usang Balaan nak Syudad nak imaw kag bag-ong Herusalem, nak nagbababa halin sa Dios sa langit. Kali ay hanrang-hanraey tuyar sa kabading akasayon nak nakasuksokey it kagugandang baro nak pangkasay, agor magpakigkita sa ida mapapangasawa.

³ Masunor, narunggan nako kag usang makusog nak boses kung hariin kag trono, nak nagsiling, "Muyati, kag istaran it Dios ay rili kaibahan it Ida mga katawuhan, ag Sida ay mapermi kaibahan ninra hastang sa waya't katapusan. Sinra ay akilay-on it Dios bilang Ida mga katawuhan, ag Sida ay magiging kaibahaney nak gador ninra. Ag Sida ra ay inray akilay-on

[†] Eze. 38:2; 39:1. ^{††} Kaling unang hadop nak kahahadlok ay katong nagyuaw sa ragat. (Pah. 13:1; 16:13; 19:20.)

[‡] Kaling pangruhang hadop nak kahahadlok ay katong nagliwas sa duta. (Pah. 13:11; 16:13; 19:20.) ^{††} Basaha ra sa Dan. 7:10.

bilang inra Dios. ⁴ Apahiron Nida kag inra tanang yuha ag kag mga tawo ruto ay indiey mamatay. Wayaey ra it malilisor o matibaw, ag aber mahapros ay indiey matyagan, kumo kag mga dating parayan it pag-pangabuhi dili sa duta ay nawagitey.”

⁵ Bag-o kinang nakaingkor sa trono ay nagbisaya, ag nagsiling, “Muyati, inghuhuman Nako nak bag-o kag tanan.” Ag masunor Ida ra ingsiling sa ako, “Suyatan kaling tanan nak mga ingsiling Nako, dahil kali ay masasaligan ag matuor.”

⁶ Ag nagpadayon Sida sa pagsiling sa ako, “Kaling tanang butang ay natumaney. Ako kag ingtatawag nak Alpa ag Omega, dahil Ako kag Kauna-unahan ag kag Katapusan. Ako kag nagtata-o it tubi sa tawo nak nauhaw, tubi nak waya't badar, halin sa tuburan nak inghahalinan it tubi nak nagtata-o it kabuhing waya't katapusan. ⁷ Kung sin-o man kag maraog sa kayainan, sida ay mapanubli it kaling tanang butang. Ngani, ida Ako akilay-on bilang ida Dios ag Ako ra sida akilay-on bilang Ako anak.

⁸ “Pero kag tawo nak nahadlok magpati sa Ako, ag kag tawong waya it pagtu-o, kag tawong inggwa it mayaing pamatasan, mamamatay tawo, nag-uubay sa buko ida sariling asawa, manug-amulit ag albularyo, nagdadayaw sa mga dios-diosan, ag tanang bakakon, sinrang tanan ay ihuyog rutong nupay ragat nak puro kayado nak di halo nak asupre, kung hariin sinra mapermi hastang sa waya't katapusan. Imaw kali kinang ingsisiling nak pangruhang kamatayon.”

⁹ Pagkatapos, usa ruto sa pitong anghel nak inggwa it pitong marakong mayukong nak puno it katong pitong huling pagpahirap sa tawo ay nagpayungot sa ako ag nagsiling, “Maley dili, ipakita nako sa imo kag kabading akasayon sa ida nak ingsisiling nak Anak it Karnero.” ¹⁰ Bag-o parayan sa gahom it Ispirito it Dios, ako ay ingraya it kinang anghel ruto sa tumbo it usang baguntor nak pinaka-mataas ag ruto ay ida ingpakita sa ako kinang Balaan nak Syudad it Herusalem nak nagbababa halin sa langit, nak naghalin sa Dios.

¹¹ Kinang syudad ay puno it himaya it Dios nak nakakasilaw kag kislap tuyar sa mamahayong bato nak haspe, ag katutin-aw tuyar sa mamahayong salamin nak kristal. ¹² Kag pinaka-pader it syudad ay maramoy ag mataas. Kali ay inggwa it doseng pasuyuran nak di sara, nak ingbabantayan it doseng anghel, ag sa ibabaw it kinang mga pasuyuran ay nakasuyat kag ngayan it doseng anak ni Jacob nak imaw kag mga pinuno it mga Israelinhon. ¹³ Kada habig it pader ay inggwa't tatlong pasuyuran: Tatlo sa subatan, tatlo sa sugbuhan, tatlo sa norte, ag tatlo ra sa bandang sur.

^{†14} Kag pundasyon it kaling pader it syudad ay inggwa it doseng mararagkong bato nak nakalihira, kung hari-

in nakasuyat kag ngayan it doseng apostoles it kinang ingsisiling nak Anak it Karnero.

¹⁵ Tunggor ray sa anghel nak nagbibisaya sa ako, sida ay di hudot nak buyawang pangasukoy pramas sukuyon kinang syudad ag kag pader, pati mga pasuyuran.

¹⁶ Gingsukoy it anghel kinang syudad ag kag haba it ap-at nak pader sa palibot ay pareho, kada naging kwadrado. Ngani, kag sukoy sa haba ag yapar, pati kag taas, ay ruhang libo ag ap-at nak gatos (2,400) kilometros bawat usa. ¹⁷ Masunor, ingsukoy ra nida kag pader, ag kag taas it kali ay saisentay-sais (66) metros. Kag pangasukoy nak inggamit it kinang anghel ay pareho sa pangasukoy nak inggagamit it tawo.

¹⁸ Kaling pader ay human sa mamahayong bato nak haspeng berde ag kag syudad ay human sa purong buyawan nak nagririlag tuyar sa magandang klase it salamin. ¹⁹ Kag bawat pundasyon nak mararagko ay nadedesinyuhan it iba't-ibang klase it mamahayong bato. Kag unang bato ay haspe nak berde, kag pangruha ay safirong makutom nak asul, kag pangtatlo ay kalsedonya nak berde, kag pang-ap-at ay esmeralda nak makutom nak berde, ²⁰ kag panglima ay sardonika nak puya, kag pang-an-om ay karnelya nak puya ra, kag pangpito ay krisolito nak ruyaw, kag pangwayo ay berilo nak tuyar sa tangkali it kulay, kag pangsidam ay topasyo nak ruyaw, kag pangsampuyo ay krisoprasyo nak berde, kag pang-onse ay hasinto nak puya, ag kag pangdose ay amatista nak kulay-ubi. ²¹ Kag sara it bawat usa sa doseng pasuyuran ay human sa usang marakong perlas. ^{††} Ag kag mga rayanan it syudad ay human sa purong buyawan tuyar sa katutin-aw nak salamin.

²² Namalayan nako kaling syudad ay waya Templo kumo raha permi kag Ginoong Dios nak imaw kag Makagagahom, ag kinang ingsisiling nak Anak it Karnero. ²³ Bukoey ra kinahangyan kag silak it adlaw ag hadag it buyan, dahil kaling syudad ay mahahadagan it kahimayaan it Dios, kaibahan kinang ingsisiling nak Anak it Karnero nak imaw kag pay iwag rili.

²⁴ Kag mga tawo halin sa tanang nasyon sa kalibutan ay mapangabuhi sa kahadagan halin diling syudad. Ag aray-on ra it inra mga hari kag inra tanang manggar rili. ²⁵ Tanang pasuyuran it syudad ay perming nakabukas, dahil wayaey ninra ingsisirhi sa adlaw ag wayaey ra it gab-i rili. ²⁶ Aray-on it tanang nasyon kag inra manggar ag tanang ingtataw-an ninra it balor riling syudad. ²⁷ Pero waya it aber niong mga mayain ag naghuhuman it kahuhudang mga butang ag nagbabakak nak makakasuyor rili, kundi katong mga tawo yang nak kag inra mga ngayan ay nakasuyat sa libro it kinang ingsisiling nak Anak it Karnero, kung hariin

^{††} *Nahanungor sa perlas nak halin sa usang marakong kayog, kali ay abang mahay sa ibang mga bansa. Kali ay ingbabaligya it lino kung unang klase.*

† *Basaha ra sa Eze. 48:30-35.*

nakasuyat kag mga ngayan it katong magkakainggwa it kabuhi nak waya't katapusan.

22 Pagkatapos, ingpakita sa ako it anghel kag usang suba nak inghalinan it tubi nak nagtata-o it kabuhi. Kaling suba ay katutin-aw tuyar sa mamahayong salamin nak kristal, ag kali ay naghahalin sa trono it Dios ag rahang inggisiling nak Anak it Karnero.

² Nag-iilig kali sa tunga it pinaka-mayapar nak rayanan it kinang syudad. Sa magkanyudong habig it kaling suba ay inggwa it mga puno nak nagtata-o it kabuhi. [†] Kali ay nagbubunga it doseng beses sa suyor it usang tuig, gustong bisayahon ay binuyan kag pagbunga. Ag kag inra rahan ra ay buyong sa pagpaado sa mga tawo sa tanang nasyon. ^{††}

³ Indiey ra sinra makaagom it aber niong pagparusa it Dios. [‡] Ag kag trono it Dios ag kinang inggisiling nak Anak it Karnero ay mapermi sa inra, kada kag mga suguon it Dios ay maserbisyo sa Ida. ⁴ Makikita ninra kag Ida uda, ag maging kag Ida ngayan ay nakasuyat sa inra yupa. ⁵ Indiey raha maggab-i, ag bukoey ra kinahangyan kag hadag it iwag ag silak it adlaw, kumo kag Ginoong Dios kag imaw it nagtata-o it kahadagan sa inra. Ag sinra kag magahom bilang hari hastang sa waya't katapusan.

KAG KATAPUSAN IT LIBRO

⁶ Bag-o nagsiling ray kinang anghel sa ako, "Kaling tanan nak ako ingbibisaya sa imo ay masasaligan ag matuor. Dahil kag Ginoong Dios nak nagtata-o it Ida Ispirito pramas imaw it mapanguna sa isip it mga propeta it kato, Sida ra kag nagparaya sa ako bilang Ida anghel nak magpaayam sa inro nak Ida mga suguon kung ni-o kag matutupar sa malip-ot nak panahon."

⁷ Imaw kali kag ingisiling ni Hesus, "Muyati! Alisto kamo! Indiey marugay kag Ako pagbalik. Abang buyanas kag tawo nak nagsusunor sa ingpaayam it Dios diling libro."

⁸ Ako nak si Juan kag imaw kag nakarungog ag nakakita it kaling mga nakasuyat dili. Pagkarungog nako ag pagkakita, nagyuhor ako it pasubsob sa siki-han it kinang anghel nak nagpakita sa ako it kali pramas dayawon tan-a sida.

⁹ Pero ingpatungon nida ako sa pagsiling, "Aya! Badaey gihumana! Dios yang kag dapat ninrong dayawon! Suguon ra ako Nida pareho sa imo ag imo mga hali sa pagtu-o nak mga propeta, kaibahan kag tanang mga nagsusunor sa nakasuyat diling libro."

¹⁰ Ag nagpadayon sida sa pagbisaya, "Aya gisarilina kaling tungor sa ingpaayam nak imo ingisuyat diling li-

bro, kumo sa malip-ot yang nak panahon kali ay matutuparey.

¹¹ "Pag mag-abot kag oras nak kina, katong naghihimo it mga mayain ag kahuhudang mga butang, sinra ay mapadayon gihapon sa paghimo it mga tuyar nak butang. Pero katong mga nagpapangabuhi sa tadlong ag maado nak parayan, sinra ra ay dapat magpadayon sa pagpangabuhi sa tuyar nak parayan."

¹² Ag ingisiling ra ni Hesus, "Muyati! Alisto kamo! Indiey marugay kag Ako pagbalik. Ag sa Ako pagbalik, raya Nako kag mga kabadaran nak ipana-o sa bawat usa sa inro, kumporme sa inro binuhatan. ¹³ Ako kag inggisiling nak Alpa ag Omega, dahil Ako kag Una ag kag Huli. Ako ra kag Kauna-unahan ag kag Katapusan.

¹⁴ "Abang buyanas katong pay perming naglalaba it inra mga baro pramas maging puti. Kag inra mga sala ay napayaey, kada magkakainggwa sinra it karapatan nak magsuyor sa pasuyuran it kinang syudad ag magkaon it bunga halin sa puno nak nagtata-o it kabuhi. ¹⁵ Pero katong mga naghihimo it mayain nak ingpapatuyar sa madupit nak iro, sinra ay indi makasuyor raha. Ag katong iba ra tuyar sa mga manug-amulit ag albularyo, mga nag-uubay sa buko inra sariling asawa, mga mamamatay tawo, mga nagdadayaw sa mga dios-diosan, mga mahilig magbinakak ag magpangluko, sinra ay indi ra makasuyor rahang syudad."

¹⁶ Ag ingisiling pa ni Hesus, "Ako nak si Hesus kag nagparaya rahang anghel pramas kamong mga nagtutu-o sa iba't-ibang banwa ay maayaman kag tungor riling matatabo. Matuor talaga nak Ako katong ingpa-paobot nak inanak halin sa linya ni Haring David, nak inggisiling rang Tala sa Aga."

¹⁷ Nagsisiling kag Ispirito it Dios ag Ida mga sinakupan nak ingpapatuyar sa kabading akasayon rahang inggisiling nak Anak it Karnero, "Maley kamo!"

Tanan nak nakakarungog ay dapat magsiling ra it, "Maley kamo!"

Kung sin-o man kag nauuhaw, sida ay dapat mag-suor agor mainom it tubi nak nagtata-o it kabuhi. Ag kaling tubi ay waya't badar.

¹⁸ Imaw kali kag Ako paandam sa aber si-o nak nakakarungog sa ingpaayam it Dios nak Ida ra ingpasuyat riling libro: Kung si-o man kag magrugang sa nakasuyat dili, kag Dios ra ay marugang sa pagparusa sa ida it mga pagpahirap nak nakasuyat diling libro.

¹⁹ Pati kung sin-o man kag magbawas sa ingpaayam it Dios nak Ida ra ingpasuyat rili, kag Dios ra ay mabawi it karapatan sa ida nak magsuyor raha sa Balaan nak Syudad agor magkaon it bunga halin sa puno nak nagtata-o it kabuhi, kumporme sa nakasuyat nak ingpaayam diling libro.

²⁰ Sida nak nagpapamatuor nak kaling tanan ay matuor, ay imaw kag nagsisiling, "Matuor, indiey marugay, mabalikey Ako."

[†] Hen. 2:9; 3:22. ^{††} Basaha ra sa Eze. 47:12. [‡] Basaha ra sa Hen. 3:17-19.

Kada, tanan kita ay magsiling, "Kabay pa! Magbalikey
nak gador Ikaw, Ginoong Hesus!" ²¹ Kabay pang ma-
pasa-inrong tanan kag kaaduhan it ato Ginoong Hes-
us.